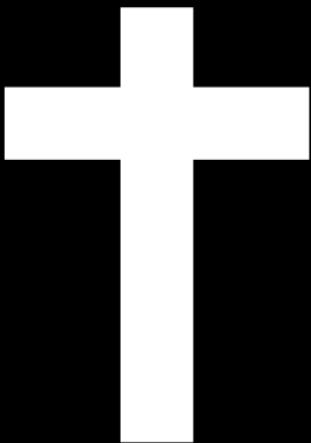

Ra 'Ra'yo Testamento

New Testament in Otomi, Mezquital (MX:ote:Otomi, Mezquital)

Ra 'Ra'yo Testamento

New Testament in Otomi, Mezquital (MX:ote:Otomi, Mezquital)

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Otomi, Mezquital

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Otomi, Mezquital

ote

Mexico

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Otomi, Mezquital

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

c6437f19-566b-5232-8b2a-5c88e5a5622b

Contents

NSAN MATEO	1
NSAN MARCO	75
NSAN LUCA	121
NSANJUA	200
RA ECHO	257
RA ROMANU	331
RÁ MUDI RA	
CORINTIO	364
RÁ ÑOHO RA	
CORINTIO	397
RA GALATA	419
RA EFESIO	432
RA FILIPENSE	444
RA COLOSENSE	452
RÁ MUDI RA	
TESALONICENSE	460
RÁ ÑOHO RA	
TESALONICENSE	466
RÁ MUDI RA	
TIMOTEO	470
RÁ ÑOHO RA	
TIMOTEO	478
RA TITO	484
RA FILEMÓN	488
RA EBREO	490
RA SANTIAGO	514
RÁ MUDI RA PE-	
DRO	522
RÁ ÑOHO RA PE-	
DRO	531
RÁ MUDI RA	
XUUA	537
RÁ ÑOHO RA	
XUUA	545
RÁ HÑU RA XUUA	547
RA JUDA	549
RA APOCALIPSI	552

NSAN MATEO RA MACA HOGA

T'ØDE NÚ'A BI 'YOFO NSĀN MATEO

*Yá mudiya'i de ra Jesucristo
(Lc. 3:23-38)*

¹ Nurá mudi nuna t'ofona ma da mä to'o gue'ü yá mbøxita ra Jesucristo. 'Na de gue'ü ndu ra Davi ne ndu ra Abrá.

² Ra Abrá bi me'tsa 'nará t'ü rá thuhu ra Isaac, y ra Isaac bi me'tsa 'nará t'ü rá thuhu ra Cobo, y ra Cobo bi me'tsa 'nará t'ü rá thuhu ra Judá co ma'ra yá cu.

³ Ra Judá co rá 'bëhñä rá thuhu ra Tamar bi me'tsa yoho yá t'ü yá thuhu ra Fare ne ra Sara. Y ra Fare bi me'tsa 'nará t'ü rá thuhu ra Esrom, y ra Esrom bi me'tsa 'nará t'ü rá thuhu ra Aram.

⁴ Y ra Aram bi me'tsa 'nará t'ü rá thuhu ra Aminadab, y ra Aminadab bi me'tsa 'nará t'ü rá thuhu ra Naasón, y ra Naasón bi me'tsa 'nará t'ü rá thuhu ra Salmón.

⁵ Y ra Salmón co rá 'bëhñä rá thuhu ra Raab bi me'tsa 'nará t'ü rá thuhu ra Boos, y ra Boos co rá 'bëhñä rá thuhu ra Rut bi me'tsa 'nará t'ü rá thuhu ra Obed, y ra Obed bi me'tsa 'nará t'ü rá thuhu ra Isaí.

⁶ Y ra Isaí bi me'tsa 'nará t'ü rá thuhu ra Davi nü'ä bi ndä de ya me Israel. Y ra ndä Davi bi me'tsa 'nará t'ü rá thuhu ra Salomó, y nurá nñä ra Salomó go gue'ä mrá 'bëhñä hmähä ndu ra Uría.

⁷ Y ra Salomó bi me'tsa 'nará t'ü rá thuhu ra Roboam, y ra Roboam bi me'tsa 'nará t'ü rá thuhu ra Abías, y ra Abías bi me'tsa 'nará t'ü rá thuhu ra Asa.

⁸ Y ra Asa bi me'tsa 'nará t'ü rá thuhu ra Josafa, y ra Josafa bi me'tsa 'nará t'ü rá thuhu ra Joram, y ra Joram bi me'tsa 'nará t'ü rá thuhu ra Usía.

⁹ Y ra Usía bi me'tsa 'nará t'ü rá thuhu ra Jotam, y ra Jotam bi me'tsa 'nará t'ü rá thuhu ra Acás, y ra Acás bi me'tsa 'nará t'ü rá thuhu ra Esequía.

¹⁰ Y ra Esequía bi me'tsa 'nará t'ü rá thuhu ra Manase, y ra Manase bi me'tsa 'nará t'ü rá thuhu ra Amón, y ra Amón bi me'tsa 'nará t'ü rá thuhu ra Josía.

¹¹ Y ra Josía bi me'tsa 'nará t'ü rá thuhu ra Jeconía co ma'ra yá cu. Y nuya pa'ü mi ts'ixa nts'ahni ya me Israel pa ja ra hnini Babilonia.

¹² Ha nuya pa'ü ra Jeconía bi me'tsa 'nará t'ü rá thuhu ra Salatiel, y ra Salatiel bi me'tsa 'nará t'ü rá thuhu ra Sorobabel.

¹³ Y ra Sorobabel bi me'tsa 'nará t'ü rá thuhu ra Abiu, y ra Abiu bi me'tsa 'nará t'ü rá thuhu ra Eliaquim, y ra Eliaquim bi me'tsa 'nará t'ü rá thuhu ra Asor.

¹⁴ Y ra Asor bi me'tsa 'nará t'ü rá thuhu ra Sadoc, y ra Sadoc bi me'tsa 'nará t'ü rá thuhu ra Aquim, y ra Aquim bi me'tsa 'nará t'ü rá thuhu ra Eliud.

¹⁵ Y ra Eliud bi me'tsa 'nará t'ü rá thuhu ra Eleasar, y ra Eleasar bi me'tsa 'nará t'ü rá thuhu ra Matán, y ra Matán bi me'tsa 'nará t'ü rá thuhu ra Cobo.

¹⁶ Y ra Cobo bi m^e'tsa 'nará t'^u rá thuhu ra Jose n^ú'q^a to'o rá d^ame ra Maria. Y ra Maria go gue'a rá nan^q ra Jesu n^ú'q^a bi thu'mbabí nehe ra Cristo n^ú'q^a rá 'm^ehní Aju^q pa e da nda.

¹⁷ Y de gatho yá mbøxita, yá d^anga xita ne yá xita'a, desde ra Abrá asta ra Davi mi 'ret'amagoho'q^u. Nep^u yá mbøxita, yá d^anga xita ne yá xita'a, desde ra Davi asta nu mi ts'ixa nts'ahni ya me Israel pa ja ra hnini Babilonia mi 'ret'amagoho ya xita. Y yá mbøxita, yá d^anga xita ne yá xita'a, desde mi ts'ixa nts'ahni asta bi 'm^ai ra Jesucristo mi 'ret'amagoho ya xita.

Rá 'b^ui ra Jesucristo (Lc. 2:1-7)

¹⁸ Y nunabya go guehna ra 'bede de rá 'b^ui ra Jesucristo: Ra Maria xqui t'adi pa da nthatui ra Jose, pe himbi 'm^ahui 'bestho. Nep^u nu'q^a bi nda'thi co rá ts'edi rá Maça Ndahi Aju^q.

¹⁹ Pe ra Jose mrá hoja'i hangue himbi ne da 'b^{et}ua rá tsa ra Maria co ya ja'i, mi ne da hyep^u mant'aguitho pa ya hinxa nthatuihma.

²⁰ Nu'q^a bi beni gue ya hinda nthatui ngue'a bi b^adi gue ya mi da'thi'a. Pe Aju^q bi m^ehna 'nará enxe pa bi zofo dega t'i ne bi 'ñembabi:

—Nu'i nugue Jose rá t'^u'i ra nda Davi, oguí beni gui hyep^u. Oguí tsu gui nthatui ra Maria, ngue'a nu'q^a da'thi pe co rá ts'edi ra Maça Ndahi.

²¹ Nu'q^a ma da m^e'tsa 'nara zi b^atsi, y nura zi b^atsi'a gui hñu'mbabí drá thuhu ra JESU, ngue'a go gue'a ma da p^ohø yá ja'i de yá ts'oqui.

²² Bi njab^u pa bi nja ngu n^ú'q^a xqui mangá 'na de nuyá 'm^ehní Aju^q maya'b^u gue bi 'ñena:

²³ 'Nara nxutsi ma da nda'thi da 'm^a rá b^atsi ne da thu'mbabí rá thuhu Emanuel. Nú'a ra thuhu'a rí b^oni da 'ñena, Aju^q 'b^ui con guecj^u.

²⁴ Nep^u bi nuhu ra Jose, ne bi nthatui ra Maria ngu n^ú'q^a xqui xipa rá enxe Aju^q.

²⁵ Pe himbi hñuxui asta himbi 'm^a rá m^adi t'^u, ne bi hñu'mbabí rá thuhu ra Jesu.

2

'Raya b^adi e bi c'a'tsa ra zi b^atsi

¹ Nú'u ya pa mrá nda ra Erode, gue'b^u bi 'm^ai ra Jesu ja ra hnini Belé de ra hai Judea. Ne de nuya pa'u 'raya hoga b^adi bi 'ñehe de yab^u ya hai ngue mbøxhyadi. Bi 'ñehe'u ne bi zøhø ja ra hnini Jerusale.

² Nep^u bi 'ñani'u bi 'ñena:

—¿Hab^u de guecua di 'b^ui rá nda ya xodyo n^ú'q^a ja guehya xa 'm^ai? Ngue'a stá hanthe 'nara tsø de bøxhyadi y dí p^{aq}he gue go gue'a 'nara nt'udi gue xa 'm^ai 'nara nda, hangue stá ehehe pa ga nsun-dahae'a.

³ Y nu mi 'yøde ra nda Erode njab^u, xi bi ntsu ne bi du rá m^ai, ne gatho ya me Jerusale bi ntsu nehe, ne bi du yá m^ai.

⁴ Ra nda Erode 'bestho bi zohna ya nda gá macja ne ya xahnate de rá ley ra Moise pa bi 'yambabi' u te mi māngā yá he'mi, habu dí 'mui ra Cristo nū'a ma da nda.

⁵ Y nu' u bi 'ñembi:

—Ma da 'mhi Belé de ra hai Judea, ngue' a njabu bi 'yofo rá 'mehni Ajuá gue bi 'ñena:

⁶ Nú'ahu gyá menguhu Belé de ra hai Judá,
ma'na xa t'e'ls'a ri nsuhu de gatho ma'ra ya hnini de ra hai Judá,

ngue' a de gue'ahu ma da bønga 'nara nda
nú' a da supa rá hnini Ajuá
nú' a rá thuhu Israel.

⁷ Nu'bá ra Erode bi ñaséui 'ramats' u ya bádi ne bi 'yambabi' u ha'mu xqui hyanda ra tsø.

⁸ Nepu bi 'ñembi:

—Rí maha Belé, 'yohu gui 'ñanihu xá hño habu di 'bui ra bátsi, y nu xcrí tsuhu güi penju gui xicaguihu pa ga ma ga nsundaga nehe.

⁹ Y nu mi 'yode nū'a bi māngā ra nda, nu' u bi ma. Nepu nū' a ra tsø xqui hyant' u mbøxhyadi mi 'bet'o de gue' u mi utua ra 'ñu asta himbi tsøni habu mi 'bui ra zi bátsi ja bi 'maini ra tsø.

¹⁰ Nepu ya bádi bi hyanda ra tsø bi 'mai ja 'nara zi ngu, ne xi bi johya' u.

¹¹ Y bi yut'i' u ja ra ngu ne bi hyanda ra zi bátsi co ra Maria nurá ñanu' a, ne bi ndandiñahmu' u pa bi nsunda ra zi bátsi, ne bi xo'tsa yá 'me'tsi mi hñu, ne bi umba ya 'baha dega oro ne ra t'uts'i

ne 'nara ñu'ni mi yu'ni xá cahi mrá thuhu ra mirra.

¹² Ha nuya bádi bi xipabi Ajuá dega t'i gue hinda mengui' u pa da xipabi ra Erode habu xqui zu' di ra zi bátsi. Hangue nu' u bi pacua ra 'ñu pa bi mengui ja yá hai.

Ra Jose bi zixa ra bátsi co rá ñanu pa Egipto

¹³ Nu mi menga ya bádi, Ajuá bi mehna 'nará enxe pa bi zofo ra Jose dega t'i ne bi 'ñembi:

—Nangui ne tsixa ra zi bátsi co rá ñanu, pøñhu yabu de guecua. Rí maha ja ra hai Egipto gui 'ba'tuahu ra nda Erode ngue' a nu' a ma da hyonga ra zi bátsi pa da hyo, y ja bá 'buhu'ni asta hinga xi'a'i güi penju.

¹⁴ Nu'bá ra Jose bi nangui 'bestho ra xuui' a ne bi zixa ra zi bátsi co rá ñanu pa bi ma Egipto.

¹⁵ Y ja bá 'buhni' u asta himbi du ra Erode. Hangue bi nja ngu nū' a xqui māngā rá 'mehni Ajuá gue Ajuá bi 'ñena: "Dá penpa ra noya ma T' u pa da bøni de Egipto."

Ra nda Erode bi manda da tho ya t'uca ts' u nt' u nū' u mi 'bu Belé

¹⁶ Nepu ra Erode xi bi bø rá cue nts'edi ngue' a xqui hyat'a ya bádi. Hangue bi manda da tho gatho ya zi bátsi nū' a mi 'bui gatho rá ngu'ni Belé, nū' a mi pe'tsa yo njeya pa rí gai, ngue' a xqui xipa ya bádi gue ya mi pe'tsa ngu yo njeya de xqui hyanda ra tsø.

¹⁷ Y bi njabh ngu nú'q xqui mānga ra Jeremíá rá 'mehni Ajuq ne bi 'ñena:

¹⁸ Bi nt'øde ya dānga ts'oní ja ra hai de Ramá ne ya hmafi, ngue'q ra Raque xqui thopabi gatho yá zi bātsi, hangue mi zoni ne himbi za to bi hyo'ti.

¹⁹ Nepu ya de bi du ra Erode, nu'bá Ajuq bi mēhna ma'na'qui 'nará enxe pa bi zofo ra Jose dega t'i nuni Egípto, ne bi 'ñembí:

²⁰ —Nangui ne tsixa ra zi bātsi co rá nānā ne rí maha ja ri haihu Israél ngue'q ya xa du nú'q to'o mi honga ra zi bātsi pa xa hyo hmāha.

²¹ Nu'bá nu'q bi nangui bi zixa ra zi bātsi co rá nānā ybi mengui pa ja yá hai Israel.

²² Pe ra Jose bi 'yøde gue ra Arquelao rá t'u ra Erode go mrá mpøte de rá 'befi rá dada ne bi ndāja ra hai Judea, hangue mi tsu da zōni ja nú'q ra hai'q. Nu'bá Ajuq bi xipi dega t'i gue da ma ja ra hai Galilea.

²³ Y bi zōni'u bi 'māhni ja 'nara hnini rá thuhu Nasare, pa bi njabh ngu nú'q xqui mānga 'rayá 'mehni Ajuq gue ra Jesu ma da t'embabi gue ra me Nasare.

3

Ra Xuua Xi'tsate mi zofo ya ja'i ja ra mbonthi

(Mr. 1:1-8; Lc. 3:1-9, 15-17;
Jn. 1:19-28)

¹ 'Mεfa bi mādi ra Xuua Xi'tsate bi zofo ya ja'i ja 'nara mbonthi nuni Judea.

² Ne mi xipa ya ja'i mi ena:

—Ntsø'mhu ne ñobrihu ngue'q ra ndā de mahets'i ya 'bestho xa 'ñepu pa da ndā.

³ Nura Xuua go gue'q ra ja'i xqui mānga ra bādi Isaíá maya'bu gue ma da 'ñehe, ne bi 'ñena:
'Nara ja'i ma da ñā nts'ødi ja ra mbonthi ne ma da 'ñena:

"Hocuahu xá hñó rá 'ñu ra zi Hmu,
juānhu gatho ya ts'aca'ñu."

⁴ Y nu'q mrá he ra Xuua, mri hñé ñādega xicameyo, ne mri ngut'a 'nara ngut'i dega xifri. Y numrá hñuni'q, mi tsi ya hoga nc'oto ne ya t'afi dega sefi.

⁵ Y xi mi tsøni ndunthi ya ja'i habu mi 'bu'q pa da 'yøde nú'q mi mānā, nuya me Jerusale ne gatho ya me Judea, ne gatho nuya ja'i mi 'bu*u* ja rá nthets'i ra dāthe Jordá.

⁶ Nepu ra Xuua mi xi'tsa ya ja'i ja ra dāthe Jordá nú'u mi njuāni de yá ts'oquí.

⁷ Y ndunthi ya fariseo ne ya saduceo mi tsøni habu mi xi'tsate ra Xuua. Nu'u mi t'embí gue ya fariseo ne ya saduceo po nú'q ra jamfri mi pe'tsi'u. Ora bi hyanda ra Xuua mi tsønini'u bi 'ñembabi:

—¡Nú'ahu gyá ts'o'muihu guí njahu ngu ya zate qu'eñā! ¿Hanja xcá ehehuu? ¿Ha guí ne gui 'ba'tuabihu hmāha rá cué Ajuq xa 'ñepu?

⁸ Mahyoni gui 'yøthu nú'q xá hñó pa da hnequi gue xi majuāni ya xcá ntsø'mhu de ri ts'oquihu.

⁹ Ogrí 'ñets'ihu gui 'ñeñhu gue ngue'q yá t'u'a'ih ra Abrá hinda ma da zu'ahu rá cue Ajuq. Ngue'q nuga dí xi'ahu gue Ajuq tsa da 'yot'e asta nuya ya do nehe da nja'i y da nt'u de ra Abrá.

¹⁰ Y dí xi'ahu gue nubya ya 'bui 'na to'o hu ra t'égui pa da zecua yá 'yu ya za. Gatho nú'u ya za hingui unga yá hoga fruta da ts'equi pa da thot'a ja ra tsibi.

¹¹ Nuga dí xi'ts'a'ih co ra dehe ngue'q ya gá ntso'mhu de ri ts'oquihu, pe xa 'ñepu ma'na bra 'befa de gueque nú'q to'o ma da xi'ts'a'ih co ra Maća Ndahi nú'q ma da 'mai ja ri corasohu ne xi di ja rá ts'edi ngu ra tsibi. Nú'q bra 'befa de guecagui xi ma'na ja rá ts'edi y hindí 'ñepcagui nixi ga hu'tsuabi yá thiza.

¹² Y nu'q hu, go gue'q tsa da mica ra trigo ne da munts'a nú'q xá hño pa da me'tsi, y nura paha da 'ueque pa da tsat'a ja ra tsibi nú'q hinhym ma da huet'i.

Rá sistehe ra Jesu

(Mr. 1:9-11; Lc. 3:21-22)

¹³ 'Mefa ra Jesu xqui 'ñehe de Galilea pa mri ma ja ra dathe Jordá habu mi 'bu ra Xuua pa da nxistehe'q.

¹⁴ Pe ra Xuua himi ne da xi'ts'a*ra* Jesu, ne bi 'ñembabi:

—¿Ha xcá ehe pa go ga xi'ts'a*li*? Nu'i go rí 'ñepi gui xiscagui.

¹⁵ Nepu ra Jesu bi dadi bi 'ñembabi:

—Go da xiscaguigue pa njabu ga o'tuabihu gatho yá hmanda Ajuq.

Nu'bu ra Xuua bi xi'tsa ra Jesu.

¹⁶ Y nu mi uadi bi nxistehe, bi bots'e de ja ra dehe, nepu bi xogui mahets'i ne bi hyanda rá Maća Ndahi Ajuq bá cai ngu 'nara zi domitsu ne bi 'ñe bi zøhø ja gue'q.

¹⁷ Y bi nt'ode 'nara noya de mahets'i ne bi 'ñena:

—Nuni go guehni ma hmaća T'u, ne xi dí hopa rá 'mai.

4

Ra ts'ondahi mi xaxa ra Jesu

(Mr. 1:12-13; Lc. 4:1-13)

¹ Nepu rá Maća Ndahi Ajuq bi zixa ra Jesu ja ra 'yo'mtha pa ja da ntheuini ra ts'ondahi pa da japi hmahda 'yot'a 'nara ts'ot'ot'e.

² Nuni ja bi beheni ra Jesu hinte bi zi ñote ma pa ne ñote xuui, ne 'mefa bi zu ra thuhu.

³ Nepu de gue'q bi zoni ra ts'ondahi há mi 'bu'lq, ne bi mudi bi xaxi ne bi 'ñembabi:

—'Bu go gue'e rá T'u'i Ajua, japa nuya ya do da nthuhme xaq.

⁴ Pe nu'q bi dati ne bi 'ñembabi:

—Xa nt'ofo ja ra Maća T'ofo gue ra ja'i hingue honse po ra thuhme da 'mai, gatho nú'q ma Ajuq go gue'q umba rá te ra ja'i.

⁵ Nepu ra ts'ondahi bi zixa ra Jesu ja ra maća hnini Jerusale, ne bi po'tsa maña ja ra ndanija.

⁶ Ne bi 'ñembabi:

—'Bu xi majuqni rá T'u'i Ajuq, yenga ra sagui pa nja'ti,

ngue'á xa nt'ofo ja ra Macea
T'ofo ne ena njaua:
Ajuá da pehna yá enxe pa da
su'a'i
ne da mip'a ri 'yé
pa njabu hingui tsama'ñu ri
ua nu xcri tsønga ja ra
hai.

⁷ Nepu ra Jesu bi 'ñembabi'á:
—Xa nt'ofo nehe ja ra Macea
T'ofo: “Oguí xaxa Ajuá ri
Hmu pa gui 'ñena gue da
max'a'i.”

⁸ Nepu ma'na'qui ra
ts'ondahí bi zixa ra Jesu ja
'nara t'øhø xi mrá hnets'i pa
bi yopa xaxi, ne bi 'ñutuabi
gatho ya hnini de rá ngáni ra
ximhai con gatho yá hñó nú'a
mi ja.

⁹ Y bi 'ñembi:
—Gatho nuyu ya hnini
guí handi ga 'ra'i 'bu
gui ndandiñahmu ne gui
nsundagui.

¹⁰ Nepu ra Jesu bi 'ñembi:
—Uegue de gueque Satá.
Xa nt'ofo ja ra Macea T'ofo
gue Ajuá ri Hmu go gue'á
gui nsunda, ne hønse'á gui
pepabi.

¹¹ Nepu ra ts'ondahí 'bestho
bi 'uegue de ra Jesu, ne bi zø
yá enxe Ajuá bi umbabi te da
zi.

*Ra Jesu bi madi rá 'befi nuni
Galilea*
(Mr. 1:14-15; Lc. 4:14-15)

¹² 'Mëfa bi 'yøde ra Jesu
gue ra Xuua Xi'tsate mi ofadi.
Nu'bá nu'á 'bestho bi mengui
pa ja ra hai Galilea.

¹³ Y ja bá 'bhni ja ra hnini
Nasare. Nepu de guehni bi
ma bá 'bu Ncapernau guetbu

ja rá ñani ra ndehe habu mi ja
yá hai ra Sabuló ne ra Neftalí.

¹⁴ Y bi njabu ngu nú'a xqui
manga ra badi Isaía de nú'a ra
hai'á ne bi 'ñena:

¹⁵ De yuhadi de ra dathe
Jordá ja jani rá hai ra
Sabuló ne rá hai ra
Neftalí,
ja thohnitho ra 'ñu rí ma pa ja
ra ndehe,
ja guehni ra hai Galilea habu
'bu ndunthi ya ja'i
nú'a hingyá xodyo.

¹⁶ Y nuya mengu de nú'a
ra hai'á xqui 'medi
hmaha
ja 'nara danga 'bexuui,
pe nubyá hñ, ya bi nja ra hy-
ats'i ja nú'a ra hai'a.
Njabu gue'á xqui manga ra
badi Isaía.

¹⁷ Desde ya pa'u ra Jesu bi
madi bi zofo ya ja'i ne bi
'ñembabi:

—Ntsø'mhu ne ñobrihu
ngue'á ya xa zøhø ra Nda de
mahets'i pa da nda.

*Ra Jesu bi zofo goho ya
mehua pa dyá nxadi'a*
(Mr. 1:16-20; Lc. 5:1-11)

¹⁸ Y ra Jesu mi 'yo ja ra
ñanga ndehe Galilea y bi
hyandi mi 'yoní yoho ya
'ñøhø mri ncu, 'na de gue'u
rá thuhu ra Simu nú'a bi
thu'mbabu nehe ra Pedro,
ha nu'á ma'na rá thuhu
ra Andre, nú'á mi ent'a yá
xit'a ja ra ndehe ngue'á myá
mehua.

¹⁹ Nepu ra Jesu bi zofo'u ne
bi 'ñembi:

—Bá ehu tengaguihu y ga
u't'a'ihu gui mpeluahu dega
ja'i.

²⁰ Nu'bá 'bestho nu'á bi zopʉ yá xit'q nepʉ bi dəni.

²¹ Y bi 'ñó 'na tui'ʉ nepʉ bi hyandi mi 'yoní má yoho ya 'ñøhø mri ncu, 'na rá thuhu ra Cobo y nu ma'ná rá thuhu ra Xuua yá t'ʉ ra Sebedeo, mi o mbo ra motsa co yá dada mi pø'ta yá xit'q. De guehni ra Jesu bi zofo'ʉ.

²² Nepʉ 'bestho bi zohni'ʉ yá motsa ne yá dada ne bi dəna ra Jesu.

Ra Jesu mi xahna ndunthi ya ja'i

(Lc. 6:17-19)

²³ Nu'bá ra Jesu bi ma bá gat'i gatho rá ngəni Galilea y mi cət'a ja yá nijə ya mengu de guehni pa mi xahni, y mi haçuabi gatho nu'araza ra hñeni mi pe'tsi'ʉ, y mi 'yo mi zofo'ʉ mi embi gue ya xqui zøhø ra Ndə de mahets'i pa da nda.

²⁴ Y bi ntənga ra noya gatho ja ra hai Siria, y bá ts'impabi gatho ya da'thi nú'ʉ mi pe'tsa nu'araza ra hñeni ne nú'ʉ mi pe'tsa ya ts'ondəhi ne nú'ʉ xqui 'bə yá mfeni ne nú'ʉ mi doua, y gatho mi øthe'a.

²⁵ Y ndunthi ya ja'i bi dəna ra Jesu, ya me Galilea, ya me Decapoli, ya me Jerusale, ya me Judea, ne ya me ri'nandi ra dəthe Jordá.

5

Ra Jesu bi nxahnate ja 'nara t'øhø

¹ Ha nu mi hyanda ra Jesu gue ndunthi ya ja'i mi 'ñoui, nu'bá nu'á bi 'uegue de gue'ʉ ne bi bøxa ja 'nara t'øhø ne ja

bá hudini'ʉ. Nepʉ bi zønga yá nxadi ne ja bi munts'iuni.

² Y ra Jesu bi mədi bi xahni'ʉ ne bi 'ñembi:

Nú'ʉ to'o di johya

(Lc. 6:20-23)

³ —Njapi nú'ʉ to'o hingui 'ñets'i ja yá mfeni; nú'á go gue'ʉ ma da 'məi habʉ ri manda Ajuə, ne da hñəni'ʉ gatho ya jəpi nú'ʉ yá meti Ajuə.

⁴ Njapi nú'ʉ to'o tu yá məi; nú'á go gue'ʉ ma da thu'mba yá məi.

⁵ Njapi nú'ʉ to'o tsətatho gatho nú'q te epabi; nú'á go gue'ʉ ma da t'umbabi ra ximhai pa go dyá meti'ʉ.

⁶ Njapi nú'ʉ to'o ne da 'yøt'e nú'q xá hñø con gatho yá məi; nú'á go gue'ʉ da umba Ajuə ngu nú'q ne'ʉ.

⁷ Njapi nú'ʉ to'o ja yá nthecate; nú'á ma da zətua rá nthecate Ajuə nehe.

⁸ Njapi nú'ʉ to'o xá nt'axi yá mfeni; nú'á ma da hyanda Ajuə.

⁹ Njapi nú'ʉ to'o utua yá miqu'eiui hanja da 'məi te rá entho; nú'á go gue'ʉ ma da thu'mbabdyá bətsi Ajuə.

¹⁰ Njapi nú'ʉ to'o thogui ya nt'utsate ngue'q øt'e nú'q xá hñø; nú'á go gue'ʉ ma da 'məi habʉ ri manda Ajuə, ne da hñəni'ʉ gatho ya jəpi nú'ʉ yá meti Ajuə.

¹¹ Ha nu'ahá Ajuə da jəp'a'lihʉ ora tsañ'ahʉ ya ja'i ne ʉtsa'lihʉ ne jə'ts'ahʉ ya nc'uamba ngue'q guí tengaguihʉ.

¹² Xi da johyah^u ngue'q Aju^u ma da 'ra'ah^u 'nara danga thāq^u nuni mahets'i. Njab^u nehe bi t'utsa yá 'mehni Aju^u nú'q mi 'bu^u ante de gue'ah^u.

Nu'ah^u guí njah^u ngu ra u ne ra ñot'i pa ya meximhai

(Mr. 9:50; Lc. 14:34-35)

¹³ Nu'ah^u guí njah^u ngu ra u ri c^uqui hab^u t'^u'tsi, ngue'q guí utuah^u ra hoga nt'udi ri miqu'eih^u. Ha nu'b^u ra u di otho rá 'ñu, nu'b^u ?hanja strá c^uhi 'bu^u? Nu'a ga øth^u, ga føthub^u pa da net'a ya ja'i ngue'q hinte ri muui.

¹⁴ Nu'ah^u guí njah^u ngu 'nara ñot'i grí yo'tuah^u ri miqu'eih^u. Nja ngu 'nara hnini bí tø maña de 'nara t'øhø hinda za da t'agui, njab^u nu'ah^u nehe, hinda za gui 'ñaguih^u ra hoga'm^uhi.

¹⁵ Nehe 'bu^u ga tsøguehu 'nara ñot'i ne ga co'mhu co 'nara caho, nu'b^u hinte da yot'i. Pe nu'b^u ga tøtehu hab^u ga tøtehu, nu'b^u ha^u, da yot'i gatho mbo ra ngu.

¹⁶ Nehe njah^uba^u gui udih^u 'nara hoga'm^uhi ja yá thandi ri miqu'eih^u pa da hyant'a ri hoga'm^uhih^u, ne njab^u nu'u da nsunda Aju^u ra Dada nú'q bí 'bu^u mahets'i.

Ra Jesu bi ma^u de rá ley ra Moise

¹⁷ Ogui beñh^u gue stá ehe pa ga huata ra ley nú'q bi zogui ra Moise, nixi pa ga huata nú'q bi 'yofo ma'ra yá 'mehni Aju^u ma Dada. Nuga stá ehe pa ga øt'e gatho nú'q

bi 'yofo'q, ne pa ga xi'ah^u te rí bønga nú'q bi 'yofo'q.

¹⁸ Xi maju^uni dí xi'ah^u gue hinda nhuata mahets'i ni ra ximhai asta gue'b^u hinda t'øt'e gatho nú'q m^ung^ua ra M^uaca T'ofo, ni 'nara noya ni 'nara letra hinda ma da gotho.

¹⁹ Nu'q tó'o hinda 'yøt'a gatho nuya hm^uanda m^ung^ua ra M^uaca T'ofo, masque nú'q xi ya t'^uca hm^uanda, ne njab^u nehe da 'ñutua ma'ra ya ja'i pa hinda 'yøt'e, nú'q ra ja'i'q hinte ma da muui ja rá hm^uanda Aju^u. Pe nu'q tó'o da 'yøt'a gatho nuya ya hm^uanda ne njab^u da 'ñutua ma'ra ya ja'i pa da 'yøt'e, nú'q ra ja'i'q ma da muui ja rá hm^uanda Aju^u.

²⁰ Dí xi'ah^u, oxqui ma gui øth^u ngu øt'a ya fariseo ne ya xahnate de ra ley, nú'q hu yá m^ui gue øt'a gatho nú'q m^ung^ua ra ley pe ya yohmi, ngue'q njab^u hinda za gui 'bu^uja rá hm^uanda Aju^u.

Ra Jesu bi ma^u de ra cue
(Lc. 12:57-59)

²¹ Ya xa t'u't'ah^u ngu nú'q xqui t'utuabi ndu ri xitah^u maya'b^u, gue oxqui hñotehu, ngue'q nu'q tó'o hote ma da duxa ra ts'oqui ne pe'tsi te da d^udi.

²² Pe nuga dí xi'ah^u gue nu'q tó'o da bø rá cue co rá miqu'eui, nú'q ya bi duxa ra ts'oqui ne pe'tsi te da d^udi. Ne nu'q tó'o da zanga rá miqu'eui ne da 'ñembi gue ra 'bemfen^u, nú'q ya bi duxa ra ts'oqui ne pe'tsi te da d^udi ja

ra ts'utbi. Y nu'a tó'o ri utsa rá miqu'eui ne ní pa dí hyandi ne da 'ñembi gue hinte rá fadi, nú'a ma dí gut'i ja ra nidu habu bí zø ra tsibi pa nzantho.

²³ 'Bü 'na de gue'ahü gui hampahü 'nara 'baha Ajuá ja ra nija ne ja gui beñhüni gue xcá tsö'tuahü rá mäi 'nari miqu'eihü,

²⁴ ja da tsohüni hmähä ri 'bahahü ne penja rí maha gui 'yaphü ra pumbate ri miqu'eihü, ne nu'bú hä, bá egui umfa ri 'bahahü Ajuá.

²⁵ Nu'bü 'nari ncontrahü da ñap'ahü ne da zix'ahü ja ra ts'utbi, cohü 'nara cohi ja ra 'ñu pa ya hingui tsöñhü ja ra nzaya, ngue'a nu'bü guis tsöñhüni da manda'a da jo'ahü fadi.

²⁶ Majuani dí xi'ahü gue hinda za gui pöñhü de ra fadi asta hingui juthü gatho ra thai nú'a guí tuhü.

Ra Jesu bi ma de ra nts'inga medinthäti

²⁷ Ya xa t'u't'ahü ngu nú'a xqui t'utuabi ndu ri xitahü maya'bü, gue oxqui nzinga medinthäti.

²⁸ Pe nuga dí xi'ahü gue nu'a tó'o da hyanda 'nara 'behñä ne da hyoque, ya bi duxa ra ts'oqui, ja ra uenda ya bi zinga 'nara medinthäti masque hönse te bi beni de gue'a.

²⁹ 'Bü nuri dahü ra 'ñei da ja'ahü gui 'yøthü 'nara ts'oqui, ma'na xá hño gui hñaihü ne gui føthübu pa hingui 'yøthü 'nara ts'oqui. Ngue'a ma'na xá hño da 'medi 'na xeni de ri

ndo'yohü que da t'ent'a gatho ri ndo'yohü ja ra nidu.

³⁰ 'Bü nuri 'yøthü ra 'ñei da ja'ahü gui 'yøthü 'nara ts'oqui, ma'na xá hño gui hyecjü ne gui føthübu pa hingui 'yøthü 'nara ts'oqui. Ngue'a ma'na xá hño da 'medi 'na xeni de ri ndo'yohü que da t'ent'a gatho ri ndo'yohü ja ra nidu.

Ra Jesu bi ma de ra nxuni (Mt. 19:9; Mr. 10:11-12; Lc. 16:18)

³¹ Ya xa t'u't'ahü ngu nú'a xqui t'utua ndu ri xitahü maya'bü, gue nu'a tó'o da hyepü rá 'behñä mahyoni da hoca 'nara he'mi dega nxuni.

³² Pe nuga dí xi'ahü gue nu'a tó'o da hyepü rá 'behñä ne hinxá dimba 'nara ts'oqui xa 'yøt'e co ma'na ra ja'i, nu'bú nurá däme'a ri japi da 'yøt'a 'nara ts'oqui 'bü da hñuxui ma'na ra 'ñøhø. Nehe nura 'ñøhø to'o da nthatui nura 'behñä'a, ya ra zinga medinthäti.

Ra Jesu bi ma de nú'rijura

³³ Nehe ya xa t'u't'ahü ngu nú'a xqui t'utua ndu ri xitahü maya'bü, gue oxqui jurahü nú'a hingo majuani, ngue'a nú'a guí jurahü ja rá thandi Ajuá pe'tsi te gui 'yøthü.

³⁴ Pe nuga dí xi'ahü, oxqui jurahü de 'na ni de ma'na, nixi por mahets'i ngue'a ja bí 'buhni Ajuá,

³⁵ nixi po ra ximhai ngue'a ja guecua net'a Ajuá, nixi por Jerusale ngue'a go gue'a rá mäca hnini ra Ndä de mahets'i.

³⁶ Nixi gui jurah^u po ri ñaxuh^u, ngue'a hinda za gui japh^u ni 'nari stah^u da t'axqui o da po'tsi.

³⁷ Hingue mahyoni gui jurah^u. 'B^u gui mañh^u ra hñ^aha, nu'b^u hina hina, ngue'a 'b^u gui jurah^u go bí ehe de ra ts'onduhi.

Ra Jesu bi ma^q gue hingui ho to da 'ñecate
(Lc. 6:29-30)

³⁸ Ya xa t'u'l't'ah^u ngu nú'a xqui t'utua ndu ri xitah^u maya'b^u, gue nu'a t'o da zemba rá da 'na, nehe'a da ts'embra rá da, y nu'a t'o da do'tua 'nará ts'i 'na, nehe'a da tho'tua 'nará ts'i.

³⁹ Pe nuga dí xi'ah^u, oxqui nø'tuabih^u ya ts'o'mai. Nu'b^u da me't'ah^u ri hmih^u ra 'ñei, umf^u nehe ra ngah^u da me't'ah^u.

⁴⁰ 'B^u 'nara ja'i da ne da ñap'a'i pa da hñan'a ri pahnih^u, umf^u ri pat'ih^u nehe.

⁴¹ 'B^u 'nara ja'i da ne da tu'l't'ah^u 'nara 'bats'i pa gui 'yoh^u 'na kilometro, hñia'tsuah^u ma'na kilometro.

⁴² 'B^u 'nara ja'i te da'y'a'ah^u, umf^u, ne 'b^u 'nara ja'i da ne te gui hmiph^u, oxqui cømbah^u, hmiph^u.

Madih^u nú'u to'o ri utsa'ihi
(Lc. 6:27-28, 32-36)

⁴³ Ya xa t'u'l't'ah^u ngu nú'a xqui t'utua ndu ri xitah^u maya'b^u, gue gui madih^u ri miyu'eih^u ne gui utsah^u nú'u to'o ri utsa'ihi.

⁴⁴ Pe nuga dí xi'ah^u gue gui madih^u nú'u to'o ri utsa'ihi. 'Yaph^u Aju^u da japi nú'u to'o tsañ'ah^u. 'Yø'tuah^u ra

hñó nú'u to'o utsa'ihi, ne 'yapabih^u Aju^u po nú'u to'o nøñ'ah^u ne ec'ah^u.

⁴⁵ Ngue'a nu'b^u gui øthu njab^u, nu'b^u ha, grí hñats'ihi Aju^u ra Dada bí 'bui mahets'i nú'a to'o ri japi da bøxa ra hyadi pa ya hoja'i ne pa ya ts'o'mai, ne ri japi da 'uai pa ya hoja'i ne pa ya ts'o'mai.

⁴⁶ 'B^u grí madih^u hønse nú'u to'o ri ma'ah^u, ne nu ma'ra ya ja'i hingrí madih^u, hinte ma thah^u ma gui hñanihu. ¿Ha gue hingui øt'a njab^u ya ts'o'mai gó ja'i nehe?

⁴⁷ 'B^u hønse ri cuh^u guí zenguah^u ne nu ma'ra ya ja'i hingui umf^u ra nzengua, ¿te ma hñó guí øthu 'b^u? ¿Ha gue hingui øt'a njab^u nehe nú'u hingyá gamfri?

⁴⁸ Mahyoni gui hñoj^u iha con gatho ri miyu'eih^u, ngu Aju^u ra Dada bí 'bui mahets'i ra hoja'i con gathoguihu.

6

*Ra Jesu bi ma^q de ya hogar
'befi*

¹ 'Yøth^u ya hogar 'befi, pe oguí øthu pa gui pønga ri hmih^u, ngue'a 'b^u gui øthu njab^u, hinte ma thah^u da 'ra'ah^u Aju^u ra Dada nú'a bí 'bui mahets'i.

² Hangue ora guí uñh^u 'nara mfats'i pa ya hyoya, oguí xiph^u ma'ra te xcá øthu ngu øt'a ya 'ñets'i. Nú'u ne dra zant'ua ra trompeta ja yá thandi, ja ya nija ne ja ya tai pa da pønga yá hmi. Xi majuani dí xi'ah^u gue nu'u øt'a njab^u ya bi hñanga yá

thahq̄, hangue ya hinte ma thahq̄ tō'mi.

³ Pe nu'ahá, 'b̄a gui uñhu 'nara mfats'i pa ya hyoya, osti padi ri 'yeh̄ ra ngahq̄ te pe ri 'ñeiha. Pāsehēha, oto xqui petuah̄.

⁴ Ha masque mant'agui gui unga ri mfats'ih̄, pāh̄ gue Ajuā ra Dada handi te xcá øt'eh̄ mant'agui, y nu'á ma da gu't'ah̄, pe hinda gu't'ah̄ mant'agui.

Ra Jesu bi 'ñudi hanja da t'apa Ajuā

(Lc. 11:2-4)

⁵ Ora guí aph̄ Ajuā, oxqui 'yaph̄ ja yá thandi ya ja'i ngu øt'a ya 'ñets'i pa da pønga yá hmi. Nu'á ri ho da 'yapa Ajuā má 'bai ja ya nijā ne ja ya tai. Xi majuāni dí xi'ah̄, ya bi hñāngā yá thahq̄, hangue ya hinte ma thahq̄ tō'mi.

⁶ Pe nu'ahá, ora guí aph̄ Ajuā, c̄ath̄ mbo ri nguh̄ ne gui cot'a ri gosthih̄, ne njab̄ h̄, gui 'yaph̄ Ajuā ra Dada nú'á 'b̄ai hab̄ hindi hnequi. Y nu'á da 'yøde nú'á guí aph̄ mant'agui, ne ma da gu't'ah̄, pe hinda ma da gu't'ah̄ mant'agui.

⁷ Ora guí aph̄ Ajuā, oxi xqui yoptah̄ ya noya ngu øt'a nú'á ma'ra ya ja'i hingyá gamfri, ngue'á nu'á hu yá m̄ai gue 'b̄a da 'yøt'a njab̄, Ajuā da 'yøde ne da umbabi nú'á adi'á.

⁸ Pe nu'ahá oxqui ma gui njahab̄ ngu øt'e'á, ngue'á Ajuā ra Dada ya pādi te øt'ah̄ ra l'b̄edi.

⁹ Nu'ahá 'yaph̄ Ajuā njaua:

Ma zi Dada'ihe guí 'b̄ai mahets'i,

drá nsunda ri maka thuhu.

¹⁰ Bá ehe gui nda,

ne dá t'øt'a ri paha nuua ja ra ximhai ngu bí t'øt'e nub̄ mahets'i.

¹¹ 'Racje te ga tsuhe nubyā rapaya.

¹² Ne pungaguihe ma thaihe ngu dí pumbahe nehe nú'á to'o tucje.

¹³ Ne oxqui hocje ga øthe ya ts'oqui. Ñangaguihe de ra nts'o,

ngue'á go gue'e grá nda, ne ja ri ts'edi ne ri nsunda pa nzantho. Njab̄ gue'á.

¹⁴ Nu'b̄ gui pumbah̄ nú'á to'o øt'ah̄ ra nts'o'm̄ai, Ajuā ra Dada bí 'b̄ai mahets'i nehe ma da pun'a ri ts'oquih̄.

¹⁵ Pe 'b̄a hingui pumbah̄ nú'á to'o øt'ah̄ ra nts'o'm̄ai, nu'b̄ nixi Ajuā ra Dada hinda pun'a'ih̄ ri ts'oquih̄ nehe.

Ra Jesu bi ma de ra ayuno

¹⁶ Ora grí ayunah̄, oguí øt'eh̄ co ra dumh̄i ngu øt'a ya 'ñets'i pa da fādi gue ri ayuna. Majuāni dí xi'ah̄ gue ya bi hñāngā yá thahq̄, hangue ya hinte ma thahq̄ tō'mi.

¹⁷ Pe nu'ahá, ora grí ayunah̄, eca ri ñaxuh̄ ne x̄aca ri hmih̄ ngu xcá nzaih̄,

¹⁸ pa hinda fādi ua grí ayunah̄. Hónse Ajuā ra Dada nú'á 'b̄ai hab̄ hindi hnequi, go gue'á da bādi nú'á guí øt'asehēha. Nu'á go handi nú'á guí øth̄ mant'agui, y ma da gu't'ah̄, pe hinda ma da gu't'ah̄ mant'agui.

Pε'tsa ri hñohu nuni mahets'i
(Lc. 12:33-34)

¹⁹ Oguí nehu gui pe'tshu ndunthi ya hñó nuua ja ra ximhai habu da zip'ahu ya zu'ue ne da dec'ahu ra mboxcua ne da bep'ahu ya be.

²⁰ Pe'tsa ri hñohu nuni mahets'i habu bí jo'o ya zu'ue, ne otho ra mboxcua, nixi ya be hindza za da yut'ini da bep'ahu.

²¹ Ngue'a habu guí pe'tsa ri hñohu, ja guehni oda ri mfenihu.

Ra ñot'i de ma ndo'yohu
(Lc. 11:34-36)

²² Nuri dahu go gue'u di yot'a gatho ri ndo'yohu. Hangue nu'bá ri dahu 'bui xá hñó, nu'bá di yot'a xá hñó gatho ri ndo'yohu.

²³ Pe nu'bá ri dahu hingui 'bui xá hñó, nu'bá gatho ri ndo'yohu 'bui ja ra 'bexuuui. Nehe guí njahubá guí 'buhu ja ra 'bexuuui 'bá hinguí huxa ri thandihu xá hñó ja Ajuá.

Hingui tsa to da mepayoho ya hmu

(Lc. 16:13)

²⁴ Hinda za gui pepuh yoho ya hmu, ngue'a njabu 'na grí utsahu ha nu ma'na guí madihu, y 'na de gue'u guí pepuh xá hñó ha nu ma'na hina. Njabu nehe hinda za gui pepuh Ajuá 'bá hñense oda ri mfenihu ya hñó de ra ximhai.

Ajuá su gatho yá båtsi'a
(Lc. 12:22-31)

²⁵ Hangue dí xi'ahu oguí tu ri muihu 'bá otho te gui tsihu ne 'bá otho te gui hyehu,

ngue'a ma'na ri muui da 'yoda ri mfenihu Ajuá que da 'yoda ri mfenihu nú'a te gui tsihu ne nú'a te gui hyehu.

²⁶ Hyanthmáhu ya zi ts'ints'u, nu'u hingui pot'i nixi xofo ni pe'tsa yá 'me'tsi, pe Ajuá ra Dada go gue'a umbi te da zi'u. Xihma'lihu, ¿ha gue hingue ma'na gyá hmadihu que gue'u?

²⁷ ¿To'o 'na de gue'ahu tsa gui japhu ma'na strá hñets'i ri ndo'yohu co ri mfeniséhehu? Jo'o ni 'na.

²⁸ Nu'bá, ¿hanja guí tu ri muihu 'bá otho te gui hyehu? Hyanthu hanja gra nhye ya zi døni 'bai ja ra mbonthi y jo'o to'o rijamasu. Nu'u hñindi mpefi nixi tu yá mai.

²⁹ Dí xi'ahu gue nixi ra nda Salomó masque mi he ya hogá he ne xi mi jababi, pe hints'u mi hnequi mahotho'a ngu ya zi døni.

³⁰ 'Bá Ajuá heta ya døni de ra mbonthi nú'u xá nc'amibya pe dixudi ya da 'yot'i nepu da ts'at'i, xi nu'ahu, ¿hanja hinguí camfrihu gue Ajuá ma'na da jamasu'ihu que ya døni?

³¹ Hangue odi tu ri muihu gui 'ñeñhu: "¿Te ga tsihu bya? o ¿te ga hehabya?"

³² Ngue'a nuya 'ñagamfri nzanthonu tu yá mai 'bá othobi te da zi ne te da hye. Pe nu'ahu odi tu ri muihu, ngue'a Ajuá ra Dada bí 'bá mahets'i ya go pa'a te gatho ølt'ahu ra 'bedi.

³³ Hyoñhu 'met'o hanja da za gui 'buhu xá hñó ja rá hmanda Ajuá ne gui 'yohu

ngu nú'q̄ ri ho'q̄, y njab̄ Ajuā
hindā 'be't'ah̄ gathō nú'q̄ te
guí hoñh̄.

³⁴ Hangue oguí tu ri m̄aih̄
de nú'q̄ te da 'ñe'ah̄ dixudi,
nguetho nu'b̄ gui p̄ahmāh̄
te 'b̄e gui thoh̄ dixudi, nu'b̄
ma'na da du ri m̄aih̄, ngue'a
hyastho dí thoh̄ te dí thoh̄.

7

Ogui 'yøh̄ ri miqu'eih̄
(Lc. 6:37-38, 41-42)

¹ Ogui 'yøh̄ ri miqu'eih̄ pa
njab̄ hinto da 'yø'l'i'h̄ nehe.

² Ngue'a 'b̄ guí 'yøh̄ ri
miqu'eih̄, nu'b̄ Ajuā ma da
hñap'ah̄ nguenda de gathō
nú'q̄ ri 'ñøteh̄ ne hindā yo rá
mai'l'a de gue'ah̄.

³ Nu'ahá guí 'yøh̄ de nú'q̄
øt'a ri miqu'eih̄, ¿hanja hingo
guí jamasuh̄ nú'q̄ te guí
øtqu'eh̄? Nu'ahá go guí
hanth̄ nura t'üca paxi o ja rá
da ri miqu'eih̄, ¿hanja hingo
guí hanth̄ nú'q̄ ra xeca za o
ja ri dah̄?

⁴ ¿Hanja da za gui 'ñemf̄ ri
miqu'eih̄: "Hoqui ga hap'a
ra paxi o ja ri da," 'b̄ hingo
xcá hah̄ 'met'o nú'q̄ ra xeca
za o ja ri dah̄?

⁵ Nu'ah̄ gyá 'ñets'i'h̄, go da
hñaih̄ 'met'o nú'q̄ ra xeca za
o ja ri dah̄, pa njab̄ ma'na
gui hyanth̄ xá hñó pa gui
hñamf̄ nú'q̄ ra paxi o ja rá da
ri miqu'eih̄.

⁶ Oxqui umf̄ ra m̄aca noya
nú'u ya ja'l'i hingui pa da
su, ngue'a nu'á nja ngu ya
zate tsat'yo ne da 'yø'l'ah̄
ra nts'o'm̄ui, nehe nja ngu ya
ts'udi ts'ontho nú'q̄ t'umbi.

'Yadih̄ ne da t'a'ah̄
(Lc. 11:9-13; 6:31)

⁷ 'Yadih̄ ne da t'a'ah̄. Hy-
onih̄ ne gui tsædih̄. Oxqui
tsaya gui 'yapabih̄ Ajuā y
nu'q̄ ma da 'yøde ri nt'adih̄.

⁸ Ngue'a nu'q̄ tó'o adi da
t'umbabi, ne nu'q̄ tó'o honi da
zædi, y nu'q̄ tó'o apabi Ajuā da
'yøtua rá nt'adi.

⁹ ¿To'o 'na de gue'ah̄
nú'ah̄ gyá dadah̄ 'b̄ ri
bañsih̄ da 'ya'ah̄ 'nara
thuhme y go gui umf̄ 'nara
do? Jo'o.

¹⁰ ¿O 'b̄ da 'ya'ah̄ 'nara
hua y go gui umf̄ 'nara
qu'eñä? Hina ¿ngue h̄a?

¹¹ Tsatho nu'ahá xi gyá
ts'o'm̄ih̄ pe guí pah̄
gui umf̄ te da zi xá hñó ri
bañsih̄, xihmä Ajuā ra Dada
bí 'b̄i mahets'i, ¿ha gue hinda
'ra'ah̄ gathō nú'q̄ xá hñó 'b̄
gui apabih̄?

¹² Nu'q̄ guí neh̄ da
'yø'l'ah̄ ya ja'l'i, 'yø'tuah̄
njab̄ nehe'u. Guehna m̄anga
njab̄ nú'q̄ bi 'yofo ra Moise
ne nú'q̄ bi 'yofo nú'u ma'ra yá
'mehni Ajuā.

Cuth̄ ja ra ts'i'ma gosthi
(Lc. 13:24)

¹³ Cuth̄ ja ra gosthi nú'q̄ xá
nts'i'mi pa grí maha hab̄ ja
ra te pa nzantho. Ngue'a nu'u
tó'o cùt'a ja ra gosthi xá ngəni
gue'ü rí ma ja ra nidu, y nura
'ñu de nú'q̄ ra gosthi'q̄ xi rá
ngəni, y ndunthi to'o cùt'a ja
nura gosthi'a.

¹⁴ Pe xi rá nts'i'mi nura
gosthi hab̄ cùt'i nú'u to'o rí
ma ja ra te, y nura 'ñu de nú'q̄
ra gosthi'q̄ xi rá nts'i'mi, ha

ts'utho nú'u to'o cʉt'a ja nura
gosthi'a.

*Ya 'bai gá za faditho po yá
fruta*

(Lc. 6:43-44)

¹⁵ Jamasuhʉ hinda ts'oc'a ri
mfenihʉ nú'u ri 'ñet'a mefi de
Ajuɑ, nú'u ma da 'ñepʉ pa da
ne da hya'ahʉ, ngue'a nu'á ri
'ñet'a hoja'i ne ri 'yo ngu ya
zi dəti, pe de mbo yá mfeni
nja ngu ra dumanthuhu gá
mi'ñø.

¹⁶ Nu'ahʉ ma gui pahʉ
to'o'ahʉ ngue'a da hnequi ja
yá ts'o'bəfi øt'e'ahʉ. Ngue'a
nuya ts'o'mai hingui tsa da
'ñudi ya hoga 'bəfi, nja ngu ya
xin'mini hingui tsa da unga
ya obxi, ne ya 'bint'o hingui
tsa da unga ya igo.

¹⁷ Gatho ya hoga 'bai gá za
unga ya hoga fruta, pe nuya
ts'o 'bai gá za hingui tsa da
unga ya hoga fruta.

¹⁸ Y 'nara hoga 'bai gá za
hingui tsa da unga nú'ahʉ hin-
grá hoga fruta, nixi nú'ahʉ hin-
grá hoga 'bai gá za hingui tsa
da unga ya hoga fruta.

¹⁹ Y gatho nuya 'bai gá za
hingui unga ya hoga fruta ma
da ts'et'i ne da ts'at'i.

²⁰ Y njabʉ ma gui pahʉ to'o
gue'ahʉ ri 'ñet'a mefi de Ajuɑ co
nuyá ts'o'bəfi di øt'e'ahʉ.

*Hinga gatho ya ja'i ma da
yat'a habʉ bí manda Ajuɑ*

(Lc. 13:25-27)

²¹ 'Bui ndunthi to'o enga-
gui: "Ma zi Hmu'i, ma zi
Hmu'i", pe nu'ahʉ hinda za
da yat'a mahets'i habʉ bí
manda Ajuɑ ma Dada 'bʉ
hinda 'yo'tua rá paha'a.

²² Nu sta zø rá ngats'i ra pa
ndunthi ma da 'ñengagui: "Ma
zi Hmu'ihe, ma zi Hmu'ihe,
nuje dá xañhe ri noya, ne
co ri ts'edigue dá eñhe ya
ts'ondahʉ, ne co ri ts'edigue
dá øthe ndunthi ya danga
nt'udi."

²³ Pe nuga ma ga thātuabi'ahʉ
ne ga embabi: "Hinstá
pə'agahʉ, 'uehʉ de gueque
nú'ahʉ gyá ts'oja'ihʉ."

*Ra 'bede de yohoya 'ñøhøbi
hyoca 'ra 'nayá ngu*

(Lc. 6:47-49; Mr. 1:22)

²⁴ Nu'ahʉ tó'o da 'yøde nuya
ya noya dí xi'ahʉ ne da 'yøt'e
njabʉ, nú'ahʉ ri nhycuaui
'nara ja'i xi bi nja rá mfeni
bi hyoca rá ngu ja ra medo.

²⁵ Ne 'mefa bi da ndunthi ya
da'ye, bi zø ya nzøthe, bi nja
ndunthi ya bənθi, pe nurá
ngu'ahʉ himbi yøt'e ngue'a xqui
hyoca ja ra medo.

²⁶ Pe nu'ahʉ tó'o da 'yøde nuya
ya noya ne hinda 'yøt'e, nú'ahʉ
ri nhycuaui 'nara ja'i nú'ahʉ bi
'ñøtho rá mfeni bi hyoca rá
ngu ja ra 'bomu.

²⁷ Ne 'mefa bi da ndunthi
ya da'ye, bi zø ya nzøthe, bi
nja ndunthi ya bənθi, nepʉ
nurá ngu'ahʉ bi yøt'e ne bi 'medi
gatho.

²⁸ Ha nu mi uadi ra Jesu bi
mãnga nuya ya noya, nuya
ja'i xi bi 'yo nts'edi de nú'ahʉ
xqui xipabi'ahʉ,

²⁹ ngue'a mi zofo'ahʉ co rá
ts'edi Ajuɑ, hingue ngu mi
øt'a ya xahnate de ra ley.

8

*Ra Jesu bi 'yøthe 'na mi henga ra lepra
(Mr. 1:40-45; Lc. 5:12-16)*

¹ Nu mi gai ra Jesu de ja ra t'øhø habu mi utuate, xi bi dëna ndunthi ya ja'i.

² Ne bi nthëui 'nara ja'i mi tsu 'nara hñeni rá thuhu ra lepra nú'a tsit'atho ra ngø. Nura ja'i'a bi ndandiñahmu ja rá ua ra Jesu ne bi 'ñembí:

—Ndada, 'bu gui nehmä, da za gui 'yøthegui.

³ Nu'bú ra Jesu bi hñuxa rá 'yë ne bi 'ñembí:

—Haha dí ne ga øthe'i, y ya gá ñani.

Y ngu bi uadi bi mänga njabu, 'bestho bi ñani ra da'thi.

⁴ Nepu ra Jesu bi 'ñembí:

—Oto xqui ma gui xipi. Rí ma ja ra niña ha, pa da hyant'a ra macja, ne gui unga ri 'baha nú'a bi mänga ra Moise, pa njabu da badi ya ja'i gue ya xcá ñani.

*Ra Jesu bi 'yøthebi 'nará 'bego 'nara nda gá soldado me Nroma
(Lc. 7:1-10)*

⁵ Nepu ra Jesu bi yut'i ja ra hnini Ncapernau y ja bi nthëuini 'nara nda gá soldado de ra hai Nroma.

⁶ Y nura nda'a bi bantebi ra Jesu ne bi 'ñembí:

—Ndada, 'nama 'bego bi nts'onate ne hingui tsa da 'ñani, ne xi tsi'ti.

⁷ Nu'bú ra Jesu bi dátuabi ne bi 'ñembí:

—Maha, ma ga øthe.

⁸ Nu'bú nura nda gá soldado bi dátui ne bi 'ñembí:

—Hina, hiní 'ñepcagui gui cát'a mbo ma ngu. Nugui nu'a dí padi gue hönse co ri noya gui ma, numa 'bego da ñani.

⁹ Ngue'a nugui 'bu to'o ri mandagui nehe, pe nequi drí manda. Dí pe'tsa ya soldado ja ma hmanda, y 'bu ga emba 'na de gue'u: "Rí mani", da ma, o 'bu ga emba ma'ná: "Bá ehe", nu'a da 'nehe. Ha nu'bú ma 'bego ga embi: "Pe nuna 'befiná", nu'a da mëfi.

¹⁰ Mi 'yøde njabu ra Jesu xi bi 'yø ndunthi ne bi 'ñembabi nú'u mri dëni:

—Majuani dí xi'ahú, nugui hinstá tsädi ni 'nara me Israel nú'a xi di ja rá jamfri ngu nura jamfri pe'tsa nuna 'ñøhøni.

¹¹ Dí xi'ahú gue ndunthi ya ja'i maxøgue ra ximhai nú'u hingyá me Israel ma da yut'a mahets'i habu bí manda Ajuá ne da hñu ja ra mexa mahyegui co ra Abrá, co ra Isaac, ne co ra Cobo.

¹² Pe ya me Israel nú'u rí 'ñepa hmähä da hñu ja ra mexa, Ajuá hindá ma da hopi da yut'a mahets'i. Nu'a ma da nja, ma da mehní'u ja ra 'bexuui, y nuni ja di zohmäni ne ja di gusthmäni yá ts'i.

¹³ Nepu ra Jesu bi 'ñemba ra nda gá soldado:

—Rí ma ri ngu ngue'a nuri jamfri xa muui ndunthi, ne xa njabu ngu xcá ne.

Y nurá 'bego ra nda gá soldado 'bestho bi ñani nura ora'a.

Ra Jesu bi 'yøthebi rá to ra Pedro
(*Mr. 1:29-31; Lc. 4:38-39*)

¹⁴ 'Mefa de gue'á ra Jesu bi ma ja rá ngu ra Pedro, y ja mi 'benini rá to ra Pedro mi umba ra nzø.

¹⁵ Nepu ra Jesu bi hñu'tsua rá 'yé y 'bestho bi tsaya ra nzø mi tsudi. Nepu 'bestho bi nangui ra 'behñá ne bi hyocui te bi zi'u.

Ra Jesu bi 'yøthe ndunthiya da'thi

(*Mr. 1:32-34; Lc. 4:40-41*)

¹⁶ Ya de mi put'a nde ra Jesu bá ts'impabi ndunthi ya da'thi, 'ra mi pe'tsa ya ts'ondahi. Y co 'nada ra noya bi ma bi 'yenga nú'u ya ts'ondahi mi pe'tsi'u, ne bi 'yøthe gatho nú'u to'o mi hñeni.

¹⁷ Gatho nuya bi 'yøt'a ra Jesu pa bi nja ngu nú'a xqui mængä maya'bü ra bædi Isaía ja ra Mæca T'ofo bi 'ñena: "Nu'á go gue'á bi hñaga ma hñenihu, ne bi hñasca gatho ma uguihu."

Yoho ya ja'i to'o mi ne da dëna ra Jesu
(*Lc. 9:57-62*)

¹⁸ Ne 'mefa bi hyanda ra Jesu ndunthi ya ja'i xqui the'tsi'a. Nu'bá nu'á bi 'ñembabi yá nxadi:

—Maha ri'nandi ra ndehe.

¹⁹ Y ante da ma'u, 'nara xahnate de ra ley bi joni habü mi 'bai ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—Xahnate, nugui dí ne ga ten'a'i pa habü gatho gui ma ga ma nehe.

²⁰ Ra Jesu bi dætui bi 'ñembibi:

—Ya haho ja yá hñado, ne ya ts'ints'u ja yá 'bafi, pe Nú'a To'o bi e bi Nja'i otho ni habü da me rá ñaxu.

²¹ Nepu 'na de yá nxadi ra Jesu bi 'ñembibi:

—Ma zi Hmu'i, 'raca nsequi ga ma ga agui ma dada, nepu ga pengui ga t'en'a'i.

²² Ra Jesu bi dætui bi 'ñembibi:

—Bá ehe tengagui, tsopu nú'u xa du go dá 'yagui nú'u yá mi'ñagamfriui.

Ra Jesu bi japi bi tsaya ra bænthing

(*Mr. 4:35-41; Lc. 8:22-25*)

²³ Nepu de gue'á ra Jesu bi bøxa ja ra motsa co yá nxadi pa bi ma ri'nandi ra ndehe.

²⁴ Ne de mi 'yo'u ja ra ndehe mi dæmfri'u bi nja 'nara dænga bænthing xi nts'edi asta mi ne da pænts'a ra motsa ne mi tonts'a ra dehe pa mbo. Ha nura Jesu mi aha.

²⁵ Nu'bá yá nxadi 'bestho bi ma bá ats'i ne bi 'ñembibi:

—Ma zi Hmu'ihe, ñangaguihe ngue'á ya ma da mpænts'a ra motsa mbo ra dehe.

²⁶ Y nu'á bi 'ñembabi'u:

—¿Pa te guí tsuhü? ¿Ha gue otho ri jamfrihu?

Nu'bá ra Jesu bi 'mai pa bi zæi ra bænthing ne ra ndehe. Y 'bestho ra ora'a bi ntsaya.

²⁷ Nu mi hyanda njabü yá nxadi xi bi 'yø ne mi 'ñembabi:

—¡Te ma ts'edi hæní gue asta ra ndahi ne ra dehe øtua rá noya!

Ra Jesu bi 'yemba ya ts'ondahi yoho ya 'ñøhø myá me Gadara

(*Mr. 5:1-20; Lc. 8:26-39*)

²⁸ Nepu bi zønga ra Jesu ri'nandi ra ndehe co yá nxadi ja 'nara hai rá thuhu Gadara, y ja bi ntheuini yoho ya 'ñøhø bi bønga habu mi ja ya nt'agui. Nú'u ya 'ñøhø'u mi pe'tsa ya ts'ondahi xi xmá nts'o, ha xi mi pite ndunthi, nixi mi tsa to da 'ranga nú'q ra 'ñu'q habu mi 'bu'u.

²⁹ Nuya 'ñøhø'u bi ñq nts'edi ne bi 'ñemba ra Jesu:

—¿Te guí hongua habu dí 'buhe nú'i Jesu rá T'u'i Ajua? Hingui tsøta ra ora pa gui huatcahe, nu'bu ¿hanja xcá ehe gui xaxcahe?

³⁰ Guetbu de guehni mi 'yoni 'na tax'o ya ts'udi mi nuni.

³¹ Y ya ts'ondahi bi 'yapa nsequi ra Jesu ne bi 'ñembi:

—'Bu ma gui 'yenje de guecua, 'racje nsequi ga cathe ja nuyu ya ts'udi bí 'yoni.

³² Nu'bu ra Jesu bi 'ñembi:

—Haha, rí maha, ja da bá catheni.

Nu'bu 'bestho ya ts'ondahi bi bøni de nú'u yoho ya 'ñøhø ne bi ma bá cat'a ja ya ts'udi. Nepu nura ora'q gatho ya ts'udi bi nest'ih*i* bi hñøt'a ja 'nara ma'ye pa bi ma bá zo ja ra ndehe y gatho bi jat'i.

³³ Y nuya mapts'udi bi nest'ih*i* co ra ntsu asta bi zønga ja ra hnini ne bi xipa ya ja*l*'i te bi 'yø'tua ra Jesu nú'u yoho ya 'ñøhø xqui 'yembabi'u ya ts'ondahi.

³⁴ Nu'bu gatho ya mengu de nú'q ra hnini'q bi ma bá c'q'tsa ra Jesu pa bi 'yapa ra favo da ma de guehni pa da ma ma'na ra hnini.

17
9
Ra Jesu bi 'yøthe 'nara da'thi himi tsa da 'ñqani
(Mr. 2:1-12; Lc. 5:17-26)

¹ Nu'bu ra Jesu bi yopa bøxa ja ra motsa ne bi 'raxa ri'nandi ra ndehe pa bi yopa menga ja rá hai.

² Mi zønga rá hai bi ts'i'tsua 'nara 'ñøhø mrá ts'onate himi tsa da 'ñqani ne xqui t'ents'a ja 'nara 'bebo. Y nu mi hyanda ra Jesu gue xi mi ja yá jamfri nú'u ya ja*l*'i to'o mi ndude ra da'thi, nu'bu bi 'ñembabi ra da'thi:

—Ma zi t'u'i, johyabya ngue'q ya stá pun'a'i ri ts'oqui.

³ Nu'bu nu 'raya xahnate de ra ley mi 'buhni bi mudi bi benga ya ts'omfeni ne mi 'ñembi 'na ngu ma'na: "Nuna 'ñøhøni ri 'ñet'a Ajua."

⁴ Ra Jesu bi bøtho nú'q mi beñ'u y bi 'ñembabi:

—¿Hanja guí beñh nu'u ya ts'omfeni de guequi?

⁵ Pa guequi hinte rá hñei ga pumba yá ts'oqui nuna 'ñøhø nixi pa ga embi: "Nangui ne 'ñø".

⁶ Pe pa gui pah gue Nú'q To'o e bi Nja'i ja rá ts'edi nuua ja ra ximhai pa da pumba yá ts'oqui ya ja*l*'i, ma ga øt'a njaua pa gui pah.

Nepu bi 'ñemba nú'q ra da'thi:

—Nangui, jæxa ri mfidi rí ma ri ngu.

⁷ Nu'bu ra da'thi 'bestho bi nangui bi ma rá ngu.

⁸ Y mi hyanda ya ja*l*'i nú'q bi nja, nu'u xi bi 'yø, ne bi xøcambeni Ajua ngue'q nú'q

xqui umba ra ts'edi 'nara ja'i pa bi 'yøt'e njabu.

Ra Jesu bi zofo ra Mateo pa drá nxadi
(Mr. 2:13-17; Lc. 5:27-32)

⁹ Nepu ra Jesu bi ma de guehni y bi hyanda 'nara 'ñøhø rá thuhu ra Teo mrá nguxboja mi hudi ja rá mexa. Y ra Jesu bi 'ñembabi:

—Bá ehe tengagui.

Nepu ra Teo 'bestho bi 'mai ne bi denu'a.

¹⁰ Nepu ra Jesu bi ma ja rá ngu ra Teo ne ja bi hñudini bi ñuniui yá nxadi co ma'ra ya 'ñatsa nguxboja ne ma'ra ya ts'oja'i xqui zonini.

¹¹ Y mi hyanda ya fariseo gue ra Jesu bi hñuhui bi ñuniui ya ts'oja'i, nu'bá nuya fariseo'u bi 'yambabi yá nxadi ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—Xi ri xahnatehu ¿hanja ri ñuniui gatho nuya ya ts'oja'i?

¹² Nu mi 'yøde ra Jesu bi manga njabu ya fariseo, nu'bá bi 'ñembabi:

—Nura ja'i hinte ma hñeni pe'tsi hingui øt'a ra thoni pa ra 'ñethi, pe nu'u tó'o ri hñeni ha, honga ra 'ñethi.

¹³ Rí ma gui nxadihu pa gui pahu te manga ja ra Maca T'ofu nu habu bi 'ñena Ajuq: "Nugui ma'na dí ne gui mpe'tsuahu ra nthecate 'na ngu 'na que gui tsincahu ya mbo'ni pa gui hyohu gui 'bahaguihu." Nugui hinstuá ehe pa ga zofo ya hoja'i, nugui stuá ehe pa ga zofo ya 'yøt'ats'oqui pa da ñobri'u.

Ra Jesu bi t'ambabi de ra ayuno

(Mr. 2:18-22; Lc. 5:33-39)

¹⁴ Nepu de gue'a yá nxadi ra Xuua Xi'tsate bi 'ñehé bi 'yambabi ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—¿Hanja nuje ne ya fariseo dí ayunahe ndunthi ya i'qui, ha nuri nxadigue hinhya'mu ri ayuna'a?

¹⁵ Y ra Jesu bi 'ñembabi:

—'Bu da nja 'nara nthati ne ra navio da mbitabi yá amigo, nuyá amigo rí 'ñepi da johyaui ra navio ne hinda du yá mai. Nehe numa nxadi nja ngu nuyá amigo ra navio. Pe sta zø ra pa ga ma de guecua, nu'bá haq, da za da ayuna ma amigo co ya dumai.

¹⁶ Hinxá hñó da 'bø'ta 'nara zedutu co 'nara 'ra'yo dutu, ngue'a 'mefu da nunts'a ra 'ra'yo dutu ne da gut'a ra zedutu, nepu njabu ma'na da ntanga ra zedutu.

¹⁷ Nehe hinxá hñó da sit'a ra vinu ja 'nara zebota, ngue'a nu'bu di tsedi ra vinu, nu'bá da ntanga ra zebota ne nú'a te di po da mfani ne ma'na da ts'oca ra zebota. Hangue mahyoni da sit'a ra vinu ja 'nara 'ra'yo bota pa njabu masque xi di ja rá ts'edi ra vinu, hinda ntanga ra bota.

Bi ñani rá t'ixu ra Jairo, nehe bi ñani nú'a ra 'behñq bi danba rá he ra Jesu

(Mr. 5:21-43; Lc. 8:40-56)

¹⁸ Ngu bi uadi bi manga njabu ra Jesu, bi zøhø habu mi 'bu'lq 'nara ndq de ja yá nija ya xodyo, ne bi ndandiñahmu ne bi 'ñembabi:

—Dá e ga xi'i gue ja ts'ú
rí du ma t'ixu. Hangue dí
bante'i gui ma gui hñu'tsua
ts'ú ri 'yé pa da yopa nte.

¹⁹ Nu'bá ra Jesu 'bestho bi
ma co yá nxadi ne bi mœui
nú'a ra nda'a.

²⁰ Y de mi 'yo'ú ja ra 'ñu
mi pani 'nara 'bëhñá mi hená
'nara hñeni mi xo'tua ya ji
y ya mi pe'lsa 'ret'amayoho
njeya mi njabá. Nu'á bi joni ja
rá xëtha ra Jesu pa bi dënbabi
rá he.

²¹ Ngue'a mi bense ja rá
mfeni nura 'bëhñá'a ne mi
ena: "Dí camfri gue 'bá hõnse
ga thënbabi rá ñani rá he ga
ñani 'bestho de ma hñeni."

²² Ha ra Jesu bi mpants'i bi
hyandi ne bi 'ñembi:

—Ma zi t'ixu'i, johyabya
ngue'a co ri jamfri xcá ñani.

Y nura 'bëhñá 'bestho bi
ñani ra ora'a.

²³ Nepá bi zønga ra Jesu co
yá nxadi ja rá ngu nú'a ra
nda ja xqui du rá t'ixu. Y mi
'bëhni ya më'mda mi pe'mda,
ne ndunthi ya ja'i xi mi zoni.

²⁴ Y ra Jesu bi 'ñemba ya ja'i:

—Pøñha ts'ú pa thi. Nura
nxutsi aha, hingue xa du.

Pe ya ja'i mi thentho ra
Jesu.

²⁵ Pe ngu bi bøni'ú pa thi, ra
Jesu bi yët'i habá mi 'bënga ra
nxutsi ne bi mipa rá 'yé, nepá
nu'a 'bestho bi nangui.

²⁶ Y gatho nú'a ra hai de
guehni bi ntënga ra noya de
nú'a ra nxutsi xqui yopa nte
de ra du.

*Ra Jesu bi 'yøthe yoho ya
goda*

²⁷ Nepá nu mi ma ra Jesu
de guehni, yoho ya goda bi
dëni'a ne bi ña nts'ëdi'ú bi
'ñiená:

—jNú'i rá T'ú'i ra nda Davi,
pescahe ra nthecate!

²⁸ Pe ra Jesu bi thotho ne
bi ma bá cùt'a ja 'nara ngu,
ha nuya goda bi dëni'a y bi
yët'i'ú nehe. Nepá ra Jesu bi
'ñembabi'ú:

—¿Ha guí camfrihu gue da
za ga øthe'ihá?

Nu'ú bi 'ñembi:

—Hähä, Ndada, da za.

²⁹ Nu'bá ra Jesu bi hñu'tsua
rá 'yé ja yá da'ú ne bi 'ñembi:

—Dá njabá ngu nú'a xcá
camfrihu.

³⁰ Y 'bestho ra ora'a bi
xogui yá da'ú. Nepá ra Jesu bi
hñu'mba ra hñá ne bi 'ñembi:

—Oxqui ma gui mæñha to'o
bi 'yøthe'ihá.

³¹ Pe nu mi bøni de guehni'ú
bi xipa gatho nuya mengu de
guehni gue go ra Jesu xqui
'yøthe'ú.

Ra Jesu bi 'yøthe 'nara gone

³² Y ngu bi bønga ya goda
de guehni, bá ts'impá ra Jesu
'nara gone mi pe'lsa 'nara
ts'ondahi.

³³ Nepá ra Jesu bi 'yemba
nú'a ra ts'ondahi mi pe'lsa
nura gone, ne nu'á 'bestho bi
za bi ña. Nuya ja'i xi bi 'yø, ne
mi 'ñembi'ú 'na ngu ma'na:

—Masque núja go guecja
rá hñiniguihu Ajuá, pe
hinhya'má stá hanthá 'nara
nt'udi xi ra dangui ngu nú'a
stá hanthabya.

³⁴ Pe nuya fariseo bi
'ñena'ú:

—Nuní hanpa rá ts'edi ra ndá de ya ts'ondáhi pa enga ya ts'ondáhi.

Ra Jesu xi bi hueca yajai

³⁵ Nura Jesu mi 'yo gatho ja ya danga hnini ne ya t'úca hnini, ne mi cút'a ja ya nija pa ja mi utuateni, ne mi øthe gatho ya da'thi, ne mi zofo ya ja'i mi embi gue ya xqui zóhø ra Ndá de mahets'i pa da ndá.

³⁶ Y mi hyanda ra Jesu gatho nuya ja'i, xi bi huequi'ú ngue'a 'ñena ya zi dëti jo'o to'o da su y mi tu yá mui ngue'a himi padi to'o da deni'ú.

³⁷ Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—Majuani dí xi'ahú, nuua xi ja ndunthi ra sofo pe jo'o ya mëfi.

³⁸ Hangue 'yapabihú Ajuá nû'a to'o rá mëti nuna ra 'bëfi pa da mëhna ya mëfi da guxa nuna sofona.

10

Ra Jesu bi zohna nû'ú 'ret'amayoho yá nxadi

(Mr. 3:13-19; Lc. 6:12-16)

¹ Nu'bú ra Jesu bi zohna nû'ú 'ret'amayoho yá nxadi xqui huahni, ne bi umba ra ts'edi'ú pa da 'yënga ya ts'ondáhi ne da 'yøthe gatho ya hñeni.

² Nuya guehya yá thuhu nû'ú 'ret'amayoho yá apostol xqui hñuts'i: rá mudi ra Simu nû'a bi hñu'mbabí drá thuhu ra Pedro, ne ra Andre rá cu, ne ra Cobo, ne ra Xuua rá cu, di yoho'ú yá t'ú ra Sebedeo.

³ Nepú ra Lipe, ne ra Tolo, ra Toma, ne ra Teo nû'a mrá

nguxboja, ne nû'a ma'na ra Cobo rá t'ú ra Alfeo, ne ra Lebeo nû'a bi thu'mbabí nehe ra Tadeo.

⁴ Nepú nû'a ma'na ra Simu nû'ú xqui 'ñoui ya cananista, ne ra Juda Iscariote nû'a to'o bi da ra Jesu.

Ra Jesu bi mëhna yá nxadi pa da zofo ya ja'i

(Mr. 6:7-13; Lc. 9:1-6)

⁵ Nu'bú gatho nû'ú 'ret'amayoho yá nxadi ra Jesu bi mëhni ne bi 'ñembi'ú:

—Nubyá oxqui ma gui zohú nû'ú hingyá me Israel, nixi ya me Nsamaria.

⁶ Rí maha go da bá zohú ya me Israel nû'ú go gue'ú rá hnini Ajuá xa 'medi ngu ya zi dëti.

⁷ Rí maha gui umfú nt'øde gue ya xa zóhø ra Ndá de mahets'i pa da ndá.

⁸ 'Yøthehú nû'ú to'o di tsú ra lepra, ne nû'ú di pe'tsa ma'ra ya hñeni, ne japhú da nte ma'na'qui nû'ú xa du, ne 'yëmbahú ya ts'ondáhi nû'ú to'o di pe'tsi. Ngu stá 'ra'athohú nuna ts'ëdina, njabú nehe ma gui fats'ithohohú ya ja'i.

⁹ Oxqui ma gui haxhú ra bojá pa ja ra 'ñu, nixi ra t'axi nixi ra oro nixi ra cobre.

¹⁰ Ne oxqui haxhú ni 'nara 'bats'i, ni ri mponga dutuhú ni ri mponga zexthihú nixi ri bordohú, ngue'a ra mëfi rí 'ñepi da t'umbabi nû'a te ø'tua ra 'bëdi.

¹¹ Ne nu xcrí tsøñhú ja 'nara danga hnini o 'nara t'úca hnini, gui hyoñhú 'nara ja'i nû'a dra hoja'i, ne ja

gui 'bahni ja rá ngu'á asta hingui pøñhah de nú'á ra hnini'á.

¹² Y nu xcrí cath ja nú'á ra ngu'á, gui 'yapabihah Ajuah da japi nuya mengu de nú'á ra ngu'á.

¹³ 'Bah nuya mengu de nura ngu'á da 'ra'ahah ntsaya, nu'bah Ajuah ma da japi'á. Pe nu'bah hinda 'ra'ahah ntsaya, Ajuah hinda ma da japi'á.

¹⁴ 'Bah ni 'nara mengu de nú'á ra hnini'á hinda gamfri nú'á gui xiphah ne hinda hñuxa nt'óde, nu'bah pøñhah de nú'á ra ngu'á o de nú'á ra hnini'á ne gui fe'ma ri uahah pa da hyø nú'á ra hai xa nthu'ti de nú'á ra hnini'á.

¹⁵ Majuani dí xi'ahah, ra pa de ra ngaxhmai nú'á ra hnini hinda hñuxa nt'óde nú'á gui xiphah, ma'na ma da ndangui yá ts'oqui nura hnini'á que ra hnini Sodoma ne Gomorra.

Ya nt'utsate ne ya nts'o'mah

¹⁶ Nubyá dí pehn'a'i'hah gui maha gui 'yohah ngu ya zi dëti madetho ja ya zate. Hangue xi da nsuhah ngu 'nara qu'eñah, pe oguí ñothra nts'o'mah, njahah ngu 'nara zi domitsu hingui ñot'a ra nts'o'mah.

¹⁷ Ne xi da nsuhah, ngue'a ya ja'i ma da zix'ahah ja ya ts'utbi, ne ma da zix'ahah ja yá nija'ah pa ja dí nap'a'i'han.

¹⁸ Nú'á ma da zix'ahah ja ya ts'utbi y asta ja ya ñdanga nda po rá nguecagui. Hangue njahah da za gui damajuanihah de guecagui ja yá thandi ya nda ne nú'u hingyá me Israel.

¹⁹ Nu sta ts'ix'ahah nts'ahah, osta ma da du ri mah de nú'á te ma gui mah, nixi gui beñhah 'met'o nú'á ma gui mah, ngue'a nura ora ma gui ñah, Ajuah go da 'ra'ahah ya noya.

²⁰ Nu'ahah hingo ma gui ñaschu; nurá Maca Ndahi Ajuah ra Dada go gue'a ma da xi'ahah te ma gui mah.

²¹ Nuya pa'u nuya ja'i ma da 'ñutsaseui yá cu ne da da pa da tho. Ya dada ma da da yá batsi y ya batsi ma da notua yá dada, ne da da pa da tho nehe.

²² Gatho ya meximhai ma da utsa'ihah ngue'a guí mah ma noya. Pe nu'á tó'o da zeti asta rá ngats'i, nú'á go gue'a da mpøhø.

²³ Nu'bah da t'utsa'ihah ja 'nara hnini, pøñhah de guehni, rí maha ma'na ra hnini. Majuani dí xi'ahah, hingri juatho gui 'yohah gatho ya hnini de ra hai Israel ha Nú'á To'o bi e bi Nja'i ya da yopa zøhø ma'na'qui.

²⁴ 'Nara xahnate ma'na ja rá nsu que rá nxadi; 'nara hmu ma'na ja rá nsu que rá 'bego.

²⁵ Nura nxadi mahyoni da thogui ngu tho rá xahnate, nehe ra 'bego mahyoni da thogui ngu tho rá hmu. Nja ngu 'nara dada 'bah da t'embabi gue go ra Beelsebú, nu'bah ya mengu rá ngu da t'embabi'u mahyegui nehe.

*To'o mahyoni gui tsuhah
(Lc. 12:2-9)*

²⁶ Hangue dí xi'ahah oxqui tsuhah nú'á ma gui thoguihah.

Masque 'bu te da t'ø't'a'ihu
mant'agui, pe rá ngats'i ra pa
ja ma da hnequini gatho nú'a
te xa t'ø't'ahu, ngue'a gatho
nú'a te t'øt'e mant'agui ma da
fadi.

²⁷ Nú'a dí u't'a'ihu sehe
mant'agui ma gui utuahu
gatho ya ja'i. Nehe nú'a dí
xi'ashu zi njante ma gui
mañhu nts'edi pa da 'yøde
gatho ya ja'i.

²⁸ Oxqui tsuhu to'o da
hyo'ahu, ngue'a nuri almahu
hindza za to da hyop'ahu. Nu'a
tó'o mahyoni gui tsuhu, nu
Ajua, ngue'a nu'a hau, tsa
da mehn'a ri almahu ne ri
ngøqu'eihu ja ra nidu.

²⁹ Nuya zi ts'ints'u hints'u
ri muui asta 'ba yoho por
ñodmi, ne hingui tagui tuse'u
'bu hingo rá paha Ajua ra
Dada.

³⁰ ¿Xihmqa'ihu? Nu'ahu
ma'ná grí muuihu ja rá
thandi Ajua, ngue'a asta nuri
stahu 'mede.

³¹ Hangue oxqui ma gui
ntsuhu, ngue'a ma'ná grí
muuihu que ya zi ts'ints'u.

*Nú'u to'o damajuani de ra
Jesu ja yá thandi ya ja'i*
(Lc. 12:8-9)

³² Nu'a tó'o ma da damajuani
de guequi ja yá thandi
ya ja'i, nequi nehe ma ga
damajuani de gue'a ja rá
thandi ma Dada bí 'bui
mahets'i.

³³ Pe nu'a tó'o da ncøni de
guequi ja yá thandi ya ja'i,
nequi nehe ma ga xipa ma
Dada nú'a bí 'bui mahets'i
gue himbi ne bi gamfrigui.

*Ma da hegue ya ja'i po rá
ngue ra Jesu*

(Lc. 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ Oguí hu ri maihu gue
ngue'a stá ehe ya hinda nja ra
tuhni ja ra ximhai; nu'a ma
da nja ngue'a stá ehe.

³⁵ Nuya t'u da nø'tua yá
dada, ne ya t'ixu da nø'tua
yá nanau, ha nuya ts'ihue da
nø'tua yá suegra.

³⁶ Y njabu nuyá ncontra ya
ja'i ma da bønse de ja yá
ngu'u.

³⁷ Nu'a tó'o ma'ná go ri
madi rá dada o rá nanau que
guecagui, nú'a hinda za da
dengagui. Nehe nu'a tó'o
ma'ná go ri madi rá t'u o
rá t'ixu que guecagui, ne'a
hinda za da dengagui.

³⁸ Nehe nu'a tó'o hinda 'ñei
pa da dengagui masque da
tho ya nt'utsate ne ya 'betsa,
nú'a hinda za da dengagui.

³⁹ Nu'a tó'o ri madi rá te
nuua ja ra ximhai, ma da
'bedi rá te pa nzantho, pe nu'a
tó'o da dengagui masque da
du po rá nguequi, ma da zadi
rá te pa nzantho.

*Ya hogá thahu de mahets'i
(Mr. 9:41)*

⁴⁰ Nu'u tó'o da 'ra'ahu
ntsaya, go guequi ri 'raca
ntsaya. Ha nu'u tó'o da 'raca
ntsaya, go ri umba ntsaya ma
Dada nú'a to'o bá pencagui.

⁴¹ Nu'a tó'o da umba ntsaya
'nará 'mehni Ajua, ma da
hñanga ra thahu nehe ngu ma
da hñani 'nará 'mehni Ajua.
Ha nu'a tó'o da umba ntsaya
'nara ja'i ngue'a øte Ajua, ne'a
ma da hñanga ra thahu ngu

nú'q̄ ma da hñ̄ani nú'q̄ øte Ajuá.

⁴² Nú'ah̄ ma nxadi'ih̄, 'b̄ tó'o da 'ra'ah̄ mädi ts'ü ra dehe gui tsih̄ ngue'q̄ ma nxadi'ih̄, majuāni dí xi'ah̄ gue nura ja'i q̄ hindā ma da 'b̄edi rá thāha.

11

*Ra Xuua Xi'tsate bi mehnā
yoho yá nxadi pa bá c'a'tsa ra
Jesu*

(Lc. 7:18-35)

¹ Nu mi uadi ra Jesu bi xipabi te ma da m̄efi nú'ü 'ret'amayoho yá nxadi, nú'q̄ bi ma ja ya hnini de nú'q̄ ra hai'q̄ pa da m̄anga ra m̄aca noya.

² Y de mi ofadi nura Xuua Xi'tsate bi 'yøde de nú'q̄ mi øt'a ra Jesu. Nu'bú bi mehnā yoho yá nxadi nú'ü mri 'ñoui pa da 'yambabi'q̄,

³ ne bi 'ñembi:

—¿Ha go gue'i rá 'mehnī'i Ajuá nú'q̄ dí tø'mhe, o ga tø'mhe ma'na da 'ñepu?

⁴ Ra Jesu bi dädi ne bi 'ñembi:

—Rí maha gui xiph̄ ra Xuua de nú'q̄ guí ødehu ne nú'q̄ guí hanth̄.

⁵ Bá xiph̄ gue ya goda xo yá da, ya doua ri 'yo, ya gogu øde, nu'ü tsü ra lepra ñani, nu'ü xa du ri yopa nte, ha nuya zi hyoya nehe øde ra m̄aca noya.

⁶ Njapi nú'q̄ to'o camfri gue go guecagui rá 'mehnigui Ajuá.

⁷ De mi menga yá nxadi ra Xuua Xi'tsate, ra Jesu bi m̄adi bi xipa ya ja'i de rá 'b̄efi ra

Xuua, ne bi 'yø'tua ya nt'ani bi 'ñembabi:

—Xi de gá maha ja ra mbonthi, ¿te rá 'b̄e uá hanth̄ni? ¿Ha gue uá hanth̄ 'nara 'ñøhø mi otho rá ts'ëdi 'ñena 'nara dox'o ri ndudetho ra ndähi? Hina ¿ngue h̄a?

⁸ Nu'bú, ¿te rá 'b̄e ma uá hanth̄? ¿Ha gue uá hanth̄ 'nara 'ñøhø xqui hye 'traya dutu mahotho? Hina ¿ngue h̄a? Ngue'q̄ nu'ü tó'o p̄epa ya ndä nuua ja ra ximhai, go gue'ü 'b̄ui ja yá dænga ngu ya ndä ne go gue'ü ri nhye xi xá hño.

⁹ Nu'bú, ¿te rá 'b̄e gá ma uá hanth̄? ¿Ha gue hingue 'nará 'mehnī'i Ajuá? Haha, 'nará 'mehnī'i Ajuá. Y hingue h̄onse gue'q̄ rá 'b̄efi'q̄.

¹⁰ Nura Xuua Xi'tsate go gue'q̄ bá ehe bá 'b̄et'o de guequi, ne gue'q̄ xqui m̄ Ajuá ma Dada ja ra M̄aca T'ofo ne bi 'ñena:

Nugui dí pehnā 'na to'o ri 'b̄et'o de gue'i

pa da hyoc'a ri 'ñu.

¹¹ Xi majuāni dí xi'ah̄ de gatho nuya ja'i xa 'm̄eiuā ja ra ximhai xa njo'o ni 'na di ja rá nsu ngu ra Xuua Xi'tsate, pe nu'q̄ tó'o xa yøt'a ja rá hmarda Ajuá, ma'na xa njapi que ra Xuua.

¹² Nu mi m̄adi bi nxi'tsate ra Xuua, nú'q̄ bi däma nupa yá mfeni ya ja'i pa da däma ñobri pa da yøthma'ü ja rá hmarda Ajuá. Y nu'ü tó'o øt'a ra ts'ëdi pa da yøt'i, cøt'i ja rá hmarda Ajuá.

¹³ Ngue'q̄ nu mi zøhø ra Xuua, gue'bú bi nja ngu nú'q̄

xqui mā̄nḡa ra Moise ne ma'ra yá 'mehni Ajuā nū'b̄ mi mā̄ gue da 'ñehe ra Ndā de mahets'i pa da ndā.

¹⁴ Nehe bi mā̄n'ya gue ra bādi Elía mi pe'tsi da yopa mengui, y ya bi njabu ngu nū'a xqui mā̄n'ya ngue'a ra Xuua go gue'a rá mpōte ra Elía. Camfrihú nū'a dí xi'ahú.

¹⁵ Nu'a tó'o pe'tsa ra paha da gamfri nuya ya noya dí xi'ahú, dá gamfri.

¹⁶ ¿Ngu to'o ga hyεcuabihú nū'ya ja'i hingui camfrigui? Nu'á ri nhycuaui ya batsi nū'hu ja ra tai 'ñeni ne pe'mda, ne ri ntsuhui ma'ra yá mibatsiui.

¹⁷ Ne embabi: "Nuje dá mpe'mdahe ne hingá ne gá neihi. Dá maha ja ra nt'agui dá nzonihé, pe nu'ahú nixi himbi du ri muihú. Nu'bú ¿te guí nehu?" Njabetho nehe nū'ya danga ja'ibya, nū'á ni 'nara t'ot'e hingui ho.

¹⁸ Nura Xuua Xi'tsate mi t'embí gue mi pe'tsa ra ts'ondahí ngue'a hinto mri ñuniui nixi mri ntsiui ya tixfani.

¹⁹ Nepu 'mefa de ra Xuua bi zø Nú'a To'o bi e bi Nja'i, nū'a hā, to'oraza ri ñuniui ne ri ntsiui, hangue ya ja'i bi 'ñena: "Ndi, nuni ra 'ñøhø xi ra ts'o'yo y ra tixfani, xi ri ñuniui ne xi ri ntsiui ya tixfani ne ya ts'oja'i." Pe nugui dí xi'ahú gue nuya ja'i beni njabu, hinte yá fadi', ngue'a ri hnequitho nū'ya to'o pe'tsa ra mfadi, ngue'a ri hnequitho ja yá 'befi.

*Ya hnini dega ts'o'yøde
(Lc. 10:13-15)*

²⁰ Nepu ra Jesu bi mā̄ nehe de nū'ya hnini habu xqui thogui xqui 'yøt'a ya dāngā nt'udi. Y bi zhi nū'ya ja'i de nuya hnini'ya ngue'a himbi ntsø'mi de yá ts'oqui masque bi hyanthma'rá ts'edi Ajuā. Bi 'ñembi:

²¹ —¡Huecate'ihú nū'ahú gyá menguhú Corasí ne gyá me Betsaidahú! Ma xi dra castiga'ihú ngue'a masque xcá hyanduahú rá ts'edi Ajuā pe hinxcá ñobrihú de ri ts'oquihú. 'Bú nuya me Tiro ne ya me Sidó xqui hyanthma'há'ya gatho nū'a xcá hyanthabya, nū'á xa ntsø'ma hmähä de yá ts'oqui, ne xa hñehma'ra dega dumai ne xa ncoxa ra 'boshi.

²² Hangue dí xi'ahú gue nū'ya ra pa de ra ngaxhmai ma'na dya dāngui ri ts'oquihú que ra hnini Tiro ne ra hnini Sidó.

²³ ¡Huecate'ihú nū'ahú gyá menguhú Ncapernau! Gui hu ri muihú gue ra dāngui ri nsuhú, pe hina, ngue'a ma gui nhuatihú ngue'a hinxcá ñobrihú de ri ts'oquihú. 'Bú nuya me Sodoma xqui hyanthma'há nuya ya dāngā nt'udi ngu nū'a xcá hyanthabya, nū'bú hinxcra huatihma, di jatho nū'ya ra hninihmá.

²⁴ Hangue dí xi'ahú gue nū'ya ra pa yá ngats'i ya pa ma'na dya dāngui ri ts'oquihú que ra hnini Sodoma.

*Bá ehú pa gui tsayahú
(Lc. 10:21-22)*

25 Nepu ra Jesu bi 'yapa
Ajuq rá Dada ne bi 'ñena:

—Dí xøcambeni'i ma Dada'i nû'i grá Ndq de mahets'i ne de ra ximhai. Dí 'ra'a njamqdi ngue'a xcá utua ri noya nû'á to'o hingyá bamhyq, y nu'á tó'o ya bamhyq ne ya 'ñets'i himbi zo yá mfeni.

26 Y gatho nû'á xcá øt'e go gue'a ri paha, ma Dada'i.

27 'Mefa ra Jesu bi 'ñemba yá nxadi:

—Ma Dada bi 'racagui gatho ra mfadi. Jo'o to'o patca ma mfeni, hønse ma Dada bí 'bhi mahets'i, nû'á ha, go gue'a patca ma mfeni. Nehe jo'o to'o xa batua rá mfeni ma Dada, hønse nuga ha, ngue'a go gueque rá T'ugui, nehe nû'á to'o stá huahni, ne'u patuabi rá mfeni ma Dada ngue'a go stá utuabi'u.

28 Bá ehu gatho nû'ahu grí mpefih ne xi grí nduhu pa ga tshc'a ri 'bats'ih pa gui tsayahu.

29 Ngu 'nara nt'ei dega ndamfri thu'tsua ra yugo pa da t'ei, njabu nehe nu'ahu gui hñqnh nû'á ra yugo ga hu'ts'ahu pa da za ga u't'ahu ma hoga'mhi, pa da za gui nhyoja'ih nehe ngugui, ngue'a nuga drá hoja'i y hindrá 'ñets'i, y njabu ya hinda zabi'ih nixi da du ri muihu.

30 Ngue'a nura yugo dí hu'ts'ahu hinda uñ'ahu, y nû'á ra 'bats'i dí tu't'ahu hingui ma gui tsamahñhu.

12

*Ya nxadi bi doca ya ngaha gá trigo ra pa dega tsaya
(Mr. 2:23-28; Lc. 6:1-5)*

1 'Nara pa ra Jesu co yá nxadi bi 'ranga ja 'nara uastrigo. Y nura pa'a mi nsabdo, y gue'a ra pa dega tsaya. Ne nuya nxadi mi tsu ra thuhu hangue bi mudi bi docua yá ngaha ya trigo pa bi zi'u.

2 Y mi hyanda njabu ya fariseo bi 'ñemba ra Jesu:

—¿Hanja øt'a njabu ri nxadi? Nuyá hindí 'ñepi da 'yøt'a njabu nû'á ra pa dega tsaya.

3 Pe ra Jesu bi datuabi'u bi 'ñembi:

—¿Ha hinxcá hñe'thu habu maq de nû'á bi 'yøt'a ra Davi nû'bu mi tsu ra thuhu co nû'á mri 'ñoui?

4 Nu'á bi yøt'a mbo rá nija Ajuq ne bi zi nû'á ya thuhme xqui njapi. Ha nû'á ne nû'á mri 'ñoui hingo mri 'ñepa hmahxa zi nura thuhme'a, hønse ya macja ha.

5 ¿Ha hinxcá hñe'tihu nehe ja rá ley ra Moise gue nuya macja di mpefi ja ra ndanija masque ya pa dega tsaya pe hinte ma ts'oqui øt'e?

6 Ha nuga dí xi'ahu gue 'bucua nû'á to'o ma'na ja rá nsu que ra ndanija.

7 Mahyoní gui pah te rí bønga nuya ya noya bi mangá Ajuq ma Dada ja ra Maca Tofo ne bi 'ñena: "Nuga ma'na dí ne gui mpe'tsuah ra nthecate 'na ngu 'na que gui tsincahu ya mbo'oni pa gui hyohu gui 'bahaguihu."

'Bu gri pahmah te rí bonga
nuya ya noya, nu'bú hinxcá
ñapahmah nú' u hinte ma
ts'oqui tu.

⁸ Nú' qá To'o bi e bi Nja'i go
gue'qá pe'tsa ra ts'edi pa da
manda masque ra pa dega
tsaya.

'Nara 'ñøhø xqui 'yot'a
'nará 'yε

(*Mr. 3:1-6; Lc. 6:6-11*)

⁹ Y ra Jesu bi thogui de
guehni ne bi ma bá cut'a ja ra
nija.

¹⁰ Y ja mi 'buhni 'nara 'ñøhø
xqui 'yot'a 'nará 'yε. Y nuya
fariseo mi 'buhni bi 'yamba
ra Jesu ne bi 'ñembbi:

—¿Ha gue rí 'ñepi gui 'yøthe
'nara ja'i nura pa dega tsaya?

Nu'u mi ambabi njabu pa
da ñapahma'a.

¹¹ Pe ra Jesu bi 'ñembabi' u:

—¿To'o 'na de gue'ahu gri
pe'tshu 'nara zi deti, nepu
da zo ja 'nara o'tsi ne hin-
gui hñaih ngue'qá ra pa dega
tsaya? Pe'tsi gui hñaih.

¹² ¿Ha gue hingue ma'na di
muui 'nara ja'i que 'nara deti?
Hangue mahyon*g*a ðthu ya
hoga 'befi masque ra pa dega
tsaya. Pe'tsi gui hñaih.

¹³ Nepu ra Jesu bi 'ñembabi
nú' u ra 'ñøhø to'o xqui 'yot'a
rá 'yε:

—Haua ri 'yε.

Nu'bú nu'qá bi tanga rá 'yε,
nepu 'bestho bi ñani ne bi
gohi ngu mi nja nú' a ma'na rá
'yε.

¹⁴ Nu'bú ya fariseo bi bøni
de guehni pa bi 'ñu'ti hanja da
za da hyohmu ra Jesu.

*Ra badi Isaá xqui ma de ra
Jesu*

¹⁵ Pe nu'qá bi batho te mi
beni' u ne bi ma de guehni y
bi dena ndunthi ya ja'i. Y
mi ðthebi gatho nú' u to'o mi
hñeni.

¹⁶ Ne bi hñu'mba ra hñu
ya da'thi nú' u xqui 'yøthe gue
hinto da xipabi de nú' u xqui
'yø'tuabi' u.

¹⁷ Bi manga ra Jesu njabu
pa bi nja ngu nú' u xqui
manga ra badi Isaá gue Ajuá
bi 'ñena:

¹⁸ Guehna ma hogu 'mehni stá
pehni
ne guehna ma hmädi ne xi dí
hopa rá 'mui.

Ga umbabi ma Maca Ndahhi
pa da zofo gatho ya
ja'i 'bu ja rá nguni ra
ximhai,

pa da badi' u gue ma ga
ha'mba nguenda.

¹⁹ Nu'qá hinto ma da ntsanoy-
auí,
nixi to'o ma da ma'tiui ja ya
'ñu.

²⁰ Ma hogu 'mehni ma da
nupa yá mfeni nú' u
to'o hints'u tsedi yá
jamfri, ngu 'ñena 'nara
dox'o xa dehmi,

ne ma da meg'tsua ra nth-
ecate nú' u to'o ja xa
gamfri, ngu 'ñena 'nara
t'uca ñot'i hints'u di
yot'atho.

Ne ma da 'ñudi ra hogu'mui
asta hinda 'medi ra
nts'o'mui.

²¹ Y ya ja'i de gatho rá nguni
ra ximhai ma da gam-
fribi rá noya'a.

Bi t'embabi ra Jesu gue mi hanpa rá ts'edi ra nda de ya ts'ondahi

(*Mr. 3:19-30; Lc. 11:14-23; 12:10*)

²² Nepu ra Jesu bá ts'impabi 'nara ja'i mrá gone ne mrá goda ngue'q mi pe'tsa 'nara ts'ondahi, y nu'á bi 'yembabi. Y 'bestho ra ora'q bi za bi ña ne bi hyandi.

²³ Hangue gatho ya ja'i mi 'bahni xi bi 'yø ne bi 'ñémbabi'u 'na ngu ma'na:

—¿Ha go guehni rá t'u ra nda Davi nú'á to'o xqui mehni Ajua pa da nda 'bu?

²⁴ Y nu mi 'yøde ya fariseo bi manga ya ja'i njabu, nu'bu nu'á bi 'ñémse'u:

—Nuní hingue co rá ts'ediseenga ya ts'ondahi, nuní hanpa rá ts'edi ra Beelsebú nú'á ra nda de ya ts'ondahi.

²⁵ Pe ra Jesu bi batuatho yá mfeni'u ne bi 'ñembabi:

—Nu'bu 'nara hnini da hyegue ne da ntunsehe, nu'bu da 'metho nú'á xa mefi'u. Ha nu'bu 'nara 'mai da ntunsehe, hinda za da 'mai xá hñó, da nhuata ra 'mai.

²⁶ Xi ra ts'ondahi, ¿hanja da za da 'yenga rá mits'ondahiu? Hinda za, ngue'q nu'bu njabu da 'ñotho yá ts'edi 'na ngu 'na ne da nhuati gatho.

²⁷ Gui eñhu gue nuga dí enga ya ts'ondahi co rá ts'edi ra nda de ya ts'ondahi. Xi ri 'mehnihu, ¿con to'o rá ts'edi enga ya ts'ondahi 'bu? Go dá xi'ahu'u.

²⁸ Nuga dí enga ya ts'ondahi co rá ts'edi rá Maca Ndahi Ajua ma Dada, hangue njabu

pahu gue ya xa zøho ra Nda de mahets'i pa da nda.

²⁹ Hinda za da yet'a 'nara be ja rá ngu 'nara ja'i nú'á xi di o rá ts'edi 'bu hingue 'met'o da mihi ne da du'ti pa da bepi nú'á te pe'tsi.

³⁰ Nu'u tó'o hingui 'yo con gueque, nú'u di utsagui. Nehe nu'u tó'o hingui faxqui ga munts'a ma sofo, nú'u go xantho.

³¹ Dí xi'ahu gue gatho ya ts'oqui ot'a ya ja'i ne gatho ya ts'one mañ'u, ma dra pumbabi'u. Pe nu'á tó'o da zamba rá Maca Ndahi Ajua, nura ja'i'á hindra pumbabi.

³² Nu'á tó'o da zani Nú'á To'o bi e bi Nja'i, nu'á dra pumbabi, pe nu'á tó'o da zanga ra Maca Ndahi hindra pumbabi nixi nubyia ni pa nzantho.

Ya 'bai gá za faditho po yá fruta

(*Lc. 6:43-45*)

³³ 'Nara hoga 'bai gá za unga ya hoga fruta, ha 'nara ts'o 'bai gá za unga ya ts'o fruta. Hangue njabu da za gui padihu nda'á ra hoga 'bai gá za y nda'á hingrá hoga 'bai gá za.

³⁴ Nu'ahu xi gyá ts'o'muihu guí njahu ngu ya qu'eñu tsate. ¿Hanja da za gui mañhu ya hoga noya 'bu guí beñhu ya ts'omfeni? Ngue'q nú'á guí beñhu ja ri mfeniu go gue'q guí mañhu nehe.

³⁵ Nu'á tó'o benga ya hoga mfeni manga ya hoga noya, ha nu'á tó'o benga ya ts'omfeni manga ya ts'onoya.

³⁶ Nuga dí xi'ahu gue gatho nú'qa te gui mañhu ne hingui jamasuhu, pe'tsi te gui thädihu nura pa'q ma da thap'ahu nguenda.

³⁷ Ngue'q Ajuq go gue'q ma da hñap'ahu nguenda de gatho nú'qa guí mañhu, ne ja ma da hnequini tengu ri hñoya'ihu ne tengu ri nts'o'mhihu.

*Ya ts'oja'i adi 'nara nt'udi
(Mr. 8:12; Lc. 11:29-32)*

³⁸ Nepu 'raya xahnate de ra ley ne ya fariseo mi 'bhn*i* bi 'ñembabi ra Jesu:

—Xahnate, dí nehe gui 'ñutcahe 'raya nt'udi pa ga pahe ua xi majuqni go xpá meñ'a'i Ajuq.

³⁹ Nu'bu ra Jesu bi dätuabi ne bi 'ñemb*i*:

—Nu'ahu gyá ts'oja'ihu ne gyá 'ñagamfrihu hangue guí adihu 'nara nt'udi gui hyanthu pa gui camfrihu. Pe nuga, hingui ma ga u't'a'ihu ni 'nara nt'udi. Hönse nda'q da t'u't'ahu, nú'q ra nt'udi de ra Joná rá 'mehni Ajuq.

⁴⁰ Nu'á bi 'yo hñu pa ne hñu xuui mbo rá mhi 'nara dänga huq. Njabu nehe Nú'q To'o bi e bi Njä'i ma da 'mhi hñu pa ne hñu xuui mbo ra hai.

⁴¹ Ha 'mef*a* bi ma ra Joná bá zofo ya ja'i de ra hnini Ninive, ha nu'á 'bestho bi ntsø'mi de yá ts'oqui. Ha nubyá 'bhcua 'na to'o ma'na xi ja rá nsu que ra Joná, pe nu'ahu hinxcá camfrihu. Hangue ja rá ngats'i ra pa ma xi da ñap'a'ihiu ya me Ninive,

ngue'q masque xcá hyandu-abihu rá ts'edi Ajuq pe hinxcá camfrihu.

⁴² Nehe nú'q ra 'behñq mrá ndä de ra hai Arabia mi 'yøde gue ra Salomó xi mi ja ndunthi rá mfadi. Nú'q bá ehe bi c'a'tsi'q masque xi nts'edi mi yabu rá hai, pa da 'yøde nú'q mi mañ'q. Pe nubyá 'bhcua 'na to'o ma'na xi ja rá nsu que ra Salomó, pe nu'ahu hinxcá camfrihu. Hangue ja rá ngats'i ra pa ma da ñap'ahu nú'q ra 'behñq ngue'q masque xcá hyanduabihu rá ts'edi Ajuq pe hinxcá camfrihu.

*Ra Jesu bi mh'nara 'bede de
ra ts'ondahi bi mengui
(Lc. 11:24-26)*

⁴³ Nepu ra Jesu bi 'ñena:

—Nu'bu 'nara ts'ondahi da bønga de ja 'nara ja'i, nura ts'ondahi'a 'yo haburaza ja ya mbonthi honi hmhaqh habu da 'mhi, pe hingui tsüdi. Nu'bu ma da mhanse'q ne da 'ñena:

⁴⁴ "Pode ma ga pengui habu dá pöni pa ja ga yopa 'bhn*i*." Ha nu stí mengui'q da zädi nú'q ra 'ñøhø ne guet'atho rá mfeni ngu bi zogui ra ts'ondahi, nu'bu nja ngu 'nara ngu xa 'bast'i ne xá nt'axi pe hinto 'bu*i*.

⁴⁵ Nu'bu nú'q ra ts'ondahi'q da ma da tsi má yoto ya ts'ondahi nú'q ma'na xi strá nts'o que gue'q, nepu da yüt'a ja nú'q ra 'ñøhø nú'q mi guet'atho rá mfeni. Nu'bu nú'q ma'na strá nts'o rá mfeni que rá mhidi. Hangue nú'q gyá ts'oja'ihu ma

gui njahhbu nehe 'bu hingui
ñobrihu.

Rá nana ne yá cu ra Jesu
(*Mr. 3:31-35; Lc. 8:19-21*)

⁴⁶ Y de mi utuate ra Jesu, bi
zøhø rá nañaq ne yá cu mi 'bai
møte ra ngu habu mi utuate'a
ne mi ne da ñqui'a.

⁴⁷ Nu'bu 'nara ja'i bi 'ñembra
ra Jesu:

—'Bacua møte ri nañaq co ri
cu hoñ'i gui ñqui 'na.

⁴⁸ Pe nura Jesu bi døtuabi
nú'a to'o bi xipabi njabu ne bi
'ñemb:

—¿To'o ma nañaga, ne to'o
ma cuga?

⁴⁹ Nepu co rá 'ye bi 'ñudi yá
nxadi ne bi 'ñena:

—Nuya go guehya ma nañaga
ne ma cu.

⁵⁰ Nu'a tó'o ø'tua rá paha
ma Dada bí 'bui mahets'i, go
gue'a ma cu ne ma nju ne ma
ñana.

13

Ra 'bede de ra mot'i
(*Mr. 4:1-9; Lc. 8:4-8*)

¹ Nepu ra pa'a ra Jesu bi
bøni de nú'a ra ngu habu mi
'bui, ne bi ma bá hudi ja ra
ñanga ndehe.

² Nepu bi ma ndunthi ya
ja'i bá c'a'tsi'a, nu'bu nu'a bi
bøxa ja 'nara motsa ne ja bi
hñudini, ne gatho ya ja'i bi go-
hini ja ra ñanga ndehe.

³ Nepu bi metuabi'u 'raya
'bede pa bi 'ñutuabi. Nurá
mudi ra 'bede bi mede, bi ma
de 'nara mot'i ne bi 'ñena:

—'Nara mot'i bi ma da
mpot'a ja rá huahi.

⁴ Y nu mi mudi bi mpot'i, bi
dagui 'raya zi nda ja ra 'ñu. Y
nuya nda'u bi zi ya ts'ints'u.

⁵ Y nu ma'ra ya nda bi
dagui ja ya 'bodo habu mi
otho ndunthi ra hai, y nuya
nda'u 'bestho bi føts'e ngue'a
hinxmá pidi ra hai.

⁶ Y nu mi pat'a ra hyadi bi
huixqui ne bi 'yot'i ngue'a mi
otho yá 'yu.

⁷ Nu ma'ra ya nda bi dagui
mbo ja ya 'mini, ne mi te ya
'mini bi xumi ne bi hyo nú'a
xqui 'bot'i.

⁸ Ha nu ma'ra ya nda bi
dagui ja ra hoga hai, y nú'u
ya nda'u xi bi c'onts'i xá hñó
ne bi hogui, 'raya 'bai bi unga
'na ntthebe ya nda, nu ma'ra
ya 'bai bi unga hñu'rate, ha
nu ma'ra ya 'bai bi unga
'natema'ret'a ya nda.

⁹ Nu'a tó'o pe'tsa ra paha da
'yøde nuya ya noya dí mu, dá
'yøde.

*Hanja ra Jesu bi zofo ya ja'i
dega 'bede*

(*Mr. 4:10-12; Lc. 8:9-10*)

¹⁰ Nepu yá nxadi bi joni
habu mi hudi ra Jesu pa bi
'yambabi ne bi 'ñembabi:

—¿Hanja guí zofo ya ja'i
njabu co nú'u ya 'bede?

¹¹ Ra Jesu bi døtuabi'u ne bi
'ñemb:

—Nuga dí munga njabu
ngue'a nuyu hingui tsa da zo
yá mfeni nú'a dí mu de hanja
ri ndqAjua, nú'a hinxqui fadi
ma'met'o. Ngue'a nuyu hinxu
t'umba ra mfadi pa da budi,
pe nu'ahu hu, xa t'a'ahu ra
mfadi pa gui puahu.

¹² Y nu'ahu ma'nu ma gu
puahu ngue'a xa t'a'ahu ra
mfadi, nja ngu xa hmu gue
nu'a tó'o jababi, ma'nu ma da

me'tsi, ha nu'qá tó'o othobi, ma da thäcuabi nú'qá ts'á pe'tsi.

¹³ Nuyá dí petuabi njabá ngue'qá ja yá thandi pe hingui handi, ja yá nt'øde pe hingui øde, ne ja yá mfeni pe hinte yá fadi.

¹⁴ Hangue bi njabá ngu nú'qá xqui mängä ra bädi Isaía maya'bá ne bi 'ñena:

Ma gui 'yødehá pe hindá zo ri mfeniha.

Ma gui hyanthá pe hingui ma gui pädihá te rí böni nú'qá guí hanthá.

¹⁵ Ngue'qá xi xa megui ri mfeniha,
ne hinguí ne gui hñuxhá nt'øde nú'qá guí ødehá,
ne hinguí ne gui pähá nú'qá guí hanthá.

Nu'ahá hinguí ne gui hanthá,
nixi gui 'yødehá,
nixi gui pähá,

ngue'qá hinguí ne gui ntsø'mhá pa ga pun'a
ri ts'oquihá.

Nuna guehna bi mängä ra badi Isaía de ya 'ñagamfri ja'i.

¹⁶ Pe nu'ahá xa jap'ahá Ajuá, ngue'qá xcá hyanthá co ri thandihá, ne xcá 'yøhá co ri nt'ødehá.

¹⁷ Xi majuqani dí xi'ahá gue ndunthi yá 'mehni Ajuá nú'qá mi 'bäi maya'bá ne ma'ra ya hoja'i mi nehma'qá xa hyandi ngu nú'qá guí hanthabya, pe himbi za bi hyandi'qá. Ne mi nehma'da 'yøde nuya ya noya guí ødehabya, pe himbi za bi 'yøde'qá.

*Ra Jesu bi ma te rí bönga nura 'bede de ra mot'i
(Mr. 4:13-20; Lc. 8:11-15)*

¹⁸ Nubyá 'yøhá xá hño te rí bönga nú'qá ra 'bede stá xi'ahá de ra mot'i.

¹⁹ Nu'qá ya nda bi dagui ja ra 'ñu go gue'qá ngu nú'qá to'o bi 'yøde ra noya de hanja ri nda Ajuá ne himbi zo yá mfeni. Nu'bá bi yut'a ra ts'ondahi ja yá mfeni pa bi pu'tua gatho nú'qá xqui bahma'qá.

²⁰ Nu'qá ya nda bi dagui ja ra 'bodo go gue'qá ngu nú'qá to'o bi 'yøde ra mäca noya ne 'bestho bi gamfrihmä co 'nara johya,

²¹ pe hinxqui ze yá jamfri, hangue nu mi tho ya ts'othogui ne ya nt'utsate po rá ngue ra mäca noya, nu'qá 'bestho bi 'uegue.

²² Nu'qá ya nda bi dagui ja ya 'mini go gue'qá ngu nú'qá to'o bi 'yøde ra mäca noya pe 'bestho bi 'be yá jamfri ne bi 'uegue ngue'qá nsøctho mi oda yá mfeni ra boja ne ma'ra ya t'ot'e de ra ximhai.

²³ Pe nu'qá ya nda bi dagui ja ra hoga hai go gue'qá ngu nú'qá to'o bi 'yøde ra mäca noya ne bi zo yá mfeni, ne xi bi zedi yá jamfri. Nu'bá go gue'qá xi bi unga ra sofo nja ngu ya nda, 'ra bi unga 'na nthebe, ha nu ma'ra bi unga hñu'rare, ha nu ma'ra bi unga 'natema'ret'a.

Ra 'bede de ya ts'ondapo ja ra huähi dega trigo

²⁴ Nepá ra Jesu bi metuabi'qá ma'na ra 'bede ne bi 'ñembi:

—Nurá hmanda ra Ndä de mahets'i nja ngu 'nara mot'i bi mot'a ra trigo ja rá huähi.

²⁵ Pe nu mi 'ñäha yá mëfi, bi zø 'nará ncontra'qá ne bi mo'tua 'raya ts'ondapo ja rá

huāhi. Nepu de gue'a 'bestho bi ma.

²⁶ Ha nu mi fōxa ra trigo, nehe bi fōxa ya ts'ondapo.

²⁷ Nepu ya 'bego bi ma bá ambabi ra mehuāhi ne bi 'ñembibi: "Ndada, ¿ha gue hingo ra trigo gá pot'a ja ri huāhi? ¿Hanja go bi c'onts'a nehe 'raya ts'ondapo?"

²⁸ Nu'bú ra mehuāhi bi datuabi yá 'bego bi 'ñembabi: "Zai 'nama ncontra to'o bi mot'a nú'u ya ts'ondapo." Nu'bú ya 'bego bi 'ñembabi mehuāhi: "¿Ha guí ne ga ma ga c'ut'she nú'u ya ts'ondapo?"

²⁹ Nu'bú bi dadi ra mehuāhi bi 'ñena: "Hiña, oxqui ma gui c'ut'shu ya ts'ondapo, ngue'a nu'bú gui c'ut'shu ya ts'ondapo, ¿xi'bú gui c'ut'shu nehe ra trigo?

³⁰ Hophu da te mahyegui, cabo gue nú'a ra pa de ra sofo ga 'bepa ya xofo da hyets'i 'met'o nú'u ya ts'ondapo, ne da du'ti pa da tsat'i, ha nura trigo da munts'i pa da me'tsa ja ra troha."

Ra 'bede de ra nda gá mostasa

(Mr. 4:30-32; Lc. 13:18-19)

³¹ Nepu ra Jesu bi metuabi'u ma'na ra 'bede ne bi 'ñembibi:

—Rá hmanda Ajua mahets'i nja ngu 'nara nda dega mostasa nú'a bi mot'a 'nara ja'i ja rá huāhi.

³² Nú'a ra nda'a ma'na xi ra zi lotsi de gatho ma'ra yá nda ya ndapo, pe nu sta nte'a, ma'na ra dangu de gatho ma'ra ya ndapo, ne da nte xi ra dangu ngu 'nara 'bai gá za,

y asta ja da hyocni yá 'bafi ya ts'ints'u.

Ra 'bede de ra nzoi
(Lc. 13:20-21)

³³ Nepu bi xipa ma'na ra 'bede bi 'ñembibi:

—Nurá hmanda Ajua mahets'i nja ngu 'nara 'bchñá bi hyoca ra thuhme ne bi 'yents'ua ra nzoi nú'a ri japi da nets'i ra thuhme, ne mi ngu 'nate kilo ra arina bi mant'i, ne masque 'na zi tuqui bi japi, pe bi nets'i gatho.

Ra Jesu bi zofo ya ja'i dega 'bede

(Mr. 4:33-34)

³⁴ Gatho nú'a mi xipa ya ja'i ra Jesu bi xipabi dega 'bede.

³⁵ Hangue bi njabu ngu nú'a xqui mangá 'nará 'mehni Ajua maya'bu bi 'ñena: Ma ga petuabi 'raya 'bede ya ja'i,

pa ga utuabi nú'a hinto xa badi desde bi mudi ra ximhai.

Ra Jesu bi ma te rí bønga ra 'bede de ya ts'ondapo ja ra huāhi dega trigo

³⁶ Nepu ra Jesu bi 'ñedi ya ja'i pa da ma ja yá ngu, y nehe'a bi ma ja nú'a ra ngu habu mi 'bui. Nepu yá nxadi bi ma bá tsudi ne bi 'ñembabi:

—Xi da xicje xá hñó te rí bønga nú'a ra 'bede de ya ts'ondapo bi fōxa ja ra huāhi.

³⁷ Nu'bú ra Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi'u:

—Nú'a ra mehuāhi bi mot'a ra trigo ja rá huāhi go gue'a Nú'a To'o bi e bi Nja'i.

³⁸ Ha nura huāhi go gue'a ra ximhai, ha nura trigo go

gue'ʉ nū'ʉ 'bʉi ja rá hmarda Ajuɑ, ha nuya ts'ondapo go gue'ʉ nū'ʉ øtua rá hmarda ra ts'ondahí.

³⁹ Nura ncontra to'o bi mot'a ya ts'ondapo go gue'ɑ̄ ra ts'ondahí. Ha nura pa de ra sofo go gue'ɑ̄ rá ngats'i ra ximhai, ha nu'ʉ ya xofo go yá εnxε Ajuɑ.

⁴⁰ Nja ngu ya xofo da 'ueca ya ts'ondapo pa da tsat'i, njabʉ nehe ja rá ngats'i ra ximhai ya εnxε da 'ueca nū'ʉ ya ja'i øtua rá hmarda ra ts'ondahí.

⁴¹ Nú'ɑ̄ To'o bi e bi Nja'i ma da mehna yá εnxε pa da 'ueca gatho ya 'yøt'ats'oqui ne gatho ya ts'o'mhi gá ja'i pa hinda yøt'a mahets'i.

⁴² Nu'ʉ ma da t'eque pa da thøt'a ja ra tsibi nū'ɑ̄ ma da nzø pa nzantho, y nuni ja di zohmāni ne ja di gusthmāni yá ts'i.

⁴³ Nepʉ nu'ʉ tó'o 'yo xá hñø ja rá thandi Ajuɑ ma da yot'i'ʉ ngu 'nara dñaga ñot'i nuni mahets'i habʉ bí manda'a. Nu'ɑ̄ tó'o pe'tsa ra paha da 'yøde nuya ya noya dí mä, dá 'yøde.

Ra 'bede de ra bojɑ̄ t'agui

⁴⁴ Rá hmarda ra Ndã de mahets'i nja ngu ra bojɑ̄ xa t'agui mbo ja ra hai, y nura bojɑ̄'ʉ bi dini 'nara ja'i ne bi yopa go'mithoni ma'ná'qui. Nu'bá nu'ʉ co ra johya bi dñama pa gatho nū'ɑ̄ te mi pe'tsi pa da danga nū'ɑ̄ ra hai habʉ xqui dinga ra boja.

Ra 'bede de 'nara perhla xi di muui ndunthi

⁴⁵ Nehe rá hmarda ra Ndã de mahets'i nja ngu 'nara duqui nū'ɑ̄ mi tuca ya hog a t'axa do yá thuhu ya perhla.

⁴⁶ Nu mi zʉdi 'nara hog a perhla xi mi muui ndunthi, nu'bá nu'á bi dñama pa gatho nū'ɑ̄ te mi pe'tsi pa bi danga nū'ɑ̄ ra perhla'ʉ.

Ra 'bede de ya huq̄ ja ra xit'ɑ̄

⁴⁷ Nehe rá hmarda ra Ndã de mahets'i nja ngu 'nara xit'ɑ̄ bi t'ent'a ja ra ndehe ne bi gu 'rama'na'ño ya huq̄.

⁴⁸ Y nu mi ñuts'i ra xit'ɑ̄, ya mehuq̄ bi hñai pa ja ra ñanthe. Ne bi hñudi'ʉ pa bi huahna ya hog a huq̄ pa bi yøt'a ja ra 'bøts'e; ha nu'ʉ himyá hog a huq̄ bi føtbʉ.

⁴⁹ Ma da njabʉ nehe ja rá ngats'i ra ximhai, ma da 'ñehe ya εnxε pa da 'ueca ya ts'o'mhi de ja ya hoja'i.

⁵⁰ Ne nū'ʉ ya ts'o'mhi ma da thøt'a ja ra tsibi nū'ɑ̄ ma da nzø pa nzantho, y nuni ja di zohmāni ne ja di gusthmāni yá ts'i.

Ya ndaxjua t'øt'e ne ya 'ra'yo t'øt'e

⁵¹ Nu'bá ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—¿Ha gue xa zo ri mfenihʉ gatho nū'ɑ̄ stá xi'ahu?

Nu'bá nu'ʉ bi dñatuabi ne bi 'ñembi:

—Hahq̄, ma zi Hmu'ihe.

⁵² Nu'bá nu'ʉ bi 'ñembabi'ʉ:
—Xá hñø 'bʉ. Nubyá da za gui 'ñudihu hingue hønse nū'ɑ̄ bi mñga ra Moise ne ma'ra yá 'mehni Ajuɑ, pe nehe da za gui 'ñudihu ma

'ra'yo nt'utuate dí u't'a'iħu de hanja ri nda Ajuā, gui njahħu ngu 'nara dada de 'nara ngu jħaqi nura ora honi gatho nú'q te xa me'tsa maya'bħu ne ja guehya.

*Ra Jesu mi 'bħħni Nasare
(Mr. 6:1-6; Lc. 4:16-30)*

⁵³ Ha nu mi uadi ra Jesu bi mħanga nuya ya zi 'bede, bi ma de guehni.

⁵⁴ Ne bi ma pa ja rá hai'q, y de mi 'bħħni mi pa ja ra nija de guehni pa mi xahna ya ja'i. Y nu'xi bi 'yø ne bi 'ñena:

—¿Habu xuá pādi nú'q ra mfädi pahni? ¿Ne há xqui bħħni 'bħħħħ nuya ya dāngħa nt'udi øt'e?

⁵⁵ ¿Ha gue hingo guehni rá t'u nú'q ra yaxi? ¿Ha gue hingo guehni rá t'u ra Maria? ¿Ha gue hingo guehni rá cu ra Cobo ne ra Jose, ne ra Simu ne ra Juda?

⁵⁶ ¿Ha gue hingyá menguua yá nju nehe? ¿Habu xuá bādini gatho nú'q mä ne gatho nú'q øt'e?

⁵⁷ Y ya ja'i de guehni mi pø yá cue con gue'q ne himbi ne bi gamfri. Hangue nura Jesu bi 'ñembabi'ħ:

—'Nará 'mehni Ajuā haburaza ri 'yo ri hnumansu, pe ja rá haisē hina, nixi ja rá ngu.

⁵⁸ Hangue ra Jesu himbi 'yøt'a ndunthi ya dāngħa nt'udi de guehni ngue'q ya ja'i himbi ne bi gamfri.

14

*Ra Xuua Xi'tsate bi theċċua
rá ñaxu
(Mr. 6:14-29; Lc. 9:7-9)*

¹ Ha nuya pa'ħħra nda Erode bi 'yøde de gatho nú'q te mi øt'a ra Jesu.

² Ne bi 'ñembabi yá mfats'i:

—Nura 'ñøħħo'q go gue'q ra Xuua Xi'tsate xa yopa nte, hangue pe'tsa ra ts'edi pa da 'yøt'a nuya ya nt'udi.

³ Ra Erode bi benga njabħu ngue'q 'na'qui bi gu ra Xuua bi du'ti ne bi got'a fadi ngue'q ra Xuua mi hāċua hmahħa ra Erode gue hinda zimba rá 'bēħħna rá cu nú'q rá thuhu ra Lipe, ha nura 'bēħħna rá thuhu ra Erodía.

⁴ Ngue'q ra Xuua xqui 'ñemba ra Erode:

—Hindí 'ñepi gui 'bħħui ra Erodía.

⁵ Hangue ra Erode bi bø rá cuę ne mi nehma da hyo ra Xuua, pe himbi za bi hyo'q ngue'q mi tsu ya ja'i ngue'q mi camfri'ħ gue ra Xuua go 'nara hoga bādi.

⁶ Pe 'na'qui bi t'umba rá pa ra Erode, ne nurá t'ixu ra Erodía bi nei ja yá thandi gatho nú'ħ mi 'bħħni, y ra Erode xi bi hopa rá hnei.

⁷ Hangue bi ñatubi da umbabī gatho nú'q go da 'yadi.

⁸ Nu'bú nú'q ra nxutsi bi 'ñembabi ra Erode:

—Dí ne gui 'racagui rá ñaxu ra Xuua Xi'tsate ja 'nara manza.

Gue'q bi 'yadi'q ngue'q njabħu ya xqui xipabi rá nanaq nú'q ra nxutsi.

⁹ Nu'bú ra Erode xi bi du rá mħi, pe himbi za bi għombi ngue'q njabħu xqui ñatubi ne xqui 'yøde nú'ħ mi huhuini ja ra mexa.

¹⁰ Nu'bú bi manda da thecuá rá ñaxu ra Xuua nú'a mi jot'a fadi.

¹¹ Nepu bá thá ra ñaxu ja 'nara manza pa bi t'umbabi nú'a ra nxutsi, ne nu'á bi hñá'tsuabi rá nána.

¹² Nepu yá nxadi ra Xuua bi ma ja ra fadi habu mi jot'i hmaha'a pa bi du'tsuabi rá ngøqu'eí pa bi ma bá agui. Nepu bi ma'a bá xipa ra Jesu.

*Ra Jesu bi 'uinga thogui
cüt'a 'mo yaja'i*

(Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17;
Jn. 6:1-14)

¹³ Ha nu mi 'yøde ra Jesu de nú'a xqui nja, nu'á bi bøxa ja 'nara motsa bi 'ranga ja ra ndehe pa gá ma ja 'nara mbonthi habu mi jo'o ra ja'i. Pe ya ja'i bi 'yøde gue xqui ma ra Jesu, hangue nu'á bi ma 'ñoua desde ja ya hnini pa bi ma bá c'a'tsi'a.

¹⁴ Ha mi zønga ja ra mbonthi ra Jesu bi hyanda xica ja'i ya mi 'buhni, hangue nu'á bi huequi'á ne bi 'yøthe gatho nú'u mi hñeni.

¹⁵ Y nu mi nde bi joni yá nxadi ra Jesu habu mi 'bai'a ne bi 'ñembabi:

—Pehna nuya ya ja'i da ma ja ya hnini pa da dai te da zi, ngue'a nuua habu dí 'buhu go ra mbonthi, ¿te ga umfu da ziya? ne ya 'yo rí nde nehe.

¹⁶ Nu'bú ra Jesu bi datuabi'á ne bi 'ñembi:

—Hingo mahyoní ga pehni da dai te da ziya. Go da umfu te da zi.

¹⁷ Nu'bú nuya nxadi bi dadi ne bi 'ñena:

—Hønsé cüt'a ya thuhme ne yoho ya huá dí høhe, hinda uadi pa gathoyá.

¹⁸ Nu'bú ra Jesu bi 'ñembi'á:
—Bá hancahúa.

¹⁹ Nepu bi japabi ya ja'i da hñudi ja ya zi 'bot'eí. Ne mri hñá nú'u cüt'a ya thuhme ne nú'u yoho ya huá, bi nøts'e pa mahets'i bi 'yapabi Ajuá da japi. Ne bi hyeca ya thuhme, ne bi umba yá nxadi pa bi hyecua ya ja'i.

²⁰ Gatho ya ja'i bi ñuni ne bi niña'á. Y gatho nuya zi xeni bi bongui bi hmunts'i ne bi ñuxa 'ret'amayoho ya 'bøts'e.

²¹ Mi ngu cüt'a 'mo ya 'ñøhø nú'u bi ñuni, y nuya 'bøhñá ne ya bøtsi himbi ma 'mede.

*Ra Jesu bi 'ñó mañá ra
ndehe*

(Mr. 6:45-52; Jn. 6:16-21)

²² Nepu ra Jesu bi 'bøpa yá nxadi da yøt'a ja ra motsa pa da 'met'o'á pa ri'nandi, ha nu'á bi gohni pa bi 'ñedi ya ja'i.

²³ Y nu mi uadi bi 'ñehui ya ja'i bi bøxa ja ra t'øhø pa bá apabi Ajuá 'nambøse. Y ya bi nxuui mi 'buhnitho sehe'a.

²⁴ Ha nura motsa habu mi pa yá nxadi ya mi pa made-tho ra ndehe, ne xi mi fet'a nts'ëdi ra bønhi ja ra ndehe, ne mi ne da mpants'i'á.

²⁵ Ne himi hats'itho ra Jesu mi 'yo mañá ja ra dehe pa bi ma bá tsødi yá nxadi.

²⁶ Ne nu mi hyanda ya nxadi ra Jesu mi 'yo mañá ja ra dehe, nu'á xi bi ntsu ne bi 'ñena:

—¡Ay! ¡Ndi hyanthu 'nara pite!

27 Pe ra Jesu 'bestho bi 'ñembabi'✉:

—Oguí tsuh✉, go guecagui.

28 Nu'bú ra Pedro bi dädi ne bi 'ñembi:

—Ma zi Hmu'i, nu'b✉ xi go gue'a'i, 'bepcagui ga 'yo maña ja ra dehe pa ga mab✉ hab✉ guí 'yo.

29 Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi:

—Bá ehe 'b✉.

Ra Pedro bi gai de ra motsa ne bi mädi bi 'ño maña ja ra dehe pa bi ma hmähä hab✉ mi 'yo ra Jesu.

30 Pe nu mi hyanda ra bünthi bi ntsu, nep✉ bi mädi bi y✉ ja ra dehe, nu'b✉ bi mafi ne bi 'ñena:

—Ma zi Hmu'i, faxcagui pa hinga jat'i.

31 Nu'b✉ ra Jesu 'bestho bi mipa rá 'ye ne bi 'ñembabi:

—Xi ts'utho ri jamfri. ¿Pa te gá ntsu?

32 Nep✉ nu'ú bi bøxa ja ra motsa ne 'bestho bi tsaya ra bünthi.

33 Ne de ya mi 'b✉i mbo ra motsa, ya nxadi bi nsunda ra Jesu, bi ndandiñahmu ne bi 'ñena'✉:

—Xi majuəni go gue'i rá T'ul'i Ajuə.

Ra Jesu bi 'yøthe ya da'thi nuni Genesare

(Mr. 6:53-56)

34 Nep✉ bi zøñ'✉ ja ra hai Genesare ri'nandi de ra ndehe.

35 Ha nu mi hyanda ya mengu de guehni gue bi zønga ra Jesu ja yá hai'✉, nu'b✉ nu'ú bi däma xanga ra noya pa bi sipa gatho ya ja'i de nú'✉ ra hai'✉. Nep✉ bá

ts'impabi ra Jesu ndunthi ya da'thi.

36 Ne nuya da'thi mi adi hønse qué da danbabi rá he, y gatho nú'✉ to'o bi 'yøt'a njab✉ 'bestho bi ñani.

15

Hanja gra nts'oca ya ja'i
(Mr. 7:1-23)

1 Nu'b✉ 'raya xahnate de ra ley ne 'raya fariseo xqui 'ñehe de Jerusale pa da c'q'lsa ra Jesu, ne bi 'yambabi 'nara nt'ani bi 'ñembi:

2 —¿Hanja nuy✉ ri nxadi hingui øt'e ngu mi øt'a ndu ma xitah✉? Ngue'✉ nuy✉ hingui x✉'ye 'met'o pa da ñuni.

3 Y ra Jesu bi dätuabi'✉ ne bi 'ñembi:

—Nequi ma ga an'ah✉ 'nara nt'ani. ¿Hanja go guí øth✉ nú'✉ ri nzaih✉ ne hingo guí øtuabi yá hmanda Ajuə?

4 Ngue'✉ Ajuə bi manda njaua ne bi 'ñena: "Umba ra t'equ'ei ri dada ne ri nñaná ne su'✉." Nehe bi 'ñena: "Nu'a tó'o da zanga rá dada ne rá nñaná, nu'á pe'tsi da du."

5 Pe nu'ah✉ guí eñh✉ gue xá hñó to'o da 'ñemba rá dada o rá nñaná: "Ya hinda za ga fax'a'i, ngue'✉ nú'✉ ma stá 'ra'ahmä, ya stá ña'tuabi Ajuə ga umbi."

6 Hangue guí eñh✉ gue njab✉ hinguá hyoni da jamasu rá dada o rá nñaná 'na. Hangue hinguí øth✉ nú'✉ ri manda Ajuə, go guí øt'asəh✉ nú'✉ go ri nzaih✉.

7 Nu'ah✉ xi gyá yohmih✉. Hangue majuəni nú'✉ xqui

m̄anga ra b̄adi Isaía de
gue'ah̄ ne bi 'ñena:

⁸ Nuna ra hnninā ri
x̄ocambenigui dega
netho,
pe nuyá mfeni go bí 'yo yab̄
de guequi.

⁹ Hinte ri muui yá s̄ocambeni
nú'q̄ øt'e,
ngue'q̄ nu'l̄ yá nt'utuate
udi'q̄ go de yá mfenise,
ne m̄aq̄n'q̄ gue go stá
utua'q̄.

¹⁰ Nep̄a ra Jesu bi zofo ra
hmuntsj̄a'i ne bi 'ñembi:

—Hñuxh̄ nt'øde xá hñó ne
dá zo ri mfenih̄ nú'q̄ ma ga
xi'ah̄:

¹¹ Hingue co nú'q̄ te c̄at'a
ja rá ne ra ja'i ri nts'oqui, pe
co nú'q̄ te p̄onga ja rá ne, con
gue'q̄ h̄a, ri nts'oqui.

¹² 'M̄efa yá nxadi bi joni
hab̄ mi 'bai ra Jesu ne bi
'ñembi:

—¿Ha gue hinguí p̄ädi gue
xi bi b̄ø yá cuε ya fariseo co
nuya noya gá m̄a?

¹³ Pe ra Jesu bi d̄atuabi yá
nxadi ne bi 'ñembi:

—Gatho nú'q̄ ya ndapo
hingo bi mot'a numa Dada bí
'bai mahets'i, ma dra c'q̄'tsi.

¹⁴ Hyehub̄a ya fariseo dí
'yob̄ co yá ngoda, nú'q̄ ri
zi yá migodaui. Nu'b̄a 'nara
goda da ḡahna rá migodaui,
da ma ri yoho'q̄ da zoui
mahięgui ja ra o'tsi.

¹⁵ Ra Pedro bi 'yambabi ra
Jesu ne bi 'ñembabi:

—Xicje te rí b̄onga nú'q̄
ra 'bede gá m̄a de hanja ri
nts'oca 'na.

¹⁶ Ra Jesu bi d̄ädi bi 'ñembi:

—¿Ha gue ni gue'ah̄ hinguí
tsoda ri mfenih̄:

¹⁷ ¿Ha hinguí p̄ah̄ gue
gatho nú'q̄ guí tsih̄ rí ma ja
ri m̄aih̄ ne thoguitho?

¹⁸ Pe nu'b̄ guí beñh̄ ya
ts'omfeni, go gue'q̄ da b̄onga
ja ri neh̄, y nú'q̄ go gue'q̄ da
ja'ah̄ guí nts'oquihu.

¹⁹ Ngue'q̄ ja yá ne ya ja'i ja
guehni p̄onga yá ts'omfeni,
ngu ra nthote, ra nzinga
medinthäti, ra nt'eja'i, ra
mfe, ra nt'e'tsate, ra nts'ante.

²⁰ Gatho nuyá h̄a, go
guehya ri japi da nts'oca ra
ja'i. Pe nu'q̄ tó'o hingui x̄a'ȳ
'met'o pa da ñuni, hingo gue'q̄
'nara ts'oqui øt'e.

*'Nara 'b̄ehñq̄ himrá me Is-
rael bi gamfri ra Jesu
(Mr. 7:24-30)*

²¹ Nep̄a ra Jesu bi ma de
guehni pa ja ra hai guetb̄a ra
hnini Tiro ne Sidó.

²² Ne ja bá nth̄euini 'nara
'b̄ehñq̄ mrá me Canaán y
himrá me Israel. Mi mafi ne
mi ena:

—Huegagui nú'i Ndada, rá
T'u'i ra ndä Davi. 'Nama t'ixu
pe'tsa 'nara ts'ondähi ne xi
nts'edi.

²³ Pe ra Jesu hinte bi d̄ädi.
Nu'b̄a ya nxadi bi joni hab̄
mi 'bai ra Jesu ne bi b̄antebi
bi 'ñembi:

—Pehni dá ma, ngue'q̄ xi
mafiua móte ja ma x̄athahe.

²⁴ Ra Jesu bi d̄ädi ne bi
'ñembi'q̄:

—Nuga xpá 'bencagui
h̄onse pa ga munts'a ya me
Israel nja ngu ya zi dëti xa
'medi.

²⁵ Nep̄a nú'q̄ ra zi 'b̄ehñq̄ bi
ndandiñahmu ja yá ua ra Jesu
ne bi 'ñembi:

—Faxcagui, Ndada.

26 Nu'bá ra Jesu bi dątuabi bi 'ñembi:

—Hindí 'ñepi da thəmba yá thuhme ya bątsi pa go da t'umba ya tsat'yō.

27 Nu'bá ra 'behñä bi dądi ne bi 'ñena:

—Majuani guí mä, Ndada, pe nuya tsat'yō tsi ya xeca thuhme nú'ä tagui de ja yá mexa yá hmu.

28 Nu'bá ra Jesu bi dądi ne bi 'ñembi:

—Nu'i nañá, xi ra dängui ri jamfri, dá njabü ngu nú'ä xcá 'yadi.

Nu'bá nurá t'ixu nura 'behñä'ä 'bestho bi ñañi nura ora'ä.

Ra Jesu bi 'yøthe ndunthiya da'thi

29 Ra Jesu bi ma de guehni ne bi zøni ja rá ñañi ra ndehe Galilea. De guehni bi bøxa mañä ra t'øhø ne ja bá hundini'a.

30 Y bi mani ndunthi ya ja'i mi zi ya doua, ya do'yε, ya goda, ya gone, ne ndunthi ma'ra ya da'thi. Gatho'ä bi t'egui ja rá ua ra Jesu ne nu'ä bi 'yøthe'ä.

31 Hangue nura hmuntsja'i mi 'bøhni xi bi 'yø nu mi 'yøde bi ñä ya gone, ne mi hyandi bi nxøgue yá 'yε ya do'yε, ne bi 'ño ya doua, y ya goda bi hyandi. Hangue ra hmuntsja'i bi xøcambeni Ajua nä'ä xøcambeni ya me Israel.

Ra Jesu bi 'uinga thogui goho 'mo ya ja'i

(Mr. 8:1-10)

32 Nepü ra Jesu bi zohna yá nxadi ne bi 'ñembabi:

—Xi drí hueca nuyü ya ja'i ngue'ä pe'tsa hñu pa drí 'ñohü ha hinte xa ziyü. Hindí ne da mayü co ra thuhu, ngue'ä xi'bü da uent'a má 'ñu.

33 Nepü yá nxadi bi 'ñembabi Jesu:

—Xi nuua ja ra mbonthi ¿habü ga tsahüua ra thuhme pa ga 'uiñhü gatho nuyü ya ja'i xi ri ndunthi?

34 Nu'bá ra Jesu bi 'yambabi'ä ne bi 'ñembi:

—¿Hangu ya thuhme guí pe'tshü?

Nu'ä bi dądi ne bi 'ñena:

—Hønda yoto ya thuhme dí pe'tshe ne 'raya t'uhuä.

35 Nu'bá ra Jesu bi japa ya ja'i da hñudi.

36 Ne mri hñä nú'ä yoto ya thuhme ne nú'ä ya t'uhuä, nepü bi umba njamädi Ajua, nepü bi heque bi umba yá nxadi pa da hyecua ya ja'i.

37 Gatho bi ñuni ne bi niñä, y gatho nuya xeni bi bongui bi hmunts'i ne bi ñuxa yoto ya 'bøts'e.

38 Mi ngu goho 'mo ya 'ñøhø nú'ä bi ñuni, y nuya 'behñä ne ya bątsi himbi ma 'mede.

39 Nepü ra Jesu bi 'ñehui ya ja'i, ne bi bøxa ja ra motsa pa bi ma ja ra hai Magdala.

16

Ya fariseo ne ya saduceo mi adi da t'utua 'nara danga nt'udi

(Mr. 8:11-13; Lc. 12:54-56)

1 Ya fariseo ne ya saduceo bi ma'ä bá honga ra Jesu pa da xaxi. Ha nu mi zädi bi xipabi da 'ñutuabi 'nara nt'udi

pa da gamfri'ü ua xi xqui
'ñehe'ä de mahets'i.

² Nu'bá ra Jesu bi dädi ne bi
'ñembí'ü:

—Nu'ahü 'bá guí hanthü
xa thënga mahets'i dega nde,
nu'bá guí eñhü: "Xudi ma da
hñoga pa."

³ Y nu'bá guí hanthü dega
xudi xa thënga ya guui, nu'bá
guí eñhü gue ma da nja ra
banthi 'ye. 'Nagyá yohmihü,
¿hanja go guí pa gui hyanthü
mahets'i pa gui pähü te 'be
ma da nja hyastho, y hanja
hingo guí huxhü nguenda de
ya nt'udi nü'ü xqui 'ñehe de
mahets'i pa gui pähü gue ra
Ndä de mahets'i ya xa zøhø?

⁴ Nu'ahü gyá ts'oja'ihü xcá
'ueguehü de Ajua, hangue
guí adihü 'nara nt'udi gui
hyanthü pa gui camfrihü. Pe
nuga hinga ma ga u't'a'ihü
'nara nt'udi ngu nü'ä guí
adihü. Nura nt'udi ma gui
hyanthü, hønse de ra Joná rá
'mehni Ajua.

Ha nu mi uadi ra Jesu bi
manga njabü, nu'ä bi 'uegue
de gue'ü ne bi ma de guehni.

*Ra nzoi de ya fariseo
(Mr. 8:14-21)*

⁵ Nepü ra Jesu ne yá nxadi
bi 'raxa ja ra ndehe pa
ri'nandi, y yá nxadi bi pumfri
da hñäts'i te da zi'ü.

⁶ Ne ra Jesu bi 'ñembabi'ü:

—Jamasuhü de yá nzoi ya
fariseo ne ya saduceo.

⁷ Nu'bá nu'ü bi 'ñémse'ü 'na
ngu 'na:

—Nuní bi manga njabü
ngue'ä hindá hähü ra thuhme
pa ga tsihü.

⁸ Ha nura Jesu bi bädi nü'ä
mi mäñ'ü ne bi 'ñembabi:

—Nu'ahü xi ts'ütho ri jam-
frihü. ¿Hanja guí tu ri muihü
de nü'ä te gui tsihü?

⁹ ¿Hanja hingo tso ri
mfenihü nü'ä dá xi'ahü? ¿Ha
hinguí beñhü nü'ü cü't'a ya
thuhme dá hecuabi nü'ü cü't'a
'mo ya 'ñøhø, ne hangu bi
bongui xä?

¹⁰ Nehe ¿ha gue hinguí
beñhü nü'ü má yoto ya
thuhme dá hecuabi nü'ü má
goho 'mo ya 'ñøhø, ne hangu
bi bongui xä?

¹¹ ¿Hanja hingo bi zo ri
mfenihü de ra nzoi dá xi'ahü?
Hindá xi'ahü de ra thuhme
ngu guí beñhü. Dá xi'ahü gue
gui jamasuhü de yá nzoi ya
fariseo ne ya saduceo.

¹² Nu'bá hä, ja bi zo yá
mfeni'ü gue ra Jesu mi xipabi
da jamasu de yá nt'utuate
ya fariseo ne ya saduceo,
hingo mi xipabi de yá nzoi
ya thuhme.

*Ra Pedro bi mä gue ra Jesu
go gue'ä ra Cristo*

(Mr. 8:27-30; Lc. 9:18-21)

¹³ Mi zöngüi yá nxadi ja
ra hai guetbu Cesarea de Fil-
ipo, ra Jesu bi 'yambabi'ü bi
'ñembibi:

—Xi ya ja'i ¿te mä de Nú'ä
To'o bi e bi Nja'i, to'o gue'ä
ena?

¹⁴ Nu'ü bi dädi bi 'ñena:

—'Ra ena gue go gue'ä'i grá
Xuua Xi'tsate, ma'ra ena gue
go gue'ä'i grá bädi Elía, ha
nu ma'ra ena gue go gue'ä'i
grá Jeremía o 'na de gue nü'ü
ma'ra yá 'mehni Ajua.

¹⁵ Nepu bi yopa 'yambabi'u ma'na'qui ne bi 'ñembi:

—Xi'ahu, ¿to'o guí beñu go gueque?

¹⁶ Ra Pedro bi dädi ne bi 'ñena:

—Nu'i go gue'a'i grá Cristo nú'i bá peñ'a'i Ajuu pa gui nda, ne go rá T'u'i Ajuu nú'a te.

¹⁷ Nu'bu ra Jesu bi 'ñembabi:

—Nu'i Simu rá t'u'i ra Joná, xa jäp'a*i* ma Dada bí 'bui mahets'i, ngue'a go bi xi'aseh'e'a to'ogui, hingo bi xi'a*i* 'nara ja*i*.

¹⁸ Nubyá dí xi'i gue grá Pedro, ne nuri thuhu rí böni da 'ñena 'nara do. Ne nu'i guí nja ngu ra do habu ma ga hoca ma nija. Y numa nija ma'na ma da nja rá ts'edi que ra du.

¹⁹ Nu'i go ma ga hux'a*i* ngu grá hñänsoqui pa gui xocua ra gosthi to'o da yut'a ja rá hmanda Ajuu, pa njabu nu'a gui 'yot'a nuua ja ra ximhai, gue'a rí t'ot'e mahets'i, ne nu'a gui mägue hinda t'ot'e nuua ja ra ximhai, gue'a hinda t'ot'e nehe nuni mahets'i.

²⁰ Nu'bu nu'a bi hñämäba ra hñä yá nxadi gue hinda mañ'u gue go mi gue'a ra Cristo nú'a bá peñna Ajuu pa da nda.

Ra Jesu bi ma de rá du

(Mr. 8:31-9:1; Lc. 9:22-27)

²¹ Desde gue'bu ra Jesu bi mädi bi xipabi yá nxadi gue mi mahyoni da ma'a pa Jerusale nuni habu mi pe'tsi da sufri ja yá 'yε ya ndäxjua nda ne ya nda gá macäja ne ya xahnate de ra ley. Nehe bi

xip'u gue mi pe'tsi da du'a, pe rá hñupa mi pe'tsi te da yopa nte.

²² Nu'bu ra Pedro bi njäquiui ra Jesu 'nambu, ne bi mädi bi zai ne bi 'ñembi:

—Hina, ma zi Hmu'i, Ajuu hinda ne gui thogui njabu.

²³ Nu'bu ra Jesu bi mpants'i ne bi 'ñemba ra Pedro:

—i'Uegue de gueque nu'i Satá! Ngue'a nu'i guí ne gui hñagagui ga ø'tua rá paha ma Dada. Nura mfeni guí beni go yá meti ya ja*i*, hingo rá meti Ajuu.

²⁴ Nu'bu ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—Nu'a tó'o ne da dengui pa dua nxadi, hingui tsa da 'yot'a rá paha sehe. Nú'á mahyoni da 'ñei pa da dengagui masque da tho ya nt'utsate ne ya 'betsa.

²⁵ Ngue'a nu'a tó'o mädi rá te ne hinda zeta ya nt'utsate, nú'á da 'bedi rá te pa nzantho, ha nu'a tó'o da zeta ya nt'utsate po rá ngueque, nu'a ma da zädi rá te pa nzantho.

²⁶ ¿Ne te di muui 'nara ja*i*'bu drá meti gatho nú'a te ja ja ra ximhai ne nu'a go da 'medi? Ngue'a ni 'na de nuya hñ'o'u hinda za da pohobi rá te.

²⁷ Nu'a Tó'o bi e bi Nja'i ma da yopa 'ñehe co rá nsunda rá Dada, ne ma da tsi yá enxe. Y nú'a ra pa'a ma da gu'tuabi 'na ngu 'na ngu tengu nú'a xa 'yot'e.

²⁸ Xi majuuni dí xi'ahu gue 'ra de gue'ahu hingui ma gui tuhu asta hingui hyanduahu rá nsunda ra Nda de mahets'i Nú'a bi e bi Nja'i.

17

*Bi mpadi rá 'bai ra Jesu
(Mr. 9:2-13; Lc. 9:28-36)*

¹ Nurá 'rato ma pa ra Jesu bi zixa ra Pedro, ra Cobo, ne ra Xuua rá cu, ne bi ma ja 'nara t'ohø xá hñets'i pa da 'mæseuini.

² Nu'bá nu'á bi hyanda ra Jesu bi mpadi, nurá hmi'a xi bi yot'i ngu ra hyadi y rá he xi xmá nt'axi ngu 'nara ñot'i.

³ Ne 'bestho ra ora'a ya nxadi bi hyandi bi zøhø ndu ra Moise ne ndu ra Elía nút' myá 'mehni Ajuá ne bi ñäui ra Jesu.

⁴ Nu'bá ra Pedro bi 'ñembabi ra Jesu:

—Ma zi Hmu'i, xi xá hñó ga 'bähua. 'Bü gui nehmä, ga hoca hñu ya zi ja'tsi, 'na pa gue'e, 'na pa ra Moise, ha nu ma'na pa ra Elía.

⁵ Y de mi ñä ra Pedro bi go'mi'u 'nara t'axaguui mri huexqui, y nu ja ra guui'a bi nt'øde 'nara noya bi 'ñena:

—Nuni go guehni ma hmäca T'ü, ne xi dí hopa rá 'mhi. 'Yødehu nút' da mäni.

⁶ Y nu mi 'yøde ya nxadi nuna noyanä xi bi ntsu, ne co ra ntsu bi dagui ma'memfo.

⁷ Nu'bá ra Jesu bi joni pa bi dani'u ne bi 'ñembibi:

—Nanjü, oguí tsuhü.

⁸ Y nu mi gäxa yá da ya nxadi, ya hønse ra Jesu bi hyandi mi 'bahni sehe.

⁹ Ha nu mi gai'ü de ja ra t'ohø ra Jesu bi hñu'mba ra hñä yá nxadi bi 'ñembibi:

—Oto ma gui xiphü de nút' gá hyanthü bi nja, asta nút' ra pa da yopa nte Nút' To'o bi e

bi Njä'i, nu'bá hä, gue'bü gui mäñhü.

¹⁰ Nu'bá yá nxadi bi 'yambabi ne bi 'ñembibi:

—¿Hanza enga ya xahnate de ra ley gue 'met'o ma da 'ñehe ra Elía ne 'mefa da 'ñehe Nút' To'o ma da 'ñe da Njä'iua?

¹¹ Nu'bá ra Jesu bi dädi:

—Xi majuqani ra Elía ma da 'ñehe pa da hyocua yá mfeni ya ja'i.

¹² Pe nubyá dí xi'ahü gue ra Elía ya bi 'ñehe, pe himbi gamfri ya ja'i ua go mi gue'a, y nu'á bi 'yø'tuabi gatho nút' go bi ne ya ja'i. Nehe ya ja'i ma da jabü Nút' To'o bi e bi Njä'i, ngue'a nu'á ma da 'yø'tuabi ra 'ñü'ä.

¹³ Nu'bá ya nxadi bi bädi gue mi xipabi de ra Xuua Xiltsate.

Ra Jesu bi 'yøthe 'nara basja'i mrá ndusehe

(Mr. 9:14-29; Lc. 9:37-43)

¹⁴ Nepü mi zønga ra Jesu co yá nxadi habü mi 'bü ra hmuntsja'i, bá ehe 'nara 'ñøhø bi ndandiñahmu habü mi 'bü ra Jesu ne bi 'ñembibi:

¹⁵ —Ndada, huega ma t'ü ngue'a ra ndusehe ne xi nts'edi. Ndunthi ya 'mil'qui tso ja ra tsibi ne tso ja ra dehe.

¹⁶ Hangue por gue'a stá tsimpabi ri nxadi pa da 'yøthe hmähä, pe nuyá hinxa za xa 'yøthe.

¹⁷ Nu'bá ra Jesu bi dädi ne bi 'ñena:

—¡Nu'ahü 'nagyá 'ñagamfrihu ne 'nagyá ts'oja'ihü! ¡Asta ha'mü gui camfrihu! ¡Asta

ha'mʉ ma ga tse't'a'iħʉ ri 'mʉihʉ! Bá tsincaħʉua xa.

¹⁸ Nu'bá ra Jesu bi zui ra ts'ondahʉ, ne 'bestho bi bøni de nú'ā ra ts'unt'ā, ne nu'ā bi ñani 'bestho.

¹⁹ 'Mɛfa ya nxadi bi ñasəui ra Jesu 'nambʉ ne bi 'ñembi:

—¿Hanja nuje himbi za dá eñhe nú'ā ra ts'ondahʉ?

²⁰ Ra Jesu bi dädi bi 'ñembi:

—Ngue'ā 'na tuquí ri jamfriħʉ. Xi majuqni dí xi'ahʉ gue nu'bʉ gri pe'tshmaħħʉ ri jamfriħʉ masque ngu drá ndangui 'nara zi nda gá mostasa, nu'bá asta da za gui 'ñembahmaħħʉ nuna t'øħøda mponi de guecua pa rí ma ma'na lado, y 'bestho da mponi de habu ja. 'Bʉ di ja ri jamfriħʉ, da za gui 'yøħħu gatho nú'ā go gui neħħu.

²¹ Pe pa da bønga ya ts'ondahʉ ngu nú'ā dá eni, mahyoni gui 'yaphu Ajuq ne gui ayunahʉ.

*Ra Jesu bi yopa ma de rá du
(Mr. 9:30-32; Lc. 9:43-45)*

²² Ne de ya mi 'bahni ra Jesu nuni Galilea bi 'ñemba yá nxadi:

—Nú'ā To'o bi e bi Nja'i ma da t'ent'ua ja yá 'ye ya ja'i,

²³ nepu nu'ā ma da hyo. Pe rá hñupa'ā ma da yopa nte.

Pe mi 'yøpya'ā xi bi du yá mai nts'edi.

Ra Jesu bi gut'a ra boja pa ja ra nija

²⁴ Nu mi zønga ra Jesu co yá nxadi ja ra hnini Ncapernau, nú'ā to'o mi cobra ra boja de ra nija bi 'ñe bi 'yamba ra Pedro bi 'ñembi:

—Xi ri xahnateħʉ, ¿ha gue hingui jut'a ra boja pa ra nija?

²⁵ Ra Pedro bi dädi ne bi 'ñembi:

—Haha, jut'i.

Nepu ra Jesu co yá nxadi bi yut'a mbo ra ngu habu mi nzai mi oxi'ā. Y ra Jesu bi 'yambabi ra Pedro bi 'ñembi:

—Nu'i Pedro, xi nú'ā ra boja ri cobra nú'ā ya nda de ya hnini, ¿ha gue go ri cobrabi nú'ā ja te yá njaui o nú'ā hinte yá njaui?

²⁶ Ra Pedro bi 'ñembabi ra Jesu:

—Nú'ā hinte yá njaui go gue'ā ri cobrabi.

Nu'bá ra Jesu bi 'ñembabi ra Pedro:

—Nu'bá nú'ā ja te yá njaui ya nda hingui jut'i.

²⁷ Pe pa hinda bø yá cué nú'ā to'o cobra ra boja, grí ma ja ra ndehe, hñaxa ri ansuelo ne 'yent'a ja ra dehe, y nurá mudi ra huqgui jħa, xocua rá ne, y ja gui hñahni nú'ā ra boja rí 'ñepi ga juthu.

18

*Nú'ā to'o ma'na ma da nja
rá nsu
(Mr. 9:33-37; Lc. 9:46-48)*

¹ Ha nuya pa'ā yá nxadi bi 'yambabi ra Jesu ne bi 'ñembi:

—¿To'o ma dra dangui nuni mahets'i habu bí manda Ajuq?

² Nu'bá ra Jesu bi ma'ta 'nara zi båtsi ne bi 'ba'ma madetho de gue'ā,

³ ne bi 'ñembabi yá nxadi:

—'Bʉ hingui pata ri 'mʉihʉ ne gui njahu ngu nuna ra zi båtsi, nu'bá hinda za

gui cathu mahets'i habu bí manda Ajuu ma Dada.

⁴ Nu'q tó'o ne dra dangui nuni mahets'i habu bí manda Ajuu, mahyoni da nt'uqui ngu nuna ra zi batsi hingrá 'ñets'i.

⁵ Ha nu'q tó'o da umba ntsaya 'na ngu nuna ra zi batsi de ma thuhuga, ja ra uenda go guecagui ri 'raca ntsaya.

*Ra Jesu bi mq gue ga nsuhu
pa hinga ðthu ya ts'ouqui
(Mr. 9:42-48; Lc. 17:1-2)*

⁶ Nu'q tó'o da 'yu'ta 'na de gue nuya ya zi batsi camfrigui, nura ja*'l'i'*q ma'na xá hñu dra ts'utua 'nara do strá hñu ja rá 'yuga ne da thøt'a ja ra dehe.

⁷ jHuecate ra meximhai ngue'q xi ja ya nt'utate! Nzantho ma da nja ya nt'utate, pe jhuecate ya 'yutate!

⁸ Hangue nu'bu 'nari ua o 'nari 'yε da ja*'l'i* gui 'yøt'a 'nara ts'ouqui, ma'na xá hño hyεqui ne 'yεmbu. Ngue'q ma'na xá hño gri doua o gri do'yε gui tsønga mahets'i habu bí ja ra te pa nzantho que dri xøgue gatho ri ndo'yo ne da t'ent'a*'l'i* ja ra nidu habu zø ra tsibi nú'q hinhya'mu da huet'i.

⁹ Nehe nu'bu 'nari da da ja*'l'i* gui 'yøt'a 'nara ts'ouqui, ma'na xá hño hñai ne 'yεmbu. Ngue'q ma'na xá hño dri 'bedi 'nari da gui tsønga mahets'i habu bí ja ra te pa nzantho que dri xøgue ri da ne da t'ent'a*'l'i* ja ra nidu habu zø ra tsibi.

*Ra 'bede de 'nara zi deti
xqui 'medi*
(Lc. 15:3-7)

¹⁰ Jamasuhu hingui utsahu nuyu ya zi batsi, ngue'q nzantho 'bui yá εnxeyu ja rá thandi ma Dada bí 'bu mahets'i.

¹¹ Nú'q To'o bi e bi Nja*'i* bí ehe pa da pøhø nú'u xa 'medi.

¹² Te guí beñhu 'bu 'nara ma'yo pe'tsa 'na nthebe ya deti ne da 'medi 'na de gue'u, ĥha gue hingue da zohmani ja ra t'øhø nú'u goho'rate ne 'ret'amaguto ya deti pa da ma da hyonga nú'q ma'na xa 'medi?

¹³ Y nu sta zædi, nu'bá nú'q ra ma'yo xi da johya ngue'q bi zædi nú'q 'nará deti xqui 'medi, y nixi hingui oda rá mfeni nú'u goho'rate ne 'ret'amaguto hinxa 'medi.

¹⁴ Njabu nehe nuri Dadahu bí 'bui mahets'i hingui ne da 'medi ni 'na de gue nuya ya zi batsi.

Ra mpunbi de ya cu
(Lc. 17:3)

¹⁵ Nubyá ma ga xi'ahu, nu'bu 'nari cu da 'yøt'a*'l'i* 'nara ts'ocate, grí ma gui c'q'tsi ne gui ñæseui. 'Bu da 'yøde nú'q gui xipi, nu'bu ya xcá yopa máhui ri cu.

¹⁶ Pe nu'bu hinda 'yøt'a*'l'i*, nu'bu tsixa yoho o hñu ya cu pa da 'yøde nú'q ma gui mañhu, pa njabu nú'u go gue'u da za da damajuqni.

¹⁷ Ha nu'bu nú'q ra cu'a hinda 'yøte nú'u yoho o hñu gui tsits'i, nu'bu xipabi gatho ya gamfri ja ra nija. Y nu'bu nixi con gue'u hinda 'yøte'q,

nu'bá dá t'øt'a ra uenda
gue ya hingrá gamfri ne
dá thandi ngu 'nara daga
'yøt'ats'oqui.

¹⁸ Xi majuñani dí xi'ahá
gue nu'qá gui 'yøthá nuua
ja ra ximhai, gue'qá rí t'øt'e
mahets'i, ne nu'qá gui mañhá
gue hinda t'øt'e nuua ja ra
ximhai, gue'qá hinda t'øt'e
nehe nuni mahets'i.

¹⁹ Nehe ma ga xi'ahá gue
nu'bá yoho de gue'ahá gui
'yøthá 'nara cohi nuua ja
ra ximhai de nú'qá ma gui
'yadihá, nu'bá da 'ra'ahá ma
Dada bí 'bá mahets'i nú'qá gui
'yadihá.

²⁰ Ngue'qá nu habá di 'bá
yoho o hñu di xøcambenigui,
nuni ja dí 'báhni madetho de
gue'á.

²¹ Nu'bá ra Pedro bi joni
habá mi 'bai ra Jesu ne bi
'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, ¿hangu ya
'mi'qui mahyoni ga pumba
'nama miqu'ei'be 'bá da
'yøtca 'nara ts'ocate? ¿Ha gue
asta rá yoto 'mi'qui?

²² Ra Jesu bi dädi ne bi
'ñembabi:

—Hindí eñ'i gue hønse
yoto 'mi'qui gui pumba ri
miqu'eiui, nuga dí eñ'i gue
asta hñu'rate ma 'ret'a 'mi'qui
ya yoto pe'tsi gui pumbi, ne
ya nixi gui 'yøthá ra uenda
rá ndunthi ya 'mi'qui gui
mpumbahá.

*Ra 'bede de ra ts'o'bego
himbi me'tsa ra nthecate*

²³ Nubyá ma ga xi'ahá 'nara
'bede. Nura Ndá de
mahets'i nja ngu 'nara hmu bi
'ñut'uendaui yá 'bego.

²⁴ Y nu mi mädi ra hmu da
'yøt'a ra uenda, bi zønga 'nará
'bego xi mi tupabi ndunthi ra
boja.

²⁵ Ha nura 'bego'qá himi tsa
da gu'tuabi nú'qá mi tupabi
rá hmu, hangue ra hmu bi
manda da 'ba nura 'bego
co rá 'bëhñá ne yá båtsi ne
gatho nú'qá te mi pe'tsi pa dra
jo'tsuabi rá boja.

²⁶ Nu'bá nura 'bego'qá bi
ndandiñahmu ja rá ua rá
hmu ne bi båntebi bi 'ñembi:
“Yøtca ra mäte gui tøbgagui ne
ga ju't'a'i gatho nú'qá dí tu'a'i.”

²⁷ Nu'bá ra hmu bi yo rá
mái de rá 'bego, bi pumba
gatho nú'qá mi tupi, ne bi
hyëgui bi ma.

²⁸ Ha nu mi ma de guehni
nura 'bego'qá bi nthëui 'nará
mi'bégoui nú'qá mi tupa 'na zi
taquitho ra boja. Bi däma
míhi ne bi mädi bi mi'tua rá
'yëga ne bi 'ñembi: “Nubyá
ma gui jutqui gatho nú'qá güi
tuqui.”

²⁹ Nu'bá nú'qá rá mi'bégoui
mi tupabi, bi ndandiñahmu
ja rá ua'qá ne bi båntebi bi
'ñembi: “Yøtca ra mäte gui
tøbgagui ne ga ju't'a'i gatho
nú'qá dí tu'a'i.”

³⁰ Pe nu'qá himbi ne, bi zixa
fadi asta himbi gu'tua gatho
rá boja nú'qá mi tupi.

³¹ Nu'bá nu mi hyanda
ma'ra yá mi'bégoui xi bi u yá
mfeni'á ne bi ma bá xipabi
yá hmu de gatho nú'qá xqui
hyandi'á.

³² Nu'bá ra hmu bi zohna
nú'qá ra nduthai xqui pumba
bi ne bi 'ñembi: “Nu'i, 'na
xi grá ts'oja'i. Gatho nú'qá

ra bojā nguí tucagui go dá pun'a'i ngue'a gá bantegui ga tøp'a'i.

³³ ¿Ha gue himri 'ñep'a'i nehe xcá yo ri mui co ri mi'begoui ngu dá yo ma muiga con gue'e?"

³⁴ Nu'bú nura hmu co rá cue bi manda da ts'ixa fadi nú'a ra ts'o'mui gá 'bego pa da hna'mbabí asta hinda gu'tua gatho nú'a mi tupa rá hmu.

³⁵ Nehe njabu ma Dada bí 'bu mahets'i ma da 'yøt'e con gue'ahu 'bu hingui pumbabihu nuri miqu'eihu 'bu da 'yøt'a'ihu 'nara ts'ocate.

19

*Ra Jesu bi ma de ra nxuni
(Mr. 10:1-12; Lc. 16:18)*

¹ Nu mi uadi ra Jesu bi mangá nuya noyaya, bi bøni de guehni Galilea ne bi marí'nandi ra døthe Jordá pa habu mi o 'na xeni rá hai Judea.

² Ne xi bi døni ndunthi ya ja'i ne ja bá øtheni ndunthi ya da'thi.

³ Nepu ya fariseo bi ma bá c'q'tsa ra Jesu pa da xaxi ne bi 'ñembabi:

—¿Ha gue po nu'araza ra t'øt'e da za da nxungüi rá 'behñu 'nara 'ñøhø?

⁴ Ne ra Jesu bi døtuabi ne bi 'ñembi:

—¿Ha gue hinxcá hñe'thu ja ri leyhu gue Ajuá go gue'a bi hyoca ra 'ñøhø ne ra 'behñu desde rá muði?

⁵ Nehe ma gue ra 'ñøhø da 'uegue de rá dada ne rá naña pa go da 'muhui rá 'behñu, y de ri yoho'u da 'natho.

⁶ Hangue dí xi'ahu gue nu'u di 'natho, hingue di yoho. Hangue nu'a da pehna Ajua, hinda za go da 'ueca 'nara ja'i.

⁷ Ya fariseo bi 'ñembabi ra Jesu:

—Nu'bú ¿hanja ra Moise bi manda da thoca 'nara t'ofo dega nxuni pa da za da hyepu rá 'behñu 'nara 'ñøhø?

⁸ Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi:

—Ra Moise bi unga nsequi da njabu ngue'a xi xá me ri corasohu, pe Ajuá desde rá muði hingá njabu mi ne'a.

⁹ Nuga dí xi'ahu gue nu'a gó da nxungüi rá 'behñu ne hinxa dimba 'nara ts'oqui xa 'yøt'e co ma'na ra ja'i, nu'bú nurá dame nú'a ra 'behñu 'bu da nthäui ma'na ra 'behñu, nu'bú ya bi 'yøt'a 'nara ts'oqui. Nehe nú'a gó da nthäui nú'a ra 'behñu xa thepu, nú'a ra 'ñøhø ya ra zinga medinthäti.

¹⁰ Nu'bú yá nxadi bi 'ñembabi ra Jesu:

—Nu'bú njabu, ma'na xá hño hinda nthäta 'na 'bu.

¹¹ Bi dødi ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—Pe hinda za gatho da 'yøt'a njabu, hønse nú'u gó da 'muhui pa hinda nthäti.

¹² 'Bui 'raya 'ñøhø hingui tsa da nthäti ngue'a desde bi 'muhui ya mi njabu. Nehe 'bui ma'ra ya 'ñøhø hingui tsa da nthäti ngue'a nu'u 'mefá ja xa njabu. Ne 'bui ma'ra ya 'ñøhø hingui nthäti ngue'a ma'na ri ho da mepabi Ajuá gó da Ndø de mahets'i. Nu'a gó tsa da hñani nuna ts'ofona, dá hñani.

*Ra Jesu bi japa ya båtsi
(Mr. 10:13-16; Lc. 18:15-17)*

¹³ Nepu bá ts'impabi 'raya zi båtsi ra Jesu pa da hñuxa yá 'yε ja gue'u ne da 'yapa Ajuå da jap'u. Pe nuyá nxadi bi zhi nû'u to'o mri zi ya zi båtsi.

¹⁴ Nu'bá ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—Hophu da 'ñehe ya zi båtsi, oguí hacuabihu da 'ñe da zucagui, ngue'q gatho nû'u to'o 'bui ja rá hmanda Ajuå go gue'u nja ngu nuya ya zi båtsi.

¹⁵ Y nu mi uadi ra Jesu bi hñuxa yá 'yε ja ya zi båtsi, nu'á bi ma de guehni.

*'Nara basja'i mrá rico bi
ñqui ra Jesu*

(Mr. 10:17-31; Lc. 18:18-30)

¹⁶ 'Mefa bi 'ñe 'nara basja'i pa da 'yø'tua 'nara nt'ani ra Jesu ne bi 'ñembibi:

—Nu'i Xahnate, 'nagrá hoja'i, ¿te 'be da za ga øt'e pa da za ga pe'tsa ra te pa nzantho?

¹⁷ Bi dädi ra Jesu ne bi 'ñembibi:

—¿Hanja guí engui gue drá hoja'i? Hónse Ajuå go gue'q ra hoja'i. Pe nu'bá guí ne gui pe'tsa ra te pa nzantho, 'yøt'a gatho nû'q ri manda Ajuå.

¹⁸ Bi dädi ra basja'i ne bi 'ñena:

—¿Te ma hmanda'u?

Ra Jesu bi 'ñembibi:

—Oxqui hñote, oxqui nzinga medinthäti, oxqui mpe, oxqui juxa ya nc'uamba.

¹⁹ Umba ra t'equ'ei ri dada ne ri nñanq ne su'u, mädi ri

miqu'eui ne gui su ngu grí nsu sehe.

²⁰ Bi dädi ra basja'i ne bi 'ñembibi:

—Desde stá mbatsi stá øt'a gatho núya guí xiqui. Xibya, ¿te ma'na ri 'bedi ga øt'ebya?

²¹ Nepu ra Jesu bi 'ñembabi:

—Nu'bá guí ne gui 'bui xá hñó, grí ma bá pa gatho nû'q guí pe'tsi ne hecua ya hyoya, pa njabu da za gui hñanga 'nari dänga thahä nuni mahets'i. Nepu bá ehe gui tengagui.

²² Nu mi 'yøde njabu nû'q ra basja'i bi ma xi mi tu rá mui ngue'q xi mrá rico.

²³ Nu'bá ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—Xi majuqani xi xá hñei da yøt'a 'nara rico ja rá hmanda Ajuå.

²⁴ Xi majuqani dí xi'ahu gue ma'na xá hñei da yøt'a 'nara rico ja rá hmanda Ajuå que da thogui 'nara cameyo ja rá gu 'nara 'yofri.

²⁵ Y nu mi 'yøde njabu ya nxadi xi bi 'yø ne bi 'ñena:

—Nu'bá njabu, ¿to'o ja da za da mpøhø?

²⁶ Ha ra Jesu bi nhandui yá nxadi ne bi 'ñembabi:

—Co yá mfenise ya ja'i hin-gui tsa da mpøhø, pe co rá ts'edi Ajuå hä, hinte rá hñei.

²⁷ Nepu ra Pedro bi 'ñembibi:

—Nu'i guí padi gue nuje stá tsoguiche gatho nû'q te ndí pe'tshe pa ga ten'ahe. Nu'bá ¿te ma thahä ma ga häñhe 'mefa?

²⁸ Nu'bá ra Jesu bi 'ñembabi:

—Xi majuqani dí xi'ahu gue nurá ñoho ra 'mui nu

sta yopa 'ñehe Nú'q To'o bi e bi Nja'i pa da manda co rá nsunda, nu'bá gue'bá nū'ahú xcá tengaguihú ma da thux'ahú gui mandahú nehe nū'u 'ret'amayoho ya 'mái de Israel.

²⁹ Y gatho nū'u to'o xa zogui yá ngu o yá cu o yá nju o yá dada o yá nānā o yá 'bēñā o yá bātsi o yá hai po rá nguecogui, nu'u ma da hñānga ma'ná nthebe rá ndunthi de nū'q xa zogui, ne ma da 'mái pa nzāntho.

³⁰ Ha nu'u tó'o ya danguibya, nura pa'q ma da notsi'hú, ha nu'u tó'o ya notsibya, nura pa'q ma da ndāngui'hú.

20

Ra 'bede de 'raya mēfi bi yut'a mixudi, ma'ra mi nde ma pa, ha nu ma'ra mi nde

¹ Nurá hmanda Ajuá ma ga hyecuahú ngu 'nara me uá'obxi. Nura me uá'obxi'a xi mi pē'tsa ndunthi ya uá'obxi. Ne 'nara pa xi 'nitho bi ma bi hyonga 'raya mēfi.

² Y bi gohui ra cohi nuya mēfi gue da gu'tuabi nū'q tāhā 'nara memapa. Nepu bi mēhni da mpēfi ja yá uá'obxi.

³ Y mi nzānga guto bi ma ma'ná'qui bá honga ma'ra ya mēfi ne bi zādi 'raya ja'i mi 'bahni ja ra tai mi otho yá 'bēfi.

⁴ Ne bi 'ñembabi: "¿Ha hin-guí ne gui faxcahú ra 'bēfi ne ga ju't'ahú nū'q rí 'ñepi gui tāhú?" Nepu nu'u bi mēui 'bestho.

⁵ Nepu mi nde ma pa nura 'ñøhø bi ma ma'ná'qui bá honga ma'ra ya mēfi, nepu ngu nzānga hñu bi yopa ma ma'ná'qui bá tsi ma'ra ya mēfi ne bi ncohui da gu'tui nū'q rí 'ñepi.

⁶ Ngu nzānga cāt'a bi ma ma'ná'qui ne bi nthéui ma'ra ya ja'i mi otho yá 'bēfi ne bi 'ñembabi: "¿Hanja guí 'bathéua gatho ra pa? ¿Ha gue otho ri 'bēfihu?"

⁷ Nu'u bi dādi ne bi 'ñembabi: "Ngue'q hinto xa 'racje ra 'bēfi." Nura hmu bi 'ñembabi: "Nu'bá faxcahú ra 'bēfi nepu ga ju't'ahú nū'q rí 'ñepi gui tāhú."

⁸ Ha nu mi yá ra hyadi nura hmu bi 'ñemba ra 'bētri: "Zohna gatho ya mēfi, ne gatho gui ju'tuabi maxøgue 'na pa. Ju'tuabi 'met'o nū'q bi yut'a 'mēfa, nepu 'mēfa gui ju'tuabi nū'q bi yut'a rá mēdi."

⁹ Ha nu mi zøhø nū'u xqui yut'a ra 'bēfi nzānga cāt'a nde, nu'u bri ju'tuabi maxøgue 'na pa.

¹⁰ Ne mi zøhø nū'u xqui yut'a ra 'bēfi desde mi xudi, nu'u mi hu yá mui gue ma xa dāhā ma'ná ndunthi, pe nu'u bri ju'tuabi mahyégui ngu nū'u xqui yut'a mi nde.

¹¹ Y nu mi hñānga yá tāhā, xi bi bø yá cue co ra hmu,

¹² ne bi 'ñembabi: "Núyá bi yut'a 'mēfa ne hōnse 'na ora bi mpēfi ne gá ju'tuabi ngu nū'q dí tāhe, ha nuje xi stá mpēhe gatho ra pa co ra pahyadi."

¹³ Nu'bá ra hmu bi 'ñembabi 'na de gue': "Xi'ague, ¿ha

gue dí ø't'a 'nara nts'o'mñi?
¿Ha gue hindá cohu ra cohi
gue ga ju't'a nú'q tah 'nara
memapa?

¹⁴ Hñaxa nú'q rí 'ñe'a'i y grí
ma. Nuga dá ju'tuabi nuyu bi
yt'a 'mefa ngu nú'q gá tah
ngue'q dá ne dá øt'e njabu.

¹⁵ ¿Ha go ma gui hñagaguigue
nú'q ga ne ga øt'e co ma boja?
¿Hanja grí hyøcuabi rá tah
ri mimefiui ngue'q nuga drá
hoja'i con guehyu?"

¹⁶ Ngue'q nu'u dri 'befa
go gue'u dya mædi, y nu'u
ya mædi go gue'u da 'mefa.
Ndunthi da ts'ofo, pe ts'atho
nú'u xa thahni.

Ra Jesu bi yopa ma de rá du
(Mr. 10:32-34; Lc. 18:31-
34)

¹⁷ Nepu ra Jesu bi ma
pa Jerusale, ne de má
'ñu bi 'ueque 'nambu nú'u
'ret'amayoho yá nxadi pa bi
umba nt'øde ne bi 'ñembi:

¹⁸ —Pah gue nu xcrá
tsøñhu Jerusale, ja ma dra
jani Nú'q To'o bi e bi Nja'i, ne
dra t'ent'ua ja yá 'ye ya nda
gá macja ne ya xahnate de ra
ley, ne nu'u ma da hyøxa ra
thai pa da tho.

¹⁹ Nepu ma da 'yent'ua ja
yá 'ye nuya ja'i hingyá xodyo
pa da 'yøtua ra nt'eni ne da
'na'mbi, ne da pont'i, ne ja da
duni, pe rá hñupa ma da yopa
nte'q ma'n'a'qui.

Rá nana ra Cobo ne ra
Xuua bi 'yapa 'nara favo ra
Jesu

(Mr. 10:35-45)

²⁰ Nepu rá nana ra Cobo ne
ra Xuua yá tu ra Sebedeo, bá

'ñoui yá tu habu mi 'bai ra
Jesu ne bi ndandiñahmu pa
da 'yadi nú'q mi beni da 'yadi
nú'q ra 'behñq.

²¹ Nu'bu ra Jesu bi 'ñemba
nura 'behñq:

—¿Te rá 'be guí ne gui 'yadi?
Nepu ra 'behñq bi dädi bi
'ñena:

—Dí ne gue nuya yoho ma
tu da hñudi con gue'e nu xcrí
ndq, 'na da hñudi ja ri 'ñei ha
nu ma'na ja ri ngaqha.

²² Nu'bu ra Jesu bi dätuabi
nú'q ra 'behñq ne bi 'ñemba ra
Cobo ne ra Xuua:

—Nixi guí pah nú'q guí
ahu. ¿Ha guí hanthu guí tsethu
ya ts'othogui ngu nú'q ma ga
tsetiga?

Nu'u bi dädi:

—Hahha, da za ga tsethe
nehe.

²³ Nu'bu ra Jesu bi 'ñembabi:

—Xi majuqni ma gui thohu
nehe ya ts'othogui ngu nú'u
ma ga thoguiga, pe nu'a guí
nehu gue gui hñudihu ja ma
'ñei ne ja ma ngaqha, hingo tsa
ga mangá. Numa Dada hu, go
gue'q tsa da maq ne paqdi to'o
ma da umbabi nuya hudiu.

²⁴ Nu mi bädi nú'u má 'ret'a
ya nxadi de nú'q te xqui 'yadi
nú'u má yoho ya nxadi mri
ncu, nu'bu bi bø yá cuq co
nú'u yoho mri ncu.

²⁵ Nepu ra Jesu bi zofo yá
nxadi ne bi 'ñembi:

—Guí pah gue nuya ndq
de ja ya hnini, nu'u go ri däma
'ñexase pa da manda gatho ya
ja'i, nehe nuyá mfats'i'u øt'e
njabu nehe.

²⁶ Pe nu'ahu oxqui njahubu.
Ngue'q 'bu 'na de gue'ahu guí

nehá gui ndanguihu, mahyoni
gui 'megohu.

²⁷ Ha nu'q tó'o ne gue go dra mudi de gue'ahu, nu'q go gue'q mahyoni da 'mego.

²⁸ Gui njahu ngu Nú'q To'o bi e bi Nja'i, nú'q himbá ehe pa da 'ñe ya 'bego, nu'q bá ehe pa go bi 'mego, ne pa da ungará te pa da pumba yá ts'oqui ya ja'i.

Ra Jesu bi 'yøthe yoho ya goda

(*Mr. 10:46-52; Lc. 18:35-43*)

²⁹ Y de mi bønga de Jericó ra Jesu co yá nxadi, xi ndunthi ya ja'i bi deni'u.

³⁰ Y de má 'ñu mi huhni yoho ya zi goda. Ha nu mi 'yøde'u gue mi pani ra Jesu, bi mafi ne bi 'ñembabi:

—Nu'i Ndada, rá T'u'i ra nda Davi, hueaguihe.

³¹ Ya ja'i bi go'tuabi yá ne pa ya hinda sigui da mafi hmahá. Pe nu'q ma'ná xi mi mafí ne mi ena:

—Nu'i Ndada, rá T'u'i ra nda Davi, hueaguihe.

³² Nu'bá ra Jesu bi 'mai ne bi 'ñembabi:

—¿Te 'be guí ne ga ø't'ahu?

³³ Nu'q bi dädi ne bi 'fienu:

—Dí ne gui xoga ma dahe, Ndada.

³⁴ Nu'bá ra Jesu xi bi huequi'u, ne bi hñu'tsua yá 'ye ja yá da, ne nu'q 'bestho bi xo yá da ne bi hyandi. Nepu nu'q bi deni'a.

21

Ra Jesu bi yt'a Jerusale

(*Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19*)

¹ Nu mi zøni ra Jesu co yá nxadi nuni Betfagué ja rá ua ra t'øhø 'bo Olivo ya mi guetbu pa Jerusale, nû'q bi mehna yoho yá nxadi da 'met'o,

² ne bi 'ñembabi'u:

—Rí maha pa nuna t'uca hnini bí jani. Ha nu xcri tsøñháni ma gui tsahu'ni 'nara zi burru di thatni ne dri zi rá bätsi. Xcri tsahu güi xo'thu ne güi tsincahu gatho yoho.

³ 'Bu di 'bepu 'na, ne da nja te da xi'ahu, 'ñembabihu njaua: "Ra zi Hmu bí honi." Nu'bá nura ja'i 'bestho da ho'ahu güi tsincahu.

⁴ Gatho bi njabu pa bi nja ngu xqui manga rá 'mehni Ajuq bi 'ñena:

⁵ Rí maha Jerusale nû'q ra hnini thu'mbabu nehe gue rá thuhu Sion, ne xiphu ya mengu de guehni:

"Ndi hyanthu bra 'ñehni ri Ndahu, e da zu'ahu, ne hingrá 'ñets'i ngue'q bra tøgue 'nara zi t'ubru rá bätsi 'nara burru nû'q ya paq ra ndu."

⁶ Nu'bá yá nxadi bi ma ne bi 'yøt'a nû'q xqui 'bepabi.

⁷ Nepu bá tsimpabi nû'q ra zi burru mri 'ñoui rá bätsi. De guehni ya nxadi bi xi'tsua yá pat'i'u, nepu ra Jesu bi tøgue.

⁸ Y nura hmuntsja'i, 'ra mi hanca yá pat'i pa mi pøgue ja ra 'ñu, ha nu ma'ra mi tot'a ya 'yeza pa mi pøgue nehe ja ra 'ñu.

⁹ Ne ndunthi mri 'bet'o ne ndunthi mi 'befa, mi mafí'u ne mi ena:

—¡Xá nsunda rá 'ñehe rá T'ʉ
ra nda Davi! ¡Ajuɑ da japi
núni xpá məhni pa da nda ja
guecja! ¡Xá nsunda Ajuɑ bí
'bəi mahets'i!

¹⁰ Y ngu bi yʉt'a ja ra hnini
Jerusale xi bi nthoxni ya ja'i
ne mri 'ñembabi'ʉ 'na ngu 'na:

—¿To'oni 'bə?

¹¹ Nu'bá nú'ʉ to'o mi dəni,
bi dədi ne bi 'ñena:

—Nuni go guehni ra Jesu rá
'mehni Ajuɑ ne ra me Nasare
de Galilea.

*Ra Jesu bi 'yənga nú'ʉ mri
mpa mbo ra ndanija*

(Mr. 11:15-19; Lc. 19:45-
48; Jn. 2:13-22)

¹² Nepa ra Jesu bi yʉt'a ja
ra ndanija, ne bi 'yəni gatho
nú'ʉ to'o mri mpa ne mrintai,
ne bi pənts'ua yá mexa ya
mpataboja, ne bi pənts'ua yá
thuhni ya ma domitsu.

¹³ Y bi 'ñembabi:

—Xa nt'ofo gue ma ngu
ra ngu dega səcambeni, pe
nu'ahá xcá 'yot'athohʉ ra ngu
dega mfe.

¹⁴ Ne mi 'bəhni 'raya goda
ne ya doua ja ra ndanija. Nú'ʉ
bi joni habʉ mi 'bai ra Jesu, y
nu'á bi 'yøthe'ʉ, ne bi ñəni.

¹⁵ Ha nuya nda gá macja
ne ya xahnate de ra ley bi
hyanda nuya dənga t'ot'e bi
'yot'a ra Jesu. Ne bi 'yøde
nuya bətsi mi mafi ja ra
ndanija ne mi eñ'ʉ: “¡Xá
nsunda rá 'ñehe rá T'ʉ ra nda
Davi!” Nu'bá nuya nda gá
macja ne ya xahnate de ra ley
xi bi bø yá cue'ʉ.

¹⁶ Ne bi xipabi ra Jesu bi
'ñembi:

—¿Ha gue hinguí øde nú'ʉ te
manga nuyʉ ya bətsi?

Nu'bá ra Jesu bi dətuabi'ʉ
ne bi 'ñembi:

—Hahá, dí øde. Xi nu'ahá
¿ha gue hinxcá hñe'thʉ ja ra
Maca T'ofo habʉ ena njaua?:
Asta ya bətsi ne ya 'uene nú'ʉ
tsətho,

Ajuɑ bi 'yøt'e pa bi
xəcambeni'ʉ xi xá hñó.

¹⁷ Nu'bá ra Jesu bi zoguini
ya nda gá macja ne ya xahnate
de ra ley, ne bi ma Betania
pa ja bá oxini.

*Ra Jesu bi japi bi 'yot'a
'nara 'bai gá igo*

(Mr. 11:12-14, 20-26)

¹⁸ Rá hyax'ʉ bi menga pa
Jerusale, ne de má 'ñu bi zu ra
thuhu.

¹⁹ Y ja rá hyo ra 'ñu bi
hyandi mi 'bahni 'nara 'bai gá
igo, ne bi ma pa habʉ mi 'bai
pa bi hyonga 'raya igo pa da
zihmə, pe hinte mi tøgue ni
'na, hənse yá xi mi c'amtho.
Nu'bá bi 'ñembabi ra 'bai gá
igo:

—Hinhyamʉ ma da nøgue
ri igo.

Y 'bestho nura ora'ʉ bi
'yot'a nú'ʉ ra 'bai gá igo.

²⁰ Y nu mi hyanda ya nxadi
nú'ʉ xqui nja, xi bi 'yø ne bi
'ñemba ra Jesu:

—¿Hanja 'bestho bi 'yot'a
nuna 'bai gá igo?

²¹ Ra Jesu bi dətuabi ne bi
'ñembi:

—Xi majuqni dí xi'ahá, 'bə
xi gri pe'tshʉ ndunthi ra jam-
fri ne hingri dəhəhʉ, nu'bá
da za gui 'yøthʉ ya t'ot'e ngu
núna dá øt'e. Nehe da za
gui 'ñemfʉ nuna ra t'øhø da

mponi rí ma pa ja ra ndehe,
ne da mponi.

²² Gatho nú'á gui 'yadihá ne
guí camfrihá, gatho da za gui
hñáñhá.

*Ra Jesu bi t'ambabi te ma
nsequi mi ha*

(*Mr. 11:27-33; Lc. 20:1-8*)

²³ Nepá ra Jesu bi yut'a
ma'na'qui ja ra ndanija
Jerusale, ne bi nxahnate. Y
nura ora mi xahnate, bi joni
habá mi 'bai'á yá ndaxjua
ndá ya xodyo ne ya ndá gá
macja, ne bi 'yambabi:

—¿To'o rá 'mehni'i pa gui
'yot'a nuya ya t'ot'eya? ¿To'o
bi 'ra'a nsequi pa gui 'yot'a
njabá?

²⁴ Nu'bá ra Jesu bi dadi ne
bi 'ñembabi'á:

—Nequi ma ga o't'ahá 'nara
nt'ani. Nu'bá gui xicjá, nequi
ga xi'ahá to'o rá 'mehnigui pa
dí ot'a njaua.

²⁵ Xi nú'a ra sistehe mi ot'a
ra Xuua Xi'tsate, xi'á ¿to'o go
bá pehn'a, Ajuá o ya ja'i?

Nu'bá nu'á bi mudi bi
'ñámbase'á ne mri 'ñémbabi:

—¿Te ga thatuahábya?
Nu'bá ga emfa gue Ajuá
go bá pehni, nu'bá nu'á da
'ñengaguihá: "Nu'bá ¿hanja
hingá camfrihá nú'á mi
mañ'á?"

²⁶ Ha nu'bá xi ga emfa
gue ra Xuua go bá pehna ya
ja'i, nu'bá nu'á da nja te da
'yotcahá, ngue'á gatho'á beni
gue ra Xuua go mrá 'mehni
Ajuá.

²⁷ Nu'bá ya ndá gá macja ne
ya ndaxjua ndá bi datusabi ra
Jesu ne bi 'ñembi:

—Hindí pahe.

Nu'bá ra Jesu bi 'ñembabi:
—Nequi hinga xi'ahá to'o
bá pencagui pa dí ot'a nuya ya
t'ot'e.

*Ra 'bede de yoho ya t'á bi
'behná 'befi*

²⁸ Nepá ra Jesu bi yopa
'ñembabi ya ndá gá macja:

—¿Te guí nuhmaguehá?
'Nara 'ñohó mi pe'tsa yoho
yá t'á, ne bi 'ñemba 'na de
gue'á: "Rí ma ra 'befibya ja
ra ua'obxi."

²⁹ Nu'bá nura t'á'á bi dadi
ne bi 'ñena: "Hina, papá,
hinga ma." Pe 'mefa bi
ntsø'mse ne bi ma ra 'befi.

³⁰ Nepá ra dada bi 'ñembabi
nú'á ma'na rá t'á: "Rí ma
ra 'befibya ja ra ua'obxi."
"Haha, papá, ga ma", bi
'ñembi. Pe nixi himbi ma.

³¹ Hangue de ri yoho ya t'á,
¿nda'á gue'á bi 'yotua nú'á bi
'bepabi rá dada?

Bi dadi ya ndá gá macja ne
bi 'ñena:

—Nú'á ra t'á bi mehna rá
mudi.

Nu'bá ra Jesu bi 'ñembabi'á:

—Xi majuqani dí xi'ahá gue
ya daga 'yot'ats'oqui ne ya
ts'oja'i go gue'á ri 'bet'o que
gue'ahá pa da yut'a ja rá
hmanda Ajuá.

³² Ngue'á ra Xuua Xi'tsate
bi 'ñehe bi 'ñu't'ahá ra hñojá'i,
pe nu'ahá hingá ne gá
camfrihá nú'á bi mañ'á. Pe
nuya daga 'yot'ats'oqui ne
ya ts'oja'i, nu'á ha, bi gamfri
nú'á bi mangá ra Xuua ne bi
ñobri'á. Pe nu'ahá masque
gá hyanthá bi ñobri'á, pe
hingá ne gá ñobrihá y nixi gá
camfrihá nú'á bi mañ'á.

*Ra 'bede de ya ts'omɛfi
(Mr. 12:1-12; Lc. 20:9-19)*

³³ Nepu ra Jesu bi yopa 'ñemba ya ndqá gá macja:

—'Yøhu ma'na ra 'bede ma ga xi'ahu: Mi 'bu 'nara 'ñøhø xi mi pe'tsa ndunthi ya hai, y nuya hai'u ja bi gaxni ndunthi ya obxi ne bi guts'i. Nepu ja bi hyocni yoho ya ngu, 'na pa habu da the'ma ra ngui gá obxi, ha nu'q ma'na pa ra dø'ma huahi.

Y nepu bi umba hñandi yá ua^qobxi 'rayá m^efi. Nepu nu'q bi ma yabu.

³⁴ Ha nu mi nja ra nthuqui, nura me ua^qobxi bi m^ehna 'rayá 'bego pa da c'q^a'tsa ya hyanthuqhi pa da hñanga nú'q made mri 'ñepabi.

³⁵ Pe nú'u ya hyanthuqhi bi gumpa yá 'bego ra me ua^qobxi, 'na bi na'mbab*i*, nu ma'na bi hyo, ha nu ma'na bi tedo.

³⁶ Nepu rá ño'qui, ra me ua^qobxi bi m^ehna ma'na ndunthi yá 'bego, pe nehe'u bri jabu ngu bi t'ø'tuabi nú'u yá mudi.

³⁷ Rá ngats'i ra me ua^qobxi bi mehnase rá t'u ne bi 'ñena: "Numa t'u hu, ma da t'øte."

³⁸ Pe nu mi hyanda ya hyanthuqhi nura t'u, nu'u bi 'ñémbi 'na ngu 'na: "Nuni go guehni ma da ts'ocuabi ya hai. Maha ga hohu pa go ga cohu nuya hai."

³⁹ Nu'bá ya hyanthuqhi bi gu ra t'u ne bi guqui de ra ua^qobxi, ne bi hyo.

⁴⁰ Xi nura me ua^qobxi, ¿te ma da 'yø'tuabi nú'u ya hyan-

thuqhi nu sta yopa mengui ja rá hai?

⁴¹ Nu'bá ya ndqá gá macja bi dadi ne bi 'ñena:

—Ra me ua^qobxi hinda hueca nuya ts'oja*i*. Ma da hyo'u, y nuya ua^qobxi ma da umba hñandi ma'ra yá m^efi. Ne nu'u hu, ma da umba ra me ua^qobxi made nú'q rí 'ñepabi.

⁴² Nu'bá ra Jesu bi 'ñembabi ya ndqá gá macja:

—Ha gue hinxcá hñe'thu ja ra M^aca T'ofo nú'q mi m^anga rá 'm^ehni Ajuq ma'met'o ne bi 'ñena:

Nú'q ra do bi føthmabu 'na lado nuya hyøngu, nubya gue'q ra mudi do de rá nija Ajuq.

Y nuse'q go bi m^egui nura do'q pa da hyø rá nija, ne dí hanthu gue xi rá nsunda nú'q bi 'yøt'e.

⁴³ Hangue dí xi'ahu gue ma da than'ahu nú'q ra ts'edi guí pe'tshu pa gui cuthmahu ja rá hmanda Ajuq, ne ma go da t'umbabi ma'ra ya ja*i* nú'u to'o ma da 'yø'tua nú'q da 'bepabi Ajuq.

⁴⁴ Nu'q tó'o da fe'tsa nura do'q da cuent'ua yá ndo'yø, y nu'q tó'o da ze'mi da qu'^eti.

⁴⁵ Y nu mi 'yøde ya ndqá gá macja ne ya fariseo nuya ya noyaya, nu'u bi unga nguenda gue go mi sipabiu.

⁴⁶ Hangue nu'u mi ne da guhma ra Jesu, pe mi tsu ya ja*i* ngue'q nuya ja*i* mi beni gue ra Jesu go 'nará 'm^ehni Ajuq.

22

Ra 'bede de ra nthāti

¹ Ra Jesu bi yopa zofo ya ndā gá macjā ne ya ndāxjua ndā, ne bi xipa ma'na ra 'bede, ne bi 'ñembi:

² —Ra Ndā de mahets'i ma ga hyecuahā ngu 'nara ndā bi 'yøt'a 'nara ngo ngue'ā bi nthāta rá t'u.

³ Bi mēhna yá 'bego pa da tsi nū'ā mi thø'mi da 'mā ja ra ngo. Pe nu'ā himbi ne bi 'mehni.

⁴ Nepā nū'ā ra ndā bi mēhna ma'na'qui ma'ra yá 'bego ne bi 'ñembi: "Bá xiphā nū'ā to'o dí tø'mhe gue ya stá hñocje, ne ya stá hohe ya ndāmfri ne ma'ra ya hnoca mbo'oni. Ya gatho xa nthoqui, 'ñemfā da 'ñehe ra ngo."

⁵ Pe nū'ā to'o mi thø'mi hingo bi jamasu nū'ā bi xipa nuya 'mehni, 'na bi mada ra 'befi ja yá huāhi, ha nu ma'na bi ma da nu rá 'befi ja ra hnini,

⁶ ha nu ma'ra bi gampā yá 'mehni ra ndā, bi na'mbi nepā bi hyo.

⁷ Ha nu mi bādi ra ndā nū'ā te xqui t'ø'tuabi yá 'mehni, xi bi bø rá cue. Hangue nu'ā bi mēhna yá soldado pa bi hyo nū'ā ya hyote, nepā bi ts'ā'tuabi yá hnini'ā.

⁸ Nepā ra ndā bi 'ñembabi yá 'bego: "Ya ja gatho pa ra ngo, pe nū'ā to'o ndí tø'mi himbi ne bi 'ñehe, bi nts'oc'baha.

⁹ Hangue nubyá grí maha ja ya dā'ñu, ne bá tsihā gatho nū'ā gui tsuhābu."

¹⁰ Nu'bá bi ma ya 'bego bá munts'a gatho nū'ā bi zudi ja ya 'ñu, yats'o'mui ne ya hoja'i. Njabā bi ūuxa nura dāngā ngu habā bi njā ra ngo.

¹¹ Nu'bá ra ndā bi yøt'a mbo habā mi ja ra ngo pa bi zengua nū'ā xqui zøhø. Ne bi hyanda 'na mi 'buhni nū'ā hinxqui hye ra he dega ngo.

¹² Hangue nu'ā bi 'ñembabi: "Amigo, ¿hanja gá cūt'iua hingá he nū'ā ra he dega ngo?" Pe nu'ā hinte bi dādi.

¹³ Nu'bá ra ndā bi 'ñembabi yá 'bego: "Thā'tuahā yá ua ne yá 'ye nuna ja'i, ne bá føthubā møte ja ra 'bexuui pa ja dí nzonini ne ja dí gustri yá ts'i."

¹⁴ Nu mi uadi ra Jesu bi metuabi ra 'bede'ā bi 'ñembi:

—Ngue'ā ndunthi da ts'ofo, pe ts'utho nū'ā xa thahni.

*Ra Jesu bi mā de ra boja
nū'ā adi ya ndā de ya hnini
(Mr. 12:13-17; Lc. 20:20-26)*

¹⁵ Nu'bá nu mi 'yøde ya fariseo nuya noyaya, nu'ā bi njāqui pa bi māmbi hanja da za da xaxa ra Jesu dega noya.

¹⁶ Nu'bá bi mēhna yá mfats'i'ā mahyegui co 'rayá mfats'i'ā ra ndā Erode pa bá ø'tua'nara nt'ani ne bi 'ñembi:

—Xahnate, dí pāhe gue nu'i guí mānga nū'ā majuāni, ne guí udi xi xá hñō rá noya Ajuā, ne hinto guí tsu, nixi guí huahna ya ja'i.

¹⁷ Hangue dá e ga an'ahe te guí xicje, ¿ha gue xá hñō ga juthe nū'ā ra boja adi ra ndā Cesa, o hina?

¹⁸ Pe ra Jesu bi batuatho yá ts'omfeni'ā, hangue bi 'ñembi:

—Nu'ahú 'nagyá yohmihú, ¿pa te guí xaxcahu?

19 'Nutcahúa nú'á ra boja adi ra ndá Cesa.

Nu'bá nu'á bi 'ñutuabi nú'á ra boja mi adi.

20 Ha ra Jesu bi hyandi bi 'ñembabi:

—¿To'o rá c'oi nuna huxcua ja ra boja, ne te rá 'be mangua?

21 Ha nu'á bi dädi ne bi 'ñena:

—Rá c'oi ra ndá Cesa.

Nu'bá ra Jesu bi 'ñembabi:

—Umfa ra ndá Cesa nú'á rí 'ñepabi'lá, y nehe umfa Ajuá nú'á rí 'ñepabi.

22 Nu mi 'yode njabú'á, xi bi 'yø nts'edi. Nepa bi zohni ra Jesu, bi ma'á.

*Ya saduceo bi 'yamba ra
Jesu de rá ñoho ra te*

(Mr. 12:18-27; Lc. 20:27-40)

23 Nú'á ra pa'á, bi zøhøhabú mi 'bú ra Jesu 'raya saduceo nú'á mi camfri gue hinda yopa nte nú'á xa du. Nu'á bi 'yambabi ra Jesu ne bi 'ñembi:

24 —Xahnate, ra Moise bi ma'á gue 'bú 'nara 'ñøhø da du ne hinda zogui ni 'nará båtsi, nu'bá 'na de gue nú'á yá cu nú'á ra 'ñøhø bi du da nthäti nú'á ra 'beñá bi gohi sehe pa da pøtua rá 'bai ndu rá cu, ne da më'tsua ya båtsi pa da thu'mbabí rá thuhu ndu rá cu.

25 Nuje dá pøhe yoto ya 'ñøhø mri ncu, nu'á rá mædi bi nthäti pe 'mefa bi du, ne himbi zocuabi ni 'nara båtsi. Nepa 'mefa nurá 'beñá bi nthäti 'nará cu ndu rá dame.

26 Nehe bi du nû'á rá ñoho ra 'ñøhø, nehe nû'á rá hñu, ne bi njabú gatho nû'á yoto ya 'ñøhø bi nthäti 'nadra 'beñá, ne 'mefa bi uadi bi du 'rama'na gatho nû'á yoto.

27 Y rá ngats'i bi du ra 'beñá nehe.

28 Nu'bá xi sta yopa nte gatho nû'á xa du, ¿to'o xi majuani drá 'beñá nû'á ra 'beñá bi nthäti gatho nû'á yoto ya 'ñøhø mri ncu?

29 Nu'bá ra Jesu bi dätuabi ne bi 'ñembi:

—Xi xá nts'o ri mfenihá ngue'a hinguí pahú ra Maça T'ofo nixi rá ts'edi Ajuá.

30 Ngue'a nura pa da yopa nte nû'á xa du, ya hinda ma da nthäti ya ja'i, ngue'a nû'á ma da nja ngu ya enxe nû'á bí 'bhi mahets'i.

31 Pe de nû'á rá ñoho ra 'mái, ¿ha gue hinxcá hñe'thá nû'á bi mänga Ajuá ne bi 'ñena?:

32 "Nuga go rá Ajuagui ra Abrá, ne ra Isaac, ne ra Cobo." Ajuá go gue'a ra Ajuá de nû'á te, hingue de nû'á xa du. Hangue ra Abrá ne ra Isaac ne ra Cobo bí te ja rá thandi Ajuá.

33 Ne nu mi 'yode ya ja'i nurá nt'utuate ra Jesu, xi bi 'yø.

*Ra hmanda nû'á ma'na ra
dangui*

(Mr. 12:28-34)

34 Nu mi bødi ya fariseo gue ra Jesu xqui go'tua yá ne ya saduceo, nu'bá bi munts'i'á pa da nu te da 'yøt'e.

35 Nepa 'na de gue'a mrá xahnate de ra ley bi ma bá

xaxa ra Jesu, bi 'yø'tua 'nara nt'ani ne bi 'ñembibi:

³⁶ —Xahnate, ¿nda'a gue'a ra hmanda ma'na ra dñangui de gatho nú'ü ya hmanda huxa ja ra ley?

³⁷ Ha ra Jesu bi dñadi ne bi 'ñembibi:

—“Mädi Ajuä ri Hmu con gatho ri mäi, con gatho ri ts'edi, ne con gatho ri mfeni.”

³⁸ Nuna go guehna xi ra dangui ne ra mädi hmanda.

³⁹ Y nurá ñoho ra hmanda ngut'atho, nú'ü ena gui mädi ri miqu'eíui ne gui su ngu grí nsu sehe.

⁴⁰ Ne gatho nú'ü bi mängä ra Moise ja ra ley, ne nú'ü bi mängä ma'ra yá 'mehni Ajuä, ne nuya yoho ya dñanga hmanda, go ri 'natho.

¿Ha gue ra Cristo go rá t'ü ra ndä Davi?

(Mr. 12:35-37; Lc. 20:41-44)

⁴¹ De mi 'bhñitho ya fariseo, ra Jesu bi 'yø'tuabi 'nara nt'ani nehe,

⁴² ne bi 'ñembabibi:

—Xi'ahü, ¿te xi guí mäñhu de ra Cristo rá 'mehni Ajuä nú'ü ma da ndä? ¿To'o guí emfú gue rá t'ü'ü?

Ya fariseo bi dñadi ne bi 'ñena:

—Rá t'ü ra ndä Davi.

⁴³ Nepü ra Jesu bi 'ñembabibi:

—Nu'bü ¿hanja ra Davi po rá ts'edi ra Mäca Ndähi bi mä gue ra Cristo go gue'a rá Hmu? Ngue'a ra Davi bi 'ñena:

⁴⁴ Ajuä ra Dada bi 'ñembabibi ma zi Hmu:

“Bá ehe gui hñudiua ja ma 'ñei

asta hinga tsiñ'a'i gatho ri ncontra pa da gohi'ü de njá'ti ri ua.”

⁴⁵ Ha nu'bü go drá t'ahma ra Davi nura Cristo, nu'bü ¿hanja bi 'ñenga ra Davi gue go rá Hmu?

⁴⁶ Nu'bü ya fariseo himbi za te bi dñadi, y desde ra pa'ü ya ni 'na de gue'ü himbi za bi 'yø'tua ma'ra ya nt'ani ra Jesu.

23

Ra Jesu bi mä de yá ts'o'bëfi ya fariseo ne ya xahnate de ra ley

(Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

¹ Nepü ra Jesu bi zofo yá nxadi ne ra hmuntsja'i ne bi 'ñembabibi:

² —Nubyá ya fariseo ne ya xahnate de ra ley u'l't'a'ihü te rí bøni da mängä ra ley nú'ü bi 'yofo ra Moise.

³ Hangue gatho nú'ü da xi'ahü'ü 'yø't'ehü, ne ostí ma da zabi'ihü gui 'yøthü. Pe nehe oxqui tenbahü yá ts'o'bëfi'ü. Nu'ü udi'ü gue'a xá hñö, pe nu'ü hingo øt'e nú'ü udi'ü.

⁴ Nu'ü tutua ya ja'i ya 'bats'i xi xá hñü, pe nu'ü ni ts'ü yá mfats'i.

⁵ Nu'ü øt'a yá 'bëfi ja yá thandi ya ja'i pa da pønga yá hmi, asta cueta ya t'ofo ja yá de ne ts'uta ya pants'a xifri ja yá 'ye y ja xa nt'ofoni 'raya xeni de ra Mäca T'ofo, ne nuyá he ma'na xá ma de yá he ma'ra ya ja'i pe yá nt'ets'itho.

⁶ Nu'ü de ja 'nara ngo ri ho da hñudi ja ya mädi hudi pa

da ñuni, ne ri ho da hñudi ja ya hogá hudi nuni ja yá nija pa da t'e'tsua yá nsu.

⁷ Nu'á ri ho dra zenzuela ja ratai co ndunthi ra t'equ'ei, ne ri ho da t'embabi gue go gue'á xi ya hogá xahnate.

⁸ Pe nu'ahá oxqui hohá to'o da 'ñe'ts'a ri nsuhá da 'ñeñ'ahá gue go gyá xahnatehá, ngue'á gatho'iha grí ncuha, ne 'natho ri xahnatehá 'bui, y nú'á go gue'á ra Cristo nú'á to'o bá pehna Ajuá pa da nda.

⁹ Y nixi nú'á to'o xahn'a'iha nuua ja ra ximhai, oxqui emfá gue go gue'á ri dadahá, ngue'á 'natho ri Dadahá 'bui, y nú'á go gue'á bí 'bui mahets'i.

¹⁰ Y nixi oxqui ma gui hohá da t'eñ'ahá gue go gyá ndahá, ngue'á 'natho ri ndahá 'bui, y nú'á go gue'á ra Cristo nú'á to'o bá pehna Ajuá pa da nda.

¹¹ 'Bá 'na de gue'ahá da ne to'o da ndangui, mahyoni go gue'á dri 'begohá.

¹² Ngue'á nu'á tó'o ri 'ñexasebya, 'mefa da ua rá nt'ets'i, pe nu'á tó'o hingrá 'ñets'ibya, 'mefa go ma da t'e'tsua rá nsu ja rá thandi Ajuá.

¹³ ¡Nú'ahá xahnatehá de ra ley ne nú'ahá gyá fariseohá, 'nagyá yohmihá, huecate'iha ngue'á ma xi dra castiga'iha! Xcá co'thá ra gosthi pa hinto da yut'a ja rá hmanda Ajuá, nixi guí cethá, ha nixi guí hophá to'o da yut'i.

¹⁴ ¡Nú'ahá xahnatehá de ra ley ne nú'ahá gyá fariseohá, huecate'iha ngue'á ma xi dra

castiga'iha! Xi grí xadihmahá ja ri nijahá ja yá thandi ya ja'i 'ñena hinte guí øthá, pe 'nagyá yohmihá ngue'á guí hanbahá yá ngu ya 'bente viuda, hangue Ajuá ma'na ma da castiga'iha.

¹⁵ ¡Nú'ahá xahnatehá de ra ley ne nú'ahá gyá fariseohá, 'nagyá yohmihá, huecate'iha ngue'á ma xi dra castiga'iha! Nu'ahá grí mahua grí mahuni guí hoñhá ya ja'i pa gui 'ñutuabihá nú'á ri jamfrihá, y nu'bá ya bi gamfri'iha, nu'bá ma'na guí ts'ocuahá yá mfeni, ne ma'na ya gá 'yenthá ja ra nidu ngu nú'á habá grí maha nehe.

¹⁶ ¡Nú'ahá guí ne gui 'ñuhmáha ra 'ñu, pe nixi guí pahá habá grí maha nehe, huecate'iha ngue'á ma xi dra castiga'iha! Ngue'á guí eñhá gue 'bá 'nara ja'i da jura po ra nija, hinte ri muui nú'á bi jura. Pe 'bá da jura po ra oro nú'á ja mbo ra nija, nu'bá hágui eñhá gue ri muui nú'á bi jura.

¹⁷ ¡'Nagyá 'bemfenihá, ya xcá 'beshá ra 'ñu! ¿Nda'á ma'na ri muui, ra nija o nú'á ra oro ja mbo ra nija? Ra nija gue'á ma'na ri muui, ngue'á ja xra japini ra oro.

¹⁸ Nehe guí eñhá gue 'bá to'o da jura po ra ata hinte ri muui nú'á bi jura. Pe nu'bá da jura por nú'á ra 'baha xa thuxa ja ra ata, nu'bá hágui eñhá gue ri muui nú'á bi jura.

¹⁹ ¡'Nagyá 'bemfenihá, ya ma'na xcá 'beshá ra 'ñu! ¿Nda'á ma'na ri muui, ra ata o nú'á

ra 'baha xa thuxni ja ra ata?
Ra ata gue'ä ma'na ri muui
ngue'ä ja bri japini nú'ä ra
'baha'ä.

²⁰ Hangue nu'ä tó'o ri jura
po ra ata, hingue hønse po ra
ata ri jura, nehe ri jura po
gatho nú'ä ra 'baha xa thuxni
nehe.

²¹ Ne nu'ä tó'o ri jura po ra
nija, hingue hønse po ra nija
ri jura, nehe ri jura po Ajuä
ngue'ä nu'ä ja 'bøhni'ä.

²² Nu'ä tó'o ri jura po
mahets'i, hingue hønse po
mahets'i ri jura, nehe ri
jura po rá hudi Ajuä ne por
gues Ajuä ngue'ä go gue'ä rá
hudi'ä.

²³ ¡Nú'ahü xahnatehü de ra
ley ne nú'ahü gyá fariseohü,
'nagyá yohmihü, huecate'ihü
ngue'ä ma xi dra castiga'ihü!
Nu'ahü guí 'uecjü 'ret'a de ra
bexo pa Ajuä de nú'ä guí tähü
'bø guí pahü ra zi xac'ri, o ra zi
ani, o ra zi cominu. Pe hingo
guí øthü nú'ä ma'na mahy-
oni ngu mænga ra ley, hinguí
udihü ra hogamü, nixi otho
ri nthecatehü, ne hinguí øthü
nú'ä guí mæñhü.

²⁴ Nu'ahü guí ne gui
'ñuhmæhü ra 'ñu, pe nixi guí
pahü habü grí maha nehe.
Nu'ahü guí njahü ngu 'nara
ja'i nú'ä faxa ra t'afi pa hinda
tho ya t'acä zu'ue, pe sta zi,
tut'atho ya dænga zu'ue, y
nixi bi za te 'be bi dut'i.

²⁵ ¡Nú'ahü xahnatehü de ra
ley ne nú'ahü gyá fariseohü,
'nagyá yohmihü, huecate'ihü
ngue'ä ma xi dra castiga'ihü!
Guí njahü ngu ra xut'a vasو ne
ra xut'a manza, xäqui hønse

de thi ha nu de mbo xi rá
nts'o. Njabü mbo ri mfenihü
nehe hinxá nt'axi ngue'ä gyá
ndustehü ne gyá ts'o'yohü.

²⁶ 'Nagyá godahü. Hyøhabü
'met'o ya ts'omfeni pa njabü
strá nt'axi'ihü ne pa da za gui
'yøthü nú'ä xá hño.

²⁷ ¡Nú'ahü xahnatehü de ra
ley ne nú'ahü gyá fariseohü,
'nagyá yohmihü, huecate'ihü
ngue'ä ma xi dra castiga'ihü!
Guí njahü ngu ya pantyo xi
xá nt'axi de thi ne ri hnequi
mahotho, pe mbo xi rá dama
nts'o.

²⁸ Hangue nu'ahü guí
njahü nehe ngue'ä guí
'ñet'a hoja'ihü pe guí beñhü
ya ts'omfeni ne gyá yohmihü.

²⁹ ¡Nú'ahü xahnatehü de ra
ley ne nú'ahü gyá fariseohü,
'nagyá yohmihü, huecate'ihü
ngue'ä ma xi dra castiga'ihü!
Guí jamasubihü yá pantyo
nú'ü yá 'mehni Ajuä xa du,
ne guí cæthü mahotho nuyá
pantyo nu ma'ra ya hoja'i xa
du.

³⁰ Ne guí eñhü: "Nu'bü
ya gra 'bøhmæhe nuya pa'ü,
nu'bü hinstá faxhe ndu ma
xitahé pa xa hyopa nú'ü yá
'mehni Ajuä."

³¹ Hangue nu'ahü guí
mansëhü gue go gue'a'ihü gyá
t'ühü de nú'ü to'o bi hyopa yá
'mehni Ajuä.

³² Hangue nú'ä hingo bi ju-
ata ndu ri xitahü, ma go gui
juadi gui 'yøthübya.

³³ ¡Nú'ahü guí njahü ngu ya
qu'eñä, hinguí ma gui c'othü
de ya dænga ugwi nú'ü ma gui
thohü ja ra nidu!

³⁴ Ma ga pεhn'ahu ma'ra ya 'mehni ne ma'ra ya bamhya ne ma'ra ya xahnate. 'Ra de gue'u ma gui hyohu, nu ma'ra ma gui tsathu ja ra pont'i, ha nu ma'ra ma gui na'mbabihu ja ri nijahu, ne hinhyabu ma gui hophu da 'mei'u.

³⁵ Y njabu ma go gui juthu nehe de nú'u ya hoja'i xa tho, bi madi co ra Abé asta ra Sacaría nú'q mrá t'u ra Berequía. Nura Sacaría go gue'q gá hyohu mbo ri nijahu guetbhu ja ra ata.

³⁶ Xi majuani dí xi'ahu gue nu'ahu ma go gui tuxhu gatho nuya thaiya.

Ra Jesu bi du rá mai po ya me Jerusale

(Lc. 13:34-35)

³⁷ Nu'ahu me Jerusale, guí tedohu ne guí hophu yá 'mehni Ajuq nú'u bí pεhn'ahu. ¡Hangu ya i'qui dá ne ga munts'ahma*'ih*u ngu 'nara zi øni huixa yá zi t'u'ni, pe nu'ahu hingá nehu!

³⁸ Nu'bu nuri nguhu ma da gose.

³⁹ Ngue'q dí xi'ahu gue ya hingui ma gui yopa hyandgaguihu asta hinga yopa pengui. Nu'bu hu, nu'ahu ma gui 'ñeñhu: "Xá nsunda nú'q to'o bá pεhna Ajuq pa da ndq ja guecju."

24

Ra Jesu bi maq gue da nhu-ata ra ndanija

(Mr. 13:1-2; Lc. 21:5-6)

¹ Nepu ra Jesu bi bøni de ra ndanija, ne ya mi 'ba'ñu'q yá nxadi bi e bi zadi pa bi

'ñtuabi gatho nuya ngu de ra ndanija.

² Nu'bu ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—Xi majuani dí xi'ahu, gatho nuya nguyu ma da nhuati ne hinda ma da gohi ni 'nara do mañq co ma'ná rá midoui.

Ya nt'udi ante rá uadi ra ximhai
(Mr. 13:3-23; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³ De guehni bi ma ra Jesu co yá nxadi pa ja ra t'øhø 'bo Olivo, ne ja bá huhni ra Jesu. Nepu bi joni yá nxadi pa bi 'yamba seh'q ne bi 'ñembi:

—Dí ne xi gui xicje ha'mu ma da nja nú'q gá ma, ne te ma nt'udi ma ga hanthe pa ga pahe gue ya ma gui yopa penguiua ma'ná'qui, ne pa ga pahe ha'mu rá uadi ra ximhai.

⁴ Nu'bu ra Jesu bi datuabi ne bi 'ñembi:

—Jamasuhu oto sti ma da hya'ahu.

⁵ Ngue'q ma da 'ñehe ndunthi nú'u to'o di ñq de ma thuhu ne di eñ'u: "Nugui go drá Cristo bá pencagui Ajuq pa ga ndq." Y njabu ma da hyat'a ndunthi ya ja'i.

⁶ Nehe ma gui 'yodehu da hmq de ya tuhni nú'u ya ja, ne nú'u hingui jatho. Pe nu'ahu osti ma da du ri maihu, ngue'q petsi te da njabu. Pe hingo gue'q rá uadi ra ximhai ngue'q ri 'betho ma'ra te da nja.

⁷ Ngue'q ma da ntuhna ya hnini co ma'ra ya hnini. Ma da nja ra danga thuhu ne ya

dā̄ga hñeni, ne ma da nja ya mbimhai hab̄araza.

⁸ Y gatho nuya dum̄iya, guehya ya m̄edi ugui.

⁹ Nú'ʉ hingyá gamfri ma da gu'ahʉ da nap'ahʉ o da hyo'ahʉ, ne toraza da ʉtsa'iħʉ ngue'q̄ xcá camfriguihʉ.

¹⁰ Ha nuya pa'ʉ ndunthi ma da 'b̄edi yá jamfri, ne ma da 'ñutsa 'na ngu ma'nā, ne ndunthi ma da da yá miqu'eui.

¹¹ Y ma da 'mʉ ndunthi ya hyate b̄adi, da 'ñena gue go xuá mēhna Ajuq̄, ne ma da hyat'a ndunthi ya ja'i.

¹² Ndunthi ya ja'i ma da 'b̄edi ra hm̄ate ngue'q̄ ma'nā xi ma da ndāngui ra ts'oqui gatho ja ra ximhai.

¹³ Pe nu'q̄ tó'o hinda 'uegue de Ajua, nū'ā go gue'a ma da mpøhø.

¹⁴ Ma da nt'øde ra noya gue ra Ndā de mahets'i ma da 'ñehe pa da ndā. Nuná ma da nt'øde ja gatho rá ngāni ra ximhai pa njabʉ da 'yøde gatho ya ja'i de gatho ya hnini. Nepʉ de gue'q̄ ja dí uadi ra ximhai.

¹⁵ Ra Dañe nū'q̄ mrá 'mēhni Ajuq̄ bi 'yofo de nū'q̄ ra ts'ot'øt'e ma da nja mbo ja ra ndānijā de Jerusale pa da nts'onga ra ndānijā. —Nú'q̄ tó'o da hñē'ta nuna t'ofona mahyoni da b̄adi xá hñō te ma.— Ha nu xcrí hyanthʉ da t'øt'a njabʉ mbo ra ndānija, nū'bʉ njabʉ gui pāhʉ gue ya bi zø ra ora.

¹⁶ Nu'bʉ nū'ahʉ me Judeahʉ, ma gui 'bathʉ grí maha ja ya t'øhø.

¹⁷ Y 'bʉ gri 'yohʉ ja rá patio ri nguuhʉ, oxqui ma gui cʉthʉ 'met'o pa te gui hñaxhʉ, ngue'q̄ mahyoni gui dāma maha.

¹⁸ 'Bʉ gri 'yohʉ ra 'b̄efi ja ya huahí, oxqui penjʉ ja ri nguuhʉ pa gui hñaxa ri hehʉ.

¹⁹ Huecazite nū'ʉ ya 'b̄ehñā di da'thi ne dya nzʉ nuya pa'ʉ.

²⁰ 'Yaphʉ Ajuq̄ gue nū'q̄ ra pa xcrí 'bathʉ, hindi ta ya tsε nixi dra pa dega tsaya.

²¹ Ngue'q̄ nuya pa'ʉ ma da nja ndunthi ya ts'othogui nū'ʉ hinhya'mʉ xa hnequi desde bi m̄edi ra ximhai, ne nixi hinda ma da yopa nja ma'nā'qui.

²² Ajuq̄ ma da 'yøt'e pa hinda njabʉ ndunthi ya pa, ngue'q̄ nu'bʉ da njabʉ ndunthi ya pa, nu'bʉ da du gatho. Pe po rá ngue ya gamfri, Ajuq̄ ma da 'yøt'e pa da thogui 'bestho nū'ʉ ya pa dega ts'othogui.

²³ Nu'bʉ nā to'o da 'ñeñ'ahʉ gue nuua ja 'b̄ecua ra Cristo nū'q̄ bá pēhna Ajuq̄ pa da ndā, o bí 'b̄ai ringuehni, oxqui ma gui camfribihʉ.

²⁴ Ngue'q̄ ma da 'm̄ai 'raya ja'i da 'ñena gue go di gue'ʉ ra Cristo nū'q̄ bá pēhna Ajuq̄ pa da ndā, ne ma da 'mʉ ma'rā ya hyate b̄adi. Nú'ʉ ma da 'ñudi ndunthi ya dā̄ga nt'udi ne da 'yøt'a ya t'øt'e 'ñena xi majuāni pa da hyat'a ya ja'i, ne da nehma'ʉ da hyat'a ya gamfri nehe.

²⁵ Ya stá 'b̄et'o'iħʉ ra noya de nū'q̄ ma da nja, hangue ostí ma da tha'ahʉ.

²⁶ Hangue 'bu da t'eñ'ahu gue ra Cristo bí 'bui ja ra mbonthi, oxqui ma gui mahaní. O 'bu da t'eñ'ahu: "Ndi bá ehu ja 'bucua mbo ra ngu", oxqui ma gui camfribihu.

²⁷ Ngue'a nurá yo'ñehe Nú'a To'o bi e bi Nja'i xcrá thamfrihu da dama zøhø ne da hnequi gatho ja ra ximhai nja ngu 'nara huei ri yot'a mbøxhyadi ne asta yuhyadi.

²⁸ Nuya pa'u ma da nja ngu ya pada ri munts'i habu 'beni nú'a te xa du.

Ra Jesu bi ma hanja ma da yopa mengui ja ra ximhai

(Mr. 13:24-37; Lc. 21:25-33; 17:26-30, 34-36)

²⁹ Ngu da thogui nuya pa'u dega ts'othogui, 'bestho ma da 'mexuui ra hyadi, ne ra zana hinda ma da yot'i. Ya tsø ma da dagui de mahets'i, y mahets'i ma da huat'i nts'edi.

³⁰ Nepu ma da hnequi 'nara nt'udi nuni mahets'i de rá yo'ñehe Nú'a To'o bi e bi Nja'i, ne gatho ya ja'i de ra ximhai ma da nzoni nu stí hyandi da zøhø, nu sta 'ñehe ja 'nara guui con gatho rá ts'edi ne có rá nsunda pa da e da ndu.

³¹ Ma da nt'ode 'nara trompeta, nepu Nú'a To'o bi e bi Nja'i ma da mehna yá enxe gatho ja rá nguni ra ximhai pa da munts'a gatho nú'u xa huahni'a.

³² 'Yøhu nuna ra 'bede de ra igo: Nu xcrí hyanthu gue ya ja yá 'roho ne ya ja yá xi, nu'bu gui pahu gue ya ma da zøhø ya pa dega pahyadi.

³³ Hangue nu xcrí hyanthu da nja gatho ngu nú'a dí

xi'ahu, pahu gue Nú'a To'o bi e bi Nja'i ya ma dua yopa pengui.

³⁴ Xi majuani dí xi'ahu gue gatho nuya ma da mudi da nja ante da du nuya ja'i 'buibya ja ra ximhai.

³⁵ Mahets'i ne ra ximhai ma da uadi da thogui, pe numa noya hinhya'mu da uadi, ma da nja pa nzantho.

³⁶ Ni 'na hinto pädi ra pa nixi ra ora nurá yo'ñehe Nú'a To'o bi e bi Nja'i, nixi nú'a, nixi ya enxe bí 'bu mahets'i hingui pädi, hønse ma Dada ha, go pädi ha'mu da 'ñehe.

³⁷ Ha nu sta yopa 'ñehe Nú'a To'o bi e bi Nja'i, ma da nja ngu nú'u ya pa de ra Noé.

³⁸ Nuya pa'u ante da ñuxa ra dehe ja ra ximhai, ya ja'i mi ñuni mi tsithe ne mi øt'anthati ngu xi yá nzai. Mi øt'a njabu asta nú'a ra pa bi yut'a ra Noé ja ra dangu motsa nú'a xqui hyoqui.

³⁹ Nepu mi damfri'u bi ñuxa ra dehe ja ra ximhai ne bi jat'i gatho nú'u ya ts'oja'i. Ma da njabu nehe nú'a ra pa rá yo'ñehe Nú'a To'o bi e bi Nja'i.

⁴⁰ Nuya pa'u, 'bu yoho ya 'ñøhø di 'yo ra 'befi 'nadbu ja ra huahhi, sta damfri da ts'ixa 'na de gue'u, ha nu ma'n'a da gohni.

⁴¹ 'Bu yoho ya guni di 'bu 'nadbu, sta damfri da ts'ixa 'na de gue'u, ha nu ma'n'a da gohni.

⁴² Hangue ndø'mhu, ngue'a hinguí pahu ha'mu ma da zøhø ri Hmuuh.

⁴³ Ya guí pahu, 'bu 'nara me ngu di pahmu te ma ora da

zøhø 'nara be, nu'bá hinda 'ñaha'q̄ pa hinda hopa ra be da xocua rá ngu pa da bepabi.

⁴⁴ Hangue ne'ah̄ xi da ndø'mh̄, ngue'a xcri thamfrihu da zøhø Nú'a To'o bi e bi Nja'i.

Ra hoga 'bego ne ra ts'o'bego

(Lc. 12:41-48)

⁴⁵ Nu'a tó'o ra hoga 'bego ne xi ra hoja'i tsa da t'ent'ua rá 'yé rá ngu rá hmu, nehe da t'ent'ua rá 'yé ya 'bego nú'a hoqui te da ts'i ora mahyoní.

⁴⁶ Nu'bá xi da johya nú'a ra hoga 'bego nu sta zøhø rá hmu da zádi di øt'a ngu nú'a rí 'ñehe.

⁴⁷ Xi majuani dí xi'ah̄, nura hmu'a ma da hñuxa dega 'betri nú'a ra 'bego pa da supa gatho nú'a te pe'tsi.

⁴⁸ Pe xi'lb̄ nura 'bego'a da bøni dra ts'o'mui y da beni gue rá hmu hinga 'bestho da dama mengui,

⁴⁹ nep̄ nu'á da mædi da na'mba yá mi'begoui, ne da ma da ñuniui ne da ntsiui ya tixfani.

⁵⁰ Ha sta dãmfri da zøhø rá hmu nú'a ra ora hindi tó'mi.

⁵¹ Nu'bá nura hmu'a ma xi da ncue co nurá 'bego'a, hangue da umba 'nara dãnga castigo, ne da mæhna habu 'bu ya yohmi pa ja dí nzonini ne ja dí gustri yá ts'i.

25

Ra 'bede de 'ret'aya nxutsi

¹ Nurá yo'ñehe ra Ndä de mahets'i ma ga hyecuah̄ ngu ra 'bede de 'nara nthäti bi nja. 'Ret'aya nxutsi bi hñaxa yá

ñot'i dega aceite pa bi ma bá thädi nú'a ra 'ñøhø mi ma da nthäti.

² Ha de nū'u 'ret'aya nxutsi, cat'a xqui hñequi co yá ñot'i, pe nū'u má cat'a hinxqui hñequi.

³ Ha nū'u cat'a hinxqui hñequi, himbi hñaxa ndunthi ra aceite pa da xit'a ja yá ñot'i.

⁴ Pe nū'u má cat'a xqui hñequi ha, bi ñu'tsa yá ñot'i co ra aceite, nehe bi hñaxa 'nara xito mi ñuts'i pa sta thegue nū'a mi po ja ra ñot'i da xit'a ma'na.

⁵ Hinga 'me bi zøhø nū'a mi ma da nthäti, hangue gatho nū'u 'ret'aya nxutsi bi za ra t'ah̄a ne bi 'ñaha.

⁶ Y ngu made ra xuui bi nt'ode 'nara hmäfi ne bi t'emba ya nxutsi: "¡Ya xa 'ñecua nūni ma da nthäti, bá eh̄a gui thädihu!"

⁷ Nu'bá 'bestho bi nuhu gatho nū'u 'ret'aya nxutsi ne bi mædi bi tsøgue yá ñot'i.

⁸ Ha nū'u cat'a hinxqui hñequi, 'bestho bi 'ñembabi nū'u má cat'a xqui hñequi: "Xecje ts'u ri zi aceiteh̄a ngue'a ya huet'atho ma ñot'ihe."

⁹ Ne nū'u ya nxutsi xqui hñequi bi dätuabi nū'u má cat'a ne bi 'ñembi: "Hina, hinga xe'ahe, xi'bu ga njahébu ngu'ah̄. Ma'na xá hño grí maha gui tañhu habu bí 'ba. Bá tañhu pa gue'ah̄."

¹⁰ Pe de bi ma'u da danga ra aceite, nura ora'a bi zøhø nū'a mi ma da nthäti. Nu'bá nū'u cat'a ya nxutsi xqui hñequi bi mæui ne bi yut'ui'u mbo habu mi ma da nja

ra ngo dega nthati. Nepu 'bestho bi jot'a ra gosthi.

¹¹ Ha 'mefa bi zohø nú'á ma'ra ya nxutsi ne bi 'ñeiñ'á: "¡Xogaguihe ra gosthi, zi Hmu, xogaguihe!"

¹² Pe nú'á to'o mi ma da nthati bi dñatuabi'á ne bi 'ñembi: "Xi majuñani dí xi'ahú gue hindí pa'ahú to'o'ihú."

¹³ Nu'bá ra Jesu bi 'ñena: —Hangue nu'ahú hñocjú ne xi da ndø'mhú, ngue'á hinguí pahú te ma pa ni te ma ora ma da zohø Nú'á To'o bi e bi Nja'i.

Ra 'bede de 'nara hmu bi zocua ra boja'yá 'bego

¹⁴ Nehe rá yo'ñehe ra Nda de mahets'lí ma ga hyecuahú ngu rá 'bede 'nara hmu co yá 'bego. Nú'á ra hmu ya mi 'ba'ñu da ma ja ma'na ra hai yabú, ne bi zohna 'rayá nzai 'bego pa bi zocuabi rá boja pa da xu de da pengui.

¹⁵ 'Na de gue'á bi zocuabi cát'a 'mo, ma'na bi zocuabi yo 'mo, ha nu'á ma'na bi zocuabi 'na 'mo. Ngu rá ndangui rá mfaði cada 'na, gue'á rá ndunthi ra boja bi ts'ocuabi. nepu ra hmu bi gu rá 'ñu bi ma.

¹⁶ Nú'á ra 'bego xqui ts'ocuabi cát'a 'mo, nu'á bi ma bi pñnts'a nura boja'á ne bi dñahá má cát'a 'mo.

¹⁷ Ha nu'á tó'o xqui ts'ocua yo 'mo mbexo, bi pñnts'a nú'á ra boja'á, ne bi dñahá má yo 'mo.

¹⁸ Pe nu'á tó'o xqui ts'ocua 'na 'mo mbexo, nu'á bi ma bá xei 'nara o'tsi ne bi 'yagui nú'á ra boja xqui zocuabi rá hmu.

¹⁹ Bi thogui ndunthi ya pa, nepu bi zohø ra hmu bi 'ñet'uendaui yá 'bego.

²⁰ Bi zohø 'met'o nú'á xqui ts'ocua cát'a 'mo, ne bi umba rá hmu nú'á má cát'a 'mo xqui dñahá de nú'á xqui ts'ocuabi, ne bi 'ñembabi: "Gá tsogagui cát'a 'mo, pe nubyá jaua nuna má cát'a 'mo stá tñahá de nú'á gá tsogagui."

²¹ Nu'bá ra hmu bi dñadi ne bi 'ñena: "Xi xá hño ri 'befi. Nu'i xi 'nagrá hoga 'bego. Nubyá ma ga tsoc'a'i ma'na ndunthi ra boja pa gui japi da xu, ngue'á xi xcá pñadi xcá japi da xu nú'á 'na tñai dá tsoc'a'i. Nubyá bá ehe pa ga johyahú."

²² 'Mefa bi zohø nú'á to'o xqui ts'ocua yo 'mo, ne bi 'ñemba rá hmu: "Gá tsogagui yo 'mo, pe nubyá jaua nuna má yo 'mo stá tñahá de nú'á yo 'mo gá tsogagui."

²³ Nu'bá ra hmu bi dñadi ne bi 'ñembabi: "Xi xá hño ri 'befi. Nu'i xi 'nagrá hoga 'bego. Nubyá ma ga tsoc'a'i ma'na ndunthi ra boja pa gui japi da xu, ngue'á xi xcá pñadi xcá japi da xu nú'á 'na tñai dá tsoc'a'i. Nubyá bá ehe pa ga johyahú."

²⁴ Pe nu mi zohø nú'á ra 'bego xqui ts'ocua 'na 'mo, nu'á bi 'ñembabi rá hmu: "Nuga dí pñadi gue xi grí japa ri 'bego da mpefi nts'ëdi ne guí xofo habu hingo xcá pot'i, ne guí munts'a ra trigo habu hingo xcá piqui.

²⁵ Hangue nuga dá tsu'i, xi'bú ga tuxa ra thai, hangue dá ma dá agui ri boja ja ra

hai. Pe nubyá jaua núna gá tsogagui."

²⁶ Bi dādi ra hmu ne bi 'ñembabi: "Nu'i 'nagrá ts'o'mui ne 'nagrá dāhñe 'bego, 'bū guí beni gue dí xofo habu hingo stá pot'i ne dí munts'i habu hingo stá piqui,

²⁷ nu'bú ¿ha gue himi tsa xcá nu te xcá 'yøt'e pa xa xu ma boja dá tsoc'a'i pa xa t'acagui rá thahá ma boja núbya dá tsøhø?"

²⁸ Nepu ra hmu bi 'ñembabi nú'u to'o mi 'ñoui: "Hñambabihú nú'a ra boja dá tsocuabi nuni ra dahñe 'bego, ne umfú nú'a to'o pe'tsa 'ret'a 'mo.

²⁹ Ngue'a nu'a tó'o pe'tsi, ma'na ma da t'umbabi pa asta da bonguabi. Pe nu'a tó'o ts'utho pe'tsi, nu'a da thambabi nú'a ts'u pe'tsi pa ya hinte da me'tsi.

³⁰ Hangue nú'a ra 'bego hinte rá 'befi, ma'na xá hñó juhú ne 'yenthú ja ra 'bexuui pa ja dí nzonini ne ja dí gustri yá ts'i."

Ra Jesu ma da hñq'mba nguenda ya ja'i de ra ximhai

³¹ Nu sta 'ñehe pa da nda Nú'a To'o bi e bi Nja'i, ma da 'ñoui gatho yá enxe, ne ma da hñudi ja rá maka hudi con gatho rá nsunda.

³² Nuni ja ma da munts'ini gatho ya ja'i de gatho rá nguni ra ximhai, y nura Ndá ma da 'ueca 'na ngu 'na, ngu øt'a ya ma'yo co ya zi dëti ne ya t'axi.

³³ Nu'a ma da 'ba'ma ja rá 'ñei gatho ya zi dëti, ne nu

ja rá ngahá ja ma da 'bam'ni gatho ya t'axi.

³⁴ Nu'bú ma da 'ñembabi nú'u di 'bai ja rá 'ñei: "Bá ehú nu'ahú xa jøp'ahú ma Dada. Ma gui cøthabya nuni mahets'i habu bí manda ma Dada nuni habu xqui thoqui pa gue'ahú de ante da thoca ra ximhai.

³⁵ Dí 'ñepi gui cøthuni ngue'a nú'bú mi tsuca ra thuhu, go gue'ahú gá 'racju te dá tsi. Ne nú'bú mi tsuca ra nduthe, go gue'ahú gá 'racju ra dehe dá tsi. Ne nú'bú ndí ne'ñu, go gue'ahú gá 'racju ntsaya dá oxi.

³⁶ Ne nú'bú mi otho te ga he, go gue'ahú gá 'racju te dá he. Ne nú'bú ndrí hñeni ne dá ofadi, go gue'ahú gá ma gá c'ascahuú."

³⁷ Nu'bú nú'u to'o xa 'yøt'e xá hñó ma da dādi ne da 'ñena: "Ma zi Hmu'ihe, ¿ha'mu dá hant'ahe gue mi tsu'a ra thuhu nepu dá 'ra'ahe te gá tsi? O ¿ha'mu dá hant'ahe gue mi tsu'a ra nduthe nepu dá 'ra'ahe ra dehe?

³⁸ O ¿ha'mu dá hant'ahe gue ngrí ne'ñu nepu dá 'ra'ahe ntsaya gá oxi? O ¿ha'mu dá hant'ahe gue mi otho te gui hye, nepu dá 'ra'ahe te gui hye?

³⁹ O ¿ha'mu dá hant'ahe ngrí hñeni o ngui ofadi nepu dá ma dá c'q'at's'ahe?"

⁴⁰ Nu'bú ra Ndá da datuabi ne da 'ñena: "Xi majuani dí xi'ahú gue nu'bú gá faxhú 'na de guehyú ma cu hinte mri muui ja yá thandi ya ja'i, pahú gue go guecagui gá faxcahuú."

⁴¹ Nepu ra Ndq da 'ñembabi nu' di 'bai ja rá ngahq: "Nu'ahu 'uehu de gueque. Nu'ahu xa zu'ahu rá cue Ajuq, grí maha pa ja ra nidu habu zo ra tsibi pa nzantho, nuni habu xa thoqui pa ra ts'ondah*hi* ne yá ts'o'ñenxe.

⁴² Ngue'qa mi tsuca ra thuhu pe nu'ahu hingá 'racju te dá tsi. Ne mi tsuca ra nduthe pe nu'ahu hingá 'racju ra dehe dá tsi.

⁴³ Ne nu'bu ndí ne'ñu, nu'ahu hingá 'racju ntsaya dá oxi. Ne mi otho te ga he pe nu'ahu hingá 'racju te dá he. Ne nu'bu ndí hñeni ne ndí ofadi, nu'ahu hingá ma gá c'ascahuu.

⁴⁴ Nu'bu nu' ya ts'oja*i* ma da dqadi ne ma da 'ñena: "Ma zi Hmu'i, ¿ha'mu dá hant'ahe mi tsu'a ra thuhu o ra nduthe, o ngrá ne'ñu, o bi 'ñotho te gui hye o gá hñeni o gá ofadi, nepu hindá fax'ahe?"

⁴⁵ Nepu ra Ndq da dqatuabi ne da 'ñembi: "Xi majuqani dí xi'ahu, nu'bu hingá faxhu 'na de nuyu ma zi cu hinte mri muui pa ja ri thandihuu, pahu gue go guecagui hingo gá faxcahuu."

⁴⁶ Nu'bu nuya ts'oja*i* ma da ma pa ja ra nidu habu da 'mui pa nzantho. Ha nu' u tó'o xa 'yot'e xá hñó ma da yut'a mahets'i habu bí ja ra te pa nzantho.

26

*Ya nda gá xodyo bi 'ñu'ti pa hanja da za da gu ra Jesu
(Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)*

¹ Nu mi uadi ra Jesu bi mangu gatho nuya noyaya, bi 'ñembabi yá nxadi:

² — Ngu guí pahu gue honse yo pa ri 'bedi pa da t'ot'a ra ngo dega pascua, ne nuya pa'u gue'bu ma dra da Nú'qa To'o bi e bi Nja*i* pa dra pont'i ne da tho.

³ Ne nura pa'a bi mangu njabu ra Jesu, nuyá ndaxjua ndq ya xodyo ne ya ndq gá macja ne ya xahnate de ra ley, bi munts'i'lu ja rá ngu ra Caifá nu'qa to'o xi mrá dangu ndq gá macja.

⁴ Nuni ja guehni bi 'ñu'ti'u pa hanja da za da hyat'a ra Jesu pa da za da gu ne da hyo.

⁵ Ne bi bense'u bi 'ñembi'u:

— Nubyá hinga ma ga ñothu nuna dí beñhu ga ñothu ngue'qa ra ngo, pa hinda ñunts'a ya ja*i*.

*'Nara 'behñq bi go'tsuaja rá ñaxu ra Jesu 'nara hogá ñuni
(Mr. 14:3-9; Jn. 12:1-8)*

⁶ Ha nura Jesu mi 'buhni ja ra t'uca hnini Betania ja rá ngu ra Simu nu'qa to'o xqui ñqani de ra lepra nu'qa ra hñeni tsit'atho ra ngø.

⁷ Ha ra Jesu mi hudi ja ra mexa, ne de gue'qa bi zonga 'nara 'behñq mi hq 'na ngu ra zi xito xqui thoqui de 'nara hogá do rá thuhu ra alabastro, mi po 'nara dehe xi mi yuni xá cuhi ne xi mri muui ndunthi, ne bi go'tsuaja rá ñaxu ra Jesu nu'qa ra dehe'qa.

⁸ Ha nu mi hyanda ya nxadi nu'qa mi ñot'a nu'qa ra 'behñq'a, bi bø yá cue ne bi 'ñena:

—¿Hanja bri fantho nuna dehe xi rá mǎdi?

⁹ Nuna deheni xa za xa 'ba hmǎha, ngue'á ri muui ndunthi ra boja, ne xa t'umba hmǎha 'nara mfats'i ya hyoya.

¹⁰ Nu'bá ra Jesu bi 'yøde nú'á mi mǎñ'ú ne bi 'ñembabi:

—¿Hanja guí mǎñhú njabu de nú'á bi 'yøt'a nuni ra zi 'bèhñá? Nuní xa 'yøt'a 'nara hñó pa guequi.

¹¹ Oguí hyøcju nú'á xa goxcagui, ngue'á nuya hyoya ma gui 'buhú nzantho con gue'ú, pe nugui hingá nzantho ma ga 'bui con gue'ahú.

¹² Nuní bi goxcagui nú'á ra dehe yáni xá cahi pa nu xcrá nt'agui.

¹³ Xi majuāni dí xi'ahú gue habaraza de ra ximhai da hmǎga ma noya, nehe da hmǎ de nú'á xa 'yøtcagui nuni ra zi 'bèhñá pa 'nara feni de guehni.

Ra Juda bi pa ra Jesu (Mr. 14:10-11; Lc. 22:3-6)

¹⁴ Nepu 'na de gue nú'ú 'rët'amayoho ya nxadi mrá thuhu ra Juda Iscariote bi ma bá c'á'tsa ya ndá gá macja,

¹⁵ y nu'á bi 'ñembabi'ú:

—¿Hangu guí 'racju pa ga da'a'ihú ja ri 'yehú ra Jesu?

Nu'bá 'bestho ra ora'á bi gohui'ú 'nara cohi, ne ya ndá gá macja bi umbabi ra Juda Iscariote 'natema'rët'a ya t'axboja.

¹⁶ Y desde ra pa'á ra Juda mi honi hanja da za da da ra Jesu ja yá 'yé'ú.

Ra nt'oxi nú'á bi zi ra Jesu co yá nxadi ante da du

(Mr. 14:12-25; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1Co. 11:23-26)

¹⁷ Nepu bi dat'a ya pa de 'nayá ngo ya xodyo, gue'á ra ngo de ya thuhme nsi ra nzoi. Y nú'á ra mǎdi pa de ra ngo, yá nxadi ra Jesu bi ma bá tsudi pa bi 'yambabi ne bi 'ñembibi:

—¿Habu guí ne ga hocje ra hñuni dega pascua?

¹⁸ Ha ra Jesu bi dàtuabi ne bi 'ñembabi:

—Rí maha ja ra hnini bá c'á'tshú 'nara 'ñøhø ne gui 'ñembabihu: “Bá pëncuhe ra Xahnate gue ga xi'ahe njaua ngu nú'á bá mä: Ya ma da dat'a ma ora, ne pë'tsi te ga øthe ra hñuni dega pascua co ma nxadi ja ri ngu.”

¹⁹ Nu'bá ya nxadi bi 'yøt'e ngu nú'á xqui 'bepabi ra Jesu, hangue nu'ú ja bá hocni ra hñuni dega pascua.

²⁰ Nu mi nxuui ra Jesu bi hñudi ja ra mexa con gatho nú'ú 'rët'amayoho yá nxadi.

²¹ Ha de mri ñuñ'ú, ra Jesu bi 'ñembabi'ú:

—Xi majuāni dí xi'ahú gue 'na de gue'ahú ma gui dagaguihú.

²² Nu'bá gatho yá nxadi bi du yá mui, ne nu'ú 'na ngu 'na bi 'yambabi ra Jesu ne bi 'ñembibi:

—Ma zi Hmu'i, ¿ha gue go guecagui?

²³ Y ra Jesu bi dàtuabi'ú ne bi 'ñembabi:

—Nú'á to'o drí ñu'mebya ja 'nadra manza, nú'á go gue'á ma da dagagui.

²⁴ Nú'q To'o bi e bi Nja'i ya 'yo ra 'ñu pa da t'øt'e ngu nú'q mængä ra Maça T'ofo, pe huecate nú'q ra ja'i to'o ma da da'a. Ma'na xá hñó hinxa 'mæhmæ nñu'q ra ja'i'a.

²⁵ Nepu ra Juda nñu'q to'o mi ma da da ra Jesu bi 'yambabi ne bi 'ñembibi:

—Xahnate, ¿ha gue go guecagui?

Ra Jesu bi dñatuabi ne bi 'ñembibi:

—Hahq, go nu'i.

²⁶ Nura ora mri ñuni'u, ra Jesu bi gu ra thuhme, bi 'yapa Ajuq rá Dada da japi, ne bi heque, nepu bi umbabi yá nxadi, ne bi 'ñembabi:

—Tsihü nuna thuhme, nuna go guehna ma ndo'y.

²⁷ Nepu bi gu ra vaso nñu'q mi po ra vinu, ne bi umba njamädi Ajuq rá Dada, nepu bi umba yá nxadi ne bi 'ñembibi:

—Tsihü nuna vinu grí gathohü.

²⁸ Nuna go guehna ma ji ma da mfani pa da put'a yá ts'oqui gatho ya ja'i. Nehe go guehna ra seña de ra 'ra'yo cohi.

²⁹ Pe dí xi'ahü gue ya hinga ma ga yopa tsi ma'na'qui nuna ra vinu dega obxi con gue'ahü nuua ja ra ximhai. Ma ga yopa tsi ma'na ra 'ra'yo vinu con gue'ahü, pe nuni mahets'i habü bí manda ma Dada.

Ra Jesu bi ma gue ra Pedro mi ma da góñi'a

(Mr. 14:26-31; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

³⁰ Ha nu mi uadi bi duta 'nara jahñä, bi ma'u pa ja ra t'øhø 'bo Olivo.

³¹ Nu'bá ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—Nura nxuuibya gatho'ihü ma da du ri mæihü ne ma gui tsogasehüua. Ngue'a Ajuq ma Dada mængä njaua ja ra Maça T'ofo: "Ma ga ho ra ma'yó, y nuyá deti ri su'a ma da nxani haburaza," njabü ena.

³² Hangue nugui ma da thogagui, pe nu xcrá yopante, ma ga 'bet'o de gue'ahü pa Galilea.

³³ Nu'bá ra Pedro bi dñatuabi ne bi 'ñembibi:

—Masque gatho ma'ra da 'uegue de gue'a'i, pe nugui hinhya'mü ga 'uegue de gue'a'i.

³⁴ Ra Jesu bi 'ñembabi ra Pedro:

—Xi majuqani dí xi'a'i gue núbya dí nxuui ma gui cøngagui hñu'qui ante da mafira me'nja.

³⁵ Nu'bá ra Pedro bi dñadi ne bi 'ñena:

—Masque ga tuui mahyegui pe hinhya'mü ga cøñ'a'i.

Y gatho ma'ra ya nxadi bi ma njabü nehe.

*Ra Jesu mi apabi Ajuq rá Dada nuni Getsemani
(Mr. 14:32-42; Lc. 22:39-46)*

³⁶ Nepu ra Jesu bi zøhøni co yá nxadi ja nñu'q ra luga rá thuhu Getsemani, ne bi 'ñembabi'u:

—Cohüua, nugui ma ga thogui má ts'u ringuehni pa ga apabi Ajuq ma Dada.

³⁷ Nu'bá nu'á bi zixa hñu yá nxadi, ra Pedro ne nñu'u yoho

yá t'ʉ̄ ra Sebedeo, bi thogui má ts'ʉ̄ ringuehni. De guehni ra Jesu bi mʉdi bi ntsø'mi ne xi bi du rá mʉi.

³⁸ Ne bi 'ñembabi nú'ʉ̄ hñu yá nxadi:

—Xi tu ma mʉiga asta dí ne ga tu co ra dumʉi. Cohʉua, oxqui ahaḥʉ, ma ga aphʉ Ajuɑ mahyegui.

³⁹ Y ra Jesu bi thogui má ts'ʉ̄ de habʉ bi gohi yá nxadi, nepʉ bi me rá hmi ja ra hai, ne bi 'yapa Ajuɑ rá Dada ne bi 'ñembi:

—Ma Dada'i, nu'bʉ da zahmʉ, dá thoguitho nuna ts'othogui ma ga thogui, pe nu'bʉ hina, 'yøt'e nú'ʉ̄ go ri pahague, hingo nú'ʉ̄ go ga nega.

⁴⁰ Nu'bʉ ra Jesu bi mengui pa habʉ xqui gohi nú'ʉ̄ hñu yá nxadi, ne nu'ʉ̄ bi zʉdi mi aha, hangue ra Jesu bi 'ñembabi ra Pedro:

—¿Ha gue hinxa za xcá tsəthʉ ra t'ahʉ mʉdi 'na ora mahyegui con guequi?

⁴¹ Nuhuhʉ ne 'yaphʉ Ajuɑ pa gui tsəthʉ ya ts'othogui. Xi majuqni dí xi'ahʉ gue ri mfenihʉ ja rá ts'edi, pe nuri ndo'yohʉ otho rá ts'edi pa gui tsəthʉ.

⁴² Ra Jesu bi menga ma'n'a'qui habʉ xqui 'yapa Ajuɑ rá mʉdi, ne bi 'ñena ma'n'a'qui njaua:

—Ma Dada'i, 'bʉ hinda za da thoguitho nú'ʉ̄ ya ts'othogui ma ga thogui, nu'bʉ 'yøt'e nú'ʉ̄ go ri pahague.

⁴³ Nepʉ ra Jesu bi yopa mengui ma'n'a'qui habʉ xqui zogui nú'ʉ̄ hñu yá nxadi, ne bi

zʉdi mi aha ne nixi mi tsa da zø't'a yá da ngue'ʉ̄ xi mi tsedi ra t'ahʉ.

⁴⁴ Nu'bʉ ra Jesu bi zoguini'ʉ̄ ma'n'a'qui, ne nu'ʉ̄ bi yopa menga rá hñu'qui pa habʉ mi apabi Ajua, ne guet'atho ya noya bi mʉ̄ ngu nú'ʉ̄ xqui mañ'ʉ̄.

⁴⁵ Nepʉ bi yopa menga ma'n'a'qui pa habʉ xqui zogui nú'ʉ̄ hñu yá nxadi ne bi 'ñembabi'ʉ̄:

—Nubyá ha, dá zʉ ri t'ahʉ hñu ne tsayahʉ xá hñó. Ya bi zø ra ora gue ya ma dra da ja yá 'yøt'ya 'yøt'ats'oqui Nú'ʉ̄ To'o bi e bi Nja'i.

⁴⁶ Nanjʉ maha, ngue'ʉ̄ ya xa 'ñepʉ nú'ʉ̄ to'o ma da dagagui.

*Bri jʉ̄ nts'ahni ra Jesu
(Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)*

⁴⁷ Ts'a ra ora mi mʉ̄ngaa njabʉ ra Jesu, bi zøħō ra Juda 'na de nú'ʉ̄ 'røt'amayoho ya nxadi, mbra 'ñoui ndunthi ya ja'i, 'ra mbra hñq ya huai ha nu ma'ra mbra hñq ya za. Nuya ja'i'ʉ̄ bá pøhna yá ndaxjua nda ya xodyo ne ya nda gá macja.

⁴⁸ Ra Juda nú'ʉ̄ to'o xqui pa ra Jesu ya xqui umba 'nara seña nuya ja'i ne xqui 'ñembabi:

—Nú'ʉ̄ gui hyanthʉ ga tsʉ̄tsuabi rá hmi, nú'ʉ̄ go di gue'ʉ̄, ne gui dám'a jahʉ.

⁴⁹ Nu'bʉ ra Juda bi ma bá tsudi ra Jesu. Nepʉ bi zenjua ne bi 'ñembi:

—¡Ajuɑ da jøp'a'i, Xahnate!
Ne 'bestho bi zʉ'tsi.

50 Nu'bá ra Jesu bi d̄atuabi ne bi 'ñembibi:

—Xi'ague, ¿te rá 'be xqui 'ñequé?

Nu'bá ya ja'i 'bestho bi ḡa ra Jesu pa bi zixa nts'ahni.

51 Y ngu bri j̄a ra Jesu, 'na de gue nū'a mri 'ñoui'a bi c'o'tsa rá mahuai ne bi hyecua 'nará gu 'nará 'bego ra ndā gá macja.

52 Nu'bá ra Jesu bi 'ñembabbi nū'a mi h̄a ra mahuai:

—Pe'tsa ri huai ja rá nt'o, ngue'a gatho nū'a to'o hote co ra huai, co ra huai dí tho nehe.

53 Nugui da zahm̄a ga apa ma Dada dua pencagui ya 'motho gá εnxe, y nu'á dua pencahma 'bestho.

54 Pe nu'bá, ya hinda za da nja ngu nū'a mānḡa ra Māca T'ofo nū'a ena gue mahyoni ga thogui ngu nū'a dí thoguibya.

55 Nu'bá ra Jesu bi 'ñembabbi ya ja'i:

—¿Sague drá be pa e gui jugaguih̄a co ya huai ne ya za? Hyastro ndí 'bui ja ra niña pa ndí xahn'a'ihi ne hinhyá'mu gá jugaguih̄a.

56 Pe pe'tsi gatho da njab̄a pa da nja ngu nū'a bi mānḡa yá 'mehni Ajuá ja ra Māca T'ofo.

Nu'bá gatho yá nxadi bi hyehni ra Jesu ne bi 'bat'i'u.

Ra Jesu ja yá thandi ra hmunts'a ndā gá xodyo

(Mr. 14:53-65; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

57 Nu'bá nū'a to'o xqui ḡa ra Jesu bi zits'i pa hab̄a mi 'bui ra d̄anga ndā gá macja nū'a mrá

thuhu ra Caifá, nehe ja xqui munts'ini nuya xahnate de ra ley ne ya ndaxjua ndā.

58 Ha nura Pedro mi 'befatho zi yab̄a mri d̄ena ra Jesu, bi zōni asta ja rá patio rá ngu ra d̄anga ndā gá macja. Nuni ja bi gohni'a hab̄a mi 'bui ya ḡants'ahni pa da hyandi'a te da t'ø'tua ra Jesu.

59 Ha nuya ndā gá macja ne ya ndaxjua ndā mahyegui con gatho ma'ra ya ndā gá xodyo mi honi to'o da mānbabi ra Jesu masque dega nc'uamba, pa da za da tho.

60 Pe himbi za te bi ts'utuabi, masque ndunthi ya ja'i bi ḡa'tsua ya nc'uamba.

61 Pe 'mefá bi 'mehni yoho ya c'uamba ja'i bi 'ñena:

—Nuna 'ñohóni bi 'ñena gue da za da yø'tuabi rá niña Ajuá ne rá hñupa da za da yopa 'ba'ma ma'na'qui.

62 Nu'bá nura d̄anga ndā gá macja bi 'mai ne bi 'ñemba ra Jesu:

—¿Ha gue hinte gui thādi? ¿Ha gue majuāni nū'a hm̄a de gue'i?

63 Pe ra Jesu hinte bi dādi. Nu'bá nura d̄anga ndā gá macja bi 'ñembabbi:

—De rá thuhu Ajuá nū'a te, xi da xicje, ¿ha gue go gue'i grá Cristo rá T'ui Ajuá bá pēhn'a'i pa gui ndā?

64 Nu'bá ra Jesu bi d̄atuabi ne bi 'ñena:

—Haha go guecagui, ngu nū'a gá mā. Nehe dí xi'ah̄a gue nuya pa xa 'ñep̄a ma gui hyanth̄a Nú'a To'o bi e bi Nja'i

ma da hñudi ja rá 'ñei Ajuá nû'a ja rá ts'edi. Y nehe ma gui hyanthu dua ehe ja ya guui.

⁶⁵ Nu'bá nura dñanga nda gá macja bi dñanga yá he ngue'a bi beni gue ra Jesu xqui ñama'ñu de Ajuá, ne bi 'ñena:

—Nuna 'ñøhøni ri 'ñet'a Ajuá. ¿Te ga 'bephø ma'ra to'o da xicju de guehni? Ya gá 'yøsehu nû'a te bi ma.

⁶⁶ ¿Te guí mañhu?

Ha nu'u ma'ra bi dñadi ne bi 'ñena:

—Nuní go 'nara dñanga nduthai, hangue rí 'ñepi da tho.

⁶⁷ Nu'bá 'ra de gue'u bi zo'tsuabi rá hmi ne bi na'mbi, ha nu ma'ra bi me'ti,

⁶⁸ ne bi 'ñembabi:

—Nu'i guí ena gue go gue'i grá Cristo xuá mehn'a'i Ajuá pa gui nda. Nu'bá, 'ba grá bñadi, xicje xa, ¿to'o nû'a bi nap'a'i?

*Ra Pedro bi gónga ra Jesu
(Mr. 14:66-72; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27)*

⁶⁹ Nura ora'a, ra Pedro mi huhnitho ja ra patio, nepu 'nara nxutsi mrá 'bego bi ma bá tsñadi'a ne bi 'ñembabi:

—Ne'i go gue'i nguí 'ñoui ra Jesu nû'a ra me Galilea, ¿ha ngue ha?

⁷⁰ Ha nura Pedro bi ncöni de ja yá thandi gatho ya ja'i mi 'bñahi ne bi 'ñena:

—Nixi dí pñadi nû'a guí ma.

⁷¹ Nepu nu'a ya mi pa ja ra gosthi, ne ma'na ra nxutsi mrá 'bego bi hyandi'a ne bi 'ñembabi nû'u ma'ra ya ja'i mi 'bahni:

—Nuna dñameni mri 'ñoui ra Jesu me Násare nehe.

⁷² Nepu ra Pedro bi yopa ncöni ma'na'qui, ne bi jura bi 'ñena:

—Nixi stá pñadi nû'a ra 'ñøhø guí ma.

⁷³ 'Mëfa bi joni ya ja'i habu mi 'bai'a ne bi 'ñembabi:

—Xi majuqani ne'a'i go gue'i 'na de gue'u, ngue'a mfata ri noya gri ña.

⁷⁴ Nu'bá ra Pedro bi mñadi bi jura ne bi ntsante ne bi 'ñena:

—Hindí pa nû'a ra 'ñøhø guí mañhu.

Y'bestho nura ora'a bi mafi ra menjá.

⁷⁵ Nu'bá ra Pedro bi zo rá mfeni de nû'a xqui xipa ra Jesu ne xqui 'ñembi: "Nu'i ma gui cøngagui hñu'qui ante da mafi ra menjá." Nu'bá ra Pedro bi bøni pa thi ne xi bi nzoni con gatho rá mui.

27

*Ra Jesu bi ts'ixa habu mijá
rá ts'utbi ra Pilato
(Mr. 15:1; Lc. 23:1-2; Jn.
18:28-32)*

¹ Nurá hyax'a gatho yá ndaxjua nda ya xodyo ne ya nda gá macja bi gohi 'nara cohi pa hanja da za da hyo ra Jesu.

² Nepu bi du'ti'u pa bi zits'i bá ent'ua ja rá 'ye ra Poncio Pilato nû'a to'o mrá nda de Judea.

Rá du ra Juda

³ Ra Juda nû'a to'o xqui da ra Jesu, nu mi hyandi'a gue ma da tho ra Jesu, xi bi du rá mui ne bi ma bá co'tsua yá boja nuya nda gá

macja ne ya ndaxjua nda, nú'a 'natema'ret'a ya t'axboja xqui t'umbi.

⁴ Ne bi 'ñena:

—Nugui stá øt'a 'nara danga ts'oqui, ngue'a stá da 'nara 'ñøhø nú'a hinte tu, ma da tho, da manga rá ji.

Nepu nu'á bi dadi ne bi 'ñembi:

—¿Nu'á te go tsa ga pacahe de gue'a? Nu'á go rí ma ri uendague.

⁵ Nu'bá ra Juda bi fota nú'a ra boja mbo ra nija, nepu bi ma bá nzadise dega 'yuga pa bi nhyo sehe.

⁶ Nu'bá nuya nda gá macja bi munts'a nú'a ra boja'a ne bi 'ñeñ'á.

—Nuna bojanq hingui tsa ga uthu ja ra 'me'tsboja de ra nija, ngue'a guehna 'nara njut'i de rá ji 'nara ja'i.

⁷ Nepu bi go 'nara cohi gue con gue nura boja'a da dañ'á 'nara hai rá thuhu ra Hai dega Hyoca Traste, pa ja da t'aguini ya nzøhøja'i.

⁸ Hangu asta mapaya nura hai'a rá thuhu ra Hai dega Ji.

⁹⁻¹⁰ Njabu bi nja ngu nú'a xqui mangá ra badi Jeremía bi 'ñena: "Bri jü nú'a 'natema'ret'a ya t'axboja pa bi thanga 'nara hai nú'a mrá meti 'nara hyoca traste. Njabu bi 'bepcagui Ajuá ga øt'e. Ngue'a ya me Israel bi 'ñena gue nú'a ra ja'i'a da 'ba po 'natema'ret'a ya t'axboja."

Ra Jesu bi 'mai ja rá thandi ra Pilato
(Mr. 15:2-5; Lc. 23:3-5; Jn. 18:33-38)

¹¹ Ra Jesu ya mi 'bahni ja rá thandi ra Pilato nú'a to'o mrá nda de Judea. Ha ra Pilato bi 'ñani, bi 'ñembabi:

—¿Ha go gue'i grá danga Ndá de ya xodyo?

Ha ra Jesu bi datuabi:

—Hahá go guecagui, ngu nú'a gá ma.

¹² Nepu ya nda gá macja ne ya ndaxjua nda bi ñapabi ra Jesu, pe nu'á hinte bi dadi.

¹³ Nu'bá ra Pilato bi 'ñembabi ra Jesu:

—¿Ha hinguí øde gatho nú'a te hmá de gue'i?

¹⁴ Pe ra Jesu hinte bi datuabi. Por guehna ra Pilato xi bi 'yø.

Ra Jesu bi secuabi gue da tho

(Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)

¹⁵ Nú'a ra nzai de Judea gue ra nda pe'tsi da hyegui 'nara 'yofadi nú'a go da huahna ya ja'i nú'a ya pa de rá ngo ra pascua.

¹⁶ Ha nuya pa'á mi ofadi 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Barraba nú'a xqui t'øde ndunthi de gue'a ngue'a xi mrá ts'oja'i.

¹⁷ Y nu'bá nura ora bi munts'a ya ja'i, ra Pilato bi 'yambabi'á ne bi 'ñembi:

—¿To'o guí nehu ga hegui, ra Barraba o nuni ra Jesu t'embi ra Cristo ra nda?

¹⁸ Ngue'a ra Pilato mi padí hanja ya nda gá xodyo xqui zi'tsuabi ra Jesu ngue'a mi tsu da hñanbabí'a yá nsu.

¹⁹ Ha nu de mi huhni ra Pilato ja rá hudi, nurá 'bëhná bá pënpa ra noya ne bi 'ñembi:

“Ote xqui ma gui hñøt'e de gue nú'a ra hoga ja'i'a, ngue'a manxuui dá 'uipa 'nará t'i xi xá nts'o.”

²⁰ Pe ya nda gá macja ne ya ndaxjua nda bi 'yø'ta gatho ya ja'i pa da 'yadi'u gue go da thegui ra Barraba, ne go da tho ra Jesu.

²¹ Nu'bú ra Pilato bi 'yambabi ma'na'qui ya ja'i ne bi 'ñembi:

—¿Nda'a de ri yoho guí nehu ga hegwi?

Nu'bú ya ja'i bi dädi ne bi 'ñena:

—Nura Barraba.

²² Hangue ra Pilato bi yopa 'yambabi'u ne bi 'ñembi:

—Nu'bú ¿te ga øt'e co nuni ra Jesu xa thu'mbi ra Cristo ra nda?

Nu'bú ya ja'i bi dädi ne bi 'ñena:

—¡Manda da tho ja ra pont'i!

²³ Nu'bú ra Pilato bi 'ñembabil'u:

—¿Pe te ma ts'oqui xa 'yøt'ni?

Pe nu'ú ma'na xi mi mafin ts'edi mi ena:

—¡Manda da tho ja ra pont'i!

²⁴ Nu mi hyanda ra Pilato gue ma'na 'yo mri ñants'i ya ja'i ne himi tsa te da 'yøt'e'a, nu'bú bi manda da thampa ts'u ra dehe, ne bi nxu'yé ja yá thandi gatho ya ja'i, ne bi 'ñena:

—Nugui hingo ma ga thädi de nurá ji ma da manga nuna ra hoga 'ñøhø nu stí du. Nu'ahu ya go guí pahu te ma gui thädihu.

²⁵ Nu'bú bi dädi gatho ya ja'i ne bi 'ñena:

—¡Nuje ne gatho ma båtsihe ma go ga thädihe de nú'a ra ji ma da mfani!

²⁶ Nu'bú ra Pilato bi hyegui ra Barraba, ne bi manda bri fet'a ra Jesu, nepu bi 'yent'ubabil'a ja yá 'yé yá soldado pa da hyo'u.

²⁷ Nu'bú ya soldado bi zixa ra Jesu pa habu mi 'bui ra danga ts'utbi, ne ja bá cot'athoni gatho ya soldado.

²⁸ Nepu bi møque'u ne bi hyetuabi 'nara thenga he.

²⁹ Ne bi hñu'tsuabi ja rá ñaxu 'nara corona dega'mini xqui 'bet'e, ne bi 'yent'ua ja rá 'yé ra 'ñei 'nara ts'ut'o. Nepu bi ndandiñahmu'u ja rá thandi'a, ne mi øtuatho ra nt'eni mi embi:

—¡Bui pa nzantho, nu'i rit'eque'ei rá Nda'i ya xodoxyo!

³⁰ Nepu bi zots'i'u ne bi hñamba nú'a ra ts'ut'o mi o ja rá 'yé ne con gue'a bi na'mba ja rá ñaxu.

³¹ Nepu de mi uadi'u bi 'yø'tua ra nt'eni ra Jesu, bi møcuabi nú'a ra thenga he xqui hyetuabi, nepu bi yopa hyetua nú'u yá dutu xi mi he. Nepu bi zits'i'u pa da pont'i ja ra pont'i pa ja dí duni.

*RaJesu bri thøtaja ra pont'i
(Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)*

³² Ne de má 'ñu bi nthœui'u 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Simu mrá me Cirene. Nepu nú'a ra 'ñøhø'a bri japi bi duxa nú'a ra pont'i habu mi ma da ts'uta ra Jesu.

³³ Njabu bi zoni ja ra luga rá thuhu Golgota nú'a rí bøni da 'ñena Ñaxmadu.

³⁴ Nuni ja bá t'umbabini ra Jesu ra vinu xqui nthants'i co 'nara ndapo xi xmá nju, pe mi za gue xmá nju himbi ne bi zi.

³⁵ Nu mi uadi ya soldado bi pont'a ra Jesu, nu'bá nu'á bi rifabi yá dutu pa bi hñegue'. Njabá bi nja ngu nú'á xqui manga rá 'mehni Ajuá nú'á bi 'ñena: "Nú'á bi rifagui ma dutu pa bi hñegue'."

³⁶ Nepá ya soldado ja bi hñudini pa bi su ra Jesu.

³⁷ Y xqui t'ofo ja ra pont'i mañá de ja rá ñaxu nda'á ra ts'oqui xqui 'yot'e ngu mi mañ'á pa ja bi duni. Y nú'á xqui t'ofoni mi mä gue nu'á go ra Ndá de ya xodyo.

³⁸ Nehe bri pont'a yoho ya be habá bri pont'a ra Jesu, 'na ja rá 'ñei, ne nú'á ma'na ja rá ngaha.

³⁹ Y nú'á to'o mi thoguini mi but'a yá ñaxu ne mi xaxi,

⁴⁰ mi embabi:

—Nú'i xcá mä gue gui yot'a ra nija, nepá rá hñupa gui yopa 'ba'mi, mpóhø de gue'ase, ne cai de ra pont'i 'bá xi majuani go gue'i rá T'á i Ajuá.

⁴¹ Nehe ya ndá gá macja ne ya xahnate de ra ley, co ya fariseo ne ya ndaxjua ndá mi nonga ra Jesu ne mi 'ñémse':

⁴² —Ma'ra hä, bi za bi pohø, pe nubyani hinda za da mpohø sehe. Nu'bá go xi guehmañi yá Ndá ya me Israel, dá gaibya de ra pont'i pa ga camfrihu.

⁴³ Nuni xa hñuxa rá jamfri ja Ajuá, hangue dá ñambya Ajuá 'bá gue xi majuani Ajuá

ri mädi, cabó xa xicséháni ne xa 'ñena gue go guehni rá T'á Ajuá.

⁴⁴ Nehe nú'á yoho ya be xcrí pont'i mahyegui co ra Jesu bi xaxi'á nehe.

Ra Jesu bi du

(Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

⁴⁵ Y ngu mi 'net'yoho ra hyadi, bi mädi bi 'mexuui gatho ra ximhai ne asta mi nzanga hñu nde ja bi yopa hnequi ma'na'qui.

⁴⁶ Ne nura ora'á ra Jesu bi ña nts'edi ne bi 'ñena:

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? —Rí bøni da 'ñena, ma Dada'i, ma Dada'i, ¿hanja xcá hyegaseua?

⁴⁷ Nu'bá 'ra de gue nú'á mi 'buhni bi 'yode ne bi 'ñena':

—Nuni ra 'ñohø ma'ta ndu ra bádi Elía.

⁴⁸ Nu'bá 'na de gue nú'á mi 'buhni 'bestho bi nest'ihi bá hä 'nara zi sponja ne bi pobo co ra ju'tsa vinu. De guehni bi tøta ja 'nara ts'ut'o, nepá bi go'tsuabi ja rá ne.

⁴⁹ Pe nu ma'ra bi 'ñena:

—Tsopá, ma ga nuhá ua da zø ra Elía pa da ñani.

⁵⁰ Nu'bá bi yopa ña nts'edi ma'na'qui ra Jesu, nepá ra ora'á 'bestho bi du.

⁵¹ Nura ora'á bi xø nú'á ra dutu mi naxa mbo ra ndanija pa mi cot'a habá xi xmá nsunda, bi mädi de mañá pa rí ga'ti. Ne xi bi nja 'nara mbimhai nts'edi y asta bi xø ya do.

⁵² (Nehe bi xoxa ya nt'agui ne bi yopa nte ndunthi ya gamfri nú'á ya xqui du.

⁵³ Ne nu de ya xqui yopa nte ra Jesu, nu'bá nú'✉ xqui bønga de ja ya nt'agui, bi 'ñø ja ra hnini Jerusale haba bá handa ndunthi ya ja'i.)

⁵⁴ Ngu bi du ra Jesu, ra nda gá soldado ne yá mfats'i nú'✉ mi su'✉ bi za'✉ ra mbimhai ne bi hyanda gatho nú'✉ te bi nja, hangue xi bi ntsu'✉ ne bi 'ñena:

—Xi majuani nuni ra 'ñøhø go mi guehni rá T'✉ Ajuá.

⁵⁵ De zi yabøtho mi 'bahni ndunthi ya 'bøhñä mi handa nú'✉ te bi nja. Nuya 'bøhñä'✉ go gue'✉ xqui mepabi ra Jesu ne xqui 'ñoui de Galilea.

⁵⁶ 'Ra de gue'✉, ra Maria Magdalena, ne ra Maria nurá nñanä ra Cobo ne ra Jose, ne rá nñanä nú'✉ yoho yá t'✉ ra Sebedeo.

Ra Jesu bi t'agui

(Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁵⁷ De ya mi ma da y✉ ra hyadi 'nará nxadi ra Jesu mrá me Arimatea mrá thuhu ra Jose ne xi mrá rico,

⁵⁸ bi ma bá c'q'tsa ra Pilato pa bi 'yapa nsequi da ma da 'yacuabi rá ndo'yo ra Jesu. Nu'bá ra Pilato bi manda da t'umbabi nsequi pa da ma da 'yagui.

⁵⁹ Nu'bá ra Jose bi ma bá tumpa rá ndo'yo ra Jesu, ne bi mant'i co 'nara t'axa dutu.

⁶⁰ Nep✉ bi ma bá agui ja ra nt'agui nú'✉ xqui hyoqui'✉ ja 'nara hñado pa go xa nt'aguini hmøha'✉. Nep✉ bi got'a ra nt'agui co 'nara dñanga do, ne bi ma'✉.

⁶¹ Ne guetb✉ ja ra nt'agui mi huhni ra Maria Magdalena ne nú'✉ ma'na ra Maria.

Ya nsute ja rá nt'agui ra Jesu

⁶² Rá hyax'✉, ya xqui thogui nú'✉ ra pa de ra nthoqui, bi ma ya nda gá macja ne ya fariseo bá c'q'tsa ra Pilato,

⁶³ ne bi 'ñembi:

—Nú'i ma nda'ihe, dí beñhe gue nú'✉ ra hyate 'ñøhø nú'bá mi tetho bi 'ñena gue rá hñupa mi ma da yopa nte.

⁶⁴ Hangue dí nehe gui peñna to'o da su ra nt'agui hñu pa, pa hinda 'ñehe yá nxadi dega xuui ne da be. Nu'bá ha, nuya nxadi ma da 'ñembabi ya ja'i gue xa yopa nte'✉, ne ma'na strá nts'o nuna nc'uambanä de nú'✉ rá mudi.

⁶⁵ Bi dñadi ra Pilato ne bi 'ñena:

—Ma ga 'ra'ah✉ ya soldado gui tsixh✉ pa gui suhu xá hñø ra nt'agui asta habu da za.

⁶⁶ Nu'bá nuya nda gá macja co ya fariseo bi ma bá su ra nt'agui ne bi hñu'tsua 'nara seyo ra do, ne bi zohni'✉ ya soldado pa bi su.

28

Ra Jesu bi yopa nte de ra du

(Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

¹ Rá hyax'✉ de ya xqui thogui ra pa dega tsaya ne ya mi fñadi da hyats'i de ra mudi pa de ra semana, ra Maria Magdalena ne ma'na ra Maria bi ma da c'q'tsa ra nt'agui.

² Y nura ora'q̄ bi nja 'nara danga mbimhai, ngue'q̄ bá cai 'nara εnxε de mahets'i, ne ngu bi zøhø habu xqui t'agui ra Jesu, bi 'yent'a nū'q̄ ra do xqui jot'a ra nt'agui, nepu bi hñudi'q̄ mañq̄ de nura do'a.

³ Nura εnxε'q̄ xi mri yot'i ngu 'nara huei, ne nurá he xi xmá nt'axi ngu ra tsε.

⁴ Y nu mi hyanda ya soldado njabu, nu'á bi umba ra nhuat'i co ra ntsu ne bi dagui bi hødu.

⁵ Nu'bú ra εnxε bi zofo nū'q̄ ya 'behñq̄ ne bi 'ñembibi:

—Oguí tsuhu. Nuga dí padi gue guí hoñhu ra Jesu nū'q̄ bi tho ja ra pont'i.

⁶ Nu'á ya jo'oua, ngue'q̄ ya bi yopa nte ngu nū'q̄ xqui mañq̄. Bá ehu gui hyanthu habu mi t'agui.

⁷ Nepu grí maha 'bestho bá xiphu yá nxadi'q̄ gue nu'á ya bi yopa nte, ne nubyá ya bi 'met'o'q̄ pa Galilea, nuni ja ma grí hyanthu ni ma'na'qui. Pa gue'q̄ dá ehe ga xi'ahu.

⁸ Nu'bú bi ma hnestr'ihi nū'q̄ yoho ya Maria, nguts'q̄ mitsu y ngu ts'q̄ mi johya. Bi ma'q̄ pa bá xipa ya nxadi nū'q̄ bi māngá rā εnxε.

⁹ Ne nura ora mi 'yo ra 'ñu'q̄ mi dāmfri bi nthεui ra Jesu ne nu'á bi zengua'. Nu'bú nu'á bi joni habu mi 'bai pa bi nsunda', ne bi hyapabi yá ua.

¹⁰ Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi:

—Oguí tsuhu. Grí maha gui xiphu nū'q̄ ma cu da ma pa Galilea ne ja grá nthε'beni'q̄ ma'na'qui.

Ya soldado bi xipabi yanda gá macja nū'q̄ xqui nja

¹¹ De ya xqui ma nū'q̄ ya 'behñq̄, 'ra de gue nū'q̄ ya soldado mri su ra nt'agui bi ma pa ja ra hnini pa bá xipa ya nda gá macja de gatho nū'q̄ te xqui nja.

¹² Nu'bú ya nda gá macja bi 'ñu'tiui ya ndaxjua nda pa da umbabi'q̄ ndunthi ra boja ya soldado pa da māngá 'nara nc'uamba,

¹³ ne bi 'ñembabi'q̄:

—Nu'ahu pe'tsi te gui mañhhu gue de mi nxuui gá ahahhu, hangue nura ora'q̄ nuyá nxadi ra Jesu bi zøhø ne bi du'tsua'q̄ rá ndo'yo.

¹⁴ Ha nu'bú da nja ra pa da bādi ra nda de nuna xa nja, odi tu ri muihu, ngue'q̄ nuje go ma ga ñuhe con gue'q̄.

¹⁵ Nu'bú ya soldado bi hñanga ra boja, nepu bi ma'q̄ bi 'yøt'e ngu nū'q̄ xqui sipabi. Hangue asta mapaya nuya xodyo camfri gue xi bi njabu ngu nū'q̄ ra nc'uamba bi māngá ya soldado.

Ra Jesu bi umba yá 'befi yá nxadi

(Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁶ Nu'bú nū'q̄ 'ret'ama'ra ya nxadi bi ma pa Galilea nuni ja ra t'øhø habu xqui xipabi ra Jesu da nthεui.

¹⁷ Y ngu bi hyant'u ra Jesu xi bi nsunda, masque 'ra de gue'u hints'u mi camfri.

¹⁸ Nu'bú ra Jesu bi joni pa habu mi 'bui'q̄ ne bi 'ñembibi:

—Gatho ra ts'utbi xa t'endgagui ja ma 'yε pa ga nda

nuni mahets'i ne nuua ja ra
ximhai.

¹⁹ Hangue grí maha bá zo-
fohu gatho ya ja'i nú'ʉ 'bui
ja rá ngəni ra ximhai pa dua
nxadi nehe'ʉ, ne xi'tshʉ'ʉ de
rá thuhu ra Dada, ne de ra T'ʉ,
ne de ra Macea Ndahi.

²⁰ Nehe 'ñutuabihʉ'ʉ da
'yøt'e gatho ngu nú'ʉ stá
'bep'a'ihʉ. Y nuga nzantho
ma ga 'bui con gue'ahʉ asta rá
uadi ra ximhai. Njabʉ gue'a.

NSAN MARCO

RA MĄCA HOGA

T'ØDE NÚ'A BI 'YOFO NSĀN MARCO

Ra Xuua Xi'tsate mi zofoya ja'i ja ra mbonthi

(Mt. 3:1-12; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

¹ Rá mąca hoga t'øde ra Jesucristo rá T'ʉ Ajuɑ̄ bi mʉdi njaua:

² Ra bądi Isaía bi 'yofo nuya ya noya ya maya'bʉ gue Ajuɑ̄ bi xipabi da 'yofo:

Ndi, nuga drá Ajuɑ̄ dí pəhna ma 'mehni pa da 'met'o de gue'e

pa da hyoc'a ri 'ñu.

³ Nuna ra 'mehni go guehna ma da ña nts'edi ja ra mbonthi ne da 'ñembabi ya ja'i njaua:

"Hyocjʉ ra 'ñu pa da tho ma Hmuħʉ, ne juañħʉ ya ts'aca'ñu."

⁴ Y nu mi 'ñehe ra Xuua Xi'tsate bi njabʉ ngu nú'a xqui mą̄ngā Ajuɑ̄, bi 'mʉ ja ra mbonthi ne mi xipa ya ja'i mi ena: "Ñobriħʉ ne nxistehħeħ y Ajuɑ̄ da pun'ahʉ ri ts'oquihū."

⁵ Ha gatho nuya ja'i mi 'bʉ ja ra hnini Jerusale ne gatho rá ngħani de ra hai Judea mi pa habʉ mi 'bʉ ra Xuua pa mi øde'ʉ nuya noya mi mąñ'a ne pa mri njuqni de yá ts'oqui ja rá thandi Ajuɑ̄. Y ra Xuua mi xi'ts'i ja ra dą̄the Jordá.

⁶ Y nú'a mi nhye dega xi-cameyo, ne mi ngut'a 'nara ngut'i dega xifri. Mi tsi ya

hoga nc'oto ne ra t'afi dega sefi.

⁷ Y mi zofo ya ja'i ne mi embabi'ʉ:

—Ya xa 'ñepʉ bra 'befa de gueque 'na to'o ma'na ja rá ts'edi de gueque nú'a hindí 'ñepcagui ngugui ga xo'tua yá nthǟsthī yá thiza.

⁸ Xi majuqni nuga dí xi'ts'a'ihʉ co ra dehe, pe nu'á ma da xi'ts'a'ihʉ co ra Mą̄ca Ndahi.

Rá sistehe ra Jesu

(Mt. 3:13-17; Lc. 3:21-22)

⁹ Y nú'bʉ mi xi'tsate ra Xuua, bi 'ñehe ra Jesu de ra hnini Nasare de ra hai Galilea ne bi ma ja ra dą̄the Jordá, ne ja bá xi'tsini ra Xuua.

¹⁰ Y ngu mi bøxa ra Jesu de ja ra dehe habʉ xqui nxistehe, bi hyandi bi xogui mahets'i y bá cai rá Mą̄ca Ndahi Ajuɑ̄ ngu 'nara zi domitsu, ne bi zøħø ja gue'a.

¹¹ Nepʉ bi nt'øde 'nara noya de mahets'i ne bi 'ñena:

—Go gue'e ma hmą̄ca T'ʉ'i, ne xi dí hop'a ri 'mʉi.

Ra Satá mi xaxa ra Jesu

(Mt. 4:1-11; Lc. 4:1-13)

¹² Nu'bʉ 'bestho ra Mą̄ca Ndahi bi zixa ra Jesu ja ra mbonthi.

¹³ Y nuni ja bá 'buhni ñote ma pa habʉ mi 'bʉ ya mbą̄ngā zu'ue. Ne ra Satá mi xaxa ra Jesu pa da nts'ocjhmaħha. Y nu mi uadi nú'ʉ ñote ma pa, ya εnxε bá hampi te da zi.

Ra Jesu bi mʉdi rá 'befi nuni Galilea

(Mt. 4:12-17; Lc. 4:14-15)

¹⁴ Ha nú'bʉ mi jot'a fadi ra Xuua, ra Jesu bi zøħø ja ra hai

Galilea, ne mi mā̄ga ra hoga noya gue ya xa zōhō̄ ra Ndā de mahets'i xpá e pa da ndā de guecua ja ra ximhai.

¹⁵ Ne mi ena:

—Ya bi zō̄ ya pa ne 'bestho ma da ndā de guecua ra Ndā de mahets'i, hangue ñobrihu ne camfrihu ra mā̄ca noya.

*Ra Jesu bi zofo goho ya
mehuā pa dyá nxadi'ā*
(Mt. 4:18-22; Lc. 5:1-11)

¹⁶ 'Nara pa mi 'yoni ra Jesu ja ra ñā̄ngā ndehe Galilea ne jabá handri ra Simu ne ra Andre rá cu mi ent'a yá xit'ā ja ra ndehe pa da mpehuā ngue'ā nu'ā myá mehuā̄.

¹⁷ Nu'bú̄ ra Jesu bi 'ñembi'ā:

—Bá ehu, tengaguihu y nuga ga u't'ahu gui mpehuā̄hū̄ dega ja'i.

¹⁸ Hangue nu'ā 'bestho bi zohni yá xit'ā ne bi dēna ra Jesu.

¹⁹ Nepū ra Jesu bi thogui má ts'ā̄ ringuehni ne bi hyanda ra Cobo ne ra Xuua yá t'ā̄ ra Sebedeo mi o mbo ra motsa mi pō̄ta yá xit'ā̄.

²⁰ Nu'bú̄ bi zofo'ā̄, y nu'ā̄ bi zohni yá dada ja ra motsa co yá 'bego ne bi dēn'ā̄ ra Jesu.

*'Nara 'ñøhø mi pe'tsa 'nara
ts'ondahi*
(Lc. 4:31-37)

²¹ Nepū bi ma'ā̄ ja ra hnini Ncapernau, ne nu mi dat'a nsabdo ra pa dega tsaya, ra Jesu bi yat'a ja ra nijsa ne mi xahna ya ja'i.

²² Ha nu'ā̄ bi 'yø̄ de nú'ā̄ mi mā̄ ngue'ā̄ mi xahni'ā̄ ngu 'na to'o mi hā̄ ra ts'edi pa da t'ot'e

nú'ā̄ mā̄, y hingue ngu nú'ā̄ ya xahnate de yá ley'ā̄.

²³ Ne ja xqui zóhni ja yá nijsa'ā̄ 'nara 'ñøhø mi pe'tsa 'nara ts'ondahi, ne nu'ā̄ bi mafi bi 'ñena:

²⁴ —Nu'i Jesu grá me Nasare, ¿te ma gui 'yø̄tcahe? ¿Ha gue xcá ehe pa gui huatcahe? Dí pā̄he to'o'i, nu'i go gue'e rá Mā̄ca T'ā̄'i Ajua.

²⁵ Nu'bú̄ ra Jesu bi zai nura ts'ondahi ne bi 'ñembi:

—¡Có̄ta ri ne, pōni de nuna ra 'ñøhø!

²⁶ Nepū nura ts'ondahi bi japa nú'ā̄ ra 'ñøhø da nduse, ne bi mafi nts'edi, ne bi bōni de gue'ā̄.

²⁷ Hangue gatho ya ja'i bi 'yø̄ ne bi 'ñémse'ā̄ 'na ngu ma'na:

—¿Te rí bø̄nga nuna? ¿Te ma 'ra'yo nt'udibyanā? ¿Te ma ts'edi hñani? ¡Ngue'ā̄ nuní 'bepa ya ts'ondahi da bōni y nu'ā̄ ø̄tuabi!

²⁸ Hangue habraza ja ra hai Galilea xi bi dama 'ñø̄ ra noya de nú'ā̄ xqui 'yø̄t'a ra Jesu.

*Ra Jesu bi 'yø̄thebi rá to ra
Simu Pedro*

(Mt. 8:14-15; Lc. 4:38-39)

²⁹ Y mi bø̄nga ra Jesu de ra nijsa'ā̄ bi ma ja rá ngu ra Simu ne ra Andre nú'ā̄ mi 'ñoui, bi meui'ā̄ ra Cobo ne ra Xuua.

³⁰ Ha nurá to ra Simu mi 'beni mi umba ra nzø̄, ne nu'ā̄ 'bestho bi xipa ra Jesu gue mi hñeni'ā̄.

³¹ Nu'bú̄ ra Jesu bi ma bi gats'i de 'nará 'ye, bi 'ba'mi, ne 'bestho ra ora'ā̄ bi tsayabi ra nzø̄, nepū nú'ā̄ ra 'bəhñā̄ bi umbabi te da zi'ā̄.

*Ra Jesu bi 'yøthe ndunthiya da'thi
(Mt. 8:16-17; Lc. 4:40-41)*

32 Ha nura pa'a de mi nde bá ts'impabi ra Jesu gatho nú'u to'o mi hñeni ne nuto mi pe'tsa ya ts'ondahi.

33 Y gatho ya ja'i de ra hnini bi munts'a ja ra gosthingu haba mi 'bá ra Jesu.

34 Y nu'á bi 'yøthe ndunthi ya ja'i to'o mi pe'tsa 'rama'na'ño ya hñeni, ne bi 'yéni ndunthi ya ts'ondahi, ne himi hopi da ña ya ts'ondahi ngue'a nu'á mi pa'di to'o'a.

*Ra Jesu bi zofo ya ja'i nuni Galilea
(Lc. 4:42-44)*

35 Rá hyax'a ra Jesu bi nanguí hamxuditho ne bi bøni bi ma ja ra mbonthi ne ja bá apabini Ajuá rá Dada.

36 'Mëfa bi ma ra Simu ne nú'u to'o mi 'ñoui, bi ma bá honi'a.

37 Y nu mi zudi'a bi 'ñembi:

—Ndunthi ya ja'i hoñ'a'i.

38 Pe ra Jesu bi 'ñena:

—Maha ja ya t'áca hnini nú'u ja nthets'i de guecua pa ga zofo'u nehe, ngue'a pa gue'a stá ehe.

39 Nu'bá bi ma gatho ja rá nthets'i ra hai Galilea, ne ra Jesu bi zofo ya ja'i ja yá niña, ne bi 'yenga ya ts'ondahi.

Ra Jesu bi 'yøthe 'na mi henga ra lepra

(Mt. 8:1-4; Lc. 5:12-16)

40 'Nara 'ñøhø mi tsá 'nara hñeni rá thuhu ra lepra nú'a tsit'atho ra ngø, bi 'ñehe bi ndandiñahmu ja rá thandi ra Jesu ne bi bantebi bi 'ñembi:

—Nu'bá gui nehma, nu'í ja ri ts'edi pa gui 'yøthegui de nuna hñeni tsaqui.

41 Nu'bá ra Jesu bi huequi ne bi hñu'tsuabi rá 'yé ne bi 'ñembabi:

—Haha dí ne, y ya gá ñani.

42 Ha nu mi mänga ra Jesu njabá, nu haba xqui 'ya, 'bestho bi 'yostho ne bi 'mái xi xá hñó rá ndo'yo.

43-44 Nu'bá ra Jesu bi hñu'mba ra hñá ne bi 'ñembi:

—Jamasu gue ni 'na hintogui xipi. Hønse nu'a dí ne, grí ma ja ra niña gui 'ñudi ja ra macja ne ja guehni ma guinga ra 'baha nú'a bi mänga ra Moise da t'uni, y njabá da fadi gue ya xcá ñani de ri hñeni.

Nepa bi 'bëpa nú'a ra 'ñøhø da ma.

45 Pe nu mi ma nú'a ra 'ñøhø bi mädi bi xipa gatho ya ja'i nú'a xqui t'ø'tuabi ne xi bi 'yonga ra 'bede. Hangue ra Jesu ya himi tsa da yøt'a ja ya hnini pa da zofo ya ja'i ngue'a xi xqui munts'a ndunthi. Ne hangue nu'á mi 'bøitho ja ya mbonthi, y nehe mi pani ndunthi ya ja'i de haburaza pa mi c'a'tsi'a.

2

Ra Jesu bi 'yøthe 'nara ts'onate himi tsa da 'ñani

(Mt. 9:1-8; Lc. 5:17-26)

1 Ne mi thogui 'raya pa ra Jesu bi mengui pa Ncapernau, y ya ja'i bi 'yøde gue xqui zøni'a ja nú'a ra ngu haba xqui mihi'a.

2 Hangue 'bestho ndunthi ya ja'i bi ma haba mi 'bá'a y

asta himbi 'ñeni gatho mbo ja ra ngu. Hangue 'ra mi 'baitho móte ra gosthi, y ra Jesu mi xipabi ra macea noya.

³ Nepu bi zohø 'raya ja'i y goho de gue'ü mbra ndude 'nara ts'onate.

⁴ Y himbi za bi yut'i'ü habu mi 'bu ra Jesu ngue'a xqui munts'ini ndunthi ya ja'i. Hangue bi bøx'ü maña, bi xø'tsa 'nara xeni de ra xangu pa bi ca'ma ra ts'onate co rá 'bebo asta habu mi 'bai ra Jesu.

⁵ Nu'bú ra Jesu bi bødi gue nu'ü xi mi ja yá jamfri hangue bi 'ñemba ra ts'onate:

—Ma t'u'i, dí pun'a'i gatho ri ts'oqui.

⁶ Ha mi huhni 'raya xah-nate de ra ley, ne mi bense njaua ja yá mfeni'ü:

⁷ “¿Hanja mængä njabu ni gue ri 'ñet'a Ajuä? Ngue'a hønse Ajuä go gue'a tsa da punga ya ts'oqui, y hinto ma'na.”

⁸ Pe ra Jesu 'bestho bi batho nú'ü mi beñ'ü ne bi 'ñembi'ü:

—¿Hanja guí beñhu njabu?

⁹ ¿Nda'ü ma'na hinxá hñei pa ga xipa ra ts'onate: “Dí pun'a'i ri ts'oqui”, o ga embabi: “Bai, juxxa ri mfidi ne 'yo”?

¹⁰ Nde, pa gui pahü gue Nú'ü To'o bi e bi Njä'i pe'tsa ra ts'edi ja ra ximhai pa da pumba yá ts'oqui ya ja'i, ma ga øt'a njaua:

Nu'bú bi 'ñemba ra ts'onate:

¹¹ —Dí xi'a'i, 'bai, juxxa ri mfidi ne grí ma ri ngu.

¹² Nu'bú 'bestho bi 'mai ra ts'onate, ne bi guxa rá mfidi ne bi bøni ja yá thandi gatho

ya ja'i. Hangue nu'ü xi bi 'yø ne bi nsunda Ajuä ne bi 'ñena'ü:

—Ni 'na'qui hinstá hanthü 'nara t'øt'e ngu nuna stá hanthübya.

Ra Jesu bi zofo ra Leví pa drá nxadi

(Mt. 9:9-13; Lc. 5:27-32)

¹³ Nepu ra Jesu bi yo mengui ja ra ñanga ndehe ne ja bá munts'ini ndunthi ya ja'i ne ja guehni bi xahni'ü.

¹⁴ Nepu bi ma de guehni'a, ne 'mefa bi hyanda ra Leví rá t'ü ra Alfeo mi hudi ja rá mexa mi pe rá 'bøfi dega nguxboja. Ne bi 'ñembabi:

—Bá ehe tengagui.

Nu'bú ra Leví bi 'mai bi dñi'a.

¹⁵ Ne 'na'qui ra Jesu ne yá nxadi mi huhni ja rá ngu ra Leví mi ñungüi ya 'ñatsa nguxboja ne ma'ra ya ts'oja'i to'o himi øt'e ngu nú'ü mængä rá ley ra Moise. Gatho mi huhuini'ü ngue'a ndunthi de gue'ü xqui dñi'a.

¹⁶ Nu'bú 'raya xah-nate de ra ley ne 'raya fariseo nú'ü ya ja'i to'o nts'edi jamasu rá ley ra Moise, bi hyanda ra Jesu mi ñungüi ya nguxboja ne nú'ü ma'ra ya ts'oja'i. Hangue nu'ü bi 'yambabi yá nxadi ra Jesu bi 'ñembi:

—¿Hanja di ñungüi nuya ya 'ñatsa nguxboja ne nuya ma'ra ya ts'oja'i?

¹⁷ Pe ra Jesu bi 'yøde nú'ü mi mañ'ü ne bi 'ñembabi'ü:

—Nu'ü tó'o 'yo má hño mengui honga ra medico, pe nu'ü tó'o di hñeni ha. Nuga stá ehe pa ga zofo ya 'yøt'ats'oqui pa

da ñobri, hingue stá ehe ga zofo nú'ʉ øt'e xá hñó.

Ra Jesu bi t'ambabi de ra ayuno

(Mt. 9:14-17; Lc. 5:33-39)

18 'Nara 'mi'qui mri ayuna yá nxadi ra Xuua ne yá nxadi ya fariseo, bi 'ñehe 'raya ja'íbi c'q'a'tsa ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—¿Hanja nuyá nxadi ra Xuua ne yá nxadi ya fariseo di ayuna'ʉ, pe nuri nxadigue hingui ayuna?

19 Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—¿Ha gue dí 'ñepi da ayuna nuya ja'i to'o xa ts'ohna ja 'nara nthati? Hina. Nu'ʉ da ñuni xá hñó ngue'q 'bú'ʉ co nú'a to'o ma da nthatui rá 'behñá. Mientra 'bú'ʉ co ra nañvio hindí 'ñepi da ayuna.

20 Pe ma da zóra pa gue sta dámfri'ʉ da ts'ixa ra nañvio, nu'bú ha, gue'bú da ayuna nú'ʉ yá amigo'q.

21 Hindí 'ñepi da 'bø'ta 'nara zedutu co 'nara 'ra'yo dutu, ngue'q nura 'ra'yo dutu'q da gut'a nura zedutu y ma'na da ntani.

22 Nixi hingui tsa da sit'a ra 'ra'yo vinu ja 'nara zebota, ngue'q ra 'ra'yo vinu da fóca ra zebota, y njabú da ts'oca ra bota y da mfanga ra vinu. Ma'na xá hñó da sit'a ra 'ra'yo vinu ja 'nara 'ra'yo bota pa njabú hinte da ja.

Ya nxadi bi doca ya ngaha gá trigo ra pa dega tsaya

(Mt. 12:1-8; Lc. 6:1-5)

23 'Nara sabdo ra pa dega tsaya ra Jesu bi thogui co yá nxadi ja 'raya huahi, y

nuyá nxadi bi mædi bi doca ya ngaha dega trigo.

24 Hangue ya fariseo bi 'ñemba ra Jesu:

—Ndi, ri nxadi thoca ya ngaha gá trigo, y nubyá go ra pa dega tsaya, y ra ley mægue hinda t'øt'e njabú.

25 Nu'bú ra Jesu bi dædi ne bi 'ñena:

—¿Ha hinxcá hñe'thʉ nú'q bi 'yøt'a ra Davi ne nú'ʉ mi 'ñoui nú'bú mi zu ra thuhu y mi otho te da zi'ʉ?

26 Nu'á bi yøt'a ja rá nija Ajuá ne bi zi nuya thuhme xqui thuxni ja rá thandi Ajua, ne bi umba nú'ʉ to'o mi 'ñoui pa da ziui. Y nuya thuhme'ʉ himrí 'ñepi to'oraza da zi, hønse ya macja. Bi t'øt'a njabú nuya pa'ʉ nú'bú mrá ndamacjá ra Abiatar. Y hingrá ts'oqui nú'á bi 'yøt'a ra Davi.

27 Nehe ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—Ra pa dega tsaya bi thuts'i pa rá hñó ya ja'i, hingo bi thoca ya ja'i pa da 'mái ja rá hmanda ra pa dega tsaya.

28 Hangue Nú'q To'o bi e bi Nja'i ha ra ts'edi pa da manda masque ra pa dega tsaya.

3

'Nara 'ñøhø xqui 'yot'a 'nará 'ye

(Mt. 12:9-14; Lc. 6:6-11)

1 Ra Jesu bi yøt'a ma'na'qui ja ra nija, ne xqui zønini 'nara 'ñøhø xqui 'yot'a 'nará 'ye.

2 Y ya fariseo mi aca ra Jesu ua da 'yøthebi rá 'ye nura pa dega tsaya, pa da za da ñapabi.

³ Nu'bá ra Jesu bi 'ñemba
nú'a ra 'ñøhø xqui 'yot'a rá
'ye:

—Bá ecua, 'bai ja yá thandi
ya ja'i.

⁴ Nepa bi 'yamba ya fariseo
ne bi 'ñembi:

—¿Ha dí 'ñepi 'nara ja'i da
'yot'a 'nara hño ra pa dega
tsaya, o da 'yot'a nú'a hinxá
hño? ¿Ha gue xá hño da
ñamba rá te 'nara ja'i, o da
hyo'á?

Pe ya fariseo hinte bi
datuabi.

⁵ Nu'bá ra Jesu bi bø rá
cue, ne bi du rá m̄ai ndunthi
ngue'á nuya fariseo'á himi
ja yá nthecate. Hangue bi
'ñemba ra da'thi:

—T̄unga ri 'ye.

Y nu'á bi 'yot'a njabu ne
'bestho bi ñ̄anga rá 'ye.

⁶ Nu'bá bi bønga ya fariseo
ne bi ma bá c'q'tsua yá mfats'i
ra nda Erode pa bi 'ñu'ti'á
hanja da za da hyohma'á ra
Jesu.

*Ndunthi ya ja'i mi 'bui ja ra
ñ̄anga ndehe*

⁷ Pe nura Jesu bi ma ja ra
ñ̄anga ndehe co yá nxadi, ne
bi d̄eni'á ndunthi ya ja'i me
Galilea.

⁸ Nehe mi d̄eni'á ya me
Judea, ne ya me Jerusale,
ne ya me Idumea, ne ya me
Tiro, ne ya me Sidó co nú'á ya
me ri'nandi ra dathe Jordá.
Mi ehe da c'q'tsi'á ngue'á
xqui 'yøde'á de nú'á ya d̄anga
nt'udi mi øt'e.

⁹ Ha ra Jesu bi xipa yá nxadi
gue da dat'a 'nara motsa
guetbu ja ra ñ̄anga ndehe,
ngue'á xi xmá nts'i'mi ja ra

hmunts'i co rá ndunthi ya
ja'i.

¹⁰ Ra Jesu xqui 'yøthe ndun-
thi ya da'thi, hangue ringue'á
gatho nú'u to'o mri hñeni mri
'ñent'i pa da z̄adi da dani'á.

¹¹ Y nu'á tó'o mi pc'tsa
ya ts'ondahí, mi hyanda ra
Jesu bi ndandiñahmu'á ja rá
thandi, ne mi mafi mi ena'á:

—Nu'igo gue'e rá T'u'i Ajuá.

¹² Nu'bá ra Jesu bi 'bepabi
nú'á ya ts'ondahí gue hinda
xipa ya ja'i mi to'o'á.

*Ra Jesu bi zohna nú'á
'ret'amayoho yá nxadi*

(Mt. 10:1-4; Lc. 6:12-16)

¹³ Nepa ra Jesu bi bøxa ja
'nara t'øhø ne bi zohna nú'á
to'o xqui huahni, ne nu'á bi
ma bá munts'ini con gue'á.

¹⁴ Y nu'á bi hñuxa
'ret'amayoho ya nxadi pa da
'ñoui, ne pa da m̄ehni da zofo
ya ja'i.

¹⁵ Ne bi umba ra ts'edi pa da
'yøthe ya da'thi ne da 'yenga
ya ts'ondahí.

¹⁶ Y nuya guehya yá
thuhu nú'á 'ret'amayoho yá
nxadi: ra Simu nú'á 'mefa bi
thu'mbabí ra Pedro;

¹⁷ ra Cobo ne ra Xuua yá t'á
ra Sebedeo nú'á bi thu'mbabí
ya Boanerge nú'á ne da 'ñena
xi ja yá ts'edi ngu ra ngani.

¹⁸ Bi thuts'i nehe ra Andre,
ra Lipe, ra Tolo, ra Teo, ra
Toma, ra Cobo rá t'á ra Alfeo,
ra Tadeo, ne ra Simu nú'á
xqui 'ñoui nú'á ra hmunts'i rá
thuhu ya cananista,

¹⁹ ne ra Juda Iscariote nú'á
to'o bi da ra Jesu.

Ra Jesu bi t'embabi gue mi hampa rá ts'edi ra nda de ya ts'ondahi

(Mt. 12:22-32; Lc. 11:14-23; 12:10)

Nu mi gai ja ra t'øhø ra Jesu ne yá nxadi bi yut'i ja nū'a ra ngu xqui mihi.

²⁰ Nu'bá bi yopa munts'a ma'na'qui ndunthi ya ja'i asta himi tsa da ñunga ra Jesu ne yá nxadi.

²¹ Nepa bi 'yøde nuya mengu rá ngu ra Jesu gue hinte xqui zi'a, hangue bi 'ñehe' pa da zits'i'a ngue'a mi eñi' gue xqui 'be rá mfeni.

²² Nehe 'raya xahnate de ra ley xqui 'ñehe de Jerusale mi 'ñémbi'.

—Nuni ra Jesu pe'tsa ra Beelsebú nū'a ra nda de ya ts'ondahi, ne hampa rá ts'edi'a pa da 'yenga nū'a ma'ra yá mits'ondahiu.

²³ Hangue ra Jesu bi ma'ta nuya xahnate' pa bi xipa 'nara 'bede ne bi 'ñembi:

—¿Ha gue da za ra ts'ondahi da 'yenga yá mits'ondahiu?

²⁴ Nu'bá 'nara hnini da hegue sehe, da nhuata gatho ra ts'utbi.

²⁵ Y nu'bá 'nara 'mái da 'ñutsa 'na ngu ma'na, hinda za da 'mái 'nadba'.

²⁶ Y nu'bá ra ts'ondahi da ntuhni co yá mits'ondahiu, nu'bá da nhuata yá ts'utbi'.

²⁷ Nixi hinto da za da yut'a ja rá ngu 'nara 'ñøhø nū'a xi o rá ts'edi, ne da bepabi nū'a te pe'tsi nu'bá hingue 'met'o da du'ti. Njabá ha, da za da bepabi.

²⁸ Majuqni dí xi'ahø, gatho ya ts'oqui ne ya ts'one da za dra punbabu ya ja'i,

²⁹ pe nu'a tó'o da ñama'ñø de nū'a øt'a ra Maca Ndahi, otho rá pumbate, ne da duxa rá ts'oqui pa nzantho.

³⁰ Bi ma njabø ngue'a ya xahnate de ra ley ya mi ñama'ñø de rá 'befi ra Maca Ndahi, ngue'a xqui mañ' gue ra Jesu mi pe'tsa 'nara ts'ondahi.

Rá nana ne yá cu ra Jesu

(Mt. 12:46-50; Lc. 8:19-21)

³¹ Ne 'mefa bi zøhø rá nana ra Jesu co yá høcu, bi 'mai' møte ne bi mehni to da ts'i'a.

³² Ne ndunthi ya ja'i xqui munts'i ja ra ngu ne mi huhni ja rá nthets'i ra Jesu. Nepa ra 'mehni bi xipabi ne bi 'ñembi:

—'Bahni ri nana ne ri cu møte bí tøp'a'i.

³³ Ha nu'a bi dadi:

—¿To'o ma nana, ne to'o ma cuga?

³⁴ Nu'bá bi nhyanne ne bi hyanda gatho nū'a mi huhni ja rá nthets'i ne bi 'ñena:

—Nuya go guehyø ma nana ne ma cu.

³⁵ Ngue'a nu'a tó'o da 'yø'tua rá paha Ajuq, go gue'a ma cu, ma nju ne ma nana.

4

Ra 'bede de ra mot'i
(Mt. 13:1-9; Lc. 8:4-8)

¹ Ra Jesu bi yopa mudi da xahna ya ja'i ja ra ñanga ndehe, ne jabi thets'ini ndunthi ya ja'i, hangue nu'a bi 'yøt'e, bi bøts'e bi hñudi ja 'nara motsa mbo ja ra dehe,

ne gatho ra hmuntsja'i bi gohi ja ra ñanga ndehe.

² Ne mi utua ya ja'i ndunthi ya t'ot'e co ya 'bede, ne bi 'ñembabi'ü:

³ —'Yødehu nuna ma ga xi'ahü de 'nara mot'i.

⁴ De nu mi xanga ya nda, 'ra bi zo ja ra 'ñu y ya ts'ints'ü bi 'ñehe bi gondi.

⁵ Ma'ra ya nda bi zo ja ra 'bodo habü xmá nxini ra hai hangue bi dama fots'e.

⁶ Pe nu mi nzø ra hyadi bi huixqui ne bi 'yot'i'ü ngue'a mi otho ndunthi yá 'yu.

⁷ Ma'ra ya nda bi zo ja ya 'bo'bini, y ya 'bini bi dama nte ne bi xumi nü'ü ya nda xqui fots'e, hangue bi 'yot'i ne himbi hogui.

⁸ Pe nu ma'ra ya nda bi zo ja ra hoga hai, bi fots'e ne bi nte, ne bi unga yá sofo, 'ra bi unga 'natema'rët'a ya nda, ma'ra bi unga hñu'rate, ha nu ma'ra asta bi unga 'na ntethebe ya nda.

⁹ Nu'bá ra Jesu bi 'ñembí'ü:

—Nu'ä to'o ja rá nt'ode pa da 'yøde, dá 'yøde nuna dí mä.

Te rí bøni nuya nt'udi
(Mt. 13:10-17; Lc. 8:9-10)

¹⁰ Y nu de ya xqui ma ra hmuntsja'i, nu'bá nü'ü 'rët'amayoho yá nxadi ne nü'ü ma'ra xqui gohi, bi 'yambabi'ü ra Jesu bi 'ñembí:

—¿Te ne da mä nü'ä ra 'bede gá xicie?

¹¹ Y nu'ä bi 'ñembí'ü:

—Go rá paha Ajuä gui pahü nü'ä himi fadi maya'bü de hanja ri manda Ajuä, pe nu'ü ma'ra ya ja'i nü'ü hingui

dena Ajuä ma da 'yøde co ya 'bedetho.

¹² Ma da nja ngu mänga ra Mäca T'ofa, gue masque da hyandi'ü, pe hinda zo yá mfeni, masque xi da 'yøde, pe hinda badi'ü, hangue hinda ma da ñobi pa hindra pumbabi yá ts'oqui.

Ra Jesu bi mä te rí bønga nura 'bede de ra mot'i
(Mt. 13:18-23; Lc. 8:11-15)

¹³ Nehe bi 'ñembabi'ü:

—¿Ha gue himbi zo ri mfeniha nuna ra 'bede de ra mot'i? Nu'bá ¿hanja da za gui pahü ma'ra ya 'bede nü'ü ma ga xi'ahü?

¹⁴ Nu'ä ra mot'i go gue'a to'o mänga ra mäca noya.

¹⁵ Y nu'ü ya nda bi zo ja ra 'ñu go gue'ü to'o bi 'yøde ra mäca noya, y ra Satá 'bestho bi 'ñehe bi patua yá mfeni pa da pumfri nü'ä ra mäca noya xqui sipabi.

¹⁶ Ha nu'ü ya nda bi zo ja ra 'bodo go gue'ü to'o bi 'yøde ra mäca noya y 'bestho bi dama gamfri y ne xi bi johya.

¹⁷ Pe ngu nü'ü bi 'ñothro yá 'yu, go gue'ü to'o camfri 'raya zi patho, ne sta tho ya nt'utsate o ya ts'othogui porá ngue ra mäca noya, nu'bá 'bestho da 'uegue'ü.

¹⁸ Ha nu'ü ya nda bi zo ja ya 'bo'bini go gue'ü to'o bi 'yøde ra mäca noya,

¹⁹ pe nu'ü ri ho ndunthi ya ts'ojohya de ra ximhai, ne beni hanja da za da me'tsa ndunthi ya t'ot'e ne da dähä ndunthi ra boja. Hangue nuya ya ts'onc'at'i hingui

hopi da te yá jamfri, ne nú'á bi 'yøde da 'meditho.

²⁰ Ha nu'á ya nda bi zo ja ra hoga hai bi unga yá sofo, 'ra bi unga 'natema'ret'a ya nda, ne ma'ra bi unga hñu'rate, ha nu ma'ra 'na nthebe, nu'á go gue'á to'o bi gamfri ra mäca noya ne xi bi hnequi yá hoga 'bëfi.

*Ra 'bede de ra ñot'i
(Lc. 8:16-18)*

²¹ Ra Jesu bi yopa zofo ra hmuntsja'i ne bi 'ñembabi:

—Hinto da tsøgue 'nara ñot'i ne da ye'mba 'nara 'bøts'e o da ja nja'ti de ra fidi. Hina, dra tøte habu da nøgue pa da yot'i xá hño.

²² Njabu nehe nú'á ja mant'aguihya, 'mëfa ma da hnequi, ne nú'á hingui tsa da fadibya, 'mëfa ma da fadi.

²³ Nu'á tó'o ja rá nt'øde pa da 'yøde, dá 'yøde núna dí mä.

²⁴ Nehe bi 'ñembibi'á:

—Ngu t'ena, co nura t'eni guí eñhu, con guet'atho ma da t'ëñ'ahu, y asta ma'na da thu'ts'a'ihu ri t'ënihu. Hangue dí xi'ahu, jamasuhu hanja gui 'yødehu nú'á dí mä, ngue'á nu'bägui jamasuhu, ma da zo ri mfenihu, pe nu'bägui hingui jamasuhu, hinda za gui pähu.

²⁵ Ngue'á nu'á tó'o da badi nú'á dí mä, ma'na da t'umbabi ra mfadi, pe nu'á tó'o hinxu badi, nú'á ma da thacuabi nú'á ra mfadi pe'tsi.

Ra 'bede de ra nda nú'á 'yo rá te

²⁶ Nehe bi xipabi'á:

—Rá hmanda Ajuá nja ngu 'nara 'ñøhø pot'a ya nda.

²⁷ Y nú'á ra mot'anda'á aha dega xuui ne nangui dega xudi bí c'a'lsa rá 'bot'i. Ne nú'á ra 'bot'i'á da føts'e ne da nte, pe nú'á ra 'ñøhø hingui padi hanja xa njabu.

²⁸ Ra hai øt'e pa da føts'e, da nte, da hneca rá 'bai, ne 'mëfa da bø yá daxi.

²⁹ Ne ya sta ñats'i, 'bestho nura mot'i'á da ma da xofo ngue'á ya bi zø ra pa dega sofo.

*Ra 'bede de ra nda dega mostasa
(Mt. 13:31-32; Lc. 13:18-19)*

³⁰ Nepu ra Jesu bi 'ñena:

—Ma ga xi'ahu ma'na ra 'bede ri nhycuaui rá hmanda Ajuá.

³¹ Rá hmanda Ajuá nja ngu 'nara nda dega mostasa, nú'á ma'na go ra zi notsi de gatho ma'ra ya nda.

³² Pe nu sta 'bot'a nú'á ra nda, ma'na da nte ne da ntangui que gatho ma'ra ya ndapo, ne da nja yá danga 'yeza asta ya ts'ints'á da za da nøhni.

*Ra Jesu bi zofo ya ja'i dega 'bede
(Mt. 13:34-35)*

³³ Ra Jesu mi xipabi'á ra mäca noya co ndunthi ya 'bede asta habu bi za bi zo yá mfeni'á.

³⁴ Mi zofo ya hmuntsja'i co ya 'bedetho nú'á ri nhycuaui rá hmanda Ajuá, pe nu'bämi 'bæseui yá nxadi mi xipabi'á te ri bøni nú'á ya 'bede xqui xipabi'á.

Ra Jesu bi japi bi tsaya ra bunthi

(Mt. 8:23-27; Lc. 8:22-25)

³⁵ Y nu mi put'a ra nde ra pa'a, ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—Ma ga 'raxhu ri'nandi ra ndehe.

³⁶ Hangue bi 'ñedi'á de ra hmuntsja'i, ne nu'á ne yá nxadi bi gu ra motsa habu mi o'á pa da 'rax'u ri'nandi, ne ma'ra ya ja'i bi deni'u co ya t'uca motsa.

³⁷ Y ya de mi 'yo'u ja ra ndehe, bi mu 'nara dangu bunthi ne mi tonts'a ra dehe ja ra motsa asta mi ne xa ñuxhma.

³⁸ Ha ra Jesu mi aha ja ra ts'at'a motsa ne xqui 'yents'a rá ñaxu ja 'nara nthuhñu, ne yá nxadi bi ma bá a, ne bi 'ñembabi:

—¡Xahnate! 'Matho hinguí tu ri mhi gue ma ga chihu ja ra dehe.

³⁹ Nu'bá ra Jesu bi nangui ne bi zhi ra bunthi, ne bi 'ñemba ra ndehe:

—¡'Butho!

Y 'bestho bi tsaya ra bunthi ne ya himbi 'ñqani ra ndehe.

⁴⁰ Nu'bá ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—¿Hanja guí tsuhu? ¿Ha gue otho ri jamfrihu?

⁴¹ Nu'bá nuyá nxadi'á bi 'yo'u, ne mi 'ñémse'u 'na ngu ma'na:

—¿Te ma ts'edi hani 'bu? ngue'u asta ra ndahi ne ra ndehe øtuabi.

5

Ra Jesu bi 'yemba ya ts'ondahi 'nara 'ñøhø me Gadara

(Mt. 8:28-34; Lc. 8:26-39)

¹ Nepu ra Jesu ne yá nxadi bi zøni ja ra hai Gadara de ri'nandi ra ndehe.

² Y ra Jesu bi gai de ra motsa, y 'bestho bi ntheu 'nara 'ñøhø xqui 'ñehe de habu ja ya nt'agui ne mi pe'tsa ya ts'ondahi.

³ Nura 'ñøhø'á ya xi ja mi 'buhni ja ya nt'agui, ne hinto mi tsa da zami masque dra that'i co ya cadena.

⁴ Ndunthi ya 'mi'qui xcri that'i co ya cadena ja yá 'ye ne ja yá ua, pe nu'á mi c'uctho ne mi øt'e ya xenitho, ne hinto mi ja rá ts'edi pa da zami.

⁵ Ma pa ra xuui mi 'yo ja ya t'øhø ne ja ya nt'agui ne nzantho mi mafi ne mi ntseni sehe co ya do.

⁶ Pe nú'á ra 'ñøhø mi hyanda ra Jesu de yabu, bi nest'ihi bi ma bá tsudi ne bi ndandiñahmu.

⁷ Nepu bi mafi nts'edi ne bi 'ñena:

—Nu'i Jesu, rá T'u'i Ajuq de mahets'i, ¿te 'be guí ne con guecje? Dí bante'ihe ja rá thuhu Ajuq gue ote xqui ma gui 'yotcahe.

⁸ Bi ma njabu ngue'u ra Jesu ya xqui 'ñembabi:

—¡Nu'ahu ts'ondahihu, pøñhu de nuna ra 'ñøhø!

⁹ Nepu ra Jesu bi 'yambi:

—¿Te rá hu'ahu?

Y nu'á bi daqdi bi 'ñena:

—Xa thu'mgahe ya 'motho ngue'u xi dí ndunthihe.

¹⁰ Nepu nuya ts'ondahi'u xi bi bantebi ra Jesu gue hinda 'yeni de ra hai Gadara.

¹¹ Ne guetbu ja ra t'øhø mi 'yonu 'nara danga taxo ya ts'udi mi nuni.

¹² Hangue nú'u ya ts'ondahi bi bantebi ra Jesu ne bi 'ñembi:

—'Racje nsequi ga ma ga catheni ja ya ts'udi.

¹³ Nu'bá ra Jesu bi umba nsequi bi ma'u pa bi yøt'a ja ya taxo ts'udi'. Y nuya taxo ts'udi'u bi nest'ihi bi nhyøt'a ja ra ndehe ne bi jat'i'u. Ne nú'u ra taxo mi ngu yo 'mo.

¹⁴ Nu'bá nú'u ya mapts'udi bi nest'ihi bi ma'u pa mbo ra hnini ne gatho rá nthets'i pa mi xipa ya ja'i de nú'u te xqui nja. Nepu ndunthi ya ja'i bi 'ñehe pa da hyandi te xqui nja.

¹⁵ Nú'u bi zøhø habu mi 'bai ra Jesu ne mi 'buhni nehe nú'u ra 'ñøhø to'o mi pe'tshmá ya ts'ondahi, ne bi hyandi'u mi huhni, ya mi he rá dutu ne ya mi ja rá mfeni. Nu'bá xi bi 'yø'u ngue'u nu'u mi padi gue nura 'ñøhø'u xi mi pe'tsa ndunthi ya ts'ondahi hmáhu.

¹⁶ Nepu nuya ja'i to'o xqui hyandi te bi tho ya ts'udi ne ra 'ñøhø to'o mi pe'tsa ya ts'ondahi, bi metuabi ma'ra, ne xi bi 'ño ra 'bede.

¹⁷ Hangue ya me Gadara bi mädi bi bantebi ra Jesu gue da böni de guehni.

¹⁸ Y nu mi yopa bøxa ra Jesu ja ra motsa, ra 'ñøhø nú'u to'o mi pe'tsa ya ts'ondahi

bi bantebi'u gue da hopi da meui.

¹⁹ Pe ra Jesu himbi hopi, bi 'ñembi:

—Grí ma ri ngu ne bá xipa gatho ri ja'i de gatho nú'u ya t'øt'e xa 'yø't'a'i Ajuaq ngue'u bi huec'a*li*.

²⁰ Hangue bi ma nú'u ra 'ñøhø nuni ja ra hai Decápoli ne ja bi 'muhni bi xipa ya ja'i de nú'u te xqui 'yø'tuabi ra Jesu, ne gatho to'o bi 'yøde xi bi 'yø'u.

*Bi ñani rá t'ixu ra Jairo,
nehe bi ñani nú'u ra 'behñá bi
damba rá he ra Jesu*

(Mt. 9:18-26; Lc. 8:40-56)

²¹ Ra Jesu ne yá nxadi bi yopa 'raxa ma'na'qui pa ri'nandi ra ndehe, ne ja bi mani 'nara hmuntsja*'i* pa bá tsudi'u ja ra ñanga ndehe habu bi zøhø.

²² Nehe bi zønini 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Jairo y mi gue'u 'na de nuya ndá de ja yá nija'u. Y nu mi hyanda ra Jesu bi ndandiñahmu ja yá ua'u.

²³ Nepu bi bantebi bi 'ñembi:
—Ma zi t'ixu ya ma da du.
Maha pa gui hñu'tsua ri 'yε pa nú'u da ñani y hinda du.

²⁴ Hangue ra Jesu bi meui'u, ne 'nara danga hmunts*'i* bi deni ne xi xmá nts*'i*'mi.

²⁵ Nehe mi pani 'nara 'behñá mi xo'uua ya ji, ya mi pe'tsa 'ret' amayoho njeya mi tsu nura hñeni'u.

²⁶ Xqui degue gatho rá bojá ja ya medico y ni ts'u hinxqui zamahño, ma'na mi 'yo mri za'yε.

²⁷ Nú'q̄ ra 'bəhñ̄a'q̄ xqui 'yøde nú'q̄ mi øt'a ra Jesu, hangue bi dəni ja ra hmuntsja'i, bi joni ne bi dambabi rá he.

²⁸ Ngue'q̄ mi bense'q̄ gue masque hønse rá he da dambabi, nu'á da ñaq̄ni.

²⁹ Y nu mi dambabi rá he, 'bestho bi tsaya ra ji, ne bi za gue ya xqui ñaq̄ni de rá hñeni.

³⁰ Y ra Jesu 'bestho bi bøtho gue co rá ts'ëdi xqui ñanga 'nara da'thi, hangue bi ñegui ne bi 'ñena:

—¿To'o xa dangagui ma he?

³¹ Pe yá nxadi bi 'ñembabi:

—Guí handi gue ra hmuntsja'i ri ts'ip'a'i ne guí ena gue to xa dañ'a'i.

³² Nu'bá ra Jesu bi nhyan ja gatho ra hmuntsja'i pa da badi to'o xqui dambabi rá he.

³³ Y nura 'bəhñ̄a'q̄ ya mi padi te xqui nja, hangue bi joni co ndunthi ra ntsu ne mi huat'i'a, nepa bi ndandiñahmu ja yá ua ra Jesu ne bi xipabi te xqui ja'a.

³⁴ Nepa ra Jesu bi 'ñembi:

—Ma zi t'ixu'i, ya guí 'bui xá hñó ngue'q̄ xi xcá camfrogui. Grí ma te rá 'ñentho ne ya hinda ma da yopa menga ri hñeni.

³⁵ Y de mi ñaq̄ui ra Jesu nura 'bəhñ̄a, bi zøhø 'nara 'mehni xqui 'ñehe de rá ngu nú'q̄ ra nda de ra nija, ne bi 'ñembi:

—Ya bi du ri t'ixu. ¿Pa te gui xuhña ra xahnate gui tsixa ja ri ngubya?

³⁶ Pe ra Jesu ngu mi 'yøde nú'u ya noya bi mænga ra 'mehni, bi 'ñemba ra Jairo:

—Odi tu ri mui, hønse xi da camfrogui.

³⁷ Nepa bi zixa ra Pedro, ra Cobo ne ra Xuua rá cu ra Cobo, ne himbi hopa ma'ra ya ja'i da dəni.

³⁸ Y nu mi zøni'u ja rá ngu nú'q̄ ra nda, bi hyandi mi 'bøhni ndunthi ya ja'i mi mantho ne xi mi zoñ'u.

³⁹ Nu'bú ra Jesu bi yøt'a ja ra ngu ne bi 'ñemba ya ja'i:

—¿Hanjá guí zoñhá ne guí manthohá? —Nura nxutsi ahaøtho, hingue xa du.

⁴⁰ Pe ya ja'i bi dentho. Nu'bú ra Jesu bi 'bøpa gatho ya ja'i da bøni de ra ngu, nepa bi zixa rá ñaq̄na ne rá dada ra nxutsi, ne co nú'u mi 'ñoui bi yøt'a habu mi 'beni.

⁴¹ Y bi mipa rá 'ye, ne bi 'ñembi:

—Talitha, cumi. —Nura noya'a ne da 'ñena: Ma zi t'ixu'i, dí xi'a'i gui nangui.

⁴² Nepa 'bestho bi nangui ne bi 'ño. Hangue ya ja'i xi bi 'yø nts'ëdi. Y nú'q̄ ra nxutsi'a mi pe'tsa 'røt'amayoho njeyá.

⁴³ Pe ra Jesu bi hñu'mba ra hñ̄a gatho nú'u mi 'bøhni gue ni 'na hinto da xipi de nú'q̄ xqui 'yøt'a. Nepa bi manda gue da t'umba te da zi nú'q̄ ra nxutsi.

6

*Ra Jesu mi 'bøhni Nasare
(Mt. 13:53-58; Lc. 4:16-30)*

¹ Ra Jesu bi bøni de guehni bi ma ja rá hai, bi meui yá nxadi.

² Ne ja ra pa dega tsaya bi yøt'a ja ra nija pa bi nxah-nate, ne ndunthi nú'u to'o mi øde, mi 'yø ne mi ena:

—¿Habu xa bədi nú'q məni?
 ¿To'o xa umbabi ra dənga
 mfadi? ¿Habu xpá hñq nú'q
 ra ts'ed pa da 'yøt'a nú'u ya
 danga nt'udi øt'e?

³ Nuni go guehni ra yaxi,
 nurá t'u ra Maria, ne go yá cu
 ra Cobo, ra Jose, ra Juda ne
 ra Simu, ne yá nju 'bəcua con
 guecja.

Ne nu'u mri 'yøtho, himbi
 gamfri.

⁴ Hangue ra Jesu bi
 'ñembabi':

—'Nará 'məhnni Ajuq da
 t'umba ra t'equ'ei habu hingo
 rá hai, ha nu go rá hai hinto
 umba ra t'equ'ei, nixi ya
 mengu rá ngu.

⁵ Ra Jesu himbi za bi 'yøt'a
 ndunthi ya nt'udi ja rá hai
 ngue'q hinto mi ne da gam-
 fri. Hønse bi hñuxa yá 'ye ja
 ts'utho ya da'thi pa bi ñani':.

⁶ Y nu'q bi 'yø ngue'q ni
 'na təqui himbi ne bi gamfri
 nuya ja'i, ne bi bøni de guehni
 bi ma ja ma'ru ya t'uca hnini
 pa da xahna ya ja'i.

*Ra Jesu bi məhnna yá nxadi
 pa da zofo ya ja'i*

(Mt. 10:5-15; Lc. 9:1-6)

⁷ 'Məfa ra Jesu bi zohna
 nú'u 'ret'amayoho yá nxadi
 ne bi umba ra ts'ed pa da
 'yemba ya ts'ondah*hi* to'o di
 pε'tsi. Nepu bi məhni': dega
 yoho.

⁸ Ne bi xipabi': gue hinte
 da hñat's*i* pa ja ra 'ñu, nixi yá
 'røza, nixi nú'q te da zi, ni ra
 boja, hønse yá bordo hq.

⁹ Nehe bi xipi gue da di'ta
 yá thiza ne da hñaxa 'nada ra
 pat'i.

¹⁰ Nehe bi 'ñembabi:

—Nu xcrí tsøñh ja 'nara
 ngu, ja gui 'bøthuni asta hin-
 gu pøñh de nú'q ra hnini':.

¹¹ Y nu'u gui tsøñh ja
 'nara hnini ne hinto da
 'ra'ahu ntsaya nixi da 'yøde
 nú'q gui məñhu, nu'bu pøñh
 de guehni. Y de xcrí pøñh,
 gui huq'a ri thizahu pa
 hingui hñaxhu nixi ra hai
 de nura hnini':, y njabu
 da bədi'u de nú'q xa 'yøt':.
 Majuqni dí xi'ahu gue nu
 sta zø ra pa da nja ra nsuca
 uenda, nura pa'q ya mengu
 de guehni ma'nu ma da
 ncastiga que ya mengu de
 ra ts'ohnini Sodoma ne
 Gomorra.

¹² Mi uadi bi manga ra Jesu
 njabu, yá nxadi bi ma de
 guehni pa da zo ya ja'i pa da
 ñobri': de yá ts'ocqui.

¹³ Ne mi eni ndunthi ya
 ts'ondah*hi*, ne mi co'tsua ra
 aceite ya da'thi ne mi ñani':.

*Ra Xuua Xi'tsate bi thacua
 rá ñaxu*

(Mt. 14:1-12; Lc. 9:7-9)

¹⁴ Ha nuya pa'u haburaza xi
 xqui nt'øde de nú'u ya dənga
 t'øt'e mi øt'a ra Jesu, asta ra
 ndu Erode bi zo rá gu nehe.
 Hangue bi 'ñena:

—Go gue'q ra Xuua Xi'tsate
 ya xa yopa nte de ra du,
 hangue nubyá ma'nu ja rá
 ts'ed pa da za da 'yøt'a nuya
 dənga nt'udi.

¹⁵ Ma'ru ya ja'i mi ena:

—Go gue'q ra bədi Elíu.

Y nu ma'ru mi ena:

—Go gue'q 'nará 'məhnni
 Ajuq ngu nú'u mi 'bøhi
 maya'bu.

¹⁶ Ha nu mi 'yøde ra ndaq
Erode njabu, bi 'ñena:

—Gue'a ra Xuua nú'a dá
tacua rá ñaxu ne ya xa yopa
nte ma'na'qui.

¹⁷ Bi beni njabu ngue'a
xqui mèhni to bi gø ra Xuua
pa bi got'a fadi, ngue'a xqui
hñacuabi hmøha gue hinda
'yøt'e drá 'bèhñä ra Erodía,
ngue'a ra Erodía mrá 'bèhñä
ra Lipe nú'a to'o mrá cu ra
Erode.

¹⁸ Ra Xuua xqui hñacuahma
ra Erode ne xqui 'ñembi:

—Hingui ho gui tsimba rá
'bèhñä ri cu.

¹⁹ Hangue ra Erodía xi bi
ütsa ra Xuua ne mi ne to da
gats'i pa da hyo, pe himi tsa,

²⁰ ngue'a ra Erode mi su ra
Xuua pa hínte da t'ø'tuabi,
ngue'a mi pødi gue mrá
hoja'i ne xmá nt'axi rá mfeni
hangue mi pe'tsua ra t'equ'ei.
Ne mi ho da 'yøde nú'a mi ma,
pe himi tso rá mfeni nú'a mi
øde hangue himi pødi te da
beni.

²¹ Pe bi zø ra pa bi nja ngu
nú'a mi ne ra Erodía. Nu mi
da rá pa ra Erode bi 'yøt'a
'nara ngo ne bi 'ñehe gatho
yá mfats'i ne ya nzaya ne ya
t'üca ndaq to'o mi manda ra
hai Galilea.

²² Nuni ja ra ngo bi yøt'a rá
t'ixu ra Erodía ne bi nei ja yá
thandi'u. Ha ra ndaq Erode ne
nú'u to'o mi huhui ja ra mexa
bi hopa rá hnei. Hangue ra
Erode bi 'ñemba ra nxutsi:

—'Yacagui gatho nú'a gui
ne y ga 'ra'a'i.

²³ Ne bi jurabi ne bi
ñatuabi da umbi asta made

de habu gatho mri manda 'bu
da 'yadi.

²⁴ Nepu bi bønga ra nxutsi
ne bá ambø ra Erodía nurá
nana'a ne bi 'ñembi:

—¿Te ga adi 'bu?

Y rá nana bi 'ñembi:

—Xipi da 'ra'i rá ñaxu ra
Xuua Xi'tsate.

²⁵ Nu'bú nu'a bi dama men-
gui ja ra ndaq ne bi 'ñembi:

—Dí ne gui 'racagui nubya
'bestho rá ñaxu ra Xuua
Xi'tsate ja 'nara manza.

²⁶ Nu'bú ra ndaq bi du rá mhi
nts'edi. Pe ya xqui jurabi nú'a
ra nxutsi ne xqui 'yøde gatho
to'o mi huhuini ja ra mexa,
hangue mi pe'tsi te da 'yøt'e
nú'a xqui ma.

²⁷ Hangue bi dama mèhna
'nara soldado pa da hñampa
rá ñaxu ra Xuua.

²⁸ Nepu nú'a ra soldado bi
ma ja ra fadi bá tacua rá
ñaxu ra Xuua, ne bi 'yents'a
ja 'nara manza pa bá hñampa
ra nxutsi, nepu ra nxutsi bi
hñat'sua rá nana'a.

²⁹ Y nu mi 'yøde yá nxadi
ra Xuua bi ma ja ra fadi pa
bi du'tsua rá ndo'yo pa bá
agui'u.

*Ra Jesu bi 'uinga thogui
cat'a 'mo yaya ja'i*

(Mt. 14:13-21; Lc. 9:10-17;
Jn. 6:1-14)

³⁰ Nú'u 'ret'amayoho yá
nxadi ra Jesu xqui mèhni da
ma da zofo ya ja'i, 'mefa bá
pengui de habu xqui ma, ne
bi munts'i'u habu mi 'bu'i ra
Jesu, ne bi xipi gatho te xqui
'yøt'e'u ne nú'a xqui 'ñudi'u.

³¹ Nu'bú ra Jesu bi xipabi'u:

—Maha ga 'uegueh^u 'namb^u seh^e pa ga ntsayah^u.

Mi m^anga njab^u ngue'^q ndunthi ya ja*'i* mi pa y mi ts^oh^o hab^u mi 'b^ui^u ne mi otho ra pongui pa da ntsaya nixi pa da ñuni.

³² Hangue bi ma'^u co 'nara motsa pa bi 'rani ri'nandi hab^u hinto mi 'b^ui.

³³ Pe ndunthi ya ja*'i* bi hyandi mi ma'^u ne bi hyandatho'^u ra Jesu hab^u rí z^oni, hangue nu'^u ne ndunthi de nú'^u mi 'b^u ja ya t'uhnini bi nest'ihi bá gat*'i* ja rá hyo ra ndehe ne go rá m^adi bi z^on'^u.

³⁴ Y nu mi z^onga ra motsa ja ra ñ^anga ndehe, bi gai ra Jesu ne bi hyanda nú'^q ra hmuntsja*'i* xqui z^onini, ne xi bi huequi'^u ngue'^q mi ngu ya deti jo'o yá ma'y^o, hangue nu'^u bi m^adi bi xahni'^u ndunthi ya t'^ot'e.

³⁵ Ha nu de ya mi nde, ya nxadi bi joni hab^u mi 'bai ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—Ya bi nde ne nuua hab^u dí 'b^uhu go ra mbonthi.

³⁶ Xipa ya ja*'i* da ma da dai te da zi ja ya ngu ne ja ya hnini nú'^u ja guetbu de guecua, ngue'^q otho te da ziuay^u.

³⁷ Pe ra Jesu bi d^adi:

—Go da umf^u te da ziyu.

Nu'b^u ya nxadi bi 'ñembibi:

—¿Ha gue ga mahe ga tañhe yo nthebe denario dega thuhme pa ga 'uiñheyu?

³⁸ Pe ra Jesu bi 'yambabi'^u ne bi 'ñembibi:

—¿Hangu ya thuhme guí hah^u? Nuhu x^a.

Y nu mi hyandi'^u bi 'ñembabi:

—Nsøcta c^at'a ya thuhme ne yoho ya zi hu^a dí h^ahe.

³⁹ Nu'b^u ra Jesu bi xipa ya ja*'i* da 'yøt'a ya t'uca hmunts'i ne da hñudi'^u ja ra 'bot'e.

⁴⁰ Hangue bi 'yøt'a ya t'uca hmunts'i dega nthebe ne dega ndenthebe, ne bi hñudi'^u.

⁴¹ Nu'b^u ra Jesu bi g^u nú'^u c^at'a ya thuhme ne nú'^u yoho ya hu^a, ne bi nøts'e mahets'i ne bi umba njam^adi Aju^ará Dada. Nepu bi hyeca ya thuhme ne bi hyecua yá nxadi pa da umba ya ja*'i*, ne bi x^ani nú'^u yoho ya hu^a pa bi thecua gatho nú'^u ya hmuntsja*'i*.

⁴² Y gatho bi ñuni asta bi niñ^a'u.

⁴³ Nepu bi hmunts'a gatho ya x^aca thuhme ne ya x^aca hu^a nú'^u bi bongui, ne bi ñuxa 're^at'amayoho ya 'bøts'e.

⁴⁴ Ha mi ngu c^at'a 'mo ya 'ñøh^o nú'^u bi ñuni, y nuya 'b^uehñ^a ne ya b^atsi himbi ma 'mede.

Ra Jesu bi 'ñø mañq ra ndehe

(Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21)

⁴⁵ Nepu ra Jesu bi xipa yá nxadi gue da 'met'o'^u co ra motsa pa ri'nandi pa rí mani ja ra hnini Betsaida, y nu'^q bi gohini mi edi ya ja*'i* pa da ma ja yá ngu.

⁴⁶ Y mi uadi bi 'ñedi'^q, bi bøxa ja ra t'^oh^o pa bá apabi Aju^ará Dada.

⁴⁷ Y ya mi 'mexuui ra pa'a ra motsa ya mi 'yo madetho ra ndehe, ha nura Jesu mi 'butritho ja ra t'^oh^o seh^e.

⁴⁸ Y bi hyanda yá nxadi gue ya xqui zabi'ʉ de mi 'yonga ra motsa ngue'aq mi tsedi ra bənθi ne himi hopi da 'ñō. Y nurá hyax'aq hamxuditro ra Jesu bi ma pa ri'nandi mi 'yothro mañā ja ra dehe, ne mi ma da tho'tshmā yá nxadi.

⁴⁹ Pe yá nxadi bi hyandi mi 'yo mañā ja ra dehe ne xi bi mafí'ʉ ngue'aq mi hu yá mui gue mi 'nara pite.

⁵⁰ Ri gatho'ʉ bi hyandi ne xi mi tsu'ʉ. Pe ra Jesu 'bestho bi zofo ne bi 'ñembi'ʉ:

—jOguí tsuhʉ, go gueque, oguí tu ri muihʉ!

⁵¹ Nepʉ bi bøxa ja ra motsa con gue'ʉ ne 'bestho bi ntsaya ra bənθi, hangue yá nxadi xi bi 'yø nts'edi.

⁵² Himi pədi'ʉ te ma ts'edi mi ha, nixi xqui zoda yá mfeni hanja xqui japi da xu ya thuhme, ngue'aq xmá me yá coraso'ʉ.

Ra Jesu bi 'yøthe ya da'thi nuni Genesare
(Mt. 14:34-36)

⁵³ Nu mi 'rats'i'ʉ pa ri'nandi bi zəni ja ra hai Genesare ne ja bi dət'ni yá motsa.

⁵⁴ Y ngu bi gai'ʉ de ra motsa, ya ja'i 'bestho bi bədi gue go mi gue'aq ra Jesu.

⁵⁵ Nepʉ nu'ʉ bi dəma ma ja ya ngu gatho rá nthets'i nura hai'aq pa bá tsi ya da'thi co yá 'bebo ne bi ts'its'i pa habʉ xqui t'lode mi 'bʉ ra Jesu.

⁵⁶ Y habəraza mi pa'a ja ya dənga hnini o ja ya t'ʉca hnini, ya ja'i mi tsi ya da'thi mi pəgui ja ya 'ñu, ne ora mi thohni ra Jesu mi bəntebi

ya ja'i gue da hopa ya da'thi da dambabi masque hənse rá ñəni rá he. Ne toraza mi thambabi, 'bestho mi ñəni de yá hñeni.

7

Hanja gra nts'oca ya ja'i
(Mt. 15:1-20)

¹ 'Raya fariseo ne 'raya xah-nate de ra ley nú'ʉ xqui 'ñehe de Jerusale bi munts'i ne bi ma bá c'aq'tsa ra Jesu.

² Ne bi hyandi gue 'rayá nxadi ra Jesu bi ñuni nsinque xqui nxu'yε ngu yá nzai'ʉ, hangue bi ñama'ñu'ʉ.

³ (Ngue'aq ya fariseo ne gatho ma'ra ya xodyo xi xqui nzai da nxu'yε ante da ñuni ngue'aq njabʉ yá nzai ndu yá xita, ynu'bʉ hinda nxu'yε ngu yá nzai hinda ñuni.

⁴ Ne 'bʉ ora da menga tai'ʉ, 'bʉ hinda nxu'yε hinda ñuni. Nehe mi ja ma'ra yá nzai nú'ʉ xqui 'ñutui ndu yá xita: da xət'a yá ntsi, nuya 'bada ne nuya ts'oe dega bøja, ne da me'tsa yá mfidi pa da gohi strá nt'axi. Ngue'aq mi hu yá mui'ʉ gue co nú'ʉ ya t'løt'e mi øt'e da t'axca yá mfeni ja rá thandi Ajua.)

⁵ Hangue nuya fariseo ne ya xahnate de ra ley bi 'yambabi ra Jesu ne bi 'ñembi:

—¿Hanja nuyʉ ri nxadi hinguí øt'e ngu yá nzai ndu ma xitahʉ maya'bʉ? Nuyʉ ri ñuni masque hinxha nxu'yε.

⁶ Nu'bʉ ra Jesu bi dətuabi'ʉ:

—Nu'ahʉ gyá yohmihʉ. Ra bədi Isaía bi mə de gue'ahʉ

maya'bu gue Ajua bi 'ñena njaua:
Nuna hninina ri nsundagui honse dega noyatho,
pe nuyá mfeni go bí 'yo yabu de gueque.

⁷Nu'u xøcambenigui pe hinte ri muui yá søcambeni,
nguetho nu'u yá hmunda ri manda'u go yá hmandasse, ne mañ'u gue go stá 'bepca'u.

⁸ Xi majuani ngu bi manga ra Isaía de gue'ahu, ngue'u nu'ahu xcá tsocuahu yá hmunda Ajua pa go grí denbahu yá hmunda ndu ri xitahu. Nu'ahu nu'u ri 'befihu, honse ra nsat'a 'bada ne ma'ra ya ntsi, y ma'ra ya t'ot'e de ra nt'axqui.

⁹ Nehe bi 'ñembabi'u:

—Guí hu ri maih gue xá hño nú'u xcá tsocuahu yá hmunda Ajua pa go guí o'tuahu yá nzai ndu ri xitahu.

¹⁰ Nura Moise bi 'ñena: "Umba ra t'equ'e i ri dada ne ri nanqa ne guí su'u", ne "nu'u tó'o da zanga rá dada o rá nanqa dá tho."

¹¹ Pe nu'ahu guí eñhu gue xá hño to'o da xipa rá nanqa ne rá dada njaua: "Nuna ra boja ndí 'ra'ahu hmaqha, nubya go ma ga umba Ajua ngue'u ra Corbán." (Ra Corbán rí boni da 'ñena 'nara 'baha xa t'equ'e pa Ajua.)

¹² Y njabu guí emfu ya ja'i gue ya hinte da umba yá dada ne yá nanqa, ne ya hindu su'u.

¹³ Njabu guí pumfrithohu nú'u bi ma Ajua, ne honse go guí o'tuahu yá nzai ndu ri xitahu, y nehe njabu guí utua ri

batsihu. Ne ndunthi ma'ra ya t'ot'e guí øthu mahyegui ngu nuna.

¹⁴ Nu'bu ra Jesu bi yo zofo ra hmuntsja'i ma'na'qui ne bi 'ñembibu:

—'Yødehu guí gathohu ne dá zo ri mfenihu nuna ma ga ma.

¹⁵ Nu'u cut'a ja rá ne ra ja*'i* hingo gue'u japi da nts'oqui, pe nú'u pøni de rá mfeni ha, go gue'u japi da nts'oqui.

¹⁶ Nu'u tó'o ja rá t'øde pa da 'yøde, dá 'yøde nuna dí ma.

¹⁷ Nepu bi 'uegue'u de ra hmuntsja'i, ne bi yat'a ja ra ngu nú'u xqui mihi, y nuni ja bi 'yambani sehe yá nxadi te rí bønga nú'u xqui xipa ya ja*'i*.

¹⁸ Nu'bu ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—¿Ha gue ne'ahu hinte ri fadihu? ¿Ha hinguí pahu gue hingue nú'u da zi ra ja*'i* go gue'u da japi da nts'oqui?

¹⁹ Ngue'u nú'u ts'i cut'atho ja rá mai 'na, ne pøni ne hinguí ts'ocua rá mfeni.

Njabu bi manga ra Jesu gue xá hño da ts'i gatho ya nzaqui.

²⁰ Nepu bi 'ñena:

—Nu'u ri japi da nts'oca ra ja*'i*, nú'u ya ts'omfeni beni.

²¹ Ngue'u de ja rá ts'omfeni 'na, ja bí ehni gatho nuya ya ts'ot'ot'e: ra nts'inga medinthati, ra nt'e'behñu, ra nthote,

²² ra mfe, ra ts'onc'at'i, ra nts'o'mai, ra nthate, ra nts'o'yo, ra nts'ante, ra nt'ets'i, ne nú'u to'o ri hyøcua nú'u te pe'tsa ma'na, ne nú'u hingui pødi nda'u ra hño nda'u ra 'ñu.

²³ Gatho nuya ya ts'oqui bí ehe de yá ts'omfeni ya ja'i, ne go guehya japi da nts'oqui.

*'Nara 'bəhñq himrá me Israel bi gamfri ra Jesu
(Mt. 15:21-28)*

²⁴ Nepu ra Jesu bi bøni de guehni ne bi ma ja ra hai guetbu ra hnini Tiro ne Sidó. Ne ja bá cut'ini ja 'nara ngu, y himi ne to xa bødi hmåhå, pe 'bestho bi fætho.

²⁵ Ha guetbu de guehni mi 'bøhni 'nara 'bəhñq nú'a mi pe'tsa 'nará t'ixu gue mi pe'tsa 'nara ts'ondähi. Ne bi 'yøde gue xqui zøhni ra Jesu, hangue nu'lá 'bestho bi ma bá c'q'tsi ne bi ndandiñahmu ja yá ua'a.

²⁶ Nura 'bəhñq'a himrá me Israel ngue'a mrá me Sirofenicia. Nu'a bi bøntebi ra Jesu pa da 'yømba ra ts'ondähi nú'a mi pe'tsa rá t'ixu.

²⁷ Pe ra Jesu bi 'ñembabi:
—'Met'o mahyoní ga ø'tua ra hñó ya me Israel, ngue'a nu'bø 'met'o ga ø'tua ra hñó ya 'ra'ñojalí ngu'i, nu'bø ga nja ngu nú'a to'o hømbo yá hñuni ya bøtsi pa da umba ya tsat'yo.

²⁸ Nu'bø nú'a ra 'bəhñq bi døtuabi ne bi 'ñembí:

—Majuani nú'a guí ma Ndada, pe ya tsat'yo tø'mtho nja'ti de ra mexa pa da guxa ya hangui nú'a da dagui de habu ri ñuni ya bøtsi.

²⁹ Nu'bø ra Jesu bi døtuabi:

—Xcá thødi xá hñó, hangue pengui, grí ma ri ngu ne bá nu ri t'ixu gue ya xa bønga ra ts'ondähi de gue'a.

³⁰ Y nu mi zønga rá ngu nú'a ra 'bøhñq, bi zødi rá t'ixu mi 'benga ja rá fidi ne ya xqui bønga ra ts'ondähi de gue'a.

Ra Jesu bi 'yøthe 'nara gogu

³¹ Nepu ra Jesu bi ma de guehni habu mi 'bø guetbu ra hnini Tiro, ne bi gat'a ja ra hnini Sidó ne bi thogui ja ra hai Decapoli pa bi yo menga ja ra ndehe Galilea.

³² Ne nuni ja bá ts'impani 'nara 'ñøhø mrá gogu ne mrá 'bane, y nú'u to'o mri zi'a bi bøntebi ra Jesu da hñuxa rá 'yøde gue'a pa da ñani.

³³ Nu'bø ra Jesu bi gøca nú'a ra da'thi 'nambu de ra hmuntsja'i, ne bi dint'ua yá dedo ja yá gu, nepu bi zots'i yá dedo ne bi damba rá Jane nú'a ra 'ñøhø.

³⁴ Nepu bi nøts'e pa mæhets'i bi 'yønga rá nga'tsi ne bi 'ñembí:

—¡Efatal! —nú'a ne da 'ñena:
¡Dá xogui ri gu ne ri ne!

³⁵ Y 'bestho bi xo yá gu ne bi za bi 'yøde xá hñó, ne bi tuqui rá Jane ne bi za bi ña xá hñó.

³⁶ Ha ra Jesu bi hñu'mba ra hñq ya ja'i gue hinto da xipi, pe nu'u ma'na bi ma bá 'yonga ra 'bede.

³⁷ Y ma'na xi mri 'yø ya ja'i ne bi 'ñena'u:

—Gatho nú'a øt'e xi xá hñó, asta japi ya gogu da 'yøde, ne ya gone da ña.

8

*Ra Jesu bi 'uinga thogui goho 'mo yaja'i
(Mt. 15:32-39)*

¹ Ja nuya pa'u xi bi munts'a ndunthi ya ja'i ma'na'qui, ne mi otho te da zi'u, hangue ra Jesu bi zofo yá nxadi ne bi 'ñembabi:

² —Xi dí hueca nuya ya ja'i ngue'q ya xa 'mai hñu pa con gueque ne otho te da zi.

³ 'Bu ga pehni da ma yá ngu njabutho co ra thuhu, xi'bu rí umba ra hodu má 'ñu ngue'q 'ra xqui 'ñehe de yabu.

⁴ Pe yá nxadi bi 'ñembabi:

—¿Hanza da za ga 'uiñhu nuya ya ja'i gue nuua habu dí 'buhu go ra mbonthi?

⁵ Nu'bu ra Jesu bi 'yambabi yá nxadi ne bi 'ñembi:

—¿Hangu ya thuhme guí hahu?

Nu'u bi datbi ne bi 'ñembi:

—Honse yoto.

⁶ Nu'bu ra Jesu bi xipa ya ja'i da hñudi. Nepu bi gu'nú'u yoto ya thuhme ne bi umba njamai Ajuu rá Dada. Nepu bi hyeque ne bi umba yá nxadi pa da xenbabi ya hmuntsja'i.

⁷ Nehe mi ha'u 'raya t'uca huu ne bi umba ra Jesu. Nepu nu'q bi 'yapa Ajuu da japi, ne bi xipa yá nxadi da umba ya ja'i ya zi xeca huu.

⁸ Y gatho ya ja'i bi ñuni asta xi bi ñiña. Nepu ya nxadi bi munts'a ya xeni nú'u bi bongui y bi ñuxa yoto ya 'bots'e.

⁹ Ha mi ngu goho 'mo ya 'ñoho nú'u bi ñuni, y nuya 'behñu ne ya batsi himbi ma 'mede. Nepu ra Jesu bi 'ñedi'u.

¹⁰ Ne nu'q 'bestho bi boxa ja ra motsa co yá nxadi ne

bi 'rats'i bi ma ja ra hai Dalmanuta.

Ya fariseo mi adi da t'utuua 'nara nt'udi dega milagro
(Mt. 16:1-4; Lc. 12:54-56)

¹¹ Nepu 'raya fariseo bi ma bá tsudi ra Jesu ne bi mudi bi xaxi, ne bi xipi gue da 'yot'e pa da hnequi 'nara nt'udi de mahets'i pa da hyandi'u ua xi majuqni mrá 'mehni Ajuu.

¹² Nu'bu ra Jesu xi bi 'yenga 'nara ngaq'tsi ne bi 'ñena:

—¿Hanza nú'uhu guí 'buhu mapaya guí ahu ga øt'a 'nara nt'udi? Xi majuqni dí xi'ahu gue nugu hinga u't'ahu ni 'nara nt'udi.

¹³ Nu'bu nu'q 'bestho bi zohni'u ne bi yopa boxa ja ra motsa pa bi ma ri'nandi ra ndehe.

Ra nzoi de ya fariseo

(Mt. 16:5-12)

¹⁴ Ha nuyá nxadi xqui pum-fri da hñuxa 'raya thuhme, honse 'natho mi hñu'u ja ra motsa.

¹⁵ Nepu ra Jesu bi zofo'u ne bi 'ñembi:

—Jamasuhu de yá nzoi ya fariseo ne rá nzoi ra Erode.

¹⁶ Nu'bu yá nxadi bi 'ñémse'u 'na ngu 'na:

—Nuní xicju njabu ngue'q hindí hahu ra thuhme.

¹⁷ Pe ra Jesu bi batho te mi beñ'u ne bi 'ñembabi'u:

—¿Hanza guí 'ñémfu gue otho ra thuhme? ¿Ha gue nsøctho'q oda ri mfenih? ¿Ha gue hingui tsoda ri mfenih de nú'q ra ts'edi dí pe'tsi? Xi xá me ri corasohu.

¹⁸ Ja ri dahu pe hingui hanthu, ne ja ri guhu pe hingui øhu, nixi guí beñh

nú'á stá øt'e co nú'á ya thuhme.

¹⁹ Xi nút'bá ndá xeni nú'á cat'a ya thuhme ne dá 'uinga cat'a 'mo ya ja'i, ¿hangu ya 'bøts'e gá xeca thuhme bi bongui xá?

Y nu'á bi dädi bi 'ñena:
—'Ret'amayoho 'bøts'e.

²⁰ Nepá bi 'ñena:

—Nehe xi nút'bá ndá xeni nú'á yoto ya thuhme ne dá 'uinga goho 'mo ya ja'i, ¿hangu ya 'bøts'e gá xeca thuhme bi bongui xá?

Y nu'á bi 'ñena:
—Yoto 'bøts'e.

²¹ Nu'bá ra Jesu bi 'ñembi'á:
—¿Y ne njabá hinxá zoda ri mfenihá de nuna ra ts'edi dí hñá?

Ra Jesu bi 'yøthe 'nara goda nuni Betsaida

²² Nu'bá ra Jesu ne yá nxadi bi zöni ja ra hai Betsaida, ne ja guehni bá ts'impabi 'nara goda, y nú'á to'o bá tsi bi bantebi gue da hñuxa rá 'yé ja gue'á pa da ñani.

²³ Nu'bá ra Jesu bi cahna ra goda pa bi gáca móte de ra hnini, ne bi go'tsuabi rá jini ja yá da, ne bi hñuxa yá 'yé ja gue'á, ne bi 'ñembi:

—¿Ha gue ja te guí handi?

²⁴ Y nu'á bi zöt'a yá da ne bi 'ñena:

—Dí handa ya ja'i di 'yo pe di hnequi ngu ya za.

²⁵ Nu'bá ra Jesu bi yopa hñu'tsua yá 'yé ja yá da nú'á ra goda, ne nu'á bi ñani ne xi bi hyandi xá hño gatho.

²⁶ Nepá ra Jesu bi mëhni da ma rá ngu, ne bi hñacuabi gue hinda yøt'a ja ra hnini pa hinda xipa ya ja'i de guehni.

Ra Pedro bi mä gue ra Jesu go gue'á ra Cristo

(Mt. 16:13-20; Lc. 9:18-21)

²⁷ 'Mëfa ra Jesu bi ma co yá nxadi ja ya t'áca hnini nú'á mi ja guetbá ra dähni Cesarea de Filipo. Y de má 'ñu nú'á bi 'yamba yá nxadi ne bi 'ñembi:

—¿Ha hingá Øhu ya ja'i mä to'oguiga?

²⁸ Nu'bá nu'á bi dädi ne bi 'ñena:

—'Ra ena gue go gue'e grá Xuua Xil'sate, ma'ra ena grá bádi Elía, ha nu ma'ra ena gue go gue'e 'na de nú'á ma'ra yá 'mehni Ajuá nú'á mi 'bái maya'bá.

²⁹ Nu'bá ra Jesu bi 'yambi'á ne bi 'ñembi:

—Xi'ahá, ¿te guí mäñhá de gueque?

Y ra Pedro bi dädi ne bi 'ñembi:

—Nu'i go gue'e grá Cristo xpá mëñ'a'i Ajuá pa gui ndá.

³⁰ Nu'bá ra Jesu bi hñu'mba ra hñá gue hinda xipa ma'ra ya ja'i mi to'o'á.

Ra Jesu bi mä de rá du

(Mt. 16:21-28; Lc. 9:22-27)

³¹ Nepá ra Jesu bi mädi bi xipabi yá nxadi nú'á ma da t'ø'tuabi, ne bi 'ñembi'á:

—Nú'á To'o bi e bi Nja'i pe'tsi ma da sufri ndunthi. Ya ndaxjua ndá ne ya ndá gá macja ne ya xahnate de ra ley ma da utsa asta da hñu yá mäi da hyo, pe rá hñupa da yopa nte de rá du.

³² Bi xipi'á co ya noya hinxá hñei, hangue ra Pedro bi gáqui 'nambá ne bi mädi bi zá pa hinda 'yøt'e njabá.

³³ Nu'bú ra Jesu bi mpants'i ne bi hyanda gatho yá nxadi ne bi zai ra Pedro bi 'ñembi:

—ⁱUegue de queque, nu'i guí hampa rá ts'edi ra Satá hangue guí xica njabu! Ngue'a nu'í hinguí mā ngu nū'a mangá Ajuá, nu'í guí òt'a nū'a go yá paha ya ja'i.

³⁴ Nepu bi zohna yá nxadi ne ya ja'i ne bi 'ñembabi'ü:

—Nu'a tó'o da ne da dengagui, hinda za da 'yòt'e nū'a go rá paha sehe. Mahyoní da dengagui masque da tho ya nt'utsate ne ya 'betsa asta rá du.

³⁵ Nu'a tó'o da ñanga rá te por hinda dengagui, nū'a ma da 'bedi rá te. Pe nu'a tó'o da 'ñei pa da du po rá ngueque ne po ra māca noya, nū'a da zu rá te pa nzantho.

³⁶ ¿Te rá 'be da dāha 'nara ja'i 'bu da mētsa gatho ya hño de ra ximhai, y ne da 'medi rá te? Otho.

³⁷ Ngue'a ni 'na de nuya hño'ü hinda za da pohobi rá te.

³⁸ Nu'a tó'o da gøngagui ne da ntsa da mangá ma noya ja yá thandi ya 'yòt'ats'oqui gá ja'i ne ya 'ñagamfri, 'mefa necagui ma ga mā gue hindí pa'di'a nehe nu xcrá yopa pengaua. Nura pa'a ma ga 'ñobe ya enxe, ne ga hnequi co rá nsunda Ajuá ma Dada.

9

¹ Nehe ra Jesu bi 'ñembabi'ü:

—Xi majuani dí xi'ahü, 'ra de gue'ahü guí 'buhua gri tethohü mā gui hyanduahu rá ts'edi ra Ndá de mahets'i sta 'ñehe.

*Bi mpadi rá 'bai ra Jesu
(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)*

² Rá 'rato ma pa, ra Jesu bi zixa ra Pedro, ra Cobo ne ra Xuua, ne bi ma sehe'ü ja 'nara t'ohø xá hñets'i. Y ne de guehni ja bi mpadini rá 'bai ra Jesu ja yá thandi'ü.

³ Nurá he xi bi huexqui ne xi bi t'axqui ngu ra tse, y jo'o ni 'nara meni nuua ja ra ximhai da japi da t'axca 'nara he ngu'a.

⁴ Nepu de guehni nuyá nxadi bi hyandi'ü gue mi ñaui'a ndu ra Elía ne ndu ra Moise nū'ü myá 'mehni Ajuá.

⁵ Hangue nura Pedro bi 'ñembabi ra Jesu:

—Ma Xahnate'i, ipode xá hño ga 'buhua! Xil'bu ga hocje hñu ya zi ja'tsi, 'na pa gue'e, ma'na pa ra Moise, ha nu ma'na pa ra Elía.

⁶ Nuya nxadi xi bi ntsu, hangue ra Pedro ngu bi 'be rá mfeni ne himi pa nū'a mi ma.

⁷ Nepu bi go'mi'ü 'nara guui, ne de guehni ja ra guui bi nt'øde 'nara noya bi 'ñena:

—Nuna guehna ma hmäca T'ü. 'Yøhu nū'a ma.

⁸ Y'mefa ya nxadi bi hyandi gue ya mi jo'oni nū'ü ma'ra, hønse ra Jesu mi 'baseni.

⁹ Y nu mi gai'ü de ra t'ohø, ra Jesu bi hñu'mba ra hñu nū'ü hñu yá nxadi, ne bi 'ñembi:

—Oto xqui ma gui xiphü de nū'a xcá hyanthü asta hinda yopa nte de rá du Nú'a To'o bi e bi Nja'i.

¹⁰ Hangue nū'ü hñu ya nxadi hinto bi xipabi de nū'a xqui hyant'ü. Pe nu'á mri

'ñámbi 'na ngu ma'na, ne mi eñ'ü:

—¿Te rí bønga nú'ä ra noya bi 'ñien a gue asta hinda yopa nte'ä de rá du?

¹¹ Nu'bá nu'ü bi 'yambabi'a ne bi 'ñembabi:

—¿Hanja enga ya xahnate de ra ley gue 'met'o ma da 'ñehe ra Elía nepü ja da 'ñehe ra Cristo nú'ä rá 'mehni Ajua pa da e da ndä?

¹² Nu'bá nura Jesu bi dädi ne bi 'ñembabi'ü:

—Hähä, go rá mädi ma da 'ñehe ra Elía pa da zofo ya ja'i da ñobri de yá ts'oqui ja rá thandi Ajua, nepü ja da 'ñehe Nú'ä To'o bi e bi Nja'i. ¿Xi te mänga ja ra Mäca T'ofo de Nú'ä To'o bi e bi Nja'i? Nu'ä ma, ma gue ma da tho ya ugui ne da t'utsa.

¹³ Pe de nú'ä gá 'yangahü de ra Elía, dí xi'ahü gue ya xa zøhø'ä, y nuya ja'i bi 'yø'tuabi nú'ä go bi ne'ü, ngu xa nt'ofo ja ra Mäca T'ofo njabü bi t'ø'tuabi'ä.

Ra Jesu bi 'yemba 'nara ts'on dahí 'nara ts'unt'ü

(Mt. 17:14-21; Lc. 9:37-43)

¹⁴ Nu de ya xqui menc'ü de ja ra t'øhø y ya mi ma da zøhø habü mi 'bui nú'ü ma'ra ya nxadi, bi hyanda 'nara dænga hmuntsja'i xqui got'atho nú'ü ma'ra ya nxadi, ne mi 'bahuini ya xahnate de ra ley mri ntsanoyaui'ü.

¹⁵ Ha nu mi hyanda ya ja'i bi zønga ra Jesu, himi pødi te da beñ'ü, ne bi nest'ihi bi ma bá zengua.

¹⁶ Ha nura Jesu bi 'yambabi yá nxadi ne bi 'ñembi:

—¿Te ma noya nguí mäñhu con guehyü?

¹⁷ Nepü 'nara ja'i nú'ä mi 'ba ja ra hmuntsja'i bi dädi ne bi 'ñena:

—Ma Xahnate'i, dra zin'aua 'nama t'ü pe'tsa 'nara ts'ondähi xa japi xa ngone.

¹⁸ Y nura ora da 'ñámbabi ri japi da dagui haburaza, ne asta ri gust'a yá ts'i ne ents'a ra fügui ja rá ne, y ya xi xa papa rá mäi. Ya stá xipa ri nxadi pa da 'yembahmä nura ts'ondähi'ä, pe nuyü hinxa za xa 'yembabi.

¹⁹ Nu'bá nura Jesu bi dädi ne bi 'ñena:

—¡Gyá 'ñagamfrihü! ¿Asta ha'mü gui camfrihü? ¿Asta ha'mü ma ga ts'e't'a ri 'mühü? Bá tsincayahüua nú'ä ra ts'unt'ü.

²⁰ Nu'bá nu'ü bi zi'tsuabi nú'ä ra ts'unt'ü, ha nura ts'ondähi nu mi hyanda ra Jesu mi 'bahni, bi japa nú'ä ra ts'unt'ü bi dagui ne mi tåni ne mi ents'a ra fügui ja rá ne.

²¹ Nu'bá ra Jesu bi 'yamba rá dada nú'ä ra ts'unt'ü ne bi 'ñembi:

—¿Hangu pe'tsi de xa mädi njani?

Ha nu'ä bi 'ñena:

—Desde mi notsi ya mi njani.

²² Ndunthi ya 'mi'qui ra ts'ondähi høt'a ja ra tsibi o ja ya mothe pa da hyo hmähä. Hangue 'bü da za te gui 'yø'tuahmä, huegahe gui faxcahe.

²³ Nepü ra Jesu bi 'ñembabi:

—Nu'i güí ena: 'Bü da za. 'Bü ja ri jamfri hä, gatho da za.

24 Nu'bá rá dada nú'á ra ts'unt'u bi dädi nts'edi ne bi 'ñena:

—¡Dí camfri, pe faxcagui pa ma'na ga camfri!

25 Nu'bá ra Jesu bi hyandi gue ra hmuntsja'i mi 'yo rí ts'i'mi'á, hangue nu'á 'bestho bi 'ñembabi ra ts'ondähi:

—Nú'i ts'ondähi go xcá japi xa ngone ne xa ngogu nuna ts'unt'u, pe nubyá nuga dí 'bep'a'i gui pøni de guehni ne hinhya'mu gui yopa cøt'a ma'na'qui.

26 Nepu nú'á ra ts'ondähi bi mafi, ha nú'a ra ts'unt'u bi 'ñamba ra nduse ma'na'qui, y ra ora'á bi bønga ra ts'ondähi. Ha nú'a ra ts'unt'u mi 'beni 'ñena xqui du. Ne ndunthi ya ja'i bi 'ñena gue xqui du.

27 Pe ra Jesu bi mipa rá 'yε pa bi gøts'i'a, nepu nura ts'unt'u 'bestho bi 'mai.

28 Y nu mi yøt'a ra Jesu ja ra ngu nú'á xqui mihi, yá nxadi bi 'yambabi ne bi 'ñembabi:

—¿Hanja himbi za dá εñhe nú'á ra ts'ondähi?

29 Nu'bá nu'á bi 'ñembabi'u:

—Ya ts'ondähi ngu nú'á dá εnibya, nu'á da za da 'yeni'na, pe mahyoní da ayuna 'na ne da 'yapabi Ajuá con gatho rá muí.

*Ra Jesu bi yopa ma de rá du
(Mt. 17:22-23; Lc. 9:43-45)*

30 Nepu nu'á bi bøni de guehni, bi gat'i ja ra hai Galilea, y ra Jesu himi ne to xa bødi ua mi 'yoní,

31 ngue'á mi xahna yá nxadi, mi embabi'u:

—Nú'á To'o bi e bi Nja'lí ma da t'ent'ua ja yá 'yε ya ja'i, ha

nu'á ma da hyo, pe rá hñupa ma da yopa nte de rá du.

32 Pe nuyá nxadi himbi bødi te mri bønga nuya noya bi xipabi'u, ne mi tsu da 'yambabi.

Nú'á to'o ma'na ma da nja rá nsu

(Mt. 18:1-5; Lc. 9:46-48)

33 Nepu bi yopa mengui'u pa Ncapernau ne bi yøt'i mbo ja ra ngu nú'á xqui mihi. Nu'bá ra Jesu bi 'yambabi yá nxadi ne bi 'ñembi:

—¿Te rá 'be nguí mañhá má 'ñu?

34 Pe nu'á hinte bi dädi, ngue'á de má 'ñu mi ntsanoyase'u ne mri 'ñambi to'o 'na de gue'u da ua'a da ma.

35 Nu'bá ra Jesu bi hñudi ne bi zofo nú'u 'ret'amayoho yá nxadi ne bi 'ñembabi:

—Nu'a tó'o da ne da ndøngui, osta ma da 'ñets'i. Nu'a da 'yøt'e, dá mepa nú'u ma'ra.

36 Nepu bi 'ba'ma 'nara zi bøtsi madetho de yá nxadi, nepu bi døts'i ne bi 'ñembabi'u:

37 —Nu'a tó'o da umba ntsaya de ja ma thuhu 'nara zi bøtsi ngu nuna drí døts'i, ja ra uenda go 'raca ntsaya. Y nu'a tó'o 'raca ntsaya, ja ra uenda go umba ntsaya Ajuá ma Dada nú'a to'o bá pencaguiua.

Nu'u tó'o hingui u tsaguihá, go gue'u bøti con guecju

(Lc. 9:49-50; Mt. 10:42)

38 Nu'bá ra Xuua bi 'ñembi:

—Ma Xahnate'i, stá hanthe 'nara ja'i gue de ri thuhu mi enga ya ts'ondähi, y nuje dá

hacuahé gue ya hinda 'yøt'a njabu, ngue'a nura ja'i'a hingui 'yo 'nadbu con guecju.

³⁹ Pe ra Jesu bi dadi:

—Oguí hacuahé, ngue'a nu'a tó'o da 'yøt'a 'nara nt'udi de ma thuhuga, nu'á hingui 'bestho ma da pata rá mfeni nixi da ñama'ñu de gueque.

⁴⁰ Ngue'a nú'u hingui utsaguihu, go gue'u 'bu'i con guecju.

⁴¹ Ha nu'a tó'o da 'ra'ahé madi ts'u ra zi dehe de ja ma thuhu ngue'a guítengahé, nura ja'i'a ma da hñanga rá thaha.

Ra Jesu bi ma gue ga nsuhu pa hinga othu ya ts'oqui

(Mt. 18:6-9; Lc. 17:1-2)

⁴² Nu'a tó'o da ts'ocua rá mfeni 'na de gue nuya ya zi batsi xa gamfrigui, nú'a ra ja'i'a ma'na xá hño da ts'utua ja rá 'yøga 'nara do strá hñu ne dra thøt'a ja ra ndehe.

⁴³ Nu'bú 'nari 'ye ja'a'i gui 'yøt'a 'nara ts'oqui, ma'na xá hño hyequi, ngue'a ma'na xá hño gui cat'a habu bí ja rate pa nzantho co 'nada ri 'ye, que di ja yoho ri 'ye ne gui ma ja ra nidu habu hinhya'mu ma da huet'a ra tsibi.

⁴⁴ Y nuni ja bí 'bahni nehe ya zu'ue nú'u da zipa yá ngø nú'u to'o da zønini, ne bí zø ra tsibi pa nzantho.

⁴⁵ Ha nu'bú 'nari ua ja'a'i gui 'yøt'a 'nara ts'oqui, ma'na xá hño hyequi, ngue'a ma'na xá hño gui cat'a habu bí ja rate pa nzantho co 'nada ri ua, que di ja yoho ri ua ne gui ma

ja ra nidu habu hinhya'mu ma da huet'a ra tsibi.

⁴⁶ Y nuni ja bí 'bahni nehe ya zu'ue nú'u da zipa yá ngø nú'u to'o da zønini, ne bí zø ra tsibi pa nzantho.

⁴⁷ Ha nu'bú 'nari da ja'a'i gui 'yøt'a 'nara ts'oqui, ma'na xá hño hñai, ngue'a ma'na xá hño gui cat'a habu bí manda Ajuá co 'nada ri da, que di ja yoho ri da ne gui ma ja ra nidu habu hinhya'mu ma da huet'a ra tsibi.

⁴⁸ Y nuni ja bí 'bahni nehe ya zu'ue nú'u da zipa yá ngø nú'u to'o da zønini, ne bí zø ra tsibi pa nzantho.

⁴⁹ Ngue'a gatho'ihé mahyoní gui tséthu ya ts'othogui ne hingui 'yøthu nú'a go ri hñeséhu, pa njabu gui poñhu xá hño ja rá thandi Ajuá. Ma gui njahé nehe ngu ya 'baha nú'u t'umbabi Ajuá, nú'u pe'tsi da dä ja ra tsibi pa da hogui ne t'u'tsua ra u.

⁵⁰ Xá hño ra u, pe nu'bú ya da 'be rá hño, ¿hanja da za da cäqui? Hingui tsa. Nu'ahé njahé ngu ra hoga u, 'yøthu xá hño, ne 'buhé co 'nara hoga'mui 'na ngu 'na.

10

Ra Jesu bi ma de ra nxuni
(Mt. 19:1-12; Lc. 16:18)

¹ Nepu ra Jesu bi bønga de Ncapernau, ne bi 'ño ja ra hai Judea ne ja ra hai ri'nandi ra dathe Jordá. Y nehe ja guehni bí munts'ni ndunthi ya ja'i, ne ra Jesu bi madi bi xahni ngu mrá nzai'a.

² Nu'bú bi jonga 'raya fariseo pa da xaxi, hangue

bi 'yamba 'nara nt'ani bi 'ñembabi:

—¿Ha gue ja ra nsequi da hyepu rá 'behñä 'nara 'ñøhø?

³ Nu'bú ra Jesu bi 'yambabi'ü nehe, ne bi 'ñembabi:

—Xi ra Moise, ¿te bi xi'ahü de gue'ä?

⁴ Y ya fariseo bi dädi ne bi 'ñena:

—Nura Moise bi unga nsequi gue da thoca 'nara t'ofo dega nxuni, ne njabü ha, da za da nxungüi rá 'behñä 'nara 'ñøhø.

⁵ Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi'ü:

—Nura Moise bi unga nsequi gue da t'ot'a njabü ngue'ä nu'ahá xi xa megui ri corasohü.

⁶ Pe desde rá mädi himi njabü, ngue'ä ra Mäca T'ofo ena gue Ajuä "bi hyoca ra 'ñøhø ne ra 'behñä".

⁷ "Hangue 'nara 'ñøhø da zopu rá dada ne rá nana pa go da 'mehui rá 'behñä,

⁸ y de ri yoho, ya da 'natho." Njabü mänga ra Mäca T'ofo. Hangue nú'ä ra 'ñøhø ne nú'ä ra 'behñä ya ri 'natho, hingue ri yoho.

⁹ Hangue nú'ä xa pëhna Ajuä, ni 'nara ja'i hinda za da 'ueque'ü.

¹⁰ Y nu mi menc'ü pa ja ra ngu habü xqui mihi, yá nxadi ra Jesu bi 'yambi'ü nehe de ra nxuni.

¹¹ Hangue nu'ä bi 'ñembabi'ü:

—Nu'ä tó'o da hyepu rá 'behñä ne da nthätui ma'na, ya bi 'yot'a 'nara ts'oqui

ngue'ä xa hyepu nú'ä rá mädi 'behñä xa nthätui.

¹² Ha nu'bü 'nara 'behñä da hyepu rá dame ne da nthätui ma'na ra 'ñøhø, ya bi 'yot'a 'nara ts'oqui ngue'ä xa hyepu nú'ä rá mädi dame xa nthätui.

Ra Jesu bi japa ya båtsi

(Mt. 19:13-15; Lc. 18:15-17)

¹³ 'Mëfa, bi ts'i'tsua ya båtsi ra Jesu pa da hñuxa rá 'ye ja gue'ü pa da japi. Pe nuyá nxadi bi mädi bi guui nú'ü to'o mri zi ya båtsi.

¹⁴ Pe nu mi hyanda ra Jesu gue mi ot'a njabü yá nxadi, nu'ä bi bø rá cue ne bi 'ñembabi'ü:

—Ogui häcuahü ya zi båtsi da 'ñe da zucagui, ngue'ä nu'ü tó'o da 'mëi ja rá hmarda Ajuä, mahyoní da nja ngu nuya ya zi båtsi.

¹⁵ Xi majuani dí xi'ahü, nu'ä tó'o hinda nja ngu 'nara zi båtsi pa da 'mëi ja rá hmarda Ajuä, hinda za da yut'a ja rá hmarda Ajuä.

¹⁶ Nepu ra Jesu bi dexa ya zi båtsi ne bi hñuxa yá 'ye ja gue'ü ne bi 'yapabi Ajuä rá Dada da japi'ü.

'Nara basja'i mrá rico bi ñqui ra Jesu

(Mt. 19:16-30; Lc. 18:18-30)

¹⁷ Y de ya mi 'ba'ñu ra Jesu, bi zøhø 'nara 'ñøhø mbra nest'ihí, ne bi ndandiñahmu ja yá ua'ä ne bi 'ñembabi:

—Nu'i Xahnate, 'nagrá hoja'i, ¿te 'be da za ga ot'e pa da za ga tsü ra te pa nzantho?

¹⁸ Ha nura Jesu bi 'ñembabi:

—¿Hanja guí engagui drá hoja'i? Hónse 'natho to'o ra hoja'i, y nú'á go gue'a Ajuá.

¹⁹ Ya guí padi nda'a gue'a ya hmanda: "Oxqui ntsinga medinthati, oxqui hñote, oxqui mpe, oxqui jü'tsua ya nc'uamba ri miqu'eui, oxqui hat'a ri miqu'eui, umba ra t'equ'ei ri dada ne ri nana ne su'á."

²⁰ Nu'bá nú'á ra 'ñøhø bi dädi ne bi 'ñena:

—Xahnate, gatho nuya hmandaya stá øt'e desde stá mbatsi.

²¹ Nu'bá ra Jesu bi hyandi dega hmäte ne bi 'ñembabi:

—'Natho nú'á grí 'bëdi gui 'yøt'e. Guí ma gui pa gatho nú'á guí pe'tsi ne gui hye-cuabi ya hyoya. Njabu hñ, da za gui hñanga ya hoga hñ de mahets'i. Nepu gui ehe gui tengogui ne gui tsëta gatho nú'á da 'ñe'a'i asta ri du.

²² Pe nu mi 'yøde'á nú'á ya noya bi xipa ra Jesu, xi bi du rá mñi y bi ma njabu co ra dumñi, ngue'a xi mrá rico.

²³ Nu'bá ra Jesu bi mpants'i ne bi hyanda yá nxadi, nepu bi 'ñembabi'á:

—Xi rá hñei da yut'a 'nara rico ja rá hmanda Ajuá!

²⁴ Ha nuyá nxadi himi padi te da beni de nú'á xqui mañ'á. Hangue nu'á bi yopa xipa ma'ná qui ne bi 'ñembi:

—Ma zit'á'ihu, xi rá hñei da yut'a ja rá hmanda Ajuá nú'á to'o hu yá mñi gue co nú'á te pe'tsi ma da mpøhø!

²⁵ Ma'ná hinxá hñei da thogui 'nara cameyo ja rá gu

'nara 'yofri que 'nara rico da yut'a ja rá hmanda Ajuá.

²⁶ Hangue nuyá nxadi'á ma'na himi padi te da beni, ne mri 'ñémbabi 'na ngu ma'na:

—Nu'bá njabu, ¿to'o ja da za da mpøhø?

²⁷ Nu'bá ra Jesu bi nhandydui'á ne bi 'ñembi:

—Ya ja'lí hingui tsa da mpøhø sehe, pe co rá mfats'i Ajuá hñ, ngue'a pa Ajuá hinte rá hñei.

²⁸ Nepu de gue'a bi dädi ra Pedro ne bi 'ñembabi:

—Nuje stá tsohebu gatho nú'á te ndí pe'tshe pa dá ten'ahe.

²⁹ Nu'bá ra Jesu bi dädi ne bi 'ñembabi'á:

—Xi majuani dí xi'ahu, nú'á to'o da zogui yá ngu, yá cu, yá nju, yá dada, yá nana, yá båtsi, ne yá hai po rá ngueque ne po rá ngue ra mäca noya,

³⁰ nu'á ma da hñanga núbya mapaya 'na nthebe de nú'á te xa zogui, ngu yá ngu, yá cu, yá nju, yá nana, yá båtsi, yá hai, masque co ndunthi ra nt'utsate, y nepu rá ñoho ra 'mñi ma da hñanga 'nara hoga te pa nzantho.

³¹ Pe nu'á to'o ya danguibya, nura pa'a ma da notsi'á, ha nu'á to'o ya notsibya, nura pa'a ma da ndangui'á.

*Ra Jesu bi yopa ma de rá du
(Mt. 20:17-19; Lc. 18:31-34)*

³² Nura Jesu bi ne ra 'ñu co yá nxadi pa bi ma Jerusale. Y nú'á go bi 'met'o'a de gue'a, y nú'á himi padi te da beni de

gue'a. Hangue nu'á ngu mi tsu, ne mri 'befatho de gue'a. Nepu nura Jesu bi 'ueca 'nambu nú'u 'ret'amayoho yá nxadi pa bi yopa xipabi gatho nú'a mi ma da thogui'a.

³³ Ne bi 'ñembabi'ú:

—Nubya drá mahá Jerusale, ne dí ne ga 'ra'ahú nt'óde de Nú'a To'o bi e bi Nja'i. Nú'a ma dra da de guehni ja yá 'ye ya ndá gó macja ne ya xahnate de raley, ne nu'á ma da 'ye'mbi da hyo, ne ma da 'yent'ubabi ja yá 'ye nú'u hingyá xodyo pa da hyo'a.

³⁴ Nu'á ma da 'yø'tua ra buhla ne da na'mbi ne da zots'i, nepu ja da hyo'a. Pe rá hñupa ma da yopa nte de rá du.

Ra Cobo ne ra Xuua bi 'yadi 'nara favo

(Mt. 20:20-28)

³⁵ Nepu nura Cobo ne ra Xuua nú'u yá t'u ra Sebedeo bi joni ja ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—Ma zi Xahnate'ihe, dí ne gui ñtcahe ra matee gui 'racje nú'a ma ga a'a'ihe.

³⁶ Nu'bú nu'á bi dñtuabi'ú ne bi 'ñembabi:

—¿Te rá 'be guí ne ga ñt'ahú?

³⁷ Y nu'á bi 'ñena:

—Dí nehe ga hudihe 'na ja ri 'ñei, 'na ja ri ngaha, nu xcrí hñudi ja ri hudi de ri ts'utbi.

³⁸ Pe ra Jesu bi 'ñembabi'ú:

—Nixi hinguí pahú nú'a guí ahú. 'Bé guí ahú njabu, ¿ha guí hanthu gui ts'othogui ngu nú'u ma ga thoguiga, ne gui ts'othogui ya ugúi ngu nú'u ma ga tsetca?

³⁹ Ha nu'á bi dñdi ne bi 'ñembabi:

—Haha, ga tsithe.

Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi'ú:

—Majuani ma gui ts'othogui ne ma gui ts'othogui ya ugúi ngu nú'u ma ga tsetca.

⁴⁰ Pe nuga hingo ma ga huancá to'o ma da hñudi ja ma 'ñei ne ja ma ngaha. Numa Dada go gue'a pñdi to'o ma da hñudini.

⁴¹ Pe nu mi 'yøde nú'u má 'ret'a ya nxadi gue ra Cobo ne ra Xuua mi adi da hñuhui ra Jesu, nu'á bi bø yá cue ngue'a hanja go mi adi da hñuhni'ú.

⁴² Nu'bú ra Jesu bi zohna yá nxadi ne bi 'ñembabi:

—Guí pahú xá hñó gue nuya danga ndá de guecua ja ra ximhai ri manda gatho yá hnini, ne nú'a go da mañ'ú go gue'a da t'ot'lé.

⁴³ Pe nu'ahú oxqui ma gui 'yøthu njabu. 'Bé 'na de gue'ahú guí ne gui ndanguihu, mahyoni go gui pephú nuya ma'ra.

⁴⁴ Ne nu'bú 'na de gue'ahú guí ne gui ndahú de nuya ma'ra, mahyoni go gui 'megohu.

⁴⁵ Nú'a To'o bi e bi Nja'i, nu'á hinxpá 'ñehe pa go da 'bepabi, nu'á xpá 'ñehe pa go da 'mego ne pa da unga rá te pa da gu'tua gatho yá ts'oqui ya ja'i.

Ra Jesu bi 'yøthe ra Bartimeo mrá goda

(Mt. 20:29-34; Lc. 18:35-43)

⁴⁶ Nepu ra Jesu bi zønga Jericó co yá nxadi, ne 'bestho bi bøni de guehni ne bi dñi

'nara hmuntsja'i. Y nuni ja ra ñ̄anga 'ñ̄u mi huhni 'nara goda mrá thuhu ra Bartimeo mrá t'ü ra Timeo, mi huhni mi peti.

47 Y nu mi 'yøde gue go mi gue'a ra Jesu me Nasare nú'a ya mi ma da thohni, nu'bá nu'á bi mədi bi mafi ne bi 'ñ̄ena:

—¡Nu'i Jesu, rá T'ü'i ndu ra nda Davi, hueagui!

48 Pe ndunthi ya ja'i bi zai ne bi 'ñ̄embabi da go'ta rá ne. Pe nu'á ma'na xi mi mafints'edi mi ena:

—¡Nu'i rá T'ü'i ndu ra nda Davi, hueagui!

49 Mi 'yøde ra Jesu 'bestho bi 'mai, ne bi məhni to da tsimpa nú'a ra goda. Y nu'á bá ma'ti'a ne bi 'ñ̄embabi:

—'Bai bá ehe, oguí tu ri m̄hi, bí tøp'a'i 'ná.

50 Nu'bá nu'á 'bestho bi hñ̄aca rá pat'i ne bi d̄ama 'mai bi ma bá tsu ra Jesu.

51 Y ra Jesu bi 'ñ̄embabi:

—¿Te 'bc guí ne ga ø't'a'i?

Ha nura goda bi d̄adi ne bi 'ñ̄embabi:

—Ma Xahnate'i, dí ne ga yopa handi ma'na'qui.

52 Ha nura Jesu bi 'ñ̄embabi:

—Grí ma, co ri jamfri ya xcá ñ̄ani.

Y 'bestho ra ora'a bi za bi hyandi, ne bi d̄ena ra Jesu.

11

Ra Jesu bi yøt'a Jerusale

(Mt. 21:1-11; Lc. 19:28-40;

Jn. 12:12-19)

1 Ra Jesu ne yá nxadi ya mi ma da zønga Jerusale, ne mi 'yo guetbu de Betfage ne Betania, nehe guetbu ra t'løhø

'bo Olivo, hangue ra Jesu bi məhna yoho yá nxadi pa da 'met'o,

2 ne bi 'ñ̄embabi'ü:

—Grí maha ja nuni ra t'üca hnini bí jani, ne nu xcri tsøñhüni gui tsahü 'nara zi burru di that'i nú'a hinto xa tøgueetho. Bá xo'thü ne bá tsincahüua.

3 Ha nu'bá to'o da 'yañ'ahü ne da 'ñeñ'ahü hanja guí øthü njabü, 'ñ̄embabi'ü: "Ra zi Hmu bí honi, nepü 'mefä ma ga yopa tsin'ahe ma'na'qui," gui 'ñ̄embabi'ü njabü.

4 Nu'bá nú'ü yoho yá nxadi bi ma ja nú'a ra t'üca hnini, ne ja bá tsahni 'nara zi burru mi that'a móte ja 'nara gosthi ja rá hyo ra 'ñ̄u, ne bá xo'ti'ü.

5 Y mi 'bahni 'raya ja'i bi 'ñ̄embabi'ü:

—¿Te gui japhü nú'a ra burru guí xo'thü?

6 Ha nuya nxadi bi d̄adi ngu xqui xipa ra Jesu, hangue nú'ü ya ja'i bi hyopi bi zits'i.

7 Nepü nu'ü bá tsimpa ra Jesu nú'a ra burru, y bi hñ̄aca yá pat'i'ü pa bi xi'tsua ra burru pa bi tøgue'a.

8 Nepü ra hmuntsja'i bi hñ̄aca yá pat'i pa bi mó ja ra 'ñ̄u, ha nu ma'ra mi toca ya 'yeza pa mi pøgue nehe ja ra 'ñ̄u.

9 Y nú'ü to'o mri 'bøfa ne mri 'bet'o mi thø ya hmafi mi ena:

—¡Xá nsunda núni xpá mencahü Ajuä! ¡Ajuä da jøpni!

10 ¡Ajuä da japi núni ma da nda! Nuni go guehni ra nda xqui hñ̄a'tuabi ndu ma dadahü ra nda Davi. ¡Xá nsunda Ajuä bí 'bøi mahets'i!

¹¹ Nepu ra Jesu bi yt'a Jerusale ne gá yt'a ja ra ndanija, ne bi hyanda xá hñó gatho nú'q mi jani mbo ra ndanija. Y coñ'a ya bi nde, nu'á bi bøni de guehni bi ma Betania co nú'u 'ret'amayoho yá nxadi.

Ra Jesu bi zhi 'nara 'bai gá igo

(Mt. 21:18-19)

¹² Y rá hyax'q ra Jesu ne yá nxadi bi bønga de Betania, y de má 'ñu bi zu ra thuhu'q.

¹³ Ne dega yabu bi hyanda 'nara 'bai gá igo mi c'amtho, hangue bi ma bá c'q'tshmq ua mi tø yá igo. Pe nu mi zønini hinte bi zudi, mi 'ra'ta yá xi ngue'q mri 'betho da nøgue.

¹⁴ Hangue ra Jesu bi 'ñembabi ra 'bai gá igo:

—Hinhya'mu ma da yopa nøgue ri igo.

Ha yá nxadi bi 'yøde nú'q bi má.

Ra Jesu bi 'yenga nú'u mri mpa mbo ra ndanija

(Mt. 21:12-17; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹⁵ Nepu bi yopa zøñ'u Jerusale, y ra Jesu bi yopa yt'a ja ra ndanija ne bi mádi bi 'yenga gatho nú'u mi 'behni mri mpa ne mri ntai mbo ra nija. Bi punts'ua yá mexa nú'u ya mpatbojq ne yá thuhni nú'u to'o mi pa ya domitsu.

¹⁶ Ne ya himbi hopi to bi thoguini pa da hñqxa ya t'ot'e.

¹⁷ Nepu nu'á bi xipabi ya ja'i ne bi 'ñembabi:

—¿Ha hinguí pahu gue xa nt'ofo ja ra Maca T'ofo ne

ena: "Numa ngu rá thuhu ra ngu dega nsadi pa gatho ya hnini"? Ha nu'ahá go xcá 'yøt'athohu ra ngu dega mfe.

¹⁸ Nu'bu ya xahnate de ra ley ne ya ndq gá macja bi 'yøde nú'q bi manga ra Jesu, hangue nu'u bi 'ñu'ti pa da hyohma'q, ngue'q mi tsu'u da hñqanba yá nsu, ngue'q gatho ya ja'i xi mri ho nú'u ya noya mi udi'q.

¹⁹ Ha nu mi put'a ra nde, ra Jesu ne yá nxadi bi bønga de guehni Jerusale.

Ra 'bai gá igo bi 'yot'i
(Mt. 21:20-22)

²⁰ Ha nurá hyax'q de mi xudi bi thoguini ma'nna'qui habu mi 'bai nú'q ra igo xqui zhi ra Jesu, ne bi hyandi'u gue ya xqui 'yot'i gatho, asta yá 'yu.

²¹ Ra ora'q ra Pedro bi benga nú'u ya noya xqui manga ra Jesu, ne bi 'ñembabi'q:

—Ma Xahnate'i, handi, nuna 'bai gá igo gá xipi gue ya inhhyu'mu ma da yopa nøgue yá igo, ya xa 'yot'i.

²² Nu'bu ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—Camfrihu Ajua.

²³ Xi majuqni dí xi'ahu gue 'bu to'o ja ndunthi rá jamfri ne hindu duhu, da za da 'ñembabi nuna ra t'øhø gue da mponi dí ma ja ra ndehe, ne da njabu ngu nú'q da 'yadi.

²⁴ Hangue nuga dí xi'ahu gue nu'q gatho gui 'yaphu Ajua ra Dada, camfrihu gue nu'á ya 'yøt'ahu ri t'adihu, y nú'q gui 'yaphu da 'ra'ahu.

25 Pe ora gui 'yaphu'q, 'bu to xa 'yø't'ahu 'nara nts'o'mui, pumbahu, pa njabu Ajua ra Dada bí 'bu mahets'i da pun'a ri ts'oquihu nehe nú'q xcá 'yøthu.

26 Ngue'q nu'bu hingui pumbahu nú'u to'o xa 'yø't'ahu 'nara nts'o'mui, Ajua ra Dada bí 'bu mahets'i hinda pun'a ri ts'oquihu nehe.

Bi t'ambabi ra Jesu te ma nsequi mi ha

(Mt. 21:23-27; Lc. 20:1-8)

27 Nepu bi yopa mengui'u pa Jerusale, y ra Jesu bi yopa yøt'a ja ra ndanija, ne bi joni habu mi 'bai'q ya ndq gá macja ne ya xahnate de ra ley ne ya ndaxjua nda.

28 Nepu nu'u bi 'yambabi ne bi 'ñembabi:

—¿To'o rá hmanda'q pa gui 'yøt'a nuya ya t'øt'eya? ¿O to'o xa 'ra'a nsequi?

29 Ha nura Jesu bi dädi ne bi 'ñembabi':

—Dí ne ga an'ahu 'nara nt'ani nehe. Nu'bu gui xi-caguihu, necagui ga xi'ahu to'o rá hmanda'q pa dá øt'a njabu.

30 ¿Xi to'o bi hñuxa ra Xuua pa bi nxi'tsate? ¿Ha gue Ajua o ya ja'i?

31 Nu'bu nu'u mri 'ñémse 'na ngu ma'na:

—Nu'bu ga emfu gue go Ajua bi hñuxa ra Xuua, nu'bu nuní da 'ñenju gue hanja hindá camfrihu nú'q mi mañ'a.

32 Ha nu'bu ga emfu gue go ya ja'i xa hñuts'i, xi'bu da bø rá cue ra hnini.

Mi mañ'u njabu ngue'q mi tsu ya ja'i, ngue'q gatho'u mi ena gue nura Xuua go mi gue'q 'nará 'mehni Ajua.

33 Hangue nu'u bi dädi ne bi 'ñembabi ra Jesu:

—Hina hindí pahe.

Nu'bu ra Jesu bi dädi ne bi 'ñena:

—Nu'bu nixi gueque hinga xi'ahu nehe to'o rá hmanda pa dá øt'a njabu.

12

Ra 'bede de ya ts'omefi

(Mt. 21:33-46; Lc. 20:9-19)

1 Ra Jesu bi sigui bi ñqui ya ndq gá macja ne ya xahnate de ra ley ne ya ndaxjua ndq, ne bi mädi bi xipa 'raya 'bede, ne bi 'ñembabi:

—'Nara pa 'nara 'ñøhø bi gaxa 'raya 'bai gá obxi, ne bi guts'i xá hñ. Ne bi hyoqui habu da sit'a ra ngui gá obxi nú'q da the'mi, ne bi hyoca 'nara nthø'ma ua'obxi xi rá hñets'i.

Nepu nú'q ra ua'obxi'q bi umba nhyan*di* 'raya ja'i, ha nú'q ra me ua'obxi bi bøni bi ma yabu ya hai.

2 Ha nu mi zøhø ra pa de ya xqui dä ya obxi, ra me ua'obxi bi mehn*na* 'nara 'begø pa ma da c'a'tsa nú'u to mi hq nhyan*di* ra ua'obxi pa da hyeca nú'q ra sofo ya xqui guts'i.

3 Pe nú'u to'o mi hq nhyan*di* ra ua'obxi bi gu nú'q ra 'begø bi na'mbi ne bi co'tsi bi mengui, hinte bi umbabi de ra sofo.

4 Nu'bu nura me ua'obxi bi mehn*na* ma'na rá 'begø, pe nú'u ya hyanthuahi bi

mfats'i bi tedo nú'q̄ ra 'bego asta bi zemba rá ñaxu, ne bi xipa ndunthi ya ts'onoya, ne himbi umba nú'q̄ mri 'ñepabi rá hmu.

⁵ Nepu ra me uq'obxi bi yopa mēhna ma'na rá 'bego, pe nú'q̄ ya hyanthuq̄hi bi ḡu nú'q̄ ra 'bego ne bi hyo. Nepu 'mefa ra me uq'obxi bi mēhna má ndunthi ya 'bego. Pe 'ra de gue'q̄ bi hna'mbabī, ha nu ma'ra bi tho.

⁶ Y ya xi rá ngats'i bi mēnse rá hm̄aca 'ra t'q̄, ne bi 'ñena: "Nuga dí pādi gue nu'b̄ ga pense ma t'q̄, nuya hyanthuq̄hi ma da mē'tsua ra t'equ'ei."

⁷ Pe nu mi hyanda ya hyanthuq̄hi gue bi zōnga rá t'q̄ ra me uq'obxi, nu'l̄ bi 'ñt̄'ti ne bi 'ñémse'q̄: "Go guehni ma da gohui yá hai rá dada. Pe ma ga hoh̄ pa njab̄ go da gocj̄ ya hai."

⁸ Hangue nu'q̄ bi ḡampa rá t'q̄ nú'q̄ ra me uq'obxi bi hyo'q̄ ne bá fōta móte de ra uq'obxi.

⁹ ¿Pe te guí beñh̄ ma da 'yōt'a nú'q̄ ra me uq'obxi co nú'q̄ ya ts'o hyanthuq̄hi? Nu'l̄ 'nara pa ma da zōhō ne ma da hyo gatho nú'q̄ ya ts'o hyanthuq̄hi ne go ma da umba nhyanzi ma'ra ya ja'i nura uq'obxi'a.

¹⁰ ¿Ha gue hinxcá hñe'th̄ ja ra M̄aca T'ofo hab̄ enga njaua?:

Nú'q̄ ra do bi fōtbuhm̄ 'na lado nuya hyøngu, nubya gue'a ra m̄adi do de rá niña Ajuá.

¹¹ Y nuse'a go bi megui nura do'a pa da hyø rá niña,

ne dí hanth̄ gue xi rá nsunda nú'q̄ bi 'yōt'e.

¹² Nepu nuya nd̄a gá macja ne ya xahnate de ra ley ne ya ndaxjua nd̄a bi beñ'q̄ gue da ḡuhm̄a ra Jesu pa da got'a fadi ngue'a bi bādi'q̄ gue nu'q̄ mi ña de gue'q̄ ora mi xipa ra 'bede de ya ts'o hyanthuq̄hi. Pe nu'q̄ mi tsu te da 'yō'tuabi'q̄ nú'q̄ ya hmuntsja'i mi 'buhni, hangue bi zohni ra Jesu ne bi ma'q̄.

*Ra Jesu bi ma de ra boja
nú'q̄ adi ya nd̄a de ya hnini
(Mt. 22:15-22; Lc. 20:20-26)*

¹³ Nepu nu'q̄ bá pēhna 'raya fariseo ne 'rayá mfats'i ra nd̄a Erode pa da xaxa ra Jesu pa da nu ua te da zātuabi pa njab̄ da za da ñapabi.

¹⁴ Nepu nuya 'mehni bi zōhō hab̄ mi 'bui'a ne bi 'ñembabi:

—Xahnate, dí pāhe gue go gue'e guí māngā majuāni ne hinguí ø'tua ncaso nú'q̄ māngā ya ja'i ne hinguí pata ri noya pa da ma'a'i ya ja'i, ngue'a nu'i guí udi xá hñó nú'q̄ ri ho Ajuá da t'ot'e. Dí ne gui xicaguihe, ¿ha gue xá hñó ga ju'tuabihe ra boja ra nd̄a Cesa o hina? ¿Ha gue ga ju'tuahe o hina?

¹⁵ Pe ra Jesu 'bestho bi bātua yá ts'omfeni nuya ja'i'q̄, hangue bi 'ñembabi'q̄:

—Nuga dí pādi te rá 'be guí beñh̄ con gueque. Bā hancah̄ua 'nara boja pa ga handi.

¹⁶ Nu'b̄ nu'q̄ bá hanpabi'a nú'q̄ ra boja mi adi. Y nu

mi hyandi nú'q̄ ra boj̄ bi 'yambabi'q̄ ne bi 'ñembi:

—¿To'o rá c'oi ne to'o rá thuhu nún̄a tócuja ra boj̄?

Y nu'á bi dādi ne bi 'ñena:

—Rá c'oi ra ndā Cesa ne go rá thuhu'a.

¹⁷ Nu'bá bi dādi ra Jesu ne bi 'ñembabi'q̄:

—Nu'q̄ rá uenda ra ndā Cesa gui umbabih̄a ra ndā Cesa, ha nu'q̄ rá uenda Ajua go da umbabih̄a Ajua.

Y nu mi 'yøde'q̄ gue bi dādi njab̄, xi bi 'yø'q̄.

Ya saduceo bi 'yamba ra Jesu de rá ñoho ra te

(Mt. 22:23-33; Lc. 20:27-40)

¹⁸ Nep̄ nu mi uadi ra Jesu bi ñaqi ya fariseo ne yá mfats'i ra ndā Erode, bi zøhø 'raya saduceo nú'q̄ to'o camfri gue hinto ma da yopa nte de ra du. Bi 'ñehe pa bi 'yamba 'nara nt'ani'q̄, ne bi 'ñembabi:

¹⁹ —Xahnate, ra Moise bi zogui nt'ofo gue 'b̄ 'nara 'ñøhø da du ne da zogui rá 'bøhñ̄a, pe 'b̄ ni 'nara båtsi hinda zocuabi, nu'bá nurá cu de nú'q̄ ra 'ñøhø bi du mahyoní da nthätui rá 'bøpo, pa nu'b̄ da m̄e'tsa 'nara båtsi, da thu'mbabí rá thuhu ngu rá thuhu nú'q̄ ndu rá m̄edi dame nú'q̄ ra 'bøhñ̄a, pa njab̄ hinda 'medi rá thuhu nú'q̄ ra 'ñøhø xa du.

²⁰ Nde nu'b̄, 'na'qui mi 'b̄ yoto ya 'ñøhø mri ncu. Nep̄ nú'q̄ madá bi nthäti, pe bi du ne himbi zocuabi ni 'nara båtsi.

²¹ Nep̄ nú'q̄ rá ñoho ra cu bi nthätui rá 'bøpo, nep̄ ne'q̄ bi

du ha nixi gue'q̄ ni 'nara båtsi himbi zocuabi nehe. Y rá hñu bi njab̄ nehe.

²² Ne bi njab̄ gatho nú'q̄ yoto ya cu bi du pe ni 'na de gue'q̄ himbi zocuabi ni 'nara båtsi. Nep̄ rá ngåts'i, bi du ra 'bøhñ̄a nehe.

²³ ¿Xi de stí yopa nte de ra du nú'q̄ yoto ya 'ñøhø, nda'q̄ de gue'q̄ xi drá dame nú'q̄ ra 'bøhñ̄a? ngue'q̄ gatho nú'q̄ yoto bi nthätui de guecua ja ra ximhai.

²⁴ Ha nura Jesu bi dādi ne bi 'ñembabi'q̄:

—Nixi guí pah̄a nú'q̄ guí māñh̄a ngue'q̄ hinguí pah̄a nú'q̄ mānḡa ja ra Måca T'ofo ne nda'q̄ rá ts'edi Ajua.

²⁵ Ngue'q̄ nu sta yopa nte gatho nú'q̄ ya ja'lí xa du, ya hinda ma da nthäta ya 'ñøhø nixi ya 'bøhñ̄a, ngue'q̄ nuni mahets'i gatho ya ja'lí ma da 'm̄a ngu ya enxe.

²⁶ Nehe, pa gui camfrih̄a gue ma da yopa nte nú'q̄ xa du, ma ga ben'ah̄a nú'q̄ bi 'yofo ra Moise ja nú'q̄ ra xeni hab̄a m̄a de nú'q̄ ra ndapo mi zø, ne ja guehni Ajua bi zofo ne bi 'ñembabi: "Nuga go guecagui rá Ajuagui ra Abrá, ne ra Isaac, ne ra Cobo." Njab̄ xa nt'ofo.

²⁷ Pe Ajua go gue'q̄ ra Ajua de nú'q̄ te, hingo ra Ajua de nú'q̄ xa du. Hangue dí pah̄a gue nura Abrá ne ra Isaac ne ra Cobo masque ya jo'oua'q̄ pe bí ja yá te'q̄. Hangue nu'ah̄a hinte ri fadihu.

Ra hmanda nú'q̄ ma'na ra dangui

(Mt. 22:34-40)

28 Nehe xqui zøhni 'nara xahnate de ra ley ne bi 'yøde mi ñäui ra Jesu ya saduceo, ne bi 'yøde gue ra Jesu xqui dädi xá hño nü'ü ya nt'ani xqui t'ø'tuabi. Hangue ne'ä bi uat'i pa bi 'yamba 'nara nt'ani ne bi 'ñembabi:

—¿Nda'ä ra hmarda ma'na ra dängui de gatho?

29 Nu'bá nura Jesu bi datuabi ne bi 'ñembabi:

—Ma ga xi'i nü'ä ra hmarda ma'na ra dängui de gatho ne ena: "Hñuxhu nt'øde nü'ahü me Israelhu, Ajuä ma Zidadahü hönse 'natho.

30 Y nü'ä gue'ä mahyoni gui mädihi con gatho ri mäihü ne con gatho ri mfenihu ne con gatho ri ts'ëdihi." Nuna guehna ra mädi hmarda ma'na ra dängui de gatho.

31 Ha nuna ma'na ngú'atho ena njaua: "Mädi ri miqu'eui ne gui su ngu grí nsusehë." Otho ma'ra ya hmarda ma'na ya dängui de núya dí xi'a'i.

32 Nepü nü'ä ra xahnate de ra ley bi 'ñena:

—Xahnate, majuäni nü'ä gá mä gue Ajuä hönse 'natho ne jo'o ma'na.

33 Hähä xá hño to da mädi Ajuä con gatho rá mäi, con gatho rá mfeni, con gatho rá ts'ëdi, ne da mädi rá miqu'eui da su ngu ri nsuse 'na. Gue'ä ma'na xá hño que nü'ä da hyo ya mbo'oni 'na ne da tsäti pa da 'bahabi Ajuä.

34 Nu'bá ra Jesu bi 'yøde gue nü'ä ra 'ñøhø xqui dädi co 'nara hogä mfeni, hangue bi 'ñembabi:

—Ya ts'utho grí 'bëdi pa gui cät'a ja rá hmarda Ajuä.

Y ya hinto bi rezga bi 'yø'tua ma'ra ya nt'ani ra Jesu.

¿Ha gue ra Cristo go rá T'ü ra ndä Davi?

(Mt. 22:41-46; Lc. 20:41-44)

35 Ha nu de mi xahnate ra Jesu ja ra ndanijä bi 'ñena:

—¿Hanja enga ya xahnate de ra ley gue ra Cristo ma dí 'ñehe de ja yá ja'i ndu ra ndä Davi?

36 Nura Mäca Ndahi bi 'bëpa ndu ra ndä Davi bi 'yofo nuya ya noya ja ra Mäca T'ofo habü ena njaua:

Ajuä ra Dada bi 'ñembabi ma zi Hmu:

"Bá ehe gui hñudiua ja ma 'ñei asta hinga tsin'a'l'i gatho ri ncontra pa da gohi'ü de nja'ti ri ua."

37 Ha nu'bá go drá t'uhma ra Davi nura Cristo, nu'bá ¿hanja bi 'ñenga ra Davi gue go rá Hmu?

Y nura hmuntsja'i xi bi ho nü'ä te mi mängä ra Jesu.

Ra Jesu bi mä de yá ts'o'bëfi ya xahnate de ra ley

(Mt. 23:1-36; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

38 Ha nu de mi xahnate ya ja'i ra Jesu bi 'ñembabi:

—Jamasuhü pa hingui 'yøthü ngu nü'ä øt'a ya xahnate de ra ley. Nu'ü ri ho da hye yá he xi xá ma, ne ri ho'ü da zengua ya ja'i co ra t'equ'ei ora 'yo'ü ja ra tai.

39 Ha nu ja yá nija'ü ri ho da hñudi ja ya mädi hudi, ne ri ho da t'ini rá mädi ja ya ngo.

⁴⁰ Nehe xi øt'a yá nsadi co ndunthi ya noya, qué pa da hñamba yá ngu ya viuda nsinque da zo yá mfeni ya ja'i. Nuya xahnate'u ma da hñanga yá castigo ma'na ra dangu.

'Nara viuda xi mrá zi hyoya bi uni 'nara 'baha ja ra ndanija

(Lc. 21:1-4)

⁴¹ Nepu ra Jesu bi hñudi habu mi ja ya 'm'e'tsboja ja ra ndanija pa mi handa nú'u ya ja'i to'o mi ent'ini yá ofrenda. Ha mi handa ndunthi ya rico mi unga yá dangu ofrenda.

⁴² Nepu bi zøhø 'nara viuda xi mrá zi hyoya, ne bi 'yent'ni yoho ya zi boja dega cobre nú'u hints'u mri muui.

⁴³ Hangue nura Jesu bi ma'ta yá nxadi ne bi 'ñembabi:

—Xi majuqni dí xi'ahu gue nuna zi hyoya viuda ma'na xa unga 'nara ofrenda xi ra dangu ja rá thandi Ajuq que gatho nú'u to'o ma'na xa 'yent'a ndunthi yá ofrenda ja ya 'm'e'tsboja.

⁴⁴ Ngue'q gatho nú'u ma'ra to'o xa unga yá ofrenda xa uni de nú'q ya xa bonguabi, pe nuna zi hyoya viuda thogui 'nara dangu hñoya pe xa unga gatho nú'q xqui m'e'tsi pa da dai te da zi hmahq.

13

Ra Jesu bi ma gue da nhuata ra ndanija

(Mt. 24:1-2; Lc. 21:5-6)

¹ Ha nu mi bønga ra Jesu de ja ra ndanija, 'na de nuyá nxadi bi 'ñembabi:

—¡Ma zi Xahnate'i, hyanthague hangu rá hñó nuyu ya dangu ngu xa thoqui co nuyu ya data do!

² Nu'bu ra Jesu bi dadi ne bi 'ñena:

—Nubyá guí hanthu hangu yá ndanguí nuyu ya ngu, pe nuga dí xi'ahu gue ma da zø ra pa da yøt'e gatho, ne ni 'nara do hinda ma da gohi di ntøque co rá midou.

Ya nt'udi ante rá uadi ra ximhai

(Mt. 24:3-28; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³ Nepu ra Jesu bi ma ja ra t'øhø 'bo Olivo nú'q ri nhyandui ra ndanija, ne ja bi hñuhni'q. Ha nura Pedro ne ra Cobo ne ra Xuua ne ra Andre bi ñaseui 'nambu ne bi 'ñembabi:

⁴ —Dí ne gui xicje ha'mu ma da yøt'e nuna nija y te ma nt'udi ma da hnequi nu sta nja nú'q guí maq.

⁵ Hangue nura Jesu bi mudi bi xipabi'u ne bi 'ñembabi:

—Jamasuhu hinda ma da hya'ahu ya c'uamba ja'i de nú'q ma da xi'ahu.

⁶ Ngue'q ndunthi de gue'u ma da 'ñehe y da bepca ma thuhu ne da 'ñena: "Nuga go gueque drá Cristo xpá mencagui Ajuq pa ga ndaq." Njabu nu'u ma da hyat'a ndunthi ya ja'i pa da gamfribi'u nú'q da mañ'u.

⁷ Ma gui 'yøhu nehe de nú'u ya dangu tuhni ya di ja, ne de nú'u ma da nja. Pe nu'ahu nu xcrí 'yøhu, oxqui

ma gui tsuhu, ngue'q mahyoni da njabu, pe hingo di gue'q ya rá ngats'i ra pa.

⁸ Ngue'q ma da ntuhna ya hnini co ma'ra yá mihnniui, ne ya ndq co ma'ra yá mindau, ne ma da nja ya mbimhai haburaza, ne da nja ra danga thuhu, ne xi da nja ya ñunts'i. Nuya go guehya ya medi ts'othogui ma da nja.

⁹ Hangue nsuhu, ngue'q ma da hnap'ahu mbo ja ya nija, ne da ts'ix'ahu ja ya ts'utbi ne ja ya gobierhnu ne ja ya danga ndq ngue'q guí camfriguihu. Y ja yá thandi'u ma gui dahu majuqni de gueque.

¹⁰ Y mahyoni da nt'óde ma noya gatho ja rá nguni ra ximhai, nepu ja da nja ra ngaxhmai.

¹¹ Pe nu sta zo ra ora da ts'ix'ahu pa dra da'ahu ja yá 'ye ya ts'utbi, oxqui ma gui tu ri mehihu nú'q te rá 'be gui thaqdihu, nixi gui beñhu 'met'o nú'q te ma gui mañhu, ngue'q nura ora'q go Ajuq ma da xi'ahu hanja gui thaqhu, ne gue'q gui mañhu. Ngue'q hingo ma gui ñasehu, nura Maca Ndahi ma go da ñaq'q.

¹² Nu'u tó'o 'bu yá cu ma da da pa da tho, ha nuya dada ma da da yá batsi, ha nuya batsi asta ma da ñapa yá dada nehe pa da tho.

¹³ Gatho ya ja*l*'i ma da utsa'ihu ngue'q guí camfriguihu. Pe nu'u tó'o da zeta gatho nuya ya ts'othogui asta rá ngats'i, go gue'u da mpohø.

¹⁴ Ma da njabu ngu nú'q bi manga maya'u ra Dañe rá 'mehni Ajuq. Ma da

hnequi nú'q xi strá nts'o ne dra ts'omba rá ndanija Ajuq. (Dá zo ri mfenihu nú'q guí he'thabya.) Ha nu xcri hyanthu nú'q ra ts'oja*l* i sta 'mai habu hindí 'ñepi da 'mai, nú'ah gri 'buh Judea gui 'bathu 'bestho ja ya t'øhø.

¹⁵ Nura pa'q sta njabu, nu'q gó di 'yo ja rá patio de rángu odi cat'a mbo pa da hñaxa nú'q te mahyoni ja ra 'ñu.

¹⁶ Y nu'q gó di 'yo ja rá huahí dri mpefi nú'q ra ora'q, odi pa ja rángu pa da hñaxa rá pat'i.

¹⁷ jHuecate nú'u ya 'behñq di da'thi ne nú'u dyu nzu nuya pa'u, ngue'q pa gue'u xi strá hñei pa da 'bat'i!

¹⁸ 'Yaphu Ajuq gue nura pa'q hindya pa dega tse.

¹⁹ Ngue'q nuya pa'u ma da nja ya danga ts'othogui nú'u hinhya'mu xa nja desde bi hyoca ra ximhai Ajuq, ne de gue'q ya hinhya'mu ma da yopa nja ma'na'qui ngu nú'u ma da nja ya pa'u.

²⁰ Hangue Ajuq bi beni gue hingá ndunthi ya pa ma da njabu, ngue'q nu'bu hina, hinto da zeti. Pe po rá ngue nu'xa huahni, nu'bi beni gue ma'na xá hño ts'utho ya pa ma da njabu.

²¹ Ha nuya pa'u 'bu to da 'ñeñ'ahu: "Bá e gui hyanthu 'bucua ra Cristo bá pehna Ajuq pa da ndq", o 'bu to da 'ñeñ'ahu: "Maha ringuehni habu bí 'bu ra Cristo", oxqui camfribihu.

²² Ngue'q ma da 'mai ndunthi ya hyate ja*l*'i, 'ra da 'ñena

gue go di gue'ʉ dya Cristo
bá pəhna Ajua pa da nda,
nu ma'ra da 'ñena gue dyá
'mehni Ajua pa da ña de gue'ā.
Nu'ā ma da 'yot'a ndunthi ya
danga nt'udi ne da nehmá da
hyat'a nū'ʉ xa huahna Ajua
nehe.

²³ Pe nu'ahá beñhá xá hñó
de nū'ā dí xi'ahá ne nsuhá.
Oxqui hophá to da hya'ahá.

*Ra Jesu bi mä hanja ma da
yopa mengui ja ra ximhai*

(Mt. 24:29-35, 42-44; Lc.
21:25-36)

²⁴ Nú'ʉ ya pa sta thogui
nuya ya ts'othogui, ra hyadi
ma da 'mexuui, ne ra zaná ya
hindá ma da yot'i.

²⁵ Ya tsø ma da dagui de
mahets'i y gatho nū'ā te bí ja
mahets'i da mbi.

²⁶ Nepá Nú'ā To'o bi e bi
Nja'i ma da thandi da 'ñehe
xi strá nsunda ja ya guui con
gatho rá danga ts'edi.

²⁷ Nepá da mehna yá εnxε
pa da munts'a gatho nū'ʉ to'o
xa thahni nū'ʉ di 'bui gatho rá
ngáni ra ximhai.

²⁸ Nu'ahá ora guí hanthá
ra 'bai gá igo ya da bøhø yá
'roho, nu'bá guí pahá gue ya
xa 'ñepá 'bestho ra pahyadi.

²⁹ Njabá nehe nu xcrí
hyanthá sta nja nuya ya
ts'othogui, pahá gue rá
ngats'i ra ximhai ya 'bui
guetbhá.

³⁰ Xi majuñani dí xi'ahá, gue
nuya ja'i 'bøibya hinda ma da
du asta hinda mædi da nja
gatho ngu nū'ā dí xi'ahá.

³¹ Mahets'i ne ra ximhai da
uadi da thogui, pe numa noya

hindá uadi da thogui, pe'tsi
da njabá ngu nū'ā stá mæ.

³² Hinto pædi ra pa nixi
ra ora ha'mʉ da nja ra
ngaxhmai, nixi ya εnxε de
mahets'i hingui pædi, nixi rá
T'u Ajua, hønsé Ajua ra Dada
go gue'ā pæse.

³³ Hangue ndø'mhá
nzantho ne 'yaphá Ajua,
ngue'ā hinguí pahá ha'mʉ da
zø ra ora.

³⁴ Nuga dí nja ngu 'nara
'ñøhø ma da ma yabá ya hai,
pe ante da ma, da 'yent'ua ja
yá 'ye yá 'bego gatho nū'ā te
pe'tsi, ne cada 'na de gue'ʉ
da xipabi te da mæfi, ha nura
nsugosthi da t'umbabi ra 'bæfi
pa da ndø'mi nu sta men-
gui'ā.

³⁵ Hangue nu'ahá nzantho
ndø'mhá nehe, ngue'ā hin-
guí pahá ha'mʉ ga pengui, ua
dega xudi o dega nde o made
ra xuui o 'na hmafi ra menja.

³⁶ Ngue'ā xi'bá xcrí
thamfrihá ga tsøhø ne ga
tsu'ahá gri ahaħhá.

³⁷ Núna dí xi'ahábya,
guehna dí xipabi nehe gatho
ma'ra pa da ndø'mi'ʉ.

14

Ra nt'ʉ'ti pa drajʉ ra Jesu

(Mt. 26:1-5; Lc. 22:1-2; Jn.
11:45-53)

¹ Mri 'bædi nsøca yo pa pa
ra ngo nū'ā rá thuhu ra pas-
cua, ne nū'ā ra ngo dega
ts'ithuhme nsinque rá nzoi.
Ha ya nda gá macja ne ya
xahnate de ra ley ya mi nu
hanja da za da hyat'a ra Jesu
pa da gu da hyo.

² Ne bi 'ñémbabí'ʉ:

—Hinga øthu nuna dí beñhu
de ra pa dega ngo, xi'bu da bo
yá cué ya ja'i ne da ñunts'i'lu.

*'Nara 'b^ehñq bi go'tsua
'nara hoga ñuni ja rá ñqxu ra
Jesu*

(Mt. 26:6-13; Jn. 12:1-8)

³ Ha nuya pa'u ra Jesu bi 'mahni Betania ja rá ngu ra Simu nú'q to'o xqui ñuni de ra lepra nú'q ra hñeni tsit'atho ra ngø. Mi huhni ra Jesu ja ra mexa mri ñuni, nepu bi zóho 'nara 'b^ehñq bra hñq 'na ngu ra zi xito xqui thoqui de 'nara hoga do rá thuhu ra alabastro, mi po 'nara hoga ñuni xi xmá mädi mrá thuhu ra nardo. Ha nú'q ra 'b^ehñq bi do'tsua rá 'yuga nú'q ngu ra zi xito, ne bi xi'tsuabi ja rá ñqxu ra Jesu nú'q ra ñuni'q.

⁴ Nepu 'ra de nú'u mi 'bahni bi bo yá cué ne mri 'ñembabi 'na ngu ma'ná:

—¿Hanja bi 'yøt'a njabu nuna 'b^ehñq honse bi manitho nuna hoga ñuni?

⁵ Nu'bu xa 'ba hmahxa muui ngu hñu nthebe denario, y nú'q ra boja'q xa za xa thecuahmu ya hyoya.

Njabu bi manga nú'u to'o mi ñama'ñu de nú'q ra 'b^ehñq.

⁶ Nu'bu nura Jesu bi 'ñembabi'u:

—Ote guí xiphu. ¿Pa te guí ñama'ñu de guehni? Xá hño nú'q xa 'yøtcagui.

⁷ Ngue'q nuya hyoya nzantho ma da 'mai con gue'ahu, ne nu'ara za ra pa guí ne guí umfu 'nara mfats'i, da za guí umfu. Pe nuga hinga nzantho ma ga 'bucua

con gue'ahu pa gui 'yøtcahu ra hño.

⁸ Nuna zi 'b^ehñq bi 'yøt'e nú'q xa zepa rá ts'edi, xa goscagui ja ma ndo'yo nuna ra hoga ñuni pa ma nt'agui.

Bi 'ñenga ra Jesu njabu ngue'q nu'u ya myá nzai mi jo'tsua nuna hoga ñuni nú'u xa du.

⁹ Nepu ra Jesu bi 'ñena:

—Xi majuani dí xi'ahu, haburaza da hmanga ra maca noya, da hmq de nuna xa 'yøtca nuna zi 'b^ehñq pa 'nara feni de guehni.

Ra Juda bi pa ra Jesu

(Mt. 26:14-16; Lc. 22:3-6)

¹⁰ Nepu nura Juda Iscariote 'na de nú'u 'ret'amayoho yá nxadi ra Jesu, bi ma bá ñuui ya ndq gá macja pa da dapabi'u ra Jesu.

¹¹ Ha nu mi 'yøde ya ndq gá macja njabu, xi bi johya'u ne 'bestho bi ñu'tuabi ra boja. Hangue nu'q xi mi 'yo rá mfeni hanja da 'yøt'e'q pa da da ra Jesu.

*Ra nt'oxi nú'q bi zi ra Jesu
co yá nxadi ante da du*

(Mt. 26:17-29; Lc. 22:7-23;
Jn. 13:21-30; 1Co. 11:23-26)

¹² Ra mädi pa de ra ngo dega ts'ithuhme nsi rá nzoi gue'bu mi tho ya t'uca deti pa ra ngo dega pascua. Ha nura pa'q ya nxadi bi 'ñembabi ra Jesu:

—¿Habu guí ne grá hñocje pa ga tsihu ra nt'oxi de ra pascua?

¹³ Nu'bu ra Jesu bi 'ñembabi yoho yá nxadi:

—Grí maha ja ra hnini ne ja ma grí nthēhāni 'nara 'ñøhø di hā 'na xøni ra dehe, ne nū'á go gue'águi teñhā.

¹⁴ Ne nura ngu habu da yut'i'á, gui 'ñemfú nū'á ra me ngu: "Bá p̄encahe ra Xahnate ne bi xicje ga xi'ahe njaua: ¿Habu ja ra ngu xcá 'uegagui pa ga tsihe ra nt'oxi de ra pascua co ma nxadi?"

¹⁵ Y nu ja rá tøngu'á ma da 'ñu't'ahu 'nara dānga ngu. Nuni ja jani gatho nū'á te ma ga hoñhu, ne ja gui hyocjāni nū'á te ga tsihu.

¹⁶ Hangue nū'á yoho ya nxadi bi ma de guehni pa ja ra hnini y bi zādi'á ngu xqui xipabi ra Jesu. Y ja bi hyocnī'á ra nt'oxi de ra pascua.

¹⁷ Y ya de mi put'a ra nde bi zōnga ra Jesu con gatho nū'á 'ret'amayoho yá nxadi ja nū'á ra tøngu'á.

¹⁸ Nepu ya de mi huhni mri nūni mahyegui co yá nxadi, bi 'ñena:

—Majuāni dí xi'ahu, nū'ahu guí 'buhuua guí nt'oxihu con gueque, 'na de gue'ahu ma gui dagaguihu.

¹⁹ Ha nuyá nxadi xi bi du yá mai, ne 'rama'na de gue'á mi ambabi ra Jesu ne mi embabi:

—¿Ha gue go guecogui?

²⁰ Nepu ra Jesu bi dādi ne bi 'ñembabi:

—'Na de gue nū'ahu guí 'ret'amayohohu ma nxadi'ihu guí tāhahuuya habu dí tāhuga, 'na de gue'ahu ma gui dagaguihu.

²¹ Nú'á To'o bi e bi Nja'lí ma da thogui gatho ngu nū'á xa

t'ofu ja ra Māca T'ofu, pe jhuecate nū'á ra 'ñøhø to'o ma da da'a! Ma'na xá hñó nixi xa 'māhmā.

²² Ha nu de mri nūni'á, ra Jesu bi gu ra thuhme ne bi umba njamādi Ajuā rá Dada, bi hyeque ne bi umba yá nxadi, ne bi 'ñembabi:

—Na, tsihu, nuna go guehna ma ndo'yó.

²³ Nepu bi gu 'nara vaso mi po ra vinu, bi umba njamādi Ajuā ma'nā'qui ne bi umbabi yá nxadi pa bi zi gatho'á.

²⁴ Ne bi 'ñembabi'á.

—Nuna go guehna ma ji ma ga fani pa da mādi ra 'ra'yo cohi, nū'á ma da mfani pa gatho ya ja'i.

²⁵ Majuāni dí xi'ahu gue ya hinga ma ga yopa tsi ra vinu dega obxi de guecue. Nu'á ma ga yopa tsi ma'nā'qui asta nū'á ra pa pa grá 'buhu nuni habu bí manda Ajuā ma Dada, gue'buhu grá yopa tsi, pe ma'nā'ño.

*Ra Jesu bi ma gue ra Pedro mi ma da gōni'á
(Mt. 26:30-35; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)*

²⁶ Nepu nu'á bi duta 'nara jahñā, y de guehni bi ma pa ja ra t'øhø 'bo Olivo.

²⁷ Nepu ra Jesu bi 'ñembabi'á:

—Nura nxuuibya gatho'ihu ma da du ri māihu ne ma gui uehu de gueque. Ma da nja ngu bi mānga Ajuā ma Dada ja ra Māca T'ofu habu ena: "Ma ga ho ra ma'yo, y nuyá dēti da nxani," njabu bi 'ñena.

28 Pe nu xcrá yopa nte de ra du, nuga ma ga 'bët'o de gue'ahu pa grá ma Galilea.

29 Nepu ra Pedro bi 'ñembabi:

—Masque gatho nuyu ma'ra da 'uegue, pe nuga hinga 'uegue de gue'e.

30 Nu'bu ra Jesu bi 'ñembabi ra Pedro:

—Majuani dí xi'a'i, nubya dí nxuuui ma gui cøngagui hñu'qui ante rá yo hmafi ra menja.

31 Nepu ra Pedro xi bi njá rá nöt'e bi 'ñena:

—Masque da thogagui, pe nuga hinga cøñ'a- .

Y gatho nú'u ma'ra ya nxadi guet'atho mi mañ'u nehe.

Ra Jesu mi apabi Ajuq nuni Getsemani

(Mt. 26:36-46; Lc. 22:39-46)

32 Nepu bi ma'u ja 'nara luga rá thuhu Getsemani, ne ra Jesu bi 'ñembabi 'ra de yá nxadi:

—Ja da hñuhhua, nuga grá maua ga apabi Ajuq ma Dada.

33 Y bi zixa ra Pedro, ra Cobo ne ra Xuua pa bi meui. Nu'bu nu'á bi mädi xi bi du rá mäi de nú'q ma da thogui.

34 Ne bi 'ñembabi nú'u yá nxadi bi zits'i:

—Xi dí tu ma mäiga asta dí ne ga tagui ga tu. Ja da tø'mhhua ne oxqui ma gui ahu.

35 Ha nu'á bi thogui má ts'u de habu bi gohi'u, ne bi ndandiñhmu, ne bi megui rá hmi ja ra hai pa bi 'yapabi Ajuq gue nu'bu xa zahmu

hinxa thoguihmu nuya ya ts'othogui.

36 Y bi 'ñena:

—Ma Dada'i, hinte xá hñei pa nú'a gui ne gui 'yot'e. 'Yot'e pa hinga thogui nuya ya ts'othogui. Pe oxqui øt'a ngu nú'q go dí nega, 'yot'a ngu nú'q ri mäca pahague.

37 Nepu mi mengui bi zädi nú'u hñu yá nxadi xqui do'ma ra t'ahq, ne bi 'ñembabi ra Pedro:

—Nu'i nugue Simu, ¿hanja xcá ahu? ¿Ha gue hinxa za xcá 'yapa Ajuq 'na ora con gueque?

38 Oxqui ahhu, 'yaphu ndunthi Ajuq pa stí 'ñepu ya ts'othogui gui tsethu. Ngue'q guí behmhu ne ja ri pahahu pe nuri ndo'yohu otho rá ts'edi.

39 Nepu bi yopa ma ma'ná'qui pa bá apabi Ajuq co nú'u ya noya bi mänga ra mädi.

40 Nepu de mi yopa mengui bi zädi yá nxadi xqui yopa do'ma ra t'ahq, ne nixi himi tsa da zöt'a yá da, ne ya himi pädi te da dädi'u.

41 Ha nu mbá penga rá hñu'qui bi 'ñembabi yá nxadi:

—Nubyá hq, ahhu xá hñó, ne tsayahu, ngue'q ya bi zø ra ora gue Nú'q To'o bi e bi Nja'i dra da ja yá 'ye ya 'yot'ats'ouqui.

42 Ya nanjuu, maha. Ya xa 'ñepu nú'q to'o ma da dagagui.

Bri ju nts'ahni ra Jesu

(Mt. 26:47-56; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

43 Ts'a ra ora mi māngā njabu ra Jesu, 'bestho bi zōho ra Juda, 'na de nū'u 'r'amayoho yá nxadi, ne mbra 'ñoui 'nara hmuntsja*i*, 'ra mi ha ya mahuai, ne nu ma'ra mi ha ya za, xqui mēhna ya nda gá macja ne ya xahnate de ra ley ne ya ndaxjua nda pa da gu ra Jesu.

44 De má 'ñu ra Juda xqui 'ñembabi nū'u ya ja*i* mbra 'ñoui:

—Ma ga 'ra'ahu 'nara seña. Nú'q ra 'ñøho ga tsu'tsua rá hmi go di gue'q ra Jesu. 'Bestho gui juhu, ne gui tsixhu, oxqui thohu.

45 Y ngu bi zōho ra Juda habu mi 'bai ra Jesu, 'bestho bi joni ne bi 'ñembabi:

—Ma Xahnate*i*.

Y nura ora'q bi zu'tsua rá hmi.

46 Nepu nū'q ra hmuntsja*i* 'bestho bi gu nts'ahni ra Jesu.

47 Ra ora'q 'na de gue nū'u mi 'ñoui ra Jesu bi guca rá mahuai ne bi dacuabi rá gu 'nará 'bego ra nda gá macja.

48 Nepu nura Jesu bi 'ñembabi nū'u ya ja*i* to'o xqui gu'q:

—¿Sague drá be pa e gui jugaguihu co ya huai ne ya za?

49 Nuga hyastho ndí 'bui ja ra ndanija con gue'ahu ndí utuate ne hingá jugaguihu. Pe pa da njabu ngu nū'q xa t'ofo maya'bu ja ra Māca T'ofo hangue gue'q guí Øthu njabubya.

50 Nepu gatho yá nxadi bi ma hnest'ihi bi zopuse ra Jesu.

*'Nara ts'u*nt'u bi nest'ihi nsinque rá he

51 Pe 'nara ts'unt'u xqui té'tatho 'nara dutu mi dena ra Jesu. Nepu ya ja*i* mi nehma da gu'q, pe hina ngue'q honse rá dutu bi mipabi.

52 Hangue nu'q bi zopurá dutu ne bi ma hnest'ihi nsinque rá dutu.

Ra Jesu ja yá thandi ra hmunts'a nda gá xodyo

(Mt. 26:57-68; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

53 Nepu ra Jesu bi ts'its'i habu mbi 'bu ra danga nda gá macja, ne bá munts'ni gatho ma'ra ya nda gá macja ne ya ndaxjua nda ne ya xahnate de ra ley.

54 Ha nura Pedro mri dena ra Jesu dega yabutho, nepu bi yat'i'q ja rá patio rá ngu ra danga nda gá macja, ne ja bi hñuhni co ya gunts'ahni mi mpa'ta ja ra tsibi.

55 Ha nuya nda gá macja ne gatho ra hmunts'a nda gá xodyo mi ne da hyo ra Jesu, hangue nu'q mi honga yoho ya testigo nū'u 'nat'a da maq pa da ñapabi pa ya da 'yε'mbi da hyo, pe himbi nthe yá noya nū'u ya testigo.

56 Ndunthi ya ja*i* mi ju'tsua ya nc'uamba ra Jesu, pe 'rama'na'ñu nū'q mi māñ'u.

57 'Ra bi 'mai ja yá thandi ya nda ne mi māñ'u 'nara nc'uamba bi 'ñena:

58 —Nuje stá øhe xa māngā njaua: "Ma ga yo'ta nuna ra ndanija bi hyoca ya ja*i*, pe rá hñupa ya stá 'ba'ma ma'ná nū'q hingá nthoqui co yá 'yε ya ja*i*."

59 Pe nixi nú'ʉ to'o mi māŋga njabʉ himbi nthε yá noya.

60 Nu'bá ra dāŋga ndā gá macjɑ bi 'mai ne bi 'yambabi ra Jesu:

—¿Ha hinte guí thədi de nú'ɑ gá øde bi hmə de gue'e? ¿Ha gue majuŋni nú'ɑ bi hmə?

61 Pe ra Jesu ni 'nara noya hinte bi dədi. Hangue ra dāŋga ndā gá macjɑ bi yopa 'yambi bi 'ñembi:

—¿Ha gue go gue'e grá Cristo rá T'ʉ'i Ajuá nú'ɑ xá nsunda xpá mεñ'a'i pa gui ndā?

62 Nu'bú ra Jesu bi dədi ne bi 'ñena:

—Haha go gueque. Ne ma gui hyanthʉ Nú'ɑ To'o bi e bi Nja'i da hñudi ja rá 'ñei Ajuá nú'ɑ ja rá ts'edi. Nepʉ ma gui hyanthʉ da yopa menguiua ja ya guui.

63 Hangue nu mi 'yøde njabʉ ra dāŋga ndā gá macjɑ bi dəngā yá he ngue'ɑ go gue'ɑ 'nara seña gue pa gue'ɑ ra Jesu xqui ña'ma'ñʉ de Ajuá. Nepʉ bi 'ñena:

—¿Pa te ga 'bøphʉbya ma'ra to'o da e da māmbabi?

64 Nu'ahá ya gá 'yøhʉ nú'ɑ bi mā gue nuní ri 'ñet'a Ajuá. Xibya, ¿te guí beñhʉ de nú'ɑ xa māni?

Ne gatho nú'ʉ mi 'bəhni bi 'ñena:

—Rí 'ñepi da tho.

65 Nepʉ 'ra de gue'ʉ bi mədi bi zots'i ra Jesu. Ne bi go'mbabbi rá hmi ne xi mi na'mbi, ne bi 'yambabi'ʉ bi 'ñembi:

—Nú'i grá bədi, jxicebya to'o bi nap'a'i!

Nehe ya gants'ahni mi faste mi na'mbabbi.

Ra Pedro bi gónga ra Jesu
(Mt. 26:69-75; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-29)

66 Ha nura Pedro mi 'bə nja'ti ja ra patio. Nepʉ bi zøhø 'nara nxutsi mrá 'bego ra dāŋga ndā gá macjɑ, ne bi uat'a ja ra tsibi.

67 Nepʉ bi hyandi gue mi 'bahni ra Pedro mri mpa'ti, xi bi nu'ti xá hñø, nepʉ bi 'ñembabi:

—A, go gue'e nehe nguí 'ñoui ra Jesu me Nasare, ¿ha ngue ha?

68 Pe ra Pedro bi ncøni ne bi 'ñena:

—Hina, nixi dí pədi to'o'ɑ, ne nixi dí pədi nú'ɑ guí mə.

Nepʉ bi bøni bá 'ba ja ra gosthi. Y nura ora'ɑ bi mafi ra menja.

69 Ha nú'ɑ ra nxutsi bi yopa nu'ta ma'na'qui ra Pedro, nepʉ bi yopa 'ñemba nú'ʉ ya ja'i mi 'bahni:

—Nuni ra 'ñøhø go guehni 'na de nú'ʉ mri 'ñoui ra Jesu.

70 Ra ora'ɑ ra Pedro bi yopa ncøni ma'na'qui. Ne 'mefa nú'ʉ ya ja'i mi 'bahni bi 'ñembabi:

—Xi majuŋni go gue'e 'na de nú'ʉ mri 'ñoui ra Jesu, ngue'ɑ ne'i grá me Galilea ngue'ɑ mføtho ora guí ña.

71 Nepʉ ra Pedro bi mədi bi ntsante ne bi jura bi 'ñena:

—Hindí pədi to'o nú'ɑ ra 'ñøhø guí māñhʉ.

72 Y 'bestho ra ora'ɑ bi mafi ra menja rá ño'qui. Nu'bá ra

Pedro 'bestho bi beni de nú'a xqui xipabi ra Jesu gue xqui 'ñembi: "Ante rá yo hmafi ra menja, ya xcá cøngagui hñu'qui." Nu'bá ra Pedro xi bi du rá mäi ne bi nzoni.

15

Ra Jesu bi 'mai ja rá thandi ra Pilato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Lc. 23:1-5; Jn. 18:28-38)

¹ Nurá hyax'qá xi 'nitho ya ndä gá macja ne ya ndaqjua ndä ne ya xahnate de ra ley, ne gatho ra hmunts'a ndä gá xodyo bi munts'i 'nadbu pa bi go 'nara cohi'ü te da 'yøt'e co ra Jesu. Nepü bi døt'i'ü bi zits'i bá ent'ua ja rá 'yø ra nda Pilato.

² Nu'bá ra ndä Pilato bi 'yamba ra Jesu bi 'ñembi:

—¿Ha go gue'e grá Ndä de ya xodyo?

Ha nura Jesu bi dødi:

—Hahä, gue'qá ngu nú'a xcá ma.

³ Ha nuya ndä gá macja xi mi ñapabi'qá.

⁴ Hangue ra Pilato bi yopa 'yambabi ne bi 'ñembi:

—¿Ha gue hinte guí thädi de gatho nú'a xcá 'yøde xa mañ'ü?

⁵ Pe ra Jesu hinte bi dødi. Hangue ra Pilato xi bi 'yø.

Ra Jesu bi secuabi gue da tho

(Mt. 27:15-31; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)

⁶ Tat'a jeya ra Pilato mri nzai da hyegui 'nara 'yofadi pa nú'ü ya pa de ra ngo, y nzantho mi hegui nú'a go da 'yadi nú'ü ya ja'i mi 'yo ja ra ngo.

⁷ Ha xqui njot'a fadi 'raya ja'i ngue'qá xqui 'ñøt'atuhni pa da 'yønga ya ndä de ra hnini ne xqui nhoyote'ü. Y 'na de gue'ü mrá thuhu ra Barraba.

⁸ Nu'bá bi munts'a ya ja'i habü mi hu ra Pilato pa da 'yadi da thøgue 'nara 'yofadi ngu yá nzai.

⁹ Nu'bá ra Pilato bi 'yambabi'ü ne bi 'ñembi:

—¿Ha guí ne ga hec'a'ihü nuni t'embi ra Ndä de ya xodyo?

¹⁰ Bi 'ñani njabü ra Pilato ngue'qá mi padi gue co yá cué ya ndä gá macja bi gü ra Jesu ne bi dapabi, ngue'qá nu'á xi ya mi deni ndunthi ya ja'i.

¹¹ Pe nuya ndä gá macja bi 'yü'ta ya ja'i pa bi 'yadi dra thegui ra Barraba.

¹² Nu'bá nura Pilato bi yopa 'yamba ya ja'i ne bi 'ñembabi:

—Nu'bá, ¿te 'be guí adihu ga ø'tua ra Jesu nuni guí emfü ra Ndä de ya xodyo?

¹³ Nu'bá ya ja'i 'ra gá mafitho bi 'ñena:

—¡Dá 'bont'i pa ja da duni!

¹⁴ Nu'bá ra Pilato bi yopa 'yambabi'ü ne bi 'ñembabi:

—¿Te ma ts'oqui xa 'yøt'ni?

Pe nuya ja'i ma'na xi mri mantho ne mi eñ'ü:

—¡Dí ahe dra 'bont'i!

¹⁵ Nu'bá ra Pilato pa da pønga rá hmi co yá ja'i, bi hyegui ra Barraba, ne bi manda bri fet'a ra Jesu, nepü bi 'yent'ua ja yá 'yø yá soldado pa da zits'i ma da pont'a ja ra ponza.

¹⁶ Hangue ya soldado bi zixa ra Jesu ja ra patio de ra

ts'utbi, y ja bi munts'ni gatho ya soldado.

¹⁷ Nepu nu'á bi hyete ra Jesu co 'nara thenga he ngu nû'u he ya ndq, ne bi met'a ya 'bini pa bi hoca 'nara corona, ne bi hñu'tsua ja rá ñaxu.

¹⁸ Ha mi ø'tua ra nt'eni'qa ne mi zengua mi embabi:

—¡'Bui pa nzanthon, nû'i ri t'equ'ei rá Ndqi ya xodyo!

¹⁹ Ne mi na'mbabí rá ñaxu co 'nara ts'ut'o ne mi tsots'i. Nepu mri ndandiñahmu pa mri ndane'qu, 'ñena xi majuqu mi numansu.

²⁰ Nepu mi uadi bi 'yø'tua ra nt'eni bi mœcuabi ra thenga he, ne bi yo hyetuabi nû'u xi myá he. Nepu bi zits'i'qu pa da pont'i.

Ra Jesu bri pont'i
(Mt. 27:32-44; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

²¹ De mi bønga de ja ra hnini bi nthqui'qu má 'ñu 'nara 'ñøhø xqui 'ñe ja ra mbonthi. Nura 'ñøhø'qu mrá thuhu ra Simu mrá me Cirene ne go mrá dada ra Jandro ne ra Rufo. Ha nuya soldado bi japa nû'qu ra 'ñøhø da ndudebi rá ponza ra Jesu.

²² De guehni bi ts'ixa ra Jesu ja 'nara luga rá thuhu Golgota nû'qu rí bøni da 'ñena Ñaxmadu.

²³ Nepu ya soldado bi umbahmq ra vinu xqui nthants'ui ra mirra, pe nu'á himbi ne bi zi.

²⁴ Nepu nu'á bi pont'a ja ra ponza. Nepu bi nhriegue 'ra 'na nû'u yá he, ne nu ma'na rá he bi ma ra taqha to'o da daqha.

²⁵ Ne ngu mi nzanga gato xudi nura ora bri pont'i'qu.

²⁶ Nuyá nzai'qu, da thøta 'nara t'ofo ja ra ponza de nû'qu xa 'yøt'a nû'qu ra ja'i pa hanja bi t'ë'mbi bi tho. Hangue ja rá ponza ra Jesu bi thøte gue go ra Ndq de ya xodyo.

²⁷ Nehe ja bri pont'ni mahyegui con gue'qu yoho ya be, 'na ja rá 'ñei, nu ma'na ja rá ngaha.

²⁸ Hangue bi njabu ngu nû'qu xqui t'ofo ja ra Maça T'ofo habu ena: "Nu'á bi thandi ngu 'nara daga 'yøt'ats'oqui."

²⁹ Ha nuya ja'i nû'qu mi thohni nu'quraza mi xipa ra Jesu, ne mi but'a yá ñaxu ne mi embi:

—¡Haqha! ne gue nu'i gá ena gue ma gui yø'ta ra ndanijq nepu rá hñupa gá ena gue xcá yopa 'ba'ma ma'na'qui,

³⁰ mpøhø sehe ne cai de nû'qu ra pont'i xq.

³¹ Ne ya ndq gá macju mi øt'a buhlatho de ra Jesu mi 'ñémbi'qu:

—Nuní mi ena gue mi pøhø ya ja'i, pe nubyá hingui tsa go da mpøhø sehe.

³² 'Bu xi majuqu go guehni ra Cristo nû'qu go rá Ndq ya me Israel, dá gaibya de ra pont'i xq. Nu'bu ga hanthe da gai, nu'bu haq, ga camfrihu nû'qu mi mani.

Ne nû'qu xqui mpont'uini mahyegui mi ñqma'ñqu nehe de gue'qu.

Ra Jesu bi du
(Mt. 27:45-56; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

33 Nepu ngu nde ma pa bi 'mexuui maxøgue ra ximhai, ne asta ngu nzunga hñu nde ja bi yopa hnequi ma'na'qui.

34 Y nura ora'q, ra Jesu bi ñq xi nts'edi ne bi 'ñena:

—Eloí, Eloí, ¿lama sabac-tani? —nú'q rí bøni da 'ñena: Ma Dada'i, ma Dada'i, ¿hanja xcá hyegaseheua?

35 Ne 'raya ja'i mi 'bahni bi 'yøde nú'q mi mq, ne bi 'ñena:

—'Yøhu, nuní ma'ta ndu ra badi Elía.

36 Nepu 'nara 'ñøhø bi nest'ihi bi pobo 'nara esponja co ra ju'tsa vinu ne bi tøta ja 'nara ts'ut'o, ne bi umba ra Jesu pa da zut'i. Y nura 'ñøhø'q bi 'ñembabi ya ja'i:

—Ga tø'mhu ga nuhu ua da zø ra Elía da ca'mi de ja ra pont'i.

37 Nepu ra Jesu bi dø 'nara hmafi xi nts'edi ne bi du.

38 Y nura ora'q bi xø nú'q ra danga dutu mi naxa mbo ra ndanija pa mi juti nú'q habu ma'na xi xmá nsunda, ne bi xøgue maña asta bi zønga nja'ti.

39 Ha nú'q ra ndq gá soldado mi 'bahni guetbu habu xqui 'bont'a ra Jesu bi hyanda xá hñó hanja bi du'q, ne bi 'ñena:

—Xi majuqani go mi guehni rá T'u Ajuq.

40 Ne mi 'bahni nehe 'raya 'behñu mi handatho de yabu, 'ra de gue'u go mi gue'q ra Maria Magdalena, ne ra Salomé, ne ma'na ra Maria rá nañu ra Jose ne ra Cobo nú'q mbatsi de nú'q ma'na ra Cobo.

41 Nú'u ya 'behñu'u xqui dena ra Jesu nú'b mbi 'bu Galilea, ne go gue'u mi pepi. Nehe mi 'bahni ndunthi ma'ra ya 'behñu nú'u xqui 'ñoui ra Jesu pa Jerusale.

*Ra Jesu bi t'agui
(Mt. 27:57-61; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)*

42 Nura pa'q bri pont'a ra Jesu, go mi 'nara pa dega nthoqui, ngue'q rá hyax'q go ra sabdo ra pa dega tsaya.

43 Hangue 'bestho nura pa'q, ya mi ma da yu ra hyadi, bi ma ra Jose nú'q mrá me Arimatea bá nu ra ndq Pilato, ne bi yut'i nsinque ra ntsu pa bi 'yapa nsequi da zucua rá ndo'yo ra Jesu de ja ra ponza pa da duts'i ma da 'yagui. Nú'q ra 'ñøhø'q mi ja rá nsu ne xi mrá fadi ngue'q go mrá ndq nehe de ra hmunts'a ndq gá xodyo. Ne'q nehe mi tø'mtho ha'mu da zøhø rá 'mehni Ajuq pa da ndq.

44 Pe ra Pilato mi hu rá mai gue hinxqui dutho, hangue nú'q bi zohna ra ndq gá soldado pa bi 'yambi ua ya xqui du.

45 Y nu mi xipi gue ya xqui du, nu'bu ra Pilato bi umba nsequi ra Jose da duts'i.

46 Nu'bu ra Jose bi danga 'nara hoga t'axa dutu. Nepu bi zucua rá ndo'yo ra Jesu de ja ra ponza, ne bi mant'a ja nú'q ra dutu, ne bi duts'i ma bá agui ja 'nara nt'agui nú'q xqui se'ti ja 'nara medo. Nepu bi got'i co 'nara danga xingdo.

47 Y ra Maria Magdalena y ma'na ra Maria rá nañu ra

Jose bi hyandatho'ʉ habʉ bi t'acuabi rá ndo'yo ra Jesu.

16

*Ra Jesu bi yopante de ra du
(Mt. 28:1-10; Lc. 24:1-12;
Jn. 20:1-10)*

¹ Y de mi nde nú'ɑ nsabdo, ya xqui thogui nú'ɑ ra pa dega tsaya, ra María Magdalena ne ra Salomé ne nú'ɑ ma'na ra María rá nana ra Jose bi danga 'raya hoga ñəni pa xa go'tsuahma ja rá ndo'yo ra Jesu.

² Y nurá hyax'ɑ ndomingo xi 'nitho nú'ɑ ra mədi pa de ra semana, bi ma'ʉ pa da c'ɑ'tsa ra nt'agui, ne bi zøñ'ʉ pøxhyadi.

³ Ne de má 'ñu mri 'ñámbabi 'na ngu ma'na mi eñ'ʉ:

—¿Ha hindi 'bəhní 'bʉ to'o da pənts'a ra do pa da xogahʉ ra gosthi nt'agui?

⁴ Pe nu mi zøni'ʉ bi hyandi gue ya xqui t'ent'a nú'ɑ ra danga do xqui jot'a ra gosthi nt'agui.

⁵ Nepʉ nu'ʉ bi yat'a mbo ra nt'agui ne bi hyanda 'nará enxe Ajua ɿ mi hnequi ngu 'nara bəsjə'i mi huhni ngue yá 'ñei'ʉ, ne mi he 'nara t'axa he xi xmá ma. Nu'bá nu'ʉ xi bi ntsu.

⁶ Ha nura enxe bi 'ñembabi'ʉ:

—Oguí tsuhʉ. Nuga dí padí gue guí hoñhʉ ra Jesu me Nasare nú'ɑ bri pont'i. Xi jaua habʉ bi 'begui, pe ya jo'oua ngue'ɑ ya xa yopa nte ma'na'qui.

⁷ Rí maha bá xipabihʉ ra Pedro ne nú'ʉ ma'ra yá nxadi gue nu'ɑ ma da 'met'o pa

Galilea, ne ja ma dí nthəuini'ʉ ngu bi xipi.

⁸ Nepʉ nú'ʉ ya 'bəhñə bi bøni de guehni ja ra nt'agui bi ma hnəst'ihi, ne asta mri huat'i co ra ntsu. Ne hinto bi xipabi nú'ɑ xqui hyandi ngue'ɑ xi mi 'ñouitho ra ntsu.

Ra Maria Magdalena bi hyanda ra Jesu xqui nangui de ra du

(Jn. 20:11-18)

⁹ Xudi'ɑ ndomingo ya xqui yopa nte ra Jesu de ra du, go rá mədi bi nthəui ra María Magdalena nú'ɑ to'o xqui 'yəmbabi yoto ya ts'ondahi.

¹⁰ Nepʉ nura María bi ma bá c'ɑ'tsa ya nxadi ne bi zədi mi tu yá məi mi zoni, ne bi xipabi'ʉ gue ya xqui hyanda ra Jesu.

¹¹ Pe mi 'yøde ya nxadi bi məŋga ra María Magdalena gue ra Jesu ya xqui yopa nte ne ya xqui nthəui, pe nu'ʉ himbi gamfri.

Ra Jesu bi ñqui yoho yá nxadi

(Lc. 24:13-35)

¹² Nepʉ 'məfa ra Jesu xqui mpata rá 'bai bá nthəui yoho yá nxadi nú'ʉ mri ma pa ja ra mbonthi.

¹³ Nepʉ nú'ʉ yoho ya nxadi bi dəma mengui pa bá xipa nú'ʉ ma'ra gue nu'ʉ xqui nthəui ra Jesu. Pe nixi njabʉ himbi gamfri'ʉ.

Ra Jesu bi umba yá 'bəfi yá nxadi

(Mt. 28:16-20; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁴ Nepʉ 'məfa ra Jesu bi zøni habʉ mi 'bəhi nú'ʉ 'ret'ama'ra yá nxadi ora mri ñuni'ʉ. Ne bi

zui'ʉ ngue'ã hinxqui gamfribi
nú'ʉ to'o xqui xipi gue nu'á ya
xqui yopa nte ne xqui ñəui'ʉ.

¹⁵ Nepʉ bi 'ñembabi'ʉ:

—Rí maha ja gatho rá ngʉni
ra ximhai bá xiphʉ gatho ya
ja'i nuna ra macea noya.

¹⁶ Nu'ã tó'o da gamfri ne
da nxistehe da mpøhø, pe
nu'ã tó'o hinda gamfri hinda
mpøhø, da 'mèdi pa nzantho.

¹⁷ Y nu habʉ di 'bui ya
gamfri, ma da 'yøt'e'ʉ nuya
ya nt'udi: De ma thuhu da
'yønga thi ya ts'ondøhi; ma da
ñə'ʉ ma'ra ya 'ra'yo hñəqui;

¹⁸ ne nu'bʉ da mihi 'nara
qu'eñə, o da zi 'nara 'ñethi
nú'ã hote, hinte da ja'ʉ; nu'ã
da hñuxa yá 'ye ja ya da'thi ne
da ñəni.

Ra Jesu bi ma mahets'i

(Lc. 24:50-53)

¹⁹ Mi uadi bi ñəui yá nxadi
ra Zidada Jesu, nu'ã bi ts'ixa
pa mahets'i, ne bá hudi'ã ja rá
'ñei Ajuã rá Dada.

²⁰ Ha nuyá nxadi bi nxani
bi ma habʉraza bi mængar
macea noya. Ne ra Zidada
Jesu nú'ã xqui ma mahets'i
go gue'ã mi fats'i'ʉ mi øt'a
ya dængar nt'udi pa njabʉ bi
jamfri nú'ã ra macea noya mi
mæñ'ʉ. Njabʉ gue'ã.

NSAN LUCA RA MĄCA HOGA T'ØDE NÚ'A BI 'YOFO NSAN LUCA

Ya mudi noya bi 'yofo Nsan Luca

¹ Nu'i nda Teofilo, ya guí padi gue ndunthi to'o ya xa 'yofo de gatho nú'a te xa nja de guecjua.

² Nú'a bi 'yofo'u ma mahyegui ngu nú'a mangá nú'u to'o mi 'ñoui ra Jesu desde ra mudi ne xa xicju de rá mąca noya'a.

³ Hangue necagui dí ofo nehe de nú'a stá padi. Stá 'ñani xá hñó desde ra mudi, ne dí ofo 'ramats'u. Stá beni xá hñó ga ofo pa ga pehn'abu,

⁴ pa njabu gui padi gue xi majuani nú'a xa si'a'i.

'Nara enxe bi ma de rá 'bu i ra Xuua Xiltsate

⁵ Ha nuya pa'u mrá nda ra Erode de ja ra hai Judea, ne ja nú'a ra hai'a mi 'bahni 'nara macja mrá thuhu ra Sacaríá nú'a mi mpefi co ya macja nú'u myá thuhu ya Abías ngue'a nehe'a mrá Abías. Ha nurá 'behña ra Sacaríá mrá thuhu ra Sabe nú'a xqui 'ñehe desde yá ja'i ndu ra macja nú'a mrá thuhu ra Aarón.

⁶ Nura Sacaríá ne rá 'behña mi 'bai xá hñó ja rá thandi Ajuaq ne mi ø'tua gatho yá hmanda'a nú'u huts'i ja ra Mąca T'ofo, ne himbi thimbabu ni 'nara ts'oqui.

⁷ Pe ni 'nara bätsi hinxqui me'tsi'u ngue'a ra Sabe himi tsa da me'tsa ra bätsi, ne ya xi myá daqqu'eu.

⁸ Ha nura Saçaría co ma'ra yá mimacjaui nú'u mi mpehui mahyegui, bi dat'a ra pa da yat'a ja ra ndanija pa da xøcambeni Ajuaq.

⁹ Ne nu'u bi 'yøt'e ngu yá nzai pa da bädi to'o da zo rá thuhu pa da yat'a mbo ra nija da tsat'a ra t'uts'i, y nura Sacaríá go gue'a bi zo rá thuhu.

¹⁰ Ha nura ora mi tsat'a ra t'uts'i mbo ra nija, nura hmuntsja'i mbi 'ba thi de ra nija mi apabi Ajuaq ngue'a mi gue'a ra ora de ra nsadi.

¹¹ Ts'a mi tsat'a ra t'uts'i ra Sacaríá, mi damfri bi hyanda 'nara enxe mi 'bahni ja rá hyo ra ata habu t'exa ra njuspi ngue rá ngahu ra Sacaríá.

¹² Ha nu mi hyandi gue mi 'bahni ra enxe nixi mi padi te da 'yøt'e co ra ntsu.

¹³ Ha nura enxe bi 'ñembabi'a:

—Sacaríá, oguí tsu, ngue'a dá e ga xi'i gue nuri nsadi xuá 'yøde Ajuaq. Nubyá, nuri 'behña ma da me'ts'a'i 'nari t'u, y nu'a ma gui hñu'mbab*i* rá thuhu dra Xuua.

¹⁴ Ne nu'i ma xi gui johya ndunthi de ri t'u, ne ndunthi ya ja'i ma da johya nu sta 'mai'a.

¹⁵ Ngue'a nu'a ma da nja rá nsu ja rá thandi Ajuaq, y hinhya'mu ma da zi ra vinu gá obxi nixi ma'ra ya vinu, ne ante da 'mai ya di hanpa rá ts'edi ra Mąca Ndahu.

¹⁶ Y nu'á ma da zofo ya me Israel pa ndunthi de gue'á da ñobri de yá ts'oqui ne da yopa xócambeni Ajuá ma'na'qui.

¹⁷ Ne nu'á go di gue'á ma da 'mét'o de ra Zidada, nehe ma da t'umba rá ts'edi ngu nú'á bi t'umba ra bádi Elía, pa da umba 'nara ts'ofo ya dada pa da yopa mähui yá t'á, ne da zofo ya ts'o'yøde gá ja'i pa da nhyoja'yøde'á. Ne nu'á ma da zo ya ja'i pa stí 'ñe ra Zidada da gamfri'á.

¹⁸ Ha nura Sacaría bi 'ñembabi ra εnxε:

—¿Hanja da za ga camfri de nú'á guí xicagui, gue nugui ne ma 'behñá ya dyá dāqu'ei'be?

¹⁹ Ha nura εnxε bi 'ñembabi:

—Nugui drá Grabie, duí 'bá ja rá thandi Ajuá pa dí pepabi, hangue nu'á xuá mencagui pa e ga xi'a'i nuya ya hoga noya ja juadi dá xi'i.

²⁰ Hangue nubyá dí xi'i nehe, ma gui ngone, hinda za gui ñá asta hinda 'mái ri t'á pa ja da za gui yopa ñá ma'na'qui, ngue'á hinxcá camfrigui nú'á stá xi'a'i. Pe nu'á ma da njabá ngu nú'á stá xi'a'i, ne nú'á ya pa'á bi mänga Ajuá, gue'á ra pa da njabá.

²¹ Ha nú'á ya ja'i mi 'bai thi mi tø'mtho da bønga ra Sacaría, ha nu'á xqui ya'á mbo ra ndanija, hangue nu'á himi pa te da beni.

²² Ha nu mi bønga ra Sacaría himi tsa da ñáui nú'á mi tø'ma thi. Nu'bá nu'á bi batho gue nu'á xqui hyandua 'nará thedi Ajuá nuni mbo ra

nijá. Y nu'á mi ñáui ya ja'i pe dega señatho ngue'á xqui ngone.

²³ Ha nu mi uadi nú'á ya pa de rá 'bëfi ra Sacaría ja ra ndanija, bi ma'á pa ja rá ngu.

²⁴ Ne hints'á ya'á ya pa ra Sabe bi mëdi bi nda'thi, y himbi bønga de ja rá ngu cùt'a zana. Nu'á mi benga ja rá mfeni ne mi ena:

²⁵ “Ajuá co rá nhyoja'i xa 'yøtcagui njaua pa ya hinda nøngagui ya ja'i.”

'Nara εnxε bi mä de rá 'bári razi Jesu'

²⁶ Ha de rá 'rato zana Ajuá bá yopa pëhna ra εnxε Grabie pa bá ehe ja ra t'úca hnini nú'á rá thuhu Nasare de ra hai Galilea,

²⁷ pa bá c'á'tsa 'nara nxutsi mrá thuhu ra Maria. Nú'a ra nxutsi'á ya xqui t'adi pa da nthätui 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Jose nú'a xqui 'ñehe desde yá ja'i ndu ra nda Davi.

²⁸ Ha nura εnxε bi yøt'a ja rá ngu ra Maria ne bi zénjua bi 'ñembabi:

—¡Ajuá xa mä'a'lí ne 'bári con gue'i, ne ma'ná xa jøp'a'i que gatho ma'ra ya 'behñá!

²⁹ Ha nu mi hyanda ra εnxε'á ne mi 'yøde bi xipa nuya ya noya, ngu bi ntsu ne himbi bádi te mri bønga nú'á bi xipi.

³⁰ Ha nura εnxε bi 'ñembabi:

—Maria, oguí tsu, ngue'á Ajuá xi ri mä'a'lí ne xa huahñ'a'lí.

³¹ Ne nubyá ma gui nda'thi ma gui pë'tsa 'nari t'á, ne gui hñu'mbabí rá thuhu dra JESU.

³² Y nu'á ma da mε'tsa 'nara dānga nsu, ngue'a nu'á go di gue'a drá T'u Ajuá bí 'bū mahets'i. Y nu Ajuá go gue'a ma da hñuts'i dega ndā ja ra hnini Israel ngu bi ndā ra Davi nú'a 'na de yá xita maya'bū.

³³ Ne nu'á ma da ndā ja ra hnini Israel pa nzāntho, y hinhya'ma da ua rá hmanda.

³⁴ Nu'bú ra Maria bi 'ñembabi ra εnxε:

—¿Hanja da za da njabū gue nugui hinstá nthātatho?

³⁵ Ha nura εnxε bi 'ñembabi:

—Ra Maça Ndahi da 'ñehe da zū'a'i ne rá ts'edi Ajuá bí 'bū mahets'i da 'ñehe da gop'atho ngu 'nara guui. Hangue nu sta 'mūi nú'a ra zi bātsi go di gue'a drá maça T'u Ajuá.

³⁶ Ne ri prima ra Sabe masque guí handi ya ra dāqu'eipemada mε'tsa 'nará t'u nehe. Mi hma gue nu'á himi tsa da mε'tsa ra bātsi, pe nubyá ya øt'a 'rato zāna da'thi.

³⁷ Ngue'a pa Ajuá otho ni 'nara t'øt'e xá hñei pa gue'a.

³⁸ Nepu ra Maria bi 'ñembabi ra εnxε:

—Rá 'begogui Ajuá, dá 'yøt'a ngu xcá xicagui.

Mi uadi bi māngā ra Maria njabū, ra εnxε bi ma 'bestho.

Ra Maria bi c'a'tsa ra Sabe

³⁹ De nuya pa'u mi menga ra εnxε, bi dāma ma ra Maria ja 'nara hnini mbi ja ja ra t'øhø de ra hai Judea,

⁴⁰ pa rí zōnga ja rá ngu ra Sacaría. Y mi zoni bi yøt'i bi zénjua ra Sabe.

⁴¹ Y nu mi 'yøde ra Sabe bi nzēnjuate ra Maria, 'bestho ra ora'a bi 'ñāngā ra bātsi mbo rá mui ra Sabe, y ra Sabe bi hñāngā ra Maça Ndahi.

⁴² Ne bi ña nts'edi ne bi 'ñemba ra Maria:

—Ajuá xa jāp'a'i que gatho ma'ra ya 'bēhñā, nehe xa japa ri bātsi.

⁴³ Nugui hindí 'ñepcogui e da zōngagui rá nānā ma Zidadahū.

⁴⁴ Ngue'a nu ndā øde gá nzēnjuate, numa bātsi co ra johya bi dāma 'ñāni mbo ma mui.

⁴⁵ Ajuá da jāp'a'i ngue'a xcá camfri nú'a bi xi'a'i, ngue'a ma da njabū ngu nú'a xa xi'a'i.

⁴⁶ Nepu bi 'ñena ra Maria: Nugui xi drí xōcambeni ma zi Hmu con gatho ma mui,

⁴⁷ ne xi ri johya ma coraso de nú'a xa 'yøtcogui Ajuá ma Pøhøte.

⁴⁸ Ngue'a nugui 'nará zi hyoya 'begogui Ajuá, masque njabū pe nu'á xa huancagui.

Desde nubyá ya ja'i ma da 'ñengagui gue Ajuá xa jāpcogui.

⁴⁹ Ajuá nú'a xi ja rá ts'edi xa 'yøtca nuya ya dānga t'øt'e,

y xi rá nsunda rá thuhu'a.

⁵⁰ Nu'á nzāntho ma da nja rá nthecate pa gatho nú'u to'o da 'yøt'e'a.

⁵¹ Ne nu'á xa 'yøt'a ya dānga 'bēfi co rá dānga ts'edi, ne xa dāpa gatho nú'u to'o mri 'ñexa sēhe.

52 Ne xa hñäcua yá nsu gatho
nú'ü to'o xi mi ja yá
dänga nsu,

ne go xa güxa ya zi hyoya.

53 Ne gatho nú'ü to'o mi oth-
obi, bi t'umbabi,
ha nu'ü tó'o mi jabi, bi
'ñothobi.

54 Ne bi maxa ra hnini Israel
nú'ü pəpabi,

ne himbi pumfri da huequi'ü.

55 Xa 'yøt'a njabü ngu xqui
ñä'tuabi ndu ma
dadahü ra Abrá ne
gatho yá ja'i,

gue hinhya'mü ma da pumfri
da huequi'ü.

Gue'a gatho bi mängä ra
Maria.

56 Y ra Maria bi gohuini
ra Sabe ngu hñu nzanä ja rá
ngu'ä, ne 'mefa bi menga pa
ja rá ngu.

Rá 'bui ra Xuua Xi'tsate

57 Nepü bi zö ra pa bi 'mäi rá
t'ü ra Sabe.

58 Ne nu'bü gatho yá 'nangu
ne nú'ü mi ja te yá njaui bi ma
bá c'ä'tsi pa bi johyaui ngue'ä
bi 'yøde'ü gue Ajuä xi xqui
japi'ä pa bi 'mü rá båtsi.

59 Ha nurá hñäto ma pa bi
thu'tsua ra seña ja rá ndo'yö
ra båtsi ngu yá nzai'ü, ne ja mi
'bähni ma'na'qui yá 'nangu
ne nú'ü mi ja te yá njaui. Ne
mi beni'ü xa hñu'mbabi dra
Sacaríia nehe ngu rá thuhu rá
dada.

60 Pe nurá nänä himbi ne,
hangue bi 'ñena:

—Hina, hinga hu'mbabihu
njabü, ngue'ä ma da
thu'mbabi dra Xuua.

61 Ne bi t'embabi ra Sabe:

—¿Hanja ma da thu'mbabi
njabü gue ni 'nari ja'i hñä hin-
grá thuhu ra Xuua?

62 Nepü bi t'utua ra seña
ra Sacaríia nda'ä ra thuhu mi
ne'ä da hñu'mbabi ra båtsi.

63 Nepü nu'ä ngue'ä xqui
ngone hangue bi 'yadi 'na
xeni ra xithe, ne ja bi 'yofoni
gue nura båtsi drá thuhu ra
Xuua. Y gatho ya ja'i xi bi 'yø
ngue'ä bi hñu'mbabi njabü.

64 Y ra ora'ä 'bestho bi za bi
yopa ñä ra Sacaríia, ne bi mädi
bi xøcambeni Ajuä.

65 Y gatho nú'ü yá 'nangu xi
bi ntsu, ne gatho ja ya t'øhø de
Judea habü mi 'bu ya ja'i bi 'ño
ra 'bede de nú'ä xqui nja.

66 Ne gatho nú'ü to'o mi
padi mi 'yo yá mfeni'ü ne mri
'ñämbabi 'na ngu ma'na, ne
mi ena'ü:

—¿Te ma nsu ma da
t'umbabi nú'ä ra båtsi'ä 'bu?

Mi mängä njabü'ü ngue'ä
Ajuä mi japi'ä co rá ts'edi.

Ra Sacaríia bi nsunda Ajuä

67 Nura Sacaríia rá dada ra
båtsi mi hanpa rá ts'edi ra
Mäca Ndähi bi mängä 'raya
noya ngu Ajuä bi 'ñetuabi da
mä, ne bi 'ñena:

68 Xá nsunda Ajuä ma zi
Hmuhi nújü dyá me
Israelhu,
ngue'ä nuya pabya ma
da 'ñehe 'na to'o da
pøhøguihu nújü go rá
hniniguihu'ä.

69 Nuya pabya ma dua
pencahü 'nara Pøhøte
nú'ä xi ja rá ts'edi.

Nu'ä ma da 'ñehe desde yá ja'i
ndu ra ndä Davi nú'ä
mrä 'bego Ajuä.

- 70 Gue'á bi ñatcaguihá Ajuá
ngu nú'á bi mānga yá
māca 'mehni'á desde
maya'bú.
- 71 Bi ñatcahu gue da
ñangaguihá de ma
ncontrahá ne de gatho
nú'u to'o ri utsaguihá.
- 72 Nehe mi mā gue mi ma
da mētsua ra nthecate
ndu ma xitahu,
ne hinhyá'má mi ma da pum-
fri nú'á ra māca cohi
xqui gohui'u.
- 73 Guehna ra cohi bi 'yot'a
Ajuá co ndu ma
dadahá ra Abrá,
- 74 gue mi ma da ñangaguihá
de ma ncontrahá
pa ga pepabihá'á nsinque
'nara ntsu,
- 75 ne ga 'yohá xá hñó ne ga
'buhá xá nt'axi ja rá
thandi'á gatho ya pa de
ma tehá.
- 76 Y ra Sacaria bi 'ñemba rá
batsi:
Nu'i ma zi t'u'i, go gue'i ma
drá 'mehni'i Ajuá bí 'bú
mahets'i,
ngue'á go ma gui 'bet'o de ra
Zidada pa gui hocua rá
'ñu'á.
- 77 Nu'i go ma gui zopabi
rá hnini Ajuá pa da
badi'u ra Pöhöte ne da
mpöhö'u,
ne da zadi ra pumbate de yá
ts'oqui.
- 78 Ngue'á Ajuá xa mescahu ra
hmate ne ra nthecate,
hangue nu'á ma da mencahu
'nara hyats'i desde ma-
hets'i pa go gue'á da
yotca ma mfenihu,
- 79 nehe pa da yo'tua yá mfeni
gatho nú'u 'bú ja ra

'bexuui ne nú'u rí ma ja
ra 'ñu dega du.
Hangue nu'á ma da 'ñehe pa
da yotcahu 'nara 'ñu xá
hñó pa grá 'buhá te rá
'ñentho.
Nuna guehna bi mānga ra
Sacaría.

⁸⁰ Y nura zi Xuua 'yo mri
te'a ne 'yo mi umba ra ts'edi
ra Māca Ndahi. Ne bá 'bui ja
ra mbonthi asta bi zø ra pa bi
mudi bi zofo ya me Israel.

2

*Rá 'bui ra Jesucristo
(Mt. 1:18-25)*

¹ De nuya pa'u, nura dānga
ndá Augusto Cesa bi manda
da t'opabi yá thuhu gatho ya
ja'i de maxogue ra hai habu
mrá ndá'á, pa da 'bede'u.

² Gue'bú mrá gobierhnu ra
Cirenio ja ra hai Siria nú'bú bi
nja nuna ra mudi padro.

³ Gatho ya ja'i mi pe'tsi
da menga ja yá hnini cada
'na habu myá mengu, pa da
t'opabi yá thuhu'u.

⁴ Hangue ra Jose bi bønga
de ja ra hnini Nasare de ra hai
Galilea pa bi ma ja ra hnini
Belé de ja ra hai Judea, ngue'á
ja mrá menguni ndu ra ndá
Davi, ha nura Jose ja xqui
'ñehni de ja yá ja'i ra Davi.

⁵ Bi ma ja ra hnini Belé pa
da t'opabi yá thuhu'u, bi meui
ra Maria nú'á xqui 'yadi pa da
nthatui, ha nu'á ya mi da'thi
de rá batsi.

⁶ Ha de mbi 'bui'u ja ra
hnini Belé, bi zø ra pa da 'mái
rá batsi ra Maria.

⁷ Ha de guehni bi 'má rá
mudi t'u, bi mant'i co yá

'mant'i, ne bi megui habu
mi ja 'nara hñunga mbo'ni,
ngue'q ya mi otho habu da
t'umba ntsaya'u.

'Raya ma'yo bi c'a'tsa ra zi Jesu'

⁸ Ne de guehni guetbu de
ra hnini Belé mi 'bahni 'raya
ma'yo ja ra mbonthi mi su yá
deti dega xuui.

⁹ Nepu nu'u mi damfri bi
hyandua 'nará enxe Ajuq, ne
'nara dangga hyats'i bi yot'a
gatho rá nthets'i habu mi
'bai'u, y ra ora'q xi bi ntsu'u.

¹⁰ Pe nura enxe bi
'ñembabi'u:

—Oguí tsuhu, ngue'q drá
'ñeha ga xi'ahu 'raya hoga
noya nú'u pa xi gui johyahu
nu'ahu ne gatho ma'ra ya ja'i.

¹¹ Ngue'q nubya xa 'mai
ja rá hnini ndu ra nda Davi
'nara Pohote pa gue'ahu, y
nú'q go gue'q ra Cristo ra zi
Hmu bá 'behni pa da nda.

¹² Y po má nseña gui tsuhu
ra batsi xa 'bant'i co yá
'mant'i ne xa 'begui habu ja
'nara hñunga mbo'ni.

¹³ Y de mi uadi bi manga
njabu nura enxe'q, mi
damfri'u bi hyanda ma'ra ya
enxe de mahets'i mi hnequi
mahyegui con gue'q, mri
xocambeni Ajuq ne mi eñ'u:

¹⁴ ;Drá nsunda Ajuq bí 'bu ma-
hets'i,
ne dá 'mai co 'nara hoga'mai
ya meximhai nú'u xa
zatua rá hmate'q!

¹⁵ Nepu nu mi menga ya
enxe pa mahets'i ya ma'yo
bi medi bi 'ñembabi 'na ngu
ma'na:

—Maha Belé, ma ga c'a'tshu
te xuá nja de guehni de nú'q
xa xicaguihu rá enxe Ajuq.

¹⁶ Nepu nu'u bi ma
hnest'ihi, y bi zoni bi zadi'u
ra Jose ne ra Maria co rá batsi
nú'q mi 'beni ja 'nara hñunga
mbo'ni.

¹⁷ Y nú'u ya ma'yo mi
hyanda ra batsi, bi medi bi
mede gatho nú'q xqui xipabi
ra enxe de gue'q.

¹⁸ Ha gatho nú'u bi 'yøde xi
bi 'yø de nú'q mi mañ'u.

¹⁹ Pe nura Maria xi mi
pe'tstho ja mbo rá mfeni nuya
ya noya pa da bentho.

²⁰ Nepu nuya ma'yo bi men-
gui xi mri xocambeni Ajuq por
gatho nú'q xqui 'yøde ne xqui
hyandi, ngue'q nu'u xqui zadi
ngu nú'q xqui sipabi'u.

*Ra zi Jesu bri dapaja rá 'yε
Ajuq*

²¹ Ne rá hñato ma pa de
xqui 'mu ra batsi, bi thu'tsua
ra seña ja rá ndo'yo ngu yá
nzai'u. Ne bi thu'mbabu ra
JESU ngue'q gue'q xqui xipabi
ra enxe ra Maria desde ante
da nda i | de gue'q.

²² Y nu mi ua yá pa ra Maria
bi nt'axqui pa da yopa yat'a
ja ra nija ma'na'qui ngu xqui
'yofo ra Moise ja ra ley, nepu
ra Jose ne ra Maria bi zixa
ra zi batsi pa ja ra ndanija
Jerusale pa dí dapabi ja rá 'yε
Ajuq.

²³ Bi 'yøt'a njabu'u ngue'q
xqui t'ofo ja rá ley Ajuq gue
gatho nú'u ya medi batsi da
'mai ne 'bu dya ts'unt'u gue'u
mahyoni da t'eque pa Ajuq.

²⁴ Nehe bi ma'u ja ra ndanija pa bi hña'tsuabi ra 'baha Ajuq, ngue'q njabu ena ja rá ley Ajuq gue 'bu' nara 'behnq da 'mu rá batsi, mahyoni da zixa yoho ya zi joñ'o o yoho ya zi domitsu pa ja dí hyopabini Ajuq dega 'baha.

²⁵ De nuya pa'u, mi 'bu' nara 'ñøhø nuni Jerusale mrá thuhu ra Simiu. Nú'u xi mi 'yo xá hño ja rá thandi Ajuq, ne mi to'mi da hyanda ra ñante nú'q to'o ma da ñani ya me Israel, ne nurá Maca Ndahi Ajuq mi 'bu'i con gue'q.

²⁶ Ne go gue'q xqui xipabi Ajuq gue hinda du asta hinda hyanda ra Cristo nú'q xqui ma Ajuq ma dua pehni.

²⁷ Nu'u xqui ma ja ra ndanija ngue'q ra Maca Ndahi xqui tsits'i, y ra ora'q mi 'behnimbo, bi yøt'a ra Jose nehe co ra Maria mri zi ra zi t'uca Jesu pa e da 'yent'ua ja rá 'ye Ajuq ngu xqui manga rá ley Ajuq.

²⁸ Nepu de guehni ra Simiu bi zinga ra t'uca 'uene ne bi 'yents'a ja yá 'ye ne bi xøcambeni Ajuq bi 'ñena:

²⁹ Nu'u Ajuq ma Dada'i, ya da za gui tsixcagui de guecua, ya bi hño ma mui ngue'q ya stá handi xa njabu ngu nú'q gá xicagui.

³⁰ Ya stá handi co ma da ra Pøhøte,

³¹ núna xcuá pehni pa da pøhø gatho ya ja'i.

³² Nuna go guehna ngu 'nara ñot'i pa da yo'tua yá mfeni gatho nú'u hingyá me Israel,

y po rá nguehna ma da nja rá nsu ri hnini Israel.

³³ Ha nura Jose ne ra Maria rá nana ra Jesu mi 'yøde nú'u ya noya mi manga ra Simiu de ra t'uca 'uene, nú'u xi bi 'yø'u.

³⁴ Nepu nura Simiu bi 'yapa Ajuq da japi'u. Ne bi 'ñembabi ra Maria rá nana ra Jesu:

—Nuna 'uene xuá 'behni pa da pøhø ndunthi ya me Israel, pe ndunthi de gue'u ma da utsa ne da 'medi'u.

³⁵ Y njabu po rá ngue ri t'u ma da hnequi gatho nú'u beni ja yá mfeni cada 'nara ja'i. Y pa gue'i ma gui thogui 'nara danga dumu ngue'q ma da t'utsa'i ri t'u.

³⁶ Ne mi 'bu' nara 'behnq mrá thuhu ra Ana nú'u mi ñq co rá ts'edi rá Maca Ndahi Ajuq. Y nú'u ra 'behnq'a mrá t'ixu 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Fanuel, xqui 'ñehe desde yá ja'i ndu ra Aser. Y nu'u ya xi mrá zi daqu'e*i*. Nú'u xi mrá batsa nxutsitho bi nthati, ne nsøcta yoto njeyá bi 'muhui rá dame.

³⁷ Y ya mi øt'a goho'rate ma goho njeyá xqui mviuda. Nu'u himi pøni de ja ra nija, ngue'q nzantho mi pepabi Ajuq ma pa ra xuui, mri ayuna ne xi mi apabi Ajua.

³⁸ Ora mi 'behni ra Jose ne ra Maria co ra t'u'uene mbo ra ndanija, ra ora'q bi yøt'a ra Ana nehe, ne bi umba njamødi Ajuq. Nepu bi medi bi xipabi de ra zi batsi nú'u to'o gatho mi to'ma ra ñante nú'u to'o da ñanga ra hnini Jerusale.

Ra zi Jesu bi menga ja ra hnini Nasare

³⁹ Nepu mi uadi ra Jose ne ra Maria bi 'yø't'a gatho ngu nú'a xqui manda ja rá ley Ajuq, bi menga pa ja yá hnini Nasare de ja ra hai Galilea.

⁴⁰ De guehni ra båtsi mri 'yo rá te, ne 'yo mri nja rá ts'edi, ne 'yo mri nja rá mfadi, y Ajuq mi japabi ndunthi'a.

Ra zi Jesu mi 'buhni ja ra ndanija

⁴¹ Tat'a jeya mi pa ra Jose ne ra Maria pa da nu ra ngo de ra pascua nuni Jerusale.

⁴² Y de mijuata 'ret'amayoho njeya ra Jesu, bi ma ri hñu'u pa Jerusale pa da nu ra ngo ngu myá nzai'u.

⁴³ Y nu mi ua ra ngo, bá pengra Jose ne ra Maria, ha nura Jesu bá cohi de guehni Jerusale nsinque bi ba rá nana ne ra Jose.

⁴⁴ Nu'á mi hu yá mei gue mbra 'ñoui ma'ra ya ja'i nú'u bá pengui ja ra ngo. Bi 'ño maxøgue 'na pa ra 'ñu, asta ja 'mefa bi 'ñani'u ra båtsi, bi 'ño bi 'yambabi nú'u mi ja te yá njaui ne yá mpädi.

⁴⁵ Pe himbi zudi'u de guehni, hangue bi yopa mengui'u pa Jerusale pa dua honi.

⁴⁶ Nepu rá hñupa bi zudi mi 'buhni mbo ja ra ndanija mi huhni madetho de ya xah-nate de ra ley mi østro nú'a te mi mañ'u nepu nu'á mi ø'tua ya nt'ani'u.

⁴⁷ Gatho nú'u ya ja'i to'o mi øde nú'a mi mañ'u xi mri 'yø ngue'a xi mi ja rá mfadi'a ne

mi thädi xá hñó nú'u ya nt'ani mi t'ø'tuabi nehe.

⁴⁸ Y nu mi hyanda rá nana ne ra Jose gue mi huhni co ya xahnate de ra ley, himi pädi te da beñ'u. Y nurá nana bi 'ñembabi:

—Ma zi t'u'i, ¿hanja xcá 'yøtcahe njabu? Nugui ne ri dada go dí hoñ'ahe co ndunthi ra dumai.

⁴⁹ Pe ra Jesu bi dädi ne bi 'ñembabi'u:

—¿Pa te gui jacju guí hon-gaguihu? ¿Ha hinguí päh gue nugui mahyoní ga pepa rá 'befi ma Dada?

⁵⁰ Pe nu'á nixi mi pädi te mri bønga nú'u ya noya bi xi-pabi'u.

⁵¹ Nepu de guehni bi meui rá nana ne ra Jose bi menc'u pa ja ra hnini Nasare, ne nu'á bi sigui bi 'yøtua yá ts'ofo'u. Ha nurá nana mi pe'stho ja rá mfeni gatho nú'a te bi nja co rá t'u.

⁵² Y nura Jesu 'yo mri te rá mfadi ne rá ndangui, ne Ajuq xi bi hopa rá 'mañ'u, ne ya ja'i nehe.

3

Ra Xuua Xi'itsate mi zofo ya ja'i ja ra mbonthi

(Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8; Jn. 1:19-28)

¹ De ya xqui nda 'ret'amacat'a njeya ra dänga nda Tiberio Cesa nú'a mi 'bu Nroma ne mrá nda ja ndunthi ya hai de ra ximhai, nehe gue'bu mrá nda ra Poncio Pilato nuni ja ra hai Judea, nehe mrá nda ra Erode nuni ja ra hai Galilea, nehe mrá nda nurá cu ra Erode

nú'á mrá thuhu ra Lipe nuni ja ra hai Iturea ne ja ra hai Traconite, nehe mrá ndá ra Lisania nuni ja ra hai Abilinia.

² Gue'bú myá danga ndá gá macjá ra Anás ne ra Caifá. Ha de nura jeya'á Ajuá bi umba ya noya ra Xuua nú'á mrá t'ú ra Sacaría de mbi 'bú ja ra mbonthi, pa da zo ya ja'i.

³ Nu'bú ra Xuua bi ma gatho rá nthets'i ra dathe Jordá, ne mi embabi ya ja'i gue da ñobri de yá ts'oqui ne da nxistehe pa njabú Ajuá da pumbabi yá ts'oqui'ú.

⁴ Nú'á njabú bi zofo ya ja'i gue da hñoqui'ú ja yá mfeni pa nu sta zó ra zi Hmu da gamfri'ú, hangue bi njabú ngu nú'á xqui 'yofo ra bádi Isaíá ja ra Macea T'ofo nu habú ena: Ma da nt'óde 'nara ja'i da ñá

nts'edi ja ra mbonthi
ne ma da 'ñena:

"Hocuahú xá hño rá 'ñu ra zi
Hmu,

juañhú gatho ya ts'aca'ñu.

⁵ Gatho ya hñe dra hñu'tsi,
ne dra tænga ya ndants'i, ne
dra yø'ta ya t'øhø,
ne dra juana ya nönts'a'ñu,
ne da thoqui gatho habú
hindi 'bú xá hño.

⁶ Y gatho ya ja'i da hyandi
te xa 'yøt'a Ajuá pa da
mpøhø'ú."

⁷ Nepú mi pa ya ja'i mi
c'á'tsa ra Xuua pa da xi'tsi'ú,
y nu'á mi embabi'ú:

—¡Gyá ts'oja'ihú ngu ya
zate qu'eña! ¿Ha guí hu ri
maiħú gue ngue'á xcá ehuea
ya xcá 'ba'tuahú rá cue Ajuá
xa 'ñepú?

⁸ Mahyoni gui 'yohú xá hño
pa da hnequi gue majuāni
xcá ñobrihú de ri ts'oquihú.
Oxqui ma gui 'ñexhú gui
'ñeñhú: "Nuje ma dadahe
ndu ra Abrá, hangue hinte ga
jahe." Ngue'á nugui dí xi'ahú
gue Ajuá da za da japi da nja'i
nuya ya do pa dyá t'ú ra Abrá.

⁹ Dí xi'ahú gue 'búi guetbú
Ajuá, ngu 'na to'o hú ra t'égui
pa da zecua yá 'yú ya za.
Gatho nú'ú ya za hingui unga
yá hoga fruta ma da ts'et'i ne
da thöt'a ja ra tsibi. Njabú¹
Ajuá ma da hyøt'ahú ja ra
nidu 'bú hingui ñobrihú ne gui
'yohú xá hño.

¹⁰ Nepú nuya ja'i bi 'yamba
ra Xuua ne bi 'ñembabi:

—Nu'bú ¿te mahyoni ga
øthebya?

¹¹ Nu'bú ra Xuua bi
'ñembabi:

—Nu'á tó'o pe'tsa yoho yá
pahni, dá umba 'na nú'á to'o
othobi. Ha nu'á tó'o pe'tsa te
da zi, mahyoni da ñohui nú'á
to'o othobi.

¹² Nehe bi ma bá c'á'tsa ra
Xuua 'raya 'ñatsa nguxboja.
Nú'á bi ma da nxistehe nehe,
ne bi 'yambabi ra Xuua ne bi
'ñembabi:

—Xahnate, xi nuje, ¿te
mahyoni ga øthe?

¹³ Ha nura Xuua bi
'ñembabi:

—Nu'á mahyoni gui 'yøthú,
cobrahú ngu nú'á mänga ra
ley, oguí cømbahú yá boja ya
ja'i.

¹⁴ Nehe 'raya soldado bi
'ñembabi ra Xuua:

—Xi nuje, ¿te mahyoni ga
øthe?

Ha nura Xuua bi 'ñembabi:

—Oto guí pepabihu, ne oguí pihu ya ja*'i* co nú'q ra nsu xa t'a'ahu, nixi gui hyøxhu ra thai ya ja*'i*. Nu'q gui 'yøthu, johyahu co nú'q guí tahahu, oguí nehu ma'na.

¹⁵ Ha nuya ja*'i* himi padi te da beni de ra Xuua, ua go mi gue'q ra Cristo nú'q xqui hma da 'behni pa da nda, ua hina.

¹⁶ Nepu nura Xuua bi 'ñembabi'u:

—Nugui dí xi'ts'a'ihiu co ra dehe, pe bra 'befa ma'na nú'q to'o ma da xi'ts'a'ihiu co ra Mäca Ndähi ne asta ngu di faspi co rá ts'edi. Nú'q ma'na ja rá ts'edi de guequi ne hiní 'ñepcagui ngugui ga xo'tuabi yá nthästhi de yá zësthi.

¹⁷ Nu'q nja ngu 'nara mëfi ya o ja rá 'yë ra pala pa da mica ra trigo, y nu stí uadi da miqui'a, da munts'i da mëtsi, ha nura paha da gat'a ja ra tsibi. Njabätho nehe nú'q bra 'befa de guequi ma da munts'a nú'u di 'yo xá hño pa da 'mäi con gue'q, ha nu'u hindi 'yo xá hño ma da hyøt'a ja ra tsibi.

¹⁸ Njabä ne co ma'ra ya hogu ts'ofo ra Xuua mi utua ya ja*'i* de ra mäca hogu t'øde.

¹⁹ Y nú'bá gue'bu bi zhi'q ra nda Erode ngue'q xqui zimbabi rá 'behñä rá cu nú'q mrá thuhu ra Lipe, ne xqui 'yøt'a ma'ra ya t'øt'e xá nts'o.

²⁰ Pe nura Erode himbi ne bi ntsø'mi. Nu'q bi 'yøt'e, bi 'yøt'a ma'na ra t'øt'e xi xá nts'o, bi gura Xuua ne bi got'a fadi.

*Rá sistehe ra Jesu
(Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11)*

²¹ Pe ante dra jü ra Xuua da jot'a fadi, bi ma ra Jesu habu mi xi'tsate'q pa da nxistehe'q nehe. Ne ts'a mi apabi Ajuq ra Jesu, bi xogui mahets'i,

²² y nurá Mäca Ndähi Ajuq bá cai ngu 'nara domitsu bi zøhø ja gue'q. Ne bi nt'øde 'nara noya de mahets'i bi 'ñena:

—Nu'i go gue'i ma hmäca T'u*'i*, xi drí johya de gue'i.

*Yá mädijaq'i de ra Jesucristo
(Mt. 1:1-17)*

²³ Ra Jesu mi pe'tsa ngu 'natema'ret'a njëya nu mi mëta rá 'befi. Ne mi t'ena gue nurá dada'q go mrá Jose. Ha nurá dada ra Jose mrá thuhu ra Elí,

²⁴ ha nurá dada ra Elí mrá thuhu ra Matat, ha nurá dada ra Matat mrá thuhu ra Leví, ha nurá dada ra Leví mrá thuhu ra Melqui, ha nurá dada ra Melqui mrá thuhu ra Jana, ha nurá dada ra Jana mrá thuhu ra Jose nehe,

²⁵ ha nurá dada nú'q ma'na ra Jose mrá thuhu ra Matatía, ha nurá dada ra Matatía mrá thuhu ra Amós, ha nurá dada ra Amós mrá thuhu ra Naum, ha nurá dada ra Naum mrá thuhu ra Esli, ha nurá dada ra Esli mrá thuhu ra Nagai,

²⁶ ha nurá dada ra Nagai mrá thuhu ra Maat, ha nurá dada ra Maat mrá thuhu ra Matatía nehe, ha nurá dada nú'q ma'na ra Matatía mrá thuhu ra Semei, ha nurá dada ra Semei mrá thuhu ra Jose nehe, ha nurá dada nú'q ma'na ra Jose mrá thuhu ra Judá,

²⁷ha nurá dada ra Judá mrá thuhu ra Joana, ha nurá dada ra Joana mrá thuhu ra Resa, ha nurá dada ra Resa mrá thuhu ra Sorobabel, ha nurá dada ra Sorababel mrá thuhu ra Salatiel, ha nurá dada ra Salatiel mrá thuhu ra Neri,

²⁸ha nurá dada ra Neri mrá thuhu ra Melqui nehe, ha nurá dada nú'q ma'na ra Melqui mrá thuhu ra Adi, ha nurá dada ra Adi mrá thuhu ra Cosam, ha nurá dada ra Cosam mrá thuhu ra Elmodam, ha nurá dada ra Elmodam mrá thuhu ra Er,

²⁹ha nurá dada ra Er mrá thuhu ra Josué, ha nurá dada ra Josué mrá thuhu ra Elieser, ha nurá dada ra Elieser mrá thuhu ra Jorim, ha nurá dada ra Jorim mrá thuhu ra Matat nehe,

³⁰ha nurá dada nú'q ma'na ra Matat mrá thuhu ra Leví nehe, ha nurá dada nú'q ma'na ra Leví mrá thuhu ra Simiu, ha nurá dada ra Simiu mrá thuhu ra Judá nehe, ha nurá dada nú'q ma'na ra Judá mrá thuhu ra Jose nehe, ha nurá dada nú'q ma'na ra Jose mrá thuhu ra Jonán, ha nurá dada ra Jonán mrá thuhu ra Eliaquim,

³¹ha nurá dada ra Eliaquim mrá thuhu ra Melea, ha nurá dada ra Melea mrá thuhu ra Mainán, ha nurá dada ra Mainán mrá thuhu ra Matata, ha nurá dada ra Matata mrá thuhu ra Natán,

³²ha nurá dada ra Natán mrá thuhu ra Davi, ha nurá dada ra Davi mrá thuhu ra Isái, ha nurá dada ra Isái mrá thuhu ra Obed, ha nurá dada ra Obed mrá thuhu ra Boos,

ha nurá dada ra Boos mrá thuhu ra Salmón, ha nurá dada ra Salmón mrá thuhu ra Naasón,

³³ha nurá dada ra Naasón mrá thuhu ra Aminadab, ha nurá dada ra Aminadab mrá thuhu ra Aram, ha nurá dada ra Aram mrá thuhu ra Esrom, ha nurá dada ra Esrom mrá thuhu ra Fare, ha nurá dada ra Fare mrá thuhu ra Judá nehe,

³⁴ha nurá dada nú'q ma'na ra Judá mrá thuhu ra Cobo, ha nurá dada ra Cobo mrá thuhu ra Isaac, ha nurá dada ra Isaac mrá thuhu ra Abrá, ha nurá dada ra Abrá mrá thuhu ra Taré, ha nurá dada ra Taré mrá thuhu ra Nacor,

³⁵ha nurá dada ra Nacor mrá thuhu ra Serug, ha nurá dada ra Serug mrá thuhu ra Ragau, ha nurá dada ra Ragau mrá thuhu ra Peleg, ha nurá dada ra Peleg mrá thuhu ra Eber, ha nurá dada ra Eber mrá thuhu ra Sala,

³⁶ha nurá dada ra Sala mrá thuhu ra Cainán, ha nurá dada ra Cainán mrá thuhu ra Arfaxad, ha nurá dada ra Arfaxad mrá thuhu ra Sem, ha nurá dada ra Sem mrá thuhu ra Noé, ha nurá dada ra Noé mrá thuhu ra Lamec,

³⁷ha nurá dada ra Lamec mrá thuhu ra Matusale, ha nurá dada ra Matusale mrá thuhu ra Enoc, ha nurá dada ra Enoc mrá thuhu ra Jared, ha nurá dada ra Jared mrá thuhu ra Maalaleel, ha nurá dada ra Maalaleel mrá thuhu ra Cainán nehe,

³⁸ha nurá dada nú'q ma'na ra Cainán mrá thuhu ra Enós, ha nurá dada ra Enós mrá thuhu ra Set, ha nurá dada

ra Set mrá thuhu ra Adá, ha
nurá Dada ra Adá, go gue'a
Ajuá bí 'bú mahets'i, ngue'a
go bi hyoqui'a.

4

*Ra ts'ondahí mi xaxa ra
Jesu*

(Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13)

¹ Mi uadi bi nxistehe ra Jesu
bi ma de guehni ja ra dathé
Jordá mi hanpa rá ts'edi ra
Maca Ndahi. Nepu ra Maca
Ndahi bi zits'i ja 'nara mbon-
thi.

² Ne ja bá 'buhni ñote ma
pa. Y de guehni bi zo ra
ts'ondahí habu mi 'bui'a pa da
xaxi pa xamá xa ts'ocuahma
rá mfeni'a. Ne nura Jesu
hinte xqui zi de nú'a ñote ma
pa'a, ja 'mefa bi za ra thuhu.

³ Nepu de mi za ra thuhu'a,
ra ts'ondahí bi 'ñembabi:

—'Bú go gue'i rá T'u'i Ajuá,
japabi xá da nthuhme nuna
ra do.

⁴ Ha nura Jesu bi dadi ne bi
'ñembabi:

—Xa nt'ofo ja ra Maca T'ofo
habu ena njaua: “Hingue
hónse po ra thuhme da za
da 'mu ra ja'i, gatho nú'a ma
Ajuá go gue'a umba rá te ra
ja'i.”

⁵ Nepu de guehni ra
ts'ondahí bi zixa ra Jesu ja
'nara t'ohó xi xmá hñets'i pa
bi 'ñutua gatho ya hnini de
maxøgue ra ximhai, y 'bestho
ra ora'a bi hnequi gatho ya
hnini.

⁶ Y nura ts'ondahí bi 'ñembi:

—Nugui da za ga 'ra'a gatho
ra ts'edi ne gatho ra danga
nsu de nuya ya hnini, ngue'a

go xa t'entc'a ma 'ye gathoyú,
y nugui da za ga umbabi to'o
go ga nega.

⁷ Hónse 'bú gui ndandiñahmu
ne gui nsundagui, gatho go da
'yo ri 'yeyu.

⁸ Pe nura Jesu bi dadi ne bi
'ñembabi:

—'Uegue de guequi, nu'i
Satá. Ngue'a xa nt'ofo ja
ra Maca T'ofo gue Ajuá ri
Hmu go gue'a gui nsunda, ne
hónse'a gui pepabi.

⁹ Nepu de guehni ra
ts'ondahí bi zixa ra Jesu ja
ra hnini Jerusale ne bi pø'tsa
asta xi maña ra ndanija ne bi
'ñembabi:

—'Bú go gue'i rá T'u'i Ajuá,
'yenga ra sagui pa rí ga'ti xa.

¹⁰ Cabo xa nt'ofo ja ra Maca
T'ofo habu ena:
Ajuá dua pehna yá εnxε pa da
su'a'i.

¹¹ Ne da mip'a ri 'ye
pa njabu hingui tsama'ñu ri
ua nu xcri tsønga ja ra
hai.

¹² Nu'bú ra Jesu bi dadi ne
bi 'ñena:

—Nehe xa nt'ofo ja ra Maca
T'ofo habu ena: “Oguí xaxa
Ajuá ri Hmu pa gui 'ñena gue
da max'i.”

¹³ Y nu mi uadi ra ts'ondahí
bi 'yøt'a gatho ngu nú'a xqui
'ye'mbi pa xa hyathma
ra Jesu, nu'á bi 'uegue de ra Jesu
'raya pa.

*Ra Jesu bi fata rá 'beñi nuni
Galilea*

(Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)

¹⁴ De guehni ra Jesu bi
menga pa ja rá hai Galilea
mi hanpa rá ts'edi ra Maca
Ndahi, y bi 'ño rá 'bede'a ja
gatho rá nguni nura hai'a.

15 Y nū'á mi c̄at'a ja ya nīja pa mi utuate, ne gatho ya ja'i mi e'tsua rá nsu'a.

*Ra Jesu mi 'buhni Nasare
(Mt. 13:53-58; Mr. 6:1-6)*

16 Nepu nura Jesu bi ma pa Nasare nū'á ra hnini habu xqui nte'a. Y ra pa dega tsaya bi yut'a ja ra nīja ngu mrá nzai'a, ne ja bi 'maini pa da hñe'ta ra Macea T'ofo.

17 Ne bi t'umbabi nū'á ra t'ofo xqui 'yofo ra bādi Isaía, y de mi t̄ngui'a bi hyonga nū'á ra xeni habu ena njaua:

18 Nurá Macea Ndahi Ajuá 'bui con guequi,
ngue'a Ajuá xa hñuxcagui pa e ga xipa ra hoga nt'ode nū'á ya hyoya,

ne xuá p̄encagui pa ga hu'mba yá mui nū'á to'o tu yá mui,

ne pa e ga p̄onga nū'á to'o o nts'ahni de ja ra ts'oqui,

ne pa ga japi da xo yá da ya goda,

ne pa e ga ñangá nū'á ri sufri de nū'á t'otuabi,

19 ne pa e ga m̄a gue núbya mapaya ya xa zō ra pa pa Ajuá da p̄ohø ya ja'i po rá hm̄ate.

20 Nepu mi uadi ra Jesu bi hñe'ta nuya ya noya, bi mants'a ra Macea T'ofo, ne bi umba nū'á ra maste de ra nīja. Y bi hñudi'a, y gatho nū'á xqui munts'ni ja ra nīja xi mi nu'ti'a.

21 Nepu nu'á bi m̄adi bi zofo'á ne bi 'ñembabi'á:

—Nubyá ya bi njabu ngu nū'á ja juadi dá he'ta ja ra Macea T'ofo.

22 Y gatho nū'á mi 'buhni xi mri 'yø de nū'á ya hoga noya mi manga ra Jesu, ne xi mi ñamahñó'á de gue'a. Ne mi 'ñémbabi'á 'na ngu ma'na:

—¡Conque go guehni rá t'á ra Jose!

23 Nu'bá ra Jesu bi 'ñembabi'á:

—Dí padí xá hñó gue nu'ahá ma gui 'ñengaguíhá: "Bá xi majuani grá medico, 'ñøthese." Y nehe ma gui 'ñengaguíhá: "Yøt'e nehe de guecua ja ma haihu ngu nū'á stá øhe xcá 'yøt'a Ncapernau."

24 Ne de gue'a bi sigui bi ña ra Jesu bi 'ñembabi'á:

—Xi majuani dí xi'ahá gue ni 'nará 'mehni Ajuá hingui hm̄adi de ja rá haise.

25 Dí xi'ahá gue nuya pa'á mi 'bui ra bādi Elía mi 'bá ndunthi ya viuda nehe ja ra hnini de Israel. Y nuya pa'á hinxqui 'uái hñú njeyá made, hangue xi xqui nja 'nara dñanga thuhu ja gatho nuna ra hai.

26 Pe nu Ajuá himbi mehna ra Elía pa da t'ini ja yá ngu nū'á ya viuda mi 'bá ja ya hnini de Israel. Ajuá bi mehni'a ma'nambu ja rá ngu 'nara viuda nū'á mi 'bá ja ra t'aca hnini Sarepta gueta ra dñanga hnini Sidó.

27 Nehe de nuya pa'á mi 'bui ra bādi Eliseo, ndunthi ya me Israel mi hena ra lepra, pe ni 'na de gue'a himbi ñani de nū'á ra hñeni'a, hñse ra Naamán nū'á mrá me Siria, nsoc'a go gue'a bi ñani de ra lepra mi tsudi.

28 Nu mi 'yøde noya ya noya gatho nú'ʉ xqui munts'ni mbo ra nijɑ bi bø yá cue'ʉ.

29 Ne bi 'mai'ʉ bi guca ra Jesu de ja yá hnini'ʉ, ne bi zits'i ja rá hyo ra hnini habʉ mi ja 'nara ma'ye, y de guehni mi nehma'ʉ xa fóte pa rí ga'ti.

30 Pe nura Jesu bi 'ranthro madetho de ra hmuntsja'i ne bi ma.

'Nara 'ñøhø mi pe'tsa 'nara ts'ondahí

(Mr. 1:21-28)

31 Nepʉ nura Jesu bi ma Ncapernau ma'na ra hnini de ra hai Galilea, ne ja bá xahnani ya ja'i nura pa dega tsaya.

32 Y gatho ya ja'i xi mri 'yø de nú'ʉ mi udi'ʉ ngue'ʉ mi zote co 'raya noya xi mi pe'tsa ndunthi ra ts'edi.

33 Y nuni ja ra nijɑ habʉ xqui munts'i'ʉ xqui zøhø 'nara 'ñøhø mi pe'tsa 'nara ts'ondahí. Nepʉ nu'ʉ bi dø 'nara hmafi ne bi ña nts'edi bi 'ñena:

34 —Nu'i Jesu grá me Nasare, hyegaguiheua. ¿Hanja xcuá ehe pa hønsø e gui juatcaguihe? Ngue'ʉ nugui dí padi to'o'i, go gue'i rá Maçã T'ʉ'i Ajua.

35 Nura ora'ʉ ra Jesu bi zʉi nú'ʉ ra ts'ondahí ne bi 'ñembi:

—Co'ta ri ne, pøni de nuna ra 'ñøhø!

Nepʉ nura ts'ondahí bi fóma nú'ʉ ra 'ñøhø de ja yá thandi ya ja'i, nepʉ bi bønga ra ts'ondahí bi ma nsinque te bi 'yø'tuabi nú'ʉ ra 'ñøhø'ʉ.

36 Y gatho ya ja'i bi ntsu ne mri 'ñémbabi 'na ngu ma'na:

—Xi te ma ts'edi hañi gue co nuyá noya ri 'bøpa ya ts'ondahí da bøni, y nu'ʉ øte!

37 Y gatho rá nthets'i nú'ʉ ra hai'ʉ bi 'ño ra 'bede de nú'ʉ bi 'yøt'a ra Jesu.

Ra Jesu bi 'yøthebi rá to ra Simu Pedro

(Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31)

38 Nepʉ ra Jesu bi bøni de guehni ja ra nijɑ ne bi ma ja rá ngu ra Simu. Ne mi 'benga rá to ra Simu xi mi umba ra nzø nts'edi. Nepʉ bri bæntebi ra Jesu gue da nu nura da'thi'ʉ.

39 Nu'bú ra Jesu bi ma bá nu, bi ndoqui ne bi japa ra nzø da ntsaya. Y 'bestho ra ora'ʉ bi tsayabi ra nzø, ne bi nanga nú'ʉ ra 'bøhñʉ pa bi hyocui te da zi'ʉ.

Ra Jesu bi 'yøthe ndunthiya da'thi

(Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)

40 Ngu bi yʉ ra hyadi nú'ʉ ra pa'a, gatho to'o mi hena nu'qraza ra hñeni bi ts'ixa habʉ mbi 'bʉ ra Jesu. Nepʉ nu'ʉ mi huxa yá 'yø ja 'rama'na ya da'thi, y gatho mi ñəni 'bestho.

41 Nehe ndunthi ya da'thi nú'ʉ mi pe'tsa ya ts'ondahí mi embabi, ne asta mi mafí'ʉ mi ena:

—Nu'i go gue'i rá T'ʉ'i Ajua.

Pe nura Jesu mi tsai nú'ʉ ya ts'ondahí ne himi hopi da ña, ngue'ʉ nu'ʉ mi padi gue go mi gue'ʉ ra Cristo nú'ʉ bá pehna Ajua pa da nda.

Ra Jesu bi zofo ya ja'i nuni Galilea

(Mr. 1:35-39)

⁴² Rá hyax'q 'nitho ra Jesu bi bøni de ra hnini Ncaper-nau bi ma ja 'nara mbonthi habu hinto mi 'bu. Pe nuya ja'i xi bi 'ñó bi hyoni'q asta xi bi zøni habu mi 'bu'q, ngue'q nu'á himi ne da hyegui da ma'a.

⁴³ Pe nura Jesu bi 'ñembabi'ú:

—Mahyoni ga ma ga umba ra hoga nt'ode ma'ra ya hnini gue ya xa zø ra Ndø de mabets'i pa da ndø, ngue'q pa gue'q xuá 'bencagui pa ga e ga ma.

⁴⁴ Njabu mi 'yo ra Jesu ne mi cøt'a ja ya njia nuni Galilea pa mi unga ra hoga nt'ode.

5

Bi ñuxaya motsa co ya huá
(Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)

¹ 'Nara pa ra Jesu mi 'bu ja rá hyo ra ndehe de Genesare, y nuni bi zøni ndunthi ya ja'i ne bi munts'i habu mi 'bu'q, asta mri ts'l'i'mi'q ngue'q nu'á mi ne da 'yøtua rá noya Ajua.

² Nepu nura Jesu bi hyanda yoho ya motsa gueta rá hyo ra ndehe hinto mi oni, ngue'q nu'á ya mehuá mi cüni xqui bøni de guehni pa da menga yá xit'a ja rá hyo ra ndehe.

³ Nepu nura Jesu bi yøt'a ja 'na de nú'á ya motsa nú'á mri mæti ra Simu, ne bi 'yapa ra mæte ra Simu da 'yøt'a ra motsa má ts'ú mbo ra dehe, ngue'q xi mi ts'l'i'ma ya ja'i. Y bi hñudi ra Jesu mbo ra motsa ne desde guehni bi yopa zofo ya ja'i.

⁴ Y de mi uadi bi zofo ya ja'i bi 'ñembabi ra Simu:

—'Yøt'a ra motsa pa habu ma'na strá hñé ra dehe, ne ja gui cøthuñi ri xit'ahu pa gui mpøhuahu.

⁵ Ha nura Simu bi dødi ne bi 'ñembabi:

—Ma zi Xahnate'i, stá 'yoheua gatho ra xuui, stá mpøhuahue pe hinte stá jøhe. Pe nubyá go guí xicje gue ga cøthe ma xit'ahue ja ra dehe, ma ga cøthe.

⁶ Ha nura Simu ne nú'á ma'ra mi oui mbo ra motsa bi gøt'a yá xit'a mbo ra dehe, y mi hñai xi bá ñuts'i co ya huá asta bi mædi bi ntønihmø co yá hñu ya huá.

⁷ Nepu nu'á bi 'ñutua ra seña nú'á ma'ra yá compa mbi o ja ma'na ra motsa pa e da mats'i. Y nu'á bá ehe 'bestho ne bi ñu'tsa nú'á yoho ya motsa co ya huá, asta mi ne da yøtua rá noya Ajua.

⁸ Y nu mi hyanda ra Simu njabu, bi ndandiñahmu ja rá ua ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—Hiní 'ñepqui ga 'ñoui, ngue'q nugui 'nadra 'yøt'ats'oqui.

⁹ Bi 'ñena njabu ngue'q ngu xi bi ntsu ngue'q bi gø ndunthi ya huá, ne gatho nú'á ma'ra mi oui mbo ra motsa ngu bi ntsu nehe'ú.

¹⁰ Ne nú'á ma'ra mri mfaxui ra Simu ja ra 'behua, go ra Cobo ne ra Xuua nú'á yá t'ú ra Sebedeo, gatho ne'ú ngu xi bi ntsu. Pe nura Jesu bi 'ñembabi ra Simu:

—Oguí tsu, ngue'q̄ desde nubyá ma ga 'ra'a'i ma'ná ri 'bəfi pa gui mpəhuq̄ dega ja'i.

11 Nu'bá nu'u bi 'yət'a yá motsa pa asta ja rá ñəni ra ndehe ne ja bi zohni yá motsa con gatho yá mpəfi dega 'bəhuq̄, nepu nu'u bi dəna ra Jesu bi meui.

Ra Jesu bi 'yøthe 'na mi hena ra lepra

(Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)

12 'Nara pa mi 'yo ra Jesu ja 'nara hnini, ne ja mi 'buhni 'nara 'ñøhø mi hena ra lepra, ne xi mi tsi'ti. Ynu mi hyanda ra Jesu, bi ma bá tsədi ne bi ndandiñahmu ne asta bi məgui rá hmi ja ra hai, ne bi 'ñembabi:

—Nú'i ri t'equ'ei Ndada, 'bu gui nehma, da za gui 'yøthegui.

13 Nepu nura Jesu bi hñu'tsua rá 'yε, ne bi 'ñembabi:

—Haha, dí ne ga øthe'i. Y nubyá ya xcá ñəni.

Y nu mi uadi bi məngā njabu, 'bestho ra ora'a bi ñəni de nú'q̄ ra hñeni.

14 Ha nura Jesu bi hñu'mba ra hñə gue hinto da xipabi de nú'q̄ xqui 'yø'tuabi, ne bi 'ñembabi:

—Hønse nu'q̄ mahyoní gui 'yøt'e, rí ma bá 'ñudi ja ra macja pa da hyandi gue ya xcá ñəni. Ne unga ri hñəti ngu nú'q̄ bi manda ra Moise, gue'q̄ 'nara seña pa da hyanda ya ja'i gue ya xcá ñəni.

15 Pe ma'ná mri ntenga ra 'bede de nú'q̄ mi øt'a ra Jesu, ne nzəntho mi munts'a ya ja'i

pa da 'yøde nú'q̄ mi mañq̄ ne pa da 'yøthebi yá hñeni.

16 Ha nura Jesu njat'q̄ mi 'uesehé habu mi jo'o ya ja'i pa mbi apabi Ajuq̄ rá Dada.

Ra Jesu bi 'yøthe 'nara da'thi himi tsa da 'ñəni
(Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)

17 'Nara pa ra Jesu mi xahna ya ja'i, ne mi huhni 'raya fariseo ne 'raya xahnate de ra ley xqui 'ñehe de Jerusale ne de habəraza ma'ra ya hnini de ra hai Judea ne de Galilea. Y ra Jesu mi hanpa rá ts'edì Ajuq̄ pa mi øthe gatho ya da'thi.

18 Nepu bi zøhø 'raya 'ñøhø mri du 'nara da'thi xqui 'yənts'a ja 'nara 'bebo. Nú'q̄ ra da'thi'a himi tsa da 'ñəni ngue'q̄ mi tuda rá ndo'yo. Y nú'u to'o mri du mi ne da cù'ta mbo ja ra ngu asta habu mi 'bu ra Jesu pa da 'yøthe'a.

19 Pe himbi zədi habu da yøt'i'u ngue'q̄ xi mi ja ra nts'i'mi. Hangue bi bøxa mañq̄ ra ngu, y bá heca 'na xəni ra techo pa bi za bi cə'ma ra da'thi co rá 'bebo pa habu mi 'bai ra Jesu mbo ra ngu madetho de ra mundo ja'i.

20 Ha nu mi hyanda ra Jesu gue nu'u mi ja yá jamfri, bi 'ñembabi ra da'thi:

—'Yøde, nuri ts'oqui ya stá pun'a'i.

21 Nepu nuya xahnate de ra ley ne ya fariseo nú'u mi huhni bi 'ñensə ja yá mfeni': “¿Hanja nuni ra 'ñøhø ri 'ñet'a Ajuq̄? Ngue'q̄ jo'o ma'ná to'o da unga ra pumbate de ya ts'oqui, hønse Ajuq̄.”

22 Pe nura Jesu bi bətua yá mfeni'ü, hangue bi 'ñembabi:

—¿Hanja guí beñhü njabü?

23 ¿Nda'ü ma'na hinxá hñei ga embi, ri ts'oqui ya stá pun'a'i, o ga embi, nangui rí ma?

24 Pe pa gui pahü gue Nú'a To'o bi e bi Nja'i ja rá ts'edi de guecua ja ra ximhai pa da unga ra pumbate de ya ts'oqui, ma ga øt'a njaua:

Nu'bü bi 'ñembabi ra da'thi:

—Nangui, juxa ri 'bebo, rí ma ri ngu.

25 Hangue 'bestho nū'ü ra ora'ü ra da'thi bi nangui ja yá thandi gatho nū'ü mi 'bəhnii, ne bi guxa rá 'bebo ne bi ma rá ngu mri xøcambeni Ajua.

26 Y gatho ya ja'i xi mri 'yø de nū'ü xqui nja y mri xøcambeni Ajua'ü. Ne xi mi tsu'ü de nū'ü xqui hyandi ne mi ena'ü:

—Nubyá stá hanthü 'raya danga t'øt'e nū'ü hinhya'mü stá hanthü xa nja.

Ra Jesu bi zofo ra Leví pa drá nxadi

(Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)

27 'Mëfa de gue'ü ra Jesu bi bøni ne bi hyanda 'nara nguxboja rá thuhu ra Leví mi hudi ja rá mexa. Nepü bi 'ñembabi:

—Bá ehe, tengagui.

28 Nu'bü ra Leví bi 'mai 'bestho ne bi zohni rá 'bëfi, ne bi dëna ra Jesu bi mœui.

29 Ne 'mëfa, ra Leví bi 'yø'tua 'nara dænga ngo ra Jesu ja rá ngu, y bi zøhni ndunthi ma'ra ya nguxboja nehe, nehe bi zøhni ma'ra ya

ja'i ne bi hñudi ja ra mexa mahyegui con gue'ü.

30 Nepü nuya fariseo ne 'raya xahnate de ra ley nū'ü myá fariseo nehe, bi mœdi bi ñama'ñü de yá nxadi ra Jesu ne bi 'ñembabi'ü:

—¿Hanja grí ñuñhü ne grí ntsihü co nuyü ya 'ñatsa nguxboja ne ma'ra ya 'yøt'ats'oqui?

31 Pe nura Jesu bi dädi ne bi 'ñembabi:

—Nu'ü tó'o 'bëi xá hñö ne hindri hñeni, hingui honga ra 'ñethi, pe nu'ü tó'o ri hñeni ha, honi to'o da 'yøthe.

32 Nugui stuá ehe pa ga zofo ya 'yøt'ats'oqui pa da ñobri de yá ts'oqui, hingue stuá ehe pa ga zofo nū'ü to'o beni gue 'bëi xá hñö ja rá thandi Ajua.

Ra Jesu bi t'ambabi de ra ayuno

(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)

33 Nepü nu'ü bi 'yø'tua ma'na ra nt'ani ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—¿Hanja ri ayuna ne ri ora ndunthi nū'ü yá nxadi ra Xuua ne yá nxadi ya fariseo, ha nuri nxadigue nzantho ri ñuni ne tsithe?

34 Nepü nura Jesu bi dädi ne bi 'ñembabi'ü:

—¿Ha gue da za gui japhü da ayuna nū'ü 'bëja 'nara ngo dega nthati 'bë 'bëhnitho ra navio con gue'ü? Hina, hinda za.

35 Pe ma da zø ra pa da ts'i'tsuabi ra navio, ya hinda 'mœi con gue'ü, nu'bü ha, gue'bü ma da ayuna'ü nehe.

36 Nehe bi xipabi ma'na ra 'bede bi 'ñembabi:

—Ni 'nara ja'i hingui henga rá 'ra'yo he pa da mō'ta rá zéhe. Nu'bá to'o da 'yot'a njabá, nu'bá da ts'onga rá 'ra'yo he, y nehe nura xeca 'ra'yo dutu hinda hogui xá hñó ja nura zéhe.

³⁷ Nehe nixi hinto xit'a ra 'ra'yo vinu ja 'nara zebota, ngue'a nura 'ra'yo vinu da fóca ra zebota, y njabá da ts'oca ra bota y da mfanga ra vinu.

³⁸ Hangue mahyoní da sit'a ra 'ra'yo vinu ja 'nara 'ra'yo bota pa njabá hinte da ja ra vinu nixi ra bota.

³⁹ Nu'a tó'o tsi nú'a ra vinu ya pε'tsa ya pa xa thoqui, hinda ne da zi ra 'ra'yo vinu, ngue'a ena gue ma'na xá cuhi nú'a ya pε'tsa ya pa xa thoqui.

6

Ya nxadi bi doca ya ngahá gá trigo ra pa dega tsaya

(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)

¹ 'Nara pa dega tsaya ra Jesu mi 'ñoui yá nxadi bi 'ranga ja 'raya huahi habá xqui 'bot'a ra trigo. Ha nuyá nxadi mi tocua yá ngahá ne mi t̄aqui mi tsi.

² Nepá 'raya fariseo bi hyandi ne bi 'yambi bi 'ñembabi:

—¿Hanja guí Øthá nú'a hingui ho da t'øt'e núbya ra pa dega tsaya?

³ Ha nura Jesu bi dādi ne bi 'ñembabi'á:

—¿Ha hinxcá hñé'thá ja ra Maça T'ofo habá mā de nú'a bi 'yot'a ndu ra Daví co ma'ra yá compa nú'bá mi zu ra thuhu'á?

⁴ Mā gue nu'á bi yat'a ja rá niña Ajua pa bi hñaxa nú'á ya thuhme xqui thuxa ja rá thandi Ajua, ne bi zi'á ne bi umbi bi zi gatho nú'á ma'ra yá compa mri 'ñoui. Ha nú'á ya thuhme'á hñose ya macja mri 'ñepi da zihma.

⁵ Nehe ra Jesu bi 'ñembabi'á:

—Nú'a To'o bi e bi Nja'i ha ra ts'edi pa da manda masque ra pa dega tsaya.

'Nara 'ñøhø xqui 'yot'a 'nará'yε

(Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)

⁶ Nepá ma'na ra pa dega tsaya ra Jesu bi yat'a ja ra niña ne bi mudi bi nxahnate. Ne mi 'buhni 'nara ts'onate xqui 'yot'a rá 'yε ra 'ñei.

⁷ Ha nuya xahnate de ra ley ne ya fariseo mi aca ra Jesu pa da hyandi ua da 'yøthe nú'a ra 'ñøhø ra pa dega tsaya, pa njabá xa za hanja xa ñapabi.

⁸ Pe nu'á bi batuatho yá mfeni'á, ne bi 'ñembabi nú'a ra 'ñøhø xqui 'yot'a rá 'yε:

—'Bai ne bá e gui 'ba madetho habá da hyant'a'i gatho.

Ha nú'a ra 'ñøhø 'bestho bi 'mai ne bi ma bá 'ba madetho habá bi za bi thandi xá hñó.

⁹ Nepá nura Jesu bi 'ñembabi nú'á ya xahnate de ra ley ne ya fariseo:

—Ma ga ø't'a'i'há 'nara nt'ani: ¿Nda'a ja ra nsequi da t'øt'e ra pa dega tsaya, ra hñojal'i o ra nts'o'mhái? ¿Ha gue da za da t'øthe 'nara da'thi o da thepátho?

¹⁰ Nepá nu'á bi na'ta gatho nú'á mi 'bahni ne bi 'ñembabi nú'á ra 'ñøhø:

—Tunga ri 'yε.

Y nū'ā ra 'ñøhø bi tænga rá 'yε nū'ā xqui 'yot'i, ne 'bestho ra ora'ā bi ñāni nū'ā rá 'yε'ā.

11 Nepu ya fariseo ne ya xahnate de ra ley mi 'buhni xi bi bø yá cue ne bi mædi bi 'ñambi 'na ngu ma'na te da za da 'yø'tua ra Jesu.

Ra Jesu bi huahna 'ret'amayoho yá apostol

(Mt. 10:1-4; Mr. 3:13-19)

12 Ja nuya pa'ā bi bøxa ra Jesu ja 'nara t'øhø pa bá apabi Ajuā rá Dada, y ja guehni bá ora'ā gatho ra xuui.

13 Nepu rá hyax'ā 'nitho bi zohna gatho yá nxadi, ne bi huahna 'ret'amayoho de gue'ā pa bi hñuts'i dega apostol.

14 Ha nuya guehya yá thuhu': ra Simu nū'ā bi thu'mbabí nehe ra Pedro; ne ra Andre rá cu ra Pedro; ra Cobo ne ra Xuua, ne ra Lipe ne ra Tolo,

15 ne ra Teo ne ra Toma, ne nū'ā ma'na ra Cobo rá t'ā ra Alfeo; ne ma'na ra Simu nū'ā xqui 'ñoui ya cananista;

16 ra Juda nū'ā rá cu ra Cobo; ne ra Juda Iscariote nū'ā to'o 'mefa bi da ra Jesu.

Ra Jesu mi xahna ndunthi ya ja'i

(Mt. 4:23-25)

17 Nepu nura Jesu bá cai de ja ra t'øhø bra 'ñoui nū'ā 'ret'amayoho yá apostol, ne bi zøhø'ā ja 'nara 'batha habu xqui munts'a ndunthi ma'ra yá nxadi ne ndunthi ya ja'i nū'ā myá me Jerusale ne ma'ra ya hnini de ra hai Judea, ha nu ma'ra xqui 'ñehe

de ra hnini Tiro ne de Sidó de ja rá hyo ra ndehe. Nuya ja'i'ā bá ehe pa bi 'yøde nū'ā mi mængä ra Jesu ne pa bi 'yøthebi yá hñeni.

18 Ne mi embabi ya ts'ondahí nū'ā to'o mi pe'tsi.

19 Y gatho ya ja'i xi mi nehmä da dænga ra Jesu, ngue'ā nu'ā co rá ts'edi mi hacä gatho ya hñeni.

Nú'ā to'o ri japa Ajuā ne nū'ā to'o hini japi

(Mt. 5:1-12)

20 Nepu nura Jesu bi hyanda yá nxadi ne bi 'ñembabi:

—Nú'ahu gyá hyoyahu, xa jap'a'i'ahu Ajuā ngue'ā xa 'ra'ahu gatho ya japi nū'ā ja habu ri manda'ā.

21 Nú'ahu guí thohabya ra thuhu, xa jap'a'i'ahu Ajuā ngue'ā hinte ma da 'be't'a'ahu.

Nú'ahu guí tu ri mæihabya, xa jap'a'i'ahu Ajuā, ngue'ā ma da hñup'a ri mæihu pa xi gui johyahu.

22 Ajuā da jap'ahu nu stí utsa'i'ahu ya ja'i, ne nu stí 'yeñ'ahu co ya nt'utsate, ne stí zañ'a'i'ahu asta ni pa dí 'yø't'a'ri thuhuhu, ngue'ā nū'ā ma da beni gue xá nts'o'ahu po rá ngue Nú'ā To'o bi e bi Njá'i.

23 Nú'ā ya pa xcrí thohu njabu, xi da johyahu ngue'ā ma gui hñañhu 'nara thahä xi ra dængui nuni mahets'i. Nú'ā ya ja'i ma da 'yø't'a'ihu njabu, njabu nehe bi 'yøt'a'ndu yá xita co nū'ā yá 'mehni Ajuā mi 'bui maya'bui.

24 Pe huecate nū'ā to'o xi ri johyabya co ya hñø de guecua ja ra ximhai, pe rá ngats'i ya

hindá ma da johya co nuya hñó pe'tsi.

²⁵ Huecate nú'á to'o hin-gui tho ra thuhubya, ngue'á 'mefa ha, ma da tho ra thuhu.

Huecate nú'á to'o xi ri johyabya, ngue'á 'mefa ma xi da nzoni'á co ra dumai.

²⁶ Huecate nú'á to'o xi t'e'tsua yá nsu masque hingui øt'e xá hñó. Nu'á tó'o e'tsua yá nsu, njabá nehe bi 'yøt'a ndu yá xita'á co ya hyate bádi maya'bá.

Madi ri ncontrahá

(Mt. 5:38-48; 7:12)

²⁷ Pe nú'ahá guí øcaguihu, dí xi'ahá gue gui mädi ri ncontrahá, ne 'yø'tuahá ra hñó nú'á to'o ri utsa'ihá.

²⁸ 'Yaphá Ajuá da japi nú'á to'o tsañ'ahá, ne 'yaphá Ajuá pa nú'á to'o ñama'ñá de gue'ahá.

²⁹ Ha nu'bá to'o da 'ra'ahá 'nara mpe'ti ja ri hmihá, umbahá ma'na lado ri hmihá pa da me't'ahá nehe, oguí nø'tuahá. Ha nu'bá to'o da hñan'a ri pat'ihá, pø ri pahnihá nehe, gui umfá da hñats'i.

³⁰ Ha nu'bá to'o te da 'ya'a'ihá, umfá, o nu'bá da hñan'ahá 'nara t'øt'e dri metihá, oxqui hambabihu.

³¹ Nu'á guí nehá da 'yøt'ahá ya ja'i, 'yø'tuahá njabá nehe'á.

³² Nu'bá nu'ahá grí mädihu hñense to'o ri ma'a'ihá, hinte ri muui nú'á guí øthá, ngue'á asta ya ts'o'mai gá ja'i øt'a njabá nehe.

³³ O nu'bá guí ø'tuahá ra hñó hñense nú'á to'o øt'ahá ra hñó, nixi gue'á hinte ri

muui nú'á guí øthá, ngue'á asta ya ts'o'mai gá ja'i øt'a njabá nehe.

³⁴ Ha nu'bá guí hmiphá ri bojahá hñense nú'á to'o guí pahá da gu't'a'ihá, hinte ri muui nú'á guí øthá njabá, ngue'á asta nuya ts'o'mai gá ja'i øt'a njabá nehe, hmipabi yá mits'o'maiui nú'á to'o øt'mi'á da gu'tuabi.

³⁵ Pe nu'ahá mädi ri ncontrahá, ne gui 'yø'tuahá ra hñó, ne gui hmihá nú'á dra mi'ahá nsinque gui tø'mhá dra jo'ts'ahá. Ngue'á 'bá gui øthá njabá, nu'bé ha, ma gui hñanga 'nari dñanga thahahá. Y njabá ha, grí hñaxhá Ajuá bí 'bui mahets'i, ngue'á nu'á ra hoja'lí co ya ts'o'mai ne co nú'á otho yá jamädi.

³⁶ Hangue nu'ahá pe'tsuahá ra nthecate gatho ya ja'i ngu øt'a Ajuá ra Dada.

Oguí 'yøhá ri miqu'eihá

(Mt. 7:1-5)

³⁷ Oguí 'yøhá ri miqu'eihá de nú'á te øt'e, ngue'á Ajuá handatho nú'á te guí øthá nehe. Nixi oguí nønga ri miqu'eihá, ngue'á Ajuá go gue'á ma da hñap'ahá nguenda de gatho nú'á te guí øthá. Pumbabihu de nú'á øt'ahá ya ja'i, y Ajuá da pun'a'ihá nehe.

³⁸ Ø'tuahá ra hñó ri miqu'eihá, ne Ajuá da 'yøt'ahá ra hñó nehe. Co nú'á ra t'eni xcá 'yembahá ma'ra, con gue'á ra t'eni ma da 'yen'ahá Ajuá nehe. Hangue nu'bá gui ø'tua ndunthi ya

hñó ri miqu'eihʉ, Ajuq ma da co'ts'ahʉ ma'na ndunthi.

³⁹ Nepʉ nu'á bi xipabi'ʉ 'nara 'bede ne bi 'ñembabi:

—¿Ha gue da za 'nara goda da gʉhna ma'na rá migodaui? ¿Ha gue hinda daguiui mahyegui?

⁴⁰ Ne bi 'ñembabi nehe:

—Ni 'nara ja'i nú'á ja ri nxadi, ma'na di pədi que rá xahnate, pe nu sta uadi da nxadi xá hñó, nu'bú hq, da nja rá mfadi ngu rá xahnate nehe.

⁴¹ ¿Hanja guí handua rá ts'oqui ri cu, nja ngu 'nara zi paxi o ja rá da'á, ne hanja hingo guí handa nú'á ra danga ts'oqui nja ngu 'nara xeca za o ja ri dague?

⁴² Ne ¿hanja da za gui 'ñembabi ri cu: "Hocagui ga hap'a ra paxi o ja ri da", ne hanja hingo guí handa nú'á ra xeca za o ja ri dague? ¡Nu'i 'nagrá yohmi! hñai 'met'o nú'á ra za o mbo ri da, pa njabʉ da za gui hyanda xá hñó negui hñam̄ba ra paxi o mbo rá da ri cu.

Ya 'bai gá za faditho po yá fruta

(Mt. 7:17-20; 12:34-35)

⁴³ Ni 'nara hogá 'bai gá za hingui tsa da unga ya ts'o fruta, nixi 'nara ts'o 'bai gá za hingui tsa da unga ya hogá fruta.

⁴⁴ Gatho ya 'bai gá za faditho po yá fruta, nda'á xá hñó, y nda'á hingui ho. Ngue'á nura 'bai gá 'mini hingui tsa da unga ya igo, nixi ya cam'yo hingui tsa da unga ya obxi.

⁴⁵ Njabʉ nehe 'nara hoja'i nzántho øt'a nú'á xá hñó, ngue'á nzántho benga ya hogá mfeni. Ha nura ts'o'mái gá ja'i nzántho øt'a nú'á hinxá hñó, ngue'á ja rá mfeni nzántho beni xá nts'o. Njabʉ nehe nú'á mä, bí ehe de ja rá mfeni.

Ra 'bede de yohoya 'ñøhøbi hyoca 'ra 'nayá ngu
(Mt. 7:24-27)

⁴⁶ ¿Hanja nzántho guí engaguihʉ: "Ma zi Hmu'ihe, ma zi Hmu'ihe", ne hinguí øthʉ nú'á dí xi'ahʉ?

⁴⁷ Nu'á tó'o da 'ñehe da 'yøde nú'á dí mä ne da 'yøt'e, ma ga xi'ahʉ to'o ri nhycuaui.

⁴⁸ Nu'á ri nhycuaui 'nara 'ñøhø nú'á bi xe'ta habʉ da hyocua rá ua rá ngu asta bi zədi ra medo, ne ja bi hyocni rá ngu. Ne nu mi 'uá ya da'ye ne bi zø ya nzøthe bi 'rani habʉ mi ja rá ngu, pe nú'á ra ngu'á himbi hyømi ngue'á xqui thocua rá ua ja ra medo.

⁴⁹ Pe nu'á tó'o da 'yøde nú'á dí mä ne hindá 'yøt'e nú'á dí 'bepabi, ri nhycuaui nú'á ra 'ñøhø bi tøta rá ngu mañä ja ra haitho, himbi 'yacua rá ua mbo ra hai, y nu mi zøhø ya nzøthe co rá ts'edi bi hyøma nú'á ra ngu'á, y bi nhuati gatho.

7

Ra Jesu bi 'yøthebi 'nará 'begó 'nara nda gá soldado me Nroma
(Mt. 8:5-13)

¹ Mi uadi ra Jesu bi zofo ya ja'i bi yopa ma ma'na'qui pa ja ra hnini Ncapernau.

² De guehni mbi 'bu 'nara nda gá soldado me Nroma, mi 'buhui 'nara ts'unt'u xi mrá hmadi 'bego, y nu'á mi tsudi 'nara hñeni asta mi nedu.

³ Pe nu mi 'yøde nú'á ra nda gá soldado mi hma de ra Jesu, bi mehna 'raya nda me Israel pa da 'yapa ra mate da 'ñehe da 'yøthebi nú'á rá 'bego mri hñeni.

⁴ Ha nu mi zøn*i'*u habu mi 'bui ra Jesu bi bantebi con gatho yá mai da meui'u ne bi 'ñembabi:

—Nú'á ra nda gá soldado bá pencahe rí 'ñepi gui fats'i,

⁵ ngue'á xi ri madi ndunthi ma ja'ihu y asta bi manda nehe bi thoga ma nijahu.

⁶ Hangue nura Jesu bi meui'u. Pe nu ya de mi ma da zønga ja ra ngu, nú'á ra nda gá soldado bi mehna 'rayá amigo ne bi 'ñembabi:

—Rí maha ua xipabihu ra Jesu njaua: Nú'i ri t'equ'e i Ndada, ya ogrí xuhña, ngue'á nugui hini' ñepcagui ngugui gui cet'a ja ma ngu.

⁷ Hangue nixi dá ne dá masebu pa ga ts*i'*ul'i. Nu'á dí a'a'ibya, honse gui maq gue da ñanga ma 'bego y dí camfri gue da ñani.

⁸ Dí camfri gue 'bestho da njabu ngu nú'á gui maq, ngue'á nugui dí 'bui nehe ja yá hmanda ma nda, ne dí pe'tsa ma soldado nehe ja ma hmanda. 'Bu ga embabi 'na de gue'u: "Rí ma", nu'á da ma. Ha nu'bu ga embabi ma'na:

"Bá ecua", nu'á dua ehe. Ha nu'budí 'bepabi 'nara 'befi ma 'bego, nu'á da mefi.

⁹ Ha nu mi 'yøde njabu ra Jesu xi bi 'yø nú'á bi manga nú'á ra nda gá soldado. Ne bi mpants'i ne bi xipa nú'á ra hmuntsja*'i* mri 'ñou*i*, ne bi 'ñembabi'u:

—Xi majuani ni 'nara men-guua Israel hinstá tsudi xi di ja rá jamfri ngu nú'á ra 'ñøhø'á masque hingrá me Is-rael.

¹⁰ Ha nu mi menga nú'u ya 'mehni ja rá ngu ra nda gá soldado, bi zudi nú'á ra 'bego ya xqui ñani.

Ra Jesu bi japi bi yopa nte rá t'u 'nara viuda

¹¹ 'Mefa de gue'á ra Jesu mri ma ja 'nara hnini rá thuhu Naín ne mri 'ñou*i* yá nxadi ne ndunthi ma'ra ya ja'i.

¹² Pe ante da zønga ja ra hnini bi hyandi mi pani 'nara 'behñu mrá viuda xqui du rá 'ra t'u y mri ma nt'agui y nehe mi pani con gue'á 'nara hmuntsja*'i*.

¹³ Y nu mi hyanda ra zi 'behñu nura Jesu, xi bi huequi ne bi 'ñembabi:

—Oguí zoni.

¹⁴ Nepu bi dast'i'á habu mi pa nú'u to'o mri du, ne bi hñuxa rá 'yε ja ra caha, y nú'u to'o mri du bi gohi bi 'mai. Ha nura Jesu bi 'ñembabi nú'á xqui du:

—Ts'unt'u, nugui dí xi'a'i: ¡Nangu!

¹⁵ Nepu nú'á xqui du bi nangui ne bi hñudi ne bi madi bi ñu. Y nura Jesu bi dapabi rá nana.

¹⁶ Ha nu mi hyanda njabu gatho ya ja*'i*, xi bi ntsu'u, ne bi mädi bi nsunda Ajuq ne mi ena'u:

—'Nará dänga 'mehni Ajuq xa zöhø ja guecaguihu.

Nehe mi ena'u:

—Ajuq xuá mehni pa e da maxa rá hnini.

¹⁷ Y gatho ja ra hai Judea ne gatho ma'ra ya hnini nú'u mi ja ja rá nthets'i, bi fädi nú'u xqui 'yøt'a ra Jesu.

Ra Xuua Xi'tsate bi mehna yoho yá nxadi pa bá c'q'tsa ra Jesu

(Mt. 11:2-19)

¹⁸ Ha de mi ofadi ra Xuua, bi 'yøde de gatho nú'u xqui 'yøt'a ra Jesu ngue'u go xqui xipabi nuyá nxadi sehe'u. Nepu bi zohna yoho de gue'u

¹⁹ pa bi mehni pa dua ambabi ra Jesu ua xi majuqni go mi gue'u ra Cristo xqui mehna Ajuq pa da ndä, o mahyonid da dö'ma ma'na.

²⁰ Nu'bu nuyá 'mehni ra Xuua bi ma bá c'q'tsa ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—Ra Xuua Xi'tsate bá pencaheua pa ga an'ahe ua xi go gue'i grá Cristo rá 'mehni'l i Ajuq xcuá ehe pa gui ndä, o mahyonid ga tö'mhe ma'na.

²¹ Y nura ora mi zönga yá 'mehni ra Xuua, ts'a ra ora'u ra Jesu mi øthe ndunthi ya da'thi, ne mi enga ya ts'ondahi, ne mi øthe ndunthi ya goda nehe.

²² Hangue nu'u bi dädi ne bi 'ñembabi'u:

—Rí maha ne ua xipabihu ra Xuua nú'u ja juadi gá hyanthu ne gá 'yøhu. Xipabihu gue nuya goda xa

yopa hyandi, nuya doua xa 'ño, ha nú'u hena ra lepra xa ñäni, ha nuya gogu xa 'yøde, ha nú'u xqui du xa yopa nte, ha ya hyoya xa 'yøde ra mäca noya nú'u mä de ra mpøhø.

²³ Nehe xipabihu gue xi njapi nú'u to'o hinda u rá mfeni de nú'u dí øt'e, dá gamfri hä gue Ajuq go xuá mencagui.

²⁴ Ha nu mi menga nú'u yá 'mehni ra Xuua, ra Jesu bi mädi bi 'yambabi ya ja*'i* de ra Xuua ne bi 'ñembabi:

—¿To'o gá ma uá hanthu ja ra mbonthi? ¿Ha gue uá hanthu 'nara ja*'i* mi otho rá ts'edi ngu ra xithi mri ndude-tho ra ndahu? Hina, ¿ngue hä?

²⁵ Nu'bu, ¿to'o uá hanthu? ¿Ha gue 'nara 'ñøhø mi he 'raya dutu xi mahotho? Hina, ngue'u guí pähu gue nuya 'ñøhø he ya dutu xi mahotho ne pe'tsa ndunthi ya hño, nu'u 'bu ja yá ngu ya ndä.

²⁶ Nu'bu, ¿to'o uá hanthu? ¿Ha gue 'nará 'mehni Ajuq? Haha, majuqni uá hanthu 'nará 'mehni Ajuq, pe hingue honse gue'u rá 'befi'u.

²⁷ Nura Xuua go gue'u rá 'mehni Ajuq nú'u mängu ja ra Mäca T'ofo gue mi ma da 'ñehe ne ena njaua:

Dí pehna 'nama 'mehni pa da mängu ra 'bet'o noya de gue'i,

pa da hyoc'a'i ri 'ñu.

²⁸ Nugui dí xi'ahu gue hinxa 'mu ma'na ra ja*'i* ma'na ra dängui rá nsu que ra Xuua Xi'tsate. Pe nu'u tó'o da yøt'a ja rá hmanda Ajuq nuua ja

ra ximhai ma'na ma da njäpi
que ra Xuua.

²⁹ Nu mi uadi bi mängä ra Jesu njabü, nu'bä nú'ü to'o xqui hñängä ra sistehe de ra Xuua, y asta 'raya 'ñätsa nguxboja nehe, gatho'ü bi ma gue nú'ä öt'a Ajuä xá hñö.

³⁰ Pe nuya fariseo ne ya xahnate de ra ley mi 'sta ja yá xätha nú'ä mi ne da 'yöt'a Ajuä con gue'ü pa da pumba yá ts'oqui'ü, hangue nixi hinxqui ne xqui hñängä ra sistehe nú'ä mi öt'a ra Xuua.

³¹ Nepü nura Jesu bi 'ñembabi ya ja'i:

—¿To'o ga hyecuaga nuya ya ja'i himbi ne bi gamfri ra Xuua ha nixi hingui ne da gamfrigui nehe?

³² Nuyá rí hñäts'i nú'ü ya båtsi hudi ja ra tai 'ñeni ne ma'ta yá mibåtsiui ne embi: "Dá pe ma thëzahe, pe hingá neiha. Dá tuthe ya thuhu dega dumäi, pe nixi gue'a hingá nzonihü."

³³ Hangue nú'ahü gyá 'ñagamfrihü grí hñäxhü nú'ü ya båtsi'ü ngue'ä pa gue'ahü otho 'nara t'öt'e nú'ä grí hohü. Ngue'ä gá hyanthü ra Xuua bi zöhö, ne himi pa mi ñunga ja ya ngo ha nixi himi tsi ra vinu, hangue nu'ahü guí emfü gue mi pe'tsa ra ts'ondähi.

³⁴ Nepü de ra Xuua bi zöhö Nú'ä To'o bi e bi Nja'i, xi ri ntsiui to'o ri ntsiui, ne xi ri ñungüi to'o ri ñungüi, pe nu'ahü guí emfü gue xi ra ts'o'yo ne ra tixfaní ne ri nt-siui nú'ü ya 'ñätsa nguxboja

ne ma'ra ya ts'oja'i.

³⁵ Pe nugui dí xi'ahü gue nu'ü tó'o pe'tsa ra hoga mfädi, go gue'ü pädi gue gatho xá hñö nú'ä öt'a Ajuä co rá dänga mfädi'ä.

Ra Jesu bi ñungüi 'nara fariseo rá thuhu ra Simu

³⁶ 'Na de ya fariseo bi zohna ra Jesu ja rá ngu pa da ñungüi. Nu'bä ra Jesu bi ma y mi zöni'ä bi hñudi ja ra mexa.

³⁷ Y ja nú'ä ra hnini'ä mi 'buhni 'nara 'behñä xi mrá 'yöt'ats'oqui, y nu mi bådi gue xqui zöhni ra Jesu ja rá ngu nú'ä ra fariseo pa ja da ñunini, bi ma bá c'a'tsi, ne bi hñaxa 'na ngu ra xito xqui thoqui de 'nara hoga t'axa do rá thuhu ra alabastro, mi po 'nara ñüni xi mi yüni xá cühi.

³⁸ Nura 'behñä'ä bi däst'a ja yá ua ra Jesu, bi nzoni ne bi xixa yá guida ja yá ua ra Jesu, nepü bi o'tuabi co yá sta, nepü bi za'tsuabi, ne bi go'tsuabi nú'ä ra hoga ñüni mi hä.

³⁹ Y mi hyanda nú'ä ra fariseo xqui zohna ra Jesu ja rá ngu, bi benga ja rá mfenise ne mi ena: "Bü xi majuani dra bådi nuna ra 'ñöhö, nu'bä di pähma gue nuni ra 'behñä tha'tua yá ua, guehni 'nara ts'o'behñä."

⁴⁰ Ha nura ora'ä ra Jesu bi 'ñembabi nú'ä ra fariseo:

—Nu'i nugue Simu, dí ne ga xi'a'i 'nara noya.

Ha nura fariseo bi 'ñembabi:

—Xicagui, ma Xahnate'i.

⁴¹ Nepü nura Jesu bi 'ñembabi:

—Mi 'bu yoho ya 'ñøhø mi tupa ra boja ma'na ra 'ñøhø to'o mi hmi ra boja, y 'na de gue'u mi tupabi cut'a nthebe ya t'axboja, ha nu ma'na mi tupabi made nthebe.

⁴² Ha nu'u himi tsa da gu'tua rá boja nú'u to'o xqui mipabi. Hangue nú'u ra 'ñøhø mri hmi ra boja bi pumbabi'u, ya himbi cobrabi. Hangue nubyá xicagui, ¿to'o 'na de gue nú'u yoho ya 'ñøhø bri pumbabi yá thai ma'na ma da mädi nú'u to'o mi hmi ra boja?

⁴³ Ha nura Simu bi dädi ne bi 'ñena:

—Dí enga nú'u ra 'ñøhø ma'na mi tu ndunthi.

Y ra Jesu bi 'ñembabi:

—Majuani nú'u gá mä.

⁴⁴ Nepu ra Jesu bi hyanda nú'u ra 'behñä ne bi 'ñembabi ra Simu:

—De dá tsöcua ja ri ngu hinxcá 'raca ni ts'u ra dehe pa ga xüca ma ua, pe ndi, hyanda nuna 'behñä, bi xüga ma ua co yá guida, ne bi otcagui co yá sta.

⁴⁵ Nu'i hinxcá tsüsqui, pe nuna ra 'behñä hingui tsaya tsüsca ma ua.

⁴⁶ Nu'i ni ra aceite hinxcá cosca ja ma ñäxu, pe nuna ra 'bente 'behñä xa goscagui ja ma ua 'nara ñäní yäni xi xá cahi.

⁴⁷ Hangue dí xi'a'ibya gue nuna ra 'behñä ya xra pumbabi gatho nú'u yá ts'oqui xi ndunthi xqui 'yöt'e, y hangue por gue'u xi ja ndunthi rá hmäte. Pe nú'u tó'o xra pumba yá ts'oqui masque beni gue hints'u mi

tu ndunthi, go gue'u o tho ndunthi rá hmäte.

⁴⁸ Nepu ra ora'u ra Jesu bi 'ñembabi nú'u ra 'behñä:

—Ya stá pun'a'i gatho ri ts'oqui.

⁴⁹ Ha gatho nú'u ma'ra ya ja'i mi huhni bi mädi bi 'ñémse'u ne mi ena:

—¿Xi to'obya nuna ra 'ñøhø gue asta yá ts'oqui ya ja'i da za da pumbabi, ena?

⁵⁰ Ha nura Jesu bi 'ñembabi nura 'behñä:

—Co nú'u ri jamfri guí pe'tsi ya xcá mpøhø, ha nubyá rí ma te rá 'ñenthø.

8

'Raya 'behñä mifaxara Jesu

¹ 'Mëfa de gue'u ra Jesu bá 'yo ja ndunthi ya dänga hnini ne ja ndunthi ya t'uca hnini mi zofo ya ja'i ne mi xipabi'u ra hoga nt'øde gue ya xa zø ra Ndä de mahets'i pa da ndä. Ne mri 'ñoui nú'u 'reël'amayoho yá nxadi.

² Ne mri 'ñoui nehe 'raya 'behñä nú'u xqui 'yøthebi yá hñeni ne ma'ra nú'u xqui 'yenba ya ts'ondah*hi*. 'Na de gue'u mrá thuhu ra Maria Magdalena nú'u xqui t'enbab*i* yoto ya ts'ondah*hi*.

³ Nehe mi 'ñoui ra Juana nú'u mrá 'behñä 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Chusa nú'u 'namrá danga maste ra ndä Erode. Mri 'ñoui'u nehe ra Sana ne ma'ra ya 'behñä nú'u mi faxa ra Jesu ne yá nxadi de nú'u mi tsüpa yá ts'ëdi'u.

*Ra 'bede de ra mot'i
(Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)*

⁴ Y ndunthi ya ja'i bi bøni de yá hnini pa da ma dua c'q'tsa ra Jesu. Y nu mi hyandi bi munts'a ndunthi ya ja'i bi mædi bi xipa 'nara 'bede ne bi 'ñembabi:

⁵ —'Nara pa 'nara mot'i bi ma ja rá huahi pa da mpot'i. Y nu mi xanga ya nda, 'ra bi zo ja ra 'ñu y bi 'rani ya ja'i bi net'i, ne bi zi ya ts'ints'.

⁶ Ha nu ma'ra bi zo ja ya 'bodo habu mi otho ndunthi ra hai. Y nu mi c'onts'i bi 'yot'i 'bestho ngue'q mi otho ra xaha.

⁷ Ha nu ma'ra bi zo habu mi ja ya 'mini, ha nu mi c'onts'i bi 'yot'i ngue'q bi xumi ya 'mini ne bi hñacua yá te.

⁸ Ha nu ma'ra bi zo habu xi xmá hñó ra hai, ne nu mi hogui'u bi unga 'nara hoga sofo, ne cada 'nara 'bai bi unga asta 'na nthebe ya nda.

Y nu mi uadi bi mænga ra Jesu njabu, bi yopa ña nts'edi ne bi 'ñembabi ya ja'i:

—Nu'q tó'o ja rá t'øde pa da 'yøde, dá 'yøde nuna dí ma.

Hanjara Jesu bi zo fo yaja'i dega 'bede

(Mt. 13:10-17; Mr. 4:10-12)

⁹ Nepu nuyá nxadi bi 'yambabi ra Jesu te mri bønga nuna 'bede bi ma.

¹⁰ Ha nu'q bi datuabi'u bi 'ñembabi:

—Nu'ahu xa 'ra'ahu Ajua ra hoga mfadi pa gui paahu nú'q hinxqui fadi ma'met'o de hanja ri manda'q. Pe nuyu ma'ra ya ja'i dí zofo co ya 'bede pa da hyandi pe hinda badi te 'be'q, y da 'yøde pe hinda zo yá mfeni te rí bøni.

Ra Jesu bi ma te rí bønga nura 'bede de ra mot'i
(Mt. 13:18-23; Mr. 4:13-20)

¹¹ Nuna 'bede ja juadi dá ma rí bøni da 'ñena gue nura nda gue'q ra mæca noya.

¹² Ha nu'u ya nda bi zo ja ra 'ñu go gue'q nú'q to'o øde ra mæca noya, ne da 'ñehe ra ts'ondahi da pu'tua rá mfeni pa hinda gamfri y njabu hinda za da mpøhø.

¹³ Ha nu'u ya nda bi zo ja ra 'bodo go gue'q nú'q to'o øde ra mæca noya ne hanzi co 'nara johya ne 'ñena xi camfri, pe hingui camfri con gatho rá mui, hangue nu sta 'ñepa ya ts'othogui da 'uegue.

¹⁴ Ha nu'u ya nda bi zo ja ya 'mini go gue'q nú'q to'o øde ra mæca noya, pe da mpumfri po rá ngue yá 'befi ne de nú'q te gatho pe'tsi, ne ngue'q di denda ya t'øt'e de ra ximhai, y njabu da 'bedi nú'q xqui 'yøde, nja ngu nú'q ya nda himbi unga ra sofo.

¹⁵ Ha nu'u ya nda bi zo ja ra hoga hai go gue'q nú'q to'o øde ra mæca noya ne da 'yøt'e con gatho rá mui ngu nú'q ri ho Ajua, ne da ze rá jamfri, y go gue'q nja ngu nú'q ya nda bi unga ra hoga sofo.

Ra 'bede de ra ñot'i
(Mr. 4:21-25)

¹⁶ Ra Jesu bi mænga ma'na ra 'bede ne bi 'ñena:

—Jo'o 'nara ja'i da tsøgue 'nara ñot'i ne da ye'mba 'nara caha o da hñuxa rí ga'ti de ra mfidi pa hinda yot'i. Nu'q da 'yøt'e, da tsøgue ra ñot'i ne da tøte habu da tøte pa da

yot'a gatho mbo ra ngu, ne pa njabu handa ya ja*'i* sta yt'i.

¹⁷ Njabu nehe gatho nú'a t'aguibya, 'nara pa ma da hnequi ja ra ñot*'i*, ne gatho nú'a hingui faqdibya, 'nara pa ma da faqdi.

¹⁸ Hangue jamasuhu pa gui 'yodehu xá hñó nú'a dí xi'ahu, ngue'a nu'a tó'o pe'tsa rá mfaqdi ne da baqdi da su, nu'a ma'na ma da t'umbabi ndunthi, pe nu'a tó'o hingui su rá mfaqdi, da pumfri nú'a ts'u paqdi.

Rá nana ne yá cu ra Jesu
(Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35)

¹⁹ Nepu de mi xahna ya ja*'i* ra Jesu, bi zøhø rá nana ne yá cu, pe himbi za bi thogui pa habu mbi 'bai'a ngue'a xi xqui munts'ini ndunthi ya ja*'i*.

²⁰ Ne bi t'embabi ra Jesu:

—Bi zø ri nana ne ri cu y 'bahni thi bí tøp'a*'i* gui ñai'a.

²¹ Pe nura Jesu bi daqdi ne bi 'ñembabi:

—Nu'u tó'o ðde ra maca noya ne da 'yøt'a nú'a maq, nú'u go gue'u ma nana ne ma cu.

Ra Jesu bi japi bi tsaya ra bunthi

(Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41)

²² 'Nara pa ra Jesu bi boxa ja 'nara motsa co yá nxadi ne bi 'ñembabi'：u

—Maha pa ri'nandi ra ndehe.

Y bi ma'u.

²³ Y de mi pa ja ra ndehe bi zu ra t'ahu ra Jesu ne bi 'ñahu. Y mi damfri'u bi nja 'nara danga bunthi ja ra ndehe, y

bi mædi bi mo ra dehe ja ra motsa asta mi ne xa yui'u.

²⁴ Nepu nuyá nxadi bi ma bá a ra Jesu ne bi 'ñembi:

—¡Ay, ma zi Xahnate'ihe, ya ma ga cuihu ja ra dehe!

Nu'bu ra Jesu 'bestho ra ora'a bi nangui ne bi zai ra bunthi ne ra dehe, y'bestho bi ntsaya gatho.

²⁵ Nepu ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—¿Te bi ja co ri jamfrihu?

Ha nu'u xi bi ntsu ne bi 'yø de nú'a bi 'yøt'a ra Jesu, ne mri 'ñémbabi'：u 'na ngu ma'na:

—¿Te ma ts'edi hani 'bu, gue asta ra bunthi ne ra dehe zofo, y nu'u Øte?

Ra Jesu bi 'yømba ya ts'ondaqhi 'nara 'ñøhø me Gadara

(Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20)

²⁶ Nepu de gue'a bi 'rats'i de ra ndehe ne bi zønga ja 'nara hai ja rá hyo ra ndehe habu rá thuhu Gadara nú'a ri nhyanduitho ra hai Galilea.

²⁷ Ha nu mi gai ra Jesu de ja ra motsa, 'bestho 'nara 'ñøhø mrá menguni e bi zudi. Nú'a ra 'ñøhø'a ya mi Øt'a ndunthi ya pa mi pe'tsa 'raya ts'ondaqhi, ne himi he ra dutu, nixi mi 'bai ja 'nara ngu ngue'a nzantho mi 'bai ja ya nt'agui.

²⁸ Y nu mi hyanda ra Jesu, bi e bi ndandiñahmu ja yá ua ne bi mafi nts'edi bi 'ñena:

—Nu'i Jesu, rá T'u'i Ajuq bí 'bu mahets'i, ¿hanja grí nhyøt'e con guequi? Dí bante'i gue oxqui ma gui 'yøngagui de guecua.

²⁹ Bi m^{ang}a njab^u ngue'^a ra Jesu ya mi f^{audi} mri 'bepabi ra ts'ondahi da b^{oni} de n^{u'}a ra 'ñøhø. Ndunthi ya 'mi' qui ra ts'ondahi xqui g^u n^{u'}a ra 'ñøhø ne mi ø'tua n^{u'}a go mi ne. Ha nuya ja'i ora mi handa njab^u, da g^u ne da d^{at}'i co ya cadena ja yá ua ne ja yá 'yε, pe nu'^a mi c^{ucta} n^{u'}a ya cadena, y ra ts'ondahi mi japi da bønga yab^u ja ya mbonthi.

³⁰ Ha ra Jesu bi 'yambabi n^{u'}a ra 'ñøhø ne bi 'ñembabi:

—¿Te rá hu'i?

Nu'^a bi d^{audi} ne bi 'ñena:

—Drí ndunthihe.

Bi manga njab^u ngue'^a xi mi pe'tsa ndunthi ya ts'ondahi.

³¹ Ha n^{u'}a ya ts'ondahi bi b^{antebi} ra Jesu gue hinda m^{ehna} ja ra nidu.

³² Nu de guehni mi 'yon i'na d^{anga} taxo ya ts'^{udi} mri ñuni ja ra t'øhø, hangue ya ts'ondahi bi b^{antebi} ra Jesu gue da umba nsequi da ma da yut'a ja nuya ts'^{udi}'u, y nu'^a bi umba nsequi'.

³³ Ra ora'a ya ts'ondahi bi b^{oni} de n^{u'}a ra 'ñøhø ne bi ma gá yut'a ja ya ts'^{udi}, ne gatho ya ts'^{udi} bi nest'ihi gá ma gá hñot'a ja ra ndehe, ne bi jat'i'.

³⁴ Y nu mi hyanda njab^u n^{u'}a to'o mi taca ya ts'^{udi} xi bi ntsu'^u, ne bi ma hnests'ihi bá 'yonga ra 'bede ja ra hnini ne hab^uraza de n^{u'}a te xqui nja.

³⁵ Y gatho ya ja'i bi ma da hyanda n^{u'}a xqui nja. Y nu mi zønga hab^u mi 'b^u ra Jesu, ja bi zuhni'u n^{u'}a ra 'ñøhø mi pe'tsa ya ts'ondahi mi huhni

ja yá ua ra Jesu, ya mi he yá dutu ne ya xi mi ja rá mfeni. Y gatho ya ja'i xi bi ntsu.

³⁶ Nep^u n^{u'}a to'o xqui hyanda n^{u'}a xqui nja bi xipabi'^u hanja xqui 'b^ui xá hñó n^{u'}a ra 'ñøhø'.

³⁷ Y nu mi b^{audi} njab^u gatho ya me Gadara bi b^{antebi} ra Jesu da b^{oni} de guehni ngue'^a xi xqui ntsu'. Hangue nura Jesu bi yopa bøxa ja ra motsa ne bi ma de guehni.

³⁸ Nep^u n^{u'}a ra 'ñøhø xqui t'emb^a ya ts'ondahi bi b^{antebi} xa m^{eu}ihm^a ra Jesu, pe ra Jesu bi 'ñembabi:

³⁹ —Hina, hinga tsix'a'i, cohia, pengui rí ma ri ngu, ne xipabi ya ja'i n^{u'}a xa 'yø't'a'i Ajuá.

Hangue nu'^a bi mengui ne bi m^{audi} bi metuabi ya ja'i ja gatho n^{u'}a ra hnini de n^{u'}a xqui 'yø'tua ra Jesu.

Bi ñani rá t'ixu ra Jairo, nehe bi ñani n^{u'}a ra 'b^ehñ^a bi d^{anba} rá he ra Jesu

(Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)

⁴⁰ Nu mi yopa menga ra Jesu pa ri'nandi ra ndehe, ya ja'i xi bi johya mi hyandi'a, ngue'^a nu'^u mi tø'mtho'.

⁴¹ Nep^u bi zøhni 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Jairo mrá nd^a de ra nija de guehni. Ne bi ndandiñahmu ja yá ua ra Jesu ne bi b^{antebi} gue da m^{eu} pa ja rá ngu,

⁴² ngue'^a mi nedu rá t'ixu. Hønse gue'^a mrá t'ixu'^a, ne mi pe'tsa 'ret'amayoho njeyá. Hangue ra Jesu bi m^{eu}, y nu mi ma, bi d^{ena} ndunthi ya ja'i asta mri ts'i'mi'.

⁴³ Y ja nura hmuntsja'i'a mi pani nehe 'nara 'bəhñä ya mi pe'tsa 'ret'amayoho njeyá mi xo'tua ya ji, y ya xqui degue gatho nú'a mi pe'tsi pa mri 'ñøthehma, pe hinxqui za to xqui 'yøthe'a.

⁴⁴ Nura 'bəhñä'gá yá ja rá xøtha ra Jesu pa bi dñuba rá ñani rá he. Y nura ora'a 'bestho bi ñani, y ya himbi sigui bi xo'tua ya ji.

⁴⁵ Nepa nura Jesu bi 'ñani ne bi 'ñena:

—¿To'o nú'a bi dñanga ma he?

Gatho ya ja'i bi dñadi bi 'ñena:

—Hinto xa dñ'a'i.

Ha nura Pedro ne nú'a ma'ra yá minxadiui bi 'ñembabi ra Jesu:

—Ma zi Xahnate'ihe, guí handi gue ndunthi ya ja'i ri ts'ip'a'i ne ent'a'i, ha guí ena gue to'o bi dñ'a'i.

⁴⁶ Ha nura Jesu bi 'ñena:

—Dí padi bri thangagui, ngue'a dá tsa dá øthe 'nara ja'i co mats'edi.

⁴⁷ Nu mi hyanda nú'a ra 'bəhñä gue ra Jesu xqui bñatho gue xqui thñba rá he, nú'bá nu'a bá ehe bi ndandiñahmu ja yá ua'a, ne asta mri huat'i co ra ntsu. Ne de ja yá thandi nuya ja'i bi mä pa te xqui dñi'a, ne bi mä gue ora mi dñuba rá ñani rá he, ra ora'a bi tsayabi nú'a ra hñeni mi tsudi.

⁴⁸ Nu'bá nura Jesu bi 'ñembabi nú'a ra 'bəhñä:

—Ma zi t'ixu'i, co ri jamfri xcá ñani. Y nubyá rí ma te rá 'ñentho.

⁴⁹ Y de mi ñä ra Jesu, bi zøhø 'nara 'mehni xqui 'ñe ja rá ngu ra Jairo nú'a mrá ndä ja ra niña, ne bi 'ñembabi:

—Ri t'ixu ya bi du, ya oguí xuhñä ra Xahnate.

⁵⁰ Y nu mi 'yøde njabü ra Jesu bi 'ñembabi ra Jairo:

—Ogui tu ri mai, hønse gui camfrigui y nuri t'ixu ma ga da'a'i di 'bui xá hñó.

⁵¹⁻⁵³ Y nu mi zøni'ü ja rá ngu ra Jairo, ndunthi ya ja'i ya xqui munts'ini mi zoni ne mri mantho ngue'a xqui du ra nxutsi. Pe nura Jesu bi 'ñembabi'ü:

—Ogui zoñhü, ngue'a nura nxutsi hinxax du, ahätho.

Pe nu'u himbi gamfri nú'a bi manga ra Jesu, bi nthetho. Nepa ra Jesu himbi hopa ma'ra to'o bi yut'iui habü mi 'benga ra nxutsi, hønse ra Pedro ne ra Cobo ne ra Xuua ne rá dada nú'a ra nxutsi ne rá nana, go gue'ü bi hopi bi yut'i.

⁵⁴ Nepa nura Jesu bi mipa 'nará 'ye nú'a ra nxutsi ne bi 'ñembabi nts'edi:

—Zi nxutsi, nanguí.

⁵⁵ Y 'bestho ra ora'a nú'a ra nxutsi bi yopa nte né bi nanguí. Nepa ra Jesu bi manda gue da t'umbabi te da zi.

⁵⁶ Ha nurá dada rá nana xi bi 'yø, y ra Jesu bi hñu'mba ra hñä gue hinto da xipi de nú'a xqui nja.

9

Ra Jesu bi mehna nú'a 'ret'amayoho yá nxadi

(Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)

¹ Ra Jesu bi munts'a nú'a 'ret'amayoho yá nxadi pa bi

umba ra ts'edi pa da 'yemba
nu'araza ra ts'ondahi nuya
ja'i, ne da 'yøthebi yá hñeni.

² De guehni bi mëhni'ü pa
da 'yøthe gatho ya da'thi ne
da mënga ra hoga nt'øde gue
ya bi zø ra Ndä de mahets'i pa
da ndä.

³ Ne bi 'ñembabi'ü:

—Ote xqui häxhü pa ja ra
'ñu, oxqui häxhü ri bordohü,
nixi 'nara buxa, nixi nú'ä te
gui tsihü, nixi ra boja, nixi ri
mponga dutuhü.

⁴ Y nu'ä ra ngu habü da
t'a'ahü ntsaya, ja gui 'bühüni
asta nú'ä ra pa'a gui yopa jü ri
'ñuhü.

⁵ Y nu'ä ra hnini habü hinda
ne da t'a'ahü ntsaya, pøñhü
de guehni, ne huathü ra hai
nú'ä di tu ri uahü, y nú'ä gue'ä
'nara seña gue ya hingo guí
thädihü de yá ts'oqu'ü.

⁶ Y mi uadi bi xipa ra Jesu
te da 'yøt'e'ü, bi nxani'ü bi ma
haburaza ya hnini, bi mënga
ra hoga nt'øde y mi øthebi
yá hñeni ya ja'i haburaza mi
tsøñ'ü.

*Ra Xuua Xi'tsate bi thecua
rá ñaxu*
(Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)

⁷ Ra ndä Erode bi zo rá
gu nú'ä mi øt'a ra Jesu, ne
himi padi te da beni'ä, ngue'ä
'rama'na'ño mi mënga ya ja'i.
'Ra mi ena gue mi gue'ä ra
Xuua Xi'tsate xqui yopa nte
de ra du,

⁸ ha nu ma'ra mi ena gue
mi gue'ä ra badi Elía xqui
yopa nte ma'na'qui, ha nu
ma'ra mi ena gue mi gue'ä 'na
de gue nú'ü ma'ra yá 'mëhni

Ajuä mi 'bü maya'bü xqui
yopa nte de ra du.

⁹ Y nura ndä Erode bi 'ñena:
—Conque go nucse dá
manda bi thecua rá ñaxu ra
Xuua. Nu'bü ¿to'o nú'ä xi ja
ndunthi rá 'bede?

Y ra ndä Erode xi mi ne da
hyandi'ä.

*Ra Jesu bi 'uinga thogui
cat'a 'mo yaja'i*
(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44;
Jn. 6:1-14)

¹⁰ Nu mi menga yá nxadi
ra Jesu, bi xipabi'ä gatho nú'ä
xqui 'yøt'e'ü. Nepü ra Jesu bi
zits'i bi mëui'ü ja 'nara luga
habü mi jo'o ya ja'i gueta ra
hnini Betsaida.

¹¹ Pe mi badi ya ja'i gue mi
pani'ä, bi dëni'ü. Pe ra Jesu
himbi co'tsi'ü, nu'ä bi 'yøt'e,
bi mëdi bi xipabi de hanja ri
manda Ajuä, ne mi øthe gatho
nú'ü mri hñeni.

¹² Ne de mi nde nú'ä ra pa'a,
nú'ü 'rët'amayoho yá nxadi
bi ma bá tsüdi ra Jesu ne bi
'ñembabi:

—Da za gui pëhna ya ja'i da
ma ja ya hnini ne ja ma'ra ya
luga hinga yabü pa dua honi
habü da ntsaya ne da hyoni
te da zi, ngue'ä nuua habü dí
'bühü otho ni 'nara ngu y nixi
te da ts'i.

¹³ Pe nura Jesu bi
'ñembabi'ü:

—Nu'ahü go da umfü te da
ziyu.

Nepü nu'ü bi dadi ne bi
'ñembabi:

—Otho te ga umfe, hønsé
cat'a ya thuhme drí hñähe, ne
yoho ya zi huä, o ga mahe ga
tambahe te da zi ri gathoyü.

¹⁴ Xi mi ndunthi ya ja'i, sehe
ya 'ñøhø ngu mi cøt'a 'mo.
Pe nura Jesu bi 'ñembabi yá
nxadi:

—'Ñehø dá hñudi ya zi
hmunts'i ngu dega nde
nthebe.

¹⁵ Njabø bi 'yøt'e'ø, ne bi
hñudi gatho.

¹⁶ Ha nura Jesu bi gu nú'ø
cøt'a ya thuhme ne nú'ø yoho
ya huø, ne bi nøts'e pa ma-
hets'i bi 'yapa Ajuø rá Dada
da japi. Nepø bi hyecuabi bi
umbabi yá nxadi pa da hye-
cuabi ya ja'i.

¹⁷ Gatho ya ja'i bi ñuni ne xi
bi niñø. Nepø bi hmunts'a ya
seca thuhme xqui bongui y bi
ñuxa 'ret'amayoho ya 'bøts'e.

*Ra Pedro bi ma gue ra Jesu
go gue'ø ra Cristo*
(Mt. 16:13-19; Mr. 8:27-29)

¹⁸ 'Nara pa ra Jesu bi
'uehuisø yá nxadi ne bi
'yapabi Ajuø'a. Nepø
bi 'yambabi yá nxadi bi
'ñembabi:

—¿Te guí øhø manga ya ja'i
de guequi? ¿Xi to'ogui, ena?

¹⁹ Ha nu'ø bi dødi ne bi
'ñembabi:

—'Ra ena go gue'i grá Xuua
Xi'tsate, ha nu ma'ra ena go
gue'i grá bødi Elía, ha nu
ma'ra ena go gue'i 'na de nú'ø
ma'ra yá 'mehni Ajuø mi 'bø
maya'bø ne xa yopa nte de ra
du.

²⁰ Nepø nura Jesu bi
'ñembabi'ø:

—Pe xi nu'ahø, ¿to'o guí
mañhø gue go guequi?

Nu'bø ra Pedro bi dødi ne bi
'ñena:

—Nu'i go gue'i grá Cristo
xuá pøhn'a'i Ajuø pa gui ndø.

Ra Jesu bi ma de rá du
(Mt. 16:20-28; Mr. 8:30-
9:1)

²¹ Pe nura Jesu bi hñu'mba
ra hñø'ø gue hinto da xipabi
mi to'o'ø.

²² Ne bi 'ñembabi:

—Nú'ø To'o bi e bi Nja'i
pe'tsi da thogui ndunthi ya
ts'othogui, y ya ndaxjua ndø
ne ya ndø gá macja ne ya xah-
nate de ra ley ma da utsa ne
hindø ma da gamfri, ne ma
da hyo'ø. Pe rá hñupa ma da
yopa nte ma'na'qui de ra du.

²³ Nepø 'møfa bi zofo ra
hmunts'ø'i xqui munts'ni ne
bi 'ñembabi:

—Nu'ø tó'o da ne da
dengagui pa dua nxadi, odi
øt'a nú'ø go rá paha sehe,
mahyoni 'nara pa ngu 'nara
pa da zeta gatho nú'ø da
'ñepabi asta rá du, ne dá
dengagui.

²⁴ Ngue'ø nu'ø tó'o ne da su
rá te ma da 'bødi, pe nu'ø tó'o
da unga rá te po rá nguequi,
nú'ø ma da më'tsa rá te pa
nzantho.

²⁵ ¿Te ri muui 'bø 'nara
ja'i drá meti gatho ra ximhai
y nura ja'i'ø da 'mødi pa
nzantho?

²⁶ Ngue'ø nu'ø tó'o da ntsa
da ñø de guequi ne da ntsa
da mangø ma noya, necagui
nehe nügui dá e dá nja'i, ma
ga ma gue hindí pøca'ø nu
xcrá yopa pengaua pa ga ndø
co rá nsunda ma Dada ne de
ya maka enxe.

²⁷ Xi majuøni dí xi'ahø gue
'ra de gue'ahø guí 'bøhøua,

hingui ma gui tuh^u asta hinguí hyanduah^u rá nsunda ra Nd^ua de mahets'i.

*Bi mpadi rá 'bai ra Jesu
(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)*

²⁸ Rá hñ^uato ma pa'^u de xqui m^uanga ra Jesu njab^u, bi bøxa ja 'nara t'øhø pa da 'yapabi Ajuá rá Dada, ne bi zixa ra Pedro, ra Cobo ne ra Xuua.

²⁹ Y de mri ora'a, bi mpadi rá hmi, ha nuyá dutu xi bi t'axqui asta mri huexqui.

³⁰ Y de guehni bi hneca yoho ya 'ñøhø mri 'bahni mi ñ^uai, y go mi gue'^u ndu ra Moise ne ndu ra Elía.

³¹ Ne nu'^u xqui go'ma 'nara hyats'i hab^u mi 'bai, ne mi ñ^ua de hanja mi ma da du ra Jesu de guehni ja ra hnini Jerusale.

³² Nura Pedro ne nú'u mri 'ñoui xi mi tsuhm^u ra t'ah^u, pe bi ma ra t'ah^u nu mi hyanda nura hyats'i mi hnequi ja ra Jesu, ne bi hyandi mi 'bahni nú'u yoho ya 'ñøhø con gue'^u.

³³ Y nú'u yoho ya 'ñøhø de ya mi ma da edi ra Jesu, nu'b^u ra Pedro bi 'ñembabi:

—Ma zi Xahnate'i, jxá hñ^uga 'buhuua! Te guí m^u, ga hocje hñu ya zi ja'tsi, 'na pa gue'i, 'na pa ra Moise, ha nu'a ma'na pa ra Elía.

Pe nura Pedro himi p^uadi nú'a mi m^u.

³⁴ Y nura ora ts'a mi m^uanga njab^u'a, bi zø 'nara guui bi go'ma hab^u mi 'bai'. Y nu mi go'ma ra guui', xi bi ntsu.

³⁵ Nep^u de ja ra guui bi nt'øde 'nara noya bi 'ñena njaua:

—Nuni go guehni ma hmaca T^u. 'Yøh^u nú'a da xi'ah^uni.

³⁶ Y nu mi uadi bi nt'øde nú'a ra noya, bi hyandi'^u gue ya hønse ra Jesu mi 'baseni, y nu'^u ya hinte bi m^u, y nuya pa'^u hinto bi xipabi de nú'a xqui hyandi'^u.

Ra Jesu bi 'yemba 'nara ts'ondahi 'nara ts'unt'
(Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)

³⁷ Rá hyax'^u bá cai'^u de ja ra t'øhø, y de guehni bi ma ndunthi ya ja'l^upa bá c'a'tsa ra Jesu.

³⁸ Nep^u 'nara 'ñøhø mi pani ja ra hmuntsj^ui bi ñ^ua nts'edi ne bi 'ñembabi ra Jesu:

—Xahnate, 'yøtca ra m^uate e gui nutca ts'^u ma t'^u, ngue'^u hønsen^ua dí pe'tsi,

³⁹ y pe'tsa 'nara ts'ondahi ri japi da mafi, ne da nt^uan^u ne da ndu sehe, ne ri japi asta da 'yents'a ra fugui rá ne. Nts'edi xi ri ^uni, y xi xá hñei da døgue.

⁴⁰ Ya dá xipahm^u ri nxadi da 'yembahm^u, pe hinxa za xa 'yembabi.

⁴¹ Nu'b^u nura Jesu bi 'ñena:

—¡Nu'ah^u 'nagyá 'ñagamfrihu ne gyá ts'oja'ih^u! ¡Asta ha'm^u ma ga ts'e't'a ri 'ñajamfrihu!

Nep^u bi 'ñembabi nú'a ra 'ñøhø:

—Bá tsincaua ri t'^u.

⁴² Pe nu mi ts'i'itsua ra Jesu nú'a ra ts'^unt'^u, ra ts'ondahi bi fomi pa ja ra hai ne bi japi bi nt^uan^u ne bi ndu sehe. Pe nura Jesu bi 'yenga nú'a ra ts'ondahi, ne 'bestho nú'a ra ora'a bi ñ^uan^u nú'a ra ts'^unt'^u, ne bi yopa dapa rá dada.

⁴³ Y gatho ya ja'i xi bi 'yø de nú'a rá danga ts'edi Ajuá xqui hnequi.

*Ra Jesu bi yopa ma de rá du
(Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)*

De nuya pa'u xi mri 'yø ya ja'i de gatho nú'a xqui 'yøt'a ra Jesu, nu'á bi 'ñembabi yá nxadi:

⁴⁴ —'Yøhu xá hñó núna ma ga xi'ahu ne oxqui pumfrihu: Nú'a To'o bi e bi Nja'i ma dra da ja yá 'ye ya ja'i pa da 'yø'tua nú'a go da ne'u.

⁴⁵ Pe nuyá nxadi himbi bádi te mri bønga nú'a bi xipabi'u, ngue'a himi tsa da zo yá mfeni'u. Ne nu'u mi tsu da 'yambabi te mri bønga nú'a xqui xipabi'u.

*Nú'a to'o ma'na ma da nja rá nsu
(Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)*

⁴⁶ Nepu nuya nxadi bi mædi mri 'ñámbabi 'na ngu ma'na to'o de gue'u mi ma da ua'a da ma.

⁴⁷ Pe nura Jesu bi bøtho de nú'a mi beni'u hangue nu'á bi ma'ta 'nara zi bøtsi bi 'ba'ma ja rá hyo'a,

⁴⁸ ne bi 'ñembabi'u:

—Nu'a tó'o de ma thuhu da numansu 'nara zi bøtsi ngu nuna, nugui go ri numansugui, y nu'á tó'o ri numansugui, go ri numansu nú'a to'o bá pøncagui. Ngue'a nu'á tó'o hinda 'ñets'i, nú'á go gue'a da ndangui rá nsu.

*Nu'u tó'o hingui u tsaguihu,
gue'u bui con guecju
(Mr. 9:38-40)*

⁴⁹ Nepu nura Xuua bi 'ñembabi'u:

—Ma zi Xahnate'i, stá hanthe 'nara 'ñøhø de ri thuhu enga ya ts'ondøhi, y nuje stá hacuabihe ngue'a nu'á hingui 'yo con guecju.

⁵⁰ Pe nura Jesu bi 'ñembabi'u:

—Oguí hacuahu, ngue'a nu'u tó'o hingui u tsaguihu, gorí maxcaguihu.

Ra Jesu bi zai ra Cobo ne ra Xuua

⁵¹ De ya mi ma da zø ra pa da yopa mengui ra Jesu pa mahets'i, 'na mfenitho bi gua ra 'ñu bi ma pa Jerusale.

⁵² Ne bi mæhna to'o bi 'mæt'o pa da ma ja 'nara hnini de ra hai Nsamaria pa da hyoni habu da 'ñoxi'u.

⁵³ Pe nuya mengu de guehni himbi ne bi umba ntsaya'u ngue'a mri njua'ñu pa Jerusale.

⁵⁴ Pe nu mi bádi njabu ra Cobo ne ra Xuua nú'u yoho de yá nxadi, bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'ihe, ¿ha hinguí ne ga adihu dua cai ya tsibi de mahets'i pa da tsat'a nuna hnini ngu nú'a bi 'yøt'a ndu ra bádi Elia?

⁵⁵ Mi mænga njabu'u, nura Jesu bi nu'ti ne bi zai bi 'ñembabi:

—Nu'ahu, nixi guí pøahu te ma ndøhi guí hønpahu rá ts'edi pa guí mæñhu njabu.

⁵⁶ Nú'a To'o bá e bi Nja'i, himbá ehe pa da hñacua yá te ya ja'i, nú'á bá ehe pa da pøhøbi.

Nepu nu'á bi thogui pa ma'na ra t'aca hnini.

*'Raya ja'i to'o mi ne da dəna
ra Jesu
(Mt. 8:19-22)*

57 Y de guehni má 'ñu 'nara
'ñøhø bi 'ñembabi ra Jesu:

—Ma zi Hmu'i, dí ne ga
ten'a'i habəraza gui ma.

58 Ra Jesu bi dədi ne bi
'ñembabi:

—Nuya haho ja yá hñədo,
ha nuya ts'ints'ü ja yá 'bafí, pe
Nú'q To'o bá e bi Nja'i otho
nixi rá ngu pa habə da ntsaya.

59 Nepü bi 'ñembabi ma'ná
ra 'ñøhø:

—Bá ehe ga me pa dua
nxadi'i.

Ha nu'q bi dədi ne bi
'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, dí ne gui
'raca nsequi ga ma ga agui
'met'o ma dada, nepü ga pen-
gui ga ten'a'i.

60 Nu'bá nura Jesu bi dədi
ne bi 'ñembabi:

—Tsopü nú'ü xa du da 'ya
yá mi'ñagamfriui, pe nu'i bá
ehe pa gui ma gui məngə ra
hoga noya gue ya xa zøhø ra
Ndə de mahets'i pa da ndə.

61 Nepü bi 'ñembabi ra Jesu
ma'ná ra 'ñøhø:

—Ma zi Hmu'i, necagui dí
ne ga ten'a'i, pe 'raca nsequi
'met'o ma ga edi ya mengu de
ja ma ngu.

62 Pe nura Jesu bi 'ñembabi:

—'Bü 'nara uafri həca 'nara
the ne da ñegui, nurá the
ya hinda ma manjuəntho.
Njabü nehe nu'q tó'o ø'tua rá
'befi Ajuá ne da beni gatho
nú'q bi zogui, hinte ri muui
pa ja rá hmanda Ajuá.

10

*Ra Jesu bi mehna má
hñu'rate ne 'ret'a yá nxadi*

1 Nepü 'mefa ra Jesu bi
huahna má hñu'rate ne
'ret'a yá nxadi pa bi mehni
dega yoho da 'met'o'ü pa
ja ya hnini habü mi ma da
thogui'a.

2 Ne bi 'ñembabi:

—Xi majuəni dí xi'ahü, xi
ndunthi ra sofo pe ts'ütho ya
xofo. Hangue 'yaphü Ajuá
nú'q to'o rá meti ra sofo dua
pehna ndunthi ya məfi pa da
gu'tsua rá sofo.

3 Y nubyá nu'ahü ma ga
pehna'löhü gui maha ngu ya
zi dəti madetho de ya mi'ño,
hangue xi da nsuhü.

4 Ne oxqui həxhü ni 'nari
buxahü, nixi ri bojahü, nixi
ri ponga zəsthihü. Ne oxqui
'baihü gui nzənjuatehü 'met'o
ja ri 'ñuhü.

5 Ora gui cəthü ja 'nara ngu
gui nzənjuatehü njaua: "Ajuá
da jəp'ahü pa gui 'buhü te rá
'ñentho."

6 Ha nu'bü ya mengu de
nura ngu'q ne da 'mü 'nara
hoga'müi, nu'bá Ajuá da
japi'ü ngu gá xiphü. Ha nu'bü
hina, Ajuá hinda japi'ü.

7 Nu habü da t'a'ahü ntsaya,
ja gui cohəni ne nu'ü da
'uiñ'ahü, ngue'q 'nara məfi rí
'ñepi da t'umbabi te da zi ne
gatho nú'q te honi. Y ja gui
'buhəni, oxqui 'yohü dega
nengu.

8 'Bü gui tsøñhü ja 'nara
hnini ne da t'a'ahü ntsaya,
tsihü gatho nú'q da t'a'ahü.

9 'Yøthehü ya da'thi nú'ü di
'buhni, ne xiphü ya mengu

de guehni gue ra Nd_ä de mahets'i ya xa 'ñep_u pa da nd_ä.

¹⁰ Pe nu'b_u gui tsøñh_u ja 'nara hnini ne hinda t'a'ah_u ntsaya, 'bah_u hab_u da 'yøde'ih_u ya ja'i de guehni ne gui 'ñemfu'u:

¹¹ "Ma ga huathe ma uahe pa da hyø nú'a ra hai xa ncuela de nuna ri hninih_u, ngue'a hinxcá camfriguilhe nú'a stá xi'ahe. Pe pah_u xá hñogue ra Nd_ä de mahets'i ya xa 'ñep_u pa da nd_ä, y nuje ya hindí thåhe de ri ts'oquihu."

¹² Dí xi'ah_u gue nura pa de ra nthanguenda ma'na ma da ndangui rá castigo nura hnini'a que ra hnini Sodoma nú'a bi huata Ajua.

*Ya hnini dega ts'o'yøde
(Mt. 11:20-24)*

¹³ ¡Huecate'ih_u nú'ah_u gyá menguh_u Corasí, ne nú'ah_u gyá me Betsaidah_u! Ngue'a nu'b_u ya mengu de ra hnini Tiro ne de ra hnini Sidó xa hyanthmäh_u nuya milagro xcá hyanthabya, nú'u xa ñobrihmä_u de yá ts'oqui ne xa hñehmä_u co ya he dega dumh_u, ne xa ncoxhmä_u ra 'bospi dega ntsø'mi.

¹⁴ Pe nura pa'a sta tháp'ah_u nguenda, ma'na ma da ndangui ri castigoh_u que ra hnini Tiro ne Sidó.

¹⁵ Ha nú'ah_u gyá menguh_u Ncapernau, guí hu ri m_äih_u gue rí 'ñep'ah_u gui maha mahets'i, pe hina, ngue'a nu'ah_u ya xa t'ep'a'ih_u pa gui maha ja ra nidu.

¹⁶ Nep_u bi xipabi yá 'mehni:

—Nu'a tó'o da 'yøde nú'a gui m_äñh_u, go øtcagui, y nu'a

tó'o hinda 'yøde nú'a gui m_äñh_u, hingo øtcagui, y nu'a tó'o hingui øtcagui, hingui øta nú'a to'o bá p_äncagui.

Nú'u hñu'rate ne 'ret'a ya 'mehni bi mengui co ndunthi rajohya

¹⁷ Nep_u nu de bá penga nú'u hñu'rate ne 'ret'a yá 'mehni bi zøhø co ndunthi ra johya ne bi 'ñembabi ra Jesu:

—Ma zi Hmu'ihe, asta ya ts'ondah_u xa 'yøtcahe, ngue'a stá eñhe'u de rí thuhu.

¹⁸ Ha nura Jesu bi 'ñembabi'uh:

—Haha, majuani dá handa ra Satá bá tagui de mahets'i ngu 'nara huei.

¹⁹ Y nugui stá 'ra'ah_u ra ts'edi pa gui neth_u ya qu'eñä ne ya penzu, ne pa gui tapabih_u gatho rá ts'edi ra ts'ondah_u, nsinque te da 'yøl't'ah_u.

²⁰ Pe ogrí johyah_u ngue'a xa 'yøl't'ah_u ya ts'ondah_u, johyah_u ngue'a nuri thuhuh_u bí nt'ofo nuni mahets'i.

*Ra Jesu xi bi johya co rá ts'edi ra Maca Ndahi
(Mt. 11:25-27; 13:16-17)*

²¹ Ra ora'a ra Jesu xi bi johya co rá ts'edi ra M_äca Ndahi ne bi 'ñena:

—Ma Dada'i, go grá Nd_ä de mahets'i ne de gatho ra ximhai, dí xøcambeni'i ngue'a xcá utuabi ri noya nuyu nja ngu ya zi båtsi, y hingo xcá utuabi ya bämhyä ne ya nimfeni. Y nu'i ma Dada'i, xcá 'yøt'a njab_u ngue'a gue'a ri paha'a_u.

²² Mi uadi bi m_änga ra Jesu njab_u bi 'ñena:

—Ma Dada xa 'yεntc'agui gatho ja ma 'yε. Hinto pātcagui ma 'mái, hōnse Ajua ma Dada go gue'á pātca ma 'mái. Ne hinto pātua rá 'mái ma Dada, hōnsegui go dí pādi, ne nú'á to'o stá huahni pa da badi.

²³ Ne bi mpānts'i bi hyanda yá nxadi ne bi 'ñembi 'nambu sēhe'á:

—Johyahá ngue'á guí hanthá nū'á te dí òt'e.

²⁴ Ngue'á nugui dí xi'ahá gue ndunthi yá 'mehni Ajua ne ya nda mi 'bá maya'bá mi nehmá xa hyanda ngu nū'á guí hanthabya, pe himbi za bi hyant'á, ne mi nehmá xa 'yode ngu nū'á guí óhabya, pe himbi za bi 'yode'á.

Ra 'bede de 'nara me Nsamaria nū'á bi nja rá nthecate co rá miqu'eiui

²⁵ Nepá de gue'á 'nara xahnate de ra ley bi ma bá c'á'tsa ra Jesu pa da 'yø'tua 'nara nt'ani pa da nu te da dādi'á, ne bi 'yambabi bi 'ñembi:

—Ma Xahnate'i, ¿te mahyoní ga òt'e pa ga tsádi ra te pa nzántho?

²⁶ Nu'bá ra Jesu bi dādi ne bi 'ñena:

—¿Te māngá nū'á xa t'ofa ja ra ley? ¿Te xcá pādi de guí he'tí?

²⁷ Nura xahnate de ra ley bi dādi ne bi 'ñena:

—Ena njaua: Mādi Ajua ri Hmu bí 'bá mahets'i con gatho ri mfeni, con gatho ri coraso, con gatho ri ts'edi, ne con gatho ri māi, ne mādi ri miqu'eiui ne gui su ngu grí nsu sēhe.

²⁸ Nepá ra Jesu bi 'ñembabi:

—Gue'á majuāni nū'á xcá mā. Nu'bá gatho gue'á guí òt'e, nu'bá gui tsádi ra te pa nzántho.

²⁹ Pe nura xahnate de ra ley himi ne to da c'a'tsua rá nt'ani, hangue bi yopa 'yambi ne bi 'ñembabi:

—¿To'o ma miqu'ei'be?

³⁰ Nepá ra Jesu bi dādi ne bi 'ñembi:

—'Nara pa 'nara 'ñøhø mri ne ra 'ñu, xqui 'ñe de Jerusale pa mri ma ja ra hnini Jericó, y de má 'ñu bi daca 'raya dacate, ne bi hñambabi gatho nū'á te mi hā, asta yá dutu bi mōcuabi, ne xi bi hna'mbabí'á, ne bi ts'ohni ya mi nedu.

³¹ Nepá de gue'á bi toca bi 'rani 'nara macjá ja nū'á ra 'ñu'á, ne nu mi hyandi mi 'beni ja ra nenga'ñu nū'á ra 'ñøhø xqui hna'mbi, nu'bá nū'á bá catatho 'na lado bi thoguitho.

³² Nehe bi 'rani 'nara maste de ra nijá nū'á t'embi ya levita, ne'á bi hyandatho nū'á ra 'ñøhø mi 'beni, y nū'á bi cata 'nambá bi thotho nehe.

³³ Nepá ja nū'á ra 'ñu'á bi 'rani 'nara me Nsamaria. Nu mi hyanda nū'á ra 'ñøhø mi 'beni, xi bi huequi.

³⁴ Nepá bi joni bá c'á'tsi, ne bi go'tsuabi ra aceite co ra vinu habá xqui ts'ebabí, ne bi du'tuabi. Nepá bi 'yents'a ja rá burru, ne bi zixa asta ja 'nara meso, ne ja guehni bi su.

³⁵ Nepá rá hyax'á ante da ma de guehni nū'á ra me Nsamaria bi hñai yoho ya

t'axboja ja rá buxa, ne bi umbabi nú'a ra me meso, ne bi 'ñembabi: "Dí tsoc'aua ts'á nuna 'ñóhø gui su. Y nu'bá gá gasta má ts'á ra boja, nu xcrá yopa pengui ga ju't'a'i."

³⁶ Nu mi uadi ra Jesu bi mānga njabá, bi 'yamba ra xahnate de ra ley ne bi 'ñembabi:

—De nú'á hñu ya 'ñóhø, ¿to'o 'na de gue'á mrá miqu'eiui xi majuani nú'a ra 'ñóhø xqui thaqui?

³⁷ Nepá nura xahnate de ra ley bi 'ñembabi:

—Nú'a to'o bi nja rá nthe-cate de gue'á.

Nu'bá nura Jesu bi 'ñembabi:

—Hahá, gue'á mahyoni gui 'yøt'e nehe.

Ra Marta ne ra Maria bi umba ntsaya ra Jesu

³⁸ De guehni ra Jesu bi thogui rá 'ñu, nepá bi zønga ja 'nara hnini. Y nuni ja mi 'buhni 'nara 'bëhñá mrá thuhu ra Marta, y nu'á bi umba ntsaya ra Jesu ja rá ngu.

³⁹ Ra Marta mi 'bá 'nará cu mrá thuhu ra Maria. Y nu'á bi hñudi de rí ga'ti yá ua ra Jesu pa da 'yøde nú'a mi mañ'a.

⁴⁰ Pe nura Marta xi mi ja ndunthi te da mëfi ja ra ngu. Ne bi däst'i habá mi 'bá ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, ¿hinguí handi gue ma cu bi zogase gatho ra 'bëfi? Xipabi ts'á da e da maxcagui.

⁴¹ Pe nura Jesu bi 'ñembabi ra Marta:

—Marta, xi guí xøna ri 'bëfi ne guí tu ri mëi ngue'á ndunthi ri 'bëfi,

⁴² pe hønse 'nara 'bëfi mahyoni gui 'yøt'e, ngu nuna hoga 'bëfi xa huahna ra Maria, y hindza za to'o da hñacuabi.

11

Ra Jesu bi 'ñudi hanja da t'apa Ajuá

(Mt. 6:9-15; 7:7-11)

¹ 'Nara pa ra Jesu bi 'yapabi Ajuá rá Dada ja 'nara luga, y nu de mi uadi'á, 'nará nxadi bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, dí ne gui 'ñutcaguihe hanja ga apabihe Ajuá ngu mi nja ra Xuua mi utuabi yá nxadi hanja da 'yapabi Ajuá.

² Nura Jesu bi 'ñembabi'á:

—Nu de xcri 'yaphá Ajuá gui 'ñeñhu njaua:
Ma zi Dada'ihe, guí 'báí ma-

hets'i,
drá nsunda ri maka thuhu.
Bá ehe gui ndá,

ne dá t'øt'a ri paha nuua ja
ra ximhai ngu nú'a bí
t'øt'e núbá mahets'i.

³ 'Racje te ga tsíhe nýuba rapaya.

⁴ Ne pungaguihe ma ts'equihe, ngue'á necje dí pumbabihe nú'á to'o xa 'yøtcahe ra nts'o'mëi.

Ne oxqui hocje ga øthe ya ts'equi, ñangaguihe de ra nts'o.

⁵ Nehe ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—Ma ga mañhá gue 'na to'o pe'tsa 'nará 'nangu ne drá amigo, nepá ngu made ra xuui da ma ja rá ngu, ne

da 'ñembabi: "Drá 'ñehe gui 'yøtca ra favo gui hmica hñu ya thuhme,

⁶ ngue'á ja núbya bi zøhø ma'na ma amigo xqui 'ñehe de yabu ha othogui te ga umbabi."

⁷ Nepu nu'á sta dadi mbo rá ngu da 'ñena: "Hindí honi gui zocagui, ma gosthi ya stá cot'i, ne dí huixa ma båtsi, hangue hingui tsa ga nangui ga 'ra'a'i nú'á guí adi."

⁸ Pe nugui dí xi'ahu gue hinda nangui da umbi ngue'á rá amigo, nu'á da nangui da umbi, pe ngue'á ya pa hinda sigui da 'yapa rá t'ahq.

⁹ Hangue dí xi'ahu, 'yaphu Ajuá nú'á guí hoñhu ne da 'ra'ahu; hyoñhu nú'á te ri 'bep'ahu, ne gui tsudihu; njahu ngu 'nara ja'i bi zøhø 'rota ra gosthi ne bi socuabi.

¹⁰ Ngue'á nu'á tó'o da 'yadi, da t'umbabi; y nu'á tó'o da hyoni, da zædi; y nu'á tó'o da 'rota ra gosthi, da socuabi.

¹¹ Nu'ahu gyá dadahu, 'bu ri båtsihu da 'ya'ahu 'nara thuhme, ¿ha gue gui umfu 'nara do? O 'bu da 'ya'a'ihu 'nara huá, ¿ha gue gui umfu 'nara qu'ená?

¹² O 'bu da 'ya'a'ihu 'nara mädo, ¿ha gue gui umfu 'nara penzu? Hina, ¿ngue hq?

¹³ Nu'ahu masque gyá 'yøt'ats'oquihu, pe gui pa qui umfu 'nara hoga t'øt'e ri båtsihu. ¡Xihma ra Dada bí 'bu mahets'i, nú'á dua penpabi ra Måca Ndahi to'o da 'yapabi'á, ne gatho ma'ra ya hñ!

Bi t'embabi ra Jesu gue mi hanpa rá ts'edi ra nda de ya ts'ondahi

(Mt. 12:22-30; Mr. 3:19-27)

¹⁴ 'Nara pa ra Jesu bi 'yemba 'nara ts'ondahi 'nara 'ñøhø xqui japi da ngone. Ne de mi bønga nú'á ra ts'ondahi, 'bestho bi za bi ña nú'á ra 'ñøhø. Ha nu mi hyanda ya ja'i njabu xi bi 'yø'u.

¹⁵ Pe 'ra de gue'á bi ñama'ñu ne bi 'ñena:

—Nuni ra 'ñøhø enga ya ts'ondahi co rá ts'edi ra Beelsebú nú'á ra nda de ya ts'ondahi.

¹⁶ Ha nu ma'ra mi xipabi da 'yøt'a 'nara nt'udi de mahets'i, pa da 'ñudi ua xi majuani mrá 'mehni Ajuá.

¹⁷ Pe nura Jesu bi batho te mi beni'á, hangue bi 'ñembabi:

—'Bu 'nara hnini da hyegue ne da ntuhni sehe, nu'bá da nhuata nú'á ra hmanda mi ja. O nu'bá 'nara ngu da ntuhnise ya mengu de ra ngu, hinda za da 'má 'nadbu'á.

¹⁸ Njabu batho nehe, nu'bá ra Satá da ntuhnui yá mits'ondahiui, nu'bá da nhuata gatho rá ts'edi'á. Nugui dí xi'ahu njabu ngue'á guí eñhu gue nugui dí enga ya ts'ondahi co rá ts'edi ra Beelsebú ra nda de ya ts'ondahi.

¹⁹ Pe nu'bá gue'á gra øt'e, nu'bá xi ri 'mehnihu, ¿con te ma ts'edi enga ya ts'ondahi? Nú'á go dá xi'ahu'á.

²⁰ Nugui dí enga ya ts'ondahi pe co rá ts'edi Ajuá, hangue pahu gue nura Ndá

de mahets'i ya xa zøhø pa da nda.

²¹ Nu'ba 'nara 'ñøhø xi o rá ts'edi ne ri hña yá arhma pa ri su rá ngu, nu'ba 'be'tsa xá hño nú'a te pe'tsa ja rá ngu.

²² Pe nu'ba da zøhø ma'na ra 'ñøhø ma'na di o rá ts'edi que gue'a, nu'ba da ntate nú'a bi zøhø ne da hñambabi gatho yá arhma nú'u mi hu rá mai da mats'i, ne da bepabi gatho nú'a di pe'tsa ja rá ngu pa da jamet'i a ne da hyecuabi ma'ra.

²³ Nu'a tó'o hingui 'bai con guequi, gue'a ri contragui, ne nu'a tó'o hingui faxqui ga munts'a ya gamfri, go gue'a xani.

*Ra Jesu bi ma 'nara 'bede de ra ts'ondahi bi mengui
(Mt. 12:43-45)*

²⁴ Nu'ba 'nara ts'ondahi da bønga de ja 'nara 'ñøhø da 'ñø haburaza ja ra mbonthi honga ra tsaya, pe nu'ba de guehni hindua tsadi habu, nu'ba da beni ne da 'ñena: "Pøde ga yopa pengui habu ndui 'bai."

²⁵ Ha nu stua yopa pengui e da zudi nú'a ra 'ñøhø habu mbi 'bai, da zutua rá mfeni di nja ngu 'nara ngu nú'a xa thoqui xi xá hño, xa 'bast'i ne xi strá nt'axi da zudi, pe hinto di 'behni.

²⁶ Nepu nú'a ra ts'ondahi'a da ma dua tsi má yoto yá mits'ondahiui ma'na strá nts'o que gue'a, y da zøhø da yat'a gatho ja rá mfeni nú'a ra 'ñøhø y ja da 'mahni ri gatho'u, y njabu nú'a ra 'ñøhø'a ma'na da ts'ocua rá mfeni que rá medi.

Xa njapi nú'u to'o øtuabi rá noya Ajua

²⁷ Ts'a mi ña njabu ra Jesu, 'nara 'behña mi 'behni bi ña nts'edi ne bi 'ñena:

—jXi njapi nú'a ra 'behña de habu gá 'bai, ne bi tede'i!

²⁸ Pe nura Jesu bi dadi ne bi 'ñena:

—jMa'na xa njapi nú'u to'o øtuabi rá noya Ajua ne øt'e nú'a maq!

*Ya ts'oja'i adi 'nara nt'udi
(Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)*

²⁹ Ya ja*l*'i 'yo mri munts'i gatho ja rá nthets'i ra Jesu, nepu nu'a bi 'ñembabi'u:

—Ya ja*l*'i de nuya pabya xi ya ts'oja*l*'i, hangue adi 'nara nt'udi ga utuabi pa da badi ua xi xuá pencagui Ajua. Pe nú'a ra nt'udi adi'u hinga ma ga utui, honse nda'a da t'utuabi, nú'a ra nt'udi de ra badi Joná.

³⁰ Ngue'a nú'a bi tho ra Joná nú'ba mi dut'a 'nara dahua ne ja bi gohni hñu pa, mi gue'a 'nara nt'udi pa ya me Ninive gue ra Joná go mrá 'mehni Ajua. Njabu nehe Nú'a To'o bi e bi Nja*l*'i ma da 'mai hñu pa mbo ra hai, y nú'a go gue'a 'nara nt'udi da t'utuabi nú'u ya ja*l*'i 'bai mapaya.

³¹ Nu stí zøra pa de ra nsuca uenda, nura pa'a ra 'behña nú'a mrá ndu de ra hai Arabia ma da 'mai ja rá thandi nú'a to'o ma da hñangga nguenda pa da ñapabi nú'u ya ja*l*'i 'bai mapaya. Ngue'a nura 'behña'a masque xi mi yabu rá hai pe bá ehe e bi 'yøde nú'a ra mfadi mi pe'tsa ndu ra Salomó. Pe 'bacua 'na

ma'na ra d^{ang}ui rá nsu que
ra Salomó, pe masque njab^h
hinxá ne to'o xa 'yøde nú'a
ma.

³² Nehe nura pa de ra ns^hca
uenda nú'^u ya me Ninive ma
da 'mai ja rá thandi nú'a to'o
da hñ^{ang}a nguenda pa da
ñapabi nú'^u ya ja'i 'bui
mapaya. Ngue'a nú'^u ya me
Ninive ngu mi 'yøde nú'a bi
m^{ang}a ra b^{aq}di Joná de nú'a
xqui m^{ang}a Ajua, nu'b^u nu'^u
bi d^{ama} ñobri 'bestho. Pe
'b^{uc}ua 'na ma'na ra d^{ang}ui rá
nsu que ra Joná, pe masque
njab^h hinxá ne to'o xa 'yøde
nú'a ma.

Ra ñot'i de ma ndo'yoh^h
(Mt. 5:15; 6:22-23)

³³ Jo'o 'nara ja'i to'o da
tsøgue 'nara ñot'i ne da 'ñagui,
o da ye'mba 'nara caho. Nu'a
da 'yøt'e, da tøta hab^h da tøte,
pa da yot'a gatho mbo ra ngu
pa di handi nú'^u to'o da y^{at}'i.

³⁴ Nuri dah^h gue'^u ngu
'raya ñot'i de ri ndo'yoh^h.
Nu'b^u ri dah^h xá hñ^o, guí
hanth^h hab^h guí 'yoh^h, pe
nu'b^u ri dah^h hingui ho,
hinguí hanth^h hab^h guí
'yoh^h. Njab^h ri mfenih^h nehe,
'b^u 'bui xá hñ^o, nu'b^u da za
gui 'yoh^h xá hñ^o ja ra ñot'i,
pe nu'b^u hingui 'bui xá hñ^o,
hindá za gui 'yoh^h xá hñ^o
ngue'a guí 'buh^h ja ra 'bexuui.

³⁵ Hangue 'yøth^h 'nara
ts'edi pa da 'm^{hi} xá hñ^o ri
mfenih^h pa da za gui 'yoh^h
xá hñ^o ne hingui 'buh^h ja ra
'bexuui.

³⁶ Nu'b^u ri mfenih^h 'bui xá
hñ^o, nu'b^u guí 'yoh^h ja ra
hoga ñot'i ne guí pah^h hab^h

gui 'yoh^h, ngue'a ri mfenih^h
nja ngu 'nara ñot'i ri yot'a ri
'ñuhu.

Ra Jesu bi ma de yá ts'o'b^{efi}
ya fariseo ne ya xahnate de ra
ley

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40;
Lc. 20:45-47)

³⁷ Nu mi uadi bi m^{ang}a
njab^h ra Jesu, 'nara fariseo
bi zits'i pa da ñungüi ja rá
ngu. Y nu mi z^{on}i bi y^{at}'i'^u, ha
nura Jesu bi hñudi 'bestho ja
ra mexa.

³⁸ Ha nura fariseo xi bi 'yø
mi hyandi gue ra Jesu himbi
nx^h'y^ε 'met'o pa bi ñuni ngu
myá ñzai'^u.

³⁹ Nu'b^u nura Jesu bi
'ñembabi'a:

—Nu'ah^h fariseoh^h guí
njah^h ngu ra x^{at}'a vaso ne
ra x^{at}'a manza, x^{aq}ui h^{on}se
møte ha nu mbo xi rá nts'o.
Nu'ah^h guí ne gui pønga ri
hmih^h ja yá thandi ya ja'i, pe
oda ri mfenih^h ra nthate ne
ra nts'o'm^{hi}.

⁴⁰ ¡'Nagyá 'bemfenih^h! ¿Ha
hinguí pah^h gue Ajua go
gue'a bi hyoca maxøgue rá
'bai ra ja'i, de thi rá ndo'yo
ne de mbo rá mfeni?

⁴¹ Bá faxh^h ya hyoya con
gatho ri muih^h, y njab^h h^q,
da hnequi gue xá nt'axi ri
mfenih^h.

⁴² ¡Huecate'ih^h nu'ah^h
fariseoh^h ngue'a ma xi dra
castiga'ih^h! Ngue'a guí 'uecj^h
'ret'a de ra bexo pa Ajua de
nú'a guí pah^h de ra x^{ac}'ri ne
ra ruda ne gatho ma'ra ya
ndapo nú'^u hints'^u ri muui
ndunthi, pe nura hñ^o hinguí
Ø'tuah^h ri miqu'eih^h, nixi
otho ri hmateh^h co Ajua. Xá

hño gui umfá Ajuá nú'a rí 'ñepabi de ya t'ót'e guí pahá, pe ma'na mahyoni hingui pumfrihá guí 'yøthá nzantho ra hño ne gui pe'tshá ra hmáte co Ajuá.

⁴³ ¡Huecate'iha nu'ahá fariseohá ngue'a ma xi dra castiga'iha! Ngue'a nzantho guí ne gui hñuhá ja ya hogá hudi dega nsu ja ya nija, ne nzantho guí nehá dra zenjua'iha co ndunthi ra t'equ'ei ja ya tai.

⁴⁴ ¡Nú'ahá gyá xahnatehá de ra ley, ne nú'ahá gyá fariseohá, 'nagyá yohmiha! ¡Huecate'iha ngue'a ma xi dra castiga'iha! Ngue'a nu'ahá guí ts'ocuahá yá mfeni ya ja'i, guí njahá ngu ya nt'agui hingui hnequi, ha'rani ya ja'i maña de gue'u pe nixi padí'u tengu rá nts'o mbo.

⁴⁵ Nepá bi dädi 'nara xahnate de ra ley ne bi 'ñembabi ra Jesu:

—Ma Xahnate'ihe, ora guí ma njabá, guí ñama'ñá de guecje nehe núje dyá xahnatehe de ra ley.

⁴⁶ Pe nura Jesu bi 'ñembabi'u:

—¡Huecate'iha nu'ahá gyá xahnatehá de ra ley ngue'a ma xi dra castiga'iha nehe! Ngue'a guí japhá ya ja'i da 'yøt'a 'raya t'ót'e nú'a hingui tsa da 'yøt'e, pa guí eñhá gue njabá da za da dñeba rá ley Ajuá, ha nu'ahá nixi guí øtuahá nurá ley'a, ja ra uenda guí tutuahá ya ja'i 'nara 'bats'i xi rá hñá y ni ts'á hinguí faxhá da ndude.

⁴⁷ ¡Huecate'iha ngue'a ma xi dra castiga'iha! Ngue'a guí yopa hocuahá yá pantyo ndu yá 'mehni Ajuá nú'a bi hyose ndu ri xitahá.

⁴⁸ Njabá ri hnequi gue guí tenbathohá yá 'máti ndu ri xitahá, ngue'a nû'á go gue'u bi hyo nuya 'mehni'u, ha nu'ahá go guí yopa hocuahá yá pantyo, hangue ri hnequi gue 'nada ri mfenihá co ndu ri xitahá.

⁴⁹ Hangue sehe Ajuá go gue'a xqui 'ñena co rá danga mfädi'lá: "Nú'á ma ga penpa ma 'mehni nú'a da mangá ma noya, pe 'ra de gue'u ma da hyo'u, ha nu ma'ra ma da utsa'u."

⁵⁰ Hangue nuya ja'i 'buibya, Ajuá ma da hñá'mba nguenda'há de gatho yá mäca ji yá 'mehni Ajuá xa mfani desde bi mädi ra ximhai,

⁵¹ desde ra Abé asta ra Sacaría nú'a bi tho mbo ra ndanija guetbá ja ra ata. Hangue nugui dí xi'ahá gue Ajuá ma da 'yambabi nú'a ya ja'i 'bu mapaya de nú'a ya hoja'i xa tho.

⁵² ¡Huecate'iha nu'ahá gyá xahnatehá de ra ley ngue'a ma xi dra castiga'iha! Ngue'a go ose ri 'yehá rá mfädi de ra mäca noya, pe nu'ahá ni guí hophá ma'ra to'o da nehma da bädi, ha ni gue'ahá hinguí ne gui pahá.

⁵³ Nu mi uadi bi mangá njabá ra Jesu, ya xahnate de ra ley ne ya fariseo xi bi bø yá cue con gue'a, nepá bi mädi'u xi bi 'yø'tua ndunthi ya nt'ani,

⁵⁴ ngue'q mi ne xa 'yøde'✉ da ñama'ñ✉'q pa njab✉ xa za xa ñapabi'✉.

12

Jamasuh✉ de ya ts'o nt'udi de ya fariseo ya yohmi

¹ Nep✉ de gue'q bi munts'a ya 'motho gá ja'i, y co yá ndunthi'✉ mri net'ase 'na ngu ma'na. Y nura Jesu bi mudi bi zofo 'met'o sehe yá nxadi ne bi 'ñembabi:

—Jamasuh✉ de yá ts'o nt'utuate ya fariseo, ngue'q nu'q xi ya yohmi, ne yá nt'utuate nja ngu ra nzoi tsini.

² Pe ma da zø ra pa da fatuabi yá nt'utuate gue xá nts'o, ngue'q gatho nú'q t'aguibya, 'nara pa ma da hnequi, ne gatho nú'q t'øt'e mant'aguibya, ma da zø ra pa da fadi.

³ Hangue nugui dí xi'ah✉ gue gatho nú'q guí mañh✉ mant'agui, 'mefa ma da fadi haburaza, y gatho nú'q guí mañh✉ dega njone 'namb✉, nú'q ma da hm̄a nts'edi pa da nt'øde haburaza.

To'o mahyoni gui tsuh✉
(Mt. 10:28-31)

⁴ Nep✉ ra Jesu bi 'ñembabi'✉:

—Nú'ah✉ guí 'yoh✉ con quequi, oxqui tsuh✉ nú'q to'o da ne da hñac'a ri tehu ne 'mefa ya hinda za te da 'yøt'a'ih✉.

⁵ Nugui dí xi'ah✉, gue nu Ajuq hønsø go gue'q mahyoni gui tsuh✉'q, ngue'q nu'q da za da hñac'a ri tehu, ne pe'tsa ra ts'edi pa da mehn'ah✉ ja ra nidu nehe.

⁶ Ya zi ts'ints'✉ hints'✉ ri muui asta 'ba cat'a por ngudmi, ¿ha ngue ha? Masque nu'q hini muui ndunthi, pe Ajuq hinhya'm✉ ri pumfri ni 'na de gue'✉.

⁷ Xihma'ih✉, gue asta ri stah✉ Ajuq padi ri hangu'✉. Hangue oguí tsuh✉, ngue'q ma'na grí muuih✉ que nuya ts'ints'✉.

Nú'q to'o damajuani de ra Jesu ja yá thandi ya ja'i
(Mt. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ Ne dí xi'ah✉ gue gatho nú'q to'o ma da māngā ja yá thandi ya ja'i gue xa gamfrigui, necagui ma ga māngā ja yá thandi yá εnxε Ajuq gue majuani xa gamfrigui.

⁹ Pe nu'q tó'o tsu ne cøngagui ja yá thandi ya ja'i, necagui ma ga mā ja yá thandi yá εnxε Ajuq gue nu'q hinstá padi.

¹⁰ Nu'q tó'o da ñama'ñ✉ de Nú'q To'o bi e bi Nja'i, Ajuq da pumbabi; pe nu'q tó'o da ñama'ñ✉ de ra Māca Ndahi, nú'q hinda pumbabi'q.

¹¹ Nu sta ts'ix'ah✉ ja yá nija'✉ o ja yá thandi ya nzaya o ja ma'ra ya nda de ya hnini, oxqui tu ri māih✉ nda'q ma gui thødih✉, nixi oxqui beñh✉ 'met'o nda'q ma gui mañh✉,

¹² ngue'q nura ora gui ñah✉, rá Māca Ndahi Ajuq ma da 'ñu't'ah✉ nda'q rí 'ñepi gui mañh✉.

Jamasuh✉ de ra nc'at'aboja

¹³ Nep✉ 'na de nú'q ra hmuntsja'i bi 'ñembabi ra Jesu:

—Ma Xahnate'i, xipa ts'ʉ ma cu da 'racagui nú'ɑ rí 'ñepqui de nú'ɑ bi zogahe ndu ma dadahe.

¹⁴ Pe nura Jesu bi 'ñembabi'ɑ:

—Xi'a'i, ¿pa te guí xiqui njabu? ¿Xi to'o xa hñuxcaguiga dega nzaya o dega hyeca hai?

¹⁵ Nehe bi 'ñena:

—Jamasuhʉ pa hingui hyøcuahʉ yá hñó ra ximhai ne gui ne gui pe'tshʉ'ʉ, ngue'a hingue po ya hñó de ra ximhai ma da nja rá te ra ja'i.

¹⁶ Nepu bi xipa 'nara 'bede nú'ɑ ra hmuntsja'i, ne bi 'ñembabi:

—Mi 'bui 'nara 'ñøhø xi mi pe'tsa ndunthi yá hñó, y nuyá hai nehe bi unga 'nara dñanga sofo.

¹⁷ Nepu nú'ɑ ra 'ñøhø bi 'ñó rá mfeni ne bi 'ñena: “¿Te ga øtbya gue otho habu ga pe'tsa gatho ma sofo?”

¹⁸ Y nu'ɑ bi beni ne bi 'ñense: “Ya dí padi te ma ga øt'e, ma ga yø'ta nuyu ma troha, ne ma ga hoca ma'ra ma'na dya dñangi, ne ja ga utni gatho ma sofo ne gatho nú'ɑ ma'na te dí pe'tsi.

¹⁹ Y nu xcrá juadi ga pe'tsni gatho, nu'bú ga embabi ma te: Nubyá ha, jani gatho nú'ɑ te gui hyoni pa ndunthi ya jeya da 'ñepu. Nubyá da za gui ntsaya, gui ñuni, gui ntsithe, gui johya ndunthi.”

²⁰ Pe Ajuɑ bi 'ñembabi nú'ɑ ra 'ñøhø: “Nagrá 'bemfení, nubyá dí nxuui ma gui tu, y gatho nú'ɑ guí pe'tsi, ma gui tsopu nixi guí padi pa to'o.”

²¹ Njabu tho nehe nú'ɑ to'o xa munts'a ndunthi yá hñó pa guese'ɑ, pe nu sta du, ma da hñoya ja rá thandi Ajuɑ.

Ajuɑ ri su gatho yá batsu
(Mt. 6:25-34)

²² Nepu ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—Nubyá dí xi'ahʉ, oguí tu ri muihʉ de nú'ɑ te gui tsihʉ nixi nú'ɑ te gui hyehʉ.

²³ Ngue'a nuri tehʉ ma'na ri muui que ra hñuni, ha nuri ndo'yohʉ ma'na ri muui que ra he.

²⁴ Hyanthʉ ya ca, nu'ʉ hingui pot'i nixi xofo, nixi otho yá troha, pe Ajuɑ go gue'ɑ ri 'uini'ʉ. ¡Pe nu'ahʉ ma'na grí muuihʉ que ya ca, ne ma'na grí muuihʉ que nu'qraza ya ts'ints'ʉ!

²⁵ ¿To'o 'na de gue'ahʉ nú'ɑ da hñuxa má ts'ʉ rá hñets'i de rá ts'edise? Ni 'na hindza za da 'yot'a njabu.

²⁶ Nu'bú ¿hanja guí tu ri muihʉ po ma'ra ya t'øt'e de ri tehʉ?

²⁷ Hyanthʉ ya døni hanja gra nhye. Nu'ʉ hingui het'i nixi pe ma'na ra 'befi, pe ma'na ri hnequi mahotho que yá hoga he ra nda Salomó masque mri hñe mahotho'ɑ.

²⁸ 'Bü Ajuɑ heta ya ndapo nú'ʉ 'ba ja ra mbonthi da ndømbya, ne rixudi dra c'u'tsi ne dra ts'at'i, xi nu'ahʉ, ¿hanja hingui camfrihʉ gue Ajuɑ ma'na da he't'ahʉ que gue'ʉ?

²⁹ Hangue odi oda ri mfenihʉ nú'ɑ te gui tsihʉ ne nú'ɑ te gui hyehʉ, ne odi tu ri muihʉ nú'ɑ te ri 'be'a'ihʉ.

³⁰ Ngue'q gatho nú'q ya ja'i hingui camfri, nzantho oda yá mfeni nú'q te da zi ne te da hye, ne tu yá mai'q 'bq te 'bepabi. Pe ri Dadahq nú'q bí 'bq mahets'i, nu'q padi xá hñó te gatho ø't'ahq ra 'bedi.

³¹ Nu'ahq, nu'q gui 'yøthq, 'met'o hyoñhq hanja da za gui 'bahq xá hñó ja rá hmanda Ajuq, y nu'q da 'ra'ahq gatho nú'q te gui hyoñhq.

Pe'tsa ri hñohq nuni mahets'i
(Mt. 6:19-21)

³² Ma zi t'üca taxo dëti'ihq, oguí tsuhq nú'q te da 'be'a'ihq, ngue'q Ajuq ri Dadahq go gue'q rá paha pa gui 'bahq ja rá hmanda'q, ne nu'q ma da su'a'ihq.

³³ Hangue pahq gatho nú'q guí pe'tshq, ne hyecuabihiq ya hyoya, njabq gui øt'a ri 'me'tsihq nuni mahets'i nú'q hinhya'mq da thegue nixi da ts'oqui, ne nuni hinda za da yut'a ya be pa da bep'ahq, nixi ya zu'ue hinda zip'ahq nú'q xcá pe'tshq.

³⁴ Ngue'q habq ja ri 'me'tsihq, ja guehni oda ri mfenihq.

Hñocjq ne ndø'mhq ngu'raya hoga 'bego

³⁵⁻³⁶ Hñocjq ne ndø'mhq. Njahq ngu'raya hoga 'bego di zø yá ñot'i ne tø'ma yá hmu sta menga ja 'nara ngo dega nthati, ha nu sta gant'a ra gosthi, nu'q 'bestho da xocuabi.

³⁷ Ma da johya ndunthi nú'q ya 'bego di nuhu sta zø yá hmu. Nugui dí xi'ahq gue

nura hmu'q da mø ra mexa ne da 'ñei da 'uini.

³⁸ Masque 'bq da zøhø made ra xuui o ante da hyats'i, ma da johya ya 'bego nú'q da ts'üdi di nuhu.

³⁹ Nehe dí xi'ahq, 'bq 'nara ja'i di pahmä ha'mq da zøhø ra be ja rá ngu, nu'bá nura ja'i'q hinda 'ñaqha, di su rá ngu pa hinda hyopabi ra be da yut'i da bepi.

⁴⁰ Hangue ne'a'ihq ndø'mihq, ngue'q nú'q ra pa nixi gri beñhq, gue'bq xcrí thamfrihq ma dua yopa pengui Nú'q To'o bi e bi Nja'i.

Ra hoga 'bego ne ra ts'o'bego
(Mt. 24:45-51)

⁴¹ Nepu ra Pedro bi 'yambi ne bi 'ñena:

—Ma zi Hmu'i, xi nuna 'bede ja juadi gá ma, ¿ha gue hønse pa guecje, o pa gatho ya ja'i?

⁴² Nepu ra zi Hmu Jesu bi 'ñena:

—Xi 'nara hmu de 'nara ngu, 'bq da bøni da ma, ¿to'o da zocuabi rá 'befi pa da su ne pa da 'uimba gatho yá mëfi? Da zocuabi 'nara hoga 'bego nú'q pa da su gatho, ¿ha ngue ha?

⁴³ Xi da johya nú'q ra 'bego nu sta zø rá hmu di øt'a gatho ngu nú'q xqui zocuabi.

⁴⁴ Majuqni dí xi'ahq, gue nú'q ra hmu ma da hñuxa nú'q ra hoga 'bego pa da supa gatho nú'q di pe'tsa ja rá ngu.

⁴⁵ Pe nu'bq nú'q ra 'bego to'o bi ts'ogui pa da supa rá 'befi rá hmu, da beni gue hi'me dua penga rá

hmu, nepu nu'á da mədi da na'mbab*i* yá mi'bəgoui ne ya 'behña nú'u ri 'məgo pa da 'uinga ya məfi, y nu'á go xi driñun*i* ne dri nti.

⁴⁶ Ha nurá hmu da zəhø nú'a ra pa'q hindi tø'mi. Nu'bá nura 'bəgo'q ma da castiga rá hmu ngu ma da ncastiga nú'u ma'ra ya ts'o'bəgo.

⁴⁷ Nu'á ra 'bəgo pədi xá hño nú'á rá hne rá hmu, ne hinda 'yøt'e, nú'á xi dra castiga co ya məfi.

⁴⁸ Pe nu'á ra 'bəgo hindi pədi xá hño tengu rá 'bəfi rá hmu, ne hinda məfi xá hño, dra castiga pe hinga ndunthi ngu nú'á ma'na. Ngue'á nu'á tø'o da t'uent'ua rá 'yε ndunthi ra 'bəfi, go gue'q ma'na ma da thə'mba nguenda. Ne nu'á tø'o da t'umbabi ndunthi pa da su, gue'q nehe ma da t'ambabi ndunthi.

Po rá ngue ra Jesu ma da hyegue ya ja'i
(Mt. 10:34-36)

⁴⁹ Nugui ngue'á stuá ehe nuua ja ra ximhai, ma da nja ya nt'utsate ne ya hegue po rá nguecagui, ne dí ne da njabu 'bestho.

⁵⁰ Ne nugui pe'tsi ga thogui ndunthi ya ugui ne ya ts'othogui, ne dí ne da njabu 'bestho.

⁵¹ Guí hu ri məihu gue ngue'á stuá ehe hinda ma da nja ra tuhni ja ra ximhai. Hina, ngue'á por guequi ma da nja ya hegue ne ya tuhni.

⁵² Desde núbya pa dí 'ñepu, 'bu 'nara 'məi di 'bəi cət'a dya mengu, nu'á ma da ntunse ne

da hyegue po rá nguequi; 'bu di 'bəi hñu nú'u hingui camfrigui, da utsa nú'u má yoho camfrigui, ha nu'bu di 'bu yoho nú'u hingui camfrigui, da utsa nú'u má hñu.

⁵³ Ya dada da utsa yá t'u, ha nuya t'u da utsa yá dada. Ya nənə da utsa yá t'ixu, ha nuya t'ixu da utsa yá nənə. Nuya suegra da utsa yá ts'ihue, ha nuya ts'ihue da utsa yá suegra.

Ya nt'udi de te bra 'ñehe
(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)

⁵⁴ Nehe ra Jesu bi 'ñembabi ya ja'i:

—Ora gui hyanthu da njəxa ya guui lado yəhyadi, 'bestho guí eñhu gue ma da 'uai, y majuqani da 'uai.

⁵⁵ Ora da mədi ya panthi, guí eñhu gue ya ma da zø ra pahyadi, y majuqani ya ma da njabu.

⁵⁶ ¡'Nagyá yohmihu! 'Bestho guí huxhu nguenda nú'á ma da nja ngue'á guí hanthu nú'á ri hnequi ja ra ximhai ne mahets'i, pe ¿hanja hingo guí huxhu nguenda de nú'u ya nt'udi ri hnequibya pa gui pahməhu to'ogui?

Cohu 'nara cohi co ri ncontrahu
(Mt. 5:25-26)

⁵⁷ ¿Hanja hinguí beñhu de səhe'ihu nda'q xá hño gui 'yøthu y nda'q hina?

⁵⁸ Nu'bu 'nə to'o da zix'a'i pa ja ra ts'utbi, nu xcri 'yohu ja ra 'ñu, 'ramanu gui cohui 'nara cohi de grí yosehu, pa njabu ya hinda zix'a'i ja ra nzaya, ngue'á nu'bu gui tsøñhu ja ra nzaya, nu'á da

'bepa ra polecia da zix'a'i, ha
nú'a ra polecia ma da go'a
fadi.

⁵⁹ Y de guehni hingui pøni
asta hingui jut'i gatho nú'a
gri tu.

13

*Mahyoní gui ñobrihu de ri
ts'oquihu*

¹ De nuya pa'u bi zønga
'raya ja'i habu mi 'bu ra Jesu
pa bi xipabi gue ra Pilato
xqui hyo 'raya me Galilea.
Nú'ya me Galilea xqui zønga
Jerusale pa da hyo 'raya
mbo'ni dega hñat'i pa Ajuá,
nepu nura Pilato bi manda da
tho', y nuyá ji'u bi nthants'ui
yá ji ya mbo'ni.

² Y nura Jesu bi 'ñembabi:

—¿Ha guí hu ri muih
bi t'ø'tuabi njabu nú'u ya
ja'i ngue'a ma'na myá
'yø't'ats'oqui que ma'ra ya me
Galilea?

³ Hina. Pe nu'b u nü'ah
nehe hingui ñobi de ri
ts'oquihu, ne'ahu ma gui
'medihu nehe ngu bi 'medi'u.

⁴ Xi nú'u 'ret'amahñato ya
ja'i bi ze'ma ra torre de Siloé,
¿ha guí hu ri muih gue ma'na
myá 'yø't'ats'oqui' que gatho
ma'ra ya me Jerusale?

⁵ Hina, pe nu'b u hingui
ñobi de ri ts'oquihu, gatho
ma gui 'medihu nehe ngu bi
'medi'u.

*Ra'bede de 'nara 'bai gá igo
nú'a himbi nogue yá fruta*

⁶ Y ra Jesu bi xipa 'nara
'bede ya ja'i ne bi 'ñembabi:

—'Nara 'ñøhø mi pe'tsa 'na
'bai ra igo ja rá ua'obxi, y

'nara pa bi ma bá c'a'tsi ua
di tøgue yá fruta, pe hinte bi
zädi.

⁷ Nepu nú'a ra me ua'obxi
bi 'ñembabi nú'a rá mëfi mi
mpe ja ra ua'obxi: "Dí ne
gui tseca nuna ra 'bai gá igo,
ngue'a ya hñu njeya stá ehe
dí handi ua di tøgue yá fruta,
pe hinte stá tsädi. Hangue ¿pa
te hønse xa hñanga ndunthi
ra hai habu 'bai, ne hinte ri
uni?"

⁸ Nepu bi 'ñenga nú'a ra mëfi
dega ua'obxi: "Pøde hina,
hinga tsecju, ma ga fønba ra
hai ne ga u'ti.

⁹ Xamá njabu da unga yá
fruta, pe nu'b u hinda uni,
nu'b u ha, ga tsecju."

*'Nara pa dega tsaya ra
Jesu bi 'yøthe 'nara 'behñä mrá
nc'ostha*

¹⁰ Nepu 'nara pa dega tsaya
ra Jesu mi 'bu ja 'nara niña mi
xahna ya ja'i.

¹¹ Ne mi 'buhni 'nara zi
'behñä mi hñeni, ya mi pe'tsa
'ret'amahñato njeya mi njabu.
'Nara ts'ondahi xqui japi da
nc'ostha, nixi himi tsa da
juanga rá ndo'yo ni 'na tai.

¹² Nu mi hyandi ra Jesu bi
zofo ne bi 'ñembabi:

—Naná, nubyá ya xcá ñani
de ri hñeni.

¹³ Nepu nu'a bi hñuxa yá
'ye ja ra zi 'behñä, y nú'a ra
ora'a 'bestho bi za bi juanga
rá ndo'yo xá hñø, ne bi mudi
bi xøcambeni Ajuá.

¹⁴ Pe nura nda de ra niña
bi bø rá cué ngue'a ra Jesu
bi 'yøthe nú'a ra zi 'behñä ha
mrá pa dega tsaya ra pa'a, ne
bi 'ñembabi ya ja'i:

—Dí pe'tshu 'rato ma pa pa ga mpefihu. Y nú'u ya pa'u 'bu tsa'ahu ya hñeni, ua ehu pa da t'othe'ihu. Oxqui ma go gui ehu nú'u ya pa dega tsaya pa da t'othe'ihu.

¹⁵ Nepu ra Jesu bi dädi ne bi 'ñembabi:

—'Nagyá yohmihu, ¿ha gue hinguí xo'thu ri ndamfrihu o ri burruhu pa gui tsixhu da ntsithe masque ra pa dega tsaya?

¹⁶ Ha nuna zi 'behña xqui 'ñehe desde yá ja'i ndu ra Abrá, ha ra Satá xa japi xa hñeni ya øt'a 'ret'amahñato njeya, ¿ha gue hiní 'ñepabini da t'embbabi nú'q pe'tsni masque ra pa dega tsaya?

¹⁷ Y nu mi manga njabu ra Jesu, gatho nuyá ncontra mi 'buhni bi me'tsa yá tsa de nú'q bi mañu'q. Pe nu ma'ra ya ja'i mri xocambeni Ajuq nu mi hyanda ya danga t'ot'e mi øt'a ra Jesu.

Ra 'bede de ra nda dega mostasa

(Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)

¹⁸ Nehe bi 'ñena ra Jesu:

—Ma ga xi'ahu 'nara 'bede ri nhycuaui rá hmarda Ajuq.

¹⁹ Nu'q nja ngu 'nara zi nda dega mostasa nú'q da mot'a 'nara 'ñøhø ja rá huahi. Y nu'q da nte xi dra dangui ngu 'nara 'bai gá za, y asta ja da hyocni yá 'bafi ya ts'ints'u.

Ra 'bede de ra nzoi

(Mt. 13:33)

²⁰ Nehe bi 'ñena ra Jesu:

—Ma ga xi'ahu ma'na ra 'bede ri nhycuaui rá hmarda Ajuq.

²¹ Nurá hmarda Ajuq ri nhycu*hui* ra nzoi nú'q bi mant'a 'nara 'behñu co ngu 'nate kilo ra arina pa da hyoca ya thuhme. Bi mant'i xá hñó asta xi bi ntsini gatho ja ra arina, masque mi 'na zi tui ra nzoi.

Ra ts'i'ma gosthi
(Mt. 7:13-14, 21-23)

²² Ha nura Jesu bi sigui rá 'ñu pa rí ma Jerusale. Bi thogui ja 'raya danga hnini ne ya t'uca hnini pa mi xahna ya ja'i.

²³ Y 'nara ja'i bi 'yambabi ne bi 'ñembabi:

—Ndada, ¿ha gue 'na tui ya ja'i nú'u ma da mpøhø?

Ha nu'q bi 'ñembabi:

²⁴ —'Yøt'a ra ts'edi gui cat'a ja ra ts'i'ma gosthi nú'q rí ma pa ja ra te pa nzantho. Nugui dí xi'a'i, gue ndunthi di nehmu da yat'ini, pe ya hindza.

²⁵ Nja ngu de stí got'a ra gosthi nú'q to'o rá meti 'nara ngu, njabu nu'ahu 'mefa ja gri ganthmahu ne gri eñhu: "Ma zi Hmu'ihe, xogahe ra gosthi." Pe nu'q ma da dadi ne ma da 'ñeñ'ahu: "Hindí pa'a'ihu, nixi dí pädi habu gyá menguhu."

²⁶ Nepu nu'ahu ma gui 'ñembabihu: "¿Hanja hinguí pacje? gue ndrí ñuñhu ne ndrí ntsithehu, ne ja ma hninihe go gue'i gá 'ñutcahe ri noya."

²⁷ Pe nu'q ma da 'ñeñ'ahu: "Dí xi'ahu gue hindí pa'a'ihu, nixi dí pädi habu xqui 'ñehu. Rí maha de guecua, gatho nú'ahu gyá 'yøt'ats'oquihu."

²⁸ Y ra ora'q̄ ja guehni ma
gui nzonih̄ ne ma xi da du
ri m̄uih̄ ndunthi nu xcrí
hyanthi ndu ri m̄udi xitah̄
ra Abrá, ne ra Isaac, ne ra
Cobo, ne gatho yá 'mehni
Ajuq̄ di 'b̄ahni hab̄ bí manda
Ajuq̄, y nu'ah̄ hinda ma da
tho'ah̄ gui c̄th̄, ma gui
cohih̄ thi.

²⁹ Ne ma dua ehe ya ja'i
de hab̄uraza maxøgue de ra
ximhai, desde bøxhyadi asta
yøhyadi, ne desde mahuifi
asta mac'angui, y ma da
yut'i'ñ nuni hab̄ bí manda
Ajuq̄ ne ma dí hñudini'ñ ja ra
mexa pa da ñuni.

³⁰ Y nura pa'q̄ nu'ñ tó'o ya
danguibya, ma da notsi'ñ, ha
nu'ñ tó'o ya notsibya, ma da
ndangui'ñ.

*Ra Jesu bi du rá mu'i po ya
me Jerusale*

(Mt. 23:37-39)

³¹ Y ja nú'q̄ ra pa'q̄ bi zø
'raya fariseo há mi 'b̄a ra Jesu
ne bi 'ñembabi'q̄:

—Rí ma de guecua, ngue'a
nura ndq̄ Erode ec'a'i da
hyo'i.

³² Y nura Jesu bi dadi ne bi
'ñembabi'ñ:

—Rí maha bá xiph̄ nú'q̄
ra c'uamba ja'i'q̄ gue nugui
nubyā ne rixudi ma ga sigui
ga enga ya ts'ondahi ne ga
øthe ya da'thi asta hinga juata
ma 'b̄efi.

³³ Ne nu xcrá juata ma 'b̄efi
de guecua ga j̄a ma 'ñu ga ma
pa Jerusale, ngue'a ja guehni
nzantho xa thopa yá 'mehni
Ajuq̄, hangue ja grá mani
nehe.

³⁴ ¡Nú'ah̄ gyá menguh̄
Jerusale, go gue'ah̄ guí
c'anhh̄ co ya do gatho nuya
'mehni xuá p̄ehn'ah̄ Ajuq̄
y asta guí hoh̄! ¡Hangu ya
'mi'qui dá ne ga munts'ahm̄
gatho ri båtsih̄, dá nj̄a ngu
'nara zi øni munts'a yá båtsi
pa da huits'i ja yá hua, pe
nu'ah̄ hinhya'm̄ gá ne gá
'yødeh̄!

³⁵ Pe desde nubya Ajuq̄ ma
da hyec'aseh̄ ri nijah̄. Ne
dí xi'ah̄ gue ya hingui yopi
gui hyandgaguih̄ asta hinda
zø nú'q̄ ra pa gui 'ñeñh̄: "Xi
nj̄api nuni to'o xuá mehna
Ajuq̄ ma Hmuuh̄."

14

*Ra Jesu bi 'yøthe 'nara 'ñøhø
nú'q̄ mi není*

¹ 'Nara pa dega tsaya bi ma
ra Jesu da ñunga ja rá ngu
'nara ndq̄ gá fariseo, ha nu
ma'ra ya fariseo mi sutho de
nú'q̄ mi øt'e.

² Ne ja guehni mi 'b̄ahni
'nara 'ñøhø xi mi není'ñ.

³ Nep̄a nura Jesu bi
'yambabi ya fariseo ne ya
xahnate de ra ley ne bi
'ñembabi:

—¿Te m̄anga ja ra ley, ha
gue da za da t'løthe 'nara
da'thi ja ra pa dega tsaya, o
hina?

⁴ Pe nu'ñ ni 'nara noya
himbi dadi, bi hmetho. Nu'bá
ra Jesu bi hñuxa rá 'ye ja nú'q̄
ra 'ñøhø mi není, ne bi 'yøthe
ne bi mehni da ma.

⁵ Nep̄a bi 'ñembabi ya
fariseo:

—¿To'o 'na de gue'ah̄ 'b̄a
da zo 'nari burruh̄ o 'nari

ndamfrih^h ja 'nara poso, nep^h hingui hñ^hih^h ngue'q^a ra pa dega tsaya?

⁶ Y nu'q^a himbi za te bi d^hadi.

Ya m^hedi hudi ja 'nara ngo dega nthati

⁷ Ha ra Jesu bi hyandi mi tsøhø nú'q^a xqui ts'ohni ja ra hñuni ne mi huahni'q^a ya m^hedi hudi pa da hñudi ja ra mexa, nu'b^h nu'q^a bi umbabi'q^a 'nara ts'oho ne bi 'ñembabi:

⁸ —Nu'b^h dra ts'ohn'a'i ja 'nara ngo dega nthati, oguí hudi 'bestho ja ya m^hedi hudi, xi'b^h da zøhø ma'na nú'q^a xa ts'ohni ne ma'na dri ts'apa mfeni que gue'i.

⁹ Nep^h nú'q^a to'o xa zohn'a'i da 'ñen'a'i: "Tsocuab^h ra hudi nuni ma'na." Y nú'q^a ra ora'q^a 'nara 'betsa pa gue'i, y gui 'bai ua hudi asta ja ra ñani.

¹⁰ Nu'q^a mahyoni gui 'yøt'e nu'b^h dra ts'ohn'a'i ja 'nara hñuni, hñudi asta ja ra ñani, pa nu sta hyant'a'i nú'q^a to'o xa zohn'a'i da 'ñen'a'i: "¿Hanja asta ja guí hucua? Thogui rí ma nuni asta ja ya m^hedi hudi." Y njab^h ha, da hyanda nú'q^a ma'ra di huhni ja ra mexa gue xi ts'ap'a mfeni nehe'i.

¹¹ Nugui dí xi'ah^h, nu'q^a tó'o ri 'ñexase de rá mfeni ma da 'be rá tsa, pe nu'q^a tó'o hini 'ñexase, da t'e'tsua rá nsu.

¹² Y bi 'ñembabi ra Jesu nú'q^a to'o xqui zohni:

—Nu'b^h gui beni gui unga 'nara hñuni o 'nara nt'oxi nuua ja ri ngu, oxqui zohni hønse ri amigo, nixi ri cu, nixi hønse nú'q^a te ri njaui, nixi nú'q^a ri 'nangu ja te

pe'tsi, ngue'q^a nu'q^a 'nara pa da zohn'a'i nehe, y njab^h da co'ts'a'i ngu nú'q^a xcá 'yø'tuabi.

¹³ Nu'q^a gui 'yøt'e, ora guí øt'ango, zohna ya zi hyoya, ne nú'q^a ya zi da'thi xa nza yá ndo'yo hingui tsa da 'ñ^hani, ne ya zi doua, ne ya zi goda.

¹⁴ Nú'q^a ya zi ja'i'q^a hinda ma da co'ts'a'i de nú'q^a gui 'yø'tuabi'q^a, pe 'mefa de rá ñoho ra 'm^hui nu xcri yopa nte con gatho nú'q^a ma'ra to'o xa 'yøt'e xá hñ^h, ma gui hñanga ri th^haq^h co ndunthi ra johya.

Ra 'bede de 'nara 'ñøhø bi 'ñøt'ango

¹⁵ Y nu mi 'yøde njab^h nú'q^a ya ja'i mi huhni ja ra mexa, 'na de gue'q^a bi 'ñembabi ra Jesu:

—Tengu da johya nú'q^a to'o ma da hñudi da ñuni de guehni hab^h bí manda Ajua.

¹⁶ Nep^h nura Jesu bi 'ñembabi:

—'Nara pa 'nara 'ñøhø bi 'ñøt'ango ne bi m^hehna yá 'bego pa da zohna ya ja'i.

¹⁷ Nep^h nu mi zø ra ora pa ra nt'oxi, bi m^henpa ra noya co 'nara 'bego pa bá embabi gatho nú'q^a xqui mbitabi: "Ya maha 'n^hq, ya bí jab^h ra mexa xa nthoqui pa gue'ah^h."

¹⁸ Pe gatho nú'q^a xqui mbitabi bi m^hedi bi 'ya ra pumbate ngue'q^a bi 'ñotho yá luga. Nu'q^a rá m^hedi bi sipi bi 'ñena: "Gui pungui, pøde hinda za ga ma. Ja nubyá dá juadi dá tanga 'nara hai, y mahyoni ga ma ga c'q^a'tsi."

¹⁹ Ha nu ma'na bi 'ñena: "Stá tanga c^hat'a nt'ei ya

ndamfri, y dí adi gui pungui, hinda za ga ma, ngue'á mahyoni ma ga nu ua da mpéfi xá hñó.”

²⁰ Ha nu ma'na bi 'ñena: “Ja nýbya dá juadi dá nthäti, otho ma luga ga ma.”

²¹ Ha nu mi menga nú'á ra 'bego ja rá hmu, bi xipabi te gó dädi cada 'na nú'á xqui mbitabi. Nu'bá nura hmu xi bi bø rá cué ne bi 'ñembabi rá 'bego: “Rí ma ja ra tai ne ja ya 'ñu de ra hnini ua tsincaua gatho nú'á gui tsapu, gatho ya zi hyoya ne nú'á xa nza yá ndo'yo ne hingui tsa da 'ñani, ne ya doua, ne ya goda, pa ga ñu'me'u.”

²² Ne ya 'mefa nura 'bego bi 'ñembabi rá hmu: “Ya stá øt'a nú'á gó xicagui, pe ponguitho ya hudi de ja ra mexa.”

²³ Nepu nura hmu bi 'ñembabi rá 'bego: “Nubyá rí ma ja ya dä'ñu ne ya t'áca 'ñu nú'á 'ranga ja ya mbonthi, ygui ja güi tsi gatho nú'á gui tsädi pa da ñuxa nuya hudi ponguitho ja ma mexa.

²⁴ Ngue'á nugui dí mä gue nú'á dá mbitabi ra mädi, ni 'na de gue'á hinda ñuni con quequi.”

Nú'á to'o da za da dëna ra Jesu

²⁵ Ndunthi ya ja'i mri dëna ra Jesu, y nu'á bi mpants'i ne bi 'ñembabi'á:

²⁶ —Nu'á tó'o ne dua nxadi, mahyoni ma'na da mädigui que rá dada, ne rá nñaná, ne rá 'behñá, ne yá båtsi, ne yá cu, ne rá tes; pe nu'bá hina, hinda za.

²⁷ Ha nu'á tó'o hinda 'ñei da dengogui masque da 'bedi gatho, hinda za ga øt'e ma nxadi'á.

²⁸ Xi'bá 'nara ja'i da beni da hyoca 'nara danga ngu, ¿ha gue hinda beni 'met'o te gatho mahyoni pa da uadi da hyoqui?

²⁹ Pe nu'bá hinda beni 'met'o, ne 'bá hønse bi füta rá ua rá ngu, nepu ya hinda juati, y gatho nú'á to'o da hyandi ma da nthede de gue'á,

³⁰ ne da 'ñena: “Nuna 'ñøhøni hønse bi mæta rá 'befi, ya himbi za bi juati.”

³¹ O xi'bá 'nara ndä beni da 'ñøt'atuhni co ma'na rá mindäui nú'á pe'tsa 'nate 'mo ya soldado, ¿ha gue hinda beni 'met'o ua da za da ntate co nú'á 'ret'a 'mo yá soldado?

³² Y nu'bá da beni 'met'o gue hinda ntate, da menpa ra noya ma'na rá mindäui nú'á bra 'ñe yabátho, gue ya hinda ntunhui.

³³ Hangue nugui dí xi'ahá, toraza de gue'ahá nu'bá hingui tsogui gatho nú'á guí pe'tshá, hinda za dua nxadi'ihá.

*Rá ts'edi ra u
(Mt. 5:13; Mr. 9:50)*

³⁴ Nura u xá hñó, pe nu'bá ya bi 'be rá hñó, ¿hanja da za da yopa caqui?

³⁵ Ya hingui ho nixi pa dra thants'a ja ra hai de ya huahi, nixi pa da t'á'tua ja yá ua ya ndäpo, nixi pa ni 'nara t'øt'e ya hinxá hñó, hangue dra fôtbá. Nu'á tó'o ja rá t'øde pa da 'yøde, dá 'yøde nuna dí mä.

15

*Ra 'bede de 'nara zi deti
xqui 'medi*
(Mt. 18:10-14)

¹ Ndunthi ya 'ñatsa ngahboja ne ndunthi ma'ra ya ts'oja'i bi ma bá tsudi ra Jesu pa da 'yode nú'a mi mañ'a.

² Hangue nuya fariseo ne ya xahnate de ra ley mi ñama'ñu de gue'a, ne mi ena:

—Nuni ra 'ñoho nzantho ñqui ya ts'oja'i ne ri ñuni con gue'u.

³ Nepu ra Jesu bi xipa 'nara 'bede, ne bi 'ñembabiu:

⁴ —Xi'bu 'na de gue'ahu 'bu gri pe'tshu 'na nthebe ya deti pe 'bu gui 'beh'u 'na de gue'u, zha gue hingue gui tsohuni nú'u goho'rate ne 'ret'amaguto pa gui maha ja ra mbonthi pa gua hoñhu nú'a xcá 'bedihu asta hingui tsuh?

⁵ Y nu xqui tsadih'a gui 'yents'a ja ri xi'nxihu co ra johya ne gui tuxhu.

⁶ Nepu gui zoñhu gatho ri amigohu ne ri 'nanguhu ne gui 'ñembabiu: "Ma ga johyahu, ngue'a ya stá tsudi nú'a ma deti stí 'behmáh'a."

⁷ Hangue dí xi'ahu, njabutho nehe 'bu 'nara 'yot'ats'oqui da ñobri, da nja ra johya mahets'i, que nú'u goho'rate ne 'ret'amaguto ya ja'i beni gue 'behi xá hño ne hu yá mai gue hinga mahyonu da ñobri.

Ra 'bede de 'nara boja xqui 'medi

⁸ O ne 'nara 'behña pe'tsa 'ret'a ya boja ne da 'bedi 'na,

da tsø ra ñot'i ne da mpaxi 'ramats'u pa da hyoni asta hinda zudi.

⁹ Ha nu sta zudi'a, da zohna gatho yá mpaqdi ne yá 'nangu ne da 'ñembabi: "Ma ga johyahu, ngue'a ya stá tsudi nú'a ra boja stí 'behmáh'a."

¹⁰ Hangue nugui dí xi'ahu, njabutho nehe 'bu 'nara 'yot'ats'oqui da ñobri, nu'bá yá enxe Ajuu bí øt'ango nuni mahets'i.

Ra 'bede de ra nanat'

¹¹ Ra Jesu bi 'ñena nehe:

—'Nara 'ñoho mi pe'tsa yoho yá t'u,

¹² nepu nú'a mbatssi bi 'ñembabi rá dada: "Papá, dí ne gui 'racagui nú'a rí 'ñepcagui de nú'a guí pe'tsi." Nu'bá nura dada bi medi bi hecuabi yá hño, ne bi umbabi yá t'u.

¹³ Nepu de ya xqui thogui 'raya pa, nú'a ra t'u mbatssi bi munts'a gatho nú'a xqui t'umbabi ne bi hñats'i, ne bi boni de guehni, bi gu rá 'ñu bi ma pa ma'na ra hai yabu habu bá tegue gatho rá boja ja 'nara 'mai xi xmá nts'o.

¹⁴ Pe nu mi degue gatho nú'a mi haq, bi nja 'nara danga thuhu ja nú'a ra hai'a, ne nu'a bi medi bi sufri co ra thuhu.

¹⁵ Nepu de guehni bi ma bá apa ra 'befi 'nara 'ñoho de nú'a ra hai'a. Y nura 'ñoho'a bi umbabi ra 'befi ne bi mehni da supa yá ts'udi.

¹⁶ Y ra ora mi ñunga ya ts'udi, nú'a mi nehmaq da zi nú'a mi ts*l'*u, ngue'a xi mi tsu ra thuhu, pe hinto mi huequi pa da t'umbi te da zi.

¹⁷ Nu'bú nu'á bi beni rá ngu ne bi 'ñena: "Hangu ya mafi pe'tsa ma dada ja rá ngu, ne bí ja ndunthi te da ts'i, asta pongui. Y nugui, go dí 'youa ya ga tu ra thuhu.

¹⁸ Ma ga yopa penga ja rá ngu ma dada, ne ga embabi: Papá, stá øt'a 'nara ts'oqui ja rá thandi Ajuá ne ja ri thandigue.

¹⁹ Ya hiní 'ñepcogui gui 'ñengagui ri t'ugui. 'Yøtc'agui ngu 'nadrá 'begotho de gue'i; ga embabi njabu."

²⁰ Nepu nu'á bi gu rá 'ñu ne bi menga pa ja rá ngu rá dada.

Pe ante da zöni, rá dada bi hyandi ne bi huequi, ne bi nest'ihí bá tsüdi, y ngu bi nthuei, bi hyifi ne bi zu'tsi.

²¹ Nepu nura t'u bi 'ñembabi: "Papá, stá øt'a 'nara ts'oqui ja rá thandi Ajuá ne ja ri thandigue. Ya hiní 'ñepcogui gui 'ñengagui ri t'ugui."

²² Pe nura dada bi 'ñembabi yá 'bego: "Bá hahü 'raya he nú'u ma'na strá hñó ne hyethü, ne hñu'tsuahü 'nara mfo'yé, ne ti'tuahü.

²³ Ne bá tsihu nú'a ra nocandamfri ga hohü ne ga tsihu. ¡Ma ga øthü 'nara ngo dega johya!

²⁴ Ngue'a nuna ma t'u ndí hu ma mäi gue ya xqui duhma, pe hina, y nubyá dí ja ra uenda gue ya xa yopa nte. Stí 'bëdi, pe nubyá ya dá yopa handi." Y nu'á bi mädi bi 'ñøt'ango.

²⁵ Hinga ya'a bi zøhø nú'a ra t'u madä, mbi 'yo ja ra 'bëfi. Pe nu mi zøhø guetbü ja rá

ngu, bi 'yøde mi ja ya 'be'mda ne ya hnei.

²⁶ Nepu nu'á bi ma'ta 'na de nuya 'bego pa bi 'yambabi te mi ja.

²⁷ Nepu nura 'bego bi 'ñembabi: "Ri cu xa zøhø y nuri dada bi manda bi tho ra nocandamfri ngue'a bi zøhø te rá 'ñentho ha hinte xqui ja."

²⁸ Pe nú'a ra cu madä xi bi bø rá cué ne himi ne da yut'i. Ha nurá dada bi bøni bi bantebi pa da yut'i.

²⁹ Ha nu'á bi 'ñembabi rá dada: "Papá, guí pásé hangu ya jeya stá 'bahui ne dí pep'a'i, ha hinhya'mü stá nts'o'yøde de gue'i. Pe ni 'na'qui hinxcá 'raca mädi 'nara zi t'axi pa ga tsil'be ma amigo.

³⁰ Pe nubyá, nú'a ri t'u xa zøhø, xua dec'a'i ri boja co ya ts'o'bëhñä, nu'á ha, go asta gá hyopabi ra nocandamfri."

³¹ Nepu nurá dada bi 'ñembabi: "Ma zi t'u'i, nu'i nzantho guí 'bäi con guequi, y gatho nú'a dí pe'tsi, ri meti nehe.

³² Pe nubyá, mahyoni ga johyahü ne ga øthü 'nara ngo, ngue'a ri cu ndí hu ma mäi gue ya xqui duhma, pe nubyá pa guequi dí ja ra uenda gue ya xa yopa nte. Y stí 'bëhmähü, pe nubyá ya dá yopa hanthü."

16

Ra'bede de'nara 'bëtri mijü ndunthi ra boja

¹ Nehe ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—Mi 'bäi 'nara 'ñøhø xi mrá rico ne mi 'bäi 'nará 'bëtri. Y

ra hmu xqui sipabi gue nú'a
ra 'betri mi jumpa ndunthi rá
boja.

² Nu'bá nura hmu bi zohna
nú'a ra 'betri ne bi 'ñembabi:
"Xa sicagui 'raya noya de
gue'i. Hangue dí ne gui
dacagui ra uenda de ri 'befi,
ngue'a ya hindí ne gui sigui
gui p̄pcagui."

³ Nepa nú'a ra 'betri bi
bense ja rá mfeni, ne mi ena:
"Xibya, ¿te ga øt'e? Ma hmu
ma da hñaga ra 'befi, ha otho
ma ts'edi pa ga pe ya hai, y ri
'raca ra 'betsa 'bu ga mpeti.

⁴ A, nubyá h̄a, ya dá beni te
ma ga øt'e. Ma ga honga ra
modo pa da m̄acagui nú'ü to'o
tupabi ma hmu, pa da 'raca
nsequi ja yá ngu nura pa'a da
thagagui ra 'befi de guecua."

⁵ Nepa nu'á bi zohna
'rama'na nú'ü to'o mi tupabi
rá hmu. Nu'a ra m̄edi bi
'yambabi ne bi 'ñembabi:
"¿Hangu guí tupabi ma hmu?"

⁶ Nu'bá nu'á bi datuabi bi
'ñena: "Dí tupabi 'na nthebe
barri ra aceite." Ha nura
'betri bi 'ñembabi: "Jaua ra
he'mi habu huts'i hangu guí
tupa ma hmu, y dama hyoqui
ma'na habu di ma gue hñose
nde nthebe barritho gui tu."

⁷ Nepa nu'á ma'na bi
'ñembabi: "Xi'a'i, ¿hangu guí
tugue?" Nu'a bi 'ñena: "Na
nthebe huada ra trigo." Nepa
nú'a ra 'betri bi 'ñembabi:
"Nehe jaua ra he'mi habu
huts'i hangu guí tupa ma
hmu. Hyoca ma'na habu di
ma gue hñose goho'rate gui
tu."

⁸ Nepa nura hmu bi 'ñe'tsua

rá nsu nú'a ra ts'o'b̄etri
ngue'a bi dama nti rá mfeni
pa bi gohi xá hñ co nú'ü
to'o mi tu ya thai. Hangue
njabu nuya meximhai xi ya
nimfeni pa da gohi xá hñ
co yá mimeximhaiui, pe nú'ü
xa gamfri Ajuá hingui øt'e
njabu.

⁹ Pe nugui, nu'a dí xi'ahü,
masque ra boja da za da
hyat'a 'na, pe nehe co nú'a
ra boja'a ogýa mit'ihü, faxhä
nú'ü ja te ø'tua ra 'bedi, pa
njabu gui ntsixhä'ü, pa nu
sta uadi ri tehü de guecua
ja ra ximhai ne sta uadi da
thogui ra boja, nu'bá ma da
t'a'ahü 'nara hoga 'ñehe nu
xcri tsøñhä mahets'i habu bí
ja ya hoga 'mái pa nzantho.

¹⁰ Nu'a tó'o hingui cóni
masque 'na tñi ra boja xa
t'umbi da su, nehe hinda góni
'bu da t'umba ndunthi ra boja
pa da su. Nu'a tó'o cóni de
nú'a 'na tñi xa t'umbi pa da
suhmä, nehe da góni 'bu da
t'umba ndunthi pa da su.

¹¹ Hangue nugui dí xi'ahü,
'bu gui cónhä ya hñ de nuua
ja ra ximhai nú'ü xa t'a'ahü pa
gui suhmähü, ¿t'o' da gam-
fri de gue'ahü pa da 'ra'ahü
ya hñ de mahets'i pa gui
suhmähü?

¹² Nu'bá hingui pähü gui
suhü nú'a hingrí metihü,
¿hanja da za da t'a'ahü nú'a
rí 'ñep'a'ihü pa gui suhü?

¹³ Ni 'nara 'bego hinda za da
mepabi yoho ya hmu, ngue'a
njabu da za da utsa 'na, ne
go da mahui nú'a ma'na, o
nzantho go di pepabi 'na, y nu

ma'na hina. Njabu nehe hingu*i* tsa *gui* ppabihu Ajua ne da 'yoda ri mfenihu ra boja.

¹⁴ Ha nuya fariseo xi mi ho da me'tsa ndunthi ra boja ne mi 'buhni mi huxa nt'øde'u nú'a bi manga ra Jesu ne xi mi enda yá thede'u.

¹⁵ Ha nura Jesu bi 'ñembabi'u:

—Nu'ahu ri hnequi 'ñena 'na xi gyá hoja'ihu, pe honse pa *gui* ponga ri hmihu ja yá thandi ri miqu'eihu, pe Ajua pat'athohu ri mfenihu te rá 'be'a guí beñhu, hangue 'bu guí ne *gui* ponga ri hmihu ja yá thandi ri miqu'eihu, hingu*i* tsa *gui* ponga ri hmihu ja rá thandi Ajua.

Rá ley ra Moise ne ra hog a nt'øde de rá hmanda Ajua

¹⁶ Desde ante da zøhø ra Xuua Xi'tsate ya nguí pe'tsuahu rá ley ra Moise ne nú'a xqui manga ma'ra yá 'mehni Ajua. Y desde bi zøhø ra Xuua asta nubya xcá 'yøhu xa si'ahu ya noya dega hog a nt'øde de hanja go ri manda Ajua, y njabu ndunthi xa 'yøt'a ra ts'edi da yut'i nu habu ri manda Ajua.

¹⁷ Masque mahets'i ne ra ximhai hingu*i* hei pa da uadi, pe ni 'nara noya nú'a xa t'ofo ja rá ley Ajua hinda njabutho, pe'tsi da njabungu nú'a ma.

*Ra Jesu bi ma de ra nxuni
(Mt. 19:1-12; Mr. 10:1-12)*

¹⁸ 'Bu 'nara 'ñøhø da nxungüi rá 'behñu pa go da nthäui ma'na ra 'behñu, nú'a ra 'ñøhø'a ya bi 'yøt'a 'nara ts'oqui. Y nu'a tó'o da nthäti

co 'nara 'behñu xa nxungüi rá dame, ne'a ya bi 'yøt'a 'nara ts'oqui.

Ra Jesu bi ma de 'nara 'ñøhø ra rico ne ra Lasaro

¹⁹ Mi 'bu 'nara 'ñøhø xi mrá rico, ne xi mri hñe xá hñó co 'raya hoga dutu xi mahotho. Y mi øt'ango hyastho ja rá ngu co ndunthi ra nthoqui.

²⁰ Ne mi 'bu 'nara zi meti mrá thuhu ra Lasaro xi mrá hyoya, xqui hñuhni ja rá gosthingu nú'a ra rico. Ne mi tsu 'nara hñeni mi 'ya maxøgue rá ndo'yo,

²¹ ne asta ya tsat'yo mi te'tsuabi habu mi 'ya. Y nú'a ra zi 'ñøhø'a mi Nehmuxa zi nú'a mi tagui de ja rá mexa nú'a ra rico.

²² 'Nara pa bi du ra zi hyoya, y ya enxe de mahets'i bá ehe e bi zits'i pa bá 'buhui ra Abrá nuni mahets'i. Nepu 'mefa bi du nehe nú'a ra rico, ne bi t'agui.

²³ Y de mi oni nú'a ra rico ja ra nidu xi mri sufri ndunthi, nepu nu'a bi guxa yá da ne bi hyandi de yabu ra Abrá ya mi 'buhuini ra Lasaro nehe.

²⁴ Nepu nura rico bi ma'ti ne bi 'ñembabi: "Ma dada'i Abrá, dá nja ri nthecate de guequi, bá pehna ra Lasaro da pobo qué yá dedo co 'na zi tui ra dehe pa e da pobo qué ma Jane, ngue'a xi dí sufri ndunthi nuua ja ra tsibi."

²⁵ Ha nura Abrá bi 'ñembabi: "Amigo, beni gue nu'i nú'bu nguí 'bu ja ra ximhai xi nguí 'bu xá hñó, ha nura Lasaro mi sufri ndunthi ra hñoya. Pe nubyá nuní 'bu xá hñó

de guecua, ha nu'i go guí sufribya núbu habu guí 'bai.

²⁶ Ha nixi da za da mabu ra Lasaro, ngue'a ja 'nara hñé madetho xi xá hñé. Hangue nu'u 'bacua hinda za dí mabu, ha nu'u bí 'bapu, hinda za dí 'ñecua nehe."

²⁷ Nepu nú'a ra rico bi 'ñena: "Ma dada'i Abrá, nu'bu dí bante'i gui pehna ts'u ra Lasaro ja rá ngu ma dada

²⁸ habu bí 'bai má cut'a ma cu, pa da zofo pa hinda zóho de guecua ja ra nidu, e da sufri ngu dí sufriga."

²⁹ Pe nura Abrá bi 'ñembabi'a: "Nu'u ya bí pe'tsa nú'a bi 'yofo ra Moise ne nú'a bi 'yofo ma'ra yá 'mehni Ajua. ¡Go dá 'yote'u!"

³⁰ Pe nura rico bi 'ñena: "Hahu majuani guí maq, nú'i ma dada'i Abrá, pe nu'bu gui pehna 'na de nú'u xa du, nu'u dí pädi da 'yote ne da ñobri."

³¹ Pe nura Abrá bi 'ñembabi: "Bu hingo xa 'yote nú'a bi manga ra Moise ne ma'ra yá 'mehni Ajua, nixi da ne da gamfri nú'a da xipabi nú'a di yopa nte de ja ra du."

17

Ra Jesu bi maq gue ga nsuhu pa hinga japhu da 'yot'a ya ts'oqui ma'ra

(Mt. 18:6-7, 21-22; Mr. 9:42)

¹ Ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—Nzantho da nja 'raya t'ot'e pa da japi da nts'oca ya ja*l*i, pe jhuecate nú'a ra ja*l*i to'o da japi da 'yot'a 'nara ts'oqui ma'na!

² Ma'na xá hñó nú'a ra ja*l*i'a dra ts'utuahmä 'nara do strá hñu ja rá 'yuga ne dra fóta ja ra ndehe, pa te honse da japi da 'yot'a ra ts'oqui ma'na rá miqu'eui nú'a hinxa zeditho rá jamfri.

³ Hangue nugui dí xi'ahu gui nsuhu. Nu'bu 'nari cuhu da 'yot'ahu 'nara nts'o'mai, zofohu, hñacuahu. Nu'bu da ñobri, pumbabihu.

⁴ Masque da 'yot'ahu ra nts'o'mai yoto 'mi'qui de ra pa, ne 'bu da 'ñehé da 'ya'ahu ra pumbate cada ra 'mi'qui, pumbabihu.

Ra jamfri ngu 'nara zi nda dega mostasa

⁵ Ha nuyá apostol ra Jesu bi 'ñembabi:

—Xupca ma jamfrihe.

⁶ Nepu ra zi Hmu Jesu bi 'ñembabi:

—Nu'bu xi majuani gri pe'tshu ra jamfri masque ngu 'nara zi nda dega mostasa rá ndangui, nu'bu da za gui 'ñembabihu nuna danga 'bai gá za: "C'uts'i de habu guí 'bai ne rí ma gui nt'ut'a ja ra ndehe," ha nura za'a da 'yot'a'lihu co nú'a ri jamfriha.

'Nara 'bego rí 'ñepi da mepa rá hmu, hingo dra 'bepi

⁷ Ra Jesu bi 'ñembabi nehe'u:

—'Bu 'nara ja*l*i di 'bu 'nará 'bego xqui menga 'befi ja ra huahi o ra 'ba'yo, ¿ha gue da t'embabi 'bestho: "Thogui hñudi gui ñuni"?

⁸ Hina. Nu'a da t'embabi: "Met'o gui hoca ra nt'oxi, ne hñoquigue pa gui 'raqui te ga

tsi. Nepu 'mefa gui ñunigue nehe."

⁹ ¿Ha guí beñhu da t'umba njamädi ra 'bego de nú'a 'bepabi da 'yøt'e? Hina.

¹⁰ Njabu nehe nu xcrí juahu gui pephá rá 'befi Ajuá xa 'bep'ahu, rí 'ñepi gui 'ñeñhu: "Hiní 'ñepcahe gui 'yacje ra jamädi ngue'a 'nadyá 'begothohe ne hønsé stá pøhe nú'a mri 'ñepcaguihe ga pøhe."

Ra Jesu bi 'yøthe 'ret'a ya 'ñøhø mi tsüdi ra lepra

¹¹ De guehni bi thogui ra Jesu bi sigui rá 'ñu pa mri ma Jerusale, bi 'ranga madetho de yoho ya hai, 'na rá thuhu Nsamaria, ha nu ma'na Galilea.

¹² Y ya de mi ma da zønga ja 'nara zi hnini, bi bøni pa bá tsüdi'a 'ret'a ya 'ñøhø mi tsüdi ra lepra nú'a mi tsit'atho ra ngø, ne nu'á bi gohi zi yabøtho de gue'a, ngue'a xuá nts'uni yá hñeni.

¹³ Nepu bi ma'ti'á bi 'ñembi:

—Jesu, ma zi Xahnate'ihe, dá nja ri nthecate de guecje.

¹⁴ Nepu nu mi hyanda ra Jesu bi 'ñembabi'á.

—Rí maha ua 'ñudihu ja ya macja.

Nepu nu'á bi ma, ne de má 'ñu bi ñani de yá hñeni'á.

¹⁵ Y 'na de gue'á de mi za gue bi ñani, bi mengui mi xøcambeni Ajuá co ya hmafi.

¹⁶ Ne bi ndandiñahmu ja rá ua ra Jesu ne bi megui rá hmi asta ja ra hai pa bi umba njamädi ngue'a xqui 'yøthe'a. Y nú'a ra 'ñøhø'á mrá me Nsamaria.

¹⁷ Y nura Jesu bi 'ñani ne bi 'ñena:

—¿Ha gue hingue mi 'ret'a bi ñani? ¿Habu bi ma nú'á má gato?

¹⁸ ¿Ha gue hønsé núni hingrá me Israel bá pengui ri xøcambeni Ajuá?

¹⁹ Nepu ra Jesu bi 'ñembabi nú'a ra 'ñøhø:

—'Bai rí ma, ya xcá ñani ngue'a xcá camfrigui.

Ra Jesu bi ma de rá 'ñehé rá hmarda Ajuá

(Mt. 24:23-28, 36-41)

²⁰ Nepu ya fariseo bi 'yambabi ra Jesu ha'má mi ma da zøhø rá hmarda Ajuá nuua ja ra ximhai. Nepu nu'á bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Nurá hmarda Ajuá hinga 'nara t'øt'e pa da hnequi.

²¹ Nixi da za da t'eñ'ahu: "Xi jaua", o "Bí jani". Nurá hmarda Ajuá ya xa zøhø ne ya 'bui con gue'ahu.

²² Nepu nu'á bi 'ñembabi yá nxadi nehe:

—Ma da zøhø ra pa gui nehmahu gui hyanthu da zøhø 'bestho nú'a ra dønga pa, pa gui hyanthu da yopa 'ñehé pa da nda Nú'a To'o e bi Nja'i, pe hindi tat'atho ya pa pa gue'a.

²³ Ne ma da t'eñ'ahu: "Xi 'bucua", o "Xi bí 'buhni". Pe oxqui pahu ma gui c'a'tshu, ne oxqui tenihu nú'á to'o da xi'ahu njabu.

²⁴ Ngue'a ngu guí hanthu 'nara huei nú'a masæctho da yot'i maxøgue mahets'i, ma da njabu nehe nú'a ra pa'a stua yopa pengui Nú'a To'o e bi Nja'i.

²⁵ Pe mahyoni 'm^et'o da thogui ndunthi ya ts'othogui. Ne ma da u^tsa gatho ya ja'i nū'ü 'b^üi de nuya pabya.

²⁶ Ngu nū'ü bi nja de nuya pa'^ü de mi 'b^üi ra Noé, ma da njab^ü nehe nu stua yopa ehe Nú'ü To'o e bi Nja'i.

²⁷ Nu'ü mri ñuni, mi tsithe, ne mi øt'a nthati ngu xi yá nzai, ne hinte mi jamasu'^ü asta nura pa'^ü bi yut'a ra Noé ja ra arca, ne mi d^amfrif'^ü bi ñuxa ra dehe maxøgue ra ximhai, y gatho ya ja'i bi jat'i.

²⁸ Bi njab^ü nehe nuya pa'^ü mi 'bu ra Lot. Ya ja'i mi øt'e ngu xi myá nzai, mi ñuni mi tsithe, mi mpa ne mi ntai, mi mpot'i ne mi høngu.

²⁹ Pe nu de mi bønga ra Lot de ra hnini Sodoma, bi 'u^ü ya tsibi ne ra asufre, y bi du dega nzat'i gatho ya ja'i de nū'ü ra hnini'ü.

³⁰ Ma da njab^ü nehe nū'ü ra pa'^ü stua yopa pengui Nú'ü To'o e bi Nja'i.

³¹ De nura pa'^ü, 'b^ü 'na di 'ba ja ra patio de rá ngu, hinda yut'a mbo rá ngu pa da hñats'i nū'ü te di pe'tsi. Y nu'ü tó'o di 'yo ja rá huahi, ya hinda yopa menga ja rá ngu.

³² Benih^ü de hanja bi ndo'u rá 'b^{eh}ñä ra Lot ngue'ü bi ñegui bi hyanda nū'ü ra hnini bi zopu.

³³ Nu'ü tó'o ne da su rá te, da 'b^{ed}i, pe nu'ü tó'o da unga rá te po rá nguequi, nu'ü ma da m^et'sa ma'ná ra hoga te pa nzantho.

³⁴ Nehe dí xi'ah^ü gue nū'ü ra xuui'ü 'b^ü yoho di

'bonga 'nadbu ja yá aha, 'na da ts'its'i, ha nu ma'ná da ts'ogui.

³⁵ 'B^ü yoho ya g^üni di c^üni mahyegui, 'na da ts'its'i, ha nu ma'ná da ts'ogui.

³⁶ 'B^ü yoho ya 'ñøhø di 'yo ja yá 'befi 'nadbu ja ra huahi, 'na da ts'its'i, ha nu ma'ná da ts'ogui.

³⁷ Nu mi 'yøde njab^ü ya apostol bi 'yambabi ra Jesu ne bi 'ñembi:

—¿Hab^ü ma dua nja nū'ü gá m^ä, ma zi Hmu'ihe?

Nep^ü nu'ü bi d^adi ne bi 'ñembabi'ü:

—Nuni hab^ü di 'beni nū'ü xa du, ja ma da munts'ni ya pada pa da zi'ü.

18

'Nara nzaya co 'nara viuda

¹ Ra Jesu bi xipa 'nara 'bede yá nxadi gue mahyoni da 'yapabi Ajuá nzantho nsinque da zabi.

² Ne bi 'ñembi:

—Mi 'b^üi 'nara nzaya ja 'nara hnini, himi tsu Ajuá ne ni 'nara ja'i himi tsu.

³ Ne de nū'ü ra hnini'ü mi 'b^üi 'nara viuda nehe, nzantho mi pa da c^a'tsa nū'ü ra nzaya pa da ñ^ani de rá ncontra'ü.

⁴ Pe bi thogui ndunthi ya pa nura nzaya himbi umba ra mfats'i nū'ü ra viuda. Pe 'm^efa bi 'ño rá mfenise nū'ü ra nzaya ne bi 'ñena: "Masque nugui hindí tsu Ajuá, nixi 'nara ja'i hindí tsu,

⁵ pe hingo rá ngue'ü ma ga øta nū'ü xica ra viuda,

pa hingue xi stí tsøtcatho ma mui."

⁶ Ra zi Hmu Jesu bi 'ñena:

—Guehna bi mangá nū'á ra ts'o nzaya.

⁷ Xihmá Ajuá, ¿ha gue hinda ñani nū'á to'o xa huahni, nū'á apabi'á ma pa ra xuui? ¿Ha gue hinda mats'i 'bestho'á?

⁸ Dí xi'ahá gue hā, 'bestho da mats'i. Xi sta yopa mengui Nú'á To'o e bi Nja'i, ¿ha gue da zádi ndunthi to'o di camfri 'bá? Ya hina.

'Nara fariseo co 'na de nuya ñatsa nguxboja

⁹ Ra Jesu bi mangá ma'ná ra 'bede pa nū'á to'o ri 'ñets'i gue ya hoja'i ne xi ya denote, ne bi 'ñena:

¹⁰ —Yoho ya 'ñøhø bi ma ja ra nija pa da 'yapabi Ajuá, 'na mrá fariseo, ha nu ma'ná mrá 'ñatsa nguxboja.

¹¹ Ha nura fariseo bi 'yapabi Ajuá má 'bai ne mi ena njaua: "Dí jamádi ma Zidada'i, ngue'á nugui hindí nja ngu ya 'yøt'ats'oqui, ya be, ya ts'o'mui ne ya zinga medintháti, nixi dí nja ngu nuni ra 'ñatsa nguxboja 'bahni.

¹² Nugui dí ayuna yo'qui ra semana, ne nzantho dí 'ra'a 'rët'a centavo cada ra bexo nū'á dí taha," njabu bi 'ñena.

¹³ Pe nū'á ra 'ñatsa nguxboja bi gohi ts'á zi yabu de ra fariseo, ne nixi bi ne bi guxa yá da pa mahets'i ngue'á mi padi gue xi mrá nduts'oqui, pe xi mi apabi Ajuá con gatho rá mui ne mi ena: "¡Ma Zidada'i, dá nja ri nthecate de guequi, ngue'á xi

majuáni nugui 'nadrá danga 'yøt'ats'oqui!"

¹⁴ Hangue bi 'ñenga ra Jesu:

—Dí xi'ahá gue nū'á ra 'ñatsa nguxboja bi zádi ra pumbate de yá ts'oqui, ne bi menga ja rá ngu ya hinte má ts'oqui mi tu. Pe nura fariseo himbi zádi ra pumbate de yá ts'oqui. Ngue'á nu'á tó'o ri 'ñexase, nū'á go gue'á ma da 'be rá tsa. Ha nu'á tó'o hini 'ñexase, nū'á 'mefa ma da t'e'tsua rá nsu.

Ra Jesu bi japa ya båtsi

(Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)

¹⁵ Bá ts'impabi ya zi båtsi ra Jesu pa da hñuxa yá 'ye ne da jåpabi'á. Pe nu mi hyanda njabu yá nxadi bi zádi nū'á to'o mri zi yá båtsi.

¹⁶ Ha nura Jesu bi 'ñembabi'á:

—Hophá ya båtsi da e da zucagui, oguí hacuahá, ngue'á nu'á tó'o da 'mái ja rá hmanda Ajuá, mahyoní da nja ngu nuya ya zi båtsi.

¹⁷ Nehe dí xi'ahá gue nu'á tó'o hinda nja ngu 'nara zi båtsi pa da 'mái ja rá hmanda Ajuá, hinda za da yut'a ja rá hmanda Ajuá.

'Nara rico bi ñqui ra Jesu

(Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)

¹⁸ Ne de gue'á 'nara ndá de ja ra nija bi 'yambabi ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—Nu'i Xahnate, 'nagrá hoja'i, ¿te da za ga øt'e pa ga tsudi ra te pa nzantho?

¹⁹ Ha nura Jesu bi 'ñembabi:

—¿Hanja guí engagui gue drá hoja'i? Jo'o ma'na ra hoja'i, hønse Ajuá.

²⁰ Nu'i guí pødi xá hñø ya hmanda de ra ley habø ena: "Oxqui ntsinga medinthäti, oxqui nhoyote, oxcrí mpe, ne oxqui ju'tsua ya nc'uamba ri miqu'eui, ne umba ra t'equ'ei ri dada ne ri nana ne su'ø."

²¹ Ha nú'ø ra 'ñøhø bi 'ñena:

—Gatho nuyá stá øt'e desde ndí bøtsi.

²² Ha nu mi 'yøde ra Jesu njabø, bi 'ñembabi:

—Ri 'bedi gui 'yøt'a ma'na. Rí ma gui pa gatho nú'ø guí pe'tsi, ne gui hecuabi ya hyoya. Njabø ha, ma grí tsødi ya hñø de mahets'i. Ne bá ehe gui tengagui.

²³ Pe nu mi 'yøde njabø nú'ø ra ndø xi bi du rá mhi ngue'a xi mrá dønga rico.

²⁴ Nu mi hyanda ra Jesu gue xi bi du rá mhi, bi 'ñena:

—¡Xi xá hñei da yøt'a 'nara rico ja rá hmanda Ajuá!

²⁵ Ma'na hingui hei da thogui 'nara dønga mbo'ni ngu ra cameyo ja rá gu 'nara 'yofri que 'nara rico da yøt'a ja rá hmanda Ajuá.

²⁶ Ha nú'ø to'o bi 'yøde nu mi mængä njabø, bi 'ñena:

—Nu'bø njabø, ¿to'o'ø da za da mpøhø?

²⁷ Nura Jesu bi 'ñembabi:

—Nu'ø jømpabi xá hñei ya ja'i, pa Ajuá othro 'nara t'øt'e strá hñei.

²⁸ Nepø nura Pedro bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'ihe, nuje stuá tsoguihe gatho nú'ø ndí pe'tshe pa go stuá tøn'ahe.

²⁹ Nepø ra Jesu bi 'ñembabi:

—Majuäni dí xi'ahø, nu'ø tó'o da zogui rá ngu, o rá dada, o rá nana, o yá cu, o rá 'behñø, o yá bøtsi po rá ngue ra mæca noya,

³⁰ nu'ø ma da hñani nuua ja ra ximhai ma'na ndunthi que nú'ø xa zogui, ne 'møfa ma da hñanga ra te pa nzøntho nuni mahets'i.

*Ra Jesu bi yopa ma de rá du
(Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34)*

³¹ Y nura Jesu bi 'ueque 'nambø nú'ø 'ret'amayoho yá nxadi, ne bi 'ñembabi:

—Nubya grá maha pa Jerusale habø ma da nja ngu nú'ø xa 'yofo yá 'mehni Ajuá de nú'ø ma da thogui Nú'ø To'o bi e bi Njø'i.

³² Ma da t'ent'ua ja yá 'ye ya ja'i nú'ø hingyá me Israel, ne nu'ø ma da 'yø'tua ra nt'eni, ne ma da ñøma'ñø de gue'a, ne ma da zots'i.

³³ Nu'ø ma da na'mbi nepø da hyo, pe nurá hñupa ma da yopa nte de ra du ma'na'qui.

³⁴ Pe nuya nxadi himi tso yá mfeni de nú'ø mi xipabi ra Jesu, nixi himi tsa da bødi'ø de nú'ø mi mæñ'ø.

Ra Jesu bi 'yøthe 'nara goda nuni Jericó

(Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52)

³⁵ De ya mi ma da zønga ra Jesu ja ra hnini Jericó, mi huhni 'nara goda ja ra 'ñu, mi peti.

³⁶ Ha nu mi 'yøde'ä gue mi pani ndunthi ya ja'i, nu'ä bi 'ñani te rá 'be'ä xqui nja.

³⁷ Nepu nu'ä bi sipabi gue mi pani ra Jesu me Nasare.

³⁸ Nu'bá nu'ä bi ñä nts'edi ne bi 'ñena:

—¡Nu'i Jesu, rá T'u'i ra nda Davi, dá nja ri nthecate de guequi!

³⁹ Ha nuya ja'i mri 'bët'o mi tsäi ne mi embi gue da go'ta rá ne, pe nu'ä ma'na mri mafi nts'edi ne mi ena:

—¡Rá T'u'i ra Davi, huegagui!

⁴⁰ Nepu ra Jesu bi gohi bi 'mai ne bi mehni to'o bá tsi. Y nu mi zóhø habu mi 'bai'ä, bi 'yambabi ne bi 'ñembi:

⁴¹ —¿Te guí ne ga ø't'a'i?

Ha nura goda bi dädi ne bi 'ñena:

—Dí ne ga handi, Ndada.

⁴² Y ra Jesu bi 'ñembabi:

—¡Nubyá hą xa njabu ngu nú'a guí ne! Xcá ñani ngue'ä xcá camfrigui.

⁴³ 'Bestho ra ora'ä ra goda bi za bi hyandi, ne bi dëna ra Jesu, mi xøcambeni Ajuä. Y gatho nú'u ya ja'i bi hyandi njabu, ne'u bi xøcambeni Ajuä nehe.

19

Ra Jesu co ra Saqueo

¹ Nepu nura Jesu bi yët'a ja ra hnini Jericó ne mri 'yo mi thogui made ra hnini.

² Ne de guehni mi 'bu 'nara 'ñøhø xi mrá rico mrá thuhu ra Saqueo, gue'ä mrá ndä de nuya 'ñatsa nguxboja.

³ Nura Saqueo mi ne da hyanda ra Jesu pa da bądi

to'o'ä, pe himi tsa ngue'ä himrá he'tsa ja'i y mi 'ñoui ndunthi ya ja'i ra Jesu, hangue himi tsa da hyandi'ä.

⁴ Nepu nu'ä bi nest'ihí bi 'met'o bi bøxa maña ja 'nara danga 'bai gá za pa da za da hyanda ra Jesu, ngue'ä ja ma di 'rani'ä.

⁵ Nu mi thogui ra Jesu de guehni, bi hyandi gue ja mi töhni'ä. Ne bi 'ñembabi:

—Nu'i Saqueo, bá dama cai, ngue'ä nubyá dí ne ga tsøñ'a'i ja ri ngu.

⁶ Nepu nura Saqueo mant'ä bi dama gai ne co ndunthi ra johya bi zixa ra Jesu ja rá ngu.

⁷ Ha nu mi hyanda njabu ya ja'i, bi mädi bi nøñ'u ra Jesu ngue'ä bi ma bá çut'a ja rá ngu 'nara ts'oja'i.

⁸ Nepu nura Saqueo bi 'ñembabi ra Jesu:

—Ma zi Hmu'i, ma ga hecua ya hyoya made de numa hño dí pe'tsi, ne 'bu to'o stá hat'i, ma ga ju'tua goho 'mi'qui de nú'a stá hat'i.

⁹ Ha nura Jesu bi 'ñembabi:

—Núbyá rapaya xa zóhø ra mpøhø nuua ja ri ngu, ngue'ä ne'i xqui 'ñehe desde yá ja'i ndu ra Abrá.

¹⁰ Ngue'ä Nú'a To'o bi e bi Nja'i, bá ehe pa da hyoni ne da pøhø nú'u xa 'medi.

Ra 'bede de nú'u 'ret'a ya 'bego co 'ret'a ya boja

¹¹ Nu mi uadi bi mangá ra Jesu njabu, bi mädi bi xipabi ya ja'i 'nara 'bede, ngue'ä ya mi ma da zønga Jerusale y nú'u ya ja'i mi hu yá mäi gue

mi ma da hnequi 'bestho rá hmarda Ajuá nu stí zøni.

¹² Hangue nura Jesu bi 'ñembabi:

—Mi 'bái 'nara 'ñøhø mrá t'ú 'nara ndá. Nú'á bi ma yabú ja ma'na ra hnini pa da thuts'i dega ndá ja rá hai, nepu da yopa mengui pa da ndá.

¹³ Pe ante da ma'a, bi zohna nú'ú 'ret'a yá 'bego pa da umbabi 'ra 'nara boja, y mahyegui rá ndunthi bi umbabi cada 'na de gue'u. Nepu bi 'ñembabi: "Yøthø ra thoni co nú'á dá 'ra'ahú pa da xu ri bojahu asta hinga pengui." Ne bi gu rá 'ñu bi ma.

¹⁴ Pe nú'ú ya ja'i de rá hai nú'ú to'o mi utsa, bi mëhna 'raya 'mehni pa da ma nehe habu mri ma'a pa xama hinxha thuts'i dega ndá de yá hai'ú.

¹⁵ Pe nu'á bi t'umbabi ra ts'edi pa da ndá, ne bi menga ja rá hai. Ha nu mi zøhø'á bi manda bi ts'ohna gatho nú'ú to'o xqui umbabi ra boja, pa da bødi hangu xqui døha cada 'na de gue'u.

¹⁶ Nu'a rá mèdi bi zøhø bi 'ñena: "Nú'i ri t'equ'ei Nda, nuri boja gá 'raqui xa xu má 'ret'a yá ndunthi de nú'á gá 'raqui."

¹⁷ Ha nura ndá bi 'ñembabi: "Xá hño, xi grá hoga 'bego, xcá japi xa xu nú'á 'na tai dá 'ra'i. Nubya ma ga hux'a'i dega ndá pa gui manda 'ret'a ya hnini," bi 'ñembi.

¹⁸ Ha nu'a ma'na ra 'bego bi 'ñena: "Nú'i ri t'equ'ei Nda, nuri boja gá 'raqui xa xu má

cüt'a yá ndunthi de nú'á gá 'raqui."

¹⁹ Nu'bá ra ndá bi 'ñembabi nehe: "Ne'i ma ga hux'a'i dega ndá pa gui manda cüt'a ya hnini."

²⁰ Nepu bi zøhø nú'á ma'na bi 'ñembabi: "Nú'i ri t'equ'ei Nda, jaua ri boja núna gá 'raqui. Dá tu'ti ne dá pe'tsi xá hño pa hindá 'bedi.

²¹ Dá ntsu xa bø ri cué ngue'á nu'i guí japi da mpëfi 'na ndunthi, ne guí ju guí pe'tsi nú'á hingo xcá pëfi, ne guí xofo nú'á hinxcá pot'i."

²² Nepu nura ndá bi 'ñembabi: "Nu'i 'nagrá ts'o'bego, co nú'á ri noya gá mä gá nts'oquise. Nu'bá gá pødi gue drí ja'ahú guí mpëhø nts'ëdi ne dí ju dí pe'tsi nú'á hinstá pëfi, ne dí xofo nú'á hinstá pot'i,

²³ nu'bá ¿hanja hingá tsogui ma boja ja ra banco pa xa xu rá thahá?"

²⁴ Nepu bi 'ñembabi nú'ú ma'ra ya 'bego mi 'buhni: "Hñamfu nú'á ra boja ne umbabihu nú'á to'o bi xu 'ret'a 'mi'qui rá ndunthi ra boja."

²⁵ Pe nu'ú bi 'ñembabi: "Nú'i ri t'equ'ei Nda, pe nu'á ya pe'tsa 'ret'a ya boja."

²⁶ Ha nura ndá bi dødi ne bi 'ñena: "Dí xi'ahú gue nu'á tó'o pødi da xu nú'á t'umbi, da t'umbabi ma'na, pe nu'á hinguí pødi da xu nú'á t'umbi, da thambabi nú'á ts'ú di pe'tsi.

²⁷ Ha nú'ú ma ncontra himi ne gue go ga ndá, bá tsincahuua gatho, ne hyohu ja ma thandi."

*Ra Jesu bi yut'a Jerusale
(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11;
Jn. 12:12-19)*

28 De mi uadi bi māngā njabu ra Jesu, bi thogui gá ma pa Jerusale.

29 Y de ya mi ma da zōnga ja ra hnini Betfage ne ra hnini Betania, gueta ra t'øhø rá thuhu 'bo Olivo, bi mēhna yoho yá nxadi,

30 ne bi 'ñembabi:

—Rí maha ja nuni ra hnini bí jani, ne nu xcrí tsøñhani ma gui tsahu 'nara zi burru di that'i de guehni, nú'q hinto xa tøguetho. Gui xo'thu ne ua tsincahuua.

31 Nu'bø to'o da 'yan'ahu hanja guí xo'thu, 'ñembabihu: "Ma zi Hmuhe bí honi."

32 Nepu nú'u yoho yá nxadi bi ma ne bi zədi ngu xqui xipa ra Jesu.

33 Y ts'a mi xo'ti'u, nú'u to'o myá meti bi 'ñembi:

—¿Te gui japhu ra burru guí xo'thu?

34 Nepu nu'ü bi dədi ne bi 'ñena:

—Ma zi Hmuhe bí honi.

35 Nu'bø bi ts'l'i'tsuabi'a nura zi burru, ne nu mi zøni'u bi xi'tsua yá pat'i'u pa bi tøgue'a.

36 Ne de mri ne ra 'ñu ra Jesu, ya ja'i mi hacá yá pat'i pa mi pøgue ja ra 'ñu habu mi thogui'a.

37 Ne nu mi donts'a ja ra t'øhø 'bo Olivo pa da gai, gatho nú'u mri deni'a bi mədi bi mafi co ra johya ne mi xøcambeni Ajuä ngue'a xqui hyant'u ya dənga nt'udi nú'u xqui 'yøt'a ra Jesu.

38 Ne mi ena'u:

—¡Njapi ra dənga Ndə nuni xuá mencahu Ajuä! ¡Xi rá nsunda ra hoga'mai nuni mahets'i, ne ma da njabu de guecua ja ra ximhai nehe! ¡Xi rá nsunda Ajuä!

39 Nepu 'ra de nuya fariseo mi pani ja ya ja'i bi 'ñembabi ra Jesu:

—Xahnate, dí nehe gui hñacua nuyu ya ja'i grí 'ñoui, hinda mafi.

40 Pe nura Jesu bi dədi ne bi 'ñembabi:

—Dí xi'ahu gue nu'bø nuyu da go'ta yá ne, nu'bø da za da mafi asta ya do.

41 Nu mi zøhø ra Jesu gueta ra hnini Jerusale, bi hyandi ne bi huequi ne bi nzoni,

42 bi 'ñena:

—¡Nu'ahu me Jerusale, 'bø di tsohmø ri mfenihu gue xa zøhø ra pa pa gui mpøhøhmahu! Pe nubyá hinda za gui pahu, ngue'a xra t'ac'a ri mfenihu.

43 Ma da zø ya pa xá nts'o pa gue'ahu, ngue'a nuri ncontrahu ma da go't'athohu, ne da the'ts'athohu, ne hingui c'othu de ja yá 'ye'u.

44 Ne da hyo'ahu ne gatho ri batsihu, ne ma da nhuata ri hninihu, ne hinda ma da gohi ni 'nara do maña de rá midoui. Nú'á gue'a ma gui thoguihu ngue'a hingá pødi gá hñaqñhu nuna ra mpøhø Ajuä bá pøhn'ahu.

Ra Jesu bi 'yenga nú'u mri mpa mbo ra ndanija

(Mt. 21:12-17; Mr. 11:15-19; Jn. 2:13-22)

45 Nepu ra Jesu bi yut'a ja ra ndanija ne bi mədi bi 'yenga

gatho nú'ʉ to'o mi 'bəhni mri
mpa ne mri ntai de guehni,

⁴⁶ ne bi 'ñembabi:

—Ja ra Mąca T'ofo Ajuə ena
njaua: “Numa ngu ra ngu pa
da səcambenigui”; pe nu'ahá
xcá 'yøt'athohʉ ra ngu dega
mfe.

⁴⁷ Hyastho ra Jesu mi
'bəhni ja ra ndənijə ne mi
xahna ya ja'i, pe nuya ndə gá
macjə ne ya xahnate de ra ley
ne gatho ya ndə de ra hnini,
gatho'ʉ mi honi hanja da za
da hyo'qə.

⁴⁸ Pe himi tsa da 'yøt'a
njabʉ'ʉ ngue'qə gatho ya ja'i
mi huxa nt'øde de nú'qə mi
mañ'qə.

20

*Ra Jesu bi t'ambabi te ma
nsəqui mi ha*
(Mt. 21:23-27; Mr. 11:27-
33)

¹ 'Nara pa ra Jesu mi 'bəi ja
ra ndənijə mi zofo ya ja'i de
ra hoga nt'øde. Nepʉ bi zøhø
ya ndə gá macjə ne ya xahnate
de ra ley ne ya ndəxjua
nda.

² Nepʉ nu'ʉ bi 'ñembabi:

—Dí ne gui xicje to'o xuá
mehn'a'i pa gui 'yøt'a nuya ya
t'øt'eya, ne con te ma nsəqui
guí øt'a njabʉ.

³ Nepʉ nura Jesu bi
'ñembabi:

—Nequi ma ga an'ahʉ 'nara
nt'aní:

⁴ ¿To'o xqui umba ra ts'edi
ra Xuua pa bi 'yøt'a ra sis-
tehe? ¿Ha gue Ajuə, o ya ja'i?

⁵ Nu'bú nu'ʉ bi mədi bri
'ñámbabi 'na ngu ma'na ne bi
'ñémbi:

—¿Te ga məñhəbya? Nu'bʉ
ga emfʉ gue Ajuə bi umba
ra ts'edi, ma da 'ñengaguihu:
“Nu'bú ¿hanja hingá cam-
frihʉ?”

⁶ Ha nu'bʉ ga emfʉ gue ya
ja'i, nu'bʉ nu'ʉ da bøyá cuə ne
da hyojudəga nc'ahni, ngue'qə
nu'ʉ beni gue ra Xuua xqui
mehna Ajuə.

⁷ Nu'bʉ nu'ʉ bi 'ñembabi gue
himi pədi to'o xqui umba ra
ts'edi ra Xuua pa mi øt'a ra
sistehe.

⁸ Hangue nura Jesu bi
'ñembabi'ʉ:

—Nixi guequi, hinga xi'ahʉ
con te ma nsəqui dí øt'a
njaua.

Ra 'bede de ya ts'omefi
(Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-11)

⁹ Nepʉ nura Jesu bi mədi bi
xipa ya ja'i 'nara 'bede ne bi
'ñembabi:

—Mi 'bəi 'nara 'ñøhø xqui
gaxa ndunthi ya 'bai gá obxi
ja yá huəhi. Y de gue'qə
bi umba nhyanthi rá ua'obxi
'raya hyanthuəhi. Ha nu'qə bi
ma de guehni gá ma ja ma'na
ra hai ndunthi ya pa.

¹⁰ Nu mi zøhø ra pa pa da
nja ra sofo de ya obxi, bi
mehna 'nará 'bego nú'qə to'o
mrá me ua'obxi pa da 'yapabi
nú'qə mri 'ñepabi'qə. Pe ya
hyanthuəhi bi guui dega mfəi
nú'qə ra 'bego ne hinte bi um-
babí.

¹¹ Pe nura me ua'obxi bi
mehna ma'na rá 'bego, nehe'qə
bi t'ø'tua ya nts'o'məi ne bi
juui dega mfəi ne hinte bi
t'umbabi nehe.

¹² Nepʉ bi mehnna ma'na,
pe nú'ʉ ya hyanthuəhi bi gu

bi na'mbi asta bi zeni ne bi guui'ü.

¹³ Nepu nura me ua'obxi bi bense ja rá mfeni ne bi 'ñena: "Xibya, ¿te ga ot'e? Ma ga pehna ma hmäca t'ü, xamä nu stí hyandi'ü gue go di gue'ä ma t'ü, xamä da 'yöte."

¹⁴ Pe nú'ü ya ts'o hyanthuähi mi hyandua rá t'ü ra me ua'obxi bi zöhø, bi 'ñembabi'ü: "Nuni go guehni ma da gohui yá hai rá dada, pe ma ga jahü ga hohü pa go ga cohü gatho ya hai."

¹⁵ Hangue nu'ü bi gu nü'ä ra t'ü ne bi pöni de ja ra huähi ne bi hyo'ü.

Nu'bü ra Jesu bi 'yambabi ya ja'i ne bi 'ñembabi:

—¿Te guí beñhä ma da 'yöt'a nü'ä ra me ua'obxi co nü'ü ya ts'o hyanthuähi?

¹⁶ Nu'ä ma da 'ñiehe ne da hyo gatho'ü, ne da umbabi ya hai ma'ra ya hyanthuähi.

Nu mi 'yöde njabü gatho ya ja'i bi 'ñena:

—¡Xamä Ajuä hinda hopi da njabü!

¹⁷ Nepu ra Jesu bi hyandi'ü ne bi 'ñembabi:

—Nu'bü, ¿te ne da mä nü'ä huxa ja ra Mäca T'ofo habü ena njaua?:

Nü'ä ra do bi fëtbü hmähä 'na lado nuya hyöngu, nubyä gue'ä ra mädi do de rá nija Ajuä.

¹⁸ Nu'ä tó'o da fe'tsa nura do'ä, da 'uaca yá ndo'yo, ha nu'ä tó'o da ze'mi, da qu'ë'ti.

*Ra Jesu bi mä de ra boja nü'ä adi ya ndä de ya hnini
(Mt. 21:45-46; 22:15-22;
Mr. 12:12-17)*

¹⁹ Ya ndä gá macja ne ya xahnate de ra ley xi mi nehmä xa gu ra Jesu nura ora'ä, ngue'ä bi zo yá mfeni'ü gue nú'ä ra 'bede xqui mäñ'ä, nu'ä xqui mä pa gue'ü, pe nu'ü mi tsu ya ja'i da bø yá cué.

²⁰ Hangue bi mëhna 'raya 'yacate nú'ü mri 'ñet'a hoja'i, pa xamä xa 'yöde xa ñäma'ñü ra Jesu, pa njabü xa za xa ñäpabi co ra gobierhnu.

²¹ Hangue nu'ü bi 'yö'tua 'nara nt'ani ne bi 'ñembabi:

—Ma zi Xahnate'ihe, dí pahe gue nu'i guí mä ne guí udi nü'ä xá hño, ne hinguí huahna nü'ä to'o guí ø'tua ra hño, ngue'ä nu'i guí udi rá 'ñu Ajuä nü'ä majuäni.

²² Dí ne gui xicaguihe, ¿ha gue rí 'ñepi ga juthe nü'ä ra boja adi ra ndä Cesa, o hina?

²³ Pe ra Jesu mi pätuatho yá ts'omfeni'ü, bi 'ñembabi:

—¿Hanjä guí ne gui hyacaguihü?

²⁴ 'Ñutcahu 'nara boja xa. ¿To'o rá c'oi nuna tøcua, ne to'o rá thuhunä?

Nu'bü nu'ü bi dädi ne bi 'ñembabi:

—Rá c'oi ne rá thuhu ra ndä Cesa.

²⁵ Nu'bü nu'ü bi 'ñembabi:

—Umfu ra ndä Cesa nü'ä rí 'ñepabi, ne umfu Ajuä nü'ä rí 'ñepabi'ä.

²⁶ Pe nu'ü himbi dinba ni 'nara ts'onoya ja yá thandi ya ja'i ngu nü'ä mi ne'ü, asta go bi 'yö'ü de nü'ä gá dädi ra Jesu, ne bi go'tatho yá ne'ü.

*Ya saduceo bi 'yamba ra
Jesu de rá ñoho ra te*

(Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)

²⁷ 'Mefa 'raya ja'i nú'ʉ t'embí ya saduceo bi ma bá c'a'tsa ra Jesu. Nú'ʉ ena gue hinda ma da yopa nte nú'ʉ xa du. Ne nu'ʉ bi 'ñembabi ra Jesu:

²⁸ —Ma Xahnate'ihe, ra Moise bi zogui nt'ofo gue 'bʉ 'nara 'ñøhø da du ne da zogui rá 'bøhñä ne himbi më'tsua ni 'nara bøtsi, nu'bá nurá cu nú'ʉ ra 'ñøhø bi du, mahyoní da nthatui nú'ʉ ra 'bøhñä bi gohise, pa 'bʉ da më'tsa ya bøtsi da thu'mba rá thuhu ngu rá thuhu ndu rá 'bet'o dame.

²⁹ 'Na'qui mi 'bái yoto ya 'ñøhø mri ncu. Nu'ʉ rá mædi bi nthati pe 'mefa bi du, ne ni 'nara bøtsi himbi më'tsua rá 'bøhñä.

³⁰ Y nura 'bøhñä'ʉ bi nthatui ma'na rá cu ndu rá dame, ne'ʉ bi du, ne ni 'nara bøtsi himbi zocuabi.

³¹ Nepʉ nurá hñu rá cu ndu rá dame bi nthatui nehe nú'ʉ ra 'bøhñä. Y bi njabʉ 'rama'na asta bi du gatho nú'ʉ yoto, ha nu gatho'ʉ ni 'nara bøtsi himbi zocuabi nú'ʉ ra 'bøhñä.

³² Ne 'mefa bi du nehe nú'ʉ ra 'bøhñä.

³³ Hangue xi de stí yopa nte de ra du'ʉ, ¿to'o 'na de gue nú'ʉ yoto bi nthatui dí 'mæhni mahets'i?

³⁴ Nepʉ ra Jesu bi 'ñembabi:

—Nuua ja ra ximhai ya 'ñøhø ne ya 'bøhñä ri nthati.

³⁵ Pe nu sta yopa nte de ra du ne stí 'mæhni mahets'i

nú'ʉ rí 'ñepi da 'mæhni, ya hinda ma da nthati'ʉ,

³⁶ ngue'ʉ ya hinda ma da du ma'na'qui. Ne ma da 'mængu ya εnxε, ne dyá t'ʉ Ajuá ngue'ʉ ya da yopa nte'ʉ de ra du.

³⁷ Nuse ra Moise xicaguihʉ ja ra Macea T'ofo gue ma da yopa nte nú'ʉ xa du, ne ja guehnitho mæ de nú'ʉ ra ndapo mi zø, gue ja bi 'ñembabini Ajuá gue go gue'ʉ rá Ajuá ra Abrá, ne de ra Isaac, ne de ra Cobo nú'ʉ ya xqui du.

³⁸ Pe Ajuá hingrá Ajuá de nú'ʉ xa du, go rá Ajuá de nú'ʉ te. Hangue ra Abrá ne ra Isaac ne ra Cobo bí te ja rá thandi Ajuá, ne gatho ya ja'i te ja rá thandi'ʉ.

³⁹ Nepʉ 'raya xahnate de ra ley bi 'ñembabi:

—Majuani nú'ʉ gá mæ, ma Xahnate'ihe.

⁴⁰ Y de guehni ya hinte bi yopa 'yamba ma'na'qui'ʉ.

*¿Ha gue ra Cristo go rá t'ʉ
ra nda Davi?*

(Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)

⁴¹ Ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—¿Hanja guí mæñhu gue nú'ʉ ra Cristo bá pæhna Ajuá pa da nda gue rá t'ʉ ra Davi?

⁴² Gue nura Davi bi 'ñena njaua ja ra Macea T'ofo de ya Salmo:

Ajuá ra Dada bi 'ñembabi ma zi Hmu:

“Bá e gui hñudiua ja ma 'ñei,

⁴³ asta hinga tsihñ'a'i gatho ri ncontra pa da gohi'ʉ de rí ga'ti ri ua.”

⁴⁴ Nepʉ ra Jesu bi 'ñena:

—Nu'bú ra Cristo go drá t'uhmá ra Davi, nu'bá ¿hanja bi 'ñenga ra Davi gue go rá Hmu?

Ra Jesu bi mä de yá ts'o'bëfi ya xahnate de ra ley
(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40;
Lc. 11:37-54)

45 Nepú ra Jesu bi zofo yá nxadi, y gatho ya ja'i bi 'yøde. Ne bi 'ñembabi:

46 —Nsuhú, oxqui øthú ngu nú'a øt'a ya xahnate de ra ley, ri ho da 'ño co 'raya he xá ma pa da numansu ya ja'i'. Ne ri ho dra zenjua co ndunthi ra t'equ'ei ja ya tai, ne ri ho da gú ya mëdi hudi ja ya nija, ne go gue'u huahna ya mëdi hudi habú ja ra hñuni.

47 Ne hanbabí nú'a pe'tsa ya viuda asta yá ngu nehe, ne pa hinda fätua yá ts'ot'øt'e'u, øt'a yá sadí xi xá ma, pe nú'u go gue'u ma da hñanga 'nara castigo ma'na ra dängui.

21

'Nara viuda xi mrá zi hyoya bi unga 'nara 'baha ja ra ndanija

(Mr. 12:41-44)

1 Ha nura Jesu mi 'buhni ja ra ndanija ne mi handa gatho nú'u xi mi ja ndunthi te mi pe'tsi gue mi øt'a yá boja ja ra 'me'tsboja de ra nija.

2 Nehe bi hyanda 'nara viuda xi mrá zi hyoya bi 'yent'ni yoho ya zi boja dega cobre.

3 Nepú nura Jesu bi 'ñena:

—Xi majuani dí xi'ahú, gue nuna zi hyoya viuda xa unga ma'na ndunthi que nú'u ma'ra,

4 ngue'a nu'u bi uni pe de nú'u yá mbongui, pe nuní, masque co rá zi nhoyya, bi unga gatho nú'a mi pe'tsi pa xa zihmá.

Ra Jesu bi mä gue da nhusata ra ndanija
(Mt. 24:1-2; Mr. 13:1-2)

5 Nepú bi 'yøde ra Jesu gue 'ra de nú'u mi 'buhni mri mpede de ra ndanija, mi mañ'u gue mri hnequi xi mahotho co 'raya hoga do xqui thoqui, ne xica t'øt'e xqui thuxni dega 'baha. Nepú ra Jesu bi 'ñembabi':

6 —Xi majuani dí xi'ahú, gue ma da zø ra pa gatho nuyú guí hanthú ma da yøt'e gatho, ne hinda gohi 'nara do mañá de rá midoui.

Ya nt'udi ante rá uadi ra ximhai

(Mt. 24:3-28; Mr. 13:3-23)

7 Nepú nu'u bi 'yambabi ne bi 'ñembi:

—Ma Xahnate'ihe, ¿ha'mu ma da nja nú'a gá mä? ¿Te ma seña ma da hnequi nu sta zø ra pa da njabú?

8 Nu'bú ra Jesu bi 'ñena:

—Nsuhú, oxqui hophú to'o da hya'ahú, ngue'a ma da 'ñepú ndunthi da bepca ma thuhu ne da 'ñena: "Go gue qui drá Cristo, ya xa zø ra pa pa ga nda." Pe oxqui ma gui camfribihú'u.

9 Y nehe nu xcrí 'yøhú gue di ja ya tuhni haburaza ne ya ts'othogui haburaza ya hai, oxqui ntsuhú, ngue'a mahyoní da njabú, pe beñhú gue tobia hindi gue'a rá ngats'i ra ximhai.

10 Ne bi sigui bi 'ñembabi':

—Ma da ntuhna ya hnini co ma'ra yá mihniniui, ne ya hai co ma'ra yá mihaiui.

11 Ne ma da nja ndunthi ya danga mbimhai ne ya danga thuhu, ne ma da nja ndunthi ya ts'o hñeni haburaza. Ha nu mañq mahets'i ma da hneca 'raya nt'udi nú'ü asta dri unga ra ntsu.

12 Pe ante da nja nú'ü dí xi'ahü, ma dra t'utsa'ihü ne dra ja'ahü, ma da ts'ix'a'ihü ja ya nijä, ne ma da jo'a'ihü fadi, ne ma da ts'ix'ahü ja ya danga ndä ne ja ya gobierhnu po rá nguecogui.

13 Ne ja guehni ja ma gui mañhüni gue majuqani xcá camfriguihü.

14 Oxqui beñhü 'met'o nú'ü te ma gui mañhü, nixi nú'ü ma gui thadihü pa gui ñangari tehu,

15 ngue'ü nugui go ma ga 'ra'ahü ya noya gui mañhü, ne ra mfädi. Y njabü nuri ncontra hinda za da dä'ahü.

16 Ngue'ü nuse ri dadahü, ne ri cuhu, ne nú'ü ma'ra ja te ri njahü, ne ri amigohü, go gue'ü ma da ñap'ahü. 'Ra de gue'ahü ma da tho'ahü,

17 ne gatho ya ja'i ma da utsa'ihü po rá nguecogui,

18 pe hinda za te da 'yø'l'ahü, nixi da c'ü'ts'ahü ni 'nari stähü 'bä hingo rá paha Ajuä njabü.

19 Y nu'bä gui tséthü nú'ü da t'ø'l'ahü, nu'bä gui tsuhü ra te pa nzantho.

20 Nu xcrí hyanthü ra hnini Jerusale di 'bähni ya soldado gatho ja rá nthets'i, nu'bä

gui pähü gue 'bestho ma dra nhuati.

21 Ha nu'ü di 'bäi ja ra hai Judea mahyon'i 'bestho da 'bat'i ja ya t'øhø, ha nu'ü tó'o di 'bäi mbo ra hnini Jerusale, mahyon'i 'bestho da bøni. Ha nu'ü tó'o di 'yo thi de ra hnini, ostí ma da mengui da yut'i.

22 Ngue'ü nuya pa'ü ma da hnequi rá cue Ajuä ne ma da nja ya ts'othogui ngu nú'ü manga ra Mäca T'ofo.

23 ¡Huecate nú'ü ya 'behñä di da'thi ne nú'ü dya nzü nuya pa'ü! Ngue'ü ma da nja ndunthi ya danga ügui, go gue'ü 'nará danga cue Ajuä pa nú'ü ya me Jerusale.

24 Ngue'ü nu 'ra ma da du ja ra tuhni, ha nu ma'ra ma dra ju ne da ts'ixa nts'ahni yabü ja ma'ra ya hai. Ne ya nzøhø ja'i ma da sigui da manda ra hnini Jerusale, asta hinda uadi nú'ü ya pa da umba nssequi Ajuä da nda'ü.

Ra Jesu bi mä hanja ma da yopa mengui ja ra ximhai

(Mt. 24:29-35, 42-44; Mr. 13:24-37)

25 De nú'ü ya pa'ü ma da hneca ya nt'udi. Ma da nja te da nja ja ra hyadi ne ja ra zana ne ja ya tsø. Y gatho ya ja'i de maxøgue ra ximhai ma da mpumfri co ra danga ntsu nu sta ñuni ra ndehe sta mpants'i.

26 Ha nuya ja'i asta di tu yá ts'ëdi co ra danga ntsu de gatho nú'ü ma da nja de guecua ja ra ximhai. Ha nu mahets'i asta da mbi nehe.

²⁷ Nepu ma da thandi Nú'q
To'o e bi Nja*'i* dua yopa pen-
gui ja ya guui co rá dānga
ts'edi Ajua xi strá nsunda.

²⁸ Nu xcrí hyanthu da mādi
da nja nú'q dí xi'ahu, oxqui
ntsuhu, juxa ri thandihu pa
mahets'i, ngue'q 'bestho ja dí
'ñehni ri Ñantehu.

²⁹ Ne bi xipabi 'nara 'bede'u
ne bi 'ñembabi:

—Hyanthu ra 'bai gá igo o
ma'ra ya ndāpo,

³⁰ ora ya da bōho yá 'roho,
guí pāhu gue ya ma da zōho ra
pahyadi.

³¹ Njabu nehe nu xcrí
hyanthu núa stá xi'ahu, pāhu
gue ra Ndā de mahets'i ya 'būi
guetbu pa dua yopa ehe ja ra
ximhai pa da ndā.

³² Xi majuqni dí xi'ahu,
gatho nuya ya t'ōt'eya ma da
mādi da nja ante da du nú'u
'būibya ja ra ximhai.

³³ Mahets'i ne ra ximhai
ma da uadi da thogui, pe
numa noya hinhya'mu da
uadi, pe'tsi da njabu ngu nú'q
dá ma.

³⁴ Nsuhu, ne oxqui hophu
ri mfenihu da megui po rá
ngue ra nts'o'yo ne ra ntix-
fani ne ma'ra ya ts'ot'ōt'e, ne
oxqui tu ri māihu de nú'q te
da 'yōt'ahu ra 'bēdi. Nsuhu
pa hingue xcrí thamfrihu da
zōho nú'q ra pa'q.

³⁵ Ngue'q ma da njabu
ndunthi nú'u 'būi haburaza rá
ngāni ra ximhai, sta dāmāfri
da zōho ra pa, da nja ngu
'nara trampa da dama njot'i.

³⁶ Hangue ndō'mhu ne
'yaphu ndunthi Ajua pa da
za gui c'othu de gatho nuya

ya ts'ot'ōt'e ma da nja, ne pa
njabu da za gui 'bāhu xá hñó
ja rá thandi Nú'q To'o e bi
Nja*'i*.

³⁷ Ra Jesu mi xahna ya ja*'i*
dega pa ja ra ndānija, ha nu
dega xuui mi pa ja ra t'ōho 'bo
Olivo.

³⁸ Y gatho ya ja*'i* mi
tsōho hyastho xi 'nitho ja ra
ndānija pa mi øde nú'q mi
mañ'q.

22

*Ra nt'u'ti pa draju ra Jesu
(Mt. 26:1-5, 14-16; Mr.
14:1-2, 10-11; Jn. 11:45-53)*

¹ Ya mi ma da zōho ra pa de
ra ngo dega pascua nú'bu mi
ts'i ra thuhme nsi rá nzoi.

² Ya ndā gá macā ne ya
xahnate de ra ley mri 'ñu'ti pa
hanja da za da hyo ra Jesu, pe
himi tsa da gu ngue'q mi tsu'u
ya ja*'i*.

³ Nepu de gue'q ra Satá bi
yāt'a ja rá mfeni ra Juda núa
xqui thu'mbabi nehe ra Iscar-
iote, 'na de núa 'rēt'amayoho
yá apostol ra Jesu.

⁴ Y nu'q bi ma bá c'āltsa ya
ndā gá macā ne ya ndā de ra
nija pa bá ñāui'u hanja da za
da 'yēnt'ua ra Jesu ja yá 'yē'u.

⁵ Ha nu'u xi bi johya ne bi
hñā'tuabi ra boja'q.

⁶ Hangue nu'q 'bestho xi mi
honi hanja da za da da ra
Jesu, ne bi huahna 'nara ora
mi jo'o ya ja*'i*.

*Ra nt'oxi núa bi zi ra Jesu
co yá nxadi ante da du*

*(Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-
25; Jn. 13:21-30; 1Co. 11:23-
26)*

⁷ Ne bi zø ra pa de ra ngo pa da ts'i ra thuhme nsi rá nzoi, gue'bʉ mi pe'tsi da tho 'nara t'udeti dega hñə'ti.

⁸ Nu'bʉ ra Jesu bi məhna ra Pedro ne ra Xuua ne bi 'ñembabi:

—Rí maha 'bet'ohʉ pa grí hocjʉ ra hñuni de ra pascua ga tsihʉ.

⁹ Nepʉ nu'á bi 'yambabi ne bi 'ñembabi:

—¿Habʉ guí ne ma grá hocje'a?

¹⁰ Nu'bʉ ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—Nu xcrí cəthʉ ja ra hnini gui nthəhʉni 'nara 'ñøhø di hq 'na 'bada ra dehe. Ne gui tənhʉ asta ja nú'á ra ngu habʉ da yut'l'i'a.

¹¹ Ne 'ñembabihʉ nú'á to'o ra me ngu: "Ra Xahnate bá pehn'a ra noya ga eñ'ahe njaua: ¿Habʉ ja ra ngu xcá 'uegagui pa ga tsihe ra nt'oxi dega pascua co ma nxadi?"

¹² Nepʉ nu'á ma da 'ñu't'ahʉ 'nara dñ̄aga ngu mañə ja ra tøngu, ya xa thoqui xá hñ̄o, ne ja gui hocjʉni ra nt'oxi.

¹³ Nepʉ nu'á bi ma bá nthəui gatho ngu nú'á xqui xipa ra Jesu. Ne ja bi hyocni'ʉ ra nt'oxi.

¹⁴ Y nu mi zø ra ora da ñuni'ʉ, ra Jesu co yá apostol bi hñudi mahyegui ja ra mexa.

¹⁵ Nepʉ nura Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—Xi stá ne ga tsihʉ mahyegui ra nt'oxi de ra pascua ngu dí 'buihʉbya, ante da zø ra ora ga tu!

¹⁶ Ngue'a nugui dí xi'ahʉ gue ya hinga ma ga yopa tsi ra

nt'oxi de ra pascua ma'na'qui asta hinda zøhø nú'á ra pa grá tsihʉ nuni mahets'i habʉ brí manda Ajuá ma Dada.

¹⁷ Nepʉ nu'á bi gʉ ra vaso ne bi umba njamädi Ajuá ne bi 'ñembabi'ʉ:

—Ná, tsihʉ 'ra 'na tsiqui grí gathohʉ.

¹⁸ Nugui dí xi'ahʉ gue ya hinga ma ga yopa tsi ra vinu dega obxi asta nú'á ra pa grá 'buhʉ nuni mahets'i habʉ brí manda Ajuá ma Dada.

¹⁹ Nepʉ nu'á bi gʉ ra thuhme ne bi umbabi njamädi Ajuá ne bi hecuabi'ʉ bi umbi, ne bi 'ñembabi:

—Guehna ma ndo'yo ma ga uni po rá ngue'ahʉ. Ora gui tsihʉ, gue'a 'nara feni de ma du.

²⁰ Nepʉ de ya xqui uadi ra nt'oxi'ʉ, nu'á bi gʉ ra vaso, ne bi 'ñembabi:

—Nuna vinu guehna 'nara seña de ra 'ra'yo cohi xa t'øt'e co ma ji nú'á ma ga fani po rá ngue'ahʉ.

²¹ Y nubyá 'na de gue nú'ahʉ guí 'buhʉua con guequi ja ra mexa, ma gui dagaguihʉ.

²² Nú'á To'o e bi Nja'i, ya ri ne nuna ra 'ñu xa t'utuabi pa rí ma ja ra du, pe jhuecate nú'á to'o ma da da'a!

²³ Nepʉ nu'á bi mʉdi bi 'ñámbabi 'na ngu 'na to'o nú'á mi ma da yøt'a njabʉ.

To'o ma'na ma da ndangui rānsu

²⁴ Nepʉ nu'á bi mʉdi bi 'ñámbabi to'o de gue'ʉ mi ma da ua'a da mā.

²⁵ Pe ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—Ya ndā ri manda yá hnini
ngu ya hmu, ha nuya hnini
e'tsua yá nsu yá ndā gue xi
ot'e xá hñó.

²⁶ Pe nu'ahú hingue rí 'ñepi
gui njahébu. Nu'a rí 'ñepi gui
'yothú, nu'a da nja rá nsu de
gue'ahú, mahyoni da notsi,
ha nu'a tó'o da manda, mahyoni
da nja ngu 'nara 'bego.

²⁷ ¿To'o ma'na t'umba ra
nsu, ha gue nú'a to'o da
hñudi ja ra mexa, o nú'a to'o
pepabi? ¿Ha hingue nú'a hudi
ja ra mexa? Masque njabu, pe
nugui drá 'bego de gue'ahú.

²⁸ Nu'ahú hinxcá 'ueguehú
de guequi masque xcá
hyanthú ya ts'othogui nú'u
stá thogui.

²⁹ Hangue nugui ma ga
'ra'ahú ri nsuhú dega ndá,
ngu ma Dada xa 'racagui ra
nsu pa ga ndá.

³⁰ Ha nu xcrá ndá, ma gui
'bahúni nehe con guequi, ne
ga ñuñhu. Ne ja ma grá
'ra'ahúni ri hudihú nehe dega
ndá pa gui mandahú nú'u
'ret'amayoho ya 'mái de ya
ja'i de Israel.

*Ra Jesu bi ma gue ra Pedro
mi ma da góni'a*

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-
31; Jn. 13:36-38)

³¹ Nehe ra Jesu bi 'ñembabi
ra Simu Pedro:

—Nugue Simu, ra Satá xa
'yadi pa da hñac'a ri jamfrihú,
ne da 'yø't'ahú ngu ra trigo
ora 'biqui.

³² Pe nugui stá apabi Ajua
ma Dada por gue'i, gue hinda
'medi ri jamfri. Ha nu xcrí
yopa jú ri jamfri, gui japi

da zedi yá jamfri nehe nuyá
ma'ra ri cu.

³³ Ha nura Simu bi
'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, nugui dí
'bucua 'bú da ts'ix'a'i ra fadi,
ga ma nehe, ha nu'bú da tho'i,
dá thogui nehe.

³⁴ Ha nura Jesu bi
'ñembabi'a:

—Nugui dí xi'a'i nu'i Pe-
dro, gue núbya dí nxuui ante
da mafi ra menjá ma gui mā
hñu'qui gue hinguí pácagui.

*Ra Jesu bi xipa yá nxadi
gue ma dra t'ø'tua 'ñena 'nara
'yø't'ats'oqui*

³⁵ Ra Jesu bi 'yambabi yá
nxadi ne bi 'ñembi:

—Xi nú'bú dá pëhn'ahú
hingá hñaxa ri buxahú nixi
ri ncaboja'hú nixi ri mponga
zesthihú, ¿ha gue bi nja te bi
'yø't'ahú ra 'bedi?

Nepu nu'á bi dädi ne bi
'ñena:

—Hina.

³⁶ Nepu nu'á bi 'ñembabi:

—Pe nubyá hq, dí xi'ahú
gue nu'u tó'o pe'tsa rá buxa
ne rá ncaboja, dá hñats'i.
Ha nu'a tó'o hingui pe'tsa rá
huai, dá pa rá pat'i pa da dai.

³⁷ Ngue'a nugui dí xi'ahú
gue mahyoni da njabu ngu
många ra Måca T'ofo de
guequi habu ena: "Nu'a ja
ra uenda 'nara 'yø't'ats'oqui."
Ngue'a gatho nú'a xa nt'ofo
de guequi pe'tsi da njabu.

³⁸ Nepu nu'á bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'ihe, jaua yoho
ya huai dí pe'tshe.

Ha nu'á bi dädi ne bi
'ñembabi:

—Con sehe'ú yoho.

*Ra Jesu bi 'yapabi Ajuq rá
Dada nuni Getsemani
(Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42)*

³⁹ Nepu nura Jesu bi bøni bi ma ngu mrá nzai pa ja ra t'øhø 'bo Olivo. Ne gatho yá nxadi bi deni'a.

⁴⁰ Ha nu mi zøni de guehni, bi 'ñembabi'ø:

—'Yaphø ndunthi Ajuq pa gui tsøthø ya ts'othogui nu stí 'ñepu.

⁴¹ Nepu ra Jesu bi 'uegue de gue'ø ts'ø zi yabø pa bá ndandiñahmu bá apabi Ajuq rá Dada,

42 ne bi 'ñembabi:

—Ma Dada'i, 'bø gui nehmø, gui 'ueca nuna thogui ma ga thogui, pe hindí ne gui 'yøt'e ngu nû'a ga nega, go da 'yøt'a ngu nû'a ri pahague.

⁴³ Nepu nuni habø mi apabi Ajuq'a, bi zøhni 'nara ñnxø xqui 'ñehe de mahets'i pa bi umbabi ra ts'edi pa da zeta ra ts'othogui.

⁴⁴ Nu'ø xi mi tu rá mai ndunthi de mi apabi Ajuq, pe ma'na mi apabi co ndunthi ra ts'edi asta mri xanthe, ne nuyá xanthe ngu myá dønga tagui dega ji, mi tøi ja ra hai.

⁴⁵ Nu mi uadi bi 'yapabi Ajuq'a, bi mengui pa habø xqui zogui yá nxadi, ne bi zødi gatho xqui 'ñahø ngue'a ya xqui uent'i'ø co ra dumø.

46 Ha nu'ø bi 'ñembabi:

—¿Hanja xcá ahaø? Nanju, ne 'yapabihø Ajuq pa gui tsøthø ya ts'othogui.

*Ra Jesu bijø 'ñena 'nara be
(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Jn. 18:2-11)*

⁴⁷ Ts'a mi ñøui yá nxadi ra Jesu, bi zøhø xi ndunthi ya ja'i, ne nura Juda 'na de nû'ø 'ret'amayoho ya nxadi, mbra 'bet'o de ja ya ja'i. Ne 'bestho bi uat'a habø mi 'ba ra Jesu pa bi zu'tsi'a.

⁴⁸ Nepu ra Jesu bi 'ñembabi:

—Juda, ¿ha gue co 'nara ntshu'tsi grí da Nû'a To'o e bi Nja'i?

⁴⁹ Ha nû'ø mri 'ñoui ra Jesu mi hyandi te ma da nja bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'ihe, ¿ha guí ne ga xithe co ya huai?

⁵⁰ Y 'na de gue'ø bi menpa 'nara ntsequi 'nará 'bego ra dønga ndø gá macjø ne bi dacua rá gu ra 'ñei.

⁵¹ Pe ra Jesu bi 'ñembabi'ø:

—Hyøhabø, oguí øthø njabø.

Nepu nu'ø bi hñuxa rá 'ye ja rá gu nû'a ra 'bego, ne bi ñøani 'bestho.

⁵² Nepu bi zofo nuya ndø gá macjø, ne ya ndø de ra ndanija, ne ya ndaxjua ndø, gatho nû'ø xqui 'ñehe pa e da zits'i'a, ne bi 'ñembabi'ø:

—¿Ha gue drá be pa e gui jøgaguihø co ya huai ne ya za?

⁵³ Pe nû'ø ndí 'bøi hyastho con gue'ahø ja ra ndanija, hinte gá 'yøtcahu. Pe xibya, go xcuá ehø masque dega xuui pa gui jøgaguihø. Ngue'a nuya ya orabya go ri orahø pa gui ndøhø de guequi, ne ya orabya go ya ora pa da ndø ra 'bexuui.

*Ra Pedro bi gónga ra Jesu
(Mt. 26:57-58, 69-75; Mr. 14:53-54, 66-72; Jn. 18:12-18, 25-27)*

⁵⁴ Nepu de guehni bi gunts'ahni'u ra Jesu, ne bi zits'i ja rá ngu ra danga nda gá macja, ha nura Pedro mi 'befa dega zi yabutho, mri deni.

⁵⁵ Ha nu mi zónga ra Pedro ja rá ngu ra danga nda gá macja, xqui t'udi 'nara faspi ja ra patio, ne ja mi huhni 'raya ja'i mri mpa'ti, nehe ra Pedro ja bi hñuhni con gue'u.

⁵⁶ Y de guehni 'nara nxutsi rá 'bego ra danga nda gá macja nu mi hyandi gue mi huhni ra Pedro ja ra tsibi xi bi nu'ti'q ne bi 'ñena:

—Pode ne nuni ra dame go mri 'ñoui ra Jesu nehe.

⁵⁷ Pe nura Pedro bi gómbabi nú'q ra nxutsi ne bi 'ñemb*b*ি:

—Hina, hindí pädi to'o'a.

⁵⁸ Nepu hinga ya'q bi hyanda ma'na ne bi 'ñemb*b*ি:

—Pode ne'i go ngrí 'ñoui ra Jesu.

Ha nura Pedro bi 'ñena:

—Hina, hinga majuani ndrí 'ñó'be'a.

⁵⁹ 'Mefa de xqui thogui ngu 'na ora bi 'ñena ma'na ra ja'i:

—Majuani nuna 'ñóhóni go mri 'ñoui'q, ngue'q nehni mfatho gue ra me Galilea.

⁶⁰ Nepu nura Pedro bi 'ñena:

—Dí xi'a'i gue nixi dí pädi nú'q guí ma.

Y nú'q ra ora de ts'a mi manga njabu, bi mafi ra menja.

⁶¹ Nú'q ra ora'a bi ñegui ra zi Hmu Jesu pa bi hyanda ra Pedro, ha nura Pedro

'bestho bi zo rá mfeni de nú'q xqui xipabi desde rá mädi, xqui 'ñembabi: "Ante da mafi ra menja ma gui cøngagui hñu'qui."

⁶² Hangue nura Pedro bi boni pa thi, xi bá nzoni nts'edi.

*Ya ja'i mi ø'tuatho ra nt'eni
ra Jesu*

(Mt. 26:67-68; Mr. 14:65)

⁶³ Ha nuya ja'i nú'u to'o mri su ra Jesu xi mi ø'tua ra nt'eni ne mi na'mbabi'u.

⁶⁴ Y bi go'tua yá da co 'nara dutu ne mi umba ya mpe'ti, ne mi embabi'u:

—jXicaguihe xaq to'o nú'q bi nap'a'i!

⁶⁵ Ne mi xipabi ndunthi ya ts'onoya.

*Ra Jesu ja yá thandi ra
hmunts'a nda gá xodyo*

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Jn. 18:19-24)

⁶⁶ Rá hyax'q bi munts'a ya ndaxjua nda ne ya nda gá macja ne ya xahnate de ra ley. Ne bi ts'ixa ra Jesu pa habu mi munts'a nú'u ya danga nda gá xodyo, y de guehni ja bá t'ambabini ne bi t'embabi:

⁶⁷ —Xicje, ¿ha gue xi majuani go gue'i grá Cristo xuá mehn'a'i Ajuaq pa guí nda?

Nepu nu'q bi dädi ne bi 'ñembabi'u:

—'Bu ga eñ'ahu gue go gue-qui, hingui camfriguihu.

⁶⁸ Ha nu'bu ga ø't'ahu 'raya nt'ani, hingui xicaguihu, ha nixi guí hyegaguihu.

⁶⁹ Pe nuya pa xa 'ñepu, Nú'q To'o e bi Nja'i ma da hñudi ja

rá 'ñei Ajuá nú'a to'o bí pe'tsa gatho ra ts'edi.

⁷⁰ Nepu nu'á bi 'yambabi'a ne bi 'ñembabi:

—Nu'bú, ¿ha gue go gue'i rá T'u'lí Ajua?

Ra Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi'ú:

—Haha, go guecogui, ngu xcá mañhabya.

⁷¹ Nepu nu'á bi 'ñena:

—¡Pa te ma'ra ya testigo ga hoñhu gue nucsehú ya dá ñohú nú'a bi ma!

23

Ra Jesu bi ts'ixa habu mi ja rá ts'ubti ra Pilato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Jn. 18:28-38)

¹ Y de guehni gatho nuya nda bi 'mai'ú bi zixa ra Jesu ja ra Pilato.

² Y nuni ja bi mədini bi ñapabi'ú ne bi 'ñena:

—Ya stá tsuhe nuna 'ñøhø mi 'yoní mi ú'ta ya ja'i gue hinda gut'a yá njut'i ja ra nda Cesa, nehe xa 'ñense gue go guehni ra Cristo xuá məhna Ajuá pa da nda, 'na.

³ Hangue nura Pilato bi 'ñembabi:

—¿Ha go gue'i grá nda de ya xodyo?

Ha nura Jesu bi dadi ne bi 'ñena:

—Haha, go guequi, ngu gá ma.

⁴ Ha nura Pilato bi 'ñembabi ya nda gá macja ne gatho ya ja'i:

—Hinte ma ts'oqui dí tsuhuabi nuna ra 'ñøhø.

⁵ Pe nu'ú ma'na mi ñate nts'edi, ne bi 'ñena:

—Nuni go guehni xa 'ño xa 'yu'ta ya ja'i haburaza de

ra hai Judea, bá fudi desde Galilea asta bi zøhø de guecua Jerusale.

Ra Jesu ja rá thandi ra Erode

⁶ Nu mi 'yøde njabu ra Pilato bi 'yambabi ya ja'i ua mrá me Galilea ra Jesu.

⁷ Y nu'á bi 'ñena gue ja mrá menguni'a, hangue nura Pilato bi məhni 'bestho'a ja ra Erode, ngue'a go gue'a mrá nda de ja ra hai Galilea, pe nú'ú ya pa'ú xqui zøhø ra Erode ne ja mi 'buhni Jerusale.

⁸ Nu mi hyanda ra Jesu ra nda Erode, xi bi johya'a ngue'a ya mi pe'tsa ndunthi ya pa xi mi ne da hyandi'a ngue'a xqui 'yøde xqui hmá ndunthi de gue'a. Ne mi ne da hyandi da 'yøt'a 'nara milagro.

⁹ Y nu'á bi 'yamba ndunthi ya nt'ani, pe ra Jesu hinte bi dadi.

¹⁰ Ja mi 'buhni nehe ya nda gá macja ne ya xahnate de ra ley, y ma'na xi mi ñate'ú.

¹¹ Nepu nura Erode co yá soldado bi nthedetho de gue'a. Nepu bi 'yø'tua ra nt'eni bi hyete ngu 'ñena 'nara nda co 'nara hoga he mahotho. Nepu nura Erode bi yopa mehna ra Jesu ma'na'qui pa ja ra Pilato.

¹² Ra Pilato ne ra Erode mri 'ñutsahma'ú, pe nú'a ra pa'a bi mádi'ú.

Ra Jesu bri dapa ya ja'i pa da hyo

(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15; Jn. 18:39-19:16)

¹³ Nepu nura Pilato bi zohna gatho ya ndqá macja ne gatho ya ndqá de ra hnini, ne gatho ma'ra ya ja*'i*,

¹⁴ ne bi 'ñembabiu:

—Nu'ahu go uá tsincahua nuna ra 'ñøhø guí eñhu gue u'ta ya ja*'i*, pe nugui stá ø'tua ya nt'ani ja ri thandihu, y xcá 'yøhu gue hinstá tsatua ni 'nara ts'oqui de nú'a guí mañhu xa 'yøt'e.

¹⁵ Nixi ra ndqá Erode himbá tsatubi ni 'nara ts'oqui, hangue bá yopa pehna ma'na'qui pa guecua. Ya nubyá gá pahu gue nuní hinte ma ts'oqui xa 'yøt'e pa gui ñaphu gue rí 'ñepi da tho.

¹⁶ Hangue nugui, honse ma ga manda dra fet'i, nepu ga hegui.

¹⁷ Ra Pilato mi pe'tsi da hyegui 'nara 'yofadi cada ra ngo de ra pascua, ngue'a gue'a myá nzai nuya gobierhnu de Judea.

¹⁸ Pe gatho nú'u ya ja*'i* mi 'behni bi mædi bi dø ya hmafi ne bi 'ñena:

—Hindí nehe gui thøgue ra Jesu, go da thøgue ra Barraba.

¹⁹ Nura Barraba xqui jot'a fadi ngue'a xqui guxa ya ja*'i* pa da 'ñøt'atuhni ja ra hnini, ne ngue'a xqui hñote.

²⁰ Pe nura Pilato go mi ne da hyegui ra Jesu, hangue bi yopa zofo ya ja*'i* ma'na'qui.

²¹ Pe nu'u bi mafí ma'na nts'edi ne bi 'ñena:

—¡Nu'a dí xi'ahe, gue gui pont'i, gui pont'i!

²² Nurá hñu'qui bi 'ñembabiu ra Pilato:

—¿Hanja? ¿Te ma ts'oqui xa 'yøt'ni? Nugui hindí tsatua ni 'nara ts'oqui nú'a rí 'ñepi da tho. Dí xi'ahe gue ma ga manda dra fet'i, nepu ga hegui.

²³ Pe nu'u bi dø ya hmafi ma'na'qui, ne bi ja bi 'yadi gue dra pont'i'a. Ne co yá hmafi nú'u ya ndqá macja ne ma'ra ya ja*'i*, bi zu yá ts'edi ngu mi ne'u.

²⁴ Hangue nura Pilato bi 'yøt'uua nú'a myá hne'u.

²⁵ Hangue go bi hyegui nú'a ra 'ñøhø xqui 'yadi ya ja*'i*, nú'a mrá thuhu Barraba xqui jot'a fadi ngue'a mrá daga 'yøt'atuhni ne mrá hyote. Ha nura Jesu bi t'ent'ua yá 'ye ya ja*'i* pa da hyo.

Bi ts'ixa ra Jesu pa dra pont'i

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Jn. 19:17-27)

²⁶ Y de bi ts'ixa ra Jesu pa dra pont'i, de má 'ñu bi ntheui 'nara 'ñøhø mrá me Cirene mrá thuhu ra Simu xqui menga ja ra mbonthi, go gue'a bri japi bi duxa ra pont'i ne bi 'mefa de ja ra Jesu.

²⁷ Ne mri deni ndunthi ya ja*'i*, y ndunthi ya 'behñu xi mi zoni ne mri mantho'u por gue'a.

²⁸ Pe ra Jesu bi hyandi'u ne bi 'ñembi:

—Nu'ahu 'behñu me Jerusale, oguí zoñhu por guequi, nzonihu de gue'asehu ne por gatho ri batsihu,

²⁹ ngue'a ma da zø ra pa da 'ñena ya ja*'i*: “Rá mat'a

Ajuq nú'u to'o hinxa me'tsa ni
'nara batsi nixi xa nzu."

³⁰ Y nuya pa'u ya ja'i ma da mafi ne da 'ñembabi ya danga t'øhø ne ya t'uca t'øhø: "Yøt'e pa gui cobgahe pa hinda zacaguihe rá cue Ajuq."

³¹ Xi majuqani ma da thogui'u ya ts'othogui, ngue'q nu'bu nugui dí sufri ha hinte ma ts'oqui dí tu, xihmq nú'u tu ya ts'oqui.

³² Nehe bi ts'ixa má yoho ya 'ñøhø nú'u xqui t'e'mbi da tho nehe ngue'q 'namyá nduts'oqui. Bi ts'its'i pa da tho mahyegui co ra Jesu.

³³ Ha nu mi zønga ja 'nara zi t'øhø rá thuhu Ñaxmadu, ja bri pont'ini ra Jesu co nú'u má yoho ya 'ñøhø, 'na bri 'ba'ma ja rá 'ñei, ha nu'q ma'na ja rá ngahq.

³⁴ Y nu de mi zøhni ra Jesu ja ra pont'i, nu'q bi 'ñena:

—Ma Dada'i, pumbabi gatho nuya ya ja'i bi 'yøtca njaua, ngue'q nuya hingui padi nú'q øt'e.

Ha nú'u ya soldado mi 'bøhni bi ma ra tøha'u pa da nu to'o gue'q da døha' 'na de nuya he ra Jesu.

³⁵ Y ndunthi ya ja'i mi 'bahni bi hyandi bri pont'a ra Jesu, ne asta ya ndq gá xodyo mi øbuhlatho de gue'q ne mi ena:

—Ma'ru haq, bi pøhø, pe nu'bu xi majuqani go guehni ra Cristo xuá mehna Ajuq pa da ndq, dí ne ga hanthøbya da mpøhøse.

³⁶ Nehe nuya soldado mi øbuhlatho de gue'q, mi umbab*u* ra ju'tsa vinu pa da zi,

³⁷ ne mi embabi'u:

—'Bu xi majuqani go gue'i grá Ndq de ya xodyo, mpøhøse nubya xø.

³⁸ Ne xqui thotua ja rá ñura pont'i 'nara t'ofo xqui t'ofo dega griego, ne dega lati, ne dega ebreo, mi ena njaua: "Go guehna ra Ndq de ya xodyo."

³⁹ Nepu 'na de gue nú'u ya nduts'oqui xqui 'bont'i nehe mahyegui, bi ñuma'ñu de gue'q ne bi 'ñembabi:

—'Bu xi majuqani go gue'i grá Cristo xuá mehna'a'i Ajuq pa gui ndq, mpøhøse ne pøhøguihe.

⁴⁰ Pe nú'q ma'na ra nduts'oqui xqui 'bont'i nehe, bi zøu nú'q bi ñuma'ñu, ne bi 'ñembabi:

—¿Ha hinguí tsu Ajuq pa gá manga njabu?

⁴¹ Guí nu gue dí sufriqua mahyegui, pe nujá rí 'ñepi ga sufriq pa ga juthu nú'q stá øthu, pe nuni ra 'ñøhø hinxa 'yøt'a ni 'nara ts'oqui.

⁴² Nepu nu'q bi 'ñembabi ra Jesu:

—Guí bengagui nu xcri hudi ja ri hudi dega hmanda.

⁴³ Ra Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Nugui dí xi'a'i gue nubya 'bestho ma gui 'bøi con guecagui nuni mahets'i.

Ra Jesu bi du

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Jn. 19:28-30)

⁴⁴ Y ngu mi nde ma pa bi 'mexuuui maxøgue ra ximhai, pa asta ngu nzønga hñu nde,

⁴⁵ ngue'q nura hyadi himbi yot'i, ha nura danga xøni

du tu mi naxa mbo ra ndanija pa mi cot'a habu ma'na xmá nsunda, bi xogue desde maña asta rí ga'ti.

⁴⁶ Nepu ra Jesu bi ña nts'edi ne bi 'ñena:

—Ma Dada'i, nubyá dí ent'a'i ma te ja ri 'ye.

Ne mi uadi bi mānga njabu, 'bestho bi du.

⁴⁷ Ha nu mi hyanda njabu ra nda gá soldado bi xocambeni Ajuá ne bi 'ñena:

—Xi majuani nuna 'ñóhoni hinte ma ts'oqui mi tu.

⁴⁸ Gatho nú' ya ja'i mi 'báhni de mi uadi mi hyanda gatho nú'a xqui nja, bi ma de guehni co ndunthi ra dumui.

⁴⁹ Pe gatho nú' ya ja'i myá mpadíra Jesu, ne 'raya 'béhñá xqui dëni desde Galilea, bi gohi zi yabátho mi handa gatho nú'a bi nja.

Ra Jesu bi t'agui

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Jn. 19:38-42)

⁵⁰ Mi 'bu 'nara 'ñóhø xi mrá hoja'i mrá thuhu ra Jose, mrá mengu de ra hnini Arimatea de ra hai Judea. Nu'á mrá nda nehe de ra hmunts'a nda gá xodyo.

⁵¹ Pe nu'á mi tø'mi da hyandua rá hmanda Ajuá, hangue nu'á himbi ne bi mfaxui yá mindaui ngu nú'a xqui ncohi' ja yá hmunts'i.

⁵² Hangue nu'á bi ma bá c'a'tsa ra Pilato pa bá apabi ra nsequi da 'yacua rá ndo'yo ra Jesu.

⁵³ Nepu bi ca'ma ja ra pont'i, bi mant'a co 'nara hogá dutu, ne bá pëgui ja 'nara 'ra'yo nt'agui nú'a xqui

thoca ja 'nara medo, y ja nú'a ra nt'agui'á hinxqui nt'aguini ni 'nara ja'i.

⁵⁴ Y nura pa'a go mrá pa dega nthoqui, ne ya mi ma da mudi ra pa dega tsaya.

⁵⁵ Ha nuya 'béhñá nú'u xqui dëna ra Jesu desde Galilea bi ma pa bá handa habu xqui t'agui ra Jesu ne hanja xqui 'becuabi rá ndo'yo.

⁵⁶ Ha nu mi menga ja yá ngu'u, bi hyoca 'raya hoga ñuni ne 'raya njots'i. Y bi ntsaya'u nú'a nsabdo ngu mi mānga ra ley.

24

Ra Jesu bi yopa nte de ra du
(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8;
Jn. 20:1-10)

¹ Ra mudi pa de ra semana nú'a ndomingo mi xudi xi 'nitho nú'u ya 'béhñá bi ma pa ja ra nt'agui ne bi hñaxa nú'a ra hoga ñuni xqui hyoqui'u, ne bi meui ma'ra yá mi'béhñá.

² Y nu mi zöni'u bi züdi xqui t'ent'a nú'a ra do xqui jothmá ra nt'agui.

³ Ne bi yët'i ja ra nt'agui'u pe himbi zütuani rá ndo'yo ra zi Hmu Jesu.

⁴ Ne nu'á xi bi du yá mëi ne himi pëte da 'yøt'u, ne mi dämfrei'u bi hyandi mi 'bahni yoho ya 'ñóhø xqui hñe t'axi asta mri huexqui.

⁵ Pe nu'á co ra ntsu bi ñe'mitho, himbi gëxa yá da. Ha nú'u ya 'ñóhø bi 'ñembabi'u:

—¿Hanja e guí hoñhua ja ya nt'agui nú'a te?

6 Hinjo'oua, ya xa yopa nte. Beñhh nú'q bi xi'ahh nú'bhu ngui 'bahh Galilea.

7 Bi 'ñeñ'ahh gue Nú'q To'o e bi Njaqi mi pe'tsi da t'ent'ua ja yá 'ye ya ts'oja*l*'i nu'h to'o mi ma da pont'i'a, pe rá hñupa mi ma da yopa nte'q de ra du.

8 Hangue nu'u bi beni 'bestho de nu'h ya noya xqui xipa ra Jesu.

9 Ha nu mi menc'u de ja ra nt'agui bi ma bá xipa gatho nu'h 'ret'ama'ra ya apostol ne gatho ma'ra nu'h to'o mri dñehmq ra Jesu.

10 Nú'u to'o bi hñq'tsua ra noya ya apostol go ra Maria Magdalena ne ra Juana ne ra Maria rá nanq ra Cobo, ne nu'h ma'ra ya 'behhq.

11 Pe nuyá apostol ra Jesu himbi gamfri'u, ne bi 'ñembabi nu'h ya 'behhq gue xqui 'be yá mfeni.

12 Pe ra Pedro bi nest'ihi bá c'a'tsa ra nt'agui, y nu mi zon'q bi ndoqui bi hyanda mbo ra nt'agui gue honse nu'q ra dutu xqui 'bant'a ra Jesu mi 'bønga 'na lado. Y nu'u bi menga habu mi 'bai, ne himi padi te da beni de nu'q xqui nja.

*Yoho yá nxadi ra Jesu mri ma pa ja ra hnini Emaú
(Mr. 16:12-13)*

13 Guet'q ra pa'q yoho yá nxadi ra Jesu mri ne ra 'ñu mri ma pa ja ra hnini Emaú, mi pe'tsa ngu 'ret'ama'ra kilometro rá ñabu de Jerusale.

14 De mri ne ra 'ñu mi mpetue de gatho nu'q xqui nja.

15 Ha de ts'a mri mpetue de nu'q xqui nja, ra Jesu bi zadi'u ne bi ncompaui má 'ñu.

16 Ne masque mri 'ñoui'u pe himbi za bi badi'u ua go mi gue'q.

17 Ha ra Jesu bi 'yambabi'u ne bi 'ñembi:

—¿Te rá 'be guí 'yo má 'ñu guí mañh? ¿Hanja guí tu ri muih?

18 'Na de gue'u mrá thuhu ra Cleofa bi dädi ne bi 'ñembabi:

—Gatho ya ja'i padi nu'q bi nja nuni Jerusale de nuya pabya. ¿Hanja hinte xcá padigüe?

19 Nepu ra Jesu bi 'ñembabi:

—¿Te 'be'q xa nja?

Y nu'u bi 'ñembabi:

—Ha hinxcá 'yøde de ra Jesu me Nasare, gue'q mi 'nará 'mehni Ajuq, ne mi hanpa rá ts'edi'q pa mi ñq ne pa mi øt'a ya danga t'øt'e ja yá thandi ya ja'i ne Ajuq.

20 Ha nuya ndq gá macja ne nu'h ma ndahu de ma hninihu bi gu ne bi 'yønt'ua ja yá 'ye ra Pilato pa bi manda da tho'q ja 'nara pont'i.

21 Nuje ndí beñhe ne ndí tø'mhe gue go gue'q mi ma da ñanq nu'h dyá me Israelhu, pe xi nubya ya pe'tsa hñu pa xa du.

22 Ha 'raya 'behhq de guecje bi ma maxudi xi 'nitho ja ra nt'agui pa bá c'a'tsi, nepu picaguihe ena gue ya himi 'beni rá ndo'yo ra Jesu.

23 Ne ena gue xqui hyanda 'raya enxe nu'h bi xipi gue ya xqui yopa nte de ra du.

24 Ne de gue'á bi ma 'rama compahe pa bá c'a'tsa ra nt'agui y eñ'á gue bi zədi ngu nú'á xqui māngā ya 'bəhñā, ne eñ'á nehe gue nixi gue'á himbi hyanda ra Jesu.

25 Nepu ra Jesu bi 'ñembabi'á:

—¿Hanja hinxcá beñhá nú'á xcá hñe'thu ja ra Māca T'ofo, ne hanja hinxcá camfrihá nú'á bi māngā yá 'mehni Ajuá?

26 ¿Ha gue hingue mi mahyoni da thogui njabu ra Cristo nú'á xuá mehna Ajuá pa da nda, nepu da yopa menga mahets'i pa da t'umba rá hudi dega nsu?

27 Nepu nu'á bi mədi bi xipabi'á nú'á māngā ra Māca T'ofo habu mā de ra Cristo nú'á rá 'mehni Ajuá pa da nda, desde ra mədi t'ofo de ra Moise ne gatho nú'á bi māngā ma'ra yá 'mehni Ajuá.

28 Ha nu mi zōni nú'á ra hnini habu mri ma'á, ra Jesu bi 'yøt'e ngu mi ma da thoguitho.

29 Nepu nu'á bi zāmi da 'ñoxi con gue'á ne bi 'ñembabi:

—Cohi con guecje, ngue'á ya bi nde ne ya ma da nxuui.

Ha nura Jesu bi yøt'i ja yá ngu'á pa da gohi con gue'á.

30 Ne nu'á bi hñudi ja ra mexa pa da nt'oxi. Nepu ra Jesu bi gá ra thuhme ne bi japabi, ne bi heque pa bi umbabi'á.

31 Nú'á ra ora'á bi bādi'á gue go mi gue'á ra Jesu, pe nu'á 'bestho bi 'meditho de gue'á.

32 Ne mri 'ñembabi'á:

—¡Ne xi majuqni ndí tsahá 'nara johya ja ma corasohá nú'bá mi xicaguihá má 'ñu de ra Māca T'ofo!

33 Nepu nu'á 'bestho bi gá yá 'ñu bi menga pa Jerusale. Ne ja bi zədini nú'á 'ret'ama'ra ya apostol xqui munts'i ne ma'ra ya nxadi.

34 Ne bi t'embabi nú'á yoho:

—Xi majuqni xa yopa nte ma zi Hmuhá, ngue'á ra Simu bi hyandi, ne xa xicaguihe.

35 Nepu nū'á yoho bi metuabi nū'á xqui nja ja ra 'ñu, ne hanja bi bādi'á ra Jesu nura ora mi hyeca ra thuhme.

Ra Jesu 'bahni madetho de yá nxadi

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Jn. 20:19-23)

36 Ts'a mi ñətho de nū'á xqui hyandi'á ne nū'á xqui nja, mi dəmfri'á ra Jesu mi 'bahni madetho de gue'á, ne bi 'ñembabi:

—'Bəhu te rá 'ñentho.

37 Pe nu'á xi bi ntsu, ne mi hu yá māi gue mi handa 'nara thedi.

38 Pe ra Jesu bi 'ñembabi:

—¿Hanja guí tsuhá? ¿Pa te guí beñhá ja ri mfenihá njabu?

39 Hyandga ma 'yəhá ne ma ua, go guecgui drá Jesu. Thangaguihá ne hyandgahá xá hñó, ngue'á 'nara ndəhi hingui pe'tsa ra ngø nixi ra ndo'yo ngu guí hanthá dí pe'tsi.

40 Y nu mi uadi bi māngā njabu, bi 'ñutuabi'á yá 'yé ne yá ua.

⁴¹ Pe nu'á himi tsa da gam-fri ngue'a ngu xqui mpum-fri'á co ra johya, ne himi pa-di te da beni'á. Nu'bú nu'á bi 'ñembabi'á:

—¿Ha gue ja te ga tsihá?

⁴² Nepu nu'á bi umba 'na xeni ra huá xqui hñaxi, ne 'na xeni ra t'afi dega colmena.

⁴³ Y nu'á bi hñani ne bi zi de ja yá thandi'á.

⁴⁴ Nepu bi 'ñembabi'á:

—Ya stá thogui nú'a dá xi'ahá nû'bá ndí 'bá con gue'ahá, ngue'a mi mahyoni da njabá gatho nû'a xa nt'ofa ja rá ley ra Moise, ne nû'a bi mänga ma'ra yá 'mehni Ajuá, ne nû'a mänga ja ya Salmo.

⁴⁵ Nepu nu'á bi xipabi'á nû'a mänga ra Måca T'ofa pa bi za bi zo yá mfeni,

⁴⁶ ne bi 'ñembabi:

—Njaua xa nt'ofa gue ra Cristo nû'a xuá mehna Ajuá pa da ndá, mi mahyoni da du, ne rá hñupa mi mahyoni da yopa nte de ra du.

⁴⁷ Y nehe ena gue co rá ts'edi de rá thuhu'á ma da hmá de gue'a gatho rá ngáni ra ximhai, da mädi de gue-cua Jerusale da ts'ofa ya ja'i gue da ñobri pa dra pumba yá ts'oqui.

⁴⁸ Y nu'ahabya, ma gui damajuñnihá de nuya ya t'ot'e xcá hyanthá.

⁴⁹ Y nugui ma ga pëhn'a'ihá ra Måca Ndáhi nû'a xa ñá't'ahá ma Dada. Pe ja da coháua ja ra hnini Jerusale asta hingui hñáñhá nû'a ra ts'edi'a' ma dua ehe de mahets'i.

*Ra Jesu bi ma mahets'i
(Mr. 16:19-20)*

⁵⁰ Nepu ra Jesu bi zixa gatho yá apostol bi bøni de ra hnini Jerusale pa rí ma'á ja 'nara zi t'úca hnini rá thuhu Betania, y nu'á ja bá juxni yá 'yé pa bi japabi'á.

⁵¹ Y nu mi uadi bi japabi'á, nû'a bi 'uegue de gue'á, bi ts'its'i pa mahets'i.

⁵² Y nu'á 'mefa de xqui xøcambeni ra zi Hmu Jesu, bi mengui'á pa Jerusale co ndunthi ra johya.

⁵³ De guehni nzanthon mi 'bá ja ra ndanija mri xøcambeni Ajuá. Njabá gue'a.

NSANJUA RA MACA HOGA T'ØDE NÚ'A BI 'YOFO NSANJUA

*Ra Noya nū'a mi 'buhui
Ajua bi e b*i*nja'i*

¹ Ante da nja mahets'i ne ra ximhai, nū'a to'o go ra Noya ya mi 'bui, y nu'ā mi 'buhui Ajua, ne nu'ā go gues'e'a Ajua.

² Rá mədi mi othotho gatho nū'a te ja, pe nū'a to'o go ra Noya ya mi 'buhui Ajua.

³ Y Ajua bi 'yent'ua ja rá 'ye'a pa go bi hyoca te gatho ja; y nu'bu nū'ā hinte xa hyoqui, nu'bu hinte di jahma.

⁴ Ne go gue'a to'o ri unga ra te pa nzantho, ne go gue'a ra ñot'i nū'a ri yo'tua yá mfeni ya ja'i.

⁵ Ha nura ñot'ia, ri yot'a ja ra 'bexuuui, ne nura 'bexuuui hinxa za xa ntate.

⁶ Mi 'bui 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Xuua bá pehna Ajua pa da zofo ya ja'i.

⁷ Ne nu'ā bá 'behni pa da damajuani de nū'a ra ñot'i, pa da gamfrihma gatho ya ja'i ngue'a go mri damajuani'u.

⁸ Ra Xuua hingo mi gue'a ra ñot'i, hønse bá 'behni pa da damajuani de ra ñot'i.

⁹ Nú'a to'o go ra ñot'i xi majuani, bá ehe de guecuja ra ximhai ne go gue'a ri yo'tua yá mfeni gatho ya ja'i.

¹⁰ Nú'a to'o bi hyoca ra ximhai, ja bi 'ñe bi 'məcua ja ra ximhai, pe nuya ja'i himbi

bədi ua go mi gue'a to'o bi hyoca ra ximhai.

¹¹ Bá ehma de guecuja rá ximhai'a, pe nuya mengu rá hai himbi numansu'a.

¹² Pe nu'u to'o bi numansu ne bi gamfribi rá thuhu'a, nu'ā bi umbabi ra ts'edi pa bi mbətsi de Ajua.

¹³ Ha nū'a to'o gatho xa gamfri'a, ya xa yopa 'məi ma'ra'yo, hingue dega ji, nixi dega ngø, nixi de rá paha 'nara 'ñøhø, hønse Ajua go gue'a xa 'yøt'e pa xa yopa 'məi.

¹⁴ Nú'a to'o ra Noya bá e bi nja'i, ne bi 'məi con guecju, ne xi mrá hoja'i, ne nzantho mi mənga nū'a majuani. Ne dá handuahe rá nsunda'a, go gue'a rá nsunda Ajua ra Dada nū'a pe'tsa rá 'ra T'u nehe.

¹⁵ Hangue nura Xuua bi damajuani de gue'a ne bi ñants'edi bi 'ñena:

—Go gue'a nū'a ndí xi'ahu, gue 'məfa de gueque mi mada 'ñehu ma'na, nū'a ma'na ja rá nsu, ngue'a nū'ā ya go mi 'bui rá mədi de gueque.

¹⁶ Gathoguihu stá hñnhu de yá hño'a, ne hinhya'mu ri 'betcahu rá hñoja'ia.

¹⁷ Ha nu Ajua xqui hñuxa ra Moise pa go bi 'ñutcahu tengu rá ley'a, pe nubyá bá pehna ra Jesucristo pa bá hñancahu rá hñoja'i, ne nū'a go gue'a bi 'ñudi gatho maxøgue nū'a majuani.

¹⁸ Hinhya'mu to xa hyanda Ajua ra Dada, pe nurá hməca 'ra T'u'a bi 'ñutcahu tengu rá 'məi'a.

*Ra Xuua Xi'tsate bi mä de
ra Jesucristo*

(Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lc.
3:15-17)

¹⁹ Ha nuya ndä gá xodyo
mi 'buhni Jerusale bi mehna
'raya macja ne 'rayá mfats'i'
nú' mi t'embí ya levita, pa
da c'a'tsa ra Xuua pa da
'yambabi ua go mi gue'a ra
Cristo nú'a mi ma da mehna
Ajuá pa da ndä.

²⁰ Ha nura Xuua bi mängä
nú'a majuani, himbi ncöni ne
bi 'ñena:

—Hina, hingo guecagui drá
Cristo.

²¹ Nepu nu' bi 'ñembabi:

—Nu'bú ¿to'o'i? ¿Ha gue go
gue'e grá bádi Elía?

Nu'bú ra Xuua bi 'ñena:

—Hina, hingo guecagui.

Ha nu' bi yopa 'ñembabi
ma'na'qui:

—¿Ha gue go gue'e rá dänga
'mehni'i Ajuá nú'a ma da
'ñehé?

Ha nu' bi dädi ne bi 'ñena:

—Hina.

²² Ha nu' bi 'ñembabi:

—Nu'bú ¿to'o'i ne te ri
'bfigue? Xi da xicje pa ma
ga xiphe nehe nú'u to'o bá
pencahe.

²³ Ha nura Xuua bi
'ñembabi'us:

—Nuga, hønsø 'nadra
'mehni pa ga mängä ja ra
mbonthi nú'u ya noya bi
mängä ra bádi Isaía ne bi
'ñena: "Juañhu rá 'ñu ra
Zidada." Hangue dí xi'ahü,
ntsø'mhü, ngue'a ya xa 'ñepu
pa da ndä.

²⁴ Ha nuya ja'i xqui 'behni
myá fariseo'us.

²⁵ Hangue nu' bi 'yambabi
ra Xuua ne bi 'ñembabi:

—'Bü hingo gue'e grá
Cristo, nixi grá bádi Elía, nixi
rá dänga 'mehni'i Ajuá nú'a
ma da 'ñehé, nu'bú ¿hanja guí
xi'tsate?

²⁶ Ha nura Xuua bi dädi ne
bi 'ñena:

—Nuga bá 'bencagui pa ga
xi'ts'a'ihü co ra dehe. Pe 'bui
'na con gue'ahü nú'a nixi guí
pätuá rá 'befi.

²⁷ Go gue'a bra 'befa de
gueque, ne ma'na ra dängui
rá nsu de gueque, nixi dí
'ñepqui ngugui ga xo'tua rá
nthatsthí de yá thiza'a.

²⁸ Njabü bi mängä ra Xuua
nuni ri'nandi de ja ra däthe
Jordá ja ra hai Betabara habü
mi xi'tsate'a.

*Ra T'ca Deti nú'a bá pëhna
Ajuá*

²⁹ Nurá hyax'a ra Xuua bi
hyanda ra Jesu mbra e da
zädi ne bi 'ñembabi ya ja'i:

—Ndi, hyanthü núni bá
pëhna Ajuá, nja ngu 'nara zi
t'ca deti nú'u tho dega hñal'ti,
y go guehni pu'tua yá ts'oqui
ya ja'i.

³⁰ Ne go guehni ndí xi'ahü
mi ma da 'ñehé 'mefá de
gueque ne ma'na ra dängui
rá nsu, ngue'a ya go mi 'bini
rá mudi de gueque.

³¹ Nuga hindí pätuahma
tengu rá 'befini, pe bá
'bencagui ga xi'ts'a'ihü co ra
dehe pa njabü gatho'ihü gyá
me Israelhu da za gui pahü
gue go guehni ra Cristo xpá
mehna Ajuá pa da ndä.

³² Nehe ra Xuua bi mä de
nú'a te xqui nja ne bi 'ñena:

—Nuga dá handa ra Macea Ndahi bá cai de mahets'i ngu 'nara zi domitsu, e bi zədini.

³³ Nuga hindí pətuahmə tengu rá 'bəfini, pe nú'a to'o bá pəncagui ga xi'ts'a'ihə co ra dehe go gue'ə bi 'ñengagui: "Ma gui hyanda ra Macea Ndahi dua cai de mahets'i, e da zədi 'nara zi 'ñøhø pa da 'məhui, y nu'a go gue'ə ma da xi'ts'a'ihə dega Macea Ndahi."

³⁴ Nuga stá handi hangue drí damajuəni gue go guehnii rá T'ə Ajuə.

Yá mədi nxadi ra Jesu

³⁵ Ha nurá hyax'ə ra Xuua mi 'bahni ma'na'qui co yoho yá nxadi.

³⁶ Nepə bi hyanda ra Jesu mi 'yoni ne bi 'ñena:

—Ndi, hyanthə núni bá pəhna Ajuə, nja ngu 'nara zi t'əca dəti nú'ə tho dega hñə'ti.

³⁷ Ha nú'ə yoho yá nxadi ra Xuua mi 'yøde njabə, 'bestho bi dəni'ə ra Jesu.

³⁸ Nepə nura Jesu bi mpənts'i ne bi hyandi mri dəni'ə ne bi 'ñembabi:

—¿Te 'bə grí 'ñehə?

Ha nu'ə bi 'yambabi ne bi 'ñembi:

—Xahnate, ¿habə guí 'bəigue?

³⁹ Nu'bá nu'á bi 'ñembabi:

—Maha pa gui pəhə habə dí 'bəi.

Y bi meui'ə pa bi bədi habə mbi 'bəi'ə. Bi zəni ngu nzənga 'ret'a ne bi 'məhuini gatho ra pa.

⁴⁰ Ha nú'ə yoho ya nxadi xqui 'yøde nú'ə bi məŋga ra Xuua ne xqui dəna ra Jesu, 'na

de gue'ə mrá thuhu ra Andre ne mrá cu ra Simu Pedro.

⁴¹ Nú'ə ra Andre'ə bi ma bá dama c'ə'tsa ra Simu Pedro ne bi 'ñembabi:

—Stá hanthe ne stá pəhe ra Cristo nú'a xpá məhna Ajuə pa da ndə.

⁴² Nepə bi zits'i'ə pa habə mbi 'bə ra Jesu. Ha nura Jesu mi hyanda ra Simu bi 'ñembabi'ə:

—Nu'i grá Simu rá t'ə'i ra Joná. Nubyá go dí hup'a'i grá Pedro. —Nú'ə ra thuhu'ə rí bəni da 'ñena 'nara do.

Ra Jesu bi zofo ra Lipe ne ra Natanael pa dyá nxadi

⁴³ Ha nurá hyax'ə ra Jesu mi beni da ma pa Galilea, pe 'met'o bi ma bá c'ə'tsa ra Lipe ne bi 'ñembabi:

—Bá ehe tengagui pa ma nxadi'i.

⁴⁴ Ha nura Lipe mrá me Betsaida habə mrá mengu ra Andre ne ra Pedro.

⁴⁵ Nepə nura Lipe bi ma bá c'ə'tsa ra Natanael ne bi 'ñembabi:

—Stá hanthe ne stá pəhebya ra Cristo nú'ə mi ma da məhna Ajuə pa da ndə ngu bi 'yofo ra Moise ja ra ley ne ngu bi 'yofo ma'ra yá 'məhni Ajuə maya'bə, ne go gue'ə ra Jesu rá t'ə ra Jose ra me Nasare.

⁴⁶ Ha nura Natanael bi 'ñembabi:

—Pøde hində za da bønga 'na xi di ja rá nsu nuni Nasare.

Nu'bá ra Lipe bi 'ñembabi:

—Maha pa gui hyandi 'bə hingui camfri.

⁴⁷ Ha nura Jesu mi hyanda ra Natanael bra e da zədi bi 'ñena:

—Ndi, hyanthu go guehni 'nara me Israel, nuni xi majuāni camfri Ajuā, y hingrá hyate.

⁴⁸ Nu'bá nura Natanael bi 'ñembabi ra Jesu:

—¿Hanja guí pācagui?

Ha nura Jesu bi 'ñembabi'q:

—Himi xi'atho ra Lipe pa e gui c'āscagui, dá hant'a'i nguī 'bai ja rá ua 'nara 'bai gá igo.

⁴⁹ Nu'bú ra Natanael bi dədi ne bi 'ñembabi:

—Xahnate, nu'i go gue'e xi majuāni rá T'u'i Ajuā, ne go gue'e grá Ndə de ya me Israel.

⁵⁰ Nepu nura Jesu bi dədi ne bi 'ñembabi:

—¿Ha gue guí camfrigui hōnse ngue'q dá xi'a'i gue dá hant'a'i ja rá ua ra igo? Ma gui hyanda ma'ra ya t'øt'e ma'na dya dāngui de nú'q dá xi'a'i.

⁵¹ Ne bi 'ñembabi'q:

—Xi majuāni dí xi'ahu gue ma gui hyanthu da xogui māhets'i, ne gui hyanduahu yá enxē Ajuā di pōts'e ne di cai nuua habu di 'bui Nú'q To'o e bi Njā'i.

2

'Nara nthāti nuni Ncaná de ra hai Galilea

¹ Rá dat'māni bi nja 'nara nthāti nuni ja ra hnini Ncaná de ra hai Galilea, ne xqui zōni de guehni rá nānā ra Jesu.

² Nehe ra Jesu bi zōni de guehni co yá nxadi ngue'q bi ts'ohna ja ra nthāti.

³ Ne de mi 'buhni'q, bi thegue ra vinu, ha nurá nānā ra Jesu bi 'ñembabi'q:

—Ya bi thegue ra vinu.

⁴ Ha nura Jesu bi 'ñembabi rá nānā:

—¿Pa te go guí xicagui? Gue nuga ri 'bēta ma ora pa da hneca ma ts'edi.

⁵ Nepu nurá nānā'q bi 'ñembabi nú'u to mi faste ja ra ngo:

—'Yøthu gatho nú'q da xi'ahuni.

⁶ Ne mi tihni 'rato ya dānga mpothe dega do xqui t'ehni pa mi øt'a ra nt'axqui ya xodoxyo ngu myá nzai'u. Ne cada 'na de nú'u ya mpothe mri 'ñenga yoho o hñu xōni ra dehe.

⁷ Nepu nura Jesu bi 'ñembabi nú'u to'o mi 'yoní mi faste:

—Ñu'tshu ra dehe nuya ya mpothe.

Ha nu'q bi xit'a ra dehe asta habu bi ñuts'i.

⁸ Nepu ra Jesu bi 'ñembabi'q:

—Nubyá, 'ya'tshu ts'u ne hñā'tsuahu ra ndā de nuna ra ngo.

Nu'bá nu'q bi 'yøt'a ngu nú'q bi sipabi'q.

⁹ Ha nú'q ra ndā de ra ngo bi zamacahi nú'q ra dehe xqui t'øt'e da mvinu, y nu'q himi pādi habu xqui 'ñehé nú'q ra vinu, hōnse nú'u ya maste xqui 'ya'tsa ra dehe, go gue'u mi pādi. Hangue nura ndā de ra ngo bi zohna nú'q ra nāvio mi øt'ango,

¹⁰ ne bi 'ñembabi:

—Nzāntho nú'u to'o øt'ango, 'met'o ri unga nú'q ra vinu xá cahi, nepu de ya sta niñā co ra vinu nú'u to'o

xa ts'ohni, ja da t'umba nú'a hingui c̄ahi. Pe nu'i, xcá pe'tsta ra hoga vinu ne hinxcá untho asta núbya ja gá uni.

¹¹ Ra Jesu bi 'yøt'a nú'a rá mædi ra dænga nt'udi nuni Ncaná de Galilea. Ne njabu bi 'yøt'e pa bi hnequi rá nsunda, ne yá nxadi ma'ná bi gamfri gue go gue'a xpá mæhna Ajua pa da nda.

¹² Nepu nura Jesu bi ma pa Ncapernau, ne bi mœui rá nana ne yá cu ne yá nxadi, ne ja bá 'buhni'ya 'raya pa.

Ra Jesu bi 'yenga nú'ya mri mpa mbo ra ndanija

(Mt. 21:12-13; Mr. 11:15-18; Lc. 19:45-46)

¹³ Nepu de guehni ra Jesu bi ma pa Jerusale ngue'a mi mada dat'a ra pa de ra pascua 'nará ngo de ya xodyo.

¹⁴ Ne bi hyanda 'raya ma mi 'buhni ja ra patio de ra ndanija, 'ra mi pa ya ndamfri, 'ra mi pa ya dëti, ha nu ma'ra mi pa ya domitsu; ne mi huhni 'ra to'o mi pata ya boja.

¹⁵ Hangue nura Jesu bi met'a 'nara nthähi pa bi 'yeni co ya mfei nuya mbo'oni de mbo ra ndanija mahyegui co ya ma, nehe bi xamba yá boja nú'ya to'o mi pata ya boja, ne bi pants'ua yá mexa,

¹⁶ ne bi 'ñembabi nú'ya to'o mi pa ya domitsu:

—jäcjä pa thi ri domitsuhu, oja guí huxhæua ri 'mahu mbo rá ngu ma Dada!

¹⁷ Ha nuyá nxadi bi beni gue njabu xqui t'ofo ja ra Mäca T'ofo habu ena: "Xi dí te ma vida pa ga sup'a'i ri ngu."

Ne nuyá nxadi bi zo yá mfeni gue nú'ya noya mi mæ de ra Jesu.

¹⁸ Ha nuya nda gá xodyo bi 'ñembabi ra Jesu:

—¿Te ma dænga nt'udi da za gui 'ñutcahe pa ga pæhe to rá nssequi'a pa guí øt'a njabu?

¹⁹ Nu'bá ra Jesu bi dædi ne bi 'ñembabi'ya:

—'Bü gui yø'thü nuna ra nijä, nuga co hñupa ga yopa 'ba'ma ma'ná'qui.

²⁰ Nu'bá nu'ya bi 'ñena:

—Ñotema'rato njeya pa bri 'ba'ma nuna nijana, ¿nepu nu'i guí ena gue co hñupa ma gui yopa 'ba'ma ma'ná'qui?

²¹ Pe nú'a ra nijä mi mængära Jesu, mi mæ de rá ndo'yo sehe'a.

²² Ha nu de mi nanga ra Jesu de ra du, nu'bá yá nxadi bi beni'ya nú'ya noya xqui mæñ'a. Hangue bi gamfri'ya gue bi njabu ngu nú'a xqui t'ofo ja ra Mäca T'ofo, ne ngu nú'a xqui mæns'e'a gue ma da yopa nte.

Ra Jesu patuatho yá mfeni gatho yaja'i

²³ Ha nu de mi 'buhni ra Jesu nuni Jerusale ja ra ngo de ra pascua, ndunthi ya ja'i bi gamfri gue go mi gue'a bá pæhna Ajua pa da nda, nguetho nu'ya bi hyanda ya dænga nt'udi mi øt'a.

²⁴ Pe nura Jesu himi ne da 'ñou'i'ya ngue'a mi patuatho yá mfeni'ya.

²⁵ Ne himi honi'a to'o da xipabi tengu yá 'mæi ya ja'i, ngue'a nu'á mi patuase yá mfeni'ya.

3

Ra Jesu ne ra Nicodemo

¹ Ha mi 'bá 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Nicodemo mrá ndá de ra hmunts'a ndá gá xodyo, ne mrá fariseo.

² Nu'á bi ma dega xuui pa bá c'á'tsa ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—Xahnate, dí pahe gue Ajua xpá mëñ'a'i pa gui xancaguihe, ne gui 'bá con gue'a, ngue'a 'bá hingrí 'bahma con gue'a hinda za gui 'yothma nuya danga nt'udi guí òt'e.

³ Ha nura Jesu bi dädi ne bi 'ñembabi:

—Xi majuani dí xi'a'i, nu'a tó'o hinda yopa 'mái ma'ra'yo hinda za da 'má ja rá hmanda Ajua.

⁴ Nu'bá ra Nicodemo bi 'ñembabi:

—¿Hanja da za 'nara ndaxjua ja'i da yopa 'mái ma'ra'yo? ¿Ha gue da za da yopa yut'a ja rá mui rá naña ne da yopa 'mái?

⁵ Ha nura Jesu bi dädi ne bi 'ñembabi:

—Xi majuani dí xi'a'i, nu'a tó'o hinda 'mái de ra dehe ne de ra Måca Ndáhi, hinda za da yut'a ja rá hmanda Ajua.

⁶ Nuto gatho bi mbåtsi dega ja'i, gue'a 'nara ja'i, ha nu'a tó'o bi yopa 'mái ma'ra'yo dega Måca Ndáhi, gue'a 'bá dega hogá ndáhi.

⁷ Oguí 'yø ngue'a dí xi'a'i gue mahyoni gui yopa 'bá ma'ra'yo.

⁸ Nura ndáhi 'yo habáraza, ne gui øde bá, pe hinguí padi habá brí 'ñehe nixi habá rí ma. Njabá nehe ra Måca

Ndáhi nú'a ri mpéfi ja yá mfeni nuto gatho xa 'mái ma'ra'yo de gue'a.

⁹ Nu'bá bi dädi ra Nicodemo ne bi 'ñembabi:

—¿Pe hanja da za da njabú?

¹⁰ Ha nura Jesu bi dädi ne bi 'ñembabi:

—¡Conque grá xahnate de Israel ne hinguí padi nuya ya t'òt'e!

¹¹ Xi majuani dí xi'a'i, dí mäñhe nú'a dí pahe, ne dí damajuanihe de nú'a stá hanthe, pe nu'ahá hinguí ne gui camfrihu núa dí damajuanihe.

¹² 'Bá hinguí camfrihu núa dí xi'ahá de nú'a jaua ja ra ximhai, nu'bá ¿hanja da za gui camfrihu 'bá ga xi'ahá ya t'òt'e de mahets'i?

¹³ Ni 'nara meximhai hinxá ma mahets'i pa bá há ra noya de ya t'òt'e de guehni, hønsé nú'a to'o bá cai de mahets'i, go gue'a Nú'a To'o e bi Nja'i, go gue'a mä de ya t'òt'e de mahets'i ngue'a ja ra men-guni.

¹⁴ Y Nú'a To'o e bi Nja'i ma da t'ò'tuabi ngu bi 'yøt'a ra Moise bi pø'tsa ra qu'eñá dega bøja maña ja 'nara za nu de mi 'bá ja ra 'yo'mtha, njabá nehe mahyoni dra 'bø'tse maña ja 'nara za Nú'a To'o e bi Nja'i.

¹⁵ Pa njabá nuto gatho da gamfri'a hinda 'medi, ma da më'tsa ra te pa nzantho.

Ajua mädi gatho ya ja'i de ra ximhai

¹⁶ Ajuá xi bi mädi nts'edi gatho ya ja'i de ra ximhai, hangue bá pøhna rá 'ra T'á, pa

nuto gatho da gamfri'á hinda 'medi, nú'á ma da me'tsa ra te pa nzantho.

¹⁷ Ajuá bá pehna rá T'á pa guecua ja ra ximhai pa da pohø ya ja'i, hingue pa da mèhni'á ja ra nidu.

¹⁸ Nu'á tó'o camfri'á hinda 'behna ja ra nidu, pe nu'á tó'o hingui camfri'á, gue'á ya xa t'ë'mbi pa dra 'behna ja ra nidu, ngue'á hinxa gamfribi rá thuhu rá 'ra T'á Ajuá.

¹⁹ Nu'á ma dra 'behna ja ra nidu ngue'á ra ñot'i bi zøhø ja ra ximhai, pe nu'á ma'na ri ho da 'mata ja ra 'bexuui ngue'á hingui ho nú'á ñot'e'u.

²⁰ Nuto gatho ñot'a ya t'ñot'e hingui ho, ri utsa ra ñot'i ne hingui cuat'a ja ra ñot'i ngue'á tsu da hnequi yá ts'o'befi.

²¹ Pe nu'á tó'o ñot'a ngu nú'á mængä majuqani, gue'á cuat'a ja ra ñot'i pa da hnequi gue nú'á ñot'e, ñot'e co rá ts'ëdi Ajuá.

Rá Xuua Xi'tsate bi yopa ma de ra Jesu

²² Nepu 'mefa ra Jesu bi ma pa ra hai Judea co yá nxadi, ne ja bá 'buini'á 'raya pa, ne bá ñot'a ra sistehe de guehni.

²³ Ne nura Xuua mi ñot'a ra sistehe nuni Enón gueta Salim, ngue'á xi mi ja ndunthi ra dehe de guehni, ne mi pa ya ja'i pa mri nxistehe'u.

²⁴ Ne ra Xuua hinxqui jot'atho ja ra fadi.

²⁵ Ha nuyá nxadi ra Xuua mi ntsanoyaui 'rayá mixodyoui de ra sistehe pa ra nt'axqui.

²⁶ Nepu bi ma ya nxadi bá c'á'tsa ra Xuua ne bi 'ñembabi:

—Xahnate, nu'i gá damajuani de nú'á ra 'ñøhø gá nuui ri'nandi ra døthe Jordá, ha nubyá bí ñot'a ra sistehe nehe, y gatho ya ja'i pa ja rí mani.

²⁷ Nu'bá ra Xuua bi dødi ne bi 'ñembabi'á:

—Hinda za te da mese 'na 'bu Ajuá hingo da 'bepa 'na.

²⁸ Nu'ahá ya xcá 'yøhá stá mæ gue hingo guecagui drá Cristo nú'á xpá mèhna Ajuá pa da nda, hønse bá pencagui pa go ga 'met'o de gue'á.

²⁹ Nja ngu 'nara 'ñøhø to'o ri nthätui 'nara 'behñá, go gue'á rá 'behñá'á. Ne nurá amigo nú'á ra 'ñøhø ra medinthäti di 'bahui ne ñots'e te mæ, ne da johya'á nu stí 'yøtua rá noya ne sta hyandi da meui rá 'behñá. Njabu nehe xi drí johya ngue'á dí ñode de nú'á bí ñot'a ra Jesu, ne ngue'á dí ñode gue ndunthi ri dæni'á.

³⁰ Ngue'á nu'á mahyoní ma'na go da nja rá nsu'á, ha nugua da uadi ma nsu.

Rá T'á Ajuá nú'á bá ehe de mahets'i

³¹ Ngue'á nu'á xqui 'ñehé de mahets'i, hangue ma'na ja rá nsu de gatho, pe nu ngugui drá ja'itho de ra ximhai, hangue dí pødi nsøcta nú'á ya t'ñot'e jaua ja ra ximhai.

³² Y nú'á go gue'á mæ de nú'á te xpá hyandi ne de nú'á te xpá 'yøde nuni mahets'i, pe masque njabu, hinto camfribi nú'á mæñ'á.

³³ Pe nu'ā tó'o da gamfribi
nú'ā māñ'ā, nehe mā gue
Ajuā māngā majuani.

³⁴ Ngue'ā nurá T'u Ajuā xpá
mehni māngā nú'u ya noya
bá xipabi Ajuā, ngue'ā nu'ā
xa umba maxøgue rá ts'edi ra
Maca Ndāhi.

³⁵ Ajuā ra Dada xi di mādi
rá T'u, hangue xa 'yent'ua
gatho ja rá 'yε'ā.

³⁶ Nu'ā tó'o camfri ra T'u, go
gue'ā pe'tsa ra te pa nzāntho,
pe nu'ā tó'o hingui ne da gam-
fri ra T'u, hinhya'ma da zu ra
te pa nzāntho, hōnse rá cuε
Ajuā ma da zu'di'ā.

4

*Ra Jesu bi zofo 'nara 'behñā
me Nsamaria*

¹ Ha nura Jesu bi bādi gue
nuya fariseo xqui 'yøde'u gue
ma'na mi ndunthi yá nxadi'ā
ne ma'na mi øt'a ra sistehe'ā
que ra Xuua.

² Masque ra Jesu hingo
mi øt'a ra sistehe'ā, pe nuyá
nxadi ha.

³ Y nu mi 'yøde ra Jesu gue
mi hmāngā njabu, bi bøni de
guehni Judea pa bi mengui
Galilea.

⁴ Ne mi pe'tsi da 'randa
Nsamaria.

⁵ Ne bi zønga ja ra t'uca
hnini Sicar de Nsamaria
guetbu habu mi o rá hai ndu
ra Cobo nú'ā xqui zocua ndu
ra Jose rá t'u.

⁶ Ne ja mi jani 'nara poso
nú'ā bi gohui rá thuhu ra
Cobo. Nepu nura Jesu ja bi
ntsayani ngue'ā xqui zabi ja
ra 'ñu. Y ya mi ngu nzāngā
'rato nde.

⁷ Nepu de guehni bi
zøhø 'nara 'behñā mrá me
Nsamaria, e da 'yat'a ra dehe
ja ra poso. Ha nura Jesu bi
'yadi ne bi 'ñembabi:

—'Raca ts'h ra zi dehe ga tsi.

⁸ Ha nuyá nxadi'ā xqui ma
tai pa da dai te da zi'u.

⁹ Y nú'ā ra 'behñā me
Nsamaria bi 'ñembabi ra Jesu:

—¿Hanja guí acagui ra dehe,
gue nu'i grá xodyo ha nuga
drá me Nsamaria?

(Bi 'ñembi njabu ngue'ā ya
xodyo himi tsa nixi da ñaui ya
me Nsamaria.)

¹⁰ Nu'bá ra Jesu bi dādi ne
bi 'ñembabi:

—Nu'bá gri pahmā nú'ā
unga Ajua, ne 'bá gri pahmā
nú'ā to'o a'a'i ra dehe, nu'bá
go xcá 'yacagui, ne nuga stá
'ra'a'i ra dehe dega te pa
nzāntho.

¹¹ Ha nura 'behñā bi
'ñembabi:

—Ndada, hingrí hñā con te
gui 'yat'a ra dehe, ha nura
poso xá hñé. Nu'bá, ¿habu ja
nú'ā ra dehe dega te guí en-
gagui?

¹² ¿Ha gue ma'na ja ri
nsugue que ndu ma dadahu
ra Cobo, nú'ā to'o bi zogahe
nuna poso? Y nu'ā ja mi
tsitheua co yá t'u ne co yá
mbo'oni.

¹³ Nu'bá nura Jesu bi dādi
ne bi 'ñembabi:

—Nuto gatho da zi nuni ra
dehe da yopa zu ra nduthe.

¹⁴ Ha nu'ā tó'o da zi nú'ā
ra dehe dí ungá, hinhya'ma
da yopa zu ra nduthe, ngue'ā
nú'ā ra dehe ga umbabi, da
nja ngu 'nara pøthe ja rá

coraso, di pøhø pa da umba ra te pa nzantho.

15 Nu'bá nura 'bøhñä bi 'ñembabi:

—Ndada, 'raca ts'ü de nú'a ra zi dehe pa hinhya'mü da yopa züca ra nduthe, ne pa hinhya'mü ga eheua ma'na'qui ga 'ñai.

16 Ha ra Jesu bi 'ñembabi:

—Gue da rí ma ua tsi ri dame.

17 Nu'bá nú'a ra 'bøhñä bi dädi ne bi 'ñembabi:

—Jo'o ma dame.

Ha nura Jesu bi 'ñembabi:

—Majuani nú'a guí ma gue jo'o ri dame.

18 Pe xcá pe'tsa cut'a ri dame ne nú'a ra 'ñohø guí 'bøhuibya, hingo ri dame'a. Hangue majuani nú'a guí ma gue jo'o ri dame.

19 Nu'bá nura 'bøhñä bi 'ñembabi:

—Ndada, pøde go gue'e 'nará 'mehni'i Ajuä.

20 Nu'bá te xi guí mangue de ndu ma dadahü bi xøcambeni Ajuä nuni ja ra t'øhoni, ha nu'ahü gyá xodyohü guí mañhu gue mahyoni dra søcambeni Ajuä nsøctho de guehni Jerusale.

21 Ha nura Jesu bi 'ñembabi:

—Naná, camfri nú'a dí xi'a'i, gue ma da zø ra pa gui xøcambeniha Ajuä ra Dada pe ya hinga nuni ja ra t'øhø, nixi de guehni Jerusale.

22 Nu'ahü hinguí pahü nú'a guí xøcambeniha. Pe nuje hä, dí pahü nú'a dí xøcambenihe, ngue'a ra pøhøte bá ehe de ja ya xodyo.

23 Mi ma da zø ra pa y ya bi zøhø gue nu'ü tó'o xi majuani da xøcambeni Ajuä ra Dada, ma da xøcambeni dega jamfri ne ngu rí 'ñehe. Ne Ajuä ra Dada ri ho dra søcambeni'a njabü.

24 Ajuä go gue'a dega Ndahi ne hingui hnequi, hangue nu'a tó'o da xøcambeni'a, mahyoni da xøcambeni dega jamfri ne ngu rí 'ñehe.

25 Nu'bá nura 'bøhñä bi 'ñembabi:

—Nuga dí pødi gue ma da 'ñehe ra Mesía go ra Cristo nú'a ma da mehna Ajuä pa da nda. Ne nu stí zø'a gatho go ma da xicjü'a.

26 Ha ra Jesu bi 'ñembabi:

—Nuga go guecsë dí ñaquibya.

27 Y nura ora'a bi zøhø yá nxadi, ne nu'ü bi 'yø ngue'a ra Jesu mi ñäui 'nara 'bøhñä. Pe nu'ü hinte bi 'yambabi ra Jesu te mi ambabi nixi hanja mi ñäui'a.

28 Nu'bá nura 'bøhñä bi zopü rá xøni ne bi menga ja ra hnini ne bi 'ñembabi nú'ü mi 'bøhni:

29 —Maha ma gui hyanthü nú'a to'o xa xictho te gatho stá øt'e. ¿Ha hingo di gue'a ra Cristo 'bü, nú'a mi ma da mehna Ajuä pa da nda?

30 Nepü nuya ja'i'ü bá ehe pa e da c'a'tsa ra Jesu.

31 Ha nu mi ma nú'a ra 'bøhñä, nuyá nxadi ra Jesu bi bantebi ne bi 'ñembabi:

—Xahnate, bá e gui ñuni.

32 Pe nu'ü bi 'ñembabi'ü:

—Dí pe'tsa 'nara hñuni ma ga tsi, nú'a nixi guí pahü.

33 Ne nuyá nxadi bi 'ñémbabi'ü 'na ngu 'na:

—¿Ua to xpá hñampi te da zi 'bú?

34 Ha ra Jesu bi 'ñembabi'ü:

—Numa hñuniga gue'ä ga ø'tuabi rá paha nú'ä to'o bá pencagui ne ga pepa rá 'bëfi asta hinga juati.

35 Gui mañhu gue di 'bë goho nzanä pa da nja ra sofo, ¿ha ngue ha? Pe nuga dí xi'ahü: Ndi, hyanthü ya 'bot'i ya xa ñats'i pa da sofo.

36 Nuya xofo hñani yá thahä ne juts'i 'nara hoga sofo. Hangue nuya xofo ma da johyaui ya mot'i. Njabütho nehe nú'ü to'o da tanga ma noya, ma da hñanga yá thahä ne da munts'a ya ja'i pa da me'tsa ra te pa nzantho.

37 Nja ngu enga ya ja'i: "Na'ño to'o pot'i, 'na'ño to'o xofo."

38 Hangue nuga stá peñ'a'iħü pa gui muntshü ya ja'i, ngu 'nara sofo nú'ä hinxcá pefihü. Ma'ra xa mpesi, ha nu'ahä guí xopabihü yá 'bot'i'ü.

39 Ne ndunthi ya mengu nú'ä ra hnini'ä de Nsamaria bi gamfri gue ra Jesu go mi gue'ä xqui mëhna Ajuä pa da ndä, ngue'ä nura 'bëhñä xqui damajuani ne xqui 'ñena gue nu'ä xa xiptho gatho nú'ä te xqui 'yøt'e.

40 Hangue nu mi zøhni ya me Nsamaria habü mi 'bü ra Jesu, bi bantebi gue da 'muhui'ü, hangue nu'ä bi 'muhui'ü yo pa.

41 Ne xi ndunthi ma'ra bi gamfri ra Jesu ngue'ä go mi zofose'ä.

42 Ha nu'ä bi 'ñembabi nú'ä ra 'bëhñä:

—Nubyá dí camfrihe hingue hönse ngue'ä go gá xicje, dí camfrihe ngue'ä ya stá øsehe te xa ma, ne dí pahë gue xi majuani go guehni ra Pøhöte de ya ja'i gatho rá nguni ra ximhai.

Ra Jesu bi 'yøthebi rá t'ü 'nará dñanga maste ra ndä

43 Ha nu mi thogui nú'ü yo pa, ra Jesu bi ma pa ja rá hai Galilea.

44 Ne nu'ä xqui mänsë ne xqui 'ñena: "Ni 'nará 'mehni Ajuä hingui hnumansu ja rá hai."

45 Ha nu mi zønga Galilea'ä nuya mengu de guehni bi umba ntsaya ngue'ä xqui hyandi'ü gatho ya dñanga nt'udi xqui 'yøt'e'ä nuni ja ra ngo Jerusale, ngue'ä nehe nuya mengu rá hai xqui ma ja nú'ä ra ngo'ä.

46 Nepü nura Jesu bi yopa zønga ma'na'qui nuni Ncaná de Galilea habü xqui 'yøt'e da mvinu ra dehe. Y nuni Ncapernau mi 'bëhni 'nará dñanga maste ra ndä ne mri hñenga rá t'ü.

47 Y nu'ä bi 'yøde gue ra Jesu xqui menga de Judea ne ya xqui zønga Galilea, hangue bi ma há mi 'bë'ä pa bá bantebi da meui ja rá ngu pa da 'yøthebi rá t'ü ngue'ä ya mi nedu hmähä.

48 Nu'bü ra Jesu bi 'ñembabi:

—Nu'bu hingui hyanthu ya danga nt'udi ne ya danga t'ot'e, hingui camfrihu.

⁴⁹ Ha nura danga maste bi 'ñembabi:

—Ndada, maha, pa hindu du ma zi t'u.

⁵⁰ Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi:

—Grí ma, ya 'bai xá hñó ri t'u.

Ha nu'á bi gamfri nú'á bi xipa ra Jesu, ne bi gu rá 'ñu bi má.

⁵¹ Y de mri ne ra 'ñu bi 'ñe yá 'bego bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Ya 'bai xá hñó ri t'u.

⁵² Hangue nu'á bi 'yambabi'ú ne bi 'ñembabi:

—¿Te ma ora bi medi bi tsayabi ra hñeni?

Ha nu'á bi 'ñembabi:

—Mande ngu nzanga yoto bi tsayabi ra nzø.

⁵³ Nu'bú nura dada bi bení gue mi gue'á ra ora xqui xipabi ra Jesu gue ya mi 'bai xá hñó rá t'u. Hangue nu'á ne gatho nú'á mi 'bai ja rá ngu bi gamfri gue ra Jesu go mi gue'á xqui mehna Ajuq pa da nda.

⁵⁴ Go gue'á rá ñoho ra danga nt'udi bi 'yot'a ra Jesu nuni Galilea ne go bi 'yot'e'á de bá penga Judea.

5

Ra Jesu bi 'y^othe 'nara ts'onate nuni Betesda

¹ Nepu 'mefa bi nja 'nará ngo ya xodyo nuni Jerusale, ne ra Jesu bi mani.

² Y de guehni Jerusale mi ja 'nara mothe xqui thu'mbabi rá thuhu Betesda de ra hñaqui ebreo, habu mi ja cat'a ya porta, ne mi

gueta ra gosthi hnini habu mi thu'mbabi ra 'Ñu gá Ma'yo.

³ Ha mi 'boni ndunthi ya da'thi, ya goda, ya doua, ne ma'ra ya ts'onate mi to'mi rá nhuat'i ra dehe.

⁴ Ngue'á ja ra ora mi caini 'nará enxe Ajuq ja ra mothe pa mi uant'a ra dehe. Ne nu'á tó'o rá medi mi cat'a mbo ra dehe ora dra huant'i, nú'á go gue'á mi ñani de nu'araza ra hñeni mi pe'tsi.

⁵ Ha mi 'buhni 'nara 'ñohø ya mi pe'tsa 'natema'ret'a ma hñato njeya de mri hñeni.

⁶ Ha nura Jesu bi hyandi mi 'beni ne bi badi gue ya'bu xqui njabu, ne bi 'ñembabi:

—¿Ha guí ne gui ñani?

⁷ Ha nura da'thi bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Ndada, jo'o to'o da catcagui mbo ra mothe nura ora sta huat'a ra dehe, ha nura ora ga Nehmá ga cat'i nu ma'na da dama 'met'o de gueque.

⁸ Hangue ra Jesu bi 'ñembabi:

—Nangui, juxa ri mfidi ne 'yo.

⁹ Nu'bú nura 'ñohø'á 'bestho bi ñani, ha bi guxa rá mfidi ne bi 'ño. Ha nura pa'a mrá pa dega tsaya.

¹⁰ Hangue ya ndá gá xodyo bi 'ñembabi'á:

—Núbya rapaña go ra pa dega tsaya, ne ma leyhu hingui unga nsequi gui hñaxa ri mfidibya.

¹¹ Ha nú'á ra 'ñohø xqui ñani bi dadi ne bi 'ñembabi'ú:

—Nú'q to'o bi 'yøthegui go gue'q bi xicagui gue ga juxa ma mfidi ne ga 'yo.

12 Nepu nu'q bi 'yambabi:

—¿To'o bi xi'a'i gui juxa ri mfidi ne gui 'yo?

13 Ha nú'q ra 'ñøhø xqui ñani himbi badi to'o xqui 'yøthe'a, ngue'q mi 'buhni ndunthi ya ja'i y nura Jesu ya xqui ma.

14 'Mefa ra Jesu bi hyonga nú'a ra da'thi mbo ra ndanija ne bi nthuei ma'na'qui ne bi 'ñembabi:

—Nu'i ya xcá ñani. Ya oxqui ma gui yopa 'yøt'a ya ts'oqui ma'na'qui, pa hingui thogui ma'ra ya ts'othogui ma'na strá nts'o.

15 Nepu nura 'ñøhø'q bi ma bá xipa ya nda gá xodyo gue go mi gue'q ra Jesu xqui 'yøthe'a.

16 Hangue por gue'q ya nda gá xodyo xi mi utsa ra Jesu, ne xi mi ne da hyohma, ngue'q nu'q mi øt'a ya danga nt'udi de nuya pa dega tsaya.

17 Nu'bá ra Jesu bi 'ñena:

—Ajuq ma Dada hingui tsaya di mpefi, njabuthogui nehe hindí tsaya.

18 Hangue nuya nda gá xodyo ma'na xi mi 'ramanu da hyohma, ngue'q nu'q himi øta ra ley nú'q mi ma de ra pa dega tsaya, ne ngue'q mi ma gue Ajuq mrá Dada'q, y njabu mri nhycuaui Ajuq.

Ra Jesu ma de rá ts'edi xa umba Ajuq rá Dada ngue'q go gue'q rá T'u'a

19 Hangue ra Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi'q:

—Xi majuqni dí xi'ahq, hinda za te da 'yøt'ase rá T'u Ajuq. Ngue'q nu'q handi te gatho øt'a Ajuq rá Dada, y nú'q handi gue'q øt'e nehe, ngue'q te gatho øt'a rá Dada, gue'q øt'a ra T'u nehe.

20 Ajuq ra Dada xi madi rá T'u, ne utuabi te gatho øt'e'a. Ne ma da 'ñutuabi yá 'befi ma'na dyá dangu que nú'q xcá hyanthu, pa xi gui 'yøhu.

21 Ajuq ra Dada juxa gatho nú'u xa du ne umbabi'q ra te. Njabu nehe rá T'u'a umbabi ra te to'oraza nú'q go da ne'a.

22 Ajuq ra Dada hingui ha'mba nguenda ni 'nara ja'i, nguetho gatho xa 'yent'ua ja rá 'ye rá T'u pa go da hñaq'mba nguenda'q,

23 pa njabu gatho ya ja'i da numansu ra T'u ngu di numansu'q Ajuq rá Dada. 'Bu to'o hingui numansu ra T'u, nehe hingui numansubi rá Dada nú'q to'o bá pehni.

24 Xi majuqni dí xi'ahq: Nu'q tó'o huxa nt'ode nú'q dí ma ne camfri Ajuq nú'q bá pencagui, pe'tsa ra te pa nzantho, ne hinda 'behna ja ra nidu, ngue'q nu'q ja ra uenda ya xa du ne xa yopa nte pa da me'tsa rá te pa nzantho.

25 Xi majuqni dí xi'ahq, ma da zø ra pa ne majuqni nubya ya ja, gue nú'u xa du da 'yøde nú'q mangá rá T'u Ajuq, ha nu'u tó'o da hñuxa nt'ode ma da nja yá te pa nzantho.

26 Ngue'q Ajuq ra Dada hasé ra ts'edi pa da unga ra te pa nzantho. Njabu nehe rá T'u bi umba ra ts'edi pa da unga ra te pa nzantho nehe.

²⁷ Ne xa 'yεnt'ua ja rá 'yε rá T'ʉ pa go da hñã'mba nguenda gatho ya ja'i de ja ra ximhai, ngue'a go gue'a Nú'a To'o e bi Nja'i.

²⁸ Oguí 'yøħʉ ngue'a dí xi'a'l ihʉ njabu. Ngue'a ma da zø ra pa nuto gatho xa du ma da 'yøde sta ña rá T'ʉ Ajuá.

²⁹ Y nú'u to'o gatho xa 'yøt'a nú'a xá hñó ma da nangui pa da nja yá te pa nzantho, ha nu'u tó'o xa 'yøt'a nú'a hingui ho ma da nangui pa da 'bəhna ja ra nidu.

'Bʉi to'o damajuani de ra Jesu'

³⁰ Nuga hingui tsa te ga øt'ase. Nú'a xicagui ma Dada, gue'a dí øt'e, ne dí øt'a ra ts'utbi ngu di 'bepqui, ne nura ts'utbi'a go gue'a xá hñó ngue'a dí ø'tua rá paha ma Dada nú'a to'o bá pencagui, hingo dí øt'a nú'a go ma pahasega.

³¹ 'Bʉi nuga gra mānse to'ogui, hinte da muui nú'a ga ma.

³² Pe 'bʉi 'na to'o damajuani to'ogui, ne dí pādi gue nū'a māñ'a xi di muui.

³³ Nu'ahʉ xcá penhʉ ya 'mehni pa da 'yambabi ra Xuua de gueque, y nu'á bi damajuani to'ogui ne bi xi'ahʉ nū'a majuani.

³⁴ Pe pa gueque ni 'nara ja'i hindí honi to'o da dādi por gueque. Nuga hønse dí ben'ahʉ nū'a bi māngā ra Xuua, qué pa gui mpøħøħu.

³⁵ Ra Xuua gue'a mi nja ngu 'nara ñot'i, mi yo't'a ri mfenihʉ de nū'a mi xi'ahʉ.

Ha nu'ahʉ, gá 'yødeħʉ co ra johya nū'a te mi ma, pe hønse 'raya zi patho.

³⁶ Nuga dí pe ya 'bəfi ngu xa 'racagui Ajuá ma Dada ga juadi ga pəfi, y nuya 'bəfi dí pəfi go gue'ʉ damajuani gue go Ajuá xpá mencagui. Y nuya 'bəfi'ʉ ma'ná ya dāngui pa da fādi to'ogui que nū'a bi māngā ra Xuua de gueque.

³⁷ Ma Dada to'o bá pencagui go gue'a damajuani to'ogui, masque hinhya'mʉ xcá 'yøħʉ xa ña'a nixi xcá hyanthu tengu'a.

³⁸ Ne nurá noya'a hinxa zoda ri mfenihʉ, nguetho nu'ahʉ hinxcá camfriguihʉ gue nuga go rá 'mehnigui'a. 'Bʉ xcá camfriguihʉhmá, nu'bá gri pāħmāħʉ te rí bønġa ra Mäca T'ofo.

³⁹ Nu'ahʉ hinhya'mʉ guí heħʉ ra Mäca T'ofo, xi guí he'ħħu pa xahmá ja guis tsuhmāħʉni ra te pa nzantho, pe hingui tso ri mfenihʉ de nū'a guí he'ħħu, ngue'a ja nura T'ofo'a ja māni de gueque.

⁴⁰ Ha nu'ahʉ hinguí ne guis camfriguihʉ pa da za guis tsuhmāħʉ nū'a ra te pa nzantho.

⁴¹ Nuga hindí māngā njabu pa da 'ñesca ma nsu ya ja'i.

⁴² Dí māngā njabu ngue'a dí pādi gue nu'ahʉ hingrī mādiħu Ajuá.

⁴³ Masque stá ehmá de rá thuhu Ajuá ma Dada, pe nu'ahʉ hinxcá numansuguihʉ. Pe nu'bá 'nara ja'i da 'ñehe de rá thuhuse, nu'bá ha, go guí numansuhu'a.

⁴⁴ Hinguí ne gui camfriguihu ngue'á go 'met'o guí 'ñe'tsua nsuséhu 'na ngu ma'na, hingo guí hoñhu da 'ñe'ts'a ri nsuhu Ajuá nú'a 'natho.

⁴⁵ Oguií beñhu gue go nugá ma ga ñap'a'ihu ja rá thandi Ajuá ma Dada. Nurá ley ra Moise go gue'á ma da ñap'a'ihu, nú'a ts'a guí camfrihu da ñañ'a'ihu.

⁴⁶ 'Bu gri camfrihmahu nú'a bi 'yofo ra Moise, nu'bu gri camfriguihu hmahu nehe, ngue'á nu'á bi 'yofo de gueque.

⁴⁷ Ha nu'bu hinguí camfrihu nú'a bi 'yofo'á, nu'bu ¿hanja da za gui camfrihu nú'a dí mangá?

6

Ra Jesu bi 'uinga thogui cút'a 'mo yaja'i

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44;
Lc. 9:10-17)

¹ Nepu de gue'á ra Jesu bi 'ranga ri'nandi ra ndehe Galilea, nú'a rá thuhu nehe Tiberia.

² Ha mri dëna ndunthi ya ja'ingue'á mi handa ya dänga nt'udi nú'u mi ø'tua ya da'thi mi ñani.

³ Nu'bu ra Jesu bi bøxa ja 'nara t'øhø ne ja bá huhuini yá nxadi.

⁴ Ne ya mi ma da dat'a ra pa de ra pascua 'nará ngo ya xodyo.

⁵ Nu'bu ra Jesu bi hyanda nú'u ya ja'i mi ndunthi xqui deni'a, nepu nu'á bi 'ñemba ra Lipe:

—¿Habu ga tañhu ra thuhme 'bu, pa ga 'uiñhu gatho nuya ja'iyu?

⁶ Ra Jesu xa bi ne bi mangá njabu pa bi nu te xa dädi hmahu ra Lipe, ngue'á nu'á ya mi padisë te mi ma da 'yøt'e.

⁷ Ha nura Lipe bi dädi ne bi 'ñembabi:

—Pøde nixi co yo nthebe denario ra thuhme ga tañhu, hinda uadi, ua 'ra 'na zi xeni da ziyyu.

⁸ Nepu 'nará nxadi ra Jesu mrá thuhu ra Andre, go gue'á mrá cu ra Simu Pedro, bi 'ñembabi ra Jesu:

⁹ —'Bucua 'nara ts'unt'u ha cút'a ya thuhme dega cebada ne yoho ya zi huá, ¿pe te ri maña?

¹⁰ Nu'bu nura Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—Xiphu gatho ya ja'i da hñudi.

Y mi jani 'nara 'bot'ei, ne ja bi hñuhni'u, ne ngu mi cút'a 'mo sehe ya 'ñøhø. Ya 'bëhná ne ya bātsi himi pa 'mede.

¹¹ Nepu nura Jesu bi gu nú'u ya thuhme, ne bi umba njamädi Ajuá de nú'a ra thuhme ma da zi'u, ne ja ngá umba yá nxadi nepu ya nxadi bi umba nuya ja'i mi huhni. Ne guet'atho bi 'yøt'e co nuya zi huá, ne bi zi'u asta xi bi niñá.

¹² Ha nu mi uadi'u, ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—Bá munshu gatho ya zi xeni nú'u bi bongui, pa hinte da 'medi.

¹³ Ha nu'u bi munts'a gatho ya zi xeca thuhme xqui

'bonguabi'ʉ de nú'ʉ cʉt'a ya thuhme dega cebada. Ne bi ñuxa 'ret'amayoho ya 'bøts'e co nuya xeca thuhme bi bongui.

¹⁴ Ha nu mi hyanda ya ja'i nú'ʉ ra danga nt'udi xqui 'yøt'a ra Jesu, nu'á bi 'ñena:

—Xi majuani go guehni rá danga 'mehni Ajuá nú'ʉ mi hmá da 'ñecua ja ra ximhai.

¹⁵ Pe ra Jesu mi pøtho gue mi ne'ʉ da zixhmahá pa da ndahma'ʉ de gue'ʉ, hangue nú'ʉ bi 'yøt'e, bi ma de guehni bi yopa bøxa ma'na'qui ja nú'ʉ ra t'øhø'ʉ ri sehe.

Ra Jesu bi 'ñø maña ra ndehe

(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

¹⁶ Y de mi nde, yá nxadi'ʉ bi ma pa ja ra ndehe.

¹⁷ Nepu de guehni bi yøt'a ja 'nara motsa pa bi ma'ʉ Ncapernau de ri'nandi ra ndehe. Ha ya xmá 'mexuui, ha ra Jesu hinxqui mengtho de ja ra t'øhø.

¹⁸ Ne bi mʉdi bi 'ñø 'nara bunthi xi mri anga ra dehe.

¹⁹ Y ya xqui 'ñø ngu cʉt'a o 'rato kilometro de ja ra dehe, nepu bi hyant'ʉ ra Jesu mbra 'yotho maña de ra dehe pa da e da zʉdi'ʉ, ne nu'ʉ xi bi ntsu.

²⁰ Pe nu'ʉ bi 'ñembabi'ʉ:

—¡Nuga go guecagui, oguí tsuhʉ!

²¹ Nepu nu'ʉ co ra johya bi pø'tsa ja ra motsa ne bi zits'i, ne 'bestho bi zøñ'ʉ co ra motsa ja ra hai habu mri ma'ʉ.

Yaja'i bi hyonga ra Jesu

²² Ha nurá hyax'ʉ nú'ʉ ya ja'i xqui gohni ri'nandi ra

ndehe ne xqui hyandi gue 'nada ra motsa mi 'bahni, ne xqui bødi gue nuyá nxadi ra Jesu bi mase'ʉ ja nú'ʉ ra motsa, ne ra Jesu himbi meui'ʉ.

²³ Ne guetbu habu xqui zi ra thuhme'ʉ nu mi umba njamädi Ajuá nura Jesu, ja bi zøhni ma'ra ya motsa xqui 'ñehe Tiberia.

²⁴ Hangue nu mi hyandi'ʉ gue ya mi jo'oni ra Jesu nixi yá nxadi, nu'bú nu'ʉ 'bestho bi yøt'a ja nú'ʉ ya motsa ne bi ma pa Ncapernau pa da hyonga ra Jesu.

Ra Jesu go ra thuhme dega te

²⁵ Y ja bá tsuhni'ʉ ra Jesu ri'nandi ra ndehe ne bi 'ñembabi'ʉ:

—Xahnate, ¿ha'mʉ gá tsøhø de guecua, desde manxuui o ja nubyia?

²⁶ Ha nura Jesu bi dʉdi ne bi 'ñembabi:

—Xi majuani dí xi'ahʉ, guí hongaguihʉ ngue'ʉ dá 'uiñ'a'ihʉ ne gá niñahʉ, hingue ngue'ʉ gá hyanthu ya danga nt'udi.

²⁷ Guí øthʉ ra ts'edi pa gui tsuhʉ nú'ʉ te gui tsihʉ, pe nu'á 'bestho da thegue. Ma'na xá hñø 'yøthʉ ra ts'edi gui tsuhʉ nú'ʉ ra nzaqui unga ra te pa nzantho, y nu'á hinhyá'mʉ da thegue. Go gue'ʉ ra nzaqui da 'ra'ahʉ Nú'ʉ To'o e bi Njá'i. Ne Ajuá ra Dada xa 'ñu't'a'ihʉ gue xa umba ra ts'edi'ʉ pa da 'ra'ahʉ nú'ʉ ra nzaqui'ʉ.

²⁸ Ha nu'ʉ bi 'ñembabi:

—Nu'bú ¿te mahyoni ga øthe pa njabu da za ga øthe ngu nú'ʉ xa 'bepcahe Ajuá,

pa njabu da za ga tsuhe nú'q
ra nzaqui guí engaguihe?

29 Nepu nura Jesu bi dädi ne
bi 'ñembabi'u:

—Nu'q mahyoni gui 'yøthu
pa da za gui 'yøthu ngu nú'q
xa 'bep'ahu Ajuu, camfrihu
nú'q to'o xpá mehn*i*'q.

30 Ha nuya ja*l*ibi 'ñembabi'q:

—Nu'bu ¿te ma danga
nt'udi da za gui 'yøt'e pa
ga hanthe ne ga camfri'ihe?
¿Nda'q ra danga t'øt'e ma gui
'yøt'egue?

31 Maya'bu ndu ma dadahu
ra Moise mri zi nú'u ma'ru
ndu ma dadahu ja ra
'yo'mtha, y ja bi zini'u ra
thuhme rá thuhu ra maná,
ngu xa t'ofo ja ra Maca T'ofo
habu ena: "Nu'q bá pempabi
ra thuhme de mahets'i pa bi
zi'u."

32 Ha nura Jesu bi
'ñembabi'u:

—Xi majuan*i* dí xi'ahu:
Hingo ra Moise bi umbabi'u
nú'q ra thuhme bá ehe de
mahets'i nú'q bi zi'u. Numa
Dada go gue'q bi mempabi'u.
Y go guet'q bá pen'ahubya
ra thuhme de mahets'i nú'q
unga ra te pa nzantho.

33 Nú'q ra thuhme bá
pen'ahu Ajuu, go gue'q rá
T'u bá cai de mahets'i, ne go
gue'q umba ra meximhai ra
te pa nzantho.

34 Nu'bu nuya ja*l*i bi
'ñembabi:

—Ndada, oxqui ma gui
'betcahe nú'q ra thuhme'q.

35 Ha nura Jesu bi
'ñembabi'u:

—Nuga go guecagui drá
thuhme dega te pa nzantho.
Nu'q to'o da 'ñe da zucagui

hinhy'a'mu da zu ra thuhu,
ha nu'q tó'o da gamfrigui
hinhy'a'mu da zu ra nduthe.

36 Pe nuga ya stá
xi'ahu gue masque ya xcá
hyandgaguihu pe hinguí
camfriguihu.

37 Gatho nú'u to'o xa
'racagui Ajuu ma Dada da
'ñehe da zucagui, ha nu'q tó'o
da 'ñehe da zucagui hinga
co'tsi.

38 Ngue'q nuga stá cai de
mahets'i pa ga ø'tua rá paha
nú'q to'o bá pencagui, hingue
nú'q go ma pahase.

39 Nurá paha ma Dada nú'q
to'o bá pencagui gue nú'u to
gatho xa 'racagui ni 'na de
gue'u hinga 'bedi, ne nura pa
de ra ngaxhmai, ma ga juts'i'u
pa rí nja yá te pa nzantho.

40 Ne nurá paha nú'q to'o bá
pencagui gue da nja yá te pa
nzantho nuto da bädi to'ogui
ne da gamfrigui, ne nura pa
de ra ngaxhmai, ma ga juts'i'u
pa rí nja yá te pa nzantho.

41 Nu'bu nuya xodyo bi
nønga ra Jesu ngue'q mi
ena: "Nuga go guecagui drá
thuhme stá cai de mahets'i."

42 Ne mi eñ'u:

—Go guehni ra Jesu rá t'u
ra Jose, ¿ha ngue haq? Nuju
dí padihu to'o rá dada ne rá
nanani. Nu'bu ¿hanja ena gue
bá cai de mahets'i?

43 Ha ra Jesu bi dädi ne bi
'ñembabi'u:

—Oguí nøntehu de nú'q stá
xi'ahu.

44 Ngue'q ni 'na hinto tsa
da 'ñe da zucagui 'bu hingo
Ajuu ma Dada nú'q to'o bá
pencagui da zopa rá mfeni

pa e da zucagui, ne go gue'ʉ ma ga jʉts'i nura pa de ra ngaxhmai pa rí nja yá te pa nzāntho.

⁴⁵ Njaua xa t'ofo ja yá t'ofo yá 'mehni Ajuɑ̄ habʉ ena: "Ajuɑ̄ ma da ñuta gatho ya ja'i," ena njabʉ. Hangue gatho nú'ʉ to'o da hñuxa nt'ðe te māngā ma Dada ne da zo ja yá mfeni, nú'ʉ go gue'ʉ da 'ñe da zucagui.

⁴⁶ Hingo dí xi'ahʉ gue to'o xa hyanda Ajuɑ̄ ra Dada, ngue'ʉ hñsegui stá handi'a, ngue'ʉ stá ehe de gue'ʉ.

⁴⁷ Xi majuɑ̄ni dí xi'ahʉ, nu'a tó'o camfrigui pe'tsa ra te pa nzāntho.

⁴⁸ Nuga go guecagui drá thuhme dega te pa nzāntho.

⁴⁹ Maya'bʉ nú'ʉ ndu ri dadahʉ bi zi ra maná nu mi 'bʉi ja ra 'yo'mtha, pe nu'ʉ bi du'ʉ.

⁵⁰ Pe nú'ʉ ra thuhme dí mangá, hingue ngu nú'ʉ ra thuhme bi zi nú'ʉ bi du. Nú'ʉ ra thuhme dí mangá bá ehe de mahets'i pa nuto'o da zi hinhya'mʉ da du.

⁵¹ Nuga go guecagui drá thuhme dí te, dá ehe de mahets'i. Nu'a tó'o da zi nú'ʉ ra thuhme dí mangá, da nja rá te pa nzāntho. Ha nú'ʉ ra thuhme dí mangá, go guehna ma ndo'yo nú'ʉ ma ga da pa da nja yá te pa nzāntho ya meximhai.

⁵² Ha nuya xodyo bi 'ñembabi'ʉ 'na ngu ma'na:

—¿Hanja da za da 'racjʉ rá ndo'yoseni pa ga tsihʉ?

⁵³ Ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—Xi majuɑ̄ni dí xi'ahʉ, 'bʉ hingui tsipabihʉ rá ngø ne rá ji Nú'a To'o e bi Nja'i, hindu nja ri tehʉ pa nzāntho.

⁵⁴ Nu'a tó'o da zicagui ma ngø ne ma ji, gue'ʉ da nja rá te pa nzāntho, ne nura pa de ra ngaxhmai nuga ga jʉts'i'ʉ pa rí nja rá te pa nzāntho.

⁵⁵ Ngue'ʉ ma ngø nja ngu ra nzaqui, ne ma ji nja ngu ra dehe nú'ʉ ts'i pa da nte 'na. Pe numa ngø ne ma ji hingue ngu nuya nzaqui'ʉ, ngue'ʉ numa ngø ne ma ji unga ra te pa nzāntho.

⁵⁶ Nu'a tó'o da zicagui ma ngø ne ma ji, go gue'ʉ da 'mʉi con gueque, ha nuga ga 'bʉi con gue'ʉ.

⁵⁷ Ajuɑ̄ ma Dada nú'ʉ to'o bá pencagui, nu'ʉ te, hangue nuga dí te nehe ngue'ʉ nu'ʉ te'ʉ. Njabʉ nehe nu'a tó'o da zigágui, nu'ʉ ma da nja rá te ngue'ʉ dí tegá.

⁵⁸ Nuga go guecagui drá thuhme stá ehe de mahets'i. Pe hingo dí nja ngu nú'ʉ ra maná nú'ʉ bi zi ndu ri dadahʉ ne bi du. Ngue'ʉ nu'a tó'o da zigágui núga drá thuhme, da nja rá te pa nzāntho.

⁵⁹ Njabʉ bi mangá ra Jesu nu mi xahnate ja ra niña nuni Naperneau.

Ya noya nú'ʉ unga ra te pa nzāntho

⁶⁰ Ha ndunthi de nú'ʉ to'o mi 'ñoui'ʉ ne myá nxadihma, mi 'yode'ʉ bi mangá ra Jesu njabʉ, bi 'ñena'ʉ:

—Xi hindrí hohʉ nú'ʉ mani. ¿To ja gue'ʉ da gamfribini?

61 Ha nura Jesu bi båtho gue nu'á mi nønte de nú'á xqui mañ'á, hangue nu'á bi 'ñembabi'ú:

—¿Ha gue hingrí hohá nú'á stá ma?

62 ¿Xi te gui beñhá nú'bá xcrí hyanthá da yo menga pa mahets'i Nú'á To'o e bi Nja'i?

63 Nú'á ra nzaqui dí ma, go gue'á ra nzaqui pa ri ndahihá, hingo pa ri ndo'yohá. Ngue'a nú'á ra nzaqui guí tsihá pa ri ndo'yohá hinte di muui pa gui tsuhá ra te pa nzantho. Y nuya noya stá xi'ahá go gue'á ra nzaqui pa ri ndahihá, ne go gue'á di 'ra'ahá ra te pa nzantho.

64 Pe 'ra de gue'ahá hinguí camfrihá.

Ra Jesu bi mänga njabá ngue'á desde rá mædi ya mi pætho nú'á to'o himi camfri'á, ne ya mi pætho to'o mi ma da da'á.

65 Nehe bi 'ñena:

—Xa njabá ngu nú'á ya stá xi'ahá gue hinda za to da 'ñesé da zæqui 'bá hingo Ajuá ma Dada da zopa rá mfeni pa da e da zucagui.

66 Nepá ndunthi de nú'á to'o mri 'ñoui ne myá nxadihmá bi 'uegue'á, ya himbi dëni'á.

67 Hangue nura Jesu bi 'ñembabi nú'á 'ret'amayoho yá nxadi xqui huahni:

—Xi'ahá, ¿ha gue ma gui 'ueguehá nehe?

68 Ha nura Simu Pedro bi dädi ne bi 'ñembabi'á:

—Ma zi Hmu'ihe, ¿to'o ja ga teñhe? gue hønse'i guí mänga ya noya de ra te pa nzantho.

69 Ha nuje stá camfrihe ne stá pæhe gue go gue'e grá Cristo, rá T'ú'i Ajuá nú'á te, xpá mën'á i pa gui ndá.

70 Nepá nura Jesu bi dädi ne bi 'ñembabi'ú:

—Nu'ahá guí 'ret'amayoho stá huan'ahá, ¿ha ngue hæ? Pe 'yobá 'na de gue'ahá ri 'ñoui ra ts'ondahí.

71 Nu'á bi mæ de ra Juda Iscariote rá t'ú ra Simu, ngue'á go mi gue'á mi ma da da'á, masque go mi gue'á 'na de nú'á 'ret'amayoho ya nxadi.

7

Yá høcu ra Jesu himbi gamfri'á gue mi gue'á rá 'mehni Ajuá

1'Mefá ra Jesu bi 'ñonitho ja ra hai Galilea, himbi ne mabá 'báhni Judea ngue'á nuya ndá gá xodyo de guehni mi honi hanja da za da hyo'á.

2Ha ya mi ma da dat'a 'nará ngo ya xodyo go mrá ngo dega nthøja'tsi.

3Hangue yá høcu ra Jesu bi 'ñembabi:

—Grí ma pa Judea, pa nuya ja'i mri deñ'a'i de guehni da za da hyandi'á nehe nú'á ya dænga nt'udi guí øt'e.

4 Ngue'á 'bá 'nara ja'i ne to'o da hyandua rá 'bæfi, nú'á hinda 'yøt'a rá 'bæfi mant'agui. Ya gue guí øt'a nuya dænga t'øt'e, 'yøt'e'á ja yá thandi gatho ya ja'i pa da hyanda nú'á guí øt'e.

5 Nuyá høcu'á bi xipabi njabá ngue'á nixi gue'á himi

camfri ua go mi gue'á rá 'mehni Ajuá.

⁶ Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi'ú:

—Pa gueque hinxma zota ma ora pa ga mani, pe nu'ahú, otho ri orahú.

⁷ Ya ja'i hingui tsa da utsa'iħħ, pe nuga ha, di utsagui, ngue'á dí xipabi de yá ts'o'befi'ú.

⁸ Nu'ahú, go da rí maha ra ngo. Nuga hinga ma, asta hinda zø ma ora pa ga ma.

⁹ Ha nu mi xipabi njabú, bi ma'ú, ha nura Jesu bi gotritho Galilea.

Ra Jesu bi ma ra ngo dega nthøja'tsi

¹⁰ Nepú ra Jesu bi ma nehe ja ra ngo, pe asta 'mefa. Bi ma pe mant'aguitio pa hinto da hyandi.

¹¹ Ha nuya ndá gá xodyo nú'ú mi ne da hyohma'á xi mi honi'ú de guehni ja ra ngo ne mi eñ'ú:

—¿Habú di 'youa'á 'bú?

¹² Ha ndunthi de nuya ja'i mi 'yoní ja ra ngo xi mi ñá de gue'á. 'Ra mi ena: "Nú'a ra 'ñøhø'á xi ra hoja'i"; ha nu ma'ra mi ena: "Hinga majuani, hønse hat'atho ya ja'i."

¹³ Pe nu'ú mi ñá zi njante pa hinto da 'yøde, ngue'á mi tsu yá mixodyoui nú'ú myá ndá de gue'ú.

¹⁴ Ts'a mi 'yo made ra ngo ra Jesu bi yøt'a ja ra ndanija pa bi nxahnate.

¹⁵ Ha nuya ndá gá xodyo xi bi 'yø ne bi 'ñémse'ú:

—¿Hanja nuni ra Jesu nts'edi ja rá mfadi ha hinxma nxadi?

¹⁶ Ha nura Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi'ú:

—Nú'a dí udi, hingo dí mansega. Nu'á bí ehe de Ajuá nú'á to'o bá pencagui.

¹⁷ Nu'á to'o da ne da 'yø'tuabi rá paha Ajuá, ma da badi de nú'á ma nt'utuate ua bí ehe de Ajuá o ua go dí benséga nú'á dí ma.

¹⁸ Nu'á to'o bensé nú'á ma, nú'á go gue'á ne da t'e'tsua rá nsu. Pe nu'á to'o ne da 'ñe'tsuabi rá nsu nuto bá pøhni'á, nu'á mængä majuani ne hingui hate.

¹⁹ Ra Moise xa 'ra'a'iħħ ra ley, pe ni 'na de gue'ahú hinxcá 'yøteħħa nura ley'a. Nu'bú gri øthmáħħa nú'á ma, nu'bú ġħanja guí beñħħa gui hyogaguiħħ?

²⁰ Ha nura hmuntsja'i bi dadi ne bi 'ñena:

—Nu'i pø guí 'ñoui ra ts'ondähi. ¿To'o xa beni da hyo'ague?

²¹ Nu'bú ra Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi'ú:

—Hønse ngue'á dá pe 'nara 'befi nú'á ra pa dega tsaya dá japi bi ñani 'nara da'thi, hangue por gue'á grí 'yøħħa.

²² Pe xi nu'ahú nehe, nú'á ra pa dega tsaya guí hu'tsuahú ra seña ja yá ndo'yo ri båtsihú ngu bi 'yøt'a ndu ri dadahú, desde rá mædi bi hñuxa nura seña ja yá ndo'yo, ne 'mefa ra Moise mi manda da t'øt'a njabú nehe, masque hingo bi mæti. Hangue ringue'á nu'ahħbya, ngu da dat'a rá hñato ma pa de xa 'mæi ri t'abat'sihú guí hu'tsuahú ra seña, masque ra pa dega tsaya.

²³ 'Bh nu'ahh guí hu'tsuahh ra seña ri batsihh ra pa dega tsaya honse pa hingui ts'ocuahh rá ley ra Moise, nu'bá xi ¿hanja guí pori cuehu con gueque ngue'q stá øthebi maxøgue rá ndo'yo 'nara 'ñøhø nura pa dega tsaya?

²⁴ Guí beñhh gue hinxá hñó nú'q dá øt'e, ngue'q dá øt'e ra pa dega tsaya. Ogui dama beñhh ua hingui ho 'nara t'øt'e asta hingo 'met'o gui pahh ua majuqani hingui ho o hina, pa njabh da za gui beñhh ngu rí 'ñepi nú'q ra t'øt'e.

Ra Jesu bi maq de habh xqui 'ñehh

²⁵ Ha nu 'raya me Jerusale bi 'ñena:

—¿Ha hingo guehni thoni pa da tho?

²⁶ Xini 'bahni ñq ja yá thandi ya ja*i* ne hinte sipabi. ¿Ha gue camfri ma ndahh gue xi majuqani go guehni ra Cristo rá 'mehni Ajuq pa e da nda?

²⁷ Pøde hina, ngue'q nuju dí pahh habh ra menguni. Ngue'q nu stí zø ra Cristo hinto ma da badi habh dra mengu'q.

²⁸ Ra Jesu bi 'yøde te mi manga ya ja*i*, hangue nu mi nxahnate'q ja ra ndanijq bi ñq nts'edi bi 'ñena:

—¡Guí pacaguihh ne guí pahh habh drá mengu! Nuga hinstá esehh. Nú'q to'o bá pencagui go guese'q Ajuq nú'q xi majuqani, ne nu'ahh hingui pahh'q.

²⁹ Nuga dí paca'q ngue'q stá ehe de gue'q, ne go gue'q bá pencagui.

³⁰ Hangue nu mi 'yøde ya ndq gá xodyo bi manga ra Jesu njabh, ma'nna mi ne'u da gu'q pa da zixhma'q nts'ahni, pe hinto bi gu ngue'q himi tsota rá ora.

³¹ Pe ndunthi ya ja*i* de guehni bi gamfri'q ne mi eñ'u:

—Xi nu sta zøhø nura Cristo pa da ndq, ¿ha gue ma da yøt'a ma'ra ya danga nt'udi que nú'q øt'n*?*

Ya fariseo bi mehna ya gunts'ahni pa da guhmq ra Jesu

³² Y nuya fariseo mi 'yøde bi manga njabh ya ja*i*, nu'bá nu'q ne ya ndq gá macqa bi mehna 'raya gunts'ahni pa da guhmq ra Jesu.

³³ Hangue ra Jesu bi 'ñena:

—Ya ts'utho ya pa ma ga 'bui con gue'ahu, nepu ma ga yo pengui habh bí 'bui nú'q to'o bá pencagui.

³⁴ Ma gui hyongaguihh pe hingui ma gui tsucaguihh, ne hindza za gui mahani habh ma ga 'buca.

³⁵ Nu'bá ya ndq gá xodyo mi 'buhn*u* bi 'ñembabi 'na ngu 'na:

—¿Habh ma dí mani 'bu pa ena gue ya hindza za ga tsuhu? ¿Ha gue ma da ma pa ja yá hai ya me Grecia habh bí 'bui ma mixodyohh nú'q xa nxani, ne ma dí xahna nehe ya me Grecia?

³⁶ ¿Te rí bønga nuya noya xa mani 'bu, ena: "Ma gui hyongaguihh pe hingui ma gui

tshcaguihu, ne hinda za gui mahani habu ma ga 'bhca"?

Ra dehe dega te pa nzantho da nja ngu 'nara dathe

³⁷ Nurá ngats'i ra pa de ra ngo go gue'q ma'na ra dango nú'a ra pa'a, ra Jesu bi 'mai bi ña nts'edi ne bi 'ñena:

—Nu'a tó'o tsh ra nduthe dá 'ñehe da zhcagui pa da ntsithe.

³⁸ Ngu mhanga ja ra Mhaca T'ofo, nu'a tó'o da gamfrigui ma da bhøra dehe dega te ja rá coraso ne da nja ngu 'nara dathe.

³⁹ Ra Jesu bi mha de ra Mhaca Ndhahi nú'a mi ma da t'umhba nuto mi ma da gamfri'q. Pe nura Mhaca Ndhahi hinxqui 'bhehnitho, ngue'q ra Jesu hinxqui menguitho ja rá nsunda nuni mahets'i.

Ya ja'i 'rama'na'ñó mi mañ'

⁴⁰ Ha ya ja'i mi 'yøde nuya ya noya, 'ra mi ena:

—Xi majuqni go guehni rá danga 'mheni Ajuq nú'a mi hmha da 'ñehe.

⁴¹ Ha nu ma'rha mi ena:

—Go guehni ra Cristo rá 'mheni Ajuq bá e pa da ndha.

Ha nu ma'rha mi ena:

—¿Pe hanja? ¿Ha dra men-guni Galilea ra Cristo?

⁴² Hina. Ngue'q ja ra Mhaca T'ofo mha gue nura Cristo ma da 'ñehe de yá ja'i ndu ra Davi, ne ma dra me Belé nuni ja ra t'uhnini habu mrá mengu ndu ra Davi.

⁴³ Ne njabu ya ja'i 'rama'na'ñó mi mañ' de gue'q.

⁴⁴ Ha nu 'ra mi ne da zixhmha nts'ahni, pe hinto bi gu'a.

Ya danga ndha gá xodyo himbi gamfri'q ra Jesu

⁴⁵ Ha nuya ghnts'ahni xqui 'bhehni da guhmha ra Jesu bi mengui habu mi 'bhu ya ndha gá macha ne ya fariseo, ne bi t'embabi:

—¿Hanja hinguá tsihu?

⁴⁶ Ha nuya ghnts'ahni bi dhädi ne bi 'ñena:

—¡Hindá tsuhe ngue'q dá ødehe ya hoga noya bi mha nú'a hinhya'mha stá øhe to'o xa mha njabu!

⁴⁷ Nu'bha nuya fariseo bi dhädi ne bi 'ñembabi'q:

—¿Ha gue ne'ahu ya xa hya'ahu'q?

⁴⁸ Guí phaq gue ni 'na de guecje núje dyá ndhähe de ma nijahha ne dyá fariseohe hin-stá camfrihe nú'a xa mañ'a.

⁴⁹ Nú'u xa gamfri'q go gue'u nú'u hingui pha ra ley, y go gue'u ya xa t'eque pa ra 'ñu.

⁵⁰ Ha nura Nicodemo mi 'bhehni nehe xqui munts'ui yá mifariseoui, ne go gue'q xqui ma dega xuui pa bá c'q'tsa ra Jesu. Nu'bha nu'á bi 'ñembabi gatho nú'u mi 'bahni:

⁵¹ —Pe numa leyhu mha gue hinto tsa ga tshamhha nts'ahni 'bhu hinda nja ra nthanthya 'met'o pa ga phaq te 'bhu'q xa 'yøt'e. ¿Ha gue njabu mha, o hina?

⁵² Nepu nu'á bi dhatuabi ra Nicodemo ne bi 'ñembabi:

—¿Ha gue ne'i go grá me Galilea pa guí ne gui camfri'q? Hñe'ta ra Mhaca T'ofo pa gui phadi gue jo'o ni

'nará 'mehni Ajua nū'á dra me Galilea.

'Nara 'bəhñä ra zinga medinthäti

⁵³ Nepu gatho ya ja'i bi ma yá ngu'á.

8

¹ Ha ra Jesu bi ma ja ra t'øhø 'bo Olivo.

² Nepu rá hyax'á bi mengui'á ma'ná qui pa ja ra ndanija, ne ja bi munts'uini gatho ya ja'i, ne bi hñuhni'á pa mi xahní'á.

³ Nepu nuya xahnate de ra ley ne ya fariseo bá tsimpabi 'nara 'bəhñä xqui ts'ádi mri hñuxui 'nara medinthäti, ne bri 'ba'ma madetho habu mi 'bú ra Jesu co ya ja'i.

⁴ Nepu nu'á bi 'ñembabi:

—Xahnate, nuna 'bəhñä bi ts'ádi mri hñuxui 'nara medinthäti.

⁵ Nura Moise 'bəpcahú ja rá ley gue ga hohu co ya nc'ahni nuya 'bəhñä ga tsahú di øt'a njabu. Xi'i, ¿te go xi güi mangue?

⁶ Nú'á bi manga njabu hñse pa xa 'yøde'á te xa dadi hmähä ra Jesu, pa njabu xa za xa ñapahma. Ha nura Jesu bi ndoqui ne bi 'yofo 'raya noya ja ra hai co rá dedo.

⁷ Pe nu'á mi sigui mi ambabi'á, nu'bú nu'á bi 'mai ne bi 'ñembabi'á:

—Nu'á tó'o hinxa 'yøt'a ni 'nara ts'oqui, dá fótua 'nara mädi nc'ahni nuna ra 'bəhñä.

⁸ Ne bi yopa ndoqui'á ne bi sigui bi 'ñofa ja ra hai co rá dedo.

⁹ Ha nu mi 'yøde'á nū'á bi mañ'á, bi zose yá mfeni de

yá ts'oqui'á, ne bi mädi bi ma'á 'rama'ná, rá mädi bi ma nū'á ma'ná mi tsøxa yá jeya, nepu gatho ma'ra, ne ra Jesu bi goséuini nū'á ra 'bəhñä mi 'bahni madetho.

¹⁰ Nepu nura Jesu bi 'mai ne bi hyandi ya mi jo'oni ni 'na, hñse nū'á ra 'bəhñä mi 'buhni, ne bi 'ñembabi'á:

—Naná, ¿habu 'ba nū'á to'o mi ñap'a'i? ¿Ha gue ya hinto ne da hyo'i dega nc'ahni?

¹¹ Ha nu'á bi dadi ne bi 'ñena:

—Ya jo'o, Ndada.

Nu'bú nura Jesu bi 'ñembabi'á:

—Nixi gueque hinte ma ga øt'a'i. Grí ma, ne ya oxqui yopa øt'a ma'ra ya ts'oqui.

Ra Jesu go ra ñot'i nū'á yo'tua yá mfeni ya ja'i

¹² Nepu ra Jesu bi yopa zofo ya ja'i ne bi 'ñembabi'á:

—Nuga go guecagui drá ñot'i dí yo'tua yá mfeni ya ja'i. Nu'á tó'o da dengagui hinda 'ño ja ra 'bexuui, nu'á da mëtsa ra ñot'i dega te pa nzantho.

¹³ Nepu nuya fariseo bi 'ñembabi'á:

—Nu'i güí mänsé gue to'o'igue, hangue hinga majuani nū'á güí mä.

¹⁴ Nura Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi'á:

—Masque dí mänsé to'ogui, pe gue'á majuani nū'á dí mä, ngue'á nuga dí padi habu stí 'ñehe ne habu grá ma, pe nu'ahü hinguí pahü habu stí 'ñehe ni habu grá ma.

¹⁵ Nu'ahü gyá meximhaithohü, ne güí hä

nguendah^u ngu nú'q^a guí bense^h^u. Pe nuga hinstá ehe pa to ga h^a'mba nguenda.

¹⁶ Pe nu'b^u to'o dí h^a'mba nguenda, nu'b^u nú'q^a dí m^a gue'q^a majuq^uani, ngue'q^a hingo dí h^anse nguenda, go dí h^a'be nguenda ma Dada nú'q^a to'o bá pencagui.

¹⁷ Nehe xa t'ofo ja ri leyh^u, nu'b^u yoho ya ja'i da damajuq^uani ne 'nada nú'q^a da m^añ'q^u, go gue'q^a majuq^uani.

¹⁸ Nuga dí m^anse to'ogui, ne ma Dada nú'q^a to'o bá pencagui, ne'q^a damajuq^uani to'ogui.

¹⁹ Ha nu'q^u bi 'ñembabi:

—¿Hab^u bí 'b^u ri Dada?

Ha nura Jesu bi d^adi ne bi 'ñena:

—Nu'ah^u hinguí p^acju^u, hangue nixi ma Dada hinguí pah^u. 'B^u gri pahmah^u to'oguiga, nehe gri pahmäh^u ma Dada.

²⁰ Ra Jesu bi m^anga njab^u nu de mi xahna ya ja'i mbo ra 'm^e'tsboja ja ra ndanij^u, pe hinto bi gu^u nts'ahni ngue'q^a mri 'beta rá ora'q^u.

"Hinda za gui mahani hab^u grá maga"

²¹ Ha nura Jesu bi yopa 'ñembabi'q^u:

—Nuga ma ga maga, ha nu'ah^u ma gui hyongaguih^u pe ya gra jo'o, ne ma gui tuh^u gri nduda ri ts'oquih^u, hangue njab^u hinda za gui mahani hab^u grá maga.

²² Ha nuya nd^a gá xodyo bi 'ñémse'q^u:

—¿Ha gue ma da hñose 'b^u? Hanja ena, "Hinda za gui mahani hab^u grá maga."

²³ Nep^u nura Jesu bi 'ñembabi'q^u:

—Nu'ah^u gyá meximhaih^u, ha nuga drá mengu mahets'i. Nu'ah^u yá meti'l^uh^u nuna ra ximhai, ha nuga hingo rá metigui nuna ra ximhai.

²⁴ Hangue dí xi'ah^u gue ma gui tuh^u gri nduda ri ts'oquih^u. Ngue'q^a 'b^u hingui camfriguih^u gue go gueque ngu nú'q^a stá xi'ah^u, ma gui tuh^u gri nduda ri ts'oquih^u.

²⁵ Nep^u nu'q^u bi 'ñembabi'q^u:

—Xicje, ¿to'o'igue?

Nep^u nura Jesu bi 'ñembabi'q^u:

—Ya stá xi'ah^u desde rá m^adi to'ogui.

²⁶ Nuga masque jahma ma'ra te ga xi'ah^u de ri 'muhi^u ne de nú'q^a xcá ñoth^u, pe h^ansé dí xi'ah^u ngu nú'q^a bi xicagui nú'q^a to'o bá pencagui, y nú'q^a m^anga majuq^uani.

²⁷ Pe nú'q^u mi ñode, himbi b^adi gue ra Jesu mi ña de Aju^u ra Dada.

²⁸ Hangue nura Jesu bi 'ñembabi'q^u:

—Nu xcrí p^o'tsh^u Nú'q^a To'o e bi Nj^ai'p^u agui hyoh^u, gue'b^u ma gui pah^u gue go gueque ngu nú'q^a stá xi'ah^u, ne ma gui pah^u gue hingo de ma ts'edi sehe nú'q^a dí ñot'e, ngue'q^a ngu nú'q^a xa xica ma Dada gue'q^a dí ma.

²⁹ Ha numa Dada nú'q^a to'o bá pencagui 'b^ui con gueque, hinx^u hyegas^u, ngue'q^a nzantho dí ñot'a nú'q^a di ho'q^u.

³⁰ Nu mi m^anga njab^u ra Jesu, bi gamfribi'q^a ndunthi ya ja'i.

*Nú'ʉ to'o yá bətsi Ajuq ne
nú'ʉ to'o o ja rá 'yε ra ts'oqui*

³¹ Ha nura Jesu bi xipabi
nuya xodyo xqui gamfri'a, ne
bi 'ñembabi:

—Nu'bʉ gui sigui gui cam-
frihʉ ma noya, nu'bʉ xi ma-
juəni go ma nxadi'iħu.

³² Ne ma gui pahʉ nú'ą ma-
juəni, ha nu'bʉ gui pahʉ nú'ą
majuəni, ya hingui ma gui
'megoħu.

³³ Ha nu'ą bi dədi ne bi
'ñembabi'a:

—Nuje go guecje yá
ja'iguihe ndu ra Abrá, ha
hinhya'mʉ stá 'megohe.
¿Hanja guí ena gue ya hinga
ma ga 'megohe?

³⁴ Nura Jesu bi dədi ne bi
'ñena:

—Xi majuəni dí xi'ahʉ, nu'ą
tó'o øt'a ya ts'oqui go gue'ą rá
'bego ra ts'oqui.

³⁵ 'Nara t'ʉ cohi pa nzəntho
ja rá ngu, pe 'nara 'bego da
nja ra pa da bəni da ma.

³⁶ Njabətho nehe Nú'ą To'o
e bi Njə'lī, 'bʉ da pøñ'a'iħʉ de
ja rá 'yε ra ts'oqui, nu'bʉ dyá
batsi'iħʉ Ajuq ne ya hindyá
'bego'iħʉ ra ts'oqui.

³⁷ Nuga dí pədi gue nu'ahʉ
yá ja'l'iħʉ ndu ra Abrá. Pe
nu'ahʉ guí ne gui hyogaguihʉ
ngue'ą hingrí hohʉ nú'ą dí
má.

³⁸ Nuga dí məŋga nú'ą xa
xicagui ma Dada, ha nu'ahʉ
guí øthʉ ngu nú'ą xa məŋga ri
dadahʉ.

³⁹ Ha nu'ą bi dədi ne bi
'ñembabi:

—Pe nuje ma dadahe ndu
ra Abrá.

Nu'bʉ nura Jesu bi
'ñembabi'ʉ:

—'Bʉ xi majuəni go dri
dadahməħʉ ndu ra Abrá,
nu'bʉ gri øthməħʉ ngu mi
øt'a.

⁴⁰ Pe nu'ahʉ guí ne gui hyo-
gaguihʉ masque nuga go stá
xi'ahʉ nú'ą ra noya xa xicagui
Ajuq. ¡Pe ndu ra Abrá himi
øt'e ngu guí øthəbya!

⁴¹ Nu'ahʉ guí øthʉ ngu nú'ą
øt'a ri dadahʉ.

Nu'bʉ nu'ą bi 'ñembabi ra
Jesu:

—Nuje hingue to'oraza
ma dadahe, 'nada nú'ą ma
dadahe, go gue'ą Ajuq.

⁴² Ha nura Jesu bi
'ñembabi'ʉ:

—'Bʉ Ajuq go dri
dadahməħʉ'ą, nu'bʉ gri
məçjhəħʉ, ngue'ą stá
ehe de habʉ ndí 'bʉ'be'ą.
Ngue'ą hinstá ese, nu'ą go bá
pencagui'ą.

⁴³ ¿Hanja hingui tso ri
mfenihʉ nú'ą dí xi'ahʉ?
Nu'ahʉ hingui tso ri mfenihʉ
ngue'ą hingui ne gui 'yøħu
nú'ą dí má.

⁴⁴ Ra ts'ondahi go gue'ą
ri dadahʉ, ha nu'ahʉ go yá
batsi'iħʉ'ą, ne nu'ahʉ go guí
nesəħʉ guí 'yø'tuabihʉ nú'ą di
ho'ą. Ne nu'ą go gue'ą ra hy-
ote desde ra mədi. Nu'ą hənse
hat'a ya ja'l'i ne hindyá'mʉ xa
məŋga nú'ą majuəni. Nuya
nc'uamba məñ'ą go xa zanse,
ngue'ą nu'ą xi ra c'uamba
ne go gue'ą ra dada de ya
nc'uamba.

⁴⁵ Nu'ahʉ hingui cam-
friguihʉ ngue'ą dí məŋga
nú'ą majuəni.

⁴⁶ ¿To'o 'na de gue'ahʉ da
zətca 'nara ts'oqui? Jo'o.

Nuga dí xi'ahh nú'q majuqni.
Nu'bá ¿hanja hinguí ne gui camfriguih?

⁴⁷ Nu'q tó'o rá meti Ajuq di ho da 'yode nú'q mānga Ajuq. Nu'ahh hingo yá meti'ih Ajuq, hangue hingrí hohh gui 'yøhh nú'q maq.

Ra Jesu yami 'bh ante de ra Abrá

⁴⁸ Nepu ya xodyo bi dädi ne bi 'ñembabi:

—Nu'bá, majuqni nú'q dí mānhe gue grá me Nsamaria, ne grí 'ñoui ra ts'ondähi.

⁴⁹ Nu'bá ra Jesu bi dädi ne bi 'ñena:

—Hindri 'ñó'be ra ts'ondähi. Nuga dí numansu ma Dada, pe nu'ahh hinguí numansuguih.

⁵⁰ Pe nuga hindí mānga njabu pa gui esca ma nsuhu, ngue'q 'bui 'na to'o esca ma nsu, ne go hq nguenda'q.

⁵¹ Xi majuqni dí xi'ahh, nú'q tó'o ñtcagui nú'q dí maq, hinhym da du'q.

⁵² Nu'bá ya xodyo bi 'ñembabi:

—Nubyá hq, dá pähe gue xi majuqni grí 'ñoui ra ts'ondähi, ngue'q nu'i guí ena gue nú'q tó'o da 'yø't'a'i nú'q guí maq, hinhym da du. Conque ra Abrá ne yá 'mehni Ajuq bi du.

⁵³ ¿Ha gue go ma'na ja ri nsugue que ndu ma dadahe ra Abrá ne ndu yá 'mehni Ajuq? Xi'a'ligue ¿to'o go grí nhycuaui?

⁵⁴ Ha nura Jesu bi dädi ne bi 'ñena:

—Nu'bu gra exase ma nsu, nu'bá hinte dri muui. Numa

Dada go gue'q esca ma nsu, nú'q guí emfu gue go gue'q ri Ajuqhu.

⁵⁵ Pe nu'ahh nixi xcá pähu'q. Nuga hq, dí päca'q. 'Bu gra ena gue hindí päca'q, nu'bu gra c'uambahmaq ngu nu'ahh. Nuga dí päca'q, ne dí ñte nú'q maq.

⁵⁶ Ndu ri dadahh ra Abrá mi ne co 'nara johya da hyandgagui ma 'mui nuya pa de ga 'youa ja ra ximhai, ne xi bi johya mi hyandga'q.

⁵⁷ Ha nuya xodyo bi 'ñembabi'q:

—Nixi made nthebe njeya hinguí pe'tstho, ¿ne guí ena gue gá hyanda ndu ra Abrá?

⁵⁸ Ha nura Jesu bi 'ñembabi'u:

—Xi majuqni dí xi'ahh, desde ante da 'mui ra Abrá, nuga ya ndí 'bui.

⁵⁹ Hangue nu'u bi guxa ya do pa da c'anhuq ngue'q mi nhycuaui Ajuq. Pe nura Jesu bi 'bampi'u bi 'ranga made-tho de gue'u ne bi bøni de ra ndanija bi ma'q.

9

Ra Jesu bi 'yøthe 'nara 'ñøhø mrá godaya de mi 'mui

¹ Ra Jesu mi 'yo ja 'nara 'ñu, ne de guehni bi hyanda 'nara 'ñøhø ya mrá goda desde rá 'bui.

² Ha nuyá nxadi bi 'yambabi ne bi 'ñena:

—Xahnate, ¿to'o bi 'yø't'a 'nara ts'oqui pa bi 'mui njani, nuni o rá dada o rá nanaq?

³ Nura Jesu bi dädi ne bi 'ñena:

—Hingo xa 'yøt'a ra ts'oquini, ni rá dada nixi rá nñanä pa bi 'mæi njani mrá goda. Xa njabu hønse pa da hnequi rá ts'edi Ajuä de nú'a ma da t'ø'tuabini.

⁴ Núbya ma patho mahyoni ga pøpa rá 'bøfi nú'a to'o bá pencagui, ngue'a ma da zø ra xuui, ne nu'bé ya hinda za to da mpefi.

⁵ De núbya dí 'bøcua ja ra ximhai go guecogui drá ñot'i dí yo'tua yá mfeni ya ja'i.

⁶ Nu mi uadi bi mængä njabu'a, bi zo rá jihni ja ra hai ne bi mant'a ts'u ra zi hai pa bi go'tsuabi ja yá da ra goda.

⁷ Ne bi 'ñembabi:

—Grí ma bá nxuca ja ra mothe Siloé. —Nura thuhu'a pøni da 'ñena, xa 'bøhni.

Nepu nu'á bi ma bá nxuqui, ha nu mi mengui ya mi handi.

⁸ Nepu yá 'nangu ne nú'u to'o xqui hyanda ma'met'o gue mrá goda'a bi 'ñémbabi'u:

—Go guehni mi hudi mi pëti, ¿ha ngue hä?

⁹ Ha 'ra mi ena:

—Go guehni.

Ha nu ma'ra mi ena:

—Hina. Pøde rí hñats'i hä, pe hingo guehni.

Ha nu'á bi dädi ne bi 'ñena:

—Majuäni go guecoguihma.

¹⁰ Nu'bé nuya ja'i bi 'yambabi ne bi 'ñembibi:

—¿Hanja tsa guí handbya?

¹¹ Nu'bé nu'á bi dädi ne bi 'ñena:

—Nú'a ra 'ñøhø rá thuhu ra Jesu go gue'a bi gosca ra bøhai ja ma da ne bi 'ñengagui: "Grí ma bá nxuca Siloé," Nepu nuga dá ma dá nxuqui,

hangue 'bestho ra ora'a dá handi.

¹² Ha nu'á bi 'yambabi ne bi 'ñembibi:

—¿Habu bí 'bø'a?

Ne nu'á bi 'ñena:

—Hindí padi.

Ya fariseo bi 'yø'tua ya nt'ani nú'a mrá goda

¹³ Nepu nuya ja'i'u bi zi'tsua ya fariseo nú'a ra 'ñøhø mrá goda.

¹⁴ Ha nú'a ra pa'a ra Jesu bi mant'a ts'u ra hai co rá jihni pa bi go'tsua yá da nú'a ra goda pa bi umba rá thandi, go mrá pa dega tsaya.

¹⁵ Nehe ya fariseo bi 'yambabi ra goda hanja xqui nja pa ya mi handi. Ne nu'á bi 'ñembabi'u:

—Nú'a ra 'ñøhø rá thuhu ra Jesu bi gosca ra bøhai ja ma da, ne dá nxuqui, y hangue dí handbya.

¹⁶ Ha nu 'raya fariseo bi 'ñena:

—Nú'a ra 'ñøhø'a hinxqui 'ñehe de Ajuä ngue'a hingui jamasu ra pa dega tsaya.

Pe nu ma'ra mi ena:

—Nu'bø 'nadra 'yøt'ats'oquihma, hinda za da 'yøt'a nuya ya dänga nt'udi nguna.

Ne 'rama'na'ño mi mæñ'u.

¹⁷ Hangue nu'á bi yopa 'yø'tua ya nt'ani ra goda ne bi 'ñembabi:

—Xi'a'i, ¿te go guí mængue de nú'a to'o bi xoc'a ri da?

Nu'á bi 'ñena:

—Nuga dí ena gue go gue'a 'nará 'mehni Ajuä.

¹⁸ Pe nuya ndä gá xodyo'u himi camfri gue go mi gue'a mrá goda ne ya xqui xo yá

da, hangue nu'á bi zompa rá dada ne rá nānā.

¹⁹ Nepu bi 'yambabi'á ne bi 'ñena:

—¿Ha go gue'á ri t'uhu guí mañhu gue ya mrá goda desde mi 'mái? ¿Hanja handbya 'bu?

²⁰ Ha nurá dada ne rá nānā'á bi dādi ne bi 'ñena:

—Dí pahe xá hño gue go gue'á ma t'uhu, ne desde mi 'mái ya mrá goda.

²¹ Pe hindí pahe hanja xa za xa hyandibya, nixi dí pahe to'o bi xocua yá da. Ya tsøxa yá jeyá'a, go da 'yamfu'a, nu'á da za da xi'asehu.

²² Gue'á bi dādi rá dada ne rá nānā nguetho mi tsu yá nda'á, ngue'á nuyá nda'á ya xqui go 'nara cohi gue nu'á tó'o da mā gue ra Jesu go gue'á majuani ra Cristo rá 'mehni Ajuá pa e da nda, nū'á da t'eni de ja ra niña.

²³ Hangue nurá dada ne rá nānā xqui 'ñena: "Ya tsøxa yá jeyá'a, ne da za gui 'yambasehu."

²⁴ Ha nuya nda gá xodyo bi yopa zohna nū'á mrá goda ne bi 'ñembabi:

—Xøcambeni Ajuá ne xicje nū'á majuani. Ngue'á nuje dí pahe gue nū'á ra 'ñohó'á to'o xa xoc'a ri da, go gue'á 'nara 'yø't'ats'oqui.

²⁵ Ha nura goda bi dādi ne bi 'ñena:

—Nuga hindí padi ua ra 'yø't'ats'oqui o hina. Hønsé nū'á dí padi, gue ndrá goda, ha nubyá ya dí handi.

²⁶ Ha nu'á bi yopa 'yambabi'á ne bi 'ñembi:

—¿Te bi 'yø't'a'i nū'á ra 'ñohó'á mri xoc'a ri da?

²⁷ Nu'bá nu'á bi dādi ne bi 'ñembabi'á:

—Ya stá xi'ahu ne hinguí ne gui camfrihu. ¿Hanja guí ne ga yopa xi'ahu ma'ná'qui? ¿Ha guí nehu gue ne'a'ihu dyá nxadi'i'hu'á?

²⁸ Ha nu'á bi zani'á ne bi 'ñembabi:

—Nu'i go rá nxadi'i'á, ha nuje yá nxadiguhe ra Moise.

²⁹ Nuje dí pahe gue Ajuá mi ñauí ra Moise, pe nura 'ñohó'á guí ena, hindí pahe habu xqui 'ñehe'á.

³⁰ Ha nura goda bi dādi ne bi 'ñembabi'á:

—¡Tengu gue nu'ahu hinguí pahe habu xqui 'ñehe, ha nu'á bi xoga ma da!

³¹ Ngue'á dí pahe gue Ajuá øtuabi yá t'adi nū'á to'o tsu'á ne ø'tuabi rá paha'á, pe nuyá t'adi ya 'yø't'ats'oqui hingui øtuabi.

³² Ngue'á hinhya'mu stá øhu to xa xocua yá da 'nara ja'i nū'á ya mrá goda desde mi 'mái.

³³ 'Bu nū'á ra 'ñohó'á hinxqui 'ñehma de Ajuá, hinda za da 'yøthma njabu'a.

³⁴ Ha nu'á bi dādi ne bi 'ñembabi:

—Nu'i desde ngá 'bu ya ngrá 'yø't'ats'oqui, y njabu ¿xi ngrí ne gui xancaguhe?

Nepu nu'á bi 'yønga de ja ra niña.

Ra ngoda de rá mfeni 'na

³⁵ Ha nura Jesu bi 'yøde gue xqui t'enga de ja ra niña nū'á mrá goda, bi hyoni, y nu mi yopa zádi bi 'ñembabi:

—Nu'i, ¿ha guí camfribi rá T'ʉ Ajuá?

³⁶ Nu'bá nu'á bi dədi ne bi 'ñena:

—Ndada, ¿to'o'a pa da za ga camfri?

³⁷ Ha nura Jesu bi 'ñembabi'á:

—Ya xcá hyandi, ne nú'a to'o guí ñauibya go gues'e'á.

³⁸ Nu'bá nú'á mrá goda bi 'ñena:

—Ma zi Hmu'i, dí camfri'i.

Ne 'bestho bi ndandiñahmu pa bi nsunda'á.

³⁹ Ne ra Jesu bi 'ñena:

—Nuga stá eheua ja nuna ra ximhai pa ga øt'a ra ts'ʉtbi, pa nu'ʉ to'o xa ngoda ja yá mfeni, ga xocua yá mfeni pa da bədi, ha nu'ʉ to'o beni gue ja yá mfədi, nja ngu nú'ʉ to'o xa xo yá da, ga japi da ngoda'ʉ.

⁴⁰ Ha 'raya fariseo nú'ʉ mi 'bahuini'á bi 'yøde nú'á te mi mañ'á, ne bi 'ñembabi:

—¿Ha gue necje dyá go-dahé?

⁴¹ Nu'bá ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—'Bʉ gri godahməhahʉ, nu'bá hingri tuhma ri ts'oquihʉ. Pe nu'ahá guí eñhʉ gue guí hanthʉ, hangue grí tuhʉ ri ts'oquihʉ.

10

*Ra Jesu bi mangá 'nara
bede de 'nara ngu'ño*

¹ Xi majuani dí xi'ahʉ, nu'á to'o hingui cət'a ja ra gosthi ngu'ño, ne tont's'a ma'ná lado pa da yʉt'i, go gue'á 'nara be ne 'nara dacate.

² Nú'á to'o taca ya dəti, go gue'á ra ma'yo, ne go gue'á cət'a po ja ra gosthi.

³ Nura nsugosthi xoca ra gosthi pa da yʉt'a ra ma'yo, ha nuya dəti pətuatho rá noya, ha nu'á da zopa yá thuhu nú'ʉ yá meti'á pa da pøni'ʉ.

⁴ Ha nu stí pønga gatho nuyá meti'á, nu'á di 'bət'o ne ma'ti'ʉ, ne nuyá dəti di dəni'á ngue'á pətuatho rá noya.

⁵ Ngue'á nuya dəti hingui təna ma'ná'ño ra ma'yo, nu'ʉ da ne'tsua ra 'rihi da ma, ngue'á hingui pətua rá noya'á.

⁶ Ra Jesu bi xipabi'ʉ nuna ra 'bede, pe nu'á himbi zo yá mfeni te mri bønga nú'á bi xipabi'ʉ.

Ra Jesu go ra hogá ma'yo

⁷ Nepʉ ra Jesu bi yopa 'ñembabi'ʉ:

—Xi majuani dí xi'ahʉ, nuga go guecagui drá gosthi habʉ thogui ya dəti.

⁸ Gatho nú'ʉ to'o bá 'bət'o de gueque go gue'ʉ myá be ne myá dacate ngue'á mi ne da hyat'a ma dəti pa dā dəni'ʉ. Pe numa dəti himbi 'yøtuabi nú'á mi mañ'ʉ, ngue'á hingo myá meti'ʉ.

⁹ Nuga go guecagui drá gosthi. Nu'á to'o da yʉt'a ja nuna ra gosthiná da mpøhø, ne nu'á da nja ngu 'nara zi dəti di cət'i di pøni pa da ñuni.

¹⁰ 'Nara be bí ehe hønse pa da mpe, ne pa da hñote, ne pa da huata ra taxo. Pe nuga stá ehe pa ga umba yá te ya ja'i, ne nura te'a go 'nara hogá te pa nzantho.

¹¹ Nuga go guecagui drá hoga ma'yo, ngue'a 'nara hoga ma'yo da unga rá te po rá ngue yá dëti.

¹² Pe 'nara ma'yo 'mego nû'a su ya dëti hønse pa da hñanga rá thåha, nu'á 'bø da hyanda 'nara mi'ño bra 'ñehe pa e da za ya dëti, nu'á da ne'tsua ra 'rihi da ma ne da zopø ya dëti ngue'a hingo yá mëti y hingo xi majuani yá ma'yo'ø. Ha nura mi'ño da pent'i 'raya dëti, ha nu ma'ra habaraza da nxani'ø.

¹³ Njabø nû'a ra ma'yo 'mego da nest'ihi da ma ngue'a hingui tu rá mëi de ya dëti ngue'a nu'á 'nara 'begotho.

¹⁴⁻¹⁵ Nuga go guecagui drá hoga ma'yo. Ngu pøcagui ma Dada ne dí pøca'a, njabø nehe dí pødi ma dëti ne nu'á pøcagui nehe, ngue'a ma mëtiga'ø, ne ma ga unga ma te po rá ngue'ø.

¹⁶ Nehe 'bøi ma'ra ma dëti nû'a hingyá mengu de nuna ra ngu'ño, ne nu'á mahyoni ga tsi nehe. Ne nu'á da 'yøscagui nu xcrá zofo, ne da 'ñehe'ø, ne njabø da 'nadra taxo ne da 'nadra ma'yo, y nura ma'yo'ø go guecsegui.

¹⁷ Ajuø ma Dada xi ri macagui ngue'a ma ga unga ma te pa ga tu, ha nu xcrá tu, ma ga yopa nte ma'na'qui.

¹⁸ Pe hinto ma da hñaga ma te, ma ga tuse. Dí hø ra ts'edi pa ga tuse, ne dí hø ra ts'edi pa ga yopa nte ma'na'qui. Njabø bá 'bøpcagui ma Dada.

¹⁹ Ha nuya xodyo 'rama'na'ño mi mængui

ma'na'qui'ø ngue'a bi 'yøde te mi mængui ra Jesu.

²⁰ Ndunthi de gue'ø bi 'ñena:

—Nuní 'ñoui ra ts'ondahí ne xa 'bø rá mfeni. ¿Hanja guí øxhø nû'a te mæ?

²¹ Ha nu ma'ra mi ena:

—Nuya noya mæni hingyá noya dega ts'ondahí. ¿Ha gue ra ts'ondahí da za da xocuahmæ yá da 'nara goda?

Ya nda gá xodyo himbi ne bi gamfri ra Jesu

²² Ne nuni Jerusale ja bi t'øt'ni 'nara ngo, ne nû'a ra ngo'a gue'a 'nara feni de nû'a ra pa bi yopa 'na'yo ma'na'qui ra ndanija nû'a xqui yopa thæni. Ha nuya pa'ø myá pa dega tsø.

²³ Ha ra Jesu mi 'yoní ja ra porta nû'a mrá thuhu Salomó, go 'namrá porta nû'a ra ndanija'ø.

²⁴ Ha nuya nda gá xodyo bi 'yent'a madetho'ø ne bi 'yambabi:

—¿Ha'mø ma gui hñubga ma mëihe? 'Bø xi majuani go gue'e grá Cristo rá 'mehni'i Ajuø pa gui nda, xi da xicje majuani pa ga pøhe.

²⁵ Nu'bø ra Jesu bi datuabi'ø ne bi 'ñembi:

—Yø stá xi'a'ihø ne nu'ahø hinxcá camfrihø. Nuya 'bøfi dí pøfi de rá thuhu ma Dada, go gue'ø udi to'ogui.

²⁶ Pe nu'ahø hinguí camfrihø nguetho hingo ma dëti'ihø, ngu ya stá xi'ahø.

²⁷ Numa dëtiga øde nû'a dí mæ, ne nuga dí pøca'a, ne nu'á tengagui.

28 Nuga dí umbabi'✉ ra te pa nzantho, ne hinhya'm✉ da 'medi, nixi hinto da zingagui de ma 'ye.

29 Numa Dada nú'✉ to'o xa 'racagui'✉, ma'na ja rá ts'edi de gatho, ne hinda za to da zinbabib'✉ de rá 'ye'✉.

30 Nuga ne ma Dada dí 'natho'be.

31 Nu mi ña njab✉ nura Jesu, nuya nda gó xodyo bi yopa guxa ya do pa xa hyohma dega nc'ahni'✉.

32 Nu'bá ra Jesu bi 'ñembabi'✉:

—Ndunthi ya hoga 'befi stá ñt'e ja ri thandih✉ nû'✉ xpá 'ñehe de ma Dada. ¿Nda'✉ de gue nû'✉ ya 'befi stá ñt'e hinxá hñó pa guí ne gui c'ancah✉?

33 Nu'bá nu'✉ bi dadi ne bi 'ñena:

—Hinga po rá ngue 'nara hoga 'befi dí ne ga c'an'ahe, hónse ngue'✉ guí hacuabi rá nsu Ajuá, ngue'✉ nu'i 'nagrá 'ñóhóngu je ne grí nhycuaui Ajuá.

34 Nu'bá ra Jesu bi dadi ne bi 'ñena:

—Xa t'ofo ja ri leyh✉ gue Ajuá bi zofo ya nzaya nû'✉ xqui hñuts'i'✉, ne bi 'ñembibi'✉: “Nu'ah✉ gyá ajuah✉.”

35 Y nû'✉ xa t'ofo ja ra Maça T'ofo hingui tsa to da mä gue hinga majuani. Ya gue Ajuá bi 'ñembabi gue go ya ajuá nû'✉ to'o bi hñani rá noya'✉,

36 xihmä nû'✉ to'o bi hñuxa Ajuá ne bá pëhniua ja ra ximhai, ¿hanja guí mäñh✉ gue hacua rá nsu Ajuá ngue'✉ bi 'ñena gue rá T'✉'✉?

37 Nuga dí ñt'a ya t'ñt'e ngu ñt'a ma Dada. Pe nu'bá hindí ñt'a ngu ñt'a ma Dada, ogui camfriguih✉.

38 Pe nuga dí ñt'a ya t'ñt'e nû'✉ bí ehe ja ma Dada, hangue masque hingo gui camfriguih✉ gue go gueque ngu nû'✉ stá xi'ah✉, go da camfrih✉ gue nû'✉ ya t'ñt'e dí ñt'e bí ehe de Ajuá, pa njab✉ nehe xi da hñu ri mëih✉ gui pah✉ gue Ajuá ma Dada 'bá con gueque ne nuga dí 'bá con gue'✉.

39 Nu'bá ya nda gó xodyo ma'na'qui bi 'ramanu pa xa gähma'✉, pe nu'✉ bi ma'✉, himbi za te bi 'yø'tua'✉.

40 Nep✉ nura Jesu bi mengui pa ri'nandi ra däthe Jordá hab✉ mi ñt'a ra sistehe ra Xuua ma'met'✉, ne ja bá 'buhni'✉.

41 Ne ndunthi ya mengu de guehni bi ma bá c'a'tsi ne mi eñ'✉:

—Nura Xuua hinte ma dänga nt'udi bi 'yø't'e, pe gatho nû'✉ bi xicj✉ de ra Jesu, majuani xa njab✉.

42 Y ja guehni ndunthi ya ja'i bi gamfri gue ra Jesu go mi gue'✉ xpá mëhna Ajuá pa da nda.

11

Rá du ra Lasaro

1 Y de mi 'buhni ra Jesu ri'nandi ra däthe Jordá, gue'bá mri hñenga 'nara 'ñóhómrá thuhu ra Lasaro mrá me Betania nuni hab✉ mrá mengu nehe ra Maria ne ra Marta nû'✉ myá nju'✉.

² Nú'q̄ ra Maria mrá nju nura Lasaro go gue'q̄ bi go'tsuabi ra hoga ñ̄en̄i ja yá ua ra Jesu, nep̄ bi o'tuabi co yá st̄a'q̄.

³ Nú'q̄ ya 'b̄ehñ̄a mri ncu bi m̄empa ra noya ra Jesu gue da t'emb̄i:

—Ma zi Hmu'i, nú'q̄ ri hm̄adi di hñ̄eni.

⁴ Ha nu mi sipabi ra Jesu njab̄, bi 'ñ̄ena'q̄:

—Nú'q̄ ra hñ̄eni'q̄ hingue xi pa da du'q̄. Xa njab̄ pa da hnequi rá nsunda Ajuq̄, ne da hnequi rá nsunda rá T'q̄ Ajuq̄ po rá ngue'q̄.

⁵ Ha nura Jesu xi mri m̄adi gatho nú'q̄ hñ̄u mri ncu.

⁶ Masque myá hm̄adi'q̄ ne bi 'ȳode gue ra Lasaro mri hñ̄eni, pe ra Jesu hinga 'bestho bi ma, bá 'b̄uhnitho má yo pa hab̄ mi 'b̄ai'q̄.

⁷ Nep̄ ja 'm̄efa nu'q̄ bi 'ñ̄embabi yá nxadi:

—Maha pa Judea ma'na'qui.

⁸ Ha nuyá nxadi bi 'ñ̄embabi:

—Xahnate, guí nu ya nda gá xodyo de guehni ja maha'm̄a mi ne xa hyo'a'i dega nc'ahni. ¿Ha nu'i guí ne gui yopa mani ma'na'qui?

⁹ Nep̄ nura Jesu bi d̄adi ne bi 'ñ̄embabi'q̄:

—¿Ha hinguí pah̄ pe'tsa 'r̄et'amayoho ora cada ra pa? Y nu'q̄ tó'o da 'ñ̄o dega pa hinda hñ̄axa 'nara mfe'tse, ngue'q̄ zø ra ñot'i ja ra ximhai, go gue'q̄ nú'q̄ to'o ø'tua rá paha Ajuq̄ ne hinxa juatatho ra 'b̄efi nú'q̄ bi umbi.

¹⁰ Pe nu'q̄ tó'o da 'ñ̄o dega xuui da hñ̄axa ra mfe'tse ngue'q̄ otho ra ñot'i, go gue'q̄

nú'q̄ to'o hingui ø'tuabi rá paha Ajuq̄.

¹¹ Mi uadi bi m̄anga njab̄ ra Jesu ne bi 'ñ̄embabi'q̄:

—Ma amigoh̄ ra Lasaro bí aha, pe nuḡa ma ga mani pa ga a de rá t'aha.

¹² Ha nuya nxadi bi 'ñ̄embabi:

—Ma zi Hmu'ihe, 'b̄ aha, nu'q̄ ma da ñ̄ani.

¹³ Pe nura Jesu mi m̄a gue xqui du ra Lasaro, ha nu'ú mi hu yá m̄ai gue mi m̄a de ra t'ahatho.

¹⁴ Nu'b̄a ra Jesu bi xipabi'q̄ de nú'q̄ xqui nja ne bi 'ñ̄ena:

—Ra Lasaro xa du.

¹⁵ Ne nuḡa xi drí johya ngue'q̄ dá njo'oni ora mi hñ̄eni, ngue'q̄ go 'nara hñ̄o pa gue'ah̄, ngue'q̄ po rá ngue'q̄ ma'n̄a ma gui camfriguih̄. Maha, ma ga c'q̄'tshu'q̄.

¹⁶ Nep̄ nura Toma nú'q̄ mi t'emb̄i ra Go, bi 'ñ̄emba yá minxadiui:

—Maha nehe pa grá tuh̄ mahyegui con guehni.

Ra Jesu da ḡixa nú'q̄ xa du ne da umba ra te

¹⁷ Ha nu mi zønga ra Jesu ja ra hnini Betania, bi sipabi gue ya mi pe'tsa goho ma pa xqui t'agui ra Lasaro.

¹⁸ Ha nura zi hnini Betania mi guetbu Jerusale mi pe'tsa ngu hñ̄u kilometro rá ñab̄.

¹⁹ Ha xindunthi yá mixodyoui xqui ma da c'q̄'tsa ra Marta ne ra Maria pa da hñ̄u'mba yá m̄ai ngue'q̄ xqui du yá cu'q̄.

²⁰ Ha nu mi 'ȳode ra Marta gue ya mi ma da zønga ra Jesu ja yá ngu'q̄, bi ma bá thädi, pe

nura Maria bi gotritho ja rá
ngu.

²¹ Nepu ra Marta bi
'ñembabi ra Jesu:

—Ma zi Hmu'i, nu'bu gri
'buhmaua hinxu duhmaq ma
cu.

²² Pe masqué, nuga dí padí
gue gatho nú'qu te gui apabi
Ajuq, nu'qu da 'ra'a'i.

²³ Ha ra Jesu bi 'ñembabi:

—Ri cu ma da nangu de rá
du.

²⁴ Nepu nura Marta bi
'ñembabi:

—Dí padí gue ma da nan-
gui de rá du nú'qu ra pa de
ra ngaxhmai stí nanga gatho
nú'u ma'ru xa du.

²⁵ Nura Jesu bi 'ñembabi:

—Nuga ga juxa nú'u xa du
ne ga umbabi'u ra te. Nu'qu
tó'o da gamfrigui, masque xa
du, nu'qu ma da nja rá te.

²⁶ Ne nu'qu tó'o 'bui ne cam-
frigui, hinhyamu da du. Xi'i,
'ha gue guí camfri njabu?

²⁷ Nepu nura Marta bi
'ñembabi:

—Hahq, ma zi Hmu'i, nuga
dí camfri gue go gue'e grá
Cristo, rá T'u*i*Ajuq, go gue'e
ndí tóp'a'ihe pa gui 'ñehe
nuua ja ra ximhai.

*Ra Jesu bi nzonu habu mi
t'agui ra Lasaro*

²⁸ Ha ngu mi mangu njabu
ra Marta, 'bestho bi mengui
pa bá umba nt'øde ra Maria
rá cu, ne bi xipi zi njante pa
hinto da 'yøde ma'ru, ne bi
'ñembabi:

—Xa zø ra Xahnate bí
tóp'a'i 'na.

²⁹ Ha nu mi 'yøde'qu bi dama
'mai ne bi ma bá c'a'tsi'qu.

³⁰ Ne nura Jesu hinxqui
yut'atho mbo ra hnini, ja bi
gotritho habu xqui ma da
dadi hmaqha ra Marta.

³¹ Ha nuya xodyo nú'u mi
'buhni ja rá ngu ra Maria
mi hu'mba rá mui, ngu xi
bi hyandi'u gue ra Maria
bi dama 'mai ne bi bøni de
rá ngu, nu'qu bi deni ne mri
'ñembabi'u 'na ngu 'na:

—Nuni rí ma da nzonu habu
bí t'agui rá cu.

³² Nepu ra Maria bi zøni
habu mi 'bu ra Jesu, y ngu bi
hyandi bi ndandiñaqhmu ja yá
ua'qu ne bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, nu'bu gri
'buhmaua hinxu duhmaq ma
cu.

³³ Ha nu mi hyanda ra Jesu
gue ra Maria xi mi zoni ne
nú'u ya xodyo mbra 'ñoui mi
zoni'u nehe, nu'bu nu'qu bi
ntso'mi ne bi du rá mui.

³⁴ Nepu bi 'ñena'qu:

—¿Habu xcá aguihu?

Ha nu'qu bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'ihe, maha ma
ga u't'ahe.

³⁵ Nepu ra Jesu bi nzonu.

³⁶ Ha nuya xodyo bi
'ñémse'qu:

—A, xi mri maqdihamu.

³⁷ Pe 'ra de gue'qu bi 'ñena:

—Nuni go guehni bi xocua
yá da nú'qu ra goda. ¿Ha
hinxu zahma xa 'yøt'e nehe
pa hinxu duhmaq ra Lasaro?

*Ra Jesu bi guxa ra Lasaro
de rá du*

³⁸ Ha nura Jesu bi yopa du
rá mui, nepu bi zøni habuxqui
t'agui ra Lasaro. Xqui thi'tsi
ja 'nara cut'si', ne mi jot'i co
'nara xingdo.

³⁹ Ha ra Jesu bi 'ñena:

—Hñacjʉ ra do.

Ha nura Marta nú'q̄ mrá cu
nú'q̄ xqui du bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, ya strá nxā
ngue'q̄ ya pe'tsa goho ma pa
de xa du.

⁴⁰ Ha ra Jesu bi 'ñembabi ra
Marta:

—¿Ha gue hinstá xi'a'i gue
nu'bʉ gui camfri ma gui
hyandua rá nsunda Ajuq̄?

⁴¹ Nepʉ nuya ja'i bi hñaca
nú'q̄ ra do xqui jot'a ra
nt'agui. Nepʉ nura Jesu bi
nøts'e pa mahets'i ne bi 'ñena:

—Ma Dada'i, dí 'ra'a'i ra
jamädi ngue'q̄ xcá 'yode nú'q̄
stá a'a'i.

⁴² Nuga dí padi nzantho
guí øde nú'q̄ dí a'a'i. Pe dá
många njabʉ po rá ngue ya
ja'i 'bucua con gueque, pa
njabʉ da za da gamfriyʉ gue
go gue'e xcá pencagui.

⁴³ Ha mi uadi bi 'yapa Ajuq̄
njabʉ, nepʉ bi ña nts'edi bi
'ñena:

—¡Lasaro, bá pøni!

⁴⁴ Ha ra Lasaro 'bestho bá
pøni mi 'bant'a yá 'ye ne yá
ua co 'raya xəni dutu, ne mi
'bant'a rá ñaxu co ma'na ra
dutu. Ha ra Jesu bi 'ñembabi
ya ja'i:

—Xo'tuahʉ ya xəni dutu.

*Ya ndaq̄ gá xodyo bi 'ñti pa
hanja da za da gʉ ra Jesu*

(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lc.
22:1-2)

⁴⁵ Nu'bʉ nú'q̄ ya xodyo mri
'ñoui ra Maria mi hyanda
nú'q̄ bi 'yøt'a ra Jesu, ndunthi
de gue'ʉ bi gamfri'q̄.

⁴⁶ Pe 'ra bi ma bá xipabi ya
fariseo nú'q̄ te xqui 'yøt'e'q̄.

⁴⁷ Nu'bʉ nuya ndaq̄ gá macjʉ
ne ya fariseo bi 'yøt'a 'nara
hmunts'i ne bi 'ñena:

—¿Te ga Øthʉ? Ngue'q̄ nura
'ñøhø'q̄ xi øt'a ndunthi ya
danga nt'udi.

⁴⁸ Nu'bʉ ga hoptahʉ njabʉ,
gatho ya ja'i da gamfri'q̄, ne
'mefa da 'ñehe ya me Nroma
da hñangā ma nijahʉ ne da
zinga ma ja'i'hʉ.

⁴⁹ Pe 'na de gue'ʉ mrá
thuhu ra Caifá mrá danga
ndaq̄ gá macjʉ nú'q̄ ra jeya'a,
nú'q̄ bi 'ñembabi'ʉ:

—Nu'ahʉ hinte ri fadihʉ.

⁵⁰ ¿Ha hinguí pähʉ gue
ma'na xá hñø da du 'nada ra
'ñøhø pa hinda du gatho ya
ja'i, pa njabʉ hinda 'medi ya
ja'i mengu ma haihʉ?

⁵¹ Pe nú'q̄ ra Caifá himbi
bense nú'q̄ bi ma. Pe ngue'q̄
mrá danga ndaq̄ gá macjʉ nú'q̄
ra jeya'a, Ajuq̄ bi umbabi
nuya ya noya, hangue bi ma
gue ra Jesu mi ma da du po rá
ngue ya me Judea.

⁵² Y hingue hønsø po rá
ngue ya menguni, pe nehe pa
gatho yá bātsi Ajuq̄ nú'q̄ xa
nxani habaraza de ra ximhai,
pa da 'natho'ʉ.

⁵³ Hangue de gue'bʉ bi
'ñti'ʉ pa hanja da hyohma'ʉ
ra Jesu.

⁵⁴ Hangue ra Jesu ya himbi
sigui bi 'ñø habaraza pa bi
ñq̄ ja yá thandi ya xodyo, ne
bi ma de guehni Judea pa
ja 'nara t'ʉca hnini rá thuhu
Efraí, guetbʉ habʉ ja 'nara
'yo'mtha, ne ja bá 'bahuini yá
nxadi.

⁵⁵ Ha ya mi ma da dat'a ra
pa de ra pascua 'nará ngo ya

xodyo, y ndunthi ya ja'i de haburaza ya zi t'uhnini bi ma Jerusale ante ra ngo pa da nt'axqui ngu myá nzai'.⁵⁶

⁵⁶ Ne go gue'a mi 'yo mi honga ra Jesu, y de mi 'bahnii ja ra ndanija, mri 'ñémse':⁵⁷

—¿Te guí beñh? ¿Ha gue hinda 'ñecua ja ra ngo'a 'bu?

⁵⁷ Ha ya nda gá macja ne ya fariseo xqui manda gue nu'bá to'o da bádi habá di 'yo'a da xipabi', pa da gants'ahni'.⁵⁸

12

'Nara 'behñq bi go'tsua 'nara njots'i ja yá ua ra Jesu nuni Betania'

(Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)

¹ Y mri 'be 'rato ma pa pa da dat'a ra ngo de ra pascua, nura Jesu bi ma pa Betania habá mi 'bá ra Lasaro nú'a xqui gáts'i de rá du.

² Y ja bi t'ø'tuani 'nara nt'oxi ra Jesu. Ra Marta go mrá møxmexa, ne nura Lasaro mi huhuini ra Jesu ja ra mexa co ma'ra ya ja'i.

³ Nepá ra Maria mri hñá nde litro ra hoga ñuni mi 'ra'ta ra nardo ne xi mri muui ndunthi, ne bi go'tsabi ja yá ua ra Jesu, nepá bi o'tuabi co yá stá, ne bi mfont'a nú'a ra ñuni gatho mbo ra ngu.

⁴ Nu'bá ra Juda Iscariote nú'a mrá t'á ra Simu ne 'namrá nxadi ra Jesu, ne go gue'a mi ma da da'a, bi 'ñena:

⁵ —¿Hanja himbi 'ba nú'a ra hoga ñuni'a xi xá mädi? Xa za xa 'bahmá po hñu nthebe denario, ne nura boja'a xa thecuahmá ya zi hyoya.

⁶ Nura Juda bi mä njabá ngue'a mrá be, ne ngue'a go mi pe'tsa ra ncuboja ne mi ja nú'a go mi ne de ja ra buxa, ne hingue xi majuani mri hueca ya hyoya'.⁵⁹

⁷ Pe nura Jesu bi 'ñembabi ra Juda:

—Ote guí xipabi. Nuní bi goscagui nuna ñuni ja ma ua pa nura pa'a de ma nt'agui.

⁸ Ngue'a nuya hyoya nzántho ma da 'mái con gue'ahá, pe nuga hinga nzántho ma ga 'báiuia con gue'ahá.

Ra nt'üti pa dra thohmá ra Lasaro

⁹ Nepá xi ndunthi ya xodyo bi sipabi gue ra Jesu mi 'bahnii Betania, ne bi ma'a pa bá c'a'tsi'a, y hingue hónse pa da c'a'tsa ra Jesu, nehe pa bá handa ra Lasaro nú'a xqui gáxa ra Jesu de rá du.

¹⁰ Nu'bá nuya nda gá macja bi 'ñüti pa da hyohmá ra Lasaro nehe.

¹¹ Ngue'a po rá ngue ra Lasaro ndunthi ya xodyo xqui 'uegue de gue'a ne bi gamfri'a ra Jesu.

Ra Jesu bi yüti ja ra hnini Jerusale

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40)

¹² Ha nurá hyax'a gatho ya ja'i nú'a xqui ma ra ngo de ra pascua nuni Jerusale bi 'yøde gue ra Jesu mi ma da zöni de guehni.

¹³ Ne nu'á bi doca ya denthi ne bi ma bá thädi ra Jesu ne mi manta'a mi ena:

—¡Xá nsunda Ajuá! ¡Ajuá da japi nuni to'o bá ehe de rá thuhu'a! ¡Ajuá da japi nuni ma Ndahá nújá dyá me Israelhá!

¹⁴ Ha nura Jesu bi zádi 'nara zi t'ábru ne bi tógue'a pa bi nja ngu nú'a xqui t'ofo ja ra Macea T'ofo habá ena:

¹⁵ Oxqui ntsuhá, nú'ahá gyá menguhá Sión; ndi, hyanthá, xa 'ñepá ri Ndahá, bra tógue 'nara zi t'ábru.

¹⁶ Ha nuyá nxadi hinga 'bestho ra ora'a bi zo yá mfeni hanja xqui njabá. Pe nú'bá mi yopa nte ra Jesu ne bi yopa menga mahets'i, nu'bá hág, bi beni yá nxadi gue xqui t'ofo njabá de gue'a, ne xqui njabá ngu nú'a xqui t'ofo.

¹⁷ Nú'á ya ja'i mi 'bahni nura ora'a ra Jesu bi xipa ra Lasaro da bóni de ra nt'agui ne bi gáts'i de ra du, nú'á xqui 'yonga ra 'bede de nú'a xqui hyant'á.

¹⁸ Hangue ndunthi ya ja'i xqui bóni de ra hnini pa bá thádi ra Jesu ngue'a xqui 'yóde de nú'a ra dänga nt'udi xqui nja.

¹⁹ Nepá ya fariseo mri 'ñémse'á:

—¡Ha ngue dí xi'ahá gue hinda za te gui 'yótha! Ndi, gatho ya ja'i di dñenini, hinda za to da zámiyah.

'Raya me Grecia mi honga ra Jesu

²⁰ Nehe 'raya me Grecia xqui ma Jerusale ja nú'a ra ngo pa da xócambeni'a Ajuá.

²¹ Y nú'á ya me Grecia bi ma bá tsádi ra Lipe nú'a mrá me Betsaida de ra hai Galilea, ne bi 'ñembabi:

—Ndada, dí nehmahe ga ñáhe co ra Jesu.

²² Nepá bi ma nura Lipe bá xipabi ra Andre, ne ri yoho'á bi ma bá xipa ra Jesu.

²³ Ha ra Jesu bi dädi ne bi 'ñena:

—Ya bi zó ra ora pa da du Nú'a To'o e bi Nja'i ne da yopa menga pa mahets'i.

²⁴ Xi majuáni dí xi'ahá, 'ba 'nara nda dega trigo 'be'tsitho ne hinda 'bot'a ja ra hai, hinda nxandi. Pe nubá xa 'bot'i, ma da unga ndunthi ra sofo.

²⁵ Nu'a tó'o da mädi rá te, ma da 'bedi, pe nu'a tó'o hingui mädi rá te nuua ja ra ximhai, nú'á go gue'a ma da me'tsa rá te pa nzántho.

²⁶ Nu'a tó'o da mepcagui, mahyoní da dengagui, y nu habá ga 'búiga da 'mähni nehe. Ha nu'a tó'o da mepcagui, ma Dada ma da 'ñe'tsua rá nsu.

Ra Jesu bi ma de rá du

²⁷ Nubyá xi dí tu ma mäi. ¿Te ma ga apa Ajuá ma Dada? ¿Ha ga xipa njaua: "Ma Dada'i, ñangagui de nú'a ma ga thogui nuna ra orabya"? Pe hinda za ga embi njabá, ngue'a pa guehna stá ehe.

²⁸ Ma Dada'i, 'yó't'e nú'a go ri paha pa dra nsunda'i ri thuhu.

'Bestho ra ora'a bi nt'óde 'nara noya de mahets'i nú'a bi 'ñena:

—Ya stá øt'e ne ma ga yopa øt'a ma'na'qui.

²⁹ Ha nura hmuntsja'i mi 'bahni ra ora'q bi 'yøde nú'q ra noya de mahets'i, ne 'ra bi 'ñena gue mi 'nara ngani, ha nu ma'ra mi ena gue 'nara enxe bi zofo'q.

³⁰ Nepu nura Jesu bi dødi ne bi 'ñena:

—Hingo po rá ngueque xa nt'øde nú'q ra noya, hønse po rá ngue'ah.

³¹ Nubyá nú'ya meximhai hinda ne da gamfrigui ma dra t'ë'mbabipada dra castiga'u, ne ma dra thäcuabi rá ts'edi ra ts'ondähi nú'q ri ndä ja nuna ra ximhai.

³² Nuga ma dra ts'utcagui mañä ja 'nara ponza pa da thogagui, y nu sta t'øtque njabu, ma da gamfrigui ndunthi ya ja'i po rá ngue ma du.

³³ Nu'á bi mängä njabu pa da fädi te ma du mi ma da du'a.

³⁴ Nepu nuya ja'i bi dødi ne bi 'ñena:

—Nu'i guí ena gue go gue'e Nú'q To'o e bi Nja'i, ne nuje ndí hu ma muihe gue go guet'q ra Cristo nú'q mi ma da mëhna Ajuä pa da ndä. Pe nu'i guí ena gue mahyonimdra ts'uta mañä ja ra ponza Nú'q To'o e bi Nja'i. Pe nura ley mä gue ra Cristo ma da 'mäi pa nzantho. Nu'bú ¿te rá 'befi Nú'q To'o e bi Nja'i? ¿Ha go gue'q nú'q mi ma da mëhna Ajuä pa da ndä?

³⁵ Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—Nuga drá ñot'i dí yo't'a ri mfenihu. Pe ya ts'utho ya pa dí 'bäi con gue'ah. Hangue mientra dí 'bäi con gue'ah, tengaguihu, pa hingui njahu ngu nú'q to'o bi za ra 'bexuui, ngue'q nu'q tó'o 'yo ja ra 'bexuui hingui padi habu rí ma.

³⁶ De dí 'bäiuia pa ga yo't'a'ihu, camfriguihu, pa njabu dyá meti'ihu ra ñot'i.

Ha nu mi uadi bi mängä njabu ra Jesu, bi 'uegue de gue'u bi ma bá 'bäi habu hinda bädi'u.

Hanja ya xodyo himbi gamfri ra Jesu

³⁷ Masque ra Jesu xqui 'yøt'a ndunthi ya dänga nt'udi ja yá thandi nuya xodyo, pe nu'á himbi gamfri.

³⁸ Bi njabu ngu nú'q xqui 'yofo ra bädi Isaía habu ena: Ma zi Hmu'i, ¿to ja gue'q xa gamfri ma noyahu? ¿To ja gue'q xa gamfri'ingue'q xcá 'yøt'a ya dänga nt'udi?

³⁹ Nu'á himi tsa da gamfri ngue'q bi njabu ngu nú'q xqui 'yofo ra bädi Isaía ja ma'na ra xeni habu ena:

⁴⁰ Ajuä bi go'tua yá da'q ne bi japi bi megui yá mfeni, pa himbi hyandi co yá da, nixi bi bädi co yá mfeni, pa himbi ñobri'u ne pa njabu nuga himbi za dá pøhø'u.

⁴¹ Ra Isaía bi mängä njabu de ra Jesu ngue'q xqui hyandua rá nsunda'q, hangue mi mä de gue'q.

⁴² Masque njabh, pe asta 'raya ndá gá xodyo nehe bi gamfri gue ra Jesu go gue'q xpá mehna Ajuq pa da ndá, pe nu'u hinto bi xipabi ngue'q mi tsu ya fariseo da 'yeni'u de ra nija.

⁴³ Ngue'q nu'u ma'na mi ne da pønga yá hmi ja yá thandi ya ja'i que ja rá thandi Ajuq.

Ya ja'i tuda yá ts'oqui ngue'q himbi gamfri nú'q bi manga ra Jesu

⁴⁴ Ra Jesu bi ñá nts'edi ne bi 'ñena:

—Nu'q tó'o camfrigui, hingue honse camfriguiga, nehe camfri nú'q to'o bá pencagui.

⁴⁵ Ne nu'q tó'o handga ma 'mhi, ja ra uenda handua rá 'mhi nú'q to'o bá pencagui.

⁴⁶ Nuga go guecagui drá ñot'i stá eheua ja ra ximhai pa nuto gatho da gamfrigui ga pøni de ja ra 'bexuu.

⁴⁷ Nu'q tó'o ñde nú'q dí ma, ne hinda ne da 'yøt'e, nuga hingo ma ga ε'mbi pa da maja ra nidu, ngue'q nuga stá ehe pa ga pøhø ya ja*'l*, hingue pa ga ε'mbi da ma ja ra nidu.

⁴⁸ Nu'q tó'o hingui numansugui ne hingui ne da gamfri nú'q dí ma, go gue'q ma da t'e'mbi pa ja ra nidu, ne numa noya go gue'q ma da 'yε'mbi nú'q ra pa de ra ngaxhmai.

⁴⁹ Ngue'q nuga hinstá bense nú'q dí ma. Ma Dada nú'q to'o bá pencagui go gue'q xa 'bepcagui pa ga xi'ah nú'q bi xiqui.

⁵⁰ Ne dí pädi gue nú'u ya noya xa 'bepqui ga ma go

gue'u unga ra te pa nzantho. Hangue dí xi'ah ngu nú'q xa xicagui ma Dada.

13

Ra Jesu bi xacua yá ua yá nxadi

¹ Nura pa ante ra ngo de ra pascua, ra Jesu mi pädi gue ya xqui zø ra ora pa da ma de guecua ja ra ximhai pa da yopa mengui habu bí 'bu Ajuq rá Dada. Nu'q nzantho bi mädi nú'u to'o yá meti'a, ne xi ra dangui rá hmate bi me'tsuabi'u.

² Ha ra Jesu bi nt'oxiui yá nxadi. Ha ra ts'ondaqhi ya xqui yet'a ja rá mfeni ra Juda Iscariote nú'q mrá t'u ra Simu, pa da da ra Jesu.

³ Ha ra Jesu mi pädi gue bá ehe de habu mi 'buhui Ajuq rá Dada pa da 'macua ja ra ximhai, ne mi pädi nehe gue ya mi ma da yopa mengui pa da 'muhui'q. Nehe mi pädi gue Ajuq rá Dada ya gatho xqui 'yent'ua ja rá 'yε'a.

⁴ Hangue nu'q bi 'mai de ja ra mexa habu mri nt'oxi'u ne bi hñaca rá pat'i ne bi ngat'a 'nara nt'ot'yε.

⁵ Ne bi xit'a ra dehe ja 'nara nsu'yε, ne bi mädi bi xacua yá ua yá nxadi. Nepu mi o'tuabi co nú'q ra nt'ot'yε mri ngat'i'q.

⁶ Ha nu mi ma da xacuabi yá ua ra Pedro, ra Pedro bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, ¿ha gue go ma gui xuga ma uaga?

⁷ Ha nura Jesu bi dädi ne bi 'ñembabi:

—Nubyá hingui tsa da zo ri mfeni nú'a dí ø't'e, pe 'mefa ha, ma gui padi.

⁸ Nura Pedro bi 'ñembabi:

—Nu'i hinhyamá ma gui xuga ma uaga.

Ha nura Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Nu'bú hinga xac'a ri ua, hinte guí pe'tsi de gueque.

⁹ Nu'bú ra Pedro bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, nu'bú, hingue hónse ma ua gui xugagui, xuga ma 'yé ne ma ñaxu nehe.

¹⁰ Ha nura Jesu bi 'ñembabi:

—Nú'a to'o ya xa nxaha, ya hinga mahyoni da yopa nt'axca ma'na'qui, hónse da sácua yá ua, ngue'a ya xá nt'axi gatho rá ndo'yo. Ha nu'ahú ya xá nt'axi'ihú, masque hinga gatho'ihú.

¹¹ Nu'a mi padi to'o mi ma da da'a, hangue bi 'ñena gue hinxmá nt'axi gatho'u.

¹² Ha nu mi uadi bi xacua yá ua', bi yopa hñuxa rá pat'i ne bi hñudi ma'na'qui ja ra mexa ne bi 'ñembabi'uh.

—¿Ha tso ri mfenihu nú'a stá ø't'a'ihú?

¹³ Nu'ahú guí enju go gueque ri Xahnateguihu ne ri Hmuguihu. Nú'a guí enju gue'a majuani, ngue'a ha, go guecogui.

¹⁴ Hangue ngue'a nuga ri Hmuguihu ne ri Xahnateguihu ne stá xac'a ri uahu, hangue nu'ahú nehe rí 'ñep'ahú gui nxacua uahu 'na ngu ma'na.

¹⁵ Dí u't'a'ihú njabu pa ne'ahú da za gui 'yøthu ngu nú'a stá ø't'a'ihú.

¹⁶ Xi majuani dí xi'ahú, 'nara 'begó hingo ma'na ri manda'a que rá hmu, nixi 'nara 'mehni hingo ri manda'a que nú'a to'o xa mehni.

¹⁷ Nu'bú gui pahú nú'a dí xi'ahú, ne 'bu gui 'yøthu, nu'bú gui njapihu.

¹⁸ Pe hindí ma de gatho'ihú, ngue'a dí pa'a'ihú nú'ahú stá huan'a'ihú pa dua nxadi'ihú, ne stá huan'ahú pa da njabu ngu nú'a mangá ra Maça T'ofó habu ena: "Xa gagui dega ncontra nú'asé to'o stá ñu'me."

¹⁹ 'Bédi da njabu ngu nú'a stá xi'ahú, pe nubyá dí xi'ahú nú'a te ma da nja, pa nu stí njabu, da za gui camfrihu gue go gueque ngu nú'a stá xi'ahú.

²⁰ Xi majuani dí xi'ahú, nu'a tó'o da numansu ma 'mehni, go gueque numansugui; ne nu'a tó'o da numansugui, go numansu nú'a to'o bá pencagui.

*Ra Jesu bi ma gue ra Juda
ma da da'a*

(Mt. 26:20-25; Mr. 14:17-21; Lc. 22:21-23)

²¹ Ha nu mi mangá njabu ra Jesu, bi du rá mäi, ne bi xipabi yá nxadi te mri bønga nú'a mi ma, ne bi 'ñena:

—Xi majuani dí xi'ahú, 'na de gue'ahú ma da dagagui.

²² Ha nuya nxadi bi næ'tua da'uh ngue'a himi padi to'o 'na de gue'uh nú'a mi mañ'a.

²³ Ha 'nara nxadi nú'a xi mrá hmädi ra Jesu, ja mi huhni ja rá hyo'a.

24 Y nura Pedro bi 'ñutua ra seña nú'á ra hmäca nxadi pa da 'yambabi ra Jesu to'o'a.

25 Nepu nu'á xqui ncahma guetbu ja rá tiñá ra Jesu bi 'ñembabi:

—¿To'o 'na de guecje, ma zi Hmu'ihe?

26 Ha nura Jesu bi dädi ne bi 'ñena:

—Nú'á to'o ga umba ra c'athuhme go gue'á.

Nu'bá nu'á bi po'mba ra thuhme ne bi umbabi ra Juda Iscariote nú'á mrá t'u ra Simu.

27 Ha nura Juda mi hñanga nú'á ra c'athuhme gue'á ra ora bi yut'a ra Satá ja rá mfeni'a pa da 'yø'tua rá 'befi. Nepu nura Jesu bi 'ñembabi:

—Nú'á guí beni gui 'yøt'e, 'yøt'e 'bestho.

28 Pe ni 'na de gue nú'á mi huhni ja ra mexa himbi zo yá mfeni hanja bi xipabi njabu'á.

29 Ngue'á nura Juda go mi pe'tsa ra ncaboja, hangue 'ra de gue'á mi hu yá mai gue ra Jesu xqui xipabi gue da ma da danga te mahyoní pa ja ra ngo, o pa da umbi te da umba ya hyoya.

30 Ne ngu xi bi hñanga nura c'athuhme, 'bestho bi bøni. Ne ya xmá 'mexuui ra ora'á.

Ra 'ra'yo hmanda

31 Ha nu mi bønga ra Juda, bi 'ñenga ra Jesu:

—Nubyá ma da hnequi rá nsunda Nú'á To'o e bi Njá'i po nú'á ma da thogui. Ne po rá ngue'á ma dra nsunda Ajuá.

32 Nepu Ajuá ma da umba rá nsu pa di mahyeguiui yá nsu, ne ma da 'yøt'e 'bestho.

33 Ma zi t'u'ihe, ya hinga ma ga 'bui ndunthi con gue'ah. Ma gui hyongaguih, ne ngu stá xipa ya nda gá xodyo, njabu nehe dí xi'ahabya: Hinda za gui mahani habu grá maga.

34 Nubyá 'nara 'ra'yo hmanda dí tsoc'ah: Mådihá 'na ngu ma'na, nja ngu stá må'a'ihe, njabu nehe gui mådihá 'na ngu ma'na.

35 'Bü gui mådihá 'na ngu ma'na, nu'bá njabu da badi gatho ya ja'i gue majuani ma nxadi'ihe.

Ra Jesu bi ma gue ra Pedro ma da gøni'á

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Lc. 22:31-34)

36 Ha nura Pedro bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, ¿habu ma gui ma?

Ha nura Jesu bi dädi ne bi 'ñembabi:

—Hinda za ga mœuibya habu grá maga. 'Mëfa hä, ma gui mani.

37 Ha nura Pedro bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, ¿hanja hinda za ga mœuibya? Nuga masque ga tu por gue'e.

38 Ha nura Jesu bi 'ñembabi:

—¿Ha gue ma gui tugue po rá nguecagui? Xi majuani dí xi'a'i, ma gui cøngagui hñu'qui ante da mafi ra menja.

14

Ra Jesu tsixcahu pa habu bí 'bu Ajuá ra Dada

¹ Ne ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—Oguí tu ri māihá. Nu'ahú guí camfrihá Ajuá ma Dada, hangue camfriguíhá nehe.

² Nuni habá bí 'bá Ajuá ma Dada xi bí ja ndunthi ya ngu. Nu'bá di othohmá, ya stá xi'ahmáhá. Nuga ma ga ma pa ga hoc'a'ihi habá ma gui 'báhá.

³ Ne xcrá ma pa ga hoc'a'ihi habá gui 'báhá, ma ga yopa pengui pa ga tsix'a'ihi pa gui 'báhá habá ma ga 'báca.

⁴ Ne guí pahá habá ma ga maga, ne guí pahá ra 'ñu.

⁵ Nu'bá nura Toma bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, hindí pahé habá ma gui ma, ¿ne guí enje gue dí pahé ra 'ñu?

⁶ Nu'bá ra Jesu bi 'ñembabi:

—Nuga go guecagui drá 'ñu, ne drá majuáni, ne drá te. Hinda za to da zóni habá bí 'bá ma Dada 'bá hingo ga tsixca.

⁷ 'Bá xcá pachjmáhá, xcá pahmáhá ma Dada nehe. Ne desde nubya guí pahá'á, ne xcá hyanthé'á.

⁸ Ha nura Lipe bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'ihe, 'ñutcahe Ajuá ra Dada, ne ya con guet'á.

⁹ Nu'bá ra Jesu bi 'ñembabi:

—¿Ha hinxcá pacaguitio, nogue Lipe? Y ya øt'a ndunthi ya pa stá 'ñohá. Nu'á tó'o xa hyandgagui xa hyanda Ajuá ma Dada nehe. Nu'bá ¿hanja guí engaguihá gue ga u't'a'ihi Ajuá ra Dada?

¹⁰ ¿Ha hinguí camfri gue dí 'natho'be Ajuá ma Dada?

Nuga hinstá bense nú'á dí xi'ahá, nixi nú'á ya 'befi dí pefi hingo dí pefi de guecse. Numa Dada to'o dí 'natho'be go gue'á øt'e gatho, ne go rá 'befise'á.

¹¹ Camfrihá gue nuga dí 'natho'be Ajuá ma Dada. Pe nu'bá hinguí camfrihá nú'á dí mā gue dí 'natho'be'á, camfrihá po nú'á ya 'befi stá pefi.

¹² Xi majuáni dí xi'ahá, nu'á tó'o da gamfrigui, ne'á ma da mē ya 'befi ngu nú'á dí pefi, ne ma'na dya dangui ma da mefi'á nguetho nuga ma ga yopa pengui pa ga 'bá'be ma Dada.

¹³ Ne gatho nú'á te ma gui 'yapabihá ma Dada de ma thuhuga, ma ga øt'a ri nt'adihá, pa dra nsunda ma Dada po rá ngueque rá T'ugui.

¹⁴ Hangue nu'áraza te gui 'yadihá ja ma thuhu, nuga ga 'ra'ahá.

*Ra Jesu bi ñagui ma dua
pehna ra Maca Ndáhi*

¹⁵ 'Bá grí mactaguihá, 'yothá nuya hmandá dí 'bep'a'ihi.

¹⁶ Ne nuga ma ga apabi Ajuá ma Dada da men'ahá ma'na nú'á to'o da hñup'a ri mihá, ne nu'á da men'ahá pa da 'mái nzántho con gue'ahá, ynu'ágo gue'á ra Maca Ndáhi nú'á to'o mangá majuáni.

¹⁷ Ne ya ja'i nú'á hingyá gamfri hingui tsa da hñani'á, ngue'á nu'á hingui padi to'o'á, ne hingui tso yá mfeni'á tengu'á. Pe nu'ahá guí pahá'á ngue'á nu'á 'bá

con gue'ahu, ne ma da 'mai ja
ri corasohu.

¹⁸ Hangue njabu nuga
hinga ma ga tsoc'asehu, ma
ga yopa pengui ma'na'qui pa
ga 'bai con gue'ahu.

¹⁹ Ne 'bestho ma da zo
ra ora ya ja*l'i* nú' hingyá
gamfri ya hinda ma da
hyandgaua ngue'q pa gue'u
ma ga njo'o, pe nu'ahu há,
ma gui hyandgaguihu ngue'q
ma ga 'bai con gue'ahu. Y
nuga ma ga yopa nte, hangue
ne'ahu ma gui pe'tshu ra te pa
nzantho ngue'q dí tega.

²⁰ Ha nu xcrá njabu, ma
gui pahu gue dí 'bu'be ma
Dada, ne nu'ahu guí 'buhu con
gueque, ne nuga dí 'bai con
gue'ahu ja ri corasohu.

²¹ Nu'q tó'o òt'a ya hmanda
nú'u dí maq, nú' go gue'q
ri macagui. Ha nu'q tó'o ri
macagui, ma Dada ri madi'q,
nequi ga madi'q ne ga utuabi
tengu ma 'mai.

²² Nu'bu ra Juda, pe hingue
nura Juda Iscariote, bi
'ñembabi ra Jesu:

—Ma zi Hmu'i, ¿hanja
honseguihe ma gui utcaguihe
tengu ri 'mai, ha nu ma'ra ya
ja*l'i* hina?

²³ Nu'bu ra Jesu bi dadi ne
bi 'ñembabi:

—Nu'q tó'o ri macagui ma
da 'yotca nú' dí maq, ne ma
Dada da madi'q, ne nuga co
ma Dada ga e'be ne ga 'buhe
'nadbu con gue'q.

²⁴ Nu'q tó'o hingui
macagui, hingui òtca nú' dí
maq. Y nú' guí øhu dí maq,
hindí mansega, numa Dada

nú'q to'o bá pencagui go gue'q
mañ'q.

²⁵ Dí xi'ahu njabu núbya de
dí 'buitho con gue'ahu.

²⁶ Pe ra Maca Ndahi nú' a
ma dua pehna má Dada
de ja ma thuhu pa da 'mai
con gue'ahu ne da hñup'a ri
maihu, nu'q ma da 'ñu't'a'ihu
gatho, ne ma da ben'a'ihu
gatho ngu nú' a stá xi'ahu.

²⁷ Dí ne gui 'buhu te rá
enthó nsinque ra dumai,
hangue dí 'ra'ahu ra humai,
gue'q ngu 'nara tsogui dí
tsoc'ahu. Y nú' a ra humai dí
'ra'ahu, hingue ngu nú' a di
unga ya meximhai. Hangue
oxqui tu ri maihu, nixi gui
ntsuuhu.

²⁸ Nu'ahu ya stá xi'ahu gue
ma ga ma, ne ma ga yopa pen-
gui pa ga 'bai con gue'ahu. 'Bu
gri macjhmahu, nu'bu xcá jo-
hyahmahu nu ndá xi'ahu gue
ma ga ma habu bí 'bu ma
Dada, ngue'q nu'q go ma'na
há ra ts'edi de gueque.

²⁹ Nubyá dí xi'ahu nú' a di
'betho da nja, pa nu stí nja,
ma gui beñhu, pa njabu ma'na
gui camfriguihu.

³⁰ Ya hinga ma ga 'bai
ndunthi con gue'ahu pa ga
ñahu, ngue'q xa 'ñepu ra
ts'ondahi nú' a ri ndá de nuna
ximhai, pe nu'q hingui há ra
ts'edi pa te da 'yotcagui.

³¹ Nuga ma ga hoptho da
'yotque nú' a te xa 'ye'magui,
pa njabu da badi gatho ya ja*l'i*
gue dí madi ma Dada, ne dí
òt'e ngu nú' a xa 'bepcagui'q.
'Baihu, maha.

15

Ra 'bai gá obxi ne yá mai

¹ Nepu ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi: Nuga dí nja ngu 'nara hoga 'bai gá obxi, ha numa Dada nja ngu nú'á to'o pe ra ua'obxi.

² Nu'u tó'o 'bui con gueque go gue'u nja ngu ya mai de nura hoga 'bai gá obxi'a. Ne gatho ya mai nú'u hingui unga yá fruta, nú'á to'o pe ra ua'obxi da zequi'u. Pe nu'u di unga yá fruta, nu'á da moqui'u pa ma'na da unga yá fruta.

³ Nu'ahu ya xá nt'axi'ihu po nura noya stá xi'ahu.

⁴ 'Buhu con gueque, ne nuga ga 'bui con gue'ahu. Ngu 'nara mai hingui tsa da unse yá fruta 'bu hingui tógue ja rá 'bai, guí njahabu nehe, hinda za gui uñhu ri frutahu 'bu hingui 'buhu con gueque.

⁵ Nuga go guecagui drá 'bai gá obxi, ha nu'ahu go gyá maihu. Nu'á tó'o 'bui con gueque, ne nuga con gue'a, go gue'a da unga ndunthi ya fruta, ngue'a nsinque de gueque hinda za te gui 'yøthu.

⁶ Nu'u tó'o ya hingui 'bui con gueque, nja ngu ya mai xa ts'equivi, da 'yot'i, nepu da hmunts'i gatho pa dra thöt'a ja ra tsibi, da nzø.

⁷ 'Bu xi gui 'buhu con gueque, ne 'bu ma noya da 'yoda ja ri mfenihu, nu'bu 'yaphu Ajua gatho nú'á go gui nehu ne nu'á da 'ra'ahu.

⁸ 'Bu gui uñhu ndunthi ra fruta, nu'bu da hnequi rá

nsunda ma Dada, ne njabu ma go dua nxadi'ihu.

⁹ Ngu ma Dada macagui, njabu nehe dí ma'l'ihu. Oxqui 'ueguehu de ma hmate.

¹⁰ Nu'bu gui 'yøthu nuya hmanda dí 'bep'ahu, nu'bu guí 'buhu ja ma hmate, ngu nuga stá ó'tua yá hmanda ma Dada ne dí 'bu ja rá hmate'á.

¹¹ Dí xi'ahu njabu pa da nja ma johya ja ri corasohu, ne pa hinhya'mu da 'me ri johyahu.

¹² Nu'á ma hmanda dí 'bep'ahu: Mádihu 'na ngu ma'na ngu stá ma'l'ihu.

¹³ Nu'á tó'o da du po rá ngue yá amigo, go gue'a ma'na ja rá hmate ra dangui de gatho.

¹⁴ Ha nu'bu gui 'yøthu nú'á dí 'bep'ahu, nu'bu go ma amigo'ihu.

¹⁵ Hangue ya hindí hant'ahu ngu 'nara 'bego, ngue'a 'nara 'bego hingui padi te pe rá hmu. Y nubyá dí hant'ahu ngu ma amigo'ihu, ngue'a stá xi'ahu gatho nú'á xa xicagui ma Dada.

¹⁶ Nu'ahu hingo xcá huancahu, nuga go stá huan'a'iihu, ne stá hux'a'iihu pa gui maha habu ga pen'a'iihu, ne pa gui uñhu ra fruta nú'á hinhya'mu da thegue. Ne nú'á te gatho gui 'yapabihu ma Dada de ja ma thuhu, nú'á da 'ra'a'iihu.

¹⁷ Hangue nu'á dí 'bep'a'iihu, mádihu 'na ngu ma'na.

Nú'u hingyá gamfri utsa ra

Jesu, nehe utsa nū'ʉ to'o camfri'a

¹⁸ 'Bʉ da utsa'ihʉ ya ja'i, beñhʉ gue go 'met'o bi utsaguiga'ʉ.

¹⁹ Nu'bʉ dyá meti'ihʉ hmahʉ ra ximhai, nu'bá ya meximhai di mā'a'ihʉ ngu mādi yá mimeximhaiui. Pe nu'ahʉ hingyá meti'ihʉ ra ximhai ngue'ʉ nuga stá huan'a'ihʉ ne stá 'uec'a'ihʉ de ya ts'ot'ot'e de ra ximhai. Hangue por gue'ʉ ya ja'i di utsa'ihʉ.

²⁰ Oxqui ma gui pumfrihʉ nū'ʉ stá xi'ahʉ, gue 'nara 'bego hingo ma'na ja rá nsu que rá hmu. Nu'ʉ tó'o xa utsagui da utsa'ihʉ nehe, ha nu'ʉ tó'o xa 'yøtca nū'ʉ stá mā, nehe da 'yø't'a'ihʉ nū'ʉ gui māñhʉ.

²¹ Pe nū'ʉ to'o ma da utsa'ihʉ ngue'ʉ guí camfriguihʉ, nu'ʉ ma da 'yø't'a'ihʉ njabʉ ngue'ʉ hingui pādi'ʉ nū'ʉ to'o bá pencagui.

²² 'Bʉ hinstá ehehmā ne hinstá zofohmā ya ja'i, nu'bá nu'ʉ hinte ma ts'oqui di tuhma'ʉ. Pe nuga dá ehe, ne dá zofo'ʉ. Hangue nubyá nu'ʉ tu ya ts'oqui ne hinda za te ma da dādi'ʉ.

²³ Nu'ʉ tó'o utsagui, utsa ma Dada nehe.

²⁴ Nuga dá øt'a ya dānga nt'udi ja yá thandi'ʉ, nū'ʉ hinhyā'mʉ to'o ma'na xa 'yøt'e. Pe masque njabʉ nu'ʉ himbi ne bi gamfrigui, hangue nubyá tu yá ts'oqui. Ne masque bi hyanda nuya

dānga nt'udi'ʉ, bi utsagui ne bi utsa ma Dada nehe.

²⁵ Bi njabʉ pa da nja ngu nū'ʉ xqui t'ofo ja yá ndaxjua ley'ʉ: "Masque hinte ma ts'oqui stá øt'e, pe nu'ʉ bi utsagui."

²⁶ Pe ma ga pen'a'ihʉ ra Māca Ndāhi pa da 'mái con gue'ahʉ ne da hñup'a ri māihʉ. Nu'á ma da 'ñehe de Ajuá ra Dada, ne māngā majuani, ne ma da xi'ahʉ de guequē.

²⁷ Ne'ahʉ ma gui xiphʉ ma'ra ya ja'i de gueque ngue'ʉ desde rá mādi xcá 'buhʉ con gueque.

16

¹ Dí xi'ahʉ njabʉ pa hingui 'ueguehʉ de gueque nu xcri thohʉ ya nt'utsate.

² Ma da t'εñ'a'ihʉ de ja ya nija. Nehe ma da nja ra pa gue 'bʉ to'o da hyo'ahʉ da beni gue supa rá 'befi Ajuá.

³ Nu'á ma da 'yø't'ahʉ njabʉ ngue'ʉ hinxa bācagui'ʉ nixi xa bā ma Dada.

⁴ Dí xi'ahʉ njabʉ pa nu stí zø ra pa da njabʉ, da za gui beñhʉ gue ya stá xi'ahʉ.

Rá 'befi ra Māca Ndāhi

Nurá mādi hindá xi'ahʉ nū'ʉ te ma da nja ngue'ʉ mi 'betho pa ga ma.

⁵ Pe nubyá ma ga yopa pengui ga 'bʉ'be nū'ʉ to'o bá pencagui, ne ni'na de gue'ahʉ hingui angahʉ habʉ drá ma.

⁶ Pe go guí tu ri māihʉ ngue'ʉ dí xi'ahʉ njabʉ.

⁷ Pe dí xi'ahʉ majuani gue pa gue'ahʉ ma'na xá hñó ga ma, ngue'ʉ 'bʉ hinga ma,

hind'a 'ñe ra Macea Ndahi pa da 'm̄ui con gue'ah̄ ne da hñup'a ri m̄uih̄, pe nu xcrá ma, ma ga pen'ah̄ua'a.

⁸ Ha nu stí zō'ā ma da zopa yá mfeni ya ja'i pa da bādi'ū gue xi tu ya ts'oqui, ne hanja da za da 'm̄ xá hñó, nehe da bādi'ū gue Ajuā ma da 'yōt'a ra ts'utbi.

⁹ Nú'ā ra Macea Ndahi'ā ma da 'ñutuabi'ū gue xi tu ya ts'oqui ngue'ā hingui camfrigui'ū.

¹⁰ Nehe nu'ā ma da 'ñutuabi'ū hanja da 'm̄i'ū xá hñó, ngue'ā nuga ya ma ga ma pa ga 'bū'be ma Dada ne nu'ah̄ ya hingui ma gui hyandgah̄.

¹¹ Y nu'ā ma da 'ñutuabi'ū gue Ajuā ma da 'yōt'a ra ts'utbi, ngue'ā nu'ā ya xa hñacua rá ts'edi ra ts'ondah̄i nú'ā di ndā ja nuna ra ximhai.

¹² Ja ma'ra te ga xi'ahmah̄, pe nubyá hinga ma ga xi'ah̄ ngue'ā hinda za gui pādih̄ gatho.

¹³ Pe nu stí zō' ra Macea Ndahi, ma da 'ñu't'ah̄ pa gui pāh̄ gatho nú'ā majuāni, nguetho nu'ā māngā majuāni, ne hinda ma da mānsē nú'ā da mā, nu'ā ma da xi'ah̄ gatho nú'ā ma da xipabi Ajuā ma Dada, ne ma da xi'ah̄ nú'ā te ma da nja.

¹⁴ Ne ma da 'yōt'e pa da hneca ma nsunda, ngue'ā ma da xi'ah̄ ngu nú'ā te ga xipabi.

¹⁵ Nuga, nu'ā dí mā, dí mā ngu nú'ā xica ma Dada, hangue dí eñ'ah̄ gue ra Macea

Ndahi ma da xi'ah̄ ngu nú'ā ga xipi.

Nura dumhi da mpanga johya

¹⁶ Ya ma da zō' ra ora ya hingui ma gui hyandgah̄, nep̄ hints'ū ya'ā ma gui yopa hyandgah̄ ma'na'qui, ngue'ā ma ga yopa pengui habu bí 'bū ma Dada.

¹⁷ Nep̄ 'rayá nxadi bi 'ñémse'ū 'na ngu 'na:

—¿Te rí bønga nú'ā bi xicj̄uni nu mi mā: "Ya ma da zō' ra ora ya hingui ma gui hyandgah̄, nep̄ hints'ū ya'ā ma gui yopa hyandgah̄ ma'na'qui, ngue'ā ma ga yopa pengui habu bí 'bū ma Dada"?

¹⁸ Ne nu'ā mi 'ñémse'ū:

—¿Te rí bønga nuya ya noya xicj̄uni: "Ya ma da zō' ra ora", ne "hints'ū ya'ā"? Hingui tso ma mfenih̄ nú'ā bi māni.

¹⁹ Ha nura Jesu bi bātho gue mi ne'ū da 'yambabi hmāh̄, hangue nu'ā bi 'ñembabi'ū:

—¿Ha gue grí 'ñánbah̄ te rí bønga nú'ā stá eñ'ah̄ gue ya ma da zō' ra ora ya hingui ma gui hyandgah̄, nep̄ hints'ū ya'ā ma gui yopa hyandgah̄ ma'na'qui?

²⁰ Xi majuāni dí xi'ah̄, nu'ah̄ ma gui nzoñh̄ ne ma gui tu ri m̄uih̄, pe ya ja'i nú'ā hingyá gamfri da johya'ū. Ma da du ri m̄uih̄, pe nuri dumuih̄ ma da mpanga johya nu xcrí yopa hyandgah̄ ma'na'qui.

²¹ Ma gui njah̄ ngu 'nara 'behñā ma da 'm̄ rá bātsi pe'tsa xica ugui ngue'ā ya xa

dat'a rá pa, pe nu stí uadi da 'má rá bátsi, nu'á ya da pumfri yá ugwi ne da johya'a ngue'a ya bi dá nximhai 'nara batsi.

²² Guí njahabá nehe, guí tu ri muihá, pe nuga ma ga yopa pengui ga 'báti con gue'ahá, ne njabá ma xi gui johyahá, ne hinto da hñac'ahá nura johya'a.

²³ Ha nuya pa'á ya hinte ma nt'ani ma gui 'yangahá. Xi majuáni dí xi'ahá, nú'á te gatho gui 'yapabihá ma Dada de ja ma thuhu, nu'á ma da 'ra'ahá.

²⁴ Hinte xcá 'yapthohá Ajua ma Dada de ja ma thuhu. 'Yaphá y nu'á da 'ra'ahá, pa njabá nzántho xi da nja ri johyahá.

Ra Jesu bi ntate de raximhai

²⁵ Nú'á stá xi'ahá, stá xi'ahá ngu 'nara 'bede. Pe ma da zó ra pa gue ya hinga ma ga xi'ahá njabá, pe ma ga xi'ahá de ma Dada co ya noya nú'á 'bestho da za gui pádihá.

²⁶ Ha nuya pa'á ma gui 'yaphá ma Dada de ja ma thuhu, y hinga mathoni go ga api pa da 'ra'ahá nú'á te gui 'yaphá.

²⁷ Ngue'a ma Dada xi má'a'lihu, ngue'a guí mágaguihá ne xcá camfriguihá gue stá ehe de habá ndí 'bá'be'a.

²⁸ Ndí 'bá'be ma Dada ne stá ehe pa guecua ja ra ximhai, ne nubyá ma ga ma de guecua ja ra ximhai pa ga yopa pengui ma'ná'qui nuni habá bí 'bá ma Dada.

²⁹ Nu'bá nuyá nxadi bi 'ñembabi:

—Nubyá há, ya tso ma mfenihe xá hñó nú'á guí má, ngue'a ya hinte grí hyecuabi nú'á ya noya guí má.

³⁰ Nubyá há, dí pahé gue guí patho gatho, hangue hinga mahyoni to da 'yan'a'i 'nara nt'ani. Hangue dí camfrihe gue Ajuá bá pëñ'a'i.

³¹ Ha nura Jesu bi dátuabi ne bi 'ñembabi:

—¿Ha gue ya guí camfrihá?

³² Pahá gue ma da zó ra pa ne majuáni nubyá ya xa zóhó, ma gui nxaníhá ne ma gui penjá ja ri nguhá 'na ngu 'na, ne ma gui hyegaséhá, pe nuga hinga ma ga 'básega, ngue'a dí 'bá'be ma Dada.

³³ Dí xi'ahá njabá pa da za gui 'báhá te rá 'ñentho nsi ra dumai ngue'a guí camfriguihá. Nuua ja ra ximhai ma gui thohá ya thogui, pe oxqui tu ri muihá, dá nja ri ts'edihá pa gui tsétihá, ngue'a nuga ya stá ntate de nuna ra ximhai.

17

Ra Jesu apa Ajuá rá Dada po yá nxadi

¹ Mi uadi bi mangá njabá ra Jesu, nepá bi nöts'e pa mahets'i ne bi 'yapa Ajua rá Dada, bi 'ñena:

—Ma Dada'i, ya bi zó ra ora. 'Yot'e pa da hnequi ma nsunda núga ri T'ugui, ne pa njabá necá ga ót'e pa da hnequi ri nsunda nehe.

² Ngue'a nu'i xcá 'yentc'a ja ma 'ye gatho ya ja'i de ra ximhai, pa ga umbabi ra

te nzānþo nuto gatho xcá 'raqui.

³ Nú'á to'o pe'tsa ra te nzānþo go gue'á pādi gue go guese'i grá 'nat'a Ajua majuāni, ne pācagui núga drá Jesucristo xcá pēncagui.

⁴ Nuga stá ñot'e pa bi hnequi ri nsunda nuua ja ra ximhai, ngue'á ya stá jua't'a ri 'bəfi nú'á gá 'bəpcagui ga pəfi.

⁵ Nubyá, ma Dada'i, 'yøt'e pa nu xcrá yopa mabu, da yopa hnequi ma nsunda ngu nū'á ndí pe'tsi nū'bū ndá 'bəhuibū nū'bū mi othotho ra ximhai.

⁶ Núyá to'o xcá huahni de ra ximhai ne xcá 'racagui, ya stá utuabiyá to'o'igüe ne tengu ri 'mái. Nuyá go ri metiyá ne xcá 'racaguiyá, ne nuyá xa 'yøt'e ngu māngá ri noya.

⁷ Nuyá ya pādi gue gatho nū'á dí pəfi ne nū'á dí mā go xcá 'bəpcagui.

⁸ Ngue'á stá xipabiyá nū'á xcá xicagui, ne nuyá xa gamfri, ne xa bādi gue xi majuāni stá ehe de habu ndí 'bəhui, ne xa gamfri gue go gue'e xcá pēncagui.

⁹ Nuga dí a'a'i gui suyu, hingo dí a'a'i pa gui su nū'á ya ja'i hingyá gamfri, hōnse dí a'a'i gui su nuyá xcá 'racagui, ngue'á go ri metiyá.

¹⁰ Ne gatho nū'á xcá 'racagui go ma metiga, ne gatho nū'á ma metiga go ri meti nehe, ne gatho nū'á ri metigue go ma metiga nehe. Mahyegui ma metihá. Ne ma nsunda di hnequi ja guehyá.

¹¹ Ngu guí pādi gue nuga ya hinga ma ga 'bəcua ja ra

ximhai, ngue'á ma ga mabu pa habu guí 'bəi. Pe nuyá hā, ma da gohi. Ma māca Dada'i, jamasu co ri ts'edi nuyá to'o xcá 'racagui, pa njabu da 'nathoyá ngu dí 'nathouí.

¹² De stá 'bəcua ja ra ximhai stá jamasugayá co ri ts'edi pa hinxa 'uegueyá. Stá su nuyá xcá 'racagui, ne hinto ma'na de guehyá xa 'mèdi, nsøctho nū'á to'o dí 'ñepi da 'mèdi pa da njabu ngu māngá ra Māca T'ofó.

¹³ Nubyá ma ga mabu habu guí 'bəi. Pe de dí 'bəcuatho ja ra ximhai, dí a'i go gui subyayá, pa njabu nuyá da mètsa ra johya ja yá coraso ngu nū'á dí pe'tsca.

¹⁴ Nuga stá xipabiyá ri noya, pe nuya ja'i nū'á hingyá gamfri di utsayá ngue'á nuyá ya hingyá meti ra ximhai, ngugui nehe hingo rá metigui ra ximhai.

¹⁵ Hindí a'a'i pa gui tsits'i de guecue ja ra ximhai, nū'á dí a'a'i, ñāniyá de ra ts'ondahí.

¹⁶ Nuyá ya hingyá meti ra ximhai, ngugui nehe hingo rá metigui ra ximhai.

¹⁷ Hangue dí a'a'i gui utuabiyá ri noya, pa njabu da 'uegueyá de gatho nū'á xá nts'o ja ra ximhai, ngue'á nuri noya gue'a majuāni.

¹⁸ Ngu xcá pēncaguiua ja ra ximhai, njabu nehe dí pēchniyá pa da ma gatho ja rá ngāni ra ximhai pa da māngá ri noya.

¹⁹ Nuga dí huts'i ga unga ma te po rá nguehyá ngue'á dí ñot'a'i nū'á go ri paha, pa njabu neheyá da 'yøt'a'i ri

paha ngue'q nuyá padi nú'q majaqani.

²⁰ Hindí a'a'i pa seheyu, dí a'a'i nehe pa nuto gatho ma da 'yøde nú'q da mänyu, ne da gamfrigui,

²¹ pa da 'natho'u ngu dí 'nathoui, ngue'q nu'i ma Dada'i guí 'bui con gueque ne nuga dí 'bui con gue'e. Ne dí a'a'i pa nú'q ne nuju ga 'nathohu, pa njabu gatho ya ja'i ja ra ximhai da gamfri gue go gue'e xcá pencagui.

²² Ngu xcá 'yøt'e pa bi hneca ri nsunda ja ma 'mái nuua ja ra ximhai, njabu nehe stá øt'e pa da hneca ri nsunda ja yá 'mái'u, pa njabu da 'natho'u nehe ngu dí 'nathoui.

²³ Nuga dí 'bui con gue'u ne nu'i guí 'bui con gueque, y njabu da 'natho'u, pa njabu gatho ya ja'i ja ra ximhai da za da badi gue go gue'e xcá pencagui ne grí mädi'u nehe ngu grí macagui.

²⁴ Ma Dada'i, ya ngui macagui desde nú'b mi othotho ra ximhai, ne 'nada ra nsunda habu ndí 'buhui. Nubyá nú'u to'o xcá 'racagui dí ne da mabu núbu habu gráma, y núbé ma dí hyanda ma nsunda nú'q ya ma ga yopa hani ma'náqui.

²⁵ Ma hogá Dada'i, nuya ja'i hingyá gamfri hingui padi to'o'i, pe nuga ha, dí padi to'o'i, ne nuyá xcá 'racagui padi gue go gue'e xcá pencagui.

²⁶ Stá utuabiyu to'o'igue ne tengu ri 'mái, ne ga sigui ga utuabi, pa njabu ngu grí

mäcagui, neheyu da me'tsa nú'q ra hmate'a ja yá coraso, ne nuga ga 'bui con guehyu.

18

Bri jnts'ahni ra Jesu

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53)

¹ Ha nu mi uadi bi mängara Jesu njabu, bi ma de guehni co yá nxadi ne bi 'rani ja 'nara hñe rá thuhu Cedró, pa bi zöni'u ja 'nara uaza, nepu ja bi yut'ini'u.

² Ha nura Juda nú'q bi da ra Jesu, ya mi padi nú'q ra uaza, ngue'q ndunthi ya 'mi'qui xqui mani'q co ra Jesu ne ma'ra yá nxadi, mi munts'ini'u.

³ Nu'bá ra Juda bi zixa 'na hmunts'i ya soldado ne 'raya gants'ahni nú'u xqui mehna ya nda gá macja ne ya fariseo, ne ja bi mani'u ja ra uaza mri hñá ya ñot'i ne con te da hñotehma.

⁴ Pe nura Jesu gatho mi patho nú'q te mi ma da t'ø'tuabi'a, hangue bá pøni de ja ra uaza pa bi nthuei'u, ne bi 'yambabi'u:

—¿To'o guí hoñhu?

⁵ Ha nu'q bi dadi ne bi 'ñena:
—Ra Jesu nú'q ra me Nasare.

Nu'bá nura Jesu bi 'ñembabi'u:

—Go guecagui.

Ne ra Juda nú'q to'o bi da'a mi 'bahuini ya soldado ne ya gants'ahni.

⁶ Ha ngu bi uadi bi mängara Jesu gue go mi gue'a, nu'bá nú'q bi mengui dega xatha ne bi dagui ja ra hai.

⁷ Nepu nura Jesu bi yopa 'yambabi'u ne bi 'ñembabi:

—¿To'o guí hoñhu?

Ha nu'u bi 'ñena:

—Ra Jesu nú'u ra me Nasare.

⁸ Ha ra Jesu bi dädi ne bi 'ñena:

—Ya stá xi'ahu gue go guecagui. 'Bu go gueque guí hongaguihu, oxqui juhu ni 'na de nuyu drí 'ño'be.

⁹ Ra Jesu bi mänga njabu pa da nja ngu nura noya xqui mañ'a: "Ni 'na hindá 'bëdi de nuyu xcá 'racagui."

¹⁰ Nu'bá nura Simu Pedro mri hñä 'nara mahuai, ha bi c'lotsi ne bi dacua rá gu de ra 'ñei rá 'bego ra dänga ndä gá macja. Y nú'u ra 'bego'u mära thuhu ra Malco.

¹¹ Nu'bá ra Jesu bi 'ñembabi ra Pedro:

—Oguí ñät'a njabu, pe'tsa ri huai. Majuäni ma ga tho ra thogui, ngue'u gue'u rá paha Ajuä ma Dada.

Ra Jesu bi ts'ixa ja rá thandi ra dänga ndä gá macja

(Mt. 26:57-58; Mr. 14:53-54; Lc. 22:54)

¹² Nepu nuya soldado co yá ndä ne co ya gänts'ahni nú'u xqui mähna ya ndä gá xodyo bi mihi'u ra Jesu ne bi du'ti.

¹³ Rá mädi bi ts'its'i'u habu mi 'bu ra Anás, ngue'u nu'u go mära ndähñä ra Caifá nú'u to'o mära dänga ndä gá macja de nú'u ra jeyä'u.

¹⁴ Nura Caifá go gue'u xqui mau ne xqui xipa ya ndä gá xodyo gue mri 'ñepi hónda 'na da du po rá ngue ya ja*'i*.

Ra Pedro bi ncøni gue himi padära Jesu

(Mt. 26:69-70; Mr. 14:66-68; Lc. 22:55-57)

¹⁵ Ha nura Simu Pedro ne ma'nära nxadi mri 'befa zi yabätho mi dengära ra Jesu. Nú'u rá ñoho ra nxadi mära mpädi nú'u to'o mära dänga ndä gá macja, hangue nu'u bi yu'u ja ra patio de rá ngu'u habu xqui ju'ta ra Jesu.

¹⁶ Pe nura Pedro bi gohi móte de ra gosthi. Nepu nú'u ra nxadi mära mpädi nú'u to'o mära dänga ndä gá macja bi bøni ne bi ñäqui ra 'bëhñä nú'u mära nsugosthi pa bi thoca ra Pedro mbo.

¹⁷ Nepu nú'u ra 'bëhñä mära nsugosthi bi 'yambabi ra Pedro ne bi 'ñembibi:

—¿Ha hingo gue'e gá 'ñoui dega nxadi nura däme'a?

Nepu nura Pedro bi dädi bi 'ñena:

—Hina, nuga hina.

¹⁸ Ha nuya 'bego ne ya gänts'ahni xqui 'ñu ra tsibi ngue'u xmá tse, ne mi 'bahni mri mpa'ti, ha nehe ra Pedro mi 'bahuini'u mri mpa'ti'a.

Ra dänga ndä gá macja bi 'yøtua ya nt'ani ra Jesu

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Lc. 22:66-71)

¹⁹ Ha nú'u ra dänga ndä gá macja bi 'yambabi ra Jesu de yá nxadi ne de rá nt'uuate.

²⁰ Ne nura Jesu bi dädi ne bi 'ñena:

—Nuga stá ñä ja yá thandi gatho ya ja*'i*, nzäntho stá udi ma nt'uuate ja ya nijä ne ja ra ndänijä habu di munts'a gatho ya xodyo, ne hinstá ñä mant'agui.

21 ¿Hanja go guí angagui? 'Yambabi to'o gatho xa 'yøde te stá mä. Nú'ú ha, padi xá hñó te stá mä.

22 Ha nu mi mängä njabü ra Jesu, 'nara gants'ahni mi 'bahni bi umba 'nara mpel'ti'ä, ne bi 'ñembabi:

—¿Ha gue njabü guí thätuabi ra danga ndä gá macja?

23 Nu'bá nura Jesu bi 'ñembabi:

—Nu'bü stá ñama'ñuhma, da za gui xiqui te rá 'be'ä stá mä xá nts'o. Xi'ä gue dá ñä xá hñó, ¿hanja guí nabgagui?

24 Nepü de gue'ä ra Anás bi mëhni mi thä'titho pa habü mi 'bu ra Caifá nú'ä mrá danga ndä gá macja.

Ra Pedro bi yopa ncöni gue himi padi ra Jesu

(Mt. 26:71-75; Mr. 14:69-72; Lc. 22:58-62)

25 Ha nura Pedro mi 'bahni mri mpa'ti bi t'ambabi ma'na'qui:

—¿Ha hingo gue'e gá 'ñoui dega nxadi nú'ä ra 'ñøhø'ä?

Ha nu'ä bi ncöni ne bi 'ñena:

—Hina, nuga hina.

26 Ha mi 'bahni 'nará 'begö ra danga ndä gá macja, ne nu'ä mi ja te mrá njaui nú'ä xqui thacua rá gu, ne nura Pedro go xqui 'yøt'a njabü. Nura 'begö'ä bi 'ñembabi ra Pedro:

—¿Ha gue hindá hant'a'ini ja ra uaza con gue'ä?

27 Ha nura Pedro bi ncöni ma'na'qui, ne 'bestho nura ora'ä bi mafi ra menja.

Ra Jesu bri 'ba'ma ja rá thandi ra Pilato
(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Lc. 23:1-5)

28 Hamxuditro bi ts'ixa ra Jesu de ja rá ngu ra Caifá pa habü mi ja rá ts'utbi ra Pilato nú'ä mrá gobierhnu, ha nuya xodyo himbi yøt'a mbo ra ts'utbi pa njabü hinda nts'oqui'ü, ne pa njabü da za da zi ra hñuni de ra ngo dega pascua.

29 Nu'bü ra Pilato bi bønga møte habü mi 'bai'ü pa bi 'yambabi'ü ne bi 'ñembi:

—¿Te 'be guí ne gui mambabihüni?

30 Nu'ü bi dädi ne bi 'ñembabi:

—'Bu hinte ma ts'oqui xa 'yøthma, nixi stá tsin'ahmáhe.

31 Ha nura Pilato bi 'ñembabi'ü:

—Tsixhu ne go da 'yø'tuahü ra ts'utbi ngu nú'ä mängä ri leyhu.

Ha nuya xodyo bi 'ñena:

—Núje dyá xodyohe hindí pe'tshe ra nsəqui pa ga hohe 'nara ja'i.

32 Bi mängä njabü'ü pa ra Jesu da 'yo ja yá 'ye ya me Nroma, ngue'ä nu'ü ha, mi pe'tsa ra nsəqui pa da nhote'ü ja 'nara ponza. Hangue bi njabü ngu xqui mängä ra Jesu te ma du mi ma da du'ä.

33 Nepü nura Pilato bi yopa yøt'i ma'na'qui habü mi ja rá ts'utbi, ne bi zohna ra Jesu pa bi 'yambabi ne bi 'ñembabi:

—¿Ha go gue'e grá Ndä de ya xodyo?

34 Ha ra Jesu bi dädi ne bi 'ñena:

—¿Ha gue to xa xi'a'i, o go
guí mānse?

35 Ha ra Pilato bi 'ñembabi:

—¿Ha gue drá xodyoga?

Nuya mengu ri hai ne ya ndā
gá macja go gue'ú bá ts'i'a'i de
guecua. ¿Te xcá 'yot'e?

36 Nu'bá ra Jesu bi dādi ne
bi 'ñena:

—Ma nsu dega ndā hingo
xa 'raca ya meximhai. Nu'bá
go xa 'racjhma'ú, nu'bá
nú'ú to'o gra manda xa
ñanjhmáha de ja yá 'ye ya
ndā gá xodyo. Pe numa
hmandaga hingo mahyegui
ngu nú'ú jaua ja ra ximhai.

37 Hangue nura Pilato bi
'ñembabi:

—Nu'bá nu'i 'nagrá
ndague'bá.

Ra Jesu bi dādi ne bi 'ñena:

—Hahá, drá ndā ngu ja
juadi gá mā. Pa gue'ú dá e dá
'báiuja ra ximhai pa ga xipa
ya ja'i nú'ú majuani. Nuto
gatho camfri nú'ú majuani,
go gue'ú ñode nú'ú dí mā.

38 Nu'bá ra Pilato bi
'ñembabi:

—¿To ja gue'ú pa ñodi nú'ú
majuani?

*Ra Jesu bi secuabi gue da
tho*

(Mt. 27:15-31; Mr. 15:6-20;
Lc. 23:13-25)

Ha nu mi mānga njabá bi
bønga móte pa bá yopa ñauí
ya xodyo ne bi 'ñembabi'ú:

—Nuga hinte ma ts'oqui dí
tsatuabi nuna ra 'ñøhø.

39 Numa nzaihá dí pe'tshá
dí hec'ahá 'nara 'yofadi núbya
de ra ngo dega pascua. Nu'bá,
¿ha guí nehá ga hec'ahá
nuni ri Ndahá nú'ahá gyá
xodyohá?

40 Ha nu'ú bi mādi bi mafi
gatho ne bi 'ñena:

—¡Nuní hina, nura Barraba
ha!

Ha nú'ú ra Barraba mrá da-
cate'a.

19

1 Hangue ra Pilato bi
manda bri fet'a ra Jesu.

2 Nepá nuya soldado mi
'buhni bi met'a 'nara corona
dega 'bini, ne bi hñu'tsuabi ja
rá ñaxu ra Jesu ne bi hyete
'nara thenga dutu.

3 Nepá bi 'ñembabi'ú:

—¡Béi pa nzantho nu'i ri
t'equ'ei rá Nda'i ya xodyo!

Nepá nu'ú mi umba ya
mpe'ti'ú:

4 Ha nura Pilato bi bønga
móte ma'ná'qui ne bi
'ñembabi ya xodyo:

—Ndi, dra zin'a'iháua pa
gui pahá gue hinte ma ts'oqui
dí tsatuabini.

5 Ha ra Jesu bi bønga móte
mi hu'tsa nú'ú ra corona dega
'bini ne mi he nú'ú ra thenga
dutu. Nepá ra Pilato bi 'ñemba
ya xodyo:

—¡Xi 'bacua nuna 'ñøhø!

6 Ha nuya ndā gá macja ne
ya gants'ahni mi mantho'ú nu
mi hyanda ra Jesu, ne mi eñ'ú:

—Nuní drá pont'i, drá
pont'i pa da du.

Nu'bá ra Pilato bi
'ñembabi'ú:

—Tsixhá, go da bá ponthá,
ngue'ú nuga hinte ma ts'oqui
dí tsatuabini.

7 Nepá nuya xodyo bi dādi
ne bi 'ñena:

—Nuje dí pe'tshe 'nara ley,
ne nura ley'ú mā gue nuní dí

'ñepi da du, ngue'ā xa 'ñet'a T'ā de Ajua.

8 Ha nu mi 'yøde ra Pilato nú'ā mi mañ'ā, ma'na bi ntsu'ā.

9 Hangue bi zixa ra Jesu ma'na'qui mbo ja ra ts'utbi ne bi 'yambabi bi 'ñembi:

—¿To'o rá 'mehni'i?

Pe nura Jesu hinte bi dādi.

10 Hangue ra Pilato bi 'ñembabi'ā:

—¿Ha gue hinte guí thadi?
¿Ha gue hinguí paði gue dí ha
ra ts'edi pa ga pont'a'l'i o pa ga
hec'a'l'i?

11 Nu'bá nura Jesu bi dādi
ne bi 'ñena:

—Ni 'nara ts'edi hinguí ha
pa da za te gui 'yøtcagui 'bá
hingo Ajua da 'ra'a ra ts'edi.
Hangue nú'ā to'o xa dagagui
ja ri 'ye, nú'ā go gue'ā ma'na
tu ra ts'oqui que nu'i.

12 Hangue desde ra
ora'ā, ra Pilato mi ne da
hyeguihma'ā, pe nuya xodyo
himi tsaya ra hmafi ne mi
ena'ā:

—¡Nu'bá nu'i gui hyegui
nú'ā ra 'ñøhø'ā, nu'bá hingrí
amigo ra dānga ndā Cesa,
ngue'ā gatho nú'ā to'o da
'ñet'a ndā gue'ā rá ncontra ra
Cesa!

13 Ha nu mi 'yøde ra Pilato
nú'ā mi mañ'ā, nu'bá nu'ā bi
manda da ts'ixa ra Jesu pa
møte, nepu nehe'ā bi bøni pa
bá hudi ja rá hudi dega ts'utbi
ja ra luga mrá thuhu Gabata
dega ebreo, rí bøni da 'ñena rá
thuhu ra T'ut'ado.

14 Y nú'ā ra pa'ā mrá pa
dega nthoqui de ra ngo dega
pascua, ne ngu mi nzanga

'rato xudi. Nepu ra Pilato bi
'ñembabi ya xodyo:

—¡Ndi, 'bacua ri Ndahø!

15 Pe nu'ā bi yopa mafí'ā
ma'na'qui ne bi 'ñena:

—¡Tsits'i, bá pont'i, ne ja dí
duni!

Nepu ra Pilato bi 'ñembabi'ā:

—¿Ha gue guí nehu ga
pont'a nuna ri Ndahø?

Nepu nuya ndā gá macja bi
dādi ne bi 'ñena:

—Nura Cesa hønse go gue'ā
ma ndahø, y jo'o ma'na.

16 Hangue ra Pilato bi
'yent'ua ja yá 'ye ya xodyo pa
dra pont'i'ā. Hangue nu'ā bi
zinga ra Jesu ne bi zits'i pa da
pont'i ngu mi ne'ā.

*Ra Jesu bri pont'a ja ra
ponza*

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-
32; Lc. 23:26-43)

17 Ne ra Jesu bi bøni mi
ndude rá ponza. Ne bi
ts'its'i pa ja ra t'øhø rá thuhu
Ñaxmadu, dega ebreo rá
thuhu Golgota.

18 Ne ja brá pont'ini'ā co
má yoho ya 'ñøhø, 'na cada
rá hyo, ha ra Jesu bi 'yoda
madetho de gue'ā.

19 Y ja ra ponza habu bri
pont'a ra Jesu xqui thøta
'nara xithø ne mi huxni 'raya
noya nú'ā bi manda ra Pilato
da t'ofø. Mi ena njabu: "Ra
Jesu ra me Nasare, rá Ndā ya
xodyo."

20 Ne ndunthi ya xodyo bi
hñe'ta nú'ā ya noya, ngue'ā
habu bri pont'a ra Jesu mi
guetbu ra hnini Jerusale, y
nú'ā ya noya'ā xqui t'ofø dega
ebreo, ne dega griego, ne
dega lati.

²¹ Ne nuyá ndā gá macja ya xodyo bi ma bá embabi ra Pilato:

—¿Hanja gá ofo njabh gue go gue'q rá Ndā ya xodyo? 'Yofo gue nu'q mi mānse gue rá Ndā ya xodyo.

²² Ha nura Pilato bi dādi ne bi 'ñena:

—Nu'q stá ofo, ya stá ofo.

²³ Ha nu mi uadi bi pont'a ra Jesu nuya soldado, bi gumpa yá dutu ra Jesu nú'h xqui 'bøcuabi. Mi goho ya soldado, ne bi hñegue 'ra 'na xeni nuya dutu'h. Ne bi gumpa rá mahe nú'q himi pe'tsa ni 'nará nt'ɛdi, mi xøgue ra xəni.

²⁴ Neph nu'q bi 'ñembabi'h 'na ngu'na:

—Hinga ma ga təñhh, ma ga rifahh pa ga nuhh to'o drá meti.

Hangue bi njabh ngu mānga ra Māca T'ofo habh ena: "Bi nhriegue 'ra 'na xeni ma dutu, ne bi rifagui nú'q ma'na ma he." Ne gue'q bi 'yøt'a ya soldado.

²⁵ Y guetbh ja ra ponza mi 'bahni rá nānq ra Jesu, ne 'nara 'bəhñq nú'q mrá cu rá nānq ra Jesu, ne ra Maria rá 'bəhñq ra Cleofa, ne ra Maria Magdalena.

²⁶ Ha nu mi hyanda ra Jesu rá nānq mi 'bahuini nú'q rá hmāca nxadi'q, nu'bh nu'q bi 'ñembabi rá nānq:

—Nubyá 'yøt'a ra uenda gue nú'q guí 'bahuibh go gue'q dri t'ubya'q.

²⁷ Neph ra Jesu bi 'ñembabi nehe nú'q rá hmāca nxadi:

—Ne'i, 'yøt'a ra uenda gue nú'q guí 'bahuibh go gue'q dri nānqbya'q.

Y desde gue'bh, nura hmāca nxadi bi zits'i'q ja rá ngu pa bi japamasu.

Ra Jesu bi du

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49)

²⁸ Y ra Jesu mi pādi gue ya bi uadi gatho, neph pa bi nja ngu nú'q mānga ra Māca T'ofo, nu'q bi 'ñena:

—Tsəca ra nduthe.

²⁹ Ha mi jani 'nara mohi mi po ra ju'tsa vinu. Neph bri 'bo'mba 'nara sponja co nura ju'tsa vinu ne bri thøta ja 'nara ts'ht'o dega isopo, neph bi 'bø'tse asta ja rá ne ra Jesu.

³⁰ Ha nu mi zi nura ju'tsa vinu ra Jesu bi 'ñena:

—Ja xa uadiua gatho nú'q xra 'bepçagui.

Ne 'bestho ra ora'q bi ñe'mi ne bi du.

'Nara soldado bi umba 'nara nsəni ja rá hyo rá tiñq ra Jesu co 'nara lansa

³¹ Ha mrá pa ra nthoqui de ra ngo dega pascua, hangue nuya ndā gá xodyo bi ma bá bantebi ra Pilato pa da māndā dra thempa yá ua nú'h xqui 'bont'i ne da ja'mba yá ndo'yo de guehni, pa njabh ni 'nara anima hinda gohi ja ra ponza nura pa dega tsaya, ngue'q nú'q ra pa dega tsaya gue'q ra dāngo.

³² Hangue nuya soldado bi uat'i habh mi zədi 'na de nú'h ya be xqui 'bont'i mahyegui co ra Jesu pa bi thempabi yá ua, neph bri jabh nehe nú'q ma'na ra be.

³³ Pe nu mi uat'i habu
xqui 'bont'a ra Jesu, nu'á ya
himbi thempa yá ua ngue'á
bi hyandi'á gue ya xqui du'a.

³⁴ Pe 'nara soldado bi umba
'nara nsuni ja rá hyo rá tiña
co 'nara lansa, nepu 'bestho
bi bønga ra ji ne ra dehe.

³⁵ Ha nú'á to'o pedenag, go
'na to'o bi hyandi, y nuna má
go guehna majuani, pa gui
camfrihu nehe.

³⁶ Bi njabu pa bi nja ngu
manga ra Maca T'ofu habu
ena: "Hindra thempabi ni
'nará ndo'yo'á."

³⁷ Y nehe bi njabu ngu
manga ra Maca T'ofu habu
ena: "Ya ja'i bi hyandi nú'a
bi sunse'á."

Ra Jesu bri t'agui
(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-
47; Lc. 23:50-56)

³⁸ Nepu ra Jose mrá me
Arimatea bi ma bá bantebi ra
Pilato pa da 'yapa nsequi da
ca'mba rá zi ndo'yo ra Jesu
de ja ra ponza ne da duts'i'á.
Ra Jose xqui gamfri ra Jesu,
masque mant'aguitho ngue'á
mi tsu yá mixodyoui. Ne
ra Pilato bi umba nsequi,
hangue bi ma bá ca'mba rá
ndo'yo ra Jesu de ja ra ponza
ne bi duts'i.

³⁹ Nehe ra Nicodemo nú'a
xqui ma da c'a'ltsa ra Jesu
dega xuui, nehe bi mani habu
xqui 'bont'i'á. Nu'á mi hña ra
mirra mi nthants'i co ra aloe,
mi pe'tsa 'natema'ret'a kilo rá
hñu.

⁴⁰ Nepu nu'á bi du'tsua rá zi
ndo'yo ra Jesu, ne bi mant'i
co ya xeni dutu nú'á xqui
tuxa nú'á ra mirra ne ra aloe,

ngue'á mi njabu yá nzai yá
nt'agui ya xodyo.

⁴¹ Y nu habu bri pont'i'á,
mi jumpa guetbu 'nara uaza
habu mi ja 'nara cuts'i pa
ra nt'agui, ne hinto xqui
nt'aguitho ja nura cuts'i'á.

⁴² Hangue ja bá aguini'á
ra Jesu ngue'á guehni bi
gumpa guetbu'á de habu xqui
'bont'i'á, ne ngue'á ya mi ma
da medi ra pa dega tsaya de
ya xodyo.

20

Ra Jesu biyopa nte de ra du
(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8;
Lc. 24:1-12)

¹ 'Nitho nú'á ndomingo, to-
bya himi hats'itho, ra Maria
Magdalena bi ma habu xqui
t'agui ra Jesu, ne bi hyandi
gue xqui t'ent'a ra do nú'á
xqui jot'a ra nt'agui.

² Hangue nu'á bi ma
hnest'ihi pa habu mi 'bai ra
Simu Pedro ne nú'á ma'na ra
nxadi nú'á xi mrá hmädi ra
Jesu ne bi 'ñembabi'á:

—Xa thai ra zi Hmu de
habu mi t'agui ne xa thuts'i,
y nubyá nixi hindí pahe habu
xá ts'ogui'á.

³ Nepu nura Pedro bi
ma 'bestho pa da c'a'ltsa ra
nt'agui co nú'á ma'na ra
nxadi.

⁴ Bi ma hnests'ihi ri yoho,
pe nú'á ma'na ra nxadi ma'na
bi 'met'o de ra Pedro, hangue
'met'o bi zønga ja ra nt'agui'á.

⁵ Ngu bi zøni bi ndoqui ne
bi nc'ats'i, nepu bi hyanda ya
xeni dutu mi 'bøni, pe nu'á
himbi yet'i.

⁶ Nepu hinga ya'q 'bestho bi zønga ra Simu Pedro nú'q mri 'befa, ne nu'q ha, bi yut'a mbo ra nt'agui ne bi hyanda ya xuni dutu mi 'boni.

⁷ Ne bi hyanda nú'q ra dutu xqui thu'tuahma rá ñaqxu ra Jesu xqui 'bants'i ne 'nambu xqui thuts'i.

⁸ Nehe nú'q xqui zønga ra mudi, bi yut'i mbo habu bi t'agui ra Jesu pa bi hyandi, ne bi gamfri gue ra Jesu xqui yopa nte ngu xqui xipi'u.

⁹ Nu'u hinxqui zo yá mfeni de nú'q mi manga ra Maca T'ofu habu ena gue mi pe'tsi da nangui de ja ra du, ne asta nura ora'q ja bi zo yá mfeni'u.

¹⁰ Nepu ri yoho bi mengui pa ja yá ngu'u.

Ra Maria Magdalena bi hyanda ra Jesu xqui nangui de ra du

(*Mr. 16:9-11*)

¹¹ Pe nura Maria mi 'bahni móte guetbu ra nt'agui mi zoni, ne ra ora mi zoñ'q bi ndoqui pa bi nc'axa mbo ra nt'agui.

¹² Ne bi hyanda yoho ya enxe mri hñe t'axi, 'na mi hudi habu xqui nja rá ñaqxu, ha nu'q ma'na habu xqui nja yá ua nuni habu xqui 'begui hmaqha rá zi ndo'yo ra Jesu.

¹³ Ha nu'u bi 'ñembabi'q:

—Naná, ¿hanja guí zoni?

Nu'q bi 'ñena:

—Ngue'q xa thai ma zi Hmu ne xa thuts'i, ne hindí padi habu xá ts'ogui'q.

¹⁴ Ne nu mi manga njabu'q, bi 'ñegui nepu bi hyanda ra Jesu mi 'bahni, pe nu'q himbi badi ua go mi gue'q ra Jesu.

¹⁵ Ha nura Jesu bi 'ñembabi:
—Naná, ¿hanja guí zoni?
¿To'o guí honi?

Ha nura María mi hu rá mu*í* gue go mi gue'q ra nsu uaza, hangue bi 'ñembabi:

—Ndada, 'bu xcá tut'sigue, xicagui habu xcá tsogui pa ga ma ga tut's'i.

¹⁶ Ha nura Jesu bi 'ñembabi:
—¡Maria!

Ra ora'q ra María bi mpunts'i ne bi 'ñembabi dega ebreo:

—¡Raboni! —Nú'q ra noya'q rí boni da 'ñena Xahnate.

¹⁷ Ha ra Jesu bi 'ñembabi:

—Oguí thangagui ngue'q hinstá matho habu bí 'bu ma Dada, pe rí ma bá xipabi nú'u ma'ra ma cu ne gui 'ñembabi'u gue ma ga ma habu bí 'bu ma Dada ne ri Dadahu, ma Ajuq ne ri Ajuahu.

¹⁸ Nu'bu ra María Magdalena bi ma bá xipabi ya nxadi gue xqui hyanda ra zi Hmu, ne bi xipabi'u ngu nú'q xqui xipabi'q.

Ra Jesu bi 'mai madetho de yá nxadi

(*Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49*)

¹⁹ Ne nura domingo'q de mi nxuui ya nxadi xqui munts'i ne xqui got'a ya gosthi ngue'q mi tsu ya ndu gá xodyo. Nepu bi zønga ra Jesu ne bi 'mai madetho de gue'u ne bi zengua bi 'ñembabi'u:

—'Buhu te rá 'ñentho.

²⁰ Ne nu mi xipabi njabu'q, bi 'ñutuabi yá 'ye ne rá hyo rá tiñq. Hangue ya nxadi xi bi johya ngue'q bi yopa hyanda ra zi Hmu.

²¹ Nu'bá ra Jesu bi yopa 'ñembabi'ú:

—'Buhu te rá 'ñentho. Ngu bá pencagui Ajuá ma Dada, njabu nehe dí pén'ahu.

²² Ne nu mi māngā njabu bi hui'ti'ú ne bi 'ñembabi:

—Hñáñhu ra Maça Ndahi.

²³ Nuto gatho gui pumbahu yá ts'oqui, gue'ú dra pumbabi, ne nuto gatho hingui pumbahu, gue'ú di tuda yá ts'oqui.

Ra Toma bi hyanda ra zi Hmu gue xqui yopa nte de ra du

²⁴ Pe nura ora mi zōnga ra Jesu mi jo'oni ra Toma 'na de nú'ú ya 'ret'amayoho ya nxadi, nú'a mi t'embi ra Go.

²⁵ Hangue nu ma'ra ya nxadi bi 'ñembabi ra Toma:

—Stá hanthe ra zi Hmu.

Nepu nu'á bi 'ñembabi'ú:

—'Bu hinga handua yá 'ye habu bi mfoxa ya clavo, ne 'bu hinga thint'a ma dedo habu bi mfoxa ya clavo, ne 'bu hinga thint'a ma 'ye ja rá hyo rá tiñá, hinga camfri.

²⁶ Rá hñato ma pa'a bi yopa munts'a ya nxadi ma'na'qui, ne nu'bá hñá, mi 'buhni nehe ra Toma. Nepu bi zōnga ra Jesu mi jot'a ya gosthi ne bi 'mai madetho de gue'ú ne bi zengua bi 'ñembabi'ú:

—'Buhu te rá 'ñentho.

²⁷ Nepu nu'á bi 'ñembabi ra Toma:

—Hñau ri dedo ne thint'a ja ma 'ye, ne hñau ri 'ye ne thint'a ja rá hyo ma tiñá. Ográ 'ñagamfri, camfrigui.

²⁸ Nu'bá ra Toma bi dñadi ne bi 'ñembabi:

—jMa zi Hmu'i, ne ma Ajuá'i!

²⁹ Nepu ra Jesu bi 'ñembabi:

—¿Ha gue ya xcá camfri ngue'á xcá hyandgagui, nugue Toma? Dá njapi nuto gatho camfrigui masque hinxha hyandgagui.

Nuna ra t'ofo bi t'ofopagui camfrihu

³⁰ Ndunthi ma'ra ya dñanga nt'udi bi 'yot'a ra Jesu ja yá thandi yá nxadi, pe nu'á hinxha t'ofo ja nuna ra t'ofo.

³¹ Pe nuyá bi t'ofo pa da za gui camfrihu gue ma zi Hmu'ra Jesu go gue'á ra Cristo rá T'u Ajuá, ne pa 'bu gui camfrihu, da nja ri tehu pa nzántho po rá ngue'á.

21

Ra Jesu bi c'a'tsa yoto yá nxadi ja ra ñanthe

¹ 'Mefá ra Jesu bi yopa hnequi habu mi 'bui yá nxadi ja ra ndehe rá thuhu Tiberia. Ne bi yopa hnequi njaua:

² Ra Simu Pedro mi 'buhui 'nadbu ra Toma nú'a mi t'embi ra Go, ne ra Natanael nú'a ra me Ncaná de Galilea, ne yá t'u ra Sebedeo, ne má yoho yá nxadi ra Jesu, gatho'ú 'nadbu mi 'bui.

³ Ha ra Simu Pedro bi 'ñembabi'ú:

—Ma ga ma ra 'bchuá.

Ha nú'ú ma'ra nehe bi 'ñena:

—Ga maha nehe.

Nepu bi ma'ú ne bi yut'a ja 'nara motsa, pe nura xuui'á hinte bi gu'ú.

⁴ Ha nu mi hyats'i mi 'bahni ra Jesu ja rá hyo ra ndehe, pe

nuya nxadi himi pədi ua go mi gue'ə ra Jesu.

⁵ Nepə nu'á bi 'ñembabi'ə:

—Ts'ənt'əhhə, ¿ha hinte xcá jəhhə?

Nu'á bi dədi ne bi 'ñena:

—Otho.

⁶ Ha nu'á bi 'ñembabi'ə:

—Cəthə ra xit'ə po ja ra 'ñei de ja ra motsa ne njabə da za gui jəhhə.

Hangue nu'á bi gat'a ra xit'ə, ne nu mi gəts'i xi mi ñuxa ya huə asta himi tsədi da pə'tse'ə co yá hñə ya huə mi cə.

⁷ Nu'bá nū'á rá hməca nxadi ra Jesu bi 'ñembabi ra Pedro:

—¡Go guehni ma zi Hmuha!

Ha ngu mi 'yøde ra Pedro gue go mi gue'ə ra zi Hmu, nu'bá bi dama hñuxa rá he nū'á xqui hñəqui, ne bi hñət'a ja ra ndehe pa bi zənga ja ra ñanthe habə mi 'ba ra Jesu.

⁸ Ne nu ma'ra ya nxadi bi 'yət'a ra motsa pa ja ra ñəni, mri gət'atho'ə ra xit'ə nū'á mi ñuxa ya huə, ngue'ə himi yabə pa ja ra ñəni, ngu mi 'na ntthebe metro rá yabə.

⁹ Ha nū mi bəni'ə de ra motsa, bi hyanda 'raya despi mi zəni, ne ja mi oxni 'nara huə mi nthəxi, nehe mi jani 'raya thuhme.

¹⁰ Nu'bá ra Jesu bi 'ñembabi'ə:

—Bá həha 'raya huə nū'ə ja juadi gá jəhhə.

¹¹ Nu'bá ra Simu Pedro bi yət'a ja ra motsa ne bi pəngə ra xit'ə ja ra ñanthe nū'á mi ñuxa ya dənga huə, mi 'na

ntthebe made ne hñu yá ndunthi'ə. Y masque mi ndunthi ya huə pe ra xit'ə himbi ntəni.

¹² Ha nura Jesu bi 'ñembabi'ə:

—Bá e gui ntacohə.

Ha nuya nxadi mri ntsapabi da 'yambi to'o'ə, ngue'ə mi pədi'ə gue go mi gue'ə ra zi Hmu.

¹³ Nepə nura Jesu bi joni ja ra tsibi bi hñəca ya thuhme ne bi umbabi'ə; njabə nehe bi 'yət'e co ra huə.

¹⁴ Ya rá hñu'qui'ə xqui 'ñudi ra Jesu ja yá nxadi nu de ya xqui yopa nte de ra du.

Ra Jesu bi ñəqui ra Simu Pedro

¹⁵ Nu mi ua ntaco'ə ra Jesu bi 'yambabi ra Simu Pedro ne bi 'ñembabi:

—Nugue Simu, rá t'ə'i ra Joná, ¿ha gue ma'na go grí məcagui de guehyə ma'ra?

Ha nu'á bi 'ñembabi:

—Həha, ma zi Hmu'i, nu'i guí pədi gue drí ma'i.

Ne nu'á bi 'ñembabi:

—Supca ma zi t'əca dəti.

¹⁶ Nepə rá ño'qui ra Jesu bi 'yambabi ma'na'qui, bi 'ñembabi:

—Nugue Simu, rá t'ə'i ra Joná, ¿ha grí məcagui?

Ra Pedro bi dədi ne bi 'ñembabi:

—Həha, ma zi Hmu'i, nu'i guí pədi gue drí ma'i.

Ne nu'á bi 'ñembabi:

—Supca xá hñə ma zi dəti.

¹⁷ Nepə rá hñu'qui bi 'yambabi ma'na'qui, ne bi 'ñembabi:

—Nugue Simu, rá t'ə'i ra Joná, ¿ha grí məcagui?

Ra ora'q̄ bi du rá m̄ai ra
Pedro ngue'q̄ ya rá hñu'qui bi
'yambabi ua mi m̄adi'q̄, ne bi
'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, nu'i gatho
go guí p̄adi, ne guí p̄adi gue xi
drí m̄a'i.

Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi:

—Supca xá hñó ma zi d̄eti.

¹⁸ Xi majuāni dí xi'a'i, nú'bú
nguí nts'ant'ú nguí hesé ri he
ne nguí 'yo habú go nguí ne.
Pe nu xcrí ndaxjua ma gui
t̄enga ri 'yε, ne ma'na to ma
da hye't'a'i ri he, ne da zix'a'i
habú hingo gui negue.

¹⁹ Bi manga njabú'q̄ pa
bi xipi te ma du mi ma da
du ra Pedro pa da hnequi
rá nsunda Ajuá. Ne nu mi
m̄anga njabú bi 'ñembabi:

—¡T̄engagui!

Ra hm̄aca nxadi

²⁰ Nepú nura Pedro bi ñegui
ne bi hyandi gue mi d̄ena
nú'q̄ rá hm̄aca nxadi ra Jesu,
nú'q̄ xqui hñudi ja rá hyo ra
Jesu nú'bú mi nt'oxi'ú ne xqui
'yambabi to'o mi ma da da'q̄.

²¹ Ne nū'bú ra Pedro nu mi
hyant'q̄ bi 'yambabi ra Jesu:

—Ma zi Hmu'i, xi nuni, ¿te
go ma da jani?

²² Nu'bú ra Jesu bi d̄adi:

—Nu'bú go ga negá nuni da
'm̄hi asta ra pa ga pengui, ¿te
go grí 'ñanigue? Nu'i go da
t̄engagui.

²³ Hangue nuna ra 'bedená
bi 'ñó ja gatho ya gamfri, ne
bi beni'ú gue nura nxadi'q̄
himi ma da du. Pe ra Jesu
himbi 'ñena gue himi ma da
du, hñose bi 'ñena: “Nu'bú go
ga negá nuni da 'm̄hi asta

ra pa ga pengui, ¿te go grí
'ñanigue?”

²⁴ Nú'q̄ ra hm̄aca nxadi'q̄ go
gue'q̄ di damajuāni de nuya
ya t'ot'e bi nja, ne bi 'yofo ja
nuna ra t'ofo. Ne dí p̄ahe gue
nú'q̄ bi 'yofo gue'q̄ majuāni.

²⁵ Nehe ja ndunthi ma'ra ya
t'ot'e nū'u bi 'yot'a ra Jesu. 'Bú
to da 'yofo gatho'ú dí beni gue
nuya t'ofo'ú hinda 'ñeni gatho
maxøgue rá nḡuni ra ximhai.
Njabú gue'q̄.

RA ECHO

YA 'BΕFI NÚ'U BI ΜΕΦΙ YA APOSTOL

*Ra Zidada Jesu bi ñatcah^u
da mencah^u ra Macea Ndāhi*

¹ Núga drá Luca, nura mədi t'ofo dá ofo ne dá pəhn'abu, zi cu Teofilo, ja məni gatho nú'á te bi 'yøt'a ma zi Hmuhu ra Jesucristo, ne nú'á bi 'ñudi desde ra pa'a bi futa rá 'befi,

² asta ra pa bi yopa mengui pa mahets'i. Pe ante da ma pa mahets'i, bi zofo yá apostol nú'u xqui huahni, ne po ra Macea Ndāhi bi xipabi te mi ma da 'yøt'e'^u.

³ 'Mefa de xqui du ra Jesu ja ra pont'i ne de xqui yopa nte, nú'á bi 'mæcua má ñote ma pa, ne mri 'ñudi ja yá apostol pa bi gamfri'^u gue ya xqui yopa nte ma'na'qui, ne pa mi xipabi'^u de hanja ri manda Ajuqa.

⁴ Y de mi ñəui yá apostol ante da ma'a pa mahets'i, bi 'ñemb*i'*^u:

—Oxqui ma gui pøñhu de guecua Jerusale, ja da 'buhuua asta hingui hañhu nú'á xa ñə't'ahu Ajuqa ra Dada, nú'á ya stá xi'ahu gue ma gui hañhu.

⁵ Ra Xuua mi xi'tsate co ra dehe, pe nu'ahu ya 'bestho ma da zø ra pa gui nxistehh^u co ra Macea Ndāhi.

*Ra Zidada Jesu bi mengui
pa mahets'i*

⁶ Y de mi ñəui yá apostol bi 'ñani'^u bi 'ñemb*i*:

—Ma zi Hmu'ihe, ¿ha gue nuya pabya ma gui umba ma'na'qui rá ts'edi ra hnini Israel pa da ndq?

⁷ Nu'bu ra Zidada Jesu bi dətuabi'^u ne bi 'ñemb*i*:

—Hingo rí 'ñep'ahu gui pahu ha'mu ma da 'yøt'a Ajuqa ra Dada nú'á xa bense'^u da 'yøt'e.

⁸ Nu'ahu, nu'á ma da nja, ma gui hañhu rá ts'edi ra Macea Ndāhi sta zøhø, ne ma gui ðahu majuqani de gueque nuua Jerusale, ne gatho rá nguni Judea, ne nuni Nsamaria, ne gatho maxøgue rá nguni ra ximhai.

⁹ Nu mi uadi bi mænga njabu ra Zidada Jesu bi njuts'i pa mañu ja yá thandi yá apostol. Nepu bi hyandi'^u gue bi go'ma 'nara guui, ne ya himbi za bi yopa hyant'^u ma'na'qui.

¹⁰ Nepu de mi nøts'e mi handa ra Jesu bi ma pa mahets'i, mi damfri'^u mi 'bahni yoho ya εnxε con gue'^u, mri hñe dega t'axi.

¹¹ Y nú'u ya εnxε'^u bi 'ñembabi ya apostol:

—Nú'ahu gyá me Galileahu, ¿te 'be gui nø'tshu nuni mahets'i? Nura Jesu xcá hyanthubya xa ma pa mahets'i, go guet'atho ma da yopa menguiua ngu xcá hyanthu bi ma, njabu ma da mengui.

*Bri thahna ra Matía pa rá
mpøte ra Juda*

¹² Nepu yá apostol ra Jesu bi gai de ja ra t'øhø 'bo Olivo pa bi ma ja ra hnini Jerusale. Nurá ñabu de ra t'øhø pa ja

ra hnini pe'tsa ngu 'na kilo-metro.

¹³ Y nu de mi zōni'✉ mbo ja ra hnini, bi bøxa ja ra tøngu hab✉ xqui mihi'✉, ne ja mi 'buhni ri gatho'✉, ra Pedro, ra Cobo, ra Xuua, ra Andre, ra Lipe, ra Toma, ra Tolo, ra Teo, ma'na ra Cobo rá t'✉ ra Alfeo, ne ra Simu nú'✉ mi t'embri ra Selote, ne ra Juda rá cu ra Cobo.

¹⁴ Gatho'✉ nzantho mi munts'i mi apabi Ajuá co 'nada ra mfeni, mahyegui co yá cu ra Jesu, ne ra Maria rá nana'✉, ne ma'ra ya 'behñá.

¹⁵ Ha nuya pa'✉ bi munts'ini ngu 'na ntthebe ne 'nate ya cu, y 'na'qui, ra cu Pedro bi 'mai madetho de gue'✉ ne bi 'ñembi'✉:

¹⁶ —Ma zi cu'ih✉, pe'tsi te xi da njab✉ ngu nú'✉ xqui mangá ra Davi ne bi 'yofo ngu nú'✉ xqui xipabi ra Macea Ndahi. Ra Davi bi mä de ra Juda nú'✉ to'o bi zixa ya ja'lipá bá j✉ ma zi Hmuñá ra Jesu.

¹⁷ Y nuju dí pah✉ gue nu'✉ go gue'✉ nehe mrá nxadi ra Jesu, ne mahyegui ndí peph✉'✉.

¹⁸ Nu'✉ bi pa ma zi Hmuñá ra Jesu, y co nú'✉ ra boja bi t'umbi, bi thanga 'nara hai. Nep✉ nu'✉ bi dagui ma'memfo, ne 'bestho bi fôrá mai ne bi bønga yá xefo, y bi du.

¹⁹ Y gatho ya me Jerusale bi bødi nú'✉ xqui nja, hangue nu'✉ bi hñu'mbabi nura hai'✉ de yá hñaqui'✉ Aceldama, rí bøni da 'fiéna ra Hai dega Ji.

²⁰ Pe'tsi te da njab✉ ngu nú'✉ xa t'ofo ja ra Macea T'ofo

ja ya Salmo ne ena:

Dá nhuata rá ngu'✉,
oto sti ma da 'mæni.
Nehe ena:

Nu'✉ mrá 'befihma'✉, dá mæ
ma'na ra ja'i.

²¹ Hangue mahyoni ga huahñebya 'na de nú'✉ to'o ndí 'ñoh✉ gatho nú'✉ ya pa ndá 'buh✉ co ma zi Hmuñá ra Jesu,

²² desde mi xi'tsa ra Xuua asta mi ma mahets'i. Nu'✉ to'o ma ga huahniñá go gue'✉ ma da maxcahañá ga dah✉ ma-juani gue ma zi Hmuñá ra Jesu ya xa yopa nte de ra du.

²³ Nep✉ bi huahni'✉ 'nara cu rá thuhu ra Jose nú'✉ xqui thu'mbabi ra Barsabá ne mi t'embri ra Justo, ne bi huahni'✉ ma'na ra cu rá thuhu ra Matía.

²⁴ Nep✉ bi 'yapabi'✉ Ajuá ne bi 'ñena:

—Ma zi Dada'ihe, go gue'e guí pätca gatho ma mfenihe, 'ñutcahebya de nuya yoho ya cu 'bucua to'o de guehyá xcá huahni.

²⁵ Nu'i go guí padi nda'ñá de guehyá xcá huahni pa da mep'a'i ne go di guehni dri apostol pa drá mpøte ra Juda nú'✉ to'o bi nts'óqui ne bi 'uegue bi ma hab✉ mri 'ñepi da ma.

²⁶ Y nu'✉ bi rifa ne bi zo rá thuhu ra Matía, hangue ya bi ma 'mede co nú'✉ 'ret'ama'ra yá apostol ra Zidada Jesu, pa bi yopa nzøt'a nú'✉ 'ret'amayoho.

2

¹ Nu mi zøhø ra pa de ra Pentecoste yá ngo ya xodyo, gatho ya gamfri xqui munts'a 'nadbø co 'nada ra mfeni.

² Nepø mi dømfri'ø bi nt'øde 'nara ñuni xi nts'edi xqui 'ñe de mahets'i. Bi nt'øde gatho mbo ra ngu habø xqui munts'iø ngu 'ñena 'nara danga bønthi xi nts'edi.

³ Ne 'mefa bi hnequi 'ra ngu ya t'øca faspi maña de ja yá ñaxu cada 'na de nuto gatho mi 'bøhni.

⁴ Y gatho'ø bi hñønga ra Møca Ndøhi, ne bi mødi bi ñø 'rama'na'ño ya hñøqui cada 'na de gue'ø ngu mi japabi ra Møca Ndøhi da ñø'ø.

⁵ Nuya pa'ø mi 'bøhni Jerusale 'raya xodyo xqui 'ñehé de habøraza ya hai de ra ximhai, ne nu'ø xi mi camfri Ajuø ngu nú'ø xqui t'utuabi.

⁶ Y nu de mi nt'øde nú'ø ra dønga ñuni, ndunthi ya ja'l'i xi bi døma munts'i habø mi 'bøi ya cu, ne bi 'yø ngue'ø mi øde yá hñøqui cada 'na de gue'ø.

⁷ Ne himi pø te da beni, bi 'yø ne mri 'ñémbabi'ø:

—¿Ha gue hingo guehyø ya me Galilea núyø dí øhø ñø?

⁸ Nu'bø ¿hanja cada 'na de guecjø dí ø ma hñøquiø nú'ø dá pøhø desde dá 'bøhø?

⁹ Ngue'ø 'ra de guecjø dyá menguhø Partia ne de Media, ne de Elam, ne de Mesopotamia, ne de Judea, ne de Capadocia, ne de Mponto, ne de Asia.

¹⁰ Ne nu ma'ra de guecjø ya me Frigia, ne Pamfilia, ne Egipto, ne 'raya hnini de Africa gueta Cirene. Ne

nu ma'ra de guecjø ya me Nroma, 'ra majuøni ya xodyo ha nu ma'ra bi nxodyo hønse ngue'ø ri dønga ma leyhø.

¹¹ Ne nu ma'ra de guecjø ya me Creta ne Arabia. Ha gatho nugaguihø dí øhø xicjø de ma hñøquiø gra ñø cada 'na de guehyø, ne xicjø de nuya dønga t'øt'e xa 'yøt'a Ajuø.

¹² Nepø nú'ø ya ja'l'i'ø bi ntsø'mi ne mi tu yá møi mri 'ñémba 'na ngu 'na:

—¿Xibya? ¿Te rí bømbyana?

¹³ Ha nu ma'ra mi øtbuhlatho mi ena:
—Nuyø xa nti.

Ra apostol Pedro bi zofo ya ja'l'i

¹⁴ Nu'bø ra ora'ø ra apostol Pedro bi 'mai co nú'ø má 're'tama'ra ya apostol, nepø bi ñø nts'edi'ø, bi 'ñena:

—Nú'ahø gyá me Judeahø ne gatho nú'ahø guí 'bøhøua Jerusale, 'yøhø núna ma ga mæ pa guí pøhø.

¹⁵ Núyø guí øhø ñø, hindi ti ngu guí beñhø, ngue'ø ja nzønga guø xudi.

¹⁶ Núna guí hanthø, go guehna xqui mængø ra bødi Joel gue mi pe'tsi da njabø, y nubyá ya gá hyanthø bi nja ngu nú'ø bi mæñ'ø. Nu'ø bi 'yofo njaua:

¹⁷ Ajuø bi 'ñena: Nuya pa da 'ñepø, ma ga pømpa ra Møca Ndøhi gatho ya ja'l'i de ra ximhai.
Nuri t'øhø ne ri t'ixuhø ma da ñø co rá ts'edi ra Møca Ndøhi.

Nuya bəṣja'i ma da hyanda
'raya nt'udi,
nuya ndaxjua ma da 'ui ya t'i.
18 Ne nuya pa'u gatho nú'u
pəpqui, dra 'ñøhø que
dra 'bəhñä, ma ga
pəmpabi'u ra Mäca
Ndähi
pa da umba ra ts'edi da ñä.
19 Ne ma ga u't'ahü 'raya
dänga nt'udi nuni
mahets'i
ne nuua ra ximhai,
dega ji, ne dega tsibi, ne dega
'bifi.
20 Ma gui hyanthü ra hyadi
hindä ma da unga ra
ñot'i, ma da 'mexuui.
Nura zanä ngu ma da nji.
Nepü de gue'a ja da zøhø nú'a
ra pa de rá 'ñehe ra Zi-
dada,
gue'a ra pa ma da hneca
rá dänga ts'edi'a strá
nsunda.
21 Ne gatho nú'u to'o da 'yapa
ra Zidada da mpøhø,
da pøhø'a.
22 Nú'ahü gyá me Israelhä,
'yødehü nuya ya noya ma
ga xi'ahü: Nu'ahü guí pähü
gue ra Jesu nú'a mrá me
Nasare bi 'yøt'a gatho nú'u ya
t'øt'e ne gatho nú'u ya nt'udi
bi 'yøt'e con gue'ahü po rá
ts'edi Ajuä, ngu guí pəsehü,
y njabü bi hnequi gue Ajuä
xqui məhni'a.

23 Pe nu'ä bri da ja ri 'yehü,
nepü nu'ahü gá daphü ja
yá 'yé ya 'yøt'ats'oqui pa bi
pont'a ja 'nara pont'i asta
himbi du. Pe gatho nú'a bi
nja, bi njabü ngue'a Ajuä go
bi bense da njabü y nú'ä gue'a
mrá paha'a.

24 Nu'ahü gá hyohü ra Jesu,
pe nu Ajuä go gue'a bi 'yøt'e
pa bi yopa nte ma'na'qui de
ra du, ngue'a nura du otho rá
ts'edi pa da zämi'a.

25 Ra ndä Davi xqui mä de
gue'a ne xqui 'ñena:
Nuga dí pädi gue Ajuä
nzantho 'bui con
gueque
pa da maxcagui ne da
ñangagui.

26 Hangue nuga xi drí johya
ne dí ñä co nura johya
dí pe'tsi.

Ne dí tø'mi gue nu xcrá tu, ma
ga yopa nte de ra du.

27 Ngue'a nu'i, ma Dada'i, hin-
gui ma gui hopi ja da
gohni ma te ja ra du,
nixi gui hopi da 'ya ma ndo'yo
ja ra hai, ngue'a go ri
hmäca 'begogui.

28 Ngue'a nu'i xcá 'ñutca ra 'ñu
dega te,
ne ma gui 'raca 'nara dänga
johya nu xcrá 'bapü
mahets'i con gue'e.

Guehna bi mänga ra Davi ja
ra Mäca T'ofo.

29 Nú'ahü ma cu'ihü xcá
munts'ihüua, xi majuäni dí
xi'ahü, xa du ma xitahü ra
ndä Davi ne bi nt'agui'a, ne
jaua rá nt'agui asta mapaya.

30 Ra Davi mrá 'mehni Ajuä
hangue nu'ä bi mä nú'a mri
'bedi da nja. Ne mi pädi gue
mi ma da 'mä 'nará t'u pa drá
mpøte'a, ngue'a njabü xqui
ñä'tuabi Ajuä. Y nú'a ra t'u'a
go di gue'a ra Cristo nú'a xqui
ñä'tuabi da məhni pa da ndä.

31 Hangue nura Davi 'ñena
ya xqui hyanda nú'ä bi nja
'mefa, ne bi 'yofo gue mi pe'tsi

da e da yopa nte ra Cristo nú'q a xqui hñuts'i Ajuá pa da ndá, ne himi ma ja da gohni rá te ja ra du, nixi rá ndo'yo nehe hinda 'ya ja ra hai.

³² Y nuna ra Jesu dí mañhe, nuje dí dahe majuani gue Ajuá bi 'yot'e pa bi yopa nte de ra du.

³³ Hangue nubya po rá ts'edi Ajuá ra Dada, bi ma pa mahets'i, ne ja bí huhni ja rá 'ñei ra Dada. Ne bá pehna ra Macea Ndahi ngu nú'q a xqui ñagui Ajuá ra Dada. Hangue gatho nú'q a guí hanthu ne guí ñthebya, go ra Macea Ndahi ot'a njabu.

³⁴ Pe ra ndá Davi hingo bi njuts'i pa mahets'i, pe nu'á bi mañ'q a bi 'ñena:

Ajuá ra Dada bi 'ñemba ma zi Hmu:

"Bá ehe gui hñudiua ja ma 'ñei,

³⁵ asta hinga tsiñ'a'i gatho ri ncontra pa da gohi'u ja nga'ti ri ua."

³⁶ Nubyá, mahyoni da bádi gatho ya me Israel gue Ajuá ra Dada xa hñuxa ra Jesu pa go di gue'q a dra Hmu ne da ndá ngue'q a go gue'q a ra Cristo xpá pehni'a. Y go gue'q a gá ponthu ja ra pont'i ne asta hingá hyohu.

³⁷ Ha nu mi 'yode nú'q a bi mänga ra apostol Pedro, nú'u ya ja'i mi 'buhni xi bi du yá mui, ne bi 'yambabi ra apostol Pedro ne nú'u ma'ra ya apostol, bi 'ñembi:

—Zi cuhú, nu'bú ¿xi te rá 'be mahyoni ga ñthebya?

³⁸ Nepu ra apostol Pedro bi 'ñembabi:

—Ñobrihu ne gui nxiste-hehu gatho'ihu de rá thuhu ra Zidada Jesucristo pa njabu dra pun'a ri ts'oquihu. Ne njabu hq, Ajuá da pen'a'ihu ra Macea Ndahi pa da 'mu ja ri corasohu.

³⁹ Ngue'q a nuna hñaq'tina pa gue'ahu ne pa ri bahtsu ne pa gatho ma'ra ya ja'i 'bu ja rá nguni ra ximhai nú'u da zohna Ajuá ma Hmu.

⁴⁰ Ra apostol Pedro bi sigui bi zofo ya ja'i co ndunthi ma'ra ya noya ne bi 'ñembabi:

—Mpöhöhu pa hinda zu'ahu rá cué Ajuá nú'q a ma da zádi nú'u hingui ne da mpöhö.

⁴¹ Nepu gatho nú'u to'o bi hñani nú'q a ra ts'ofo'q a bi nxisteh 'bestho. Hangue nura pa'q a bi hñuxa ngu má hñu 'mo ya gamfri.

⁴² Y nu'u bi 'yot'a gatho nú'q a bi xipabi ya apostol. Ne mi 'bu'q a co 'nadra mfeni, ne nzantho mri munts'a mahyegui pa da zi ra Macea Nt'oxi ne pa mi apabi Ajua.

Yá 'mui ya mudi gamfri

⁴³ Ne gatho ya mengu de guehni xi bi ntsu ngue'q a xqui hyanda ya apostol mi ot'a ndunthi ya danga nt'udi ne ya danga t'ot'e co rá ts'edi Ajuá.

⁴⁴ Ne gatho nú'u ya gamfri mi 'bu'q a 'nadbu ne mri mfax'u 'na ngu ma'na pa hinte da 'bepi'u.

⁴⁵ Ne mi pa gatho nú'q a te mi pe'tsi'u ne mi hecuabi gatho nú'u ma'ra ya zi hyoya cu nú'u mi othobi.

⁴⁶ Ne hyastho 'nara pa ngu 'nara pa mri munts'a ja ra nija co 'nadra mfeni. Ne mi tsi ra Maça Nt'oxi ja yá ngu'u, ne mri ñuni'u mahyegui co ndunthi ra johya ne co 'nara hoga mfeni.

⁴⁷ Ne mri nsunda Ajuá mahyegui. Ne ma'ra ya ja'i mi handi te mi øt'e'u, nu'bá nuya ja'i'u mi numahño'u. Ne 'nara pa ngu 'nara pa mi 'yo mi camfri ma'ra ya ja'i nû'u mi zofo Ajuá, ne mri munts'a 'nadbu'u co nû'u ya madi gamfri.

3

Bi t'øthe 'nara zi doua

¹ 'Nara pa ra apostol Pedro ne ra apostol Xuua mri ma pa ja ra ndanija ngu nzanga hñnde, ya mi gue'a ra ora pa ra sòcambeni ja ra nija.

² Y nuni ja ra gosthi nija nû'a mrá thuhu Mahotho, ja xqui hñudini 'nara 'ñøhø mrá doua desde xqui 'mái. Mi ts'ixa hyastho pa ja mi t'ehni pa mi apabi ra boja gatho nû'u to'o mi thohni mi cut'a mbo ra ndanija.

³ Nu'bá nu'a bi hyanda ra apostol Pedro ne ra apostol Xuua de mi ma da yut'a ja ra ndanija, bi 'yapabi ra boja.

⁴ Nepu nura Pedro ne ra Xuua bi gohi bi 'mai bi hyanda nû'a ra zi meti, ne ra Pedro bi 'ñembabi:

—Hyandgahe.

⁵ Ne nura zi doua xi bi gohi bi nu'ta nû'u yoho ya apostol, mi hu rá mui gue mi ma te da umbahma'u.

⁶ Nepu ra Pedro bi 'ñembabi:

—Othogui ra t'axi nixi ra oro pa ga 'ra'a'i. Nú'a dí pe'tsi gue'a ma ga 'ra'i. De rá thuhu ra Jesucristo nú'a mrá me Nasare dí xi'a'l gui 'bai gui 'yo.

⁷ Nepu bi mipa rá 'yε ra 'ñei ne bi 'ba'mi, ne 'bestho bi nja yá ts'edi yá ua ne yá gut'egui.

⁸ Y nura ora'a 'bestho bi 'yenga 'nara sagui ne bi 'mai xá hñø, nepu bi 'ñø, ne bi meui ya apostol pa mbo ra nija xi mi ensagui mi xòcambeni Ajuá con gatho rá johya.

⁹ Y gatho ya ja'i bi hyanda nû'a mrá doua gue ya mi 'yo ne mi xòcambeni Ajuá.

¹⁰ Nepu nu'a 'bestho bi badi gue go mi gue'a mrá douahma' nzantho mi hudi mi a ra boja ja ra gosthi nija mrá thuhu Mahotho. Ne xi bi 'yø'u de nû'a xqui nija.

Ra apostol Pedro bi mamba rá noya Ajuá ja ra porta rá thuhu rá Porta ra Salomó

¹¹ 'Mefa nû'a ra 'ñøhø mrá doua himi ne da 'uegue de ra apostol Pedro nixi de ra apostol Xuua. Y gatho nuya ja'i mi 'yo de guehni xi mri 'yø de nû'a xqui hyandi, hangue bi dama munts'i'u ja ra porta rá thuhu ra Porta de ra Salomó nuni habu mi 'bai ra Pedro ne ra Xuua co nû'a mrá doua.

¹² Y nu mi hyanda ra Pedro nû'u ya ja'i xqui munts'ini, bi 'ñembabi:

—Nú'ah gyá me Israelhu, ¿hanja xi grí 'yøha, ne hanja xi guí nacape 'ñena gue co ma ts'edishe go stá japhé xa 'ño nuna 'ñøhø, o 'ñena ngue'a

gue por dí 'yohe xá nt'axi gue
por gue'a stá japhe da ñəni?

¹³ Nú'a ra Ajuə mi
xəcambeni ra Abrá ne ra Isaac
ne ra Cobo ne gatho nū'ə
ma'ra ndu ma xitahə, nū'á go
guet'a ra Ajuə bi japi bi 'ñō
nuna ra 'ñøhø po rá thuhu
ra Jesucristo nurá T'ə'a, pa
njabə da hneca rá ts'edi nura
T'ə'a. Nú'á go gue'a gá daphə
ya ndə, ne gá məñhə ja rá
thandi ra Pilato gue hinda
thəgui, masque ra Pilato go
mi nehma xa hyəgui'a.

¹⁴ Pe nu'ahə hingá nehu,
masque go gue'a rá hmaca
T'ə Ajuə nū'a hinte ma ts'oqui
xqui'yøt'e. Pe nu'ahə gá eñhə
gue ma'na xá hñó dra thøgue
'nara hyote.

¹⁵ Nepə nu'ahə gá hyohə
nú'a to'o ri 'racjə ra te, pe
Ajuə bi 'yøt'e pa da yopa nte
de ra du. Nuje go dá hanthe
bi yopa nte, hangue dí damajuanihe de gue'a.

¹⁶ Nuna 'ñøhø guí hanthə
ne guí pahə gue mrá
douahma, go ra Jesu bi
'yøthe ngue'a dí camfrihe'a.
Hangue bi njabə ngu guí
hanthəbya.

¹⁷ Nubyá, nū'ahə ma cu'ihe,
dí pahə xá hñó gue gá dahu ra
Jesu ngue'a hinte nguí pahə,
ngu nū'ə ma ndahə nehe
himbi zo yá mfeni nehe nū'a
bi 'yøt'e, hangue gá mfaxhə
gá hyohə ra Jesu.

¹⁸ Pe nu Ajuə bi 'yøt'e da nja
ngu nū'a xqui xipa yá 'mehni
maya'bə ne xqui 'yofo'ə gue
nura Cristo nū'a rá 'mehni pa
e da ndə mi pe'tsi da thogui

ndunthi ya ugui asta rá du'a.

¹⁹ Hangue nubyā mahyoni
gui ñobrihə ne gui yopa
jonihə co Ajuə pa da pun'a
ri ts'oquihə, y nu'bá hə, nu'á
da 'ra'a'ihə 'nara 'ra'yo mfeni
ne 'nara hoga'mui.

²⁰ Ne da yopa pen'a'ihə ra
Jesu nū'a to'o ra Cristo nū'a
xqui hñuts'i'a pa da ndə.

²¹ Ne nu'á xi majuani bi
yopa mengui mahets'i pa ja
dua 'bəhni asta hinda zə ra
pa da yopa hoca Ajuə gatho,
ngu nū'a xqui xipa maya'bə
yá macea 'mehni da mə.

²² Ngu bi manga ra Moise
bi xipa ndu ma xitahə bi
'ñembí: "Nú'a Ajuə ma zi
Hmuñhə ma da hñux'ahə 'na
de gue'ahə pa drá 'mehni'a
ngu xa hñuxcagui nehe, y nū'á
ma gui 'yøtehə nū'a da xi'ahu.

²³ Ne gatho nū'ə to'o hinda
ne da gamfribi rá noya nū'a
ra 'mehni'a, nu'á dra huati ne
da 'medi de ja yá hnini."

²⁴ Gatho nū'ə ma'ra yá
'mehni Ajuə desde ra Samue
pa xqui 'ñecua, xqui mə nehe
de nuya pabya dí 'bəhə.

²⁵ Y nū'ə ya hñə'ti bi manga
nuya 'mehni'ə, gue'ə pa
gue'ahə. Y nū'ə ya japi de
ra cohi xqui gohui Ajuə ndu
ma xitahə, nehe gue'ə pa
ri hñohə. Hangue Ajuə bi
'ñembabi ra Abrá: "Po 'nari
'roho ma da 'ñehe 'mefá, ma
ga japi gatho ya ja'lí de rá
ngəni ra ximhai."

²⁶ Y nū'ahə go yá mədi'ihə
bá pen'ahə rá T'ə Ajuə pa
bi zo'ahə gui ñobrihə de
ri ts'oquihə pa njabə da
jap'a'ihə.

4

Ra apostol Pedro ne ra apostol Xuua bi jot'a fadi ne bi ñqui ya nda

¹ Ra apostol Pedro ne ra apostol Xuua mi 'bəhnitho ja ra ndanija mi zofo ya ja'i. Nepu bi zəni 'raya macja ne ra nda de ya nsunija, ne ya saduceo nú' u himi camfri gue da yopa nte nú' u ya xa du.

² Nepu nu' u bi bø yá cué ngue' q ra Pedro ne ra Xuua mi xipabi ya ja'i gue ra Zidada Jesu xqui yopa nte de ra du, hangue mi utuabi' u gue gatho ya ja'i ma da yopa nte.

³ Nu'bá nuya ja'i' u 'bestho bi gu nts'ahni ra Pedro ne ra Xuua, ne bi zits'i pa bá cot'a fadi. Y asta rá hyax' a mi ma da nhyantha, ngue' q nú' u ra pa' q ya bi nde.

⁴ Pe ya xi mi ndunthi nú' u to'o xqui 'yøde ne xqui gamfri nú' u mi mængä ra Pedro. Ya ngu mi cæt'a 'mo ya 'ñøhø xqui gamfri, y himi pa 'mede ya 'bæhnæ nixi ya batxi.

⁵ Nurá hyax' a bi munts'a nuni Jerusale nuyá ndaqjua nda ya xodyo ne ya xahnate de ra ley ne gatho ma'ra ya nda gá xodyo.

⁶ Gatho' u bi munts'a mahyægui co ra Anás nú' u to'o mrá dænga nda gá macja, nehe mi 'bæhní ra Caifá ne ra Xuua ne ra Jandro, ne gatho ma'ra ya 'ñøhø nú' u mi ja te yá njauí ya dænga nda gá macja.

⁷ Nepu nu' u bi manda bá ts'i ra apostol Pedro co ra apostol Xuua ne bri 'ba'ma madetho

de gue' u pa bi t'ambabi, ne bi t'embabi:

—¿To'o yá 'mehni'ihu, ne to'o rá ts'edi guí hæmpahu pa guí othu njabu?

⁸ Nu'bá ra Pedro mi hæmpa rá ts'edi ra Mæca Ndahi pa bi dædi ne bi 'ñena:

—Nú'ahu gyá ndahu de ma hninihu Israel,

⁹ ya gue guí angahe de nú' a ra hño bi t'ø'tua nuni ra zi 'ñøhø mrá doua,

¹⁰ ma ga xi'ahe hanja bi za bi ñanini, pa gui pahu ne gatho nú' u ma'ra ya me Israel. Nuni ra zi 'ñøhø guí hanthu 'bahni, nuni bi ñani de rá thuhu ra Jesucristo nú' u mrá me Nasare nú' a gá ponthu ja 'nara pont'i, pe nu' a bi 'yøt'e Ajuq pa bi yopa nte de ra du.

¹¹ Nú' a go gue' a gá utsahu, nja ngu nú' u ya hyøngu mi 'bui maya'bø bi føthmæbu ra mædi do nú' u mi ma xa hyoca rá njija Ajuq. Pe nubyá go gue' a ra mædi do bi megui Ajuq pa bi hyø rá njija.

¹² Jo'o ma'na to'o da za da pøhøguihu, hønse ma zi Hmuhu ra Jesu, ngue' a jo'o ma'na to'o bá 'bæhní nuua ja ra ximhai pa da pøhøguihu, hønse ra Jesu go gue' a bá 'bæhní ne go gue' a tsa da pøhøguihu.

¹³ Nu'bá nuya nda mi 'bæhní xi bi 'yø ngue' a bi hyandi gue ra Pedro ne ra Xuua himi tsu, ne mi pædi gue himyá 'ñøhø dega dænga mfædi ngue' a myá hyoya ja'i. Pe bi bædi' u gue mi gue' u 'raya 'ñøhø xqui 'ñoui ra Jesu.

¹⁴ Pe nu'á himbi za te bi dātuabi ra Pedro ngue'á bi hyandi mi 'bahni con gue'á nū'á ra zi doua xqui ñāni.

¹⁵ Nu'bá nū'á ya ndā bi 'bepabi ra Pedro ne ra Xuua ne nū'á ra 'ñøhø mrá doua da bøhma de haba xqui munts'i'á, ne bi 'ñá'ti'á 'na ngu'na,

¹⁶ ne bi 'ñémbi:

—Xibya, ¿te ga øthá co nuyá ya 'ñøhøya? Ngue'á nū'á xa 'yø'tua nuna 'ñøhø mrá doua, ya padi gatho ya ja'i nuua ja ma hninihá Jerusale, y hingui tsa ga cønihá.

¹⁷ Ha nujá ya hindí nehá da fädi de guehna habraza, hangue ma ga hø'tuahá ra hñá gue ya hinte da sigui da má, ne ya hinto da zofo de rá thuhu ra Jesu.

¹⁸ Nepa bi ts'ohna ma'ná'qui ra Pedro ne ra Xuua ne nū'á ra 'ñøhø mrá doua, ne bi t'embabi'á:

—Ya ote ma xqui mañhá, ne ya oxqui ma gui zofoha ma'ra ya ja'i de rá thuhu ra Jesu.

¹⁹ Nu'bá nura Pedro ne ra Xuua bi dädi ne bi 'ñena:

—¿Ha gue guí beñhá xá hño njabá ja rá thandi Ajuá gue go rí 'ñepi ga ø't'ahe ri pahahá que rá paha Ajuá?

²⁰ Ngue'á nuje hinda za to'o da hñagahé ga mañhe de nū'á stá hanthe ne nū'á stá øhe.

²¹ Nu'bá nū'á ya ndā hinte bi 'yø'tuabi ra Pedro ne ra Xuua, hønse bi xipabi gue ya hinda sigui da zofo ya ja'i, nepa bi hyeguitho. Himbi za te bi 'yø'tuabi ngue'á mi tsu ya ja'i xa bø yá cue, ngue'á

gatho ya ja'i xi mi xøcambeni Ajuá po rá ngue nū'á ra 'ñøhø xqui ñāni.

²² Ngue'á nū'á ra 'ñøhø xqui ñāni ya mi pe'tsa thogui ñote njeya.

Ya gamfri bi 'yapabi Ajuá mahyegui

²³ Nu mi thegui ra apostol Pedro ne ra apostol Xuua bi ma bá c'a'tsa nū'á ma'ra ya gamfri pa bi metuabi nū'á xqui xipabi ya ndā gá macjá ne yá ndaxjua ndā ya xodyo.

²⁴ Ha nu mi 'yøde ya gamfri, bi xøcambeni Ajuá co 'nadra mfeni ne bi 'ñena'á:

—Ma zi Hmu'ihe, nu'i go gue'e grá Ajuá gá hoca mahets'i ne ra ximhai ne ra ndehe ne gatho nū'á te ja.

²⁵ Ne nu'i po ra Måca Ndåhi gá xipa ri 'begó ra Davi da mangá njaua:

Ya ja'i bi munts'i pa bi 'ñá'ti'á da 'yøt'a ya nts'o'mái, pe nū'á ra nts'o'mái bi beñ'á da 'yøt'e, hinda za da 'yøt'e.

²⁶ Bi munts'a ya ndā de gatho ya hnini de ra ximhai pa bi 'ñá'ti'á da utsa Ajuá ne ra Cristo nū'á xa hñuts'i'á pa da ndá.

²⁷ Ngue'á xi majuaní ja nuna hnininä bi munts'a ra ndā Erode ne ra Poncio Pilato co ya me Israel ne co nū'á hingyá me Israel, pa bi utsa nuri mäca T'á ra Jesu nū'á xcuá pëhni pa da ndá.

²⁸ Ne bi 'yøt'e'á ngu nū'á gá beni ne gá mangá maya'bá gue mahyoni da nja.

²⁹ Nubyá ma zi Hmu'ihe, hyanda núna te øtcahe ya ja'i, ne faxcahe pa hinga ntsuhe ga ñahe de ri mäca noya, ngue'q go dí pøp'ahe.

³⁰ Ne nu'lí go ma gui hñuxa ri 'yé ja ya da'thi pa da ñani'u ne da hyanda ya ja'i. Ne gui 'yøt'a ndunthi ya nt'udi ne ya danga t'øt'e de rá thuhu ri mäca T'ü ra Jesu.

³¹ Ngu xi bi uadi'ü bi xøcambeni Ajuá, bi hmängä ra ngu habü xqui munts'i'ü, ne gatho nú'ü mi 'bëhni bi hñangä rá ts'edi ra Mäca Ndähi, ne bi ñä nts'edi'ü de rá noya Ajuá, ne ya hinto mi tsu.

Gatho nú'ü mi pe'tsa ya gamfri myá meti 'na ngu ma'na

³² Y gatho nú'ü ya xqui gamfri Ajuá mi 'nada yá mfeni, ne mi 'nada yá hmäte'ü. Ne mi mfax'ü 'na ngu ma'na nú'ü te mi øtua ra 'bëdi, ngue'q gatho nú'ü mi pe'tsi'ü mrá meti mahyëgui, ne ni 'nara cu himi pe'tsa ni 'nara t'øt'e nú'ü mrá metise.

³³ Ne co ndunthi ra ts'edi mi pe'tsa ya apostol bi damajuani gue xqui yopa nte de ra du ma zi Hmuhä ra Jesu, ne Ajuá xi bi mats'i'ü.

³⁴ Ha ni 'na de gue'ü hinte mi øtua ra 'bëdi, ngue'q gatho nú'ü to'o mi pe'tsa yá hai ne yá ngu bá pa gatho, ne bá hä gatho nú'ü ra boja mi hani de yá hai ne de yá ngu,

³⁵ ne bi umbabi ya apostol. Y nuya apostol go gue'ü mi hecuabi cada 'nara gamfri

ngu nú'ü te mi øtua ra 'bëdi gue'ü mi t'umbabi nehe.

³⁶ Ne mi 'bëhni 'nara cu mrá thuhu ra Jose mrá me Chipre mrá levita. Ne bi hñu'mbabí ya apostol dra Berhna, rí bøni da 'ñena Nú'ü To'o Hu'mba yá mui ya Ja'i.

³⁷ Nu'ü bi pa 'nará hai'ü ne bá hä gatho ra boja pa bi umbabi ya apostol.

5

Ra Ananía ne ra Safira ya hyate

¹ Pe mi 'bë ma'na ra gamfri mrá thuhu ra Ananía ha nurá 'bëhñä mrá thuhu ra Safira. Nú'ü bi pa 'nara hai myá meti'ü.

² Nepü bi beñ'ü gue hinda unga gatho ra boja de nú'ü xqui pa yá hai, hangue bi zama 'na tñi ra boja ra cu Ananía. Ne mi pøse co rá 'bëhñä gue xqui zama ra boja. Nu'bë ra cu Ananía bi hñaxa nú'ü ra boja bi hyeque pa bá umbabi ya apostol, 'ñena gatho ra boja mi hä, pe hina.

³ Nepü ra apostol Pedro bi 'ñembabi:

—Ananía, ¿hanja xcá hopi xa hya'a'i ra Satá pa xcá hyathmä ra Mäca Ndähi? Ngue'ü hingá unga gatho nú'ü ra boja gá hani de ri hai gá pa ngu nú'ü gá mä gue mi xøgue ra boja.

⁴ ¿Ha gue hingo ri metihmä ra hai? ¿Ha gue hingo ri metihmä ra boja nehe? ¿Hanja gá beni gui 'yøt'e njabü? Ya xcá nc'uamba ja rá thandi Ajuá, hingue hönse con guecje.

5 Ha nu mi 'yøde nuya ya noya ra cu Ananía 'bestho ra ora'q̄ bi dagui bi du. Y gatho nú'u to'o mi 'buhni ne gatho nú'u ma'ra to'o bi 'yøde de nú'q̄ xqui nja, gatho'q̄ xi bi ntsu.

6 Nepu nuya båts'ñøhø mi 'buhni bi 'mai bá jøts'i ne bi mant'i bi duts'i'q̄ pa bi ma bá agui.

7 Nepu xqui tho ngu hñu ora bi zøhø rá 'behñä ra cu Ananía nehe habu mi 'bái ya gamfri, pe nu'q̄ nixi mi padi te xqui nja.

8 Nepu ra apostol Pedro bi 'yambabi de ra bojä, ne bi 'ñembabi:

—¿Ha gue gue'q̄ bi muui nú'q̄ ra hai gá pahu?

Nu'bá nú'q̄ ra nju bi dødi ne bi 'ñena:

—Hähä, gue'q̄ bi muui.

9 Nepu ra Pedro bi 'ñembabi:

—¿Hanja gá cohui 'nara cohi ri døme pa gui hyathmähø rá Maça Ndahi Ajuä? Ndi, 'bapu møte ja ra gosthi nú'u to'o ja bá juadi bá ac'a ri døme, y nubyá e da dux'a'i nehe pa da 'yac'a'i.

10 Y 'bestho nura ora'q̄ ra nju Safira bi dagui bi du ja yá ua ra apostol Pedro. Ha ngu mi yøt'a nú'u ya båts'ñøhø bi hyandi gue ya xqui du nú'q̄ ra nju nehe, 'bestho bi duts'i'q̄ pa bi ma bá agui nehe habu xqui 'yacuabi'q̄ rá døme.

11 Nepu gatho ya gamfri xi bi hñaxa 'nara dønga tsu, nehe gatho nú'u ma'ra to'o bi 'yøde de nú'u ya t'øt'e'q̄, xi bi ntsu'q̄.

Bi hnequi ndunthi ya nt'udi ne ndunthi ya dønga t'øt'e

12 Nuya apostol bi 'yøt'a ndunthi ya nt'udi ne ndunthi ya dønga t'øt'e ja yá thandi ya ja'i. Mri munts'a gatho ya gamfri mahyegui 'na mfenitho ja ra porta nú'q̄ rá thuhu ra Porta de ra Salomó.

13 Gatho nú'u himyá gamfri xi mi tsu da munts'i co ya gamfri, pe nuya ja'i'q̄ mi e'tsua yá nsu'q̄.

14 Ne 'nara pa ngu 'nara pa mi 'yo mi camfri ndunthi ya ja'i, ya 'ñøhø ne ya 'behñä.

15 Ne 'yo mi fadi, hangue asta mi thuxa ya da'thi pa mbi 'begui co yá mfidi ja yá hyo ya 'ñu pa nura ora da thohni ra apostol Pedro, hønse co rá xudi'q̄ da go'ma nú'u ya da'thi, nú'u 'bestho da ñani.

16 Gatho nú'u ya hnini mi ja gueta Jerusale mi pa ya ja'i pa guehni mi tsixa ya da'thi ne nú'u to'o mi pe'tsa ya ts'ondähi, y gatho mi ñani.

Ya apostol bri jønts'ahni

17 Nepu bi njøxa ra dønga ndä gá macja ne ya saduceo nú'u myá mfats'i'q̄, ngue'q̄ xi bi bø yá cue'q̄ ngue'q̄ mi ne da nschë'q̄ ne ya ndunthi ya ja'i mri døna ya apostol.

18 Nepu bi gu nts'ahni ya apostol ne bi got'a fadi.

19 Nepu nú'q̄ ra xuui'q̄ 'nará enxé Ajuä bá ehe pa bi xoca ra gosthi fadi, ne bi pønga pa thi ya apostol, ne bi 'ñembabi:

20 —Rí maha ja ra ndanija ua zofohu ni ya ja'i, ne xi-

pabihh ra hoga noya de nuna
ra 'ra'yo te.

²¹ Neph rá hyax'q xi 'nitho,
nu'u bi ma pa ja ra ndanija
ngu nú'q xqui xipabi rá εnxe
Ajuq. Y ngu mi zóni bi yut'a
mbo 'bestho pa bi zofoni ya
ja*i*.

Y de mi zofo ya ja*i* ya apostol,
nura danga ndá gá macja
ne yá mfats'i bi 'yot'a 'nara
hmunts'i con gatho ya ndá de
ra hnini Israel. Ne bi mēhna
to'o mi ma dua tsi nú'u ya
apostol mi jot'a fadi.

²² Ha nu mi zønga nú'u ya
nzints'ahni ja ra fadi, ya mi
jo'oni ya 'yofadi. Nu'bu nu'u
bá dama pengui pa bi mq gue
ya mi jo'oni'u,

²³ ne bi 'ñena'u:

—Dá tsuhe ra fadi xi mi jot'i
xá hñó, ne nuya nsufadi ja
mi 'bahni ja ra gosthi, pe nu
ndá xocje ra gosthi hinto dá
tsuheni mbo.

²⁴ Nu mi 'yode njabh nura
danga ndá gá macja ne ra ndá
de ya nsunija ne ma'ra ya ndá
gá macja, xi bi du yá mu, ne
himi pqdi te da beni, y mri
'ñembi'u:

—Xibya ¿te rí bømbya'q?

²⁵ Neph bi zøhø 'nara ja*i* bi
'ñembabi'u:

—Nú'u ya 'ñøhø gá
cothmh fadi, ya bí 'buhní
ja ra ndanija bí zofo ya ja*i*
ma'na'qui.

²⁶ Nu'bu ra ndá de ya
nsunija bi meui ya gants'ahni
pa bá yopa ju ya apostol. Bá ju
pe hinte bi 'yø'tuabl'u ngue'q
mi tsu xa bø yá cue ya ja*i* y xa
hyøxa nc'ahni.

²⁷ Neph bi zixa ya apostol
ja ra hmunts'a ndá gá xodyo,
ne ja bi 'ba'mni ja yá thandi'u.
Neph nú'q ra danga ndá gá
macja bi 'ñembabi:

²⁸ —¿Ha gue hindá xi'ahe
gue ya hinxcá zofohmh ya
ja*i* ne ya hinxcá ñahmh de
rá thuhu ra Jesu? Nu'bu
¿hanja hinxcá 'yøhh? Ya gatho
ya ja*i* de guecu Jerusale xcá
zofohh de ri noyahh. Ne go
guíne gui hyøxcahe ra thaihya
de rá du nú'q ra 'ñøhø'q.

²⁹ Nu'bu ra apostol Pedro
ne gatho ma'ra ya apostol bi
dadi ne bi 'ñeñ'u:

—Nuje ma'na rí 'ñepi ga
øthe Ajuq que yá hmanda ya
meximhh.

³⁰ Ajuq nú'q to'o mi
xøcambeni ndu ma xitahu go
gue'q bi 'yot'e pa bi yopa nte
ra Jesu de ra du, masque
nu'ahh gá ponthh ja 'nara za
asta himbi hñu ri muihh gá
hyohh.

³¹ Y nubyá Ajuq xa 'ñegui ja
rá 'ñei pa da ndá. Y nú'q go
gue'q ra Pøhøte zo'ahh gatho
nú'ahh gyá me Israelhh pa
gui ñobrihu de ri ts'oquihh ne da
pun'ahh.

³² Nuje dí dahe majuqni
de gue'q, ne ra Maca Ndahhi
ri damajuqni de gue'q nehe.
Nehe Ajuq ri umba ra Maca
Ndahhi nú'u to'o øte'q.

³³ Ha nu mi 'yode njabh ya
ndá xi bi bø yá cue ne asta mi
ne xa hyohmq ya apostol.

³⁴ Pe mi 'buhní 'nara 'ñøhø
mrá fariseo mrá thuhu ra
Gamalie, nú'q mi 'nara xah-
nate de ra ley, y gatho ya ja*i*
xi mi numahñó'q. Nu'q bi

'mai ne bi manda dra pønga
'na zi ora nuya apostol.

³⁵ Nepu nura Gamalie bi
'ñembabi gatho nú'u ya ja*'i*
xqui munts'ini:

—Nú'ah compahu de Is-
rael, beñhh 'met'o xá hñó nú'a
gui ne gui 'yø'tuahu nuya
'ñøhø'u.

³⁶ Beñhh gue pe'tsa 'raya
pa bi nanga 'nara 'ñøhø mrá
thuhu ra Teuda mi hu rá mai
gue mi pe'tsa 'nara nsu ne
mi ne da ndangui de ma'ra,
hangue bi dena ngu goho
nthebe ya 'ñøhø. Pe nura
Teuda bi tho, ne gatho nú'u
to'o mri 'ñoui bi nxani ne bi
nhuati gatho'u.

³⁷ Nepu 'mefa de gue'a
bi 'mu ma'na ra 'ñøhø mrá
thuhu ra Juda mrá me
Galilea. Ne nú'u ya pa dega
nthuxa thuhu, nu'á bi 'yu'ta
ndunthi ya ja*'i* pa go bri
theni'a. Ne 'mefa nu'á bi tho
nehe, ne bi nxanga gatho yá
ja*'i* nú'u mri 'ñoui.

³⁸ Hangue nuga dí xi'ahu,
ma'na xá hñó hyeh dí 'yobu
nuya 'ñøhø'u. Nu'bu nú'a
øt'e'u go xa bensehe, pe'tsi ga
hanthu da nhuati nehe.

³⁹ Pe nu'bu go rá meti Ajua
nú'á øt'e'u, nu'bá hinda za
gui hñacuahu. Ngue'a 'bu gui
'yøthu njabu, ja ra uenda go
grí ntuñhu co Ajua.

⁴⁰ Y nú'u mi 'bahni ja ra
hmunts'i bi 'yøde nú'á ra
ts'ofo'a. Hangue bi yopa cu'ta
mbo ya apostol pa hñonse bi
na'mbabi ne bi yopa hyø'tua
ra hñque ya hinda sigui da
ñq de rá thuhu ra Jesu, nepu
bi hyegui bi ma'u.

⁴¹ Y de mi bønga ya apostol
de guehni, xi mri johya'u
ngue'a Ajua xqui umba
nsequi da tho 'nara 'betsta po
rá thuhu ra Zidada Jesu.

⁴² Ha hyastho himi tsaya'u
da zofo ya ja*'i* de ja ra
ndanijau, ne mi pa ja ya ngu
mi manga ra hoga nt'øde de
ra Zidada Jesucristo.

6

Bri thahna yoto ya maste

¹ Nuya pa'u mri xu ma'ra
ya gamfri. Ne mi 'buhni 'raya
cu mi ñq griego. Nepu nu'á
bi 'ñembabi nú'u ya cu mi ñq
de yá hñaqui ya xodyo, ne mi
ambi hanja himi t'umbabi te
da zi xá hñó nú'u yá viuda
ya griego ra ora mi t'umbaba
da zi ya hyoya ne nú'u ma'ra
ya viuda, ngue'a nu'á hyastho
mi t'umbi te da zi.

² Nepu nú'u 'ret'amayoho
ya apostol bi zohna gatho
ya cu pa bi munts'i ne bi
'ñembabi'u:

—Ma zi cu'ihe, nuje dí
'buhni pa ga mañhe rá noya
Ajua, ne hingui tsa ga tsayahe
ni 'na ora pa da za go ga
hecuahé nú'á te da zi nú'u
hingui tshpabi.

³ Hangue mahyoni gui
huañhu yoto ya cu de guecju
nú'u xcá hanthu 'yo xá hñó
ne hampa rá ts'edi ra Maca
Ndaqhi ne xi di ja yá mfaqdi.
Nú'u go gue'u dyá uenda da
me nuna 'befinqa.

⁴ Ha nuje ma ga sigui ga
aphe Ajua ne ga mmamfe rá
noya'a.

⁵ Ha nu mi 'yøde bi sipa
njabu ya cu, gatho xi bi ho'u.

Rá mədi, bri huahna ra cu Teba nú'a mi pε'tsa ndunthi ra jamfri ne mi hampa rá ts'edi ra Macea Ndahi. Nepu bi huahna ra cu Lipe, ne ra cu Procoro, ne ra cu Nicano, ne ra cu Timu, ne ra cu Parmena, ne ra cu Cula nú'a ra me Antioquia xqui nxodyo ngue'a xqui dəmba yá ley'.

⁶ Ne bi ts'ixa pa habu mbi 'bəi ya apostol pa bi 'yapabi Ajuə por gue'. Nepu ya apostol bi hñuxa yá 'ye ja nú'ya cu xqui thahni.

⁷ Y njabu ma'na mri ntanga rá noya Ajuə, ne mri xu ndunthi ya gamfri nuni Jerusale, ne ndunthi ya macja bi gamfri rá noya Ajuə nehe.

Ra Teba bri jə nts'ahni

⁸ Ha nura cu Teba xi mi hampa rá ts'edi Ajuə ne mi ja rá mfadi pa mi pepa rá 'bəfi Ajuə, mi ət'a ya dənga t'ət'e ne ya nt'udi de ja yá thandi ya ja'.

⁹ Y nuni ja yá nijsa ya xodyo nú'a mrá thuhu ya Nzai 'Bego xa Thøgue, ja mi 'bəhni 'raya 'ñøhø nú'a mri 'ñoui 'raya me Cirene, 'raya me Alejandría, 'raya me Cilicia, ne 'raya me Asia, gatho' bi mədi bi ntsanoyaui ra cu Teba.

¹⁰ Pe nu' himi tsa te da datuabi'a ngue'a nu'a mi ha'ra hoga mfadi ne mi hampa rá ts'edi ra Macea Ndahi pa mi ña.

¹¹ Nepu nú'ya ja'i' bi 'ya'ta 'raya 'ñøhø ne bi gu'tuabi pa da mənga ya nc'uamba ne da 'ñena njaua: "Nuje stá øhe gue nura

'ñøhø'xa xa ñama'ñ de ra Moise ne de Ajuə."

¹² Hangue bi bø yá cue yá ndaqjua nda ya xodyo ne ya xahnate de ra ley ne gatho ya ja'i. Nepu bri ju ra cu Teba bi ts'ixa ja ra hmunts'a nda gá xodyo.

¹³ Ne bri japabi 'raya ja'i da hyøxa ra thai ra cu Teba ne bi 'ñena'.

—Nuna 'ñøhøni hingui tsaya ñama'ñ de nuna ra məca nijsa ne de rá ley ra Moise.

¹⁴ Nuje go stá øhe nú'a xa mani xa 'ñena gue nú'a ra Jesu mrá me Nasare ma da huta nuna nijsa ne ma da pata ma nzaihu nú'bi 'ñutcahu ra Moise ga øthu.

¹⁵ Nepu gatho nú' to'o mi 'bəhni ja ra hmunts'i xi mi hetra cu Teba ne mi handuabi rá hmi gue mi ngu rá hmi 'nará enxe Ajuə.

7

Ra Teba bi məmba rá noya Ajuə

¹ Nepu de gue'a ra dənga nda gá macja bi 'yambabi ra cu Teba ne bi 'ñembí:

—¿Ha gue xi majuani xcá ñama'ñ de Ajuə ne de ra Moise?

² Nu'bú ra cu Teba bi dədi ne bi 'ñena:

—Nú'ahu ma cu'ihu, ne nú'ahu ma nda'ihu xcá munshhu 'nadhu, 'yøhu nuna ma ga xi'ahu. Ajuə nú'a xá nsunda bi zofo ndu ma xitahu ra Abrá nú'bú hinxqui matho pa ja ra hai Arán ne mi 'bəhnitho Mesopotamia.

³ Ne bi 'ñembabi: "Pøni de guecua ri hai, tsopø nù'ü ja te ri njaui, ne grí ma pa ma'na ra hai nù'ä ma ga u't'a'i pa ja gui 'buhni."

⁴ Nu'bø bi bøni de guehni habø mi 'bøi, habø myá hai ya Caldeo, ne bi ma pa bá 'bø ja ra hai Arán. Ha nu mi du rá dada, Ajua bá tsi pa guecua habø dí 'buhbya, ja bi 'mucua nehe'a.

⁵ Pe nu Ajuä himbi umbabiuä ni 'na xeni ra hai pa drá meti'a, pe xqui ña'tuabi gue nuna hai habø dí 'buhbya go drá meti'a 'mefa ne gatho yá ja'i de rá ji'a nù'ü da 'møi 'mefa. Pe nuya pa'ü ra Abrá hinxqui me'tstho ni 'nara båtsi.

⁶ Y Ajuä bi 'ñembabi'ä: "Nuri båtsi ri 'bøto ne ri mbong'bøto ma da 'møi ja 'nara hai habø hindyá meti'ü ngue'ä dya nzøhøtho de guehni. Ne ja ma da 'møhni'ü ngu goho nthebe njøya, ne ma da 'møgotho'ü, ne ma da t'lø'tua ndunthi ra nts'o'møi."

⁷ Nehe bi 'ñembabi Ajuä: "Nuga go ma ga ha'mba nguenda ya ja'i de nù'ä ra hnini habø ma da 'møgo'ü. Ne 'mefa ma ga yopa tsi de guehni pa da 'ñehe da mepcagui de guecua."

⁸ Nepø Ajuä bi gohui 'nara cohi ra Abrá, ne bi manda gue gatho yá båtsi yá 'bøto ne yá mbong'bøto da me'tsa 'nara seña ja yá ndo'yo de nù'ä ra cohi bi gohi. Hangue nu mi 'møi rá t'ü ra Abrá nù'ä mrá thuhu ra Isaac, nurá hñøta ma pa de xqui 'møi bi 'yø'tua

nú'ä ra seña xqui gohui Ajuä da 'yøt'e. Ne guet'ä bi 'yøt'a ra Isaac co rá t'ü nù'ä mrá thuhu ra Cobo, ne guet'ä bi 'yøt'a ra Cobo co nù'ü 'ret'amayoho yá t'ü, y go gue'ü yá dada nù'ü 'ret'amayoho ya 'møi de Israel.

⁹ Nepø nù'ü yá t'ü ra Cobo xi bi utsa 'na de nuyá cu nù'ä mrá thuhu ra Jose. Hangue nu'ü bi papabi ya me Egípto nù'ä yá cu'ü, ne bi ts'its'i pa guehni. Pe Ajuä himbi hyøse'a.

¹⁰ Hangue xi bi ñøni de ja yá ts'othogui bi thogui, ne bi umba ndunthi ra mfødi ne bi mats'i pa njabø ra Faraó bi hopa rá 'møi. Ra Faraó go gue'ä mrá ndø de Egípto. Nepø ra Faraó bi umba 'nará nsu ra Jose pa bi gohi ngu rá ñoho de gue'ä, ne bi manda maxøgue ja rá ngu ra Faraó.

¹¹ 'Mefa bi nja 'nara dønga thuhu nuni Egípto ne nuni Canaán, ne bi nja 'raya dønga dumøi, ne bi 'ñotho te bi zi ndu ma xitahø. Himi tsødi habø da dai ngue'ä mi otho te da dañ'ü.

¹² Nepø ra Cobo bi 'yøde gue mi ja ra trigo nuni Egípto, hangue bi mëhna yá t'ü pa guehni. Gue'ä ra mædi 'mi'qui bi ma pa Egípto.

¹³ Nepø nurá ño'qui bi ma'ü, ra Jose bi xipabi'ü to'o mi gue'ä pa bi bødi'ü gue go mi gue'ä myá cu. Hangue nura Faraó bi båtuabi yá ja'i ra Jose.

¹⁴ Nepø nura Jose bá pømpa ra noya rá dada pa da ma da 'møi Egípto con gatho ma'ra

yá ja'i. Nu'ú mi hñu'rate ne 'ret'amacat'a.

¹⁵ Nepu 'bestho bi ma'u pa Egipto. Y nepu ja bá tuni'a, ne ja bá tuni gatho yá t'u, y nû'ú go gue'u ndu ma xitahu.

¹⁶ Ne 'mefa de ya xqui thogui ndunthi ya jeya de xqui du'u, bá thampa yá ndo'yo'u de guehni pa e bi t'acua ja yá hai nuni Siquem 'nara hnini de Canaán. Ne bi t'acuabi nuyá ndo'yo ja 'nara nt'agui xqui danga ndu ra Abrá xqui damba yá t'u ra Amor nuni Siquem.

¹⁷ Y ya xqui nxanda ndunthi yá t'u yá 'beto ne yá mbong'beto ra Cobo nuni Egipto, ne ya mi ma da zo ra pa da hñanga nû'a ra hñal'ti xqui xipabi Ajuá ra Abrá.

¹⁸ Nepu de nû'u ya pa'u bi 'm'u ma'n'a ra nda nû'a himi padi to'o mi gue'a ra Jose ne te xqui mafi'a, ngue'a ya mi pe'tsa ndunthi ya jeya xqui du'a.

¹⁹ Nú'a ra nda'a xi bi 'yø'tua ra nts'o'mhi nû'u ndu ma xitahu. Ne bi manda dra japi da 'yei gatho yá zi 'ueñe nû'u myá ts'ant'u, pa njabu da du gatho'u.

²⁰ Y gue'u ya pa bi 'm'u ra Moise, y Ajuá xi mri hopa rá 'mhi. Nu'a bi tede rá dada ne rá nñaná hñu nzaná ja yá ngn'u.

²¹ Nepu bi thogui nû'u hñu nzaná, nu'ú bi ma bá εi ngue'a njabu xqui manda ra Faraó da t'øt'e. Pe 'nará t'ixu ra Faraó bá jæxa ra Moise de habu xqui t'ei, nû'a mrá zi 'ueñetho, pa bi tede, ja ra

uenda go mrá båtsi'a.

²² Hangue ra Moise bi te ne bi båtua yá mfadi ya me Egipto, ne xi mrá nimfeni, ne mi hñu ra ts'edi pa da ña ne pa te da 'yøt'e.

²³ Nepu de ya mi pe'tsa ñote njeya ja bi zo rá mfeni da ma da c'a'tsa ya me Israel nuyá ja'i pa bá nu te ngra 'm'u.

²⁴ Nepu ngu mi zoni habu mi 'bá yá ja'i, bi hyanda 'nara me Egipto mi na'mbabu 'na de gue'u. Hangue pa bi za bi ñangá rá ja'i, ra Moise bi hyo nû'a ra me Egipto.

²⁵ Nura Moise mi beni yá ja'i'a xa unga nguenda gue Ajuá xqui mëhni'a pa da ñani'u, pe nu'ú himbi zo yá mfeni ua mrá 'mëhni Ajuá ra Moise.

²⁶ Nepu rá hyax'a bi yopa thohni ra Moise, ne bi hyanda yoho ya me Israel mri ntunseh. Ne mi ma da hyeque'u ne bi 'ñembabi: "Nu'ahá gyá me Israelhu, ne grí ncuahu. ¿Hanja grí ntunseh 'na ngu ma'n'a?"

²⁷ Nepu nû'a to'o mi na'mba nû'a ma'n'a, bi umba 'nara nt'ent'i ra Moise ne bi 'ñembabi: "¿To'o xa hñux'ague dega nzaya ne dega nda pa go gui hñagahe nû'a dí øthe?

²⁸ ¿Ua gue guí ne gui hyogagui nehe ngu gá ø'tua ra me Egipto mande?"

²⁹ Nu mi 'yøde njabu ra Moise xi bi ntsu, ne bi 'bat'i bi ma pa ja 'nara hai rá thuhu Madián, y ja bá 'buhni dega nzøhø, y ja bá nthatini ne bi me'tsa yoho yá t'u.

³⁰ Ne ya xqui thogui ñote

njεya de xqui bønga ra Moise de Egipto pa bá 'bø ja ra hai Madián, nepu 'nara pa xqui bønga de rá ngu mbi 'yo asta ja rá ua 'nara t'øhø rá thuhu Sinaí. Ne de guehni bi hyanda 'nara 'bai gá ndapo mi zø 'nara faspi madetho de gue'a, ne mi 'bahni 'nará εnxε Ajuá madetho de ra faspi.

³¹ Nepu nura Moise himbi badi há bi nja, pe bi uat'a ja ra faspi pa bi hyandi te rá 'be'a, ne bi 'yøde bi ña Ajuá y bi 'ñembabi:

³² "Nuga go gueque rá Ajuagui ra Abrá, ra Isaac, ra Cobo, ne gatho nú'ü ma'ra ndu ri xitahü." Nu'bú ra Moise asta mri huat'i co ra ntsu hangue ya himi nehma da sigui da hyanda nú'ü ra faspi mi handi.

³³ Ha nu Ajuá bi 'ñembabi: "C'o'ta ri zësthi ngue'a nuua habü guí net'i guehna 'nara mäca hai xá nt'axi.

³⁴ Xi majuani stá handa nuya ts'othogui thogui ma ja'i nuni Egipto, ne stá øtua yá ts'oní'ü, ne stá ehe pa ga ñani. Nubyá ma ga peñ'a'i gui yopa penga Egipto." Njabü bi xipabi Ajuá ra Moise.

³⁵ Masque nuyá ja'i ra Moise xqui utsa'ü ne xqui 'ñembabi: "¿To'o xa hñux'ague dega nzaya ne dega nda pa go gui hñagahe nú'ü dí øthe?", pe xi majuani go Ajuá xqui mëhna ra Moise pa da nda ne pa da zinga nú'ü yá ja'i mbi o ja yá 'ye ya me Egipto, ngue'a njabü xqui xipa rá εnxε Ajuá nú'ü bi hnequi madetho de 'nara faspi nuni ja rá ua ra

t'øhø Sinaí.

³⁶ Nepu ra Moise bá penga pa Egipto pa bá tsinga gatho ya me Israel nú'ü mbi 'buhni. Ne bi 'yøt'a ndunthi ya danga t'øt'e ne ya nt'udi nuni Egipto ne ja ra Thënga Ndehe, nehe bá øt'a nuni ja ra mbonthi habü bá 'yo'ü ñote njεya.

³⁷ Go guet'a ra Moise nú'ü bi xipabi yá ja'i nú'ü myá me Israel bi 'ñembibi: "Ajuá ma da hñux'ahü 'na de gue'ahü pa drá 'mehni'ü ngu xa hñuxcagui nehe. Y nú'á ma gui 'yøtehü nú'ü da xi'a'ihü." Njabü bi xipa ra Moise yá ja'i.

³⁸ Nura Moise go guet'a mi 'ñoui ya me Israel nuni ja ra mbonthi, ne ja bi munts'ini'ü ja ra t'øhø Sinaí. Ne ja bi ñauini ra Moise rá εnxε Ajuá. Nepu ra Moise bi xipa ndu ma xitahü ngu nú'ü xqui xipa ra εnxε. Njabü ra Moise bi hñanga ra noya dega te pa bi 'racjü nehe.

³⁹ Pe nú'ü ndu ma xitahü himbi ne bi 'yøta ra Moise, ne himi ne go da nda de gue'ü, ne bi benga ja yá mfeni gue ma'na xá hñó da mengui pa Egipto.

⁴⁰ Ha nu mi ma ra Moise bá ñauí ra εnxε, nu'bú nuya ja'i bi 'ñembabi ra Aarón: "Stá beñhe gue xá hñó 'bø ga hocjü 'rama ajuahü pa go gue'ü dri 'bet'o de guecjü, ngue'a nura Moise hñense bá jugaguihü de Egipto pa e bi hyegahüua ja ra mbonthi, ha nu'á, hadifa'ü te xua ja'a."

⁴¹ Hangue nu'ü bi hyoca 'nara t'untfani dega bøja, ne bi thopabi ya mbo'oni pa bi

t'umbabi'a, ne mri nsunda'u, ne xi mri johya ngue'a bi hyandi gue mi mahotho nú'a ra c'oi xqui hyocse'u.

⁴² Hangue nu Ajuə 'bestho bi 'uegue de gue'u, ne bi hyepu da nsunda ya tsø ne ra zanq ne ra hyadi. Njabu bi 'yofo maya'bə 'na de yá 'mehni Ajuə nú'a ena njaua: Nu'ahu gyá me Israelhu, ¿ha'mu rá 'nandi gá hyohu 'raya mbo'oni pa gá ñatcahu de nú'u ñote njeya gá 'yohu ja ra mbonthi?

⁴³ Hinhya'mu gá ñotcahu njabu. Nu'a nguí ñothu, ngrí ndudeh u nú'u ri c'oíhu gá hocj u pa gui nsundahu, 'na nguí hu'mbabih u ra Moloc, ha nu'a ma'na gá hocj u ngu 'nara tsø, nguí hu'mbabih u ra Renfán. Hangue nubyá ma ga pøñ'a'lhu de ri haihu pa ga pøñ'ah u asta thogui de ra hai Babilonia.

Guehna bi xipa Ajuə ya me Israel.

⁴⁴ Nú'a ra mbonthi habu bi 'ranga ndu ma xitahu, ja guehni xqui hocni'u 'nara ngu dega dutu habu mi 'be'tsa nú'a ra xingdo habu mi nt'ofo nú'u 'ret'a ya hmanda. Nú'a ra ngu'a bi thoqui ngu xqui xipa Ajuə ra Moise da hyoqui, ne ngu nú'a xqui 'ñutuabi.

⁴⁵ Nepu 'mefa nú'a ra ngu'a bi gohui ndu ma xitahu nú'u mri zi ra Josue. Nepu bá ha'hu pa nuua habu bi ntuncui ya ja'i nú'u himyá me Israel nú'u

bi guui Ajuə de guecua nú'b u mi zócuu nú'u ndu ma xitahu. Y ja nura ngu'a ja bi nsundi'u Ajuə asta mi 'mei ra Davi nú'a bi nda.

⁴⁶ Y Ajuə xi bi hopa rá 'mái'a. Yra Davi mi nehma xa hyoca 'nara ngu pa habu dra nsunda hmah u Ajuə nú'a rá Ajuə ndu ma xitahu ra Cobo. Pe himbi za bi hyoqui.

⁴⁷ Pe nu 'nará t'u ha, nú'a mrá thuhu Salomó, nú'a ha, go gue'a bi hyocua rá ngu Ajuə nú'a mi behma da hyoca rá dada.

⁴⁸ Masque nu Ajuə bí 'b u mañ a mahets'i, hingui 'b u ja 'nara ngu nú'a xa thoqui co yá 'ye ya ja'i, ngu bi 'ñenga ra bádi Isaía gue Ajuə mi ena njaua:

⁴⁹ Nuua mahets'i ja guecua ma hudiga habu dí 'b u dega nda, ha nu ja ra ximhai ja guehni dí tøta ma ua. Nehe ena: ¿Te ma ngu nú'a ra ngu ma da thogaga 'bu?

O ¿habu ma ga 'buca 'bu?

⁵⁰ ¿Ha gue hingue co ma ts'edi stá hocaga gatho nuya t'øt'e ja ja ra ximhai?

⁵¹ Y ra cu Teba bi sigui bi 'ñembabi ya ja'i: Pe nu'ah u nzantho xi xcá njah u b u, xi xá me ri mfenihu, hingui ne gui 'yøhu. Gui njah u ngu nú'a ya ja'i hingui pa Ajuə, ngue'a nu'ah u hingui ne gui 'yøhu nú'a xi'ah u ra Maça Ndahi ngu mi nja ndu ma xitahu nehe.

⁵² ¿Hangu hm a yá 'mehni Ajuə bi t'øt'u ra nts'o'mái? Y nú'u ndu ma xitahu go gue'u

bi 'yøt'a njabu. Nú'á go gue'á
bi hyo nú'á to'o mi ma desde
rá mädi gue mi ma da 'ñehe
nú'á ra hoja'i hinda ma da
'yøt'a ni 'nara ts'oui. Ha nu
mi zóhø'á, go gue'ahá gá dahu
ne gá hyohu.

⁵³ Nu'ahu gá hñänhu ya
hmanda nú'á e bi zogahu
yá enxe Ajua, pe hinxcá
ne xcá 'yøthu ngu nú'á bi
hmanda'ihu.

Rá du ra Teba

⁵⁴ Nepu mi 'yøde njabu nuya
ja'i nuya noya'u, xi bi bo yá
cue nts'edi co ra cu Teba.

⁵⁵ Pe nura cu Teba mi
hampa rá ts'edi ra Mäca
Ndähi, ne bi nøxa pa mahets'i
ne bi hyandua rá nsunda
Ajua, nehe bi hyanda ma zi
Hmuhu ra Jesu mi 'bahni ja
rá 'ñei Ajua.

⁵⁶ Nepu ra cu Teba bi 'ñemba
ya ja'i:

—¡Ndi! Dí handa mahets'i
xogui, nehe dí handa Nú'á
To'o e bi Njä'i bí 'bai ja rá 'ñei
Ajua.

⁵⁷ Y nura ora'á gatho nú'á
ya ja'i mi 'bahni bi go'ta yá
gu ne bi dø ya hmafi, ne bi
nest'ihi ri gatho bi mfats'i bi
mih*i* ra cu Teba.

⁵⁸ Nepu de guehni nuya
ja'i'u bi pønga ra cu Teba de
ra hnini, nepu bi c'ahni. Ne
mi 'bahni 'nara basja'i mrá
thuhu ra Saulo, nú'á nehe go
gue'á bi hyandua rá du ra
cu Teba, nehe go gue'á mi
supa yá he ya hyote nú'á xqui
hñäqui pa bi za bi hñote'u.

⁵⁹ Y nú'á ra ora mi thøxa
ya nc'ahni ra cu Teba, nu'á bi
'yapabi Ajua ne bi 'ñena:

—Ma zi Hmu'i Jesu, dí a'i
gui hñäni ma te ja ri mäca
'yebya.

⁶⁰ Nu'bá nu'á bi ndandiñähmu
ne bi 'ñena:

—Ma zi Hmu'i, oxqui
ha'mba nguenda nuyu ya ja'i
de nú'á øtcagui.

Y ngu bi uadi bi mänga
njabu, 'bestho bi du.

8

Ra Saulo xi bi 'yø'tua ndun- thi ra nts'o'mäi nuya gamfri

¹ Ha nura Saulo xqui dä rá
hñä gue da tho ra cu Teba.

Nepu 'bestho nú'á ra pa'a
bi mädi bi nja 'nara dängu
nt'utsate contra nú'á xqui
gamfri Ajua nuni Jerusale.
Ne bi nxanga gatho ya gamfri
haburaza maxøgue ra hai
Judea ne Nsamaria, hönse
ya apostol himbi bønga de
Jerusale.

² Y nu 'raya cu xi mi ja yá
jamfri co Ajua, go gue'u bi
'ñoni pa bi 'yagui ra cu Teba,
ne xi bi nzoni ndunthi ngue'á
xi mri mädi'u.

³ Ha nura Saulo xi bi 'yø'tua
ndunthi ra nts'o'mäi ya gam-
fri, ne 'rama'na ra ngu mi
cat'i pa mi jäca ya 'ñøhø ne
ya 'behñä pa da zits'i da got'a
fadi.

Bi hmämäba rá noya Ajua nuni Nsamaria

⁴ Ha nú'á ma'ra ya gamfri
xqui 'bat'i ne xqui nxani, go
gue'u mi 'yo mi mämäba rá
noya Ajua haburaza.

⁵ Ha 'na de gue'u mrá thuhu
ra Lipe bi ma pa ja 'nara hnini

nuni Nsamaria pa bá xipa ya ja'i de ra Zidada Jesucristo.

⁶ Y nuya ja'i de guehni mri munts'i pa mi huxa nt'ode xá hñó de nú'a mi mang'a ra cu Lipe, ne mi handi'ya nú'ya ya nt'udi mi øt'e'a.

⁷ Ngue'a nu'a mi emba ya ts'onduhi nú'ya to'o mi pe'tsi, ne nuya ts'ondahi asta mi mafi da bøni. Ne ndunthi ya ts'onate mi øthe'a.

⁸ Hangue njabu bi me'tsa 'nara danga johya nú'a ra hnini'a.

⁹ Ne mi 'buhni 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Simu nú'a mrá 'ñete de nú'a ra hnini'a. Nura 'ñete'a xi xqui hyat'a ndunthi ya me Nsamaria, ne xi mri 'ñets'i co nú'a rá mfadi mi padí.

¹⁰ Ne gatho nuya ja'i de guehni notsi ndangui xi mi huxa nt'ode de nú'a mi mang'a nú'a ra 'ñete'a, ne mi eñ'ya:

—Nura 'ñøhø'a hampa rá danga ts'edi Ajuá.

¹¹ Ne gatho ya ja'i xi mi huxa nt'ode ngue'a ya ya'mu xqui hyat'i'ya co rá nt'ete.

¹² Pe nu mi zønga ra cu Lipe ja nú'a ra hnini'a bi mang'a ra hoga nt'ode de rá hmanda Ajuá ne bi mä de ra Zidada Jesucristo. Nepu gatho ya ja'i bi gamfri ne bi nxistehe, ya 'ñøhø ne ya 'bëhñä.

¹³ Nehe nú'a ra 'ñete mrá thuhu ra Simu bi gamfribi rá noya Ajuá ne bi nxistehe. Ne nzantho bi 'ñoui ra cu Lipe, mi handa nú'ya nt'udi ne ya danga t'øt'e mi øt'e, ne nu'a xi mri 'yø de nú'a mi handi.

¹⁴ Nepu mi badi nú'ya apostol mi 'buhni Jerusale gue ya me Nsamaria ya xqui hñanga rá noya Ajuá, 'bestho bi mëhna ra apostol Pedro ne ra apostol Xuua pa guehni.

¹⁵ Y ngu mi zøñ'ya bi 'yapabi Ajuá po ya gamfri de guehni Nsamaria pa bi za bi hñanga ra Måca Ndahi,

¹⁶ ngue'a ni 'na de gue'ya hinxqui hñani thoho ra Måca Ndahi, hønse xqui nxistehe de rá thuhu ma zi Hmuha ra Jesucristo.

¹⁷ Hangue ra Pedro ne ra Xuua bi hñuxa yá 'ye ja ya gamfri, nepu nu'ya 'bestho ra ora'a bi hñanga ra Måca Ndahi.

¹⁸ Ha nu mi hyanda ra Simu nú'a mrá 'ñetehma gue xqui hñanga ra Måca Ndahi nú'ya to'o xqui hñu'tsua yá 'ye ra Pedro ne ra Xuua, hangue nu'a asta bi ña'tuahma ra boja nú'ya apostol,

¹⁹ ne bi 'ñembabi:

—'Racaguihu nehe nú'a ra ts'edi guí hahu, pa njabu necagui da za ga huxa ma 'ye ja ya ja'i ne nu'ya da hñanga ra Måca Ndahi.

²⁰ Nepu ra Pedro bi dadi ne bi 'ñembi:

—Ma'na xá hñó 'mëdiui ri boja. ¿Hanja xcá beni gue rá ts'edi Ajuá da za da thai co ra boja?

²¹ Hinguí pe'tsa ra nsequi nixi ri 'ñep'a'i gui pe'fi nuna 'bëfinä, ngue'a hingui ho nuna xcá beni de ja rá thandi Ajuá.

²² Hangue nu'a mahyoní gui 'yøt'ebya, ntsø'mi de nú'a

ri ts'oqui xcá beni, ne 'yapabi Ajuá pa xahmá da pun'a'i de nú'a ra ts'omfeni xcá beni.

²³ Ngue'á nugá dí handi gue xi 'nagrá ts'omfeni ne 'nagrá 'yot'ats'oqui.

²⁴ Nepu nú'a ra Simu bi dadi ne bi 'ñena:

—'Yaphu ts'u Ajuá por gueque, pa hinda njabu ngu nú'a xcá ma.

²⁵ Ha nú'u ya apostol ngu bi damajuani'u de ma zi Hmuuhu ra Jesu ne bi mamba rá noya Ajuá, bi bóni'u de nú'a ra hnini'a. Ne bi thohni ja ma'ra ya t'úca hnini de Nsamaria mi mangá ra hoga nt'óde de ra mpóhø. Nepu nu'á bi yopa menga Jerusale.

Ra Lipe bi xi'tsa 'nara me Etiopía

²⁶ 'Mefá de gue'á 'nará enxé Ajuá bi zofo ra cu Lipe ne bi 'ñembabi:

—Lipe, stá ehe ga pеñ'a'i grí ma grí cai, jú nú'a ra 'ñu nexa Jerusale pa rí zönga asta ja ra hnini Gasa.

Nú'a ra 'ñu'a thogui ja 'nara mbonthi.

²⁷ Nepu ra cu Lipe 'bestho bi gu ra 'ñu bi ma. Ne de má 'ñu bi nthuei 'nara 'ñóhø mrá me Etiopía. Nú'a mrá eunuco, ne mi gue'á 'namrá danga mfats'i nú'a ra 'behñä mrá nda nuni Etiopía ne mrá thuhu ra Candace. Nura 'ñóhø'a go gue'á mrá me'sboja de ja rá ts'utbi nú'a ra 'behñä mrá nda. Y nu'á xqui mengui xqui xocambeni Ajuá nuni Jerusale.

²⁸ Ne ya mri menga pa ja rá hai ne mri zi rá carro mri

gat'a ya fani. Nuni ja mi huhni mi he'ta ra Maca T'ofo nú'a bi 'yofo ra badi Isaía.

²⁹ Nepu ra Maca Ndahi bi 'ñemba ra cu Lipe:

—Rí ma ua tsu nuna carro xa mani ne rí meui.

³⁰ Nepu nura cu Lipe bi nest'ihí bi ma bá tsu nú'a ra carro, ne bi 'yode nú'a ra 'ñóhø mi he'tua rá t'ofo ra badi Isaía, ne bi 'ñembabi:

—¿Ha gue guí padi te rí bønga nú'u ya noya guí he'ti?

³¹ Nepu nu'á bi dadi ne bi 'ñena:

—¿Hanja da za ga padi te rí bóni 'bu hinto da 'ñutcagui?

Ne bi 'ñemba ra cu Lipe:

—Bá pøxa ja ra carro ne bá e ga huhui.

³² Y nú'a ra xeni de ra Maca T'ofo mi he'ti'a nu habu ena njaua:

Nú'a bi ts'its'i nja ngu 'nara zi deti pa da tho;

ne 'bestho himbi xoxa rá ne nja ngu 'nara zi deti bi 'begui pa da t'axi.

³³ Mri 'ñenda ya ja'i, ne hinto bi ñani;

ha nú'u yá ja'i xi bi nts'o'mui, ne bi thacua rá te de guecua ja ra ximhai.

Njabu mangá ra Maca T'ofo.

³⁴ Nepu nú'a ra me Etiopía bi 'ñembabi ra cu Lipe:

—Dí bante'i gui xicagui de nú'a rá 'mehni Ajuá, ¿ha gue mi ma de gues'e'a, o mi ma de ma'na ra ja'i?

³⁵ Nepu nura cu Lipe bi mudi bi ña, ne bi xipabi gatho ra hoga nt'óde de ma zi Hmuuhu ra Jesu desde habu mi he'ta ra me Etiopía go gue'a

'nara xeni de ra Macea T'ofo
nú'á xqui 'yofo ra bádi Isaía.

³⁶ Nepu de mi 'yo'u ja ra
'ñu bi zonga habu mi ja 'nara
mothe, ha bi 'ñenga nú'á ra
me Etiopía:

—Jani 'nara zi mothe po ra
dehe. ¿Ha hinda za ja ga nxis-
teheni?

³⁷ Ha nura cu Lipe bi
'ñembabi:

—'Bü xi guí camfri con
gatho ri mfeni da za, hanja
hina.

Nura me Etiopía bi 'ñena:

—Hahá, dí camfri gue ra Je-
sucristo go gue'a rá T'u Ajua.

³⁸ Nu'bá nu'á bi 'bepa rá
'bego bi 'ba'ma ra carro, nepu
bi gai ri yoho'u, ne bi yut'a
mbo ra dehe. Nepu ra cu Lipe
bi xi'tsa nú'á ra cu me Etiopía.

³⁹ Y nu mi bøxa ra cu Lipe
de ja ra dehe, bi 'metho
ngue'a rá Macea Ndahi Ajua
bi zits'i. Nepu nura cu
me Etiopía ya himbi yopa
hyanda ra cu Lipe ma'na'qui.
Y ya mri sehe'a bi sigui bi ne
rá 'ñu co ndunthi ra johya mi
pe'tsi.

⁴⁰ Nepu nura cu Lipe bi
zonga nuni Asoto, ne de mi
'rani de guehni bi mudi bi
manga ra hoga nt'ode asta bi
zonga nuni Cesarea.

9

*Ra Saulo bi gamfri ra Zi-
dada Jesu*

(Hch. 22:6-16; 26:12-18)

¹ Ha nuya pa'u ra Saulo mi
hu'tsa ya gamfri da hyo, ne
bi ma bá nu ra danga nda gá
macja.

² Bi ma bá a nsəqui pa da
ma nuni ja yá niña ya xodoyo
nuni Ndamasco pa da gü nú'u
ri demba rá jamfri ra Zidada
Jesu, gue dra 'behñä gue dra
'ñøhø, ne dua tsi pa Jerusale
da got'a fadi.

³ Ne de mri ne ra 'ñu ya mi
ma da zonga Ndamasco, mi
damfri bi got'atho 'nara ñot'i
asta mi huexqui nú'á ra hy-
ats'i mri 'ñehe de mahets'i.

⁴ Nepu ra ora'a 'bestho bi
dagui ma'memfo ja ra hai. Ne
bi 'yøde 'nara noya mi ena:

—Saulo, Saulo, ¿hanja guí
hongagui pa gui 'yøtca ra
nts'o'mui?

⁵ Nu'bá ra Saulo bi dadi ne
bi 'ñena:

—¿To'o'i, zi Hmu?

Nu'á bi dadi ne bi 'ñena:

—Nuga go gueque drá
Jesu. Ha nu'i guí hongui
pa gui 'yøtcagui ra nts'o'mui
ngue'a guí honi pa gui 'yø'tua
ra nts'o'mui nú'u to'o xa
gamfrigui. Pe nu'i go grí
'ñunse, guí nja ngu nú'á
øt'a ra ndamfri ora tica ra
nsamboi.

⁶ Y ra Saulo asta mri huat'i
co ra ntsu ne bi 'ñena:

—Ma zi Hmu'i, ¿te rá 'be guí
ne ga øt'ebya?

Nu'bá ra Zidada bi
'ñembabi:

—Nangui ne rí ma ja ra
hnini, nuni ja guehni ma da
si'a'lí nú'á rí 'ñep'a'lí gui 'yøt'e.

⁷ Y nú'u ya 'ñøhø mri 'ñoui
ra Saulo xi bi ntsu ngue'a nu'á
xqui 'yøde nehe nú'á ra noya
pe hinxqui hyandi ua to'o mi
'bahni.

⁸ Nepu nura Saulo bi nan-
gui de ja ra hai, ne xi mri

zøthmä yá da pe himbi za bi hyandi. Hangue bri juhni bi ts'its'i pa asta ja ra hnini Ndamasco.

⁹ Y nuni ja bá 'bähni hñu pa ne himi handi. Y nú'ü hñu pa ni ts'ü hinte bi zi.

¹⁰ Nuni Ndamasco mi 'bähni 'nara gamfri mrá thuhu ra Ananía, y nura Zidada Jesu bi zofo ngu dega t'i ne bi 'ñembabi:

—¡Nugue Ananía!

Nu'ü bi dädi:

—¿Te'ü, zi Hmu?

¹¹ Ha nura Zidada bi 'ñembabi:

—Rí ma, jü nú'ü ra 'ñu rá thuhu ra Juä'ñu, ne thogui ja rá ngu ra Juda, ne ja gui 'ñanini ra Saulo nú'ü ra me Tarso. Nu xcrí tsöni gui tsüdi di øt'a rá sòcambeni.

¹² Nu'ü ya stá xipabi ngu dega t'i gue ma da tsöni 'nara 'ñøhø rá thuhu ra Ananía, ne da hñu'tsua yá 'yé pa da yopa hyandi.

¹³ Nu mi 'yøde njabü ra cu Ananía bi dädi ne bi 'ñena:

—Zi Hmu, stá øde ndunthi de nú'ü ra 'ñøhø'ü gue xi mi ø'tuabi ndunthi ra nts'o'mai ya cu nuni Jerusale.

¹⁴ Ha xa umba nsequi ya ndä gá macja pa da za da gü gatho nú'ü di xòcambeni'i ri thuhu de guecua nehe.

¹⁵ Nepü ra Zidada bi 'ñembra cu Ananía:

—Grí ma gui 'yøt'a nú'ü dí xi'i, ngue'ü go gue'ü ra 'ñøhø stá huahni pa da mepcagui ne da 'ñutua ma thuhu ya me Israel ne gatho nú'ü hingyá me Israel ne nuyá ndä'ü, pa da bäd'i'ü to'ogui.

¹⁶ Ne nugua go ma ga utuabi gatho nú'ü ya ts'othogui pe'tsi da thogui po rá ngue ma thuhu.

¹⁷ Nu'bá ra cu Ananía bi mä ne bi yü't'a ja ra ngu habü mi 'bü ra Saulo. Ne bi hñu'tsua yá 'yé, ne bi 'ñembabi:

—Zi cu Saulo, ra Zidada Jesu nú'ü to'o gá handa ja ra 'ñu nú'ü ngrí nehi pa guecua, go gue'ü xa mèncagui pa da yopa xo ri da ne gui hñangá ra Maça Ndahi.

¹⁸ Ne 'bestho ra ora'a bi dagui nú'ü te mi co'tua yá da, ne 'bestho bi yopa hyandi. Ne nú'ü bi 'mai bi ma bá nxistehe.

¹⁹ Ne bi ñuni, nepü bi yopa nja rá ts'ëdi, ne bi 'mähni 'raya pa co ya gamfri nuni Ndamasco.

Ra Saulo bi mambaránoya Ajuä ja ra hnini Ndamasco

²⁰ Nepü 'bestho bi ma bá damajuani de ma zi Hmuha ra Jesucristo ja yá nijä ya xodyo, ne mi mä gue ra Jesu go gue'ü rá T'ü Ajuä.

²¹ Y gatho nú'ü to'o mi øde nú'ü mi mäñ'ü xi mri 'yø ne mi eñ'ü:

—¿Ha hingo guehni núni xi mi ø'tua ra nts'o'mai nú'ü to'o xòcambeni rá thuhu ra Jesu nuni Jerusale? ¿Ha hingo guehni xqui 'ñehé da gü nts'ahni ya gamfri pa da zi'tsua ya ndä gá macja?

²² Pe nura cu Saulo ma'na mi jü rá ts'ëdi pa da damajuani gue ra Jesu go gue'ü ra Cristo rá 'mähni Ajuä ne xqui hñuts'i'ü pa da e da ndä. Y nuya xodyo himbi badi te

da beni gatho nú'ʉ mi 'bəhni Ndamasco.

Ra Saulo bi c'ot'i de jayá 'ye ya xodyo

²³ Bi thogui ndunthi ya pa, nepʉ bi mədi bi mámbi ya xodyo pa da hyohmá ra cu Saulo.

²⁴ Pe nú'ʉ ra cohi bi gohi'ʉ, bi t'umba nt'øde ra cu Saulo gue nu'ʉ ma pa ra xuui mi su gatho ya gosthi de nú'ʉ ra hnini'ʉ pa xa thohma'ʉ.

²⁵ Pe nu mi bədi ya cu njabʉ, bi 'yent'a ra cu Saulo ja 'nara dənga 'bøts'e pa bri tonts'a dega xuui pa móte de ra jədo nú'ʉ mi cot'a ra hnini, pa bi za bi 'bat'i'ʉ.

Nú'ʉ ra pa bizaŋga ra Saulo nuni Jerusale

²⁶ Nu mi zønga ra cu Saulo Jerusale mi nehma'ʉ da munts'iui ya gamfri, pe nu'ʉ mi tsu ngue'ʉ himi camfri'ʉ gue nu'ʉ ya mi 'nara gamfri.

²⁷ Pe nura cu Berhna bi zits'i pa habʉ mbi 'bʉ ya apostol, ne bi metuabi hanja xqui hyanda ra Zidada Jesu ja rá 'ñu ra cu Saulo, ne xqui ñaui. Ne bi metuabi'ʉ gue nu'ʉ ya xqui ña de rá thuhu ra Zidada Jesu co ndunthi ra ts'edi nuni Ndamasco.

²⁸ Y njabʉ bi za bi 'mʉi co ya gamfri nuni Jerusale.

²⁹ Nu'ʉ himi tsu da mə de rá thuhu ra Zidada Jesu, ne mi ntsanoyaui ya xodyo nú'ʉ mi ñaça griego, ha nu'ʉ mi ecuabi da hyo'ʉ.

³⁰ Pe nu mi bədi njabʉ ya cu bi zixa ra cu Saulo pa nuni

Cesarea, nepʉ bi məhni'ʉ pa Tarso.

³¹ 'Mefa gatho ya gamfri bi mə'tsa 'nara hogal'mai nuni Judea ne Galilea ne Nsamaria, ne mi zedi yá jamfri, ne mi 'yo'ʉ co ndunthi rá ntsu Ajuã, ne ma'na mri xu ya gamfri co rá mfats'i ra Macea Ndahí.

Ra Enea bi ñəni

³² Ha nura apostol Pedro bi 'ñø bi zønga gatho ya gamfri, ne bi ma bá c'q'tsa ya cu nú'ʉ mi 'bəhni Lida.

³³ Ne ja bi zəhni 'nara 'ñøhø rá thuhu ra Enea, ne ya mi øt'a hñato jeya xqui 'menga ja ra mfidi ngue'ʉ mi tsu 'nara hñeni nú'ʉ nixi mi tsa da ənga rá ndo'yo.

³⁴ Nepʉ ra cu Pedro bi 'ñembabi:

—Enea, ra Zidada Jesucristo xa 'yøthe'i. Nangui juxa ri mfidi.

Nepʉ nu'ʉ 'bestho bi nanguí.

³⁵ Y gatho ya mengu de guehni Lida ne ya me Sarón bi zogui yá ndaxjua jamfri ne bi gamfri ra Zidada Jesu co nú'ʉ xqui hyandi'ʉ.

Ra Dorca bi yopa nte de ra du

³⁶ Nuni Jope mbi 'bʉ 'nara 'bəhñə mrá gamfri nú'ʉ mrá thuhu ra Tabita, dega griego t'embi ra Dorca. Nú'ʉ nzəntho mi øt'a ndunthi ra hñojal'i ne mi faxa ya hyoya.

³⁷ Ha nuya pa'ʉ bi zə 'nara hñeni ne bi du. Nepʉ bi sati ngu myá nzai'ʉ ne bá 'begui ja 'nara tøngu.

³⁸ Pe de guehni Jope mi guetbu pa ja ra hnini Lida, ne nuya gamfri de guehni xqui 'yøde gue ja mbi 'bhahni ra cu Pedro nuni Lida, hangue bi 'behna yoho ya 'mehni pa dua tsi ne da 'ñembi:

—Dí bante'ihe ga maha 'bestho pa Jope.

³⁹ Nepu nura cu Pedro 'bestho bi meui'. Ne nu mi zoni bi ts'its'i pa ja ra tøngu habu xqui munts'a ndunthi ya viuda mi zoni. Ne bi t'utuabi ra cu Pedro nuya pahni ne ma'ra ya he xqui hyoca ra nju Dorca nú'bá mi te'a.

⁴⁰ Nu'bá ra cu Pedro bi 'bepi da bønga pa thi gatho nú'u mi 'bhahni, ne nu'á bi ndandiñahmu ne bi 'yapabi Ajuá. Nepu bi zofo nú'á xqui du ne bi 'ñembabi:

—Tabita, nangu.

Ne nu'á 'bestho bi zøt'a yá da, ne nu mi hyanda ra cu Pedro bi nangu bi hñudi'á.

⁴¹ Ha nura cu Pedro bi mipa 'nará 'yé ne bi 'ba'mi. Nepu bi zohna ya viuda ne ma'ra ya gamfri pa bi 'ñutuabi gue ya xqui yopa nte.

⁴² Y gatho de guehni Jope bi nt'øde de nú'á xqui nja, ne ndunthi to'o bi gamfri ra Zidada Jesu.

⁴³ Ha nura cu Pedro bi gohi ndunthi ya pa de guehni Jope ja rá ngu ra cu nú'á rá thuhu ra Simu dexifri.

10

Ra apostol Pedro nera Cornelio

¹ Mi 'bá 'nara 'ñøhø nuni Cesarea mrá thuhu ra Neyo

nú'á mrá me Italia ne himrá xodyo, nehe go mrá ndá de nú'u ya soldado myá mengu rá hai'á.

² Nú'á xi mrá hoja'i ne xi mi tsu Ajuá, ne gatho nú'u ya mengu rá ngu. Ne mi ø't'a ndunthi ra hñó ngue'á mi faxa ya xodyo nú'u xi myá hyoya. Ne nzantho mi xøcambeni Ajuá.

³ Nepu 'nara pa ngu mi nzanga hñu nde bi hyanda 'nará enxe Ajuá ngu dega t'i, bi yøt'a habu mi 'bui'á ne bi 'ñembabi:

—¡Neyo!

⁴ Nu mi hyandi xi bi nu'ti ne xi bi ntsu, ne bi 'ñena:

—¿Te'a, zi Hmu?

Nura enxe bi 'ñembabi:

—Nuri nt'adi xa 'yøde Ajuá ne nú'u ri mfats'i xcá 'yøt'e xa hyandi'á.

⁵ Hangue nubya pehna 'raya 'mehni pa ja ra hnini Jope pa dua tsi ra Simu nú'á thu'mbabu nehe ra Pedro.

⁶ Nú'á bí 'bui ja rá ngu ma'na ra Simu nú'á ra dexifri, 'bui guetbu ja rá hyo ra ndehe. Y nú'á ra Pedro go gue'a ma da xi'a'i te rí 'ñep'a'i gui 'yøt'e.

⁷ Nu mi ma ra enxe nú'á mi ñaui ra Neyo, bi zohna yoho yá 'bego ne 'namrá nzai soldado nú'á mi xøcambeni Ajuá nehe.

⁸ Go gue'u bi xipabi te 'be'a bi nja, ne bi mehni pa ra hnini Jope.

⁹ Ha nurá hyax'á de mi 'yo yá 'nu'u y ya mi ma da zønga ja ra hnini Jope, nú'bá nura ora'a ra cu Pedro bi bøxa ja 'nara tøngu pa da 'yapabi

Ajuq nuni ja ra hnini Jope, y mi ngu nde ma pa nura ora'a.

¹⁰ Y xi mi tsu 'nara thuhu y ya xa nehm̄a xa ñuhm̄a, pe ja mi thocuabi te da zi. Y nú'a ra ora'a bi hyanda 'nara nt'udi ngu dega t'i.

¹¹ Ne bi hyandi bixogui mahets'i ne bá ja'ma pa ja ra hai 'ñena 'nara danga dutu mi thu'tsa gatho goho yá ñəni.

¹² Y ja nú'a ra dutu'a mbra cani gatho ya mbo'oni ne gatho ya zu'ue nú'u ja goho yá ua, ne ya qu'eñə ne ya ts'ints'u.

¹³ Nepu bi 'yøde 'nara noya bi 'ñena:

—Pedro, ju nuyu ya mbo'oni ne ya zu'ue ne hyo pa gui tsi.

¹⁴ Nu'bá nura cu Pedro bi dadi ne bi 'ñena:

—Hina, zi Hmu, ngue'a hinhyá'mu stá tsi nú'a xá nts'o ne hingui t'axi.

¹⁵ Ne nú'a ra noya'a bi 'ñemba ma'na'qui:

—Oguí embi xá nts'o nú'a xa xúca Ajuq ne xá nt'axi.

¹⁶ Bi njabu hñu'qui, nepu bi bøxa ma'na'qui pa mahets'i nú'a ra dutu.

¹⁷ Ha nura cu Pedro mi 'buhni mi 'yo rá mfeni ne mi ne da bødi te mri bønga nú'a ngu ra t'i xqui hyandi. Nura ora'a bi zøhø yá 'mehni ra Neyo ja ra gosthi, xqui 'ño xqui 'ñani habu mi ja rá ngu ra Simu dexifri.

¹⁸ Ha nu mi zøni ja nú'a ra ngu'a bi 'ñani ua ja mi 'buhni ra Simu nú'a xqui thu'mbabu nehe ra Pedro.

¹⁹ Pe nura cu Pedro tobya mi oda rá mfeni nú'a ngu ra

t'i xqui hyandi, ne ra Maça Ndahí bi 'ñembi:

—Bi zø hñu ya 'ñøhø hoñ'a'i.

²⁰ 'Bai cai rí meui'u. Ne ote xqui ma gui tsu, ngue'a go stá penca'u.

²¹ Nepu ra cu Pedro bi gai habu mi 'ba nú'u yá 'mehni ra Neyo, ne bi 'ñembi:

—Nuga go gueque gui honju. ¿Te xqui 'beñ'ahu?

²² Nu'a bi dadi ne bi 'ñena:

—Xpá mencahe ma nda gó soldadohe ra Neyo, 'nara hogá 'ñøhø xi tsu Ajuq, ne gatho ya xodyo ñamahñó de gue'a. Y 'nará enxe Ajuq bi xipi gue mahyoní da mehní to'o da e da zix'a'i pa gui ma ja rá ngu'a, pa da 'yøde nú'a ma gui xipabi.

²³ Nepu ra cu Pedro bi umba ntsaya'u habu mi 'bu'i'a, ne ja bi 'ñoxini'u con gue'a nú'a ra xuui'a. Ha nurá hyax'a ra cu Pedro bi ma con gue'u ne bi me ma'ra ya cu nú'u mi 'buhni Jope.

²⁴ Y rá hyax'a bi zøñ'u nuni Cesarea habu mi 'bu ra Neyo mi tø'mi, ne xqui zohna gatho nú'u ja te myá njaui, ne nú'u xi myá hmadi'a.

²⁵ De mi zønga ra cu Pedro ja rá ngu ra Neyo, nu'a bi bøni pa da dadi, ne bi ndandiñahmu ja yá ua'a.

²⁶ Pe nura cu Pedro bi 'ba'mi ne bi 'ñembabi:

—'Bai, ngue'a nequi 'nadra 'ñøhø nehe ngu'atho.

²⁷ Y de mi ña'u bi yøt'a ri yoho mbo ra ngu, ne mi 'buhni ndunthi ya ja'i xqui munts'i.

28 Nepá ra cu Pedro bi 'ñembabi'ü:

—Nu'ahá guí páhá gue núje dyá xodyohe hingui tsa ga nthantshe co nú'ahá hingyá xodyohá, y nixi tsa ga cáthe ja ri nguhá, ngue'a 'rama'na'ñó ma jamfrihá. Pe Ajuá xa xicagui gue hinga embabi xá nts'o o hingui t'axi ni 'nara ja'i.

29 Hangue ngu mi xicagui ya 'mehni gue ga eheua, 'bestho duá ehe nsinque te dá má. Ne dí ne ga pádi pa te uá tsigaguihá.

30 Nu'bú ra Neyo bi dátuaibi ne bi 'ñembi:

—Øt'a goho ma pa ngu ra zi orabya ndí 'bécua ja ma ngu stí ayuna ne ndí apabi Ajuá ngu ma nzai dega nde, ndá thámfrei dá handa 'nara 'ñóhó mi he 'raya dutu asta mi huexqui.

31 Ne bi 'ñengagui: "Neyo, Ajuá xa 'yót'a'i ri t'adi ne xa hyanda nú'a xcá 'yótua ya hyoya xcá fats'i.

32 Péhna pa ja ra hnini Jope to'o ma dua tsi ra Simu nú'a xa thu'mbab*i* nehe ra Pedro. Nu'a bí 'bú ja rá ngu ma'ná ra Simu ra déxifri nú'a bí 'bú guetbú ja rá hyo ra ndehe. Y nu sta zo'a ma gui ñáqui pa da zo'a'i," njabú bi 'ñengagui.

33 Hangue 'bestho dá pempá to'o bá hoñ'a'i, ne xá hñóa xcá ehe. Y nubyá dí 'baheua gatho ja rá thandi Ajuá, ne dí ne ga øhe gatho nú'a xa xi'a'i pa gui xicje.

Ra apostol Pedro bi mambá rá noya Ajuá ja rá ngu ra Cornelio

34 Hangue nura cu Pedro bi mádi bi ñá ne bi 'ñena:

—Nubyá há, stá pádi gue xi majuáni Ajuá hingui huahna ya ja'i 'ra co ma'ra.

35 Ngue'a nu'á ri mádi gatho nú'u to'o 'yo ja rá ntsu'a ne øt'a nú'a xá hñó, masque haburaza dya mengu.

36 Ajuá bi zocje núje dyá me Israelhe pa dá mádihe con gue'a po ra Zidada Jesucristo nú'a to'o ma Hmuá drí gathohá.

37 Ngu guí pásehá nú'a bi nja nuni ja ma haihe núje dyá xodyohe, ra Xuua bi 'yót'a ra sistehe, 'mefá ma zi Hmuá ra Jesu bi fáta rá 'béfi nuni Galilea ne bi 'ñó gatho ja ra hai Judea.

38 Ne guí pásehá gue Ajuá bi umba ra Máca Ndáhi ra Jesu nú'a mrá me Nasare pa bi umba ra ts'edi. Nú'a bi 'ñó bi 'yót'a ra hñó, ne bi 'yóthe gatho nú'u mi hñeni ne mi pe'tsa ya ts'ondáhi. Ra Zidada Jesu mi øt'a njabú ngue'a Ajuá mi 'búi con gue'a.

39 Y nuje go drí damajuanihe gatho nú'a bi 'yót'a ra Zidada Jesu nuni ja ya t'uca hnini Judea ne ja ra dángá hnini Jerusale. Y 'mefá nu'a bi ts'uáta ja 'nara pont'i asta himbi tho.

40 Pe Ajuá bi 'yót'e pa rá hñupa bi yopa nte, ne bi 'yót'e pa bi hnecanja'i pa dá hanthe ma'na'qui.

41 Pe hingo gatho ya ja'i bi yopa hyant'aá, hónseguihá dá hanthe, ngue'a Ajuá xqui huancahe desde rá mádi pa ga dahe majuáni de gue'a gue

11

*Ra apostol Pedro bi xipaya
gamfri me Jerusale de rá ts'edi
Ajuá*

nu'á bi yopa nte ma'na'qui de ja ra du. Y nu de ya xqui yopa nte de ja ra du, dá yopa ñuñhe ne dá ntsithehe con gue'á.

⁴² Nepu nu'á bi 'bepcahe ga zofohe ya ja'i ne ga dahe majañi gue Ajuá go xa hñuts'i'a pa da hñ'a'mba nguenda nú'u te, ne nú'u xa du.

⁴³ Nehe gatho yá 'mehni Ajuá mi 'bui desde rá mudi bi damajuani de ra Zidada Jesu gue nu'á tó'o da gamfribi rá thuhu dra pumbabi yá ts'oqui.

*Bi hñanga ra Macea Ndahi
nú'u hingyá xodyo*

⁴⁴ Ha de mi mangá ra cu Pedro nuya ya noyaya, bá cai ra Macea Ndahi ne bi yut'a ja yá coraso gatho nú'u to'o mi òde nú'á mi mangá ra cu Pedro.

⁴⁵ Ha nú'u ya xodyo myá gamfri nú'u bá 'ñoui ra cu Pedro, xi bi 'yø ngue'á xqui hñanga ra Macea Ndahi nehe nú'u himyá xodyo.

⁴⁶ Ngue'á bi 'yøde mi ña nehe de ma'ra ya hñäqui nú'u himi padi, ne mri xocambeni'u Ajuá.

⁴⁷ Nepu nura cu Pedro bi 'ñena:

—¿To'o ja da hñacuabi da nxistehé nuyu to'o xa hñanga ra Macea Ndahi ngu stá hañhá?

⁴⁸ Nu'bá ra cu Pedro bi 'bepabi'u da nxistehé de rá thuhu ra Zidada Jesucristo. Nepu nu'á bi bantebi ra cu Pedro gue da gohi con gue'u ma'ra ya pa.

¹ Bi 'yøde nú'u ya apostol ne ma'ra ya gamfri mbi 'bá Judea gue ne nú'u himyá xodyo ya xqui hñanga rá noya Ajuá.

² Ne mi menga ra cu Pedro pa Jerusale, ja bá nuuini nú'u yá mixodyou ya myá gamfri pe mri dën batho yá nzai ya xodyo. Nú'u bi zai ra cu Pedro,

³ ne bi 'ñembabi:

—¿Hanja xcá cut'a ja yá ngu nú'u ya 'ñøhø hingyá xodyo ne xcá ñuni con gue'u?

⁴ Nu'bá ra cu Pedro bi metuabi gatho nú'á xqui nja desde ra mudi ne bi 'ñembabi'u:

⁵ —Nuga ndí 'bähni ndí apabi Ajuá ja ra hnini Jope, ne dá handa 'nara nt'udi ngu dega t'i. Bá ja'mi de mahets'i i'ñena 'nara dñanga dutu mi thu'tsa gatho goho yá ñani, ne bi zøhø habu ndí 'bui.

⁶ Ne dá handa xá hño te mi cüni, dá handi mi cü gatho ya mbo'oni ne gatho ya zu'ue nú'u ja goho yá ua, ne ya qu'eñä ne ya ts'ints'u.

⁷ Ne dá òde 'nara noya bi 'ñengagui: "Pedro, ju nuyu ya mbo'oni ne ya zu'ue, ne hyo pa gui tsi."

⁸ Ne dá embabi: "Hina, zi Hmu, ngue'á hinhyá'mu stá tsi nú'á xá nts'o ne hingui t'axi."

⁹ Nepu nú'á ra noya de mahets'i bi yopa ña ne bi 'ñengagui: "Oguí embabi xá

nts'o nú'q̄ xa x̄ca Ajuq̄ ne xá nt'axi."

¹⁰ Bi njab̄ hñu'qui, nep̄ bi njats'i pa mahets'i nú'q̄ ra dutu.

¹¹ Ha nú'q̄ ra ora'q̄ bi z̄hōj̄ ja ra ngu hab̄ ndí 'b̄h̄i hñu ya 'ñøh̄o xqui 'b̄ehni de Cesarea pa da zixcagui.

¹² Y nura M̄aca Ndāhi bi 'ñengagui ga m̄e'be'q̄, masque himyá xodyo. Nehe dá m̄e'be nú'q̄ má 'rato ya cu, ne dá tsøñhe dá c̄the ja rá ngu nú'q̄ to'o xqui mehna ya 'mehni da zixcagui.

¹³ Nura 'ñøh̄o'q̄ bi xicje hanja xqui hyandua 'nará enxé Ajuq̄ de guehni ja rá ngu gue nu'q̄ bi 'ñembabi 'nq̄: "Pehna 'raya 'mehni pa ja ra hnini Jope pa dua tsi ra Simu nú'q̄ xa thu'mbab̄i nehe ra Pedro.

¹⁴ Nu'q̄ go da xi'a'i hanja da za gui mpøh̄o ne gatho ya mengu ri ngu."

¹⁵ Ha nu ndá fudi dá ña, bi hñani'q̄ ra M̄aca Ndāhi mahyegui ngu dá hañhe ra m̄edi nehe.

¹⁶ Ra ora'q̄ dá beni de nú'q̄ xqui manḡa ma zi Hmuuh̄ nú'b̄ bi 'ñena: "Ra Xuua mi xi'itsate co ra dehe, pe nu'ahá ma gui nxistehēh̄ co ra M̄aca Ndāhi."

¹⁷ 'B̄ Ajuq̄ njab̄ rá paha xa umbabi'q̄ ra M̄aca Ndāhi ngu bi 'racaguih̄ nú'q̄ dí camfrih̄ ma zi Hmuuh̄ ra Jesucristo, to'oguiga pa go ga hacua rá 'befi Ajuq̄.

¹⁸ Ha nu mi 'yøde njab̄ nú'q̄ ya cu mi 'b̄h̄ni Jerusale, ya bi go'tatho yá ne, ne bi nsunda Ajuq̄ bi 'ñena:

—¡Njab̄ rá paha Ajuq̄ gue da ñobri nehe nú'q̄ hingyá xodyo pa da m̄e'tsa ra te pa nz̄antho ngu nú'q̄ dí pe'tsh̄ nehe!

Ya gamfri me Antioquía

¹⁹ Desde bi tho ra cu Teba, bi m̄edi bi t̄'utsa nú'q̄ ma'ra ya gamfri. Hangue nu 'ra de gue'q̄ bi 'bat'i gá ma Fenicia, ha nu ma'ra Chipre, ha nu ma'ra Antioquía. Y nu hab̄ gá ma'q̄ bá zo yá mixodyoui de rá noya Ajuq̄, hinto ma'ra bá zofo.

²⁰ Pe mi 'b̄ 'raya cu myá me Chipre ne nu ma'ra myá me Cirene, nú'q̄ bi zønga ja ra hnini Antioquía, y bi zofo nehe nú'q̄ ya ja'i himyá xodyo de ra hogá nt'øde de ra Zidada Jesu.

²¹ Ajuq̄ bi umba ra ts'edi'q̄ ne bi mats'i, ne ndunthi ya ja'i bi hyep̄ yá ndaxjua jamfri ne bi gamfri ra Zidada Jesu.

²² Ne mi b̄adi ya gamfri nú'q̄ mi 'b̄h̄ni Jerusale de nú'q̄ mbi ja de guehni Antioquía, hangue nu'q̄ bi mehna ra cu Berhna pa guehni.

²³ Ne nu mi zøñ'q̄ bi hyandua rá 'befi Ajuq̄, nu'b̄ nu'q̄ bi b̄adi gue Ajuq̄ xqui japi'q̄, ne nu'q̄ xi bi johya. Ne bi zofo gatho nú'q̄ xqui gamfri de guehni gue xá hñó da sigui da gamfri Ajuq̄ co yá mfeni strá nt'axi ne da z̄edi yá jamfri.

²⁴ Ngue'q̄ nú'q̄ ra cu Berhna 'namrá hogá cu mi hampá rá ts'edi ra M̄aca Ndāhi ne xi mi ja rá jamfri. Y ndunthi ya ja'i bi gamfri ra Zidada por gue'q̄.

²⁵ Nepu ra cu Berhna bi ma pa Tarso pa da hyonga ra cu Saulo, ne de mi zədi bi zits'i bi meui pa Antioquía.

²⁶ Ne ja bi 'məhn*i'* maxøgue 'na njey*a*, ne mri munts'*i'* co ya gamfri, ne bi 'ñutuabi ndunthi ya ja'i de rá noya Ajuq. Y nuni Antioquía ja guehni bi mədi bi thu'mba ya gamfri gue dya cristiano ngue'q bi gamfri ma zi Hmuhu ra Jesucristo.

²⁷ De nuya pa'u bi bønga 'rayá 'məhn*i* Ajuq de guehni Jerusale pa bi ma Antioquía.

²⁸ Ne 'na de gue'u mrá thuhu ra Agabo bi 'mai made-tho de habu xqui munts'a ya cu ne bi mə gue xqui xipa ra Maça Ndəhi gue mi ma da nja 'nara dənga thuhu maxøgue rá ngəni ra ximhai. Y hə bi njabu nú'u ya pa mrá ndə ra Claudio.

²⁹ Nepu nuya gamfri de Antioquía bi beni gue da məmpa 'nara mfats'*i* nú'u ma'ra ya gamfri mi 'bu nuni Judea, bi uni cada 'na de gue'u ngu nú'q mi tsəpa yá ts'ədi.

³⁰ Y nú'q ra mfats'*i* bi uñ'u bi 'bəməmpa nuya ndə de ra nija Judea, y go bi hñəxa ra cu Berhna co ra cu Saulo pa guehni.

12

Bri tho ra apostol Cobo, nepu ra apostol Pedro bri jənts'ahni

¹ Nuya pa'u ra ndə Erode bi mədi bi 'yø'tua ra nts'o'məi ya gamfri.

² Nú'q bi manda da thecua rá 'yøga ra apostol Cobo rá cu ra apostol Xuua.

³ Ha nu mi hyandi'q gue ya xodyo mri ho njabu, nu'bá bi manda dra jə ra apostol Pedro nehe. Ne bri jə ja 'nará ngo ya xodyo de rá pa ra thuhme nsinque rá nzoi.

⁴ Ha nu mri jə'q bi jot'a fadi ne bi t'ent'ua ja yá 'yε goho ya hmunts'a soldado pa da su'a, cada 'nara hmunts'*i* mi goho ya soldado. Ngue'q ra Erode mi beni gue de xa ua ra ngo de ra pascua xa pønga de ra fadi pa xa thohma ja yá thandi ya ja'i.

⁵ Pe nu de mi ofadi ra cu Pedro ne mri su xá hño, nuya gamfri himi tsaya mi apabi Ajuq por gue'q con gatho yá jamfri.

Ra Zidada bi xocuabi ra apostol Pedro ra gosthi fadi

⁶ Y nú'q ra xuui'q ante da manda ra Erode dua ts'i de ja ra fadi, ra cu Pedro mi aha de guehni, y mi that'i co 'nara soldado ja rá 'ñεi ne ma'na ja rá ngahaq, gatho ri hñu mi that'i co ya cadena, y nu ma'ra ya soldado mi 'bai ja ra gosthi fadi mri su ra cu Pedro pa hinda bøni.

⁷ Y masctho bi zøhø 'nará enxε Ajuq ne asta mri yot'a mbo ra fadi, y nura enxε bi dəni ra cu Pedro pa bi 'ya, ne bi 'ñembabi:

—Nxøni dəma nangui.

Y nura ora'q 'bestho bi xot'a ya cadena de ja yá 'yε ra cu Pedro.

⁸ Ha nura enxε bi 'ñembabi:

—Du'ta ri ngat'i ne ti'ta ri thiza.

Y nu'á 'bestho bi 'yøt'a njabu. Nepu ra εnxε bi 'ñembabi:

—Pat'a ri pat'i ne maha.

⁹ Nu'bá ra cu Pedro bi bøni bi dena ra εnxε, nixi mi pødi gue xi majuani xqui 'yøt'a njabu ra εnxε ngue'á mi hu rá mai'l'a gue mi 'ui'tha.

¹⁰ Ne bi thogui'u habu mi 'ba ya mudi soldado, nepu bi thogui habu mi 'ba rá ñoho ra hmunts'a soldado, ne 'bestho bi zønga ja ra danga gosthi dega bøja nú'á mi ja de thi ja ra 'ñu. Y nú'á ra gosthi'á bi xoguisse. Nepu bi bøni'u pa ja ra 'ñu. Y de guehni bi 'ñø 'na tui'u, nepu 'bestho ra ora'á ra εnxε bi 'uegue de ra cu Pedro.

¹¹ Nu'bá ra cu Pedro ya bi gu rá mfeni, ne bi 'ñense:

—Nubyá há dí pødi gue xi majuani Ajuá xpá mehni rá εnxε pa bi ñangagui de yá 'yø ra Erode ne de gatho nú'u mi ne xa 'yøtcagui ya xodyo.

¹² De mi beni njabu ra cu Pedro bi gu ra 'ñu bi ma pa ja rá ngu ra nju Maria nú'á rá nanu ra cu Xuua, nú'á xqui thu'mbabu ra Marco nehe. Ne ja mi 'buhní ndunthi ya gamfri mi apabi Ajuá por gue'á.

¹³ Nepu nu'á bi gant'a ra gosthi, ne 'nara nxutsi mrá thuhu ra Rode bi ma ja ra gosthi pa da nu to'o mri gant'i.

¹⁴ Y nú'á ra nxutsi 'bestho bi batua rá noya gue go mi gue'á ra cu Pedro. Pe co ra johya mi pe'tsi himbi xocua ra gosthi. Bi nest'ihi bá xipabi

nú'u ma'ra ya gamfri gue ya mi 'bahni ra cu Pedro ja ra gosthi.

¹⁵ Nepu nu'á bi 'ñembabi:
—jXcá 'be ri mfeni!

Pe nu'á xi mi zedi gue go mi gue'á ra cu Pedro. Hangue nú'u bi 'ñembabi:

—Hingo gue'á, zai go di gue'á rá εnxε Ajuá nú'á su'á.

¹⁶ Pe nura cu Pedro himi tsaya mi gant'a ra gosthi. Ne de mi xoca ra gosthi'á bi hyandi gue go mi gue'á ra cu Pedro. Nepu nu'á xi bi ntsu.

¹⁷ Pe ra cu Pedro mi utua ra seña co rá 'yø gue da go'ta yá ne, ne bi metuabi gue Ajuá xqui pønga ja ra fadi. Nepu nu'á bi 'ñembabi'á:

—Xiphu ra cu Cobo ne gatho ma'ra ya cu hanja bi za duá pønga ja ra fadi.

Y nu'á 'bestho bi ma de guehni pa ja ma'ná ra hnini.

¹⁸ Y nurá hyax'á xi mi tu yá mhi ya soldado y himi pa te da beni, ngue'á himi pødi te xqui nja co ra cu Pedro.

¹⁹ Nepu ra ndá Erode bi manda da yopa thoni'á, pe himbi za bi ts'udi. Hangue nura ndá Erode bi xacua ra uenda nú'u ya nsufadi, nepu bi manda da tho'u. Nepu nu'á bi bønga de guehni Judea, bi ma bá 'bu ja ra hnini Cesarea.

Ra ndá Erode bi du

²⁰ Ra ndá Erode xi mri utsa ya me Tiro ne ya me Sidó. Pe nuya mengu de guehni bi go 'nara cohi pa da ma da c'a'tsa ra Erode, pe 'met'o bi gu'tuabi ra Blasto nú'á mi supa rá hudi, pa nú'á da zofo ra Erode pa da za da ñaui'u,

pa njabu da bantebi gue ya hinda ntuhni'a con gue'u. Bi 'yøt'e njabu ngue'a ra Erode mi ja rá nsu pa da umba nsequi ya me Sidó ne ya me Tiro da ts'ocui te da zi'u ja yá hai.

²¹ Hangue 'nara pa ra Erode bi zohna ya me Tiro ne Sidó, y nú'a ra pa'a xqui nhye dega ndá, bi hñudi ja ra hudi habu mi ja ra ts'utbi ne bi mädi bi zofo'u.

²² Nepu nú'u ya ja'i xqui munts'n*ni* xi mi thø ya hmafi mi ena:

—¡Núni dí Øhu ñä, go 'nara zidada, hingrá ja'i!

²³ Nura ora'a 'nará enxe Ajuq bi japi bi hñenga ra Erode ngue'a hinxqui umba rá nsu Ajuq pa da ñä njabu, ngue'a nu'a xqui gase ra ts'edi. Hangue ra Erode bi zu 'nara ts'ohñeni nú'a bi yu 'raya zu'ue mbo rá mäi, ne 'bestho bi du.

²⁴ Ha nuya pa'u bi 'ño bi ntanga rá noya Ajuq haburaza ya hnini.

²⁵ De mi ua yá 'befi ra cu Berhna co ra cu Saulo nuni Jerusale bi bøni pa bi menga Antioquía, ne bá 'ñoui ra cu Xuua nú'a xqui thu'mbab*i* nehe ra Marco.

13

Ra apostol Berhna ne ra apostol Saulo bi mädi bi 'ño bi mambu rá noya Ajuq

¹ Mbi 'bu ja ra nija nuni Antioquía 'rayá 'mehni Ajuq ne 'raya xahnate, ra cu Berhna ne ra cu Simu nú'a xqui thu'mbab*i* nehe ra

Negro, ne ra cu Lucio nú'a mrá me Cirene, ne ra cu Saulo, ne ra cu Manaén nú'a bi teui mahyegui ra ndá Erode.

² 'Nara pa xqui munts'i mi xøcambeni Ajuq ne xqui ayuna. Nepu ra Maca Ndáhi bi 'ñembabi'u:

—'Uegaguihu ra Berhna ne ra Saulo pa da mé nú'a ra 'befi stá umbi.

³ Nu'bá ya cu bi ayuna ne bi 'yapa Ajuq po ra cu Berhna ne ra cu Saulo, ne bi hñu'tsua yá 'ye'u, nepu bi 'ñehui'u.

Ya apostol bi mambu rá noya Ajuq nuni Chipre

⁴ Nu'bá ra cu Berhna ne ra cu Saulo xqui mehni ra Maca Ndáhi da mé rá 'befi Ajuq ne bi zits'i pa bi ma ja ra hnini Seleucia, ne de guehni bi ma co ra motsa bi 'raxa ja ra ndehe pa bi ma ja 'nara zi hai rá thuhu Chipre bí o madetho de ja ra ndehe.

⁵ Nu mi zønga de guehni ja ra hnini Salamina ja rá hyo ra ndehe bi mädi bi mambu rá noya Ajuq mbo ja yá nija yá mixodyoui. Ne mi 'ñoui'u ra cu Xuua mi faste nehe.

⁶ Y de ya xqui 'ranga gatho maxøgue ra hai de Chipre bi zu ma'na ra zi t'uca hnini mrá thuhu Pafos ja rá hyo ra ndehe. Ne de guehni bi ntheui 'nara xodyo mrá thuhu ra Barjesu mrá 'ñete ne mi 'ñet'a bädi de Ajuq.

⁷ Nú'a nzantho mri 'ñoui ra ndá Sergio Paulo nú'a xi mrá nimfeni. Nepu nú'a ra ndá bi zohna ra cu Berhna ne ra cu Saulo ngue'a mi ne da 'yøtua rá noya Ajuq.

⁸ Ne nú'q̄ ra 'ñete'q̄ mi t'emb̄i nehe ra Elimá rí b̄oni da 'ñena 'ñete, nú'q̄ bi nø'tua ra cu Berhna ne ra cu Saulo, ne mi ne da hñacuahm̄a ra nd̄a pa hinda gamfribi nú'q̄ mi udi'q̄.

⁹ Nu'bá ra cu Saulo nú'q̄ xa thu'mbi nehe ra Paulo, mi h̄ampa rá ts'edi ra M̄aca Ndahi ne xi bi n̄u'ta nú'q̄ ra 'ñete,

¹⁰ ne bi 'ñembabi:

—jNu'i 'nagrá 'yu'tate ne 'nagrá c'uamba, rá t'ü'i ra ts'ondahí grí ūtsa gatho nú'q̄ xá hñó! ¿Hanja xi guí ts'ocua yá mfeni nú'q̄ ne da gamfri Ajuá?

¹¹ Nubyá Ajuá ma da castiga'i. Ma gui ngoda pa ndunthi ya pa, nixi da za gui hyanda ra hyadi.

'Bestho ra ora'q̄ bi go'mba yá da 'nara 'bexuui, himbi za bi hyandi. Nep̄ mi honi to'o da ḡuhni ngue'q̄ ya himi tsa da hyandi.

¹² Nu'bá nú'q̄ ra nd̄a nu mi hyanda nú'q̄ b̄i nja, b̄i gamfri Ajuá ngue'q̄ xi bi ho nú'q̄ bi 'yøde de ra Zídada.

Ra apostol Pablo ne ra apostol Berhna bi 'ño ja ra hnini Antioquía de Pisidia

¹³ Ra cu Pablo co nú'q̄ ma'r̄a mi 'ñoui bi ḡu ra motsa de guehni Pafos pa bi 'raxa ja ra ndehe pa bi ma ja ra hnini Perge de ja ra hai Panfilia. Pe nura cu Xuua bi 'uegue de gue'q̄, bi menga pa Jerusale.

¹⁴ Nep̄ de guehni Perge bi ḡu yá 'ñu bi ma'q̄ pa ja ra hnini Antioquía nú'q̄ bí ja ja ra hai Pisidia, ne bi 'm̄uhni 'raya pa.

Ne nú'q̄ ra pa dega tsaya bi yut'a ja yá nija yá mixodyoui ne bi hñudini'q̄.

¹⁵ Nep̄ de mi uadi bi the'ta ra M̄aca T'ofo nú'q̄ xa 'yofo ra Moise ne nú'q̄ xa 'yofo ma'ra yá 'mehni Ajuá, nu'bá ya nd̄a de ra nija bi zohna ra cu Pablo ne ra cu Berhna, ne bi 'ñembabi:

—Zi cuhu, 'b̄u guí ne te gui xiph̄ ya ja'i pa gui zofohu, da za gui xiph̄ubya.

¹⁶ Nu'bá ra cu Pablo bi 'mai ne bi 'ñu ra seña co rá 'ye pa hinto da ña ne bi 'ñembabi:

—Nú'ahu gyá me Israelhu, ne gatho'ihu guí tsuhu Ajuá, 'yøhu nuna ma ga xi'ahu.

¹⁷ Nu Ajuá nú'q̄ ri x̄ocabeni ma ja'ihu ya me Israel bi huahna nú'q̄ ndu ma dadahu pa bi japi'q̄, ne bá nxandi nuni Egipto de mi 'buhni ngu myá nzøhø'q̄. Nep̄ Ajuá co rá dænga ts'edi bá pøni'q̄ de nú'q̄ ra hai'q̄.

¹⁸ Ne bi zetua yá nts'o'mai de guehni ja ra mbonthi ngu ñote njeya.

¹⁹ Nep̄ Ajuá bi huata yoto ya hnini de nuni ja ra hai Canaán, pa go bi t'umba nú'q̄ ndu ma dadahu pa ja bi 'muhni'q̄.

²⁰ De guehni Ajuá bi hñuxa ya nzaya pa bi manda'q̄ ngu goho nthebe made ya jeya, asta bi 'm̄ui ra bødi Samue pa bi sigui bi manda nehe'q̄.

²¹ Nep̄ nu'q̄ bi 'yadi 'nayá nd̄a pa da nd̄a de gue'q̄. Y Ajuá bi umba ra Sau pa bi nd̄a ñote njeya, nú'q̄ mrá t'q̄ ra Cis, mi gue'q̄ 'nara 'ñøhø desde yá t'q̄ ra Benjami.

²² Y 'mefa Ajua bi zica ra Sau dega nda, pa go bi hñuxa ra Davi. Ne bi mä de gue'ä bi 'ñena: "Nuni rá Davi rá t'ü ra Isaí, guehni stá hopa rá 'mähi, ne ma da 'yøtca gatho nú'ä ma pahaga."

²³ Y de ja yá t'ü ra Davi bá ehe ra Jesu. Y nú'ä ra Jesu go gue'ä xqui hñuxa Ajua pa da pøhø ya ja'i de Israel gue da njabü xqui ñagui.

²⁴ Ne ante da mäta rá 'bëfi ra Jesu, nura Xuua mi zofo gatho ya ja'i de Israel gue da ñobri ne da nxistehe.

²⁵ Ne de ya mi ma da ua rá 'bëfi ra Xuua bi 'ñena: "Nuga hingo gueque ngu güí beñhü gue go gueque nú'ä xi güí tø'mhü. Pe 'mefa de gueque xa 'ñepü ma'na nú'ä to'o ma'na ja ndunthi rá nsu de gueque, nú'ä hindí 'ñepcagui nixi ga xo'tua yá thiza."

²⁶ Zi cuhü, nú'ahü yá ja'i i'hü ra Abrá, ne nú'ahü güí tsuhü Ajua, pa gue'ahü xpá 'behni nuna ra noya pa gui mpøhøhü.

²⁷ Nuya me Jerusale ne yá nda'ü himi pødi'ü to'o gue'ä ra Jesu, y nixi mi tso yá mfeni'ü te 'be'ä mi ne da mä nú'ü ya noya bi 'yofo maya'bü yá 'mehni Ajua, masque mi he'ti'ü nú'ä ra pa dega tsaya. Hangue nu'ü bi 'ye'mbi pa da hyo pa bi njabü ngu nú'ä xqui mänga maya'bü yá 'mehni Ajua.

²⁸ Ne masque hinhyamü bi zatua 'nara ts'oqui xqui 'yøt'e'ä pa xa za za xa hyohmä, pe nu'ü bi 'yapa ra Pilato pa da manda'ä da tho.

²⁹ Ne bi uadi bi 'yø'tuabi'ü gatho ngu nú'ä xqui 'yofo yá 'mehni Ajua ja ra Mäca T'ofo, nepü bi ja'ma de ja ra pont'i pa bá t'agui.

³⁰ Pe nu Ajua bi japi bi yopa nte de ra du.

³¹ Ne nú'ü to'o xqui 'ñoui de Galilea pa Jerusale, go gue'ü bi hyandi ndunthi ya pa 'mefa de xqui yopa nte. Ne nubya go gue'ü ri damajuani de gue'ä ja ya ja'i.

³² Hangue nuje dí xi'ahe ra hoga noya gue Ajua ya bi 'yøt'e nú'ä xqui ña'tua ndu mä dadahü.

³³ Y nú'ä xqui ña'tuabi'ü go bi 'racjü nújü dyá båtsihü de ndu ma dadahü, ngue'ä bi japi da yopa nte ra Zidada Jesu de ja ra du, ngu xa nt'ofo ja rá ñoho ra Salmo ne ena njaua: "Nu'i go gue'e ma T'ü'i, ne nubya ri hnequi ja yá thandi ya ja'i gue go ri dadagui."

³⁴ Ajua xqui mä gue mi ma da japi da yopa nte de ra du, ne nurá ndo'yo'ä hinda 'ya ja ra hai. Hangue bi mänga njaua ja ra Mäca T'ofo: "Ga 'ra'ahü gatho nú'ü ya japi stí ña'tua ra Davi."

³⁵ Nehe ja ma'na ra Salmo bi 'ñenga njaua ra Davi: "Stá pødi gue nu'i hingui ma gui hopi da 'ya ma ndo'yo ja ra 'hai, ngue'ä go ri hmäca 'begogui."

³⁶ Xi majuani ra Davi bi 'yø'tua rá paha Ajua de nú'ü ya pa bi nte'ä ne mi pøpabi nuyá ja'l'ä. Nepü bi du ne bi t'agui, ha nurá ndo'yo bi 'ya ja ra hai ngu gatho nú'ü ma'ra

ndu ma dadahh.

³⁷ Pe nura Zidada Jesu himbi 'ya rá ndo'yo ja ra hai, ngue'q Ajuq bi japi bi yopa nte de ra du.

³⁸ Hangue zi cuhh, dá zo ri mfenihh núna dí xi'a'ih, gue por gue'q da za gui tshra pumbate de ri ts'oquihh.

³⁹ Nurá ley ra Moise himi tsa ja da ts'uhni ra pumbate, pe nubyá gatho nú'u to'o camfri ra Zidada Jesu, ya xra pumbabi yá ts'oqui.

⁴⁰ Hangue nubyá jamasuhh pa hinda zh'ahh nú'q xa mhanga yá 'mehni Ajuq ne bi 'ñena njaua:

⁴¹ Nú'ahh guí øtbuhlathohh, 'yøhh. Ma gui 'yøhh nú'q ma ga øt'e co ma ts'edi, pe ma gui 'medihh.

Ngue'q núga drá Ajuq ma ga øt'a 'nara danga t'øt'e de nú'u ya pa gri 'bhahh, pe nu sta si'ahh, hingui ma gui camfrihh.

⁴² Y nu mi uadi bi mhanga njabh ra cu Pablo, bi bønga de ja yá nijq ya xodyo mahyegui co nú'u mri 'ñoui. Y mi 'bhahni 'ra himyá xodyo, ne bi bantebi ra cu Pablo da gohi pa ma'na ra pa dega tsaya pa da yopa zofo'u ma'na'qui.

⁴³ Ne mi ua ra hmunts'i ja ra nijq, ndunthi ya xodyo ne ndunthi ma'ra ya ja'i nú'u xqui demba yá jamfri ya xodyo, bi gamfri nú'q bi xipabi ra cu Pablo ne ra cu Berhna, ne bi meui. Ne nu'q bi xipi gue mahyoni da zedi yá jamfri ne da sigui da 'mh ja rá hñojq'i Ajuq.

⁴⁴ Y rá hñqato'q ra pa dega tsaya bi munts'a maxøgue nú'q ra hnini'q pa da 'yøtua rá noya Ajuq.

⁴⁵ Pe nu mi hyanda ya xodyo gue xi mi ndunthi ya ja'i, xi bi bø yá cue ngue'q mi ne da nsche'h, ne bi mhedi bi mhaqe nú'q mi mhanga ra cu Pablo hinga majuani, ne bi ñqama'ñh'u de gue'q.

⁴⁶ Hangue nura cu Pablo ne ra cu Berhna mi ñqa con gatho ra ts'edi ne bi 'ñemb*i*:

—Rá mhedi dá xi'ahe rá noya Ajuq nú'ahh gyá xodyohh ngue'q mahyoni njabh. Pe hingá ne gá camfrihh, ne guí mhancheh gue hindí 'ñep'ahh ra te pa nzantho. Hangue nubyá ma ga zofohe nú'u hingyá xodyo.

⁴⁷ Ngue'q njabh bi 'bepcahe Ajuq bi 'ñenje:

Stá hux'a'ih ngu 'nara ñot'i pa gui yo'tuahh yá mfeni gatho ya ja'i, ne pa gui mhñh ra noya dega pøhøte haburaza maxøgue de ra ximhai.

⁴⁸ Nu mi 'yøde njabh nú'u himyá xodyo xi bi johya ne bi mhedi bi mhñh gue rá noya Ajuq xá hñó, ne bi gamfri gatho nú'u xqui thahni pa da me'tsa ra te pa nzantho.

⁴⁹ Ne bi mhedi bi hmamba rá noya Ajuq maxøgue já nú'q ra hai'q.

⁵⁰ Pe nuya xodyo bi 'ñh'tiui ya ndq de ra hnini co ya 'behñq nú'u xi ya 'yonijq, pa da t'utsa ra cu Pablo ne ra cu Berhna, ne da juui de nú'q ra hnini'q.

⁵¹ Nu'bú ra cu Pablo ne ra cu Berhna bi huat'a ra hai nú'a mi tu ja yá thiza, gue'a 'nara seña gue ya hinda ma da ñäui ya ja'i de guehni ne hinda ma da dädi de gue'ü ngue'a nu'ü himbi ne bi gamfri Ajuä. Nepü nu'ü bi ma pa ja ra hnini Iconio.

⁵² Pe nuya gamfri xqui gohini xi mi johya'ü ne mi hampa rá ts'edi ra Mäca Ndähi.

14

Ra apostol Pablo ne ra apostol Berhna bi mamba rá noya Ajuä nuni Iconio

¹ Ra cu Pablo ne ra cu Berhna bi zönga ja ra hnini Iconio, nepü bi yat'a ja yá niña yá mixodyoui pa bi zofo ya ja'i de rá noya Ajuä co ndunthi ra ts'edi. Ne ndunthi de gue'ü bi gamfri, ngu ya xodyo ngu nú'ü himyá xodyo.

² Pe nú'ü ya xodyo himbi ne bi gamfri bi 'yü'ta nú'ü himyá xodyo pa da benga ya ts'omfeni de nú'ü ya cu.

³ Hangue ra cu Pablo co ra cu Berhna bi gohni ndunthi ya pa, ne himi tsu da mämba rá noya Ajuä ngue'a mi camfri gue Ajuä mi fats'i'ü. Ne nu Ajuä mi umbabi'ü ra ts'edi pa da 'yöt'a ya nt'udi ne ya danga t'löt'e de ja yá thandi ya ja'i pa da gamfri'ü gue nú'a mi mäñ'ü go gue'a majuaní.

⁴ Pe nuya mengu de guehni xqui hyegue, 'ra mri dëna ya xodyo ha nu ma'ra mri dëna ya apostol.

⁵ Nepü 'raya xodyo ne 'ra de nú'ü himyá xodyo bi 'ñü'ti'ü

co ya ndä de ra hnini pa da 'yø'tua ra nts'o'mäi ya apostol ne da c'ahni co ya do.

⁶ Pe nura cu Pablo ne ra cu Berhna bi 'yøde de nú'a mi ma da t'löt'uä, hangue bi 'bat'i ne bi ma pa ja ra hnini Listra ne Derbe, ya hnini de ja ra hai Licaonia. Ne bi thexa ja gatho nú'a ra hai'a.

⁷ Ne ja mi mämbani rá noya Ajuä.

Ya me Listra bi c'ahna ra apostol Pablo co ya do

⁸ Nuni ja ra hnini Listra mi 'bü 'nara 'ñøhø himi tsa da 'ño ngue'a desde mi 'mäi ya mi njabü, ne hinhya'mü xqui 'ño, ha mi huhnitho.

⁹ Nura 'ñøhø'ü bi 'yøde nú'a mi mängä ra cu Pablo. Nepü ra cu Pablo bi nü'ti ne bi bädi gue mi ja rá jamfri pa da ñäni.

¹⁰ Hangue nura cu Pablo bi 'ñembabi nts'edi:

—'Bai manjuantho.

Y nura 'ñøhø'ü 'bestho ra ora'ü bi 'yënga ra sagui bi 'mai ne bi 'ño.

¹¹ Nepü ndunthi ya ja'i de guehni bi hyanda nú'a xqui 'yöt'a ra cu Pablo, ne bi mängä nts'edi de yá hñäqui de Licaonia bi 'ñena:

—'Ma ajuähu xa mpüngä ja'i ne xuá 'ñehe pa ja ra ximhai, xiyü 'bahni!

¹² Hangue ra cu Berhna bi t'embabi gue go mi gue'ü ra zidada Jupite, ha nura cu Pablo ra zidada Mercurio ngue'ü nú'a go gue'ü mi ñä'a. Ngue'ü mi gue'ü yá thuhu yá ajuä ya me Licaonia.

¹³ Nepü nura macja bá tsí ya ndämfri ne bá hä ya thödri pa ja rá niña ra Jupite nú'a mi

ja ja ra gosthi hnini, ne ja bi munts'ini co ndunthi ya ja'i pa da nsunda'ü ya apostol, ne mi ne da hyopa ya ndamfri dega hñati.

¹⁴ Pe nu mi badi njabü ya apostol bi dñga yá dutu co ra dumüngue'ü hingo rí'ñepi da t'ø'tuabi'ü njabü. Ne bi yut'a ja ra hmuntsja'i ne bi 'ñena njaua:

¹⁵ —¿Hanja guí øthü njabü? Nuje dyá ja'ihe ngu'ahü. Nuje stá ehehe pa ga xi'ahe gue nuya c'oi grí nsundahü hinte ri muui, hangue mahyoni gui 'ueguehu de gue'ü pa gui pepuh Ajuä nú'ü te, nú'ü bi hyoca mahets'i ne ra ximhai ne gatho nú'ü te ja.

¹⁶ Maya'bü nu'ü mi hopta ya ja'i da 'yø't'a gatho nú'ü go mi beni'ü.

¹⁷ Pe nzantho xa 'ñtuabi'ü tengu rá 'mái'ü ngue'ü xa 'yø'tuabi ya hñö, ngue'ü go gue'ü pehna ra 'ye ne ya hoga sofo, ne 'racjü te ga tsihu, ne hubga ma muihu pa ga johyahü.

¹⁸ Pe masque ra cu Pablo ne ra cu Berhna bi xipa ya ja'i njabü pa hinda hyopa ya ndamfri nú'ü ma xa t'umbi'ü dega hñati, pe xmá hñei pa da hñacuabi'ü.

¹⁹ Ra ora'ü bi zøhø 'raya xodyo xqui 'ñehe de ra hnini Antioquía ne Iconio. Nú'ü bi 'yø'ta ya ja'i pa bi c'ahna ra cu Pablo co ya do. Nepü bi gut'i'ü bi pønga de ja ra hnini pa bá fote ngue'ü mi hu yá mai'ü gue ya xqui du.

²⁰ Y nu de ya xqui munts'a ya gamfri habü mi 'benga ra

cu Pablo, nú'ü ra ora'ü bi 'mai ne bi yopa yut'a ja ra hnini. Nepü rá hyax'ü bi meui ra cu Berhna pa ja ra hnini Derbe.

²¹ Ne ja bá mambani'ü rá noya Ajuä nehe, ne ndunthi ya mengu de guehni bi gamfri. Nepü bi mengui pa bi ma Listra, ne bi 'ranga Iconio, nepü bi ma Antioquia.

²² De nú'ü ya hnini'ü bi japi da zedi yá jamfri nú'ü ya gamfri mi 'buhni, bi xipi gue hinda'uegue de yá jamfri, ne bi xipi gue mahyoni da zeta ya nt'utsate ne ya ts'othogui pa da hyandua rá nsunda Ajuä.

²³ Ne bi thahna 'raya cu pa da nda cada 'nara niña de nuya ya hnini habü xqui 'rani. Nepü bi 'yapabi Ajuä ne bi ayuna, ne nú'ü to'o xqui thahni pa da nda bi 'yent'ua ja yá 'ye Ajuä nú'ü to'o xqui gamfri'ü.

Ra apostol Pablo ne ra apostol Berhna bi mengui pa ja ra hai Antioquia de Siria

²⁴ Nepü bi thogui bi ma ja ra hai Pisidia ne bi zøñ'ü ja ra hai Pamfilia.

²⁵ Nepü nu'ü bi mamba rá noya Ajuä ja ra hnini Perge, nepü de guehni bi ma'ü ja ra hnini Atalia.

²⁶ Ne de guehni bi gü'ü ra motsa pa bi 'raxa ja ra ndehe pa bi menga Antioquia nuni habü xqui t'ent'ua yá 'ye Ajuä pa bi me nú'ü ra 'befi xqui t'umbi'ü ne ya bi uadi.

²⁷ Ne nu mi zøni bi munts'a mahyogui con gatho ya gamfri ne bi xipabi'ü gatho nú'ü

xqui 'yøt'e co rá ts'edi Ajuá. Ne bi xipi gue Ajuá bi mats'i pa bi zofo nehe nú'ü himyá xodyo, ne bi xocua yá mfeni'ü pa bi za bi gamfri'ü ra Zidada Jesu nehe.

²⁸ Nepu ra cu Pablo ne ra cu Berhna bi 'muhni ndunthi ya pa co ya gamfri de guehni.

15

Ya nda de ya gamfri bi munts'a Jerusale

¹ De nú'ü ya pa'ü 'raya cu xqui 'ñehe de ra hai Judea pa ja ra hnini Antioquia bi mudi bi xipa gatho ya cu gue pa da mpøhø'ü mahyoni da thu'tsua nú'ü ra seña xqui mangá ra Moise da thu'tsua gatho ya xodyo nú'ü dya 'ñøhø.

² Nu'bú ra cu Pablo ne ra cu Berhna bi ntsanoyaui'ü ndunthi. Hangue bi thahna ra cu Pablo ne ra cu Berhna ne ma'ra ya cu pa da ma pa Jerusale da c'ä'tsa ya apostol ne ya nda de ra nijá de guehni, pa da ñqui'ü de nú'ü ra seña'ü.

³ Nepu ya gamfri de ra nijá Antioquia bi 'ñehui nú'ü ya cu. Ne dega 'ñu bi 'ranga ja ra hai Fenicia ne Nsamaria, ne bi xipa ya cu gue nú'ü himyá xodyo ya xqui hyepu yá ndaxjua jamfri ne ya xqui gamfribi rá noya Ajuá nehe. Nu'bú gatho ya cu xi mri johya ndunthi.

⁴ Ne nu mi zønga Jerusale, nuya apostol de guehni ne ya nda de ra nijá co ma'ra ya cu mi 'buhni bi umba'ü 'nara hogá 'ñehe. Ne ra apostol

Pablo ne nú'ü to'o mi 'ñoui bi xipabi'ü gatho nú'ü xqui 'yøt'e co rá mfats'i Ajuá.

⁵ Pe 'raya fariseo mi 'bahni nú'ü ya xqui gamfri, bi 'mai ne bi 'ñena:

—Mahyoni da thu'tsua nú'ü ra seña gatho ya gamfri masque hingyá xodyo, ne dra 'bepabi da 'yøt'a gatho nú'ü mangá rá ley ra Moise.

⁶ Nepu ya apostol ne ya nda de ra nijá bi munts'i'ü pa da ña'ü de rá ley ra Moise ne de nú'ü ra seña, ua mahyoni da t'ot'e pa da mpøhø 'na.

⁷ Nepu de ya xqui ña'ü ndunthi, ra apostol Pedro bi 'mai ne bi 'ñena:

—Zi cuhü, ngu guí pasehü ya øt'a ndunthi ya pa Ajuá bi huancagui pa dá umba ra hoga nt'øde de ra mpøhø nú'ü hingyá xodyo pa bi gamfri'ü nehe.

⁸ Ne Ajuá nú'ü to'o patca gatho ma mfenihü bi 'ñudi gue mi ja yá jamfri'ü, ngue'ü bi umba ra Maça Ndähi'ü njabü ngu bi 'racjü nehe.

⁹ Njabü stá pahü gue Ajuá handgaguihü gue dí mahyeguihü con gue'ü, ngue'ü nu'ü bi xucua yá mfeni ngue'ü bi gamfribi rá noya'ü.

¹⁰ Nu'bú ¿hanja hinguí ne gui camfrihü nú'ü xa 'yøt'a Ajuá? ¿Hanja guí japhü ya cu da 'yøt'a nuna himbi za dá øthü, ne nixi ndu ma dadahü himbi za bi 'yøt'e?

¹¹ Hingui tsa ga øthü njabü. Nujá dí camfrihü gue stá mpøhøhü po rá hñojá'i ra Zidada Jesucristo, y njabü xa mpøhø'ü nehe.

¹² Nepu mi uadi bi mãnga ra cu Pedro njabu, bi go'ta yá ne gatho pa da 'yøde nú'a mi mã ra cu Berhna ne ra cu Pablo. Nu'ú bi mã de gatho ya nt'udi ne ya dãnga t'øt'e xqui 'yø'tuabi Ajuq nú'u himyá xodyo por gue'u.

¹³ Y de mi uadi bi ña'u bi 'ñenga ra cu Cobo:

—Zi cuhu, 'yøhu nú'a ma ga mãngá.

¹⁴ Ra cu Pedro ya bi xicju hanja Ajuq xqui mædi xqui japa nú'u hingyá xodyo ne go xqui huahna 'ra de gue'u pa nehe'u drá hnini'a.

¹⁵ Hangue bi njabu ngu nú'a xqui 'yofo 'nará 'mehni Ajuq ne bi 'ñena:

¹⁶ 'Mæfa de guehna ma ga japi da yopa nja rá hmanda ra ndã Davi masque ya xa du, ne masque ya xa nhuati ma da yopa nja ngu rá mædi.

¹⁷ Pa njabu gatho ma'ra ya hnini da hyongagui, ne gatho'u da xøcambenigui ma thuhu.

¹⁸ Njabu bi 'ñena Ajuq nú'a to'o xa 'yøt'a nuya ya t'øt'e nú'u bi 'ñudi maya'bu.

¹⁹ Hangue ringue'u nuga dí beni gue hindí 'ñepi ga xaxhu nú'u hingyá xodyo nú'u xa hyepu yá ndaxjua jamfri ne xa gamfri Ajuq.

²⁰ Hønse mahyoni ga opabihu pa ga hacuahu hinda zipa yá ngø ya mbo'oni nú'u xa hñq'tua ya c'oi. Nehe ga ophu gue hinda hñuxui 'nara 'behñq nú'a hingue xi

rá 'behñq, ne hinda zipa yá ngø nú'u ya mbo'oni hinxra 'bømba yá ji. Nehe ga xiphu gue hingui ho da zipa yá ji ya mbo'oni.

²¹ Nuga dí beni ga xiphu njabu ngue'u desde ya'bu 'bhi to'o he'tuabi rá ley ra Moise tat'a pa dega tsaya ja gatho ya hnini.

²² Hangue nuya apostol ne nú'u ya ndã de ra nija ne gatho ya gamfri bi beñ'u gue xá hño da huahna 'raya cu pa da mehna Antioquía co ra cu Pablo ne ra cu Berhna. Ne bri thahna yoho ya dãnga cu, ra cu Juda nú'a xqui thu'mbabu nehe ra Barsabá, ne ra cu Sila.

²³ Ne bi umbabi'u 'nara he'mi pa da hñq'tsua ya cu nuni Antioquía habu mi ena:

"Núje dyá apostolhe ne núje dyá ndãhe de ra nija, ne gatho ya cu de guecua Jerusale, dí pen'ahebu ra nzengua nú'ahu ma cu'ihe hingyá xodyohu guí 'buhabu Antioquía, ne nú'ahu guí 'buhabu ja ra hai Siria ne Cilicia.

²⁴ Stá paqhe gue 'raya cu de guecua xa ma xqui mabu nsinque ma nsequihe, ne xpá xax'ahu, y co nú'u yá noya xa xi'ahu'u xa ts'oc'a ri mfenihu. Xa xi'ahu gue mahyoni gui 'yøthu nú'a ra seña xqui mãnga ra Moise, ne mahyoni gui 'yøthu gatho nú'a bi mãn'qu ja ra ley.

²⁵ Hangue nuje dá beñhe xá hño ga huañhe 'raya cu de guecje pa ga peñhebu da ma da c'q'ls'ahu pa da meui mahyegui ma zi cuhu ra

Berhna ne ra Pablo.

²⁶ Nuyu ri yoho xa hñuxa yá te pa da mambá rá noya ma zi Hmuhu ra Jesucristo.

²⁷ Hangue stá pen'ahebu ra cu Juda ne ra cu Sila, y nú'á go ma da xi'asehu nehe nuna dí xi'lahe.

²⁸ Ra Maca Ndahi, necaguihe stá benhe gue xá hñio hinga 'bep'ahe ndunthi ya hmanda, honse ga 'bep'ahe gui 'yothu nú'á xi mahyoní.

²⁹ Hangue oxqui ma gui tsiphu yá ngø ya mbo'oni nú'á xa hñá'tua ya c'oi, ne oxqui ma gui tsiphu yá ji ya mbo'oni, ne oxqui ma gui tsiphu yá ngø ya mbo'oni nú'á hinxra 'bømba yá ji, nixi gui hñuxhu 'nara 'behñá nú'á hingue xi ri 'behñáhu. 'Bu gui jamasuhu hingui othu nuya t'ot'e dí xi'ahu, nu'bá gui 'buhu xá hñio. Nsøct'á ndí ne ga xi'ahe. Nubyá Ajuq da max'ahu."

³⁰ Nepu nú'á to'o xqui 'behni bi ma pa Antioquía. Ne mi zøn'á bi munts'a gatho ya gamfri ne nu'á bri dapabi ra he'mi.

³¹ Y nu mi uadi bi hñe'ti'u, xi bi johya co nú'á ra dangu humu xqui 'bempabi.

³² Ra cu Juda ne ra cu Sila myá 'mehni Ajuq nehe, ne mi ñá'á co rá ts'edi'á, hangue bi zofo ya cu ne bi nupa yá mfeni'á pa da ze yá jamfri.

³³ Ne bi gohni ndunthi ya pa con gue'á. Nepu 'mefu ya cu me Antioquía bi 'ñedi co 'nara hmáte pa da menjhma pa Jerusale habu xqui 'behni.

³⁴ Pe nura cu Sila bi beni

gue ja da gohni'á nuni Antioquía.

³⁵ Nehe ra cu Pablo ne ra cu Berhna ja bi gohni nehe'á, ne mi udi ra hoga nt'óde de rá noya Ajuq co ma'ra ya cu de guehni mi mfax'á.

Ra apostol Pablo bi yopa 'ñó ma'na'qui bi mambá rá noya Ajuq

³⁶ Nepu xqui tho 'raya pa, ra cu Pablo bi 'ñembabi ra cu Berhna:

—Maha ma'na'qui, ma ga c'a'tshu ya cu gatho nú'á ya hnini habu dá mampu rá noya Ajuq pa ga nuhu te gra ma'á.

³⁷ Ra cu Berhna mi nehma xa zixa ra cu Xuua nú'á xqui thu'mbabí ra Marco nehe.

³⁸ Pe ra cu Pablo bi 'ñena gue hinxá hñio da zits'l'á ngue'á 'nara pa mri 'ñoui bi 'ueguese de guehni Panfilia, ne ya himbi ne bi meui'á da mambá rá noya Ajuq.

³⁹ Y por gue'á ra cu Pablo ne ra cu Berhna bi ntsanoya'á, nepu bi beni gue ma'na xá hñio da ma 'ra 'nambu. Hangue nura cu Berhna bi zixa ra cu Marco, ne bi meui ja ra motsa bi 'raxa ja ra ndehe pa bi ma Chipre.

⁴⁰ Ha nura cu Pablo bi huahna ra cu Sila pa da meui. Ne nuya cu de guehni Antioquía bi 'yent'uabi'á ja yá 'ye Ajuq.

⁴¹ Nepu bi gu yá 'ñu bi ma'á pa ja ra hai Siria ne bi 'ranga Cilicia, ne mi nupa yá mfeni ya cu mbi 'bu de guehni pa da zødi yá jamfri.

16

*Ra Timoteo bi meui ra
Pablo ne ra Sila*

¹ De mi zønga ra cu Pablo co ra cu Sila ja ra hnini Derbe, de guehni bi thogui pa rí ma Listra, y ja bi ntheuini 'nara gamfri rá thuhu ra Timoteo, nurá nanaq mrá xodyo ne mrá gamfri'a, y nurá dada mrá me Grecia.

² Ha nuya cu mbi 'bu Listra ne Iconio mi ña xá hñó de ra cu Timoteo.

³ Ha nura cu Pablo mi ne da zits'i pa da meui'a. Pe 'met'o bi japi da thu'tsua nú'a ra seña manga rá ley ra Moise, pa hinda bø yá cue nú'u ya xodyo mi 'buhni, ngue'a gatho'u mi padi gue mrá me Grecia rá dada.

⁴ Nepu nu'u bi ma de guehni bi thogui pa ja ma'ra ya hnini, ne mi xipa ya cu nú'u ya noya xqui mèhna ya apostol ne ya nda de ra niqa nuni Jerusale pa da 'yøt'e'u.

⁵ Ne njabu ma'na bi te yá jamfri gatho nú'u ya gamfri de nú'u ya hnini habu xqui 'rañ'. Ne hyastho mi 'yo mi camfri ma'ra ya ja'i de rá noya Ajuá, ne mi munts'ini ma'ra ya cu.

*Ra apostol Pablo bi hyanda
'nara me Macedonia ngu dega
t'i*

⁶ De guehni bi thogui'u pa bi ma ja ra hai Frigia ne Galacia, ngue'a ra Maca Ndahi himbi hopabi da thogui ja ra hai Asia pa da mambá rá noya Ajuá de guehni.

⁷ Ne bi thogui'u pa bi ma ja ra hai Misia, ne mi ne xa

mahma'u pa ja ra hai Bitinia, pe rá Maca Ndahi ra Jesu himbi hopi da ma'u.

⁸ Hangue bi thoguitho de guehni Misia pa bi ma ja ra hnini Ntroa.

⁹ Ne mi nxuui ra cu Pablo bi hyanda 'nara nt'udi ngu dega t'i. Bi hyanda 'nara 'ñøhø mrá me Macedonia, mi 'bahni ne bi 'fiembabi: "Thogui pa Macedonia pa grí faxcaheni."

¹⁰ Ne nu mi hyanda njabu ra cu Pablo nú'a ra nt'udi'a ngu dega t'i, 'bestho dá hñocje pa dá mahe ja ra hai Macedonia, nuga drá Luca ne ra cu Pablo ne nú'u ma'ra ya cu. Dá pahé gue Ajuá mi pencahe pa ma grá mañheni ra hogá nt'ode de ra mpøhø.

*Ra Pablo ne ra Sila bi 'ñø ja
ra hnini Filipo*

¹¹ Hangue dá poñhe de guehni Ntroa dá juhe ra motsa pa dá 'raxhe ja ra ndehe. Ne dá mahe manjuantho ja ra zi t'eca hai rá thuhu Samotracia o madetho ra ndehe. Nepu rá hyax'a dá tsøñhe ja ra hnini Neapoli de ra hai Macedonia.

¹² De guehni dá mahe pa Filipo gue'a 'nará hnini ya me Nroma, ne gue'a 'nara danga hnini de ra hai Macedonia. Y ja dá 'buheni 'raya pa.

¹³ Ha ra pa dega tsaya dá poñhe de ra hnini ne dá mahe ja ra døthe habu xqui nzai ya ja'i da ma dua apabi Ajuá. Ne ja dá huheni habu xqui munts'a 'raya 'behñä, ne dá fuhe dá xiphe de rá noya Ajuá.

¹⁴ Ne 'na de gue'ʉ mrá thuhu ra Lidia mrá me Tiatira, mi pa ya hoga dutu xqui jat'i dega murado, ne mi xøcambeni Ajuã. Bi 'yøde nú'a mi māngā ra cu Pablo, y Ajuã bi xocua rá mfeni pa bi gamfri.

¹⁵ Ne bi nxistehe'ã con gatho ya mengu rá ngu. Nepʉ bi banteguihe bi 'ñenje:

—'Bʉ nu'ahʉ guí hanthʉ gue xi majuãni drá gamfri de ra Zidada Jesu, maha pa ja ra ngu ga 'buhʉni.

Ne bi jacje dá 'buhʉni 'raya pa.

¹⁶ Ne 'nara pa ndrá mahe habʉ nzantho mi t'apabi Ajuã, de má 'ñu dá nthethe 'nara nxutsi mrá 'bego ne mi pe'tsa 'nara ts'ondahí nú'a mi japi da xipabi te ma suerte mi pe'tsa cada 'nara ja'i, y nuyá hmu'ã mi taħaq ndunthi ra boja po nú'a ra 'befi mi pefi'ã ngue'ã nura nxutsi'a mrá badi.

¹⁷ Nepʉ nu'ã bi dengahe ne bi ña nts'edi bi 'ñena:

—Nuyʉ ya dāmeyʉ go guehyʉ yá 'bego Ajuã de mahets'i, ne utua ya ja'i hanja da za da mpøhø.

¹⁸ Ndunthi ya pa bi dengahe ne nzantho mi māngā njabu. Pe ra cu Pablo ya himi ne da 'yøde da māngā njabu. Hangue bi mpʉnts'i ne bi zofo nú'a ra ts'ondahí mi pe'tsa nú'a ra nxutsi ne bi 'ñembi:

—De rá thuhu ra Zidada Jesucristo dí 'bep'a'i gui pøni de gue nuna nxutsina.

Y nura ora'ã 'bestho bi bønga ra ts'ondahí.

¹⁹ Ha nu mi hyanda yá hmu gue ya himi tsa da dāħa ra boja co rá 'befi nú'a ra nxutsi, bi bø yá cue ne bi gʉ ra cu Pablo ne ra cu Sila pa bi zi'tsua ya nda ja ra tai.

²⁰ Ne bi zi'tsua ya nzaya ne bi 'ñembabi:

—Nuya ya 'ñøħø go ya xodyo, ne hønse rí 'ñehe pa da japi da nxaxni ma hniniħu.

²¹ Ne udi yá nzai nú'ʉ hindí 'ñepi ga øthʉ ngue'ã dyá me Nromahʉ y dí ohʉ ja yá 'ye ma ndahʉ me Nroma.

²² Nu'bá nú'ʉ ya ja'i xqui munts'ini bi bø yá cue con gue'ʉ, nepʉ ya nda bi manda da 'bøcua yá dutu ne dra fet'i co ya ts'ut'o.

²³ Y mi uadi bi hna'mbabint's'edi, bi jot'a fadi ne bi sipa ra nsufadi gue da su xá hño.

²⁴ Y mi 'yøde njabu ra nsufadi, bi cʉ'ta asta xi ra ts'at'a fadi, ne bi ze'mba yá ua ja 'nara dāŋga za habu hingui tsa da xocse'ʉ.

²⁵ Pe ngu made ra xuui ra cu Pablo ne ra cu Sila mi apabi Ajuã ne mi tutuabi ya jaħñā Ajuã, ne gatho ma'ra ya 'yofadi mi øde'ʉ,

²⁶ mi dāmfri bi nja 'nara dāŋga mbimhai, asta mi 'ñāŋga yá ua ya jaðo de ra fadi, ne asta bi xogui gatho ya gosthi fadi, ne bi xot'a gatho ya cadena nú'ʉ mi that'a ya 'yofadi.

²⁷ Ha nura nsufadi bi nuhu bi hyanda ya gosthi fadi gatho mi xogui, hangue bi gʉca rá mahuai pa xa

hñosehma'q, ngue'q mi hu rá mäi gue ya xqui 'bat'a gatho ya 'yofadi.

²⁸ Pe nura cu Pablo bi ma'ti ne bi 'ñembi:

—Oxqui ma gui hñosé. Nuje dí 'bueheua gatho.

²⁹ Nepu nura nsufadi bi 'yadi 'nara ñot'i, ne bi yut'i hnests'ih asta mri huat'i co ra ntsu, ne bá ndandiñahmu ja yá ua ra cu Pablo ne ra cu Sila.

³⁰ Nepu 'bestho bi poni pa thi ne bi 'yambabi'q bi 'ñembi:

—'Ñöhöhu, ¿te rá 'be ga øt'e pa ga mpøhø?

³¹ Nu'bú nu'ú bi 'ñembi:

—Camfri ra Zidada Jesucristo pa njabu gui mpøhø nu'i ne gatho ya mengu ri ngu.

³² Nepu ra cu Pablo ne ra cu Sila bi xipa rá noya Ajuá nü'q ra nsufadi ne gatho ya mengu rá ngu.

³³ Y mi nxuuitho ra nsufadi bi xacuabi'q habu xqui t'umba ya mfei. Nepu nu'q bi nxistehe 'bestho ne gatho ya mengu rá ngu.

³⁴ Ne bi zixa pa ja rá ngu ne bá umbi te bi zi'u. Y nü'q ra nsufadi ne nü'q ya mengu rá ngu xi mri johya ngue'q xqui gamfri'q Ajuá.

³⁵ Nurá hyax'q ya nda bi mëhna ya polecia da xipa ra nsufadi gue da hyegui ra cu Sila ne ra cu Pablo.

³⁶ Hangue ra nsufadi bi 'ñembabi ra cu Pablo:

—Xuá menca ra noya ya nda ga hec'ahu. Hangue da za gui pøñhu ne gui maha te rá entho.

³⁷ Pe ra cu Pablo bi zofo nü'q to bá hq ra noya pa da thegui'q, ne bi 'ñembi:

—Hina, ngue'q nuje dyá me Nromahe nehe y dí ohe ja yá 'ye ma danga ndahu me Nroma, ne bri fetc'ahe ja yá thandi ya ja'l nsinque bi t'angahe 'nara nt'ani, ne bi jotcaguihe ja ra fadi. Ha nubyá go ne da hyegaguihe nsinque to da badi. Hinda za. Duá ese'q pa da pøngaguihe de quecua.

³⁸ Nu'bú ya polecia bi ma bá xipa njabu ya nda. Nu'bú nu'ú bi ntsu nu mi badi gue myá me Nroma ne mi o ja yá 'ye ra danga nda Nroma.

³⁹ Hangue nu'ú bi ma bá apa ra pumbate ra cu Pablo ne ra cu Sila, bi poni de ra fadi ne bi bantebi da bøni'q de ja ra hnini.

⁴⁰ Ha nu mi bønga fadi'q bi ma ja rá ngu ra nju Lidia. Ne bá hu'mba yá mhi ya cu. Nepu bi ma'q.

17

Ya me Tesalonica bi
ñants'i'q

¹ Ra cu Pablo ne ra cu Sila bi ma bi 'ranga ja ra hnini Anfipoli ne ja ra hnini Apolonia, ne de guehni bi zønga asta ja ra hnini Tesalonica. Ne ja mi jani 'nará niqa ya xodyo.

² Y nuni ra niqa'q nü'q ra pa dega tsaya ra cu Pablo ngu xi mrá nzai bi ma bi yut'ini hñu semana dega tat'a hñato pa mi ntsanoyaui ya xodyo.

³ Mi he'ta ra Maça T'ofo ne mi xipabi'q hanja mi pe'tsi da sufri ra Cristo nü'q rá 'mehni

Ajuq, ne da du ne da yopa nte.
Ne mi embabi:

—Nuna ra Jesu dí xi'ahu go
guehna ra Cristo bá pehna
Ajuq pa da ndq.

⁴ Ne 'ra de ya xodyo bi gamfri ne bi munts'ui ra cu Pablo ne ra cu Sila. Nehe bi gamfri ndunthi ya me Grecia nú'u mri xøcambeni Ajuq, ne ndunthi ya 'behnq nú'u xi myá fadi de ra hnini.

⁵ Hangue xi bi bø yá cue ya xodyo nú'u himyá gamfri, ne bá munts'a 'raya ts'oja*l*'i mbi 'yo dega dahnei ja ra hnini pa bi 'yut'i ne bi japi da ñunts'i maxøgue ra hnini. Nepu bi ma'u ja rá ngu ra cu Jasón pa xa gucjhmha ra cu Pablo ne ra cu Sila pa xa 'yent'ua ja yá 'ye ya ja*l*i.

⁶ Pe nu'u mi jo'oni, hangue go bri juca ra cu Jasón co ma'ra ya cu, bi ts'ixa ja ya ndq de ra hnini, ne mi mafi nts'edi ya ja*l*i mi ena:

—Nú'u ya 'ñøhø to'o xa ts'oca gatho ra ximhai co yá ts'ont'udi ya xa zøcjuua nehe.

⁷ Nuna Jasón go guehni xa umba nsequi ja rá ngu. Gathoyu hingui òta ma ndahnu Nroma ngue'q nuyá maq gue 'bu ma'na ra ndq, ne nú'a ra ndq'a rá thuhu ra Jesu, 'na.

⁸ Y nu mi 'yønjabu ya ja*l*i ne ya ndq de ra hnini, xi bi bø yá cue gatho ne mri ñøhnitho'u.

⁹ Pe ra cu Jasón ne nú'u to'o mri 'ñoui bi 'yadi'u 'nara fiansa pa bi thegui.

*Ra Pablo ne ra Sila bi 'ño ja
ra hnini Berea*

¹⁰ Ne ngu bi nxuui ya cu bi mehna ra cu Pablo ne ra

cu Sila pa bi ma ja ra hnini Berea. Ne nu mi zøni de guehni bi yet'a ja yá nija ya xodyo.

¹¹ Y nuya xodyo de guehni Berea xi myá hoja*l*'iu, hingue ngu ya me Tesalonica. Co ndunthi ra paha bi gamfri'u rá noya Ajuq, ne hyastho mi honga ja ra Maca T'ofo pa da bädi ua gue xi majuani nú'a mi maqn'u.

¹² Hangue ringue'q ndunthi de gue'u bi gamfri, ne 'raya me Grecia bi gamfri nehe, nehe ndunthi nú'u to'o xi myá fadi ngu ya 'behnq ngu ya 'ñøhø, gatho bi gamfri'u.

¹³ Pe nu mi 'yøde ya xodyo me Tesalonica gue ra cu Pablo mi manga rá noya Ajuq de guehni Berea, bi ma de guehni'u pa bá u'ta ya ja*l*i.

¹⁴ Pe nuya cu de guehni Berea bi dama zixa ra cu Pablo pa bi ma ja ra ndehe. Pe ra cu Sila ne ra cu Timoteo ja bi gohnitho'u Berea.

¹⁵ Ha nú'u to'o bi zixa ra cu Pablo bi meui asta ja ra hnini Atena. Nepu nu'u bá pengui bá haq ra noya nú'a bá xipa ra cu Pablo gue da xipa ra cu Sila ne ra cu Timoteo da ma 'bestho pa ja dí ntheuini.

*Ra apostol Pablo bi 'ño ja
ra hnini Atena*

¹⁶ Ha nu de mi 'buhni Atena ra cu Pablo mi tø'ma ra cu Sila ne ra cu Timoteo, xi mi tu rá mai ngue'q bi hyandi xi mi ja ndunthi ya c'oi nú'a mi nsunda ya ja*l*i de guehni.

¹⁷ Hangue bi zofo ya xodyo ja yá nija, ne nú'u ma'ra mi xøcambeni Ajuq de guehni. Ne

hyastho mi 'yoni ja ra tai mi zofo ya ja'i.

¹⁸ Ne bi ntsanoyaui 'raya 'ñøhø de guehni mri nxadi nú'a mi utuabi ya ja'i nú'u mi t'embí ya epicureo, ne ma'ra mri nxadi de ya estoico. Ne 'ra de gue'u mi ena:

—¿Te xicjø 'bø nuna 'ñøhø xi ñø ndunthi?

Ha nu ma'ra mi ena:

—'Matho mambø rá noya ma'ra ya zidada.

Nu'u bi mængø njabø ngue'a ra cu Pablo xqui xipabi'u de ra Zidada Jesu, ne xqui xipabi gue xqui yopa nte de ra du.

¹⁹ Nepø de guehni bi zixa ra cu Pablo ja 'nara zi loma rá thuhu Areópago, ngue'a mri nzai ja da munts'ini gatho ya ja'i pa da nxahni'u 'na ngu ma'na, ne bi t'ambabi:

—¿Ha da za gui 'ñutcaguihe nuna ra 'ra'yo nt'utuate guí udi?

²⁰ Ngue'a guí xicaguihe ya 'ra'yo noya hinstá øhe, hangue dí ne ga pøhe te rí bønga nuya noya guí mæ.

²¹ Bi mængø njabø'u ngue'a gatho ya me Atena ne ya nzøhø gá ja'i mi 'bøi de guehni mri nzai mri munts'i hønse pa da 'yøde ne da mæ de nú'u ya 'ra'yo noya xqui 'yøde.

²² Hangue ra cu Pablo bi 'mai madetho de gue'u nuni ja ra Areópago ne bi 'ñena:

—Nú'ahø gyá me Atenahø, dí handi gue nu'ahø xi grí xøcambeniø gatho nú'u ri zidadahø.

²³ Ngue'a de dá thogui de guehni ja ri nijahø habø

gui xøcambeni ri zidadahø, dä handa 'nara ata habø nt'ofø ne ena: "Nuna ata ja guecua di xøcambeni nú'a ra ajuø hinhya'mø xa fadi", njabø ena. Y nú'a Ajuø hinhya'mø xcá pahø, go gue'a dí xi'ahøbya.

²⁴ Nú'a Ajuø to'o bi hyoca ra ximhai ne gatho nú'a jaua, go gue'a ra Ndø de mahets'i ne de ra ximhai. Nu'a hingui 'bø ja ya nija nú'u xa hyoca ya ja'i.

²⁵ Ne nixi hingui ø'tua ra 'bedi nú'a øt'a ya ja'i pa gue'a, ngue'a go gues'e'a ri 'racjø ra te ne ra ndahi pa ga jañshø, ne gatho ya t'øt'e nú'u dí hoñhø.

²⁶ Ne 'nadra ji bi hyoca gatho ya ja'i nú'u 'bøi habøraza nuua ja ra ximhai. Ne nu'a go bi mæ hangu ya jøya da nte'u ne habø da 'mø'u.

²⁷ Ajuø njabø bi hyogaguihø pa ga hoñhø'a pa xahma ga tsødihø, masque nu'a hingui 'bøi yabø de guecju.

²⁸ Ngue'a por gue'a dí 'bøhø ne dí 'ñanihø, nja ngu 'rari 'yofohø bi 'yofo njaua bi 'ñena: "Xi majuøni nujá go yá bøtsiguihø Ajuø", njabø bi 'ñena.

²⁹ Hangue nu'bø yá bøtsiguihø Ajuø, hinda za ga eñhø gue Ajuø 'nara c'oi dega oro o dega t'axi o dega do nú'a xa hyoca ya ja'i ngu nú'a beni hanja da hyocse'u.

³⁰ Ajuø mi hopi da thoguitho nú'a xqui 'yøt'a ya ja'i maya'bø ngue'a hinte myá fadi, pe nubyá ri manda gue da ñobri gatho ya ja'i.

³¹ Ngue'á Ajuá xa hñuxa 'nara pa, ne nú'á ra pa'á ma da hñá'mba nguenda gatho ya ja'i de ra ximhai co 'nara hoga ts'utbi. Y nú'á to'o bi hñuts'i pa da hñanga nguenda go gue'á ra Zidada Jesucristo. Ne ngu 'nara nt'udi de gue'á, Ajuá bi japi bi yopa nte de ra du.

³² Y nu mi 'yøde'ú gue ra Zidada Jesu xqui yopa nte de ra du, 'ra mi 'ñant'utho, ha nu ma'ra mi ena:

—Ma'na xá hñó ma'na ra pa gui xicje nú'á guí mä.

³³ Nepú ra cu Pablo bi 'uegue de gue'ú.

³⁴ Pe 'ra de gue'ú bi gamfri ne bi dení'á. Ne 'na de gue'ú mrá thuhu ra Nisio, mi gue'á 'na de nuya ndá mri munts'ini ja ra Areópago. Nehe 'nara 'bëhñá mrá thuhu ra Damari bi gamfri rá noya Ajuá, co ma'ra ya mengu de guehni.

18

Ra apostol Pablo bi zofo ya me Corinto

¹ Nepú de gue'á ra cu Pablo bi bøni de guehni Atena pa bi ma ja ra hnini Corinto.

² Ne ja bi ntheuini 'nara cu mrá xodyo mrá thuhu ra Aquila, mrá me Ponto ne ja xqui 'ñehe de ra hai Italia, ne mri 'ñoui rá 'bëhñá mrá thuhu ra Priscila. Nú'ú xqui bøni de ra hnini Nroma ngue'á ra ndá Claudio bi manda da juui de guehni gatho ya xodyo.

³ Ra cu Pablo bi ma bá 'buhui ra cu Aquila co rá 'bëhñá ngue'á mi 'nada yá

'befi'ú, mi hoca ya carpa dega dutu.

⁴ Ne cada ra pa dega tsaya ra cu Pablo mi pa ja yá nija ya xodyo pa mi ñäui'ú, nehe mi ñäui nú'ú himyá xodyo, y mi zofo'ú de rá noya Ajuá.

⁵ Ne nu mi zøhø ra cu Sila ne ra cu Timoteo xqui 'ñehe'ú de ra hai Macedonia, bi zahni'ú ra cu Pablo mi ja ndunthi ra 'befi ngue'á hyastho mi zofo ya xodyo mi xipabi gue ra Jesu go gue'á ra Cristo nú'á xqui mehna Ajuá pa da ndá.

⁶ Pe nuya xodyo bi nø'tuabi ne bi zani. Nu'bá ra cu Pablo bi hñaca rá pat'i ne bi huat'i, gue'á 'nara seña gue mi ma da 'uegue de gue'ú ne hindu ma da dädi de yá ts'oqui, ne bi 'ñembabi:

—Nu'ahú go ma gui thädiséhú de ri duhú, ngue'á nuga ya hinte dí thädi de gue'ahú. Desde nubya ma ga zofo nú'ú hingyá xodyo.

⁷ De guehni ra cu Pablo bi 'uegue de gue'ú ne bi ma ja rá ngu 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Justo mi 'bú gueta yá nija ya xodyo, ne nu'á mi xøcambeni Ajuá.

⁸ Nepú 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Crispo mrá ndá de yá nija ya xodyo bi gamfri ra Zidada Jesu con gatho ya mengu rá ngu. Ne ndunthi ya me Corinto bi 'yøtua rá noya Ajuá mi mänga ra cu Pablo, bi gamfri'ú ne bi nxistehé.

⁹ Nepú 'nara xuui ra Zidada Jesu bi zofo ra cu Pablo ngu dega t'i ne bi 'ñembabi:

—Oguí tsu, sigui gui mänga ra mäca noya, oguí tsaya gui

ñā.

¹⁰ Ngue'a nuga dí 'b̄ai con gue'e, y hinda za to da 'yø't'a ra nts'o'mai. Ngue'a ja nuna hnininā 'b̄ai ndunthi ya ja'i go ma m̄eti, y nū'á ma da gamfrigi.

¹¹ Hangue ra cu Pablo bi gohni 'na njeya made nuni ja ra hnini Corinto. Ne nzantho mi zofo ya ja'i de rá noya Ajuā de guehni.

¹² Pe de nū'á ya pa mrá ndā ra Galio nuni ja ra hai Acaya, ya xodyo bi 'ñu'ti pa da ḡa ra cu Pablo, ne bi zix'á ja ra ts'utbi.

¹³ Ne bi 'ñembabi ra ndā:

—Nuna 'ñøhønā u'ta ya ja'i pa hinda nsunda Ajuā ngu māngā rá ley ra Moise.

¹⁴ Ra cu Pablo mi ma da dahmāhā, pe ra ndā Galio bi 'ñemba ya xodyo:

—'B̄ di jahmā te xa 'yø't'ah̄ nuna ra 'ñøhø, o xa 'yø't'a 'nara ts'ocate nuua ja ra hnini, nu'b̄a h̄a, da za ga øt'a nū'á guí māñh̄a.

¹⁵ Pe nū'á guí māñh̄a h̄onse dega noya ne de ri leyh̄a, go da nuh̄a te gui 'yøth̄a. Nuga hinte dí 'ñent'i con guehna.

¹⁶ Nep̄ bi japi da bøñ'á de guehni ja ra ts'utbi.

¹⁷ Nu'b̄a gatho nū'á himyá xodyo mi 'b̄ehni bi mihi ra Soste nū'á mrá ndā de yá nija ya xodyo de nura hnini'á, ne ja bi hna'mbabini nts'edi ja rá thandi ra ndā Galio, pe nu'á nixi bi 'yø't'a ncaso, y nixi hinte bi ma.

Ra apostol Pablo bi menga pa Antioquía, ne ya rá hñu'qui

bi m̄udi bi 'ñō bi m̄amba rá noya Ajuā

¹⁸ Ha nura cu Pablo bi gohi ndunthi ya pa de guehni. Nep̄ de gue'a bi 'ñedi gatho ya cu, ne bi m̄eui ra cu Aquila co ra nju Priscila pa bi ma ja ra hai Siria. Ne de má 'ñu bi 'ranga ja 'nara zi t'úca hnini rá thuhu Cencrea. Ne ante da ḡa ra motsa'á pa da 'raxa ja ra ndehe, 'met'o ra cu Pablo bi 'ñaxa gatho rá stā pa bi 'yø't'a ra hñā'ti ngu nū'á xqui m̄a.

¹⁹ Y nu mi zønga Efeso ra cu Pablo ja bi zoguini ra nju Priscila co ra cu Aquila, y nū'á bi ma ja yá nija yá mixodyoui pa bá ñaui'á.

²⁰ Y nū'á bi bantebi ra cu Pablo da gohi 'raya pa, pe nū'á himbi ne.

²¹ Hangue bi 'ñehui'á ne bi 'ñembabi:

—Dí pe'tsi te grá 'b̄ Jerusale pa ga øt'a ra ngo nū'á ya ma da dat'i, pe ma ga penga ma'ná'qui pa ga c'q'ats'a'l'h̄a 'b̄ Ajuā go rá paha.

Ne bi bøni de guehni Efeso, ne bi ḡa ra motsa pa bi 'raxa ja ra ndehe pa bi ma Cesarea.

²² Nu mi zøni de guehni bi thogui 'bestho pa bi ma Jerusale. Ne nu mi uadi bi zengua gatho ya cu de guehni, bi thogui pa bi ma Antioquia.

²³ Nep̄ de ya xqui 'm̄ahni 'raya pa, bi bøni ma'ná'qui pa bi ma gatho ja ya hnini de ra hai Galacia ne de Frigia pa da nu te gra ma rá 'befi Ajuā, ne mi xipi da zedi yá

jamfri gatho ya gamfri nú'ʉ
mbi 'bʉhni.

19

*Ra apostol Pablo bi zofo ya
me Efeso*

*Ra Apolo bi mambá rá
noya Ajua nuni Efeso*

²⁴ Nú'ʉ ya pa'ʉ bi zōnga Efeso 'nara xodyo mrá thuhu ra Apolo mrá mengu ja ra hnini Alejandría. Xi mi pādi da ña xá hñó, ne mi pādi xá hñó gatho nú'ʉ māngá ra Ndaxjua T'ofo.

²⁵ Nu'á xqui t'utuabi rá noya ra Zidada Jesu desde bi gamfri'á, ne xi mrá ehya mi udi xá hñó de nú'á mi pādi de ra Zidada Jesu, masque hōnse mi pādi de rá sistehe ra Xuua.

²⁶ Ne bi mādi bi zofo ya xodyo ja yá nija'ʉ, ne himi tsu. Nepʉ mi 'yøde ra nju Priscila ne ra cu Aquila, bi zixa 'nambʉ pa bi 'ñutuabi ma'na xá hñó de rá noya Ajua.

²⁷ Nepʉ nu'á 'mefa mi ne da ma Acaya, y ya cu de guehni Efeso bi xipabi gue xá hñó da ma. Ne nu'á bi 'yopa 'nara hε'mi pa bi mēmpa ya cu Acaya pa da t'umba ra hoga 'ñehe'á. Ne nu mi zōnga Acaya, nu'á bi mats'i de guehni nú'ʉ xqui gamfribi rá noya Ajua.

²⁸ Ne xi mi ntsanoyaui ya xodyo ja yá thandi gatho ya ja'i. Nu'á mi xipi ngu nú'á māngá ja ra Ndaxjua T'ofo gue ra Jesu go gue'á ra Cristo nú'á to'o bá pehna Ajua pa da nda, ne go gue'á nú'á mi tø'mi'ʉ.

¹ Nura cu Apolo mi 'bʉhni Corinto, ha nura cu Pablo mbi 'yo ra 'ñu pa mri ma Efeso, bi 'ranga ja 'raya t'øhø xi myá mboza, ne de gue'á bi zōnga Efeso habʉ mi 'bʉi 'raya gamfri.

² Nepʉ nu'á bi 'yambabi'ʉ ne bi 'ñembabi:

—¿Ha gue gá hñaqñhʉ ra Macea Ndahí nubyá gá camfríhʉ rá noya Ajua?

Nu'á bi dādi ne bi 'ñena:

—Hina, nixi stá øhe ua 'bʉ ra Macea Ndahí.

³ Hangue nura cu Pablo bi 'yambabi ne bi 'ñembabi:

—¿Te ma sistehe xcá hñaqñhʉ 'bʉ?

Ne nu'á bi dādi ne bi 'ñena:

—Rá sistehe ra Xuua.

⁴ Ra cu Pablo bi 'ñembabi'ʉ:

—Nura Xuua mi xi'tsa ya ja'i ngue'á gue'á ngu 'nara seña gue nuya ja'i'ʉ ya xqui ñobri de yá ts'oqui. Pe bi xipabi'ʉ nehe gue mahyoní da gamfri nú'á mi ma da zøhø 'mefa de gue'á, go gue'á ra Jesu nú'á to'o ra Cristo nú'á bá pehna Ajua pa da nda.

⁵ Ha nu mi 'yøde njabʉ bi nxistehe'ʉ de rá thuhu ra Zidada Jesu.

⁶ Nepʉ ra cu Pablo bi hñuxa yá 'ye ja gatho ya gamfri pa bi hñaqñga ra Macea Ndahí. Y nura ora'á bi ña'ʉ 'rama'na'ño ya hñaqui ne bi mañ'ʉ ngu nú'á xqui xipabi Ajua da ma.

7 Ngu mi 'rət'amayoho por gatho nú'ʉ xqui hñ̄anga ra Maca Ndāhi.

8 Ngu hñ̄u nzānq̄a ra cu Pablo bi ma ja yá nija ya xodyo habʉ mbi māmba rá noya Ajuā co ndunthi ra ts'edi. Nu'ā mi ntsanoyaui ya ja'i ne mi ət'a 'nara ts'edi pa da gamfri'ʉ nú'a mi xipabi hanja go ri manda Ajuā.

9 Pe 'ra de gue'ʉ xi xmá me yá coraso hangue himbi ne bi gamfri, hñ̄nse mi tsanba rá noya Ajuā ja yá thandi ya ja'i. Hangue nura cu Pablo bi 'uegue de gue'ʉ, ne bi zixa nú'ʉ xqui gamfri ja 'nara scuela, ne nura xah-nate mi 'buhni rá thuhu ra Tiranno. Y ja guehni ra cu Pablo mbi māmba rá noya Ajuā hyastho.

10 Njabʉ bi 'yøt'a yo njeya pa bi 'yødebi rá noya ra Zidada Jesu gatho nú'ʉ mi 'bʉ ja ra hai Asia, ya xodyo ne nú'ʉ himyá xodyo.

11 Y Ajuā bi umba ra ts'edi ra cu Pablo pa bi 'yøt'a ya danga nt'udi,

12 asta mi tha'tsua yá nthu'tañaxu ne ma'ra yá dutu nuya da'thi pa mi thani'ā ne mi yopa tha'tsuabi ya da'thi y nu'ʉ mi ñāni, y nu'ʉ tó'o mi pe'tsa ya ts'ondāhi nu'ʉ mi pøni de gue'ʉ.

13 Pe nu 'raya xodyo myá 'ñete mi 'yo'ʉ mi japa ya ts'ondāhi da bøni de ja ya ja'i, nepʉ nu'ʉ bi beni gue da zapi da 'yenga ya ts'ondāhi de rá thuhu ra Zidada Jesu nehe ngu mi ət'a ra cu Pablo. Ne mi embabi ya ts'ondāhi:

—Dí xi'a'ihe gui pøni de rá thuhu ra Jesu nú'a mānḡa ra Pablo.

14 Guehna bi 'yøt'a nú'ʉ yoto yá t'ʉ ra Seva nú'a 'namrá ndā gá macj̄a gá xodyo.

15 Pe nu mi 'yø'tua njaua 'nara ts'ondāhi, nu'ā bi dādi ne bi 'ñemba nú'ʉ ya 'ñøhø:

—Nuga dí pāca to'o ra Jesu, ne dí pāca to'o ra Pablo, xi nu'ahʉ, ¿to'o'ihʉ?

16 Ha nú'a ra 'ñøhø to'o mi pe'tsa ra ts'ondāhi bi ma bá jʉ nú'ʉ ya 'ñete co rá ts'edi ra ts'ondāhi ne xi bi na'mbi nts'edi. Ha nu'ʉ bi nest'ihī bi bøni de guehni myá thelo ngue'ā bi thāmba gatho yá dutu, ne bi hñ̄axa ndunthi ya nts'eni.

17 Y gatho ya xodyo mi 'buhni Efeso ne nú'ʉ himyá xodyo bi 'yøde'ʉ nú'a xqui nja, nu'bé nu'ʉ xi bi ntsu. Ne ma'na xi mri t'e'tsua rá nsu rá thuhu ra Zidada Jesu.

18 Ne ndunthi de nú'ʉ xqui gamfri mi pa mri njuñani de yá ts'oqui.

19 Y ndunthi ya 'ñete bi hñ̄axa yá t'ofo pa bi tsat'a ja yá thandi ya ja'i, ha nuya libro'ʉ nu mi t'øt'a ra uenda, mri muui ngu made nthebe 'mo ya t'axaboja.

20 Njabʉ ma'na mri ntānḡa rá noya Ajuā co ndunthi ra ts'edi.

21 Nepʉ de gue'a ra cu Pablo bi hñ̄uts'i gue da ma da c'a'tsa ya cu asta ja ra hai Macedonia ne Acaya, nepʉ rí 'ñehe Jerusale, nepʉ de guehni mahyoni rí ma Nroma.

22 Hangue bi mēhna yoho yá mfats'i da 'met'o pa rí ma Macedonia, bi mēhna ra cu Timoteo ne ra cu Erasto. Ha nura cu Pablo bi gohnitho ma'ra ya pa de guehni ja ra hai Asia.

Ya me Efeso bi ñants'i'ñ

23 Nú'ñ ya pa'ñ bi ñants'a gatho ya me Efeso ngue'ñ bi zōnini rá noya Ajua.

24 Mi 'bəhni 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Demetrio. Nura 'befi mi padi'ñ mi pøe ya boja dega t'axi. Ne mi 'bñ yá mfats'i mi hoca ya c'oi de 'nara zināñá rá thuhu Diana pa mi papa ya ja'i. Y xi mi tāñá ndunthi ra boja.

25 Nepu 'nara pa ra Demetrio bi munts'a gatho nú'ñ yá mfats'i ne ma'ra nú'ñ to'o mi hoca ya c'oi nehe, ne bi 'ñembabi:

—Nu'ahá guí padihá gue co nuna 'befina stá tāñá ndunthi ra boja, ne hinte stá 'bəhñ.

26 Pe ngu xcá 'yøhñ ne xcá hyanthá gue nura Pablo ri 'yo ne ma gue nú'ñ ya zidada nthoqui, hingyá zidada. Y njabu xa hñacua ndunthi ya ja'i gue hinda nsunda ya zidada, hingue hñseua Efeso, nehe maxøgue gatho ma haihá Asia.

27 Nuna guehna ma'na xá nts'obyana, ha go guehna ma 'befihu dí hanthmahñá. Nubyá da ne ma ga 'bədiñá zai, asta ne ra nija de ma zināñá Diana nú'ñ xi rá nsunda, ma da 'medi nú'ñ ra nsu pe'tsi. Ha ne gue numa zināñá Diana ri nsunda gatho ya ja'i de guecua ja ma

haihá Asia ne gatho maxøgue ra ximhai.

28 Nu mi 'yøde njabu gatho nuyá mfats'i ne gatho nú'ñ ma'ra to'o mi hoca ya c'oi xi bi bø yá cue'ñ, ne mi mafi mi ena:

—jXi rá nsunda ma zināñá Diana!

29 Ne bi nja ngu ra mpumfri gatho ja ra hnini, ne bri mihi ra cu Gayo ne ra cu Aristarco myá me Macedonia nú'ñ xqui 'ñoui ra cu Pablo. Ne bri jut'i ne bri ts'its'i asta habu mi øt'a yá hmunts'i.

30 Ha nura cu Pablo mi ne xa yut'ini pa xa zofo ya ja'i, pe nuya gamfri himbi hyopi bi yut'i.

31 Nehe 'raya ndá de Asia nú'ñ mi ntsixui ra cu Pablo, bi mëmpa ra noya gue hinda yut'a de guehni.

32 Nura ora'ñ xi mbi ja 'nara hmahni ja yá hmunts'i'ñ, 'rama'na'ñ mi mañ'ñ, ngue'ñ gatho xi xqui mpumfri, ne xi ndunthi de gue'ñ nixi mi padi hanja xqui munts'i.

33 Pe nu 'ra de gue'ñ bi xipabi ra Jandro hanja xqui munts'i. Nuya xodyo xqui umba ya nt'ent'i ra Jandro pa da 'mai da ña ja yá thandi ya ja'i. Nepu nu'ñ bi 'ñutua ra seña ya ja'i co rá 'yø pa da go'ta yá ne. Nu'ñ mi ne da ñanga yá mixodyoui nú'ñ xcri ju.

34 Pe nu mi badi ya ja'i gue mrá xodyo'ñ, nu'ñ bi mafi nts'edi ngu yo ora, ne mi ena:

—jXi rá nsunda ma zināñá Diana!

³⁵ Nepu 'nara nda de ra hnini bi go'tua yá ne ya ja'i ne bi 'ñembi:

—Nú'ahu gyá menguhua Efeso, haburaza xa fadi gue nuua ja ma hninihu xi drí suphu rá nija ma zinanahu Diana nú'q xá nsunda, y drí suphu rá c'o*oi* nú'q bá cai de mahets'i bá pehna ma zidadahu ra Jupite.

³⁶ Guí pahu gue xa fadi haburaza, oguí tu ri maihu, ne ote guí ðothu 'bu hinxcá beñhu xá hñó 'met'o nú'q guí ne gui ðothu.

³⁷ Nuyu ya 'ñøhø xcuá tsihu hinte xa 'yøl't'ahu, ha nixi xa ñama'ñu de ma zinanahu drí nsundahu.

³⁸ Y nura Demetrio ne nú'u ma'ra to hoca ya c'o*oi*, 'bu ja te da ñapabi, dá ñapabi ja ra ts'utbi, ne dá nhyanthu qui ja ra nzaya.

³⁹ Nu'bu ja ma'na te gui mañhu, da za gui maha ja ra ts'utbi gui mañhu ja ma hmunts'ihu ngu manga ra ley.

⁴⁰ Ngue'q pa guecju xá nts'uni. Da za da hñapcahu da t'ena gue xi dyá necatuhniu por nuna ra ñnts'i stá ðthabya, ne hindí pahu te ga thadihu nu sta t'angahu.

⁴¹ Nepu mi manga njaua ra nda, bi 'ñehui ya ja'i ne bi ua ra hmunts'i.

20

Ra apostol Pablo bi 'ñojara hai Macedonia ne Grecia

¹ Ha nu mi uadi nú'q ra danga ñnts'i xqui nja, ra cu Pablo bi zohna gatho ya cu pa

bi umba 'nara ts'ofo. Nepu bi 'ñehui gatho co 'nara nthufi ne bi böni de guehni bi gu ra 'ñu bi ma pa ja ra hai Macedonia.

² Ne bi yopa zøni habu gatho mi 'bu ya cu pa bi nupa yá mfeni, nepu bi ma pa Grecia.

³ Y nuni ja bi 'mahni hñu nzana. Ne 'mefa ya mi ma da gu ra motsa pa da 'raxa ja ra ndehe pa dí ma Siria, pe bi 'yøde gue ya xodyo xqui go 'nara cohi pa da 'yøtua ra nts'o'mui, hangue nu'q bi beni gue ma'na xá hñó da yopa 'ranga Macedonia.

⁴ Ne bi meui ra cu Sopate mrá me Berea, ne ra cu Aristarco ne ra cu Segundo nú'u myá me Tesalonica, ne nura cu Gayo mrá me Derbe, ne nura cu Tiquico ne ra cu Trofimo myá me Asia, ne ra cu Timoteo. Mri 'ñoui ra cu Pablo bi zønga Macedonia habu ndí 'buiga nuga drá Luca.

⁵ Nú'u ya cu'u bi 'met'o pa ja ra hnini Ntroa ne ja bá tøbgaheni.

⁶ Nuje asta mi ua ra ngo de ra nts'ithuhme nsi rá nzoi, dá pøñhe de guehni Filipo, dá juhe ra motsa pa dá 'yohe ja ra ndehe cut'a ma pa pa dá tsøñhe Ntroa, ne ja dá ntheheni nú'u ya cu xqui 'met'o, nepu ja dá 'buheni yoto ma pa.

Ra apostol Pablo bi zofo ya gamfri nuni ja ra hnini Ntroa

⁷ Y nú'q ndomingo bi hmunts'a gatho ya gamfri pa da zi ra Maça Nt'oxi. Y ra cu Pablo bi zofo'u de rá

noya Ajuā asta made ra xuui, ngue'ā mi ma da bøni'ā rá hyax'ā 'bestho.

⁸ Y nu habu xqui munts'i'ā mrá tøngu y ja mi zøni ndunthi ya ñot'i.

⁹ Nepu 'nara zi ts'unt'ā mrá thuhu Eutico mi huhni ja 'nara ventana, xqui do'ma ra t'ahā ngue'ā ra cu Pablo xi bi ñā ndunthi ya ora. Ne nu mi 'ñāha bi dagui desde rá hñu ra tøngu asta nja'ti. Y nu mri juts'i 'ñena ya xqui du.

¹⁰ Nu'bá ra cu Pablo bi gai ne bi 'yots'i ne bi hyafí nú'ā ra zi ts'unt'ā. Ne bi 'ñembabi ya cu:

—Oguí tsuhu, hinxu du, tetho.

¹¹ Nepu nura cu Pablo bi yopa bøxa ma'ná'qui habu xqui munts'i'ā. Ne bi hyeca ra thuhme pa bi zi'ā ra Maca Nt'oxi, ne bi sigui bi ñáui ya cu asta mi hyats'i, nepu bi ma.

¹² Y nu mi ts'ixa nú'ā ra zi ts'unt'ā ya mi te xá hñó, ne gatho ya cu bi hñu yá mui ne bi johya.

Ra apostol Pablo bi made guehni Ntroa pa rí zønga Mileto

¹³ Nepu dá ncohe ga juhe ra motsa pa ga 'bøt'ohe grá mahe ja ra hnini Asón pa ja grá nthéheni ra cu Pablo ngu nú'ā stí mañhe, ngue'ā nu'ā bi beni da ma 'ñoua.

¹⁴ Nepu de guehni Asón dá nthéhe, nepu nu'ā bi gø ra motsa habu ndí ohe pa dá mahe mahyegui ja ra hnini Mitilene.

¹⁵ Ne de guehni rá hyax'ā dá pøñhe pa dá tsøñhe gueta

ja ra hnini Quío. Y rá yopa dá tsøñhe ja 'nara dønga hnini rá thuhu Samo nú'ā ja ja rá hyo ra ndehe. Nepu ma dá coheni ja ra hnini Trogilio. Ne rá hñupa dá tsøñhe asta ja ra hnini Mileto.

¹⁶ Ra cu Pablo himbi hyodi ja ra hnini Efeso ngue'ā himbi ne bi 'mø ndunthi ya pa ja ra hai Asia. Nu'á bi døma nxøni pa da zøni 'nitho ja ra hnini Jerusale, pa sta dat'a ra ngo Pentecoste ya di 'bøhni'ā 'bø da za.

Ra apostol Pablo bi zofo ya nda de ra nijä nuni Efeso

¹⁷ Ne de ya mi 'bøhni Mileto ra cu Pablo bi mëmpa ra noya ya nda de ra nijä de guehni Efeso gue mi tø'mi nuni Mileto.

¹⁸ Ne nu'á bá ehe habu mi 'bø ra cu Pablo, y nu'ā bi 'ñembabi'ā:

—Nu'ahu guí pøhø xá hñó tengu ma 'møi con gue'ahu desde dá tsøhø de guecua ja ra hai Asia.

¹⁹ Stá pøpabi ma zi Hmuhu con gatho ra hñøjali, ne ndunthi ya 'møi'qui xa du ma møi asta stá nzoni co nú'ā ya nts'o'møi xa 'yøtca ya xodyo asta mi ne da hyogagui'ā.

²⁰ Masqué, pe nuga hindá tsaya dá xi'ahu nú'ā ra hñó mri 'ñep'ahu. Ne xi dá u't'a'ihu ja ri hmunts'iha ne ja ri nguha.

²¹ Ne dá zo'a'iha nú'ahu gyá xodyohu ne nú'ahu hingyá xodyohu pa gui ñobrihu de ri ts'oquihu ja rá thandi Ajuā, ne gui camfrihu ma zi Hmuhu ra Jesucristo.

²² Nubyá ra Macea Ndahi tsixcogui grá ma Jerusale, pe nixi dí padi te ma grá thogui de guehni.

²³ Hønse dí padi gue ja gatho nuya hnini habu drá ma, xicogui ra Macea Ndahi gue bí tøbgagui ya fadi ne ndunthi ya ts'othogui.

²⁴ Pe ni 'na de guehya hingui picogui, nixi tu ma mäi, nixi ma te hindí tsu ga 'bedi ngue'a hinte di muui, qué go ga juata ra 'befi xa 'racagui ma zi Hmu ra Jesu, y nura 'befi'a gue'a ga mänga ra hoga noya de rá danga hmåte Ajuá.

²⁵ Ha nubyá dí padi xá hñö gue nú'ahu stá xi'ahu hanja ri manda Ajuá, ya hingui ma gui yopa hyandgahu ma'na'qui.

²⁶ Nubyá dí ne ga xi'ahu gue nugya ya hinte dí thädi de gue'ahu.

²⁷ Ngue'a nugya ya stá xi'ahu gatho nú'a xa 'ñutcogui Ajuá de nú'a beni'a, ne hinte stá cõn'ahu.

²⁸ Hangue nu'a dí xi'ahubya, nsusehu, ne suhu gatho nú'u ya gamfri xa 'yent'a'ihu ja ri 'yehu ra Macea Ndahi nú'a xa hñux'ahu pa gui suphu rá nija ra Zidada nú'a xa dai co rá macea ji.

²⁹ Nuga dí padi xá hñö gue de xcrá ma de guecua ma da 'ñepu 'raya ts'oja'i nú'u to'o da ne da huata gatho ya gamfri de ra nija, nja ngu'nara miñ'o hinda pumba ni 'nara dëti.

³⁰ Ne ma da 'mepu 'ra de gue'asehu ma da xi'ahu ya

nt'udi nú'u hingo majuani pa da 'ueca ya gamfri da zits'i.

³¹ Hangue xi da nsuhu, ne beñhu gue nugya stá zo'ahu hñu njeya ma pa ra xuui, ne asta stá zont'a'ihu cada 'na de gue'ahu.

³² Nubyá zi cuhu, ra Zidada da max'ahu, ne da te't'a ri jamfrihu co rá macea noya'a, ne da 'ra'ahu gatho nú'a xa ña'tuabi da umbi gatho nú'u to'o yá meti'a.

³³ Nuga hinto stá apa ra boja pa guecsehe, nixi hinto stá api te ga he.

³⁴ Ngue'a nugya ngu xcá pasehu stá mpefi co ma 'ye pa stá tsudi nú'a dí honi pa gueque ne pa nú'u ndrí 'ño'be.

³⁵ Nzantho stá u't'ahu gui 'yøtha ngu stá øt'e, gui mpehu pa gui faxhu nú'u to'o othobi, ne gui bembabihu nú'a bi mänga ra Zidada Jesu ne bi 'ñena: "Ma'na njapi nú'a to'o ri uni que nú'a to'o haní."

³⁶ Nepu mi uadi bi mänga njabu ra cu Pablo, bi ndandiñahmu gatho ya cu, ne bi 'yapabi Ajuá mahyegui.

³⁷ Nepu gatho ya cu bi nzoni ne bi hyifi ra cu Pablo ne bi zu'tsua rá hmi,

³⁸ ngue'a xi mi tu yá mai co nú'u ya noya xqui mañi'a gue ya himi ma da yopa hyandi ma'na'qui. Nepu bi ma bá eni'u ja ra motsa pa bi nets'i ne bi ma.

21

*Bi ma Jerusale ra apostol
Pablo*

¹ Dá 'ueguehe de ya cu dá mahe co ra motsa manjuantho asta ja 'nara zi xeca hai rá thuhu Cos bí o made-tho ra ndehe. Nepu rá hyax'a dá thohe ja ma'na ra hai rá thuhu Roda bí o madetho ra ndehe nehe. Ne de guehni dí mahe ja 'nara hnini rá thuhu Patara bí ja ja rá hyo ra ndehe.

² Nepu de guehni Patara dá tsuhe 'nara motsa mri ma pa Finicia dá mahe con gue'a.

³ Ha nu de ndí pahe ja ra ndehe dá hanthe ra hai Chipre mi ja lado ngahá, ne dá siguihe asta dá tsøñhe Siria, ngue'a nú'a ra motsa ndrí 'ñohe mi ma da zogui nú'a mri ndude ja ra hnini Tiro nú'a bí ja ja rá hyo ra ndehe, ja dá caheni.

⁴ Ne ma dá tsuheni ya gamfri, ne dá 'buheni yoto ma pa con gue'a. Ha nu'á bi xipa ra cu Pablo gue hinda ma pa Jerusale ngue'a ra Måca Ndåhi xqui xipi'a te ma da thoguini.

⁵ Pe nu mi uadi nú'a yoto ma pa, dá mahe con gatho ya gamfri, ya 'bëhñä ne ya båtsi, dá pøñhe de ra hnini pa bi nexcahe ja ra motsa, ne dá ndandiñahmuhe gatho ja ra ñanthe pa dá apabihe Ajuå.

⁶ Nepu dá edihe ya cu dá nhyufihe 'na ngu 'na, ne dá pøxhe ja ra motsa dá mahe. Ha nu'á bi menga ja yá ngu.

⁷ De guehni Tiro dí mahe ja ra hnini Tolemaida. Ja dá zenguaheni ya cu, y dá 'buheni 'na pa con gue'a.

⁸ Nepu rá hyax'a dá thohe

pa dí mahe ja ra hnini Cesarea. Y ja mi 'buhni ra cu Lipe nú'a mi mambá rá noya Ajuå ne mi 'na de gue nú'a yoto ya ndå de ra nija, hangue ja dá ma dá oxheni ja rá ngu.

⁹ Nú'a ra cu Lipe mi pe'tsa goho yá t'ixu, y nu'á hinxqui nthati, y mi ñä co rá ts'edi ra Måca Ndåhi.

¹⁰ Ne dá 'buheni 'raya pa, ne bi zøhø 'nará 'mehni Ajuå mrá thuhu ra Agabo xqui 'ñehe de Judea.

¹¹ Bá ehe pa e da c'ascahe, ne bi hñambla rá ngat'i ra cu Pablo, nepu con gue'a bi du'tase yá ua ne yá 'ye, ne bi 'ñena njaua:

—Rá Måca Ndåhi Ajuå ena gue ya xodyo de guehni Jerusale ma da du'ta njaua nú'a to'o rá meti nuna ngat'ina, ne da 'yent'ua ja yá 'ye ya ja'i nú'a hingyá xodyo.

¹² Nu ndá øhe njabu nuje ne ya cu de guehni Cesarea dá bantebihe ra cu Pablo gue hinda ma Jerusale.

¹³ Nepu nura cu Pablo bi dadi ne bi 'ñena:

—¿Pa te guí zoñhu? Hønsé guí jacju da du ma mæi nehe. Nuga ya dí 'bæi pa da thogagui de guehni Jerusale po rá thuhu ma zi Hmu Jesu, y hingue hønsé pa dra thu'tcagui.

¹⁴ Pe himbi za dá hacuahe ra cu Pablo pa da ma de guehni, ne ya hinte dá mæñhe, hønsé dá embabihe:

—Nu'bá dá t'ot'a ngu nú'a rá paha ma zi Hmuha.

¹⁵ Ne de gue'qá dá hñocje dá mahe pa Jerusale.

¹⁶ Ne bi dengahe 'raya cu de guehni Cesarea, y 'na de gue'qá mrá thuhu ra Nasó mrá me Chipre, ya mi pe'tsa ndunthi ya jeyá xqui gamfri ra Zidada Jesu. Y mi ja rá ngu nuni Jerusale hangue bi zixcahe pa duá 'buheni con gue'qá.

Ra apostol Pablo bi c'qatsa ra apostol Cobo

¹⁷ Y nu ndá tsøñhe Jerusale ya cu de guehni bi 'racje 'nara hoga 'ñehe.

¹⁸ Ha nurá hyax'qá ra cu Pablo bi ma con guecje pa dá c'qatshe ra cu Cobo, ne ja mi 'buhni gatho ma'ra ya danga cu de ra nija.

¹⁹ Nura cu Pablo bi zengua'qá, ne bi metuabi gatho nú'qá xqui 'yøt'e co rá ts'edi Ajuá pa bi gamfri nú'qá ya ja'i hingyá xodyo.

²⁰ Y nu mi 'yøde njabu'qá, bi xøcambeni Ajuá, ne bi 'ñemba ra cu Pablo:

—Nde'bú zi cu, pe ya guí padi gue ya 'motho de ma mixodyohu ya xa gamfri ra Zidada Jesu, pe nu'qá ma gue mahyoni da t'øt'e ngu nú'qá mangá rá ley ra Moise.

²¹ Ne xa sipabi'qá gue nú'i guí utuabi nú'qá ma'ra ma mixodyohu bí 'bu ja ma'ra ya hai gue hinda 'yøt'a ngu nú'qá mangá rá ley ra Moise. Nehe nu'qá ena gue xcá xipabi'qá gue hinda hñu'tsua nú'qá ra seña yá båtsi, ne hinda 'yøt'a ngu nú'qá ma nzaihu.

²² Xibya, ¿te ga øthu? Ngue'qá nu sta bådi ya ja'i

gue guí 'bucua ma da munts'i gatho'qá.

²³ Hangue ma'na xá hño 'yøt'a núna ma ga xi'ahe: De guecjua 'bucua goho ya cu mahyoni da 'yøt'a 'nara hñu'ti bi ñaq'tuabi Ajuá.

²⁴ Tsits'i rí me ua nxäqui con guehyu ngu yá nzai ma mixodyohu, ne ju'tuabi yá gasto. Nepu nu'qá da za da 'ñaxi. Y njabu hqá, da bådi gatho ma mixodyohu gue hinga majuani nú'qá xa sipabi'qá gue go xcá manda njabu. Y njabu da bådi'qá gue nel'i guí øt'e ngu nú'qá mangá rá ley ra Moise.

²⁵ Pe nú'qá ya gamfri hingyá xodyo, ya stá opabihe gue hinga mahyoni da 'yøt'e ngu ma nzaihu, hønsé gue nu'qá mahyoni da 'yøt'e, hinda zi ra ngø nú'qá xa hñu'tua ya c'oi, nixi yá ji ya mbo'oni, nixi nú'qá ya mbo'oni xa hmi'tua yá 'yøga hinxá 'bømba yá ji, ne ni 'na de gue'qá hinda hñuxui 'nara 'bøhñu'qá nú'qá hingue xi rá 'bøhñu'qá.

Bri jü nts'ahni ra apostol Pablo ja ra ndanija

²⁶ Nu'bá rá hyax'qá ra cu Pablo bi zixa nú'qá goho ya cu pa dua nxäca mahyegui con gue'qá ngu yá nzai ya xodyo. Ne 'mefa bi yøt'a ja ra ndanija pa bi unga nt'øde ha'mu da ua yá pa de ra nsäqui, ne ha'mu da dat'a ra pa da unga yá hñu'ti nú'qá ya cu'qá.

²⁷ Pe ya mi ma da uadi nú'qá yoto ma pa de ra nsäqui, 'raya xodyo me Asia bi hyanda ra cu Pablo gue mi o mbo ra

ndanija. Nepu nu'á bi 'yá'ta ya ja'i pa bi japi bi ñunts'i, nepu bi gu ra cu Pablo.

²⁸ Ne nu'á xi mi mafi mi ena:

—¡Nú'ahú gyá me Israelhú, faxcaheua! Nuna guehna ra 'ñóhó 'yo haburaza ú'ta ya ja'i da ñama'ñú de ma hninihú ne de ma leyhú ne de ma nijahú. Ha nubyá xa cu'ta 'raya me Grecia ja ma nijahú, nuyú hindi 'ñepi da yut'i, y hónsé ri ts'onga ma macea nijahú.

²⁹ Mi mangá njabú'ú ngue'a xqui hyandi'ú ra cu Pablo ja ra hnini mri 'ñoui ra cu Trofimo ra me Efeso. Ha nu'á mi hu yá mui gue go gue'a xqui zixa ra cu Pablo ja ra nija.

³⁰ Hangue gatho ra hnini bi njuts'i, ne gatho mri nest'ihí'ú haburaza mbrí 'ñehé. Nepu bi gu ra cu Pablo ne bi gut'i pa bi poni de ra nija, ne 'bestho bi jot'a ya gosthi nija.

³¹ Ne nu'á mi 'ramanu pa xa dama hyo. Pe bi 'yóde ra danga nda gó soldado gue gatho ra hnini de Jerusale xqui njuts'i.

³² Hangue nú'á bi munts'a gatho yá soldado ne ma'ra ya nda gó soldado, ne bi ma hnests'ihí pa habu xqui munts'a ya ja'i. Nepu ngu mi hyanda ya ja'i ra danga nda gó soldado bi zóni mi zi yá soldado, ra ora'a ya himbi sigui bi na'mba ra cu Pablo.

³³ Hangue nura danga nda gó soldado bi gu nts'ahni ra cu Pablo ne bi manda dra that'i co yoho ya cadena,

nepu 'mefa bi 'ñani to'o mi gue'a ne te xqui 'yot'e.

³⁴ Nu'bú nuya ja'i xi mi thó ya hmafi ne 'rama'na'ñó mi mañ'ú, hangue njabú himbi za bi badi ra danga nda gó soldado de nú'a xqui nja ngue'a mi mantho'ú. Hangue ma'na xá hñó bi manda da ts'ixa ra cu Pablo asta ja ra cuarte.

³⁵ Ha nu mi zóni ja ra 'rendo de ra cuarte ya soldado bi ndudetho ra cu Pablo ngue'a xi mi ne da na'mbabí ya ja'i.

³⁶ Ngue'a gatho ya ja'i mri 'befa mi mantho mi ena:
—¡Dá tho nura 'ñóhó'á!

Ra apostol Pablo bi ma de rá jamfri

³⁷ Ne de mi ma da ju'ta mbo ra cuarte, ra cu Pablo bi 'ñemba ra danga nda gó soldado:

—¿Ha hingui 'raca nsequi ga ña ts'ú?

Ha nura danga nda gó soldado bi 'ñembabi:

—A, xi güí padi gui ña dega griego.

³⁸ Nu'bú hingo gue'a'i grá me Egipto nú'a to'o bi 'yot'a 'nara tuhni ya pe'tsa ya pa, ne bi zixa ja ra mbonthi nú'u goho 'mo ya 'yot'atuhni.

³⁹ Nepu nura cu Pablo bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Hina. Nugá drá xodyo, drá me Tarso nú'a ra danga hnini de ra hai Cilicia. Ne di bante'ibya gui 'raca nsequi ga zofo nuya ya ja'i 'bahni.

⁴⁰ Nepu nú'a ra danga nda gó soldado bi umba nsequi da ña. Nu'bú ra cu Pablo bi 'mai ja ra 'rendo ne bi 'ñutua ra seña ya ja'i co rá 'yé pa da

go'ta yá ne, ne ya hinto bi ñaq. Ha nura cu Pablo bi ñaq dega ebreo ne bi 'ñembabi'ua:

22

¹ —Nú'ahua ma cu'ihua guí 'bahabu, ne nú'ahua gyá ndahua de ma nijahua, 'yøhua nuna ma ga xi'ahua pa gui pahua te rá 'be nú'a stá øt'e.

² Ha nu mi 'yøde'ua gue ra cu Pablo bi ñaca ebreo ngu'ua, ma'na xi bi go'ta yá ne, y nura cu Pablo bi 'ñena:

³ —Nuga drá xodyo nehe ngu'ahua, ne duá 'bui ja ra hnini Tarso de ra hai Cilicia, pe ja stá te de guecua Jerusale. Ne stá nxadi ja rá hmanda nú'a ra xahnate rá thuhu ra Gamalie. Y nú'á bi 'ñutcogui xá hño te rí bønga rá ley ndu ma dadahu. Nzantho xi stá pepabi Ajuá con gatho ma mui, ngu nú'a guí øthua nehe mapaya.

⁴ Nuga rá mudi ndrí utsa nú'u to'o mi camfri rá noya Ajuá, asta ndí ho nehe. Ne ndí tsixa dega nthu'ti ja ra fadi ya 'ñøhø ne ya 'bøhñá.

⁵ Nura dængä ndägá macja ne numa ndähua de ma nijahua da za da manga núbya gue nú'u bi 'raca nsequi co 'nara he'mi pa dá ha'tsuahmä nú'ua ma mixodyohua de guehni Ndamasco pa da hñet'i'u. Nuga ndrá mahmä pa guehni pa ma ga honga nú'u xqui gamfri rá noya Ajuá pa ga tsi dega nthu'ti nuua Jerusale pa dra castiga.

*Ra apostol Pablo mi pede
de hanja bi gamfri
(Hch. 9:1-19; 26:12-18)*

⁶ Pe de ndí ne ra 'ñu de ya ma ga tsønga Ndamasco ngu mi nde ma pa, ndá thamfri bi gobgatho 'nara ñot'i xqui 'ñe de mahets'i y asta mri huexqui nts'edi.

⁷ Nepua nuga dá tagui ne dá ø 'nara noya mi engagui: "Saulo, Saulo, ¿hanja guí hongui pa gui 'yøtca ra nts'o'mui?"

⁸ Nepua nuga dá ambabi njaua: "¿To'o'i, zi Hmu?" Nepua bi 'ñengagui: "Nuga go gueque drá Jesu drá me Nasare. Ha nu'i guí hongui pa gui 'yøtcogui ra nts'o'mui ngue'ua guí honi pa gui 'yø'tua ra nts'o'mui nú'u to'o xa gamfrigui", bi 'ñengagui.

⁹ Nehe nú'u ndrí 'ñø'be bi hyanda nú'a ra ñot'i nehe, ne xi bi ntsu. Pe nu'ú himbi 'yøde nú'a ra noya bi zocagui.

¹⁰ Ha nuga dá ambi nú'a to'o bi zoqui ne dá embabi: "Ma zi Hmu'i, ¿te mahyoni ga øt'ebya?" Ha nu'á bi 'ñengagui: "Bai ne sigui ri 'ñu pa grí ma Ndamasco. Ne ja guehni ma da si'ani gatho nú'a mahyoni guí 'yøt'e."

¹¹ Y co nú'a ra ñot'i'a bi jaqui dá ngoda 'bestho. Nepua nú'u ndrí 'ñø'be go gue'ua bi guncagui pa bi za dá tsønga Ndamasco.

¹² Ne de guehni ja mi 'bøhni 'nara 'ñøhø rá thuhu ra Ananía, ne xi mi øt'a gatho nú'a manga ra ley, ne gatho nú'u ma mixodyohua mbi 'bøhni Ndamasco mi ñaq xá hño de gue'ua.

¹³ Y nu'á bi ma bá c'ascagui, ne mi zøni bi 'ñengagui njaua:

"Zi cu Saulo, hñ̄anga ri thandi ma'na'qui." Ne 'bestho ra ora'a bi za dá handa ra Ananía mi 'bahni.

¹⁴ Nepu nu'á bi 'ñengagui: "Ajuá nú'á mi xøcambeni ndu ma dadahá go gue'a xqui huahn'a'i desde ra mèdi pa gui pátua rá paha'a, ne pa gui hyandua rá T'u'á nú'á to'o hingui tu ni 'nara ts'oqui, ne pa gui 'yøtua rá noya'a nu sta zo'a'i.

¹⁵ Ngue'a go nu'i ma gui damajuáni ja gatho ya ja'i haburaza de nú'á xcá hyandi ne xcá 'yøde.

¹⁶ Xibya, ¿te rá 'be guí tø'mi? Nxøni maha gui nxistehe, ne 'yapabi ra Zidada da pun'a ri ts'oqui."

Ra apostol Pablo bi ma hanja xqui 'behna da zofo ya ja'i hingyá xodyo

¹⁷ Nepu dá penga pa Jerusale ne dá cøt'a ja ra ndanija pa dá apabi Ajuá, ne ja dá handini 'nara nt'udi ngu dega t'i.

¹⁸ Dá handa ra Zidada, ne bi 'ñengagui: "Nxøni dama pøni de guecua Jerusale, ngue'a nuya ja'i de guecua hinda ma da gamfri'i nú'á ma gui damajuáni de gueque."

¹⁹ Hangue nuga dá embabi: "Ma zi Hmu'i, nu'á pødi xá hñ̄o gue nuga ndí cøt'a mbo ja gatho ya nijá, ne ndí tsixa fadi nú'á to'o mi camfri'i ne ndí tsøhni, ne ndí na'mbabí.

²⁰ Ne nu mi mfanga rá ji ri hogá mëfi ra cu Teba nú'á mi damajuáni de gue'e, nequi ndí 'buhni nehe, ne xi dá ho nú'á bi t'ø'tuabi'a. Ne go ndí

supabi yá dutu nû'á ya hyote."

²¹ Pe nura Zidada bi 'ñengagui: "Grí ma, ngue'a ma ga pøn'a asta habu bí 'bu nû'á hingyá xodyo pa gui zofo'á."

Ra apostol Pablo mi o ja yá 'ye ra dønga nda gá soldado

²² Hønse gue'á ya noya bi za bi manga ra cu Pablo, ngue'a ra ora'a bi mèdi bi mafi gatho ya ja'i ne mi ena njaua:

—¡Nuni dí 'ñepi da tho ngue'a ya hindi 'ñepi da nte!

²³ Ha nuya ja'i mi mantho himi ne da go'ta yá ne asta mi pants'a yá dutu ne mi føta ya hai co yá cue.

²⁴ Nepu nura dønga nda gá soldado bi manda da jot'a ra cu Pablo ja ra cuarte, ne bi manda dra fet'i pa da mähma te ma ts'oqui xqui 'yøt'e, pa njabu da bødi hanja mi pø yá cue ya ja'i con gue'a.

²⁵ Pe nu mri that'a ra cu Pablo pa dra fet'i, nu'bú bi 'ñembabi 'nara nda gá soldado mi 'bahni:

—¿Ha gue xá hñ̄o gui fetha 'nara 'ñøhø me Nroma nixi hinxcá pahá 'met'o ua xi xa 'yøt'a 'nara ts'oqui ua hina?

²⁶ Ha nu mi 'yøde njabu ra nda gá soldado, bi ma bá xipa ra dønga nda gá soldado ne bi 'ñembabi:

—Jamasu nû'á ma gui 'yø'tua nû'á ra 'ñøhø, ngue'a nû'á ra me Nroma.

²⁷ Nepu ra dønga nda gá soldado bi ma bá tsødi ra cu Pablo ne bi 'yambabi:

—¿Ha gue xi majuani grá me Nroma?

Ra cu Pablo bi dødi ne bi 'ñena:

—Hahá, majuāni.

²⁸ Nu'bú nura dāngā ndā gá soldado bi 'ñembabi njaua:

—Conque nuga xi dá jut'a ndunthi ra bojá pa bi za dá me Nroma.

Ha nura cu Pablo bi 'ñembabi:

—Pe nuga drá mengu desde dá 'bui.

²⁹ Ne nu mi 'yode njabu nū' to'o mi ma xa methmá ra cu Pablo, nū'u 'bestho bi 'uegue de gue'a. Ne ra dāngā ndā gá soldado mi bādi gue xi majuāni mrá me Nroma, bi ntsu ngue'a xqui manda dra that'i.

Ra apostol Pablo mi ña ja yá thandi ya hmunts'a ndā gá xodyo

³⁰ Nepu rá hyax'a ra dāngā ndā gá soldado bi 'yot'e pa da nja ra nthanthya pa da bādi hanja xqui ñapabi ya xodyo ra cu Pablo. Hangue bi manda da thācua ya cadena nū'u mi that'a ra cu Pablo ne bi zohna gatho ya ndā gá macja ne gatho ya ndā gá xodyo pa da munts'i. Nepu bri pønga ra cu Pablo ne bi 'ba'ma ja yá thandi'u.

23

¹ Nu'bú ra cu Pablo bi hyanda gatho ya ndā gá xodyo xqui munts'ini ne bi 'ñembabi:

—Ma cu'ihu, nuga nzantho stá 'bui xá hño ja rá thandi Ajuá co ma mfeni xá nt'axi asta mapaya.

² Nu'bú ra Ananía nū'a mrá dāngā ndā gá macja bi 'bepabi nū'u mi 'bahni guetbu ra cu Pablo da mē'tua rá ne.

³ Nu'bú nura cu Pablo bi 'ñemba ra dāngā ndā gá macja:

—¡Ajuá ma da 'ra'a ri nju'ti, nu'i 'nagrá yohmi! Pa gue'a güí hupu güi 'yangagui te stá øt'e ngu māngā ra ley. Nu'bú, ¿hanja hinguí øt'e ngu māngā ra ley, gue hōnsé go grí manda da hnabaggui?

⁴ Ha nu ma'ra ya ja'i mi 'bahni bi 'ñembabi:

—¿Ha gue njabu güi thātuabi rá dāngā macja Ajuá?

⁵ Nu'bú nura cu Pablo bi 'ñembabi'u:

—Ma cu'ihu, nuga hinduí pahmáhá ua go guehni ra dāngā ndā gá macja. Stá pahmá hinstá mā njabu, ngue'a māngā ja ra Maça T'ofó njaua: "Oxqui ñama'nú de ni'nari ndā de ja ri hnini."

⁶ Nepu ra cu Pablo bi bādi gue 'ra de gue'u myá saduceo, ha nu ma'ra myá fariseo. Hangue bi 'ñenga nts'edi:

—Ma cu'ihu, nuga nequi drá fariseo ne drá t'u de ya fariseo. Hangue nubyá xuá ts'igagui pa guecua hōnsé ngue'a dí camfri gue ma da yopa nte nū'u xa du.

⁷ Nu de mi māngā njabu ra cu Pablo, ya fariseo ne ya saduceo bi mudi bi ntsanoya'u, ne bi hyegue 'ra 'nambu.

⁸ Ngue'a nuya saduceo ena gue nū'u xa du ya hinda ma da yopa nte, ne ena gue hinguí 'bu ya enxe, nixi ya ndahi. Pe nuya fariseo hā, camfri gue ma da yopa nte nū'u xa du, ne camfri gue 'bui ya enxe ne camfri gue 'bu ya ndahi.

9 Nepu xi bi mu ra mahni'u. Y nura ora'q bi 'mai 'raya xahnate de ra ley nú'u myá fariseo ne bi 'ñena:

—Nuna ra 'ñøhø hinte ma ts'oqui dí tsətuahu. Xí'bu xa zofo 'nara ndahí o 'nara enxe, hingui tsa gá no'tuahu rá ts'edi Ajua.

10 Ha nu'u co yá cue xi mri mantho, hangue ra danga ndaq gá soldado xi bi ntsu ngue'q mi hu rá mai gue nú'u ma xa hyo ra cu Pablo. Hangue bi manda dua ts'i ya soldado pa da zica ra cu Pablo de ja yá 'ye ya xodyo, ne bi yopa zixa ja ra cuarte.

11 Y nu mi nxuui ra Zidada bi zofo ra cu Pablo ne bi 'ñembabi:

—Pablo, oxqui ntsu, ngue'q ngu xcá damajuquani de gueque nuua Jerusale, njabu ma grí damajuquani de gueque nuni Nroma nehe.

*Yá ncontra ra apostol
Pablo bi 'yøt'a 'nara cohi'u pa
da hyohma'q*

12 Ha nurá hyax'q 'raya xodyo bi go 'nara cohi pa da hyohma'q ra cu Pablo. Bi hñuts'i gue hinda ñuni nixi da ntsithe asta hinda 'yøt'e nú'u a xqui 'ye'mbabi'u.

13 Mi thogui ñote ya 'ñøhø nú'u to'o xqui mettsa nú'q ra cohi'q.

14 'Met'o bi ma bá c'a'tsa ya ndaq gá macja ne yá ndaxjua ndaq ya xodyo, ne bi 'ñembabi'u:

—Nuje stá cohe 'nara cohi xá nts'uni gue hinte ma ga tsuhe asta hinga hohe ra Pablo.

15 Ha nubyá nu'ahu ne ma'ra ya ndaq de ma hmunts'a ndahu 'yaphu ra danga ndaq gá soldado gue rixudi dua tsin'ahu'q ja ri thandihu. Gui 'ñemfu gue guí ne gui pahu xá hñó de nú'q xa 'yøt'q. Ha nuje ma xi ga acje pa ga hohe ante da zøhø de quecua.

16 Pe nu 'nará 'bedatsi ra cu Pablo bi bädi gue mi t'ecua rá tio, hangue 'bestho bi ma bá xipabi ja ra cuarte.

17 Nu'bu nura cu Pablo bi zohna 'na de ya ndaq gá soldado ne bi 'ñembabi:

—Tsi'tsua ra danga ndaq gá soldado nuna ts'ant'uña, ngue'q haq 'raya noya da xipabi.

18 Hangue nura ndaq bi zi'tsua ra danga ndaq nú'q ra ts'ant'u, ne bi 'ñembabi:

—Nú'q ra Pablo ofadi bi zoncagui pa duá tsin'a nuna ts'ant'u ngue'q ne da xi'a'i 'raya noya 'nq.

19 Nu'bu nura danga ndaq gá soldado bi mipa rá 'ye ra ts'ant'u ne bi zixa 'nambu pa bá ambase ne bi 'ñembi:

—¿Te 'me guí ne gui xicagui?

20 Ha nú'q ra ts'ant'u bi 'ñembabi:

—Ya xodyo xa 'yøt'a 'nara cohi gue ma da 'ya'a'i ra favo guí pempa ra Pablo rixudi ja yá thandi yá hmunts'a nda'u, ne ma da 'ñeñ'a'i gue nu'u ne da bädi xá hñó nú'q te xa 'yøt'e.

21 Pe oxqui camfri nú'q da xi'a'u, ngue'q ngu ñote ya 'ñøhø acate, ne xa maq gue hinda ñuni nixi da ntsithe asta hinda hyo ra Pablo.

Nubyá nu'á hønse tø'mtho
nú'a go gui mængue.

²² Nepu nura dænga nda bi
'ñehui nú'a ra ts'unt'á ne bi
hyu'mba ra hñá ne bi 'ñembi:

—Oto xqui xipabi de nú'a
gá xicagui.

*Ra apostol Pablo bi 'bəhni
pa ja ra nda Feli*

²³ Hangue nura dænga nda
bi zohna yoho ya nda gá
soldado ne bi 'bepabi gue
da hñequi co yo nthebe ya
soldado dega 'ñoua, ne má
hñu'rate ma 'ret'a ya soldado
dega ntøgue, ne má yo nthebe
ya soldado co ya lansa, pa
da ma'u ja ra hnini Cesarea
nzænga guto nxuui.

²⁴ Nehe bi manda gue da
t'umbabi 'na yoho ya fani ra
cu Pablo pa da ma ntøgue,
ne da ts'its'i, pe xi dra su xá
hño pa dra dapabi ra Feli nú'a
mrá nda ja ra hai Cilicia.

²⁵ Nehe bi t'umbabi 'nara
t'ofa ya nda gá soldado pa da
umba ra nda Feli, habu mi
enga njaua:

²⁶ "Núga drá Claudio Lisia,
dí zengua'i, nu'i hoga nda
Feli.

²⁷ Nuna ra 'ñøhø rá thuhu
ra Pablo bi gu ya xodyo ne
mi ma da hyohmä. Pe nuga
dá padi gue ra me Nroma,
hangue dá ñaniga co ma sol-
dato.

²⁸ Nuga ndí ne ga padi
hanja mi ñapabi'á, hangue
dá tsixhe ja yá thandi yá
hmunts'a nda'á.

²⁹ Ne nú'a dá padi gue mi
ñapabi de yá leye'sá, hingo te
xqui 'yøt'e de ma leyha pa xa
tho nixi pa xa jothmä fadi.

³⁰ Pe nuga bi sicagui gue
nuya xodyo mi ne xa 'yaqui
pa xa hyohmä'á, hangue
'bestho dá pen'abu'á. Ne dá
xipabi nú'a to'o ri ñapabi gue
da ñapabi ja ri thandi nú'a xa
'yøt'e. Gue'á mi ja te ga xi'a'i.
Nzenguathohu."

³¹ Nu'bá ya soldado bi 'yøt'a
ngu nú'a bri 'bepabi, bi zixa
ra cu Pablo dega xuui asta ja
ra hnini Antipatri.

³² Ha nurá hyax'á ya soldado
nú'a mi 'ñoua bi menga
pa ja ra cuarte, ha nú'a mi
pa ntøgue bi thoguuii ra cu
Pablo.

³³ Ha nu mi zønga Cesarea
bi t'umba ra t'ofa ra nda Feli,
ne ra cu Pablo bi t'ent'ua ja rá
'ye'a.

³⁴ Ha mi uadi bi hñe'ta nú'a
ra t'ofa ra Feli bi 'yambabi
habu mrá mengu. Ha nu mi
xipabi gue mrá me Cilicia,

³⁵ nu'bá bi 'ñembabi:
—Ma ga ø te gui ma nu sta
'ñepu nú'a to'o ri ñap'a'i.

Nepu bi manda gue dra su
xá hño ja nú'a ra ngu habu mi
ja rá ts'utbi ra nda Erode.

24

*Ra apostol Pablo bi 'mai ja
rá thandi ra nda Feli*

¹ De ya mi pe'tsa cøt'a ma pa
mi 'bøhni ra cu Pablo nuni Ce-
sarea, bi zønga ra dænga nda
gá macja nú'a mrá thuhu ra
Ananía co 'rayá ndaxjua nda
ya xodyo, ne mi 'ñoui'á 'nara
pønja mrá thuhu ra Tértulo,
bi zøñ'á pa da ñapa ra cu
Pablo ja ra nda Feli.

² Nepu bá ts'i ra cu Pablo
pa bi nja ra nthanthya ja rá

thandi ra Feli, y ra Tértulo bi mudi bi ñate ne bi 'ñembabi ra Feli:

—Dí jamadi'ihe, ma hogan da'ihe, ngue'a stá pe'tshe 'nara hogamui ne hinto stá ntuñhe. Po ri danga mfats'igue xa 'mui xá hñó ma hninihe.

³ Gatho nuya ya hñó xcá 'yot'e de guecua ne haburaza, guehna 'nara danga jamadi dí 'ra'ahe, nú'i ma zi hogan da'i Feli.

⁴ Pe pa hinga hac'ahe ri 'befi, dí bante'ihe gui otca ra favo gui hñuxa nt'ode 'na zi ora de nuna ma ga xi'ahe.

⁵ Nuje stá hanthe gue nuna 'ñohoni gue nuyá noya ma 'ñena 'nara hñeni teste, ne xa 'ño haburaza xa heca ya xodyo, ne dí pahe gue go guehni 'nara nda de nú'a ra hmunts'i rá thuhu nasareno.

⁶ Nuní mi ne xa ts'onga ma nijahé ngue'a ya mi tsixa 'raya ja'i hingyá xodyo. Hangue nuje dá jahé ne ndí ne stá nhyanthyahé con gue'a ngu nú'a mangá ma leyhe.

⁷ Pe nura danga nda gó soldado rá thuhu ra Lisia bi yut'a madetho de guecje, ne bi ja bi zingahe nuna ra 'ñohø.

⁸ Nepu nu'á bi ma gue nú'u to'o mi ne da ñapa nuna ra 'ñohø gue da 'ñehe pa guecua pa da e da ngaste con gue'e. Nu'i go da za gui 'yambase pa gui padi hanja dí ñaphe.

⁹ Gatho nú'u ya xodyo mi 'bahni mi eñ'u gue xi majuani nú'a mi mangá ra Tértulo.

¹⁰ Nepu nura Feli bi 'ñutua ra seña ra cu Pablo gue da

ñá, hangue nura cu Pablo bi mudi bi ñá ne bi 'ñena:

—Con gatho ra paha ma ga ma ja ri thandi nú'a te stá ot'e, ngue'a dí padi gue ya ot'a ndunthi ya jeya grá nda de nuna hnininá.

¹¹ Da za gui 'ñani pa gui padi gue nuga ja ot'a 'ret'amayoho ma pa dá tsønga de guehni Jerusale pa ga xøcambeni Ajuá.

¹² Ne hinto xa zucagui to'o dí ntsanoya'be nixi to'o xa zäqui dí u'ta ya ja'i ja ra ndanija, nixi ja ma'ra ya nija, nixi ja ra hnini.

¹³ Nuya ya ja'i hingui tsa da xitca ma hmi de nú'a te gra ñapcagui.

¹⁴ Nuga ma xi ga xi'a'i nú'a majuani. Nuga dí pepabi nu Ajuá nú'a mi pepa ndu ma dada, ne drí dëna 'nara 'ra'yo jamfri nú'a manyu gue hinga majuani. Pe nehe nuga dí camfri gatho nú'a xa t'ofa ja rá ley ra Moise, ne nú'a bi 'yofo ma'ra yá 'mehni Ajuá.

¹⁵ Nuga dí camfri nehe ngu camfriyu gue Ajuá da 'yot'e pa da yopa nte nú'u xa du, ngu ya hoja'i ngu ya ts'o'mai.

¹⁶ Hangue nzantho stá ot'a ra ts'edi ga 'buí xá hñó co 'nara hogamfeni ja rá thandi Ajuá ne ja yá thandi ya ja'i.

¹⁷ Ot'a 'raya jeya ndí 'yo ja ma'ra ya hai, ne duá yopa penga nuua ma hai pa ga umba 'nara mfats'i ya hyoya ne ga unga ma hñat'i.

¹⁸ Guehna ndí ot'a ja ra ndanijá ha bi zø 'raya xodyo ya me Asia, ne ja bi zucni

ya stí nxəqui ngu yá nzai
ma ja'ihe, hingue bi zəcni co
'nara hmuntsja'i ndí'ü'ti pa da
ñuñts'i.

¹⁹ 'Bü nū'ü ya xodyo me
Asia xa zucagui gra øt'a 'nara
ts'ocate, nu'bú go guehma'ü
di ñapcagui, hingo nuya.

²⁰ Dá mængä nuyü ua bi
zatca 'nara ts'ocate nū'bü dá
'ba ja yá thandiyü ne ja yá
thandi ma'ra ya ndä de ra
hmunts'a ndä gá xodyo.

²¹ Hønse nu'ä dá ma ja
yá thandiyü dá ena njaua:
"Nubya xcá ñapcaguihü hønse
ngue'ä dí camfri gue ma da
yopa nte nū'ü xa du."

²² Ra Feli ya mi padi xá hño
de yá jamfri nū'ü to'o xqui
gamfri ra Zidada Jesucristo.
Y nu'ä bi zoguitho njabü de
nú'ä mi mæñ'ü, ne bi 'ñena:

—Nu sta zøhø ra dænga ndä
gá soldado ra Lisia gue'bü ma
ga yopa øthü ra nthanthya pa
ga padi xá hño de nú'ä guí
mañhu.

²³ Nepü ra Feli bi 'bepabi
'nara ndä gá soldado gue da
su ra cu Pablo mbo ra fadi, ne
da umba nsequi nū'ü yá ja'i'a
da c'ä'tsi ne da umbi nú'ä te
da hyoñ'ä.

²⁴ Nepü ya xqui tho 'raya
pa, bi yopa zøhø ra ndä Feli
mri 'ñoui rá 'behñä mrá thuahu
ra Drusila ne mrá xodyo. Y ra
Feli bi manda bi ts'i'itsua ra cu
Pablo pa bi 'yøde'ü bi ñä de rá
noya ra Zidada Jesucristo.

²⁵ Pe nu mi mædi bi mængä
ra cu Pablo nda'ä ri ho Ajua
ga øthü ne ga nsuhü pa hinga
øthü ya ts'oqui, ne mængä
Ajua gue ma da hñä'mba

nguenda ya ja'i de rá ngats'i
ra pa, nu'bú nura ora'ä ra Feli
bi ntsu, ne bi 'ñembabi:

—Grí mahmä, ne nu sta
'ñotho ma 'befi ga yopa zo'a'i
pa da za ga ñahü xá hño.

²⁶ Mi hu rá mui ra Feli gue
ra cu Pablo mi ma da umba ra
boja pa da hyegui, hangue ja
guetbü mi zohni pa mi ñäui.

²⁷ Rá yo njeya bi bønga ra
Feli dega ndä, ne go bi gohi ra
Porcio Festo. Nura Feli hin
hya'mü bi hyegui ra cu Pablo
ngue'ä mi ne da gohi xá hño
co ya xodyo.

25

*Ra apostol Pablo bi 'mai ja
rá thandi ra ndä Festo*

¹ Ha nu mi zønga ra Festo
nuni Cesarea pa da 'mui dega
ndä, rá hñupa'ä bi ma pa
Jerusale.

² Ne de guehni nuya ndä
gá macja ne ma'ra ya ndä gá
xodyo bi ma bá c'ä'tsi pa bi
xipabi nú'ä xqui 'yøt'a ra cu
Pablo.

³ Y nu'ü bi 'yapa ra favo gue
da manda da ts'i ra cu Pablo
pa Jerusale, ngue'ä nu'ü bi
benga ma'na'quixa daca ja ra
'ñu pa xa hyo.

⁴ Pe nura Festo bi datuabi'ü
ne bi xipi gue nura Pablo ja
da gotritho ja ra fadi Cesarea,
cabü nu'ä 'bestho mi ma da
mengui pa guehni.

⁵ Ne bi 'ñembabi'ü:

—Dí xi'ahü 'bü 'ra de
gue'ahü guí ne ga maha,
maha pa ja grí xicjäni 'bü te
xa 'yøt'a nú'ä ra 'ñøhø'ä.

⁶ Ra Festo bi 'mä Jerusale
hønse ngu hñäto ma pa o 'ret'a

ma pa, ne bi menga pa Cesearea. Ne rá hyax'q bi gu rá hudi ne bi manda da ts'i'tsua ra cu Pablo.

⁷ Nepu de mi yut'a ra cu Pablo de habu mi hudi ra nda, nuya xodyo xqui 'ñehé de Jerusale bi 'yot'a 'nara nthets'i habu mi 'bai'a, ne bi ñapabi de ndunthi ya nthosthai, pe hinte bi ts'utuabi'q.

⁸ Ha nura cu Pablo bi mudi bi dadi ne bi 'ñena:

—Nuga hinstá ts'ocuabi yá ley nuyu ma cu ya xodyo, nixi stá ts'onga ma nijahe, nixi hinte stá ts'ocuabi ra Cesa nú'a ma ndahu Nroma.

⁹ Pe nura Festo mi ne da gohi xá hño co ya xodyo, hangue bi 'yambabi ra cu Pablo ne bi 'ñembabi:

—¿Ha guí ne ga maha pa Jerusale pa ja grá xuc'ani ra uenda de nú'a xcá 'yot'e?

¹⁰ Nu'bá nura cu Pablo bi dadi ne bi 'ñena:

—Pode hina, ngue'a dí 'bacua ja rá thandi ra ts'utbi de ma ndahu Nroma, ne ja guecua mahyoni ga nhyanthy'a be nuyu to'o ñapqui. Y ngu guí padi gue nuga hinte stá ts'ocua ma mixodyo'be.

¹¹ Nu'bá stá øt'a 'nara danga ts'ocate ne ri 'ñepcagui da thogagui, da za. Nuga hindí tsu ma du. Pe nu'bá hinga majuani de nú'a ñapcaguiy, ni 'na hingui pe'tsa ra nsequi da 'yent'a ja yá 'ye ya xodyo. Nuga dí adi gue numa danga ndahu ra Cesa de Nroma go gue'a da hñabga nguenda ua xi stá øt'a 'nara ts'ocate ua hina.

¹² Nu'bá nura Festo bi ñqui rayá mfats'i, nepu bi 'ñembabi ra cu Pablo:

—Nu'i xcá 'yadi gue ma dí hñap'a nguenda ra nda Cesa de Nroma de nú'a xcá 'yot'e, hangue nubyá ma gui ma pa guehni.

Ra apostol Pablo bi 'mai ja rá thandi ra nda Agripa

¹³ Nepu de ya xqui thogui 'raya pa, ma'na ra nda rá thuhu Agripa bi meui rá 'bëhñu nú'a mrá thuhu ra Berenice, ne bi ma pa Cesarea pa bá zengua ra nda Festo.

¹⁴ Ne bá 'bu de guehni ndunthi ya pa. Y nura Festo bi metuabi ra nda Agripa de ra cu Pablo, ne bi 'ñembabi:

—Nuua jot'a ja ra fadi 'nara 'ñøhø bi zogui ra Feli.

¹⁵ De duá 'buhni Jerusale 'raya nda gá macja ne 'rayá ndaxjua nda ya xodyo bi ma bí ñate'u ne bi xicagui te xqui 'yot'a, ne mi adi'u gue stá manda xa tho.

¹⁶ Pe nuga dá embabi'u gue ra ts'utbi de Nroma hingrá nzai da hyo 'nara ja'i 'bu hinxa nhyanthyathoui nú'a to'o xa ñapabi.

¹⁷ Hangue ngu dá tsøheua nú'u ya 'ñøhø de Jerusale, rá hyax'q dá hudi ja ma hudi, ne dá manda dua ts'i nú'a ra 'ñøhø.

¹⁸ Pe nú'u to'o mi ñapabi hinte bi ma de gue nú'a ndí beni. Ngue'a nuga ndí beni gue nu'a mi ts'oca ma leyhu de Nroma.

¹⁹ Pe hina, hønsø nu'a mi ñate'u, por nuyá jamfri

pε'tsase'ʉ, ne bi mꝫ de 'nara 'ñøhø rá thuhu ra Jesu mañ'ʉ gue xa du, pe nura Pablo ena gue bi yopa nte 'nꝫ.

²⁰ Ha nuga hinduí pꝫdihma te ga øt'e con gue'ʉ, hangue dá ambabi ra Pablo 'bꝫ mi nehmꝫ xa ma pa Jerusale pa ja xuá tha'mbani nguënda de nú'ꝫ mi hñapabi.

²¹ Pe nu'ꝫ bi 'yadi gue go da hñꝫ'mba nguënda ma ndahꝫ ra Augusto Cesa, hangue dá manda da gohithe ja ra fadi asta hinga pehna ja ma ndahꝫ Nroma.

²² Nepꝫ ra nda Agripa bi 'ñembabi ra Festo:

—Nequi dí ne ga øde te rá 'bꝫ'a mꝫanga nú'ꝫ ra 'ñøhø'ꝫ.

Nu'bꝫ ra Festo bi 'ñembabi:

—Nu'bꝫ 'bestho rixudi ma gui 'yøde te 'bꝫ da mꝫ.

²³ Hangue nurá hyax'ꝫ ra Agripa ne ra Berenice bi zøhø bi yøt'a co ndunthi ra nsu ja ra ts'ʉtbi, nehe mi 'ñoui ma'rꝫ ya nda de ra hnini ne ya nda gá soldado. Nepꝫ ra Festo bi manda da ts'i'tsua ra cu Pablo.

²⁴ Nepꝫ bi 'ñena:

—Ma nda'ihe Agripa, ne gatho'ihꝫ guí 'buhua con guecje, xi 'bucua nuna ra 'ñøhø xi xa ñama'ñꝫ ya xodyo de guehni nuni Jerusale ne de guecua Cesarea, ne hingui tsaya xicagui'ʉ gue mahyoní ga manda da tho.

²⁵ Pe nuga hinstá tsutuabini ni 'nara ts'oqui pa da za ga manda da tho. Y nuni xa 'yadise gue da ma pa nuni ja ma ndahꝫ Augusto Cesa pa go da hñꝫ'mbase ra uënda,

hangue stá beni ma'na xá hñø ga pempabi'ꝫ.

²⁶ Ha nuga hindí pødi te ma noya ga ofo pa ga pempa ma ndahꝫ Nroma, hangue stuá tsin'a ja ri thandi, ma nda'ihe Agripa, ne ja ri thandihꝫ gatho nú'ahꝫ guí 'buhua, pa gui 'yamfu ts'ʉ te xa 'yøt'e pa gui xicagui te ma noya da za ga pempabi ma ndahꝫ.

²⁷ Ngue'ꝫ nuga dí beni gue hindí 'ñepi ga pehna 'nara ts'ahni ja ma ndahꝫ Cesa 'bꝫ hindí pehna ra noya hanja xa hñapabi.

26

Ra apostol Pablo bi mꝫ de rá jamfri ja rá thandi ra nda Agripa

¹ Nepꝫ ra nda Agripa bi 'ñembabi ra cu Pablo:

—Dí 'ra'a nsequi gui mꝫ hanja xa hñap'a'i.

Hangue nura cu Pablo bi 'ñena:

² —Con gatho ma paha ma hoga nda'i Agripa ma ga xi'a'i hanja ñapcagui nú'ʉ 'ra de ma mixodyohꝫ.

³ Ne drí johya ngue'ꝫ nu'i guí pødi xá hñø gatho ma nzaihꝫ nújʉ dyá xodyohꝫ, nehe guí pødi de gatho nú'ꝫ te dí mañhu. Hangue nuga drí bante'i gui 'yøde gatho núna ma ga mꝫ.

Ra apostol Pablo bi mꝫ de rá 'mʉ ante da gamfri

⁴ Gatho ya xodyo xa batca ma 'mʉ desde nú'bꝫ ndrá notsi, nú'bꝫ ndí 'bꝫ'be ma ja'i ja ma hai ne ja ndá ehe Jerusale.

5 Ne'ʉ nehe pədi xá hñó ne tsa da ma' bʉ go da ne'ʉ gue desde ndí ts'ʉnt'ʉ stá 'yo xá hñó ja ma jamfrihʉ ngue'ɑ ndrá fariseo, ne guí pədi gue nuya fariseo ma'na ø'tua rá ley ra Moise que gatho ma'ra ma mixodyohʉ.

6 Nubyá xa ts'ʉncagui de guecua ja ra ts'ʉtbi hñense ngue'ɑ dí camfri gue ma da yopa nte nú'ʉ xa du ngu nú'ɑ xqui ña'gua Ajuá nú'ʉ ndu ma dadahʉ.

7 Hangue gatho ma mixodyohʉ tó'mi da hñanga nú'ɑ ra hñat'i'ɑ, ne nzantho ri xøcambeni Ajuá ne pəpabi ma pa ra xuui. Nuna guehna dí tó'mi nehe, ma hogá nda'i Agripa, y hangue por gue'ɑ xa ñapcagui'ʉ.

8 ¿Hanja hinguí camfrihʉ gue Ajuá ma da japi da yopa nte nú'ʉ xa du?

Ra apostol Pablo bi ma de rá nts'o'maïse co ya gamfri

9 Nequi nehe rá mədi ndí benga ndunthi ya ts'omfeni pa ga ø'tua ra nts'o'mai nú'ʉ to'o mi camfri ra Jesu nú'ɑ mrá me Nasare.

10 Y njabʉ dá øt'e nuni Jerusale. Stí pønga ra nsequi ja ya nda' gá macjɑ pa ndí jʉ ndunthi ya gamfri pa ndí cot'a fadi, ne dá thədi gue ha da tho 'ra de gue'ʉ.

11 Ne ndunthi 'mi'qui ndí castiga nts'edi ya gamfri ja yá nija ma mixodyohʉ pa ndrí japi da ncøni de yá jamfri xqui me'tsi. Ne xi ndí ncue con gue'ʉ ne ndí pa ja ma'ra

ya hnini yabʉ pa nduí honi pa ga ø'tua ra nts'o'mai.

Ra apostol Pablo bi ma ma'na'qui de hanja bi ñobri de yá ts'oqui

(Hch. 9:1-19; 22:6-16)

12 Hangue gue'ɑ ndrá mahma Ndamasco ngue'ɑ ya stí pønga ra nsequi ja ya nda' gá macjɑ ne xqui 'raca ra ts'edi pa ga jʉ ga cot'a fadi ya gamfri.

13 Pe dí xi'a'i ma nda'i, nu ja ra 'ñu ngu mi nde ma pa, nura ora'ɑ dá handi bi gobgatho 'nara ñot'i mahyegui co nú'ʉ to'o ndrí 'ñol'be, y nura ñot'i'ɑ ma'na mi tsədi que ra hyadi.

14 Nepʉ ra ora'ɑ dá taguihe gatho, y nuga dá øde 'nara noya bi ña'ca ebreo ne bi 'ñengagui: "Saulo, Saulo, ¿hanja guí hongui pa gui 'yøtca ra nts'o'mai? Nu'i grí 'ñunsehe, guí nja ngu ra ndamfri ora tica ra nsəmboi."

15 Nepʉ nuga dá embabi: "¿To'o'i, zi Hmu?" Nu'bá nu'ɑ bi 'ñengagui: "Nuga go gueque drá Jesu. Ha nu'i guí hongui pa gui 'yøtca ra nts'o'mai ngue'ɑ guí honi pa gui 'yø'tua ra nts'o'mai nú'ʉ to'o xa gamfrigui.

16 Nubyá nangui ne 'bai, ngue'ɑ nuga go stá zo'i y go stá huan'a'i pa gui pəpcagui, ne pa gui damajuani ja ya ja'i de nú'ɑ xcá hyandibya ne de nú'ɑ ma ga u't'a'i 'mefa.

17 Nuga go ma ga ña'ñ'a'i de ja yá 'yε ya xodyo ne de nú'ʉ hingyá xodyo nuni habu dí peñ'a'i gui ma.

¹⁸ Nuni ja guehni ma gui zofo ya ja'i pa da pata yá mfeni pa da 'ño ja ra māca ñot'i, ne ya hinda sigui da 'ño ja ra 'bexuui. Ne gui xip'ʉ da 'uegue de ja yá ts'o'bəfi ra Satá, ne da mepabi Ajuá ma Dada, ne da gamfrigui pa da hñ̄anga ra mpumbi de yá ts'oqui, ne pa dyá metigui ngu gatho nū'ʉ ma'ra xa nt'axca yá mfeni ngue'ʉ xa gamfrigui." Njaua guehna bi xicagui ra Zidada.

Ra apostol Pablo himrá ts'o'yøde de rá noya ra Zidada

¹⁹ Hangue njabʉ, ma nda'i Agripa, hindá nts'o'yøde de nū'ʉ dá øde de mahets'i.

²⁰ Hangue dá fádi dá zofo ya ja'i 'bestho de guehni Ndamasco, nepʉ dá ma pa Jerusale ne gatho ja ma'ra ya hnini Judea. Ne dá ma nehe habʉ bí 'bʉ nū'ʉ hingyá xodyo, dá zofo gue da ñobri'ʉ de yá ts'oqui ne da gamfri Ajuá, ne da 'yøt'a nū'ʉ xá hñ̄o pa da hnequi gue majuqani xa pata yá 'mái.

²¹ Y hangue por guehna ma mixodyohʉ bi gagagui ja ra ndanija ne mi ne xa hyogagui.

²² Pe co rá mfats'i Ajuá asta nubyá dí siguitho dí zofo nū'ʉ ja yá nsu ne nū'ʉ otho yá nsu. Y nuga nzántho dí mǟ ngu nū'ʉ bi mǟngä ra Moise ne ma'ra yá 'mehni Ajuá de nū'ʉ mi pe'tsi da nja.

²³ Nu'ʉ mi mǟ gue ra Cristo nū'ʉ xqui hñ̄uxa Ajuá pa da nda, mi pe'tsi te da thogui ndunthi ya ts'othogui asta

hindá tho. Pe 'mefá de rá du'ʉ go gue'ʉ rá mǟdi mi pe'tsi da yopa nte de ra du. Ne go gue'ʉ mi ma da xipa ya xodyo ne nū'ʉ hingyá xodyo de nū'ʉ ra 'ra'yo te da umbi, ne nura 'ra'yo te'ʉ nja ngu 'nara ñot'i ri yot'i'ʉ.

Ra apostol Pablo bi zofo ra nda Agripa

²⁴ Y nu mi mǟngä njaua ra cu Pablo pa bi mǟ hanja xqui hñ̄api, ra ora'ʉ ra Festo bi ña nts'edi ne bi 'ñembabi:

—¡Asta xcá 'be ri mfeni, Pablo! Ngue'ʉ oda ri mfeni de ya he'mi xcá hñ̄e'ti, hangue xcá 'be ri mfeni.

²⁵ Pe nura cu Pablo bi dädi ne bi 'ñembabi:

—Hinstá 'be ma mfeni, ma hogá nda'i Festo, ngue'ʉ nuga dí mǟngä nū'ʉ majuqani.

²⁶ Nuni ra nda Agripa, nehni padi xá hñ̄o de nū'ʉ dí mǟ, hangue nuga hindí tsu ga ña ja rá thandini. Dí padi xá hñ̄o gue nuní ya xa unga nguenda de gatho nuna dí mǟ, ngue'ʉ hinxa t'øt'e mant'agui.

²⁷ Ma zi hogá nda'i Agripa, ¿ha guí camfri nū'ʉ bi mǟngä yá 'mehni Ajuá? Nuga dí padi gue nu'i guí camfri nū'ʉ bi mǟn'ʉ.

²⁸ Nepʉ nura nda Agripa bi dädi ne bi 'ñena:

—Ya ma'na tʉi ri 'bədi pa gui jacagui ga camfri ra Jesucristo nehe.

²⁹ Hangue nura cu Pablo bi 'ñembabi:

—Hahá, co rá mfats'i Ajuá da njabʉ, ne hinga hñ̄onse'i, nehe gatho nuyá xa 'yøde nū'ʉ

stá mambya. Dí ne da gamfriyu ngu stá camfriga nehe, hnse hindí ne dra that'i co ya cadena ngu xra jagagui.

³⁰ Nepu de ya bi uadi bi ña ra cu Pablo, bi 'mai ra nda Agripa co ra Berenice ne ra Festo ne gatho nú' mi huhuini.

³¹ Ne bi njuequi'u pa bá ñase'u 'na ngu 'na, ne bi 'ñemb*bi*:

—Hinte xa 'yot'a nuna ra 'ñøhø pa rí 'nepi da tho, nixi pa da mfadi.

³² Nepu ra nda Agripa bi 'ñembabi ra Festo:

—Ya xa za xa thehma nuna ra 'ñøhø 'bu hinxqui 'yadi da ma ja ma ndahu ra Augusto Cesa pa ja dí tha'mbani nguenda 'bu te xa 'yot'e.

27

Ra apostol Pablo bri ts'ixa nts'ahni pa Nroma

¹ Y mi zø ra pa de nú' a xqui benga ra nda Festo pa da mencahe ja ra hai Italia, ra cu Pablo ne ma'ra ya 'yofadi bi t'ent'ua yá 'yε 'nara nda gá soldado mrá thuhu ra Julio nú' a 'na de yá soldado ra nda Augusto Cesa. Y núga drá Luca dá me'be'u.

² Y bi zixcahe 'nara danga motsa xqui 'ñehe de ra hnini Adramitio, ne dá pøñhe de guehni Cesarea pa dá 'raxhe ja ra ndehe dí mahe pa ja ra hai Asia. Nehe drí 'ñohe ra cu Aristarco nura me Tesalonica 'nara hnini de ra hai Macedonia.

³ Y rá hyax'u dá tsøñhe ja ra hnini Sidó. Y nura Julio xi bi nhyoja'i co ra cu Pablo

ne bi umba nsequi da ma dua c'a'lsa ya cu nú' mi 'bu de guehni, ne pa bá t'umbi nú' a te mi honi.

⁴ Nepu dá pøñhe de guehni Sidó dá thothe po ra lado mac'angui de ra hai Chipre nú' a o madetho ra ndehe. Dá øthe njabu pa dá 'banpahe ra banthi mi 'yo.

⁵ Ne dá 'raxhe ja ra ndehe dá 'ranthe manjuantho de ra hai Cilicia ne Panfilia, ne dá tsøñhe ja ra hnini Mira de ra hai Licia.

⁶ De guehni ra nda gá soldado ja bi zuhni 'nara motsa mrá me Alejandría de ra hai Egipto mri ma pa ja ra hai Italia. Nu'bu dá juehe nú' a ra motsa'u pa dá thoguihe habu ndrá mahe.

⁷ Ndunthi ya pa ndrí 'yohe 'ramats'u ja ra ndehe, xi xmá hñei pa dá tsøñhe gueta Gnido. Nepu ngue'u mi 'yo ndunthi ra banthi himi hocaguihe ga 'yohe, hangue dá 'rañhe gueta ra hnini Salmón, dá 'bañhe po lado mac'angui de ra hai Creta o madetho ra ndehe.

⁸ Xi dá 'yohe masque 'ramats'u ngue'u mi 'yo ndunthi ra banthi himi hocje ga 'yohe xá hñ. Y hingá 'me dá tsøñhe ja rá hyo ra ndehe habu xqui thu'mbabi Ya Hoga Gosthi gueta ra hnini Lasea.

⁹ Ya xqui thogui ndunthi ya pa ndí 'yohe ja ra ndehe, y ya ma'na xi xmá nts'uni pa ga 'yohe ngue'u ya mi ma da zøhø ya pa de ya tsε, ne gue'bu xi 'yo ndunthi ra banthi. Hangue nura cu

Pablo bi zofo gatho ya ja'lí,

¹⁰ ne bi 'ñembabi:

—Compahú, dí handi gue ma ga thohú ndunthi ya ts'othogui má 'ñu, da za da yui ra motsa con gatho nú'a te di cu, ha nujá ga tuhú nehe.

¹¹ Pe nura nda gá soldado himbi 'yø'tua ncaso ra cu Pablo, ma'na bi 'yøta nú'a mi mængä ra 'yøt'amotsa ne nú'a to'o mrá meti.

¹² Y ngue'á xmá nts'uni da gohni ra motsa ja Ya Hoga Gosthi pa nú'u ya pa'u de ya tse, hangue ndunthi nú'u to'o mi pani bi beñ'u gue ma'na xá hñó da bøni de guehni pa xahmä xa zahmäxa zønga Fenice nú'a ja ja a lado yøhyadi de ra xeca hai Creta, pa ja xa 'møhmäni'u nú'u ya pa de ya tse.

Ra data bønthija ra ndehe

¹³ Nepu bi mædi bi 'ñó 'na tñi ra ndähi nú'a mri 'ñe ngue mac'angui, hangue bi beñ'u gue xá hñó da sigui da thogui pa habu mri ma'u. Hangue dá pøñhe de guehni habu sti ntsayahe, ne dá 'bañhe gueta rá hyo ra hai Creta.

¹⁴ Nepu hinga ya'a bi zacje 'nara bønthi xi nts'ëdi mbrí 'ñehé ngue mahuifi habu ndrä mahe.

¹⁵ Nura bønthi'á bi duxa ra motsa ngue'á xi mi tsëdi, ne himi tsa ga tsamhe. Hangue dá hëhe bi duts'i.

¹⁶ Dá thothe gueta 'nara zi xeca hai rá thuhu Claudia o madetho ra ndehe, ja ra lado habu hints'u mi tse ra bønthi. Nu'bú ja dá pø'tsheni ra t'üca motsa pa ja ra dængä motsa

nú'a mri gæt'i, pe xi dá henbahe.

¹⁷ Nepu de ya dá pø'tshe ra t'üca motsa, dá thæthe co ya nthähi nura dængä motsa ne xi dá dæ'the pa hinda nhuati. Nepu nú'u to'o mri 'yøt'a ra motsa, mi tsu da pø'tsa pa ja ra 'bomu ja 'nara t'üca hai rá thuhu ra Sirte, hangue bi ja'ma ya dutu nú'u xqui thuxa mañä de ra motsa pa da 'ñó co ra ndähi, ne bi hopabi'u da duxa ra ndähi.

¹⁸ Ha nurá hyax'á hinxqui tsayatho nú'a ra bønthi xi mi tsëdi, hangue nu'u bi føta ja ra ndehe nú'u te mri du ra motsa.

¹⁹ Nepu nurá hñupa dá føthe nehe ja ra ndehe ma'ra ya t'øt'e nú'u mi pøpabi ra motsa.

²⁰ Bi thogui ndunthi ya pa hindá hanthe ra hyadi nixi ya tsø ngue'á xi mi 'yo ndunthi ra bønthi, hangue ndí hu ma muihe gue ya ma stá tuhmähe.

²¹ Ya mi pe'tsa ndunthi ya pa hinte stí tsuhe, hangue ra cu Pablo bi 'mai madetho de guecje ne bi 'ñena:

—Compahú, 'bú xcá 'yøhmähu nú'a dá xi'ahú gue stá cohmhänu Creta, nu'bá hinstá thohmähu núna dí thohu, ne hinxha 'mædihmä gatho nú'a stá 'bëhu.

²² Pe nubyá, oguí tu ri muihu, ngue'á ni 'na de guecju hinga ma ga tuhu, masque ra motsa da nxenzi ne da yui nuua ja ra ndehe.

²³ Ngue'á manxuui bi zocagui 'nara enxe bá pønca Ajuá nú'a to'o dí camfri ne dí

pəpabi.

²⁴ Y nū'ā ra εnxe'a bi 'ñengagui: "Pablo, oguí tsu, ngue'a mahyoní gui tsønga Nroma habu bí 'bu ra nda Cesa, ne gui 'ba ja rá thandi'a, ne por gue'a'i Ajuá ma da ñangá de ra du núyá guí peuiua ja ra motsa."

²⁵ Hangue compahu, nubya dí xi'ahu, oguí tu ri muihu, ngue'a nuga dí camfri gue Ajuá da suju, ngue'a dí camfri gue ma da njabu ngu nū'ā bi xicagui rá εnxe'a.

²⁶ Nu'ā ma da nja, ma da 'yetc'ahu ra ndahi ne ma dí zogahu ja 'nara zi xeca hai o mbo ra ndehe.

²⁷ Ne ya mi pe'tsa 'net'ocut'a ndí 'yohe njabu co nū'ā ra bantí, ndí 'yohe ja ra danga ndehe nū'ā rá thuhu Adria, mi 'yetc'ahe ra ndahi pa haburaza. Ne ngu made ra xuui nū'ā to'o mi et'a ra motsa bi mudi bi unga nguenda gue ya mi ma ga tsøñhe ja 'nara hai.

²⁸ Nu'bá bi mudi bi 'yeni hangu rá hñe ra dehe, y ya mi pe'tsa ntsøca 'natema'ret'a ne 'rato metro rá hñe. Nepu dá thohe má ts'u de guehni pa ja ra hai, bi yopa 'yeni ma'na'qui, y ya mi pe'tsa ntsøca 'natemayoto metro.

²⁹ Y co ra ntsu da mfant'ui ya do nura motsa, bi ja'ma goho ya bøja de móte ra motsa asta habu bi zadi ra hai pa ya hints'u bi ntihi nts'edi, y gathoguiche ga nehmáhe ya xa hyats'i.

³⁰ Y nū'ā to'o mi et'a ra motsa bi mámbi gue xahmá xa za xa 'bathmá'u,

hangue nu'ā bi yopa ca'ma ra t'aca motsa ja ra ndehe mi mantho'a gue pa xa 'yent'a ma'ra ya bøja ja rá ñaxu ra motsa.

³¹ Hangue nura cu Pablo 'bestho bi xipabi ra nda gá soldado ne ma'ra ya soldado ne bi 'ñembabi:

—Nu'bá núyá da gai de guecua ja ra motsa, nu'bá hindaza ga pøñhá de guecua.

³² Nu'bá ya soldado bi dama hyeca ya nthahi de ra t'aca motsa ne bi døgue bi ma.

³³ Nepu rá hyax'a hamxuditho, ra cu Pablo bi xicje drí gathohe gue ga tsuhe te ga tsuhe, ne bi banteguihe bi 'ñenje:

—Nu'ahu, ya ot'a 'net'ocut'a hinte xcá ahu ne hinte xcá tsihu.

³⁴ Dí bante'ihu gui tsihu te gue tsihu, ngue'a guehna mahyoní pa njabu da nja ri ts'edihu, ngue'a dí padi gue ni 'na de gue'ahu hingui ma gui tuhu.

³⁵ De mi mangá njabu ra cu Pablo bi gá 'nara thuhme ne bi umba njamadi Ajuá ja yá thandi'. Nepu bi heque, ne bi mudi bi zi'a.

³⁶ Nepu gathoguihe xi bi hñu ma muihe, ne dá ñunihe nehe.

³⁷ Y nüje ndí pahe ja ra motsa, ndí tsøxhe yo nthebe ne hñu'rato ne 'ret'ama'rato.

³⁸ Y ya de dá juahé dá ñuñhe ne dá niñahé, nū'ā ra trigo bi bongui dá fóthe mbo ra ndehe pa ma'na ya hinxmá hñu nū'ā mri du ra motsa.

Ra motsa bi nxeni co rá ts'edi ra dehe

³⁹ Nepu de ya bi hyats'i, nú'u to'o mri 'yet'a ra motsa bi hyandi gue ya ma da zønga ja ra hai pe himi pädi te ma hai'a. Ne bi hyanda 'nara luga ngu ra gosthi mbo ra zi xeca hai habu mri hnequi 'na xeni ra 'bomu guetbu rá hyo ra ndehe. Ne nu'u bi beni xahmä da za da zønga ra motsa asta habu mi ja ra 'bomu.

⁴⁰ Bi hyeca ya nthähi nú'u mi that'a ya bøja nú'u mri gut'a mbo ja ra dehe. Nehe bi xo'tua yá nthähi nú'u ya za dega nt'et'a motsa. Nepu bi pö'tsa ya dutu pa da daca ra ndähi ja rá ñaxu ra motsa. Nepu ra motsa bi 'yent'a ra ndähi gá ma ja rá hyo ra hai.

⁴¹ Pe bi zønga habu mi ja yoho yá ts'edi ra dehe, nepu bi 'yent'a ra motsa pa ja ra 'bomu. Ha nurá ñaxu ra motsa xi bi yu ja ra 'bomu, hangue ya himbi za bi 'ño. Ha nu de rí møte bi müdi bi nxeni co rá ts'edi ra dehe.

⁴² Nura ora'q ya soldado mi ne xa hyo gatho ya 'yofadi pa hinda 'ba'tuabi'u dega ncanthe.

⁴³ Pe nura ndä gá soldado bi hñacuabi' pa hinda hyo, ngue'q nu'q mi ne da ñanga ra cu Pablo. Nepu nu'q bi 'bepabi gue da mføte rá müdi pa ja ra dehe nú'u to'o mi päda 'raxa ja ra dehe dega nsaha, pa da zønga asta ja ra hai.

⁴⁴ Ha nu'u ma'ra nú'u to'o himi päda 'raxa ja ra dehe dega nsaha, bi 'bepabi da gu'ra 'na xeni ra za nú'u xqui xø'tsa ra dehe de ja ra motsa.

Y njabu hä, bi za bi zønga gatho'u ja ra hai.

28

Ra apostol Pablo bi 'ño ja ra xeca hai rá thuhu Malta nú'q o madetho ra ndehe

¹ Nu ndá pønhe gatho de ja ra dehe, ni 'na de guecje hindá jathe. Nepu ja dá pahe te rá hu nú'q ra hai habu dá tsønhe. Gue'q 'nara xeca hai rá thuhu Malta o ja ra ndehe.

² Nepu nuya mengu de guehni xi bi 'yøtcahe ndunthi ra hñoj*a*'i. Ne bi 'ñutcahe 'nara danga faspi pa dá mpa'the, ngue'q xi xmá tsε 'nara 'ye mi 'uaj.

³ Nepu ra cu Pablo bi xu 'raya za pa mi u'tsa ja ra tsibi. Y nura ora'q co ra pa bi bønga 'nara zatequ'eñä habu xqui t'u ra tsibi, ne bi 'mat'a ja rá 'ye ra cu Pablo.

⁴ Y nu mi hyanda njabu nú'u ya mengu de nú'q ra hai'q gue ra qu'eñä mi züdi ja rá 'ye ra cu Pablo, mri 'ñémbi'u 'na ngu 'na:

—Nuna 'ñøhøni pøde xa hñnote. Nuní masque bi c'othmä rá du de ja ra ndehe, pe nura ts'utbi xa züdi de guecua, ya hinda hopi da nte.

⁵ Pe nura cu Pablo bi huat'a rá 'ye ja ra tsibi pa bi dagui nú'q ra zatequ'eñä, y hinte bi ja ra cu Pablo.

⁶ Gatho ya mengu de nú'q ra hai'q mi tø'mi gue xa hyandi xa nenga rá 'ye, o xa datho xa du. Mi tø'mtho'u te xa thogui hmäha'q, pe nu mi hyandi gue ya hinte bi ja, nu'bá nú'u bi pata yá

mfeni. Nepu nu'q bi beñ'u, gue nura cu Pablo mi gue'q 'nara zidada.

⁷ Guetbu de guehni ja mi jani yá hai 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Publio nú'q mrá ndq de maxøgue nú'q ra hai'q. Nu'á xi bi 'yøtcahe ndunthi ra hñoja'i ne bi 'racje ntsaya hñu pa ja rá ngu.

⁸ Y nurá dada'q mi 'benga ja ra mfidi mri hñeni mri umba ra nzø ne ra nañst'i. Y nura cu Pablo bi ma bá c'a'tsi pa bá apabi Ajua por gue'q ne bi hñu'tsua rá 'yε. Nepu 'bestho bi ñani'a.

⁹ Y nu mi faqdi njabu, bi zøhø ndunthi ya da thi | nú'u myá mengu de nú'q ra hai'q, ne gatho bi ñani.

¹⁰ Ne xi bi numansuguihe, y nu ndá pøñhe de guehni bi 'racje gatho nú'q mi padu' u gue da 'yøtcahe ra 'bedi má 'ñu.

Ra apostol Pablo bi zønga Nroma

¹¹ Dá 'buheni hñu nzana con gue'u. Nepu ja dá juheni 'nara motsa nú'q xqui gohni nehe nú'u ya pa dega tse. Nú'q ra motsa'q mrá me Alejandría 'nara hnini de ra hai Egipto. Ne de mbo ra motsa xqui thøteni 'raya c'oi de 'ra nú'u t'embi ya ajua, 'na de gue'u rá thuhu ra Casto, ha nu ma'na rá thuhu ra Polu.

¹² Nepu dá tsøñhe ja 'nara hnini rá thuhu Siracusa, ja dá 'buheni hñu pa.

¹³ De guehni dá thoguihe mahuifi dá mahe ja rá hyo ra ndehe pa dá tsøñhe asta ja ra hnini Regio. Nepu rá hyax'q

bi 'ñó ra ndqhi mri 'ñehe mac'angui, nepu rá yopa dá tsøñhe ja ra hnini Puteoli de ra hai Italia.

¹⁴ Ne de guehni ja dá nthqheni 'raya cu nú'u bi zixcahe pa ja yá ngu pa dá 'buheni con gue'u hñqato ma pa. Nepu de ya dá pøñhe de ra hnini Puteoli dá ma dí mahe ja ra hnini Nroma.

¹⁵ Y nuya cu de guehni Nroma ya mi padu gue ma ga tsøñhe, hangue nú'á xqui bøni e da daqje ja ra da'ñu nú'q mri ma Nroma, gueta ra tai de ra t'uca hnini rá thuhu Foro de Apio ne ra hnini rá thuhu Hñu Ngu. Ha nu mi hyanda ra cu Pablo nú'u ya cu, nú'á bi umba njamadi Ajua ne bi hñu rá mai ne xi bi johya'q.

¹⁶ Nepu de dá tsøñhe Nroma, ra ndq gá soldado bi 'yent'ua ja rá 'yε ra ndq gá nsufadi nú'u ya 'yofadi mri zi'q. Pe nura cu Pablo bi umba nsequi pa bi ts'ixa 'nambu bá 'bui, ne bá 'buhuini'q 'nara soldado pa bi su.

Ra apostol Pablo bi mamba rá noya Ajua nuni Nroma

¹⁷ Ne rá hñupa de xqui zønga ra cu Pablo nuni Nroma, bi zohna gatho ya ndq gá xodyo nú'u mi 'buhni. Nepu de ya xqui munts'i bi 'ñembabi:

—Ma cu'ih, masque nuga hinte stá ø'tua ma mixodyohu, nixi stá øt'a 'nara nts'o'mai co nú'u yá nzai ndu ma dadahu, pe masque hinte stá øt'e, nuga bri jugagui nts'ahni nuni Jerusale ne bi t'entc'a ja yá 'yε ya me Nroma.

¹⁸ Pe nu ndá nhyanthyáhe, himbi ts'atcagui ni 'nara ts'oqui te stí øt'e pa xa hyocjhma'ú, hangue nu'ú mi ne da hyegagui.

¹⁹ Pe numa mixodyohú de guehni himbi ne'ú gue da thegagui, hangue ma'na xá hñó dá adi ga ehe pa guecua pa go da hñamga nguenda ma ndahú ra Augusto Cesa, pe hingue pa e ga ñapabi ma mixodyohú.

²⁰ Hangue stá zon'ahú pa ga ñahú. Nuga dí 'bacua ja ri thandihú dí that'i co ya cadena ngue'á dí tø'mi nú'á ra hñá'ti xa ñatcaguihu Ajuá nújú dyá me Israelhu.

²¹ Nu'bú nuya ndá gá xodyo bi 'ñemba ra cu Pablo:

—Nuje ni 'nara he'mi hinte stá hañhe de guehni Judea de gue'a'i, ne ni 'na de gue nú'á ma mixodyohú xqui 'ñehe de guehni hinte xa xicje de gue'a'i, nixi xa ñap'a'i.

²² Dí ne ga øhe nú'á guí ma de nú'á guí camfri, ngue'á dí pahe gue haburaza ñama'ñú ya ja'i de nuna ra 'ra'yo jampri.

²³ Nepú bi mámbi'ú te ra pa mi ma da yopa ña'ú ma'na'qui. Ynu mi dat'a nú'á ra pa'á xqui mañ'ú, ndunthi de gue'á bi zønga habu mi 'bú ra cu Pablo. Desde mi xudi bi mudi bi ña'á asta mi nde tobya mi zofo ya ja'i de hanja ri manda Ajuá. Nú'á mi ma de rá ley ra Moise ne gatho nú'á xqui 'yofo ma'ra yá 'mehni Ajuá, pa nu'ú da gamfri nehe gue ra Jesu go

gue'á ra Cristo nú'á to'o bá pehna Ajuá pa da nda.

²⁴ Nepú 'ra de gue'á bi gamfri nú'á mi mänga ra cu Pablo, pe nu ma'ra himbi gamfri.

²⁵ Ne 'ra de gue'á bi ntsanoyasé ne bi mædi bi ma'ú. Pe ante da ma'ú ra cu Pablo bi 'ñembabí'ú:

—Go gue'á majuñani bi mänga ra bædi Isaía po rá Mæca Ndahí Ajuá bi xipa ndu ma dadahú, ne bi 'ñena njaua:
²⁶ Rí ma ua xipa nuya ja'i:
Ma gui 'yødehu, pe hinda zo ri mfenihú,
ma gui hyanthú, pe hingui ma
gui pahú te rí bøni nú'á
gui hyanthú.

²⁷ Ngue'á xi xa megui ri mfenihú,
ne hinguí ne gui hñuxhú
nt'øde nú'á guí ødehu,
ne hinguí ne gui pahú nú'á
guí hanthú.
Nu'ahú hinguí ne gui hanthú,
nixi gui 'yødehu,
nixi gui pahú,
ngue'á hinguí ne gui
ntsø'mhú pa ga pun'a
ri ts'oquihu.

Guehna mänga ra Mæca T'ofo.

²⁸ Hangue pahú xá hñó gue desde nubya ma da t'umbabi ra noya dega mpøhø nú'á hingyá xodyo. Nuga dí camfri gue nu'á ha, ma da 'yøde ne da gamfri.

²⁹ Ne nu mi uadi bi mänga njabu ra cu Pablo, ya xodyo bi ma ne mri ntsanoya sehe'ú.

³⁰ Ha nura cu Pablo bi 'mehni maxøgue yo njeya ja 'nara ngu dega njut'i, ne mi

umba ntsaya gatho nú'ʉ mi
tsøni pa da ñᾳui.

³¹ Ne mi zofo ya ja'i hanja
go ri manda Ajuã, ne mi
xipabi'ʉ de ra Zidada Jesu-
cristo. Himi tsu da ñᾳ, ne
hinto mi hacuabi'a.

RA ROMANU RÁ CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO NÚ'A BI 'YOPABI YA GAMFRI ME NROMA

Ra apostol Pablo opabi ya gamfri me Nroma

¹ Núgui drá Pablo, rá 'begogui ma zi Hmuuh ra Jesucristo. Ajuá ra Dada bi zoncagui pa ga 'ñapostol, ne xa hñuxcagui pa ga mambá rá macea hoga noya'a.

² Nuna macea hoga noyaná, guehna bi 'ñagui maya'b Ajuá ja ra Macea T'ofo nú'a bi 'yofo yá 'mehni'a.

³ Y nuna macea hoga noyaná xicjú de ma zi Hmuuh ra Jesucristo nú'a to'o rá T' Ajuá, ne utcaguihu gue nú'a ra T' a, de rá ndo'yo, bá ehe de rá jí ra ndá Davi,

⁴ pe de rá ndáhi xá nt'axi bi fadi gue go gue'a rá T' Ajuá, ngue'a co rá danga ts'edi bi yopa nte de ja ya du.

⁵ Po rá ngue'a, Ajuá xa 'racagui ra 'befi dega apostol pa ga mangá ra macea hoga noya gatho ja ya hnini, pa da gamfri' u ne da 'yote Ajuá. Guehna ra 'befi dí pefi pa nuya ja'i da nsundabi rá macea thuhu ma zi Hmuuh ra Jesucristo.

⁶ Hangue nehe nu'ah, Ajuá xa zohn'a'i'ih pa guí tñehu ra Zidada Jesucristo.

⁷ Hangue dí op'ah gatho'ihu zi cuh guí 'buhuh Nroma, nú'ah xi ri ma'ah Ajuá ne xa zohn'a'i'ih pa guí nt'axquihu. Ajuá ma Dadah ne ma zi Hmuuh ra Jesucristo da jap'a'ih ne da max'ah pa guí 'buh te rá 'ñentho.

Ra apostol Pablo ne da zønga ya cu me Nroma

⁸ Nuya ya mèdi noya dí op'ah ja ma carta, dí xi'ah gue dí umba njamadi Ajuá ma Dadah por gatho'ih de rá thuhu ma zi Hmuuh ra Jesucristo, ngue'a habraza ja ra ximhai hmá gue xi xcá camfrihu xá hño.

⁹ Ajuá dí pøpabi con gatho ma coraso pa da ntenga nú'a ra macea hoga noya nú'a habu xicju de rá macea T' a, y nu'a go gue'a pødi gue nzantho dí apabi'a por gue'ah.

¹⁰ Masque stá tø'ma ndunthi ya pa pa ga mabu ga tsøñ'ah, pe hinstá tsaya ga apa Ajuá pa da xoga ra gosthi pa da za ga mabu 'nitho. Hønse go dí tø'ma nú'a ra pa da mañ'a Ajuá pa ga mabu.

¹¹ Ngue'a xi dí ne ga mabu ga 'bui con gue'ah pa da za ga u't'a'ihu ra mfadi nú'a xa 'ñutcagui ra Macea Ndáhi, pa ma'na da nja ri jamfrihu.

¹² Y dí mä gue numa jamfrihu da 'racju ra ts'edi 'na ngu ma'na. Nuri jamfrihu da jaqui ma'na da ze ma jamfri, ha numa jamfriga da ja'ah ma'na da ze ri jamfrihu nehe, ngue'a 'nat'a ma jamfrihu.

¹³ Ne dí ne gui pødih, ma zi cu'ih, gue ndunthi ya

i'qui stá huts'i ga mabu ga tsøñ'a'ihu, pe tobya hinxza za. Dí ne ga mabu pa ga fax'ahu ngu stá faxa ma'ra ya cu ja ma'ra ya hnini.

¹⁴ Ngue'a xuá 'bencagui ga xipa gatho ya ja'i nuna macea hoga t'øde de ra mpøhø, hangue mahyoni gatho ga zofo, ngu nú'u ña griego ne ngu nú'u ña ma'ra ya hñäqui, ngu nú'u ya bamhya ne ngu nú'u hinte yá fadi.

¹⁵ Hangue nú'a ra pa go da ne Ajuä, nugui xi dí ne ga mabu pa ga mængä ra macea hoga t'øde nehe nubu Nroma.

Rá ts'edi ra macea hoga t'øde

¹⁶ Hindí ntsa pa ga mængä ra macea hoga t'øde, ngue'a go gue'a 'nara noya dega ts'edi nú'a xuá pehna Ajuä pa da pøhø gatho nú'u to'o da gamfri, ra mædi ya xodyo, nepu gatho nu ma'ra ya ja'i.

¹⁷ Nuna macea hoga t'ødena udi gue Ajuä mægue ya hinte ma ts'oqui tu nú'u to'o camfri, y nu'ü 'bui xá hñö co Ajua hñense po yá jamfri. Mæ njabu nehe ra Ndaxjua T'ofo habu ena: "Nu'a tó'o xa gamfri, ya hinte ma ts'oqui tu, nú'ü pe'tsa 'nara 'ra'yo te."

Yá thai tu ya meximhai

¹⁸ Ajuä utuabi ya meximhai tengu rá ndangui rá cue'a, ne brí nhyoqui'a pa dua pehna ra castigo de mahets'i pa da zædi nú'u ya ts'o'yøde hingui ne da 'yøt'e xá hñö. Ajuä ri ncue ngue'a nuya ja'i masque paði gue 'bui Ajuä ne paði te rí 'ñepi da

'yøt'e'u, pe hingui øt'e, nu'ü ri sigui co yá 'ñäqu'equ'e'i ne yá ts'oqui.

¹⁹ Gatho nú'a te da za da fadi de Ajuä, nu'ü xa t'utuabi xá hñö, y nu Ajuä go guese xa 'ñutuabi'u.

²⁰ Desde nú'bü Ajuä bi hyoca ra ximhai, desde gue'bü, Ajuä bi 'ñutuabi'u tengu rá 'mæi'a. Gatho nú'a ya t'øt'e ri hnequi, gue'u utuabi ya ja'i tengu rá 'mæi Ajuä nú'a hini hnequi, y njabu ri hnequi gue Ajuä 'bui ne ja rá ts'edi pa nzantho. Hangue ya ja'i hingui tsa te da dadi de nú'a te xa 'yøt'e'u.

²¹ Nu'ü, masque bi bædi Ajuä, pe himbi ne bi nsunda'u ngu rí 'ñepi, nixi bi umba njamädi de gatho ya hñö xa hñäni'u. Nu'a bi 'yøt'e, bi ts'oca yá mfeni ne bi megui yá coraso pa himbi za bi bædi nda'a ra hñö nda'a ra 'ñu.

²² Masque mi eñ'u gue xi myá bamhya, pe hinte myá fadi.

²³ Hangue bi zogui nú'a ra sòcambeni mi 'ñepi da umbabi Ajuä nú'a xá nsunda ne pe'tsa ra te nzantho, pa go bi xøcambeni ya c'oi nú'u xa thoqui ngu yá 'bai ya ja'i nú'u pe'tsi da du, nehe ya c'oi nú'u xa thoqui ngu rá 'bai 'nara ts'ints'u, ne nú'u ngu rá 'bai 'nara mbo'ni, ne nú'u ya c'oi dega qu'eñä.

²⁴ Hangue Ajuä bi hyetho ya meximhai pa bi 'yøt'a gatho nuya ts'onc'at'i mi beni ja yá mfeni, y njabu bi 'betua sehe yá tsa yá ndo'yø'u.

²⁵ Ngue'a nuya meximhai'u

bi zogui nú'á Ajuá majuáni pa go bi dëna nú'á t'embabi gue go gue'á Ajuá; y nuya ja'l'á go bi nsunda nuya t'ot'e nú'á xa hyoca Ajuá, hingo bi nsunda Ajuá to'o bi hyoca gatho, ne xá nsunda rá thuhu'á pa nzantho.

²⁶ Hangue Ajuá bi hyetho'á pa bi 'ñ ja yá hne dega 'betsa, asta ya 'behñá bi hñuxui yá mi'behñáui hingo hñse co ya 'ñohø ngu nú'á xqui manda Ajuá.

²⁷ Nehe ya 'ñohø bi me'tsa 'nara ts'onc'at'i pa da hñuxui yá mi'ñohøui hingo hñse co ya 'behñá, y njabú 'ñohø co 'ñohø bi 'yot'a ra t'ot'e xi xá nts'o. Hangue ja guesel'á bi hñani nú'á mi'ñepi da hñani'á por yá ts'ot'ot'e.

²⁸ Nehe nguetho himbi ho da beni'á de Ajuá, hangue nu Ajuá bi hyetho'á pa bi beni ya mfeni xá nts'o ne pa bi 'yot'e nú'á himri 'ñepi'á,

²⁹ ne bi 'yot'e'á ya t'ot'e hinguí ho, ne bi me'tsa ndunthi ya ts'onc'at'i ne ya ts'omfeni. Myá nduste, myá hyote, myá 'yot'atuhni, myá hyate, myá ts'o'mái, myá nñonte,

³⁰ mi jü'tsua ya nc'uamba ma'ra, mi útsa Ajuá, myá 'ñáqu'equ'eí, mri 'ñexa sehe, mi beni hanja da za da 'yot'a ya t'ot'e xá nts'o, myá ts'o'yøde co yá dada yá nñana.

³¹ Bi ts'oca yá mfeni hangue himi padi nda'á ra hñó nda'á ra 'ñá, ne himbi cumpli yá noya. Ne himbi me'tsa ra hmate co yá ja'lí, ne himbi me'tsa ra huecate.

³² Nehe nubya njabú, masque padi ya ja'lí nú'á te xa mä Ajuá, gue nu'á tó'o ot'a nuya t'ot'e'á rí 'ñepi da du, pe masque padi njabú, pe nu'á ot'e nuya ya ts'ot'ot'e, y hingue hñse ot'e, nehe ri johyauí nú'á ma'ra to'o handi'á ot'a njabú nehe.

2

*Ajuá ma da hñá'mba
nguenda yá ts'oqui ya ja'lí co
ra hoga ts'utbi*

¹ Hangue dá ngu'á dá ngu, otho te grí ncöni nú'i guí 'yø de nú'á te ot'a ma'ra, ngue'á nú'á ra ora guí 'yø de nú'á te ot'a ma'ra, nu'í guí ncondena sehe, ngue'á guí ot'a nehe ngu ot'a nú'á ma'ra.

² Dí padihá gue Ajuá ma da hñá'mba nguenda co ra hoga ts'utbi nú'á to'o ot'a ya ts'oqui.

³ Hangue 'bá nú'i guí 'yø de ma'ra ne guí ot'a nehe ngu ot'e'á, oguí beni gue ma gui mpont'ui rá cue Ajuá nú'á ra pa da hñap'a nguenda.

⁴ Oxqui beni gue ngue'á Ajuá xi ra hoja'lí con gue'i ne xa ze't'a ri nts'o'mái ne astabya hinxá castiga'lí, gue nu'i da za gui sigui gui 'yot'a ya ts'oqui. Padi gue Ajuá ra hoja'lí con gue'i pa gui ñobri.

⁵ Pe nu'í hinguí ne, ngue'á xi rá me ri coraso ne hinguí øde ne hinguí ñobri, hangue ma'na ma da castiga'lí nú'á ra pa da hnequi rá cue Ajuá pa da 'yot'a rá hoga ts'utbi'á.

⁶ Y nu'á ma da umbabi nú'á rí 'ñepabi cada 'na ngu nú'á xa mefi.

⁷ Nu'ā ma da umba ra te pa nzāntho nú'ā to'o xa hyomba rá nsunda ne xa hyoni pa Ajuā da 'ñe'tsua yá nsu ne xa hyonga ra te pa nzāntho, ne hinxza zabi xa 'yōt'a ya hoga 'bəfi.

⁸ Pe pa ya ts'o'yōde nú'ā 'mēt'o go ḥt'a nú'ā hingui ho, ne hingo ne da 'yōt'a nú'ā xá hñō, Ajuā ma da umbabi'ā 'nara castigo con gatho rá cue.

⁹ Ma da nja ya dāngā h̄gui ne ya dumai pa gatho nú'ā ya ja'i ḥt'a ya ts'oqui, rá mədi pa ya xodyo, nepa pa gatho ma'ra ya ja'i.

¹⁰ Pe Ajuā ma da c̄h'ta ja rá nsunda gatho nú'ā to'o xa məfi ya hoga 'bəfi. Nehe ma da 'ñe'tsua yá nsu ne da umba ra hoga'mai, rá mədi pa ya xodyo, nepa pa gatho ma'ra ya ja'i.

¹¹ Ngue'ā Ajuā hinda ma da huahnitho ya ja'i nura ora da hñā'mba nguenda'ā.

¹² Ajuā ma da hñā'mba nguenda gatho ya ja'i mahyegui, ngue'ā gatho nú'ā to'o xa 'yōt'a ya ts'oqui masque hinxza bātua rá ley ra Moise, nu'ā ma dra thā'mba nguenda ne dra castiga nsinque da the'ta ra ley; ha gatho nú'ā bi bādi ra ley ne himbi 'yōt'a nú'ā ma, nu'ā ma da thā'mba nguenda ngu nú'ā māngā nú'ā ra ley'ā.

¹³ Ngue'ā hingue nú'ā xa 'yōdetho rá ley ra Moise gue go gue'ā 'bəi xá hñō co Ajuā, hina, pe nú'ā to'o ḥte ra ley hā, go gue'ā ma da hmā gue hinte ma ts'oqui tu.

¹⁴ Ne nú'ā ra ora nuya ja'i hingyá xodyo ḥt'a sehe'ā nú'ā xá hñō ngu nú'ā māngā rá ley ra Moise, njabə ri hnequi gue pe'tsa sehe 'nayá ley, masque hinxza bādi rá ley ra Moise.

¹⁵ Ja gue'ā ri hnequini 'nara ley ngu xa nt'ofo ja yá coraso. Nehe nu'ā pe'tsa 'nayá ts'edise pa da bādi ua xá hñō nú'ā ḥt'e'ā ua hina; nehe yá mfeni xipabi gue hingui ho nú'ā ḥt'e, o ja ra ora xipabi gue xa 'yōt'a xá hñō.

¹⁶ Nehe ma da njabə nú'ā ra pa'ā sta 'yōt'a ra nsuca uenda Ajuā ngu nú'ā gra 'mai yá mfeni ya ja'i, masque nú'ā xqui beni mant'agui'ā. Ne nú'ā to'o ma da hñā nguenda go ma Zidadahā ra Jesucristo. Njabə udi ra māca hoga noya nú'ā xa 'bencagui ga mā.

Ya xodyo ne ra ley nú'ā bi 'yofa ra Moise

¹⁷ Nu'i xodyo, guí beni gue ja ri nsu ngue'ā grá xodyo, ne guí camfri gue guí 'bəi xá hñō ngue'ā guí pe'tsua rá ley ra Moise, ne grí'ñets'i ngue'ā guí nsunda nú'ā ra Ajuā majuāni,

¹⁸ ne guí pātua rá paha'ā, ne guí pādi gui huahna nú'ā xá hñō ngue'ā njabə u't'a'i ra ley.

¹⁹ Ne nu'i guí camfri gue da za gui c̄hna ma'ra ya ja'i ja ra uenda ya goda, y guí ngu 'nara ñot'i pa nú'ā 'bəi ja ra 'bexuui.

²⁰ Y guí camfri gue da za gui utui ma'ra ya ja'i nú'ā 'ñena ya t'ubātsitho hinte yá fādi, ngue'ā nú'ā ra ley guí pe'tsi ja

xcá tshni ra hoga mfqdi ne nu'a majuqni.

²¹ Nu'i guí utui ma'ra, hanja hingo guí o't'e nehe nu'a guí udi? Y nu'i guí mqgue hinda mpe 'na, hha gue nu'i hinguí mpe?

²² Nu'i guí mqgue hin-gui tsa da ts'inga 'nara medinthati, hha gue nu'i hinguí o't'a njabu? Nu'i guí utsa ya c'oi, pe hha gue hinguí mpe ja yá nija'u?

²³ Nu'i grí 'ñets'i ngue'a guí pe'tsua rá ley ra Moise, hha gue hinguí 'betua rá tsa Ajuq ngue'a hinguí o't'a nu'a mqanga nu'a ra ley'q?

²⁴ Hangue ja ra Mäca T'ofu 'nará 'mehni Ajuq bi xipa ya xodyo ne bi 'ñembi: "Ya ja'i nu'a hingyá xodyo ñäma'ñä de Ajuq po rá ngue'ahu."

²⁵ Nubyá nura circuncisio go gue'a ngu 'nara seña nu'a xa thuts'i ja ri ndo'yohu ne go gue'a ra nt'udi de ra cohi nu'a bi gohi Ajuq co ndu ri dadahu ra Abrá. Nu'a ra seña'a da max'ahu ndunthi 'bu guí 'yøthu nu'a mqanga ra ley. Pe nu'bu hingui othu ngu mqanga ra ley, nu'bu ra nt'udi de ra cohi ja ra uenda hinga ra nt'udi.

²⁶ Nehe nu'bu nu'a ya ja'i hingyá xodyo nu'a to'o hingui pe'tsa nuna seña, nu'bu nu'a pefi ya hoga 'befi ngu nu'a mqanga ra ley, nu'bu nehe'Ajuq ma da hyandi gue ja ra uenda pe'tsa nu'a ra seña de ra cohi.

²⁷ Ne njabu nu'a to'o hin-grá xodyo, ma da 'ñudi gue nu'i grá 'yøt'ats'oqui, ngue'a

nu'q desde bi 'mui xa gohi rá ndo'yo ngu bi hyoca Ajuq nsi ra seña pe xa 'yøt'a ya hoga 'befi ngu nu'a mqanga ra ley, ha nu'i guí pe'tsa ra seña de ra cohi ne guí pe'tsa rá ley Ajuq nt'ofu, pe hinguí ote nura ley'q.

²⁸ Hangue ra xodyo xi majuqni hingo nu'a de rá 'baitho, ne ra seña xi majuqni hingo nu'a hnequi de thi ja rá ndo'yo.

²⁹ Pe nu'q xi majuqni ra xodyo, gue'q nu'a to'o ota Ajuq ja rá coraso, ha nu'a ra seña xi majuqni, gue'q nu'a ja mbo ja rá coraso 'na, nu'a ra seña xa 'yøt'a Ajuq ja rá te 'na, hingue nu'a t'o't'e ja rá ndo'yo ngu xa nt'ofu ja ra ley. Y nu'a to'o xi majuqni ya xodyo ngue'q ota Ajuq ja yá coraso, go gue'u ma da 'ñätsua yá nsu Ajuq, hingo ya ja'i.

3

¹ Nu'bu, hte ma'nra ra mfats'i pe'tsa ra xodyo? O hte ma mfats'i hani de ja ra seña de ra cohi?

² Ndunthi ya mfats'i pe'tsa ya xodyo nu'a hingui pe'tsa nu'a ma'ra ya ja'i. 'Na de nuya mfats'i' u gue'q gue Ajuq bi umba rá noya'a pa go bi su'u.

³ 'Ra de gue'u himbi gam-fri nu'a bi ñä'tuabi' u Ajuq, pe nu'q hingui ne da 'ñena gue Ajuq hinda ma da cumpli nu'a xa ñägui.

⁴ Hanja hina, nu'q ma da cumpli nu'a xa ñägui. Ajuq hinga ma ga ec'uambahu, ma'na xá hño ga beñhu gue

gatho ya ja'i go ya c'uamba y hingo Ajuā. Ngu māngā ja ra Māca T'ofo habū sipa Ajuā njaua ne ena:

Ma da fādi gue go gue'i guí māngā majuāni,
y ma gui ntāte nū'a ra pa da 'ñec'uamba'i ya ja'i.

⁵ 'Nara ja'i tsa da 'ñena njaua: "Nu'bū ma ts'oquihū japi da hnequi tengu rá hoga'māhi Ajuā, nu'bū ḡha gue ra hoga ts'utbi da castigaguihū?" Njabū māngā nū'a ma'ra ya ja'i, hingo dí māngā.

⁶ Hina, nujá hinda za ga beñhū ngu beñhū. Ngue'a nu'bū di njabū ngu nū'a mañhū, nu'bū ḡhanja da za da 'yōt'a ra ts'utbi'a co ra ximhai?

⁷ 'Nara ja'i tsa da 'ñena njaua: "Nu'bū por 'nara nc'uamba ga mā ga japi da hnequi rá nsunda Ajuā ngue'a ja ri hnejni gue Ajua cumpli rá noya, nu'bū ḡha gue rí 'ñepabi da castiggui?"

⁸ Ne asta da za da 'ñena 'nara ja'i gue 'na da za da 'yōt'a nū'a xá nts'o pa da nja ra hño. 'Ra xa gascagui ra nc'uamba y 'bai mañhū gue guehna dí udi. Nuya ja'i a rí 'ñepabi da secuabi 'nara castigo.

Gathoguihū dí tuhū ya thai

⁹ Hangue ḡte ga beñhū? ḡHa gue ga beñhū gue nū'ah dyá xodyohū ma'na dí 'buhū xá hño que ma'ra ya ja'i? Hina, hingui tsa; ngue'a ya stá mā gue gathoguihū, ngu ya xodyo ngu nū'ah hingyā

xodyo, gathoguihū dí ohū ja rá 'yé ra ts'oqui.

¹⁰ Hangue ra Māca T'ofo enga njaua:

Jo'o ni 'na nū'a hindu tu ya ts'oqui. Hahā, jo'o ni 'na.

¹¹ Jo'o ni 'nara ja'i nū'a strá nt'axi rá mfeni,

ne jo'o ni 'na to'o di honi Ajuā.

¹² Gatho'ah ya ts'o'yøde,

gatho'ah xa nts'oqui.

Ni 'na hingui ḡt'a xá hño, hahā ni 'na.

¹³ Yá ne'ah xá nts'o, nja ngu 'nara nt'agui xots'i;

ne nzantho hate'ah.

Nehe xá nts'uni yá ne, nja ngu rá ne ra qu'eñā nū'a hote.

¹⁴ Pøni ya ts'one de yá ne, ne ya noya dega cué.

¹⁵ Co 'na tui nu'ah da ma hnestr'ihī pa da hyo yá miqu'eui.

¹⁶ Haburaza 'yo'ah ḡt'a ya nhuati ne tsogui ya ugui,

¹⁷ y hinxa bādi'ah hanja da 'māhi'ah te rá 'ñenthō.

¹⁸ Y nu'ah ni ts'ah hingui tsupabi rá cué Ajuā.

¹⁹ Nubyá dí pādihū gue nū'a māngā ja rá ley ra Moise, mā pa nū'ah to'o 'buhū ja nū'a ra ley'ah pa da me'tsa yá tsa y da go'ta yá ne, pa njabū nu'ah ne gatho ma'ra ya ja'i de ra ximhai da dø'ma nū'a ra castigo ma da hñāni de Ajuā.

²⁰ Ngue'a ni 'nara ja'i hinxa 'yōt'e gatho nū'a manda ja ra ley. Hangue enga ja ra Māca T'ofo gue Ajuā hindu ma da mā gue ni 'nara ja'i hingui tu ra ts'oqui, masque da 'māhi

'ra da 'ñena gue xa 'yøt'a ngu nû'a mængä ra ley. Ngue'ä nu'ñara za ra ley xo'tsuabi yá ts'oqui ya ja'i.

Ra mpøhø bí ehe po rajam-fri

²¹ Pe nubyá Ajuä xa 'ñudi 'nara hñó pa ra meximhai, y nura hñó'a, nû'a hanja grá 'buhu xá hñó ja rá thandi'ä. Pe nura hñó'a hingui pe'tsi te da nu ni co ni 'nara ley, masque ja dí mahmä ja rá ley ra Moise ne ja nû'a bi 'yofo ma'ra yá 'mehni Ajuä.

²² Nuna danga hñona mæ gue nu'a tó'o camfri ra Zidada Jesucristo ya 'bui xá hñó ja rá thandi Ajuä. Y nuna hñona ja pa gatho nuto da gamfri'ä, ngue'ä gatho ya ja'i mahyegui, gue dra xodyo gue hindra xodyo.

²³ Y gathoguihu dyá 'yøt'ats'oquihu, ne ni 'na de guecju hingui tsa ga 'yohu xá hñó ngu ri ho Ajuä.

²⁴ Pe nu'ä xi ra hoja'i, hangue mæ de rá pahase gue ya hinte ma ts'oqui dí tuhu ngue'ä dí camfrihu ra Zidada Jesucristo. Ajuä tsa da mæ njabu ngue'ä ra Zidada Jesucristo ya bi gutca ma thaihu.

²⁵ Ajuä bá pëhna ra Zidada Jesucristo pa bi du ja ra pont'i ngu 'nara hñä'ti, pa bi hñaga ma ts'oquihu po rá mæca ji bi mani, pa njabu nu'a tó'o da gamfri'ä ya hinda ma da zutua rá cue Ajuä. Njabu bi 'yøt'a Ajuä pa bi 'ñudi rá hoga ts'utbi, masque himi hnequihma ngue'ä po

rá mæca pasencia hinxqui castiga ya ja'i nuya pa xqui thogui.

²⁶ Ha nubyá, po rá du rá T'ü, Ajuä bi 'ñudi rá hoga ts'utbi, ne nu'ä mæ gue ya hinte ma ts'oqui tu nû'a to'o camfri ra Zidada Jesu.

²⁷ Hangue nubyá hingui tsa to da 'ñets'i. 'Bu xa za 'na xa me ya hoga 'befi ngu nû'a mængä rá ley ra Moise pa xa mpøhøhma, nu'bú xa zahmä xa 'ñets'i. Pe nuto ya hinte ma ts'oqui tu ngue'ä xa gamfri ra Zidada Jesucristo, nu'ä hingui tsa da 'ñets'i.

²⁸ Ngue'ä dí pahu xá hñó gue Ajuä mæ gue ya hinte ma ts'oqui tu nû'a to'o camfri ra Zidada Jesu nsinque te da nu co ya 'befi de ra ley.

²⁹ ¿Xi ha gue Ajuä go ra Ajuä nsøctho pa ya xodyo? ¿Ha hingrá Ajuä nehe pa nuya ja'i hingyá xodyo? Haha, go gue'ä ra Ajuä nehe pa gue'ä.

³⁰ Ngue'ä 'nat'a Ajuä 'bui, y nû'a mæ gue ya hinte ma ts'oqui tu ya xodyo nû'a pe'tsa ra seña de ra cohi ja yá ndo'yo nû'bú camfri ra Zidada Jesucristo. Nehe go guet'ä Ajuä mæ gue nehe nû'a hingui pe'tsa ra seña ja yá ndo'yo ya hinte tu nû'bú camfri'ä ra Zidada Jesucristo.

³¹ ¿Ha gue dí puthu rá ley ra Moise ngue'ä dí udihu ra jamfri de ra Zidada Jesucristo? Hina, hinda za da feni njabu, ngue'ä nujá ma'na dí umfu rá ts'edi nura ley'ä.

Ra Abrá himbi mpøħo po nuya hoga 'bøfi bi 'yøt'e

¹ Xi ra Abrá nú'ā ma mædi dadahħa nūjha dyá xodyohħa, ¿te rá 'bø da za ga beñħħu 'bħu de gue'ā?

² Nu'bħu Ajuā xa māħmā gue ra Abrá ya hinte ma ts'oqui mi tu por yá hoga 'bøfi mi øt'e, nu'bħu nú'ā xa zahmā xa 'ñets'i. Pe hina, himbi za bi 'ñets'i ja rá thandi Ajuā.

³ Ngue'ā ra Mäca T'ofo enga njaua: "Ra Abrá bi gamfri gue mi ma da hñəni nú'ā bi ñaq'tuabi Ajuā, hangue Ajuā bi mā gue ra Abrá ya hinte ma ts'oqui mi tu."

⁴ Nu'bħu 'nara ja'i øt'a 'nara 'bøfi, nurá thaqħa da t'umbi hingui t'umtho co ra hñooja'l'i; t'umbabi ngue'ā xa mpefi ne thupi.

⁵ Pe nura ja'i to'o camfri Ajuā ne camfri gue hingue po yá hoga 'bøfi da za da mā Ajuā gue ya hinte ma ts'oqui tu, nura ja'i lā, Ajuā da mā gue ya hinte tu ngue'ā bi gamfri'lā.

⁶ Nehe ra Davi xicja gue Ajuā māngħa nuna noyanā dega japi. Nu'ā ena gue Ajuā mā gue 'nara ja'i ya hinte ma ts'oqui tu nsinque da 'yħi tħua nguenda de yá 'bøfi.

⁷ Ra Davi bi 'yofo njaua: Njapi ndunthi nú'ā to'o xra pumba yá ts'oqui.

⁸ Haqha, njapi ndunthi nú'ā hingui mā Ajuā te xa 'yøt'e.

⁹ Xi nuna ra noya dega japi māngħa Ajuā, ¿ha gue mā pa gatho ya ja'i, o hōnse pa nú'ā pe'tsa ra seña de ra cohi bi

gohi Ajuā co ya xodyo? Hina, nu'ā mā pa gatho. Dí padihħa gue Ajuā bi mā gue ya hinte ma ts'oqui mi tu ra Abrá ngue'ā bi gamfri'lā.

¹⁰ ¿Ha gue ra Abrá mi pe'tsa ra seña ja rá ndo'yo nura ora'ā o hina? Hina, himi pe'tsa nú'ā ra seña'ā, mi 'butho njabu.

¹¹ Nura seña de ra cohi bi thu'tsua ja rá ndo'yo pe asta 'mefha; y nura seña'ā gue'ā ngu 'nara seyo bi hñu'tsuabi Ajuā pa da fädi gue ri muui nú'ā xqui māñ'ā gue ra Abrá hinte ma ts'oqui mi tu ngue'ā bi gamfri. Ajuā bi mā gue ra Abrá ya hinte mi tu ante da thu'tsuabi nura seña, y njabu ra Abrá bi ndada de gatho nú'ā to'o camfri masque nu'ā hinxa me'tsa nú'ā ra seña, pa njabu nehe'ā Ajuā bi mā gue ya hinte tu'ā.

¹² Nehe ra Abrá bi ndada de ya ja'i to'o pe'tsa ra seña de ra cohi ne camfri, nú'ā to'o hingue hōnse pe'tsa ra seña pe nehe tenba rá jamfri ma dadahħa ra Abrá nú'ā to'o bi gamfri ante da thu'tsua ra seña.

*Nu'bħu ga hañħu ra hñaq'ti
nu'bħu ga camfriħu*

¹³ Ajuā bi ñaq'tua ra Abrá da umbabi ra ximħai ngu 'nara tsogui pa gue'ā ne pa yá ja'i 'mefha de gue'ā. Bi ñaq'tuabi pe hingue ngue'ā xqui 'yøta ra ndaxxja ley; nu'ā bi ñaq'tuabi njabu ngue'ā mi camfri ne ya hinte ma ts'oqui mi tu.

¹⁴ 'Bħu nú'ā to'o ri dëna ra ndaxxja ley da gohui nú'ā ra tsogui, nu'bħu ra jamfri

da bøni gue hinte ri muui,
ne nú'a ra hñä'ti'ä ma da
njabütho.

¹⁵ Pe ra ley ri japi da
hnequi rá cué Ajuä ngue'ä
dyá ts'o'yødehu, pe 'bu di otho
'nara ley, nu'bá ñhanja gra
ts'o'yødehu?

¹⁶ Hangue nura hñä'ti de ra
tsogui ja pa nú'ü to'o camfri,
pa njabü Ajuä da za da unga
ra tsogui po rá hñoja'i. Ma
dra t'umbi pa gatho yá ja'i ra
Abrá, hingue hønse pa nú'ü
to'o bi nte ja ra ley nepa bi
camfri, pe nehe pa nú'ü to'o
hinxia te ja ra ley ne bi gamfri
ngu bi gamfri ra Abrá nú'ä
to'o go ra dada de gathoguihü
nújü dyá gamfrihü.

¹⁷ Ngu mänga ja ra Mäca
T'ofo gue Ajuä bi xipa ra
Abrá ne bi 'ñembi: "Stá hux'a'i
pa gui ndada de ndunthi ya
hnini." Hangue ja rá thandi
Ajuä ra Abrá bi ndada de
gatho nú'ü to'o camfri. Ynu'ä
mi camfri gue Ajuä tsa da japi
da yopa nte nú'ü xa du, y ri
manda nú'ä hingui 'bøitho,
pa gue'ä ja ra uenda ya 'bøi.

¹⁸ Ne masque ngu xmá
hñei, pe ra Abrá mi camfri
gue da zøhø nú'ä xqui xipabi
Ajuä ne bi sigui bi dø'mi.
Hangue njabü nu'ä bi ndada
de ndunthi ya hnini ngu
nú'ä xqui xipabi Ajuä ne bi
'ñembabi: "Ma da ndunthi ri
batsi da 'mwi."

¹⁹ Ra Abrá xi mi ja rá jam-
fri gue da me'tsa 'nará t'ü.
Nu'ä himi jamasu ua ya mrá
daqu'ei, masque mi ma da
got'a 'na nthebe njeya. Nixi
himi jamasu gue ra Sara nurá

'bøhñä'ä ya mrá daqu'ei nehe
ne hinxqui me'tsa ni 'nara
batsi.

²⁰ Pe de nú'ä xqui hñä'tuabi
ni ts'ü himbi 'bø rá jamfri,
nu'ä ma'na bi nja rá jamfri,
ne bi nsunda Ajuä.

²¹ Ngue'ä mi pødi xá hñö
gue Ajuä mi ja rá ts'edi pa da
'yøt'e ngu nú'ä xqui ña'tui.

²² Hangue por gue'ä Ajuä bi
mä gue ya hinte ma ts'oqui
mi tu ra Abrá, ngue'ä ra Abrá
bi gamfri'ä.

²³ Pe nuya noya nú'ü ena
gue Ajuä bi mä gue ya hinte
ma ts'oqui mi tu ra Abrá,
himbi t'ofo hønse pa ra Abrá;

²⁴ bi t'ofo pa guecaguihü
nehe, ngue'ä Ajuä mä
mahyegui de guecjhü nújü dí
camfrihü'ä. Dí camfrihü gue
nu'ä pe'tsa ra ts'edi pa bi 'yøt'e
bi yopa nte ma zi Hmuuhü ra
Jesucristo.

²⁵ Nu'ä bri da pa bi du po rá
ngue ma ts'oquihü, ne bi t'øt'e
pa bi yopa nte pa bi t'udi gue
ya hinte ma ts'oqui dí tuhü.

5

*Ya hñö nú'ü pe'tsa ra gam-
fri ngue'ä Ajuä xa mä gue ya
hinte ma ts'oqui tu*

¹ Nubyá Ajuä xa mä
gue ya hinte ma ts'oqui dí
tuhü ngue'ä stá camfrihü'ä,
hangue ya dí 'bøhü te rá
enthó con gue'ä por ma
Zidadahü ra Jesucristo.

² Nehe ngue'ä dá camfrihü
ma zi Hmuuhü ra Jesucristo,
hangue ya stá jonihü co Ajuä
ra Dada ne stá tsatuuhü rá
hñoja'i'ä. Y nubyá ya dí 'bøhü

ja nú'q̄ ra hñojá'i'q̄, ne dí tø'mh̄ co ndunthi ra johya nú'q̄ ra pa ga 'buh̄ ja rá nsunda Ajuá.

³ Y hingue hñose dí johyah̄ por gue'q̄, nehe rí 'ñepi ga johyah̄ ora dí thoh̄ ya ts'othogui, ngue'q̄ dí padih̄ gue ya ts'othogui ri jacj̄ ga zedih̄.

⁴ Y nu'b̄ ga zedih̄, ga pøñh̄ 'radyá hoga gamfrih̄, y por guehna ma'ná da ndangui ma nthø'mateh̄.

⁵ Y nuna nthø'matena hinda ma da njabatho nep̄ ga 'be ma tsah̄, ngue'q̄ ra Måca Ndahi nú'q̄ xa t'acaguih̄ xa 'ñutcah̄ xá hñó gue Ajuá mäcaguih̄.

⁶ Dí pah̄ gue Ajuá mäcaguih̄, ngue'q̄ ja nú'q̄ ra pa xqui beni'q̄, bá pehna ma zi Hmuh̄ ra Jesucristo pa bi du po rá nguecj̄ nú'q̄ ndyá dädits'oquih̄, ngue'q̄ nuj̄ otho ma ts'edih̄ pa ga mpøhøseh̄.

⁷ Xi xá hñei to da ne da du po rá ngue 'nará miqu'eui nú'q̄ di øthm̄ xá hñó, pe ja ra ora da za 'na da rezga da du po rá ngue 'nara hoja'i.

⁸ Pe Ajuá xa 'ñutcah̄ tengu rá ndangui rá hmåte nú'q̄ pescah̄, ngue'q̄ masque 'nandyá dädits'oquih̄, pe bá pehna ma zi Hmuh̄ ra Jesucristo pa bi du po rá nguecj̄.

⁹ Y nubyá ya gue nu'q̄ bi du pa bi ñangaguih̄ co rá mäca ji, ne ya hinte ma ts'oqui dí tuh̄, nu'b̄ nubyá go dí tø'mh̄ gue nu'q̄ da ñangaguih̄ de rá cue Ajuá sta

'ñep̄.

¹⁰ Nuj̄ ndí ncontrah̄ co Ajuá, pe nubyá dí mädih̄ con gue'q̄ po rá du rá mäca T'u. Y nubyá stá mädih̄ con gue'q̄, dí padih̄ gue ma ga mpøhøh̄ po rá te'q̄.

¹¹ Pe hingue hñose'q̄, nehe nuj̄ dí johyah̄ ndunthi ngue'q̄ dí 'buh̄ xá hñó co Ajuá por nú'q̄ bi 'yøt'e ma zi Hmuh̄ ra Jesucristo, ngue'q̄ por nú'q̄ bi 'yøt'e'q̄ ya stá mädih̄ co Ajuá.

*Nú'q̄ bi 'yøtcah̄ ra Adá y
nú'q̄ bi 'yøt'a ra Zidada Jesu-
cristo pa guecj̄*

¹² Hangue nu mi yøt'a ra ts'oqui gatho ja ra meximhai, bi yøt'i po nú'q̄ bi 'yøt'a 'nara 'ñøhø, y go gue'q̄ numa mudi dadahu. Nehe po rá nts'o'yøde'q̄ ra du bi yøt'i ja gatho ya ja'i, ngue'q̄ xa t'øt'a ra uenda gue gatho bi 'yøt'a ra ts'oqui.

¹³ Hangue ante da thuxa ra ley ya mi ja ra ts'oqui ja ra ximhai, pe nú'q̄ ya ts'oqui bi t'øt'e himbi thångä nguënda ngue'q̄ hinxqui thusta ra ley, ngue'q̄ hingui tsa da thångä nguënda ya ts'oqui nu habu otho ni 'nara ley.

¹⁴ Pe madi njabu, ra du bi ntate ja ya ja'i desde ra Adá asta ra Moise, masque nú'q̄ ya ja'i'q̄ himbi 'yøt'a ngu nú'q̄ ra nts'o'yøde bi 'yøt'a ra Adá. Nura Adá po nú'q̄ bi 'yøt'asë hangue bi nja ra du pa gathoguih̄; njabu nehe bi 'ñehe ra Zidada Jesucristo bi 'yøt'asë pa bi nja ra te pa nzantho.

¹⁵ Pe nū'ā ra ts'oqui bi 'yōt'a ra Adá hinga ra dāngui ngu nū'ā ra 'baha bi unga Ajuā dega hñojā'i. Po rá ngue rā ts'oqui 'nadra 'ñōhō bi nja ra du pa gatho, pe Ajuā po rá hñojā'i bá pēhna 'nadra 'ñōhō nehe pa da unga ra te pa nzāntho ngu 'nara 'baha pa gatho ya ja'i po rá hñojā'i nū'ā 'nadra 'ñōhō. Y nura 'ñōhō'ā go gue'ā ma Zidadahū ra Jesucristo.

¹⁶ Ra ts'oqui dí tuhū por nū'ā bi 'yōt'a 'nada ra ja'i hinga ra dāngui ngu nū'ā ra 'baha xa t'acjā. Ajuā bi hñā'mba nguenda de nū'ā 'nadra ts'oqui, ne bi 'yē'mba ra du pa gatho ya ja'i; pe 'mēfa Ajuā po rá hñojā'i bi unga nura 'baha'ā masque ya ja'i xi xqui 'yōthmā ndunthi ya ts'oqui, pe Ajuā bi mā gue ya hinte ma ts'oqui mi tu.

¹⁷ Ya gue bi ntāte ra du po nū'ā ra ts'oqui bi 'yōt'a 'nada ra 'ñōhō, pe nubyá nū'u to'o xa hñāni nū'ā ra 'baha xa unda Ajuā po rá hñojā'i y xa hñāni nura noya gue nu'ā ya hinte ma ts'oqui tu, nu'ā ma go da ndā'u ja nū'ā ra te xa 'ñepu po rá ngue nū'ā bi 'yōt'a 'nada ra 'ñōhō, y nura 'ñōhō'ā go gue'ā ma zi Hmuuhū ra Jesucristo.

¹⁸ Hangue por nū'ā ra ts'oqui bi 'yōt'a 'nada ra 'ñōhō, Ajuā bi 'yē'mba ra du pa gatho ya ja'i, y nehe por nū'ā ra hoga 'befi bi 'yōt'a 'nada ra 'ñōhō, Ajuā ena pa gatho ya ja'i gue ya hinte ma ts'oqui tu'ā ne umbabi'ā ra te.

¹⁹ Po 'nara ts'o'yōde gá

'ñōhō, bi japi bi nts'oqui gatho ya meximhai, njabū nehe po 'nara hoga'yōde, ndunthi da t'embi gue ya hinte ma ts'oqui tu.

²⁰ Pe 'mēfa bi nja ra ley pa ma'nā bi ndunthi ya nts'o'yōde. Y masque xa ndunthi ya nts'o'yōde, ma'nā xa ndangui rá hñojā'i Ajua.

²¹ Masque ra ts'oqui xi bi ntātehā ngue'ā bi nja ra du, pe ma'nā bi ntāte rá hñojā'i Ajua, ngue'ā po rá hñojā'i lā nu'ā mā gue nuju ya hinte ma ts'oqui dí tuhū, ne xa 'racaguihū ra te pa nzāntho po ma Zidadahū ra Jesucristo.

6

Nújū stá 'ueguehū de ra ts'oqui rí 'ñepi ga 'buhū 'nara 'ra'yo te co ra zi Hmu Jesucristo

¹ Xibya, ¿te ga māñhū? ¿Ha gue ga sigui ga øthū ya ts'oqui pa ma'nā da ndangui rá hñojā'i Ajuā pa guecjū?

² ¡Hina! ¡Hinda za ga beñhū njabū! Nuju ma'met'o ndí ohū ja rá 'yē ra ts'oqui, pe nubyá ya stá pøñhū, ya hindí ohū ja rá 'yē, ja ra uenda ya stá tuhū. Nu'bá ¿hanja da za ga sigui ga øthū ya ts'oqui?

³ ¿Ha gue hinguí padihū gue nújū stá nxistehēhū stá 'nathohū co ma zi Hmuuhū ra Jesucristo, ne nura ora dá nxistehēhū ja ra uenda dá tuhū con gue'ā?

⁴ Nehe nū'ā ra ora dá nxistehēhū, ja ra uenda dá nt'aguihū ngu bi nt'agui'ā ngu 'ñena stí tuhū nehe, pa ngu bi yopa nte'ā de ja ra

du po rá māca ts'edi Ajuá rá Dada, njabu necaguihá stá yopa ntehá ma'ra'yo pa ga 'buhá 'nara 'ra'yo 'mái.

⁵ Ngue'a nu'bú stá 'nathohá con gue'a ngue'a ja ra uenda stá tuhá ngu bi du'a, nu'bú ma ga 'buhá 'nara 'ra'yo 'mái ngu gra 'mái'a, ngue'a ja ra uenda dá yopa ntehá ngu bi yopa nte'a dé ja ra du.

⁶ Dí pādihá gue ma ndaxjua 'máiha bi mpont'i mahyegui con gue'a, pa gue numa ndaxjua 'máiha nú'a mi pēpa ra ts'oqui, ngu ya xra huati pa ya hinga 'megohá de ra ts'oqui.

⁷ Ngue'a nu'a tó'o ya xa du, ya hingui o ja rá 'ye ra ts'oqui.

⁸ 'Bú stá tuhá mahyegui co ma zi Hmuhá ra Jesucristo, dí camfrihá gue ga 'buhá con gue'a.

⁹ Ngue'a dí pahá gue ma zi Hmuhá to'o bi yopa nte de ja ya du, ya hingui pe'tsi te da yopa du'a, ne ra du hinda ma da yopa ntate de gue'a.

¹⁰ Ngue'a nu mi du'a, bi du 'na'quitho pa bi gutca gatho ma ts'oquihá, y ya hingui pe'tsi te da nu co ra ts'oqui. Y nubyá nu'a bi yopa nte y 'bui pa rá nsunda Ajuá.

¹¹ Njabu necjá ga óthá ra uenda gue ya stá tuhá ne ya hindí pe'tshá te ga nuhá co ra ts'oqui, ne ya dí 'buhá pa rá nsunda Ajuá ngue'a dí 'nathohá co ma zi Hmuhá ra Jesucristo.

¹² Hangue ya oxqui hophá ra ts'oqui da sigui da manda ja ri ndo'yohá nú'u ma da du. Oxqui hophá da ja'ahá

gui 'yøthá nú'a go da ne ri ndo'yohá.

¹³ Oxqui sigui gui pephá ra ts'oqui nú'a ja'ahá gui 'yøthá nú'a hingui ho. Nu'a gui 'yøthá, daphá ri tehá ja rá 'ye Ajuá pa gui 'yø'tuahá rá paha'a, ngue'a nu'ahá ja ra uenda ya xcá tuhá de ra ts'oqui ne xcá yopa ntehá ma'ra'yo. Hangue daphá ri ndo'yohá ne ri ts'edihi Ajuá pa gui pephá rá 'befi'a.

¹⁴ Ngue'a nura ts'oqui ya hinda ma da nda de guecjá, ngue'a ya hindí 'buhá ja rá hmarda ra ndaxjua ley, nubyá dí 'buhá ja rá hñojá'i Ajuá.

Nújá ndí ohá ja rá 'ye ra ts'oqui, ¿pa te gayopa penjuni?

¹⁵ Nde'bú, ¿ha gue ga óthá ya ts'oqui ngue'a dí 'buhá ja rá hñojá'i Ajuá ne ya hindí 'buhá ja rá hmarda ra ndaxjua ley? ¡Hina! ¡Hinda za ga beñhá njabu!

¹⁶ Dí pādihá gue dyá 'begohá de nú'a to'o dí ótehu. Nu'bú guí ótehu ra ts'oqui go rá 'begó'ihá'a ne go gue'a da ja'ahá gui 'medihu. Ha nu'bú guí ótehu Ajuá go rá 'begó'ihá'a y nu'a da 'yøt'e pa gui 'buhá xá hño ja rá thandi'a.

¹⁷ Pe jamádi Ajuá gue masque gá 'megohá de ra ts'oqui, pe nubyá ya xcá ndahá pa gui 'yøtehu con gatho ri muihá ra nt'utuate xa t'u't'ahá.

¹⁸ Ajuá bi zin'ahá de rá 'ye ra ts'oqui nú'a nguí pephá, pa go gui pephá'a ne gui 'yøthá xá hño ngu ri ho'a.

¹⁹ Núna dí xi'ahh, dí hec'ahh ngu ya 'bego pa da zo ri mfenihh. Njabh ngu xcá ndahh pa gá 'megohh ja ra ts'oqui ne nguí nts'o'yødehh, njabhtho nehe ndahh ja rá 'ye Ajuq pa gui 'yøthh nú'q xá hñó, ne gui 'bhhh xá nt'axi.

²⁰ Nguetho nú'bh nguí 'megohh ja ra ts'oqui, himi tsa gui 'yøthh nú'q xá hñó.

²¹ ¿Te ma thhaq gá hhñhh de nú'u ya t'ø't'e xmá nts'o nguí øthh? Ha nubyá grí ntsahh de gue'u. Ngue'q nū'q ra thhaq ri uni nū'u ya t'ø't'e xá nts'o, go gue'q ra du.

²² Pe nubyá ya hingyá 'begohh de ra ts'oqui, ya gyá 'begohh de Ajuq, hangue ya xcá hhñhh 'nara dhanga thhaq, y nura thhaq'q go gue'q gui 'bhhh xá nt'axi y rá ngats'i 'nara te pa nzhantho.

²³ Nguetho nurá njut'i ra ts'oqui go gue'q ra du, pe nurá 'baha Ajuq go gue'q 'nara te pa nzhantho nú'q da 'racju ngue'q drí 'nathohh co ma Zidadahh ra Jesucristo.

7

Dí 'bhhh co ra Zidada, hingue dí 'bhhh ja ra ndaxjua ley

¹ Zi cuhh, nu'ahh guí phdihh ya ley, gue mientra ra ja'i te, pe'tsi da 'yø't'e ngu mhanga ra ley, pe 'bh da du, ya hina.

² Nja ngu 'nara 'bhñq ra medinthhati, mientra te rá dhame pe'tsi da 'yø't'e nū'q mhanga ra ley dega nthhati, pe nu'bh ya xa du rá dhame, nura

'bhñq ya hingui 'bhi ja nura ley'q.

³ Pe nu'bh te rá dhame, ne da mhui ma'ná ra 'ñøhø, nura 'bhñq da thu'mbabí ra zinga medinthhati; pe nu'bh xa du rá dhame, nura 'bhñq ya hingui 'bhi ja nura ley'q, ne hindá ma da thu'mbabí ra zinga medinthhati masque da nthhatui ma'ná ra 'ñøhø.

⁴ Njabh necaguihh ndí 'bhhhhma ja rá hmanda ra ndaxjua ley. Pe nubyá ja ra uhenda stá tuhh mahygui co ra Zidada Jesucristo nu mi du'q, ne ya hindí 'bhhh ja nura ley'q. Dá njahh ngu nū'q ra 'bhñq bi du rá dhame ne bi nthhatui ma'ná, ngue'q nuju ya hindí 'bhhh ja ra ndaxjua ley, ngue'q ya dá 'nathohh co ra Zidada Jesucristo nū'q to'o bi yopa nte de ra du. Y stá njahhbh pa da za ga øthh ya hogá 'bhfi pa rá nsunda Ajuq.

⁵ Ngue'q nū'q ndí 'bhhh ja ma ndaxjua 'mhihh xá nts'o, nura ley ma'ná bi nupca ma mfenihh pa dá øthh nū'q ya ts'onc'at'i ndí pe'tshh, y nū'q mri mpefi ja gatho ma ndo'yohh pa dá øthh ya ts'oqui ne pa xa zixcahmahh ja ra du.

⁶ Pe nubyá ja ra uhenda stá tuhh de ja ra ndaxjua ley, ngue'q ya hindí 'bhhh ja rá hmanda nū'q ra ley'q. Ya hindí ohh ja rá 'ye ra ley, hangue nubyá da za ga phephh Ajuq co 'nara 'ra'yø mfeni nū'q bi 'racju ra Mhaca Ndahi, ne hingue ngu ma'met'o nū'q ndí 'bhhh ja rá hmanda ra ndaxjua ley ne ndí phephh

ngu nú'q̃ xqui t'ofo.

Ra ts'oqui nú'q̃ dí hah^u

⁷ ¿Te ga beñhubya? ¿Ha gue ra ndaxjua ley tu ra thai de ra ts'oqui? ¡Hina! ¡Hinda za! Ngue'q̃ go gue'q̃ bi 'ñutcagui te rá 'be'q̃ ya ts'oqui. Ngue'q̃ hinduí padi hmähä ua ra ts'oqui pa dra hyöcua nú'q̃ te pe'tsi ma'ná. Dá padi asta nu mi 'ñengagui ra ley: "Oxqui hyöca nú'q̃ hinga ri mëti."

⁸ Pe nu ndá øde nura hmanda'q̃, nuya ts'onc'at'i bi mpesi ja ma ndo'yo pa dá hyöque ndunthi ya t'øt'e, y njabu dá tu ra ts'oqui ngue'q̃ hindá øt'e ngu nú'q̃ mangá ra ley, ngue'q̃ nsi ra ley hingui tsa to da du ra ts'oqui.

⁹ Ma'met'o hinduí pähma ra ley, y ndí beni gue nduí 'bui xá hñó ja rá thandi Ajuá. Pe nu ndá padi ra ley, gue'bú dá padi tengu rá ndangui ra thai ndí tu, ha nura ts'oqui ma'ná bi nja rá ts'edi pa bi cacagui ga pëpi.

¹⁰ Njabu ra ley nú'q̃ ñaq'tui ra te pa nzantho pa to'o da cumplibi, bi 'ñutcagui gue ya dí nehi ra 'ñu pa ja ra du.

¹¹ Ngue'q̃ ra ts'oqui mi cacagui ga øt'a nú'q̃ mi hagahmä ra ley pa hinga øt'e, hangue ra ley bi condenagui ga tu po rá ngue ra ts'oqui.

¹² Hangue ra mäca ley xá nt'axi y nú'q̃ ri manda'q̃ go gue'q̃ xá nt'axi ne xá hñó y øt'a ra hoga ts'utbi.

¹³ Nu'bú, ¿ha gue nú'q̃ ra hoga ley go gue'q̃ bi 'yotca 'nara 'ñu pa xa zixca ja ra du? ¡Hina! ¡Hinga beñhubu njabu!

Ngue'q̃ nuya ts'oqui stá øt'e go gue'u bi 'yotcagui nura 'ñu pa xa zixcahmä ja ra du. Y njabu xa fädi que nura ts'oqui xi ra cate, ngue'q̃ por nú'q̃ ra hoga ley, ra ts'oqui bi jaqui dá 'medihmä. Hangue po ra ley bi hnequi gue ra ts'oqui nts'edi xá nts'o.

¹⁴ Dí padihu gue ra ley bá ehe de mahets'i. Pe nugui drá ja'i dega ximhai, ne dí o ja rá 'ye ra ts'oqui, hangue otho ma ts'edi pa ga øt'a ngu nú'q̃ ri manda ra ley.

¹⁵ Nugui hindí padi nú'q̃ dí pefi, ngue'q̃ hingo xi ma paha nú'q̃ dí pefi, pe nú'u ya 'befi dí utsa xcá themfri ya dá øt'e.

¹⁶ Y nu'bú dí øt'e nú'q̃ hingui ho ne hingo ma pahaga, nu'bú numa pahaga ri nthé ngu mangá ra ley, ngue'q̃ ra ley mä gue hinxá hñó nú'q̃ dá øt'e, hangue dí handi gue ra ley xá hñó.

¹⁷ Hangue njabu hingo de guecsé dí pefi nuya t'øt'e. Nuya ts'onc'at'i dí pe'tsi ja ma ndo'yo, go gue'u ri jaqui dí øt'a njabu.

¹⁸ Y nugui dí padi gue hinte ma t'øt'e xá hñó dí øt'e ja ma ndaxjua 'mái, ngue'q̃ ga nehmä ga øt'e nú'q̃ xá hñó pe hingui tsa ga øt'e.

¹⁹ Nguetho nura hñó dí ne ga øt'e, hindí øt'e, pe nú'q̃ xá nts'o ne nú'q̃ hingo ma paha pa ga øt'e, nu'q̃ go gue'q̃ dí øt'e.

²⁰ Pe nu'bú nugui ga øt'e nú'q̃ hingo dí ne, nu'bú ha, hingo dí pefi nura 'befi'a, nuya ts'onc'at'i dí pe'tsa ja ma

ndo'yo go gue'ʉ rijaqui dí ʉt'a njabʉ.

²¹ Hangue dí pʉdi gue nzan̄tho ri nda' nara ts'edi ja ma ndo'yo, y ri mpefi njaua: 'bʉ dí ne ga ʉt'a nú'q xá hñō, hingui tsa ngue'q nzan̄tho go dí ʉt'a nú'q hingui ho.

²² Ngue'q nugui de ja ma mfeni dí ho rá ley Ajuã,

²³ pe ja 'nara ts'edi ma'nāñō nú'q ri nda ja ma ndo'yo. Nura ts'edi'a ri ntuncui ma paha, ne nzan̄tho jaqui ga ʉt'a ya ts'oqui pa ma'na rí dætc'agui'lq.

²⁴ ¡Huecategui! Xibya, ¿to da ñangagui de nuna ts'edi ri nda ja ma ndo'yo nú'q tsixcagui pa ja ra du?

²⁵ Jamadi Ajuã gue ya bi ñangagui'q po ra Zidada Jesucristo. Guehna nú'q dí ma: nugui de ma paha dí ne ga pepabi rá ley Ajuã, pe rá ts'edi ra ts'oqui ri nda ja ma ndo'yo.

8

Ra te nú'q ja po rá ts'edi ra Macea Ndahi

¹ Nubyá, Ajuã ya hinda ma da condenaguihʉ ni 'na de guecjhú nújh drí 'nathohʉ co ra Zidada Jesucristo ne dí 'yohʉ ngu nú'q utcahʉ ra Macea Ndahi, y ya hindí ʉtuahʉ rá paha ma ndo'yo.

² Ngue'q Ajuã xa ñangaguihʉ de rá ts'edi ra ts'oqui nú'q mi tsixcahʉ ja ra du, y nubyá ra Macea Ndahi go gue'q ri mandaguihʉ ne tsixcahʉ ja ra 'ra'yo te ngue'q drí 'nathohʉ co ra Zidada Jesucristo.

³ Ra ndaxjua ley mi xicjhʉ ndunthi ya 'befi pa stá ʉthʉ hmahq, pe himbi za bi maxcahʉ pa stá ʉthʉ ngue'q ndí ʉtuahʉ rá paha ma ndo'yo. Pe Ajuã hq, xa maxcahʉ ngue'q bá pchna rá T'ʉ, bi 'ñe bi njai ngu nújh dyá 'yot'ats'oquihʉ pa bi za bi unga rá maca ndo'yo po ma ts'oquihʉ, y njabʉ Ajuã bi hñacua rá ts'edi ra ts'oqui pa hinda sigui da nda ja ma ndo'yo.

⁴ Ajuã bi 'yot'a njabʉ pa da za ga ʉthʉ ya hoga 'befi ngu ri manda ra ndaxjua ley, ngue'q nubyá go dí ʉthʉ ngu nú'q rá paha ra Macea Ndahi, y ya hindí ʉthʉ nú'a go rá paha ma ndo'yo.

⁵ Ne dí padihʉ nu'q tó'o ʉ'tua rá paha rá ndo'yo, hñse oda rá mfeni nú'q go da ne rá ndo'yo, pe nu'q tó'o ʉ'tua rá paha ra Macea Ndahi, nú'q hq, oda rá mfeni hanja da 'yot'ua nú'q ri ho ra Macea Ndahi.

⁶ Nguetho nú'q tó'o hñse oda rá mfeni ra ndaxjua 'mhi go gue'q ma da 'medi. Pe nuto oda rá mfeni da 'yot'e ngu nú'q ri ho ra Macea Ndahi, nú'q pe'tsa ra te nzan̄tho ne 'bui te rá 'ñentho.

⁷ Nguetho nú'q tó'o oda rá mfeni ra ndaxjua 'mhi, go gue'q ri ncontraui Ajuã, ngeutho hingui øte rá ley Ajuã ha nixi hinda za da 'yot'e.

⁸ Nu'q tó'o ʉ'tua rá paha rá ndo'yo, hingui tsa da 'yot'e ngu nú'q ri ho Ajuã.

⁹ Pe nu'ahʉ ya xcá tsohubʉ nuri ndaxjua 'mhihʉ, ne

ya hinguí ø'tuahu rá paha ri ndo'yohu. Nubyá guí ø'tuahu rá paha ra Mąca Ndąhi ngue'qa nu'qa 'bui ja ri corasohu. Y nu'qa to'o hingui pe'tsa ra Mąca Ndąhi nú'qa bua pehna ra Zidada Jesucristo, nura ja'i'qa hingo rá meti ra Zidada Jesucristo.

¹⁰ Pe 'bu ra Zidada Jesucristo 'bui ja ri corasohu, masque ri ndo'yohu xa t'e'mbi da du po rá ngue ra ts'oqui, pe nuri ndąhihu ma da 'mui pa nzantho ngue'qa ya hinte ma ts'oqui guí tuhu.

¹¹ Ajuu to'o bi japi bi yopa nte ra Zidada Jesucristo, go gue'qa ma da japi da yopa nte ri ndo'yohu nehe ngue'qa ra Mąca Ndąhi 'bui ja ri corasohu. Nú'qa ri ndo'yohu xa du, Ajuu ma da japi da yopa nte po ra Mąca Ndąhi nú'qa 'bui ja ri corasohu.

¹² Hangue ringue'qa zi cuhu, hinga mahyoni ga ø'tuabihu rá paha ma ndo'yohu ngue'qa ya hindí 'buhu ja rá hmanda'a.

¹³ 'Bu go gui ø'tuahu rá paha ri ndo'yohu, nu'bu ma gui tuhu. Pe nu'bu co rá ts'edi ra Mąca Ndąhi gui hñacju ya ts'ot'ot'e de ri ndo'yohu, nu'bu hingui ma gui tuhu.

¹⁴ Nguetho gatho nú'u to'o øt'e ngu nú'qa utuabi ra Mąca Ndąhi, go gue'qa yá butsi Ajuu.

¹⁵ Nura Mąca Ndąhi bi t'acju pa ya hinga 'megohu ja ra ts'oqui, hangue njabu ya hinga yopa ntsuhu. Nura Mąca Ndąhi bi t'acju go gue'qa bi 'yøt'e pa dyá butsiguihu Ajuu. Hangue po rá ts'edi

ra Mąca Ndąhi dí emfu Ajuu: "¡Ma hmąca Dada'ihe!"

¹⁶ Nguetho ra Mąca Ndąhi gue'qa damajuani ja ma ndąhihu gue yá butsiguihu Ajuu.

¹⁷ Y dí pahu gue nuya butsi gatho nú'qa te pe'tsa yá dada go yá meti nehe. Hangue necju nehe ma metihu nú'qa te pe'tsa Ajuu, y mahyegui co ra Zidada Jesucristo ma ga hñhu nú'qa ma da 'racju Ajuu ngu 'nara tsogui, pe mahyoni ga ts eth | ya thogui ngu bi zeta ra Zidada Jesu, pa nehe da za ga 'buhu ja rá nsunda con gue'qa.

¹⁸ Dí padi gue nuya ts'othogui dí thohu nuya pabya ni ts'qu ri nhycuaui rá ndąngui de nú'qa ra nsunda ma ga hanthu 'mef*a*.

¹⁹ Gatho nú'qa xa hyoca Ajuu, ja ra uenda ngu tobgahu co ndunthi ra johya nu xcrá hnequihu ja rá nsunda Ajuu núju yá butsiguihu 'qa.

²⁰ Gatho nú'qa te xa hyoca Ajuu xmá hñohmu pe 'mef*a* bi ts'oqui. Pe hingo de yá pahasehu, go rá paha Ajuu pa bi njabu, pe nu'qa bi 'ye'mbi gue da yopa hogui 'mef*a*.

²¹ Y nura pa'a ma da uadi yá nzabi de gatho nú'qa te xa hyoca Ajuu, ngue'qa ma da yopa hogui ma'ra'yo. Hangue gatho nuya t'øt'e ja, ya hinda ma da 'yo ja rá 'ye ra ts'oqui nu sta zixcaguihu Ajuu de nuna ra ts'oximhai pa grá 'buhu ja rá nsunda núju yá butsiguihu 'qa.

²² Dí pahu gue gatho nú'qa bi

hyoca Ajuq, astabya ri sufri
ngu ri sufri 'nara 'behñq ma
da 'mu rá zi batsi, pe nu
sta thogui yá ugui'q, ma da
haxamahai.

²³ Y hingue honse nú'q ya
t'ot'e bi hyoca Ajuq, necju
nehe drí tsahu ya ugui, ne dí
ga'tsihu, pe Ajuq xa 'racju ra
Maća Ndąhi ngu 'nara seña
de ra johya ma ga pe'tshu,
hangue dí to'mhu gue nu
xcrá 'buhu ja rá nsunda Ajuq
ma da 'ñudiguihu gue yá
batsiguihu'q co ma ndo'yohu
strá nsunda nsi ra nzabi ni ra
ugui.

²⁴ Nu ndá mpóhohu bi t'acju
ra nthø'mate gue ma ga 'buhu
habu xá nsunda. Pe nu'bu
ya dí hanthu nú'q xa sicju ga
to'mhu, nu'bá ya hingue mahy-
oni ga ndø'mhu ngue'q ya dí
hanthu.

²⁵ Pe nu'bu dí to'mhu nú'q
hindí handathohu, nu'bá
pe'tsi te ga to'mhu asta hingue
hanthu.

²⁶ Nehe ra Maća Ndąhi 'buu
pa da maxcahu, ngue'q de
guecseguihu otho ma ts'edihu
pa ga tsethu. Ngue'q nujá
hindí pahu te ga aphu Ajuq
nixi hanja ga ñahu con gue'q.
Pe ra Maća Ndąhi ri jacju ga
ngá'tsihu masque hinda za ga
mañhu te ga mañhu, nu'bá ra
Maća Ndąhi ri bantebi Ajuq
por guecju.

²⁷ Y Ajuq nú'q patca ma
mfenihu, padi nú'q adi ra
Maća Ndąhi ngue'q adi ngu
nú'q rá maća paha Ajuq y ri
bantebi Ajuq pa yá gamfri'q.

*Maganta tehu corá mfats'i
Ajuq*

²⁸ Núju xa zoncaguihu Ajuq
ngu nú'q xqui beni maya'bu,
ne dí mądihu'q, dí padihu
gue nu'q ri supca ma tehu pa
gatho nú'q da 'ñepcaguihu go
pa ma hñohu.

²⁹ Ngue'q Ajuq ya mi
pacaguihu desde ra mudi,
hangue nu'q bi huancahu
ne bi hñuxcahu pa ga 'buhu
ngu gra 'mu rá T'u, pa njabu
nura T'u'a dra cu madą de
gathoguihu dyá cuhu.

³⁰ Nujá bi hñuxcahu Ajuq pa
ga 'buhu ngu gra 'mu rá T'u, y
hingue honse'q, nehe bi zocju
pa dá camfrihu'q. Y hingue
honse'q, nehe bi xicju gue ya
hinte ma ts'oqui dí tuhu. Y
hingue honse'q, nehe ma da
zixcaguihu ja rá nsunda.

³¹ Nubyá, ya dí pahu gue
Ajuq 'buu con guecju, nu'bá
¿hanja da za to da dacaguihu?
Hinda za.

³² Ajuq bi unga rá 'ra T'u pa
bi du po rá nguecju. Nu'bá
¿ha gue hinda 'racju nehe
mahyęgui con gue'q gatho
ma'ra te dí hoñhu?

³³ ¿To'o da za da mambgahu
núju yá hmądiguihu Ajuq?
Jo'o, ngue'q Ajuq go gues'e'q
xa ma gue ya hinte dí tuhu.

³⁴ ¿To'o tsa da conde-
naguihu? Jo'o, ngue'q ra
Zidada Jesucristo go gue'q bi
du por guecju, y 'mefa bi yopa
nte, y nubya bí 'buu ja rá nsu
ja rá 'ñei Ajuq, y ja guehni brí
bantebi Ajuq por guecju.

³⁵ ¿Nda'q gue'q tsa da
'uegaguihu de rá hmate ra
Zidada Jesucristo? ¿Ha gue ya
ts'o ogui |, o ya dumui, o ya
njute, o ra thuhu, o ra 'ñahe,

o ra ntsu, o ra du? Hina, ni 'na.

³⁶ Ngu mā̄ga ra Mā̄ca T'ofo hab̄a ena njaua:

Nuje stá camfri'ihe, hangue nzā̄ntho t'εbgaguihe da thoje
ngu 'nara zi d̄eti ho ra hyomgø.

³⁷ Pe de gatho nú'a dí thoh̄a, xi dí tā̄tēh̄a po nú'a to'o ri mā̄caguihu.

³⁸ Hangue dí pā̄h̄a gue jo'o ni 'na to'o da za da 'uegaguih̄a de rá hmā̄te Ajuā, nixi nú'b̄a ga tuh̄a, nixi nūbya dí teh̄a, nixi ya εnxε, nixi ya ndā gá εnxε, nixi nú'a jabya mapaya, nixi nú'a ma da nja 'm̄fa,

³⁹ nixi nú'a ja mañā de mahets'i, nixi nú'a ja ri ga'ti de ra ximhai; ni 'na de nú'u xa hyoca Ajuā, hinda za da 'uegaguih̄a de rá hmā̄te'a nú'a p̄escah̄a ngue'a dí 'nathoh̄a co ma zi Hmuh̄a ra Jesucristo.

9

Ajuā xa huahna ya me Israel

¹ Nugui, nú'a dí mā, dí mā̄ga majuāni ngu rí 'ñepcagui ngue'a dí camfri ra Zidada Jesucristo. Hangue nú'a ma ga mā hingrá nc'uamba. Nu ja ma mfeni dí pā̄di xá hñō gue dí mā̄ga majuāni ngue'a go ra Mā̄ca Ndāhi xicagui gue nú'a dí mā gue'a majuāni.

² Xi 'raca 'nara ntsø'mi y nzā̄ntho zonga ma mfeni.

³ Nugui, ga nehmā gue masque go ga 'm̄ediga de rá thandi ra Zidada Jesucristo,

qué pa da mpøhø ma'ra ma mixodyo'be nú'u hinxa gamfritho ra Zidada Jesucristo.

⁴ Nú'a go gue'a ya me Israel. Ajuā bi hñuts'i'u pa dyá bā̄tsi'a, ne mi utuabi'u rá mā̄ca nsunda'a ja rá ndānija'u, ne bi gohui'u 'raya cohi. Nehe bi umbabi'u ra mā̄ca ley, ne bi 'ñutui hanja da xøcambeni'a ja rá nija'u. Nehe Ajuā bi ña'tuabi'u ya hñā'ti.

⁵ Nuyá xita'u go gue'a ra Abrá ne ra Isaac ne ra Cobo ne yá t'u, y ja nuya ja'i'u ja bi 'ñe bi nja'ini ra Cristo nú'a bá p̄ehna Ajuā pa da ndā, y nu'a go gues'e'a Ajuā, y go gue'a rá meti gatho nú'a te ja ne 'b̄ai. Drá nsunda'a pa nzā̄ntho. Njab̄a gue'a.

⁶ Pe hiní 'ñepi ga beñh̄a gue Ajuā hinxa cumpli rá noya co ra hnini Israel, ngue'a Ajuā xqui ña'tuabi da jāpi nura hnini'a, pe hingue gatho ya me Israel go gue'a rá hnini Ajuā.

⁷ Masque bi 'm̄ai ndunthi yá 'b̄eto yá mbong'b̄eto ra Abrá, pe hingue gatho' u t'øt'a ra uenda gue yá bā̄tsi majuāni, hñse nú'u yá bā̄tsi ra Isaac. Ngue'a ja ra Mā̄ca T'ofo ena gue Ajuā bi xipabi ra Abrá njaua: "Go dri 'b̄eto yá bā̄tsi ra Isaac."

⁸ Nubyá ne da 'ñena gue hingo gatho nuya bā̄tsi de rá ji ra Abrá go gue'a yá bā̄tsi Ajuā, pe hñse nú'u bi 'm̄ai dega hñā'ti ngu bi 'm̄ai ra Isaac.

⁹ Guehna ra hñā'ti bi ña'tuabi ra Abrá, bi 'ñembabi

Ajuā: "Rijεya ngubya, ma ga yopa ehe ga c'a'ls'a'i, ha nura Sara ma da mε'tsa 'nará t'u.."

¹⁰ Y hingue hønse ra Isaac bi huahna Ajuā, nehe ra Rebeca bi 'mø yoho yá t'u de 'nadra dada, go gue'q̄ ndu ma xitahra Isaac, y de nú'u yoho ya t'u, 'natho bi huahna Ajuā nehe.

¹¹ Y nú'bø hinxqui 'møitho nú'u ya t'u ne hinte xqui 'yøt'atho nú'q̄ xá hñø o nú'q̄ hinxá hñø, Ajuā ya xqui huahna 'na de gue'u, pa njabø da hnequi xá hñø gue nu'á huahna ya ja'i hingue po yá 'bøfi'u pe po nú'q̄ xa beni'a, ngue'q̄ nu'q̄ zohni nú'q̄ to'o go da ne'a.

¹² Hangue ante da 'møi nú'u yoho ya t'u, Ajuā ya xqui 'ñembabi yá nñana njaua: "Nura cu madø ma da mepi nú'q̄ mbøtsi."

¹³ Y ja ma'na ra xeni de ra Måca T'ofo mä mahyεgui habø Ajuā ena njaua: "Dá madi ra Cobo ha nura Esaú dá utsa."

¹⁴ Nu'bø ¿xi te ga mañhøbya? ¿Ha gue ga eñhø gue Ajuā hingui øt'a ra ts'utbi xá hñø? Hina, hinga beñhø njabø.

¹⁵ Ngue'q̄ go guesε'q̄ pe'tsa ra nsεqui, hangue bi 'ñemba ra Moise njaua: "Nugui dí huequi nú'q̄ go ga ne ga huequi."

¹⁶ Hangue dí pahø gue 'nara ja'i hingui tsøtua rá hmøte Ajuā ngue'q̄ go da nese ra ja'i, nixi ngue'q̄ da 'yøt'ase ra ts'edi. Hina, go

Ajuā beni sehe to'o gue'q̄ ma da huequi'a.

¹⁷ Nehe ja ra Måca T'ofo xa t'ofo gue Ajuā bi xipabi ra Faraó nú'q̄ mrá ndø Egípto, y bi 'ñena njaua: "Stá hux'a'i pa gui ndø, ngue'q̄ dí ne da hneca ma ts'edi ja gue'i pa da fadi to'ogui ne tengu ma ts'edi ja gatho ra ximhai."

¹⁸ Hangue ringue'q̄ dí pahø gue Ajuā ri huequi nú'q̄ go da ne'a y ri japi da necio nú'q̄ go da ne'a.

¹⁹ Nu'bø, da ne 'nara ja'i da 'ñengui: "Nu'bø ¿hanja Ajuā ri condena ya ja'i? ¿To'o gue'q̄ xa c'a'lsuabi nú'q̄ rá paha'q̄?"

²⁰ Pe nugui ga thåtuabi'a ne ga embi: "¿To'o'igue pa guí nø'tua Ajuā? 'Nandi gue ra ts'e dega dohmi ma da nø'tuabi nú'q̄ to'o bi hyoqui ne da 'ñembi: '¿Pa te xcá hogagui njaua?'

²¹ Nura hyocatraste tsa da hyoca nú'q̄ go da ne. Nu'á hø ra ts'edi pa da hyoca de 'nadra bøhai 'nara ts'e dega nsu y nu ma'na pa ra 'bøfi hingue dega nsu."

²² Njabø nehe Ajuā masque mi ne xa 'ñudi gue ja rá ts'edi'a ne nu'q̄ ri castiga ya ts'o'møi gá ja'i, pe nu'q̄ desde maya'bø xa mε'tsuabi ndunthi ra pasencia ya ts'o'møi gá ja'i, pe 'møfa ma da castiga'u ngu xa beni yngu nú'q̄ rí 'ñepabi'u.

²³ Nu'á bi 'yøt'a njabø pa bi 'ñudi tengu rá ndøngui rá nsunda ja guecju, ngue'q̄ xi xa mescaguiøra nthecate núju to'o xa beni desde maya'bø ma ga 'bøhø 'nadbo ja rá

nsunda'a.

²⁴ Nu'á xa zoncahú pa ga 'báhu con gue'a, masque dyá xodyohú o hindyá xodyohú.

²⁵ Ra bádi Osea bi 'yofo de guehna ja ra Macea T'ofo gue Ajuá bi 'ñena njaua:

Ma ga hu'mbabí gue ma hnini nú'u hingue ma hninihma,

y nú'u hinduí mǎdihmá, go gue'u ma ga mǎdi.

²⁶ Nu habú bi t'embabi ya ja'i njaua: "Nu'ahú hingo ma hninihú", nuni ja guehni ma da thu'mbabí gue go gue'u yá t'u Ajuá nú'u te.

²⁷ Nehe ra bádi Isaía bi mā de ra hnini Israel, y bi 'ñena: "Masque ya me Israel da ndunthi ngu rá ndunthi ra 'bomu ja ra ñanga ndehe, pe husthoho to'o ma da mpóhō de gue'u.

²⁸ Ngue'a Ajuá masectho da huata ndunthi de gue'u ngu nú'u xqui 'ye'mbi asta hinda gohi 'na zi t̄itho."

²⁹ Nehe go guet'a ra Isaía bi 'yofo 'met'o ja ma'na ra xeni de rá t'ofo'a, ne bi 'ñena:

'Bá Ajuá nú'u ri ndá de ya mundo enxé mahets'i hinxa hueaguihú ne hinxa zogaguihú hmáha 'raya ja'i, nu'bá stá njahú ngu bi nja ra hnini Sodoma ne Gomorra nú'u bi nhuati gatho.

Ya me Israel ne ra macea hogá t'øde

³⁰ Nu'bá dí pahabya gue ya ja'i hingyá me Israel nú'u himbi 'yot'a ra ts'edi pa da

'mái xá hñó co Ajuá, go gue'u ya 'bui xá hñó con gue'a, ngue'a ya xa gamfribi rá noya'a.

³¹ Pe nuya me Israel mi øt'a ra ts'edi pa da 'yøt'a nú'u māngá ra ndaxjua ley pa xa 'máhmá xá hñó co Ajuá, pe nu'u himbi za bi 'mái xá hñó con gue'a.

³² ¿Hanja himbi za bi 'mái xá hñó? Himbi za ngue'a mi honi da 'mái xá hñó co Ajuá hónda po ya 'befi nú'u māngá ra ley pe hingue po ra jamfri de ra Zidada Jesucristo. Hangue nu'u bi hñaxa 'nara mfe'tse ja nú'u xa t'embabi "ra Mfe'tsado."

³³ Ngu ena Ajuá ja ra Macea T'ofo:

Dí pegui nuni Sión 'nara do pa da mfe'tsa ya ja'i, 'nara dāngá do nú'u japi da dagui,

pe nu'a tó'o da gamfri'a hinda ma da 'be rá tsá, ngue'a nú'u xa gamfri gue'a majuani.

10

¹ Zi cuhú, xi dí ne con gatho ma coraso gue da mpóhō ra hnini Israel, y gue'a dí apabi Ajuá.

² Dí damajuani de gue'u gue xi øt'a ra ts'edi pa da deni Ajuá, pe hingui øt'e'u co ra mfadi.

³ Ngue'a nu'u hingui tso yá mfeni nú'u xa māngá Ajuá de hanja da za da 'mái xá hñó ja rá thandi'a, ne nu'u ri 'ramanu de gues'e'u pa da 'mái xá hñó hmáha

ja rá thandi'q, hangue nu'q
fe'tsuabi nú'q ma Ajuq.

⁴ Ngue'q pa nú'q to'o camfri
ra Zidada Jesucristo ya hinte
ri muui ra ndaxjua ley pa da
za da 'm̄ui xá hñó ja rá thandi
Ajuq.

⁵ Ra Moise bi ma de nú'q
to'o da d̄emba ra ndaxjua ley
pa da 'm̄ui xá hñó ja rá thandi
Ajuq, ne bi 'ñena gue nu'q
tó'o da 'yøt'e gatho ngu nú'q
m̄anga ra ley, go gue'q da z̄udi
ra te ngue'q xa 'yøt'e gatho
ngu ri manda.

⁶ Pe nu'q tó'o da gamfri
ra Zidada Jesucristo pa da
'm̄ui xá hñó ja rá thandi
Ajuq, ja ra M̄aca T'ofo m̄anga
njaua: "Oxqui bensehē njaua
ja ri coraso ne gui 'ñena:
¿To'o da za da bøxa ja
m̄ets'i? —nuna guehna pa da
tsincah̄ ra Zidada Jesucristo.

⁷ Nixi oxqui bensehē njaua
ja ri coraso gui 'ñena: ¿To'o da
za da gai asta habu bí 'b̄u nú'q
xa du?" —nuna guehna pa da
yopa tsi ra Zidada Jesucristo
de ja ya du.

⁸ Nu'q xá hñó gui beni, ngu
nú'q m̄anga ra M̄aca T'ofo ne
ena: "Ya xcá 'yøde nú'q xa
m̄anga Ajuq, y nú'q xa mañ'q
xa zo ja ri mfeni, y nu'q go
gue'q ya xcá ma." Njabu
m̄anga ra M̄aca T'ofo. Y nú'q
xa m̄anga Ajuq go guehna ra
noya dega jamfri dí mañh̄u,
ne ena njaua:

⁹ Nu'b̄u gui ma gue ra zi
Hmu Jesu go gue'q ri Hmu, ne
'b̄u gui camfri ja ri coraso gue
Ajuq ra Dada bi 'yøt'e pa bi
yopa nte'q de ra du, nu'b̄u ma

gui mpøh̄.

¹⁰ Ngue'q nu'b̄u ga camfri
ja ma corasoh̄, nu'b̄u
Ajuq ma da ma gue ya hinte
ma ts'oqui dí tuh̄, y nu'b̄u
ga mañh̄u gue dí camfri
ra zi Hmu Jesucristo, nu'b̄u ga
mpøh̄h̄u.

¹¹ Ngue'q enga ja ra M̄aca
T'ofo njaua: "Nu'q tó'o da
gamfri'q hinda ma da 'b̄e rá
tsa, ngue'q nú'q camfri gue'q
majuanī."

¹² Ra M̄aca T'ofo bi 'ñena
gue nu'q tó'o da ne da gamfri,
dá gamfri, ngue'q otho
ni 'nara nthahni dega xodyo
ni nú'q hingyá xodyo, ngue'q
ra Zidada go gue'q ra Zidada
pa gatho, nehe ra memati'q
pa gatho nuto da hyomba rá
mfats'i'l̄a.

¹³ Ngue'q ra M̄aca T'ofo ena
gue gatho nuto da 'yapa ra
Zidada da mpøh̄, da pøh̄'q.

¹⁴ Pe ¿hanja da za da 'yapabi
'na gue da pøh̄ 'b̄u hingui
camfri gue 'b̄ui? Y ¿hanja da
za da gamfri 'b̄u hinxa 'yøde
de gue'q? Y ¿hanja da 'yøde 'b̄u
jo'o to'o da xipabi?

¹⁵ Y ¿hanja da za to'o da
ma da manba rá noya Ajuq
'b̄u hinto xa mehnī? Y ya
xa 'b̄ehni nú'q to'o manba rá
noya Ajuq, ngue'q enga ja ra
M̄aca T'ofo: "¡Hangu ra johya
dí pe'tsh̄u ngue'q xa zøh̄o nú'q
to'o bra hñq 'nara hoga t'øde
gue gatho ma da 'm̄ui te rá
'ñenthō!"

¹⁶ Pe hingue gatho ya ja'i
xa ne xa 'yøde ra m̄aca hoga
t'øde. Ngu xqui m̄anga ra
badi Isaía maya'b̄u, ne bi

'ñena: "Zi Hmu, hinxax ne toxa gamfri numa noyahu."

¹⁷ Hangue pa da za da gamfri 'na, mahyoni da 'yøde 'na, y mahyoni dra hma de ra Zidada Jesucristo pa njabu da nt'øde de gue'a.

¹⁸ Pe dí ena: ¿Ha gue hinxax 'yøde'u? ¡Hahu, xi majuani ya xa 'yøde'u! Ngue'a enga ja ra Maca T'ofo:
Gatho ja ra ximhai xa nt'øde

yá noya'u.

Hahu gatho maxøgue ra ximhai xa njabu.

¹⁹ Ma'na'qui dí ma: ¿Ha gue himbi unga nguenda ya me Israel? Hahu, bi unga nguenda, ngue'a ra Moise bi ma rá mudi gue Ajuu bi 'ñena: Nugui ma ga japi nu'u ya ja'i hingo ma hnini hma, y nu'ahu ma da zøt'a ri muihu por gue'a.

Por nuya japi ma ga umba ya 'ñamfaqdi gá ja'i, nu'ahu ma da bø ri cuehu.

²⁰ Nepu ra bødi Isaia himbi ntsu bi ma gue Ajuu bi 'ñena njaua:

Nu'u himi hongagui go gue'u bi zucagui,
ha nu'u himri 'ñanigui dá ma dá tsudiga'u.

²¹ Nehe bi 'ñena de ya me Israel gue Ajuu bi 'ñena njaua: "Nugui hindá tsaya dá zofo nuya ja'i pa xa ñobrihma, pe nu'u himbi ne bi 'yøde ngue'a xi ya ts'o'yøde ne ya nøt'e."

11

Ajuu bi huahna 'raya me Israel hangue nu'u bi mpøhø

¹ Nu'bu, ¿ha gue ga beñhu de nu'u gue Ajuu xa hyøpu rá hnini?

¡Hina, hinhya'mu! Ngue'a nequi drá me Israel stí 'ñehe de yá ja'i ra Benjami de rá ji ra Abrá.

² Ajuu hinxax zogui rá hnini nu'u bi 'ñembi gue go rá hnini'u de rá mudi. ¿Ha gue hinguí pahu te manga ra Maca T'ofo habu ma de ra Elía, gue nu'u mi manbabi ra hnini de Israel co Ajuu? Ne bi 'ñena njaua:

³ "Ma zi Hmu'i, nuna hnininu xa hyop'a'i gatho ri 'mehn*ni*, ne xa huata gatho ri ata. Y de gatho nu'u to'o mi camfri'i hønsegui dí pongui, y nu'u xi honi hanja da hyogaguihma."

⁴ Nu'bu Ajuu bi døtuabi njaua: "Dí pe'tsitho yoto 'mo ya 'ñøhø pa da nsundagui, nu'u hinxax ndandiñahmu ja rá thandi ra c'oi Baal."

⁵ Nehe njabu nuya pabya xa gohi hønse 'na zi tøi ya me Israel nu'u xa huahna Ajuu co rá hñoja'i.

⁶ Y 'bu bi huahni co rá hñoja'i, nu'bu hingue po yá 'befi øt'e'u. 'Bu di gue'a dega 'befi hma, nu'bu Ajuu hindí øt'e co rá hñoja'i.

⁷ Xibya ¿te ga beñhu de nu'u thogui ya me Israel? Nu'u ya me Israel mi ndunthi, himbi zødi hanja da za da 'mai xá hñø co Ajuu, pe nu'u 'na tøi xqui thahni, nu'u hu, bi za bi 'mai xá hñø ja rá thandi Ajuu. Y nu'u ya me Israel mi ndunthi, bi meguib*i* yá mfeni, y himbi ne bi gamfri nu'u bi manga Ajuu.

⁸ Ngu xa nt'ofo ja ra Maca T'ofo: "Ajuu bi japi'u bi

mpumfri, bi japi bi ngoda pa hinda hyandi, nehe bi japi bi ngogu pa hinda 'yøde asta mapaya."

⁹ Y ra Davi bi mä de ya japi xqui t'umba ya me Israel, bi t'ents'ua ra 'ñu ne bi 'ñena njaua:

Nuyá mexa da 'bø'tsuabi
gue'ä da ngu 'nara xit'ä
ne 'nara trampa habu
da zo'ü,
y ja da japini da gut'i nú'ä
tu'ü.

¹⁰ Dá njot'a yá da'ü pa hinda
hyandi,

y dá ndoqui nzantho co yá
'bats'i ri du.

*Ajuä hinxa 'medi pa
nzantho nurá hmate co ya
xodyo, hangue nú'ü hingyá
xodyo rí 'ñepi da su yá jamfri*

¹¹ Nu'bä, xi nú'ü, ¿ha gue
xa 'betuabi rá hmate Ajuä
pa nzantho po yá 'ñajamfri?
¡Hina, hinhya'mä! Pe po yá
nts'o'yøde'ü bi zü ra mpøhø
gatho ma'ra ya hnini, pa
njabü da nuhu yá mfeni ya
me Israel pa da yopa hñani'ü
ra japi ngu nú'ä xa hñanga
ma'ra ya hnini hingyá xodyo.

¹² Ya gue po rá nts'o'yøde ra
hnini Israel bi nja ra hñø pa
gatho ya meximhai, ne bi nja
'nara danga japi pa nu ma'ra
ya hnini hingyá xodyo, nu'bä
jtengu hmä ra japi da hñanga
nú'ü hingyá xodyo nú'ä ra pa
ya xodyo da gamfri Ajuä!

¹³ Nú'ahü hingyá xodyo, ja'ä dí ne ga xi'ahü. Ajuä
bi hñuxcagui dega apostol
pa gue'ahü nú'ahü hingyá
xodyo, hangue dí e'tsua rá
nsu ma 'befi

¹⁴ pa xahmä da za ga nupa
yá mfeni 'ra de nú'ü ma
mixodyo'be da ne da hñanga
nehe nú'ä ra japi xcá hañhü,
ne da mpøhö'ü.

¹⁵ Ya gue Ajuä bi hyepü ya
xodyo ne go bi japi gatho ya
meximhai ngue'ä bi 'yøt'e pa
bi za bi 'mäi xá hñø con gue'ä,
nu'bä jtengu ra japi ma da um-
babü nu sta yopa munts'a ya
xodyo ma'na'qui! Ne nura
japi'ä go gue'ä 'nara 'ra'yo te.

¹⁶ Nu'bä Ajuä bi huahna ya
mädi xita de ra hnini Israel
pa dyá meti'ä, nu'bä gatho
ra hnini Israel go rá metitho
Ajuä, nja ngu 'nara 'bai gá za,
'bä Ajuä ri japa yá 'yü, nehe yá
'yeza njapi, y nehe nja ngu ya
hme, 'bä ra mädi hme njapi,
nu'bä gatho ra bola jüni njapi.

¹⁷ Ngu 'nara 'bai gá hoga
olivo da ts'ecua 'nará 'yeza
ne da cueta 'nará 'yeza ra
mbangä olivo pa nu'ä da
zipa rá ngui rá 'yü nú'ä ra
hoga olivo, njabü nehe 'raya
xodyo bri t'eque de Ajuä
ne nú'ahü hingyá xodyo, go
xra hmunts'a'ihü pa dyá
hnini'ihü Ajuä nehe, ne xcá
hñani'ahü yá japi Ajuä.

¹⁸ Masque'ä oxqui
ndanguihü de ya xodyo,
ngue'ä guí padihü gue hingo
ya 'yeza ri umba ra te yá 'yü ra
za, nuya 'yü go gue'ü ri umba
ra te ya 'yeza.

¹⁹ Nu'ahü ma gui 'ñenahü:
"Ya 'yeza bri ts'equi pa bi za
bri juetcahü."

²⁰ Majuäni, bri t'eque'ü,
pe bri t'eque ngue'ä himbi
ne bi gamfri'ü. Ha nu'ahü

ya rá hnini'ihá Ajuá ngue'á guí camfrihuá. Hangue oxqui ndanguihuá. Nu'á gui 'yøthá, tsuhá Ajuá.

²¹ Nu'á Ajuá xa castiga ya xodyo nú'á to'o ngu ya 'yeza hingá njuete, nehe nú'ahá hingyá xodyohá y guí njahuá ngu ya 'yeza xa njuete, da za da castiga'ihá nehe.

²² Hangue dá zo ri mfenihuá nú'á bi 'yøt'e Ajuá, njabá ngu ra hoja*l*'i, njabá ra zate nehe. Bi nhyoja*l*'i con gue'ahá, ha nu'á ya xodyo bi nts'o'yøde, bi 'ueque'á. Hangue nu'á mahyoni gui 'yøthá, sigui gui 'buá ja rá hñoya*l*'i, ngue'á nu'á hina, da 'uec'a'ihá nehe.

²³ Y nehe nuya xodyo nu'á hinda sigui yá 'ñajamfri, nu'á dra yopa cuete ja ra 'bai gá olivo habá mi tøgue'á, ngue'á Ajuá ja rá ts'edi pa da yopa cuete'á.

²⁴ Ngue'á 'bá nú'ahá hingyá xodyohá ngu gyá 'yezahá de 'nara mbánganga olivo, xa ts'ec'ahá de ri 'baihuá, y bi za bri juet'ahá ja ra hogu olivo masque nu'ahá grá mbánganga olivohá, jxihmá ya xodyo gue go gue'á ya 'yeza yá meti ra hogu 'bai gá olivo, ma'na da za da ncuite ma'na'qui ja rá 'bai!

Rá ngats'i ma da mpøhø ra hnini de Israel

²⁵ Zi cuhá, dí ne gui pádihá nuna mfádi xqui nt'agui hmáha. Dí ne gui pádihá pa hingui beñhuá gue hønse'iá xa huahn'ahá Ajuá. Páhá gue masque Ajuá xa japi xa megui yá mfeni ndunthi ya

me Israel, pe 'ra de gue'á xa me'tsitho ja rá hnini'a. Pe hingue pa nzántho ma da megui yá mfeni, hønse asta hinda zøxa ra 'bede de nuya ja'i hingyá xodyo nú'á ma da mpøhø.

²⁶ Nepá de gue'á gatho ya me Israel ma da mpøhø. Ma da nja ngu xa t'ofo ja ra Máca T'ofo ne ena:

Nuni Sión nú'á rá hnini Ajuá ja ma drí 'ñehni ra Ñánte

nú'á ma da xácuabi yá ts'ot'ot'e ya me Israel nú'á yá ja'i ra Cobo.

²⁷ Y nu xcrá xácuabi yá ts'equi'á, ya stá cumpli ma cohi nú'á stá cohi con gue'á.

²⁸ Pa da za da ntunga ra máca hoga t'ode ja ma'ra ya hnini ngu xa beni Ajuá, nu'á xa hyanda ya xodyo ngu yá ncontra'á, pa go da jáp'a'iá nú'ahá hingyá xodyohá. Pe Ajuá máditho ya xodyo po rá ngue yá xita'á nú'á bi huahni'á.

²⁹ Ajuá hingui pata rá mfeni. Nú'á da uni, hinda ma da hñáqui, ne hinda ma da hyepá nú'á to'o xa huahni'á.

³⁰ Nú'ahá hingyá xodyohá hingüí camfrihmáhá Ajuá, pe nubyá co rá nthecate Ajuá bi jáp'a'iá ngue'á ya xodyo himbi ne bi gamfri ra zi Hmu Jesucristo.

³¹ Nubyá nuya xodyo bi 'ñagamfri, pe bi njabá pa 'máfa, co rá nthecate Ajuá da japi'á ngu bi jáp'a'iá.

³² Njabu Ajuaq bi zotho gatho co yá 'ñajamfri, gue dya xodyo gue hindya xodyo, pa 'mefa da huequi'u mahyegui.

³³ ¡Xi ra danguí rá mfadi Ajuaq, ngue'q padi gatho nú'q t'ot'e, y padi hanja da 'yot'e gatho nú'q go da ne! Hinda za to da bädi gatho nú'q te beni Ajuaq, ne hinda za to da bädi hanja ot'e nú'u ya dangu 'befi ot'e'a.

³⁴ "¿To'o gue'q pätuabi rá mfeni Ajuaq? y ¿to'o gue'q xa 'yo'mbabi rá 'nu'q?

³⁵ Y ¿to'o 'met'o xa nja te xa umbabi Ajuaq, pa njabu Ajuaq da co'tsuabi'q?"

³⁶ Nguetho go gues'q bi hoqui gatho nú'q te ja, y gatho o ja rá 'ye'q, y gatho'u pa rá nsunda'q. Y nu'q drá nsunda pa nzantho. Njabu gue'q.

12

Ga umfu Ajuaq gatho ma tehu pa ga pephu ngu ne'a

¹ Nubyá, ma zi cu'ih, xcá hyanthu rá ndanguí rá nthecate Ajuaq xa 'yotcahu. Hangue dí bante'ih gue gui daphu Ajuaq gatho ri tehu. Gue'q 'nara hñat'i strá nt'axi ngu nú'q ri ho'q, ngue'q nu'bu guí othu njabu, guí xøcambenihu Ajuaq co ri corasohu.

² Oxqui tenbahu yá 'mai nú'u ya ja'i 'yo ja ra ts'oqui. Nu'q gui 'yøthu, tenda ri 'ra'yo mfenih pa njabu xi gui 'buh 'nara 'ra'yo 'mai, y 'buu gui njahub ma gui pätuahu nda'q rá paha Ajuaq gui 'yøthu, y nú'q rá paha'q gue'q nú'u gui 'yøthu nú'q xá hño ne nú'q

ri ho'q, ne gui 'buh xá hño ja rá thandi'q.

³ Ajuaq xa 'racagui nuna ra nsu dega apostol po rá hñojal*i*, hangue ma ga xi'ahu nda'q rí 'ñepi gui 'yøthu. Oxqui ma gui beñhu gue gyá danguihu y masque hina. Benihu xá hño ne hyandash hangu rá ndunthi ri jamfrihu nú'q xa 'ra'ahu Ajuaq cada 'na de gue'ahu.

⁴ Ngue'q nja ngu ma ndo'yohu dí pe'tshu ndunthi ya xeni pe gatho ya xeni hingue 'nada yá 'befi pefi.

⁵ Njabu nehe masque dí ndunthihu, pe dí 'nada ra ndo'yohu co ra Zidada Jesucristo, y gatho nuju ngu dyá xenihu de 'nada ra ndo'yo.

⁶ Ne 'rama'na'ñó ya mfadi ne ra ts'edi xa 'racaguihu Ajuaq po rá hñojal*i*'u pa ga pefihu nú'q ra 'befi xa 'racaguihu. 'Bu' 'nara cu xa t'umbabi 'nara ts'edi pa da manba rá noya Ajuaq, dá mañ'q ngu rá ndunthi ra jamfri pe'tsi'q.

⁷ Nu'q tó'o xa t'umba ra ts'edi pa da mfaste, dá mfaste. Ha nu'q tó'o xa t'umba ra ts'edi pa da nxahnate, dá nxahnate.

⁸ Nu'q tó'o xa t'umba ra mfadi pa da unga ra ts'ofo, dá nzote'q, ha nu'q tó'o xa t'umba ra ts'edi pa da unga 'nara mfats*i*, dá uni con gatho rá mai. Nu'q tó'o xa t'umba ra ts'edi pa da ndq, dá ndq con gatho rá mfeni, ha nu'q tó'o xa t'umba ra ts'edi pa da mats*i* nú'u to'o othobi, dá mats*i* con gatho rá mai.

Nú'q rí'ñepi da me fira gam-fri

⁹ Dá nja ri hmateh^u pa gatho ya ja'i, pe hingue de maxøts'etho. Ùtsah^u nú'a xá nts'o, y tenh^u nú'a xá hñó.

¹⁰ Mádih^u 'na ngu 'na co ra hmate nú'a xa 'ra'ah^u Aju^a ngue'a gyá cuh^u, ne 'ñumbahu ra t'equ'ei 'na ngu ma'na.

¹¹ 'Yøth^u ri 'befih^u con gatho ri ts'edih^u. Ostí ma da z^u'ah^u ra ndahñei. P^epabih^u ma Zidadah^u ra Jesucristo con gatho ri muih^u.

¹² Johyah^u ngue'a guí tø'mh^u ma gui 'buh^u ja rá nsunda Aju^a. Ts^eth^u gatho ya ts'othogui, ne oguítsayah^u gui 'yaph^u Aju^a.

¹³ Faxh^u ya cu nú'u hingui ts^upi, ne umf^u ntsaya nú'u to'o tsøñ'a'ih^u.

¹⁴ 'Yaph^u Aju^a da mats'i nú'u to'o ølt'ah^u ra nts'o'm^u, oxqui tsafñh^u.

¹⁵ Johyah^u co nú'u to'o ri johya, ne nzonih^u co nú'u to'o zoni.

¹⁶ 'Buh^u mahyegui co 'nadra hmate, oxqui 'ñets'iñh^u nixi gui 'uegueh^u de ya zi hyoya cu. 'Yoh^u mahyegui con gue'. Oxqui beñh^u de ri mfeniséh^u gue gyá bamhyah^u.

¹⁷ Oxqui øtuah^u ra nts'o'm^u nú'a to'o da 'yølt'ah^u ra nts'o'm^u. Nu'a gui 'yøth^u, gui jamasuh^u gui 'yoh^u xá hñó ja yá thandi gatho ya ja'i.

¹⁸ 'Yøth^u 'nara ts'edi asta hab^u da za pa gui 'buh^u 'nara hogam^u con gatho ya ja'i.

¹⁹ Ma zi hmädi cu'iñh^u, oxqui co'tsuah^u nú'a da 'yølt'ah^u ya ts'o'm^u, tsocuathoh^u Aju^a, ngue'a Aju^a ma ja ra Måca T'ofo ne ena: "Nugui hønsëgui tsa ga co'tsuabi nú'u to'o øt'a ra nts'o'm^u, nugui go ga unga ra njut'i."

²⁰ Nehe ena njaua: "Nu'b^u ri ncontra ts^u ra thuhu, umbabi te da zi, ha nu'b^u ts^u ra nduthe, umba ra dehe da zi. Nu'b^u gui 'yøt'e njab^u, nu'bá nu'á da ntsø'mi ndunthi."

²¹ Oxqui hoñh^u hanja gui 'yøth^u 'nara 'ñ^u. Gatho nú'a to'o da 'yølt'ah^u 'nara 'ñ^u, co'tsuabi co 'nara hñó, y njab^u ma gui ntateh^u de ra 'ñ^u.

13

1 Gatho ya ja'i rí 'ñepi da 'yøte nú'u to'o hä ra ts'utbi, ngue'a go Aju^a xa hñuxa gatho ya ts'utbi ja ra ximhai. Nehe go gue'a xa hñuts'i nú'u to'o hä ra ts'utbi.

2 Hangue nú'u to'o nø'tua ra ts'utbi, go gue'ü nø'tua nú'a xa manda Aju^a nehe. Y nú'u to'o nø'tua ra ts'utbi, go honse ra castigo.

3 Ya ndä hinxa thuts'i pa da zu nú'u to'o øt'e xá hñó, nú'a xa thuts'i pa da zu nú'u to'o hingui øt'e xá hñó. Hangue nú'b^u hinguí neh^u te da xi'ah^u nú'u to'o hä ra ts'utbi, nú'b^u 'yøth^u gatho nú'a xá hñó, y njab^u nú'a da ñamañho de gue'ah^u.

4 Nu'ü go gue'ü yá 'begó Aju^a pa ri hñoh^u. Pe 'b^u gui 'yøth^u nú'a hingui ho, rí 'ñepi

gui tsuhá, ngue'á nu'á haá
ra ts'édi pa da castiga'ihá,
ngue'á Ajuá go gue'á xa
hñuts'i'á pa da castiga gatho
nú'á to'o hingui øt'e xá hñó.

⁵ Hangue mathoni gui 'yøtehu'á, ne hingue hønse
pa hinda castiga'ihá, nehe
pa gui 'yøtehu nú'á xi'ahu ri
mfenihuá.

⁶ Hangue nehe dí juthá ya
njut'i ja ra gobierhnu, ngue'á
nu to'o haá ra ts'ébi go yá mëfi
Ajuá, ne nu'á xi ri 'ramanu da
mëfi nuna 'bëfina.

⁷ Ju'tuabihá gatho nú'á to'o
guí tuphuá. Jut'a ri cotahá,
jut'a ri rentahá. Nu'á tó'o
rí 'ñepi gui umfuá ra t'equ'e*í*,
umfuá, ha nu'á tó'o rí 'ñepi gui
numansuhá, numansuhá.

⁸ Oto guí tuphuá ni 'nara
thai, hønse gui beñhuá gue
rí 'ñepi gui mädiá 'na ngu
ma'na, ngue'á nu'á tó'o mädi
rá miqu'eiui ya bi cumpli ra
ley.

⁹ Nu'ahá guí pahá ya
hmanda nú'á manga ra ley
ne ena: "Oxqui ntsinga
medinthati, oxqui hñote,
oxqui mpe, oxqui ju'tsua
ya nc'uamba ri miqu'eiui,
oxqui hyøcua nú'á pe'tsa
ri miqu'eiui." Pe nuya ya
hmandaya ne nú'á ma'ra
ya hmanda, gue'á mahyegui
nú'á ra hmanda ena: "Mädi
ri miqu'eiui ne su ngu grí nsu
sehe."

¹⁰ Ngue'á nu'á tó'o pe'tsa
ra hmate, hingui øtua
ra nts'o'mai rá miqu'eiui,
hangue nu'á tó'o pe'tsa ra
hmate go gue'á ri cumpli ra
ley.

¹¹ De dí øthá gatho nýangu
dí xi'ahá, ga beñhuá de nuya
ya pa dí 'buhá ne ga japhá
da nu ma mfenihuá, ngue'á
ma Zidadahá ya ma'na 'bhi
guetbuá de nú'á ndá camfrihuá
pa e da ñangaguihuá de nuya
ts'othogui dí thoháua ja ra
ximhai.

¹² Ya 'yo rí thogui ra
'bexuui, 'yo rí móca ra xudi.
Hangue mathoni ga tsoguihuá
ya ts'o'bëfi dega 'bëtsa ngu
nú'á øt'a ya ja'i dega xuui. Ya
ga hñocjuá pa ga øthá ya hoga
'bëfi dega pa, ngu ri hñoca
'nara soldado pa da ma ja ra
tuhni.

¹³ Ga 'yohá ngu rí 'ñehe ngu
nú'á 'yo dega pa, hinga maha
habá ja ya ngo dega tixfani,
nixi ga ntixfanihuá. Hinga
hñuxhuá co nú'á to'o hingue
xi ma 'behñahá, nixi ga 'yohá
ja ma'ra ya ts'ot'øt'e. Hinga
'ñøt'atuhnihá, y nixi ga ne ga
nschëhuá.

¹⁴ Nu'á ga øthá haá, ma ga
honbahá rá mfats'i ra Zidada
Jesucristo pa ga 'yohá ngu bi
'ño'á, y hinga hoñhuá hanja
ga øthá yá hne ma ndaxjua
'maihuá.

14

Hinda za to da nøni yá cu

¹ Umfuá nséqui da 'mai ja ri
nijahá nú'á to'o otho ndunthi
rá jamfri, pe hingue pa gui
ntsanoyahá con gue'á de nú'á
ya mfeni xa guá.

² Ngue'á 'ra camfri gue tsa
da zi gatho nú'á ja te da ts'i;
ha nu'á ma'ra tó'o otho ndunthi
yá jamfri hingui ne da zi
nu'araza, hønse ya zi c'ani.

³ Nu'q̄ tó'o tsi gatho nú'q̄ te ts'i, odi utsa nú'q̄ to'o hingui tsi. Ha nu'q̄ tó'o hingui tsi gatho nú'q̄ te ts'i, odi 'yø de nú'q̄ to'o tsi, ngue'q̄ nu Ajuā bi 'yøt'a rá båtsi nu mi camfri'a.

⁴ ¿To'o iħu pa guí 'yøbihu rá 'bego ma'na ra ja'i? ¿Ha hinguí pahu gue nurá hmu nú'q̄ ra 'bego'q̄ go gue'q̄ da mä ua 'yo xá hñó ua hina? Y njabu tho nehe nuya cu'ħ, go guese Ajuā ma da mä ua xá hñó o hingui ho nú'q̄ øt'e'ħ, hangue nu'ħ ma da 'mhi xá hñó ja rá thandi Ajuā ngue'q̄ go guese'q̄ ja rá ts'edi pa da mats'l'i'ħ.

⁵ 'Ra camfri gue mathoni da thahna 'raya pa pa dra sċambeni Ajuā, ha nu ma'ra camfri gue gatho ya pa rí'ñepi da thandi mahyegui. Cada 'na rí'ñepi da bədi xá hñó de nú'q̄ te beni.

⁶ Nu'ħ tó'o ri jamasu de ra pa, øt'e njabu pa da ho ra Zidada, ha nu'ħ tó'o hini jamasu de ra pa, nehe øt'e njabu pa da ho ra Zidada. Y nu'ħ tó'o tsi gatho nú'q̄ te ts'i, nu'ħ tsi pa rá nsunda Ajuā, ngue'q̄ ri umba njamadi Ajuā. Ha nu'ħ hingui tsi gatho nú'q̄ te ts'i, nu'ħ øt'e'ħ pa rá nsunda Ajuā, y umba njamadi Ajuā nehe.

⁷ Ngue'q̄ ni 'na de guecjh hindí tehu pa ga øthu nú'q̄ go ga nesehu, y nu xcrá tuhu, hingo nú'q̄ ra ora go ga huansehu.

⁸ Ngue'q̄ nu'bħ dí tehu dí ohu ja rá 'yε ra Zidada ne dí 'bħu pa rá nsunda'q̄, y nu'bħ

ga tuhuh guet'atho dí ohu ja rá 'yε ne dí 'bħu pa rá nsunda'q̄. Hangue nuju, nzanthon dí ohu ja rá 'yε gue gra teħu gue hina.

⁹ Ngue'q̄ pa guehna bi du ra Zidada Jesucristo y bi yopante pa bi Hmu de nú'ħ te y de nú'ħ xa du.

¹⁰ Hangue nu'ahu ɿpa te guí 'yø ri cuhu? O ɿpa te guí utsahu ri cuhu? Ngue'q̄ nu xcrá tuhuh gathoguihu ma ga 'baihu ja rá thandi ra Zidada pa go da hñabgahu nguenda'q̄.

¹¹ Ngue'q̄ ma da njabu ngu xa t'ofo ja ra Maċa T'ofo ne ena:

Nugui drá Ajuā dí te, hangue ma da njabu nú'q̄ ma ga mä nubyu, gue gatho ya ja'i ma da ndandiñahmu ja ma thandi, ne da xċambenigu.

¹² Hangue cada 'na de guecseħu ma ga daphu nguenda Ajuā.

Ga nsuseħu pa hinga japhu ma cuhu da 'yøt'a 'nara ts'oqui

¹³ Hangue hinga 'ñøħu 'na ngu ma'na. Nu'q̄ ga øthu ha, ma ga nsuseħu pa hinga japhu ma cuhu da 'yøt'a 'nara ts'oqui.

¹⁴ Nugui dí padi xá hñó gue gatho nú'q̄ ja da ts'i hinxá nts'o, ngue'q̄ njabu xa 'ñuttagui ra Zidada Jesucristo. Pe nu'q̄ tó'o beni gue xá nts'o 'nara t'øt'e nú'q̄ ts'i, pa nú'q̄ to'o beni njabu ha, xá nts'o.

¹⁵ Hangue nu'bħ guí tsi 'nara t'øt'e nú'q̄ beni'q̄ ri cu gue hingui ho da ts'i, y njabu da du rá mäi, nu'bħ nu'i ya

hingui'yo co ra hmate. Oxqui tsi 'nara t'ot'e nú'a da japi da 'medi ma'na, ngue'a nehe po rá ngue'a bi du ra Zidada Jesucristo.

¹⁶ Hangue ogui honi pa hanja da hñama'i, masque nu'i guí beni gue xá hñó nú'a guí ot'e.

¹⁷ Nújh dí 'buh ja rá hmunda Ajuq, hingui oda ma mfenih ya hñuni nixi ya ts'ithe. Nu'a oda ma mfenih, nú'a ga 'yoh xá hñó, ne ga 'buh te rá entho, ne ga johyah co nú'a ra johya ri 'racaguih ra Maca Ndahi.

¹⁸ Y nu'a tó'o pepa ra Zidada Jesucristo co nuya hoga 'befiya, Ajuq ri ho'a. Nehe ya ja'i ma da hyandi gue 'yo xá hñó'a.

¹⁹ Hangue ga øthu nú'a faxcaguih pa ga 'buh 'nara hoga'mhi 'na ngu ma'na, ne pa ga ntetua jamfrih 'na ngu ma'na.

²⁰ Oxqui ts'ocua rá 'befi Ajuq por nú'a te gui tsi. Xi majuani gatho nú'a te ts'i xá nt'axi, pe hingui ho gui tsi nú'a gui japi da nts'oca ri cu.

²¹ Xá hñó hingui tsi ra ngø, nixi gui tsi ra vinu, nixi gui 'yot'a ni 'nara t'ot'e nú'a gui japi da ts'ocua rá mfeni ri cu pa da zo ja ra ts'ocua o pa da ts'ocua rá jamfri.

²² Nu'b guí camfri da za gui tsi gatho nú'a te ts'i, nu'b ze ri jamfri guí pe'tsi ne paseui Ajuq. Nu'a tó'o beni gue xá hñó nú'a ot'e, ne 'mefa hinda ma da düh de nú'a xa 'yot'e, go gue'a njapi ngue'a padí gue xa 'yot'e xá hñó.

²³ Pe nu'a tó'o ri düh de nú'a te tsi, nú'a tu ra thai, ngue'a hingui tsi co rá jamfri, y gatho nú'a dí øthu ne 'buh dí camfrih gue hinxá hñó, gue'a 'nara ts'oqui.

15

'Yøthu nú'a da ho ri miqu'eihu

¹ Nújh dí zedihu ja ma jamfrihu, rí'ñepi ga pahu hanja ga tsetuahu ya mfeni xa gu nú'a ts'utho yá jamfri, y hinga øthu nú'a go dí nesehu.

² Cada 'na de guecjua ga øthu nú'a da ho ma miqu'eihu pa yá hñó'ne pa da te yá jamfri.

³ Ngue'a nehe sehe ra Zidada Jesucristo himbi 'yot'e nú'a go rá paha sehe. Nu'a bi zetuatho yá 'mai nú'hu to'o mi utsa'a, ngu enga ja ra Maca T'ofo habu bi sipa Ajuq ne ena: "Stá tsetuatho yá nt'utsate nú'hu to'o ri utsa'i."

⁴ Ngue'a gatho nú'a bi t'ofo maya'buh ja ra Maca T'ofo, bi t'ofo pa ma nt'utuatehu, pa njabu ngu nú'hu bi zeta maya'buh y ngu bi thu'mba yá 'mai'hu, njabu ma da thubga ma muhihu nehe pa ma'na da ndangui ma nthø'matehu.

⁵ Nubyá nu Ajuq to'o faxcahu pa ga ntsetuahu ne 'racjua ra humai, dá 'yot'e pa gui 'buhu co 'nada ra mfeni ngu bi 'ñutcahu ma zi Hmuuhu ra Jesucristo,

⁶ pa njabu co 'nadra mfeni ne 'nadra jahñaguinsundahu Ajuq ra Dada nurá Dada ma Zi Hmuuhu ra Jesucristo.

Bi sipabi ra māca hogá t'ōde nū'ʉ hingyá xodyo

⁷ Hangue numahñohʉ 'na ngu ma'na, ngu bi núgaguhiʉ ra Zidada Jesucristo pa rá nsunda Ajuá.

⁸ Dí mā gue ra Zidada Jesucristo bi 'ñe bi mepabi ya xodyo pa bi cumpli yá hñā'ti Ajuá nū'ʉ xqui ñā'tuabi ndu yá xita'ʉ, y njabʉ ra Zidada Jesu bi 'ñudi gue Ajuá øt'a gatho ngu nū'ʉ mā.

⁹ Nehe bi 'ñehe pa ya ja'i hingyá xodyo da nsunda Ajuá po rá nthecate, ngu xa t'ofo ja ra Māca T'ofo ne ena: Ja ya ja'i hingyá xodyo nugui ma ga māngā tengu rá ndangui ri thuhu,

y ja ga tu'l'a'ini ya jahñā.

¹⁰ Nehe enga ja ra Māca T'ofo: Nú'ahʉ hingyá xodyohʉ, jo-hyahʉ mahyegui co rá hnini Ajuá.

¹¹ Nehe ena:

Nsundahʉ Ajuá gatho nū'ahʉ hingyá xodyohʉ guí 'buhʉ ja gatho rá nguni ra ximhai.

ne xōcambeniʉ'ʉ po yá dānga t'øt'e.

¹² Nehe ra bādi Isaía bi 'yofo ja ra Māca T'ofo ne ena njaua: Ma da 'mʉ 'nara t'ʉ de yá ja'i ra Isaí rá dada ra Davi, y nura t'ʉ'ʉ ma da nda ja ya ja'i nū'ʉ hingyá xodyo, y nu'ʉ ma da gamfri'ʉ.

¹³ Ajuá nū'ʉ to'o 'racjʉ ra hogá nthø'mate, dá 'ra'ahʉ ndunthi ra johya ne ra hmetho ja ri corasohʉ po ri jamfrihʉ, pa njabʉ ma'na da ndangui ri nthø'matehʉ po rá ts'edi ra Māca Ndāhi.

¹⁴ Ma zi cu'iħʉ, dí camfri gue xi ja ndunthi ri hñojā'ihʉ ne ja ndunthi ri mfādihʉ y tsa gui nzofohʉ 'na ngu ma'na.

¹⁵ Masque njabʉ, pe nugui dí resga dí op'a'ihʉ pa ga yopa ben'ahʉ 'raya t'øt'e ngu nū'ʉ ya xcá pādihʉ. Dí øt'a njabʉ pa ga cumpli nū'ʉ ra 'befi xa 'racagui Ajuá po rá hmāte'a.

¹⁶ Ngue'ʉ nu'ʉ bi hñuxcagui pa ga pepabi ra Zidada Jesucristo pa ga zo ya ja'i hingyá xodyo, pa ga xipabi'ʉ rá hogá noya Ajuá, pa njabʉ nugui da za ga udi'ʉ ja rá thandi Ajuá ngu 'nara hñā'ti xá nt'axi ngu ri ho'ʉ nū'ʉ xa xüca ra Māca Ndāhi.

¹⁷ Hangue po ra Zidada Jesucristo da za ga 'ñets'i de nū'ʉ ra 'befi xa 'racagui Ajuá.

¹⁸ Hiní 'ñepcagui ga 'ñets'i de nū'ʉ xa 'yøt'a ma'ra pa bi gamfri ya ja'i hingyá xodyo. Pe dí pādi gue ra Zidada Jesucristo xa mpefi ja ma noya ne ja ma 'befi pa bi gamfri ndunthi de gue'ʉ.

¹⁹ Ra Zidada Jesucristo xa 'raca ra ts'edi pa stá øt'a ndunthi ya milagro, ne stá hanpa rá ts'edi ra Māca Ndāhi, hangue xa za stá māngā ra māca hogá t'øde de ra Zidada Jesucristo maxøgue ja gatho ya hai desde Jerusale asta ra hai Ilirico.

²⁰ Hangue njabʉ nugui stá øt'a ra ts'edi pa ga ma ga māngā ra māca hogá t'øde habʉ hinxa t'ødetho de ra Zidada Jesucristo pa hinga mpefi habʉ ya xa mpe ma'ra.

²¹ Guet'ʉ nehe māngā ra Māca T'ofo ne ena:

Nú'ʉ hinxqui siphtho de Ajuə,
y nú'ʉ hinhyamə xqui 'yøde,
go gue'ʉ ma da 'yøde ne
da bədi.

Ra apostol Pablo beni da ma Nroma

²² Hangue njabə astabya hinxza za stá mabə.

²³ Pe nubyə nguetho ya dá juadi ma 'befi ja nuya hnini de guecua, y ngue'aqə pe'tsa ndunthi ya jeya stá ne ga mabə ga tsøñ'ahə,

²⁴ hangue dí tø'mi gue 'nitho ga thogui ga tsøñ'ahə má 'ñu nu grá ma Spaña, y ga johya ndunthi ga 'bui con gue'ahə. Nepə de gue'aqə dí tø'mi gue gui nexcaguihə de guepə pa ga thogui grá ma Spaña.

²⁵ Pe nubyə ma ga ma pa Jerusale pa ga ha'tsuabi 'nara mfats'i nuya zi cu de guehni.

²⁶ Ngue'aqə nuya zi cu de guehni Macedonia ne de guecua Acaya co 'nara paha bi unga 'nará mfats'i'ʉ pa ga ha'tsuabi nuya zi hyoya cu bí 'buhni Jerusale.

²⁷ Nuya cu me Macedonia ne ya cu me Acaya bi beni gue mri 'ñepi'ʉ da 'yø'tuabi njabə'ʉ, ngue'aqə nu'ʉ hingyá xodyo ne xqui hñəni ra mpøhø po yá noya ya xodyo, hangue rí 'ñepi'ʉ da maxa ya xodyo nehe co ya hñə de ra ximhai.

²⁸ Hangue nu xcrá juadi ga pe nuna 'befinə pa ga tsocuabi nuna mfats'i ya cu me Jerusale, ja grá thopə ga tsøñ'ahə má 'ñu nu xcrá ma Spaña.

²⁹ Y dí pədi gue nú'ʉ xcrá tsøñ'ahəra Zidada Jesucristo ma da jap'a'ihə ndunthi ngue'aqə ma ga zo'ahə de rá noya'aqə.

³⁰ Nubyə, zi cuhə, dí bante'ihə de rá thuhu ma Zidadahəra Jesucristo y po rá hməte ra Məca Ndəhi rí'rəracə 'na ngu ma'nə, gue gatho'ihəgui faxcaguihə gui 'yaphə Ajuə por guequi.

³¹ 'Yaphə Ajuə pa nu'aqə da ñəngagui de ya me Judea nú'ʉ hingyá gamfri, gue ya zi cu nuni Jerusale da hñəni co 'nara johya nura mfats'i ma ga tsocuabi,

³² pa njabə 'bə gue'aqə rá paha Ajuə ga tsøñ'ahə co 'nara johya, ne ga tsaya ts'ʉ con gue'ahə.

³³ Ajuə nú'aqə faxcahə pa ga 'buhə te rá entho, dá 'məi con gatho'ihə. Njabə gue'aqə.

16

Ya nzənjua

¹ Ra Febe go gue'aqə 'nara hoga nju, ne ja rá nsu, ngue'aqə gue'aqə 'nara maste de ya gamfri me Cencrea.

² Hangue umfa ntsaya co ra t'eəqu'ei ja ri hmunts'iə, ngu rí 'ñep'a'ihə nú'ahə gyá gamfrihə, y faxhu'aqə de nú'aqə te da 'yø'tua ra 'bedi, ngue'aqə nu'aqə xa maxa ndunthi ya ja'i y necagui xa maxcagui nehe.

³ Fat'ajuəhəra ra zi nju Prisila ne ra zi cu Aquila. Nu'ʉ xi bi maxcagui ndunthi ja rá 'befi ra Zidada Jesucristo.

⁴ Nu'ʉ mi resga da unga yá te por guequi, hangue

hingo sehegui dí jamədibi'ü, ne gatho nú'ü ya cu hingyá xodoxyo nehe'ü ri jamədibi'ü.

⁵ Fat'ajuaħħabu nehe nuya zi cu ri munts'a ja rá ngu nú'ü ra nju Prisila y ra cu Aquila. Fat'ajuaħħabu nehe ma hmäca cuħħa ra Epeneto, nú'ü go gue'ü ra mädi bi gamfri ra Zidada Jesucristo nuua Acaya.

⁶ Fat'ajuaħħabu ra nju Mala, nú'ü xi xa max'a'ihħa ndunthi.

⁷ Fat'ajuaħħabu ra cu Andronico y ra cu Junio, nú'ü go gue'ü mengu ma hai, nehe go gue'ü ndí o'be fadi mahyegui'ü. Nu'ü ja yá nsu ja ya apostol, nehe gue'ü 'met'o bi gamfri ra Zidada Jesucristo que guequi.

⁸ Nehe fat'ajuaħħabu ra Amplia numa hmäca cu ja ra jamfri.

⁹ Nehe fat'ajuaħħabu ra cu Banu nú'ü ma mfats'i ja rá 'befi ra Zidada Jesucristo, nehe ma hmäca cu ra Estaqui.

¹⁰ Fat'ajuaħħabu ra cu Apele, nú'ü xa bøni 'nara hoga gamfri de ra Zidada Jesucristo. Ne fat'ajuaħħabu nú'ü ya cu ya mengu rá ngu ra cu Aristobulo.

¹¹ Fat'ajuaħħabu nehe ra cu Erodio, nú'ü mengu ma hai. Nehe fat'ajuaħħabu nú'ü 'bu ja rá ngu ra cu Ciso nú'ü xa gamfri ra Zidada.

¹² Nehe fat'ajuaħħabu ma zi njuhħa ra Trifena y ra Trifosa, nú'ü ri mpesi ja rá 'befi ra Zidada, nehe ma zi njuhħa ra Persida, nú'ü xa mpesi ndunthi ja rá 'befi ra Zidada.

¹³ Nehe fat'ajuaħħabu ra Rufo nú'ü xi ra hoga cu ja ra jamfri; nehe fat'ajuaħħabu rá nana'ü, nú'ü dí ɔt'a ra uenda gue ma nana' nehe.

¹⁴ Nehe fat'ajuaħħabu ra cu Asincrito y ra cu Flegonte, y ra cu Erma, y ra cu Patroba, y ra cu Erme, y nehe nuya zi cu 'bui con gue'ü.

¹⁵ Nehe fat'ajuaħħabu ra cu Filologo y ra nju Julia, y ra cu Nereo ne rá nju'ü, y ra cu Olimpa, y nehe gatho ya zi cu nú'ü 'bui con gue'ü.

¹⁶ Nehe fat'ajuaħħabu gatho nú'ü ma'ra ya cu co 'nara nthħafi dega hmäte. Ri fat'ajuaħħabu gatho yá nija ra Zidada Jesucristo.

¹⁷ Nehe dí bante'ihħa zi cuħħa, gue gui thamfriħa ndunthi de nú'ü ne da heca ya cu yjapi'ü da 'yøt'a ya ts'oqui. Nu'ü hingui udi ngu nú'ü ya xa t'u't'ahħa, hangue 'uegueħħa de gue'ü.

¹⁸ Nuya ja'i'ü ri mpesi hønsse pa yá hñose'ü; hingue pepabi ma zi Hmuħħa ra Jesucristo. Nu'ü mǟngħa 'raya noya xi ri nt'ode gue xi xá hñó, pe hina, hingo gue'ü majuani. Nu'ü hat'a nuya zi ja'i hinte yá fädi.

¹⁹ Gatho ya ja'i padi gue xi gyá hoga 'yødeħħa, hangue njabu nugui xi drí johya de gue'ahħa. Pe nehe, nu'ü dí ne, dí ne gue da nja ri mfädiħha pa gui 'yøthha ra hñó, hingue pa gui 'yøthha ra 'ñu.

²⁰ Y Ajuaħħabu nú'ü to'o faxcaħha pa ga 'buhħa te rá entho, go gue'ü da 'yøt'e 'bestho pa gui ntateħħa de ra ts'ondahhi. Ma

Zidadah^u ra Jesucristo da max'a'ih^u co rá hm^ute'a.

²¹ Nehe fat'ajua^uih^u ma mfats'i ra cu Timu, nehe fat'ajua^uih^u ra cu Lucio, ra cu Jaso y ra cu Sosipate nú'^u ya mengu ma hai.

²² Nugui drá Tercio, dí ofo nuna cartan^a, dí fat'ajua^uih^u de rá thuhu ra Zidada Jesucristo.

²³ Nehe ra cu Gayo p^ehna^uih^u ra nz^enjua, nú'^u to'o xa 'raca ns^equi ja rá ngu. Nehe xa umba ns^equi gatho ya cu pa ja ri munts'iua. Nehe fat'ajua^uih^u ra cu Erasto, nú'^u go gue'a ra m^e'tsboja de ra hnini. Nehe fat'ajua^uih^u ra cu Cuarto.

²⁴ Ma Zidadah^u ra Jesucristo da max'a'ih^u gatho^uih^u co rá hm^ute'a. Njab^u gue'a.

'Nara s^eocabeni bi 'yøt'a ra apostol Pablo nu mi uadi rá carta'

²⁵ Drá nsunda Aju^u nú'^u ja rá ts'edi pa da ja'ah^u gui z^e ri jamfrih^u ngu nú'^u ri udi ra m^aca hoga noya dí m^a. Y nuna ra m^aca hoga noyan^a go gue'a ra m^aca noya nú'^u hmambya de ra Zidada Jesucristo. Y por nuna noyan^a Aju^u bi 'ñutcahu nú'^u xqui beni^u desde rá m^adi ne xqui m^e'tsa nt'agui, gue da unga ra mpøhø pa ya ja*i* ja gatho ya hai.

²⁶ Y nubyá po ra m^aca hoga noya dí m^a, ya xa 'ñutcahu Aju^u nú'^u xqui beni. Nehe njab^u bi 'yofo maya'b^u ja yá t'ofo yá 'mehni Aju^u nú'^u bi 'yofo gue da mpøhø ya ja*i* hingyá xodyo. Ngue'a

Aju^u nú'^u b^ui pa nz^entho xa manda da ts'ofo ya ja*i* ja gatho ya hai pa da gamfri'u ne da 'yøte'a.

²⁷ ¡Aju^u go gues^ea ja rá mfadi, ga nsundah^u pa nz^entho po ra Zidada Jesucristo! Njab^u gue'a.

RÁ MUDI RA CORINTIO

RÁ MUDI CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO BI 'YOPABI YA GAMFRI ME CORINTO

Ra apostol Pablo opabi ya gamfri me Corinto

¹ Nugui drá Pablo, Ajuqá go rá paha'qá pa bi zoncogui pa drá apostolgui ma zi Hmuuhá ra Jesucristo. Nugui ne ra cu Soste dí op'a'ihe nuna ra carta,

² nú'ahá gyá gamfrihá guí 'buhubu Corinto. Nu'ahá bi zohn'ahá Ajuqá pa gá camfrihá ma zi Hmuuhá ra Jesucristo, ne bi 'uec'ahá de ja ya ts'oqui pa go gui pəpabihá'a, ne bi t'axca ri mfenihá mahyegui con gatho nú'u 'bh haburaza ri xøcambeni'a. Nú'qá ma zi Hmuuhá drí xøcambenihá go guet'qá ri xøcambeni nehe'u.

³ Ajuqá ma Dadahá ne ma zi Hmuuhá ra Jesucristo da jap'a'ihá ne da max'ahá pa gui 'bhuhá te rá 'ñentho.

Ya japi xa thani po ra Zidada Jesucristo

⁴ Nzantho dí umba njamädi Ajuqá por gue'ahá, ngue'qá nu'á co rá hñoja'i xa pøhø'ihá po ra Zidada Jesucristo.

⁵ Ajuqá xa jap'a'ihá ndunthi ngue'qá xcá camfrihá ra Zidada Jesucristo, hangue xa 'ra'ahá ra ts'ëdi pa guí ñahá de

rá noya'qá, ne xa 'ra'ahá ndunthi rá hoga mfadi'qá nehe.

⁶ Nubyá ri hnequi gue xcá camfrihá xá hño gatho nú'á dá xi'ahe de ra Zidada Jesucristo.

⁷ Hangue nubyá hinte grí 'behá de gatho ya hoga japi nú'u ri 'racjá Ajuqá, ne guí tø'mhá nú'qá ra pa stua yopa pengui ma Zidadahá ra Jesucristo.

⁸ Nú'á go gue'qá ma da su'a'ihá asta ra pa'a'rá gats'i ri tehá de guecua ja ra ximhai, pa hinda za to da mä gue nu'ahá guí tuhá ra ts'oqui nu stua yopa pengui ma Zidadahá ra Jesucristo.

⁹ Ajuqá nzantho øt'a gatho nú'qá xa mä, y nú'á go gue'qá xa huahn'ahá pa gui 'bhuhá co ma zi Hmuuhá ra Jesucristo rá T'u'a.

Ya gamfri 'rama'na'ño beni

¹⁰ Zi cuhá dí bante'ihá de rá thuhu ma Zidadahá ra Jesucristo gue da 'nat'a gui mäñhá, pa da 'ñotho ya hegue de gue'ahá. Nu'qá gui 'yøthu, 'bhuhá mahyegui co 'nada ra mfeni ne 'nada ra jamfri.

¹¹ Dí xi'ahá njabu ma zi cu'ihá ngue'qá xa xicagui nú'u ja te yá njaui ra nju Cloé gue ja ra ora grí ntunséhu.

¹² Dí xi'ahá njabu ngue'qá 'ra de gue'ahá guí mäñhá njaua: "Nugui drí dëna ra cu Pablo", ha nu ma'ra guí eñhá: "Nugui drí dëna ra cu Polo", y nu ma'ra guí eñhá: "Nugui drí dëna ra cu Pedro", ha nu ma'ra guí eñhá: "Nugui drí dëna ra Zidada Jesucristo."

¹³ ¿Ha gue hingue gatho'ihu
guí denhu ra Zidada Jesucristo? ¿Ha gue bi du ja
ra pont'i ra Pablo po rá
ngue'a'ihu? ¿Ha gue xcá
nxistehehu de ja rá thuhu ra
Pablo? Hina.

¹⁴ Dí umba njamaqdi Ajua
gue nugui honse ra cu Crispo
ne ra cu Gayo stá xi'tsi de
gue'ahu, y hinto ma'na stá
xi'tsi.

¹⁵ Hangue hinda za gui
mañhu gue xcá nxistehehu de
ma thuhuga.

¹⁶ Nehe dá xi'tsa nú'u ya
mengu de ja rá ngu ra cu
Teba. Pe de guehni hinstá
xi'tsa ma'ra.

¹⁷ Ra Zidada Jesucristo
himba pencagui pa ga ot'a
ra sistehe, nu'á bá pencagui
pa ga manga ra maca noya.
Pe hindí ma co 'raya noya xi
mahotho nú'u de ma mfaqdise,
pa hinda t'ena gue xi ja
ma mfaqdi ne da gamfri ya
ja'i honse co ma hoga noya.
Nugui dí ne da gamfri' u honse
po nú'u ra du bi thogui ra
Zidada Jesucristo ja ra pont'i.

*Ra ts'edi ne ra mfadi de
Ajuq go ma zi Hmuh ra Jesucristo bi 'ñutcah*

¹⁸ Nujá dí mañhu gue bi du
ra Zidada Jesu ja ra pont'i
pa ga mpohhu, ha nu'u t'o
hingui camfri' u ma da 'medi' u
ngue'a mañ'u gue hinte ri
muui nú'u dí mañhu de rá du
ra Zidada Jesucristo. Pe pa
núju stá mpohhu ri muui,
ngue'a go gue'a hanpa rá
ts'edi Ajuq.

¹⁹ Manga njaua ja ra Maca
T'ofo:

Ma ga huatuabi yá mfaqdi ya
bamhyu,
ne ga hacuabi yá mfeni ya
nimfeni.

²⁰ ¿To'o nú'u ra bahmyabyba?
O ¿to'o nú'u xi ja rá mfaqdi?
Ne ¿to'o nú'u paqdi gatho te ja
mapaya? Jo'o, ngue'a ja rá
thandi Ajuq hinte ri muui yá
mfaqdi ya ja'i.

²¹ Ngue'a ya ja'i masque
xi ja yá mfaqdi, hinxa za
hanja da badi'u Ajua. Pe
Ajuq rá paha'a da pohø nú'u
to'o da gamfri nú'u ra noya
dí mañhu, masque nú'u ya
bamhyu ena gue hinte ri
muui nú'u dí mañhu. Pe Ajuq
xi ja rá mfaqdi hangue bi 'yøt'a
njabu.

²² Ya xodyo nzantho adi da
t'utua 'nara nt'udi, y nuya
griego honse ra mfaqdi honi,

²³ pe nuju dí mañhu de ra
Zidada Jesucristo nú'u bi tho
ja ra pont'i. Y guehna 'nara
mfe'tse pa ya xodyo, ne nú'u
hingyá xodyo ena gue hinte ri
muui nú'u dí mañhu de rá du
ra Zidada Jesucristo.

²⁴ Pe núju xa huancahuh
Ajuq, gue dyá xodyoh gue
hindiyá xodyoh, gathoguihuh
dí pahu gue ma zi Hmuh
ra Jesucristo bi hñanpa rá
ts'edi ne rá mfaqdi Ajuq pa bi
pohøguihuh.

²⁵ Ajuq ma'na ja rá mfaqdi
ne ma'na ja rá ts'edi de gatho
ya ja'i, masque eñ'u gue hinte
ri muui nú'u ra du bi thogui
ra Zidada Jesucristo ja ra
pont'i.

²⁶ Zi cuhu, pahu gue nu'ahu
xa huahn'ahu Ajuq, masque

hinga ndunthi de gue'ah^u
guí pe'tsh^u ra mfadi de ra
ximhai, ne hinga ndunthi de
gue'ah^u guí h^ura ts'^utbi, y
ne hinga ndunthi de gue'ah^u
guí pe'tsh^u 'nara d^unga noya.

²⁷ Aju^u bi huahna n^u'u
hinte yá f^udi de guecua ja ra
ximhai pa da 'betuabi yá tsa
ya b^umhya. Aju^u bi huahna
n^u'u hingui h^ura ts'^uediua ja
ra ximhai pa da 'betuabi yá
tsa n^u'u h^ura ts'^uedibya.

²⁸ Aju^u bi huahna n^u'u
hinte ri muui ja ra ximhai
ne n^u'u xi ya t'^utsa, ne n^u'u
to'o ni ts'^u yá noya otho, pa da
'betua yá tsa n^u'u to'o pe'tsa
yá noya,

²⁹ pa njab^u hinto da 'ñets'i
ja rá thandi Aju^u.

³⁰ Aju^u go gue'ä bi 'yøt'e
pa dá 'nathoh^u co ra Zidada
Jesucristo, ngue'ä nuse Aju^u
go gue'ä bá p^uehni'ä pa bi
'ñutcahu rá mfadi Aju^u, ne bi
hñasca ma ts'oquih^u, ne bi
t'axca ma mfenih^u pa bi za
dá 'buh^u xá hñó ja rá thandi
Aju^u.

³¹ Aju^u bi 'yøt'e njab^u pa da
nja ngu n^u'ä xa nt'ofa ja ra
Maca T'ofo hab^u ena: "Nu'ä
tó'o ne da 'ñets'i, dá 'ñets'i, pe
de n^u'ä xa 'yøt'a Aju^u, hingue
de n^u'ä xa 'yøt'ase."

2

*Ra apostol Pablo bi ma de
ra Zidada Jesucristo ne de rá
du*

¹ Zi cuhu, nugui nu ndá
mab^u pa dá zo'ah^u de rá
noya Aju^u, hindá zo'ah^u co
'raya d^unga noya xá hñei,

nixi co ndunthi ra mfadi de
guecsehe.

² Pe nu de nduá 'b^up^u, dá
ja dá zo'ah^u h^uns^u de ma Zi-
dadah^u ra Jesucristo n^u'ä bri-
pont'a ja ra pont'i ne bi tho,
ne hindá zo'ah^u de ma'na ra
noya.

³ Nu ndá zo'ah^u mi otho ma
ts'^uedis^u, ne mi 'racagui ndun-
thi ra ntsu pa ga ñ^u, asta ndri
huat'i.

⁴ Hindá ne dá zo'ah^u co
ra mfadi de ra ximhai pa gá
camfrih^u, nugui dá zo'ah^u co
rá ts'^uedi ra Maca Ndahi.

⁵ Dá zo'ah^u njab^u pa bi za
gá camfrih^u co rá ts'^uedi ra
Maca Ndahi, hingue ngue'ä
gá 'yødeh^u yá mfadi ya ja*l*i.

*Aju^u utcaguih^u tengu rá
'm^ul'a co rá ts'^uedi ra Maca
Ndahi*

⁶ N^u'u to'o xa ze yá jamfri
dí zofohé co ra mfadi pe nura
mfadi'ä go bra 'ñehe de Aju^u,
hingue de ra ximhai, nixi de
yá mfadi ya nda n^u'u ma da
uadi da thogui.

⁷ Dí mañhe de n^u'ä bi 'yøt'a
Aju^u pa bi za dá mpøhøh^u
ne ga tsønh^u ja rá nsunda'ä.
Y n^u'ä dí mañhe go gue'ä ra
hoga mfadi xqui beni Aju^u
desde ante da nja ra ximhai,
ne himi fadih^u, pe nubyá
ya xa 'ñutcahu.

⁸ Ni 'na de nuya nda de ja
ra ximhai himbi b^udi nuna ra
mfadi xa 'raciu Aju^u, ngue'ä
nu'b^u xa b^udi'ä, hinxa hy-
ohma ja ra pont'i numa Zi-
dadah^u xá nsunda.

⁹ Bi nja ngu n^u'ä xqui t'ofa
ja ra Maca T'ofo hab^u ena:

Ni 'nara ja'i himbi za bi hyandi, nixi bi 'yøde, nixi bi zo rá mfeni tengu rá 'mui de ja rá ñani Ajuá, ne hinto xa bødi gatho nú'ya japi xa beni da umbabi nú'ya to'o ri madi'a.

¹⁰ Y nujá, Ajuá bi 'ñutcaguihu gatho nuya t'ot'eya po rá ts'edi ra Måca Ndåhi, ngue'ä nura Måca Ndåhi go gue'ä padi xá hño gatho, ne asta padi gatho nú'ya te benga Ajuá.

¹¹ Ni 'nara ja'i hingui tsa da batua rá mfeni ma'na rá miqu'eiui, ngue'ä cada 'na go padi se tengu rá mfeni. Njabu tho nehe ni 'na hinto patua rá mfeni Ajuá. Nura Måca Ndåhi ha, go gue'ä patuabi rá mfeni Ajuá.

¹² Y nura Måca Ndåhi'ä xuá mencahu pa da 'ñutcahu gatho nuya hño ri 'racju'ä, y hingo dí hamfu rá mfadi ra ximhai pa ga pahu nuya hño'ya.

¹³ Nuje dí udihe ngu nú'ya utcahe ra Måca Ndåhi, hindí udihe co ma mfadi se. Nú'ya to'o pe'tsa ra Måca Ndåhi ja yá coraso, dí utuabihe co ya noya nú'ya 'racaguihe ra Måca Ndåhi.

¹⁴ Pe nú'ya ra ja'i hinxa gamfri Ajuá hingui haní nú'ya ubi rá Måca Ndåhi Ajuá, ngue'ä beni'ä gue hinte ri muui. Ne hingui tsa da bødisé'ä, ngue'ä mahyoni go da 'ñutuabi ra Måca Ndåhi pa da za da bødi'ä.

¹⁵ Pe nú'ya to'o xa gamfri Ajuá ne pe'tsa ra Måca Ndåhi ja rá coraso, nú'ya ha, padi xá

hño gatho nú'ya nt'udi'ya, ne padi nda'ra hño y nda'ra 'ñu. Pe nu'ya to'o hingui pe'tsa ra Måca Ndåhi, hingui tsa da xipabi te gra 'mui'ä.

¹⁶ Enga ja ra Måca T'ofe: ¿To ja gue'ä xa batuabi rá mfeni ra Zidada? O ¿to ja gue'ä xa za xa 'ñutuabi te da 'yøt'e'ä? Jo'o. Pe nujabya ha, dí patuahu rá mfeni ma Zidadahu ra Jesucristo.

3

Ra apostol Pablo ne ra Apolo mahyegui yá mefi Ajuá

¹ Zi cuhu, dá zo'ahu ngu ts'ofe nú'ya hints'ya xa ze yá jamfri, ngu ya t'ubatsi hinte yá faditho, ngue'ä himbi za dá zo'ahu ngu 'raya cu nú'ya padi xá hño nú'ya ya nt'udi udi ra Måca Ndåhi.

² Dá zo'ahu 'ramats'ya ngu 'raya zi batsi nú'ya tsutho, ngue'ä himbi za dá xi'ahu ya noya xá hñei, ngue'ä mi otho ndunthi ri mfadihu, y asta nubyá hinxa za stá xi'ahu gatho.

³ Ngue'ä nu'ahu guí ot'athohu ngu nú'ya ot'a nú'ya hingyá gamfri, ngue'ä gyá ndustehu, ne gyá necatuhu, ne gyá necatuhnihu. Hangue por gue'ä hinxcá 'ueguethohu de ja ya ts'oqui, ngue'ä guí 'yohu ngu nú'ya hinxa gamfri Ajuá.

⁴ 'Ra de gue'ahu guí eñhu: "Nugui drí dëna ra cu Pablo", ha nu ma'ra guí eñhu: "Nugui drí dëna ra cu Polo". Xi de guí mañhu njabu, ¿ha gue hingui

øthu ngu nú'u ya ja'i hingyá gamfri?

5 Xi ¿te ma 'befi dí pefi? Y ¿te ma 'befi pefi ra cu Polo? Nugui ne ra cu Polo dyá 'begothohe de Ajua, ne go guecaguihe dá zo'ahe pa gá camfrih'a. Nugui ne ra cu Polo, cada 'na de guecje dí pefihe ra 'befi xa 'racaguihe Ajua.

6 Nugui go rá mudi dá zo'ahu de rá noya Ajua, ha nura cu Polo go xa su'a'ihu asta nubya, pe nu'q tó'o xa 'ra'ahu ra jamfri, go guesehe Ajua.

7 Hangue ni guequi ni ra cu Polo hinda za te ga pehe de guecshe. Nu Ajua go gue'q ja rá ts'edi pa xa japi xa te ri jamfrihu.

8 Hangue guí njahu ngu 'nara huahu habu stá mpehe, nugui go stá pot'i, ra cu Polo go xa 'ñunthe. Hangue ngu ra mot'i ne ra 'ñunthe, Ajua ma da gutcahe ngu nú'q stá pefihe.

9 Nuje dyá mefihe de Ajua, ha nu'ahu guí njahu ngu 'nara huahu habu ri mpefi'q.

Ne guí njahu ngu 'nará hoga ngu Ajua ri ju'tsuabi.

10 Nugui go dí nja ngu 'nara hoga hyocangu dá ju'tsua rá ua ra ngu, gue'q ra 'befi bi 'racagui Ajua, ha nu ma'na go juxa ra jádo. Pe cada 'na mahyonu da jamasu nú'q pefi.

11 Ngue'q otho ma'na ra cimiento da za dra juts'i, hónse nú'q ya ja, y nura cimiento'q go guese ma zi Hmuhu ra Jesucristo.

12 'Bu to'o da guts'i de maña nú'q ra cimiento ya ja, pe'tsi da beni xá hño ua da guts'i dega oro o dega t'axi o dega hoga do, o ua da guts'i dega za o dega xot'o o dega xithi.

13 Cada 'na de ya gamfri ma da hnequi rá 'befi'q, ngue'q nú'q ra pa de ra nsuca uenda gue'bu ma da fadi tengu rá 'befi cada 'na. Nú'q ra pa'q ma da nzø ra tsibi, y nuni ja ra tsibi ja ma dra tsapabini rá 'befi cada 'na nú'q xa mefi.

14 'Bu 'na to'o bi hoca rá 'befi maña de ra cimiento ne hinda zat'a nurá 'befi'q, nu'bu nú'q to'o bi hoca nura 'befi'q ma da hñanga rá tháhq.

15 Pe nu'bu 'na xa mpefi ne nurá 'befi'q ma da zat'i, nu'bu hinda ma da t'umbabi rá tháhq. Hinte ma da hñani, ngue'q bi zat'a nú'q xqui mefi, pe nu'q ma da mpøhø, nja ngu nú'q to'o bi tho ra nzat'i ne bi 'bedi gatho nú'q xqui mefi.

16 ¿Ha gue hinguí páhu gue nu'ahu go gue'ahu rá nija'ihu Ajua, y nurá Maca Ndáhi'q 'bu*u* ja ri corasohu?

17 'Bu 'na to'o da huatua rá nija Ajua, nu'bu Ajua da huati'q nehe, ngue'q rá nija Ajua xi xá nsunda. Ne go gue'a'ihu nurá nija'q.

18 Osti ma da hya'ahu ri mfenihu gue gyá bahmyahu. 'Bu 'na de gue'ahu guí beñhu gue xi guí pe'tshu ra mfadi, y nu'bu nura mfadi'q go de nuna ximhai, 'yøthu ra uenda gue 'besthó hinte guí páhu, pa njabu há, da za gui pe'tshu nú'q xi ra hoga mfadi brí 'ñehe de Ajua.

¹⁹ Ngue'á pa ja rá thandi Ajuá 'besthó hinte ri muui nú'á ra mfadi de ra ximhai. Hangue enga ja ra Maça T'ofo: "Ajuá xi pátuatho yá mfeni ya bámhyá de ra ximhai gue nu'á hatetho, hangue co yá mbámhyá ri 'medise'á."

²⁰ Nehe xa t'ofo njaua: "Ajuá padi gue hinte ri muui nuyá mfeni ya bámyá."

²¹ Hangue ogrí 'ñets'ihá gui 'ñeñhá gue grí dñehá 'na o ma'na, ngue'á gatho nú'á to'o xa mpefi con gue'ahá go pa ri hñohá.

²² 'Bá rá 'befi ra cu Pablo, 'ba rá 'befi ra cu Polo, 'ba rá 'befi ra cu Pedro, gatho pa ri hñohá. Nu'ahá gatho go o ja ri 'yehá pa ri hñohá, ra ximhai, ra te, ra du, gatho nú'á ja mapaya ne nú'á bra 'befa.

²³ Y nu'ahá guí ohá ja rá 'ye ma zi Hmuuhá ra Jesucristo, y ma zi Hmuuhá ra Jesucristo go o ja rá 'ye Ajuá.

4

Nú'á bithoguiya apostolja yá 'befi

¹ Dí nehe gui pahá gue nuje yá mfiguihe ra Zidada Jesucristo, ne dí ubihe nú'á xa 'ñutcahe Ajuá nú'á xqui beni maya'bá ne himi fadihmá.

² Hangue mahyoní ga mañhe gatho nú'á xa 'ñutcahe Ajuá, ngue'á go yá mfiguihe'á.

³ Nugui hingui tu ma mui de gatho nú'á guí mañhá de guequi, nixi nú'á mangá ra

ts'átbí de guequi. Nixi nugaguise hindí ena gue dí 'yo xá hño.

⁴ Masque nugui dí beni gue xá nt'axi ma mfeni, pe hingue por gue'á ma da hmá gue hinte dí tu. Nura Zidada go gue'á ma da hñabga nguenda'á.

⁵ Hangue ogo guí hamfá nguenda te øt'a ri miq'ueihu, ngue'á ma dua yopa penga ma Zidadahá ra Jesucristo, y nu'bá nú'á ha, ma da hñabgahá nguenda. Ne nu'á go gue'á ma da japi da hnequi gatho nú'á xa t'øt'e mant'agui. Ne ma da mä gatho nú'á te xa beni ja yá mfeni ya ja'i. Y nura pa'a Ajuá ma da 'ñe'tsua rá nsu ngu rí 'ñepabi cada 'na.

⁶ Zi cuhá, núna stá xi'ahá stá mä de guequi ne de ra cu Polo, pa njabá gui pahá nda'á rí 'ñepi gui 'yothá. Nuje hindrí ueñhe rá 'befi Ajuá. Hangue gui njahábu nehe hingui nueñhá 'nara cu. Stá xi'ahá njabá pa gui 'yohá ngu mangá ra Maça T'ofo, pa njabá hingui 'ñe'tsuahá yá nsu 'ra, ha nu ma'ra go gui utsahá.

⁷ ¿Hanja grí 'ñets'ihá? Xi gatho nú'á te guí pe'tshá, ¿ha gue hingo xa 'ra'ahá Ajuá? Nu'bá go xa 'ra'ahá'á, nu'bá ¿hanja grí 'ñets'ihá? Njabá ja ra uenda hingo xa 'ra'ahá'á.

⁸ Nu'ahá 'ñena hinte grí 'behá, 'ñena ya guí pe'tshá gatho nú'á guí hoñhá, ya ngu grí 'ñet'a ndahá, ha nuje go xcá hyegaguiheua, 'ñena hinte drí muuihe. Xi

dí nehmáhe gue ya xcá ndahmáhá, pa njabú ga ndahmáhá mahyégui.

⁹ Nuje dyá apostolhe, dí beni gue Ajuá xa hñuxcahe ngu 'raya ja'i nút'á hinte ri muui, ne xa secuabi pa da tho ja yá thandi gatho ya ja'i ne ja yá thandi yá enxé Ajuá.

¹⁰ Nuje t'engaguihe gue dyá 'bemfenihé ngue'a dí p̄epabihe ma zi Hmuhá ra Jesucristo, ha nu'ahá xcá benséhá gue xi gyá bamhyahá de rá noya'a. Nuje xa t'enje gue othoguihe ra ts'edi, ha nu'ahá guí beñhá gue xi ja ri ts'ediha. Ne guí beñhá gue xi t'e'ts'a ri nsuhá, ha nuje xi dyá t'utsahe.

¹¹ Asta nubya xi dí sufrihe nts'edi, dí thohe ra thuhura nduthe ne ra 'ñáhe. Nabgaguihe ya ja'i, ne hindí pe'tshe 'nara ngu nút'a dua m̄etihe.

¹² Xi dí thohe ra nzabi pa dí hoñhe nút'a dí tsuhe nehe. Nura ora dí øhe tsanje ya ja'i, nuje dí aphe Ajuá por gue'u. Y ra ora øtcahe ra nts'omai', gatho dí tsetathohe.

¹³ Nura ora ñama'ñá ya ja'i de guecje, nuje dí zofohe condunthi ra t'equ'ei. Pe nuje pa ja yá thandi'á dí njahe ngu ra paxi xa fótbú hinte ri muui, ngue'a pa gue'u xá nts'oje.

¹⁴ Hindí op'ahá nuya ya noya pa ga 'be't'a ri tsahá. Dí op'ahá pa ga zo'ahá ngue'a pa guequi ja ra uenda ma hm̄aca batsi'ihá, ngue'a go dá xi'ahá rá noya Ajuá.

¹⁵ Masque gri pe'tshá 'ret'a 'mo nút'a to'o di u't'ahá de

ma zi Hmuhá ra Jesucristo, pe sehegui go rá mudi dá ha'ts'ahába rá noya Ajuá pa gá camfrihá ma zi Hmuhá ra Jesucristo, hangue nugui ja ra uenda go drá dada de gue'ahá.

¹⁶ Hangue dí bante'ihá gui tengaguihá ma 'mái.

¹⁷ Hangue dá p̄ehn'ahába ra cu Timu nút'a ma hm̄aca t'á de ja ra jamfri, ne nu'á 'yo xá hñó ja rá thandi ra Zidada. Y nu'á go gue'a ma da yopa ben'ahá tengu ma 'mái ja ra Zidada Jesucristo. Guet'atho dí udi nehe haburaza de ja ya nija.

¹⁸ Pe nu 'ra de gue'ahá xi xa ñuxa ri mfenihá dega nt'ets'i, guí hu ri m̄aihá gue hinga ma ga yopa penguibá ga c'a'ts'a'ihá.

¹⁹ Pe nugui dí beni ga mabú 'bestho pa ga c'a'ts'ahá ma'na'qui 'bú njabú rá paha ma Zidadahá. Nu'bá hñó, ga padi ua xi hñó ra ts'edi nút'a 'yobú ri 'ñets'i, o hñense 'yobú m̄anthono.

²⁰ Ngue'a nu'á tó'o da m̄epa Ajuá, mahyoni di hanpa rá ts'edi pa da za te da m̄efi, hingue da m̄anthono.

²¹ ¿Nda'a guí nehá, ga mabú ga zo'ahá dega cué, o ga zo'ahá dega hm̄ate?

5

Ra nthanga nguenda de 'nara gamfri nút'a bi 'yot'a ra ts'oqui

¹ Xa fadi xá hñó gue 'nara cu de gue'ahá xa guxá rá hñome ne 'buhui ngu rá 'behñá.

Pode nixi nú'q hingyá gamfri
hingui øt'a njabu.

² ¡Pe nu'ahu xcá pahu ne
grí 'ñets'ihu guí eñhu gue guí
'bahu xá hño! ¡Rí 'ñep'a'ihu
xa du ri muihu hmahá ne ya
xcá hñacjhmahu nú'q to'o øt'a
nú'q ra ts'oqui'q!

³ Nugui masque hindí 'bui
con gue'ahu, pe numa mfeni
'bui con gue'ahu, y ja ra uenda
dí 'bui con gue'ahu. Hangue
nugui ya stá beni te ma ga
øt'e co nú'q to'o øt'a nú'q ra
ts'oqui'q.

⁴ Hangue 'yothu nú'q ma ga
xi'ahu. Gue da muntshu de rá
thuhme ma Zidadahu ra Jesu-
cristo, y numa mfeni ma da
'mái con gue'ahu, ne rá ts'edi
ma Zidadahu ra Jesu ma da
'mái con gue'ahu.

⁵ Ne 'yent'eahu ja yá 'ye
ra ts'ondahi nú'q ra cu'q øt'a
nú'q ra ts'oqui'q, pa da thogui
ya ts'othogui ja rá ndo'yo,
pe nurá tel'q da mpøhø nura
pa'q stua yopa penga ma Zi-
dadahu.

⁶ Hanja grí 'ñets'ihu guí
eñhu gue guí 'bahu xá hño,
ha 'na de gue'ahu øt'a nú'q
ra ts'oqui'q. Ngue'q nu'q nja
ngu ra levadura masque 'na
zi tui pe ri ntsini gatho ja ra
arina ora dra thants'i.

⁷ Hangue hñacju nú'q ra
ts'oqui'q ne gatho nú'q ngui
øthu ja ri ndaxjua 'mái, pa
njabu da za gui 'bahu co 'nara
'ra'yo 'mái. Ngue'q nu'ahu
ya guí pe'tshu ra 'ra'yo 'mái
por ma Zidadahu ra Jesu-
cristo nú'q bi tho ngu 'nara zi
deti nú'q tho de ra ngo de ra
pascua, pa njabu bi gutca ma

ts'oqui'q.

⁸ Hangue mahyoni ga
'ueguehu de ma ndaxjua
'mái, pa ga 'bahu strá
nt'axiguihu. Nja ngu ya
xodyo mi øt'ango mi tsí ra
thuhme nsi ra levadura,
necju nehe ngu ga ntsamgoħu
de ra pascua ne ga tsihu
ra thuhme nsi ra levadura,
nú'q gue'q ga 'ueguehu de ya
ts'oqui de ja ma mfenihu ne
de ja ma 'mái.

⁹ Ja nú'q ma'ná ma carta dá
pehn'ahubu ja dá xi'ahuni gue
hingui ntsixhu co nú'q to'o ya
'ñe'bëhñä, o nú'q ya 'bëhñä ya
'nedame.

¹⁰ Hingue dá xi'ahu
gui 'uehu 'na'quitho de
nú'q hingyá gamfri ne ya
'ñe'bëhñä, o ya nduste, o ya
be, o nú'q to'o camfri ya c'oi.
Nu'bä stá xi'ahu njabu, nu'bä
mahyoni gui mahu de guecua
ja ra ximhai.

¹¹ Pe nugui nu'q dá xi'ahu,
hingui ntsixhu ni 'nara cu
nú'q dra 'ñe'bëhñä, o dra
nduste, o nú'q di camfri ya
c'oi, o dra zante, o dra tixfani,
o dra be. Nu'u tó'o øt'a njabu
dí xi'ahu gue hingui ho nixi
gui ñuñhu con gue'q.

¹²⁻¹³ Nujá hingo rí 'ñepi
ga ha'mbahu nguenda nú'q
hingui o ja ma 'yehu, nu
Ajuq go gue'q da hñaq'mba
nguenda'q. Pe nu'ahu mahyoni
gui hñaq'mbahu nguenda
nú'q o ja ri 'yehu, hangue dí
xi'ahu gue gui hñacju nú'q
to'o øt'e nú'q ra ts'oqui'q.

6

Ya gamfri ri nhyantha ja

ya nzaya hingyá gamfri

¹ 'Bu 'na de gue'ahu guí pe'tshu 'nara tsui co ma'na ra cu, ¿hanja guí paha 'bestho ja ra ts'utbi pa guí ñatehu co nú'u hingyá gamfri? ¿Ha gue hingue 'nara 'betsa'q? ¿Hanja hingo guí paha guí ñatehu ja ya cu?

² ¿Ha hinguí pahu gue núju dyá gamfrihu ma go ga ha'mbahu nguenda nú'u hingyá gamfri? Nu'bu núju ma ga ha'mbahu nguenda yá danga t'lot'e'u, nu'bu ¿ha gue hingo da za ga hañhu nguenda de nuya t'lot'e xi ya tuqui?

³ ¿Ha hinguí pahu nehe gue ma ga ha'mbahu nguenda asta ya enxe? ¡Ximma de nuya t'lot'e de ra ximhai!

⁴ Nu'bu nu'ahu guí pe'tshu ya tsui co nuya t'lot'e de nuua ja ra ximhai, 'bestho guí paha guí ñatehu co nú'u hingyá gamfri ne hinte dri'ñent'i con gue'ahu. Hingui ho njabu ngue'a nu'u hingui padi da hñap'mba nguenda ya cu.

⁵ Dí xi'ahu njabu pa gui 'be ri tsahu ne pa ya hingui sigui gui 'yothu. Xi de grí gathohu ¿ha gue jo'o ni 'na de gue'ahu nú'a di ja rá mfadi pa da za da hñap'ahu nguenda de nú'a guí ðthu?

⁶ Ha nu'ahu ora guí pe'tshu ya tsui co 'nara cu, 'bestho guí paha guí ñatehu co nú'u hingyá gamfri.

⁷ Hiní 'ñep'a'ihu gui ñapabihu 'na ngu ma'na co nú'u hingyá gamfri. ¿Hanja hinguí tsetathohu nura ora

t'ø't'ahu 'nara nts'o'mai, ne ora te fep'a'ihu?

⁸ Pe nu'ahu go gue'asehu guí ø'tuahu ra nts'o'mai ri cuhu, y asta guí pephu.

⁹ ¿Ha gue hinguí pahu gue ya ts'oja'i hinda ma da yat'a nuni mahets'i habu bí manda Ajuaq? Odi ha'ahu ri mfenihu. Ngue'a gatho nú'u ri hñuxui ya 'behñu nú'u hingue xi yá 'behñu, ne gatho nú'u camfri ya c'o*i*, ne nú'u ya zinga medinthati, ne nú'u ya 'ñøhø ri hñuxui yá mi'ñøhøui, o ya 'behñu ri hñuxui yá mi'behñuui, gatho nuyá hinda ma da yat'a nuni mahets'i habu bí manda Ajuaq.

¹⁰ Nixi ya be, nixi ya nduste, nixi ya tixfani, nixi ya zante, nixi nú'u ri mpe co ranthate, ni 'na de gue'u hinda ma da yat'a nuni mahets'i habu bí manda Ajuaq.

¹¹ Ante gui camfrihu Ajuaq ngui njahubu nehe 'ra de gue'ahu. Pe nubyá ya xa t'axca ri mfenihu, ne ya xa t'ec'a'ihu de gatho nuya ya ts'oqui, ha nubyá ya hinte ma ts'oqui guí tuhu ja rá thandi Ajuaq po rá ts'edi ma Zidadahu ra Jesucristo ne po rá ts'edi rá Maca Ndaqhi Ajuaq.

Ga nsuhu xá hño pa strá nt'axi ma ndo'yohu

¹² Da za ga beñhu gue dí pe'tshmahu ra nsequi ga ðthu nú'a go ga nehu. Pode ha da za, pe hingue gatho rí'ñepi ga ðthu. Masque ja ra nsequi ga ðthu nú'a go ga nehu, pe hinga

hophu ni 'nara t'ot'e da dacju
pa ga othu.

¹³ Ra hñuni thoqui pa da ma
mbo ra mai, ha nura mai ja pa
ra hñuni. Pe gatho nú'u yoho,
Ajuq ma da hñacua yá 'bef'u.
Numa ndo'yohu hinxu thoqui
pa ga hñuxhu co ya 'behñq
nú'u hingue xi ma 'behñqhu,
nixi ra 'behñq hinda hñuxui
ma'na ra 'ñøhø nú'q hingue xi
rá dame. Numa ndo'yohu xa
hoca Ajuq pa ga pepabihu'q,
y nu'q go gue'q supca ma
ndo'yohu.

¹⁴ Nu Ajuq bi japi bi yopa
nte rá ndo'yo ma Zidadahu ra
Jesucristo, njabu nehe ma da
japi da yopa nte ma ndo'yohu
po rá ts'edi'a.

¹⁵ ¿Ha hinguí pahu gue
numa ndo'yohu xa 'natho co
ma zi Hmuh ra Jesucristo
ngue'q stá camfrihu'q? Nujá
ya dí 'nathohu co ma zi
Hmuh ra Jesucristo, nu'bu
¿hanja da za ga hñuxhu
co 'nara ts'o'behñq ne ga
'nathohu con gue'q nehe? Ni
ts'u hinda za.

¹⁶ O ¿ha gue hinguí pahu
gue nu'q tó'o da hñuxui 'nara
ts'o'behñq ya bi 'natho rá
ndo'yo con gue'q? Ngue'q
enga ja ra Mäca Tofo njaua:
"Ra 'ñøhø co rá 'behñq, gue'q
ya ri 'natho."

¹⁷ Pe nu'q tó'o ya ri 'natho
co ma Zidadahu ra Jesu, ya
ri 'natho con gue'q pe dega
Mäca Ndähi.

¹⁸ Hangue oguí hñuxhu co
ya 'behñq nú'u hingue xi ri
'behñqhu. Gatho ya ts'oqui
hinguí ho, pe hinga gatho ya
ts'oqui ri ts'ocua rá ndo'yo

'na. Pe nú'q ra ja'i da hñuxui
'nara 'behñq hingue xi rá
'behñq, nu'q hq, ri ts'ocse rá
ndo'yo.

¹⁹ ¿Ha gue hinguí pahu gue
numa ndo'yohu gue'q rá nija
ra Mäca Ndähi nú'q 'bui ja
ma corasohu? Ajuq go gue'q
xa 'racaguihu'q. Hangue ya
hingo drí mandasehu.

²⁰ Ngue'q Ajuq bi gutc'aguihu
xá mädi co rá ji rá hmäca T'u.
Hangue 'yøthu ra ts'edi gue
da hneca rá nsunda Ajuq ja
ri ndo'yohu ne ja ri corasohu,
ngue'q numa ndo'yohu ne ma
corasohu go rá meti Ajuq.

7

*Ya hogá ts'ofo pa nú'u 'bu
yá 'behñq ne pa nú'u jo'o*

¹ Nubyá ma ga xi'ahu de
nuya nt'aní grí 'ñanihu nu ngá
'yopcahu: Xá hñohmu 'bu ra
'ñøhø hinda me'tsa rá 'behñq,

² pe ndunthi ya 'ñøhø
hinda za da 'mäse nsinque rá
'behñq. Hangue por gue'q, pa
hinda hñuxui ya 'behñq nú'u
hingue xi yá 'behñq, ma'na
xá hñ 'nara 'ñøhø dá nthätui
'nara 'behñq pa gue'q drá
meti. Ha 'nara 'behñq ma'na
xá hñ dá nthätui 'nara 'ñøhø
pa gue'q xi drá dame.

³ Ra 'ñøhø mahyoní da
'yøt'e co rá 'behñq nú'q rí
'ñepi, nehe njabu da 'yøt'a
ra 'behñq co rá dame nú'q rí
'ñepi.

⁴ Y nura 'behñq ya hingo
da mandase rá ndo'yo, ngue'q
nurá dame go ri mandabi
rá ndo'yo'a. Njabu nehe ra
'ñøhø ya hingo ri mandase rá

ndo'yo, ngue'q̄ nurá 'bəhñ̄a go
ri mandabi rá ndo'yo'q̄.

⁵ Hangue 'yøth̄a ngu nú'a
rí 'ñep'a'l'h̄a de gue'aséh̄a,
odi 'ra'ah̄a ra mfada 'na ngu
ma'na. Pe 'b̄ xcá cohih̄a
'nara cohi pa gui 'yaph̄a Ajuá,
nu'b̄ h̄a, da za gui 'uegueh̄a
'raya pa. Nep̄a de gue'q̄ da
za gui 'b̄h̄a 'nadba mahyegui
ma'na'qui pa njab̄a hinda za
da hya'ah̄a ra Satá gui hñuxh̄a
co ma'na ra ja'i.

⁶ Stá xi'ah̄a gue xá hñógui
honga ri 'bəhñ̄ah̄a, pe hingo
dri ja'ah̄a, go da huanh̄a nú'a
gui 'yøth̄a.

⁷ Pa guequi ga nehm̄a gue
gatho da nja ngu dí nja hinstá
ntháti jo'o ma 'bəhñ̄a, pe cada
'na 'rama'na'ño yá mfeni xa
umbabi Ajuá.

⁸ Nú'ah̄a viudah̄a, ne gatho
nú'ah̄a hinxcá nthátih̄a, jo'o
ri 'bəhñ̄ah̄a nixi ri dámeh̄a,
dí xi'ah̄a ga nehm̄a gui njah̄a
ngu dí nja hinstá ntháti jo'o
ma 'bəhñ̄a.

⁹ Pe nu'b̄ guí hanth̄a gue
Ajuá hinxa 'ra'ah̄a ra ts'edi pa
gui 'b̄aséh̄a, ma'na xá hñógui
nthátih̄a, ngue'q̄ hingui ho
gui 'b̄h̄a hñense co ra nc'at'i.

¹⁰ Y nú'ah̄a 'b̄ ri 'bəhñ̄ah̄a,
ha nú'ah̄a 'bəhñ̄ah̄a 'b̄ ri
dámeh̄a, dí 'bep'ah̄a ngu
nú'a bi m̄anga ra Zidada,
gue ni 'na de gue'ah̄a hinda
za gui nhýeguih̄a. Hingo
de guecseh̄e dí 'bep'ah̄a gui
'yøth̄a njab̄a, nura Zidada go
gue'q̄ ri 'bep'a'l'h̄a.

¹¹ Nu'b̄a ra 'bəhñ̄a da hyep̄a
rá dámē, odi ju ma'na ra
'ñøhø pa drá dámē, y nu'b̄a
ra 'ñøhø da hyep̄a rá 'bəhñ̄a,

odi ju ma'na ra 'bəhñ̄a pa
da 'yøt'e drá 'bəhñ̄a. Nu'a
da 'yøt'e, ma'na xá hñó dá
mpumbabi ri yoho ne da
yopa 'm̄ui 'nadba ma'na'qui.

¹² Nubyá nugui go ma
ga xi'ah̄a nú'a dí beni gui
'yøth̄a, hingo ra Zidada ri
'bep'ah̄abya. Nu'b̄a 'nara
cu pe'tsa rá 'bəhñ̄a hingrá
gamfri, ne nu'b̄a nú'a ra
'bəhñ̄a hini utsa rá dámē
ngue'q̄ ra gamfri, osti h̄ep̄a.

¹³ Y nu'b̄a 'nara nju di pe'tsa
rá dámē hindra gamfri pe
nu'b̄a nú'a ra 'ñøhø hini utsa
rá 'bəhñ̄a ngue'q̄ ra gamfri,
osti h̄ep̄a rá dámē'q̄.

¹⁴ Ngue'q̄ nu'b̄a 'nara
'bəhñ̄a ra gamfri ne rá
dámē hingrá gamfri, nú'a
ra 'ñøhø'q̄ hani rá japi Ajuá
po rá 'bəhñ̄a, ngue'q̄ rá
'bəhñ̄a rá b̄atsi Ajuá. Y nu'b̄a
'nara 'ñøhø ra gamfri ne rá
'bəhñ̄a hingrá gamfri, nú'a
ra 'bəhñ̄a'q̄ hani rá japi Ajuá po
rá dámē, ngue'q̄ nurá dámē
rá b̄atsi Ajuá. Nu'b̄a hñindi
njab̄a co ra 'ñøhø o ra 'bəhñ̄a
hingrá gamfri, nu'b̄a nixi yá
b̄atsi hingá njapi. Pe nu'b̄a
njab̄a h̄a, njapi yá b̄atsi.

¹⁵ Pe nu'b̄a 'nara 'ñøhø
hingrá gamfri ne da hyep̄a
rá 'bəhñ̄a ngue'q̄ ra gamfri,
o nu'b̄a 'nara 'bəhñ̄a hingrá
gamfri ne da hyep̄a rá dámē
ngue'q̄ ra gamfri, dá 'uegue,
ngue'q̄ nú'a ra cu o nú'a ra
nju pe'tsa ra nséqui da 'uegue
de nú'a hingrá gamfri, ngue'q̄
Ajuá bi zoncah̄a pa ga 'b̄uh̄a
'nara hoga'm̄ui.

¹⁶ Xi nu'i zi nju, ¿ha gri p̄adi
ua da mpøhø ri dámē po rá

ngue'i? Nehe nu'i zi cu ¿ha gri
padi ua da mpøhø ri 'bøhñä po
rá ngue'i?

17 Cada 'na de gue'ahü
'bøhü ngu nú'ä xa 'yøp'ahü ra
Zidada ante da zohn'ahü'ä pa
gá camfrihü. Nuna guehna
drí 'bøpabi da 'yøt'a gatho ya
cu de habøraza ya nija.

18 Nu'bü 'nara cu ya xa
gamfri Ajuä ne xqui thu'tsua
ra seña ja rá ndo'yo, hinte ja.
O 'bü 'bøi 'nara cu xa gamfri
Ajuä ne hingui pe'tsa ra seña
ja rá ndo'yo, ya odi huxa nú'a
ra seña'ä.

19 Hinte ri muui 'bü to'o
pe'tsa ra seña o hingui pe'tsi.
Nu'ä ma'na ri muui, nú'ä ga
øthü nú'ä ri manda Ajuä.

20 Cada 'na dá sigui dá
mpøfi habü mri mpøfi de ante
da gamfri Ajuä.

21 Nu'bü xi ngrá nzai'bego
de ngá camfri ma zi Hmuühü
ra Jesucristo, hini japi. Pe
nu'bü da za gui pøni dega
'bego, pøni 'bestho.

22 Nú'ä mi 'bøi dega 'bego
ante da gamfri ra Zidada, ya
nubyá hingrá 'bego de 'nara
ja'i ja rá thandi Ajuä ngue'a
ya rá 'bego ra Zidada. Nehe
nu'ä ra ja'i bi gamfri ra Zi-
dada ne himi 'bøi dega 'bego,
nu'ä go gue'a 'nara 'bøgobya
de ra Zidada Jesucristo.

23 Ajuä bi gutc'aguihü xá
mädi, hangue nubyá ma
ga pøphü'ä, hingo ma ga
pøpabihü ya ja'i.

24 Zi cuhü, sigui gui mpøhü
há ngrí mpøhü de gá camfrihü
ra Zidada Jesucristo, y Ajuä ja
da 'møhni con gue'ahü.

25 Y gatho nú'ahü jo'o ri
'bøhñähü, ha nú'ahü 'bøhñähü
jo'o ri damehü, hinte xa
'bøpcagui ra Zidada ga xi'ahü,
hønse dí 'ra'ahü 'nara ts'ofo de
ma mfenisë. Y nura ts'ofo'a
gue'a majuani ngue'a Ajuä
po rá nthecate xa hñuxcagui
pa ga manbabí rá noya'a,
hangue dí 'ra'ahü 'nara hoga
ts'ofo.

26 Nugui dí beni gue xá
hño gui 'bøthü nsi ri 'bøhñähü
nsi ri damehü ngu guí 'bøhü,
ngue'a xi ja ya ts'othogui
nuya pabya dí 'bøhü.

27 Nu'bü 'bü ri 'bøhñä, oxqui
hepü. Ha nu'bü jo'o, oxqui
honi.

28 Ha nu'bü gui honga ri
'bøhñä, hingrá ts'equi. Ha
nu'bü 'nara nxutsi da hyonga
rá dame, hingrá ts'equi nehe.
Pe nu'ä tó'o da hyonga rá
'bøhñä, o nura 'bøhñä da hy-
onga rá dame, ma da thogui
ndunthi ya dumüi, hangue
nugui ga Nehmä gue hingui
thohü ya dumüi.

29 Zi cuhü, dí ne ga xi'ahü
gue ya hinga ndunthi ya pa
dí 'bøhñä. Hangue nu'ä tó'o
pe'tsa rá 'bøhñä, dá 'yøt'a ra
uenda gue hingui pe'tsi, pa da
za da mepabi Ajuä.

30 Nu'ä tó'o zoni, odi oda rá
mfeni nsøcta ra ts'oni, ne nu'ä
tó'o ri johya, odi oda rá mfeni
nsøcta ra johya. Nu'ä tó'o ri
ntai, dá 'yøt'a ra uenda gue
hinte pe'tsi.

31 Ha nu'ä tó'o ri johya co
nuna ra ximhai, dá 'yøt'a ra
uenda gue hini johya, ngue'a
nuna ximhai 'yo rí uadi rí
thogui.

³² Nugui ga nehma hingui jamasu ya t'ot'e de nuna ra ximhai, ngue'a nu'a t'ojo'o rá 'bəhñä xi ri jamasubi rá 'bəfi ra Zidada, ne 'bəi pa da 'yøt'a nú'a ri ho ra Zidada.

³³ Pe nu'a t'o 'bə rá 'bəhñä mahyoni da jamasu ya t'ot'e de nuna ra ximhai, ne da 'yøt'a nú'a ri ho rá 'bəhñä.

³⁴ Ha nuya 'bəhñä, hingui mahyegui nú'a 'bə rá dame co nú'a jo'o rá dame. Nu'a jo'o rá dame, ma'na ri jama-subi rá 'bəfi ra Zidada, ne 'bəi pa da məpabi Ajuä con gatho rá ts'edi ne con gatho rá mfeni. Pe nu'a t'o 'bə rá dame, mahyoni da jamasu ya t'ot'e de nuna ra ximhai, ne da 'yøt'a ngu nú'a ri ho rá dame.

³⁵ Núna dí xi'ahü guehna pa go ri hñohü. Dí zo'ahü pa gui 'yøthü ra hñó ngu rí 'ñepi gui 'yøthü pa da za gui pəpabihü Ajuä con gatho ri məihü ne hinte da hyü'ts'ahü. Nugui hindí eñ'ahü gue 'bə güi honga ri 'bəhñahü hingui 'yø'tuahü rá paha Ajuä.

³⁶ Nu'bə 'nara cu di 'bə rá t'ixu, y handi gue ya da za da nthäti'a, dá 'yøt'a ngu nú'a xa benga rá dada ante sta tho rá mbatsja'i. Hingo 'nara ts'oqui nú'a xa beni da nthäta rá t'ixu.

³⁷ Pe nu'bə 'nara cu 'bə rá t'ixu, ne nura dada'a xa beni gue hinda thäta rá t'ixu, ne 'bə 'nadra mfeni xa beni gue hinhya'mü da umba nsequei da nthäta rá t'ixu, nú'a ra cu'a ot'e xá hñó nehe.

³⁸ Hangue nu'a t'o ri unga rá t'ixu pa da nthäti, xá hñó

ot'e. Nehe nu'a t'o hingui ne da thäta rá t'ixu, ma'na xá hñó nú'a ot'e.

³⁹ Nu'a ra 'bəhñä xa nthäti, hingui tsa da 'uegue de rá dame núbya te rá dame, ngue'a njabü mangá ra ley. Pe nu'bə ya da du rá dame, nú'a ra 'bəhñä'a 'bə da beni da nthäti, da za da nthäti co nú'a da ne'a, hñense gue drá gamfri hä, ne 'bə go rá paha Ajuä.

⁴⁰ Pe nu'a go dí mangá, ma'na xá hñó hinda yopa nthätihmä. Guehna dí bengá, y dí camfri gue dí hanpabi rá Maça Ndahi Ajuä.

8

Ya hñuni nú'a thoqui pa da hñä'tua ya c'oi

¹ Nubyá ma ga xi'ahü de nuya hñuni thoqui pa da hñä'tua ya c'oi. Dí pahü gue gathoguihü ja ma mfadihü. Pe nura mfadi nsinque ra hmäte ri jacjü ga 'ñets'i'hü, pe nura hmäte xa 'racjü Ajuä go gue'a ri jacjü ga tetuahü yá jamfri ma miqu'eihü.

² Nu'a t'o beni gue xi ja rá mfadi, go gue'a hingui padi gatho nú'a rí 'ñepi da badi.

³ Pe nu'a t'o ri mädi Ajuä, Ajuä ma gue xá hñó rá 'mäi.

⁴ Nuya hñuni hñä'tua ya c'oi 'bəcua ja ra ximhai, hinte ri muui, ngue'a dí pahü gue nuya c'oi'ü hinte ri muui. Ngue'a nujü dí pahü gue 'nat'a Ajuä 'bəi, hingui 'bəi ma'ra.

⁵ Masque t'ena gue nuni mahets'i ne nuua ja ra ximhai 'bəi ndunthi nú'u

t'embabi gue go gue'á Ajua, pe masque t'embí njabú, nu'á hini mandaguihá.

⁶ Ngue'á pa guecaguihá dí pahá gue 'nat'a Ajua 'bui, y go gue'á ma Dadahá. Nú'á go gue'á bi hyoca gatho ya t'ot'e, ne dí 'buháua pa ga nsundahá'a. Nehe 'nat'a ma zi Hmuuhá 'bui, y go gue'á ra Zidada Jesucristo nú'á to'o bi t'ent'ua ja rá 'ye pa go bi hyoca gatho ya t'ot'e, ne go gue'á bi 'racjá 'nara 'ra'yo te.

⁷ Pe hinga gatho ya cu xa badi xá hño gue 'nat'a Ajua 'bui. 'Ra astabya hinxá pumfritho yá nzai mi pe'tsi nu de mi camfri ya c'oi, ne ora da zi nú'á ra hñuni xa hñá'tuabi ya c'oi, beni gue go gue'á 'nara ts'oqui, ngue'á bentho gue nehe ya c'oi ja yá ts'edi, pe hina.

⁸ Pe hingue po ra hñuni da za ma'na ga 'buhá xá hño ja rá thandi Ajua. 'Bá ga ñunihá, hinte ja, y nu'bá hinga ñunihá, nehe hinte ja.

⁹ Pe masque dí pe'tshá ra nsequi pa ga othá 'na de gue-hya, mahyoni ga jamasuhá pa hinga japhá da 'yot'a ya ts'oqui nú'á otho ndunthi yá jamfri.

¹⁰ 'Bá 'nara cu otho ndunthi rá jamfri, ne da hyant'a'i gri hudi gri ñuni ja 'nará ngo 'nara c'oi, nu'bá nú'á ra cu'á 'na tui rá jamfri, grí cadi pa da thogui da ñuni nehe'á.

¹¹ Y njabú masque pa ja ri mfeni hingrá ts'oqui ngue'á guí padi nú'á guí ot'e, pe njabú guí japa nuri cu da menga ja ra ts'oqui. Y guí

padi gue nehe po nura cu'á bi du ma zi Hmuuhá ra Jesucristo.

¹² Hangue nu'bá njabú nú'i guí ts'ocua rá mfeni 'nara cu nú'á othotho ndunthi rá jamfri, padi gue numa zi Hmuuhá ra Jesucristo go gue'á guí ø'tua nú'á ra ts'ocate'á.

¹³ Hangue 'bá po 'nara hñuni ga tsi, ga japi da nts'oca 'nama cu, nu'bá ma'na xá hño hinhya'má ga tsi nura hñuni'á.

9

Ra nsequi nú'á mi pe'tsa ya apostol

¹ Pahá xá hño gue nugui drá apostol de ra Zidada Jesucristo dí pe'tsa ra nsequi ga ot'a ngu nú'á rí 'ñepcagui ngue'á drá apostol. Nugui stá handa ma Zidadahá ra Jesu, ne go dá zo'ahá de gue'á pa gá camfrihá.

² Nu'bá ma'ra ya cu beni gue hinga majuani drá apostol, pe nu'ahá há, guí pahá gue drá apostol ngue'á xcá camfrihá Ajua po ma noyaga.

³ Ne nú'á to'o ñama'ñá de guecagui, njaua dí xipabi:

⁴ ¿Ha gue hiní 'ñepcagui da t'aqui nú'á te ga tsi?

⁵ ¿Ha gue hindí pe'tsa ra nsequi 'bá ga ne ga honga ma 'behñá ne ga tsits'i habá dí 'yo ngu ot'a ra cu Pedro ne ma'ra ya apostol ne nú'á yá cu ra Zidada Jesu?

⁶ Nugui ne ra cu Berhna ¿ha gue hñenseguíhe hiní 'ñepcahmáhe da t'acje te ga tsihmáhe nsinque ga mpéhe?

7 ¿To'o gue'á 'bái dega soldado ne hingui t'umbi te da zi? ¿To'o nú'á pe'tsa 'nara uá'obxi ne hinda zipabi rá fruta? ¿To'o nú'á pe'tsa ya mbo'ni, ne hinga ja ri ñuni ja yá mbo'ni?

8 Núna dí mā, oguí beñhá gue go dí mānsé, ngue'á njabá mānga rá ley ra Moise,

9 ne ena njaua: "Oxqui tu'tuahá rá ne ra ndamfri ora net'a ra trigo ja ra era." ¿Ha gue Ajuá bi mā xi majuáni de ra ndamfri?

10 Hina, nu'á bi mā pa guecaguihá, ne bi t'ofo pa go ma hñohá, ngue'á nu'á tó'o fuxa ra hai ne nu'á tó'o juxa ra sofo, rí 'ñepi da zi de nú'a pot'i'á.

11 Hangue nu'ahá guí njahá ngu 'nara 'bot'i y nuje ngu go dyá mot'ihe ngue'á dá xi'ahe rá noya Ajuá. Nu'bá ¿ha gue hiní 'ñepi gui faxcahe ne gui 'racje te ga tsuhe?

12 Nu'bá nú'á ma'ra ya cu ri mpefi con gue'ahá go guí faxhá ne guí umfá te da zi, xi nuje ¿ha gue hingo ma'ná rí 'ñepcaguihe gui faxcahe?

Nuje, asta nubyá hinte stá a'a'lhe, masque rí 'ñepcaguihehmá. Nu'á dí øthe, dí tsithe ra thuhu ra nduthe pa hinto da ñama'ñá de rá noya ma zi Hmuha ra Jesucristo.

13 ¿Ha gue hinguí pahá gue nu'á tó'o ri mpefi ja yá ndanijá ya xodyo ja da t'umbabini te da zi? Y nu'á tó'o ri mpefi ja ra ata tsi nú'á ya mbo'ni tho dega hñá'ti pa Ajuá.

14 Njabá bi manda ra Zidada nehe gue nu'á tó'o mānga ra māca hoga noya rí 'ñepabi da t'umbabi te da zi.

15 Pe nugui masque rí 'ñepcagui, pe hinte stá a'ahá nixi hindí op'a'ihá pa ga a'ahá nú'á te dí honi. ¡Ngue'á nugui masque drí 'ñuni ga tu pe hindí ne to'o da 'ñena gue dí mānga ra māca hoga noya pa hōnse dí tāhá nú'á dí tsí!

16 Hingui tsa ga 'ñets'i ngue'á dí mānbabi rá noya Ajuá, ngue'á nu'bá hinga mā, ¿te ma ga thādi ja rá thandi Ajuá? Nu'bá hinga mānba rá noya Ajuá, guehna 'nara dumui pa guecagui.

17 Nu'bá núgui dí mānba rá noya Ajuá con gatho ma paha, nu'bá dí tó'mi gue go ma da gutcagui Ajuá. Pe nu'bá núgui hinga nehma ga mānbabi rá noya Ajuá, pe guehna ma 'befi xa t'acagui, hangue mahyoni ga øt'e.

18 Nu'bá, ¿xi nda'á ma thāhá? Nu'á ma thāhāhmá, ga johya ga mānba rá noya Ajuá nsinque te da t'aqui de guecua, masque rí 'ñepcahmá.

19 Nugui hindrá 'bego de 'nadra ja'i, nugui drá 'bego pa gatho ya ja'i, ngue'á dí zofo'á pa njabá ndunthi de gue'á da gamfri ma zi Hmuha ra Jesucristo.

20 Nugui dí øt'a ngu yá nzai ya xodyo pa da za ga zofo'á, nehe dí øt'a ngu yá nzai nú'á 'bá ja rá hmanda ra ndaxjua ley pa da za ga zofo nehe'á, masque nugui ya hindí 'bái de ja ra ndaxjua ley.

²¹ Nehe dí øt'a ngu yá nzai nū'ü hingui 'bui ja rá hmanda ra ndaxjua ley pa njabü da za ga zofo'ü nehe. Pe nugui hinstá 'uegue de ja rá ley Ajuá, ngue'ä nugui dí 'bui de ja rá hmanda ma Zidadahü ra Jesucristo.

²² Nehe dí øt'a ngu yá nzai nū'ü ya cu ts'ütho yá jamfri, pa da za ma'na ga zofo'ü. Nugui stá nzai ga tembabí yá nzai gatho ya ja'i pa da mpøhø 'ra de gue'ü, ngue'ä cada 'na de gue'ü, 'rama'na'ño hanja gra zofoga'ü.

²³ Dí øt'a njabü ngue'ä dí ne gue ma'na da ntenga ra mäca hoga noya, ne pa njabü da za ga hanzi ndunthi ya japi bra hñä nura mäca noya'ä.

²⁴ Ha gue hinguí pahü gue gatho nū'ü ri ntsa'rihi, da ma mahyegui, pe 'mefa 'natho nū'ä to'o ma da däha. Nujü nehe ma ga øthü njabü, ga 'yohü xá hñö ja rá thandi Ajuá pa njabü ga hanzi ma thäha Hü nehe nū'ä ma da 'racju'ä.

²⁵ Dí pahü gue gatho nū'ü to'o ri ntsa'rihi xi ri su rá ndo'yo pa da nja rá ts'edi. Nu'ü øt'a njabü hönse pa da däha 'nara thäha nū'ä ma da thegue. Pe nujü dí pahü gue ma ga hanzi 'nara thäha nū'ä hinhya'mü ma da thegue.

²⁶ Hangue nugui drí hñä ra 'rihi nehe, pe drá ma manjuantho pa nuni habü ma ga tsøni, ne co rá ts'edi Ajuá drí ntuhni pa ga ntate, hingue hönse dí 'ñenitho.

²⁷ Nugui xi drí su ma

ndo'yo nehe pa hinte da 'yøt'e, y drí japi da 'yøt'e nū'ä go dí ne, ngue'ä hindí ne ga 'bë ma tsa ja rá thandi Ajuá, masque stá zofohmä ndunthi ya ja'i.

10

Ra ts'ofo pa hinda søcambeni ya c'oi

¹ Zi cuhü, dí ne ga ben'ahü nehe gue nū'ü ndu ma xitahü nu de bá pønga de Egipto bra zi ra Moise, ne mri 'bet'o'nara guui, ne bi 'rax'ü ja ra Thenga Ndehe.

² Nu'ü bi dëna ra guui ne bi 'ranga ja ra Thenga Ndehe, hangue nu'ü bi 'natho co ra Moise, go gue'ä 'nara nt'udi de ra sistehe.

³ Ne dí pahü gue gatho'ü mahyegui bi zi nū'ä ra nzaqui bá ehe de mahets'i.

⁴ Ne gatho mahyegui bi zi nū'ä ra dehe bá pøhna Ajuá ne bi bøhø de ja 'nara do. Y nū'ä ra do'ä gue'ä 'nara nt'udi de ma zi Hmuhä ra Jesucristo mi 'yo con gue'ü habüraza mi 'yo'ü.

⁵ Pe ndunthi de gue'ü, Ajuá bi hyandi gue hinxmá hñö nū'ä mi øt'e'ü, hangue ndunthi de gue'ü bi du ja ra mbonthi.

⁶ Gatho nū'ä bi thogui'ü go gue'ä ngu 'nara ts'ofo pa guecjü, pa hinga hyøcjü nū'ü ya t'øt'e'ü nts'o, ngu nū'ä bi 'yøt'e'ü.

⁷ Hinga beñhä ga nsundahü ya c'oi ngu bi 'yøt'a 'ra de gue'ü, ngu enga ja ra Mäca T'ofo: "Ya ja'i bi hñudi bi ñuni ne bi ntsithe, nepü de gue'ä bi

'mai bi 'yø'tua yá ngo ya c'oi co ya hnei."

⁸ Ne hinga hñuxhu co ya 'bëhña nû'u hingue xi ma 'bëhñah ngu bi 'yø't'a 'ra de gue'u, hangue nu'u 'nada ra pa bi du 'natemáhñu 'mo ya ja*i*.

⁹ Nixi hinga beñhu ga tsø'tuahu rá mhi Ajuq ngu bi 'yø't'a 'ra de gue'u, hangue 'nara pa ndunthi de gue'u bi mahna ya qu'eña, ne bi du'u.

¹⁰ Ne hinga ñama'ñah de nû'q øt'e Ajuq con guecju ngu bi ñama'ñu 'ra de gue'u, hangue 'nara pa Ajuq bá pehna 'nara enxe pa bi hyo'u.

¹¹ Gue'q gatho bi thogui ndu ma xitahu, ne bi t'ofo pa njabu ga beñhu gue guehna 'nara ts'ofo pa guecju nû'u dí 'buhhua ja ra ximhai de nuya ngaxa pabya.

¹² Hangue nu'u tó'o beni gue xi 'bui xá hño, dá nsu pa hinda dapi da 'yø't'a ya ts'oqui.

¹³ Gatho nû'u ya ts'othogui dí thoguihu, njabu thogui nehe gatho ma'ra ya ja*i*. Pe Ajuq nzantho sugaguihu, y nu'á hinda hocju ga thohu ya ts'othogui nû'u da hyandi'q gue hinda za ga tsethu. Ha nura ora dí thohu 'nara thogui, nu'á ri 'racju ra ts'edi pa ga tsethu.

¹⁴ Hangue dí xi'ahu zi cuhu, ogrí nsundahu ya c'oi. 'Ueguehu de nû'q ra nzai'q.

¹⁵ Dí xi'ahu njabu ngue'q dí padi gue nû'q dí xi'ahu 'bestho tso ri mfenihu, y nu'asehu da za gui pahu ua

majuani nû'q dí maq ua hina.

¹⁶ Ora dí tsihu ra Maca Nt'oxi, gue'q 'nara nt'udi gue dí 'nathohu co ma Zidadahu ra Jesucristo ne nû'u 'na ngu ma'na. Nu de dí aphu Ajuq dí tsihu ra vinu, y nura vinu'q go gue'q 'nara nt'udi de rá maca ji ma zi Hmuh ra Jesucristo nû'q bi mani ja rá pont'i'q po rá nguecju. Y nû'q ra thuhme dí hñeguehu, go gue'q 'nara nt'udi de rá zì ndo'yo'q nû'q bi uni pa bi tho po rá nguecju.

¹⁷ Masque nuju drí ndunthihu, pe 'nada nû'q ra thuhme dí tsihu, hangue por gue'q drí 'nathohu.

¹⁸ Ngu dí pahu gue nuya me Israel nû'u to'o mi tsi nuya mbo'ni mi ts'at'i dega hña'ti, mi 'natho yá jamfri mi xocabeni Ajuq, hangue nu'á mi 'natho nehe'u po nû'q mi tsi'u.

¹⁹ Nugui hingo dí xi'ahu gue ya c'oi ja yá ts'edi, ne hindí xi'ahu gue ri muui nû'u ya hñuni xa hña'tuabi'u, ngue'q nu'á hinte ri muui y nixi otho yá ts'edi'u.

²⁰ Nu'q dí xi'ahu gue nuya hñuni hoca nû'u hingyá gamfri pa da umbabi ya c'oi, nuya hñuni'u go gue'u pa ya ts'ondahi, hingue pa Ajuq. Y nugui hindí ne gui 'nathohu co ya ts'ondahi.

²¹ Hinda za gui tsihu ra Maca Nt'oxi ne gui tsihu nû'q thocuabi ya ts'ondahi. Ne hinda za gui hñuhu ja rá mexa ra Zidada nepu ma grí huhu ja ya mexa habu t'ø'tua yá ngo ya c'oi, ngue'q nu'á go gue'u de ra ts'ondahi.

²² ¿Ha gue guí nehu ga tsø'tuahu rá mai ra Zidada? O ¿ha gue guí beñhu gue go ma'na ja ma ts'edihu de gue'aq? Hina.

Ra gamfri pe'tsa ra nsequi da yøt'a nú'a go da ne pe co ra hmate

²³ Zi cuhu, da za gui beñhu gue haq dí pe'tshmahra nsequi ga øthu gatho nú'a ga nehu. Pøde haq da za, pe hinga gatho rí 'ñepi ga øthu, ne hingue por gatho ya t'øt'e da za ma'na da te ma jamfrihu.

²⁴ Oguí suhu hønse ri tehu, supabihu rá te nehe ri miqu'eihu.

²⁵ Tsihu gatho nú'a te 'ba ja ra tai, ogrí 'ñanihu 'met'o ua xa hña'tuabi ya c'oi o hina, pa hinda ts'oca ri mfenihiu.

²⁶ Ngue'aq ra Zidada go rá meti gatho ra ximhai ne gatho nú'a ja ja ra ximhai.

²⁷ Nu'bu 'nara ja'i hingrá gamfri da zix'ahu ja rá ngu pa gui ñuñhu con gue'aq, ha nu'bu gui ne gui maha con gue'aq, rí maha ne tsihu gatho nú'a da 'ra'ahu nsinque gui 'yambabihu habu xuá hña, pa hinda ts'oca ri mfenihiu.

²⁸ Pe nu'bu da 'mu 'na to'o da xi'ahu gue nú'a te ma gui tsihu xa hña'tuabi ya c'oi, nu'bu oguí tsihu pa hingui ts'ocuahu rá mfeni nú'a to'o bi xi'ahu.

²⁹ Nugui hindí xi'ahu gue go ma da ts'oca ri mfenihiu, dí xi'ahu pa nú'a to'o da xi'ahu gue hingui ho nú'a ma gui tsihu, pa hingui ts'ocuahu rá mfeni'aq.

Pe da za da benga 'na ne da 'ñena: "¿Hanja go da za da thaggui hinga øt'a 'nara t'øt'e ngue'aq ma'na ra cu beni gue ra ts'oqui?

³⁰ Nu'bu dí tsi te dí tsi ne dí umbabi njamaqdi Ajuaq, ¿hanja ma go da nøngagui ma'na ra cu por nú'aq te dí tsi?"

³¹ Pe nugui dí xi'ahu, gatho nú'aq gui øthu, 'bu gri ñuñhu, 'bu gri tsithehu, 'bu gri øthu ma'na te gri øthu, 'yøthu gatho pa rá nsunda Ajuaq.

³² Jamasuhu nú'aq gui øthu pa hingui ts'ocuahu yá mfeni ya xodyo, nixi nú'u hingyá xodyo, nixi nú'u ya cu 'bui ja rá niña Ajuaq.

³³ Nugui dí øt'a ra ts'edi pa ga øt'a nú'a xá hño pa ga hu'mbabí yá mai gatho ne hingui ts'ocua yá mfeni. Nugui hindí honse ra hño pa guequi, dí øt'a nú'a xá hño qué pa da mpøhø ma'ra.

11

¹ 'Yøthu ngu nuna dí øt'e, ngue'aq nugui dí øt'a ngu nú'aq bi 'yøt'a ma zi Hmuhra Jesucristo.

Ra ts'ofo pa ya 'behña nú'u pa ja ya hmunts'i

² Zi cuhu, nugui drí johya ne dí ex'ahu ngue'aq hinxcá pumfrihu gatho nú'a stá xi'ahu, ne gui øthu gatho ngu nú'aq stá u't'ahu gui 'yøthu.

³ Pe nugui dí ne gui padihu gue numa zi Hmuhra Jesucristo go gue'aq ra ñaxu de gatho ya 'ñøhø, y nura 'ñøhø gue'aq ra ñaxu de rá 'behña, y nu Ajuaq ra Dada go gue'aq

ra ñaqu de ma zi Hmuh ra Jesucristo.

⁴ Nu'b 'nara 'ñøhø xa go'ma rá ñaqu ora apabi Ajuq de ja ya hmunts'i, o de ora ña de rá noya Ajuq, njabu ri 'betua rá tsa rá ñaquse.

⁵ Pe nu'b 'nara 'behñä hinxa go'ma rá ñaqu ora apabi Ajuq ne ora manbabi rá noya'a, ri 'betua rá tsa rá ñaquse, tsatho xa 'ñaxi.

⁶ Nu'b ya 'behñä hingui co'ma yá ñaqu, ma'na xá hño dá 'ñaxi, pe nu'b gue'a 'nara 'betsda 'ñaxi, ma'na xá hño dá go'ma rá ñaqu ora apabi Ajuq.

⁷ Nura 'ñøhø hiní 'ñepi da go'ma rá ñaqu ngue'a nura 'ñøhø bi hyoca Ajuq ngu tengu rá 'bai'a ne ja ri hnequini nurá nsunda Ajuq. Pe nu ja ra 'behñä, ja ri hnequini rá nsu ra 'ñøhø.

⁸ Ngue'a nura 'ñøhø hingue bi thoqui de ra 'behñä, nura 'behñä bi thoqui de ra 'ñøhø.

⁹ Y nura 'ñøhø himbi thoqui po rá ngue ra 'behñä, nura 'behñä ha, bi thoqui po rá ngue ra 'ñøhø.

¹⁰ Hangue nura 'behñä rí 'ñepi da go'ma rá ñaqu po rá ngue ya enxe handgahu, ngue'a gue'a 'nara seña gue 'bai to'o ma'na ri manda que ya 'behñä.

¹¹ Pe de ja rá thandi Ajuq gatho'u ri muui mahyegui, gue dra 'behñä gue dra 'ñøhø, ngue'a nsinque ra 'ñøhø hinxa 'ma ra 'behñä, ha nsinque ra 'behñä hindi 'ba ya 'ñøhø.

¹² Ngue'a desde ra mudi

nura 'behñä gá 'ñehe de ja ra 'ñøhø, y nubyá, nura 'ñøhø rí 'ñehe de ja ra 'behñä, pe gatho go øt'e Ajuq.

¹³ Xi da beñh xá hño, ¿ha gue ri hnequi xá hño 'nara 'behñä ora apabi Ajuq ne hinxa go'ma rá ñaqu?

¹⁴ ¿Ha gue hingrá 'betsda 'bh 'nara 'ñøhø da hopi da te rá sta?

¹⁵ Pe nu'b ra 'behñä da hopi da te rá sta, nú'a ha, rá ntsøhui, ngue'a gue'a xa t'umbabi pa da go'ma rá ñaqu ngu 'ñena 'nara coni.

¹⁶ Pe nu'b da 'ma 'ra to'o da ne da ntsanoya de nuna dá ma de yá sta ya 'behñä, pahu xá hño gue nuje gue'a ma nzaihe, ne yá nzai ma'ra ya cu nú'u 'bai ja ma'ra yá njia Ajuq.

*Ya cu bi zi ra Maca Nt'oxi
ngu himi 'ñepabi'u*

¹⁷ De nuna dí op'ahubya hingui tsa ga ex'a'ih ngue'a stá øde de nú'a guí øthu ora grí muntshu, hinguí øthu nú'a xá hño, honse guí øthu nú'a hingui ho ja rá thandi Ajuq.

¹⁸ Dí øde gue ora grí muntshu, guí øthu ya hegues, ngue'a hinga mahyegui nú'a guí mañhu, y dí camfri gue ngu'bh gue'a guí øthu.

¹⁹ Pe pøde mahyoni da njabu, pa ja da hnequini nú'u to'o hanpa rá mfaqdi Ajuq, y nú'u to'o hina.

²⁰ Ora grí muntshu pa gui nt'oxihu nepu gui tsihu ra Maca Nt'oxi, nú'a guí øthu hinguí øthu pa ra Zidada,

²¹ ngue'q nū'q guí haxh^u pa gui tsih^u, grí 'bet'oh^u gui dama tsiseh^u, ne hinte guí xepabihu nū'q ma'ra ya cu. Hangue 'ra de gue'ah^u guí tuh^u ra thuhu, ha nu ma'ra xi grí tithoh^u.

²² ¿Hanja guí øth^u njab^u? ¿Ha gue otho ri nguh^u hab^u guí ñuñhu ne guí ntsithehu? ¿Ha gue grí uatsabi^u rá māca nija Ajuá? ¿Ha gue hinguí 'betuah^u yá tsa nū'q ma'ra othobi te da zi? Xibya, ¿te guí ne ga xi'ah^u? ¿Ha gue ga e'ts'a ri nsuh^u? Hina, ngue'q nūna guí øth^u hinxá hñó.

Ra Maca Nt'oxi

(Mt. 26:26-29; Mr. 14:22-25; Lc. 22:14-20)

²³ Nugui ya stá u't'a'i'h^u hanja grí tsih^u ra Māca Nt'oxi ngu nū'q bi ñutcagui ra Zidada. Nū'q ra xuui bri da'a, bi gu^u ra thuhme,

²⁴ nep^u bi umba njamədi Ajuá. Ne de gue'q bi hyeca nura thuhme'q, nep^u bi 'ñena: "Tsih^u nuna ra thuhme, ja ra uenda go guehna ma ndo'yo nūna ma da hna'mbabí po rá ngue ri ts'oquih^u. Ne ora gui tsih^u nuna ra thuhme, 'yøth^u ngu 'nara feni de guecagui."

²⁵ Nep^u ngu bi uadi bi nt'oxi'q, ra Jesu bi gu^u 'nara vaso habu mi po ra vinu, ne bi 'ñembabi': "Nuna vinunq, go guehna 'nara nt'udi de nū'q ra 'ra'yo cohi ma ga øt'e co ma ji nū'q ma ga fani. Ora gui tsih^u nuna vinunq, 'yøth^u ngu 'nara feni de guecagui."

²⁶ Hangue nū'q ra ora gui tsih^u ra thuhme ne ra vinu gue'q ra ora gui udih^u de rá

du ma Zidadah^u asta nū'q ra pa'q stua yopa pengui.

Hanja da za da ts'i ra Maca Nt'oxi ngu ri ho ra Zidada

²⁷ Hangue nugui dí xi'ah^u gue nu'q tó'o da zi nū'q ra thuhme'q ne nū'q ra vinu'q ne hindu zi ngu rí 'ñehe, nū'q ra cu'q ma go da dädi de rá zi ndo'yo ne de rá zi jí ra Zidada.

²⁸ Hangue cada 'na de gue'ah^u, beñh^u xá hñó 'met'o ua guí 'ba'h^u xá hñó co Ajuá pa gui tsih^u ra thuhme ne ra vinu.

²⁹ Ngue'q nu'q tó'o hindu zi nū'q ra thuhme ne nū'q ra vinu ngu rí 'ñehe, ne hindu beni xá hñó te ri muui rá du ra Zidada, nū'q ra cu'q tuxasé ra ts'oqui.

³⁰ Hangue por gue'q ndun-thi de gue'ah^u grí hñenih^u ne otho ri nzaquih^u, ha nehe xa du 'ra de gue'ah^u.

³¹ Pe nu'b^u ga benseh^u de nū'q te stá øth^u ne ga ntsø'mh^u, nu'b^u Ajuá ya hindu pencaguih^u nuya ya mf^uei.

³² Nu'q bí pencah^u ya mf^uei pa da zocj^u pa hindu condenaguih^u mahy^uegui co nū'q hingyá gamfri.

³³ Hangue ma zi cu'i'h^u, ora grí munsh^u pa gui ñuñhu, ntø'mh^u 'na ngu ma'na pa gui ñuñhu mahy^uegui.

³⁴ Nu'b^u 'na de gue'ah^u di tsu'ah^u ra thuhu, ma'na xá hñó ñuñhu 'met'o ja ri nguh^u pa nu xcrí munsh^u gui 'yøth^u ngu nū'q ri ho Ajuá, pa hindu zu'ah^u rá mf^uei'q. Y de nū'q ma'ra ya t'øt'e xa nja, nū'q

asta hinga mabu pa ga ñahu de gue'ua.

12

Ya mfadi ne ra ts'edi nú'u ri 'racju ra Maca Ndahi cada 'na de guecju

¹ Zi cuhu dí ne gui pahu de nuya mfadi ne ra ts'edi ri 'racju ra Maca Ndahi cada 'na de guecaguihu.

² Guí pahu xá hñó gue nú'buh hingüí camfrithohu rá noya Ajuá ngrí hothohu da zix'ahu to'oraza pa ngui xøcambenihu nú'u ya c'oi otho yá ts'edi ne hingui ña.

³ Pe nubyá dí ne gui pahu gue nu'q to'o tsanga ra Zidada Jesu, hingui hanpa rá ts'edi ra Maca Ndahi. Ha nu'buh to'o da 'ñena, dí camfri ra Jesu gue go gue'q a ra Zidada, nú'a ha, hanpa rá ts'edi ra Maca Ndahi.

⁴ 'Rama'na'ñó ya mfadi ne ra ts'edi xa 'racju ra Maca Ndahi pa ga pepabihu Ajuá, pe ra Maca Ndahi go gue'a 'natho.

⁵ Y nehe 'rama'na'ñó ya 'befi xa 'racju ra Zidada ga pefihu, pe ra Zidada go gue'a 'natho.

⁶ Nehe 'rama'na'ñó hanja drí mpefihu, pe nu Ajuá go gue'q ari 'racju ra ts'edi gathoguihu, pa ga pehu ngu nú'a xa 'racju'a, y nu Ajuá go gue'a 'natho.

⁷ Cada 'na de guecju dí hanpahu rá ts'edi ra Maca Ndahi pa ga faxhu gatho nú'a ma'ra.

⁸ 'Ra de guecju xa 'racju ra ts'edi ra Maca Ndahi pa ga

ñahu co ndunthi ra mfadi, ha nu ma'ra de guecju guet'atho ra Maca Ndahi xa 'racju ra mfadi pa ga udihu te rí bonga rá noya Ajuá.

⁹ Nu ma'ra de guecju guet'atho ra Maca Ndahi xa 'racju ndunthi ra jamfri, ha nu ma'ra de guecju guet'atho ra Maca Ndahi xa 'racju ra ts'edi pa ga øthehu ya da'thi.

¹⁰ Ma'ra de guecaguihu xa t'acju ra ts'edi pa ga øthu ya danga nt'udi. Ha nu ma'ra de guecju xa t'acaguihu ra ts'edi pa ga manbahu rá noya Ajuá. Ha nu ma'ra de guecju xa t'acaguihu ra ts'edi pa ga pahu xá hñó ua de ra Maca Ndahi ña 'nara ja'i, o hina. Ha nu ma'ra de guecju xa t'acju ra ts'edi pa da za ga ñahu de ma'ra ya hñaqui. Ha nu ma'ra de guecju xa t'acju ra ts'edi pa ga pahu te rá 'be mangá nú'q to'o gra ña de ma'na ra hñaqui.

¹¹ Pe go guet'q a ra Maca Ndahi ri 'racju ya mfadi ne ra ts'edi cada 'na de guecaguihu ngu nú'q go da ne'a.

Gathoguihu dí 'nada ra ndo'yohu co ra Zidada Jesucristo

¹² Cada 'na de guecaguihu numa ndo'yohu xi pe'tsa ndunthi ya xeni, pe masque njabu 'nada ma 'baihu dí pe'tshu. Dí njahabu nehe co ma zi Hmuuhu ra Jesucristo, ngue'q nujá ngu go dyá xenihu de rá ndo'yo'a, pe rá ndo'yo'a 'natho.

¹³ Ngue'q gathoguihu 'bu dyá xodyohu o hindyá

xodyohu, 'bu dyá 'begohu o hindyá 'begohu, gathoguihu stá nxistehu pa dá 'nada ra ndo'yohu co rá ts'edi ra Maca Ndahi, ne gathoguihu 'nat'a ra Maca Ndahi stá hañhu.

¹⁴ Numa ndo'yohu xi pe'tsa ndunthi ya xeni, hingue 'natho ra xeni pe'tsi.

¹⁵ 'Bu 'nama uahu da 'ñena: "Nuguí hindí 'bui ja ra ndo'yo ngue'a hingo drá 'ye", pe hingue ngue'a manga njabu ya hingui 'bui ja ma ndo'yohu.

¹⁶ O nu'bu 'nama guhu da 'ñena: "Nuguí hindí 'bui ja ra ndo'yo ngue'a hingo drá da", pe hingue ngue'a manga njabu ya hingui 'bui ja ma ndo'yohu.

¹⁷ 'Bu gatho ma ndo'yohu dra da, ne di otho ma guhu, nu'bu ¿hanja da za ga ødehu? 'Bu gatho ma ndo'yohu dra gu, ne 'bu di otho ma xiñuhu, nu'bu ¿hanja da za da nja ma fahahu?

¹⁸ Pe Ajuq bi hñuscaguihu gatho ya xeni de ma ndo'yohu pa hinte da 'yøtcahu ra 'bedi. Y bi hñuts'i ngu nú'a go bi ne'a.

¹⁹ Nu'bu di 'nada ra xeni ma ndo'yohu, ne di 'nada rá 'befi, nu'bu hindri xøgue ma 'baihu.

²⁰ Pe numa ndo'yohu masque pe'tsa ndunthi ya xeni, pe 'nada ra 'bai pe'tsi.

²¹ Numa dahu hingui tsa da 'ñemba ma 'yehu: "Nugui hindí hoñ'aua." Nixi ma ñaxuhu hingui tsa da 'ñemba ma uahu: "Nugui hindí hoñ'aua."

²² Hina, hinda za da 'ñutsa'u, ngue'a nú'a ya xeni de ma ndo'yohu ri hnequi

ngu hinte ri muui, go gue'u ma'n'a øt'a ra 'bedi.

²³ Ha nuya xeni de ma ndo'yohu nú'a dí beñhu gue otho yá nsu, nú'a go gue'u ma'n'a xi dí japamasuhu. Y nú'a ya xeni ngu ra 'betsa 'bu da hnequitho, nú'a go gue'u dí hethu pa da hnequi xá hño.

²⁴ Pe nuya xeni de ma ndo'yohu ri hnequi mahotho, nú'a hinga mahyoni ga hethu pa da hnequi xá hño. Njabu Ajuq bi hyoga ma ndo'yohu gue nú'a ya xeni mi otho yá nsu go gue'u ma'n'a da nja yá nsu,

²⁵ pa njabu da mpefi mahyegui gatho ya xeni de ma ndo'yohu, ne gatho'u da mfats'i 'na ngu 'na.

²⁶ Hangue 'bu ga tsama'ñuhu 'nara xeni de ma ndo'yohu, gatho ma ndo'yohu tsama'ñuhu nú'a ra ugui'a. Y nu'bu 'nara xeni de ma ndo'yohu hñanga 'nara hoga hño, nu'bu gatho ma ndo'yohu ri johya.

²⁷ Nuju go guecju rá ndo'yoguihu ma zi Hmuhu ra Jesucristo, y cada 'na de guecaguihu dí 'nara xenihu de rá ndo'yo'a.

²⁸ Ajuq bi hñuxa ja rá nija 'rama'na'ñu ya mefi: Nu'a xi rá medi bi hñuxa ya apostol. Nurá ñoho bi hñuxa nú'a to'o da manbabí rá noya'a. Nurá hñu bi hñuxa ya xah-nate. Nepu de gue'a bi hñuxa nú'a to'o øt'a ya danga nt'udi, nepu nú'a to'o øthe ya da'thi. Nepu bi hñuxa nú'a to'o faste ja rá 'befi'a, nepu bi hñuxa nú'a to'o ri su gatho nú'a ya 'befi'u, nepu bi hñuxa nú'a to'o

da za da ña de ya hñäqui nú'á hingui fädi.

²⁹ Nde nu'bá, ¿ha gue gatho ya cu go ya apostol? O ¿ha gue gatho xa t'umbabi ra 'bëfi pa da mänbabi rá noya Ajuá? O ¿ha gue gatho pe'tsa ra 'bëfi dega xahnate? O ¿ha gue gatho da za da 'yøt'a ya dänga nt'udi?

³⁰ O ¿ha gue gatho xa t'umbabi ra ts'edi pa da 'yøthe ya da'thi? O ¿ha gue gatho da za da ña de ya hñäqui hingui fädi? O ¿ha gue gatho da za da bädi da mäte mängä nú'á to'o ña de ya hñäqui hingui fädi? Hina, hinga gatho da za.

³¹ 'Yøthü 'nara ts'edi pa da za gui pe'tshü ya mfädi ne ra ts'edi nú'á ma'na ya dängui pa guí pephü Ajuá. Pe nubyá ma ga u't'ahü hanja grí 'bühü co 'nara hoga'müi nú'á ma'na xá hño de gatho.

13

Ra hmäte

¹ 'Bü nugui gra ña co 'raya noya xi mahotho, o gra ña ngu 'nara enxé, pe 'bü hindí pe'tsa ra hmäte, nu'bá gra nja ngu 'nara 'bixfani nsöctho ri 'nohni o ngu 'nara t'egui nsöctho züni.

² O 'bü gra pe'tsa gatho ra ts'edi pa ga mänba rá noya Ajuá, ne gra pädi gatho nú'á ya t'ot'e xi xá hñei de rá noya'a, ne gra pe'tsa gatho ra mfädi, ne xi gra pe'tsa ndunthi ra jamfri asta da za ga japi da mponga 'nara t'ohø, pe 'bü hindí pe'tsa ra hmäte, nu'bá hinte rá 'mecagui.

³ Nehe 'bü ga umbabi ya hyoya gatho nú'á dí pe'tsi, ne asta ga unga ma ndo'yo da ts'at'i, pe nu'bü hindí pe'tsa ra hmäte, nu'bá hinte ri muui nú'á dí øt'e.

⁴ Nu'á tó'o pe'tsa ra hmäte, tseta gatho nú'á da 'ñepabi; xi ra hoja'i co yá miqu'eiui, ne hini hyöcua nú'á te pe'tsi'ü; hingrá 'ñets'i, ha nixi hini ndängui de ma'ra.

⁵ Nu'á tó'o pe'tsa ra hmäte hinto xaxi, hini nsu sehe, hingrá cué ne hingui ete.

⁶ Nu'á tó'o pe'tsa ra hmäte hini johya 'bü ri nts'oca 'nará miqu'eiui, ngue'á nu'á nzantho ri johya hönse de ra hño.

⁷ Nu'á tó'o pe'tsa ra hmäte tseta gatho nú'á t'ø'tuabi, camfri gatho nú'á xá hño, nzantho tø'mi de ra hño, ne tseta gatho ya ts'othogui.

⁸ Nura hmäte hinhyamü ma da uadi, pe nura mfädi dí pe'tshü pa dí mämfü rá noya Ajuá, nu'á hä, ma da zö ra pa da 'ñotho. Nehe ma da uadi ra mfädi dí pe'tshü pa xa za stá ñähü de ma'ra ya hñäqui hingui fädi. Ne ma da zö ra pa ya hinda 'yøtcahu ra 'bedi gatho nú'á ra mfädi dí pe'tshü.

⁹ Ngue'á 'na tai nú'á stá padihü hangue hinxa za stá mäñhä gatho nú'á xa mä Ajuá.

¹⁰ Pe nu xcrá 'bühü co nú'á to'o rá meti ra mfädi, nu'bá hä, ja ma ga pähüni gatho nú'á hinxa za stá pähüua.

¹¹ Nú'bü ndrá notsi ndí ña ngu ña ya båtsi, ha ndí pe'tsa ya mfeni ngu rá mfeni ya

bätsi, pe ya de ndá ndangá ja'i, ya dá tsopu nú'q̄a ra 'm̄ui ndí pe'tsi dega båtsi.

¹² Hangue njabatho nehe numa mfädi dí pe'tshu de guecua ja ra ximhai hini xøgue, nja ngu nú'q̄ to'o ri yot'a rá hmi dega xuui ja ra hñie, pe hini hnequi xá hñó. Pe nu xcrá 'båhu mahyegui co Ajuq̄, gue'bå ma xi ga pahu xá hñó gatho, njabu ngu xa bacaguihu xá hñó Ajuq̄.

¹³ Nura jamfri ne ra hoga nthø'mate ne ra hmåte, guehyá ri hñu ma da nja pa nzantho. Pe nu'q̄ ma'na xi ra dängui de gatho, ra hmåte.

14

Ya hñäqui hingui fädi

¹ Hangue xi da 'yøthu 'nara ts'edi pa gui pe'tshu ra hmåte, nehe hyoñhu nú'u ya mfädi ne ra ts'edi ri unga ra Måca Ndahi. Y de gatho nuya mfädi'u, ma'na go gui hyoñhu ra mfädi pa gui mänbabu rá noya Ajuq̄.

² Ora ña 'nara cu de 'nara hñäqui nú'q̄ hingui fädi, pädihu gue nú'q̄ ra cu'q̄ ña co Ajuq̄, hingui ña co yá mijä'iui ngue'q̄ nu'ú hingui padi nú'q̄ mañ'q̄. Nu'q̄ ña co rá ts'edi ra Måca Ndahi, ne mä de nú'a hingui padi ya ja'i.

³ Pe nura ora mänba rá noya Ajuq̄ 'nara cu de rá hñäqui'q̄, ña njabu pa da zofo ya cu, pa da te yá jamfri, ne pa da nupabi yá mfeni, ne pa da hñu'mba yá m̄ui.

⁴ Nura ora ña 'nara cu co 'nara hñäqui nú'q̄ hingui fädi,

nuse'q̄ ma'na rí te rá jamfri. Pe nu 'nara cu mänbabu rá noya Ajuq̄ de rá hñäqui'q̄, nú'q̄ ri japi ma'na da te yá jamfri gatho ya cu.

⁵ Nugui ga nehma ga øde gui ñahu de ma'na ra hñäqui nú'q̄ hingui fädi. Pe ma'na dí ne ga øde gui ñahu de rá noya Ajuq̄. Ngue'q̄ nu'q̄ to'o mänba rá noya Ajuq̄, ma'na ri muui nú'q̄ mä que nú'q̄ to'o ña co 'nara hñäqui hingui fädi. Xá hñó to'o da ña co 'nara hñäqui hingui fädi, pe nú'bå di 'båi to'o da 'ra'tsa nú'u ya noya de nú'q̄ ra hñäqui'q̄, pa njabu ma'na da te yá jamfri ya cu.

⁶ Zi cuhu, nu'bå nugui ga mabu pa ga zo'ahu co 'nara hñäqui nú'q̄ hinguí pahu, ¿te 'be da za gui pahu njabu? Nu'q̄ ma'na xá hñó pa gue'ahu, ga u't'ahu ngu nú'q̄ xa 'ñutcagui Ajuq̄, ne ma'ra ya t'øt'e mahyoni gui pahu, ne ga zo'ahu de rá noya Ajuq̄, ne ma'ra ya hoga nt'udi.

⁷ Nuya 'bida ngu ra thaza o ra arpa, 'bå hingui zuni xá hñó, nu'bå ¿hanja da za da fädi te ma thuhu'q̄ pe'i?

⁸ O nu'bå ra corneta hindu ña xá hñó pa da t'umbabi ra seña ya soldado 'yo ja ra tuhni, ¿ha di badi'u te ra ora da mädi da ntuhni?

⁹ Dí njahubu nehe, 'bå nuju hindí ñahu ngu yá hñäqui nú'u to'o dí zofohu, hindu za da badi'u nú'q̄ te dí mañhu, ne hinte ri muui nú'q̄ dí mañhu.

¹⁰ De guecua ja ra ximhai xi ja ndunthi ya hñäqui, y cada 'na to'o padi nú'u ya hñäqui'u, padi xá hñó te mä.

¹¹ Nu'bu nugui ga øde 'nara ja'i da ña de ma'na ra hñaqui nû'q hindí padi, nu'bu pa gue-qui ga beni gue nû'q ra ja'lq hingrá mengu, ngue'q hindí padi nû'q ra hñaqui gra ñq'q. Ne pa gue'q da beni gue hindrá mengu nehe, ngue'q nixi gue'q hingui padi nû'q te dí ma.

¹² Dí padi gue xi guí hoñhu ya mfadi ne ra ts'edi nû'u ri unga ra Maca Ndahi, hangue 'yøthra ts'edi gui hoñhu nû'u ya mfadi ne ra ts'edi nû'u da za da japi da te yá jamfri ya cu.

¹³ Hangue nu'q tó'o ña de ma'na ra hñaqui nû'q hingui fadi, dá 'yapabi Ajuq da umbabi ra mfadi pa da za da 'ra'tsi nû'q ma pa da fadi te ma.

¹⁴ Nu'bu nugui dí apabi Ajuq co 'nara hñaqui nû'q hindí padi, njabu dí xøcambeni Ajuq, pe hingui tsa ma'na dí te ma mfadi ngue'q nixi dí padi nû'q dí ma.

¹⁵ Nu'bu, ¿te da za ga Øthu? Da za ga aphu Ajuq co 'nara hñaqui nû'q hindí pah, pe nehe da za ga apabihu Ajuq co ma hñaquisehhu pa da zo ma mfenihu xá hño nû'q dí mañhu. Ga tutuabihu Ajuq co 'nara hñaqui nû'q hindí pah, pe nehe ga tutuabihu Ajuq co ma hñaquisehhu pa da zo ma mfenihu xá hño nû'q dí mañhu.

¹⁶ Ngue'q 'bu ga xøcambenih Ajuq co nuya hñaqui hindí pah, nu'bu nu'q tó'o hingui øde nuya hñaqui' u hingui tsa da xøcambeni Ajuq mahyegui

con guecju, ngue'q hingui padi te rí bøni nû'q te dí mañhu.

¹⁷ Nu'bu dí xøcambenih Ajuq njabu, nujá dí mañhu ra hño, pe nu'u tó'o Øcaguih hindí tetuahu yá jamfri ngue'q hingui padi te rí bøni nû'q dí mañhu.

¹⁸ Nugui dí umba njamadi Ajuq ngue'q ma'na dí ña ndunthi que gue'ahu co ya hñaqui nû'u hingui fadi.

¹⁹ Pe de ja ya hmunts'i, ma'na xá hño ga mænga cut'a ya noya de ma hñaqui pa da fadi te dí ma, pa njabu da za ga utuabi ya cu de rá noya Ajuq, que ga mænga 'ret'a 'mo ya noya de ma'na ra hñaqui hingui fadi ne hinda za da zo yá mfeni ni 'nara noya nû'u ya cu.

²⁰ Zi cuhu, nuri mfenihu odi nja ngu yá mfeni ya bætsi. Njahu hq ngu ya zi bætsi hingui Øt'a ya ts'oqui. Pe dá nja ndunthi ri mfenihu ngu rí 'nep'ahu, ngue'q ya gyá dænga ja'lih.

²¹ Ajuq bi zofo ya ja'l*i* de Israel co nuya ya noya xa t'ofo ja ra Maca T'ofo ne ena njaua: "Ma ga pehn'ahhu 'raya ja'l*i* hindya mengu pa da zo'ahu de ma'na'ño ra hñaqui ngue'q hindri ña ngu grí ñahu, pe masque njabu hingui ma gui 'yøtcaguih ma ts'ofo."

²² Hangue nura ora dí ñahu co ya hñaqui hingui fadi, gue'q ngu 'nara nt'udi pa nû'u hingyá gamfri. Pe nura ora dí mænbahu rá noya Ajuq, dí umfu ra ts'ofo de rá hmæte Ajuq nû'u to'o camfri, pe nu'u

tó'o hingui ne da gamfri, hingui ne nehe da hñanga nú'a ra ts'ofo'a.

²³ Nu'bá ja ri hmunts'iħu gatho'iħu guí ñahá co ya hñaqui nú'á hingui fádi, nepá da zóħo 'ra nú'á hints'a di patua rá noya Ajua, o da zóħo 'ra nú'á hindya gamfri, ḥa gue hinda 'ñena'á gue xcá 'bé ri mfenihá?

²⁴ Pe nu'bá nújá dí muntshá ne dí manbabá rá noya Ajua ne da zóħo 'na hindra gamfri, o 'na hints'a di patua rá noya Ajua, nu'bá co nú'á da 'yøde di hma, da unse nguenda de yá ts'oqui.

²⁵ Nu'bá nú'á ya ja'i'á da bádi te gra 'mái yá coraso, ne nu'á 'bestho da ndandiñahmu ne da xóċambeni Ajua. Nepá nu'á da 'ñeñ'a'iħu, xi majuani Ajua 'bái con gue'ahá.

Beñħu gui 'yøthu gatho xá hñó ngu rí 'ñehe

²⁶ Nu'bá zi cuħħu, ḥte da za gui 'yøthu ora grí muntshá? 'Ra de gue'ahá gui tuthu ya jahñá, nu ma'ra de gue'ahá gui nxahnateħu, nu ma'ra de gue'ahá gui mañħu nú'á xa 'ñu't'ahá Ajua. Nu ma'ra de gue'ahá gui ñahá de ya hñaqui nú'á hingui fádi, ha nu ma'ra de gue'ahá gui mañħu te rí bønga nú'á ya noya'á. 'Yøthu gatho pa ma'na da te ri jamfriħu.

²⁷ Nu'bá gui ñahá de ya hñaqui hingui fádi, da za gui ñahá hønse yoho o hñu de gue'ahá, pe 'rama'na gui ñahá, ne da 'máħni 'na nú'á

to'o da 'ra'tsi pa da fádi te rí bønga nú'á ya noya'á.

²⁸ Y nu'bá di jo'oni to'o da 'ra'tsa nú'á ya noya'á, nu'bá nú'á to'o ne da ñá de 'nara hñaqui hingui fádi, odi ñá ja ra hmunts'i, ma'na xá hñó dá ñaqseui Ajua.

²⁹ Y nú'á to'o manbabá rá noya Ajua, dá ñá hønse yoho o hñu, y nú'á to'o øde nú'á te mañħ'á, dá hñuxa nt'øde xá hñó pa da bádi ua gue'á ma o hina.

³⁰ O nu'bá 'nara cu manbabá rá noya Ajua, ne 'bá Ajua da umbabi ra mfádi ma'na ra cu di 'báħni, nu'bá, nú'á to'o mi ñá ra mudi, ya odi sigui da ñá, pa njabu da za da ñá nehe nú'á ma'na ra cu.

³¹ Nu'á tó'o xa t'umba rá mfádi pa da manbabá rá noya Ajua, da za da manbabá, hønse gue 'rama'na da ñá ha, pa njabu gatho nú'á ya cu di øde da za da bátuwa xá hñó rá noya Ajua, ne ma'na da za da te yá jamfri.

³² Nu'á tó'o manbabá rá noya Ajua, go padise ua rí 'ñepej da ñá o hina.

³³ Ngue'á Ajua ri ho ga øthu ma hmunts'iħu ngu rí 'ñehe, ne di o rá 'ñu nú'á ga øthu.

Mahyoni ga øthu ngu xa nzaj øt'a ja yá hmunts'i gatho nú'á ma'ra ya cu.

³⁴ Oguí hopabihá ya 'bəħñá da 'mai ne da manbabá rá noya Ajua ja ya hmunts'i, ngue'á pa gue'á otho ra nsequi da 'yøt'a njabu. Dá hñoga'ñøde ha, ngu mǣngħa rá ley Ajua.

³⁵ Nu'bá ya 'bəħñá ne da 'yøt'a 'nara nt'ani, dá 'yamba

yá dāme ja yá nguse, ngue'á hini hnequi xá hñó 'bú 'nara 'behñáda 'mai ne da ñá made-tho de ja ra hmunts'i.

³⁶ Benséhu gue nurá noya Ajua hingo pa gue'asehu, ne hingo ja xa nexpa pa go gui 'yot'asehu nú'á guí nehe.

³⁷ Nu'bú nu'ahú xi majuani guí hanpahu rá ts'edi ne rá mfadi ra Maça Ndahi pa gui manbahú rá noya Ajua, nu'bú ma gui padihu xá hñó gue nuya noya dí op'ahú go guehya 'raya hmanda xa 'bepcagui ma Zidadahu ga xi'ahú.

³⁸ Pe nu'á tó'o hinda ne da gamfri nuna dí ma, nixi gue'á hinda ma da jamfribi nú'á da ma nehe.

³⁹ Hangue ma zi cu'ihú, 'yothú 'nara ts'edi pa gui manbahú rá noya Ajua, ne oguí hacuahú nú'á ya cu ñá de ya hñáqui nú'á hingui fadi.

⁴⁰ Ne 'yothú gatho xá hñó ngu rí 'ñehe.

15

Ra Zidada Jesucristo bi yopa nte de ra du

¹ Ha nubyá zi cuhu, dí ne ga yopa ben'ahú de nú'á ra maça hoga noya ya stá xi'ahú. Y nu'ahú xcá hñanihu ne xcá camfrihu xá hñó.

² Y po nuna ra hoga noya stá xi'ahú, ya xcá mpøhøhu. Hangue sigui gui camfrihu, ngue'á hinda 'meditho nú'á ri jamfri xcá pe'tshu, ngue'á nú'á dá xi'ahú gue'á majuani.

³ Nugui dá u't'ahú ngu nú'á bi t'utcagui nehe. Nú'á ra nt'udi xi ra danguí dá u't'ahú,

dá xi'ahú gue ra Zidada Jesucristo go gue'a bi du pa bi hñasca ma ts'oquihu, ngu xqui nt'ofo ja ra Ndaxjua T'ofo gue njabu mi ma da thogui'á.

⁴ Nehe dá xi'ahú gue nu'á bi t'agui, pe rá hñupa'á bi yopante de ja ra du, ngu xqui nt'ofo nehe.

⁵ Ne 'mefa de ya xqui yopante'á de ja ra du, bi nthuei ra cu Pedro pa bi hyandi. Nepu 'mefa bi hyanda gatho nú'á ma'ra yá nxadi.

⁶ Y de gue'a, 'na'qui xqui munts'a thogui cut'a nthube ya cu, y gatho'á bi hyandi nehe'á. Y ndunthi de gue'u tetho asta nubyá dí op'a'ihú, ha nu ma'ra ya xa du.

⁷ Nepu 'mefa bi hyandi nehe ra zi cu Cobo. Nepu gatho nú'á ma'ra ya apostol bi hyandi'á.

⁸ Y 'mefa de gatho'á dá handi nehega, bi hnequi ja ma 'ñu'á, masque nugui ndrí nja ngu 'nara zi ñaxca båtsi.

⁹ Nú'á ma'ra ya apostol xi ma'na ya danguí yá nsu de guecagui, ngue'á nugui, ni ts'u hiní 'ñepcagui da t'engagui gue drá apostol, ngue'á xi stá ø'tua ra nts'o'mui ya gamfri.

¹⁰ Pe nugui dí padi gue Ajua xi ra danguí rá hmate pa guecagui, ngue'á nú'á ra 'mui ndí pe'tsa ma'met'o ya hinga gue'á dí pe'tsbya. Ngue'á Ajua bi patca ma 'mui ne bi 'racagui 'nara 'ra'yo 'mui. Y nú'á bi 'yot'e con guecagui hinxa 'meditho, ngue'á nugui

ma'na stá mpefi de gue nú'₄
ma'ra ya apostol. Pe hingo
de ma ts'edise stá øt'a nú'₄ ra
'befi'₄, nu Aju₄ xi ra dængui
rá hmæte con guequi, go gue'₄
xa 'yøt'a gatho nú'₄ ra 'befi'₄.

¹¹ Nu'b₄ nugui dí zo'ah₄ o
nú'₄ ma'ra ya apostol, guet'₄
ra noya dí mæñhe mahyegui,
ne go guet'₄ xcá camfrih₄.

Ma dayopa nte nú'₄ xa du

¹² Nuje stá xi'ahe gue ra Zi-
dada Jesucristo bi yopa nte
de ja ra du. Nu'b₄, ¿hanja'ra
de gue'ah₄ guí eñh₄ gue ya
hindza za da yopa nte nú'₄ tu?

¹³ Nu'b₄ hindza za da yopa
nte ma'na'qui nú'₄ tu ngu
guí mæñh₄, nu'b₄ nixi ra Zi-
dada Jesucristo hinxha yopa
ntehm₄ 'bu.

¹⁴ Y nu'b₄ hinxha yopa nte
ma zi Hmuh₄ ra Jesucristo,
nu'b₄ hinte dri muuihma
nú'₄ dí u't'ahe, nixi hinte dri
muui nú'₄ xcá camfrih₄ 'bu.

¹⁵ Nu'b₄ hindza za da yopa
nte nú'₄ tu, nu'b₄ hingue ma-
juani nú'₄ gra mæhmahe de
nú'₄ xa 'yøt'a Aju₄. Nuje
dí mæñhe nú'₄ majuani gue
Aju₄ bi 'yøt'e pa bi yopa nte
ma Zidada h₄ ra Jesucristo de
ja ra du, pe 'bu hingue majuani
gue Aju₄ ri japi da yopa nte
nú'₄ xa du, nu'b₄ njab₄ hinxha
japi xa yopa ntehm₄ ra Zi-
dada Jesucristo.

¹⁶ Nu'b₄ nú'₄ xa du hindza
ma da yopa nte, nu'b₄ nixi
nuse ra Zidada Jesucristo
hinxha yopa ntehm₄ 'bu.

¹⁷ Nu'b₄ Aju₄ hinxha japi
xa yopa nte ma zi Hmuh₄
ra Jesucristo de ja ra du,

nu'b₄ nuri jamfrih₄ hinte
dri muuihma, ne gri duda ri
ts'oquih₄ nehe.

¹⁸ Nu'b₄ di njahmab₄,
nu'b₄ gatho nú'₄ xa du
masque xa gamfri ma zi
Hmuh₄ ra Jesucristo, nu'₄ xa
'medihm₄.

¹⁹ Nu'b₄ nsøctho núbya dí
teh₄ua ja ra ximhai dí tø'mh₄
ya hñø da 'racj₄ ra Zidada Je-
sucristo, ne nurá ñoho ra te ya
hinte dí tø'mh₄ ga hañh₄ de
gue'₄, nu'b₄ nuj₄ xi dyá hue-
cateh₄ de gatho ya ja'i ngue'₄
hinte dí tø'mh₄.

²⁰ Pe nu'₄ xi majuani, nura
Zidada Jesucristo bi yopa nte
de ja ra du, ne go gue'₄ xi rá
mædi bi nuhu de gatho nú'₄
xa du.

²¹ Po rá ts'oqui 'natho ra
'ñøhø, hangue gatho ya ja'i
pe'tsi te da du. Pe 'natho ra
'ñøhø nehe nú'₄ to'o bi 'yøt'e
pa da yopa nte ma'na'qui
nú'₄ tu.

²² Ngue'₄ nuj₄ yá
batsiguih₄ ra Adá, hangue
dí tuh₄ nehe ngu bi du'₄, a
ngue'₄ por nú'₄ ra ts'oqui bi
'yøt'e'₄ hangue bi nja ra du.
Pe nubyia ya drí 'nathohu co
ma zi Hmuh₄ ra Jesucristo,
hangue ma ga yopa nteh₄
nehe ngu bi nja'₄.

²³ Ma zi Hmuh₄ ra Jesu-
cristo go gue'₄ xi rá mædi
bi yopa nte de gatho, ngu
xqui 'ye'mba Aju₄. Nepu núj₄
stá camfrih₄ '₄, nu stua yopa
pengui'₄ ma ga yopa nteh₄
nehe 'mefa con gatho nú'₄
ma'ra xa gamfri. Go gue'₄ xa
'ye'mba Aju₄ nehe.

²⁴ Y de gue'₄ ma da nja ra

ngaxhmai, nu sta uadi ma zi Hmuuhra Jesucristo da hatua yá hmanda gatho nú'u ri ndq ne gatho yá nsu'u ne yá ts'edi'u. Numa zi Hmuuhra Jesucristo ma da ndq, nepu da yopa 'yent'ua ja rá 'yε Ajuá rá Dada ma'ná'qui nu'q ra hmanda xqui t'ent'ua ja rá 'yε.

²⁵ Ngue'q numa Zidadahu ra Jesucristo pe'tsi ma da ndq asta hinda hyandi gue ya xi bi ntqte de gatho yá ncontra.

²⁶ Y nu'q rá ngats'i ra ncontra ma dra huati, go gue'q ra du.

²⁷ Ja ra Maca T'ofo maq gue Ajuq bi 'yent'ua ja rá 'yε ma zi Hmuuhra Jesucristo gatho nu'q te ja ne nu'u 'bui nuni mahets'i ne nuua ja ra ximhai. Pe nu habu ena gue gatho bi t'ent'ua ja rá 'yε, dí pahu gue Ajuq ra Dada hingui 'bai de ja rá hmanda ma zi Hmuuhra Jesu, ngue'q nura Dada go xa umbabira ts'edi'q.

²⁸ Y nu sta uadi da ntqte ra Zidada Jesu de gatho ya hmanda, nu'bu nu'q ma da 'mai nehe ja rá hmanda rá Dada nu'q to'o xa 'yent'ua ja rá 'yε gatho nu'q te ja ne nu'u 'bai, pa njabu Ajuq ra Dada go gue'q ma da manda gatho.

²⁹ Nu'bu hinda yopa nte nu'u xa du ngu guí mañhu, nu'bu ¿pa te ri nxistehe 'ra por nu'u xa du? 'Bu xi majuqni hingui tsa da yopa nte nu'u tu, nu'bu ¿hanja 'ra ri nxistehe por gue'u?

³⁰ Nuje nu'araza ra ora da za ga thamfrihe ga thohe 'nara ts'othogui. Pe nu'bu

hinda yopa nte nu'u tu, nu'bu hinte ri muui gra 'yohe njabu.

³¹ Nugui xi majuqni hyastho thongagui pa da thogui. Dí xi'ahu njabu zi cuhu ngue'q dí paqdi gue xi guí camfrihu xá hñó ma zi Hmuuhra Jesucristo.

³² Xi stá ntun'be nuya ts'oja*l*' de guecua Efeso. Ha nu'bu stá øt'a njabu pa ma hñose de guecua ja ra ximhai, xi'bu xa hyogaguihmq, nu'bu ¿te dí taqhaga 'bu hinda yopa nte nu'u tu? Nu'bu, ma'ná xá hñó ga ena ngu enga 'ra: "Ma ga ñuñhu ne ma ga ntsithehu, cabu rixudi ndamqani ma ga tuhu."

³³ Oxqui hophu to'o da hya'ahu, ngue'q nu'q tó'o da ntsixui ya ts'oja*l*', da japi da nts'oqui nehe.

³⁴ Xi da pe'tshu 'nara hoga mfeni xá hñó ngu rí 'ñehe. 'Yohu xá hñó, oguí øthu ya ts'oqui. Dí maq njabu ngue'q 'ra de gue'ahu nixi xcá camfrihu Ajuq. Dí xi'ahu njaua pa xamq da nja ri tsahu de nu'q guí øthu.

Hanja ma da yopa nte nu'u xa du

³⁵ Tsa 'ra de gue'ahu gui 'ñeñhu: Nú'u xa du, ¿hanja da za da yopa nte? ¿Tengu nu'q ra ndo'yo da met'tsi'u 'bu?

³⁶ Pode nu'ahu otho ri mfenihu. ¿Ha gue hinguí pahu gue nu'q ra nda guí pothu, mahyoni 'met'o da 'ya, nepu ja da c'onts'a nu'q ra 'ra'yo 'bai gá ndapo?

³⁷ Ora guí pothu ra trigo o ma'ná ra nda, nu'q guí pothu

gue'á 'nara ndatho, pe nu sta c'onts'i ya dra ndapo.

³⁸ Pe nu Ajuá go gue'á ri japi da nte nú'á guí pothá ne ri umbabi rá 'bai cada 'nara nda ngu nú'á xa 'yé'mbi.

³⁹ Njabá nehe numa ngóhá hinga mahyégui ngu yá ngó ya mbo'ni, y 'na'ñó yá ngó ya ts'ints'á nehe. Y ya huá 'na'ñó nehe yá ngó'á.

⁴⁰ Njabá nehe nú'á bí 'bá mahets'i 'na'ñó yá 'bai, ha nú'á dí 'buháua ja ra ximhai 'na'ñó ma 'baihu con gue'á, y 'rama'na'ñó yá hothol'á con guecjuá.

⁴¹ Nehe nura hyadi 'na'ñó rá ñot'i, ha nura zaná 'na'ñó rá ñot'i nehe. Nehe 'na'ñó yá ñot'i ya tsø, ne cada 'na de gue'á 'rama'na'ñó gra yot'l'á.

⁴² Nehe ma ga njahábu nu xcrá yopa ntehá de ja ra du. Numa ndo'yo dí hahábyá ma da nt'agui ja ra hai ne da 'ya, pe de gue'á nura ndo'yo'á ma da yopa nte ma'ra'yo y ya hinhyá'má ma da du.

⁴³ Nubyá hini hnequi xá nsunda nuna ma ndo'yo'ohá ma da nt'agui, pe nu sta yopa nte ma'ra'yo há, ma da hnequi xi strá nsunda. Nuna ma ndo'yo'ohá hingui ja rá ts'edi ma da nt'agui, pe nu sta yopa nte ma'ra'yo, ya di ja rá ts'edi.

⁴⁴ Ma da du nuna ma ndo'yo dí hahábyá, pe nu xcrá yopa ntehá ma ga pe'tshá ma'na'ñó ma ndo'yo'ohá. Nubyá dí hahá nuna ndo'yo ngue'á dí 'buháua ja ra ximhai, pe nu xcrá yopa ntehá ma ga

pe'tshá ma'na ra ndo'yo ngue'á ma ga 'buháni mahets'i.

⁴⁵ Xa nt'ofo ja ra Macea T'ofo ne ena njaua: Nú'á ra mudi 'ñóhó go gue'á ra Adá, nú'á Ajuá bi umbabi rá te, y 'mefa bi zóhó ma'na ra 'ñóhó mi ngu ra Adá, pe nuse'á umba ra 'ra'yo te ya ja'i, y go gue'á ma Zidadahá ra Jesucristo.

⁴⁶ 'Met'o bi t'acjuá 'nara ndo'yo de guecua ja ra ximhai, nepá 'mefa ma dí t'acjuá 'nama 'ra'yo ndo'yohá nuni mahets'i.

⁴⁷ Nu'á xi ra mudi 'ñóhó bi 'mái, Ajuá bi hyoqui de guecua ja ra ximhai dega hai, ha nu'á rá ñoho ra 'ñóhó bi njá'iuá ngu ra Adá, nu'á bá ehe de mahets'i.

⁴⁸ Ngu bi nja ra Adá bi thoqui dega hai nuua ja ra ximhai, necjuá nehe drí nhýaxhá'á. Ha nura Zidada ra mengu mahets'i, hangue necjuá ma grá menguháni ne ma grá hñá'tsuahá rá 'bai'á.

⁴⁹ Njabá ngu drí hñá'ts'ihábyá ngu rá 'bai ra Adá xa thoqui dega hai, njabá nehe ma grá hñá'ts'ihá ngu rá 'bai ma Zidadahá nú'á bí 'bai mahets'i.

⁵⁰ Dí xi'ahá zi cuhá gue hinda za ga cuthá nuni mahets'i habá bí manda Ajuá co nuna ma jihá ne nuna ma ndo'yo'ohá dí hahábyá. Ngue'á nuna ndo'yo dí hahábyá ma da nhýai ne hingui tsa da nte pa nzántho.

⁵¹ Nubyá ma ga xi'ahá nú'á bi xica Ajuá ne hinxcá páthá, gue hinga gatho ya ja'i de ra

ximhai ma da du, pe gatho mahyegui ma dra patca ma 'baihu.

⁵² Masectho ma da njabu, ngu 'na ts'ant'i ma dahu, nú'q ra ora sta 'be ra trompeta de Ajua de rá ngats'i ra ximhai. Nu stí nt'ode nú'q ra trompeta'q gatho nú'u ya cu xa du ante da yopa 'ñehe ma Zidadahu ra Jesu, ma da yopa nte'u co 'nara 'ra'yó ndo'yó nú'q hinhya'mu ma da nts'oqui. Y núju gra 'buthuua ja ra ximhai, 'bestho ra ora'q da mpadi ma 'baihu nehe.

⁵³ Ngue'q mahyoni da mpadi nuna ma ndo'yó dí hahu ma da nhayai, pa ga pe'tshu 'nara ndo'yó nú'q hinhya'mu da nts'oqui. Ha nuna ma ndo'yó dí hahu nuna ma da du, mahyoni da mpadi co ma'ná ra ndo'yó nú'q hinhya'mu da du.

⁵⁴ Ha nu stí njabu ma ndo'yohu da mpadi co ma'ná ra ndo'yó nú'q hinhya'mu da nts'oqui ne hinhya'mu da du, nu'bá ma da nja ngu nú'q huxa ja ra Máca T'ofo habu ena njaua: "Nura du bi 'bedi ne bi nhuati pa nzantho."

⁵⁵ Ne ena: "¿Habu jabya rá ts'edi ra du? ¿Habu jabya gatho nú'q mi øt'e?"

⁵⁶ Ra ts'oqui go gue'q ri jacju ga tuhu, ne ra ndaxjua ley go gue'q ri umba ra ts'edi ra ts'oqui.

⁵⁷ Pe nubyá, ga umfu njamádi Ajua ngue'q numa Zidadahu ra Jesucristo go gue'q bi 'yøt'e pa dá tapabihu ra du.

⁵⁸ Hangue nubyá, ma zi

hmáca cu'iuhu, xi da camfrihu xá hñó con gatho ri máihu. Xi da mpefihu nzantho ja rá 'befi ma Zidadahu, ngue'q nu'ahu ya guí pahu gue hinda ma da 'meditho gatho nú'q ra 'befi xa 'racju'q pa ga pefihu.

16

Ra mfats'i hmunts'i pa ma'raya gamfri

¹ Nubyá ma ga xi'ahu de nú'q ra mfats'i guí muntshu pa guí pempahu ya cu me Jerusale. 'Yøthu nehe ngu nú'q stá 'bepa ya cu me Galacia da 'yøt'e.

² Tat'a domingo cada 'na de gue'ahu 'uecju 'na thi nú'q xcá tahahu, ngu nú'q rá ndunthi bi 'ra'ahu Ajua. Ne gui haxhu ja ra nija pa ja da hmunts'ini, pa njabu nu xcrá mabu hingue ja ra ora'q gui munts'a ri mfats'ihu.

³ Ne de ante ga mabu, dí ne gui huanhu 'raya cu pa nu xcrá tsømbu ga umbabi'u 'nara he'mi pa da hñátsua nú'u ya cu me Jerusale nú'u to'o ma dua ts'ocua nú'q ra mfats'i'q.

⁴ Ha nu'bu ga handi gue xá hñó ga ma nehe, ga me'be'u.

Ra apostol Pablo ri hñóqui pa da ma dua c'a'tsa ya gamfri

⁵ Stá beni nehe ga ma ga c'a'tsa ya cu nuni Macedonia, hangue 'met'o ma ga 'rani de guehni.

⁶ Stá beni ga 'bui con gue'ahu ndunthi ya pa, y 'buda zahmá, ga 'bui con gue'ahu asta hinda thogui ya pa de ya tse, nepu de gue'q da za gui

faxcah^u ne gui nexcaguih^u
nu hab^u grá ma.

⁷ Núbya xcrá mab^u, hindí ne
hónse ga hant'a'ih^u ne 'bestho
ga thogui. Nu'^q dí ne, ga
'bui con gue'ah^u 'raya pa 'bu
njab^u rá paha ra Zidada.

⁸ Pe ma ga cohi de guecua
Efeso asta da zø ra pa de ra
Pentecosté.

⁹ Ngue'^q nu de guecua xi
xa xogui ya gosthi pa ga
mánbabi rá noya Aju^u, ne
ndunthi ya xa gamfri. Pe
nehe 'bui ndunthi ya ncontra.

¹⁰ Ne nu'^q dí xi'ah^u, nu sta
zombu ra cu Timu, suhu xá
hñó pa da 'mái te rá 'ñenthó ne
hindá du rá mái, ngue'^q ne'^q
pəpabi Aju^u ngu dí pəpabi
nehe.

¹¹ Hangue por gue'^q oxqui
ma grí 'ñenithoh^u de gue'^q. Y
nu stua pengui'^q, bá nets'i'h^u
co ra johya pa da 'ñe da
c'ascagui ma'na'qui, ngue'^q
nugui dí tø'mi da zøhø'^q co
nú'^u ma'ra ya cu ma dua
'ñoui.

¹² Ha nura zi cu Polo xi
stá bántebi da mab^u ne da
meui nuy^u ma'ra ya cu dua
tsøñ'ah^u. Pe hinxa ne xa
mab^u. Bi xiqui gue ma da
mab^u da c'a'ts'ah^u nú'^q ra
pa'^q da nja rá luga.

Ra nzénjua pəhná ra apostol Pablo mi uadi ra carta

¹³ Xi da nsuh^u de yá ts'o'b^{efi}
ra ts'ondahi, ne xi da pe'tshu
'nara jamfri. Oxqui tsuh^u
nú'^u to'o ri utsa'ih^u, 'yøth^u ra
ts'edi pa gui 'yøth^u nú'^q xá
hñó.

¹⁴ Gatho nú'^q gui 'yøth^u,
'yøth^u co ra hmáte.

¹⁵ Zi cuh^u, ya guí pah^u gue
nura zi cu Teba ne con gatho
yá ja'i de rá ngu, go gue'xi ya
mádi gamfri de guep^u Acaya.
Ne guí pah^u gue nú'^u de yá
pahase xa 'mái pa da maxa ya
cu.

¹⁶ Dí bánteh^u gui 'yøteh^u
nú'^u ya zi cu'^u, ne nú'^u
ma'ra to'o pəpabi Aju^u ngu'^u.
'Yøteh^u nehe nú'^u ma'ra to'o
fax'ah^u ja rá 'befi Aju^u ne
gatho nú'^u to'o pəpabi'a.

¹⁷ Xi drí johya ngue'^q bi
zøhø de guecua ra cu Teba ne
ra cu Nato ne ra cu Acaico,
ngue'^q xa 'yøtcagui nú'^q hinxa
za xcá øth^u.

¹⁸ Nuya ya cuy^u xi bi hñubga
ma mái ngu xa hñup'a ri
máihi^u nehe. Numansuh^u
nuya cuy^u ngue'^q go guehy^u
'rayá hoga mafi Aju^u.

¹⁹ Nuya cu de guecua Asia
ri fat'ajua'ih^u. Nehe ra zi cu
Aquila ne ra zi nju Prisila xi
pehn'ah^u ndunthi ra nzénjua,
nú'^u ah^u guí 'buh^u co ra Zi-
dada ngu nja nehe'^u. Nehe
pehn'ah^u ndunthi ra nzénjua
nú'^u ya cu ri munts'i ja yá
ngu'^u.

²⁰ Ne ri fat'ajua'ih^u gatho
ya cu de guecua. Ne
nzénjuah^u 'na ngu ma'na co
'nara nth^ufi dega hmáte.

²¹ Nugui drá Pablo, de
ma 'yøse dí op'a'ih^u nuna
nzénjua.

²² Nehe dí xi'ah^u, nu'^u tó'o
hini mädi ma Zidadah^u ra
Jesucristo, dá t'eque pa da
zutua rá cue Aju^u. Ra Zidada
ya ma da zøhø.

²³ Y nubyá, ma Zidadah^u ra
Jesucristo da max'a'ih^u.

24 Dí pεhn'ahhbh ma hmate
de ja rá thuhu ma Zidadahh
ra Jesucristo. Njabh gue'a.

RÁ ÑOHO RA CORINTIO

RÁ ÑOHO RÁ CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO BI 'YOPABI YA GAMFRI ME CORINTO

Ra apostol Pablo opabi ya gamfri me Corinto

¹ Núgui drá Pablo rá apostolgui ma zi Hmuñhü ra Jesucristo. Ajuá go rá paha'á pa bi hñuxcagui dega apostol. Nugui co ra cu Timoteo dí op'a'ihe nuna carta, nú'ahü gyá gamfriñhü guí 'buhubü Corinto, ne pa gatho nú'ü ma'ra ya gamfri 'bui ja ma'ra ya hnini de guepü ja ra hai Acaya.

² Ajuá ma Dadahü ne ma zi Hmuñhü ra Jesucristo da japa'löhü ne da max'ahü pa gui 'buhü te rá entho.

Ra apostol Pablo bi thogui ya nt'utsate

³ Ga xocambeniñhü Ajuá nurá Dada ma zi Hmuñhü ra Jesucristo, ngue'á go gue'á ma Dadahü nú'á pescahuñhü ra nthecate ne go gue'á nzantho hubga ma muiñhü.

⁴ Nú'á hubga ma muiñhü ora dí thoñhü ya ts'othogui, pa njabü nujü da za ga hu'mbahü yá muiñhü ma'ra to'o thogui ya ts'othogui nehe, ngu bi hñubga ma muiñhü nehe Ajuá.

⁵ Njabü ngu ma zi Hmuñhü ra Jesucristo bi thogui ndunthi ya ts'othogui, njabü nehe dí sufriñhü por gue'á, pe por

gue'á dí hañhü ndunthi ra humüi nehe.

⁶ Hangue nuje xi dí thohe ya ts'othogui pa njabü nu'ahü da za gui hañhü ra humüi ngu nú'á dí hañhe ne pa da za gui mpóhóhü. Nuje Ajuá hubga ma muihe pa njabü nu'ahü nehe da za gui hañhü nuna ra humüinä ora guí thoñhü ya ts'othogui nehe, pa njabü da za gui tséthü.

⁷ Nuje xi dí camfrihe gue nu'ahü ma gui tséthü nuya ts'othogui ngu stá tsethe, ngue'á dí pahü gue nura ora guí thoñhü ya ts'othogui, ra ora'á guí hañhü ra humüi ngu nú'á dí hañhe nehe.

⁸ Zi cuhü, dí nehe gui pahü de nuya ts'othogui dá thoguñihe de guehni Asia. Gue'á 'raya ts'othogui xi ya dängui, ya mi otho ma ts'edihe pa ga tséthe, ya nixi ndi tó'mhe gue stá yopa ntehe ma'na'qui.

⁹ Nuje ya ndí njahe ngu 'raya ja'i nú'ü xa t'ë'mbi pa da tho. Dá thohe njabü pa ma'na dá padihe gue Ajuá go gue'á ñangaguihe de ya ts'othogui, ngue'á de guecséhe hinte tsa ga øthe, y nu'á ja rá ts'edi pa da japi da yopa nte nú'ü ya xa du.

¹⁰ Ajuá go gue'á bi ñangaguihe de nú'ü ya dänga ts'othogui habü ma xa thogaguihe, y asta nubyari sigui ri ñangaguihe, ne dí tó'mhe gue ma da sigui da ñangaguihe.

¹¹ Nu'á ma da sigui da ñangaguihe 'bü gui faxcahe gui 'yaphü'á por guecje. Y nu'bü ndunthi ya cu apabi

Ajuá por guecje, nu'bá 'mefa ndunthi ma da umba njamádi'a por nú'a xa 'yøt'e'a con guecje por yá nt'adi'u.

Hanja himbi ma 'bestho ra apostol Pablo pa Corinto

¹² Co 'nara johya ne co 'nara mfeni xá nt'axi dí xi'ahe gue nuje stá 'yohe xá hñó ja yá thandi ya ja'i de gatho ya hnini habu stá 'yohe, ne ma'na ndunthi gá handgahe nu ndá 'buhébu. Co rá mfats'i Ajuá nzantho stá 'yohe xá nt'axi ja rá thandi'a, ngue'a nu'a xa 'racje ra ts'edi pa dá øthe njabu, hingo de ma mfenishe dá øthe.

¹³ Gatho nuya noya dí op'ahe de ja ma cartahe go guehna da za gui hñe'tihu ne gui pàdihu, ne dí tø'mhe gue gui pàdihu xá hñó.

¹⁴ Ya guí pahu teraza de nú'a stá xi'ahe gue nu stí yopa menga ma Zidadahu ra Jesu nuua ja ra ximhai, ma gui esca ma nsuhe ngu nuje ma ga e'ts'ahe ri nsuhu nehe, ne dí tø'mhe gui pahu ma'na xá hñó de guehna.

¹⁵ Nugui ndí humamai gue nguí numahñoguihu, hangue por gue'a ndí beni stá c'a'ts'ahu de ndá ecua Macedonia, ngue'a ndí beni gue xcá johyahmáhu 'bá stá thopu pa xa za stá c'a'ts'ahu yo'qui.

¹⁶ Nu nduá ehe pa nuua Macedonia, dá behmá gue de má 'ñu stá gathmabu Corinto pa stá tsøñ'ahmáhu, y ndí beni nehe gue nura pa stá ma de guecua, stá yopa gathmabu ma'na'qui, y de

guepú xcá nexcahmáhu pa stá thogui asta ja ra hai Judea.

¹⁷ Xi nu de ndá xi'ahu gue ga mabu, ¿ha gue gá beñhu gue ndí ma ga ha'ahu? O ¿ha gue guí beñhu gue dí øt'a ngu nú'a øt'a nû'u hingyá gamfri? Ngue'a nû'u go gue'u øt'a njabu, ts'u da 'ñena ha, ts'u da 'ñena hina. Pe nugui hindí njabu.

¹⁸ Ajuá pàdi gue nuje hindza ts'u ga eñhe ha, ts'u ga eñhe hina.

¹⁹ Nugui co ra cu Silvano ne ra cu Timoteo nzantho stá xi'ahe rá noya ra Zidada Jesucristo rá T'u Ajuá, y nurá noya'a, hingue ts'u da 'ñena ha, ts'u da 'ñena hina. Nu'a nzantho øt'a nû'a ma.

²⁰ Ngue'a gatho nû'a xqui ñatcahu Ajuá, bá pehna rá T'u pa go bi 'yøt'e'a, pa bi nja gatho ngu nû'a xqui ñagui. Hangue po ra Zidada Jesucristo dí xøcambenihu Ajuá, ne dí eñhu, "Njabu gue'a".

²¹ Nu Ajuá go gue'a bi 'yøt'e pa dá 'buhu co ma zi Hmuhu ra Jesucristo, ne go xa 'racju ra ts'edi pa ga pephu'a.

²² Ne xa 'racju ra Maça Ndáhi pa da 'mai ja ma corasohu, go gue'a 'nara seña gue yá metiguihu'a. Y nú'a go gue'a 'nara mudi japi dí hañhu de guecua ja ra ximhai de dí t'acju ma'ra ya japi nuni mahets'i.

²³ Pe nugui hindá catbu Corinto ngu ndí behmá, ngue'a ndí tsu stá zo'ahu nts'edi y njabu xcá uhu. Ajuá pàdi xá hñó gue dá beni njabu, ne dí unga ma te 'bu

hindí māŋga majuŋni.

²⁴ Hindí ne ga mabu pa go ga xi'ahu nda'ná gui camfrihu pa go da ua'a ga ma, ngue'a nu'ahú ya xcá camfrihu xá hñio rá noya Ajuá. Hønse nu'a dí ne, ga nup'a ri mfenihu pa ma'na gui johyahu.

2

¹ Hangue nugui hindá ne dá gat'ibu ga tsøñ'ahu, ndí tsu xi'bú stá ja'ahu xa du ri muihu.

² Ngue'a nu'bú nugui ga ja'ahu da du ri muihu, nu'bú ¿to'o ja da hñubga ma muiiga? Ngue'a 'bú go stá ja'ahu xa du ri muihu, ya hinxa za xcá hñubga ma muihu.

³ Ne guet'atho ngu nú'a ya stá op'ahu, dá xi'ahu nú'a mahyoni gui 'yøthu, pa njabu 'bú stá mahmabu hinxcá jacju da du ma mui, ngue'a nu'ahu rí 'ñep'ahu gui jacju ga johya. Y nugui ndí camfri gue gatho nu'ahu de xcá hyandgahu stá johya, ne'ahu xcá johyahu nehe.

⁴ Y nu ndá op'ahu ra mudi, dá op'ahu co ndunthi ra dumui asta ndí zoni, pe hingue pa ndí ne da du ri muihu nehe, hønse dá op'ahu pa gui pahu hangu rá ndangui nura hmate dí pe'ts'ahu.

Ra pumbate pa nú'a ra cu xqui 'yøt'a 'nara ts'oqui

⁵ Nubyá, nú'a ra cu bi jaqui bi du ma mui, hingue hønsegui, ne'ahu nehe, masque hinga gatho'ihu bi du ri muihu de gue'a.

⁶ Y ya da zatho nú'a gá o'tuahu nura cu'a.

⁷ Nubyá, nu'a gui 'yøthu, pumbahu'a ne hñu'mbahu rá mui, nu'bú hina, xi'bú da 'uegue de rá jamfri co ra dumui.

⁸ Y dí xi'ahu nehe, gui 'ñu'tuahu gue grí mädihu'a.

⁹ Rá mädi dá op'ahu pa gui tsuikhu nura cu'a pa njabu ga padi ua gui 'yøthu gatho nú'a dá 'bep'ahu gui 'yøthu.

¹⁰ Hangue nubyá, nu'a tó'o gui pumbahu, necagui ga pumbabi'a. Y po rá ngue'ahu ya stá pumbabi nura cu'a ja rá thandi ma Zidadahu ra Jesucristo, ngue'a ja ra uenda go xa 'yøtqui te xa 'yøtqui nehe.

¹¹ Ma ga øthu njabu pa hinda dacju ra Satá, ngue'a ya dí patuahu tengu yá ts'o'bëfi'a.

Bi du rá mui ra apostol Pablo nuni Ntroa

¹² De ndá tsønga ja ra hnini Ntroa pa dá mänba rá noya ra Zidada Jesucristo, xi bi xo ya gosthi pa dá zofo ndunthi ya ja'i, y ndunthi de gue'u bi gamfri ra Zidada.

¹³ Pe nuni xi bi du ma mui ngue'a mi jo'oni nuni ra cu Tito. Hangue dá 'ñedi 'bestho nú'a ya cu ya mengu de guehni pa duá ehe pa guecua Macedonia pa ja dá nthë'beuani.

Co rá mfats'i ma Zidadahu ra Jesucristo ga ntatehu

¹⁴ Nujú ga umfu njamädi Ajuá ngue'a nú'a nzantho faxcahu pa dí tatehu ngue'a dí 'buhu co ma Zidadahu

ra Jesucristo. Nehe Ajuã faxcaguihu pa dí mañh  ra m ca noya de ra Zidada Jesucristo pa hab raza da f di de gue' . Y nura m ca noya d  m n h  nja ngu 'nara hoga  n ni xi t c  r   n ni.

¹⁵ Y nuju nehe d  njah  ngu 'nara hoga  n ni ngue'  d  m n h  de ma Zidadah  ra Jesucristo, y n '  d  m n h  gue'  ri ho Aju . Ne d  zofoh  n '  ma da mp h  ne n '  hinda mp h .

¹⁶ Y n '  hinda ma da mp h , hini ho n '  d  m n h , ngue'  pa gue' , gue'  ngu 'nara  n ni dega du. Pe pa n '  to'o da mp h , go gue'  'nara hoga  n ni dega te pa nz ntho. Nu'b   to'o ja da za da m n ba r  noya Aju  de gues 'na?

¹⁷ Pe nuje co r  mfats'i Aju  d  m n bahe r  noya'  ngue'  y  'm hniguhe'  ne d  m n he con gatho ma m ihe ja r  thandi' , ne d  hanpahe r  ts' di ma Zidadah  ra Jesucristo. Hind  njah  ngu ma'  m n ba r  noya Aju  co ra nthate, h ns  pa da d  ra boja.

3

Ra apostol Pablo m  de ra 'ra'yo cohi

¹ Xibya  ha gue gu  be h  gue go d  m ns he de ma hoga'm ihe pa gui yopa camfrigihe ngue'  d  m n he njah ?  Ha gue mahyoni ga u't'ahe 'nara he'mi hab  di m  tengu ma 'befihe? O  ha gue mahyoni gui 'racje

'nara he'mi 'met'o hab  di m  tengu ma 'befihe pa njah  da gamfrigihe ma'ra ya cu? Ma'ra h ,  t'a njah .

² Pe nuje hina, hinga mahyoni ga  the njah , ngue'  nu'aseh  gu  njah  ngu 'nara he'mi xa t' fo hab  he'ta ya ja'i tengu ma 'befihe, ne ja ri hnecni gue xi maju ni y  'm hniguhe Aju . Y nura t' fo'  ya xa t' fo ja ma mfenihe.

³ Nu'ah  gu  njah  ngu 'nara he'mi bi 'yofo ma Zidadah  ra Jesucristo, ngue'  nu'  bi mp f  ja ri corasoh  nu nd  zo'ah  de gue' . Guehna 'nara he'mi xa t' fo co r  M ca Nd hi Aju  n '  te, hingue xa t' fo dega tinta, ne xa t' fo ja ri mfenih , hingue xa t' fo ja 'raya xingdo.

⁴ D  camfri gue n na d  m n he guehna maju ni ngue'  nura ts' di d  h he r   nehe de Aju  ne go xa 'racje ra Zidada Jesucristo.

⁵ Nuje hingui tsa ga e he gue go d  pe'ts sehe ra ts' di, ngue'  gatho n '  r  hoga 'befi Aju  d   the, Aju  go ri 'racje ra ts' di.

⁶ Nehe go gue'  bi h nxcaguihe pa ga udihe n '  ra 'ra'yo cohi bi 'y t'e, ne bi 'racje ra mf di pa d  udihe ngu r   nehe. Nuna 'ra'yo cohina, m  de ra 'ra'yo te ri 'racj  po ra M ca Nd hi, y hingui nja ngu n '  ya hm nda xqui t' fo ja r  ley ra Moise, ngue'  n '  xqui t' fo ja nura ley'  m  gue nu'  t o'h  hinda 'y t'e n '  m , ma da

ncondena pa da du, pe nuna ra 'ra'yo cohi mā gue co rá ts'edi ra Macea Ndahi da za ga pe'tshu ra te pa nzantho.

⁷ Nurá ley ra Moise nú'a bi t'ofo ja ya xingdo, mi tsa da condena pa da du to'o hinda 'yøt'a nú'a mā, y nu de mi t'umbu ra Moise xi bi huexca rá hmi co rá hyats'i Ajua, y nuya me Israel himi tsa da hyandua rá hmi co nura hyats'i'a. Pe nura hyats'i mi huexca ja rá hmi, 'ramats'u bi 'medi.

⁸ Hangue 'bū xmá nsunda nú'a ra hyats'i mi huexca ja rá hmi ra Moise, jxi hmähä rá nsunda ra hyats'i xa 'racju ra Macea Ndahi po ra 'ra'yo cohi bi 'yøt'a ma Zidadahu ra Jesucristo!

⁹ Nu'bū ra ley xi xmá nsunda masque mi tsa da condena pa da du to'o hinda 'yøt'a nú'a mā, jxi hmähä rá nsunda ra 'ra'yo cohi, ngue'a go gue'a xicaguihu gue Ajua xa punga ma ts'oquihu pa ga 'buhu xá hñó ja rá thandi'a!

¹⁰ Ngue'a rá mudi, ra ley xi xmá nsunda, pe nubyá nuna ra 'ra'yo cohi ma'na xi xá nsundabya.

¹¹ 'Bū nura ley mi ja rá nsunda ne bi uadi bi thogui, jxi hmähä rá nsunda nuna ra cohi hinhyam'hu ma da uadi!

¹² Nuje dí pahe xá hñó gue nura 'ra'yo cohi ma da nja pa nzantho, hangue haburaza dí mañhe de gue'a co ndunthi ra ts'edi.

¹³ Hindí njahé ngu ra Moise, ngue'a nu'a mi co'ma rá hmi co 'nara velo pa

njabu ya me Israel himi tsa da hyandi da 'mèdi nú'a ra hyats'i xá nsunda mi ja ja rá hmi'a.

¹⁴ Pe nu'á xi bi megui yá mfeni, y asta núbya mapaya ora he'ta ra ndaxjua t'ofo hingui padi te rí bøni nú'a mā, ja ra uenda xra jutua yá mfeni co 'nara velo. Ha nura velo'a, pa da za da thacuabi de ja yá mfeni'u, mahyoní da gamfri ma Zidadahu ra Jesucristo.

¹⁵ Pe asta mapaya ya me Israel hinxá bæditho te rí bøni rá ley ra Moise ora he'ti'u, ngue'a hada nú'a ra velo pa jutua yá mfeni pa hinda bædi te rí bøni ra ley.

¹⁶ Pe nu'bū nú'u da gamfri ra Zidada, nu'bá da thacua nú'a ra velo xa jutua yá mfeni.

¹⁷ Y nú'a ra Zidada'a go gue'a ra Macea Ndahi, y nú'a tó'o pe'tsa ra Macea Ndahi ja rá coraso ya hingui 'bui ja rá hmanda ra ndaxjua ley.

¹⁸ Pe nújh stá camfrihu, ya hindí pe'tshu nú'a ra velo mi jutca ma mfenihu. Nujá ri hnequi rá nsunda ma Zidadahu ja ma 'muhu, nja ngu 'nara hñé ri yot'i. Ne 'na pa ngu 'na pa dí handuahu rá nsunda'a, y 'ramats'u rí mpadi ma 'muhu asta hinga 'buhu 'nara 'muhu ngu rá 'muhu ma Zidadahu, y nurá Macea Ndahi ma Zidadahu go gue'a patca ma 'muhu.

4

¹ Nuje hinxá zabiguihe ga ø'tuahe rá 'befi Ajua ngue'a

nu Ajuá go gue'á xa 'racje
nuna 'bëfina po rá nthecate.

² Y gatho nú'á dí pëfihe hindí pëfihe mant'agui nixi dí mpëfihe co 'nara 'bëtsa. Hindí udihe co 'raya nthate, nixi dí patuahe rá noya Ajuá. Nu'a dí øthe, dí mäñhe nú'á majuñi de ja yá thandi ya ja'lí. Y njabü da za da hyandgahe gatho ya ja'lí gue dí pëfihe 'nara 'bëfi xá hñó ja rá thandi Ajuá.

³ Nu'á tó'o hinxa mpøhø ne hingui ne da gamfri rá noya Ajuá dí mäñhe, go gue'á hingui tso ja yá mfeni te rí bøni rá noya'á, ngue'á hñada ra velo pa jutua yá mfeni.

⁴ Nu'á xa go'tua yá mfeni ra ts'ondahí nú'á di ndä de guecua ja ra ximhai, pa hinda yot'a ja yá mfeni rá noya Ajuá nú'á utcahü rá nsunda ma Zidadahü ra Jesucristo, nú'á xi xá nsunda rá 'mái'á ngu rá 'mái Ajuá rá Dada.

⁵ Nú'á dí xi'ahe, hindí xi'ahe pa go gui camfriguhe, dí xi'ahe pa go gui camfrihu ma Zidadahü ra Jesucristo. Y nuje hñose dyá 'begohe de gue'ahü po rá ngue ra Zidada Jesu.

⁶ Nu mi hyoca ra ximhai Ajuá bi 'ñena: "Dá nja ra ñot'i ja ra 'bexuui." Y nu Ajuá go guet'á xa yotca ma mfenihü nehe, pa njabü bi za dá handuahü rá nsunda'á nú'á bi 'ñe bi 'ñutcahü ma Zidadahü ra Jesucristo co rá 'mái.

Ga 'buhü po ra jamfri

⁷ Nujá dí njahü ngu 'nara ts'øe dega dohmi xa t'øt'e

dega 'më'tsbojá, dí pë'tsuahü rá noya Ajuá pa dí mäñhü. Y dí njahüpa da hnequi gue nura ts'ëdi dí pë'tshü go xa 'racjü Ajuá, hingo de ma ts'ëdischü.

⁸ Nuje masque habuvara t'utsaguihe, pe Ajuá go gue'á ñangaguihe. Ha masque ya hindí pähé te ga øthe, pe Ajuá nzantho faxcahe pa hinda du ma muihe.

⁹ Masque ri dëngahe ya ja'lí pa te da 'yøtcahe, pe Ajuá hingui hégaséhe. Masque ya ja pa da hyoje ya ja'lí, pe Ajuá ri suje pa hinte ga thohe.

¹⁰ Nzantho t'øtcahe ngu bi t'ø'tua ra Zidada Jesu y asta himbi tho, pe nu'á bi yopa nte de ra du, y nubyá go gue'á ri ñangaguihe de ya ts'othogui, y njabü ri hneca rá ts'ëdi ja ma 'máihe.

¹¹ Nuje mientras dí tehe, 'na pa ngu 'na pa dí thogu-ihe njabü y asta da za da thogaguihe po rá ngue ma Zidadahü ra Jesucristo. Dí thohe njabü pa da hnequi ja ma 'máihe gue ra Zidada Jesu bi yopa nte ne ri ñangaguihe de ja ya ts'othogui.

¹² Nuje dí thohe ya ts'othogui ne asta da za da thogaguihe, pa njabü nu'ahü da za gui pë'tshü ra te pa nzantho.

¹³ Nuje dí pë'tshe ra jamfri ngu mi pë'tsa nú'á to'o bi 'yofo njaua ne bi 'ñena: "Nugui dá camfri Ajuá da maxqui, hangue por gue'á dá ma gue nu'á xi majuñi ja rá ts'ëdi." Necje dí camfrihe Ajuá, hangue hindí tsuhe ga

mānbahe rá noya'q.

¹⁴ Ngue'q nuje dí pahe gue nu Ajuq to'o bi japi bi yopa nte de ra du ma Zidadah^u ra Jesu, go guet'q ma da jacju ga yopa ntehu nehe de ra du ngue'q dí 'buh^u co ma Zidadah^u ra Jesu, ne da zixcahu, nguje ngu'ah^u, pa grá 'buhu ja rá thandi'q.

¹⁵ Gatho nuya ts'othogui stá thohe, stá thohe njab^u po rá ngue'ah^u, ne pa da gamfri ma'ra ya ja'i nehe, pa njab^u gathoguhi^u ga umfu njamädi Ajuq, y njab^u ma'nada hnequi rá nsunda'a.

¹⁶ Hangue hinga 'be ma ts'edih^u pa ga pephh'q, masque 'yo rí the ma nzauquihu, pe numa 'ra'yo teh^u 'na pa ngu 'na pa 'yo rí nja rá ts'edi.

¹⁷ Nuya ts'othogui dí thoh^ubya, 'bestho ma da thoguitho y hingyá dängui ngu rá ndängui nú'q ra johya ma dí t'acju, ngue'q po nú'q dí thoh^ubya ma dí t'acju 'nara dänga johya nu xcrá tsøñhu nuni habu xá nsunda, y nura johya'q xi dra dängui ne hinhya'mu ma da uadi.

¹⁸ Hangue hinda 'yoda ma mfenihu ya t'ot'e nú'u dí hanth^u de guecua ja ra ximhai, ngue'q gatho'q ma da uadi da thogui. Go dá 'yoda ma mfenihu nú'u ya hñó bí ja mahets'i nú'u hini hnequi, ne hinda ma da uadi da thogui.

5

¹ Nuna ndo'yo dí hah^ubya nja ngu 'nara ngu ma da nhuati. Y nu stí zø ra pa da

nhuati, dí pah^u gue Ajuq ya xuá hyogah^u 'nara 'ra'yo 'mhi nuni mahets'i, nú'q hinxha hyoca ra ja'i, ne hinhya'mu ma da nhuati. Y nú'q ra 'ra'yo 'mhi'q go gue'q 'nama 'ra'yo ndo'yohu ma dí t'acju.

² Xi majuqni, de núbya dí hah^u nuna ndo'yo, xi dí thoh^u ndunthi ya dumui, hangue ga nehmäh^u ya gra 'buhmäh^u nuni mahets'i co ma'nana ma 'ra'yo ndo'yohu.

³ Nuni ma grá pe'tshu ma'nana ra 'ra'yo ndo'yo, hingue ma dí 'muse ma tehu nsi ra ndo'yo.

⁴ Núj^u dí 'buhhua ja ra ximhai xi tu ma muihu ngue'q dí hah^u nuna ndo'yo. Ga nehmäh^u ga tsohhua nuna ra ndo'yo dí hah^u, pe hingue pa ya hinga pe'tshu nuna ma ndo'yohu, hñse pa ma grá hah^u 'nara 'ra'yo ndo'yo nú'q ma dí t'acju, pa njab^u ya hinhya'mu ga tuhu.

⁵ Nuse Ajuq go gue'q bi hñuxcahu pa da 'racju 'nara 'ra'yo ndo'yo, ne bi 'racju ra Måca Ndahi pa da za ga padih^u gue xi majuqni ma da 'racju nú'q xa ñatcahu.

⁶ Hangue nujá dí tø'mhu ne dí camfrihu gue ma da njab^u. Ne dí pah^u gue mientra dí 'buhhua ja ra ximhai co nuna ndo'yona, hingui tsa grá 'buhh 'nadbu co ma Zidadah^u nuni mahets'i.

⁷ Dí tø'mhu gue ma da njab^u ngu nuna dí camfrihu, hingue po nú'q dí hanth^u, pe po ra jamfri nú'q dí pe'tshu.

⁸ Hangue po nuna ra jamfrina, ya ga nehmäh^u ga tuhu

pa ga tsohhua nuna ra ndo'yo dí hahh pa grá 'buhh 'nadbh co ma Zidadahh nuni mahets'i.

⁹ Hangue nujá dí øthh ra ts'edi ga 'buhh xá hño ja rá thandi'la nuua ja ra ximhai ne nuni mahets'i nu xcrá 'buhh con gue'a, pa nu'á da hopca ma 'muihh.

¹⁰ Ngue'a pe'tsi ma grá 'bahuni ja rá thandi ma Zidadahh ra Jesucristo pa da hñabgahh nguenda 'na ngu 'na ua stá øthh ra hño nuua ja ra ximhai, ua hina. Ne cada 'na de guecju ma da 'raca ma thahahh ngu nú'á rí 'fipeccahh.

Ra apostol Pablo ma gue da za ga 'buhh xá hño co Ajuq

¹¹ Dí tsuphe rá cue ra Zidada, hangue dí øthe ra ts'edi dí zofohe ya ja'i pa da gamfri'u. Ajuq patca xá hño ma 'muih, ne dí to'mhe gue ne'ahh ya guí patcahe tengu ma 'muih.

¹² Pe nuje, hindí mansehe tengu ma 'muih pa njabu gui camfriguhe. Dí mañhe njabu pa nu'ahh go da za gui mañhh tengu ma 'muih. Nu'bá haq, da za te gui thatuahh nú'á ya ja'i ri 'ñexase gue 'bui xá hño pe yá 'baitho, ngue'a hingui 'bui xá hño de yá coraso.

¹³ Nu'bá núje stá 'be ma mfenihe ngu guí mañhh 'ra de gue'ahh, dí njahebu ngue'a dí pephe Ajuq con gatho ma ts'edihe. Pe hina, ngue'a nuje ri xø ma mfenihe, ne dí njahebu pa ga u't'ahe hanja grí 'yohu xá hño.

¹⁴ Numa Zidadahh ra Jesucristo xi ri macj'a, hangue

ringue'a dí pephe'a. Nujá dí pahh gue nu'á bi du pa ya hingo ga tuhu, ha nu mi du'a, ja ra uenda dá tuhu mahyegui con gue'a.

¹⁵ Nu'á bi du po rá nguecju pa njabu nujá dí tehubya ya hinga ma ga 'buhh de ma paheshu, ma ga 'buhh pa ga øtuahh rá paha nú'á to'o bi du po ma ts'oquihu y nehe bi yopa nte pa guecju.

¹⁶ Hangue nubyá ya hindí jamasuhe te gatho pe'tsa ra ja'i pa ga paqhe te gra'mui, ngu ndí øthe ma'met'o, asta nehe ma Zidadahh ra Jesucristo dá hyecuahe ya meximhai, pe nubyá ya hindí øthe njabu.

¹⁷ Nu'a tó'o xa gamfri ra Zidada Jesucristo go gue'a ya xa yopa 'mui ma'ra'yo, nurá ndaxjua 'mui ma'met'o ya bi uadi bi thogui, y nubyá ya pe'tsa 'nara 'ra'yo 'mui.

¹⁸ Gatho gue'a bi 'yøt'a Ajuq. Go gue'a bi punga ma ts'oquihu po rá du ra Zidada Jesucristo pa bi za dá 'buhh xá hño con gue'a. Ne núje yá 'mehniguhe'a bi 'racje ra 'befi pa ga xiphe ya ja'i de nura pumbate ri uñ'á.

¹⁹ Ajuq bá pehna ra Zidada Jesucristo pa bi umbabi ra pumbate ya ja'i, pa da za da 'mui'u xá hño con gue'a, y nu'á ya hinda ma da benbabí yá thai de yá ts'oqui'u. Ha nuje, bi 'racje ra 'befi pa ga xipabihe ya ja'i de nura pumbate ri uñ'á pa nu'á da za da 'mui xá hño con gue'a.

²⁰ Hangue núje yá 'mehniguhe ra Zidada Jesu-

cristo dí zo'ahe, ja ra uenda go zo'aséhh Ajuq, hangue dí bante'ihe de rá thuhu ma Zidadah ra Jesucristo gui 'yaphh ra pumbate Ajuq pa njabh da za gui 'bhhh xá hñó con gue'a.

²¹ Numa Zidadah ra Jesucristo himi tu ni 'nara ts'oqui'a, pe po rá nguecjh Ajuq bi 'yøt'e pa go gue'a bi hñasca gatho ma ts'oquihh ja rá zi ndo'yo'a. Ajuq bi 'yøt'a njabh pa bi za bi mä gue ya hinte ma ts'oqui dí tuhh ngue'a dí camfrihu ra Zidada Jesucristo.

6

¹ Hangue núje yá 'mehniguihe Ajuq dí bante'ihe gue hinda 'meditho nuna ra mpøhø xa 'ra'ahh Ajuq po rá hñojha'i.

² Ngue'a Ajuq bi mängh ja ra Mäca T'ofo ne bi 'ñena: Nú'a ra pa dá pehn'a ra mpøhø, gá hongagui ne dá ø't'a'i ri t'adi.

Y nú'a ra pa dá ne dá ñañ'a'i, gá honga ma mfats'i, y dá fax'a'i.

Ha nubyh nugui dí xi'ahh gue nubyá guepya ya pa da za gui hyoñh Ajuq pa gui mpøhøhh.

³ Nuje hinto dí ø'tuahe ni 'nara nts'o'mai, pa njabh hinto da ñama'ñh de rá 'befi Ajuq nú'a xa 'racje.

⁴ Nu'a dí øthe, dí ubihe 'nara hogamh pa da hnequi gue yá hogamh mefiguihe Ajuq. Hangue dí tsøtathohe gatho nú'a dí thohe, ya ts'othogui, ra nhoyoya, ne ya dumh.

⁵ Stá tsøthe ya mfei, xa jocje fadi, xa nabgahe ya mundo

ja'i. Stá thohe ra nzabi, stá 'ñathhhe, stá thohe ra thuhu. Ne gatho dá tsøtathohe.

⁶Dí 'yohe co ma mfenihe xá nt'axi. Dí pøtuahe xá hñó rá noya Ajuq. Dí tsøtathohe nú'a øtcahe ya ja'i ne dí pe'tsuaher a t'equ'ei. Ne dí 'yohe ngu utcahe ra Mäca Ndøhi, ne xi dí pe'tsuaher a hmøte ya ja'i, hingue dí mänthe.

⁷Dí mänthbahe rá noya Ajuq, ne gatho nú'a dí øthe, dí øthe co rá ts'edi'a. Co rá ts'edi'a dí 'yohe xá hñó pa da za ga ntøtehe ne ga ñanbahe rá noya'a.

⁸'Raya i'qui xi ri numahñoguihe ya ja'i, nu ma'ra ya i'qui ri numahñoguihe. 'Raya i'qui esca ma nsuhe, ha nu ma'ra ya i'qui ñama'ñh de guecje. 'Ra pecaguihe gue dyá c'uambahe, pe masque ri jaje njabh ya ja'i pe nuje hindí tsaya dí mäñhe nú'a majuñani.

⁹'Ra øt'e gue ngu hingui pacje, pe Ajuq go gue'a pacje xá hñó. 'Raya i'qui ya 'ñena da thogaguihe, pe hina, 'yøt'a Ajuq dí tethohe. Stá thohe ndunthi ya ts'othogui pe asta nubyh hinstá tuhe.

¹⁰'Raya i'qui xi xa du ma mhihe, pe ja rí hñuse ma mhihe co nú'a ra johya ri 'racje ra Zidada. Masque dí thohe ra nhoyoya, pe ndunthi to'o stá zohe pa xa hñanga ya hñó de Ajuq. Masque 'ñena hinte dí pe'tshe, pe Ajuq hø pe'tsa gatho nú'a dí hoñhe, hangue njabh hinte ri 'betcahe.

¹¹ Ma zi cu'ihh gyá men-

guhu Corinto xi drí ma'ahe, hangue stá xi'ahe gatho nú'a stá beñhe, ne hinte dí con'ahe.

¹² Xi drí ma'ahe con gatho ma muihe, pe nu'ahu hingrí macje con gatho ri muihu.

¹³ Núgui dí zo'ahu dí nja ngu 'nara dada zofo yá batsi, hangue dí to'mi gui coscahuu ra hmate.

Nuju rá nijaguihu Ajuu nú'a te

¹⁴ Nubyá dí xi'ahu, oguí ntsixhu co nú'u hingyá gamfri. Ngue'q hanja da za da 'mui 'nadbu ra hñoja'i co rants'o'mui? Ne hanja da za da 'mui mahyegui ra ñot'i ne ra 'bexuui?

¹⁵ Ne hanja da za da me'tsa 'nadra mfeni ra Zidada Jesucristo co ra Satá? Ne hanja da za da me'tsa 'nadra mfeni ra gamfri ne nú'a hingrá gamfri?

¹⁶ Ne hanja da za da nja ya c'oi ja rá nija Ajuu? Hina, hinda za. Nugui dí xi'ahu njabu ngue'q nuju go rá nijaguihu Ajuu nú'a te, ngu bi 'ñena'q ja ra Maca Tofo:

Nugui ma ga 'bai con gue'ahu, ne ma ga 'yo habu gri 'yohu;

nugui go dri Ajuaguihu, ha nu'ahu go dua hnini'iuhu.

¹⁷ Hangue Ajuu bi 'ñena nehe ja ra Maca Tofo:

'Uguehu de nú'a ot'a ya ts'oja'i pa hingui tenbahu nuyá ts'ot'ot'e ot'e'u, ena njabu ma Zidadahu;

ne oxqui othu nú'a xá nts'o,

pa njabu da za gui 'bai con guequi, ha nugui con gue'ahu.

¹⁸ Ne go dri dadaguihu, y nu'ahu dua tu'ihu ne dua tixu'ihu, njaua xicju Ajuu ma Hmuu nú'a to'o pe'tsa gatho ra ts'edi.

7

¹ Ma zi cu'ihu, guehya ya danga hña'ti xa ñatcahuu Ajuu, hangue mahyoni ga 'ueguehu de gatho ya ts'oqui de ma mfeniu ne de ma ndo'yohu. 'Na pa ngu 'na pa ga taxca ma mfeniu ne ga 'yohu co rá ntsu Ajuu.

Ra apostol Pablo bi johya de hanja bi ñobriya cu me Corinto

² ¡Ogrí utsaguihe! Xi da macje, ngue'q ni 'na de gue'ahu hinstá ot'ahe ni 'nara nts'o'mui, nixi hinstá ot'ahe, ne nixi hinstá ha'ahe pa ga han'ahe te ga han'ahe.

³ Hingo 'nara nts'u nuna dí xi'ahu, ngue'q ja juadi dá xi'ahu gue xi drí ma'ahu con gatho ma mui, nubyu y asta ma du.

⁴ Dí camfri gue guí othu nú'a dá xi'ahu, hangue dí e'ts'a ri nsuhu, y masque dí thogui ndunthi ya ts'othogui, pe nu'ahu guí hubga ma muihu ne xi drí johya ndunthi por gue'ahu.

⁵ Desde ndá tsøhe de guecua Macedonia, himbi za dá 'baihe xá hño, ngue'q xi ndí thohe ndunthi ya ts'othogui, haburaza mi 'bai nú'u to'o mi utsaguihe po rá noya Ajuu,

ne xi mi tu ma m̄aihe por gue'ah_u.

⁶ Pe Aju_a nū'q̄ hu'mba yá m̄ai nū'u to'o tu yá m̄ai, bi hñubga ma m̄aihe ngue'q̄ bá pencahe ra cu Tito pa da z̄onje.

⁷ Xi dá johyahe nu mi 'ñe bi z̄onje, ne bi xicje gue xi mri johya de gue'ah_u, hangue ma'na bi hñubga ma m̄aihe. Ne bi xicje gue guí nehmahu gui hyandgahe. Ne bi xicje gue xi xa du ri m̄aihu por nū'q̄ xcá ñtcahu. Ne bi xicje gue xi guí ñtchu ra ts'edi pa guí 'yøthu nū'q̄ dá xi'ah_u. Hangue ma'na xi dá johyahe.

⁸ Dí p̄adi gue numa carta dá p̄ehn'ah_ub_u bi ja'ah_u bi du ri m̄aihu, nequi bi duhm̄a ma m̄ai nehe. Pe nugui hindí yohna ma mfeni, ngue'q̄ dí handi gue nū'q̄ ra carta'a bi ja'ah_u bi du ri m̄aihu masque 'raya zi patho.

⁹ Hangue nubyá drí johya co nū'q̄ ma carta dá p̄ehn'ah_ub_u ngue'q̄ bi ja'ah_u gá tu ri m̄aihu pa njabu gá ñtchu nū'q̄ dá xi'ah_u, hingue dá johya ngue'q̄ gá thohu ya dumai. Xa du ri m̄aihu, pe gá ñobrihu, y njabu gá ñtchu ngu nū'q̄ ri ho Aju_a. Hangue odi tu ri m̄aihu de nū'q̄ dá op'ah_u ngue'q̄ hinte gá jah_u.

¹⁰ Nu'q̄ tó'o tu yá m̄ai de yá ts'oqui ne da 'uegue de gue'q̄ pa go da 'yø'tua rá paha Aju_a, nū'q̄ go gue'q̄ ma da mpøhø ne hinhya'm_u da beni gue go 'nara 'ñu nū'q̄ ra dumai bi thogui. Pe nu'q̄ tó'o da du yá m̄ai de yá ts'oqui ne hinda

'uegue de gue'q̄, go gue'q̄ ma da 'medi ja ra du pa nz̄antho.

¹¹ Nu'ah_u h̄a, gá tu ri m̄aihu ne gá ñt'uah_u rá paha Aju_a, ne gá ntsø'mh_u ngue'q̄ hinxqui tsuithohu nū'q̄ ra cu bi 'yø't'a ra ts'oqui. Hangue xi gá 'yøthu ra ts'edi pa gá 'yøthu nū'q̄ dá xi'ah_u. Gá m̄añhu gue hinhya'm_u gá t̄eheshu nū'q̄ ra cu'q̄. Gá ncuehu de nū'q̄ bi 'yø't'e, ne gá ntsuhu ngue'q̄ hinte xqui xiphu, ne 'mefá gá zofohu'q̄ pa bi ñobri. Nubyá guí ne guí hyandgah_u, ngue'q̄ ya xcá 'yø'tuah_u'q̄ ngu nū'q̄ mri 'ñepi. Nubyá h̄a, dí p̄adi gue hinte guí tuhu de nū'q̄ ra t'øt'e bi nja.

¹² Hindá op'ah_u hønse po rá ngue nū'q̄ xqui 'yø't'a nū'q̄ ra cu, nixi por nū'q̄ to'o bi t'ø'tua ra ts'oqui. Nugui dá op'ah_u pa guí dama 'yøthu nū'q̄ dá xi'ah_u, pa njabu da zo ri mfenihu gue xi guí ne guí 'yøtcaguihu ja rá thandi Aju_a nū'q̄ dí xi'ah_u.

¹³ Hangue nubyá xcá hubga ma m̄aihu.

Ne ma'na xi stá johyahe ndunthi ngue'q̄ nuni ra cu Tito gá hu'mbahu rá m̄ai nehe, hangue xi bi johyani.

¹⁴ Nugui xi stá e'ts'a ri nsuhu ja rá thandini, ne hinstá 'bc ma tsa de nū'q̄ stá xipabini de gue'ah_u, ngue'q̄ gatho bi njabu ngu nū'q̄ dá m̄a. Gatho nū'q̄ stá xi'ah_u go gue'q̄ majuqani, ne nū'q̄ stá xipabini.

¹⁵ Ha nuni xi ri ma'ah_u, ngue'q̄ bentho gue nū'q̄ ra pa'q̄ bi mabu bi zøñ'ah_u gá umf_u ntsaya co ndunthi ra

t'equ'eí ne ra hmáte, ne gá 'yóthu nú'a bi xi'ahu.

¹⁶ Hangue nubyá ma'na xi drí johya ngue'a dí pàdi gue guí ñothu gatho nú'a stá xi'ahu.

8

Unga ri mfats'ihu con gatho ri pahahu

¹ Nubyá zi cuhu dí ne ga xi'ahe gue Ajuá po rá hñojá'i xa umba ra ts'edi pa xa 'yot'a 'nara danga 'befi gatho nú'a ya cu ri munts'i haburaza de guecua Macedonia.

² Nú'a masque xa thogui ndunthi ya ts'othogui ne xi nts'edi tho ra nhoyoya, pe xi ja yá johya'u. Hangue masque hyoya'u, pe con gatho yá paha xa unga 'nara danga mfats'i dega boja pa da mats'i ma'ra ya cu.

³ Nugui dí pàdi xá hñó nú'a dí xi'ahu, gue nu'u bi unga yá mfats'i con gatho yá mui asta habu bi zupa yá ts'edi, ne bi uni'u masque mi ñ'tuahma ra 'bedi'u.

⁴ Y asta mi acje ra favo ga umfe nsequi'u pa da munts'a nú'a ra mfats'i'a ne da 'racje pa ga ha'tsuahe nú'u ya cu xi tho ra nhoyoya nuni Jerusale.

⁵ Y hingue hñse bi unga yá mfats'i dega boja'u, nehe bi 'yot'a ma'na ndunthi de nú'a hinduí tø'mhe, ngue'a ma'na xi bi du'tsua yá mui da mepabi Ajuá, ne da 'yot'a ngu nú'a dá xiphe, ngu nú'a bi xicje Ajuá.

⁶ Hangue nuni ra cu Tito ya dá xiphe da mabu Corinto pa da ben'ahu gui sigui gui

munts'a ri mfats'ihu nú'a ya xcá fuhu xcá muntshu ngu nú'a bi xi'ahu ni nura mudi.

⁷ Nu'ahu xi xcá pønga ri hmihu ngue'a xi ja ndunthi ri jamfrihu, ne xi guí pahu gui 'ñudihu xá hñó rá noya Ajuá, xi ja ri mfadihu, xi guí ñothu xá hñó nú'a mangá rá noya Ajuá, ne xi grí macje nehe. Nubyá, pa ma'na gui pønga ri hmihu nehe, xi da sigui gui muntshu nú'a ra mfats'i.

⁸ Pe nugui hindí ja'ahu gui 'yóthu. Hñse dí xi'ahu nú'a ñt'a ya cu de guecua Macedonia, pa 'bu gui 'yóthu njabu nehe, nu'bú ha, da hnequi gue xi majuani ja ri hmátehu.

⁹ Nu'ahu ya xcá patuahu tengu rá hñojá'i ma Zidadahu ra Jesucristo. Nú'a masque go rá meti gatho ya hñó de mahets'i, pe bi 'ñe bi nhoyaua ja ra ximhai po rá nguecju, pa njabu bi za bi 'racju gatho ya hñó de mahets'i pa dua metihu.

¹⁰ Nugui njabu dí beni ga xi'ahu, gue xá hñó pa gue'ahu gui sigui gui muntshu nú'a ra mfats'i gá fuhu gá muntshu majeya. Nu ngá fuhu gá uñhu'a, gá uñhu con gatho ri muihu.

¹¹ Hangue nubyá con gatho ri muihu juahu gui uñhu nú'a ra mfats'i xcá fuhu xcá muntshu. Uñhu asta habu da zu ri ts'edihu.

¹² Ngue'a nu'bú ha, gue'a ri ho Ajuá. Ajuá hingui a'ahu nú'a hingui tsu ri ts'edihu.

¹³ Hindí xi'ahu gui umfu ra mfats'i ma'ra pa go gui nhoyahu.

¹⁴ Nu'q dí xi'ahu, nubya ja te guí pe'tshu, da za gui faxhu ma'ra to'o hingui pe'tsi, pa njabu ra pa'q hingo gri pe'tshu, ne 'bu go di pe'tsi'u, nu'u da za go da max'ahu nehe. Njabu gui mfaxhu 'na ngu ma'na pa hinte gui 'behu.

¹⁵ Gui njahu ngu bi nja ya me Israel nu mi menpabi Ajuq te da zi'u, ngu ena ja ra Maca T'ofo: "Nu'q tó'o bi go ndunthi, hinte bi bonguabi; ha nu'q tó'o ts'utho bi go, himbi 'bepabi nehe."

Ra Tito ne nú'u ma'ra ri 'ñoui

¹⁶ Dí umba njamqdi Ajuq ngue'q nu'u bi xocua rá mfeni nuni ra cu Tito pa rí dagui rí du por gue'ahu ngugui.

¹⁷ Nuní bi 'yode ma nt'adihe gue da mabu dua c'a'ts'ahu, ne ma da ma de rá paha sehe ngue'q xi rí dagui rí du por gue'ahu.

¹⁸ Nehe dí penhebu ma'na ra cu pa da meuini. Nuni ra cu xi xa t'e'tsua rá nsu ja gatho ya nija, y gatho ya cu ma gue nuní xi manba xá hñó rá noya Ajuq.

¹⁹ Y hingue honse ñamahñó'u de guehni, nehe bi hñuts'ini pa ga mahe Jerusale ga tsohe nú'q ra mfats'i dí muntshu. Y núna dí òthu guehna pa rá nsunda Ajuq, ne pa da baqdi nú'u ya cu ma ga ha'tsuahu ra mfats'i, gue nu'ahu xi guí faxhu'u con gatho ri muihu.

²⁰ Y nuje xi drí jamasuhe nuna boja ma ga haxhe pa hinto da ñama'ñu de guecje.

²¹ Nuje nzantho dí òthe ra ts'edi pa ga suhe gatho ya t'òt'e xá hñó ngu rí 'ñehe. Y hingue honse ja rá thandi Ajuq dí òthe njabu, nehe ja yá thandi ya ja'i.

²² Nehe dí penhebu ma'na ra cu pa da meuini nuni ra cu Tito co nuni ma'na ra cu, ngue'q stá hanthe ndunthi ya i'qui gue xi xa supabi yá 'befi Ajuq con gatho rá mui. Y nubyá xi ne da mabu dua c'a'ts'ahu ngue'q camfrini gue nu sta zombu ma gui 'yothu xá hñó ngu rí 'ñehe.

²³ Ha nu'bu to'o da 'yan'ahu de nuni ra cu Tito, xipabihu gue drí mpe'be mahyegui ja rá 'befi Ajuq ne go guehni stá penpu pa da max'ahu. Ha nuyu má yoho ya cu, go xa mehna ya nija de guecua. Y nuya cuyu ri hnequi ja yá 'mui rá nsunda ra Zidada Jesucristo.

²⁴ Hangue 'ñutuahu 'nara hoga hmate nuya cuyu, pa njabu da baqdi gatho ma'ra ya cu gue xi majuqni ja ri hmatehu ngu nú'q stí xipabi'u de gue'ahu.

9

Ra mfats'i hmunts'i pa ma'raya cu

¹ Ma zi cu'i hu, ya hinga mahyoni ga yopa op'ahmahu pa ga ben'ahu de nú'q ra mfats'i ma ga umfu ya cu,

² ngue'q ya stá pat'a ri hoga pahahu. Xi stá e'ts'a ri nsuhu ngue'q stá xipabi ya cu de

guecua Macedonia de nú'a ri hoga paha guí pe'tshh, nú'ahh gyá menguhhbu Acaya. Ne stá xipabi gue nu'ahh de majeya gá fahh gá muntshh ra mfats'i. Y co nuri hoga paha guí pe'tshh xcá nuphh yá mfeni ndunthi ya cu de guecua Macedonia.

³ Pe masque'a, dí pehn'ahhbu nuyh ya cu pa da ben'ahh gui sigui gui muntshh nú'a ra mfats'i ngu nú'a stá xipabi ma'ra ya cu de gue'ahh, pa da njabh ngu nú'a stá xipabi'h.

⁴ Dí xi'ahh njaua ngue'a xi'bu ga me'bebh 'raya cu de guecua Macedonia ha nu xcrá tsøñhebh di othotho ra mfats'i de nú'a stá maq gue ya xcá muntshh. Nu'bu haq, ja ga 'behn*i* ma tsahe, hinga honseguihe, ne'ahh nehe.

⁵ Hangue dá beni gue ante ga mahebh, mahyoni ga pehn'ahebh da 'met'o nuyh hñu ya cu da ma da ben'ahh de nú'a ra mfats'i xcá maqñhh gui uñhh. Nuyh ya cuyh guehyh ma da max'ahh gui muntshh nú'a ra mfats'i'l'a. Y dí nehe gui uñhh con gatho ri maihh, hingue dí nehe gue nu xcrá tsøñhe ja ga ja'ahe pa gui uñhh, dí nehe gue nu xcrá tsøñhe, ya di ja.

⁶ Beñhh núna ma ga xi'ahh: Nu'a tó'o da mot'a 'na tai, gue'a 'na tai da xofo, pe nu'a tó'o da mot'a ndunthi, ma da xofo ndunthi nehe.

⁷ Hangue bensehh ja ri mfenihh nú'a ma gui uñhh, y gue'a gui uñhh'a. Pe uñhh con gatho ri pahahh, ne ogrí

hyøcjh nú'a guí uñhh, ngue'a Ajuq xi ri maqdi nú'u to'o ri unga 'nara mfats'i con gatho yá paha.

⁸ Ajuq ja rá ts'edi pa da jap'ahh ne da xup'ahh gatho nú'a te guí pe'tshh, pa njabh hinte da 'yo't'ahh ra 'bedi, y njabh ma'na da xup'ahh pa da za gui faxhh nú'u ma'ra to'o hingui tshpabi.

⁹ Nu'bu gui øthh njabh, nu'bu haq, guí øthh ngu nú'a xa t'ofo ja ra Maća T'ofo habh ena:

'Nara hoja'i con gatho rá mai xi hecuabi ya hyoya ndunthi ya hñó, y nurá hñoj'a'i'a hinhya'mu da 'medi.

¹⁰ Ajuq 'racjh ya nda pa ga pothh, ne ri japi da nte pa da nja te ga tsihh. Nehe go gue'a da xup'a'lih nú'a ra mfats'i guí uñhh, pa njabh ma'na da nja nú'a te gui uñhh.

¹¹ De nú'a ra mfats'i ma gui uñhh, ma'na ma da xup'ahh pa ma'na da za gui uñhh. Y gatho nú'a ri mfats'i'hh ma ga haqtsahe ya cu, nu stí hñani'h ma da umba njamaqdi Ajuq po nú'a ri mfats'i'hh.

¹² Y njabh hingue honse ma gui umfu nú'a te øtua ra 'bedi'h, pe nu'a ma da umba ndunthi njamaqdi Ajuq de gatho núna xcá 'yøthh con gue'h.

¹³ Y nu sta hñanga nú'a ri mfats'i'hh, ma da xøcambeni Ajuq'a ngue'a ma da baqdi gue xi xcá camfrihh rá noya ra Zidada Jesucristo ne guí øtehh. Nehe da xøcambeni'Ajuq ngue'a guí umfu ri

mfats'ihu con gatho ri muihu. Y nu'a guí ñothu gue'a 'nara hño pa gatho ya cu.

¹⁴ Y nuya cu'u ma da 'yapabi Ajua ndunthi por gue'ahu, ne da me'ts'ahu ra hmate ngue'a Ajua xa 'ra'ahu ra ts'edi pa guí uñhu ri mfats'ihu.

¹⁵ joga umfa njamadi Ajua ngue'a bá pencahu rá hmaca T'u, y guehna 'nara 'baha ma'na xi ra dangui de gatho!

10

Rá ts'edi nu'a mri hñq ra
Pablo ngue'a mra apostol

¹ Núgui drá Pablo dí zo'a'ihu co ra t'equ'ei ne ra hmate nu'a ri 'racagui ma Zidadahu ra Jesucristo. 'Ra de gue'ahu guí eñhu gue ora dí 'bui con gue'ahu xi drá hoja'i, pe nu'bu dí 'bui yabu de gue'ahu, guí eñhu gue hindí tsu pa te ga xi'ahu.

² Pe nugui dí xi'ahu oxqui jacju ga zo'ahu nts'edi nu xcrá 'bui con gue'ahu, ngue'a stá beni ga tsa'ahu 'ra de gue'ahu nu'ahu xcá mañhu gue dí mpefihu de ma mfenishe, hingue de nu'a 'bepcahe Ajua.

³ Xi majuani nuje dyá ja'ithohe otho ma ts'edihe pa ga ntunhe co ra nts'o. Nuje drí ntunhe pe co nu'a ra ts'edi ri 'racje Ajua.

⁴ Y nu'a dí haqhe pa ga ntuhnihe hingue ngu nu'a haqya meximhai, ngue'a nu'a dí haqhe, dí hanpahe rá ts'edi Ajua xa 'racje pa ga huatuahe yá 'befi ra ts'ondahi.

⁵ Y con gue'a haq, dí co'tuahe yá ne nu'u to'o hingui pa Ajua

ne xi ri 'ñets'i gue xi ja yá mfadi pe hinga gue'a nu'a ma, ne u'ta ma'ra ya ja'i pa hinda gamfri nehe. Nuje dí zofohe ya ja'i da hyepu ya mfeni de nuna ra ximhai pa da nhyoga 'yøde de ma Zi-dadahu ra Jesucristo.

⁶ Y nu xcrí hñqñhu nuna ra ts'ofo dí 'ra'ahe, ma ga hambahe nguenda nu'u hinda ne da 'yøtcahe.

⁷ Nu'ahu hinguí huxhu nguenda xá hño tengu gra 'mui 'nara ja'i pa gui camfribihu, nguetho nu'ahu guí camfrihu honse de nu'a ri hnequi. Nú'ahu guí pahu gue rá meti'ihu ma Zidadahu ra Jesucristo, pahu gue necje yá metiguihe nehe'a.

⁸ Nugui hindí ntsa ga ma de nu'a ra ts'edi bi 'racje Ajua pa dá zo'ahe, ngue'a nu'a bi 'racje nura ts'edi'a pa ga zo'ahe pa ma'na da nja ri jamfrihu, hingo pa da 'me ri jamfrihu.

⁹ Ne nugui hindí ne gui 'ñeñhu gue dí ne ga pi'ahu co numa carta dí pehn'ahubu.

¹⁰ 'Ra de gue'ahu guí eñhu gue nu'bu dí 'bui yabu de gue'ahu xi dí tsa'ahu co ya carta dí pehn'ahu, nepu guí mañhu nehe gue nu'bu dí 'bui con gue'ahu othogui ra ts'edi pa ga tsa'ahu. Ne guí mañhu gue nixi pa ga ñu hindí padi.

¹¹ 'Bu nu'ahu guí mañhu njabu, pahu xá hño gue ngu nu'a dí op'ahu nubya hindí 'bui con gue'ahu, njabu nehe ga ñole nu xcrá 'bui con gue'ahu.

¹² Nuje hindí njahe ngu nū'ü 'yobü xi ri 'ñexa sehe. Nu'á ri hñecua sehe 'na ngu ma'na, ngue'ä ya 'bemfeni.

¹³ Pe nuje hindí njahe ngu'ü, hñse nu'ä dí øthe, dí mañhe nū'ä majuani stá pefihe, ngue'ä Ajuä go xa 'racaguihe nuna ra 'befina, ne bi hñuxcaguie pa dá mahebü Corinto dá zo'ahe de rá noya'ä.

¹⁴ Hingrá nt'ets'i nū'ä dí mañhe gue go rá mædigihe dá mahebü dá ha'ts'ahe rá noya ma Zidadahü ra Jesucristo, ngue'ä nu'á xi majuani dá mahebü.

¹⁵ Hindrí 'ñexhe gue go stá pefihe nū'ä xa mæfi ma'ra, hñse nu'ä dí nehe gue ma'na da nte ri jamfrihü, pa njabü ma'na da ndangui rá 'befi Ajuä nū'ä xa 'bepcahe ga pæhe con gue'ahü.

¹⁶ Nehe dí tø'mhe gue 'mefa ma ga zofohe ma'ra ya ja'i de nū'ü ma'ra ya hnini thogui de ri hninihü habü hinxá nt'ødetho rá noya Ajuä, pa njabü hinda t'ena gue drí 'ñexhe co nū'ä ya xa mæfi ma'ra.

¹⁷ Nu'bü to'o da 'ñets'i de nū'ä te xa mæfi, dá 'ñets'i 'bü xa mæfi co rá ts'edi Ajuä.

¹⁸ Nu'bü 'nara ja'i di 'ñexas de nū'ä xa mæfi, hinte ri muui rá nt'ets'i. Pe nu'bü go Ajuä e'tsua rá nsu'ä, nu'bü ha, ri muui nū'ä rá 'befi'a.

¹ ¡Xamä hinda zot'a ri muihü de núna dí xi'ahübya, masque gui beñhä gue dí nja ngu 'nara 'bemfeni ngue'ä ma ga mä de nū'ä stá øt'e, pe osta zot'a ri muihü!

² Nugui dí tagui dí tu por gue'ahü ne dí ne xi gui 'bahü xá hñó ngu nū'ä ne Ajuä, ngue'ä nugui go rá mædigi dí zo'ahü de ma zi Hmuhü ra Jesucristo pa gó camfrihü'ä. Ne dí ne gui 'bahü xá hñó ja rá thandi'ä, gui njahü ngu 'nara nxutsi xá nt'axi ma dra dapabi ja rá 'ye nū'ä to'o ma da 'yøt'e drá dame.

³ Pe nugui dí tsu dra t'ü't'ahü pa dra ts'oc'a ri mfenihü ne gui 'ueguehü de nura hoga hmäte guí pe'tsuahü ra Zidada Jesucristo. Dí tsu gui njahü ngu ra Eva bi hyat'a ra ts'ondahi nū'bü bi mpanga qu'eñä.

⁴ Ngue'ä nu'ahü 'bestho guí camfrihü nuto pabü zo'ahü de ma Zidada hü ra Jesu pe de ma'na'ño ra mfeni, hingo ngu nū'ä stá xi'ahü. Ne guí camfrihü nuto zo'ahü de rá Mäca Ndähi Ajuä, pe hingui u't'ahü ngu nū'ä stá u't'ahe. Ne guí camfrihü nuto zo'ahü de ma'na ra noya hinga mahyegui co nū'ä ra mäca noya stá xi'ahe, gatho xi guí camfrihü 'bestho.

⁵ Pe nugui dí camfri gue ma'na dí pe'tsa ra nsu que nū'ü ri 'ñet'a apostol.

⁶ Masque hindí padi ga manga ya noya mahotho ngu mañ'ü, pe dí padi gue nū'ä dí mä gue'ä majuani ngu xcá 'yøhü stá mä, ngue'ä nzantho

11

*Ra apostol Pablo ne nū'ü ya
'ñet'a apostol*

stá zo'ahu co ra mfaqdi nú'q xa 'racagui Ajuq.

⁷ ¿Ha gue 'nara ts'ocate dá øt'e ngue'q hindá han'ahu nú'q ra boja nguí 'racju nu ndá zo'ahu de rá noya Ajuq? ¿Ha gue bi u ri mfenih honsé ngue'q gá handgahu dá mpefi pa dá tsadi nú'q te mi 'becagui pa bi za dá zo'ahu de rá noya Ajuq?

⁸ Nu'q ra mfats'i dá hani, dá hani de ma'ra ya nija pa bi za dá mabu dá zo'ahu de rá noya Ajuq.

⁹ Y nu nduá 'bepu con gue'ahu, hindá ne dá xuhña'ihu ni 'na de gue'ahu de nú'q te mi øtca ra 'bedi, ngue'q nuya zi cu de guecua Macedonia go gue'u bi hñascabu nú'q te mi øtca ra 'bedi. Nugui xi dá øt'a ra ts'edi pa hindá xuhña'ihu, ne nzantho ma ga øt'a njabu.

¹⁰ Nugui dí manga nú'q majuqni ngu nú'q bi 'ñutcagu ma Zidadahu ra Jesucristo ga øt'e, y dí xi'ahu gue hinda za to'o da jacagui ga hanbabi yá boja ya cu de guepu Acaya nsøcta por ngue'q dí manba rá noya Ajuq.

¹¹ ¿Te guí beñhu? ¿Ha gue guí beñhu gue dí utsa'ihu ngue'q hindá han'ahu ri mfats'ih? Hina, hindri utsa'ihu. Ajuq paqdi gue xi drí ma'a'ihu.

¹² Nugui ma ga sigui ga øt'a ra ts'edi pa hinga han'ahu ni 'nara mfats'i, pa njabu hinda 'ñenga nú'u ma'ra 'yobu ri 'ñet'a apostol gue nú'q øt'u, gue'q dí øthe nehe.

¹³ Nu'q 'yobu ri 'ñet'a apostol de ra Zidada Jesucristo ne ri 'ñet'a mefi de Ajuq, pe hinga majuqni, ngue'q go ya hyate.

¹⁴ Y hinga 'yøhu de nú'q øt'a nú'u ya c'uamba ja'i, ngue'q asta ra Satá nehe ri 'ñet'a enxe de Ajuq.

¹⁵ Hangue hinga 'yøhu gue nuyá mefi ra ts'ondahri ri 'ñet'a mefi de Ajuq. Pe nuya mefi'u ma da gu'tuabi Ajuq ngu nú'q xa 'yøt'e'u.

Nú'q bi thogui ra Pablo ngue'q mrá apostol

¹⁶ Ma'na'qui dí yopa xi'ahu: Oxqui ma gui beñhu gue xi stá 'be ma mfeni ngue'q dí maq de nú'q stá øt'e, pe nu'bu njabu guí beñhu, ua beñhu. Pe 'racju nsequi ga 'ñexa ts'u ngu ri 'ñexa nú'u ma'ra.

¹⁷ Nuna dí maq, dí manse de guecshe, hinga gue'q xa 'ñutca hmah ma Zidadahu, ne dí nja ngu 'nara 'bemfeni drí 'ñexase.

¹⁸ Ngue'q ndunthi ya ja'i xi ri 'ñets'i co ya t'øt'e nú'u jaua ja ra ximhai, hangue nequi ma ga 'ñexa ts'u.

¹⁹ Nu'ahu guí behmah gue xi ja ri mfaqdih, pe hinga majuqni ngue'q grí ho gui 'yøthu nú'q xi'ahu nú'u xi ya 'bemfeni.

²⁰ Nu'ahu hingui tsøt'a ri muih de nú'q xi'ahu nú'u ya ja'iu, masque ri ja'ahu gui pepabihu ne a'ahu ya boja, ne masque ha'ts'a'ih gatho nú'q guí pe'tshu, ne masque ri 'ñet'a ndaq'u pa da za da manda'ih, ne ñama'ñu de

gue'ahu, pe xcá hoptahu pa xa njabu'u.

²¹ Nugui dí mānga majuani gue nuje hinhya'mu stá beñhe ga ø't'ahe njabu ngu nū'a ø't'ahe nū'u ri 'ñet'a apostol, hangue 'ra de gue'ahu guí eñhu gue hinte ma fādihe.

Pe nugui hindí tsu ga 'ñets'i ngu ri 'ñets'i nū'u ya 'ñet'a apostol, masque gui beñhu gue dí nja ngu 'nara 'bemfeni.

²² ¿Ha gue nu'u ñaca ebreo? Nequi dí ñaca ebreo. ¿Ha gue nu'u ya me Israel? Nequi drá me Israel. ¿Ha gue nu'u xquí 'ñehe desde yá ja*'i* ra Abrá? Nequi ja stí 'ñehni nehe.

²³ ¿Ha gue nu'u māñ'u gue yá mefi ra Zidada Jesucristo? Nugui ha, go rá mefigui. Nubyá dí ña 'ñena 'nara 'bemfeni ngue'a dí mānga njabu. Nugui ma'na stá mepfi que gue'u, ne ma'na xra fetc'agui que gue'u, ne ma'na ndunthi ya i'qui xa jocagui ja ya fadi, y ndunthi ya i'qui stá c'ot'i ya pa xa thogagui.

²⁴ Cet'a ma i'qui bi metc'agui ya xodyo, y cada ra inqui mi fetc'agui, mi 'racagui 'natema'ret'a ne guto ya mfei.

²⁵ Hñu'qui bi hnabgagui co ya za. 'Na'qui ya ma xa thogagui co ya nc'ahni. Hñu'qui bi yai nuya motsa habu ndí pa, ne de guehni 'na'qui dá o mbo ra dehe 'na pa ne 'na xuui.

²⁶ Xi stá 'yo ndunthi. Stá 'raxa ja ya dathe xá nts'uni. Stá c'ot'i de yá 'ye ya date, ne stá c'ot'i de ja yá 'ye ma miqu'eib'e nū'u ya

xodyo ne de ja yá 'ye ya ja*'i* hingyá xodyo. Stá thogui ya ts'othogui ja ya hnini ne ja ya mbonthi ne ja ra ndehe. Ne xuá nts'uni pa guequi nura ora ndí 'ñó'be nū'u mri 'ñet'a cu.

²⁷ Stá thogui ndunthi ya nzabi ngue'a xi stá mepfi ndunthi. Stá 'ña'tha. Stá tho ra thuhu ra nduthe. Stá tho ra tse ne stá tho ra 'ñahe.

²⁸ Hingue honse ndí thogui gatho nuya ya ts'othogui'u, nehe ndí tho ya dumai ngue'a mi oda ma mfeni de gue'ahu ne de gatho ma'ra ya gamfri.

²⁹ 'Bu 'nara cu otho ndunthi ra jamfri, ja ra uenda gue nequi dí njabu nehe. 'Bu 'nara cu da t'u'ti pa da 'yot'a 'nara ts'oqui, nugui xi ri u ma mfeni ne tsot'a ma mai co nū'u ya 'yu'tate.

³⁰ Nu'bu mahyoni ga 'ñets'i, ma ga maq gatho nū'a stá thogui habu xa hnequi gue de guecsehe hinte xa za stá øt'ase.

³¹ Nu Ajuq rá Dada ma zi Hmuhu ra Jesucristo xá nsunda pa nzantho, nū'a go gue'a padi xá hñó gue majuani nū'a dí ma.

³² Nu ndá 'bai de guehni Ndamasco mi 'bai 'nara gobierhnu de guehni nū'a xqui hñuxa ra ndaq Arena. Nura gobierhnu'u go gue'a bi manda da thobgagui ja ya gosthi hnini pa dra jugaguihma.

³³ Pe nuya cu bi 'yenc'agui ja 'nara danga 'bots'e ne bi tonsc'agui ja 'nara ventana mi ja ja ra jado nū'a mi cot'a maxøgue ra hnini, ne ja bi cabgaguini'u pa njabu bi za

dá c'ot'i de rá 'yε ra gobierhnu.

12

Ya thedi ne ya nt'udi nū'ʉ bi 'ñutua ra apostol Pablo ra Zidada Jesucristo

¹ Hiní 'ñepcagui ga 'ñets'i, pe mahyoní ga ḥt'e njabu. Pe nubyá ma ga xi'ahʉ de nū'ʉ ya thedi stá handi xa 'ñutcagui ra Zidada.

² Ma ga xi'ahʉ ngu 'ñena ma'na ra cu bi t'utua nū'ʉ ya thedi'ʉ, pe hina, ngue'ā nugui go bi t'utcagui'ʉ. Nú'ā ra cu'a ya ḥt'a 'ret'amagoho njeya bi ts'ixa asta xi mahets'i. Hønse gue hindí padi ua bi ts'its'i co rá ndo'yo, ua hønse rá ndahí bi ts'i'tsuabi. Hønse Ajuā go gue'ā padi.

³ Nugui dí padi nū'ā ra cu bi ts'its'i asta xi mahets'i, hønse hindí padi ua bi ts'its'i con gatho rá ndo'yo o hina, hønse Ajuā go gue'ā padi xá hñ.

⁴ Nu'ā bi ts'ixa mahets'i nuni habu bá øde 'raya noya nū'ʉ xá nsunda asta hingui tsa da mā, ngue'ā Ajuā hinxa umba nsequi pa da mā.

⁵ Nugui dí e'tsua rá nsu nū'ā ra cu'ā, pe hingui tsa ga 'ñets'i de guecsé. Nu'ā ga ḥt'e, ga mā gatho nū'ā stá thogui habu di hnequi gue de guecséhe hinte xa za stá ḥt'ase.

⁶ Pe nu'bʉ ga Nehmā ga 'ñets'i de nū'ā te stá ḥt'e, pøde ni 'na hinto ma da 'ñengagui gue stá 'bε ma mfeni, ngue'ā ga māngā nū'ā majuani. Pe hinga 'ñets'i, ngue'ā da t'esca ma nsu ne da t'engui gue xi

drá dāngui pe hina. Nu'ā dí ne, dí ne gui patcahu xá hñ tengu ma 'māi ngu nū'ā guí handasehu ne guí øsehu.

⁷ Y pa hinga dāma 'ñets'i de gatho nū'ā xa 'ñutcagui ra Zidada, bá 'bencagui 'nara ts'o ugui xi xá 'ñʉ ngu 'nara nsəni. Dí padi xá hñ go gue nura Satá go gue'ā bá hñ nuna uguinga pa ga tsama'ñʉ ne pa hinga 'ñets'i.

⁸ Hñu'qui stá apabi ra Zidada da hñagahmā nuna ts'o ugui.

⁹ Pe nu'ā bi 'ñengagui: "Nugui dí 'bui con gue'i pa ga fax'a'i y ya hinte ma'na guí honi, ngue'ā nura ora otho ri ts'edi, gue'a ra ora ma'na ri hnequi ma ts'edi ja ri 'māi," njabu bi 'ñengagui. Hangue xi drí johya ngue'ā otho ma ts'edi, ngue'ā njabu tsa da hnequi ja ma 'māi rá ts'edi ra Zidada Jesucristo.

¹⁰ Hangue nugui drí johya ga pepabi ma Zidadahu ra Jesucristo masque otho ma ts'edi, ne nøngagui ya ja'i, ne dí tho ra nhoyoya, ne t'utsagui, ne dí tho ya dumāi, ngue'ā nura ora otho ma ts'edi, gue'bʉ ma'na dí hanpa rá ts'edi Ajuā.

Ra apostol Pablo rídaguirí du po ra nija Corinto

¹¹ Nugui dí nja ngu 'nara 'bemfení ngue'ā dí mānsé de nū'ā te stá ḥt'e, pe go ri ts'oquihu pa dí ḥt'a njabu. Ngue'ā nu'ahʉ go mri 'ñep'ahmāhu xcá 'ñescahu ma nsu, pe go guí e'tsuahʉ yá nsu nū'ʉ ri 'ñet'a apostol nū'ʉ

mānse gue xi ya dāngui'ʉ pe hingo ma'na ya dāngui que guequi, masque hinte drí muui.

¹² Nu ndá ha'ts'ahʉbu rá noya Ajuã, ja bi hnequibʉ gue xi majuani go guequi 'nadra apostol co nū'ʉ ya hoga nt'udi ne ya milagro gá hyanthʉ dá øt'e co rá ts'edi Ajuã, ne xi dá tseta ya nt'ʉtsate.

¹³ Nugui nzāntho stá jamasu'ihʉ mahyegui ngu stá jamasu ma'ra ya nija nehe. Hønse nu'ɑ stá øt'ahʉ, nū'ɑ hindá ne dá han'a'ihʉ nū'ɑ ra mfats'i ngui 'racjhñahʉ, ngue'ɑ hindá ne ga xuhñā'ihʉ. ¡Pe nu'bʉ guí beñhʉ gue gue'ɑ 'nara nts'o'mhi dá øt'ahʉ, dí a'ahʉ ra pumbate!

¹⁴ Y nubyá ya drí hñooqui pa ga mabʉ ga c'a'ts'ahʉ, y con guehna i'quinã, ya rá hñu'qui dí pabʉ. Y nu xcrá tsømbʉ hindí ne ga xuhñā'ihʉ. Ngue'ɑ nu'ahʉ go dí hoñ'ahʉ, hingo dí honga nū'ɑ te guí pe'tshʉ, ngue'ɑ 'nara dada go gue'ɑ rí 'ñepi da munts'a ra boja pa da zocua yá båtsi, hingue nuya båtsi go da munts'a ra boja pa da zocua yá dada.

¹⁵ Nugui con gatho ma johya ma ga tegue gatho nū'ɑ te dí pe'tsi, ne masque dá thegue gatho ma nzaqui nehe, ngue'ɑ dí ne gui 'buhʉ xá hñó co Ajuã. ¿Ha gue ma gui ʉtsaguihʉ ngue'ɑ ma'na dí mā'ahʉ?

¹⁶ Nu'ahʉ guí pahʉ xá hñó gue hindá ne ga xuhñā'ihʉ, pe 'ra de gue'ahʉ guí māñhʉ gue

'nadra hyate, ne guí māñhʉ gue nugui stá ha'ahʉ pa stá hñ'ahʉ te stá hñ'ahʉ.

¹⁷ Xi nū'ʉ ya cu stá pen'ahʉbu, ¿ha gue stá penpʉ pa da hya'a'ihʉ pa da hñan'ahʉ nū'ɑ te guí pe'tshʉ?

¹⁸ Dá pen'ahʉbu nuni ra cu Tito co nū'ɑ ma'na ra cu pa dua c'a'ts'ahʉ. ¿Ha gue xa hya'ahʉ? ¿Ha gue hingue 'nat'a dí beñhe ne 'nat'a ra 'befi dí pehe?

¹⁹ Zai da ne gui beñhʉ gue go dí da'ahʉ nguenda de nū'ɑ te stá pefi, pe hina, nu Ajuã ra Dada go gue'ɑ drí dapa nguenda de nū'ɑ te dí øt'e, ne guehna dí mā ja rá thandi'ɑ de rá thuhu ma zi Hmuñhʉ rá Jesucristo. Y gatho nuna stá xi'ahʉ, ma zi hmädi cu'ihʉ, stá xi'ahʉ pa njabʉ ma'na da nte ri jamfrihʉ.

²⁰ Nu xcrá tsømbʉ, dí tsu xi'bʉ hingri øthʉ ngu nū'ɑ dí nega, o xi'bʉ hingo gra øt'e ngu nū'ɑ go guí nehʉ. Dí tsu gri pe'tshʉ ya tsui, o gri nehʉ gui nséhehʉ, gri ncuehʉ, gri pe'tshʉ ya hegue, gri njah'tsua nc'uambahʉ, gri nøñhʉ 'na ngu ma'na, gri 'ñets'ihʉ, ne ya hinga 'na gri øthʉ.

²¹ Nu xcrá yopa mabʉ dí tsu ga 'be ma tsa ja rá thandi Ajuã por nū'ɑ gri øthʉ, y pøde da daqui ga nzoní ngue'ɑ ndunthi de gue'ahʉ ya maya'bʉ guí øthʉ ya ts'oqui, y hinxcá ñobrihʉ pa gui hyehʉbʉ ya ts'ot'øt'e, ne guí siguihʉ grí hñuxhʉ ya 'bæhñā nū'ʉ hingue xi ri 'bæhñahʉ, ne guí øthʉ nū'ɑ go guí nehʉ.

13

Ra apostol Pablo benba ya gamfri da 'ño xá hñó ne penpa ya nz'enjua

¹ Con guehna i'qui ma ga mabu, ya rá hñu'qui dí tsøñ'ahu. Y nu xcrá tsømbu ma ga hamp'ahu nguenda ngu nú'q mang'a ra ley habu ena: Pa da za da jamfri gue xa nja te xa 'yøt'a 'nara ja'i nú'q hñapabi, mahyoni di 'bahni yoho o hñu nú'u to'o damajuani gue xi majuani xa 'yøt'e nú'q te hñapabi.

² Nu ndá mabu rá ño'qui, dá xi'ahu gatho'ihu nú'ahu xcá øthu ya ts'oqui, gue nu xcrá mabu rá hñu'qui ma ga hamp'ahu nguenda gatho nú'q xcá øthu. Y núbya hindí 'buiytho con gue'ahu dí yopa ben'ahu ne gatho nú'u ma'ra guí 'buhubu, gue ma ga hamp'ahu nguenda ngu nú'q ya stá xi'ahu.

³ Nu'bú ha, ma gui pahu gue go ra Zidada Jesucristo ri 'racagui ra ts'edi pa ga zo'ahu. Y nu'q go gue'q pe'tsa ra ts'edi pa da pa't'a ri 'mühlhu, nehe pa da castiga'ihu.

⁴ Nu'q masque bri pont'i ne bi thopa rá zi ndo'yo nú'q mi otho rá ts'edi, pe co rá mäca ts'edi Ajuá bi japi bi yopa nte de ra du'q. Nuje nehe otho rá ts'edi ma ndo'yohe ngu rá zi ndo'yo. Pe dí pahue gue dí 'buhue con gue'q, hangue Ajua ri 'racje ra ts'edi pa ga zo'ahe.

⁵ Bensehu ja ri mfenihu ua xi majuani guí camfrihu xá hñó ra Zidada Jesu o hina. Hangue bensehu xá

hñó. Nu'ahu go guí pahue ua 'bui ra Zidada Jesucristo ja ri corasohu o hina, pa gui pahu ua hingrí 'ñet'a gamfrithohu.

⁶ Ne nuje dí tø'mhe gui pahu xá hñó gue nuje hindyá 'ñet'a apostolhe.

⁷ Nuje xi dí aphe Ajuá pa gui 'yohu xá hñó ja rá thandi'a. Dí nehe gue gui 'yohu xá hñó, pe hingue pa da hnequi gue dyá hoga apostolhe. Nu'q dí nehe, dí nehe gui 'yohu xá hñó masque dá t'enje gue dyá 'ñet'a apostolhe.

⁸ Ngue'q nuje hingui tsa ga øthe 'nara t'øt'e nú'q dri ncontraui nú'q majuani. Nuje dí øthe ra ts'edi pa nzantho go da ntate nú'q majuani.

⁹ Masque nuje xa t'acje ra ts'edi pa ga castigahma'ihe, pe ga johyahe 'bu nu'ahu gui 'yohu xá hñó. Nuje hindí tsayahe dí apabihe Ajuá pa xi gui 'yohu xá hñó ja rá thandi'a.

¹⁰ Dí op'ahu nuna carta núbya ante ga mabu ga tsøñ'ahu, pa nu xcrá tsømbu ya xcá øthu ngu nú'q dí ne, pa ya hinga tsú'ahu co nuna ra ts'edi xa 'racagui ra Zidada. Y nuna ts'edinqa xa t'aqui pa ga zo'ahu pa ma'na da nte ri jamfrihu, hingue pa ga ja'ahu gui 'be ri jamfrihu.

¹¹ Nubyá, zi cuhu, nuna ma ga xi'ahu ya go guehna rá ngats'i. Xi da johyahu ne 'yohu xá hñó, dá hñu ri mülhü, ne 'buhu te rá entho ne co 'nada ra mfeni. Ajuá ri macaguihu ne hubga ma

m̄ih̄ pa ga 'b̄uh̄ te rá en-tho, nú'á go gue'á da 'm̄ui con gue'ah̄.

¹² Ne nz̄enjuah̄ 'na ngu ma'na co 'nara nth̄ifi dega hm̄ate.

¹³ Nehe ri fat'ajua'i h̄gatho ya cu de guecua Macedonia.

¹⁴ Y nubyá, ma zi Hmuh̄ ra Jesucristo da max'a'i h̄u, y Ajuá ra Dada da su'ah̄ co rá hm̄ate, ne da 'm̄ui ra Maça Ndahi nz̄antho con gue'ah̄. Njab̄ gue'á.

RA GALATA RÁ CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO NÚ'A BI 'YOPABI YA GAMFRI ME GALACIA

*Ra apostol Pablo opabi ya
gamfri me Galacia*

¹ Núgui drá Pablo drá apostol. Hingo ya ja'i xa hñuxcagui, nixi xa mencagui. Numa zi Hmuha ra Jesucristo ne Ajuq ma Dadahua go gue'ua xa hñuxcagui pa dyá 'mehnigui'ua pa ga manga nú'a ra māca noya xa 'racagui'ua. Ma zi Hmuha ra Jesucristo go gue'ua xqui du y Ajuq ma Dadahua go gue'ua bi 'yøt'e pa bi yopa nte ma'na'qui.

² Nugui ne gatho ma zi cu 'buia con guequi dí op'ahe nuna carta nú'ahua grí munshabu ja ya niña Galacia.

³ Ajuq ma Dadahua ne ma zi Hmuha ra Jesucristo da max'ahua ne da jap'a'ihua.

⁴ Ajuq ma Dadahua go rá paha'ua gue ma zi Hmuha ra Jesucristo bi unga rá te pa bi hñasca ma ts'oquihu ne pa bi ñangaguihu de nuna ts'oximhai mapaya.

⁵ ¡Ajuq go gue'ua rí 'ñepi dra nsunda pa nzantho! Njabu gue'ua.

*Otho ma'na ra māca noya
pa da za da mpøhø ya ja'i*

⁶ Ajuq bi zoncahu pa ga 'buahua xá hño con gue'ua po

nú'a bi 'yøt'a ma zi Hmuha ra Jesucristo po rá hñojá'i'a. Y nubyá guí ne gui 'ueguehu de gue'ua pa gui tñehua ma'na'ño ra jamfri hingue ngu nú'a mānga ra māca noya. Ynugui xi drí 'yø ngue'ua 'bestho guí ne gui 'ueguehu.

⁷ Xi majuani otho ma'na ra māca noya. Pe de gue'ahabu 'bu 'raya ja'i nú'ua ri ts'oc'a ri mfenihu. Nú'ua xi nehma da patua rá māca noya ma Zidadahua ra Jesucristo.

⁸ Pe nuya ja'i'ua hinda ma da mpont'ui rá cue Ajuq. Ha nu'bua nuje nehe ga patuahe hmähä rá noya Ajuq ne ga u't'ahe ma'na ra jamfri nú'a di 'na'ño de nú'a ya stá u't'ahe, nu'bua necje hinga ma ga mpontue rá cue Ajuq. O 'bu 'nara enxe dua ehe de mahets'i ne da ne da 'yøt'a njabu nehe, nu'bua nú'a nehe hinda ma da mpont'ui rá cue Ajuq.

⁹ Dí yopa xi'ahua nú'a ya stá xi'ahua: 'Bu da 'mhi 'na to'o da zo'ahua de ma'na ra jamfri nú'a di 'na'ño de nú'a ya stá u't'ahe, nú'a ra ja'i'ua hinda ma da mpont'ui rá cue Ajuq.

¹⁰ Ya guí pahua xá hño gue nugui hindí mä njabu pa da numahñogui ya ja'i. Dí mānga njabu pa da hyandgagui xá hño Ajuq. Hindí øt'a ra ts'edi pa ga pønga ma hmi co ya ja'i, ngue'ua 'bu go ga pønga ma hmi co ya ja'i, nu'bua ya drá 'bego de gue'ua y ya hindrá 'bego de ra Zidada Jesucristo.

*Hanjabiza bi mepa Ajuq ra
apostol Pablo*

¹¹ Ma zi cu'ihh, dí ne gui pahh gue nú'q ra maca noya dá xi'a'ihh hingo rá noya 'nara ja'i.

¹² Nú'q ra maca noya dá u't'ahh go gue'q bi 'ñutcagui ra Zidada Jesucristo. Hingo bi 'ñutcagui ya ja'i nú'q ra maca noya dí ma, y nixi dá haní de gue'u.

¹³ Nu'ahh gá patcahu ma 'mhi ma'met'o nú'bh ndá pe'tsta ra jamfri mahygui co ya xodyo. Nugui xi ndí ø'tua ndunthi ra nts'o'mhi nú'h to'o mi camfri Ajuq, ne ndí ne hmhaq stá ho gatho.

¹⁴ Nugui honseguí go ma'na dá tenba yá jamfri ya xodyo de ma'ra ma compa nú'h myá xodyo nehe, ngue'q xi dá ø't'a ra ts'edi pa dá tenba yá nzai ndu ma xitahe ne ndu ma dadahe.

¹⁵ Pe nugui ante ga 'bhi, Ajuq ya xqui huancagui. Y nu mi zo ra ora de nú'q xqui beni Ajuq, nú'q bi zocagui con gatho rá hñoja'i.

¹⁶ Ajuq ma Dadahu bi zocagui pa dá camfribi rá maca T'u. Bi zocagui pa bi za dá zofo nehe nú'h hingyá xodyo. Y pa dá nzote, hingue 'met'o dá anba 'nara ja'i.

¹⁷ Nixi dá ma Jerusale pa stá ñqbe 'met'o nú'h ya myá apostol 'met'o de guequi. Nu'q dá ø't'e, dá ma ja ra hai Arabia. Neph de guehni dá pengui pa Damasco.

¹⁸ Ha nu mi thogui hñu njeya de dá camfri, nu'bh h, ja dá ma Jerusale pa duá c'a'tsa ra cu Pedro, y dá 'bh'beni'q 'net'ocat'a.

¹⁹ Hinto ma'ra ya apostol dá nu de guehni. Hønse ra apostol Cobo nú'q rá cu ra Zidada, go gue'q dá nu'beni'q.

²⁰ Ajuq go gue'q paqdi gue hingrá nc'uamba nú'q dí op'ahh.

²¹ 'Mefa dá ma pa ja ra hai Siria, y ja ra hai Cilicia.

²² Y asta ra pa'a himi paqaguitho nuya cu xqui gamfri ra Zidada Jesucristo nuni Judea.

²³ Nu'á honse xqui 'yøde gue nugui ma'met'o ndí ø'tua ra nts'o'mhi ya cu, pe nubyá dí ñq de ra jamfri, masque ma'met'o ndí ne hmhaq stá huata nuna jamfrina.

²⁴ Hangue nuya cu'u xi bi xøcambeni Ajuq ngue'q bi baqdi'h gue nugui ya stí camfri ma Zidadah ra Jesucristo.

2

Nú'h ma'ra ya apostol bincompaui ra apostol Pablo

¹ Y mi thogui 'ret'amagoho njeya de dá ma dá c'a'tsa ra cu Pedro nuni Jerusale. Ñepubya dá yopa mani ma'na'qui pa dá ñqbe ya apostol. Dá me'be ra cu Berhna, ne dá tsixa ra cu Tito nehe.

² Dá mani ngue'q njabh bi xicagui Ajuq. Y ja dá ñqbeni ya apostol nú'h myá ndq de ra njija pa bi baqdi'h xá hño nú'q ra maca noya dí xipabi nú'q ya ja'i hingyá xodyo. Dá ø't'a njabh pa himbi 'meditho ma 'befi nú'q stí pefi ne astabya dí pefi.

³ Ha nú'ʉ ya apostol'ʉ bi 'ñena gue hahá xá hñó nú'ʉ ya noya dá xipabi'ʉ. Hangue nú'ʉ bi 'ñena gue hahá xá hñó gue hinda m'e'tsa ra seña ra cu Tito ngu ñot'a ya xodyo gue pe'tsa ra seña ja yá ndo'yo. Nura cu Tito hingrá xodyo, pe ra me Grecia hñ, y hinxa thu'tsua ra seña ja rá ndo'yo.

⁴ Nú'á himbri japi da m'e'tsa ra seña, masque 'raya 'ñet'a gamfri mi ne'ʉ gue xa thu'tsua ra seña hmahá'a. Nú'ʉ ya 'ñet'a gamfri mi cut'a ja ra nijá y 'na'ñó ra mfeni mi beni. Mi ne da bñdi'ʉ ua ndí tenhe rá ley ra Moise ua hina. Pe ra Zidada Jesucristo ya xqui pøngaguihe de nura ley'ʉ. Pe nu'ʉ hñ, mi tenthro ra ndaxjua ley, y bi yut'i ja ra nijá ngue'ʉ mi nehma'ʉ xa jacje stá yopa penjhmahe ja ra ndaxjua ley.

⁵ Pe nuje ni ts'ʉ hindá ñthe nú'ʉ mi maññ'ʉ. Hindá yopa tenthre ra ndaxjua ley. Y dá ñthe njabʉ pa nú'ahʉ hingyá xodyohʉ da za gui sigui gui camfrihʉ nú'ʉ ra mñca noya dá xi'ahʉ nú'ʉ ma gue ga mpøhøhʉ ngue'ʉ stá camfrihʉ ra Zidada Jesu.

⁶ Nú'ʉ ya apostol myá nda de ra nijá hinte ma nt'utuate bi 'ñutcagui'ʉ. Pa guequi hinte ja 'bʉ ya myá apostol'ʉ 'mæt'o de guequi 'bʉ hina, ngue'ʉ ja rá thandi Ajuá gatho ya ja'i mahyegui.

⁷ Nuya apostol'ʉ bi bñdi xá hñó gue Ajuá xqui mæncagui ga zofo nú'ʉ hingyá xodyo, ngu ra cu Pedro nehe xqui

'bñhi da zofo ya xodyo.

⁸ Nu'ʉ ra Zidada bi maxa ra cu Pedro pa bi zofo ya xodyo, go guet'ʉ ra Zidada bi maxcagui nehe pa dá zofo nú'ʉ hingyá xodyo.

⁹ Nuya apostol bi bñdi gue Ajuá xqui 'raca ra ts'edi pa dá ma dá zofo nú'ʉ hingyá xodyo. Hangue nura cu Cobo ne ra cu Pedro ne ra cu Xuua nú'ʉ ya apostol myá nda de ra nija, bi 'racje yá 'yε pa nugui ne ra cu Berhna dá mip'yεhe con gue'ʉ. Gue'ʉ 'nara nt'udi pa dá ncompahe con gue'ʉ. Dá cohe 'nara cohi gue nugui co ra cu Berhna ga m'e'be ga zohe nuya ja'i hingyá xodyo, ha nu'ʉ da ma pa da zofo ya xodyo.

¹⁰ Nú'ʉ ya apostol nsøctho bi xicje gue ga sigui ga beñhe nú'ʉ ya zi cu hyoya. Hangue nugui dí ñot'a ra ts'edi pa dí fats'i'ʉ.

Ra apostol Pablo bi zai ra apostol Pedro

¹¹ Ñepʉ nuje dá penje ma'na'qui pa Antioquía. Y 'mefá ra cu Pedro bi mani bá ntsønte. Hangue ja dá yopa nth'e'benim'a'na'qui con gue'ʉ. Y nuni ja dá tsñini'ʉ ngue'ʉ mi ne da yopa dñna ra ndaxjua ley ma'na'qui.

¹² Nurá mñdi hñ, mi ñot'e xá hñó, mi ñuni co ya cu hingyá xodyo. Pe 'mefá bi zønini ma'ra ya cu myá xodyo xqui mñhna ra cu Cobo. Ha nu mi zønga nuya cu'ʉ, ra cu Pedro bi 'yot'a ñohmi ne bi mñdi bi 'uegue de nú'ʉ ya cu hingyá xodyo pa ya himbi ñuni con gue'ʉ. Bi 'yot'a njabʉ ngue'ʉ

mi tsu te da mā nū'ʉ ya cu mi tenba yá nzai ya xodyo.

¹³ Ha nu'ʉ ma'ra ya cu nū'ʉ myá xodyo bi 'yøt'a ñohmi mahyegui co ra cu Pedro, hangue asta ra cu Berhna bi cadi'ʉ pa bi ñohmi ne'ə.

¹⁴ Pe nu ndá handi gue nu'ʉ bi 'yøt'a ñohmi ne himbi dēna xá hñó rá noya Ajuá, dá xipabi ra cu Pedro ja yá thandi gatho ya cu, ne dá embi: "Nu'í grá xodyo, pe ya gá camfri ra Zidada Jesu y ya hingui tenhmahá ra ndaxjua ley. Nu'bá ɿhanja guí nehmá gue da dēna ra ndaxjua ley nū'ʉ ya cu hingyá xodyo?"

Ya xodyo ne gatho ngu ma'ra ma da mpøhø nū'bʉ da gamfri ra Zidada Jesu

¹⁵ Nugaguiui dyá xodyoui desde dá 'bəhʉ. Nu ma'met'o nzantho ndí øt'ui nū'ə mangá ra ndaxjua ley, ne hindá njaui ngu nū'ʉ hingyá xodyo hindi dēna ra ndaxjua ley, nū'ʉ enga ya xodyo gue nu'ʉ ya 'yøt'ats'oqui gá ja'i'ʉ.

¹⁶ Pe rá ngats'i dá padiui gue nu'ə tó'o da gamfri ra Zidada Jesucristo ya hingui tu ra ts'oqui, hingue ngue'ə da 'yøt'a ngu nū'ə mangá ra ndaxjua ley. Hangue nugaguiui stá camfriui ra Zidada Jesucristo ne ya hinte dí tuui, ngue'ə dí camfriui ra Zidada Jesu, hingue ngue'ə dá øt'ui ngu nū'ə mangá ra ndaxjua ley. Ra Måca T'ofó ena gue ni 'na hinda za to da t'embi gue ya hingui tu ra ts'oqui masque da 'yøt'a

gatho nū'ə mangá ra ndaxjua ley.

¹⁷ Nugaguiui stá camfriui ra Zidada Jesu ne ya hinte dí tuui. Nubyá dí njaui ngu nū'ʉ hingyá xodyo ngue'ə ya hindrí dēnui ra ndaxjua ley. Hangue ya xodyo engaguiui gue dyá 'yøt'ats'oqui gá ja'iui. Nu'bá ɿha gue ri 'bepcaui ra Zidada Jesu ga øt'ui ya ts'oqui ngue'ə ya hindrí dēnui ra ndaxjua ley? ¡Hina, hingui tsa!

¹⁸ Pe 'bʉ ga yopa tenui nū'ə ra ndaxjua ley ya stá tsohuibʉ, nu'bá ha, ga yopa tuxui ra ts'oqui ma'na'qui.

¹⁹ Ma'met'o nugui ndí 'bəi ja rá hmanda ra ndaxjua ley. Pe ra ndaxjua ley himbi za bi pøhøgui. Hangue nubyá ya dá 'uegue de gue'ə, y nubyá dí pepabi Ajuá.

²⁰ Nu mri pont'a ra Zidada Jesu, ja ra uenda nequi ja bri pontcaguini nehe. Hangue ya hindí 'bəi de ma paha sehe. Nubyá go ra Zidada Jesu 'bəi ja ma coraso. Y ya dí 'bəi po ra jamfri nū'ə dí pe'tsuabi rá T'u Ajuá nū'ə to'o bi mäcagui ne bi unga rá te por guecagui.

²¹ Nugui hinstá utsabi rá dænga hmæte Ajuá. Nu'á po rá dænga hmæte bá pehná rá T'u pa bi du ne pa njabʉ bi pøhøguihʉ. Pe nu'bʉ stá mpøhø hmahahʉ ngue'ə dá tenhmahʉ ra ndaxjua ley, nu'bá hinte dri muui hmahá rá du ra Zidada Jesu.

3

Ra ndaxjua ley y ra jamfri

¹ ¡Xi gyá 'bemfenihú nú'ahú gyá me Galaciahú! ¡Hanja xcá hophú to'o xa 'yu't'a'i'hú pa guí ne gui 'ueguehú de nú'á majuani ne gui ténhú ra ndaxjua ley! Y nú'ahú ya xa t'u't'ahú xá hñó pa te bi du ra Zidada Jesucristo nú'á bri pont'i.

² Dí ne gui xicaguihú: ¿Ha gue gá hañhú ra Macea Ndáhi ngue'á gá óthú nú'á mangá ra ndaxjua ley? Hina. Nura Macea Ndáhi gá hañhú ngue'á gá camfrihú ra macea noya nú'á gá ódehu.

³ ¿Hanja xcá 'be ri mfenihú? Nu'ahú ya xcá cethú ja rá 'ñu Ajuá po rá ts'edi ra Macea Ndáhi. Nde nú'bú, ¿ha gue guí beñhú da za gui nehú nura 'ñu'á co ri ts'ediséhú?

⁴ ¿Ha gue da njabútho gatho nú'á xcá thoguihú? ¡Hina, ngue'á nugui dí camfri gue hinda njabútho!

⁵ Ajuá ri 'ra'ahú ra Macea Ndáhi, ne xi u't'a'i'hú ndunthi ya nt'udi. ¿Ha gue ót'a njabúngue'á guí óthú ra ts'edi pa guí 'yøthmähú nú'á mangá ra ndaxjua ley? Hina. Nu'á ót'a njabúngue'á guí camfrihú ra macea noya nú'á gá ódehu.

⁶ Ndu ra Abrá nehe bi gamfri Ajuá. Hangue por gue'a Ajuá bi mä gue ra Abrá ya hinte ma ts'oqui mi tu.

⁷ Hangue pähú gue nú'á tó'o pe'tsa ra jamfri go gue'á hinte ma ts'oqui tu, y go gue'á yá båtsi ndu ra Abrá ngue'á camfri ngu mi camfri'a.

⁸ Maya'bú Ajuá xqui beni gue hingue hønse nuje dyá

xodyohe ya hinte ma ts'oqui ga tuxhe, pe nú'ahú nehe hingyá xodyohú, 'bú gui camfrihú ngu mi camfri nehe ra Abrá, nu'bú ne'ahú ya hinte ma ts'oqui gui tuxhú. Hangue de maya'bú Ajuá bi xipa ra Abrá ra macea noya ne bi 'ñembi: "Po rá ngue'i ma ga japi gatho ya ja'i 'bú ja rá ngüni ra ximhai." Njabú mangá ra Macea T'ofó.

⁹ Hangue nú'á tó'o pe'tsa ra jamfri go gue'á njapi mahyegui co ra Abrá nú'á to'o bi me'tsa ra jamfri.

¹⁰ Pe nú'á tó'o hu yá mäi gue ma da mpøhøngue'á ót'a nú'á mangá ra ndaxjua ley, nú'á hinda ma da mpont'ui rá cué Ajuá, ngue'á hingui 'bú ni 'na nú'á to'o tsa da 'yøt'a gatho nú'á mangá ra ndaxjua ley. Y ra Macea T'ofó enga njaua: "Nu'á tó'o hingui ót'a gatho nú'á xa t'ofó ja ra ley, hinda ma da mpont'ui rá cué Ajuá."

¹¹ Nehe dí pødihú gue nú'á tó'o ri dëna ra ndaxjua ley, Ajuá hinda 'ñembi gue ya hinte ma ts'oqui tu, ngue'á nú'á hingui pe'tsa ra jamfri. Y ra Macea T'ofó ena gue nú'á tó'o pe'tsa ra jamfri, ya hinte ma ts'oqui tu, y nú'á pe'tsa 'nara 'ra'yo te.

¹² Pe nú'á tó'o ri dëna ra ndaxjua ley hingui pe'tsa ra jamfri. Nú'á mahyoni da 'yøt'e hmähä gatho nú'á mangá ra ndaxjua ley pa da za da me'tsa hmähä ra te pa nzantho, ngue'á ra Macea T'ofó enga njaua: "Nu'á tó'o da 'yøt'a gatho ngu nú'á

m̄anga ra ley, go gue'ā da z̄udi
ra te ngue'ā xa 'yōt'e gatho
ngu ri manda."

¹³ Pe ma Zidadah^u ra Jesucristo go gue'ā bi ñ̄angaguih^u
de rá cué Ajuā nū'ā m̄anga
ra ndaxjua ley gue da z̄udi
nū'ā to'o hingui øt'e gatho
nū'ā xa t'ofo ja nura ley'ā.
Bi ñ̄angaguih^u de rá cué
Ajuā ngue'ā go gues'e'ā bi
z̄udi rá cué Ajuā nū'ā mri
'ñepcahmah^u go xa zacj^u. Nu'ā
bi z̄udi rá cué Ajuā nu mi du
ja ra pont'i, ngue'ā ja ra Macea
T'ofo xa t'ofo njaua ne ena:
"Nu'ātó'o da du ja 'nara za, go
gue'ā ya bi z̄udi rá cué Ajuā."

¹⁴ Ra Zidada Jesucristo bi
du pa bi ñ̄angaguih^u de rá
cué Ajuā. Bi njab^u pa hingue
hōnse nūje dyá xodyohe bi za
dá h̄añhe ra japi nū'ā xqui
hñā'tuabi ra Abrá. Nehe
nū'ah^u hingyá xodyoh^u bi za
gá h̄añh^u nū'ā ra japi'ā. Nehe
bi za dá h̄añh^u ra Macea Ndahi
nū'ā xqui hñā'tuabi nū'ā to'o
da gamfri ra Zidada Jesu.

Ra ndaxjua ley y rá hñā'ti Ajuā

¹⁵ Zi cuh^u, nubyá nurá cohi
Ajuā bi gohui ra Abrá ma
ga hyeeuabih^u ngu rá cohi
'nara ja'i. 'B^u 'nara ja'i xa
'yōt'a 'nara cohi ne ya bi
t'øt'e ngu nū'ā ra cohi bi nja,
nu'bá nura cohi'ā ni ts'^u hin-
gui tsa to da huati nixi da
pati, masque nura cohi'ā go
bi 'yōt'a 'nara ja'i.

¹⁶ Nde nubyá, Ajuā bi go-
hui 'nara cohi ndu ra Abrá co-
rá 'roho, y bi ñā'tuabi 'nara
hñā'ti. Ajuā himbi 'ñemba ra

Abrá: "Nú'ā ri 'roho", y nixi
bi m̄a de gatho yá 'beto yá
mbong'beto ra Abrá. Nu Ajuā
bi m̄a de 'nada rá 'roho ra
Abrá, hangue bi 'ñena: "Nuri
'roho." Y nubyá dí pāh^u gue
nura 'roho'ā go gue'ā ra Zi-
dada Jesucristo.

¹⁷ Nubyá ma ga xi'a'ih^u xá
hñō te rí bønga nū'ā dá m̄a
de rá cohi 'nara ja'i. Ajuā
bi gohui 'nara cohi ra Abrá
nū'ā mi e da cumpli ra Zidada
Jesucristo. Y de mi gohi ra
cohi bi thogui goho nthebe ne
'natema'ret'a njeya, ñep^u ja bi
thoca ra ndaxjua ley. Hangue
nura ndaxjua ley hingui tsa
da huata nura cohi'ā pa go da
njab^utho nū'ā ra hñā'ti xqui
ñā'ti Ajuā.

¹⁸ Pe nu'b^u nū'ā ya japi xqui
ñā'ti Ajuā go di ehe hmah^u
de ja ra ndaxjua ley, nu'bá
nuya japi'ā ya hindi ehe de
ja ra hñā'ti. Pe ra Abrá bi
hñāng^u ra japi ngue'ā njab^u
xqui ñā'tuabi Ajuā, hingue bi
hñāng^u ra japi ngue'ā bi 'yōt'a
nū'ā manga ra ndaxjua ley.

¹⁹ Nu'bá ¿pa te bi t'unga ra
ley? Ra ley bi t'uni pa bi
za dá pādih^u nda'ā gue'ā ra
ts'oqui. Nú'ā ra ley'ā bi muui
asta nū'ā ra pa bi zøhø ma Zi-
dadah^u ra Jesucristo nū'ā ra
'roho to'o xqui t'umba nū'ā ra
hñā'ti xqui ñāngui Ajuā. Nura
ndaxjua ley bi t'uni njaua:
Ajuā bá pēhna yá εnxε pa
bi umba ra ley ra Moise.
Ha nura Moise go gue'ā bi
hñāng^u ra ley, ñep^u bi umba
ya ja'i.

²⁰ Pe nura cohi himbi t'uni
ngu bi t'unga ra ley. Nura

cohi go Ajuá sehe bi hyoqui co ra Abrá ne bi xipsé de ra hñá'ti. Hinto bi 'mande de gue'á ngue'á go guesé Ajuá bi 'yøt'e, y nu'á 'natho.

Nú'a bi 'yøt'a ra ndaxjua ley

²¹ Nu'bá, ¿ha gue nura ley ri ncontraui nurá hñá'ti Ajuá bi ña'tua ra Abrá? Hina, hingui tsa. Nura ndaxjua ley himbi t'uni pa da 'racjú ra te ma'ra'yo. Nu'bá xa t'uni hmähä 'nara ley nú'a xa zahmä xa 'racjú ra 'ra'yo te, nu'bá xa zahmä gue ya hinte gra tuhmähä ngue'á ndí dñehá nura ley'á.

²² Pe nura ndaxjua ley hindi pøhø ya ja'i. Nu'á ena gue gatho ya ja'i pe'tsi te da duxa yá ts'oqui. Bi manga njabá ra ndaxjua ley pa bi za dá hañhá nú'a ra japi bi ñagui Ajuá ngue'á dí camfrihá ra Zidada Jesu, hingue ngue'á dá øthá nú'a manga ra ndaxjua ley.

²³ Pe ante da zø ra Zidada Jesu pa dá camfrihá, nujá ndí 'buhá ja rá hmanda ra ndaxjua ley, y ja dá 'buháni asta mi zøhø ra Zidada Jesu nú'a xqui hñuxa Ajuá pa da 'ñehé.

²⁴ Hangue nura ndaxjua ley bi nja ngu 'nara 'bemu bi sujá hmähä asta ra pa bi zøhø ra Zidada Jesucristo. Bi sujá ra ley pa 'mefa bi za dá camfrihá ra Zidada Jesu, y hangue nubyá ya hinte dí tuhá.

²⁵ Ha núbya mi zøhø ra Zidada Jesu, ya hingo bi sujá ra ley.

²⁶ Nubyá gathoguihá ya yá båtsiguihá Ajuá ngue'á dí camfrihá ra Zidada Jesucristo.

²⁷ Nujá stá nxistehehá ngue'á dí camfrihá ra Zidada Jesu, y nubyá ya dí 'buhá ngu gra 'mái'á.

²⁸ Nubyá ya hingui thahni to'o ra xodyo, to'o hingrá xodyo, to'o ra 'bego, to'o hingrá 'bego, nixi to'o ra 'ñøhø, nixi to'o ra 'bëhñá, ngue'á gathoguihá ya dí 'nathohá ngue'á dí camfrihá ra Zidada Jesucristo.

²⁹ Nujá dí 'nathohá co ra Zidada Jesucristo, hangue necjú dyá 'rohohá de ra Abrá, y go ma metihá nehe nú'a ra japi bi ña'ti Ajuá.

4

¹ Nubyá ma ga nhycuahá ngu 'nara båtsi nú'a bi ts'ocuabi rá tsogui. Nu'á masque go rá meti gatho nú'a bi ts'ocuabi, 'bá hingui tsøsta yá jeya pa da manda sehe rá tsogui, nú'a ja ra uenda ngu 'nara 'bego ngue'á hindi manda sehe.

² Nura båtsi'á 'bui ja yá hmanda nú'a to'o su'á ne nú'a to'o supabi nú'a bi ts'ocuabi. Nu'á ma da manda asta da zøxa yá jeya nura båtsi'á ngu nú'a bi manga rá dada ra båtsi.

³ Necjú nehe, ante da zøhø ra Zidada Jesu ndí njahá ngu nú'a ra båtsi himi tsøsta yá jeya, ja ra uenda ndyá 'begohá ndí pøphá yá 'befi ya ndaxjua jamfri de ra ximhai.

⁴ Pe 'mefa bi zø ra pa de nú'á xqui beni Ajuá. Nepu nu'á bá pehna rá T'á pa bi 'ñe bi mbatsi ja 'nara 'beshñá ne bi 'mái. Nehe bi 'ñe bi 'mái ja rá hmarda rá ley ra Moise.

⁵ Bi 'ñe bi 'mái ja rá hmarda rá ley ra Moise pa bi za bi zigaguihá de rá hmarda nura ley'á pa njabá ya hinga 'megohá ja nura ley'á. Bi 'ñe bi mbatsiuja ra ximhai pa njabá Ajuá bi za bi jabatsiguihá.

⁶ Y nubyá nujá ya dyá batsihá de Ajuá y nu'á go gue'á ma Dadahá. Y ya stá hañhá ra Maca Ndáhi nú'á bá pencahá Ajuá pa bi 'mái ja ma corasohá. Hangue nubyá co rá ts'edi ra Maca Ndáhi dí emfá Ajuá: "¡Nu'i go gue'i ma zi Dada'ihe!"

⁷ Hangue nujá ya hindí njahá ngu 'nara 'bego hingui t'umba ra tsogui. Ya dyá batsihá de Ajuá y go ma metihá nú'á ra tsogui bi ñagui Ajuá. Nu'á go gue'á bi 'racjá nú'á ra tsogui'a ngue'á dí camfrihá ra Zidada Jesucristo.

Ra apostol Pablo unga ra ts'ofa pa hinto da yopa 'megoya yá hmarda ya ndaxjua jamfri

⁸ Nu'ahá ma'met'o xi majaqani hingúi pahá Ajuá. Nguí pephá nú'u hingo gue'á Ajuá majaqani.

⁹ Pe nubyá há, ya gá pahá Ajuá. Nú'á go gue'á 'met'o bi ba'ahá ne bi zohnahá pa gá pahá'a. Nu'bá ¿hanja guí ne gui yopa penjá ja yá

ndaxjua jamfri ra ximhai nú'á hingui pe'tsa ra ts'edi pa da pohóguihá ne hinte ri muui? ¿Hanja guí ne gui yopa 'megohá de nuya jamfri'á?

¹⁰ Nu'ahá xi grí jamasuhá ya pa, ya zana, ya jeya, ne guí ñothá ma'ra ya ngo pa guí eñhá gue njabá da za gui mpohóhá.

¹¹ Nugui dí tsu da njabátho nura 'befi stá pefi con gue'ahá.

¹² Zi cuhá dí bante'ihá gue gui 'ueguehá de ra ndaxjua ley ngu stá njaga. Ngue'á nugui stá tsopu ra ndaxjua ley pa stá nja nguí njahá hingúi tenhmáhá ra ndaxjua ley. Nu ndá zo'ahá de rá noya Ajuá, nu'ahá xi gá numahñoguihá.

¹³ Nu'ahá guí pahá gue rá mädi dá zo'ahá de ra mäca noya ngue'á ndrí hñeni, hangue rá ngue'á dá 'bepu pa dá zo'ahá.

¹⁴ Hingá utsaguihá nixi gá cujhá masque numa hñeni mi xuhñá'ihá. Gá 'racjá ntsaya há, ja ra uenda 'nará enxe Ajuá xqui zóhø. Ne nguí ñothá ra uenda gue go gá umfá ntsaya ra Zidada Jesucristo.

¹⁵ ¿Habá bi ma nú'á ra hmáte nguí pescáhá? Nugui drí damajuani gue xi nguí macaguihá asta nu'bá xa za hmáhá pöde xcá hajhá hmáhá ri dahá pa xcá 'racjhähá.

¹⁶ Nu'bá ¿te bi ja? ¿Hanja grí utsaguihábya? ¿Ha gue grí utsaguihábya ngue'á dá xi'a'ihá nú'á majaqani?

¹⁷ 'Yobá 'ra to'o rí dagui rí du por gue'ahá, pe hingue pa

ri hñohu. Nu'á ne'á, ne gue da 'uec'a'ihi de guecje, pa njabu go gui tenhu'á.

¹⁸ Nzántho xá hñó to'o da nu por gue'ahu pe nú'bú da nu pa ri hñohu. Nugui xi grá tagui grá tu por gue'ahu, masque ya hindí 'bái con gue'ahu.

¹⁹ Ma zi cu'ihu, ja ra uenda ma bátsi'ihi ngue'á dá zo'ahu de rá noya Ajuá. Nurá mudi ndá zo'ahu xi dá sufri, ja ra uenda dá tho ya ugui ngu nja 'nara 'behñá thogui yá ugui. Dá thogui njabu pa bi za gá 'buhu ma'ra'yo. Y nubyá xi yopa tu ma mui ma'na'qui ngue'á dí ne xi gui camfrihu xá hñó ra Zidada Jesucristo con gatho ri muihu.

²⁰ ¡Hindí pádi te ga ót'e con gue'ahu, hangue ga ne hmáhá gue nubyá 'bestho ga 'bái con gue'ahu pa ga zo'ahu ngu nú'á guí hoñhu!

Ra Sara ne ra Agar ri nhycuabi nú'á yoho ya cohi

²¹ Nú'ahu guí ne gui tenhu ra ndaxjua ley, xicju: ¿ha gue hinguí pahu nú'á mangá ra Ndaxjua T'ofo?

²² Ja ra Ndaxjua T'ofo mangá njaua: Ra Abrá bi me'tsa yoho yá t'u. 'Na mrá t'u rá 'bego ra Abrá, ha nu'á ma'na mrá t'u nurá 'behñá'a, y nura 'behñá'a himrá 'bego.

²³ Nurá bátsi ra 'bego bi 'mái ngu xi rá 'bái gatho ma'ra ya batsi, hingue bi 'mái dega hñá'ti. Pe nurá bátsi nú'á himrá 'bego bi 'mái dega hñá'ti.

²⁴ Nuya yoho ya nañá ga hyecuahu ngu nú'á yoho ya cohi bi 'yot'a Ajuá co ya ja'i. Nú'á ra 'behñá mrá thuhu ra Agar go gue'á mrá 'bego. Nú'á gue'á ri nhycuauí nú'á ra cohi de rá ley ra Moise bi gohi Ajuá co ya xodyo nuni ja ra t'ohó Sinaí. Y nú'á tó'o ri dëna nú'á ra cohi'á go gue'á 'mego ja rá hmarda ra ndaxjua ley ngu bi 'mego nehe ra Agar co rá bátsi ja rá hmarda ra Abrá.

²⁵ Ra Agar gue'á 'nara nt'udi de ra t'ohó Sinaí nuni Arabia. Nehe go gue'á 'nara nt'udi de ra Jerusale mapaya nuni habu yá hai ya xodyo, ngue'á nuya xodyo ri dëna nura cohi de ra ndaxjua ley nú'á bi hoca Ajuá ja ra t'ohó Sinaí, y go gue'á bi 'mego ja rá hmarda nú'á ra ley'á.

²⁶ Pe ra Sara nú'á ra 'behñá himrá 'bego go gue'á 'nara nt'udi de nú'á ra Jerusale bí ja nuni mañá mahets'i. Y gatho nújá dí camfrihu go dyá menguhu de guehni. Hangue hindyá 'begohu ja rá hmarda ra ndaxjua ley.

²⁷ Nu ja ra Maca T'ofo bi mangá njaua maya'bú de ra Sara ne ra Agar, ne ena:

Johya nú'i hinxcá nda'thi, nixi hinxa 'mái ri bátsi; mafi co ra johya ne con gatho ri mui, nú'i hinxcá thogui ya ugui ngu thogui nú'á to'o 'bú yá bátsi.

Ngue'á nú'i hinguí 'buhui ri dame bya, pe ña'tsi ma'na ma gui pe'tsa ri bátsi

que nú'q to'o 'bəhui ri dəme bya.

²⁸ Hangue nújh zi cuh go guecjh yá bətsiguih Ajuá ngue'q njabu bi ñagui'q, ngu ra Isaac nehe bi 'məi ngue'q njabu xqui ñagui Ajuá.

²⁹ Ra Ismae bi 'məi ngu xi 'bəi gatho ya bətsi, y nu'á xi bi ətsa ra Isaac nú'q bi 'məi dega hñq'ti. Nepya mapaya njabu. Nújh stá yopa 'bəh ma'ra'yo co rá ts'edi ra Məca Ndəhi, jacjh hməha nú'u to'o ri dəna ra ndəxjua ley pa necjh hməha ga tənhu ra ndəxjua ley ngu təni'u.

³⁰ Pe ¿te məngā ra Məca T'ofo? Ra Abrá bi sipi gue da guui rá 'bəgo co rá bətsi, ngue'q nurá t'u ra 'bəgo himbi za bi ts'ocua ra tsogui. Nurá t'u ra Sara nú'q himrá 'bəgo, nú'q ha, go bi ts'ocua ra tsogui.

³¹ Hangue zi cuh, dí njahu ngu rá bətsi nú'q himrá 'bəgo, hindí njahu ngu rá bətsi nú'q mrá 'bəgo.

5

Ra apostol Pablo unga ra ts'ofo pa hinto da yopa menga ja ra ndəxjua ley

¹ Ra Zidada Jesucristo go gue'q bi pəngaguih de ra ndəxjua ley pa ya hinga 'bəh ja rá hmanda nura ndəxjua ley'q. Hangue ma ga zədih pa hinga yopa 'məgohu ja rá hmanda nura ndəxjua ley'q.

² 'Yəh, nūgui drá Pablo dí xi'ah gue nu'b da thu'ts'a'ih ra seña, nu'b ya

hində za te gui hañh de ra Zidada Jesucristo.

³ Hangue osta ma da thu'ts'a'ih ra seña, ngue'q nu'b da thu'ts'a'ih pe'tsi te gui 'yøth nehe gatho ma'ra ya hmanda nú'u məngā ja ra ndəxjua ley. Guehna dí yopa xi'a'ih.

⁴ 'Bh guí beñh gue hin-gui ma gui tuh ra ts'oqui ja rá thandi Ajuá ngue'q grí dənhu ra ndəxjua ley, nu'bá ya xcá 'uegueh de ra Zidada Jesucristo, ne ya xcá 'uegueh de ra mpøhō nú'q bi 'racaguih Ajuá po rá dəngā hməte pescaguih.

⁵ Pe hinga ma ga mpøhōh gue'q drí dənhu ra ndəxjua ley. Hina. Nujá dí tø'mh gue hinte ma ga tuh ja rá thandi Ajuá ngue'q dí camfrih ra Zidada Jesu ne ngue'q ra Məca Ndəhi 'bəi ja ma corasohu.

⁶ Nújh dí camfrih ra Zidada Jesucristo, hinte ri muui 'bh xa thuscaguih ra seña o hina. Numa jamfrih ri hnequi ja ma 'məih po nuya hoga 'bəfi dí øth dega hməte, nú'q ha, go gue'q ri muui.

⁷ Nu'ahh ngui camfrih hməha xá hñ. Nu'bá ¿hanja guí hophu to'o da 'yə't'ahh pa guí ne gui 'uegueh de rá məca noya ra Zidada Jesu ñepu gui tənhu ra ndəxjua ley?

⁸ Ajuá bi zohnahh pa xcá camfrih, y hingo gue'q bi 'yə't'a'ih pa guí ne gui 'uegueh de ra məca noya ñepu gui tənhu ra ndəxjua ley.

⁹ Nú'u to'o u't'ahh, gue'q nja

ngu ra ixcajüni, ngue'ä "co 'na zi tñi ra ixcajüni da japi da ixca gatho ra jüni".

¹⁰ Pe nuguí dí camfri gue nu'ahü, co rá mfats'i ra Zidada, hingui ma gui camfrühü ma'na'ño de nú'ä stá xi'ahü. Y nu'ü tó'o ri ts'oc'a ri mfenihü ma da duxa ra ts'oqui, dá ngu'ä dá ngu ra ja'i.

¹¹ Zi cuhü, nu'bü nugui gra udi thoho hmähä nú'ä ra seña øt'a ya xodyo, nu'bü hindri utsagui hmähä'u. Pe nu'ü xi ri utsagui ngue'ä dí mä gue ga mpöhöhü nsøctho ngue'ä dí camfrühü gue ra Zidada Jesu bi du ja ra pont'i pa bi pöhöguihu.

¹² ¡Nugui xi dí nehmä da 'uegue de gue'ahü nú'ü to'o ri ts'oc'a ri mfenihü!

¹³ Zi cuhü, nujá xa zoncahü Ajua pa ya hinga 'megohü ja ra ndaxjua ley. Pe hingue ngue'ä hindí 'megohü ja ra ndaxjua ley ma ga øthü nú'ä go ga nehu. Hina. Nu'ä ga øthü hä, ga mádihü 'na ngu ma'na, ne ga mfaxhü 'na ngu ma'na.

¹⁴ Da za ga cumplihü gatho nú'ä manga ra ndaxjua ley 'bü ga øthü nuna hmandana, ena: "Mädi ri miqu'eiui ne su ngu grí nsu sehe."

¹⁵ Pe nu'bü drí 'ñatsahü ne drí ntunhü 'na ngu ma'na, nu'ä hä, ma ga nhuatiühü 'na ngu ma'na.

Yá 'befi nú'ä to'o ø'tua rá paha rá ndo'yo, yá 'befi nú'ä to'o ø'tua rá paha ra Mäca Ndahi

¹⁶ Dí xi'ahü gue ga 'yohü ngu nú'ä utcahü ra Mäca

Ndahi. Ha nu'bü ga 'yohü ngu nú'ä utcahü ra Mäca Ndahi, hinga ma ga umbabihu rá paha ma ndo'yohü.

¹⁷ Ngue'ä nurá paha ma ndo'yohü ri ncontraui rá paha ra Mäca Ndahi, y nurá paha ra Mäca Ndahi ri ncontraui rá paha ma ndo'yohü. Nuri yohoya ri ntuhni ja ma mfenihü, hangue rá ngue'ä hingui tsa ga øthü nú'ä dí beñhü ga øthü.

¹⁸ Pe nu'bü dí 'bühü ja rá hmanda ra Mäca Ndahi, ya hingo dí 'bühü ja rá hmanda ra ndaxjua ley.

¹⁹ Nu'ä tó'o ø'tua rá paha rá ndo'yo, fäditho nuya ts'o'befi øt'e: ra zinga medinthäti, xi ra 'ñe'behñä, øt'a ra nts'udi, ne øt'a gatho nú'ä go da ne.

²⁰ Nura ja'i'ä xöcambeni ya c'oi ne camfri ra nt'ete, ra 'yatsate ne ra 'yöt'atuhni, nzantho ne go da nsehe, ra cue, ra nehmya, ri ho to da ntsanoyaui, ra 'ya'tate ne 'ueca ya ja'i.

²¹ Ri hyöca ya t'øt'e, ra hyote, ra tixfani, ne øt'a ya ts'ot'øt'e ora ri ti, ne øt'a ma'ra ya ts'ot'øt'e nguyatho. Dí xi'ahü ma'na'qui ngu ya stá xi'ahü gue nu'ü tó'o xi ri ho da 'yöt'a nuya t'øt'eya, hinda za da 'ma nuni mahets'i habü bí manda Ajua.

²² Pe nu'bü ga 'yohü ngu nú'ä utcahü ra Mäca Ndahi, nu'bü ga pe'tshü ra hmäte, ra johya, ra hogamäti, ra nts'etuate, ra t'equ'ei, ra hogapaha, ra jamfri,

²³ ra hñojälí, ra ntsuni. Guehyá gatho ri 'racjü ra Mäca

Ndahi. Y nura ley hingui xicju
gue hinga øthu nuya t'øt'eya.

²⁴ Núju ya stá camfrihu ra
Zidada Jesucristo, ya hindí
umfu rá paha ma ndo'yohu
ngue'a ya stá pont'ihu ma
ndo'yohu, y nubyá ya stá
tsohubu ya ts'omfeni ndí
pe'tshu.

²⁵ Nubyá nura Maća Ndahi
go gue'a 'bhi ja ma corasohu.
Hangue ma ga 'yohu ngu nú'a
utcahu'a.

²⁶ Hinga ma ga 'ñets'ihu,
y nixi ga nxastehu 'na ngu
ma'na, y nixi ga hyøcuahu
nú'a pe'tsa ma'ra ma cuhu.

6

Ga mfaxhu 'na ngu ma'na

¹ Zi cuhu, nu'bu 'nara cu sta
damfri da 'yøt'a 'nara ts'oqui,
núju dí 'yohu ngu nú'a utcahu
ra Maća Ndahi, ma ga zofohu
nura cu'a co ra hmate pa da
yopa mengui. Ga jamasuhu
de guecsehhu nehe, pa hinga
øthu 'nara ts'oqui nehe.

² Ma ga mfaxhu 'na ngu
ma'na ga hñacua 'bats'ihu,
pa njabu ga øthu nú'a ri
mandaguihu ma Zidadahu ra
Jesucristo gue ga mádihu 'na
ngu ma'na.

³ Pe nu'bu 'nara cu ri 'ñets'i
gue xi ma'na ra dangui que
ma'ra, nura cu'a ri hñat'a
sehe, ne hinga majuani ra
dangui ngu beñ'a.

⁴ Hangue cada 'na de
guecju ga hanthu xá hñó nú'a
dí pefihu. Nu'bu haq, da za ga
johyahu de nú'a gra 'buhu,
hingue ga 'ñets'ihu ga eñhu
gue ma'na dí 'buhu xá hñó
que ma'ra.

⁵ Ngue'a cada 'na ri hñase rá
'bats'iu, ne ma da dadise.

⁶ Nu'a tó'o t'utabi rá noya
Ajuu, mahyoní da umba
'nara hoga mfats'i nú'a to'o
utuate.

⁷ Hinda ma da hyacju ma
mfenihu. Ajuu hingui tsa to
dí 'ñeni. Gatho nú'a ga pothu,
gue'a ma ga xofohu.

⁸ Nu'bu núju ga umfu rá
paha ma ndo'yohu ne ga øthu
ya ts'oqui, nu'bu ga xofohu
ra du pa nzantho. Pe nu'bu
ga øtuahu rá paha ra Maća
Ndahi ne ga øthu ra hñoju'i,
nu'bu ga xofohu ra te pa
nzantho.

⁹ Hangue hinga tsayahu ga
øthu ra hñoju'i, ngue'a ma da
zo ra pa ga hangga ma sofohu,
nu'bu hinxa zabiguihu.

¹⁰ Hangue nubyá ja ma
ts'edihu, gatho ya ja'i ga
øtuabihu ra hñó, ma'na nuya
gamfri.

*'Nara ñg'tsa ts'ofo ne ra
nzenjua pa ya cu*

¹¹ Hyanthu hangu yá
ndangui ya letra dí
op'ahubya co ma 'ye sehe.

¹² Nú'u to'o ri manda da
thu'ts'ahu ra seña, go gue'u
ne da ponga yá hmi co ya
xodyo. Nu'u da Nehmu gue
da thu'ts'ahu ra seña pa njabu
hindá t'utsa'u. Ngue'a 'bu
da mañ'u gue ga mpøhøhu
nsøctho 'bu ga camfrihu gue
ra Zidada Jesu bi du ja ra
pont'i pa bi pøhøguihu, nu'bu
da t'utsa'u.

¹³ Pe nixi gue'u, masque
thu'tsua ra seña ja yá ndo'yo,
pe hingui øt'a gatho nú'u
ma'ra ya hmanda manga

ja ra ndaqjua ley. Pe nu'á da nehmá gue ne'ahá da thu'ts'a'ihá ra seña pa njabá da johya'á ngue'á ya gui 'yøthá ngu øt'á.

¹⁴ Pe nugui ga johya nsøctho ngue'á ma Zidada há ra Jesucristo bi du ja ra pont'i pa bi pøhøguihá, hingue ga johya de ma'ra ya t'øt'e. Nu mi du'á ja ra pont'i, ja ra uenda nequi dá tuga, y nubyá ya stá tsopá gatho ya t'øt'e de ra ximhai, y pa guequibya ya hinte ri muui nuya t'øt'e'á.

¹⁵ Nújá dí camfrihá ra Zidada Jesucristo, hinte ri muui 'bá xa thuscaguihá ra seña o hina. Numa 'ra'yo 'møihøbya ha, go gue'á ri muui.

¹⁶ Y nú'ahá guí camfrihá nehe ngu núna dí mä, Ajuá da hñup'a ri mæihá ne da me'ts'ahá ra huecate. Y nújá dí camfrihá go guecjá ma-juani rá hñiniguihá Ajuá.

¹⁷ Pa rí 'ñepá hindí ne to da tsøtca ma mæi, ngue'á nugui dí hä ja ma ndo'yo ya seña de ya mfëi bi t'aqui ngue'á dí pepabi ra Zidada Jesu.

¹⁸ Ma Zidada há ra Jesucristo da max'a'ihá, zi cuhá. Njabá gue'á.

RA EFESIO RÁ CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO NÚ' A BI 'YOPABI YA GAMFRI ME EFESO

Ra apostol Pablo opabi ya gamfri me Efeso

¹ Núgui drá Pablo rá apostolgui ma zi Hmuhu ra Jesucristo. Ajuq go rá paha'q pa bi hñuxcagui dega apostol. Dí op'ahu nú'ahu zi cuhu guí 'buhu Efeso guí camfrihu ma zi Hmuhu ra Jesucristo ne yá meti'iha Ajuq.

² Ajuq ma Dadahu ne ma zi Hmuhu ra Jesucristo da jap'ahu ne da max'ahu pa gui 'buhu te rá 'ñentho.

Ajuq xa japi nú'u to'o xa gamfri ra Zidada Jesucristo

³ Ga xocambenihu Ajuq ma Dadahu nú'q to rá Dada nehe ma zi Hmuhu ra Jesucristo, ngue'q nu'q xa 'racju gatho nú'u ya japi ja pa guecju ngue'q dí 'nathohu co ma zi Hmuhu ra Jesucristo, ja ra uenda ya dí 'buhu con gue'q a nuni mahets'i.

⁴ Ante da hyoca nuna ra ximhai, nu'q ya xqui huancahu pa ga 'nathohu co ma zi Hmuhu ra Jesucristo, pa njabu strá nt'axiguihu ne hingra pe'tshu ni 'nara ts'oqui ja rá thandi'q.

⁵ Ante da hyoca ra ximhai, nu'q ya xqui hñuxcahu po rá danga hmate pa bi jabatsiguihu'q. Hangue bá

pehna ma zi Hmuhu ra Jesucristo pa bi njabu ngu nū'q xqui hñuxcahu. Gue'q rá paha'q, hangue bi beni njabu da 'yot'e.

⁶ Nú'q po rá hñojal'i bá pencahu rá hmaca T'u pa bi jabatsiguihu, pa njabu nuju xi ga e'tsuahu rá nsu po nū'q ra hñojal'i pescaguihu.

⁷ Ngue'q po rá hñojal'i bá pehna rá hmaca T'u pa bi manga rá jí ja ra pont'i, y njabu bi gutca ma thaihu'q, ne bi pungahu gatho ma ts'oquihu ngue'q ya dí 'nathohu con gue'q.

⁸ Nehe ngue'q ra dangu rá hñojal'i pa guecaguihu hangue bi 'racju ndunthi ra mfeni ne ra mfadi,

⁹ pa bi za dá pahu nū'q himi fadi ma'met'o nū'q xqui beni da 'yot'e'q de rá paha sehe. Y go bi hñuxa ma zi Hmuhu ra Jesucristo pa go da 'yot'e gatho ngu nū'q xqui beni maya'bu.

¹⁰ Nú'q go gue'q ma da nda de gatho nū'u bí 'bu mahets'i ne nū'u 'bucua ja ra ximhai. Go gue'q xqui beni Ajuq da 'yot'e. Y ma da njabu nū'q ra pa'q ngu xa beni Ajuq da nja.

¹¹ Ajuq bi huancahu desde rá mudi pa dyá batsiguihu'q pa da 'racju gatho ngu nū'q xqui beni da 'racju ngue'q dí 'nathohu co ma Zidadahu ra Jesucristo. Gue'q xqui beni da 'yot'e Ajuq, ne nu'q ot'e ngu nū'q xa beni ne ngu nū'q ri ho'q da 'yot'e.

¹² Ajuq bi 'yot'a njabu pa nuje dyá mudi gamfrihe de

ma zi Hmuh^u ra Jesucristo ga e'tsuahe rá nsu'a, pa njab^u ma'ra da nsunda'a nehe.

¹³ Y nu'ah^u nehe ya xcá 'yotuah^u rá noya'a nú'a xicj^u hanja da za grá mpóhóh^u, ne xcá camfrih^u. Hangue nubyá guí 'nathoh^u nehe co ma Zidadah^u ra Jesucristo ne guí e'tsuahe rá nsu Aju^a nehe. Ne ra M^aca Ndahi 'b^ui ja ri corasoh^u nehe, ngu nú'a xqui ñatcahu Aju^a da 'racju. Y nú'a go gue'a 'nara seña gue ya yá batsiguih^u Aju^a ngue'a 'b^ui ja ma corasoh^u.

¹⁴ Nehe ngue'a ra M^aca Ndahi 'b^ui con guecj^u dí pah^u gue Aju^a ma da 'racju nehe gatho nú'a xa ñatcahu da 'racju nu stí zixcahu de nuna ra ts'oximhai pa ma grá 'buh^u 'nadbu con gue'a. Gatho gue'a da 'yot'a Aju^a pa ma'na dra nsunda'a ne da t'e'tsua rá nsu.

Ra apostol Pablo apa Aju^a pa da umba ra mfadi ya gamfri

¹⁵ Nuguí stá øde gue xcá camfrih^u ma Zidadah^u ra Jesucristo, nehe stá øde de nú'a ra hm^ate guí pe'tsuahe gatho nú'u ma'ra yá batsi Aju^a.

¹⁶ Hangue desde dá øde njab^u, cada dí apa Aju^a por gue'ah^u, hindí tsaya ga umbabi njamadi'a por gue'ah^u.

¹⁷ Aju^a ma Dadah^u go guese'a xá nsunda ne go gue'a bá p^ehna ma zi Hmuh^u ra Jesucristo pa bi 'ñutcaguih^u tengu rá 'm^ui'a, dí apabi gue da 'ra'ah^u ra mfadi ne ra hoga mfeni co rá ts'edi ra M^aca

Ndahi, pa ma'na da za gui pah^u'a.

¹⁸ Nehe dí apabi'a da xoc'a ri mfenih^u pa gui pah^u xá hño gue dí tó'mh^u ga 'buh^u con gue'a ngue'a bi zoncahu pa dyá metiguih^u'a. Nehe dí apabi pa gui pah^u tengu yá nsunda nuya hño xa ñatcahu da 'racju ngue'a yá batsiguih^u'a.

¹⁹ Nehe dí apabi'a pa gui pah^u hangu rá ndangui rá ts'edi'a. Y nura ts'edi'a gue'a faxcahu nú'u stá camfrih^u'a.

²⁰ Y guet'a rá d^anga ts'edi Aju^a bi japi bi yopa nte ma zi Hmuh^u ra Jesucristo ne bi japi bi nangui de habu xqui nt'agui. Nepu bá umba rá hudi ja rá 'ñei'a nuni mahets'i.

²¹ Nehe bi hñuts'i'a pa da nda de gatho ya nda, ne de gatho nú'u to'o h^a ra ts'utbi ne ra ts'edi ne ra hm^anda nuua ja ra ximhai ne nuni mahets'i. Nehe bi umba 'nara nsu nú'a xi ra d^angui de gatho ma'ra ya nsu nú'u ja ne nú'u ma da nja.

²² Nehe bi hñuts'i pa da nda de gatho nú'a te ja ne nú'u 'b^ui. Nehe bi thuts'i'a pa go dra ñaxu de ra nija, y nuju go guecj^u rá nijaguih^u'a.

²³ Ha nú'u rá nijaguih^u'a go guecj^u rá ndo'yoguih^u nehe, hangue con guecj^u ri nxogue rá ndo'yo'a, ne dí ohu ja rá 'ye'a, ne o ja rá 'ye gatho nú'a te ja ne nú'u 'b^ui.

2

Nu'u tó'o xa gamfri, xa mpóhø po rá hñoj^a'i Aju^a

¹ Nu'ah^u xqui 'medih^u hmah^u ma'met'o ja ya ts'oqui ne nguí ñoth^u ya nts'o'mai, pe Aju^u ya xa 'ra'ah^ubya 'nara 'ra'yo te.

² Nu'ah^u nguí ñoth^u ya ts'oqui ngue'a ngrí denbah^u rá 'm^ui ra ximhai, ne nguí ñoth^u rá paha ra nd^ua de ya ts'on^und^uhi nú'a ri mp^uefi ja yá mfeni nú'u hingui ñota Aju^u.

³ Ma'met'o gathoguih^u ndí 'b^uah^u nehe ngu gra 'm^u'u, ne ndí ñoth^u yá ts'onc'at'i ma ndo'yoh^u, ne ndí ñoth^u gatho nú'a ndí benga ja ma mfenih^u xá nts'o. Hangue nujá hñense rá cue Aju^u ndí t^umbah^u xa zacj^u ngu nú'a ma da zudi nú'u hingyá gamfri.

⁴ Pe Aju^u xi ra d^ungui rá nthecate ne rá hmate pa guecaguih^u.

⁵ Hangue ngu bi japi bi yopa nte ma zi Hmu^u ra Jesucristo, njab^u nehe bi 'racj^u ma 'ra'yo teh^u, ngue'a ya stí 'mehm^uah^u ja ma ts'oquih^u, ja ra uenda ya stí tuhm^uah^u. Hangue po rá hñoj^u i Aju^u bi p^uh^uoguih^u.

⁶ Nehe ngu bi g^uxa ma zi Hmu^u ra Jesucristo de hab^u xqui nt'agui, njab^u nehe bi g^uxcah^u, ne ja ra uenda ya dí hudihi^u co ma zi Hmu^u nuni mahets'i, ngue'a ya dí 'nathoh^u con gue'a.

⁷ Bi 'y^utcah^u njab^u pa nuya pa bra 'ñep^u ma da fadi tengu rá nd^ungui rá hñoj^u i bi mescah^u, ne tengu ra hñó bi 'y^utcah^u ngue'a bá p^uehna ma zi Hmu^u ra Jesucristo pa bi p^uh^uoguih^u.

⁸ Aju^u po rá hñoj^u i bi p^uh^uoguih^u ngue'a dá camfrih^u, y hingue de guecseh^u, nu Aju^u go guese bi 'y^uot'a gatho pa bi p^uh^uoguih^u.

⁹ Hinto xa mp^uh^u po 'nara hogá 'b^uefi xa 'y^uot'e, pa njab^u hinda za to da 'ñets'i.

¹⁰ Aju^u go gue'a bi hogaguih^u ma'ra'yo ngue'a ya dí 'nathoh^u co ma zi Hmu^u ra Jesucristo. Y bi hogaguih^u ma'ra'yo pa da za ga ñoth^u gatho nú'a xá hñó ngu nú'a xqui beni Aju^u maya'b^u ga ñoth^u.

Nú'u ya xodyo ne n ú'u hingyá xodyo ya bi mádi po ra Zidada Jesucristo

¹¹ Hangue por gue'a nú'ah^u hingyá xodyoh^u oguí pumfrih^u gue desde maya'b^u gatho nú'u ya ja'i himyá xodyo mi 'b^uai yab^u de Aju^u, ne nixi himi pe'tsa ra seña ja yá ndo'yo ngu pe'tsa ya xodyo. Hangue nuya xodyo xi bi utsa'i^u ne bi hñump'ah^u gue gyá ja'i^u dega 'ñaseña, masque nura seña'a go 'nara ja'itho nú'a to ñot'e.

¹² Ma'met'o nguí 'b^uah^u yab^u de ma zi Hmu^u ra Jesucristo, ne nguí 'b^uah^u 'namb^u de ya me Israel nú'u to'o ya xodyo. Nu'ah^u himri 'ñep'ahm^uah^u nú'a ra cohi bi 'y^uot'a Aju^u co ya me Israel, nixi hingo mri metih^u nú'a xqui hñ^ua'tuabi'. Nixi te nguí t^umahm^uah^u ngu nú'a guí t^umahm^uah^ubya, ne nixi nguí pahm^uah^u Aju^u.

¹³ Ma'met'o nū'ah^u nguí 'b^uah^u yab^u de Aju^u, pe nubyá ya gá jonih^u con gue'a ngue'a

ma zi Hmuh^u ra Jesucristo bi manga rá ji po rá ngue'ah^u ne ya guí 'nathoh^u con gue'q^a.

¹⁴ Núje dyá xodyohe ne nú'ah^u hingyá xodyoh^u, po rá du ma zi Hmuh^u ra Jesucristo bi huata nú'q^a ra nthaqui dega nt'^utsate xqui 'uegah^u. Y bi 'yø't'e pa dá 'nada ra hninih^u ne pa dá mádih^u.

¹⁵ Nu mi du ja ra pont'i'q^a, gue'b^u bi huata nú'q^a ra nt'^utsate, ngue'q^a gue'b^u bi hñacua rá ts'edi ra ndaxjua ley con gatho yá hmanda ne yá nzai. Hangue de nú'u yoho ya hnini, nu'q^a bi hyoca 'nada ra hnini ngue'q^a ya bi 'natho con gue'q^a. Hangue ya bi za bi mádi'q^a.

¹⁶ Nu mi du ja ra pont'i'q^a, gue'b^u bi huata nú'q^a ra nt'^utsate mi pe'tsa nú'u yoho ya hnini'q^a. Hangue nubyá bi za bi mádi'q^a ne bi za bi mádi'q^a nehe co Ajuq^a, ngue'q^a ya bi 'nada ra ndo'yo'q^a co ra Zidada Jesucristo.

¹⁷ Hangue numa zi Hmuh^u ra Jesucristo bi 'ñehe pa bi zocaguih^u ne bi xicj^u gue ya bi za dá mádih^u co Ajuq^a, nú'ah^u ngui 'buh^u yabu de gue'q^a ne núje dyá xodyohe ndí 'buh^u he guetbu de gue'q^a.

¹⁸ Y nubyá ngue'q^a ma zi Hmuh^u ra Jesucristo bi du por guecj^u, gathoguih^u ngu ya xodyo ngu nú'u hingyá xodyo da za ga jonih^u co Ajuq^a ma Dadah^u co rá ts'edi ra Mąca Ndąhi nú'q^a xa t'acj^u mahyegui.

¹⁹ Hangue por gue'q^a nu'ah^u ya hinguí 'na'ñoh^u nixi gyá nzøhøh^u, ngue'q^a nubyá ya

gyá menguh^u de ja rá hnini Ajuq^a nehe, ne yá båtsi'ih^u nehe'q^a ngu gatho ma'ra ya gamfri.

²⁰ Y mahyegui ya dí 'buh^u ja rá niq^a Ajuq^a. Nurá niq^a Ajuq^a nj^a ngu 'nara ngu thoqui. Numa zi Hmuh^u ra Jesucristo nj^a ngu ra mædi do xa 'begui pa bi thoqui ra niq^a, y núje dyá apostolhe ne nú'u ma'ra yá 'mehni Ajuq^a go guecje dí njahe ngu dyá mædi jądohe, ha nu'ah^u guí njah^u ngu ya do ri he'tsa nú'q^a ra jądo.

²¹ Y ngu 'nara ngu rí bøts'e mahyegui yá jądo, y nura mædi do go gue'q^a ri ndude gatho rá hñu ra ngu, njah^u necj^u rá nijaguih^u Ajuq^a 'yo grá nteh^u. Ne dí 'yoh^u co 'nada ra mfeni co ma zi Hmuh^u ra Jesucristo, y nú'q^a go gue'q^a ri 'racj^u ra ts'edi pa núj^u rá nijaguih^u Ajuq^a ga 'buh^u strá nt'axi.

²² Ngu'ah^u ngu je dí 'nathoh^u co ma zi Hmuh^u ra Jesucristo ne go grá 'yo grá nteh^u mahyegui con gatho ma'ra ya gamfri pa drá mąca nijaguih^u Ajuq^a habu da za da 'm^u rá Mąca Ndąhi Ajuq^a.

3

Ra apostol Pablo bi thuts'i pa da xipa rá noya Ajuq^a nú'u to'o himyá xodyo

¹ Hangue ringue'q^a dí apabi Ajuq^a por gue'ah^u, nûgui drá Pablo dí jot'ua fadi ngue'q^a dí pøpabi ma zi Hmuh^u ra Jesucristo, ne ngue'q^a dí zo'ah^u de gue'q^a, nú'ah^u hingyá xodyoh^u.

² Pøde ya guí pødihʉ gue Ajuɑ po rá hñojá'i xa 'bepcagui pa ga xi'ahʉ de rá macea noya'a.

³ Nú'ɑ go gues'e'a bi xicagui pa go dá pødi nú'ɑ mi beni'a, y nū'ɑ bi xicagui himi fæditho. Y go gue'a ya stá op'ahʉ masque co 'na yoho ya noya ja nuna cartana.

⁴ Y nu xcrí hñe'thʉ, ma da zo ri mfenihʉ gue Ajuɑ go bi xicagui nū'ɑ mi beni go da 'yøt'a ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.

⁵ Y nū'ɑ bi xicagui hinto xqui bødi ma'met'o. Pe nubyá hø, po rá Macea Ndøhi Ajuɑ stá pøhe nū'ɑ mi beni'a, nuje dyá 'mehnihe de gue'a ne dí mampfe rá noya'a.

⁶ Ne guehna nū'ɑ bi xicagui Ajuɑ gue nū'ʉ hingyá xodyo ya da za da mbatsi de Ajuɑ nehe, mahyegui ngu ya xodyo. Hangue nuje dyá xodyohe ne nū'ahʉ hingyá xodyohʉ ya dí 'nada ra ndo'yohʉ co ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo. Ne gathoguihʉ go ma metihʉ nū'ʉ yá hñq'ti Ajuɑ ngue'a dí 'nathohʉ co ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo ne dí camfrihʉ ra macea noya.

⁷ Y nū'ɑ ra macea noya'a go xa hñuxcagui Ajuɑ pa ga xi'ahʉ'a. Gue'a ra macea 'befi bi 'racagui Ajuɑ po rá hñojá'i co rá dønga ts'edi.

⁸ Pa guequi dí beni gue hinte drí muui de gatho ma'ra ya cu. Pe Ajuɑ po rá hñojá'i bi 'racagui nuna ra hoga 'befi pa ga xi'ahʉ nū'ahʉ hingyá xodyohʉ de gatho ya dønga japi nū'ʉ drí

t'acjʉ ngue'a dí camfrihʉ ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo. Xi ndunthi'u, ne hinda za ga pahʉ hangu yá ndunthi'u.

⁹ Y Ajuɑ xa 'bepcagui ga xipabi gatho ya ja'i nū'ɑ xqui beni maya'bʉ ne hinxqui 'ñuditio. Nehe go guet'a Ajuɑ bi hyoca gatho nū'ɑ te ja ne gatho nū'ʉ 'bui.

¹⁰ Nú'ɑ mi beni Ajuɑ hinxqui 'ñudi maya'bʉ, pe nubyá hø, ya xa 'ñutcaguihʉ nū'ʉ rá nijaguihʉ'a. Y po rá nguecju, asta nuya enxe nū'ʉ bí hø ra ts'edi nuni mahets'i ya pødi nehe'u nū'ɑ xqui beni Ajuɑ.

¹¹ Ngu nū'ɑ xqui beni Ajuɑ maya'bʉ gue'a bi nja, y numa zi Hmuhʉ ra Jesucristo xqui thuts'i pa go gue'a da 'ñehe da 'yøt'a nū'ɑ xqui beni Ajuɑ.

¹² Nú'ʉ dí 'nathohʉ co ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo hangue dí pe'tshʉ ra nsequi ga ñahʉ co Ajuɑ nsi ra ntsu ni ra ntsa ngue'a dí camfrihʉ'a.

¹³ Hangue oguí tu ri muihʉ ngue'a dí tho ya ts'othogui por gue'ahʉ. Nu'ɑ gui 'yøthʉ, johyahʉ, ngue'a nū'ɑ dí thogui go 'nara hñø pa gue'ahʉ.

Rá hmate ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo

¹⁴ Hangue ringue'a drí ndandiñahmu ja rá thandi Ajuɑ ma Dadahu nū'ɑ to'o rá Dada ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.

¹⁵ Go guet'a rá Dada nehe gatho nū'ʉ to'o camfri ne 'bucuatho ja ra ximhai ne nū'ʉ ya bí 'bui nuni mahets'i.

¹⁶ Go gue'q̄ ma Dadah^u nú'q̄ to'o xi ja ndunthi yá japi pa da 'racju, dí apabi da 'ra'ah^u ndunthi ra ts'edi po rá Macea Ndahi'a.

¹⁷ Nehe dí apabi gue da zedi ri jamfriha pa da 'm̄ui xá hñó ri corasoh^u ngue'q̄ ja guehni 'b̄ui ma zi Hmuha ra Jesucristo, ne pa gui 'buh^u xá hñó ja rá hm̄ate Ajuq̄, nja ngu ya 'yəza ri c̄una mbo ra hai.

¹⁸ Nehe dí apabi Ajuq̄ pa da za gui pah^u xá hñó hangu rá ndāngui ne rá nsunda rá hm̄ate ma zi Hmuha ra Jesucristo, ngu dí apabi da b̄adi nehe gatho ma'ra ya gamfri.

¹⁹ Dí apabi pa gui patuah^u rá hm̄ate'q̄, masque nurá hm̄ate ma'na ra dāngui que ma mfenih^u. Nehe dí apabi Ajuq̄ gue xi da 'yoda ri mfenih^u'q̄, pa njab^u da za gui hñāñhu gatho nú'q̄ ne da 'ra'ah^u'q̄, ne gui 'buh^u ngu gra 'm̄ui'a.

²⁰ Nubyá drá nsunda Ajuq̄ nú'q̄ to'o ha ra ts'edi pa ma'na xi da 'yōt'a ndunthi de gatho nú'q̄ dí aph^u ne nú'q̄ dí beñhu ngue'q̄ nu'q̄ xi ja rá ts'edi, y nurá ts'edi'a ri mpefi ja ma corasoh^u.

²¹ iNúj^u rá nijaguih^u Ajuq̄ ne drí 'nathoh^u co ma zi Hmuha ra Jesucristo, nzāntho ga nsundah^u Ajuq̄ desde nubya y pa nzāntho! Njab^u gue'q̄.

4

Dí 'nathoh^u po ra Maca Ndahi

¹ Nuguí dí jot'ua fadi po rá noya ma zi Hmuha, hangue

hñuxhu nt'øde xá hñó núna dí xi'ah^u. Dí b̄ante'ihi guegui 'yoh^u xá hñó ngu rí 'ñehe ngue'q̄ Ajuq̄ xa zohn'ah^u pa dyá b̄atsi'ihi pa.

² Ogrí 'ñets'ihi. Mpe'tsuah^u ra t'equ'e 'na ngu ma'na, ne ntsetuah^u 'na ngu ma'na, ne mādih^u 'na ngu ma'na.

³ Nu'ah^u guí 'nathoh^u ngue'q̄ ra Macea Ndahi 'b̄ui ja ri corasoh^u, hangue 'yōth^u ra ts'edi pa gui pe'tsh^u 'nada ra mfeni ne gui 'buh^u co ra hogam̄ui.

⁴ Nuj^u dí 'nada ra ndo'yoh^u co ma zi Hmuha. 'Nada ra Macea Ndahi 'b̄ui ja ma corasoh^u. Ajuq̄ xa zoncahu pa ga pe'tsh^u 'nada ra nthø'mate.

⁵ 'Nada ma zi Hmuha dí xøcambenihi. 'Nada ra jamfri dí pe'tsh^u. 'Nada ra sistehe stá hañhu.

⁶ 'Nat'a Ajuq̄ 'b̄ui, ne go gue'q̄ ma Dadah^u ne ra Dada de gatho nú'q̄ ma'ra to'o camfri'a. Y nú'q̄ go gue'q̄ ri manda de gatho, ne go gue'q̄ 'b̄ui con guecju, ne 'b̄ui ja ma corasoh^u cada 'na de guecju.

⁷ Cada 'na de guecju ma zi Hmuha ra Jesucristo xa 'racju 'nara 'befi pa ga peh^u y nehe bi 'racju ra mfadi ne ra ts'edi pa ga peh^u nú'q̄ ra 'befi xa 'racju.

⁸ Hangue bi nja ngu nú'q̄ mangá ja ra Macea T'ofo habu ena:

Ma zi Hmuha bi ntate de nú'q̄ to'o xqui ntatehma,
nepu bi yopa mengui
pa mahets'i,
ne de guehni bá pempa ra
ts'edi ya ja'i pa bi umba

yá 'bəfi cada 'na.

⁹ ¿Te rí bəni da 'ñena nú'á ra noya ena gue ma zi Hmuhá "bi yopa mengui pa mahets'i"? Ne da 'ñena gue nu'á mbi 'bə mahets'i nepu bá cai pa guecua ja ra ximhai.

¹⁰ Y nú'á bá cai pa guecua ja ra ximhai, go guet'á bi yopa menga mahets'i pa da manda gatho nú'á te ja ne nú'á 'bui.

¹¹ Nú'á bi 'racju ma 'bəfihá ne bi 'racju ra mfadi ne ra ts'edi pa ga mpəhá ja rá 'bəfi'á. Bi hñuxcaguihá 'ra dega apostol, ma'ra pa da mambá rá noya Ajuá, ma'ra pa da zofo ya ja'i, ma'ra pa da ma'yo ja ya nija, y nu ma'ra pa da nxahnate ja ya nija.

¹² Hangue numa zi Hmuhá njabá bi hñuxa nú'á ya məfi'á co 'rama'na'ño yá 'bəfi bi umbi pa da maxa gatho ma'ra ya cu, pa njabá nehe nú'á ma'ra ya cu da məfi nú'á ra 'bəfi xa t'umbi. Nú'á bi 'yøt'a njabá pa ma'na da te rá nija.

¹³ Hangue njabá drí mfaxhá 'na ngu ma'na, asta hinga camfrihá xá hñó co 'nada ra mfeni, ne asta hinga pahá xá hñó ma zi Hmuhá ra Jesucristo rá T'á Ajuá, ne asta hinga 'bəhá xá hñó ngu gra 'mə'a.

¹⁴ Ya hinga njahá ngu ya bətsi rí maua rí mani pa go ga tenhá ma'ra ya nt'utuate nú'á xa bense ya ja'i ja yá ts'omfeni ne utcaguihá 'ñena xi majuani nú'á udi pa da hyacjhmahá.

¹⁵ Nu'á mahyoni ga øthá,

ga sigui ga tenhá nú'á xi majuani co ndunthi ra hmáte, pa njabá ma'na ga 'bəhá xá hñó ngu gra 'mə ma zi Hmuhá ra Jesucristo nú'á to ra ñaxu de ra nija.

¹⁶ Nura nija nja ngu rá ndo'yo 'nara ja'i ri mpəfi mahyegui. Numa zi Hmuhá ra Jesucristo go gue'á ra ñaxu de gatho, ne go gue'á 'racju ra ts'edi pa ga pehá nú'á ra 'bəfi xa 'racju'á. Ha nujá drí mpəfihá mahyegui ne drí mfaxhá 'na ngu ma'na ne drí mádihá 'na ngu ma'na. Hangue njabá ma'na rí te rá nija Ajuá.

Ga 'bəhá 'nara 'ra'yo 'məi ngue'á dí camfrihá ra Zidada Jesucristo

¹⁷ Dí 'bəp'ahá de rá thuhu ma Zidadahá, ne dí xi'ahu gue oguí 'yohá ngu gra 'ño nú'á hingyá gamfri, ngue'á gatho nú'á benga ja yá mfeni'á hinte ri muui,

¹⁸ ne xa zo ra 'bəxuui ja yá mfeni. Nu'á hinxa ne xa bədi nú'á majuani ngue'á xi xá me yá coraso, hangue hingui pe'tsa ra 'ra'yo te ngu nú'á ri 'racju Ajuá.

¹⁹ Ni ts'á otho yá tsa, hangue xi xa 'ñent'a ja ya ts'oqui pa da 'yøt'a gatho nú'á go da ne'á con gatho yá paha.

²⁰ Pe numa Zidadahá ra Jesucristo hinxa 'ñu't'ahá gui 'yøthá njabá.

²¹ Ngue'á xcá 'yøhá de gue'á ne xa t'u't'ahá nú'á majuani ngu nú'á bi 'ñudi'á.

²² Hangue por gue'á 'uehá de nú'á ri ndaxjua 'məihá

guí pe'tshh, ngue'a xi xá nts'o nú'a ra 'mai'a, ngue'a nuri ts'omfenihh go gue'h ha'ahh pa gui nts'och.

²³ Ne 'bah co 'nara 'ra'yo mfeni xá nt'axi.

²⁴ Nehe 'bah 'nara 'ra'yo 'mai, ngue'a Ajua ya bi yopa hyoc'ahh ma'ra'yo pa gui 'bah ngu gra 'mai'a, pa njabh xi majuani da za gui 'yohh xá hño co 'nara mfeni strá nt'axi.

²⁵ Hangue por gue'a hyehh ya nc'uamba, mañhh nú'a majuani 'na ngu ma'na, ngue'a gathoguihh ya dí 'nada ra ndo'yohh.

²⁶ Nu'bh gui ncuehh, oxcrí ñothh 'nara ts'oqui co ra cue, ne oxcrí ncuchh ya'a,

²⁷ pa njabh hinda daq'ahh ra ts'ondahh.

²⁸ Nu'a tó'o ra be, ya odri mpe. Ma'na xá hño dá gu 'nara 'befi ne da mpefi xá hño, pa njabh da za da mats'i nú'h to'o hingui tsapbabi.

²⁹ Pa gui ñahh, oguí ñahh co ya ts'onoya, ñahh xá hño pa da za gui nuphh yá mfeni nú'h to'o da 'yo'ahh.

³⁰ Ne oguí japhh da du rá mai rá Maca Ndahi Ajua nú'a to'o 'bui ja ma corasohh, ne go gue'a 'nara seña gue ya yá batsiguihh Ajua, ne nu'h ri sugaguihh asta hinda zixcaguihh Ajua pa mahets'i pa grá 'buhn*u* con gue'a.

³¹ Nu'bh te da tø't'a'ihh, osti tsøt'a ri maihh. 'Bh to da xax'ahh, oxqui ncuehh nixi gui má'tihh ne nixi gui ntsanihh, ne oxqui ñothh ma'ra ya ts'ot'ot'e.

³² Nu'a mahyoni gui 'yøthh, gui nhyoja'ihh 'na ngu ma'na ne gui mádihh 'na ngu ma'na, ne mpumbahh 'na ngu ma'na, ngu Ajua xa pun'ahh por nú'a bi 'yøt'e ra Zidada Jesucristo.

5

Hanja rí 'ñepi da 'mai nú'h to'o yá batsi Ajua

¹ 'Yøthh ra ts'edi gui tembahh rá 'mai Ajua, ngue'a gyá hmäca batsihh de gue'a.

² 'Bah co 'nara hmäte, ngu bi macaguihh ma zi Hmuh ra Jesucristo ne bi du por guecjh. Bi unse rá te pa bi tho pa bi gutca ma thaihh, y nurá du'a bi hñani Ajua ngu 'nara 'baha nú'a yuni xá cahi ne bi ho'a.

³ Nújh dyá gamfrihh hinga hñuxhh 'nara 'behñaq nú'a hingo ma 'behñahh, nixi ga ñothh ma'ra ya ts'onc'at'i de ma ndo'yohh, nixi ga ñothh ra nduste co ra ts'onc'at'i dí pe'tshh, y nixi ga beñhh pa ga mañhh de nuya ts'ot'ot'eya.

⁴ Hinga mañhh ya noya dega 'betsa, nixi ga 'ñant'uhh co ya noya xá nts'o, nixi ga thøta ma nehh te ga mañhh, ngue'a hindí 'ñepcahh ga ñothh njabh. Nu'a ga ñothh, ga xøcambenihh Ajua.

⁵ Ya guí pahh gue nu'h tó'o xi ya 'ñeja'i hingui tsa da yet'a ja rá hmanda Ajua ne de ma zi Hmuh ra Jesucristo, nixi nú'h ma'ra to'o ñothh ma'ra yá ts'onc'at'i, ne ya nduste hingui tsa da yet'a ja rá hmanda Ajua. Nura nduste ma'na go ri mädi ra ximhai que Ajua.

⁶ Hangue oto sta hyacju da 'ñenju gue rá cue Ajua hinda zacju 'bu ga øthu nuya ts'oquiya, ngue'a majuani rá cue Ajua ma da zudi nú'u to'o hingui øte'a.

⁷ Hangue hinga ntsixhu co nú'u to'o øt'a nuya ya ts'ot'øt'e.

⁸ Ma'met'o ndí 'buh ja ra 'bexuu*i* dega ts'oqui, pe nubyá ya dí 'buh ja ra ñot'i ngue'a stá camfrihu ma zi Hmuh ra Jesucristo. Hangue ma ga 'yohu ngu rí 'ñepcah ngue'a ya dí 'buh ja ra ñot'i.

⁹ Nu'a tó'o ya 'bu ja ra ñot'i øt'e nú'a xá hño, ne 'yo ngu rí 'ñehe, ne manga nú'a majuani.

¹⁰ Hangue ma ga øthu ra ts'edi pa ga pahu ga øthu gatho nú'a ri ho Ajua.

¹¹ Y hinga tembahu yá 'mai nú'u to'o 'yo ja ra 'bexuu*i* dega ts'oqui, ngue'a nú'a øt'e'ñu hinte ri muui. Nu'a ga øthu, ga zofohu pa hinda sigui da 'yøt'a njabu.

¹² Ngue'a asta 'nara 'betsa 'bu ga mañhu nú'a øt'e mant'agui nú'u to'o 'bu ja ra 'bexuu*i*.

¹³ Pe 'bu dra yot'i co ra ñot'i nuya ts'ot'øt'e øt'u, nu'bu ha, da hnequi te rá 'be gatho øt'e'ñu, ngue'a co ra ñot'i ri hnequi gatho.

¹⁴ Hangue xa t'ena njaua:
Nuhu, nú'i guí aha,
nangui de habu xa t'ac'a'i
habu xa t'agui nú'u xa
du,
y ma zi Hmuh ra Jesucristo
go gue'a da yo't'a ri

mfeni pa gui 'buh ja rá ñot'i'a.

¹⁵ Beñhu xá hño hanja grí 'buh. 'Buh co ndunthi ra hoga mfadi, oguí 'buh ngu nú'a gra 'mu nú'u hinte yá fadi.

¹⁶ Oguí 'yohu grí 'beta ri orahu, nzantho 'yøthu nú'a xá hño, ngue'a xi xá nts'o ya pa dí 'buhbya.

¹⁷ Ogrí hñeguithoh, 'yøthu ra ts'edi pa gui pahu nda'a go rá paha Ajua.

¹⁸ Ogrí ntihu, ngue'a nura nti ma'na da ja'ahu gui 'yøthu ya t'øt'e xá nts'o. Nu'a gui 'yøthu, 'yø'tuahu rá paha ra Maca Ndaqhi.

¹⁹ Hñu'mba muih 'na ngu ma'na gui tuthu ya salmo ne ya jahñu ne ma'ra ya maca thuhu. Tutuahu Ajua ne xocambenihu'a con gatho ri muih.

²⁰ Nzantho umfu njamadi Ajua ma Dadahu de gatho nú'a da 'ñep'ahu de ja rá thuhu ma zi Hmuh ra Jesucristo.

Ra hogarmai ja yá ngu nú'u to'o xa gamfri

²¹ 'Ñotuahu 'na ngu ma'na co rá ntsu Ajua.

²² Nu'ahu 'behñahu medinthatihu, 'yøta ri damehu, y ja ra uenda go guí øthu ra Zidada Jesucristo.

²³ Ngue'a nura 'ñøhø go gue'a ra ñaxu de rá 'behña, nja ngu ma Zidadahu ra Jesucristo go gue'a ra ñaxu de ra nija, ngue'a go gue'a xa pøhø ra nija, y nura nija go gue'a rá ndo'yo'a.

²⁴ Nja ngu ra nija øta ma Zidadahu ra Jesucristo, njabu nehe mahyoní gui njahu 'behñah, gui 'yøta ri damehu de gatho nú'a da xi'ahu.

²⁵ Y nu'ahu 'ñøhøh medinthatihu, mädi ri 'behñah, nja ngu ma Zidadahu ra Jesucristo ri macaguihu núu rá nijaguih'a, ne bi unse rá te pa bi za bi pøhøguihu.

²⁶ Bi du pa bi 'uegaguihu de ma ts'oquihu. Bi xüga ma corasohu co ra dehe, y nura dehe'a go gue'a rá noya'a.

²⁷ Nu'a bi xüga ma corasohu pa drá nijaguih'a strá nt'axi. Bi 'uegaguihu de ma ts'oquihu ne de gatho ma nts'o'müihu, pa nu sta 'ñehe da zixcaguihu pa grá 'buu con gue'a, ya hinga tuhu ni 'nara ts'oqui ngue'a ya strá nt'axiguihu.

²⁸ Nja ngu ma Zidadahu ri macaguihu núu rá ndo'yoguih'a, njabu nehe nu'ahu 'ñøhøh rí 'ñepi gui mädi ne gui su ri 'behñah ngu grí suse ri ndo'yohu. Nu'a tó'o ri su rá 'behña, gue'a ngu ri suse rá ndo'yo.

²⁹ Hinhya'mu to'o ri utsas rá ndo'yo. Cada 'na ri su rá ndo'yo ne ri umbabi te da zi, ngu ma Zidadahu ra Jesucristo ri sugaguihu núu rá nijaguih'a,

³⁰ ngue'a go guecju rá ndo'yoguih'a, ne cada 'na de guecju go dyá xenihu de rá ndo'yo'a.

³¹ Hangue ja ra Maca T'ofo ena gue ra 'ñøhø da zogui

rá dada ne rá nana pa go da 'muhui rá 'behña y de ri yoho'u ya da 'natho.

³² Nuna nt'utuatena xi ra dangui, ne mä de ra Zidada Jesucristo ne de rá nija'a.

³³ Hangue nu'ahu suhu ri 'behñah ngu grí suse ri ndo'yohu. Y nu'ahu 'behñah, umfu ra t'equ'ei ri damehu.

6

¹ Nu'ahu batsihu, 'yøta ri dadahu ne ri nanah ngue'a guí camfrihu ra Zidada y gue'a rí 'ñepi gui 'yøthu.

² 'Yøthu ngu manga ja rá noya Ajuq habu ena: "Umba ra t'equ'ei ri dada ne ri nana ne guí su." Nuna guehna ra mädi hmanda ri 'ñoui 'nara hña'ti.

³ Y nura hña'ti'a go gue'a nú'a "gui 'bu co 'nara johya, ne guí 'bu ndunthi ya jeya nuua ja ra ximhai."

⁴ Ha nu'ahu dadahu ne nanah, oxqui japhu da ncue ri batsihu; zofohu co ya hogu ts'ofo, ne 'ñutuahu rá noya ma Zidadahu.

⁵ Nu'ahu 'begohu, 'yøta ri hmuh de nuua ja ra ximhai co ndunthi ra ntsu, ne co ndunthi ra t'equ'ei, ne con gatho ri maihu. 'Yøthu ra uenda gue go guí pephu ma zi Hmuh ra Jesucristo.

⁶ Mpehu xá hño, pe hingue honse ra ora hant'a ri hmuh pa guí pønga ri hmih con gue'u. 'Yøthu ngu rá paha Ajuq con gatho ri maihu, ne pepabihu ri hmuh ngu rí 'ñepi gui 'yøthu ngue'a gyá

⁹ 'b^egoh^u nehe de ma zi Hmu^hra Jesucristo.

⁷ 'Y^o'tuah^u xá hñó yá 'b^efi ri hmu^h co 'nara hoga paha. 'Y^oth^u ra u^enda gue go guí peph^u ma Zidada^h, hingo guí peph^u 'nara ja*l*i.

⁸ Beñh^u gue ma Zidada^h ma da 'racj^u ma thahah^u ngu n^u'a stá ñ^uth^u, ngu r^a 'b^ego ngu n^u'a hingrá 'b^ego.

⁹ Nehe nu'ah^u hmu^h, suh^u xá hñó rⁱ 'b^egoh^u. Ogrí pidih^u'u. Beñh^u gue ngu'^u ne ngu'ah^u bí 'b^u 'nari Hmu^h nuni mahets'i n^u'a to'o hingui huahna ya ja*l*i.

Ga hñeh^u co n^u'a ra he xa 'racj^u Aju^a nguri hñé 'nara soldado

¹⁰ Nubyá zi cuh^u, zedih^u co n^u'a ra ts'^{edi} xa 'ra'ah^u ma Zidada^h.

¹¹ Ngu ri hñé 'nara soldado pa da ma ja ra tuhni, njab^u nehe ma ga hehu ra he n^u'a xa 'racaguih^u Aju^a, pa hinda za da d^eacj^u ra ts'ondahi co yá nthate.

¹² Ngue'^u numa ncontrah^u hingo 'nama mij^a'ih^u. Nujá drí ntunh^u co ya ts'ondahi n^u'u ri nhayxa mañ^u ja ra ndahi, ne co n^u'u ya nd^a de ya ts'ondahi n^u'u ri manda ja ra 'b^exuuui jaua ja ra ximhai.

¹³ Hangue ngu ri hñé 'nara soldado, ga hñeh^u njab^u nehe co n^u'a ra he xa 'racj^u Aju^a, pa njab^u nura ora da ne da hyacj^u ra ts'ondahi hinda za da d^eacj^u, nujá go ma ga taph^u'u ne ga 'buh^u ngu nzantho, ne hinda za te da 'y^otcahu.

¹⁴ Hangue ma ga zedih^u. Nja ngu 'nara soldado ri ngut'a rá ngut'i pa da nja rá ts'^{edi} ora 'yo ja ra tuhni, njab^u nehe ga camfrih^u n^u'a majuani pa da za ga zedih^u. Ne ngu ri su rá coraso co n^u'a ra nthaqui h^a ja rá tiñ^u, njab^u nehe ga nsuh^u pa ga 'yoh^u xá hñó pa hinte ga thoh^u.

¹⁵ Ngu ri su yá ua 'nara soldado pa da za da 'ñó xá hñó ja ra tuhni, njab^u necj^u ma ga hñocj^u pa da za ga maha haburaza ga mañh^u ra maçca noya n^u'a udi ra hoga'm^u.

¹⁶ Nehe ngu 'nara soldado ri hñ^u rá nthaqui ja rá 'ye pa da ntaqui, necj^u mahyoni ga pe'tsh^u ra jamfri pa ga ntacj^u de yá nthate ra ts'ondahi.

¹⁷ Ne ngu ri su rá ñ^uxu 'nara soldado co ra f^ui dega b^oj^u pa hinte da ja, njab^u nehe da za ga ntacj^u ngue'^u dí pah^u gue ma zi Hmu^h ra Jesucristo ya xa p^oh^oguih^u. Nehe nja ngu 'nara soldado dri hñ^u rá mahuai, ma xi ga patuah^u xá hñó rá noya Aju^a pa ga mañh^u, go gue'^u ra mahuai ri 'racj^u ra Maçca Ndahi.

¹⁸ Ne de gatho nuna di ñ^uth^u, nzantho ga aph^u Aju^a. Ga aph^u co rá ts'^{edi} ra Maçca Ndahi pa da maxcahu de gatho n^u'a da 'ñehe, ne nzantho ga ndø'mh^u ne hinga tsayah^u ga aph^u Aju^a, ne ga aph^u por gatho ma'ra ya gamfri nehe.

¹⁹ Nehe 'yaph^u Aju^a por quequi, pa nu xcrá ñ^u, ga ñ^u nsi ra ntsu ni ra ntsa, ne go gue'^u da 'raca ya noya pa ga

mãmba rá noya'q̃a ngu nú'q̃a xa
'ñutcagui, nú'q̃a hinxqui fadi.

²⁰ Nugui rá 'mehnigui Ajuã
pa ga mãmba nuna rá mäca
noya'q̃a, masque núbya dí
ofadi pe dí mãmba rá noya.
Hangue 'yaphu Ajuã pa ga
mãmba rá noya'q̃a ngu rí
'ñepqui ga mä nsinque ra
ntsu.

*Ya nzanjua pεhnra apos-
tol Pablo mi uadi ra carta*

²¹ Pa gui pãhã de ma 'bεfi ne
te gra 'bui de guecua, nuni ra
cu Tiquico go guehni ma da
xi'ahã gatho. Nuni ma zi cuhã
go guehni 'nará hoga mεfi ma
Zidadahã.

²² Dí pεhn'ahãbã pa da
xi'ahã te gra 'bãheua ne pa
da hñup'a ri mεilhã.

²³ Ajuã ma Dadahã ne ma
zi Hmuhã ra Jesucristo da
jap'ahã ne gatho ma'ra ya cu
pa gui 'bãhã te rá 'ñentho, ne
da max'ahã pa gui mpe'tsua
hmatehã 'na ngu ma'na ne pa
gui pε'tshã ndunthi ra jamfri.

²⁴ Ajuã da japabi gatho nú'ã
to'o ri mädi ma zi Hmuhã
ra Jesucristo co 'nara hmate
nú'q̃a hinhya'mã da uadi.
Njabã gue'q̃a.

RA FILIPENSE

RÁ CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO NÚ'A BI 'YOPABI YA GAMFRI ME FILIPO

Ra apostol Nsan Pablo mi ofadi bi 'yopabi ya gamfri me Filipo

¹ Núga drá Pablo ne ra cu Timu, yá 'begoguihe ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, dí op'a'ihe nuna carta gatho'ihʉ zi cuhʉ guí 'buhʉbʉ ja ra hnini Filipo, ne guí camfrihʉ ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, ne gatho'ihʉ gyá ndahʉ de ra nija ne nú'ahʉ gyá mastehʉ.

² Ajuã ma Dadahʉ ne ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo da jap'a'ihʉ ne da max'ahʉ pa gui 'buhʉ te rá 'ñentho.

Ra apostol Nsan Pablo apabi Ajuã po ya gamfri

³ Ora dí beni de gue'ahʉ dí umba njamadi Ajuã por gue'ahʉ.

⁴ Y ora dí apabi Ajuã, dí apabi co ndunthi ra johya pa cada 'na de gue'ahʉ,

⁵ ngue'ã desde gá camfrihʉ rá macea noya Ajuã asta nubya, xcá faxcahʉ pa xa ntanga nura macea noya'ã.

⁶ Nuga dí camfri gue nu Ajuã to'o xa madi xa pa't'a ri 'məihʉ, ma da sigui da 'yøt'a njabʉ pa sta yopa penga ma Zidadahʉ ra Jesucristo ya gri 'buhʉ xá hño ja rá thandi'ã.

⁷ Y xá hño nú'ã stá beni de gue'ahʉ, ngue'ã xi dí pe'ts'ahʉ ndunthi ra hmate, y ngue'ã xi guí faxcahʉ co nú'ã ra 'befi xa 'racagui Ajuã pa dí ñangá ra macea noya ne pa dí mä gue go gue'ã majuani, masque dí ofadi o dí 'bai ja yá thandi ya nda.

⁸ Ajuã padi xá hño gue nuga nts'edi dí beñ'ahʉ co nuna hoga hmate xa 'racjʉ ma Zidada hʉ ra Jesucristo.

⁹ Dí apabi Ajuã pa ma'na da zi'ta ri hmatehʉ, ne ma'na gui pe'tshʉ ra hoga mfadi pa gui pahʉ ma'na xá hño nda'ã gue'ã ri ho Ajuã.

¹⁰ Njabʉ da za gui pahʉ gui huanhʉ nzantho nú'ã xá hño, ne gui pe'tshʉ 'nara te strá nt'axi, y njabʉ hinto da za te da mä de gue'ahʉ nu stí yopa menga ma Zidadahʉ ra Jesucristo nuua ja ra ximhai.

¹¹ Njabʉ dí tø'mi gue ra Zidada Jesucristo da 'yøt'e pa da hneca ya hoga 'befi ja ri tehʉ. Y nú'ã ra hoga 'befi da hnequi ja gue'ahʉ go gue'ã ngu 'nara hoga sofo pa rá nsunda Ajuã, pa njabʉ ma'na da t'e'tsua rá nsu'ã.

De ga 'bucua, nzantho ga øt'e nú'ã go rá paha ra Zidada Jesucristo

¹² Ma zi cu'ihʉ dí ne gui pahʉ xá hño gue gatho nú'ã xa t'øtcagui gue'ã ma'na xa umba ra ts'edi ra macea noya.

¹³ Hangue gatho nuya soldado 'bucua habu ja ra ts'utbi, ne gatho ma'ra ya ja'i, padi gue nuga xa jocagui fadi po rá ngue ra Zidada Jesucristo.

¹⁴ Y hangue por guehna ndunthi ya cu ma'na xa gu ra ts'edi pa xa mambabi rá noya Ajuá nsinque ra ntsu, ne ma'na xa nja yá jamfri ja ra Zidada.

¹⁵ Nuga dí padi xá hñó gue 'ra de gue'u ña de ra Zidada Jesucristo ngue'a ri hyøca nú'a dí pefi, ngue'a nu'u ne go da uadi nú'a da mañ'u. Pe nú'u ma'ra ha, mambabi rá noya Ajuá co yá mfeni xá nt'axi.

¹⁶ Pe nu'u tó'o ri hyøca nú'a dí pefi, mamba rá noya ra Zidada Jesucristo pa yá hñose'u ne pa da t'embí gue go ma'na ri mpesi'u. Nu'u øt'a njabu hñose pa ma'na da hyondga ra 'ñu nubyá de dí oua ja ra fadi.

¹⁷ Pe nu'u ma'ra ha, mamba rá noya Ajuá co ndunthi ra hmate ngue'a padi'u gue nuga dí 'bucua pa ga ñambabi rá mäca noya Ajuá.

¹⁸ Pe hinte rí 'yø'tuabi de nú'a gra ña'u. 'Bu mañ'u con gatho yá mui o hina, pe xi drí johya ngue'a ma'na rí ntanga rá noya ra Zidada Jesucristo.

Ne ma xi ga johya ndunthi,

¹⁹ ngue'a nuga dí padi gue nuna dí thogui ma ga poni xá hñó, ngue'a guí faxcahu guí aphu Ajuá por gueque, y nurá Mäca Ndahi ma Zidadahu ra Jesucristo ri 'racagui ra ts'edi.

²⁰ Nuga hindí ne ga ntsa, dí ne ga ña con gatho ma jamfri, ngu xi stá nja nzantho. Ne dí ne ma'na da hnequi rá ts'edi ra Zidada Jesucristo ja ma'mui, hinte rí 'yø'tuabi 'bu ga tu o ga sigui ga nte.

²¹ Ngue'a nuga 'bu ga sigui ga 'bucua ja ra ximhai, gue'a pa ga øt'e nú'a go rá paha ra Zidada Jesucristo, y nu'bú ga tu, ma grá hñaga matháha.

²² Pe nu'bú ga sigui ga 'bucua ja ra ximhai, ga mpesi pa da gamfri ma'ra ya ja'i, hangue hindí padi nda'a ga beni, ua ma'na xá hñó ga sigui ga nte, o ma'na xá hñó ga tu.

²³ De ri yoho hindí padi nda'a ga beni. Nu'a dí nehma, ga ma de guecua pa ma ga 'bu'be ra Zidada Jesucristo nuni mahets'i, ngue'a pa gueque gue'a ma'na xá hñó de gatho.

²⁴ Pe dí padi gue ma'na xá hñó pa gue'ahu ga sigui ga 'bucua.

²⁵ Hangue dí padi gue ma ga sigui ga 'bucua con gue'ahu pa da za ga fax'ahu pa ma'na da nte ri jamfrihu ne ma'na gui johyahu.

²⁶ Hangue nu xcri yopa hyandgaguihu ga yopa 'bu'i con gue'ahu, ma xi gui xocambenihu ma Zidadahu ra Jesucristo ngue'a ma ga 'bu'i ma'na'qui con gue'ahu.

²⁷ 'Yøthu ra ts'edi gui 'yohu xá hñó ngu nú'a mängä rá noya ra Zidada Jesucristo. Y njabu tsa ga mabu ga c'a'ts'ahu o hina, pe ya ga øde gue gri 'bu'hu xá hñó co 'nada ra mfeni ne gri mpefihu mahyegui co ndunthi ra ts'edi pa gui ña'ñhu nú'a ra jamfri xcá hñanihu de ra mäca hoga noya.

²⁸ Ne oxquí hophu da pi'ahu nú'u to'o ri utsa'ihu, ngue'a

nu stí hyandi'á gue hingri tsuhá, njabá da bádi'á gue ma da 'mèdi'á, pe nu'ahá gui pahá gue co rá ts'edi Ajuá xa pøhø'iha.

²⁹ Ngue'á Ajuá bi hñux'ahá hingue hønse pa gui camfrihu ma zi Hmuha ra Jesucristo, nehe pa gui thohá ya nt'utsate po rá ngue'á, y nú'a guí thohá gue'á 'nara dñanga hñó pa gue'ahá.

³⁰ Gui pahá gue nugane nu'ahá mahyegui drí ñambahá rá noya Ajuá, y ya gá pahá xá hñó gatho nú'a stá thogui pa dá ñani'á, ne ya xcá øha te gatho dí thoguibya.

2

Ra Zidada Jesucristo bi 'ñe bi nja'i, ne 'mefa Ajuá bi umba 'nara nsu xi ra dñgui

¹ Nu'ahá xa nup'a ri mfenihá numa zi Hmuha ra Jesucristo, ne xa hup'a ri mäihá co rá hmäte'á, ne ra Mäca Ndähi 'bäi con gue'ahá, ne xa t'a'ahá ra hmäte ne ra huecate.

² Hangue 'bähá co 'nada ra mfeni ne co 'nada ra hmäte, pa njabá hä, gui hubgahá ma mäi pa ga johya.

³ Ote guí øthá pa ri hñosehá, nixi pa gui pønga ri hmihu. Ne ogrí 'ñexaschá. Nu'á gui 'yøthá, 'ñe'tsuahá yá nsu ma'ra.

⁴ Oguí hoñha ra hñó pa gue'asehá, hyoñha pa ma'ra nehe.

⁵ Beñha ngu bi benga ma zi Hmuha ra Jesucristo himbi 'ñets'i.

⁶ Ngue'á nu'á masque go guesé'á Ajuá, pe bá tsopá rá nsu nú'á mbi pe'tsa nuni mahets'i masque mri mandani'á mahyegui co rá Dada.

⁷ Pe bá tsogui rá nsu pa bi e bi nja'i nuua ja ra ximhai, ne asta bi nja ngu 'nara 'bego, ne bi më'tsa rá 'bai ngu rá 'bai 'nara ja'i.

⁸ Y ya de mi 'bacua, bi 'mäi ngu himri 'ñepi da 'mähma, y bi 'yø'tua nú'á go rá paha rá Dada asta xi bi du, ne nurá du'á xi xmá nts'o, ngue'á bi du ja 'nara pont'i.

⁹ Hangue Ajuá bi umba 'nara nsu xi ra dñgui, ne bi hñu'mba 'nará thuhu nú'a ma'na ja rá nsu de gatho ya thuhu.

¹⁰ Pa njabá ma da ndandiñahmu ne da xøcambenibi rá thuhu ra Zidada Jesu maxøgue gatho nú'á bí 'bäi mahets'i ne nú'á 'bacua ja ra ximhai ne nú'á 'bäi rí nga'ti de ra ximhai.

¹¹ Y gatho'á ma da 'ñena gue ra Jesucristo go gue'á ma zi Hmuha pa ma'na dra nsunda Ajuá ra Dada.

Nu'á tó'o xa gamfri go gue'á njangu 'nara ñot'i ri yot'a ja ra ximhai

¹² Ma zi cu'ihá, ngu gá nhyyoga'yødehá nu ndá 'bäi con gue'ahá, dí ne nehe núbya dí 'bäi yabá de gue'ahá gue ma'na gui 'ramanuhá gui nhyyoga'yødehá. 'Yøthá xá hñó gatho nú'á rí 'ñepi gui 'yøthá ngue'á xcá mpøhøha, ne nsuhá ja rá thandi Ajuá.

¹³ Ngue'á Ajuá go gue'á ri 'ra'ahá ra ts'edi ne ya hogá

mfeni pa gui 'yøthu nú'q xá hño, ngu nú'q ne'q.

¹⁴ Gatho nú'q gui 'yøthu, 'yøthu nsinque gui nøntehu ne nsinque gui ntsanoyahu,

¹⁵ pa hinto da zu't'ahu ni 'nara ts'oqui. 'Buh xá hño co ri mfenihu strá nt'axi, ngue'q yá båtsi'ihu Ajuq, masque guí 'buh madetho de ya ts'o'mhi gá ja*l*'i nú'u hinxá nt'axi yá mfeni. Nuni ja da hnecni ri hoga'maihu ngue'q nu'ahu guí njahu ngu ya tsø ri yot'a ja ra 'bexuui,

¹⁶ ne guí mæñhu ra hoga noya dega te pa nzantho. Nu'bu gui 'buh xá hño ngu núna dí xi'ahu, ma ga johya ndunthi nu stua yopa penga ra Zidada Jesucristo, ngue'q gue'bu ma ga pädi gue gatho nú'q stá pefi hinxa ma 'medi, ma da hneca ra hoga sofo nú'q stá pefi ja gue'ahu.

¹⁷ Ha nu'bu ga tu po rá ngue'ahu, guehna ngu 'nara hñq'ti dí umbabi Ajuq mahyegui co ri jamfrihu. Nu'bu ga johya ngue'q dí pädi gue dí uñhu mahyegui ma hñq'tihu, y njabu ga johyahu mahyegui.

¹⁸ Hangue johyahu nehe, pa ga pe'tshu 'nada ra johya.

Ra Timoteo ne ra Epafrodito

¹⁹ Dí beni ga pempu 'bestho ra cu Timu dua c'l'a'ts'ahu 'bu njabu rá paha ma Zidadahu, pa nu stua pengui'q da xi-cagui de gue'ahu, pa njabu da hñu ma mhi, ne ga johya.

²⁰ Ngue'q honse ra cu Timu go gue'q 'nada ra mfeni dí

pe'tshe, ne dí tagui dí tuhe por gue'ahu.

²¹ Ngue'q gatho nú'u ma'ra ya cu oda yá mfeni de yá 'befi pa yá hñose'u, hingo oda yá mfeni de rá 'befi ra Zidada Jesucristo.

²² Y nu'ahu guí patuahu

rá 'mhi ra cu Timu. Nú'á xi faxcagui pa dí mamba rá noya Ajuq, nja ngu 'nara t'u faxa rá dada ja rá 'befi.

²³ Hangue dí beni ga pempu

pa dua c'l'a'ts'ahu, honse dí tø'mi ga pädi te grá ma de núna dí thoguiua.

²⁴ Dí camfri gue co rá

mfats'i Ajuq necagui ga mabu

'bestho ga c'l'a'ts'ahu.

²⁵ Nehe dí beni gue mahyoni ga pempu

nehe ra cu Epafrodito, guehni 'nama

hoga compa de ja ra 'befi pa

dí ñambaheua rá noya Ajuq.

Nuni ra cuni go guehni uá penhu pa e bi maxcagui.

²⁶ Y xa beni ndunthi de gue'ahu pa da mabu, ne xi tu rá mhi ngue'q bi bädi gue gá pahu bi hñeni.

²⁷ Xi majuani bi hñeni nts'edi asta ya mi ma xa duhmaq, pe Ajuq bi më'tsa ra huecate de guehni, y hinga honseni, necagui nehe, bi mesca ra huecate, ngue'q 'bu xa duhmani, nu'bu ma'naxa du ma mhi.

²⁸ Hangue por gue'q xi dí ne ga pempu

pa gui johyahu nu xcrí hyanthu ma'na'qui, y

necá ga johya nehe.

²⁹ Nu xcrí hyanthu da zombuni, xi da johyahu ndunthi, ngue'q guehni 'nama cuhu de ja rá thuhu ma

Zidada hu, ne xi da umfu ra hmate, ne numahñobihu gatho ma'ra yá 'mehni Ajua di nguni.

³⁰ Ngue'a nuní ya mi ma da du hmah po rá 'befi ra Zidada Jesucristo. Nuni himbi jamasu de ya ts'othogui, hangue e bi mefi 'nara 'befi nú'a himbi za go gá pefih ngue'a guí 'buh yabu de guecua.

3

'Yohu xá hño ngu rí 'ñepi

¹ Y nubyá zi cuhu, johyahu ja rá thuhu ra Zidada. Pa gueque hingui tsabigui ga xi'ahu ma'na'qui de nú'a ya stá op'ahu, y xá hño ga ben'ahu ngue'a go pa ri hñohu.

² Nsuhu de nú'u ya ts'oja'i hingui òt'e nú'a xá hño ne ri manda da thu'tsua ra seña ja rá ndo'yo 'na, ngu manga ra ndaxjua ley.

³ Ngue'a nujá go guecaguihu dí petsh ra seña xi majuani ja ma corasohu ngue'a stá camfrihu Ajua ne dí nsundahu po rá ts'edi ra Maca Ndahi ne drí johyahu ngue'a yá metiguihu ra Zidada Jesucristo. Hindí camfrihu gue nú'a ra seña thu'tsua ja rá ndo'yo 'na gue por gue'a ma da mpøhø 'na.

⁴ Nuga da zahmu ga beni gue ma ga mpøhø co ma hogu 'befi ne ma hñoja i stá òt'e de ma ts'edi sehe, asta ma'na da za ga beni ndunthi que ma'ra ya ja'i.

⁵ Ngue'a rá hñato ma pa de stí 'bui, bi thusca nú'a

ra seña ja ma ndo'yo ngue'a drá me Israel, stí 'ñehe de yá ja'i ndu ra Benjami, drá xodyo ngue'a ma dada ma nanqu myá xodyo. Y nuga ndí òt'a gatho ngu nú'a manga ja rá ley ya xodyo, ngue'a ndrá fariseo.

⁶ Xi ndí òt'a gatho yá ley ya xodyo, hangue xi ndí ò'tua ra nts'o'mui nú'u ya cu xqui gamfri ra Zidada Jesucristo. Y mi jo'o to'o da 'ñena gue hinduí òt'a gatho ngu nú'a manga ra ley.

⁷ Gatho nuya ya t'òt'e ndí òt'a ma'met'o, pa guecagui xi mri muui ndunthi, pe nubyá ndá camfri ra Zidada Jesucristo, dá pädi gue nú'a ndí òt'a ma'met'o hinte ri muui.

⁸ Y xi majuani gatho ya t'òt'e nú'u ja ja ra ximhai, pa guecagui hinte ri muui', dí ut'a ra uenda ngu ya paxi dá fotb pa go dá pädi ra Zidada Jesucristo. Stá tsopu gatho pa go dá pädi ma zi Hmuhu ra Jesucristo,

⁹ ne pa bi za dá 'natho'be'a, y njabu dí 'bui xá hño ja rá thandi Ajua. Y hingue ngue'a dí òt'a ngu nú'a manga ra ndaxjua ley dí 'bui xá hño ja rá thandi Ajua, nuga dí 'bui xá hño ja rá thandi'a ngue'a dí camfri ra Zidada Jesucristo. Hangue por gue'a Ajua handgagui gue xá nt'axigui ngue'a stá camfri.

¹⁰ Nubyá nu'a dí ne, dí ne ma'na ga pädi ra Zidada Jesucristo. Dí ne ga patua rá ts'edi de nú'a ra 'ra'yo te bi me'tsi de mi yopa nte'a de ja ya du, ne dí ne ga nja ngu bi nja'a

himbi mädi rá te, bi thogui ya ts'othogui ne asta bi du.

¹¹ Dí ne ga njabu masque ga tu, pa njabu ga pe'tsa 'nara 'ra'yo te nehe ngu nú'a ra te bi me'tsi nu mi yopa nte de ja ya du'a.

Ga øthu ra ts'edi pa ga tsøñhu asta rá ñani nuna ra 'ñu drí nehu

¹² Pe hindí ena gue ya xi dí 'bui xá hñó ngu nuna dí ma, dí padi gue drí 'betho pa ga 'bui xi xá hñó, pe nuga dí sigui dí øt'a ra ts'edi pa ga tsudi nú'a ra hoga'mui xi xá hñó ngu nú'a bi ne ra Zidada Jesucristo ga tsudi nu mi zucagui ra mudi'a.

¹³ Zi cuhu, nuga hindí ena gue ya dí pe'tsa nú'a ra hoga'mui'a, pe nu'a dí ne, ga pumfri gatho nú'a ya stá øt'e, ne ga øt'a ra ts'edi ga sigui ga honga nú'a ra hoga'mui asta hinga tsudi.

¹⁴ Ne dí øt'a ra ts'edi pa ga tsöni asta rá ñani nuna ra 'ñu drí nehi asta hinga hñanga nú'a ra tha'hñ xpá mescaguihu Ajuá nuni mahets'i, nú'a xa ñatcahu da 'racjü ngue'a dí camfrihu ma zi Hmuuhu ra Jesucristo.

¹⁵ Gathoguihu nújhua xa ze ma jamfrihu, mahyoni ga beñhu ngu nú'a ja juadi dá ma. Pe 'bu hingui beñhu ngu dí bengá, Ajuá da 'ñu't'ahu pa gui beñhu ngu dí bengá.

¹⁶ Pe nu'a mahyoni ga øthu, ga teñhu nú'a ya stá pahu.

¹⁷ Ma zi cu'ihu, 'yøthu ngu nú'a xcá hyanthu dí øt'e, ne hyanthu nú'u ma'ra to'o øt'e

ngu nú'a dí øt'e, pa njabu gui 'yøthu ngu øt'u nehe.

¹⁸ Ngue'a ngu stá xi'ahu ndunthi ya 'mi'qui ne dí xi'ahu ma'na'qui co ndunthi ra dumai asta taqui dí zoni, xi 'bui ndunthi nú'u ri 'ñet'a gamfri, pe co yá ts'o'bëfi ri hnequi gue ri utsabi rá du ra Zidada Jesucristo.

¹⁹ Pe nú'u ya ja'i'u hinda ma da mpont'ui rá cué Ajuá. Nuyá ts'onc'at'i'u go gue'u ja ra uenda ngu yá zidada'u, ne ri johyatho'u da 'yøt'a ya ts'ot'øt'e nú'u ri japi da 'be yá tsa. Nu'u oda yá mfeni ya t'øt'e de guecua ja ra ximhai.

²⁰ Pe nujá oda ma mfenihu ya t'øt'e de mahets'i ngue'a ya dyá menguhu de guehni, ne dí tø'mhu nehe gue ja dí 'ñehni ma zi Pøhøtehu, y nú'a go gue'a ma Zidadahu ra Jesucristo.

²¹ Nú'a go gue'a ma da patca nuna ma 'baihu dí hahubya pa da za ga 'bahu ngu rá 'bai'a xá nsunda. Nu'a ma da patca ma 'baihu co nú'a ra danga ts'edi pe'tsi pa ri manda gatho ya t'øt'e de guecua ja ra ximhai ne mahets'i.

4

Johyahu nzantho ngue'a guí camfrihu ma Zidadahu

¹ Hangue por gue'a ma zi hmäca cu'ihu, xi da sigui gui 'buuhu xá hñó co nú'a ra jamfri xcá hñañhu de ma Zidadahu. Nu'ahu xi dí ma'ahu ne dí ne ga hant'ahu ma'na'qui, ngue'a por gue'ahu xi drí

johya, ne po ri jamfrih^u ma ga h^ung^a 'nara th^uha.

² Dí b^untebi ra nju Evodia ne ra nju Sintique da mpumbabi pa da 'm^ui'ya co 'nada ra mfeni ngue'a^q ri 'natho'^u co ra Zidada.

³ Y n^u'i ma hoga mfats'i'i de ja rá 'b^ufi Aju^u, dí b^unte'i^u gui faxa n^u'ya ya nju pa da mpumbabi, ngue'a^q go gue'^u bi maxcagui ndunthi de ndí 'yob^u ndí m^unga ra m^uaca noya co ra cu Mente ne gatho n^u'ma'ra ya cu mri mp^ufi con guecagui. N^u'ya ya xpá t'opa yá thuhu^u nuni mahets'i ja ra libro dega te.

⁴ Xi da johyah^u nz^untho ja rá thuhu ra Zidada, ne dí xi'ah^u ma'n^ua'qui: ;Xi da johyah^u!

⁵ 'B^uhh^u nz^untho co ra h^unoj^a i pa da b^udi gatho ya ja'i^u gue nu'ah^u xi gyá hoja'i^u. Ma Zidadah^u ya ma dua yo pengui 'bestho.

⁶ Ne ote gui tu ri m^uih^u. Nu'a^q gui 'y^uthu^u, xipabihu^u gatho Aju^u, ne 'yapabihu^u te gatho ø't'ah^u ra 'b^udi, nehe umf^u njam^udi de gatho n^u'a^q te da 'ñ^ue'ah^u.

⁷ Nu'b^u gui 'y^uthu^u njab^u, Aju^u da 'ra'ah^u 'nara hum^ui n^u'a^q xi ra d^ungui asta hingu^u tsa to da b^udi, y nuna hum^uin^u da sup'a ri coraso^u ne ri mfenih^u ngue'a^q guí 'b^uhh^u co ra Zidada Jesucristo.

Dá 'yoda ri mfenih^u n^u'a^q xá h^uño

⁸ Nubyá ma zi cu'ih^u, dá 'yoda ri mfenih^u gatho n^u'a^q maju^uani, ne n^u'a^q xá nsunda, ne n^u'a^q xá h^uño, ne gatho n^u'a^q

xá nt'axi, ne ra h^unogaja'i^u, ne n^u'a^q ya t'ø't'e hm^u gue xá h^uño. Dá 'yoda ri mfenih^u n^u'a^q guí p^uah^u gue xá h^uño, ne n^u'a^q rí 'ñep'ah^u.

⁹ 'Yøthu^u ngu n^u'a^q dá u't'ah^u ne n^u'a^q gá p^uah^u ndí øt'e, ne n^u'a^q gá 'yøthu^u dá xi'ah^u, ne n^u'a^q gá hyanthu^u ndí øt'e. 'Yøt'ehu^u njab^u y nu Aju^u da 'm^ui con gue'ah^u ne da 'ra'ah^u ra hum^ui.

*Ya gamfri me Filipo p^uempa
ra mfats'i ra apostol Pablo*

¹⁰ Drí johya ndunthi ja ra Zidada ngue'a^q nubyá ya xcá yopa benju^u, ne xcá faxcahu^u. Hingue xqui pumfriguihu^u, h^uonse ngue'a^q himi tsa hanja gui faxcahu^u.

¹¹ Nuga hindí m^unga njab^u ngue'a^q te øtca ra 'b^udi, nuga stá p^uadi ga johya co n^u'a^q dí pe'tsi.

¹² Stá p^uadi ga ts^uta ra h^unoya, ne stá p^uadi ga 'b^uai co ra h^uño. Stá p^uadi de gatho, ra hniñ^u o ra thuhu, ne 'b^uu di ja o di otho.

¹³ Co n^u'a^q ra ts'edi di 'racagui ra Zidada Jesucristo, nuga gatho da za ga ts^uti n^u'a^q da 'ñepqui.

¹⁴ Pe xi xcá øtcahu^u ra h^uño ngue'a^q gá faxcaguihu^u ja ma ts'o^uthogui.

¹⁵ Ngu guí p^uah^u n^u'ah^u guí 'b^uuh^u Filipo, nu de ndá f^udi da m^unga ra m^uaca noya, ne de ndá p^uombu^u Macedonia, bi njo'o ma'ra to'o bi 'racagui ra mfats'i, h^uonse nuri nijah^u n^uguí p^uencahu^u ra mfats'i dega jam^udi ngue'a^q stí xi'ah^u rá noya Aju^u.

¹⁶ Ne de nduí 'bu ja ra hnini Tesalononica, hingue 'na'quitho gá pencahu ra mfats'i pa nú'q te ndí honi.

¹⁷ Nuga hindí ja po nú'q ra mfats'i gá 'racju. Nuga dí ja pa gui hañhu nú'q ra thahda 'ra'ahu Ajuq.

¹⁸ Nuga ya stá hani nú'q ri mfats'ihu asta ma'na ndun-thi de nú'q ndí honi, nú'q gá pencahu co ra cu Epafrodito, y con gue'q asta pongui. Nú'q gá pencahu gue'q ngu 'nara 'baha yani xá cehhi nú'q xcá umfu Ajuq, ne nu'q ri ho'q.

¹⁹ Ajuq ma Dadahu da 'ra'ahu gatho nú'q gui hyoñhu, ngue'q go gue'q tsa da 'racju gatho ya hñó xá nsunda por nú'q bi 'yot'a ra Zidada Jesucristo.

²⁰ ¡Drá nsunda pa nzantho Ajuq ma Dadahu! Njabu gue'q.

Ra nzengua pehna ra apos-tol Pablo mi uadi ra carta

²¹ Dí peñ'ahubu ra nzengua de rá thuhu ra Zidada Je-sucristo gatho nú'ahu gyá gamfrihu me Filipo. Nehe peñ'ahubu ra nzengua gatho nuya cu dí 'bu'beua.

²² Nehe peñ'ahubu ra nzengua nuya gamfri pepabi ra Cesa ra danga ndaq de guecu Nroma, ne gatho ma'ra ya cu 'bui de guecu.

²³ Ma Zidadahu ra Jesu-cristo da jap'ahu gatho'ihu. Njabu gue'q.

RA COLOSENSE RÁ CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO NÚ'A BI 'YOPABI YA GAMFRI ME COLOSA

Ra apostol Pablo opabi ya gamfri me Colosa

¹ Núgui drá Pablo rá apostolgui ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo. Ajuã go rá paha'ã pa bi hñuxcagui dega apostol. Nugui ne ra cu Timu

² dí op'a'ihe nuna carta nú'ahʉ ma zi cu'ihʉ guí 'bəhəbʉ ja ra hnini Colosa, guí camfrihʉ ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, ne yá bətsi'ihʉ Ajuã. Ajuã ma Dadahʉ da jəp'a'ihe ne da max'ahʉ pa gui 'bəhʉ te rá entho.

Ra apostol Pablo apabi Ajuã pa da japi ya gamfri

³ Ajuã ma Dadahʉ go gue'ã rá Dada nehe ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo dí apabihe por gue'ahʉ ne nzənþo dí umfe njamədi'ã

⁴ ngue'ã stá øhe de ri jamfrihʉ guí pe'tsuahʉ ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo ne de nú'ã ra hmate guí pe'tsuahʉ gatho nú'ã ma'ra yá bətsi Ajuã,

⁵ ngue'ã guí tə'mhʉ ma gui 'bəhʉ nuni mahets'i habʉ xuá hyoqui Ajuã pa gue'ahʉ. Nu'ahʉ guí pe'tshʉ ra hoga nthə'mate ngue'ã xcá 'yəhʉ ra macea noya nú'ã məngə majuəni, ne xcá camfrihʉ.

⁶ Nú'ã ra macea noya xcá 'yəhʉ xa si'ahʉ, rí ntəngui gatho rá ngəni ra ximhai, ne rí gamfri ndunthi ya ja'i. Gue'ã ngu 'nara hoga sofo ri unga rá noya Ajuã de habəraza de ra ximhai, ngu bi njə de guepʉ Colosa nu ngá 'yødehʉ bi si'ahʉ de nú'ã bi 'yøt'a Ajua po rá hñojə'lí, ne gá pahʉ gue go gue'ã xi majuəni nú'ã bi si'ahʉ.

⁷ Gue'ã bi 'ñu't'a'ihe numa hmacea cuhʉ ra Epafra, guehni 'nará hoga məfi ma Zidada hʉ ra Jesucristo stá 'ñø'be ja rá 'bəfi Ajuã, ne bi zo'ahʉ de rá noya Ajuã.

⁸ Nuni go guehni bi xi-caguihe de nú'ã ra hoga hmate guí pe'tshʉ ngue'ã xcá camfrihʉ.

⁹ Desde nú'ã ra pa'a dá øhe njabʉ, hindí tsayahe dí apabihe Ajuã por gue'ahʉ, pa da 'ra'ahʉ 'nara hoga mfeni pa gui patuahʉ xá hñø nda'ã go rá paha'ã, ne da 'ra'ahʉ ra mfədi pa gui pahʉ xá hñø gatho nú'ã u't'ahʉ ra Macea Ndəhi, ne gui pahʉ nda'ã xá hñø gui 'yøthʉ.

¹⁰ Dí apabihe gue nzənþo gui 'yøthʉ ngu nú'ã rí 'ñep'a'ihe guí 'yøthʉ ngue'ã guí camfrihʉ ra Zidada, ne gui 'yøthʉ ngu nú'ã ri ho'ã, pa njabʉ da xup'a ri hoga 'bəfihʉ, ne ma'na gui pahʉ'ã.

¹¹ Nehe dí apabihe gue da 'ra'ahʉ ndunthi rá macea ts'edi'ã pa da za gui tsəthʉ gatho nú'ã da 'ñep'a'ihe, ne gui tsəthʉ co ra johya ne ra pacencia.

¹² Ga umfʉ njamədi Ajuã ra

Dada ngue'á nu'á xa 'racjú ra ts'edi pa ga 'buhu ja rá māca ñot'i'á, ngu nú'á xa umbabi gatho ma'ra yá bátsi'á.

¹³ Ajuá go gue'á bi pøngaguihu de ja ra 'bexuuui habu ndí 'buhu ja rá hmanda ra ts'oqui, y bi hñuscaguihu ja rá hmanda rá hmāca T'u, go gue'á ma zi Hmuhu ra Jesucristo.

¹⁴ Nú'á go gue'á bi manga rá ji ne bi du pa bi pungaguihu gatho ma ts'oquihu ne pa bi pøhøguihu.

*Dí 'buhu xá hñó ja rá thandi
Ajuá po rá du ma zi Hmuhu ra
Jesucristo*

¹⁵ Ajuá hingui hnequi, pe bá ehe rá T'u nú'á mahyeguiui rá 'mái, ne xa thandi ne xa 'ñutcahu tengu rá 'mái rá Dada. Nu'á ya mi 'bui ante da nja gatho nú'á jabya, ne go gue'á ra ndá de gatho.

¹⁶ Y Ajuá bi 'yent'ua rá 'ye'á pa go bi hyoqui gatho nú'á ja ne 'bui nuni mahets'i ne nuua ja ra ximhai, gatho nú'á ri hnequi ne nú'á hini hnequi, gatho nú'á to'o ri manda ne ri ndá, nú'á ja yá ts'atbi ne yá ts'edi, gatho go bi hyoc'á, ne gatho pa rá nsunda'á.

¹⁷ Nú'á ya mi 'bui ante da nja gatho nú'á jabya, ne gatho go o ja rá 'ye pa ri su'á.

¹⁸ Ha nú'á nehe go ra ñaxu de ra nija. Y nura nija nú'u to'o camfri'á, ne nu'á go gue'á rá ndo'yó'á. Y nú'á umbabi'á ra 'ra'yó te nú'u to'o camfri'á. Nu'á go rá mèdi bi yopa nte de ja ya du, pa go bi ndá'á de gatho.

¹⁹ Ajuá go rá paha pa bi mahyeguiui rá 'mái ne rá ts'edi ma zi Hmuhu ra Jesucristo.

²⁰ Nehe Ajuá go rá paha pa bá pëhni'á pa njabu por nú'á bi 'yøt'e'á da za da yopa hogui gatho nú'á xqui ts'oqui nuua ja ra ximhai ne nuni mahets'i. Po rá ngue'á bi manga rá ji ja ra pont'i'á ne ja bi duni, pa nu'á bi za bi mádi'u co Ajuá ne bi za bi 'mái xá hñó ja rá thandi'á.

²¹ Nu'ahu ma'met'o nguí 'buhu yabu de Ajuá ne ngrí utsahu'á ja ri mfenihu, ngue'á nguí øthu ya ts'ot'øt'e, pe nubyá Ajuá xa 'yøt'e pa gá mádihu con gue'á ne gá 'buhu xá hñó ja rá thandi'á.

²² Ngue'á Ajuá bá pëhna rá T'u y nú'á gue'á ra Zidada Jesucristo bi e bi njai' pa bi tho ja ra pont'i, pa njabu da za gui 'buhu strá nt'axi ja rá thandi Ajuá, ne ya hinte ma ts'oqui gui tuhu, ne njabu hinto da 'be't'a ri tsahu ja rá thandi'á.

²³ Hangue mahyoní gui siguihu co nú'á ra hoga jamfri xcá hañhu, ne gui zehu ngu ya 'yuza ri cuna mbo ra hai, ne nzantho gui tø'mhu nú'á ra nthø'mate xa si'ahu ne ma gui hañhu ngue'á xcá camfrihu ra māca noya nú'á gá ødehu. Nuna ra māca noyaná xa nt'øde maxøgue rá nguni ra ximhai, y nûgui drá Pablo xa thuxcagui pa ga xanga nuna ra māca noyaná.

Ra apostol Pablo bi t'umbabi ra 'befi pa da su ya gamfri

²⁴ Xi drí johya ngue'qá dí tho ya thogui po rá ngue'ahú. Dí sufri ngu bi sufri ma zi Hmuhú ra Jesucristo, pa ga thogui nuya thogui hinxá njatho po rá ngue rá nija, y nú'á go rá ndo'yó'a.

²⁵ Nugui 'nadrá mëfi ja rá nija Ajuá xa hñuxcagui pa ga xi'ahú gatho ngu nú'á mangá rá noya'a.

²⁶ Ajuá bi hñuxcagui pa ga xi'ahú nú'á xqui beni'a desde maya'bú ne hinto xqui bádi, pe nubyá ha, xa 'ñutcahu nújú yá bátsiguíhú'a.

²⁷ Ajuá gue'qá rá paha bi 'ñutcahu nú'á xquí beni'a ne hinxqui fadíhma, pa njabú da bádi gatho ya ja'i ja ra ximhai tengu rá ndangui nú'á xquí beni Ajuá da 'yot'e. Y nú'á xquí beni'a go gue'qá gue ma zi Hmuhú ra Jesucristo 'bui ja ma corasohú, y hangue dí tø'mhú ga 'buhú pa nzantho ja rá nsunda'a.

²⁸ Núje yá mëfiguihe Ajuá, haburaza dí mañhe de ma zi Hmuhú ra Jesucristo, ne dí umfe ra hoga ts'ofo gatho ya ja'i, ne dí utuahe'ú co nú'á ra hoga mfadi xa 'racaguihe Ajuá, pa njabú to gatho da gamfri'qá da te yá jamfri pa da za da 'mú'ú ngu gra 'mú ma zi Hmuhú ra Jesucristo.

²⁹ Hangue por guehna xi drí mpefi con gatho ra ts'edi nú'á xa 'racagui ra Zidada Jesucristo.

2

¹ Nubyá, dí ne gui pahú gue nugui xi dí apabi Ajuá con gatho ma ts'edi por gue'ahú

ne por nú'ú ya cu bí 'bui ja ra nija Laodicea, ne por gatho nú'ú ma'ra ya cu hinstá mpadi'be.

² Dí apabi Ajuá gue da nup'a ri mfenihú, ne pa gui 'buhú co 'nada ra hmate, ne pa da 'ra'ahú ra hoga mfadi pa ma'na gui pahú xá hño ma zi Hmuhú ra Jesucristo nú'á bi 'ñe bi 'yot'a nú'á xqui beni Ajuá ne hinxqui fadíhma, ne ja dá padihú.

³ Ngue'qá ja guehni ja ma zi Hmuhú ra Jesucristo ja jani gatho ra hoga mfadi ne ra hoga mfeni.

⁴ Dí xi'ahú njabú pa hindza to da hya'ahú co 'raya noya nú'ú xi ri nt'øde mahotho pe hinga majuani.

⁵ Masque nugui hindí 'buhbya con gue'ahú, pe dí ja ra uenda dí 'bui con gue'ahú ngue'qá oda ma mfeni de gue'ahú, y xi drí johya ngue'qá dá øde gue guí øthu gatho nú'á xá hño, ne xi xcá zedi ri jamfrihú nú'á guí pe'tsuahú ma zi Hmuhú ra Jesucristo.

⁶ Hangue 'buhú xá hño co ma zi Hmuhú ra Jesucristo ngu nú'á xa t'u't'ahú nu ngá camfrihú.

⁷ Njahú ngu ya 'yaza xa cuna mbo ra hai, xi da nt'athú con gue'qá, ne dá ze ri jamfrihú ngu nú'á xa t'u't'ahú. Ne umfú njamädi Ajuá nzantho.

Dí pe'tshú 'nara 'ra'yo te ngue'qá dí camfrihú ra Zidada Jesucristo

⁸ Xi da nsuhú, oxqui hophú da hya'ahú nú'ú ya c'uamba ja'i 'yobú xi'ahú nú'á te

bense de yá mfeni hōnse pa da hya'ah, ngue'a nu'á hingui udi ngu nú'a bi 'ñudi ra Zidada Jesucristo, nu'á udi hōnse nú'a xa bense yá mijá'iui de yá mfenise ne xa 'ñudi.

⁹ Ja ma zi Hmuh ra Jesucristo ja bi hnequini gatho tengu rá 'mái Ajuá ngue'a nu'á mahyeguiui rá 'mái'a.

¹⁰ Y nu'ah ya xcá tsuh gatho ra te maxøgue, ngue'a ya guí 'nathoh co ma zi Hmuh ra Jesucristo nú'a ri manda gatho nú'u to'o pe'tsa ra ts'edi ne nú'u to'o pe'tsa ra ts'utbi.

¹¹ Nu ngá 'nathoh co ma zi Hmuh ra Jesucristo, gue'bá gá hañh ra seña ja ri corasoh ngue'a Ajuá bi 'uec'a'ih de ja ra ts'oqui. Y nú'a ra seña gá hañh hingue ngu nú'a ra seña ñt'a ya xodyo gue hōnse ri señabitho rá ndo'yo 'na. Nuna ra seña gá hañh, gá hañh ja ri corasoh ngue'a gá camfrih ma zi Hmuh ra Jesucristo.

¹² Ngue'a nu ngá nxiste-heh, ja ra uenda gá nt'aguih co ma zi Hmuh ra Jesucristo ne gá yopa nteh ma'na'qui con gue'a, ngue'a xcá camfrih gue Ajuá ja rá ts'edi pa bi japi bi yopa nte ma zi Hmuh ra Jesucristo de ra du.

¹³ Nu'ah ma'met'o xqui 'mehmäh ja ra ts'oqui, mi ja ra uenda ya xcá tuhmäh, ne hinguí pe'tshmäh nú'a ra seña ja ri corasoh, pe nubyá Ajuá bi 'yot'e pa gá yopa nteh ma'ra'yo ngue'a ya guí 'nathoh co ma zi Hmuh

ra Jesucristo, ne bi pun'a'ih gatho ri ts'oquih.

¹⁴ Ajuá ya xa putca gatho ma ts'oquih, ngue'a xi 'nandyá 'yot'ats'oquih hindá ñteh ngu nú'a manda ja rá ley'a, hangue ma xa mencahmäh ja ra nidu. Pe gatho nuya ts'oqui ndí tuh, go ma zi Hmuh ra Jesucristo bi gut'a gatho ja ra pont'i.

¹⁵ Ne mi du ma zi Hmuh ra Jesucristo ja ra pont'i, gue'bá bi ntate de gatho yá ts'edi ya ts'ondahi ne yá hmanda'h, ne njabu bi 'betua yá tsa'u ja yá thandi gatho ya ja'i, ne bi zixa nts'ahni'h.

Hyoñh ya hogá hñó bí ja nuni mahets'i

¹⁶ Ostí ma da du ri máiha 'bu nöñ'ah ya ja'ingue'a hinguí ñtha ngu yá nzai'h, o de nú'a guí tsih, o ngue'a hinguí ñtha ya ngo ngu yá nzai ya xodyo, ne ngue'a hinguí ñtha ya ngo dega tat'a zaná ne de ya pa dega tsaya.

¹⁷ Ngue'a gatho nú'a mi ñt'a ya xodyo go 'nara nt'uditio de ma zi Hmuh ra Jesucristo hinxqui zótho, pe nu mi zóhø'a, ja bi uahni gatho yá ts'edi de nú'a mi ñt'a ya xodyo.

¹⁸ Oxqui hophá to'o da hya'ah da xi'ah gue hinte ma gui tähäh ngue'a hinguí ñtha ngu ñt'h, ngue'a nú'u ya hyate ja'i ri 'ñet'a hoja'i ne asta ri nsunda ya enxe nehe, ne mä te gatho xa hyandi dega thedi, ha ne gue hinte xa hyandi, ne xi ri 'ñets'i de yá mfenise.

¹⁹ Nu'á hingui camfri ma zi Hmuhú ra Jesucristo nū'á to'o ra ñaxu de rá nija'á. Y nurá nija'á gue'á rá ndo'yo, ha nujá go dyá xenihú de rá ndo'yo'á ne dí hamphú rá ts'edi'á pa ga ntehú, y njabú rí te rá nija'á ngu nū'á xa benga Ajuá.

²⁰ Nu'ahú ja ra uenda xcá tuhú mahyegui co ma zi Hmuhú ra Jesucristo ne xcá 'ueguehú de nū'á ri bense de ja yá mfeni ya ja'i. Nu'bú ¿hanja guí ñothú ngu yá nzai'á, 'ñena hingyá gamfrihú? ¿Hanja guí ñothú ngu nū'á ri 'bep'a'iuhú?

²¹ Ngu nū'á eñ'á: "Oguí thañhú núná, oguí tsihú nū'á, oguí juxhú co ri 'yehú."

²² Gatho nuya ya hmandaya mä hønse de nū'á ma da uadi da thogui, ne hinte ri muui ngue'á go 'raya hmandatho nū'á xa zanse ya ja'i pa da 'ñudi'á.

²³ Nu'á tó'o da 'yot'a nuya ya hmarda, ri hnequi ngu ot'a xá hñó ngue'á ot'e co ra hñojá'i ne ndunthi ra sòcambeni, ne asta da japi da sufri rá ndo'yo, pe nuya ya hmarda hinte ma ts'edi umbi pa da zama rá ndo'yo.

3

¹ Nu'ahú ja ra uenda gá yopa ntehú mahyegui co ma zi Hmuhú ra Jesucristo nu mi yopa nte'á de ra du, hangue hyoñhú nū'á ya hoga hñó bí ja nuni mahets'i habú bí 'bú'á ne bí hudi ja rá 'ñei Ajuá rá Dada.

² Dá 'yoda ri mfenihú de ya t'ot'e nū'á bí ja nuni mahets'i, hingue de nū'á ya t'ot'e jaua ja ra ximhai.

³ Ngue'á nujá ngu 'ñena dá tuhú mahyegui co ma zi Hmuhú ra Jesucristo ne dá yopa ntehú con gue'á, hangue ja ra uenda ya dí 'buhú 'nadhu con gue'á nuni habú bí 'bú Ajuá ra Dada.

⁴ Ne nu stua yopa pengui, ma ga hnequihi mahyegui con gue'á strá nsunda ngue'á 'nada ma tehú con gue'á.

*'Ueguehú de ri ndaxjua
muhú ngue'á ya guí pe'tshú ra
ra'yo muhi*

⁵ Hangue 'uehú de gatho ya ts'oqui nū'á jaua ja ra ximhai. Oxqui ntsinga medinthatihi, ne oxqui pe'tshú ra ts'onc'at'aja'i, nixi ma'ra ya ts'onc'at'i, nixi oxqui ñothú ma'ra ya ts'o'bëfi. Ne oxqui c'at'ihú ra boja ne ma'ra ya hñó de ra ximhai, ngue'á 'bú guí ñothú njabú, nu'bú go grí nsundahú, hingo grí nsundahú Ajuá.

⁶ Por nuya ts'ot'ot'eya ma da zutua rá cue Ajuá gatho nū'á to'o ya ts'o'yode.

⁷ Ne'ahú ja nguí ohñihmä ja nū'á ya ts'ot'ot'e'u.

⁸ Pe nubyá ya guí pe'tshú ma'na ra 'ra'yo muhi, hangue nehe hyehúbú gatho nū'á ma'ra ya ts'ot'ot'e, ngu ra nt'utsate, ra cue, ra nts'o'muhi, ra ts'ante ne ma'ra ya ts'onoya.

⁹ Oguí mpetua nc'uambahú 'na ngu ma'na, ngue'á nū'á

ri ndaxjua 'm̄uih̄ ya xcá h̄eh̄b̄.

¹⁰ Nubyá ya xa mpata ri 'm̄uih̄, ne 'yo grí p̄atuah̄ rá 'm̄ui Ajuá nú'q̄ to'o xa 'ra'ah̄ ra 'ra'yo te, asta xi ma gui 'b̄uh̄ ngu rá 'm̄ui'q̄.

¹¹ Y ja nú'q̄ ri 'ra'yo 'm̄uih̄ xcá pe'tsh̄, nuni hingui f̄adi ua ra griego ua ra xodyo, ua pe'tsa ra seña ja rá ndo'yo o hina, ua ra mengu ua ra nz̄oh̄ ja'i, ua ra 'b̄ego ua hingrá 'b̄ego, ngue'q̄ ma zi Hmuh̄ ra Jesucristo gatho o ja rá 'ye'q̄, ne nu'q̄ 'b̄ui mahyegui con gatho.

¹² Ajuá xi ri m̄a'a'ih̄ ne xa huahn'ah̄ pa dyá meti'ih̄'a. Hangue nubyá dá nja ri nthecateh̄, ne 'yøth̄ ra h̄ñojá'i, ogyá 'ñets'ih̄, dá nja ri t'equ'eih̄, ne ri pacenciah̄.

¹³ Ntsetuah̄ 'na ngu ma'na, ha nu'b̄ 'na de gue'ah̄ to'o da 'yø't'ah̄ 'nara nts'o'm̄ui, pumbah̄, ngu bi pun'ah̄ nehe ra Zidada.

¹⁴ Pe nu'q̄ ma'na mahyoni, nura hm̄ate gui pe'tsh̄, ngue'q̄ go gue'q̄ ri jacj̄ ga 'nathoh̄ pa ga 'b̄uh̄ co 'nada ra mfeni.

¹⁵ 'B̄uh̄ co nú'q̄ ra hoga'm̄ui xa 'ra'ah̄ Ajuá ja ri corasoh̄, ngue'q̄ Ajuá bi zohn'ah̄ pa gui 'b̄uh̄ co 'nara hoga'm̄ui ngue'q̄ guí 'nada ra ndo'yo h̄ co ma Zidada. Ne nz̄antho umf̄ njamädi Ajuá de gatho nú'q̄ da 'ñe'ah̄.

¹⁶ Dá 'yoda ri mfenih̄ rá noya ma zi Hmuh̄ ra Jesucristo. 'Ñutuah̄ ne nupa mfenih̄ 'na ngu ma'na co

nú'q̄ ra hoga mfädi xa t'a'ah̄. Ne tuth̄ ya salmo ne ya jahñä ne ma'ra ya mäca thuhu. Tutuah̄ Ajuá ne umf̄ njamädi'q̄ con gatho ri corasoh̄.

¹⁷ Gatho nū'q̄ gui 'yøth̄ o nū'q̄ gui mäñh̄, 'yøth̄ gatho pa rá nsunda ma zi Hmuh̄ ra Jesucristo, ne ja rá thuhu'q̄ umf̄ njamädi Ajuá ra Dada.

Nú'q̄ rí 'ñepi da 'yøt'a ya gamfri pa da 'm̄ui xá hñó co yá miqu'eíui

¹⁸ Nu'ah̄ 'b̄ehñah̄, 'yøta ri dameh̄ ngu rí 'ñepi gui 'yøth̄ ngue'q̄ gyá gamfrih̄ de ma Zidada.

¹⁹ Nu'ah̄ 'ñøhøh̄, mädi ri 'b̄ehñah̄ ne ogyá ts'o'm̄uih̄ con gue'h̄.

²⁰ Nu'ah̄ båtsih̄, 'yøta gatho nū'q̄ da xi'a ri dada ri nñanah̄, ngue'q̄ guehna ri ho ra Zidada.

²¹ Ha nu'ah̄ dadah̄, oguí tsuh̄ nts'edi ri båtsih̄ pa hindadu yá mui'u.

²² Ha nu'ah̄ 'b̄egoh̄, 'yøteh̄ ri hmuh̄ nuua ja ra ximhai gatho nū'q̄ da 'b̄ep'a'ih̄, ne hingue hønse ra ora hant'ah̄ xi grí mpeh̄ pa gui pønga ri hmih̄ con gue'h̄, pøph̄ con gatho ri muih̄ ngue'q̄ guí tsuh̄ Ajuá.

²³ Ne gatho nū'q̄ guí pøh̄, pøh̄ con gatho ri pahah̄, jah̄ ra uenda go guí pøph̄ ra Zidada, hingue nuya ja'i.

²⁴ Ya guí pah̄ gue numa Zidada h̄ ra Jesucristo ma da 'ra'a ri thah̄ah̄ ngue'q̄ go guí pøph̄'q̄.

²⁵ Pe nu'q̄ tó'o øt'a ra nts'o'm̄ui, ra Zidada da

gu'tuabi ngu tengu nú'a xa 'yøt'e, ne hinda ma da nja ra nsuqui.

4

¹ Nu'ahu hmuh, manda ri 'begohu ngu rí 'ñepi, ngue'a guí pahu gue ne'ah guí pe'tshu 'nari Hmuh nehe nuni mahets'i.

² Ogúi tsaya gui 'yapabihu Ajuq con gatho ri maihu, ne umfu njamadi'a ngue'a ñot'a*l*'i'hu ri nt'adihu.

³ 'Yapabihu por guecje, pa da xogahe ya gosthi pa da za ga mañhe de gatho nú'a xa 'yøt'a ra Zidada Jesucristo ngu nú'a xqui beni Ajuq ne hinxqui fadihma, pe Ajuq ya xa 'ñutcahu. Ne ngue'a go dí maq de gue'a, hangue dí jot'ua fadi.

⁴ 'Yapabihu Ajuq pa da za ga manga xá hñó de gue'a ngu rí 'ñepcagui ga ma.

⁵ Jamasuhu hanja gui 'yohu, 'yohu co ndunthi ra mfadi ja yá thandi nú'u hingyá gamfri. Ogrí 'beta ri orahu, zofohu'u de rá noya Ajuq.

⁶ Ñahu co ndunthi ra t'equ'ei ne ra hmate, ne beñhu xá hñó hanja grí thatuahu cada 'na nú'u grí ñauihu.

Ya nzenuja pehna ra apostol Pablo mi uadi ra carta

⁷ Nuni ma hmaca cuhu ra Tiquico guehni 'nará hogu mefi Ajuq stá mpehe mahyegui, y nu sta zombu dua c'l'ts'ahu, ma da xi'ahu gatho nú'a te dí thoguiua.

⁸ Hangue pa gue'a dí pehn'ahubu pa da xi'ahu

tengu gra 'maih de guecua ne pa da nup'a ri mfenihu.

⁹ Ma da meui nehe ma zi hoga cuhu Onesimo, nuni ja ra mengu de guepu ngu guí pahu. Nuyá ma da xi'ahu gatho nú'a dí thoguihe de guecua.

¹⁰ Ne ri fat'ajuq'ihu ra zi cu Aristarco nuni drí ncompa'beua ja ra fadi, ne ri fat'ajuq'ihu ra zi cu Marco nuni rá primo ra cu Berhna. Nu'ahu ya xa si'ahu gue ma da mabu da c'l'ts'ahu ra cu Marco, ne sta zombu umfu ra tsaya co ndunthi ra hmate.

¹¹ Nehe ri fat'ajuq'ihu nuni ra cu Jesu xa thu'mbabí nehe ra Justo. De gatho ya xodyo nú'u xa gamfri honse nuyu ya cuyu faxcagui pa dí mambahu rá noya Ajuq de guecua, pa njabu ndunthi to'o xa yut'i ja rá hmanda Ajuq, y go guehyu xi ri hubga ma mai.

¹² Ne ri fat'ajuq'ihu ra cu Epafra, guehni 'nará mefi nehe ma zi Hmuh ra Jesucristo, nehni ra mengu de guepu. Nuni nzantho apabi Ajuq con gatho rá mai pa hingui 'ueguehu de ri jamfrihu ne pa gui 'yohu xá hñó ja rá thandi Ajuq ne gui 'yø'tuahu nzantho ngu nú'a go rá paha'a.

¹³ Nugui go dí damajuqni xá hñó de guehni, ngue'a nzantho tagui tu por gue'ahu, ne por ya cu ya me Laodicea, ne nú'u ya me Yerapoli.

¹⁴ Ri fat'ajuq'ihu nehe ra cu Luca, nuni ra medico xi ra hmadi, ne ra cu Dema.

¹⁵ Fat'ajuqhbu ts'u gatho

ya cu nú'ʉ ya me Laodicea, ne
fat'ajuaħħabħa ra cu Nimfa, ne
gatho nú'ʉ ya cu ri munts'i ja
rá ngu'ā pa ri xøcambeni Ajuā.

¹⁶ Nu xcrí juahħa gui hñe'tħa
nuna ra carta, pempabihħa
nú'ʉ ya cu ya me Laodicea,
pa da hñe'ti nehe'ʉ. Ha nú'ā
dá pempabi'ʉ da men'a'iħa pa
gui hñe'tħa nehe.

¹⁷ Nehe xipabihħa ra cu Ar-
quipo gue da məfi xá hñó nú'ā
ra 'bəfi xa umbabi ra Zidada,
asta hinda juatbi gatho.

¹⁸ Núgui drá Pablo de
ma 'yεsε dí op'ahħa nuna ra
nzienjua. Oxqui pumfriguiħa
gue dí oua ja ra fadi. Ha
nubyá, Ajuā da jap'a'iħa.
Njabħa gue'a.

RÁ MUDI RA TESALONICENSE RÁ MUDI CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO BI 'YOPABI YA GAMFRI ME TESALONICA

Ra apostol Pablo ne yá compa opabi ya gamfri me Tesalonica

¹ Núga drá Pablo, ne ra cu Silvano ne ra cu Timu, dí pəhn'a'ihebə nuna ra carta, nu'ahə gyá gamfrihə guí 'bahəbə Tesalonica ne guí 'bahə co Ajuə ra Dada ne co ra zi Hmu Jesucristo. Ajuə ma Dadahə ne ma zi Hmu hə ra Jesucristo da jəp'a'ihə ne da max'ahə pa gui 'bahə te rá 'ñentho.

Ra hogam̫i mi udi ya gamfri me Tesalonica

² Dí aphe Ajuə por gue'ahə ne nzəntho dí umfe njamədi'ə por gatho'ihə.

³ Nú'bu dí aphe Ajuə ma Dadahə, nzəntho dí beñhe ra 'befi de ri jamfrihə ne ri 'befihə dega hməte, ne dí beñhe de gatho nú'ə guí tsethə ngue'ə guí tə'mhə da 'ñehe ma zi Hmu hə ra Jesucristo.

⁴ Ma zi cu'ihe yá hmədi'ihə Ajuə, dí pahe gue xa huahn'a'ihə Ajuə.

⁵ Nura məca hogə noya dá xi'ahe hindá xi'a'ihe hənse dega noya, dá xi'ahe co rá ts'edi ra Məca Ndəhi, nehe dí camfrihə gue go guehna xi majuəni. Nu'ahə gá pəhə

tengu ma 'məihe nú'bu duá 'bahəbə con gue'ahə pa ri hñohə.

⁶ Ya guí tēnga ma 'məihe, nehe guí tembahə rá 'məi ra Zidada Jesu. Gá hñhə rá noya Ajuə co ndunthi ra nt'utsate, pe nehe co ra johya nú'ə xa 'ra'ahə ra Məca Ndəhi.

⁷ Hangue gatho ya cu me Macedonia ne ya cu me Acaya bi dən'a ri 'məihə.

⁸ Por gue'ahə bi ntəngə rá noya ra Zidada hingo sehe Macedonia nixi sehe Acaya; nehe habəraza fədi gue guí camfrihə Ajuə. Nde nubyá, ya hindí pə'tshe te ga məñhe,

⁹ ngue'ə ya ja'i ri mpede hanja bi za dá cəthe ra məca noya con gue'ahə. Nehe məñ'ə gue gá tsohəbə ya c'oi nú'ə hingo gue'ə Ajuə pa qui pəpabihə Ajuə nú'ə te y go gue'ə Ajuə xi majuəni.

¹⁰ Nehe guí tə'mbahə rá T'ə Ajuə nu stí 'ñehe de mahets'i. Ajuə go bi 'yət'e pa bi yopa nte'ə de ja ya du, ne go gue'ə ra Zidada Jesu nú'ə to'o ñəngaguihə de rá cué Ajuə ma da 'ñehe.

2

Rá 'befi ra apostol Pablo nuni Tesalonica

¹ Zi cuhə guí pəhə gue himbi 'məditho ma 'befihe nú'bu dá hñts'ahebə rá noya Ajuə.

² Masque bi sicje ndunthi ya ts'onoya nuni Filipo ne bi hnabgaguiheni ngu guí pəhə, pe Ajuə bi 'racje ra ts'edi pa dá xi'ahe ra məca

noya, hindá ntsahe nixi dá ntsuhe, masque ndí thohe ya nt'utsate.

³ Dá zo'a'ihe de nú'a xi majaŋni, hindá zo'a'ihe dega ts'oqui nixi dega nthate.

⁴ Ajuã bi hyandi gue mi 'ñepcaguihe ga maŋhe ra mäca noya ne bi 'bepcahe ga maŋhe. Hangue gue'ä dí maŋhe, hingo pa go da t'ø'tua yá paha ya ja'i, hønse pa go da t'ø'tua rá paha Ajuã nú'a to'o patca ma mfenihü.

⁵ Hindá ha'ahe co 'raya hoga noya mahotho, ngu guí pahü, nixi hindá ha'ahe dega nc'at'aboja, Ajuã go padi.

⁶ Ne hindá nehe to'o da 'ñesca ma nsuhe, nixi nu'ahü nixi ma'ra, masque mri 'ñepcaguihe hmähä ngue'ä dyá 'mehnihe de ra Zidada Jesucristo.

⁷ Nu'ä dá øthe, ndí pe'ts'ahe ra hmäte ngu 'nara nana su yá zi båtsi.

⁸ Nts'edi xi stá ma'ahe, hangue hingue nsøctho dá 'ra'ahe rá hoga noya Ajuã, nehe xa za stá uñhe ma tehe po rá ngue'ahü ngue'ä xi drí ma'ahe.

⁹ Zi cuhü, nu ndá xi'a'ihe rá noya Ajuã, guí pahü gue ndí mpefihe ma pa ra xuui co ndunthi ra nzabi pa hindá ø't'a'ihe ra xuhñä ni 'na de gue'ahü.

¹⁰ Guí pahü ne Ajuã padi gue nu ndá 'bæhebü dá 'yohe xi xá hño ne dá nhyoja'ihe con gue'ahü nú'ahü gyá gamfrihü, ne hindá øthe nú'a xá nts'o hangue himbi za to bi c'ascahe.

¹¹ Ne guí pahü hanja ndí zo'a'ihe ne ndí nup'ahe ri mfenihü cada 'na de gue'ahü, ngu 'nara dada zofo yá båtsi.

¹² Ndí 'bep'ahe gue gui 'yohü ngu rí 'ñep'a'ihi ngue'ä Ajuã xa zohn'a'ihi pa gui 'buhü ja rá mäca hnini ne ja rá nsunda'a.

¹³ Nuje nzantho dí umfe njamädi Ajuã ngue'ä gá øhü ra mäca noya nú'a dá xi'ahe ne gá pahü gue go gue'ä rá noya Ajuã ne hingo rá noya 'nara ja'i. Ne majaŋni go gue'ä rá noya Ajuã, ne ri mpefi ja ri corasohü nú'ahü gyá gamfrihü.

¹⁴ Nu'ahü, zi cuhü, xcá thoguihü ya nt'utsate mahyegui ngu xa thogui ya cu de yá nija Ajuã nuni Judea, nú'ä 'bæi co ra Zidada Jesucristo. Xa utsa'ihi ya mengu ri haihü mahyegui ngu ya xodyo xa utsa ya cu nuni Judea.

¹⁵ Nuya xodyo go gue'ä bi hyo ra Zidada Jesu, nehe bi hyo sehe yá bædi'ü, y necje bi guje. Hingui øt'e'ü nú'a rá paha Ajuã ne ri utsa'ü gatho ya ja'i.

¹⁶ Mi hagaguihe hmähä ga zofohe ya ja'i nú'ä hingyá xodyo pa hinda mpøhø'ü. Njabü ya xodyo xi bi 'yøt'a ya ts'oqui asta habü bi za, ne rá ngats'i rá cue Ajuã ya xa zædi'ü pa nzantho.

Ra apostol Pablo xi mi ne da ma da c'a'tsa ya gamfri me Tesalonica

¹⁷ Nujü zi cuhü ya pe'tsa ya pa hinstá nuhu, pe de ma

corasohe dí beñ'ahe. Hangue xi ndí nehmáhe ga nuhá.

¹⁸ Ndí nehmáhe stá ma-hebu ga c'a'ts'ahá pe ra Satá himbi hocje. Núga drá Pablo ndunthi ya 'mi'qui dá ne ga mahmabá.

¹⁹ Nde, ¿te rá 'beñ'a dí tø'mhe, nda'á ma johyahe, ne hanja da thuscahe ra corona nu sta 'ñehe ma Zidadahá ra Jesucristo? ¿Ha gue hingue por gue'ahá?

²⁰ Por gue'ahá ma da t'esca ma nsuhe ne ma ga johyahe.

3

¹ Ya himbi za dá tø'mhe ma'ra ya pa pa dá páhe te gri 'báhu, hangue dá beñhe ga coheni Atena.

² Ha numa zi cuhá ra Timu dá péhn'a'ihebu. Gue'á 'nará mefi Ajuá ne ma mfats'ihe ja rá 'befi ra Zidada Jesucristo. Dá péhn'a'ihebu'á pa da nup'a ri mfenihu pa ma'na da zedi ri jamfriá,

³ pa da njo'o ni 'na de gue'ahá to'o da ntsu de ya nt'utsate guí thohá. Nu'ahá guí pahá gue pa guehna dí 'báhuua.

⁴ Nu nduá 'báhebu con gue'ahá dá xi'a'ihe gue mi pe'tsi te ga thohá ya nt'utsate ngu ya xa t'ot'e ne ya guí pahá.

⁵ Por gue'á nugya himbi za dá tø'ma ma'ra ya pa, hangue dá péhn'ahábu ra mefi pa dá pádi te gra 'má ri jamfriá, xi'bá xqui hya'ahá ra ts'ondahi y nu'bá nú'á ma 'befihe xa 'medithoho hmáha.

⁶ Ra cu Timu ya bá pengui de guepu ne ja rí zóhó,

hangue go bá hancahe'á ra noya de ri jamfriá y de ri hmátehu. Nzantho guí bengaguihe co ra hmáte ne xi guí nehmáhu ga nuhá mahyégui ngu dí nehmáhe nehe ga hant'a'ihe.

⁷ Zi cuhá, nu ndá páhe te gra 'má ri jamfriá xi bi hñu ma máhe, masque dí thohe ya nt'utsate ne ya ts'othogui.

⁸ Nubyá há, xi dí johyahe ndunthi ngue'á xi majuáni guí 'báhu xá hñu co ra Zidada.

⁹ Nde nu'bá, otho con te ga ju'tuabihe Ajuá por gatho nú'á ra johya dí pe'tshe ja rá thandi'á ngue'á guí 'báhu xá hñu con gue'á.

¹⁰ Ajuá dí aphe ma pa ra xuui con gatho ma máhe gue da 'racje nsequi ga nuhá pa ma'na da nxøgue ri jamfriá.

¹¹ Ajuá ma Dadahá ne ma zi Hmuá ra Jesucristo da zixcahe pa ga tsøñ'a'ihe.

¹² Ma zi Hmuá da 'yøt'e pa ma'na da zi'ta ri hmátehu pa xi gui mádihu 'na ngu ma'na ne xi gui mádihu gatho ma'ra, mahyégui ngu nuje dí ma'a'ihe.

¹³ Ne da max'a'ihepa gui zedihá, ne gui 'ueguehu de ya ts'oqui pa da njo'o to'o da c'a'ts'ahá ja rá thandi Ajuá ma Dadahá nu stí 'ñehe ma zi Hmuá ra Jesucristo con gatho nú'u to'o xa gamfri'á.

4

Ra hogamái gue'á ri ho Ajuá

¹ Nubyá zi cuhá, dí bante'ihe ne dí zo'a'ihe de

rá ts'edi ra Zidada Jesu gue ma'na gui 'yohu xá hñó ngu dá u't'ahe, njabu ngu ne Ajuá.

² Ya guí pahu nuya hmarda dá 'bep'ahe de rá ts'edi ra Zidada Jesu.

³ Nurá paha Ajuá gue da t'axca ri mfenihu. Oxqui hñuxhu co ya 'behñá nú'u hingo xi ri 'behñahu, nixi ya 'behñá hinda hñuxui ya 'ñóhó nú'u hingo xi yá dáme.

⁴ Cada 'na de gue'ahu gui pahu hanja gui pe'tsa ri 'behñahu, hingue gui pe'tshu dega ts'oqui, gui 'ñótehu 'na ngu ma'na.

⁵ Oxqui pe'tshu ra ts'onc'at'aja'i ngu øt'a ya 'ñagamfri ja'i nú'u hinxa bá Ajuá.

⁶ Oxqui ø'tuahu ni 'nara 'ñu ri cuhu nixi gui hyathu de nuya t'øt'eya, ngue'á Ajuá go gue'á unga ra nju'ti de gatho nuya, ngu ya stá xi'a'ihe ne stá zo'a'ihe ndunthi.

⁷ Ajuá xa zoncahu pa da nt'axca ma mfenihu hingue pa ga øthu ya ts'oqui.

⁸ Nu'á tó'o ri utsa nuna ra noya, hingo utsa 'nara ja'i, pe utsa Ajuá nú'á to'o 'racju rá Maça Ndáhi.

⁹ Hingo mahyoni ga op'a'ihe pa gui mädi ri cuhu, ngue'á Ajuá ya xa 'ñu't'a'iha gue gui mädihu 'na ngu ma'na.

¹⁰ Ne majuani ya guí øthu njabu con gatho ya cu 'bu gatho rá nguni Macedonia. Pe dí zo'a'ihe zi cuhu gue ma'na da zi'ta ri hmátehu.

¹¹ 'Yøthu ra ts'edi pa gui 'buhu 'nara hoga'mhi.

Mpefihu sehe co ri 'yehu ngu nú'á stá 'bep'a'ihe,

¹² pa da ñamahño de gue'ahu nuya 'ñagamfri ja'i, ne pa hinte gui 'behu.

Rá yo'ehe ra Zidada

¹³ Zi cuhu, dí ne ga xi'ahe de nú'u xa du pa gui pahu ne pa hinda du ri muihu ngu nú'u ma'ra hinte tø'mi.

¹⁴ Nde, 'bu dí camfrihu gue ra Zidada Jesu bi du ne bi yopa nte ma'na'qui, nu'bá nehe dí camfrihu gue Ajuá dua tsi co ra Zidada Jesu nu stí 'ñehe'á nú'u to'o bi du ne mi camfri ra Zidada Jesu.

¹⁵ Dí xi'ahe rá noya ra Zidada, gue nújhu gra 'buthua ja ra ximhai asta ra pa da 'ñehe ra Zidada, hingo ma ga 'bet'ohu de nú'u ya xa du.

¹⁶ Pe ra Zidada ma dua cai de mahets'i co 'nara hmafi dega hmarda, ne co 'nara noya de 'nara nda'enxe mahets'i, ne co rá nzáni ra trompeta de Ajuá. Nu'bá nú'u ya cu ya xa du ante da 'ñehe ra Zidada Jesu, nu'á 'met'o da yopa nte'á.

¹⁷ Nepu nújhu gra 'buthua ja ra ximhai, 'bestho da güxcahu mahyegui con gue'á pa maña ja ya guui pa ga ma ga nthéhu ra Zidada maña ja ra ndáhi, ne njabu ma ga 'buhu nzantho co ra Zidada.

¹⁸ Hangue hñu'mba muihu 'na ngu ma'na co nuya noyaya.

5

¹ Zi cuhu, hingo mahyoni ga op'a'ihe pa ga xi'ahe de nuya

pa xa 'ñepu ne ha'mu ma da
nja nuya t'øt'eya.

² Ngue'a nu'ahua ya guí pa'hua
xá hñó gue nu sta dat'a ra pa
da 'ñehe ra Zidada, nura pa'a
ma da nja ngu øt'a ra be dega
xuui.

³ Nura pa sta 'ñienga ya
ja'i gue ja ra hmetho ne ra
hoga'mai, nu'bá sta dámfrí'u
da 'ñe 'nara nhuati pa gue'u
ngu yá ugui 'nara 'bëhñá, ne
hindá mpont'ui'u.

⁴ Pe nu'ahua zi cuhúa ya
hinguí 'buhúa ja ra 'bexuuui,
hangue nura pa'a hinda ma
da zú'ahua ngu 'nara be.

⁵ Gatho'ihua guí 'buhúa ja ra
ñot'i ne guí 'buhúa dega pa.
Nujúa ya hindí 'buhúa ja ra xuui
nixi ja ra 'bexuuui.

⁶ Hangue hinga áhúa ngu
ma'ra, ga ndø'mhu nzántho,
ne di ja ma mfenihu.

⁷ Nuto áha, áha 'bu nxuui,
ne nuto ri ti, ri ti dega xuui.

⁸ Pe nujúa dí 'buhúa dega pa
ne di ja ma mfenihu. Ga
hñehua co ma hehu dega jam-
fri y dega hmate pa hinte ga
jahua. Njabúa ga hñehua ngu ri
hñé nû'u to'o 'yo ja ra tuhni.
Ne ga pe'tshúa ra nthø'mate
pa ga mpøhøhu ngu 'nara
nthaqui ja ma ñaxuhua.

⁹ Ajuá hinxa hñuxcahu pa
da zucju rá cue'a, xa hñuxcahu
pa ga mpøhøhu por ma Zi-
dadahua ra Jesucristo.

¹⁰ Nú'a bi du por guecjua
pa da za ga 'buhúa con gue'a
masque gra 'buthúa o ya stá
tuhua.

¹¹ Hangue hñu'mba muihu
ne nupa mfenihu 'na ngu 'na
ngu ya guí øthua.

*Ra apostol Pablo umba ra
ts'ofo ya gamfri*

¹² Zi cuhúa, dí bante'ihe gue
gui pe'tsuahúa ra t'equ'ei nû'u
brí mpefibúa ja rá 'bëfi ra Zi-
dada ne su'ahúa ne zo'a'ihua.

¹³ Pe'tsuahúa ndunthi ra
hmate po yá hoga 'bëfi. 'Buhúa
co 'nara hoga'mai 'na ngu 'na.

¹⁴ Nehe dí bante'ihe zi cuhúa
gue gui zohúa ya cu nû'u ya
dahñei, gui nupa yá mfeni
nû'u to'o tu yá mai, gui faxhua
nû'u to'o ts'utho yá jamfri, ne
gui tsetuahúa gatho.

¹⁵ Jamasuhúa gue hingui
co'tshúa ra nts'o'mai co ra
nts'o'mai. 'Yøthúa nzántho ra
hñó 'na ngu ma'na nehe con
gatho ya ja'i.

¹⁶ Johyahúa nzántho.

¹⁷ Ja guetbá gui 'yaphúa
Ajuá.

¹⁸ Umfa njamädi Ajuá
de gatho nû'a da 'ñehe,
ngue'a gue'a rá paha Ajuá pa
gue'ahúa nû'ahúa guí 'buhúa co
ra Zidada Jesucristo.

¹⁹ Oxqui hacuahúa rá ts'edi
ra Mäca Ndähü.

²⁰ Oxqui utsahúa nû'a te
u't'ahúa nû'u ña de rá noya
Ajuá.

²¹ Pahúa nda'nä nû'a xá hñó,
ne teñhü'a.

²² 'Uehúa de gatho nû'a xá
nts'o.

²³ Ajuá hubga ma muihu, ne
go gue'a da t'axca maxøgue
ri mfenihu, pa da 'be'tsi xá
hñó ri hoga ndähü ne ri
mfenihu ne ri ndo'yohua,
pa hinto da c'a'ts'ahúa nu
sta 'ñehe ma Zidadahúa ra
Jesucristo.

²⁴ Hingui pata rá mfeni
nú'á to'o xa zohn'a'ihʉ, ne go
gue'á da 'yøt'e.

*Ra apostol Pablo ja rá
ngats'i rá carta riyopa zengua
ya gamfri ne apa Ajuá por
gue'ʉ*

²⁵ Zi cuhʉ, 'yaphʉ Ajuá por
guecje.

²⁶ Fat'ajuahʉbʉ gatho ya cu
co 'nara nthʉfi dega hmate.

²⁷ Dí 'bep'a'ihʉ nts'edi de
rá thuhu ma Zidadahʉ gue
gui hñe'tuabihʉ nuna ra carta
gatho ya cu.

²⁸ Ma Zidadahʉ ra Jesu-
cristo da max'a'ihʉ. Njabʉ
gue'á.

RÁ ÑOHO RA TESALONICENSE RÁ ÑOHO RÁ CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO NÚ'À BI 'YOPABI YÁ GAMFRI ME TESALONICA

*Ma'na'qui ra apostol Pablo
ne yá compa opabi ya gamfri
me Tesalonica*

¹ Núga drá Pablo, ne ra cu Silvano ne ra cu Timu, dí pεhn'a'ihebú nuna ra carta nu'ahú gyá gamfrihú guí 'buhubú Tesalonica ne guí 'buhú co Ajuá ma Dadahú ne co ma zi Hmuuhú ra Jesucristo.

² Ajuá ra Dada ne ra zi Hmu Jesucristo da jāp'a'ihiú ne da max'a'ihiú pa gui 'buhú te rá 'ñentho.

*Ajuá ma da castiga nuya
'yø't'ats'oqui nu sta yopa zøhø
ra Zidada Jesucristo*

³ Zi cuhu, pε'tsi te ga umfe nzantho njamädi Ajuá por gue'ahú ngu rí 'ñepcahe ga øthe ngue'a xi rí te ri jamfrihú ne gatho'ihiú ma'ná rí zi'ta ri hmatehú 'na ngu ma'ná.

⁴ Hangue nuje dí e'ts'a'ihe ri nsuhú ja yá nija Ajuá ngue'a xi ra dāngui ri jamfrihú masque guí thohú ya ts'othogui ne ya nt'utsate.

⁵ Pe gatho nuya thogui guí thohú, ja ri hnecni gue Ajuá øt'a nú'á xá hño ne ma da 'yø't'a ra hoga ts'utbi, ngue'a por nuya ts'othoguiya Ajuá da za da mā gue rí 'ñep'a'ihiú

gui 'buhú habú bí manda'a, ne por gue'a grí sufrihú.

⁶ Ajuá øt'a nú'á xá hño da co'tsuabi nú'ú to'o ri utsa'ihiú.

⁷ Nehe nú'ahú t'utsa'ihiú, Ajuá øt'a nú'á xá hño da 'ra'a'ihiú ra tsaya mahyegui con guecje nu stua pengui de mahets'i ra Zidada Jesu co ya enxe nú'ú hampá rá ts'edi'a.

⁸ Nu stí 'ñeheua'a, ma da hnequi 'nara dāngang tsibi ja rá nthets'i. Ma da 'ñehe pa da castiga nú'u to'o hingui pā Ajuá nixi hingui øtuabi rá māca noya ma Zidadahú ra Jesucristo.

⁹ Nu'á ma da gut'a yá thai ja ra nidu pa nzantho, ne hindaza da 'mø'ú ja rá thandi ra Zidada habú ja rá nsunda ne rá ts'edi.

¹⁰ Nura pa stí 'ñehe'a, gatho ya cu nú'u to'o camfri'a ma da 'yø ne da nsunda'a. Ne'ahú ma gui 'yøhú ne gui nsundahú'a ngue'a gá camfrihú nú'á dá xí'a'ihe.

¹¹ Por guehna nzantho dí aphe Ajuá gue da max'a'ihiú pa gui 'buhú ngu rí 'ñep'a'ihiú ngue'a xa zohn'a'ihiú'a, ne dí aphe gue da nup'a ri mfenihú co rá ts'edi'a pa gui 'yøthú co 'nara johya gatho nú'á xá hño ne pa gui 'yøthú ya 'bøfi dega jamfri,

¹² pa njabú da hnequi rá nsunda ma Zidadahú ra Jesucristo ja ri 'møihu ne da t'e'ts'a ri nsuhú po rá hñoja'i Ajuá ne ra Zidada Jesucristo.

2

*Ma da hnequi ra
'yø't'ats'oqui gá ja'i*

¹ Núbya zi cuh^u dí ne ga xi'ahe de rá yo'ehe ma Zidadah^u ra Jesucristo nu xcrá muntsh^u con gue'a.

² Dí bante'ihe zi cuh^u gue hingui ntsuh^u nixi to gui hoph^u da 'uec'a'ih^u de ri hogá mfenih^u ne da 'ñeñ'ah^u gue ra Zidada ya bá yopa pengui, nixi dega thedi, nixi dega noya, nixi dega hē'mi nú'a di mā gue go stá penhe, ne nú'u di mā gue rá pa de rá yo'ehe ra Zidada ya bi zóhø.

³ Oxqui hoph^u ni 'na tui to da hya'ah^u ne da 'ñeñ'ah^u gue nura pa ya bi zóhø. 'Met'o ma da nanga ndunthi to'o da ña ncontra de Ajuá, ne da hnequi nú'a ra 'ñøhø dega 'yø't'ats'oqui ma da ma ja ra nidu. Nepu 'mefa de gue'a ma da zóhø ra Zidada.

⁴ Nura 'yø't'ats'oqui gá ja'l'a ma da ma ncontra de Ajuá ne da 'ñexa sehe, ne da ne da hñamba yá luga gatho nú'u t'embí gue go gue'u Ajuá, nú'u ri nsunda ya ja'i, asta hinda hñudi ja rá ndanijá Ajuá, ne da mañ'a gue go gue'a Ajuá.

⁵ ¿Ha gue hinguí beñh^u gue nú'b^u ndí 'bui con gue'ah^u dá xi'a'ih^u de guehna?

⁶ Nu'ah^u guí pah^u te rá 'be'a hinxa hopi da hnequitho nura 'yø't'ats'oqui gá ja'l'a. Ma da hnequi asta nú'a ra pa da zó rá ora.

⁷ Nura ts'oqui ya ri mpesi mant'agui, hñse tø'mabya da thaca nú'a to'o hingui hopi da hnequi.

⁸ Nu'b^u gue'b^u da hnequi nú'a ra ts'oja'i, ne ra Zidada ma da hyo'a co 'nara noya da

mā, ne da ma da huati co rá nsunda nu sta 'ñehe'a.

⁹ Nu sta hnequi nura ts'oja'i'a dri hñampa rá ts'edi ra Satá ne ma da 'ñudi ndunthi ya nt'udi ne da 'yø't'a ndunthi ya milagro dega nthate.

¹⁰ Ne ma da hyat'i co ya nthate xi xá nts'o nú'u to'o ma da ma ja ra nidu. Nu'u mi tsa da mpøhø hmähä pe himbi ne bi gamfri nú'a xi majuáni hangue ma da ma ja ra nidu.

¹¹ Hangue ringue'a Ajuá da pu'tua yá mfeni'u pa da gamfri nuna ra nc'uambana.

¹² Pa njab^u da duxa ra ts'oqui nuto gatho himbi ne bi gamfri nú'a majuáni, nú'u to'o ma'na bi ho ra ts'oqui que nú'a majuáni.

Ajuá xa huancah^u pa ga mpøhøh^u

¹³ Pe nuje rí 'ñepcahe gue nzantho ga umfe njamädi Ajuá por gue'ah^u zi cuh^u yá hmädi'ih^u ra Zidada, nguetho Ajuá bi huahn'a'ih^u ante da hyoca ra ximhai pa gui mpøhøh^u. Ne gá mpøhøh^u ngue'a ra Mäca Ndähi bi 'uec'a'ih^u de ya ts'oqui, ne xcá camfrihu nú'a majuáni.

¹⁴ Pa guehna bi zohn'a'ih^u Ajuá por nura mäca noya stá xi'a'ih^u pa da hnequi rá nsunda ma Zidadah^u ra Jesucristo ja ri 'mäihu.

¹⁵ Hangue ringue'a zi cuh^u oxqui 'uegueh^u. Pe'tsh^u xá hñø ya nt'utuate nú'u stá u'l'a'ih^u dega noya o nú'a stá op'ahe.

¹⁶ Ajuá ma Dadah^u bi mäcaguih^u ne bi huegaguih^u

hangue bi 'racj^u ra hum^ui pa nz^{an}tho ne bi 'racj^u 'nara hoga nth^o'mate.

¹⁷ Nú'á ne ma zi Hmu^ura Jesucristo da nup'a ri mfenih^u ne da ja'ah^u gui 'yoh^u xá hñó de nú'á guí ñoth^u ne nú'á guí mañh^u.

3

Ra apostol Pablo xipa ya cu gue da ora por gue'u pa njab^u ma'na da nt^unga rá noya Aju^a

¹ Nubyá zi cuh^u dí a'a'ihe gui 'yaph^u Aju^a por guecje pa da d^ama nt^unga rá noya Aju^a hab^uraza, ne da jamfri ngu xcá camfrih^u.

² Nehe 'yaph^u Aju^a gue da ñ^angaguihe'á de ya 'yot'ats'oqui gá ja'i nú'á ñoth^u ya nts'o'm^{ai}, ngue'á hinga gatho pe'tsa ra jamfri.

³ Masque njab^u, nu Aju^a hingui pata rá mfeni, nú'á da ja'ah^u gui zedih^u ne da ñañ'a'iuh^u de ra nts'o.

⁴ Dí camfrihe gue guí ñoth^u nú'á stá 'bep'ahe ne ma gui sigui gui 'yoth^u njab^u ngue'á Aju^a ri 'ra'ah^u ra ts'edi.

⁵ Ra Zidada Jesu da xoc'a ri mfenih^u pa gui pe'tsh^u rá hm^ate Aju^a ja ri corasoh^u, ne pa gui ts^eth^u ngu bi zeta ra Zidada Jesucristo.

Ya cu rí 'ñepi da mp^{efi}

⁶ Zi cuh^u, dí 'bep'a'ihe de rá thuhu ma Zidada h^ura Jesucristo gue gui 'uegueh^u de gatho nú'á ya cu xa mp^unga d^ahñei ne hingui 'yo ngu nú'á dá u't'a'ihe.

⁷ Nu'ah^u ya guí pah^u gue rí 'ñep'a'ihe gui t^en^ga ma 'm^{ai}he. Nuje hindá ndahñeihe nu ndá 'buh^ubu.

⁸ Nixi to'o bi 'uinjethoho. Nu'á ndí ñoth^u, ndí mp^{efi}he ma pa ra xuui co ndunthi ra nzabi pa himbi 'me te dá ts^ehe, ne pa hindá ñoth^u ahe ya xuhñ^u.

⁹ Hingue himrí 'ñepcagu^uhe pa gui 'racagu^uhe te ga ts^ehe. Dá ñoth^u njab^u pa da za gui 'yoth^u ngu nú'á dá ñoth^u.

¹⁰ Ngue'á nú'b^u nduá 'b^uhe con gue'ah^u dí 'bep'ahe gue nu'á tó'o hinda ne da mp^{efi} hinda ñumi nehe.

¹¹ Dí xi'ahe nuna ngue'á dí ñoth^u gue 'ra de gue'ah^u ya xcá mp^unga d^ahñeihe ne hinguí ne te gui peh^u, h^onse guí 'yoh^ubu grí hñóth^u hab^u hindí 'ñepi gui hñóth^u.

¹² Nuya cu'á to'o ñoth^u, dí 'bephe ne dí zohe de rá ts'edi ma Zidada h^ura Jesucristo gue da mp^{efi} te rá 'ñentho pa njab^u da d^aha nú'á da zi.

¹³ Zi cuh^u odi tsabi'ih^u gui 'yoth^u ra hñó.

¹⁴ Nu'á tó'o hinda 'yotcagu^uhe nú'á dí mañh^u ja nuna ra carta, mañh^u to gue'á ne ogrí ntsixh^upa njab^u da ntsa.

¹⁵ Pe oguí u^{ts}ah^u. Umf^u ra ts'ofo ngu rí 'ñepi 'nara cu.

Ra apostol Pablo ja rá ngats'i rá carta apa Aju^a por ya cu

¹⁶ Nubyá, ra Zidada nú'á 'racj^u ra hum^ui, nz^{an}tho da 'ra'ah^u 'nara hum^ui de nú'á te gatho da 'ñehe. Ra Zidada da 'm^{ai} con gatho'ih^u.

¹⁷ Núga drá Pablo dí op'ahʉ
ra nzəngua co ma 'yε səhε,
guehna 'nara seña ja gatho
nú'ʉ ya carta dí ofo. Njaua dí
ofo.

¹⁸ Ma Zidadahʉ ra Jesu-
cristo da max'a'iħʉ gatho.
Njabʉ gue'a.

RÁ MUDI RA TIMOTEO

RÁ MUDI CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO BI 'YOPABI RA TIMOTEO

Ra apostol Nsan Pablo opabi ra Timoteo

¹ Núgui drá Pablo rá apostolgui ra zi Hmu Jesucristo. Ajuq̄ ma Dadah̄ ne ma zi Hmu h̄ra Jesucristo go gue'̄ bi huancagui pa drá apostol. Ajuq̄ go gue'̄ bi pøhøguih̄, y ra zi Hmu Jesucristo go gue'̄ dí tø'mh̄.

² Dí op'a'i nu'i Timu dí ja ra uenda gue ma t'u'i ngue'̄ go dá zo'a'i de ra jamfri. Ajuq̄ ma Dadah̄ ne ma zi Hmu h̄ra Jesucristo da jap'a'i, da m'e'ts'a ra nthecate, ne da max'a'i pa gui 'bui te rá 'ñentho.

Ra ts'ofa pa ya gamfri pa hinda dëna ya nt'utuate nú'̄ hinga majuani

³ Ante ga ehe de guep̄ Efeso pa nuua Macedonia, dá bante'i gue gui cohib̄ pa gui zofo nú'̄ 'raya cu 'bui de guep̄ udi ma'ná'ño ra jamfri de nú'a stá padih̄, gui hacuabi'̄ gue ya hinda sigui da 'ñudi nú'a udi'̄.

⁴ Nixi hindá sigui da mangá nú'̄ ya 'bede xa zansé ya ja'i de maya'b̄, nú'̄ xi xcra matho ne hingui o rá 'ñu nú'a ma. Ngue'̄ nú'̄ ya cu udi nuya nt'utuate'̄, udi hønse pa da ntsanoya'̄, hingui uti ya

cu de rá noya Ajuq̄ pa ma'na da nte yá jamfri'̄.

⁵ Dí 'bep'a'i gue gui zofo ya cu pa da m'e'tsa 'nara coraso xá nt'axi ne 'nara hoga mfeni ne 'nara jamfri hingue maxøts'etho, pa njabu da za da m'e'tsa 'nara hoga hmåte.

⁶ 'Raya cu ya xa 'uegue de nuya hoga t'øt'e, hangue nubyá hønse mangá ya noya hinte ri muui.

⁷ Nu'̄ ne hmåhå gue da nxahnate de ra ndaxjua ley, y mä gue go gue'̄ xi majuani nú'a mäñ'̄ masque nixi padi nú'a mäñ'̄.

⁸ Håhå, nura ndaxjua ley xá hño, pe nú'b̄ da t'øt'e ngu nú'a bi beni Ajuá.

⁹ Ga pah̄ gue himbi thuxa ra ley pa ya hoja'i. Ra ley bi thuts'i pa ya ts'o'yøde ne ya 'ñaq'equ'ei, pa ya ts'oja'i ne ya 'yøt'ats'ouqui, pa nú'̄ hingui tsu Ajuq̄ ne ya 'ñagamfri, pa nú'̄ to'o ho yá dada ne yá nana, ne pa ma'ra ya hyote.

¹⁰ Nehe pa nú'̄ to'o ya 'ñejal'i, pa nú'̄ ya 'ñøhø ri hñuxui yá mi 'ñøhøui, ne pa nú'̄ ya 'behñä ri hñuxui yá mi 'behñäui, pa nú'̄ to'o pe ya ja'i, pa ya c'uamba, pa nú'̄ to'o høxa ra thai rá miqu'eiui, nehe pa gatho nú'̄ to'o øt'a ya ts'ot'øt'e nú'̄ xicjü Ajuq̄ gue hingui ho ga øthu'̄.

¹¹ Gatho guehna mangá rá mäca noya Ajuq̄ nú'̄ to'o xá nsunda. Nuna go guehna ra mäca noya bi t'acagui pa ga ma.

Ra jamadi po rá nthecate Ajuá

¹² Nugui dí umba njamädi ma Zidadahu ra Jesucristo ngue'ä bi 'raca ra ts'edi pa ga p^epabi. Bi hyandi gue xá hñó ga p^epabi, hangue bi hñuxcagui pa ga p^epabi'ä.

¹³ Nugui ma'met'o xi ndí ñama'ñu de ra Zidada Jesu y ndrí utsa, nehe xi ndrá ts'o'mai co ya gamfri. Pe nu'ä bi m^esca ra nthecate ngue'ä hindí p^adi hmähq nú'ä ndí øt'e nguetho hinstí camfri thoho'ä.

¹⁴ Pe nurá hmäte Ajuq xi ra d^angui pa guequi. Nú'ä bi xoga ma mfeni pa dá camfri ra Zidada Jesucristo ne pa bi za dá pe'tsua rá hmäte'ä.

¹⁵ Nuna noya ma ga xi'a'li go guehna majuqni, hangue rí 'ñepi gue gatho ya ja'i da gamfri: gue ra Zidada Jesucristo bi 'ñeheua ja ra ximhai pa da pøhø ya 'yøt'ats'oqui, y nugui ma'na go ndrá 'yøt'ats'oqui.

¹⁶ Pe masque ndrá 'yøt'ats'oqui, nura Zidada Jesucristo bi m^esca ra nthecate, pa nûgui 'nandrá d^anga 'yøt'ats'oqui da hnequi ja ma 'mai gue Ajuq bi z^etca ma nts'o'mai ne bi pungogui. Bi 'yøt'a njabu con guequi pa njabu da hyanda ma'ra ne da gamfri'ü pa da me'tsa ra te pa nzantho.

¹⁷ Hangue nú'ä 'nat'a Ajuq rí 'ñepi dra s^ocambeni ne dra nsunda pa nzantho. Go gue'ä 'nat'a Ajuq nú'ä hindí hanthu, go gue'ä pe'tsa gatho ra mf^adi, go gue'ä ra Nd^a de maya'bu, de nubya ne pa nzantho, nehe go gue'ä 'bu

pa nzantho ne hinhya'mu da du. Njabu gue'a.

¹⁸ Ma zi t'u'i Timu, dí 'bep'a'i gue gui pe rá 'befi Ajuq ngu rí 'ñehe, ngu 'nara soldado pe xá hñó rá 'befi ja ra tuhni. Ne dí ben'a'i de nú'ä bi m^anga ra Maça Nd^ahi gue ma gui pefi, pa njabu da za gui sigui gui pe xá hñó rá 'befi Ajuq.

¹⁹ Nehe su ri jamfri ne strá nt'axi ri mfeni. Nu 'ra bi ts'oca yá mfeni hangue xa 'be yá jamfri.

²⁰ 'Ra de gue'ü go gue'ä ra Imeneo ne ra Jandro nú'ü dá ent'ua ja rá 'ye ra Satá pa da b^adi gue hinda ñama'ñu de rá noya Ajuq.

2

*Hanja da za dra t'apabi
Ajuq*

¹ Rá mudi dí 'bep'a'ihu gue gui orahu por gatho ya ja'i. Gui 'yaphu Ajuq da mats'i'ü, ne gui umfu njamädi'ä.

² Gui 'yaphu Ajuq po ya d^anga ndu ne por gatho nú'ü hq ra ts'utbi, pa njabu da za ga 'buh'nara 'mai te rá 'ñenthø, ne pa da za ga pe'tsuahu rá ntsu Ajuq ne ga 'yohu ngu rí 'ñepcahu ne hinte ga jahu.

³ Nuna go guehna xá hñó, ne go guehna ri ho Ajuq ma Pøhøtehu.

⁴ Nú'ä ne gue gatho ya ja'i da mpøhø ne da b^adi'ü nú'ä xi majuqni.

⁵ 'Nat'a Ajuq 'bai, nehe 'bai 'natho nú'ä to'o 'bande de Ajuq co ya ja'i, y nú'ä go gue'ä ra Zidada Jesucristo nú'ä to'o bá e bi njai'ua ja ra ximhai.

⁶ Nu'á bi unse rá te pa bi du pa bi gu'tua yá thai gatho ya ja'i. Ha nu mi zø ra ora, bi t'unga nt'øde pa bi fadi gue nu'á bi du pa bi pøhø ya ja'i.

⁷ Y pa gue'a bi thuxcogui dega apostol pa ga mamba rá mäca noya Ajuá. Hindí hate, dí mängä majuäni. Bi thuxcogui pa ga nxahnate de ya ja'i nú'ü hingyá xodyo pa ga utuabi'ü de ra jamfri nú'a majuäni.

⁸ Dí ne gue haburaza ra luga habü ri munts'a ya cu, gatho ya 'ñøhø da guxa yá 'yε da 'yapabi Ajuá co yá mfeni strá nt'axi, ne hindri ncue, nixi da nehmyä.

⁹ Nehe dí ne gue gatho ya 'bëhñä da jamasu pa da hñe ngu rí 'ñehe. Hinda hñe dega nt'ets'i. Hindí ne gue da 'ñeñä dega nt'ets'i, nixi da 'ñets'i co ra oro, ni co ya do mahotho, nixi co ya he nú'ü xi xá mädi.

¹⁰ Nu'á dí ne gue da 'yøt'e'ü, dá 'yøt'a ya hogá 'bëfi ngu rí 'ñepa 'nara hogá 'bëhñä nú'a 'yo ja rá ntsu Ajuá.

¹¹ Ya 'bëhñä dá 'yødetho rá noya Ajuá ja ra nijä pa da badi, ne dá 'yøt'e ngu nú'a da sipabi.

¹² Hindí ne gue go ya 'bëhñä da xahna ya 'ñøhø ja ya hmunts'i, nixi hingo ma'ná da manda'ü que ya 'ñøhø. Dá 'yøstho.

¹³ Ngue'a Ajuá bi hyoqui rá mädi ra Adá, nepü ra Eva.

¹⁴ Y hingo ra Adá bi thát'i. Nura 'bëhñä go gue'a bi thát'i, hangue bi dagui ja ra ts'oqui.

¹⁵ Hangue nubyá 'bui yá

bätsi co ndunthi ya ugui, pe ya 'bëhñä da mpøhø 'bù hinda 'uegue de yá jamfri, 'bù da me'tsa ra hmate, 'bù da 'ño strá nt'axi, ne 'bù da 'mùi ngu rí 'ñepi.

3

Nú'a rí 'ñepi da 'yøt'a ya ma'yo de ya nija

¹ Nuna noyanä guehna majuäni: 'bù to'o beni da mëpa Ajuá dega ma'yo gue'a 'nara hoga 'bëfi ne.

² Pa to da ma'yo mahyoni di 'bui xá hñö y di otho te di hmä de gue'a. Dra medinthäti co 'nada ra 'bëhñä. Di su rá mfeni, di 'yo co ndunthi ra mfädi ne di pe'tsa ra t'equ'ei. Di pà da unga ntsaya, di pe'tsa ndunthi ra mfädi pa da 'ñutuate.

³ Hindra ti, hindra 'yøt'atuhni, mahyoni di ja rá hmäte, hindra zöt'amüi. Hindra nduste pa da däha ra boja dega nthate, nixi da ne da me'tsa ndunthi ra boja.

⁴ Di pàdi da manda xá hñö rá ngu, ne di pàdi da zofo yá bætsi ngu rí 'ñepi pa da 'yøte'ü.

⁵ Ngue'a nu'a tó'o hingui pàdi da manda rá ngu, nu'bù 'ñhanja da za da manda rá nija Ajuá?

⁶ Hinda za da ma'yo 'nara 'ra'yo gamfri, ngue'a xi'bù da 'ñets'i'ü ne njabù da ncondena ngu bi nja ra ts'ondähi.

⁷ Mahyoni di udi 'nara hogá'müi pa njabù nehe nú'ü hingyá gamfri da ñamahñö de gue'a, pa njabù hinda 'berá tsa nixi da zo ja rá 'yε ra ts'ondähi.

Nú'q rí 'ñepi da 'yøt'a ya maste de ya nija

⁸ Nehe 'nara maste de rá nija Ajuq mahyoni dra 'ñeque'ei, hindi ña maxøts'etho, hindra ti, hindra nduste pa da dähä ra boja dega nthate.

⁹ Di camfri xá hño nú'q ra jamfri xa t'utcahu co rá mfeni strá nt'axi.

¹⁰ Nehe mahyoni 'met'o dra tsapabi pa da fädi ua da 'ño xá hño ua hina. 'Bu da 'ño xá hño ne hinto da c'a'tsi, nu'bá ha, da za dra maste ja ra nija.

¹¹ Nehe nú'q ya 'bëhñä pepabi Ajuq mahyoni di pe'tsa ra hoga'mai. Hindra guxa nc'uamba. Di su rá mfeni, ne nzantho di øt'e gatho nú'q xá hño.

¹² Nura maste dra medinthäti co 'nada ra 'bëhñä. Nehe di padi da manda xá hño rá ngu ne yá batsi.

¹³ Nu'q tó'o faste xá hño ja rá 'befi Ajuq, gue'q da t'e'tsua rá nsu, ne ma'na da nja rá ts'edi pa da ñqui ma'ra ya ja'i de ra jamfri pe'tsua ra Zidada Jesucristo.

Ra jamfri nú'q xa t'utcahu nú'q hinxqui fädi maya'b

¹⁴ Zi cu Timu, dí ne 'bestho ga mabu ga c'a'ts'a'i, pe dí op'a'i nuna carta

¹⁵ pa 'bu hingá 'me ga mabu, ma gui padi hanja da za gui mpefi xá hño ja rá nija Ajuq nú'q te. Nu ja rá nija Ajuq ja jani nú'q majuani ne ja hmäni nú'q majuani.

¹⁶ Majuani xi ra dängui nú'q ra jamfri xa t'utcahu

nú'q hinxqui fädi ma'met'o, ne ena:

Ajuq bi 'ñehe bi njä'i; y ra Mäca Ndähi bi 'ñudi gue majuani go gue'q rá T'ü Ajuq.

Nehe ya εnxε bi hyandi'a.

Nú'q ya ja'i hingyá xodyo bi ts'ofo de gue'q.

Nepu haburaza ya ja'i ja ra ximhai bi gamfri'a.

Y nu'q bi ts'its'i pa mahets'i pa ja rá nsunda'a.

4

Nú'q to'o da 'uegue de ra jamfri

¹ Ra Mäca Ndähi xa mäxi xá hño ne ena gue nuyá ngats'i ya pa 'raya cu ma da 'uegue de ra jamfri ngue'q ma da hñuxa nt'ode nú'q di mänga ya hyate ja'i nú'q di udi ya nt'udi dega ts'ondähi.

² Nú'q ya yohmi ja'i ma da mänga ya nc'uamba ne da ts'oca yá mfeni.

³ Nuya ts'oja'l'i'q ma da hñäcuabi ya ja'i pa hindu nthäti. Ne da hñäcuabi pa hindu zi 'raya nzaqui, masque gatho ya nzaqui go bi hyoca Ajuq pa ga tsihu co ra jamädi nú'q dyá gamfrihu ne stá pahu nú'q majuani.

⁴ Ngue'q gatho nú'q bi hyoca Ajuq, gatho xá hño. Hingu ho te ga utsahu, hönse ga umfu njamädi Ajuq ora te dí tsihu.

⁵ Ngue'q rá noya Ajuq ena gue gatho ya nzaqui xá nt'axi. Hangue ga aphu Ajuq da japi gatho nú'q te dí tsihu, y njabu xá nt'axi nú'q dí tsihu.

Rá hoga mafi ra Zidada Jesucristo

⁶ 'Bü gui 'ñutua ya cu gatho nú'a dí xi'a'i, ne 'bü gui padi xá hñó ra maca noya nú'a ma de ma jamfrihu ne ra hoga nt'utuate nú'a xcá teni, nu'bá ma xi gui hñoga mafi de ra Zidada Jesucristo.

⁷ Ogrí ho gui 'yøde nuya ts'o'bede de ra ximhai ngu nú'u mangá ya 'ñamfeni ja'i. 'Yøt'a ra ts'edi pa ma'na gui 'bui 'nara hoga'mai.

⁸ Ngue'a nu'a tó'o japi da 'ñanga rá ndo'yo pa da nja rá ts'edi, hñense 'na tai ri muui rá 'befi. Pe nu'a tó'o øt'a ra ts'edi pa da 'má 'nara hoga'mai, nurá 'befi'a ma'na ri muui, ngue'a hingue hñense nuua ja ra ximhai ma da muui rá 'befi'a, nehe ma da muui ja rá ñoho ra 'mai.

⁹ Nuna noya stá xi'a'i go guehna majuani, hangue rí 'ñepi gue gatho ya ja'i da gamfri.

¹⁰ Y hangue por gue'a xi drí mpefihu ne dí thohu ya ts'othogui ngue'a dí camfrihu 'nat'a Ajua nú'a te. Y nú'a go gue'a ra Pøhøte pa gatho ya ja'i, pe ma'na pa nú'u to'o camfri'a.

¹¹ 'Ñudi nuya ya noya dí xi'a'i, ne manda da t'øt'e.

¹² Oto di dintstho nú'a guí ma ngue'a grá basja'itho. Nu'i 'ñudi ra hoga'mai pa gue'a da 'yøt'a ya cu nehe. Nura hoga'mai gui 'ñudi, nú'a gui mangá ya hoga noya, gui 'ñequ'ei, gui pe'tsa ra hmate, gui pe'tsa ra jamfri, ne strá nt'axi ri mfeni.

¹³ Mientra ga mabu, 'yøt'a ra ts'edi pa gui hñe'tuabi ra Maca T'ofa ya cu, pa gui zofo'ü ne gui 'ñutuabi'ü.

¹⁴ Jamasu nú'a rá 'befi Ajua bi t'a'a'i nú'a bi mangá ra Maca Ndahi gui pefi nu ndá hu'ts'ahe ma 'yøhe núje dyá ndahe de ra nija.

¹⁵ Pefi gatho nuya t'øt'eya. Ja da mpefini con gatho ri mui, pa gatho ya cu ne ma'ra ya ja'i da hyandi gue rí te ri jamfri ne ri mfadi ja rá 'befi Ajua.

¹⁶ Xi da nsu sehe, ne jamasu de nú'a guí udi. Ogui tsaya gui 'yøt'a njabu, ngue'a nu'bü gui 'yøt'a njabu, nu'bá gui mpøhø ne da mpøhø nú'u to'o da 'yøde'i.

5

Nú'a rí 'ñepi da 'yøt'a ya gamfri

¹ Ogui tsui ya zi ndaxjua. Umba ra ts'ofa, ja ra uenda ri dada. Y nuya batsa'ñøhø umba ra ts'ofa, ja ra uenda ri cu.

² Ha nuya zi tia umba ra ts'ofa, ja ra uenda ri nana. Nehe ya bas'behñä umba ra ts'ofa co ri mfeni xá nt'axi, ja ra uenda ri nju.

³ Xipa ra nija da mats'i ya viuda nú'u xi majuani ya viuda ne jo'o to'o da mats'i.

⁴ Nu'bü 'nara viuda 'bui yá batsi o 'bü yá 'beto, nuyá batsi o yá 'beto go yá uenda da su'ü, hingo ra nija. Mahyoni gue nuyá batsi o nuyá 'beto da badi da hñojá'i co ya mengu ja rá ngu ne da co'tsuabi yá

dada yá nñanq de xa tede,
ngue'á gue'á xá hñó ne gue'á
ri ho Ajuá.

⁵ Nú'á xi majuáni ra viuda
ne 'bú sehe, nú'á jo'o to ri
su, hñse tø'mbabí rá mfats'i
Ajuá, ne nzantho ma pa ra
xuui apabi Ajuá, ne api da
mats'l'á.

⁶ Pe nu'á ra viuda øt'e nú'a
go da ne, ne hingui 'bútho,
nú'á hiní 'ñepi da t'umba ra
mfats'i, ngue'á masque te, pe
ja ra uenda ya xa du.

⁷ 'Bépabi ya cu da 'yøt'a
núna dí op'a'i nehe, pa hinda
nja te da hmá de gue'á.

⁸ 'Bú 'nara cu hini jamasu
nú'u ja te yá njaui, ne ma'na
nú'u ya mengu ja rá ngu, nura
cu'á hinte ri muui rá jamfri,
ne ma'na xá nts'o nú'á øt'e
que 'na nú'á hingrá gamfri.

⁹ Nú'á ra lista habú thu'tsua
yá thuhu nú'u ya viuda
pepa Ajuá ne t'umba ra
mfats'i, nuni mahyoní ja gui
hñu'tsuaháni yá thuhu hñse
nú'u ya viuda ya pe'tsa thogui
hñu'rate njeya, ne bi me'tsa
'nada rá dñame.

¹⁰ Nehe hñu'tsuahá yá
thuhu ya viuda nú'u thandi
ne fadi gue pe ya hoga 'bëfi, ne
bi tede xá hñó yá båtsi, padi
da unga ntsaya ja yá ngu, ne
bi xacua yá ua nú'u ya cu mí
tsønga ja yá ngu, ne bi mats'i
nú'u mi tho ya ts'othogui, ne
xa bådi xa mefi gatho ya hoga
'bëfi.

¹¹ Pe nu'u ya viuda ya
bas'bëhñátho, oguí hu'tsuahá
yá thuhu ja ra lista, ngue'á
ma da zø ra pa da ne da yopa
ntháti 'ra de gue'á, y njabú ya

hindza da mepabi Ajuá ja ra
nija.

¹² Y njabú da hnøma'ñá de
gue'á ngue'á bi 'uegue de nú'á
ra cohi bi me'tsi.

¹³ Nehe da nzai gue hinte
dyá 'bëfi ngue'á da nengu.
Y hingue hñse dya dñhñei,
nehe dya me'bede ne da
hñøt'e habú hiní 'ñepi, ne da
má nú'á hiní 'ñepi da mñhma.

¹⁴ Hangue nugui dí ne
gue da ntháti nuya viuda ya
bas'bëhñátho, ne da me'tsa
ya båtsi, ne da bådi da su yá
ngu. Njabú hñ, hinda nja te
da mñga ma ncontrahá de
guecju.

¹⁵ Dí xi'a'i njabú ngue'á
'raya viuda ya xa 'uegue de
rá 'ñu Ajuá ne xa dñi ra Satá.

¹⁶ Hangue 'bú 'nara cu o
'nara nju di pe'tsa 'nara vi
uda ja rá ngu, dá su pa hinda
t'apabi ra mfats'i ja ra nija,
pa njabú nura nija da me'tsa
ndunthi te da umba nú'u xi
majuáni ya viuda ne jo'o to'o
da mats'i.

¹⁷ Nubyá nuyá mefi Ajuá
nú'u ri manda xá hñó ja
ra nija, xi da hnu xá hñó
por gue'á, ma'na nú'u to'o
mambá rá noya Ajuá ne
utuate.

¹⁸ Ngue'á ra Maca T'ofo ena
njaua: "Oxqui tu'tua rá ne
nú'á ra ndamfri net'a ra trigo
ja ra era." Nehe enga njaua:
"Nu'á tó'o ri mpesi rí 'ñepi da
t'umba rá thahá."

¹⁹ 'Bú da 'mái 'na to'o da
ñapabi 'nará mefi Ajuá, oxqui
camfri 'bú da njo'o yoho o
hñu pa da damajuáni.

20 Pe nu'bu 'nará mefi Ajuq
xi majuani øt'a ya ts'oqui, tsui
nts'edi habu da 'yøde gatho
ya cu, pa njabu da ntsu nehe
nú'u ma'ra.

21 Dí 'bep'a'i gue gui 'yøt'a
njabu mahyεgui con gatho yá
mefi Ajuq. Hingui hñq'mtho
nú'u to'o gui 'yøtua ra ts'atbi.
Nehe pädi 'met'o xá hño nú'a
te xa nja pa njabu gue'a gui
mañ'a. Njabu dí 'bep'a'i ja rá
thandi Ajuq ne ja rá thandi
ma Zidadahu ra Jesucristo ne
ja rá thandi yá εnxε Ajuq nú'u
xa thahni pa da mepabi'a.

22 Oxqui hu'tsua ri 'yε
'bestho nú'u to'o ne da
mepabi Ajuq, ngue'a xi'bu
hingui 'yo xá hño, y njabu
da hmq gue guí fats'i thoho'u
ja yá ts'oqui. Pe nu'i, 'bu*i*
nzqntho strá nt'axi'i.

23 Ya oguí tsi nsøctho ra
dehe. Tsi 'na täqui ra vinu
dega obxi por nú'a ra umui
tsui.

24 Jamasu 'met'o nú'u to'o
guí hu'tsua ri 'yε pa da
mepabi Ajuq, ngue'a 'ra ri
hnequi yá ts'oqui ante dra
sucua ra uεnda, pe nu ma'ra
asta hinda tha'mba nguεnda
ja da hnequi yá ts'oqui.

25 Nehe njabu nú'u to'o øt'a
ya hogu 'bεfi. 'Raya hogu
'bεfi ri hnequi 'bestho. Ha nu
ma'ra da hnequi asta 'mefa,
ngue'a hingui tsa da gohito
mantqgui ya hogu 'bεfi.

6

1 Gatho nu'u to'o 'mego,
dá umba ndunthi ra t'equ'e i
yá hmu, pa njabu hinda

hnøma'ñu rá thuhu Ajuq nixi
da hnøma'ñu ma jamfrihu.

2 Nu'u tó'o pe'tsa yá hmu ha
ya gamfri, odri dintstho nu'a
xipa yá hmu hñse ngue'a
nuyá hmu gue go ya gamfri
nehe. Dá mepabi ma'na xá
hño ngue'a go ya hmqdi gam-
fri nu'u to'o hocuabi yá 'bεfi.
'Nudi nuna dí op'a'i ne njabu
gui nzote.

Con basta ra jamfri di johya 'na co nu'a te pe'tsi

3 Nu'bu 'nara ja'i udi ma'na
ra nt'utuate ne hingo udi rá
hoga noya ma Zidadahu ra Je-
sucristo, ne hingo ri dεni nu'a
ra nt'utuate nu'a di mä de ma
jamfrihu,

4 nura ja'l'a ra 'ñets'i ne
hinte rá fadi. Xa 'bε rá mffeni
ngue'a ri ho to da ntsanoyaui
ne da ntsuiui. Y nuni ja fahni
ra nduste, ya hnecatuhni, ya
ts'ante, ya nt'εnsfeni.

5 Nu'u tó'o ri ntsanoya
njabu, gue'a xa ts'oca yá
mffeni ne hingui pädi nu'a
majuani, ne di 'ñet'a gamfri
pa da dahq ra boja. Pe nu'i,
'uegue de gue'u.

6 Hahq, numa jamfrihu xi
ri muui ndunthi, pe nehe ga
johyahu co nu'a dí pe'tshu.

7 Ngue'a nu'u ndá tsøhua
ja ra ximhai hinte duá hahq, y
nehe hinda za te ga haxhu de
gueu.

8 Hangue ga johyahu gue
hindri 'bε te ga tsihu nixi te ga
hehu.

9 Ngue'a nu'u tó'o ne da
memati, tagui ja ya ts'oqui
ne thát'i pa da 'yøt'a nu'a xá
nts'o, ne pe'tsa ya ts'onc'at'i

hinte ri muui, ne honse ra 'ñta. Hangue gue'a da japi da nhuati'u ne da 'medi.

¹⁰ Ngue'a nura hmate de ra boja ja bí ehni ndunthi ya ts'oqui. 'Raya cu xi xa madi'ra boja, hangue xa 'uegue de yá jamfri ne xa thogui ndunthi ya dumhi.

Ntuhni xá hño ja ra hoga tuhni dega jamfri

¹¹ Pe nú'i rá mefi'i Ajua, 'uegue de gatho nuya ts'ot'ot'eya. Go da tenua ra hoga'mhi, ra hñojá'i, ra jamfri, ra hmate, ra pacencia, ne ra ts'etuate.

¹² Ntuhni xá hño ja ra hoga tuhni dega jamfri. Su ra te pa nzantho nú'a bi 'ra'a Ajua nu mi zohna'ia, ne gá damajuani de gue'a ja yá thandi ndunthi ya ja*i*.

¹³ Dí 'bep'a'i ja rá thandi Ajua nú'a to'o ri umba yá te gatho nú'a te 'bui. Y nehe dí 'bep'a'i ja rá thandi ra Zidada Jesucristo nú'a to'o bi mangua majuani ja rá thandi ra Pilato.

¹⁴ Guehna dí 'bep'a'i gue gui su xá hño nú'a xra 'bep'a'i pa hinto da c'a'ts'a'i, asta ra pa da yopa pengaua ma Zidadara Jesucristo.

¹⁵ Ngue'a nu sta zø ra ora, Ajua dua yopa pehna ra Zidada Jesucristo dua ehe. Ajua go gues'e'a xá nsunda, ne go gues'e'a ri manda. Go gue'a ra dangua Ndaq de gatho ya ndaq, ne go gue'a ra Hmu de gatho ya hmu.

¹⁶ Go gues'e'a ya mi 'bui ne nzantho da 'mhi. Go gue'a 'buu

ja ra ñot'i nú'a xi tsedi, ne hinhyamu to xa hyandi'a nixi hingui tsa to da hyandi. ¡Nú'a ja rá ts'edi pa nzantho, ne go gue'a rí 'ñepi dra nsunda pa nzantho! Njabu gue'a.

¹⁷ 'Bepabi nuya memati de nuua ja ra ximhai gue odri 'nets'i, nixi odi pe'tsua ra jamfri ra boja nú'a hate. Dá me'tsua ra jamfri Ajua nú'a te ne xi ri 'racju gatho nú'a te dí hoñhu pa ga johyahu.

¹⁸ Nuya memati'u 'bepabi da 'yot'e xá hño ne xi da mefi ndunthi ya hoga 'befi. Nu'a te da uni, dá uni con gatho yá mhi ne con gatho yá paha.

¹⁹ Y njabu da munts'a 'nara thahq'u pa rá ñoho ra 'mhi, ne njabu da su ra te pa nzantho.

Yá ngats'i ya noya nú'u bi 'bempa ra Timoteo

²⁰ Nde nubyá, nu'i zi cu Timu, su ra maca noya nú'a xra 'bep'a'i gui maq. Ne oxqui øde ya ts'o'bede nú'u hinte ri muui, nixi oxqui 'yøde nú'u to'o ri ntsanoya, nú'u maq gue pe'tsa 'nara hoga mfadi hmaha.

²¹ Y nu'u tó'o xa denua nú'a ra mfadi'a, ya xa 'uegue de ra jamfri.

Ajua da max'a'i. Njabu gue'a.

RÁ ÑOHO RA TIMOTEO

RÁ ÑOHO RÁ CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO NÚ'A BI 'YOPABI RA TIMOTEO

*Ma'na'qui ra apostol Nsan
Pablo opabi ra Timoteo*

¹ Núgui drá Pablo, rá apostolgui ra Zidada Jesucristo. Ajuq̄ go gue'a rá paha pa bi hñuxcagui drá apostolgui'a ne bi mencagui ga m̄a de ra te pa nz̄antho nú'a bi ñ̄a'ti da umbi gatho nú'a to'o da gamfri ra Zidada Jesucristo.

² Nú'i zi cu Timu ma hm̄aca t'u'i ja ra jamfri, dí op'a'i. Ajuq̄ ma Dadahu ne ma Hmuuh̄ ra Jesucristo da jap'a'i, da me'ts'a ra nthecate, ne da max'a'i pa gui 'b̄ai te rá 'ñenthō.

*Ra apostol Nsan Pablo
xipa ra Timoteo da m̄a de ra
Zidada Jesucristo*

³ Ajuq̄ dí api ma pa ra xuui, ne ra ora'a nz̄antho dí beñ'a'i, ne dí umba njamadi'a por gatho nuya j̄api 'ra'a'i. Y nehe go gue'a dí p̄epabi co ma mfeni xá nt'axi, ngu mi p̄epabi nehe ndu ma mb̄oxita xi maya'b̄u.

⁴ Y nura ora tso ma mfeni de gue'i nú'a ra pa'a gó nzoni nú'b̄u dá nhye'guiui, ga nehm̄a ga hant'a'i pa njabu ma'na ga johyaga.

⁵ Nehe dí beni de ri hogá jamfri guí pe'tsi nú'a bi me'tsa

'met'o ri ngande ra nju Loida ne ri mam̄a ra nju Eunice, y dí paði xá hñ̄o gue ne'i go guet'a ra jamfri guí pe'tsbya.

⁶ Hangue por gue'a dí zo'a'i gue gui 'yøt'a ra ts'edi pa gui p̄efi xá hñ̄o nú'a ra 'befi bi 'ra'a Ajuq̄ gui p̄efi nu ndá hu'ts'a ma 'ye.

⁷ Ngue'a Ajuq̄ bi 'racj̄u 'nara ts'edi pa ga zedih̄u, pa da nja ma hm̄ateh̄u, pa ga su ma mfenih̄u, hingue pa ga ntsuh̄u.

⁸ Hangue oxqui ntsa gui m̄a gue guí camfri ma Zidadah̄, nixi oxqui ntsa gui m̄a gue dí ntsixh̄u núgui dí jot'ua fadi ngue'a dí m̄amba rá noya ra Zidada. Nu'a gui 'yøt'e ha, m̄anga ra m̄aca noya masque gui tho ya ts'othogui ngu dí thoguiga, ne Ajuq̄ da 'ra'a ra ts'edi pa gui ts̄eti.

⁹ Nú'a go gue'a bi p̄ohøguih̄u ne bi zoncahu pa ga 'b̄uh̄u strá nt'axi. Bi p̄ohøguih̄u po rá d̄anga hm̄ate bi mescaguih̄u, y hingo por ma 'befiseh̄u bi p̄ohøguih̄u. Go gue'a rá mfeni sehe pa bi p̄ohøguih̄u, ngue'a ante da hyoca ra ximhai ya mi beni dua pehna ra Zidada Jesucristo pa da p̄ohøguih̄u.

¹⁰ Y nu mi zohøua ja ra ximhai numa Pøhøteh̄u ra Zidada Jesucristo, ja gue'b̄u bi hnequi nú'a ra d̄anga hm̄ate Ajuq̄ pescaguih̄u pa bi p̄ohøguih̄u. Ra Zidada Jesucristo go gue'a bi ntate de ra du, ne bi 'racj̄u ra te pa nz̄antho nú'a hinhya'm̄u da uadi. Y nurá noya Ajuq̄ go gue'a xicj̄u de gue'a.

¹¹ Y nugui go bi thuxcagui

2

pa ga mā̄ga nū'ā̄ ra mā̄ca noya'a. Nehe bi thuxcagui dega apostol pa ga zofo nū'ā̄ ya ja'i hingyá̄ xodyo, ne pa ga utuabi'ā̄ rá noya Ajuá.

¹² Y hangue por gue'ā dí thogui nuya ts'othoguiya. Pe masque dí ofadi, hindí 'bē ma tsa, ngue'ā dí pādi nū'ā̄ to'o stá camfriga, ne dí pādi xá hñō gue nu'ā̄ ja rá ts'edi pa da supca mate nū'ā̄ stá ent'ua ja rá 'yé asta ra pa'ā da yopa pengui.

¹³ Nu'i oxqui pumfri nū'ā̄ stá xi'a'i, pa njabū gue'ā gui 'ñudi nehe, ngue'ā go gue'ā 'nara hoga nt'utuate. Ne gui 'ñudi co ra jamfri ne ra hmāte nū'ā̄ ri 'racjū ra Zidada Jesucristo.

¹⁴ Su nehe nū'ā̄ ra mā̄ca noya xa t'ent'a ja ri 'yé co rá ts'edi ra Mā̄ca Ndāhi nū'ā̄ 'bū ja ma corasohū.

¹⁵ Nu'i guí pādi gue nuya cu de guep̄ Asia bi zogaguiua sehe. 'Ra de gue'ā go nura cu Figelo ne ra cu Ermogene.

¹⁶ Pe nura cu Onesiforo nū'ā̄ himbi ntsu bi e bi c'ascaua ja ra fadi ne ndunthi ya 'mi'qui bi hñubga ma m̄ai. Yra Zidada go gue'ā da mats'i ne gatho nuya mengu ja rá ngu'ā.

¹⁷ Ngue'ā nu mí zōcua Nroma nura cu'ā, nū'ā̄ bi ja bi hyongagui asta himbi zacagui.

¹⁸ Hangue ra Zidada da me'tsua ra nthecate nura pa'ā da nja ra ns̄aca uenda. Nu'i guí pādi xá hñō gue nu ndá 'bāh̄ubū Efeso xi bi maxcaguih̄ nū'ā̄ ra zi cu'ā.

'Nara hoga soldado de ra Zidada Jesucristo

¹ Nu'i Timu ma zi t'ū'i ja ra jamfri, xi da zedi ja rá 'bēfi Ajuá co nū'ā̄ ra ts'edi 'racaguih̄ ra Zidada Jesucristo.

² Gatho nū'ā̄ dá u't'a'i ja yá thandi ma'ra ya cu, 'ñtuabi nehe nū'ā̄ ma'ra ya hoga cu pa nehe da bādi'ā̄, y njabū da 'ñtuabi nehe nū'ā̄ ma'ra ya cu.

³ Nehe ts̄eta ya ts'othogui ngu 'nara hoga soldado de ra Zidada Jesucristo.

⁴ Nu 'nara soldado hōnse nū'ā̄ ra 'bēfi xa t'umbi gue'ā tsa da m̄efi. Hingui tsa da m̄efi ma'na ra 'bēfi. 'Bū da m̄efi ma'na ra 'bēfi, hinda pōnga rá hmi co nū'ā̄ to'o bi umba rá nsū dega soldado.

⁵ Nehe nura 'ñeni 'bū hinda 'ñeni ngu rí 'ñehe, hinte ma thahā̄ da t'umbi.

⁶ Nehe 'nara mot'i mahyoni 'met'o da mp̄efi pa da za da xofo nū'ā̄ bi mot'i.

⁷ Beni xá hñō nū'ā̄ dí op'a'i, y ra Zidada go gue'ā da 'ra'ā ra mf̄ādi de gatho.

⁸ Dá 'yoda ja ri mf̄eni ra Zidada Jesucristo nū'ā̄ bá e bi 'm̄ai de rá ji ndu ra Davi, ne bi du, nep̄ū bi yopa nte ma'na'qui, ngu mā̄ga rá noya Ajuá y dí mā̄ nehe.

⁹ Dí tho ya thogui ngue'ā dí mā̄mba rá noya Ajuá, ne asta dí jot'a fadi ngu 'nara ts'oj'a'i. Pe nurá noya Ajuá, nū'ā̄ hingui jot'i.

¹⁰ Nugui dí ts̄eta gatho nuya ts'othogui pa njabū nū'ā̄ xa

huahna Ajuá da za da gam-fri ra Zidada Jesucristo ne da mpøhø'ü, ne da 'mái pa nzanþho ja rá nsunda Ajuá.

¹¹ Nuya ya noya dí op'a'i go guehya xi majuani, ne ena:
'Bü stá tuhü co ra Zidada Jesu, nehe ga 'buhü con gue'ä;

¹² 'Bü ga tséthü ya ts'othogui, nehe ma ga mandahü con gue'ä.

'Bü ga cönihü'ä, nehe da góngaguihü'ä.

¹³ 'Bü nujü hindí öthü nú'a dí mañhü, nu'ä ha, nzanþho öt'e gatho nú'a ma, ngue'ä nu'ä hingui pata rá mfeni.

Rá 'befi rá hoga mëfi Ajuá

¹⁴ Benbabí ya cu nuya noya dí op'a'i. 'Bepabi'ü ja rá thandi ra Zidada gue hinda ntsanoya, ngue'ä hinte ri muui, hønse pa da ts'ocua yá mfeni nú'ü to'o øde.

¹⁵ 'Yøt'a ra ts'edi gui nhýoga mëfi pa da 'ñøtho hanja gui ntsa, ne gui mambá xá hño rá noya Ajuá nú'a mënga majuani, pa njabü da za gui 'bui xá hño ja rá thandi Ajuá.

¹⁶ 'Uegue de nú'ü hingui o rá 'ñu nú'a ma y nixi hinte ri muui nú'a mañ'ü, ngue'ä nu'ü to'o öt'a njabü ma'na rí duxa ya ts'ocui.

¹⁷ Y nú'a mañ'ü da ts'ocua yá mfeni ya cu, nja ngu ra cance di ntsini maxøgue ja rá ndo'yo 'na. 'Ra to'o öt'a njabü go gue'ä ra Imeneo ne ra Fileto.

¹⁸ Nu'ü go gue'ü ya xa 'uegue de nú'a majuani, ne

mañ'ü gue ya xa nuhu nú'ü xa du, ne ri ts'ocua yá jamfri ma'ra.

¹⁹ Pe nu'ü tó'o majuani 'bui ja rá nija Ajuá hinda ma da ts'ocua yá jamfri, ngue'ä ra Måca T'ofo enga njaua: "Ra Zidada pødi to'o gatho yá mëti'ä." Nehe ena: "Dá 'uegue de ya ts'ocui gatho nú'ü to'o di xøcambenibí rá thuhu ra Zidada Jesucristo."

²⁰ Y nurá nija Ajuá gue'ä ngu 'nara dänga ngu habü ja ndunthi ya traste, 'ra dega oro, 'ra dega t'axi, 'ra dega za, ha nu ma'ra dega dohmi. Nu'ü xá hño, gue'ü ma'na thoni'ü ne ma'na ri muui. Ha nu'ü hints'ü xá hño, hints'ü thoni ngue'ä hini muui.

²¹ Hangue njabü nehe ya cu, 'bü da 'uegue de gatho nú'ä xá nts'o, nu'bá ri muui y thoni pa ya hoga 'befi, ne strá nt'axi ne strá hño pa da mëpabi ra Zidada. Nehe di 'bui pa da mëfi gatho ya hoga 'befi.

²² Hangue nu'í oxqui tenba yá nts'o'mái ya basjä'i. Go da têna ra hñojä'i, ra jamfri, ra hmäte, ne ra hoga'mái mahyëgui co nú'ü ma'ra ya cu ri xøcambeni ra Zidada co yá mfeni xá nt'axi.

²³ Nehe oxqui öt'e ngu nú'ä öt'a nú'ü ya necio ri ntsanoya ne hinte yá fädi, ngue'ä ja fähni ya tsüi.

²⁴ Y nu 'nará mëfi ra Zidada hiní 'ñepi dra necatsüi. Dra hojä'i con gatho ha, ne di pødi da nxahnate, ne gatho tséthatho.

²⁵ Nehe co ndunthi ra hñojä'i da umba ra ts'ofo nú'ü

to'o 'na'ñó ma. Xama Ajuá da xocua yá mfeni'ü pa da ñobri ne pa da e da bádi nú'a majuáni.

²⁶ Ne da c'ot'i de yá 'ye ra ts'onða_hi nu habü o'ü pa ø'tua rá paha'a.

3

Nú'a ma da 'yøt'a ya 'ñagamfri de yá ngats'i ya pa

¹ Oxqui pumfri gue nuyá ngats'i ya pa ma da hnequi 'raya pa xá nts'o.

² Ngue'ä ya ja'i dri nsu sehe, xi da ne da më'tsa ndunthi ra boja, dya 'ñets'i, dya c'at'i, dya zante, dya ts'o'yøde co yá dada, dya ts'oc'baha, dya 'ñagu'equ'ei.

³ Hindi ja yá hmåte, dya zamui di otho yá nthecate, dya guxa nc'uamba, hindi tsa da zama yá mfeni pa hinda 'yøt'a ya ts'oqui, dya ts'o'muija'i, ne di utsa gatho nú'a xá hñó.

⁴ Dya betetho'ü, hindi tsute da 'yøt'e o te da ma. Nu'ä ma'na da ne da 'yøt'a ya t'øt'e xá nts'o que da mädi Ajuá.

⁵ Dri 'ñet'a hoja'i pe hindi pe'tsa ra ts'edi pa da 'ñudi ra hñojá'i.

Hangue nu'í gui 'uegue de gue'ü.

⁶ Go guehya ya ja'i cat'a ja ya ngu pa cadi ya 'bëhñä nú'ü ri zátho, pa da gamfribi nú'a xipabi'ü. Nuya 'bëhñä'ü xi tuxa ndunthi ya ts'oqui, ne pe'tsa ndunthi ya ts'onc'at'i.

⁷ Nzantho ri nxadi nú'a sipi, pe hinhyá'mü da za da bádi nú'a majuáni.

⁸ Nuya ja'i'ü nzantho ri nöt'a thoho ora sipa rá noya Ajuá, njá ngu ra Jane ne ra Jambre bi nö'tuabi ra Moise. Gue'ü ya ja'i'ü xi xa ts'oca yá mfeni ne hingui pe'tsa nú'a ra jamfri xi majuáni.

⁹ Nuya ja'i'ü ya hinda ma da hyat'a ma'ra ya ja'i, ngue'ä gatho ya ja'i ma da batuabi yá necio, ngu bi njá nú'ü yoho ya 'ñöhö bi nö'tuabi ra Moise.

Yá ngats'i yá noya ra apostol Nsan Pablo nú'ü bi mempa ra Timoteo

¹⁰ Pe nu'í xcá têna ma nt'utuate, xcá tênga ma 'mui, xcá pätca ma mfeni ne ma jamfri, xcá têna ma pacencia ne ma hmåte, ne xcá padi gatho nú'a stá tseti.

¹¹ Xcá padi de ya nt'utsate ne de ya ugui dá thogui nuni Antioquia, nuni Iconio, nuni Listra. Pe de gatho nuya thogui'ü Ajuá bi ñangagui.

¹² Xi majuáni, nu'ä tó'o camfri ra Zidada Jesucristo ne xi ne da 'mui 'nara hogá'mui, nu'ä da thogui ya nt'utsate.

¹³ Pe nuya ts'oja'i ne ya hyate ma'na rí ma xá nts'o. Nu'ä 'yo hate ne thát'i.

¹⁴ Pe nu'í oxqui 'uegue de nú'ä xcá padi, ngue'ä ya güi padi xá hñó gue go gue'ä majuáni ngue'ä güí padi nú'ü to'o bi 'ñu't'l'a'i.

¹⁵ Y desde gá mbätsi gá padi ra Mäca T'ofeo nú'ä xicjü de ra Zidada Jesucristo pa da za ga camfribü ne njabü ga mpöhöhü.

¹⁶ Gatho ra Mäca T'ofeo, Ajuá go bi unga ra mfeni pa bi

t'ofo. Hangue xá hñó ra Macea
T'ofo pa da 'ñutuate, pa da
ntsute, pa da unga ra ts'ofo,
ne pa da 'ñudi ra hñojá'i,

¹⁷ pa njabu nū'u to'o xa
gamfri Ajuá da nxøgue yá
mfadi ne da bádi da mëfi ya
hoga 'befi.

4

¹ Dí 'bep'a'i ja rá thandi
Ajuá ne ja rá thandi ra Zidada
Jesucristo, go gue'a ma
da hñä'mba nguenda gatho
ya ja'i nū'u di te ne nū'u ya
hindi te nu stua yopa ehe pa
da nda.

² Guehna dí 'bep'a'i gue gui
mamba rá noya Ajuá, ne gui
ja gui 'yøt'e nzantho. Unga
ra ts'ofo, ntsute ne nzote
con gatho ri hñojá'i, ne gui
'ñutuate.

³ Ngue'a ma da zø ya pa gue
ya ja'i hinda ne da 'yøde nura
hoga nt'utuate. Nu'u ma'ná
da ho da 'yøde nū'a hinxá hñó,
hangue ma da hyonga 'raya
xahnate nū'u di mä ngu nū'a
di ho da 'yøde'u.

⁴ Nu'u ya hinda ne da 'yøde
nú'a xi majuani. Ma da
'uegue'u pa da yopa dëna ya
'bede nū'u xa zansé ya ja'i.

⁵ Pe nu'í, xi da su ri mfeni
de gatho nū'a da 'ñehe, ne gui
tseta ya dumai. 'Yøt'a ra ts'edi
pa gui mamba rá noya Ajuá,
ne gui pefi gatho nū'a ra 'befi
xa t'a'a'i.

⁶ Ngue'a nugui ya bi zø ra
ora pa ga unga ma te. Ya bi zø
ra ora ga tsocua nuna ximhai.

⁷ Ya stá øt'a ra ts'edi pa stá
ntate ja ra hoga tuhni. Ya stá
juata nū'a ra 'befi bi t'aqui,

ne stá su nū'a ra jamfri bi
t'utcagui.

⁸ Hangue nubyá bí
'bescagui 'nara thahá nū'a
ma da t'umba gatho nū'u to'o
ri hñojá'i. Ha nū'a ra thahá'a
ma go da 'raca ra Zidada
nú'a ra pa da yopa 'ñehe.
Nú'á go gue'a ra hoga nzaya.
Y hingo pa hønségui nura
thahá'a, nehe pa gatho nū'u
to'o tø'mbabí rá yo'ehe'a.

*Ra apostol Nsan Pablo
xipa ra Timoteo te da 'yøt'e*

⁹ Nde nubyá, 'yøt'a ra
ts'edi gue 'nitho gui 'ñe
gui c'ascagui.

¹⁰ Ngue'a ra cu Dema xa
zogagui seheua ne bi ma
pa Tesalonica, ngue'a nu'á
ma'ná bi ho nuna ra ximhai.
Ha nura cu Crecente bi ma pa
Galacia y nura cu Tito bi ma
pa Dalmacia.

¹¹ Hønsé ra cu Luca dí
'bu'beua. De má 'ñu
gui tsincabu ra cu Marco ngue'a
xi xá hñó'a pa da maxcagui ja
ra 'befi.

¹² Y nura cu Tiquico dá
pønpø pa Efeso.

¹³ Nu xcrí ehe gui hancabu
ma pat'i duá tsopø Ntroa ja
rá ngu ra cu Carpo. Ne
gui hancabu ya libro. Nehe oxqui
ma gui pumfri gui hancabu
nuya libro dega xifri.

¹⁴ Ra Jandro nū'a ra huiti
xi xa 'yøtca ndunthi ra
nts'o'mai. Ra Zidada go gue'a
ma da gu'tuabi de nū'a xa
'yøt'e.

¹⁵ Hangue ne'i nsu ndunthi
de gue'a, ngue'a nu'á xi ri
nøt'atho de nū'a dí mäñhu.

¹⁶ Nurá mudi bi zonca ra ts'utbi pa bi x̄aga ra uenda, ni 'na hinto bi maxcagui, ngue'a gatho bi hyegagui sehe. Ajuá da pundiabi'.

¹⁷ Pe ra Zidada himbi hyegagui sehe. Nú'á go bi 'raca ra ts'edi pa dá ma xá hñó gatho nurá noya'a, ne pa bi 'yøde gatho nú' ya ja'i hingyá xodyo. Hangue njabu ra Zidada bi ñangagui pa dá c'ot'i de rá ne ra zate.

¹⁸ Nehe ma da ñangagui de gatho nú'a xá nts'o, ne ma da zixcagui pa ga ma ga 'bu nuni mahets'i habu bí manda'a. ¡Nú'á go gue'a dra nsunda pa nzanthon! Njabu gue'a.

Rángats'i rá carta ra apos-tol Nsan Pablo ri yopa zenjua ya gamfri ne apa Ajuá por gue'.

¹⁹ Fat'ajua bu ra nju Prisca ne ra cu Aquila ne gatho ya mengu rá ngu ra cu Onesiforo.

²⁰ Nura cu Rasto bá cohi nuni Corinto, y nura cu Trofimo dá tsogui nuni Miletu ngue'a bi hñeni.

²¹ 'Yøt'a ra ts'edi gui ja gui 'ñehé ante da dagui ya tsε. Fat'ajua'i ra cu Eubulo, ra cu Pudente, ra cu Linu, ra nju Claudia ne gatho nuya cu 'bu iua.

²² Ra Zidada Jesucristo da 'mái con gue'i. Ajuá da max'a'ihu. Njabu gue'a.

RA TITO

RÁ CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO NÚ'A BI 'YOPABI RA TITO

Ra apostol Nsan Pablo opabi ra Tito

¹ Núgui drá Pablo rá 'b̄egogui Ajuá ne rá apostol-gui ra Zidada Jesucristo nū'a bá pencagui pa ga māngara noya de ra jamfri, pa da gamfri nū'xa huahna Ajuá. Ne bá pencagui pa ga utuabi' nū'a majuāni ngu nū'a dí camfrihu, pa njabu da 'māl'xá hñó ja rá thandi Ajuá,

² ne da mē'tsa ra nthø'mate de ra te pa nzantho nū'bi ñatcaguihu Ajuá ante da hyoca ra ximhai. Nu'á pe'tsi da njabu ngue'á Ajuá hinhya'mu hate.

³ Ha nu mi zø ra pa, Ajuá ma Pøhøtehu bi 'ñudi nū'a xqui ñatcaguihu por nuna māca noya bi 'bepcagui ga mā.

⁴ Nu'i zi cu Tito, dí op'a'i nuna carta, dí ja ra uenda gue ma t'li ngue'á go dá zo'a'i de nuna ra jamfri dí pe'tshu. Ajuá ra Dada ne ra zi Hmu Jesucristo numa Pøhøtehu da jap'a'i ne da max'a'i pa gui 'bui te rá 'ñentho.

Nú'a rá 'befi ra Tito nuni Creta

⁵ Nu ndá tsoc'abu Creta, dá tsoc'a'i pa gui juata nū'a ra 'befi ri 'bedi, ne pa gui hñuxa ya cu pa da nda cada 'nara njaj de ya hnini habu

ri munts'a ya cu ngu nū'a dá 'bep'a'i.

⁶ Nuya cu'u mahyoni di 'yo xá hñó ne di jo'o to'o da c'a'tsi, ne 'nada rá 'b̄ehñä di pe'tsi, ne dya gamfri gatho yá bātsi, ne di jo'o to'o da mā gue yá bātsi te yá maña'u ne ya ts'o'yøde'u.

⁷ Ngue'á ya ma'yo de ya njaj di supabi rá 'befi Ajua, hangue mahyoni di 'yo xá hñó pa hinto da c'a'tsi. Hindra 'ñets'i, hindra cue, hindra ti, hindra necatuhni, ne hinda ne da dāha ra boja dega nthate.

⁸ Nu'á di øt'e, mahyoni di padi da unga ntsaya nzantho, ne dri ho nū'a xá hñó, ne di 'yo co ndunthi ra mfadi, di 'yo ngu rí'ñehe, di øt'e ngu nū'a ri ho Ajuá, ne dri nsu sehe.

⁹ Nu'á mahyoni di padi da su nura hoga noya nū'a māngara majuāni ngu nū'a bi t'utuabi, pa njabu da za da zo ma'ra co ra nt'utuate nū'a majuāni ne da bādi da datuabi nehe nū'u ma'ra to'o di ña de ma'na'ño ra mfeni.

¹⁰ Ngue'á 'bui ndunthi ya ts'o'yøde māngara ya noya hinte ri muui, ya hyate. Ma'na øt'a njabu nū'u ya xodyo tenda yá jamfri.

¹¹ Nuya ja'i'u mahyoni da jo'tua yá ne ngue'á udi nū'a hiní 'ñepi da 'ñudi, ne habu udi'u ri ts'ocua yá mfeni maxøgue nū'u to gatho 'bui ja ra ngu. Nu'u øt'a njabu hñse pa da dāta ra boja.

¹² Nuya me Creta, 'na de yá bādi'u bi mā de yá mengu rá haisé ne bi'ñena: "Ya me Creta nzantho xi ya c'uamba. Xi

ya ts'o'mui ngu ya zate, ne ya ts'o'yo'ʉ, ne xi ya dāhñei."

¹³ Nú'ʉ bi māŋga nura bādi'ʉ gue'ʉ xi majuāni. Hangue ringue'ʉ xi da zofo nts'edi nuya cu pa da gamfri xá hñō nú'ʉ majuāni.

¹⁴ Nehe xipi gue hinda hñuxa nt'øde ya 'bede nú'ʉ xa bensēhe ya xodyo, nixi nú'ʉ ri manda de yá mfeni sehe nú'ʉ ya ja'i hingui camfri nú'ʉ majuāni.

¹⁵ Pa nú'ʉ to'o xá nt'axi yá mfeni, gatho ya t'øt'e xá nt'axi pa gue'ʉ. Pe pa nú'ʉ to'o xá nts'o yá mfeni ne hingyá gamfri, gatho ya t'øt'e xá nts'o pa gue'ʉ, ngue'ʉ xá nts'o yá mfeni ne hingui tsa da bādi nda'ʉ ra hñō nda'ʉ ra 'ñʉ.

¹⁶ Nu'ʉ mā gue pa Ajuā, pe co yá ts'o'befi dri hnequi gue hina, ngue'ʉ ya ts'o'mui ne ya ts'o'yøde, ne hingui tsa da 'yøt'e nú'ʉ xá hñō.

2

Ra hog a nt'utuate

¹ Pe nu'í, nu'ʉ gui mā, mā ngu nú'ʉ udi ra hog a nt'utuate.

² Zofo nuya zi tio pa hinda nti, dya 'ñequ'ei, ne da 'ñō co ndunthi ra mfadi, da 'mui xá hñō ja ra jamfri, da me'tsa ra hmāte, ne da zeta nú'ʉ da 'ñepi.

³ Nehe ya zi tia da 'ñō xá hñō co ra t'equ'ei, hindya guxa nc'uamba, hindya tix-fani, da 'ñudi nú'ʉ xá hñō.

⁴ Da 'ñutuabi ya bās'bēhñā gue da mādi yá dāme ne yá bātsi.

⁵ Da 'ñutuabi gue da 'ñō co ndunthi ra mfadi, da 'ñō strá nt'axi yá mfeni, da bādi da su yá ngu, dya hoja'i, ne da 'yøte yá dāme. Mahyonī da 'yøt'a njabʉ pa ni 'na hinto da ñama'ñʉ de rá noya Ajuā.

⁶ Nehe zofo ya bātsa'ñøhø gue da 'ñō co ndunthi ra mfadi.

⁷ Ne'i nzāntho gui 'yo xá hñō pa njabʉ nu ma'ra da 'yøt'a nehe ngu guí øt'e. Ora guí utuate, 'ñudi nú'ʉ xi majuāni, ne 'ñudi ngu rí 'ñehe.

⁸ Nehe gui māŋga ya hog a noya nú'ʉ hinda za to da c'a'ts'a'i. 'Bʉ gui njabʉ da 'beta yá tsa nú'ʉ to'o ri utsaguihʉ, ne hinda za da ñama'ñʉ de guecju.

⁹ Nehe zofo ya 'bego gue da 'yøta yá hmu, ne nzāntho da məfi con gatho yá mui nú'ʉ dra 'bepi. Hindya dādi.

¹⁰ Hinda bepi rá hmu, da supa nú'ʉ te pe'tsa rá hmu, pa njabʉ ya 'bego nzāntho da 'ñe'tsua rá nsu rá noya Ajuā ma Pøhøtehʉ.

¹¹ Ajuā ya xa 'ñudi rá hñojā'i pa gatho ra meximhai da za da mpøhø.

¹² Ne co rá hñojā'i'ʉ utcahʉ gue ga 'ueguehʉ de ya ts'oqui ne de yá ts'onc'at'i ra ximhai, ne utcahʉ ga 'buhʉ ngu rí 'ñehe de dí 'yohʉua nuya pabya, ne ga 'yohʉ co ndunthi ra mfadi, ne ga øthʉ nú'ʉ xá hñō ja rá thandi'ʉ.

¹³ Nehe utcahʉ ga ndø'mhʉ co ra johya nú'ʉ ra pa da yopa 'ñehe ma zi Pøhøtehʉ ra Jesucristo co rá nsunda, ngu nú'ʉ xa ñøtcaguihʉ. Y nú'ʉ

go gues'e'q Ajuq̄ ja rá d̄anga ts'edi.

¹⁴ Nu'á go gue'q bi unsehe rá te pa bi ñangaguih̄ de gatho nú'q xá nts'o. Bi du'q pa bi x̄agaguih̄ de gatho ma ts'oquih̄ pa dyá metiguih̄'q, nehe pa ga ja ga ðth̄ nú'q xá hñ̄o.

¹⁵ Nuna guehna gui m̄a, ne gui nzote y gui ntsate. Ne gui m̄a con gatho ra ts'edi nú'q xa 'ra'a Ajuq̄ pa hinto da 'ñena gue hinte ri muui nú'q guí m̄a.

3

Nú'q rí 'ñepi da 'yøt'a ya gamfri

¹ Nehe bembabi ya cu gue da 'yøta ya ndq ne gatho ma'ra nú'u to'o h̄a ra ts'utbi, hinda nō'tuabi, ne di 'bui pa da 'yøt'a gatho nú'q xá hñ̄o.

² Hinda ñama'ñ de ni 'nayá miqu'eui, hindya necatuhni, di ja yá hm̄ate, ne xi da nhyoja'i con gatho yá miqu'eui.

³ Ngue'q nuju ma'met'o ndyá 'ñamfenih̄, ndyá ts'o'yødeh̄, hinduí ñtehu Ajuq̄. Stí 'medih̄ ja ya ts'oqui. Ndí pe'tsh̄ ndunthi ya ts'onc'at'i ne ya ts'ojohya de ra ximhai. Ndí 'buh̄ ja ra nts'o'mui ne ndí hyøcuahu nú'q te mi pe'tsa ma'ra. Ndyá nt'utsah̄ ne ndrí 'ñutsah̄ 'na ngu ma'na.

⁴ Pe Ajuq̄ ma zi Pøhøtehu bi 'ñutcahu rá hñ̄oja'i ne rá d̄anga hm̄ate nú'q pescahu.

⁵ Hangue nu'á bi pøhøguih̄. Hingue bi pøhøguih̄ por ma hogá 'befihu nú'q stá ðthm̄ah̄.

Nu'á bi pøhøguih̄ ngue'q bi huegaguih̄ ne bi x̄agaguih̄ de ma ts'oquih̄ nu ndá yopa 'buh̄ ma'ra'yo, ne bi 'racj̄u ra Maca Ndähi pa bi patca ma 'm̄ih̄u.

⁶ Ajuq̄ bá pencaguih̄ rá Maca Ndähi con gatho rá ts'edi ngue'q ma zi Hmuhi ra Jesucristo bi pøhøguih̄.

⁷ Hangue po rá d̄anga hñ̄oja'i Ajuq̄ ya hinte ma ts'oqui dí tuh̄, ne dí tø'mh̄ ra te pa nzantho nú'q bi ñatcahu.

⁸ Nuya noya dí m̄a go guehyá majuani, hangue dí ne ja guetbu gui m̄a pa da ja da 'yøt'e'u xá hñ̄o gatho to'o xa gamfri Ajuq̄. Go guehya ya noya xá hñ̄o, go 'nara hñ̄o pa gatho ya ja'i.

⁹ Oxqui hu'tsua nt'øde nuyá noya ya 'bemfeni gá ja'i, nixi nuyá 'bede xa zanse'u de maya'b̄u. Oxqui mpamhyau'i nixi gui ntsanoyaui de rá ley ra Moise, ngue'q gatho nuya 'bede'u hinte rí hñ̄aqui y nixi hinte ri muui.

¹⁰ 'B̄u 'na to'o 'ueca ya cu ne ya xcá zofo yo'qui o hñ̄u'qui ne hinxa ne xa 'yøde, 'ueque'q.

¹¹ Ngue'q nu'í guí pødi gue nú'q ra ja'i'a ya xa 'uegue de nú'q majuani ne ñt'a ya ts'oqui, hangue po rá mfeni sehe'q ya xa ncondena.

Ra Tito pipi da mats'i 'raya cu

¹² Nu xcrá pøhn'ab̄u ra cu Artema o ra cu Tiquico, gui ja gui 'ñehe 'bestho pa Nicopoli pa ja grá ntheuini, ngue'q stá

beni gue ja ma grá 'bəhni
nuya pa sta dagui ya tsε.

¹³ Bá nexa ra cu Sena nú'a
ra pənjya, ne ra cu Polo, ne
umbabi'ʉ gatho nú'a te da
'yø'tua ra 'bədi má 'ñu.

¹⁴ Nehe numa zi cuhʉ bí
'bəi de guepʉ gui zofo pa da
nzai da mpəfi xá hñó, hingue
da 'mətho, pa njabʉ da za da
mfaste'ʉ habʉ mahyoni.

*Rá ngats'i rá carta ra apos-
tol Nsan Pablo ri yopa zənjua
ya gamfri ne apa Ajuq por
gue'ʉ*

¹⁵ Ri fat'ajua'i gatho nūyʉ
dí 'bʉ'beua. Nehe fat'ajua'bʉ
gatho nū'ʉ ma hməca cuhʉ ja
ra jamfri. Ajuq da jəp'a'ihʉ
grí gathohʉ. Njabʉ gue'a.

RA FILEMÓN

RÁ CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO NÚ'À BI 'YOPABI RÁ FILEMÓN

Ra apostol Nsan Pablo opabi ra Filemón

¹ Núga drá Pablo dí jot'ua ja ra fadi po rá ngue ma zi Hmuhu ra Jesucristo. Zi cu Fili, ma zi hmacea cu'ihe ne ma compa'ihe de ja rá 'befi Ajuq, núga ne ra cu Timu dí op'a'ihe nuna carta.

² Dí pempabihe ra nzengua gatho ya cu nú'u ri munts'ibu ja ri ngu. Nehe dí pempahe ra nzengua ra nju Apia, ne ra cu Arquipo, go gue'q faxcahe pa dí ñambahe rá noya Ajuq.

³ Ajuq ma Dadahu ne ma zi Hmuhu ra Jesucristo da jap'a*l*ihu ne da max'ahu pa gui 'buhu te rá 'ñentho.

Rá jamfri ne rá hmâte ra Filemón

⁴ Ora dí apa Ajuq, nzantho dí beñ'a*i* nehe, ne dí umba njamad*i*a

⁵ ngue'q dí øde de nú'u ra hmâte ne ra jamfri guí pe'tsua ma Zidadahu ra Jesu, ne de ra hmâte guí pe'tsua gatho nú'u xa gamfri Ajuq.

⁶ Nehe dí apabi Ajuq por nú'u to'o xa gamfri ngue'q xa hyant'a*i* ri jamfri, pa da hñani'u gatho nú'u ya japi ri 'racju ra Zidada Jesucristo.

⁷ Nu'i ma zi cu'i, xi xcá jaqui ga johya ne xcá hubga ma mui, ngue'q dí øde tengu ri hmâte, asta ma'ra ya cu xcá nupa yá mfeni.

Ra apostol Nsan Pablo apa 'nara favo ra Filemón pa ra Onesimo rá nzai'bego

⁸ Núga rá apostolgui ra Zidada Jesucristo, hangue dí hara ts'edi pa ga 'bep'a*l*ihmq guí 'yot'e nú'u rí 'ñep'a*i*,l

⁹ pe nu'u ga øt'e, ma'na xá hño ga a'a*i* 'nara favo co ra hmâte. Núga drá Pablo ya drá daqu'ei y dí jot'ua ja ra fadi po rá ngue ra Zidada Jesucristo,

¹⁰ dí bante'i po ra cu Onesimo, núni ri 'begohmq, ya bi gamfri Ajuq ngue'q dá zofo de guecuja ra fadi, y dí øt'a ra uenda gue ma t'u ngue'q bi gamfri nú'u dá xipi.

¹¹ Ya pa xa thogui, nuni ra Onesimo himrá hoga 'bego himi pep'a*i* ngu rí 'ñehe, pe nubyá ha, go 'nara hoga 'bego pa gue'e ne pa gueque nehe.

¹² Dí pen'a*l*ibu pa da yopa 'mapu ma'na'qui, hangue numahño, ja ra uenda go gueque dá tsømbu, ngue'q xi drí madini.

¹³ Nuga ga nehmq ga tsami pa da mepcaguiua ja ra fadi, pa nú'u go guí pepcahmq, go da mepcani nubya de dí oua fadi po rá ngue ra maca noya.

¹⁴ Pe hindí ne ga øt'a njabu nsinque ri nsequi, ngue'q hindí ja'i guí faxqui, pe 'bu guí faxqui, dí ne gue de ri pahase.

¹⁵ Pøde Ajuq bi 'yot'e pa bi 'ba't'a*i* 'raya pa ra Onesimo,

pa njabu da yo menga ja ri
ngu pa gui 'buhui pa nzantho,

¹⁶ ya hingue ngu 'nadra
'begotho, nubyá ya go 'nara
hmaca cu. Nugá xi dí madini,
pe nu'í ma'ná rí 'ñep'a'i gui
madi ngue'q nubyá hingo
honse ri 'begotho, nehe go ri
cu de ja ma Zidadah.

¹⁷ Nu'bu grí macagui ngu
'nara hoga compa ja rá
'befi Ajuq, nu'bu nu sta
zombu ra cu Onesimo, xi da
numahño, 'yot'a ra uenda gue
go guecagui dá tsombu.

¹⁸ 'Bu xa 'yot'a'i 'nara
nts'o'mhi, o 'bu tu'q 'nara thai,
go da tsogagui de ma uenda.

¹⁹ Núga drá Pablo dí huxa
ma thuhu co ma 'yese gue go
ma ga ju't'a'i. Nugá hinga ma
ga eñ'a'i gue go guí tucagui
ngue'q go dá xi'a'i rá noya
Ajuq.

²⁰ Hangue dí bante'i gui
'yot'a nuna dí xi'i, ngue'q guí
camfri ra Zidada Jesucristo,
pa njabu gui jaqui ga johya,
ngue'q dí ncuhu ja ra Zidada
Jesu.

²¹ Dí op'a'i ngue'q dí padi
xá hño gue xi grá hoga'yode,
ne dí padi gue ma'ná ndun-
thi ma gui 'yot'e que nuna dí
xi'a'i.

²² Y nehe dí ne ga xi'a'i gui
hoqui habu ga tsaya, ngue'q
dí to'mi gue nú'q xcá 'yaphu
Ajuq ma da 'yot'e pa ga mabu
ga tsøñ'ahu.

*Rá ngats'i rá carta ra apos-
tol Nsan Pablo ri yopa zengua
ya gamfri ne apa Ajuq por
gue'u*

²³ Peñ'a'i ra nzengua ra cu
Epafra núni jot'ua fadi nehe
mahyegui con gueque po rá
ngue ra Zidada Jesucristo.

²⁴ Nehe peñ'a'i ra nzengua
ra cu Aristarco, ne ra cu
Dema, ne ra cu Luca, nuyu
go guehyu faxcagui ja rá 'befi
Ajuq.

²⁵ Ma Zidadahu ra Je-
sucristo da jap'a'ihu guí
gathohu. Njabu gue'q.

RA EBREO

RA CARTA NÚ'A BI 'BEMPA YA EBREO

Ajuq bá pəhna rá T'ʉ pa bi zocaguihʉ

¹ Maya'bʉ Ajuq bi zofo ndu ma xitahʉ ndunthi ya 'mi'qui de 'rama'na'ño ya modo. Go yá 'mehni bi xipabi rá noya 'na hangutho pa go bi zofo'ʉ ndu ma xitahʉ.

² Pe nubyá de yá ngats'i ya pa, Ajuq bá pəhna rá T'ʉ pa bi zocaguihʉ. Ajuq bi 'yent'ua ja rá 'ye'q ʉ pa bi hyoca mahets'i ne ra ximhai ne gatho nú'q te ja, ne xa dapabi'q ʉ gatho nú'q te ja pa rá meti'q.

³ Y nurá nsunda rá T'ʉ Ajuq gue'q ʉ rá nsunda rá Dada nehe, y nurá 'mhi rá T'ʉ Ajuq gue'q ʉ rá 'mhi Ajuq ra Dada. Gatho ya t'øt'e nú'ʉ bí ja mahets'i ne nú'ʉ jaua ja ra ximhai o ja rá 'ye ra T'ʉ, ne nu'á ri su'ʉ co rá ts'edi rá noya. Go gue'q ʉ bi du pa bi xəgaguihʉ gatho ma ts'oquihʉ, nepʉ bi ma mahets'i ne bá hudi ja rá 'ñei de habʉ bí hudi Ajuq rá Dada to pe'tsa gatho ra ts'edi.

Rá T'ʉ Ajuq ma'na hə ra ts'edi que ya εnxε

⁴ Rá T'ʉ Ajuq ma'na hə ra ts'edi que ya εnxε, ne Ajuq bi hñu'mbabí'q ʉ 'nara thuhu ma'na ja rá nsu que nú'q pe'tsa ya εnxε.

⁵ Ajuq hinhya'mʉ xa 'ñembabi 'nara εnxε ngu nuna

ra noya bi xipa rá T'ʉ, bi 'ñembi:
Nu'i go gue'e ma T'ʉ'i,
ne nubyá ri hnequi ja yá thandi ya ja'i gue go ri Dadagui.

Ajuq hinhya'mʉ bi ma de 'nara εnxε:

Nuga go gueque drá Dadagui'q,

ne nú'á go di gue'q ʉ ma T'ʉ.

⁶ Ha nu mbá pəhna Ajuq rá 'ra T'ʉ ja ra ximhai, bi 'ñena njaua:

Gatho ya εnxε dá nsundabi ma T'ʉ.

⁷ Y de ya εnxε Ajuq bi 'ñena njaua:

Ya εnxε nú'ʉ pepcagui ne dí pəhni, dí japi da nja ngu ra ndáhi,
ne dí japi da nja ngu 'nara tsibi.

⁸ Pe Ajuq bi 'ñemba njaua rá T'ʉ:

Nu'i grá Ajuq, ma gui nda pa nzántho;
ne nuri hmanda gue'q ʉ 'nara hmanda dega hogat's'utbi.

⁹ Xi grí ho 'bʉ t'øt'a ra hñó, pe hingrí ho 'bʉ t'øt'a ra nts'o'mhi;

hangue por gue'q ʉ núga ri Ajuagui stá hux'a'lí,
ne stá 'ra'a ndunthi ra johya que gatho ma'ra nú'ʉ to'o 'bui con gue'e.

¹⁰ Nehe Ajuq bi 'ñemba njaua rá T'ʉ:

Nu'i grá zi Hmu, go gue'e gá hoca ra ximhai de mi othotho gatho nú'q te ja;

ne go gue'e gá hoca mahets'i.

¹¹ Gatho'ʉ ma da uadi, pe nu'i ma gui 'bʉi pa nzántho.

Gatho'✉ ma da thegue ngu thegue 'nara dutu;
 12 ma gui pants'i'✉ ngu 'nara he,
 ne ma gui pati'✉ ngu 'raya z̄he.
 Pe nu'i go di gue'atho pa nz̄antho,
 y nuri te hinhya'm✉ ma da uadi.

13 Ajūa hinhya'm✉ bi 'ñembabi ni 'nara εnxε ngu nuna ra noya bi xipa rá T'✉, bi 'ñembi: Hñudiua ja ma 'ñei,
 asta hinga tsogui ri ncontra rí nga'ti ri ua.

14 Gatho ya εnxε go dega ndahitho ne p̄epabi Ajūa, xuá m̄ehni pa da m̄epabi gatho ya nthahni nú'✉ ma da mp̄øhø.

2

Jamasuh✉ ra mp̄øhø

1 Hangue por gue'✉ mahyoni ga huxh✉ nt'øde de nú'✉ stá ødeh✉, pa njab✉ hinga 'uegueh✉ de nú'✉ dí camfrih✉.

2 Nú'✉ ra ley bi manda Ajūa maya'b✉ po ya εnxε bi fadi gue go gue'✉ majuaní, ne Ajūa bi castiga ngu mrí 'ñepi nuto bi 'yøt'a ya ts'oqui ngue'✉ himbi ne bi 'yøte'✉.

3 Nu'b✉ ɿhanja da za ga mp̄onth✉ rá cué Ajūa 'b✉ nú'✉ hindí huxh✉ nt'øde xá hñó noya hogá noya xi di muui ndunthi ne xicj✉ hanja da za ga mp̄øhøh✉? Nuya hogá noya dega mp̄øhø go rá m̄edi bi m̄anse ra Zidada Jesu, nep✉ nú'✉ to'o xi bi 'yøde nuya noyaya bi xicj✉ gue go gue'✉ majuaní.

4 Nehe Ajūa bi damajuani mahyεgui co nú'✉ to'o bi

xicaguih✉ nuya ya noya, ngue'✉ bi 'ñudi 'raya nt'udi, ne bi 'yøt'a ya d̄anga milagro ne ma'ra ya d̄anga 'b̄efi, ne bi 'racj✉ ra ts'edi de ra Maçá Ndāhi ngu tengu rá paha Ajūa pa ga p̄eph✉ cada 'na de guecj✉.

Ra Zidada Jesucristo bi 'ñe bi nja'i ngu nú'✉ yá cuguih✉

5 Nehe Ajūa hinxá hñuxa ya εnxε pa go da ndā ja nú'✉ ra 'ra'yo ximhai ma ga xi'ahu.

6 Nu'✉ xa 'yøt'e, xa hñuxa ya ja'i pa go da ndā'✉, ngu m̄anga 'na xeni de ja ra Maçá T'ofø ne ena:

Nu'i Ajūa ma Dada'i, ɿte ri muui ra ja'i de ra ximhai pa guí beni de gue'✉?

¿Te ri muui'✉ pa guí ne gui fats'i?

7 Go 'raya patho ma'na xcá umba yá nsu ya εnxε que gue'✉,

ne 'm̄efa gá umba ra nsu xi ra d̄angui ngu nú'✉ ra nsu t'umbabi 'nara ndā.

Ne xcá hñuts'i pa da manda ya t'øt'e nú'✉ xcá hoqui;

8 xcá hñuts'i'✉ pa da manda gatho.

Njab✉ Ajūa xa hñuxa ya ja'i pa da manda gatho nú'✉ te ja ja ra ximhai ne himbi gotho ni 'nara t'øt'e nú'✉ himbi t'ent'ua ja yá 'ye'✉. Pe nubyá hinxá hnequitho gue ya ja'i dri ndā de gatho ya t'øt'e.

9 Pe dí pah✉ gue nura Zidada Jesu h̄a, ri ndā de gatho ya t'øt'e. Pe po 'raya patho ma'na bi nja yá nsu ya εnxε

que gue'a, y njabh bi du po rá ngue gatho ya ja'i po rá hñojá'i Ajuq. Pe nubyá ya xa t'umba 'nara nsu dega nda, ngue'a bi sufri ne bi du por guecju.

¹⁰ Ajuq bi hyoca gatho ya t'ot'e pa rá nsunda'a, ne ri su. Hangue bi 'ñepi bi mehna ra Jesu pa bi sufri, pa njabh bi nhyyoga pohte pa da za da zixa gatho nú'u yá batsi Ajuq pa da 'mehui'u ja rá nsunda'a.

¹¹ Ra zi Hmu Jesu go gue'a ri t'axca ya ja'i de yá ts'oqui. Y nú'q ne nú'u to'o xa t'axqui, 'nada yá Dada. Hangue ra zi Hmu Jesu rá Tu Ajuq hindu ntsa da 'ñena gue go gue'u yá cu.

¹² Hangue enga ja ra Maća T'ofo:
Nú'u ma cu ma ga xipabi de
gue'e,
y con gue'u ma ga tu't'ahe ya
jahñq ja ra hmunts'i.

¹³ Nehe ena:
Ma ga huxa ma jamfri ja
Ajuq.

Nehe ena:
Ja dí 'bucua co nuyh yá batsi
Ajuq xa 'yentc'a ja ma
'yε.

¹⁴ Nuyá batsi Ajuq go ya meximhai pe'tsa ra ji co ra ndo'yo, hangue ra Zidada Jesu bi 'ñe bi nja'i nehe ngu'u pa bi za bi du, ne co nú'q rá du bi thogui'a bi za bi huatua rá ts'edi ra ts'ondahi nú'q to'o mi haq ra ts'edi de ra du.

¹⁵ Y njabh bi za bi 'be ra ntsu nú'u to'o nzantho mi tsu ra du.

¹⁶ Dí padihh gue ra Zidada Jesu himbi 'ñehe pa e da mats'i ya εnxε. Nu'q bi 'ñehe

pa e bi maxcaguihh nú'h stí 'ñehehu de yá ja'i ndu ra Abrá.

¹⁷ Y pa bi za bi maxcaguihh, mahyoní bi thogui gatho ngu nú'q dí thoguihh nú'h yá cuguihh'a. Hangue ja rá nthecate con guecju, ne bi nhyyoga nda gá macja de guecju ja rá 'befi Ajuq, ngue'a po nú'q ra du bi thogui, Ajuq bi za bi punga ma ts'oquih.

¹⁸ Y nubyá nu'q tsa da maxa nú'u to'o tho ya thogui, ngue'a nuse'a bi sufri ne bi tho ya thogui nehe.

3

Ra Zidada Jesu ma'na ja rá nsu'a que ra Moise

¹ Hangue ma zi maća cu'ihh, nú'ahh xa zohna'ih Ajuq pa gui maha mahets'i, xi da beñhh ra Zidada Jesucristo nú'q rá 'mehni Ajuq pa bi 'ñutcahh nú'q dí camfrihh, nehe go gue'a ma nda gá macjahu de ma jamfrih.

² Ajuq go bi hñuts'i'q pa da nda gá macja, ynu'q xi pepabi xá hñó, nja ngu ra Moise bi mepabi xá hñó nu mí supa gatho rá hnini Ajuq.

³ Y ra Zidada Jesu ma'na rí 'ñepi da nja rá nsu que ra Moise, nja ngu nú'q to'o hoca 'nara ngu, ma'na ja rá nsu'a que ra ngu.

⁴ Ngue'a 'nara ngu, 'bai to'o xa hyoqui, pe nu Ajuq go gue'a bi hyoca te gatho ja.

⁵ Xi majuqni ra Moise mi gue'a 'nara hogu 'bego mi supa rá hnini Ajuq, y nú'q mrá 'befi'q mri damajuqni de

nú'á mi ma da m_{ang}a Ajuá 'mefa.

⁶ Pe ra zi Hmu Jesucristo go gue'á ra ndá de rá hnini Ajuá, ngue'á go gue'á rá T'_u'á, y nu'á nzantho øt'a rá 'befi xá hñó. Y nujá go rá hnniguihá Ajuá 'bá xi ga suhá ma jampfrihá asta rá ngats'i ra pa, ne xi ga tø'mhá co 'nara johya nú'á ra nthø'mate dí pø'tshá.

Ra tsaya pa rá hnini Ajuá

⁷ Ra Måca Ndáhi bi 'ñena ja ra Måca T'ofo:

'Bá núbya gui 'yøhá, nú'ahá zo'ahá Ajuá,

⁸ osti megui ri corasohá ngu bi nja nú'á ya ja'i mri 'ñoui ra Moise ja ra mbonthi

ne bi nø'tuabi Ajuá y bi tsø'tua rá m_{ai}.

⁹ Nehe bi 'ñena Ajuá: Ndu ri dadahá xi mi mfadagui'á,

masque xqui hyanda ya d_{anga} nt'udi stí øt'a ja yá thandi de nú'á ñote njeya bi 'ñó'á ja ra mbonthi.

¹⁰ Hangue por gue'á bi tsøtca ma m_{ai}'á,

ne dá ena: "Nuya ja'i'á nzantho 'yo 'nambá yá mfeni,

ne hinxa ne'á xa 'yøt'a ngu nú'á stá xipabi."

¹¹ Hangue bi tsøtca ma m_{ai}'á, ne dá jurabi

gue hinda ma da ntsaya'á con gueque ja ma tsaya.

¹² Ma zi cu'ihá, jamasuhá gue ni 'na de gue'ahá hinda nts'oca ri mfenihá po ra 'ñajamfri nú'á da ja'ahá gui 'ueguehá de Ajuá nú'á te.

¹³ Nu'á gui 'yøthá, 'na pa ngu 'na pa gui nupa mfenihá 'na ngu ma'na de núbya zocjá Ajuá, pa ni 'na de gue'ahá hinda hya'ahá ya ts'onthate de ya ts'oqui ne da ja'ahá da megui ri corasohá.

¹⁴ Ngue'á 'bá ga siguihá ga camfrihá asta rá ngats'i ra pa, ne hinga 'ueguehá de nú'á stá camfrihá desde rá m_{adi}, nu'bá h_{aq} ga johyahá ga 'buhá mahyegui co ra Zidada Jesucristo pa nzantho.

¹⁵ Beñhá nú'á ra xeni habá ena:

'Bá núbya gui 'yøhá, nú'ahá zo'ahá Ajuá,

osti megui ri corasohá ngu bi nja nú'á ya ja'i mri 'ñoui ra Moise ne bi nø'tuabi Ajuá y bi tsø'tua rá m_{ai}.

¹⁶ ¿To'o nú'á bi 'yøde rá noya Ajuá nepu bi nø'tuabi? ¿Ha gue hingo gue'á nú'á bá pønga de Egipto, nú'á bá tsi ra Moise? Haha, go gue'á.

¹⁷ Ne ¿xi con to'o bi bø rá cue Ajuá gatho nú'á ñote njeya? ¿Ha gue hingue co nú'á bi 'yøt'a ya ts'oqui, hangue ja bi du de guehni ja ra mbonthi ne ja bi gohini yá ndo'yo'á? Haha, go gue'á.

¹⁸ Ne ¿xi to'o nú'á bi m_{aq} Ajuá gue xi maju_{an}i hinda ma da ntsayaui Ajuá ja rá tsaya? ¿Ha gue hingo nú'á bi nts'o'yøde? Haha, go gue'á.

¹⁹ Hangue dí pahá xá hñó gue nu'á himbi za bi ntsayaui Ajuá ja nú'á rá tsaya ngue'á himbi ne bi gamfri'á.

4

¹ Nubyá jatho nú'á ra tsaya xquí hñá'tuabi nú'á ya ja'i mri 'ñoui ra Moise, y go gue'a ri ñatcaguihú Ajuá. Hangue mahyoní xi ga nsuhú pa ni 'na de guecaguihú hinga 'beshú nú'á ra tsaya'á.

² Ngue'á nú'á ra hoga noya bi sipabi nú'á ya ja'i'á hinte bi muui pa gue'á ngue'á himbi gamfri'á.

³ Pe nújú dyá gamfrihú há, ma ga cuthú ja rá tsaya Ajuá pa ga tsayahú con gue'a, pe nú'á to'o mri 'ñoui ra Moise, himbi ntsaya'á ja rá tsaya Ajuá, ngue'á Ajuá bi 'ñena:
Nú'á ya ja'i'á bi tsotca ma mhi, ne dá jurabi

gue hinda ma da ntsaya'á con
gueque ja ma tsaya.

Nu'á himbi yut'i ja rá tsaya Ajuá masque ya mi ja nú'á ra tsaya'á desde mi uadi bi hyoca ra ximhai, hangue ja bi ntsaya'á.

⁴ Ngue'á ja ra Maca T'ofó ma de rá yoto ma pa, habú ena njaua:

Rá yoto ma pa Ajuá hinte ma 'befi bi 'yot'e, ngue'á ya xqui ua gatho rá 'befi, hangue bi ntsaya.

⁵ Ne ma'na ra xeni de ra Maca T'ofó ena:

Nú'á ya ja'i'á hinda ma da ntsaya'á con gueque ja ma tsaya.

⁶ Nú'á to'o rá mudi bi 'yode ya hoga noya himbi yut'i'á habú da ntsaya'á con gue'a, ngue'á myá ts'o'yode'á, hangue nubyá jatho ra hñá'ti pa to da yut'i da ntsaya con gue'a.

⁷ Ngue'á Ajuá bi hñuxa ma'na ra pa pa to da yut'i da ntsaya con gue'a, y nú'á ra pa bi ma go guepya ya paya. De ya xqui thogui ndunthi ya jeya Ajuá bi zocaguihú po yá noya ndu ra Davi. Nu'á bi ma ja ra Maca T'ofó ja nú'á ra xeni habú stá mañhú, ne ena:
'Bú nûbya gui 'yohú, nú'ahú zo'ahú Ajuá,
osti megui ri corasohú.

⁸ 'Bú ra Josue xa zixhma nû'á mri 'ñoui ra Moise pa xa ntsayahma'á, nu'bá Ajuá hinxa yopa mähma de ma'na ra pa.

⁹ Hangue dí pahú gue jatho 'nara tsaya pa gatho rá hnini Ajuá, 'nara tsaya hinhya'ma ma da uadi.

¹⁰ Ngue'á nu'á to'o ya xa yut'a ja nú'á ra tsaya'á, ya tsaya de gatho yá 'befi, ngu bi ntsaya Ajuá de gatho rá 'befi'á.

¹¹ Hangue nujá ga øthú ra ts'edi pa ga cuthú ja nú'á ra tsaya'á. Xi ga nsuhú gue ni 'na de guecjú hinga nts'o'yodehú ngu nú'á mri 'ñoui ra Moise, hangue himbi za bi yut'a habú mi ne Ajuá xa ntsayauihma'á.

¹² Ma ga nsuhú, ngue'á rá noya Ajuá ja rá te, ne pe'tsa ndunthi rá ts'edi, ne patcrahú asta mbo ma mfenihú. Nu'á ma'na ja rá ts'edi que nu'araza ra huai dega yo filo. 'Nara huai tsa da yut'a ja ya tøcando'yo ne tsa da hyeca ya ndo'yo, pe nurá noya Ajuá ma'na ja rá ts'edi, nú'á tsa da xenga gatho ya mfeni pa da japi da hnequi gatho nú'á benga ja rá mfeni

'na, ne hanja ne da 'yøt'e nú'a beni da 'yøt'e.

¹³ Ajuã handi ne padi gatho nú'a dí øthu ne dí beñhu, ngue'a nu'á gatho go xa hyoqui ne padi gatho nú'a te ja. Ne hinda za te da t'acuabi nixi te da jømbabi'a, ngue'a nu'á ya padi gatho, y go gue'a ma ga daphu nguenda de gatho nú'a stá øthu.

Ra Zidada Jesu go gue'a randa gá macja

¹⁴ Ra Zidada Jesucristo rá T'u Ajuã gue'a ma dænga nda gá macjahu y bi ma bí 'bui ja rá thandi Ajuã. Hangue por gue'a mahyoní ga siguihu xá hñio ja ma jamfrihu.

¹⁵ Ngue'a numa nda gá macjahu padi gue otho ma ts'edihu ora dí thohu ya ts'othogui o ra ora ne da thacju pa ga øthmahu 'nara ts'oqui, hangue nu'á pescahu ra nthecate, ngue'a ne'a bi thogui njabu ngu nú'a dí thohu nehe, pe nu'á hinhyamá bi 'yøt'a 'nara ts'oqui.

¹⁶ Hangue hinga ntsuhu ga joñhu ja rá thandi Ajuã nú'a ra hoja'i, ne ga xiphu gatho nú'a dí thoguihu, y nu'á da hueaguihu, ne da maxcaguihu ora dí homfu rá mfats'i, ngue'a nu'á xi ra dængui rá hñojá'i pa guecaguihu.

5

¹ Cada 'nara nda gá macja de ja ra ndaxjua ley xa thahni de ja ya ja'i, ne xa thuts'i pa da mepabi Ajuã po rá ngue ya

ja'i. Nu'á xa thuts'i pa da umbabi Ajuã nú'u ya 'baha haxa ya ja'i, ne gatho ya hñati dega mbo'oni nú'u umbabi Ajuã pa da pumba yá ts'oqui.

² Nú'u ya nda gá macja ja yá ts'oqui nehe. Hangue por gue'a tsa da zofo co ra nthecate nuya ja'i øt'a ya ts'oqui ne hingui padi nú'a øt'e'u.

³ Hangue ya nda gá macja pe'tsi da hyo ya mbo'oni pa da umba Ajuã, hingue hñse pa yá ts'oqui ya ja'i, nehe pa yá ts'oqui de gues'e'u.

⁴ Y hingui tsa de gues'e 'na da gu ra nsu dega nda gá macja. Ngue'a Ajuã go huans'e'a nú'a to'o da me nú'a ra 'befi'a, njabu ngu ra Aarón, Ajuã go bi huans'e'a.

⁵ Ra Zidada Jesucristo bi njabu nehe. Nu'á himbi hñuxase rá nsu dega nda gá macja, nu Ajuã go gue'a bi umbabi nú'a ra nsu'a. Xqui 'ñembabi ja ra Måca T'ofo: Nu'i go gue'e ma T'u'i; ne nubyá ri hnequi ja yá thandi ya ja'i gue go ri Dadagui.

⁶ Nehe ja ma'na ra xeni de ra Måca T'ofo, Ajuã bi xipabi rá T'u, bi 'ñembi:

Nu'i go gue'e grá macja pa nzantho

ngu bi macja ra Melquisede.

⁷ Nu de mi 'bucua ra Zidada Jesucristo ja ra ximhai, bi 'yapabi Ajuã rá Dada nú'a mi tsahmá xa ñani'a pa hinxa duhma. Xi mi apabi rá Dada con gatho rá mai asta mi zoni'a. Y nurá Dada bi 'yøtua rá nt'adi'a, ngue'a ra Jesu

nz̄antho mi ø'tua gatho rá paha rá Dada.

⁸ Pe nu'á masque go guese'a rá T'ü Ajua, pe ma'na mi 'yo mi p̄adi da 'yø'tua rá paha Ajua po nú'á bi sufri.

⁹ Hangue nu de mi p̄adi da 'yø'tua gatho rá paha'a, nu'bé nu'á bi za bi pøhø nú'ü gatho to'o øte'a.

¹⁰ Y Ajua bi umbabi ra nsu dega nd̄a gá macja ngu bi macja ra Melquisede.

Xá nts'o pa to'o da 'uegue de rá jamfri

¹¹ Dí pe'tsa ndunthi te ga xi'ahü de guehna, masque xá hñei ga xi'ahü xá hño ngue'a hinxcá nehu da zo ja ri mfenihü xá hño rá noya Ajua.

¹² Ya ø'ta ndunthi ya pa xcá camfrihu. Y nubyá ya go gri xahnatehü hm̄ahü pa ma'ra, pe hinxa za te xcá 'yøthü. Nu'ahü mahyoni to da yopa 'ñu'l't'ahü ma'na'qui nú'ü ya m̄adi nt'utuate hingui hei de ra M̄aca T'ofo. Xcá yopa njahu ngu ya båtsi nú'ü tsøtho, otho yá ts'edi.

¹³ Hangue mahyoni da t'u'l't'a'l'ihü co ya noya hingui hei, ngu ra t'üca båtsi nú'ü hønse ra 'ba tsi, ne hingui p̄adi da zi ma'ra ya nzaqui, ngue'a nu'ahü hinguí pahü tengu ra hogá te de ja rá noya Ajua.

¹⁴ Pe nú'ü ma'ra ya nzaqui, gue'ü pa ya dñanga ja'i, njabøtho nehe nú'ü ya nt'utuate ma'na xá hñei gue'ü pa nú'ü to'o ya ja yá mfeni xá hño pa da bådi nda'a ra hño nda'a ra 'ñu.

6

¹ Hangue hinga ñahü hm̄ahü de nuya ya m̄adi nt'utuate de ra jamfri de ra Zidada Jesucristo, ma ga nd̄anga ja'i hu ja ma jamfrihu. Ya hinga yopa m̄añhu gue mahyoni ga ñobrihu de gatho nuya 'bëfi tsixcahu ja ra du, y gue mahyoni ga camfrihu Ajua.

² Nixi ga yopa m̄añhu de nura sistehe, nixi de nú'á dí hu'tsuahü ma 'yehü nú'ü xa gamfri, nixi de nú'á ma da yopa nte nú'ü xa du, nixi de ra nsüca uenda nú'á ma da nja rá ngats'i ra pa, pa da hñangá cada 'na rá njut'i pa nz̄antho.

³ Nu'á ga øthü, co rá mfats'i Ajua, ma'na ga pahü nú'á da maxcahu pa ma'na da nte ma jamfrihu.

⁴ Nu'ü tó'o ya bi hñani ra hyats'i de rá noya Ajua, ne xa bådi tengu nú'ü ra 'baha dega te bí ja mahets'i, ne xa bådi tengu ra japi ri unga ra M̄aca Ndåhi,

⁵ ne xa bådi tengu ra hño de rá noya Ajua, y co nuya dñanga nt'udi xa hyandi xa bådi'ü tengu rá nsunda nú'á ra te ma da nja 'mefá,

⁶ pe masque gatho nuya bi bådi'ü, nu'ü himbi ne bi sigui, hangue bi 'uegue'ü de rá 'ñu Ajua, y ya njabü hinda za da yopa mengui pa da ñobri'ü. Ngue'a go gue'ü ngu ri yopa pont'ua rá T'ü Ajua co yá 'yë sehe'ü, ne ri 'bëtua rá tsa ja yá thandi ya ja'i.

⁷ Gatho ya ja'i nja ngu ra hai ri 'ñuni co nura 'ye 'uäi. 'Bu

nú'á ra hai da umbabi 'nara hoga sofo nú'á to'o pefi'a, nu'bá ja ri hnequini rá japi Ajuá.

⁸ Pe nu'bá nú'á ra hai da unga 'nara sofo dega 'mini ne dega ts'ondapo, nu'bá hinte ri muui'a, hønse ra ts'one tø'mi ne ra tsibi pa da nzø.

Ra nthø'mate nú'á faxcaguihá pa hinga 'ueguehá de nú'á dí camfrihá

⁹ Pe nu'ahá, ma zi hmadi cu'ihe, masque stá xi'ahe gatho nuya noyaya, dí pahé xá hño gue nu'ahá hinxcá 'uehá de rá 'ñu Ajuá ngu xa nja nú'u ma'ra. Dí camfrihe gue ma gui hñañhá gatho ya japi de ra mpøhø.

¹⁰ Ajuá xi ra hoja'i, hinda ma da pumfri de nuri 'befihá xcá pefihá dega hmåte ja rá thuhu'a. Xcá faxhá ya cu y astabya guí sigui guí faxhá'u.

¹¹ Pe nu'á xi dí nehe, dí nehe gue cada 'na de gue'ahá mahyegui ngu guí øthá ra ts'edi guí faxhá ma'ra ya cu, nehe gui øthá ra ts'edi gui pe'tshá xá hño asta rá ngats'i ra pa nú'á ra nthø'mate guí pe'tshá, pa njabá gui hñañhá nú'a guí tø'mhá.

¹² Hindí nehe da zá'ahá ra ndahñei. 'Yøthá ngu bi 'yøt'a nú'u bi gamfri xá hño ne bi dø'mi asta himbi hñani nú'a xqui ña'tua Ajuá.

¹³ Ajuá, nu mi ña'tuabi ya japi ra Abrá, bi jurase da umba nú'á bi ña'tuabi. Himbi jura de ma'na, bi jura de rá thuhuse'a, ngue'a go gues'e'a ra dængui de gatho ma'ra.

¹⁴ Hangue nu'á bi 'ñena: "Ma xi ga jap'al'i pa da nxånda ndunthi ri 'bëto ne ri mbong'bëto."

¹⁵ Ra Abrá bi dø'ma ndunthi ya pa asta himbi hñanga nú'á xqui hñä'tuabi.

¹⁶ Ya ja'i di jura co 'nara thuhu nú'á pødi gue ma'na ra dangui de gue'u, pa da jamfri nú'á mæñ'u, ne njabá hinda za to'o da 'ñembi gue hinga majuqani nú'á mæñ'u.

¹⁷ Hangue por gue'a Ajuá bi jurabi nú'u to'o xqui ña'tua ra hñä'ti, pa da 'ñutui'há gue nu'á hinda ma da pata nú'á xqui beni.

¹⁸ Hangue ga pahá gue nú'á ra hñä'ti bi ñatcahá Ajuá ne nú'á bi jura'a, gue'u yoho ya noya hinda za da mpadi, ngue'a Ajuá hingui tsa da nhuate de nú'á xa mä. Hangue co nú'u ya noya'a Ajuá 'racjá 'nara dænga humhi nú'u stá joñhá con gue'a pa da sugoguihá, ne dí tø'mhá ga hañhá nuna ra hñä'ti dega hoga nthø'mate bi 'racjá'a.

¹⁹ Y nuna nthø'matená faxcahá ndunthi pa hinga 'ueguehá de Ajuá. Nja ngu nú'á ra bøjá rá thuhu ra ancla di t'ent'a ja ra ndehe pa tsama ra barco pa hinda 'uegue de habá 'bai'a, njabá nehe numa nthø'matehá xa zøni asta ra Mæca Luga habá bí 'bá Ajuá.

²⁰ Nuni ja bí 'bøhni nehe ra Zidada Jesu. Nú'á bi 'met'o de guecjá pa bi xogahá ra 'ñu, ne pa bi ndä gá macjá pa nzæntho ngu bi ndä gá macjá ra Melquisede.

7

*Ra Zidada Jesu bi thuts'i
dega macjā ngu bi macjā ra
Melquisede*

¹ Nura Melquisede mrá nda de ra hnini Salé, ne mrá macjā de Ajuá nū'q̄ bí 'bui mahets'i. Bi ma bá thādi ra Abrá pa bá japi nu de ya mbá pengui bá ntunhui 'raya nda ne bá ntate'a.

² Nep̄ nura Abrá bi umba ra Melquisede 'nara 'ret'a parte de gatho nū'q̄ bá hānḡa ja ra tuhni. Nura thuhu Melquisede ne da 'ñena "ra hoga nda", y nura noya Salé ne da 'ñena "ra hoga'mhi". Hangue nura Melquisede mrá hoga nda ne mrá nda dega hoga'mhi.

³ Nú'á hingui mānḡa ja ra Maça T'ofo to'o mrá dada nixi to'o mrá nān̄a, y nixi habu bá ehe. Nehe hingui mā de rá 'bui, nixi hingui mā ua bi du. Hangue go gue'a 'nara nt'udi de rá T'ü Ajuá nū'q̄ to'o ra macjā pa nzāntho.

⁴ Pah̄ gue nura Melquisede xi mrá dāngui rá nsu. Hangue nura Abrá nū'q̄ mrá dada de ya xodyo bi umba ra Melquisede 'nara 'ret'a parte de gatho nū'q̄ bá hānḡa ja ra tuhni.

⁵ Nú'ü yá t'ü ra Leví bi thuts'i dega macjā bi hmandabi ngu mānḡa rá ley ra Moise gue da 'yapabi gatho ya ja'i de ra hnini 'nara 'ret'a parte de ra nthebe, y gatho ra hnini mi ncu con gue'u, ngue'a gatho ya ja'i de ra

hnini mahyegui co ya macjā bá ehe de ra Abrá.

⁶ Masque nura Melquisede hinte myá njaui nuya Levita, pe nura Abrá bi umbabi ra Melquisede 'nara 'ret'a parte de ra nthebe, ha ra Melquisede bi japa ra Abrá nū'q̄ to'o ya xqui ña'tuabi yá japi Ajuá.

⁷ Y dí pah̄ xá hñō gue nu'a to'o ri unga ra japi, ma'n̄a ra dāngui rá nsu que nū'q̄ to'o haní.

⁸ Ya Levita mi t'umbabi 'nara 'ret'a parte de ra nthebe, pe bi du'ü. Ha ra Melquisede nehe'a bi t'umbabi 'nara 'ret'a parte de ra nthebe, pe nu'á ja ra uenda tetho, ngue'a hingui mānḡa ja ra Maça T'ofo ua bi du.

⁹ Ra Leví ne gatho yá t'ü nū'ü bi macjā mi t'umbabi'ü ra 'ret'a parte de ra nthebe, ne da za ga māñhu gue nehe'ü bi umbabi ra Melquisede ra 'ret'a parte de ra nthebe nū'bü mi øt'a njabu nehe ra Abrá.

¹⁰ Masque ra Leví himi 'buitho nu mi ma ra Melquisede bá thādi ra Abrá, pe ja ra uenda ya mi 'bui'a, ngue'a nu'á mi 'buitho ja rá ndo'yo ra Abrá.

¹¹ Ya Levita mi utuabi ya me Israel te mi mahyoni da 'yøt'e pa da 'yøt'a nū'q̄ mi mānḡa ra ley, ngue'a nu'ü go myá macjā'ü. 'Bü co yá 'befi ya Levita mi tsa da 'māhma xá hñō ya me Israel co Ajuá, nū'bü ya himi mahyoni xa thuxhmāha ma'n̄a'ño ra macjā. Pe bi thuts'i ma'n̄a'ño

ra macja, y nura macja'a bi thuts'i dega macja ngu bi macja ra Melquisede, hingue ngu ra Aarón.

¹² 'Bü da mpadi ya macja, mahyoni da 'bata ra ley nehe.

¹³ Bi māngā ja ra Māca T'ofo gue ma Zidada hñuxa ra Jesucristo mi ma da macja ngu bi macja ra Melquisede. Ra Zidada Jesucristo hinte myá njauí ya Levita, y nú'u mi ja te yá njauí'a hinhya'mu xqui macja'u.

¹⁴ Ngue'a xa fādi xá hñó gue numa Zidada hñuxa bá ehe de yá ja'ira Judá. Ne ra Moise nu mi mā de ya macja, hinhya'mu bi mā gue da 'mái ya macja de yá t'u ra Judá.

¹⁵ Nu mi thuxa ma'na'ñó ra macja nú'a di ngu ra Melquisede, nu'bú ma'na bi fādi gue nuya Levita mi pe'tsi te da 'bati.

¹⁶ Nura macja'a himbi thuts'i ngu māngā ja ra ley gue mahyoni di ja te dyá njauí ra Leví pa da za da macja, pe nu'a bi thuts'i ngue'a pe'tsa rá te nú'a hinhya'mu da uadi.

¹⁷ Hangue Ajuá bi mā de gue'a ne bi 'ñena:

Nu'i go gue'e grá macja pa nzantho,

ngu bi macja ra Melquisede.

¹⁸ Bri 'bata ra ndaxjua ley nú'a mi ja, ngue'a bi 'ñotho rá ts'edi ne hinte bi mfaste,

¹⁹ ne himbi za bi patua yá mfeni ya ja'i pa bi 'mái xá hñó co Ajuá. Pe nubyá dí pe'tshu 'nara hoga nthó'mate ma'na xá hñó, ngue'a po ra Zidada

Jesucristo da za ga 'buhu xá hñó co Ajuá.

²⁰ Ajuá bi jura nu mi hñuxa ra Zidada Jesucristo dega macja.

²¹ Nu mi thuxa ya Levita dega macja, himbi 'mái to'o mri jura por gue'u. Pe nu mi thuxa ra Zidada Jesucristo hñó, Ajuá bi jura por gue'a, ngue'a ja ra Māca T'ofo bi 'ñena njauá:

Ajuá bi jura, ne hinda pata nú'a bi māñ'a ne bi 'ñena:

"Nu'i go gue'e grá macja pa nzantho,

ngu bi macja ra Melquisede."

²² Hangue ra Zidada Jesucristo go ra ndā gá macja ne bí 'bui ja rá thandi Ajuá, hangue dí pahu xá hñó gue ma da t'ot'e nú'a ra cohi dí pe'tshu co Ajuá, nú'a ma'na xá hñó que nú'a ra mudi.

²³ Ja ra ndaxjua ley mi mahyoni da mpadi ya macja ngue'a nzantho mi tu'u.

²⁴ Pe nura Zidada Jesu go gue'a 'būibya pa nzantho, y hinhya'mu dra patua rá nsu dega macja.

²⁵ Hangue nu'a tsa da pøhø pa nzantho gatho nú'u to'o ri joni co Ajuá po rá thuhu'a, ngue'a nu'a go gue'a 'bui pa nzantho pa da 'yapabi Ajuá por gue'u.

²⁶ Hangue ra Zidada Jesu gue'a ra dāngā ndā gá macja ndí hoñhu, ngue'a xá nt'axi, hingrá hyate, himbi 'yot'a ni 'nara ts'oqui masque xi bi 'ñouiua ya 'yot'ats'oqui, ne 'mefa bri 'ueque de gue'u, ne

bri ts'its'i pa mañä mahets'i habü bi t'umba rá nsu.

²⁷ Nu'á hinga mahyoni da hyo ya mbo'oni hyastho ngu mi öt'a ya ndä gá macja ja ra ndaxjua ley. Nu'ú 'met'o mi ho ya mbo'oni pa dra səcua yá ts'oqui de guese'ü, nepü 'mefa mi ho ya mbo'oni pa dra səcua yá ts'oqui ma'ra ya ja'i. Pe ma Zidadahü ra Jesucristo hingui njabü, ngue'ä nu'á 'na'quitho bi unse rá te pa da xəcua yá ts'oqui ya ja'i.

²⁸ Nuya ndä gá macja mi thuts'i ngu mängä ra ley, myá 'ñöhö dega 'yöt'ats'oqui. Pe 'mefa de ra ley, Ajuä bi jura ne bi hñuxa rá T'ü pa bi ndä gá macja, nú'ä bi nhyyoga ndä gá macja pa nzantho.

8

*Ma zi Hmuhä ra Jesu go
gue'ä bi maxcahü pa dá hañhä
ya hñä'ti de ra 'ra'yo cohi*

¹ Nú'ä xi dí ne ga xi'ahü go guehna nuna ma ga ma, gue dí pe'tshü 'nama ndä gá macjahü nú'ä bí hudi nuni mahets'i ja rá 'ñei de habü bí hudi Ajuä ra Dada to'o pe'tsa gatho ra ts'edi.

² Go gue'ä pe ra 'befi dega macja nuni mahets'i habü bí ja nú'ä ra Maça Luga bi hyocse Ajuä, hingo bi hyoca ya ja'i.

³ Gatho ya ndä gá macja xa thuts'i pa da umba Ajuä ya 'baha ne da hyo ya mbo'oni pa da umbabi'ä, hangue ne ma Zidadahü ra Jesucristo mi pe'tsi da uni te da uni nehe.

⁴ Nu'bü nú'ä di 'bəcua thoho hmähä ja ra ximhai, hindi tsa da macja'ä de guecua, ngue'ä ya 'bəiuia ya macja nú'ü ri unga ya 'baha ngu mängä ja rá ley ra Moise.

⁵ Nuya macja 'bəiuia pe ra 'befi dega macja pe nú'ä pefi'ü gue'ä 'nara nt'uditho de nú'ä bí t'öt'a nuni mahets'i. Hangue Ajuä xqui xipabi ra Moise ante da mədi da hyoca ra nijä dega carpa, ne xqui 'ñembabi: "Beni gui 'yöt'a gatho ya t'öt'e ngu nú'ä dá u't'a'i nuni ja ra t'ñöhö Sinaí."

⁶ Pe numa ndä gá macjahü bí öt'a 'nara 'befi nú'ä ma'na xá nsunda, ngue'ä po nú'ä bi 'yöt'e'ä, Ajuä bi 'yöt'a 'nara cohi con guecja nú'ä ma'na xá hño que nú'ä mi ja ja ra ndaxjua ley, y nuna 'ra'yo cohinä bi mədi co ma'ra ya hñä'ti ma'na xá hño.

⁷ Nu'bü nú'ä ra mədi cohi xa bøni xá hño hmähä, nu'bü ya himi mahyoni xa njahma nuna ma'na ra cohi.

⁸ Pe Ajuä bi hyandi gue hinxmá hño nú'ä mi öt'a ya ja'i co nura mədi cohi, hangue Ajuä bi ma de gue'ü ja ra Maça T'ofeo, ne bi 'ñena njaua:

Núga drá Ajuä dí ena: Ma da zø ra pā ra ora
ga pe'tsa 'nara 'ra'yo cohi co
ya me Israel ne ya me
Judá.

⁹ Hingá ngu nú'ä ra cohi dá pe'tsua ndu yá xita'ü nu ndá pe'tsua ra nthecate de duá tsi de Egipto; nu'á himbi 'yöt'a nú'ä ra cohi dá pe'tsi con gue'ü,

hangue nuga dá heph'uh, njabuh
ena Ajuá.

¹⁰ Nuna guehna ra cohi ma
ga pe'tsi co ya me Is-
rael nu sta thogui ya pa
de ra mədi cohi, njabuh
ena Ajuá:

Ma ga huxa 'nara 'ra'yo mfeni
ja yá mfeni'uh pa da
'yotca ma hmanda.

Y numa ley ma da 'məi ja yá
coraso'uh pa njabuh nura
ley'uh ma da 'yot'e'uh con
gatho yá paha.

Nepuh ma da bədi'uh gue go drá
Ajuá de gue'uh,

y nu'uh go ma hnini'uh.

¹¹ Nuya pa'uh ni 'na hindá
'ñtuabi rá miq'euui
y nixi 'nará cu, pa da 'məi con
gueque,
ngue'uh gatho'uh mahyegui ma
da 'məi con gueque,
ngu ya dəngui ngu ya notsi.

¹² Ngue'uh ma ga pumbabi'uh yá
ts'ot'ot'e,
ne hinhyaməh ma ga yopa
benbabi yá ts'oqui.

¹³ Nu mi mə Ajuá de nura
'ra'yo cohi, nu'bá nu'uh ya
bi zogui dega ndaxjua nura
mədi cohi. Hangue nú'uh ya bi
ts'ogui dega ndaxjua, ne 'yo rí
ndaxjua, nú'uh 'bestho ma da
'medi.

9

*Ra Maca Luga habuh mi ja
ra səcambeni nuuaja raximhai,
ne nú'uh bīja mahets'i*

¹ Ja nura mədi cohi mi
ja ya hmanda pa hanja da
səcambeni Ajuá, nehe mi ja
'nara nija nuua ja ra ximhai.

² Nú'uh ra nija'uh xqui tho-
qui dega carpa, y madetho

de nura nija xqui jot'i co
'nara xəni dutu mrá thuhu
ra cortina. Nura mədi ngu
mi thu'mbi ra Məca Luga,
ne ja mi jani ra mfoxyo, ne
ra mexa habuh mi cəxa ya
thuhme nú'uh mi thuts'i ja rá
thandi Ajuá.

³ Y de mbo habuh mi jot'i
co nú'uh ra cortina'uh, ja mi
jani nú'uh rá ñoho ra ngu mi
thu'mbi ra Məca Luga Xá
Nsunda.

⁴ Ne mbo de guehni ja mi
jani ra ata dega oro pa ja mi
ts'ətni ra t'uts'i, ne ja mi jani
ra caha de ra cohi nú'uh mi tu
ra oro maxøgue, y de mbo ra
caha'uh ja mi jani ra t'uhca ts'oe
dega oro habuh mi 'be'tsa ra
maná. Nehe ja mi 'be'tsini de
mbo ra caha nurrá ts'ut'o rā
Aarón xqui 'roho. Ne ja mi
'be'tsini nú'uh ya xingdo habuh
mi nt'ofo nú'uh 'ret'a ya man-
damiento de ra mədi cohi.

⁵ Y mañə de ra caha'uh ja
mi təhni yoho ya enxe xqui
thoqui dega oro, y nuni ja
guehni mri hnequi rá nsunda
Ajuá. Nuya enxe mi co'ma
co yá hua nú'uh ra caha dega
oro habuh mi joxa ra ji pa ra
pumbate. Y ya dá gue'uh dá
xi'ahuh, ngue'uh nubyá hindá
za ga xi'ahuh gatho de guehna.

⁶ Y ya de mi ja gatho nuya
t'ot'leya, nuya macja nzantho
mi cut'a ja ra mədi ngu pa mi
pe yá 'befi dega macja.

⁷ Pe nurá ñoho ra ngu hənse
ra ndə gá macja mi cut'ini
'na'quitho ra jeyá. Y nura
ora mi cut'ini'uh, gue'uh mi
həxa ra ji dega mbo'oni pa mi
umbabi Ajuá, pa 'met'o dra

sucuabi yá ts'oqui'a, neph pa yá ts'oqui ya ja'i.

⁸ Con guehna utcahh ra Måca Ndåhi gue nú'a ra Måca Luga Xá Nsunda hinxqui xoguitho pa to da yt'ini nú'bh mi t'øt'etho ra søcambeni ja ra mædi ngu.

⁹ Nú'a ra nija'a dega carpa gue'a 'nara nt'udi pa nújh dí xøcambenih Ajuq nubyá mapaya. Nuni ja t'uni ya 'baha ne tho ya mbo'oni ngu mænga ra ndaxjua ley. Pe hinga co nuya t'øt'e'u da za da t'axca yá mfeni nú'u to'o øt'a ya søcambeni njabh.

¹⁰ Ngue'a nuya søcambeni'u gue'u hønse dega hñuni, ne dega ts'ithe, ne dega nsuqui. Nú'u ya hmanda mi øt'u gue'u hønse pa mi t'axca yá ndo'yo. Nú'u ya hmanda'u bi nja rá ts'edi asta nú'a ra pa bri pata ra ndaxjua cohi pa bi nja 'nara 'ra'yo cohi nú'a ma'ná xá hñó.

¹¹ Y nubyá ya xa zøhø ra Zidada Jesucristo y go gue'a ra nda gá macja de gatho nú'u ya hoga t'øt'e øt'a nura 'ra'yo cohi jabya. Nú'a ra Måca Luga Xá Nsunda nú'a bí ja nuni mahets'i habh bí 'bæi dega macja ma Zidadahh, hingo xa hyoca ya ja'i y gue'a ma'ná xá hñó que habh mi øt'a yá søcambeni ya macja nuua ja ra ximhai.

¹² Ra Zidada Jesucristo 'na'quitho bi yt'a nuni ja ra Måca Luga Xá Nsunda mahets'i. Ne himbi unga yá ji ya t'axi, nixi ya t'øntfani, ngue'a nu'a go bi unse rá

mæca ji, pa njabh da za da unga ra mpøhø pa nzantho.

¹³ Ma'met'o co ra jintfani ne ra ji'yo ne rá 'bospi ra t'øntfani nú'a mi ts'at'a ja ra ata, mi hnæxa nú'u ya ja'i xqui nts'oqui pa mri yopa t'axca yá ndo'yo, pa da 'mæi xá hñó ma'ná qui.

¹⁴ ¡Pe nubyá, xi ma'ná ndunthi di muui rá ji ra Zidada Jesucristo! Ngue'a nu'a po rá ndåhi'a nú'a pe'tsi pa nzantho, bi unse rá te ngu 'nara hñæti pa Ajuq, y nsinque ni 'nara ts'oqui mi tu. Y njabh nurá jí'a xægaguih gatho ma mfenih pa hinga siguih ga øthh ya 'befi nú'u da za da zixcahu ja ra du, y njabh da za ga pepabihh Ajuq nú'a te.

¹⁵ Hangue po rá du ma Zidadahh ra Jesu bi nja ra 'ra'yo cohi, pa njabh gatho nú'u to'o bi zohna Ajuq da hñanga pa nzantho gatho nú'a xa ñæ'tuabi Ajuq ngu 'nara tsogui. Ngue'a ra Zidada Jesucristo bi du pa njabh Ajuq bi za bi pumbabi yá ts'oqui nú'u to'o mi 'bæi ja ra ndaxjua cohi.

¹⁶ Dí pahh gue pa da muui 'nara tsogui, mahyoni 'met'o da du nú'a to'o tsogui ra tsogui.

¹⁷ Pe hinte di muui nú'a ra tsogui 'bh tetho nú'a to'o tsogui ra tsogui.

¹⁸ Hangue nu mi t'øt'e ra mædi cohi mi mahyoni da hnæ'ma ra ji pa bi mædi.

¹⁹ Ra Moise nu mi hñæ'ta gatho ya hmanda de ra ley pa bi 'yøde gatho ya ja'i, bi

g✉ 'nará 'ye 'nara ndapo rá thuhu ra isopo, ne mi thu'ta ja rá ñaqni co ra thenga xi'yo, ne bi thint'a ja ra jintfani ne ra ji'yo nthants'i co ra dehe, nep✉ bi naxa hab✉ mi nt'ofo ra ley, nep✉ bi naxa gatho ya ja'i.

²⁰ Nu mi 'yot'a njab✉ ra Moise bi 'ñena: "Nuna go guehna ra ji pa da mudi ra cohi nú'q bi 'yot'a Ajuq con guecju."

²¹ Nehe bi naxa ra ji ja ra nija dega carpa ne gatho ja ya t'ot'e mi jani pa mri mpefi ja rá 'bafi Ajuq de mbo nú'q ra nija'a.

²² Hangue manga ra ley gue casi gatho mahyoni da nt'axqui co ra ji, y nu'b✉ hindra hnq'ma ra ji hinda za da thaca ya ts'oqui.

Ra Zidada Jesu bi unse rá te'a 'na'quitho pa bi hñaca gatho ya ts'oqui

²³ Hangue co yá ji ya mbo'oni mi pe'tsi dra t'axca ra nija dega carpa ne gatho ya t'ot'e mi jani, nú'q gue'a 'nara nt'udi de nú'q bí ja mahets'i. Pe gatho nú'q bí ja mahets'i ma'na di muui que nuya t'ot'e'a. Por gue'a mi mahyoni da nt'axqui nú'q bí ja mahets'i co ma'na ra ji nú'q ma'na di muui que yá ji ya mbo'oni.

²⁴ Ngue'a ra Zidada Jesucristo himbi yut'a ja 'nara māca luga nú'q xa hyoca ya ja'i, ngue'a nú'q ra luga hab✉ mi c̄t'a ya macja pa da hñaxa ra ji gue'a 'nara nt'uditho de nú'q bí ja mahets'i. Ra Zidada

Jesucristo bi yut'a ja ra Māca Luga nuni mahets'i, y nuni ja bí 'buhni'q ja rá thandi Ajuq pa bí adi por guecju.

²⁵ Nu'q himbi manga rá ji ndunthi ya 'mi'qui. Pe nú'q ra nda gá macja nuua ja ra ximhai tat'a jeya mi c̄t'a ja ra Māca Luga Xá Nsunda ne mi haxa ra ji, pe hingo rá jise'a.

²⁶ Nu'b✉ ra Zidada Jesucristo mi pe'tsi xa manga rá ji ndunthi ya 'mi'qui, nu'bá mi pe'tsi xa du hmahq ndunthi ya 'mi'qui desde mi thoca ra ximhai. Pe nu'q bi 'yot'e'a, de yá ngats'i ya pa bá ehe ja ra ximhai pa bi unse rá te'a 'na'qui thoho pa bi hñaca gatho ya ts'oqui.

²⁷ Ajuq xa hñuts'i gue pe'tsi te da du 'na'qui nuya ja'i, nep✉ de gue'a da tha'mba nguenda'u.

²⁸ Njab✉ nehe ra Zidada Jesucristo 'na'quitho bi du pa bi hñq'tsua yá ts'oqui ya ja'i. Y nurá ño'qui ma da menguiua ma'na'qui, ma da mengui pe ya hingue pa da yopa hñq'tsua yá ts'oqui ya ja'i, ngue'a 'na'quitho bi 'yot'e. Nu'q ma da mengui hønse pa da zixa nú'q to'o tø'mi'a.

10

¹ Ra ndaxjua ley mi gue'a 'nara nt'uditho de nuya japi mi ma da nja 'mefa. Nura ley'a hingo xi mi gue'a mājuani. Nura ley'a co nuyá ji ya mbo'oni mi tho nzantho tat'a jeya himbi za bi t'axca yá ts'oqui ya ja'i pa xa za xa 'm̄ai xá hñ co Ajuq.

² 'Bu majuqni co yá ji ya mbo'oni xa za xa xacua yá ts'oqui gatho, nu'bu ya hinxu sigui xa thohma ya mbo'oni, nu'bu co 'na'quithohma. 'Bu xi majuqni xa t'axca yá ts'oqui nú'u to'o mi hopa ya mbo'oni Ajuq, nu'bu ya hinxu behma'u gue mi tuda yá ts'oqui.

³ Pe co nuya mbo'oni mi ho'u tat'a jeya, ma'na mi beni'u de yá ts'oqui mi tu,

⁴ ngue'qinda za da thaca ya ts'oqui co ya jintfani nixi co ya ji'yo.

⁵ Hangue nu mi zoho ma zi Hmuh ra Jesu nuua ja ra ximhai bi 'ñembabi Ajuq njaua:

Ma Dada'i, nu'i hingá ne gá haní yá ji ya mbo'oni nixi ma'ra ya 'baha;

hangue gá hogagui co ma ndo'yo.

⁶ Nixi gá ho nú'u ya mbo'oni tho pa da ts'at'i, nixi nú'u tho pa da hñaca ya ts'oqui.

⁷ Hangue nugá dá ena: "Ajuq ma Dada'i, stá eheua pa ga ø't'a'i ri paha, ngu nú'u xa t'ofu ja ra Maca T'ofu gue ga øt'e."

⁸ Rá mudi, ra Zidada Jesu bi 'ñena: "Nu'i hingá ne gá haní yá ji ya mbo'oni nixi ma'ra ya 'baha, nixi hingá ne nú'u ya mbo'oni tho pa da ts'at'i, nixi nú'u tho pa da hñaca ya ts'oqui. Hingá ho gatho nuya t'øt'eya." Njabu bi maq ra Zidada, y gatho nuya t'øt'e'u gue'u ri manda nura ndaxjua ley.

⁹ Nepu bi 'ñena: "Ajuq ma Dada'i, stá eheua pa ga ø't'a'i ri paha." Nú'u ya noya bi manga ma zi Hmuh ra Jesu ne da 'ñena gue nu'á bi 'ñe bi hñaca nú'u tho ya mbo'oni pa go bi unse rá te'a pa da xacua yá ts'oqui ya ja'i.

¹⁰ Hangue go rá paha Ajuq pa bi xagaguih ngue'q 'na'quitho bi unga rá ndo'yo ma Zidadah ra Jesucristo pa gathoguih.

¹¹ Gatho ya macja de ya xodyo hyastho mi pe yá 'befi dega macja, mi ho ya mbo'oni nzantho y guet'u ya hña'ti mi uni nzantho. Mi sigui mi øt'a njabu'u masque co nuya mbo'oni mi ho'u hinhya'mu bi za bi xaca ya ts'oqui.

¹² Pe nura Zidada Jesucristo 'na'quitho bi unse rá te pa bi xaca ya ts'oqui pa nzantho. Nepu de mi uadi bi 'yøt'a njabu'u bi ma bá hudi ja rá maca 'ñei Ajuq.

¹³ Y nubyá ja bí 'buhnitho tø'mi asta hinda 'mai gatho yá ncontra de nga'ti ja yá ua'a.

¹⁴ Ngue'q nu'á bi unga rá te 'na'quitho pa njabu bi t'axca yá mfeni pa nzantho nú'u to'o xa xacuabi yá ts'oqui.

¹⁵ Nehe ra Maca Ndahi damajuqni de guehna, ne ena:

¹⁶ Nu sta thogui ya pa de ra mudi cohi ma ga pe'tsa ma'na ra 'ra'yo cohi con gue'u, njabu ena Ajuq:

Ma ga huxa ma ley ja yá coraso'u pa njabu nura

ley'a ma da 'yøt'e'✉ con gatho yá paha.

Nehe ma ga huxa 'nara 'ra'yo mfeni ja yá mfeni'✉ pa da 'yøtca ma hmarda.

17 Nehe ena:

Hinhya'm✉ ma ga yopa bennabi yá ts'oqui nixi yá ts'ot'øt'e.

18 Hangue nu'a tó'o ya bri punduabi yá ts'oqui, ya hingue mahyoni da hyo ya mbo'oni pa da thacua yá ts'oqui.

Gajonih✉ ja rá thandi Ajuá pa ga aph✉ te ga aph✉

19 Hangue zi cuh✉, dí pah✉ xá hñó gue nubyá da za ga cuth✉ ja ra Macea Luga Xá Nsunda nuni mahets'i ngue'a bi manga rá ji ra Zidada Jesu por guecjh✉, hangue hinga ntsah✉ nixi ga ntsuh✉ ga joñh✉ ja rá thandi Ajuá pa ga aph✉ te ga aph✉.

20 Ngue'a ma Zidadah✉ ra Jesucristo po rá ndo'yose bi xogaguih✉ 'nara 'ra'yo 'ñu pa da za ga cuth✉ ja ra Macea Luga Xá Nsunda nuni mahets'i, ngue'a nu mi du'a bi ntanga nû'a ra xeni dutu mi cot'a ra Macea Luga Xá Nsunda nuni ja yá niña ya xodyo, y nura xeni dutu'a gue'a 'nara nt'udi de rá ndo'yo ra Zidada Jesucristo nû'a bri sambabi.

21 Ra Zidada Jesu go gue'a ma nda gá macjah✉, ne go gue'a ri sugaguih✉ gatho nûjh✉ rá hñiniguih✉ Ajuá.

22 Hangue ma ga jonihi co Ajuá con gatho ma muih✉, ne con gatho ma jamfrih✉, ne

co ma mfenih✉ strá nt'axi, ngue'a go guese ma Zidadah✉ ra Jesucristo xa naxcaséh✉ rá ji pa njab✉ ya hinte ma ts'oqui dí tuh✉, ja ra uenda xa súga ma ndo'yoh✉ co 'nara dehe xi xá nt'axi.

23 Hinga 'uegueh✉ de nû'a stá camfrih✉ nixi de nû'a ra nthø'mate dí pe'tsh✉, y hinga dñuh✉, ngue'a Ajuá xa ñatcaguih✉ nû'a dí tø'mh✉, y nû'a hinda pata rá noya.

24 Ne ga beñh✉ hanja da za ga nupa mfenih✉ 'na ngu ma'ná pa ga mádih✉ ne pa ga øth✉ ya hoga 'bëfi.

25 Ne hinhya'm✉ ga 'uegueh✉ de ma hmunts'iñh✉, masque 'ra xa nzai hingui pa. Nujá, nû'a ga øth✉, ga nzofoh✉ 'na ngu ma'ná. Y nubyá ma'ná mahyoni ga øth✉ njab✉ ngue'a dí hanth✉ ya 'bui guetbh✉ ra pa de rá yo'ehe ma Zidadah✉ ra Jesucristo.

26 'Bü stá padih✉ xá hñó te mangá rá noya Ajuá ne dí siguih✉ dí øth✉ ya ts'oqui, ya otho ma'ná con te da za da put'a ma ts'oquih✉.

27 'Bü ga sigui ga øth✉ ya ts'oqui, ya hinte dí tø'mh✉. Nu'a dí tø'mh✉, hñense 'nara castigo xi xá nts'o de rá cué Ajuá, ne ra tsibi nû'a ma da tsat'i ne da huata gatho nû'a to'o yá ncontra Ajuá.

28 Nu'b✉ 'nara ja'i bi nts'o'yøde de rá ley ra Moise, ne 'b✉ mi 'bui yoho o hñu to'o bi damajuani de nû'a xqui 'yøt'e, nû'a ra ja'i'a mi pe'tsi te da du nsinque to da huequi.

29 ¡Xihma nû'a to'o ri atsabi rá T'✉ Ajuá! Handi ngu hinte

di muui nú'q̄ ra ji bi mfani pa bi nja ra 'ra'yo cohi, ne con gue'q̄ ra ji'q̄ bi s̄acua rá mfeni nú'q̄ ra ja'l'i'q̄, ne da zani ra Macea Ndahí nú'q̄ utcah̄ rá hm̄ate Ajuá. ¿Ha gue hinguí beñh̄ gue nura ja'l'i'q̄ ma'ná rí 'ñepabi dra d̄angui rá castigo?

³⁰ Nujú dí pāh̄ gue Ajuá bi 'ñena: "Nuga go ma uenda ga øt'a ra ts'utbi, ne ga ju'tuabi ngu rí 'ñepabi." Nehe bi 'ñena'q̄: "Nuga ma ga h̄a'mba nguenda ma hnini."

³¹ ¡Xi xá nts'o pa 'nara 'yø't'ats'oqui nu sta zo ja rá 'ye Ajuá nú'q̄ te!

³² Nu'ah̄, beñh̄ de nurá m̄adi gá pāh̄ rá noya Ajuá gá ts'eth̄ gatho nuya thogui gá thoh̄.

³³ 'Ra de gue'ah̄ mi ts'añ'ah̄ ne xi mi t'utsa'ih̄ ja yá thandi ya ja'l'i. Ha nu ma'rā de gue'ah̄ gá ma gá faxh̄ nú'u mi thogui ya ts'othogui.

³⁴ Gá faxh̄ nú'u mi ofadi. Nehe gá johyathoh̄ nu mi than'ah̄ nú'q̄ te ngui pe'tsh̄, ngue'q̄ guí pāh̄ gue guí pe'tsh̄ nuni mahets'i ma'rā ya hñó ma'ná xá hñó nú'u hinda ma da than'ah̄.

³⁵ Hangue ogrí 'b̄e ri jamfrih̄, ngue'q̄ con gue nura jamfri'q̄ ma dí t'a'ah̄ 'nara danga thāha.

³⁶ Mahyonigui ts'eth̄ ne gui 'yø'tuah̄ rá paha Ajuá, pa da 'ra'a'ih̄ nú'q̄ xa ña'l't'a'ih̄'q̄.

³⁷ Ngue'q̄ Ajuá m̄anga ja ra Macea T'ofo ne ena:
Ya mero da zøhø nú'q̄ to'o ma da 'ñehe.
Ya ts'utho ya pa ri 'b̄edi pa da zøhø'q̄.

³⁸ Nu'q̄ tó'o 'b̄hi xá hñó con gueque ma da me'tsa ra te po ra jamfri.

Pe nu'b̄ da 'uegue de gueque, hindrí ho njabu.

³⁹ Pe nujú ma ga pe'tsh̄ ma jamfrih̄ pa ga mpøhøh̄, hingue ma ga 'uegueh̄ pa ga 'medih̄.

11

Rajamfri

¹ Co ra jamfri dí pāh̄ gue xi majuani ma ga h̄añh̄ nú'q̄ dí tø'mh̄. Nehe co ra jamfri dí pāh̄ xá hñó gue xi majuani ja nú'q̄ hingui hnequi.

² Ajuá bi ñamahñó de ndu ma xitah̄ ngue'q̄ nu'q̄ bi me'tsa ra jamfri.

³ Po ra jamfri dí pāh̄ gue Ajuá bi m̄a pa bi nja mahets'i ne ra ximhai. Hangue gatho nuya t'øt'e dí hanthabya, ma'met'o mi othotho, pe 'mefa bi thoqui de nú'q̄ hinhya'mu xqui hnequi.

⁴ Po ra jamfri ra Abé bi hyo 'nara mbo'oni pa bi umbabi Ajuá dega 'baha, y nura 'baha'q̄ gue'q̄ ma'ná xá hñó que nú'q̄ bi unga ra Caí. Y Ajuá bi 'ñudi gue ra Abé mi 'b̄hi xá hñó ngue'q̄ bi hñanba nú'q̄ rá 'baha bi uni. Masque ya xa du ra Abé, pe gue'q̄ zocaguih̄ thoho, ngue'q̄ nú'q̄ rá jamfri bi me'tsi'q̄ utcaguih̄bya.

⁵ Po ra jamfri ra Enoc bi ts'ixa mahets'i ne hinxa du. Bi thoniu'a'q̄ pe himbi ts'adi ngue'q̄ Ajuá ya xqui zits'i pa mahets'i. Pe ante da ts'its'i'q̄

de guecua bi hmä gue bi 'yøt'e
nú'ä ri ho Ajuä.

⁶ Pe nu'ä tó'o hingui pe'tsa
ra jamfri hingui tsa da 'yøt'a
nú'ä ri ho Ajuä, ngue'ä nu'ä
tó'o ne da joni co Ajuä pe'tsi
da gamfri gue 'bui Ajuä, ne da
gamfri gue ma da hñäni 'nara
hño nú'ä to'o da hyoni'ä.

⁷ Ra Noé bi gamfri nú'ä
bi xipabi Ajuä de nú'ä mi
ma da nja, masque ni 'nara
seña hinxqui hyandi de nú'ä
ra danga nzøthe bi ñu'tsa ra
ximhai. Pe ra Noé bi 'yøde
nú'ä bi 'bepabi Ajuä, hangue
bi hyoca ra arca pa bi yut'i
con gatho ya mengu de rá
ngu, pa njabü himbi ja't'i'u ja
ra dehe. Y co nú'ä bi 'yøt'e ra
Noé po ra jamfri, ja bi hnecni
gue nu'ä mi 'bui xá hño que
gatho nuya 'yøt'ats'oqui bi du
ja ra dehe. Y Ajuä bi mä gue
ra Noé ya hinte ma ts'oqui mi
tu ngue'ä xqui gamfri'ä.

⁸ Po ra jamfri ra Abrá bi
'yøte Ajuä nu mi xipabi gue
da zogui nú'ä ra hai habü mi
'bui'a pa da ma da 'mäi ja nú'ä
ra hai mi ma da t'umbi dega
tsogui. Hangue ra Abrá bi
ma, masque himi padi habü
mri ma.

⁹ Po ra jamfri bi 'mäi
ngu 'nara nzøhø nuni ja ra
hai habü xqui ña'tua Ajuä.
Ja bi hyocni rá ngu dega
carpa, ne ja bi 'mähni co ra
Isaac ne ra Cobo, nehe ja bá
hocni'ä yá ngu dega carpa,
y nehe bi 'mähni'ä ngu 'raya
nzøhø, masque gatho'ä xqui
hñä'tuabi nú'ä ra hai'ä.

¹⁰ Ra Abrá mi tø'mi gue da
ma da 'mäi nuni ja ra dñhi

habü nthoqui xá hño y hinda
za to da huati. Y go guesë Ajuä
bi beni hanja da hyoca nura
hnini'ä, y go bi hyocse'ä.

¹¹ Nehe ra Sara hinxqui za
xqui me'tsa ra båtsi, nu'ä bi
gamfri gue Ajuä himi tsa da
pata rá noya nú'ä xqui xi-
pabi'ä, hangue po nú'ä ra
jamfri'ä bi t'umba ra ts'edi pa
bi 'mäi 'nará båtsi masque ya
mrá zi tia.

¹² Hangue ra Abrá masque
nehe ya mrá zi ndaxjua, pe
bi 'mäi 'nará t'ü, y co nú'ä
ra t'ü'ä bi nxända ndunthi ya
ja'i, y nubyä ya hingui tsa
to da mede, ngu yá ndunthi
ya tsø, ne ngu rá ndunthi ra
'bomu nú'ä 'bonga ja rá hyo
ra ndehe.

¹³ Ra Abrá ne gatho yá ja'i
bi du, y himbi hñäni nú'ä xqui
hñä'tuabi'ä de ante da du.
Pe nu'ä bi gamfri Ajuä gue
ma da umbabi 'mefa gatho
nú'ä xqui ña'tuabi'ä, hangue
nu'ä bi dø'mi co ra johya.
Hangue njabü mi mäñ'ä gue
ngu myá ne'ñu ngue'ä himi
ma da nzangua ja ra ximhai.

¹⁴ Nu'ä tó'o mängä njabü,
mä gue honga ma'na ra hai
pa habü da 'mäi'ä.

¹⁵ Nu'bü nú'ä mi behmahä
nú'ä ra hai de habü bá ehe
ra mädi, nu'bá xa zahma xa
mengui'ä pa guehni.

¹⁶ Pe nu'ä mi honga ma'na
ra hai ma'na xá hño, y nura
hai mi hoñ'ä go gue'ä nú'ä
bí ja mahets'i. Hangue Ajuä
hindi ntsa pa da mä gue go
gue'ä ra Ajuä de gue'ä, ne
nu'ä xa hoca 'nara hnini pa
gue'ä.

¹⁷ Po ra jamfri ra Abrá bi 'yøte Ajuq̄ nu mi tsapi ua xi mi ja rá jamfri. Hangue bi zixa ra Isaac nú'q̄ rá 'ra t'u pa xa hyohm̄ pa xa umba Ajuq̄ ngu 'nara 'baha, masque Ajuq̄ xqui ñq̄tuabi gue de ra Isaac mi ma da nxāndā ndunthi ya ja'i, ne xqui 'ñemb̄i:

¹⁸ "Go dri 'beto yá b̄atsi ra Isaac."

¹⁹ Ra Abrá mi camfri gue Ajuq̄ ja rá ts'edi pa xa japi xa yopa nte ra Isaac. Y ra Abrá bi 'yøt'a ra uenda gue bi yopa nte ra Isaac ngue'q̄ ya mi 'bui pa da du, pe Ajuq̄ bi ñāni'q̄ ne bi umbabi ra Abrá ma'nā'qui.

²⁰ Po ra jamfri ra Isaac bi j̄apabi nú'u yoho yá t'u, 'na mrá thuhu ra Cobo y nu ma'nā ra Esaú, masque ya japi mri 'betho da nja.

²¹ Po ra jamfri ra Cobo nu ya de mi ma da du bi j̄apabi nú'u yoho yá t'u ra Jose, y nú'q̄ ra ora mri j̄apabi mi x̄ocabeni Ajuq̄, xqui ntø'tse co rá bordo.

²² Ra Jose nu de ya pa da du bi m̄a co ra jamfri gue ya me Israel mi pe'tsi da bøni de Egipto. Ne bi xipabi'u gue ra pa'q̄ da bøni de guehni'u, da hñātsua rá ndo'yō'q̄ pa da nt'agui habu mi ma da 'm̄ui'u.

²³ Po ra jamfri nu mi 'm̄ai ra Moise, rá dada ne rá nāna himbi zu nú'q̄ ra dāngā ndā de Egipto, masque nu'q̄ xqui manda pa da tho ya zi t'uca ts'unt'u. Nu'u bi hyandi gue ra Moise mrá zi hogā ts'unt'u, hangue bi 'ñagui'u hñu nzāna.

²⁴ Po ra jamfri, nu de ya mi ndāngui ra Moise, ya himbi ne'q̄ bi t'embabi gue go mrá nānā nurá t'ixu ra ndā de Egipto.

²⁵ Ra Moise ma'na bi ho bi sufri mahyegui co rá hnini Ajuq̄ que xqui gohi ja rá ngu ra ndā pa xa johyahm̄ co nuya ts'ot'ot'e nú'u da uadi ne da thogui.

²⁶ Nú'q̄ bi gamfri gue nu'bū da thogui ya nt'utsate ngu nú'u mi ma da thogui ra Zidada Jesucristo, nu'bū mi ma da t'umbabi ma'na ndunthi ya dāngā hñō de gatho nuya hñō mi ja nuni Egipto, ngue'q̄ nú'q̄ mi tø'ma 'nara hogā thāhā nú'q̄ mi ma da umbabi Ajuq̄.

²⁷ Po ra jamfri ra Moise bi bøni de Egipto ne himbi zupabi rá cue nú'q̄ ra ndā de guehni. Ne bi sigui co nú'q̄ xqui beni da 'yøt'e ngue'q̄ mi camfri gue mi 'ñoui Ajuq̄ masque himi handi.

²⁸ Po ra jamfri ra Moise bi 'yøt'a nú'q̄ ra ngo dega pascua, bi manda bi tho ya d̄eti, y nuyá jil'u bi hnāxa ja ya gosthingu pa njabu nu mi thogui rá enxe Ajuq̄ pa da hyo yá m̄udi t'u de cada 'naya ngu de Egipto, bi thoguitho ja yá ngu ya me Israel, y hinte bi ja'u.

²⁹ Po ra jamfri ya me Israel bi 'raxa ja ra ndehe rá thuhu ra Thēnga Ndehe. Bi hyegue ra dehe pa bi net'i ra 'yonhyai ne bi thogui'u, y de mi ma da thogui njabu nú'u ya me Egipto, bi jat'i gatho'u.

³⁰ Po ra jamfri ya me Israel

bi thexa yoto ma pa gatho ja rá nthets'i ra hnini de Jericó mi jot'i dega dængā jædo. Y co yá jamfri'ü bi daguisse ya jædo.

³¹ Ra Raab mi 'nara ts'o'bæhñä'ä, pe co rá jamfri'ä himbi tho ngu bi tho gatho nú'ü ya 'ñagamfri mi 'bæhni ja ra hnini Jericó, ngue'ä nura Raab xqui umba ntsaya nú'ü to'o xqui 'met'o da c'a'nts'a nú'ä ra hai'ä.

³² ¿Te ja ma'na ga mä? Hinga juadi ga mä, 'bæ ga mä de ra Gedeó, de ra Barac, de ra Samso, de ra Jefté, de ra Davi, de ra Samue, ne de ma'ra yá 'mehni Ajuä.

³³ Nú'ü go gue'ü co ra jamfri bi ntate'ü de ma'ra ya hnini, y bi 'yøt'a ra hoga ts'utbi, y bi hñäñ'ü nú'ä ra mfats'i xqui ñä'tua Ajuä. Co ra jamfri hinte bi ja nú'ü bi t'ent'ua ya zate.

³⁴ Nehe hinte bi ja nú'ü bi t'ent'a ja 'nara tsibi xi mi zø nts'edi. Nehe ma'ra himbi za to bi hyo'ü co ra mahuai. Po ra jamfri mi t'umbabi ra ts'edi ora mi othobi'ü. Himi tsu'ü nura ora mi 'yo ja ra tuhni, hangue mi japi mi nest'ihi gatho yá ncontra.

³⁵ Po ra jamfri 'raya 'bæhñä bi hyandi gue bi yopa nte 'ra de yá ja'i xqui du.

Ha nu ma'ra bi t'ø'tuabi ndunthi ya ts'ot'øt'e pa xa ncøhma de Ajuä, pe masque bi tho'ü himbi ncøni, ngue'ä bi gamfri'ü gue mi ma da yopa nte'ü pa da me'tsa 'nara te ma'na xá hñö.

³⁶ Nu ma'ra bi zeta ya nt'ütsate ne ya mfei, ha nu

ma'ra asta bi njot'a fadi ne bri thæt'i co ya cadena.

³⁷ Nu ma'ra bi tho dega nc'ahni. Nu ma'ra bi thecuabi madetho yá ndo'yo. 'Ra bri tsapi pa xa 'uehma de yá jamfri. Ha nu ma'ra bi tho co ra huai. Ha nu ma'ra mri maua mri mani mi he ya xifri dega deti ne dega t'axi ngue'ä mi otho te da hye, ne xi mi thogui ra nhyyoya, ya ugui, ne ma'ra ya ts'othogui.

³⁸ Masque nú'ü go mri 'ñepabi 'raya t'øt'e ma'na xá hñö que gatho nú'ü ja ja ra ximhai, pe nu'ü mi naxni ja ya mbonthi ne ja ya t'øhø, ne mri 'ñagui ja ya ma'ye ne ja ya hñädo.

³⁹ Gatho nú'ü to'o bi sufri njabü, hmä xá hñö de gue'ü ngue'ä bi gamfri xá hñö Ajuä. Pe nu'ü himbi za bi hyanda gatho nú'ä xqui ñä'tuabi Ajuä,

⁴⁰ ngue'ä Ajuä xqui beni de guecjü nújü dyá gamfrihü, gue da 'racjü 'nara japi ma'na xá hñö que nú'ä bi hñäni'ü, pa nú'ü ya 'bet'o gamfri da dø'mi pa njabü ngu'ü ne ngujü ga hæñhü mahyegui gatho nú'ä xa ñatcahu Ajuä, ne ga 'bæhu xá hñö ja rá thandi'ä.

12

Ga huxa ma thandihü ja ra Zidada Jesu

¹ Hangue nujá dí pahü gue bi 'mhi ndunthi nú'ü to'o bi gamfri, y nú'ü utcahu gue xi bi 'ño xá hñö ja yá jamfri. Hangue ma ga tsohabü gatho nú'ä hindi hocaguihü ga ø'tuahü rá paha Ajuä. Nehe

ga 'uegueh^u de ra ts'oqui drí duh^u, pa njab^u hinda zāmgah^u. Ga njah^u ngu nū'^u pa ra tāh^u dega 'rihi, ga tseth^u gatho asta ga tsøñh^u hab^u drá maha.

² Ma ga huxa ma thandih^u ja ma Zidadah^u ra Jesucristo nū'^u xa 'racj^u ma jamfrih^u, ne go gue'a faxcaguih^u pa ga camfrih^u xi xá hñó. Nú'^u xi bi sufri ja ra pont'i, pe himbi jamasu gatho nuya nt'atsate de nū'^u ra du dega 'betsa bi thogui'a, ngue'a mi pādi gue 'mefá de gatho nū'^u xqui thogui mi ma da me'tsa ndunthi ra johya. Hangue nubyá ya bí hudi ja ra 'ñei de hab^u bí hudi Ajuá rá Dada.

³ Beñh^u de gatho nū'^u bi zeta ra Zidada Jesu, pa hinda zabi'ih^u de nū'^u guí thoh^u, nixi da du ri mālh^u. Nu'^u bi zeta gatho ya ts'ot'ot'e bi 'yø'tuabi ya 'yø't'ats'oqui gá ja'i.

⁴ Nu'ah^u, masque grí ntunh^u nzāntho co ra ts'oqui, pe ni 'na de gue'ah^u hinxa tho'ah^u.

⁵ ¿Ha gue ya xcá pumfrih^u nū'^u ra ts'ofo bi 'ra'ah^u Ajuá nū'ah^u gyá bātsih^u de gue'a? Ja ra Māca T'ofo enga njaua: Ma zi t'u'i, ogrí u tsabi rá ts'ofo Ajuá, nixi hinda du ri māi nū'b^u tsu'a'i'a.

⁶ Ngue'a Ajuá zofo nū'^u to'o mādi'a, nehe ri castiga nū'^u to'o ri jabātsi nū'b^u hinda 'yø't'e xá hñó'.

⁷ Ogrí u h^u rá ts'ofo Ajuá. Nu'^u ri su'a'i'h^u ngue'a gyá

bātsih^u de gue'a. Dí pāh^u gue gatho ya dada hacuabi nū'a ra maña di pe'tsa yá bātsi, ¿ha ngue h^u?

⁸ Gatho ya bātsi t'umba ra ts'ofo 'b^u hingui øde. Hangue 'b^u Ajuá hingui 'ra'ah^u ra ts'ofo, nu'b^u hingue xi gyá bātsih^u de gue'a.

⁹ Nú'b^u ndyá notsih^u, numa dadah^u mi tsucaguih^u 'b^u hinduí øteh^u, y nujá ndí umf^u ra t'equ'ei. Nu'b^u ¿hanja hingo ma'na ga umf^u ndunthi ra t'equ'ei nū'a ma Dadah^u bí 'b^u mahets'i, pa njab^u da nja ma tehu nzāntho?

¹⁰ Nú'b^u ndyá notsithoh^u, numa dadah^u bi 'racj^u ra ts'ofo po 'raya zi patho y ngu nū'^u bi ne'u. Pe nu Ajuá ri 'racj^u ra ts'ofo pa ma hñoh^u pa nzāntho, pa njab^u ga 'buh^u xá nt'axi ngu 'buh'a.

¹¹ Xi majuāni, ni 'nara ja'i hendi johya nura ora di ncاستiga. Tu rá māi, h^u. Pe nu'a tó'o da hñānga ra ts'ofo, 'mefá ma da me'tsa 'nara hogá te ne da 'māi te rá 'ñentho.

Xá nts'o ma da thogui nū'^u to'o hingui ne da 'yøde rá noya Ajuá

¹² Hangue nū'ah^u guí tu ri mālh^u, dá nuhu ri mfenih^u ne 'yøth^u ra ts'edi pa gui siguih^u co Ajuá.

¹³ Ne 'yoh^u xá hñó, pa njab^u nū'^u ya cu hingui 'yo xá hñó ja rá 'ñu Ajuá, da 'ñó xá hñó, ne da ze yá jamfri.

¹⁴ 'Yøth^u gatho nū'a da za pa gui 'buh^u 'nara hogá'māi con gatho. Nehe nsuh^u pa

strá nt'axi ri tehu, ngue'q nū'q
hinstrá nt'axi yá te, hinda ma
da hyandi Ajua.

¹⁵ Nsuhe xá hñó pa ni 'na de
gue'ah hingui 'beh nū'q ya
japi ri 'racju Ajua. Y nsuh
pa hinda te ya ts'omfeni
madetho de gue'ah, pa
hinda ts'ocua yá mfeni gatho
ma'ra, ngu 'nara ts'ondapo
xá nju.

¹⁶ Nu'q ma gui 'yøth, gui ja-
masuh pa ni 'na de gue'ah
hingui hñuxhu co ya 'behñ
nū'q hingo xi ri 'behñah, nixi
ya 'behñ hinda hñuxui ya
'ñohó nū'q hingo xi yá däme.
Nehe jamasuh gue ni 'na de
gue'ah hingui tsahu gatho
nū'q di muui ja rá thandi
Ajua, ngu bi 'yøt'a ra Esaú bi
unga rá japi hñse po 'nara
hñuni bi t'umbabi, y nura
japi'q xqui umbahm Aju
ngue'q gue'q mrá madi t'q de
ra Isaac.

¹⁷ Guí pah gue ra Esaú nu
mi nehm da yopa hñanga ra
japi de rá dada, ya himbi za bi
t'umbi ma'na'qui. Masque xi
bi nzoni ra Esaú, pe ya himbi
za bi pata ra cohi pa xa yopa
t'umba nura japi'q.

¹⁸ Nujá hindí njahh ngu
nū'q ya me Israel nu mi um-
babí Ajua nura ley. Nu'q bi
zoni asta ra t'oh Sinaí nū'q
tsa to da net'i. Nura t'oh'q mi
zø, ne mi jani ra 'bexuui ne ra
bunthi.

¹⁹ Nu'q bi 'yøde nū'q ra
trompeta bi nzoni, nehe bi
'yøde rá noya Ajua mi zofo'.
Nu mi 'yøde'q nura noya'q, bi
bantebi'q ra Moise pa da xi-
pabi Ajua gue ya hinda sigui

da zofo njabu'q.

²⁰ Ngue'q himbi za bi zeta
nū'q ra hmanda bi xipabi'q
Ajua ne bi 'ñena: "Asta 'nara
mbo'oni, 'bu da net'a nuna
t'ohóna, pe'tsi da tho co ya
nc'ahni o co ra lansa."

²¹ Xi mi unga ra ntsu nū'q
mri hnequini, asta ra Moise
bi 'ñena nehe: "Asta ri 'raca ra
huat'i co ra ntsu."

²² Pe nujá nu de dá cam-
frihu Ajua ya stá joniuh ja
nū'q ra t'oh rá thuhu Sion
habu bí ja rá hnini Ajua nū'q
te, y nū'q go gue'q ra Jerusale
nū'q bí ja mahets'i habu bí 'bu
ya 'motho dega enxe.

²³ Nú'q xa munts'i pa
brí nsunda Ajua. Ne stá
munshani con gatho ma'ra
ya båtsi de Ajua nū'q ya xa
t'opa yá thuhu nuni mahets'i
mahyegui con guecju, y stá
hañhu yá japi Ajua ngu
t'umba nuya madi t'u. Ne
stá tsøhu ja rá thandi Ajua
nū'q to'o ra Nzaya de gatho.
Stá tsøhøhu habu bí 'bu nū'q
bi hñojal'i, nū'q ya xa zits'i
Ajua pa da 'mui xá hñó ja rá
thandi'q pa nzantho.

²⁴ Ne stá joniuh ja ra Zi-
dada Jesu nū'q to'o po rá du
bi nja ra 'ra'yo cohi, y stá
mpøhøhu po rá ji bi mfani
nū'q utcaguih nū'q ma'na xá
hñó que rá ji nū'q ra mbo'oni
bi hyo ra Abé dega hñal'i.

²⁵ Por gue'q jamasuhh
gui 'yøtehu Ajua nū'q zo'a'ih.
Nú'q to'o himbi 'yøte rá noya
Ajua nū'q bi mangra ra Moise
nuua ja ra ximhai, nū'q
himbi mpont'ui rá cue Ajua.
Xigaguihu, 'bu hinga øtehu

nú'á bá ehe de mahets'i pa e bi zocaguihá, ma'na hinga mponthá rá cué Ajuá.

²⁶ Ajuá co rá noya bi japi bi mbi ra hai nú'á ra pa bi unga ra ley. Pe nubyá ena njaua: "Ma ga japi da mbi ra hai ma'na'quitho, nehe mahets'i ma ga japi da mbi."

²⁷ Nu mi 'ñena "ma'na'quitho xicjá gue ma da 'medi gatho nuya t'ot'e xa hyoqui ne ri mpadi, pa go da gohi nú'á ya t'ot'e hingui tsa da mpadi.

²⁸ Hangue ma ga umfá njamádi Ajuá gue nurá hnini'á habá ma ga maha hingui tsa da mpadi. Ma ga pephá Ajuá co ndunthi ra t'equ'ei ne co ndunthi ra ntsu ngu nú'á ne'a.

²⁹ Ngue'á Ajuá ma da huata gatho ya ts'oqui, nja ngu 'nara tsibi ri huata gatho nú'á ja.

13

*Hanja da za ga othá nú'á ne
Ajuá*

¹ Siguíhá gui mpé'tsua hmátehá 'na ngu ma'na.

² Ne oxqui pumfrihá gui umfá ntsaya nú'á tsøñ'ahá ja ri nguhá, ngue'á bi njabá 'ra bi umba ntsaya 'raya εnxε masque himi pādi'á ua myá εnxε.

³ Ne oxqui pumfrihá ya 'yofadi, 'yothá ra uenda gue go guí ohá fadi. Nehe oxqui pumfrihá nú'á thogui ya nt'utsate, ngue'á ne'ahá guí 'yotháua ja ra ximhai.

⁴ Gatho'ihá cumplihá nura cohi gó pe'tshá nu ngá

nthátihá. Xi da nsuhá pa hingui ts'oca ri nthátihá, ngue'á Ajuá ma da hñá'mba nguenda nú'á ya zinga medintháti ne nú'á ya 'ñe'bëhñá.

⁵ Odi oda ri mfenihá ra boja. Dá hñú ri muihá co nú'á ya guí pe'tshá. Ngue'á Ajuá ena: "Hinhyá'mága tsoc'athohá, nixi ga hec'athohá."

⁶ Hangue co ma jamfrihá da za ga eñhá:
Ajuá go gue'á faxcagui;
hangue hinga tsu ni 'nara ja'i de nú'á beni te da 'yøtcagui.

⁷ Oxqui pumfrihá nú'á ri ma'yohá bi zo'ahá de rá noya Ajuá. Páhu xá hñó de yá te'á ne de yá hoga 'befi. Tenhá nú'á ra jamfri xa me'tshá.

⁸ Ra Zidada Jesucristo go guet'á de mande, de nubya, ne pa nzantho.

⁹ Hangue oxqui hophá to da zix'a'i'há pa gui tenhá ma'ra ya nt'utuate nú'á 'na'ñó. Ma'na xá hñó ga hoñhá rá mfats'i Ajuá que ga tenhá ya nzai dega hñuni nú'á t'ot'e pa Ajuá, ngue'á nuya hñuni'á hingui faxa nú'á to'o ri dení'á pa da za da 'mai xá hñó co Ajuá.

¹⁰ Ya macja de ya xodyo nú'á pēpabi Ajuá ja yá nija'á, ho ya mbo'oni pa umbabi Ajuá dega hñá'ti, nepá nura ngø go tsí'á. Pe nura hñá'ti bi t'ot'e por guecjá, 'na'ñó. Y nuya macja'á, pa gue'á hinte ri muui nú'á ra hñá'ti bi t'ot'e por guecjá 'bá sigui'á ho ya mbo'oni dega hñá'ti.

¹¹ Nuyá ji nuya mbo'oni tho, haxa ya nda gá macja pa mbo ra Macea Luga Xá Nsunda pa da hñaca ya ts'oqui. Y nuyá ngø nuya mbo'oni'ü ts'at'a móte ra hnini.

¹² Hangue nehe ra Zidada Jesu bi du móte ra hnini pa bi xugaguihü co rá macea ji'ä.

¹³ Hangue ma ga tenhü ra Zidada Jesu, ne ga tsohü gatho ma ndaxjua jamfrihü, ga øthü ra uenda gue necja ya stá pøñhü de ra hnini pa ga sufrihü ra nt'utsate mahyegui co ra Zidada Jesu.

¹⁴ Ngue'ä nujá hindí pe'tshü 'nara hnini de guecua ja ra ximhai habü ga 'buhü pa nzantho. Nujá dí hoñhü 'nara hnini nú'ä ma da hnequi 'mefa.

¹⁵ Hangue po rá thuhu ma zi Hmuhä ra Jesucristo ma ga xøcambeniha Ajuä nzantho. Nuna søcambenina guehna ngu 'nara hñä'ti pa Ajuä nú'ä ri 'ñepi ga umfü co ma nehu.

¹⁶ Nehe oxqui pumfrihü gui 'yø'tuahü ra hño ma'ra, ne gui faxhü nú'ü to'o hinte pe'tsi. Nu'bü gui 'yøthü njabü, gue'ä ngu 'nara hñä'ti guí umfu Ajuä, y nú'ä gue'ä ri ho'ä.

¹⁷ 'Yøte ri ma'yohü. 'Yøthü nú'ä da xi'a'ihü'ü, ngue'ä go gue'ü ri su'a'ihü ne go gue'ü pe'tsi ma da dapa nguënda Ajuä. 'Yøtehü'ü pa da za da mpesi co ra johya, hingue co ra dumhü. Nu'bü co ra dumhü ri mpefi'ü, nu'bü hinte ma gui hañlhü.

¹⁸ 'Yaphü Ajuä por guecje. Nuje dí camfrihe gue dí

'buhé xá hño, ne dí nehe gue nzantho ga 'yohe xá hño de gatho nú'ä dí øthe.

¹⁹ Y nehe xi dí bante'ihü gui 'yaphü Ajuä pa 'nihi ga pengui ga tsøñ'ahü.

Rá ngats'i ra carta habü 'benpabi ra nzengua ya gamfri ne t'apa Ajuä por gue'ü

²⁰ Ajuä nú'ä unga ra hoga'müi bi japi bi yopa nte de ja ya du ma zi Hmuhä ra Jesucristo, nú'ä go gue'ä ma danga Ma'yohü, y po rá ji'ä bi nja nú'ä ra cohi pa nzantho.

²¹ Ajuä da 'ra'ahü ra ts'edi pa gui 'buhü xá hño pa da za gui 'yø'tuahü rá paha'ä, ne pa njabü co rá mfats'i ma Zidadahü ra Jesucristo gui 'buhü ngu nú'ä ne'ä. Drá nsunda ra Zidada Jesucristo pa nzantho! Njabü gue'ä.

²² Dí bante'ihü zi cuhü, gue osti tsabi'ihü gui 'yødehü xá hño nuna ra ts'ofo dí 'ra'ahü, ngue'ä himbi za dá xi'ahü gatho nú'ä ndí ne ga xi'ahü.

²³ Ne dí ne ga xi'ahü gue ma zi cuhü ra Timu ya bi bøni de ja ra fadi. 'Bü 'nihi da zøhø de guecua'ä ga me'bebü pa ma ga c'a'ts'a'ihü.

²⁴ Fat'ajuahü gatho nú'ü to'o su'a'ihü, ne gatho nú'ü ma cuhü de ra jamfri. Ne ri fat'ajuahü ya cu me Italia.

²⁵ Ajuä da max'a'ihü guí gathohü. Njabü gue'ä.

RA SANTIAGO

RA CARTA NÚ'À BI 'YOFO RA SANTIAGO

Ra Santiago opabi ya gamfri nū'ʉ xa bøni de yá hai ne habəraza 'bui'ʉ

¹ Núga drá Yego dí pəpabi Ajuá ne ra zi Hmu Jesucristo. Dí zəngua'ihʉ gatho nū'ahʉ xcá ehehʉ de nū'ʉ 'ret'amayoho yá t'ʉ ra Israel, xcá pøñhʉ de ri haihʉ ne habəraza guí 'buhʉ.

Ra mfadi nū'q bí ehe de Ajuá

² Ma zi cu'ihʉ, xi da johyahʉ ora guí thohʉ ya thogui.

³ Ngue'q̄ guí pədihʉ gue nura ora guí thohʉ ya thogui gue'bʉ ma'nā da ze ri jamfrihʉ pa ma'nā guí tsəthʉ.

⁴ Hangue osta zabi'ihʉ gui tsətihʉ, pa njabʉ ma'nā da nja ri jamfrihʉ, ne hinte gui 'bedihʉ pa xi guí 'buhʉ xá hñō ja rá thandi Ajuá.

⁵ 'Bʉ 'na de gue'ahʉ grí 'bəhʉ ra mfadi, 'yaphʉ Ajuá y nū'q̄ da 'ra'ahʉ, ngue'q̄ nu'q̄ umba gatho nū'ʉ to'o da 'yapabi'q̄ ne uni ndunthi, ne hingui uni dega cue.

⁶ Pe nuto adi ra mfadi, dá 'yadi co ra jamfri, hində dəhʉ. Ngue'q̄ nu'q̄ to'o di dəhʉ, nurá mfeni'q̄ nja ngu ra dehe nū'q̄ ent'a ra ndəhi rí maua rí mani.

⁷ Hangue nu'q̄ to'o njabʉ rá mfeni, odi hu rá mui gue da ma da hñəni te da hñəni

de Ajuá. Nú'q̄ hinte ma da hñəni'q̄.

⁸ Ngue'q̄ nu'q̄ to'o di yohna rá mfeni, hingui pədi nda'q̄ da 'yøt'e.

⁹ 'Bʉ 'nara gamfri hinte pətsi ne othobi ni 'nara nsu, dá johya'q̄ ngue'q̄ Ajuá e'tsuabi rá nsu.

¹⁰ Ha nu'bʉ 'nara gamfri pətsa ndunthi ya hñō, dá johya'q̄ 'bʉ da bədi gue nū'q̄ pətsi hinte di muui ja rá thandi Ajuá. Ngue'q̄ nuya rico tu, nja ngu yá døni ya ndəpo, hinte tsəti'ʉ.

¹¹ Nurá døni ra ndəpo, sta c'onts'a ra hyadi ne sta pat'i, da 'yot'a rá 'bai, ne da hyøe yá døni, ya ja bi uahni gatho ra døni, y ya hingui hnequi mahotho. Njabʉ thoho 'nara rico co rá nsu ne yá ndunthi yá hñō, di mpəfi y sta dəmfri da uadi gatho.

Ya ts'othogui ne ya ts'omfeni

¹² Njapi nū'q̄ to'o tsəta ya thogui, ngue'q̄ nu'bʉ da zeti, Ajuá ma da umbabi ra te pa nzəntho ngu 'nara corona dega thahə nū'q̄ xa ñəl'tui da umba nū'ʉ to'o di mədi'q̄.

¹³ 'Bʉ 'na benga 'nara ts'omfeni pa te da 'yøt'e, odi məq̄ gue nū'q̄ ra ts'omfeni beni'q̄ gue xqui 'ñehe de Ajuá, ngue'q̄ Ajuá hingui beni ni 'nara ts'omfeni y nixi japa 'nara ja'i da benga 'nara ts'omfeni.

¹⁴ Pe rá ts'onc'at'i cada 'na ja eheni ya ts'omfeni ne di hñənat'ase'q̄, y go gue'ʉ japi da 'yøt'a ya ts'oqui.

¹⁵ 'Bu rá ts'onc'at'i 'na japi da beni te da 'yøt'e xá nts'o, nepu da 'yøt'a nú'a beni, nu'bu ya xa 'yøt'a 'nara ts'oqui, ne nura ts'oqui'qa japi da 'medi.

¹⁶ Hangue ma zi hmadi cu'ihu, oguí hopa ri mfenihu da hya'a*i*hu.

¹⁷ Ajuq nú'a bí 'bui mafets'i, nú'a to'o bi hyoca ra hyadi ne ra zanq ne ya tsø, go gue'qa di 'racju gatho ya hñ. Ra hyadi ne ra zanq ne ya tsø di mpadi, pe Ajuq hinhya'mu xa pata rá 'mui y nixi hinhya'mu ma da pati.

¹⁸ Ajuq po rá paha sehe bi 'yøt'e pa dá mbatsihu de gue'qa nu ndá camfrihu rá noya nú'a majuani. Y njabu go guecaguihu dyá mudi sofohu de nú'u bi hyoca Ajuq.

Ra jamfri nú'a majuani

¹⁹ Hangue ma zi hmadi cu'ihu, hñuxhu nt'øde xá hñ nú'a guí ødehu. Beñhu xá hñ nú'a ma gui mañhu, ne ogui ncuehu 'bestho.

²⁰ Ngue'qa 'bu 'nara ja'i xi ri ncue, hingui tsa da 'yøt'a nú'a ri ho Ajuq.

²¹ Hangue tsohabu gatho ya ts'ot'øt'e ne gatho nú'a xá nts'o. Camfrihu con gatho ri muihu rá noya Ajuq nú'a ya xa 'bot'i ja ri corasohu. Nura noya'qa ja rá ts'edi pa da pohø'ihu.

²² 'Yøthu nú'a xi'ahu rá noya Ajuq, hingue hønse gui 'yødehu, ngue'qa nu'bu hingui 'yøt'ehu nú'a guí ødehu, njabu guí hñat'asehu.

²³ Ngue'qa nu'a to da 'yøde rá noya Ajuq ne hinda 'yøt'a

nú'a mu, nu'bu nja ngu 'nara ja'i nú'a di yot'a rá hmi ja ra hñe.

²⁴ Ha ngu bi uadi bi yot'a rá hmi, 'bestho bi pumfri mi tengu rá hmi.

²⁵ Pe nuto da hñuxa nt'øde nú'a te munga rá noya Ajuq ne hinda pumfri, ne da 'yøt'e nú'a mu, nu'bu Ajuq da japi. Rá noya Ajuq nja ngu 'nara ley nú'a dí øthu co ma pahahu pa da nja ma hoga tehu.

²⁶ 'Bu 'na de gue'ahu guí beñhu gue guí pephu Ajuq, ne hinguí handa nú'a guí mañhu, guí hu ri muihu gue guí pephu xá hñ Ajuq, pe hina.

²⁷ Nuna guehna ra hoga 'befi nú'a ri ho Ajuq ma Dadahu: Gue nu 'na da maxa ya hyoya butsi nú'u jo'o yá nqni yá dada, ne nuya hyoya viuda, ne da nsu pa hinda nts'oqui co ya ts'ot'øt'e de ra ximhai.

2

Hinga xácju nú'u to'o ga numentsuhu

¹ Ma zi cu'ihu, 'bu majuani guí camfrihu ma zi Hmuhu ra Jesucristo xá nsunda, oguí xácju 'met'o nú'u to'o gui numansuhu.

² Nu'bu da yut'i habu guí øt'a ri hmunts'ihu 'nara ja'i xi dri hñe xá hñ y dri hñq ya mfo'yε dega oro, ha nehe da yut'a 'nara hyoya di he ya zi zedutu,

³ y nú'a to'o dri hñe xá hñ go gui umfu ntsaya co ra t'equ'e*i* ne gui 'ñembabihu: "Yøtcahe ra mute grí 'ñecua

gui hñudi", ha nura zi hyoya gui 'ñemfu: "Nu'í ja da 'bahmãbú", o gui 'ñemfu, "Ja da hñupú ja ra hai."

⁴ ¿Hanja gui ótha njabú gue guí hñ' mdahú nú'ú to'o guí numansuhú? Hingui ho nú'á ri mfeni gue guí xáctahú ya ja'i.

⁵ Ma zi hmadi cu'ihú, 'yódehu: ¿Ha hinguí pahú gue go Ajuá xa huahna ya hyoya nuua ja ra ximhai pa go gue'ú da hñani ya japi de mahets'i po yá jamfri? Nehe go gue'ú xa huahna Ajuá pa da ma dí 'mehuini habú bí manda'a, nehe xa hñ'tuabi gue da 'mehuini gatho nú'ú to'o ri madi'a.

⁶ Pe nu'ahú guí numa'ñuhú ya hyoya, ha nuya rico go guí numansuhú. Pe ¿ha gue hinguí pahú gue go ya rico ha'a'ihú ne tsix'ahú ja ra ts'utbi?

⁷ ¿Ha hingo gue'ú tsani nurá hoga thuhu ma zi Hmuuhú ra Jesucristo nú'á to'o po rá thuhu'á xa thump'a'ihú gyá gamfrihu?

⁸ Ra Måca T'ofo ena njaua: "Mådi ri miyu'eui ne gui su ngu grí nsu sehe." Nu'bú xi majuani guí ótha nuna ra måca hmarda, nu'bú hñ, guí ótha xá hñ.

⁹ Pe nu'bú guí xáctahú hñse nú'ú to'o guí mådihú, nu'bú guí ótha 'nara ts'oqui, y nurá ndaxjua ley ra Moise må gue guí tuxhú ra ts'oqui ngue'á hingá ótha nuna ra måca hmardana.

¹⁰ Ngue'á nu'á tó'o ót'a gatho nú'á många ra ndaxjua

ley, pe 'bú da 'medi 'nara hmarda hinda 'yot'e, nu'bú nura ja'i'á ya bi duxa ra ts'oqui de gatho nú'á många ra ndaxjua ley.

¹¹ Ngue'á Ajuá bi många ja ra ndaxjua ley ne bi 'ñena: "Oxqui nzinga medinthäti", nehe bi 'ñena: "Oxqui hote." Nde'bú, 'bú hingrá zinga medinthäti pe 'bú grá hyote, njabú ya hinxcá ót'e ngu nú'á många gatho ra ndaxjua ley.

¹² Pe nujá dí camfrihu ra 'ra'yo ley nú'á dí ótha co ma pahahú, hangue ga ñahú ngu rí 'ñehe ne ga ótha gatho nú'á xá hñ, ngue'á Ajuá ma da hñabgahú nguenda ua stá ótha nú'á många nuna ra 'ra'yo ley ua hina.

¹³ Nú'á ra pa Ajuá ma da hñ'amba nguenda ya ja'i hinda ma da huequi nú'ú to'o himbi hueca yá miyu'eui. Pe nu'ú tó'o ri hueca yá miyu'eui, Ajuá ma da huequi'ú nú'á ra pa'á.

'Bú danjara hogajamfri da njaya hoga 'befi

¹⁴ Ma zi cu'ihú, ¿te di muui 'bú 'nara ja'i da 'ñena gue camfri, pe hingui ót'e nú'á xá hñ? ¿Ha gue nú'á rá jamfri'á tsa da pøhø'á? Hina, hinda za.

¹⁵ 'Bú 'nara cu o 'nara nju otho te da hye ni te da zi,

¹⁶ y 'na de gue'ahú gui 'ñemfu: "Nde, ga nzenguathohú, rí ma te rá 'ñentho y Ajuá da max'a'i", pe nu'bú hingui umfu nú'á honi nura cu'a, nu'bú hinte bi muui nú'á gá xiphú'á.

¹⁷ Nehe njabh ma jamfrih. Nu'bh hönse ra jamfri dí pe'tshh ne hindí øthh xá hñó, nu'bá hinte di muui nú'qa ra jamfri dí pe'tshh.

¹⁸ Da za njaua ga xiphh 'nara cu: "Nu'í hönse guí camfri, y nugá go dí øt'a nú'qa xá hñó. Guí nehma^g gui 'ñutca ri jamfri pe hinguí øt'a nú'qa xá hñó, ha nugá ga u't'a'i ma jamfri ngue'qa dí øt'a nú'qa xá hñó.

¹⁹ Nu'í guí camfri gue 'nat'a Ajuq 'bhi, y xá hñó guí camfri njabh. Nehe ya ts'ondah i camfri gue 'nat'a Ajuq 'bhi, pe nu'ú di huati co ra ntsu.

²⁰ Nu'í grá 'bemfeni. ¿Ha hinguí padi gue hinte di muui ri jamfri 'bh nehe hinguí øt'e xá hñó?"

²¹ Ndu ma dadahh ra Abrá bi zixa rá t'u mrá thuhu ra Isaac pa xa hyohma^g ja ra ata, hangue Ajuq bi mq gue hinte ma ts'oqui mi tu ra Abrá ngue'qa nū'qa bi 'yøt'a nū'qa bi xipabi Ajua.

²² Hangue njabh ya dí pahh gue rá jamfri ra Abrá mi peu mahyeg ui nū'qa ra hoga 'befi bi 'yøt'e nehe. Y co nū'qa ra hoga 'befi bi 'yøt'e bi 'ñudi gue xi mi ja rá jamfri.

²³ Hangue bi njabh ngu nū'qa mangga ra Maca T'ofo, ne ena: "Ra Abrá bi gamfri Ajuq, hangue Ajuq bi mq gue ra Abrá ya hinte ma ts'oqui mi tu." Nehe Ajuq bi mq gue mrá amigo'qa.

²⁴ Hangue dí pahh xá hñó gue Ajuq mq gue ya hinte ma ts'oqui dí tuhh ngue'qa

hingue hönse dí camfrithohh, pe nehe dí øthh nū'qa xá hñó.

²⁵ Nehe ra Raab masque mi 'nara ts'o'behñq'qa, pe Ajuq bi mq gue ya hinte ma ts'oqui mi tu'qa ngue'qa xqui 'yøt'e xá hñó nu mi umba ntsaya yá 'mehni ra Josue, nehe bi mats'i'u pa bi bøni pa ma'na ra 'ñu pa bi mengui'u habh xqui 'ñehe.

²⁶ Hangue njabh numa jamfrih, 'bh hindí øthh nū'qa xá hñó, hinte di muui, nja ngu ma ndo'yohh, 'bh ya xa du, ya hinte di muui.

3

Ya noya nū'ú dí mañhh

¹ Ma zi cu'ih, hinxá hñó gue ndunthi de gue'ahh guí ne guí nxahnatehh ja ya nija, ngue'qa dí pahh gue ma'na ma da thabgahh ra uenda nūjh dyá xahnatehh.

² Ngue'qa gathoguihh xi dí øthh ndunthi ya t'løt'e xá nts'o ne hingui tsa da 'metho ma nehh. Pe nu'bh 'nara cu padi da zama rá ne, nu'bá nura cu'qa padi da zama gatho rá ndo'yo nehe, ne xi øt'e gatho nū'qa xá hñó.

³ Ngu 'nara fani ga hu'tsuahh 'nara frenu pa ga tsambahh rá ne pa da 'yøde, nu'bá da za ga tsambahh gatho maxøgue rá ndo'yo.

⁴ O ngu 'nara barco, masque xi dra dangui ne xi di tsedi 'nara banthi pa da 'yent'i, pe 'nara ja*i* da za da 'yøt'a nura barco'qa co 'nara t'uca bøja, ne da zits'i habh go da ne'qa.

⁵ Njabʉ ma nehu nehe, masque xi ra notsi pe da za da japi da nja ndunthi ya ts'ot'ot'e. Nja ngu 'nara zi xɛca tsibi, jhangu rá ndãngui hmaha 'nara mboza tsa da nzø!

⁶ Hangue njabʉ ma nehu, tsa da 'yøt'a ndunthi ya ts'ocate, y nja ngu ra ximhai nehe xi xá nts'o, ngue'a ma nehu ri ts'oga gatho ma ndo'yohʉ co nú'a te mä. Co ma nehu da za da nts'oca ma hoga'mäihʉ, ne 'bʉ te dí mañhʉ xá nts'o, nuya noya'a**ʉ** bí ehe de ja ra nidu.

⁷ Ra ja'i tsa da max'o gatho nu'araza ra mbanga zu'ue, ngu ya ts'ints'ʉ, ngu nú'ʉ ya zu'ue jet'a yá mäi ja ra hai, ne ngu nú'ʉ ya zu'ue 'bʉ ja ra ndehe, ne ya xa max'o'ʉ.

⁸ Pe numa nehu hingui tsa ga tsamihʉ, ngue'a xi xá nts'o, nja ngu rá ne ra qu'eñä hote.

⁹ Co ma nehu dí xøcambeniʉ Ajuʉ ma Dadahʉ, y co ma nehu dí tsañhʉ ma miqu'eihʉ masque gathoguiʉ xa hyóaguiʉ Ajuʉ ngu rá 'bai'a.

¹⁰ Hangue co ma nehu dí xøcambeniʉ Ajuʉ, y co ma nehu dí tsantehʉ nehe. Ma zi cu'ihʉ, hindí 'ñepcahu ga ðøthu njabʉ.

¹¹ ¿Ha gue da za 'nada ra pøthe da bøhø ra t'asdehe mahyɛgui co ra uxcadehe? Hina, hinda za.

¹² Ma zi cu'ihʉ, ¿ha gue da za 'na 'bai ra igo da unga ya olivo? ¿O 'nara 'bai gá obxi da unga ya igo? Hina, hinda za. Nixi 'nara pøthe hingui tsa da bøhø ra ts'othe ne ra t'asdehe.

Ra mfadi nú'a majuqani

¹³ ¿To'o 'na de gue'ahʉ ra nimfeni ne ra bamhyq? Nu'a tó'o ra bamhyq ne ra nimfeni dá 'ñudi rá hoga'mäi co ya hoga 'befi, ne hinda 'ñets'i co nura mfadi pe'tsi, ngue'a nu'a tó'o pe'tsa ra hoga mfadi hingrá 'ñets'i.

¹⁴ Pe nu'bʉ gyá ndustehʉ ne guí ne gui nseheh, ogyá 'ñets'ihʉ gui 'ñeñhʉ gue xi guí pe'tshʉ ra hoga mfadi, ngue'a gue'a 'nara nc'uamba.

¹⁵ Ngue'a nú'a ra mfadi guí pe'tshʉ gue'a dega ximhai, ne dega ja'i, ne dega ts'ondah*hi*, hingo de Ajuʉ.

¹⁶ Ngue'a nu habʉ ja ra nduste ne habʉ ne da nsehe'na, nunija guehni ja ra tuhni ne gatho ya ts'ot'ot'e.

¹⁷ Pe nu'ʉ tó'o pe'tsa nú'a ra mfadi bí ehe de mahets'i, gue'ʉ xá nt'axi yá mfeni ne hingyá 'yøt'atuhni. Nu'ʉ ya hoja'i, ya hoga'yøde ne xi ja yá huecate ne nzãntho ot'e xá hño. Hingui yohna yá mfeni, nixi hingyá yohmi.

¹⁸ Nu'ʉ tó'o 'bhi te rá 'ñentho, ne hingyá 'yøt'atuhni, nu'ʉ udi 'nara hoga'mäi pa nehe ma'ra da 'mʉ 'nara hoga'mäi, nja ngu 'nara 'bot'i nú'a 'bot'i pa 'mefa da nja 'nara hoga sofo.

4

Mahyoni hinga madihʉ ya ts'ot'ot'e de ra ximhai

¹ ¿Hanja grí ntsʉihʉ ne grí ntuñhʉ 'na ngu ma'na? Nu'ahʉ grí ntuñhʉ ngue'a guí pe'tshʉ ya ts'onc'at'i y nuya

ts'onc'at'i^h gue'^h ja'ah^h gui
ntuñh^h.

² Guí nehmah^h te gui
pe'tsh^h, pe hingui tsa te gui
pe'tsh^h, hangue guí ne gui
hñotehu. Gyá ndusteh^h pe
hingui tsa gui pe'tsh^h nú'á
guí neh^h, hangue asta grí
ntuñh^h pa gui pe'tshmáh^h
nú'á guí neh^h. Hingui tsa
te gui pe'tsh^h ngue'á hingui
aph^h Ajuá.

³ Haha, guí adih^h, pe hingui
t'a'ah^h nú'á guí adih^h ngue'á
hinguí adih^h ngu ri 'ñehe. Guí
adih^h hñose pa gui johyah^h ja
ya ts'ot'ót'e de ra ximhai.

⁴ ¡Nú'ah^h guí mädih^h ya
ts'ot'ót'e de ra ximhai ne hin-
guí mädih^h Ajuá, guí njah^h
ngu ra zinga medinthati!
¿Ha hinguí pädih^h gue 'b^h
grí mädih^h ya ts'ot'ót'e de
ra ximhai, nu'bá grí utsah^h
Ajuá? Hangue nu'á gó'o xi
ne da mädi ya t'ót'e de ra
ximhai, nú'á ya ri ts'a Ajuá.

⁵ ¿Ha guí beñh^h gue hinte ri
muui ra Måca T'ofo nu hab^h
ena?: "Nurá Måca Ndahi
Ajuá bá pëhni pa da 'm^h ja
ma corasoh^h, nú'á go gue'á
mädiguih^h, y nu'á ne gue xi
ga mädih^h Ajuá."

⁶ Nehe Ajuá go gue'á ri
'racj^h ra dñanga mfats'i. Nu
ja ra Måca T'ofo ena njaua:
"Ajuá hingui faxa nú'^h to'o ri
'ñets'i ne ri nöt'e, pe nu'^h gó'o
hingyá nöt'e ne hingyá 'ñets'i,
nú'u ha, fats'i."

⁷ Hangue 'yøtehu Ajuá, ne
nø'tuah^h ra ts'ondahi y nú'á
da 'uegue de gue'ah^h.

⁸ Jonih^h co Ajuá y nú'á da
joni con gue'ah^h. Nú'ah^h guí

øth^h ya ts'oqui, 'uegueh^h de
gue'^h pa strá nt'axi ri tehu. Ha
nú'ah^h guí yohna ri mfenih^h,
ntsø'mh^h de nú'á guí øth^h, pa
njab^h da za da t'axca ri cora-
sohu.

⁹ Ntsø'mh^h de ri ts'oquih^h,
ne dá du ri muih^h de gatho
nú'á xcá 'yøth^h, ne nzoñh^h.
Nuri thedeh^h, dá mpanga
ts'oni, y nuri johyah^h, dá
mpanga dumhi.

¹⁰ Ogrí 'ñexh^h ja rá thandi
ra Zidada. Ñobrih^h y nu'á go
da 'ñex'a'iuh^h 'mefa.

Hini 'ñepi ga 'yøh^h ma cuh^h

¹¹ Ma zi cu'lh^h, ogrí nøñh^h
'na ngu ma'na. Nu'á gó'o nøni
rá cu o ri 'yø de nú'á te øt'e,
nú'á ja ra uenda go nøma'ñh^h
ra ley ne ri 'yø. Nu'á gó'o ri
'yø ra ley, ya hingo øt'a ngu
nú'á manga ra ley, ngue'á ya
ri 'ñet'a nzayase.

¹² Ajuá go bi hyoca ra ley
y go gue'á ra nzaya. Y nu'á
go gue'á tsa da ñanga ya
ja'i, nehe tsa da mëhna to
da mëhna ja ra tsibi. Pe
xi'a'i, ¿to'o'igue pa gui 'yø ri
miqu'eiui?

*Hinto padi te da nja rixudi
ndamani*

¹³ Nú'ah^h guí eñh^h njaua:
"Núbya rapaya o rixudi ga
maha ja nú'á ra hnini dí
mäñh^h, y ja grá 'buh^hni 'na
njeya, ne grá ntuquih^h ne
grá mpah^h pa grá tähah^h ra
boja."

¹⁴ Njab^h guí beñh^h, pe nixi
gui pädih^h te grá haxh^h xudi.
Nujé hindí päh^h hangu ya
pa ma ga nteh^hua, ngue'á
dí njah^h ngu ra 'bønguui ri

hnequi ne hints'ʉ ya'q̄ da 'metho.

¹⁵ Hangue ma'na xá hñó gui 'ñeñhʉ njaua: "Bu Ajuq̄ gue'q̄ rá paha, ne 'bʉ da 'racjʉ ra te ne ra nsequi, nu'bá hq̄, ga øthʉ gatho nú'q̄ dí beñhʉ."

¹⁶ Pe nu'ahá grí 'ñets'ihʉ co ri mfeni sehehʉ. Y nu gatho ri nt'ets'ihʉ xi xá nts'o.

¹⁷ Ne nu'q̄ tó'o paðdi da 'yøt'e nú'q̄ xá hñó pe hingui øt'e, nú'q̄ go gue'q̄ 'nara ts'oqui.

5

Ra ts'ofo paya rico

¹ ¡Nú'ahʉ ricohʉ 'yødehʉ! Mamts'onihʉ ngue'q̄ ma gui thohʉ ya dænga ugui.

² Ma da 'ya gatho nú'q̄ te guí pe'tshʉ, ne ma da zip'ahʉ ra zu'ue gatho ri hoga hehʉ.

³ Ma da boxcua gatho ri bojahʉ ngu ra t'axi ne ra oro nú'q̄ xcá muntshʉ ne xcá pe'tsthohʉ, ne ja da hnequini gue hinxá hñó nú'q̄ xcá øthʉ gue xcá pe'tsthohʉ. Ne'ahʉ ma gui njahabʉ ngu ri bojahʉ gue ma gui juadihʉ, y nuri ts'onc'at'ihʉ pa xcá pe'tshʉ ri bojahʉ, gue'q̄ ngu 'nara tsibi ma da juat'ahʉ. Ja nuya ya paya xcá muntshʉ ndunthi ri bojahʉ, y ya yá gats'i ya pa.

⁴ Ya xa nt'øde yá ts'oni ri mefihʉ nú'ʉ to'o xa xop'ahʉ ri huahihʉ. Nu'á zoni ngue'q̄ xcá hyathʉ ne hinxcá ju'tuahʉ ngu rí 'ñepabi'ʉ. Pe ma Zidadahʉ nú'q̄ to'o ra nda de gatho ya enxe mahets'i, ya xa 'yøtuabi yá ts'oni nú'ʉ ri mefihʉ.

⁵ Nuua ja ra ximhai guí øthʉ nú'q̄ go ri pahasəhʉ, ne hinte

grí 'bejhʉ, pe guí njahʉ ngu 'nara mbo'oni nú'q̄ xa hnoqui pa da tho.

⁶ Nu'ahá guí høxhʉ ra thai nú'ʉ hinte ma thai tu, ne guí hohʉ masque hinte xa 'yøt'e, y nu'ú hingui nølt'ahʉ.

Rí 'ñepi ga tsəthʉ gatho ya ts'othogui ne ga aphʉ Ajuq̄ da maxcahʉ

⁷ Pe nu'ahʉ ma zi cu'ihʉ, tsəthʉ gatho nú'q̄ da 'ñep'ahʉ mientra da zøhø ma Zidadahʉ. Njahʉ ngu ra mot'i nú'q̄ tølma ra mædi 'ye ne ra 'befa 'ye pa njabʉ da za da guxa 'nara hoga sofo.

⁸ Ne'ahʉ ndø'mhʉ, ne zedihʉ ri jamfrihʉ ngue'q̄ ya 'nitho ma da zøhø ma Zidadahʉ.

⁹ Ma zi cu'ihʉ, ogrí hñøxa thaihʉ 'na ngu ma'na pa hingui tuxhʉ ya ts'oqui. Beñhʉ gue ma Zidadahʉ to'o ra nzaya, ya ts'utho ya pa di 'bedi pa da zøhø'q̄.

¹⁰ Ma zi cu'ihʉ, tsəthʉ gatho nú'q̄ te guí thohʉ, ngu bi zeta yá 'mehni Ajuq̄ nú'ʉ bi 'mʉ maya'bʉ ne bi mæmba rá noya'q̄.

¹¹ Dí pahʉ gue Ajuq̄ japi nú'ʉ to'o tsəta gatho ya thogui nú'ʉ thogui'ʉ. Stá øhʉ de ra Job, hangu ya thogui himbi zethma'q̄. Pe 'mef'a Ajuq̄ xi bi japi'q̄ ngue'q̄ Ajuq̄ xi ja ndunthi rá huecate ne ja ndunthi rá hmæte.

¹² Ma zi cu'ihʉ, jamasuhʉ oxqui jurahʉ, nixi por mahets'i, nixi po ra ximhai, nixi por ma'ra ya t'øt'e. Mæñhʉ nú'q̄ majuani; nu'bʉ hq̄, gui mæñhʉ "Hq̄", y nu'bʉ hina,

"Hina", pa njabu Ajuq hinda castiga'ihu. ra 'yøt'ats'oqui'q masque xi ndunthi yá ts'oqui.

¹³ 'Bu 'na de gue'ahu grí sufrihu, 'yaphu Ajuq pa da max'ahu. O 'bu grí johyahu, tuthu ya jahñq.

¹⁴ 'Bu 'na de gue'ahu grí hñenihu, zoñhu ya ndq de ra nija pa da 'yapa Ajuq por gue'ahu, ne da gox'ahu ra aceite de rá thuhu ma Zidadahu.

¹⁵ Y 'bu gui 'yadihu con gatho ri jamfrihu, nu'bu gui ñqnihu y ra Zidada da 'ra'ahu ra nzaqui, y 'bu xcá 'yøthu 'nara ts'oqui, nu'á da puñ'ahu.

¹⁶ Hangue njuánihu de ri ts'oquihu 'na ngu ma'na, ne mfaxhu 'na ngu ma'na gui 'yaphu Ajuq da puñ'a'iihu, y pa njabu nu'á da 'yøthe'iihu nehe. Ajuq øtuabi rá nt'adi nú'á to'o 'bu xá hñó con gue'q ne apabi con gatho rá mui.

¹⁷ Nura budi Elia 'namrá ja'i nehe nguju, y nú'á xi bi 'yapa Ajuq pa hinda 'uai, hangue himbi 'uai hñu njeya made.

¹⁸ Nepu ma'na'qui bi yopa 'yapabi Ajuq pa da 'uai y bi 'uai, y nu'bu xi bi hogui ndunthi ra sofo ma'na'qui.

¹⁹ Ma zi cu'iihu, 'bu 'nara cu da 'uegue de rá noya Ajuq, nepu 'na de gue'ahu gui zofohq pa da yopa mengui, y nu'á da mengui,

²⁰ nu'bu padihu gue nu'á tó'o da co'tsa 'nara 'yøt'ats'oqui de ja rá ts'o'ñu, nu'á bi ñqanga 'nara 'yøt'ats'oqui pa hinda ma ja ra nidu, y Ajuq go gue'q bi pumbabi yá ts'oqui nú'á

RÁ MUDI RA PEDRO RA MUDI CARTA NÚ'A BI 'YOFO RA APÓSTOL NSAN PEDRO

*Ra apostol Pedro opabi
nú' ya gamfri xa nxani
haburaza*

¹ Núgui drá Pedro, rá apostolgui ra Zidada Jesucristo. Dí op'ahua nuna carta nú'ahua gyá gamfrihu xcá pønhua de ri haihua ne xcá nxaihua haburaza ma'ra ya hai, 'ra de gue'ahua guí 'buhua Mponto, ma'ra Galacia, nu ma'ra Capadocia, nu ma'ra Asia, ha nu ma'ra Bitinia.

² Ajuá ma Dadahua bi huancahu ngu nú'q xqui beni desde rá mudi pa dá camfrihu ma zi Hmuha ra Jesucristo. Y po rá Maça Ndahi bi t'axca ma mfenihu pa ga øtehu ra Zidada Jesu co 'nara mfeni xá nt'axi, y co rá mäca ji'a xa xüga ma ts'oquihu. Ajuá da jüp'a'ihua ndunthi ne da max'a'ihua pa gui 'buhua te rá 'ñentho.

*Ya gamfri pe'tsa 'nara
nthø'mate de ra te pa nzantho*

³ Ga xøcambenihu Ajuá nú'q to'o ma Dadahua ne go gue'a rá Dada ma zi Hmuha ra Jesucristo. Nú'q xi ja ndunthi rá huecate pa guecaguihu, hangue xa 'racju 'nara 'ra'yote. Ne nubyá dí tø'mhu gue ma ga yopa ntehu ngue'a ma

zi Hmuha ra Jesucristo bi du nepu bi yopa nte ma'na'qui'a.

⁴ Nehe dí tø'mhu ga hañhu nú'q ra tsogui bí pescaguihu Ajuá nuni mahets'i nú'q hinda za da nhuati, nixi hinhyamua da nts'oqui, nixi hinhyamua ma da 'medi ngu yá xi ya za.

⁵ Ajuá xi sugaguihu co rá ts'edi ngue'a dí camfrihu'a. Nú'q sugaguihu asta nú'q ra pa da ñangaguihu nuua ja ra ximhai pa dí 'racju nuni mahets'i gatho nuya japi de ma mpøhøhu nú'q 'bescaguihu ne ma da hnequi rá ngats'i ra pa.

⁶ Hangue por gue'a xi drí johyahua masque dí thohu'bya ya ts'othogui nuua ja ra ximhai ngue'a go gue'a rá paha Ajuá, pe nuya thogui'q 'bestho ma da uadi ngue'a 'raya patho ma da njabu.

⁷ Nubyá dí thohu ya ts'othogui pa ma'na da zedi ma jamfrihu, pa njabu nu stua yopa penga ra Zidada Jesucristo, Ajuá ma xi da 'ñesca ma nsuhu ne da johya'a ngue'a xa zedi ma jamfrihu. Nja ngu ra oro 'rani ja ra tsibi pa ma'na da hogui, nújua nehe dí thohu ya ts'othogui pa ma'na da zedi ma jamfrihu. Nura oro masque huadi ne thogui, pe 'rani ja ra tsibi pa ma'na da hogui, y numa jamfrihu ma'na ri muui que ra oro.

⁸ Nu'ahua grí mädihu ma Zidadahua ra Jesucristo masque hinxcá hyanthu, ne guí camfrihu'a masque nubyá hinguí hanthu'a, hangue xi grí johyahua co 'nara dänga johya xi

xá nsunda.

⁹ Y nurá ngats'i ra pa, ngue'q xcá camfrihu, ma gui tsøñihu mahets'i habu ma dí t'a'ahu gatho ya japi de ri mpøhøhu.

¹⁰ Maya'bú nuyá 'mehni Ajuá bi mä gue nujá ndí ma ga mpøhøhu po rá hñojá'i Ajuá. Nuya 'mehni'ü himbi za bi bádi de nuna mpøhø xa 'racjú Ajuá nubyá. Nu'ú xi mi øt'a ra ts'edi pa xa bádihmä te rí bønga nú'ü bi mañ'ü, pe himbi za.

¹¹ Nu'ú bi mä ngu nú'ü mi xipa rá Måca Ndåhi Ajuá gue ra Zidada Jesucristo mi ma da thogui ya ügui asta rá du, pe 'mefa mi ma da t'umba ra nsunda. Pe nu'ú himbi za bi bádi ha'mü mi ma da njabu, nixi hanja mi ma da nja.

¹² Nuya 'mehni'ü bi sipi gue himi ma da hyanda nú'ü mi mañ'ü, pe nujá ha. Pe bi sipabi'ü gue mi pe'tsi da nja gatho nú'ü mi mañ'ü, pe asta 'mefa. Dí pahu gue nuya pabya xa nja gatho nú'ü bi mañ'ü, ne gue'ü ya xa xi'a'ihu nú'ü to'o mänba rá noya Ajuá ne hanpa rá ts'edi ra Måca Ndåhi nú'ü xuá 'behna de mahets'i. Ne nuna mpøhøna xi xá nsunda, hangue asta ya enxe da nehmä da bádi nehe.

Ajuá ne ga pe'tshu 'nara te strá nt'axi

¹³ Hangue beñhu xá hñó de nú'ü te gatho gui 'yøthu, ne nsuhu xá hñó, ne xi da tø'mhu nú'ü ya japi ma da 'ra'ahu Ajuá po rá hñojá'i nu stua yopa penga ma Zidadahu ra Jesucristo.

¹⁴ Nubyá ya yá båtsi'ihu Ajuá ne guí øtehu'ü, hangue oxqui beñhu gui 'yøt'ehu ya ts'ot'ot'e ngu nú'ü ngui øthu ma'met'o ante gui camfrihu ra Zidada.

¹⁵ 'Yohu co ri mfenihu strá nt'axi ngu rá nt'axi Ajuá nú'ü xa huahn'ahu pa da pøhø'ihu.

¹⁶ Ngue'ü Ajuá xicaguihu ja ra Måca T'ofo ne ena: "Buahu xá nt'axi, ngue'ü nugui xá nt'axigui."

¹⁷ Ajuá go gue'ü ma Dadahu nú'ü to'o dí aphu ma nt'adihu, y nú'ü go gue'ü nehe ma da hñabgahu nguenda de gatho nú'ü te stá øthu. Nú'ü hinda ma da xáctho nú'ü to'o ma da hñä'umba nguenda, hangue mahyoni ga 'yohu co rá ntsu Ajuá gatho nú'ü ya pa ga 'buahu ja ra ximhai.

¹⁸ Dí pahu gue Ajuá bi 'uegaguihu de ma nts'o'mühu nú'ü xqui 'ñutca ndu ma dadahu. Nu'ü bi pøhøguihu, pe hingue co ra t'axi nixi co ra oro nú'ü juadi ne thogui.

¹⁹ Bi pøhøguihu co rá måca ji ra Zidada Jesucristo nú'ü bi mani nu mi tho'ü, nja ngu 'nara zi t'üca dëti xá nt'axi ne hinte ja.

²⁰ Nú'ü de ante da thoca ra ximhai ya xqui t'eque pa da du ne pa da pøhøguihu, pe hinga 'bestho bi 'ñehe, asta nuya pabya ja bi 'ñehe pa bi pøhøguihu.

²¹ Nujá dí camfrihu Ajuá ngue'ü bá pencahu'ü ra Zidada Jesucristo pa bi du por guecjú, y 'mefa de gue'ü Ajuá bi japi bi yopa nte

ma'na'qui, ne bá umba rá nsunda. Hangue dí camfrihú Ajuá, ne dí tø'mhú da zixcahú ja rá nsunda nehe.

²² Y stá camfrihú rá noya Ajuá ne ya stá nxucjú de ma ts'oquihú pa xa za stá mpe'tsua hmátehú 'na ngu ma'na, hangue xi ma ga mádihú 'na ngu ma'na con gatho ma muihú.

²³ Nubyá ya stá yopa 'buhú ma'ra'yo ngue'á ya stá camfrihú rá noya Ajuá nú'á hinhyá'mú ma da uadi. Nuna ra te dí pe'tshú de guecua ja ra ximhai ma da uadi da thogui, pe nuna ra 'ra'yo te stá hañhabya hinhyá'mú ma da uadi.

²⁴ Ra Maça T'ofo ena njaua: Rá te ra ja'i nja ngu 'nara ndapo, ha nú'á gatho te pe'tsa nura ja'i'lá nja ngu 'nara døni.

Nura ndapo da du y nura døni da hyøe,

²⁵ pe nurá noya Ajuá hinhyá'mú da uadi.

Y nura noya'á go gue'á ra mäca noya ya xa si'ahú.

2

¹ Hangue ya hñacjú gatho nú'á xá nts'o, ngu ra nthate, ra ñohmi, ra nduste, ra nt'etsate, guehya dí xi'ahú ya hingui 'yøthú.

² Njahú ngu 'nara zi båtsi xi tsú ra thuhu dega 'ba, ne ne da zi ndunthi pa da niñá, ne'ahú dá zé'ahú ra thuhu de rá noya Ajuá, pa njabú ma'na da ndängui ri jamfrihú,

³ ngue'á nu'ahú ya xcá patuahú rá hñojá'i ra Zidada.

Ra Zidada Jesucristo gue'á ra mudi do bi megui Ajuá ja rá nija'nú'á te

⁴ Jonihú co ra Zidada Jesu nú'á to'o ra mudi do bi megui Ajuá ja rá nija'nú'á te, y nú'á ra nija'á go guecju nú'á stá camfrihú. Nja ngu nú'á ra mudi do bi utsa ya gádo ne bi fote'u, njabú bi t'utsa nehe ma Zidadahú ra Jesucristo asta bi tho ja ra ponza. Pe ja rá thandi Ajuá xi ri muui, ne bi hñuts'i'á dega mudi do.

⁵ Y nú'á nehe dí njahú ngu 'raya do nú'á t'ets'i ja ra jádo pa rí te rá nija Ajuá, y Ajuá go gue'á ra gádo. Nuju go guecju dyá macjahú majuani ngue'á dí pephá'á. Hangue ma ga umfú ma tehá'á ngu 'nara hñá'ti, ngue'á gue'á ri ho Ajuá ga umfú de rá thuhu ra Zidada Jesucristo.

⁶ Ngue'á Ajuá mi mänga de ra Zidada Jesu ja ra Maça T'ofo, ne ena njaua:

Nugui dí pegui ja ma hnini Sion nuna ra mudi do pa ma nija,

ngue'á guehna stá huts'i ne xi ri muui ndunthi; y nuto gatho da gamfri, hinda ma da 'be yá tsa.

⁷ Hangue nú'á dí camfrihú ra Zidada Jesu, dí páhú gue xi xá nsunda, pe nú'á to'o hingui camfri'á, hingui pádi ua xá nsunda. Ja ra Maça T'ofo mä njaua de ra Zidada Jesucristo, ne ena:

Nú'á ra do bi fothmabú 'na lado nuya hyøngu,

nubya gue'á ra mudi do de rá
nija Ajuá.

⁸ Ra Macea T'ofo sigui mā de ra
Zidada Jesucristo ne ena:

Ya ja'i da za da mfe'tse ja nura
do'a, ne da dagui.

Y nu'u tó'o ri mfe'tse, ri
mfe'tse ngue'á hingui camfri
rá noya Ajuá. Nú'u ma da
dagui pa da 'medi ngue'á bi
manga Ajuá da njabu.

Ya gamfri gue'á rá hnini Ajuá

⁹ Pe nujá go guecjá
rá hniniguíhu Ajuá xa
huancahú ne xá nt'axiguihu,
ne dyá ndá gá macjáhu dí
pephu Ajuá ra danga ndá, ne
dí māñhu de yá danga 'befi
nú'á to'o bá tsicju de ja ra
'bexuui pa ga 'buhu ja rá macea
ñot'i'á, y nú'á go guesé Ajuá.

¹⁰ Ma'met'o himrá
hniniguíhu Ajuá, pe nubyá
ha, ya rá hniniguíhu'a.
Ma'met'o hinstí tsuhu ra
huecate, pe nubyá ha, Ajuá
xa huegaguihu.

Pephu Ajuá co ri tehú

¹¹ Ma zi hmádi cu'ihu,
nú'ahu gyá nzøhøhu de
guecua ja ra ximhai, dí xi'ahu
gue oxqui beñhu ya ts'omfeni
de ra ximhai, ngue'á nuya
ts'omfeni'á go gue'á da za da
ts'oc'a ri 'ra'yo tehu.

¹² 'Yohu xá hño ja yá thandi
nú'ahu hingyá gamfri. Nú'u
ri numa'ñu'ihu, ne eñ'ahu
gue gyá ts'oja'ihu, pe nu sta
hyanda ri hoga'maihu, ne'
ma da xocambeni Ajuá nú'á ra
pa'á da tha'mba nguenda'á.

¹³ 'Yótehu gatho nuya ja'i
ha ra ts'utbi, ngue'á guí cam-
frihu ra Zidada. 'Yótehu nuri
danga ndahu,

¹⁴ ne gatho nuyá mfats'i'á
nú'u xa thuts'i pa da castiga
nú'u hingui øt'e xá hño, ha
nehe pa da ñamahño de nú'u
øt'e xá hño.

¹⁵ Ajuá gue'á rá paha gui
'yothu gatho nú'á xá hño, pa
njabu gui co'tuahu yá ne nú'u
ya ja'i ñama'ñu de gue'ahu ne
hinte yá fadi.

¹⁶ Nubyá ya hinguí 'buhu
ja rá hmarda ra ndaxjua
ley, pe hingue ngue'á ya
hinguí 'buhu ja rá hmarda
ra ndaxjua ley ma gui 'yothu
ya ts'ocate. Nubyá ma'na
mahyoní gui 'yothu ra hño,
ngue'á gyá 'begohu de Ajuá.

¹⁷ Hangue mahyoní gui
umfu ra t'equ'ei gatho ya ja'i
ngu rí 'ñepi cada 'na de gue'á,
ne xi gui mādihu gatho ya
cu, ne gui 'yohu co rá ntsu
Ajuá, ne gui umfu ndunthi ra
t'equ'ei ri danga ndahu.

Ra Zidada Jesucristo bi zeta ya ts'othogui, y njabu ga tsethu nehe

¹⁸ Nu'bhu nú'ahu guí 'buhu
dega 'begu, 'yota ri hmuuhu co
ndunthi ra t'equ'ei, hingue
hónse nú'u ja yá hmáte ne
ya hojalí, nehe nú'u xi ya
ts'o'mai.

¹⁹ 'Bhu guí tsethu gatho ra
nts'o'mai t'ø't'ahu masque
hinte go xcá øthu, hónse
ngue'á xcá camfrihu Ajuá,
nu'bhu ha, guí øthu xá hño ja
rá thandi Ajuá.

²⁰ Pe nu'bhu dra castiga'ihu
ngue'á guí øthu nú'á hingui

ho, ne guí tsétathohu, xí njabu, ¿ha gue da t'e'ts'a ri nsuhu? Hina, hinda za. Pe nu'bú guí sufrihu ngue'á guí ñothu ra hñó ne gatho guí tsétathohu, nu'bá hñá, guí ñothu xá hñó ja rá thandi Ajuá.

²¹ Ajuá bi huancahu pa ga tséthu ya ts'othogui ngu nú'á bi zeta ra Zidada Jesucristo. Nú'á xi bi zeta ya ts'othogui nsinque te ma ts'oqui mi tu, hónse po rá nguecjá, hangue rí 'ñepcahu ga tséthu nehe ngu bi zeti'á.

²² Nu'á hinhya'mu bi 'yot'a ni 'nara ts'oqui, nixi to bi hyat'i.

²³ Ora mi ts'ani'á, nu'á himi thadi. Ora mi hna'mbabu, nu'á himbi nöt'e. Nu'á mi öt'e, hónse mi tsocuatho ja rá 'ye Ajuá ngue'á go gue'á padí da 'yot'a ra ts'utbi ngu rí 'ñehe.

²⁴ Ma Zidadahu ra Jesu bi hñasca gatho ma ts'oquihu nuni ja ra pont'i habu bi du'á. Bi du'á pa bi 'uegaguihu de ra ts'oqui pa da za ga 'bahu xá nt'axi. Nú'á xi bi thogui 'raya danga ugui pa go bi hñasca ma uguihu.

²⁵ Nujá ndí njahu ngu 'raya deti xqui nxani haburaza, pe nubyá ya stá yopa penguihu co ma hogu Ma'yohu nú'á to'o ri supca ma tehu.

3

'Nara ts'ofo pa ya
medinthati

¹ Nú'ahu 'behñahu, 'yota ri damehu, pa njabu nu'bú ri damehu hingyá gamfri, da za

da gamfri'á nsinque gui zofohu, hónse ngue'á da hyanda ri hoga'muihu.

² Da gamfri'á ngue'á da hyandi gue guí 'yohu xá nt'axi, ne ngue'á xi di ja ri t'equ'ehu.

³ Odi oda ri mfeniuhu ra nthoqui de ri stahu, nixi de nú'á ra oro gui hñuxhu, ne nixi de nú'á ra he gui hñuxhu pa da hnequi mahotho'ihu.

⁴ Nu'á mahyoni gui 'yothu, go da beñhu gui nhycjá de mbo ja ri corasohu co 'nara nthoqui nú'á hinda ma da ts'oqui. Gui hñojá'ihu ne gui 'bahu co 'nara hogu'mui, ngue'á guehna ri ho Ajuá.

⁵ Njahu nehe ngu bi nja nú'á ya hogu 'behñá mi 'bu maya'bú, xi mri hñouqui xá hñó mbo ja yá coraso, mi camfri Ajuá ne mi ota yá dámē.

⁶ Ngu ra Sara, xi bi 'yota rá dámē nú'á mrá thuhu ra Abrá, ne xi bi jamasu'á, yasta mi embi gue go mi gue'á rá hmu. Nu'ahu da za gui njahu ngu nú'á ra 'behñá'á 'bu gui 'yohu xá hñó, ne hingui tsuhu gatho nú'á da 'ñehe.

⁷ Nú'ahu 'ñøhøhu, 'bahu xá hñó co ri 'behñahu ngu nú'á ri manda Ajuá, ngue'á Ajuá xa 'ra'ahu 'nada ra te mahyegui con gue'á, ne ngue'á hinga mahyegui yá ts'edi con gue'ahu. Hangue numansuhu'á pa njabu Ajuá da 'yode nú'á gui 'yapabihu.

*Mahyoni da sufri nú'á to'o
ot'a ra hñó*

⁸ Nubyá, nú'ahu grí gathohu, pe'tshu 'nada ra

mfeni, hñu'mbahu yá mai
nú'u to'o tu yá mai, mádihu
'na ngu ma'na, pe'tshu ra
nthecate 'na ngu ma'na, ne
oxqui 'ñexhu 'na ngu ma'na.

9 Oxqui ø'tuahu ra
nts'o'mai nú'u to'o ø'tlahu ra
nts'o'mai, nixi gui tsañhu nú'u
to'o tsañ'ahu. Nu'q/gui 'yøthu,
'yaphu Ajuq da japabi'u,
ngue'q/a Ajuq xa huahn'a'i'hu
pa gui 'yøthu njabu, ne pa da
jap'a'ih'a

10 Xa nt'ofo ja ra Mäca T'ofo
ne ena njaua:

Nu'q/tó'o ne da 'mu 'nara
hoga'mai gatho ya pa
de rá te,

dá su rá ne pa hinda nhylate,
ne hinda manga ya ts'onoya.

11 Dá 'uegue de ya ts'oqui ne
dá 'yøt'a ra hñ.

Dá 'yøt'a ra ts'edi pa da 'mu
te rá 'ñenthu, ne hindra
necatuhni.

12 Ngue'q/a Ajuq ri japa nú'u
to'o øt'a ra hñ,

ne øtuabi yá nt'adi'.

Pe nuya ts'o'mai, hini
japabi'q.

13 ¿To'o gue'q/a da 'yøt'ahu
'nara nts'o'mai 'bu guí øthu ra
hñ? Jo'o.

14 Pe nu'bu guí sufrihu
ngue'q/a guí øthu ra hñ, nu'bu
guí njapihu. Hangue oxqui
tsuhu te da t'øt'ahu, nixi da
du ri maihu.

15 Xøcambenih ma Zi-
dadahu ra Jesucristo ja ri
corasohu, ne gui ja gui pah
hanja gui thatuahu nú'u to'o
da 'yan'ahu de ri jamfrihu.
Hahq, gui thadihu, pe co
'nara t'equ'ei ne hingue dega
nt'ets'i.

16 Hangue 'yohu xá hñ
co ri mfenihu strá nt'axi, pa
njabu da 'be yá tsa gatho
nú'u to'o ñaqma'ñu de gue'ahu.
Nu'q/a ñaqma'ñu de gue'ahu
ngue'q/a guí tenbahu rá 'mai ra
Zidada Jesucristo.

17 'Bu Ajuq go rá paha pa
gui sufrihu, ma'na xá hñ
gui sufrihu ngue'q/a guí øthu nú'u
xá hñ, pe hingue gui sufrihu
po 'nara nts'o'mai gui 'yøthu.

18 Nehe ra Zidada Je-
sucristo bi sufri. Nú'q/
'na'quitho bi du pa bi hñasca
ma ts'oquihu. Nú'q/a hinte
ma ts'oqui mi tu pe bi
du por guecju núju dyá
'yøt'ats'oquihu. Bi njabu pa
bi za dá jonihu co Ajuq. Dí
pahu gue xi majuani bi thopa
rá ndo'yo, pe rá zi ndahi hina.

19 Ha nu mi du, bi ma bá ñaq
ja yá thandi nú'u to'o ya mi
jot'a ja ra nidu.

20 'Ra de gue nú'u ya ja*l*'iu
go gue'q/a mi 'bui de nú'u ya
pa mi 'bu ra Noé. Nuya
ja*l*'iu himbi ne bi 'yøte Ajuq,
y nú'u mi hoca ra arca ra
Noé, Ajuq bi me'tsa ndun-
thi ra pacencia pa 'bu xa
ntsø'mahma'q/u, pe himbi ne.
Hangue honse hñato ya ja*l*'i bi
bongui de ra nzøthe ngue'q/a
honse gue'q/a xqui 'yøte Ajuq,
hangue himbi ja*l*'a ja ra dehe
ngue'q/a bi yat'a ja ra arca.

21 Ha nu mi nhylate ja ra
dehe nú'u ya ja*l*'i mi 'bu mbo
ra arca, gue'q/a 'nara nt'udi
de nú'u ra sistehe t'øt'ebya.
Nura sistehe'q/a hingo gue'q/a
pa da t'axca ma ndo'yohu,
nú'q/a go gue'q/a pa da t'axca ma

mfenihh, ne go gue'q 'nara nt'udi de ma mpøhøhh. Stá mpøhøhh ngue'q bi du ne bi yopa nte ma Zidadahh ra Jesucristo.

²² Neph nú'q bi yopa mengui pa mahets'i, ne bí huh-nibya ja rá 'ñei Ajua. Ne bí o ja rá 'yε gatho ya enxe nú'h ha ra ts'htbi ne hh ra ts'hedi.

4

Pephh Ajua co nú'q ra mfadi ne ra ts'hedi xa 'ra'ahh'q

¹ Ra Zidada Jesucristo xi bi sufri, hangue ne'ahh rí 'ñep'ahh gui hñäñhh gatho nú'q da 'ñep'ahh ne gui sufrihh ngu bi nja'q. Ngue'q nu'q tó'o xa sufri, go gue'q ya xa 'uegue de ra ts'hoqui.

² De gui 'bhhhua ja ra ximhai, mahyoní gui 'ueguehh de ya ts'hoqui, pa njabh da za gui 'yø'tuahh rá paha Ajua, y hingo gui 'yø'tuahh rá paha ri ndo'yohh.

³ Ma'met'o nguí øthh nehe ngu nú'q øtbya nú'h hingyá gamfri. Nguí øthh ya ts'ot'øt'e, nguí beñhh ya ts'omfeni pa nguí øthh gatho nú'q xi xá nts'o, nguí 'yohh ja ra ntixfani ne ja ra nts'o'yo. Nguí øt'atuhnihh habh ngrí ntihh. Nguí xøcambenih ya c'oi nú'h ni ts'h hiní 'ñepi dra søcambeni. Pe nubyá ya dá gue'q xcá 'yøthh.

⁴ Nubyá nuya ja*i* hingyá gamfri hingui tsa da bødi hanja ya hingrí 'ñohh'h ja yá ts'ot'øt'e nú'h øt'e'h, hangue nubyá ñama'ñh'h de gue'ah.

⁵ Pe nuya ja*i*'h pe'tsi te ma da dapa nguenda Ajua nú'q to'o ma da hñh'mba nguenda gatho nú'h te, ne nú'h ya xa du.

⁶ Nehe nú'h ya xa du, ne'h ya xqui ts'ofo de rá noya Ajua, pa njabh masque ya xa du yá ndo'yo'h, ma da yopa me'tsa ma'na ra 'ra'yo te nú'q ma go da umbabise Ajua.

⁷ Ya ts'ho ya pa ri 'bødi pa da nja ra ngaxhmai, hangue xi da nsuhh xá hñh, ne oguí tsayahh gui 'yapabihh Ajua.

⁸ Nu'q xi mahyoní gui 'yøthh, mádihh 'na ngu ma'na, ngue'q co ra hmøte da za gui mpunba ts'ouquihh 'na ngu ma'na.

⁹ Nehe 'ñumba ntsayahh 'na ngu ma'na ja ri nguhh ne ote guí máñhh.

¹⁰ Cada 'na de gue'ahh pehh nú'q ra 'bøfi xa 'ra'ahh Ajua co nú'q ra ts'hedi ne ra mfadi xa 'ra'ahh, pa njabh da za gui mfaxhh 'na ngu ma'na ne gui nhyyoga mefihh de hangutho ya 'bøfi xa 'ra'ahh Ajua po rá hñojal'i.

¹¹ 'Bh 'na xa t'umba ra 'bøfi pa da nzote, dá nzote xá hñh ngu nú'q manga rá noya Ajua. Ha nu'bh 'na xa t'umba ra 'bøfi pa da mfaste, dá mfaste co nú'q ra ts'hedi xa umbabi Ajua. 'Yøthh njabh pa da hnequi rá nsunda Ajua ja ri 'maihh de rá thuhu ra Zidada Jesucristo, ngue'q nu'q go rá meti ra nsunda ne go ri manda'q pa nzantho. Njabh gue'q.

Ya gamfri mahyoní da sufri

¹² Ma zi hmädi cu'ihü, odi tu ri müihü ngue'a guí thohü ya ts'othogui. Nixi gui beñhü gue ngue'a gyá gamfrihü hinda za gui thohmahu njabü, pe mahyoni gui thohü njabü pa ma'ná da zedi ri jamfrihü.

¹³ Nu'a gui 'yøthü, johyahü, ngue'a grí sufrihü ngu bi sufri ma Zidadahü ra Jesucristo. Ngue'a nu'bü grí sufrihü, ma xi gui johyahü nu xcrí hyanthü stua yopa pengra Zidada Jesu con gatho rá nsunda'aü.

¹⁴ Bu'tsañ'ahü ya ja'i ngue'a xcá camfrihü ma Zidadahü ra Jesucristo, pädihü gue guí njapihü, ngue'a ra Mäca Ndahi 'büi con gue'ahü ne fax'ahü. Xi majuüni, nuya ja'i tsani Ajuü, pe pa gue'ahü ri hnequi rá nsunda Ajuü ja ri 'müihü.

¹⁵ Pe ni 'na de gue'ahü oxqui sufrihü po 'nara nthote, nixi po 'nara mfe, nixi po 'nara nts'o'mühi, nixi por gui hñøthü habü hiní 'ñep'ahü.

¹⁶ Pe nu'bü grí sufrihü hönse ngue'a gyá gamfrihü, hinga 'nara 'bütsa'aü. Xöcamberenhu Ajuü haü, ngue'a gyá gamfrihü.

¹⁷ Ya bi zø ra ora gue rá ts'utbi Ajuü ma dí müdi co ya gamfri. Hangue nu'bü rá ts'utbi Ajuü ma dí müdi con guecaguihü, ¿xihmü nü'u to'o ri uütsabi rá noya Ajuü, tengu sta tha'mba nguenda'uü?

¹⁸ Nu'bü ya hoja'i xá hñei pa da mpøhø'lü, ¿xihmü nü'u ya ts'o'mühi ne ya 'yøt'ats'oqui gá

jä'i, tengu xi ma da thogui'u?

¹⁹ Hangue 'bü dí sufrihü ngue'a dí ø'tuahü rá paha Ajuü, ma ga siguihü ga øthü nü'a xá hñó ne ga tsocuathohü gatho ja rá 'yë Ajuü, ngue'a go bi hyogaguihü'aü, y nu'a hinda ma da hyegasehü.

5

'Nara ts'ofo paya gamfri'

¹ Nú'ahü gyá ndahü de ya nija, dí zo'ahübya. Nugui drá ndä nehe de rá nija Ajuü, ne dá handi ne dí damajuani de nü'u ya ts'othogui bi thogui ra Zidada Jesucristo. Y ngugui ngu'ahü ma ga 'bühü mahyëgui con gue'a ja rá nsunda nü'a ma da hnequi nu stua yopa pengui'aü.

² Jamasuhü nü'u ya gamfri xa 'ra'ahü Ajuü gui suhü, ngu 'raya hoga ma'yo xi ri jamasu xá hñó yá dëti. Suhü con gatho ri pahahü ngu nü'a ri ho Ajuü. Pëhü nura 'bëfi'aü con gatho ri müihü, hingue gui mëfihü pa gui tö'mhü gue da t'a'ahü ra boja.

³ Oxqui ma gui ndänguihü de nü'u grí suhü. Nu'a gui 'yøthü, 'yohü xá hñó, pa njabü da dën'a ri 'müihü'u.

⁴ Y nu stua yopa pengui nü'a ra ndä de gatho ya ma'yo, ma da 'ra'ahü 'nara thäha xi xá nsunda, ne hinhya'müda thegue.

⁵ Nehe nu'ahü basja'iü, dí xi'ahü gue gui 'yøtehü ya ndä de ra nija. Y gatho'iü, 'ñøtehü 'na ngu ma'ná, ne oxqui 'ñets'iü nixi gui

nöt'ehu, ngue'q rá noya Ajuq
ena njaua:

Ajuq hingui faxa nú'u to'o ri
'ñets'i ne ri nöt'e,
pe nu'u tó'o hingyá nöt'e ne
hingyá 'ñets'i, nu'á haq
fats'i.

⁶ Hangue ogrí 'ñets'ihau, nixi
gui nöt'ehu. Nu'q gui 'yøthu,
hanithohu gatho nú'q bí
pehn'ahu Ajuq nú'q haq ra
ts'edi, pa njabu nu'á ma da
'ñe'ts'a ri nsuhu 'mefa nu sta
zø ra ora.

⁷ Gatho ri dumaih go da
tsocuahu Ajuq, ngue'q go
gue'q ri su'ahu ne hup'a ri
maihau.

⁸ Xi da nsuhu, ngue'q nura
ts'ondahi go gue'q ma ncontra
hu ne 'yo gatho ja rá ngu
ra ximhai honi to'o da hyat'i.
Nu'á nja ngu 'nara duman
thuhu gá zate mafi ne 'yo
honi to'o da za.

⁹ Hangue dá zedi ri jam
frihu ne gui nö'tuahu ra
ts'ondahi. Beñhu gue nuya
thogui guí thohu, gue'u thogui
nehe nú'u ma'ra ya cu 'bi
gatho ja rá ngu
ra ximhai.

¹⁰ Pe hinga nzantho ma gui
thohu ya ts'othogui, hangue
odi tu ri maihau, ngue'q
Ajuq ra dangui rá hñoja'i pa
gue'ahu, y nu'á go gue'q da
'ra'ahu ra ts'edi pa ma'na da
nja ri jamfrihu, ne pa gui
tsetihu ya ts'othogui, pa njabu
gui 'buh u xá hñ. Nu'á po
rá hñoja'i xa huahn'ahu pa
gui 'buh ja rá nsunda pa
nzantho ngue'q guí 'nathohu
co ma Zidadahu ra Jesucristo.

¹¹ Ajuq go rá meti ra
nsunda, ne go ri manda'q pa

nzantho. Njabu gue'q.

Ya nzenjua pehnra apos
tol Pedro nu mi uadi rá carta
¹² Dí pehn'ahu nuna
carta co nuni ma hoga cuhu
ra Silvano. Hinga ndunthi ya
noya dí op'ahu, pe dí op'ahu
pa ga nup'a ri mfenihau, ne pa
ga xi'ahu gue nú'q ra maca
noya xcá camfrihu go gue'q
xi majuani rá noya Ajuq, ne
go gue'q xicju de rá hmate'q,
hangue dí xi'ahu gui sigui gui
camfrihu xá hñ.

¹³ Ri fat'ajua*l'i*hu nuya
cu 'bacua ja ra niju nuua
ra hnini xa thu'mbabí Ba
bilonia. Nuyu guehyu ya
cu xa huahna Ajuq ngu xa
huahn'a*l'i*hu nehe. Nehe ri
fat'ajua*l'i*hu ra cu Marco núni
dí ja ra uenda gue ma t'u.

¹⁴ Nubyá, go dí xi'ahu gui
nzenjuahu 'na ngu ma'na co
'nara nthufi dega hmate.

Gui 'bah te rá 'ñentho
gatho nú'ahu guí camfrihu
ma Zidadahu ra Jesucristo.
Njabu gue'q.

RÁ ÑOHO RA PEDRO

RÁ ÑOHO RA CARTA NÚ'À BI 'YOFO RA APÓSTOL NSAN PEDRO

Ra apostol Pedro opabi ya gamfri

¹ Núgui drá Simu Pedro, rá 'b̄egogui ra Zidada Jesucristo ne drá apostol de gue'a. Dí op'ah̄ nū'ah̄ guí pe'tsh̄ nū'ā ra jamfri xi xá nsunda ngu nū'ā dí pe'tshe nehe, ngue'a Ajuā ma Zidadah̄ ra Jesucristo nū'ā to'o ma Pøhøteh̄ øt'e gatho nū'ā xá hñō ne xa 'racj̄a nuna ra jamfri dí pe'tsh̄.

² Ajuā da j̄ap'a'iñh̄ ndunthi ne da max'ah̄ pa gui 'buh̄ te rá 'ñentho ngue'a rí te ri mfadih̄ de Ajuā ra Dada ne ma zi Hmuhī ra Jesucristo.

Te mahyoni da 'yøt'a ya gamfri

³ Ajuā co rá m̄aca ts'edi xa 'racj̄a ma 'ra'yo teh̄, ne xa 'racj̄a gatho nū'ā te dí hoñh̄ pa da za ga 'buh̄ xá hñō ja ma 'ra'yo teh̄, ne xa 'racj̄a ra mfadi pa dá pah̄ nū'ā to'o xa zoncah̄ po rá nsunda ne po rá ts'edi.

⁴ Nú'ā po rá nsunda ne rá ts'edi bi 'racj̄a gatho nuya japi xa ñatcah̄, nū'ā xi ya dñangui, ne xi ri muui ndunthi. Y co nū'ā ya j̄apl'ā faxcah̄ pa ga 'buh̄ ngu rá 'm̄ai'ā, ne pa ga 'uegueh̄ de gatho nuya

ts'ot'øt'e jaua ja ra ximhai, nū'ā bí ehe de yá ts'onc'at'i ya ja'i.

⁵ Hangue por gue'a 'yøth̄ ra ts'edi pa gui 'yoh̄ xá hñō, hingue hønse gui camfrithoh̄. Y hingue hønse gui 'yoh̄ xá hñō, mahyoni gui p̄atuah̄ xá hñō rá noya Ajuā nehe.

⁶ Y hingue hønse gui p̄atuah̄ rá noya Ajuā, mahyoni gui nsuseh̄ nehe. Y hingue hønse gui nsuseh̄, mahyoni gui ts̄eth̄ nehe gatho nū'ā da 'ñehe de gue'a. Y hingue hønse gui ts̄eth̄ nū'ā da 'ñehe de gue'a, nehe mahyoni gui 'yøtuah̄ rá paha Ajuā.

⁷ Y hingue hønse gui 'yøtuah̄ rá paha Ajuā, nehe mahyoni gui mpe'tsua t'equ'eih̄ 'na ngu ma'na. Y hingue hønse'a, nehe mahyoni gui m̄adih̄ 'na ngu ma'na.

⁸ Nu'b̄a gui 'yøth̄ gatho nuya ya t'øt'eya con gatho ri m̄aih̄, nu'bá h̄a, guí p̄eph̄ xá hñō Ajuā, ne hindā ma 'meditho nū'ā xcá pah̄ de ma Zidadah̄ ra Jesucristo.

⁹ Pe nu'b̄a hingui 'yøth̄ gatho nuya ya t'øt'eya, nu'bá ja ra uenda gyá godah̄, ne otho ri mfenih̄, ne ya xcá pumfrih̄ gue bri s̄ac'a ri ts'equih̄ nū'ā nguí øth̄ ma'met'o.

¹⁰ Hangue zi cuh̄, xi da 'yøth̄ ra ts'edi pa da hnequi ja ri 'm̄aih̄ gue xi majuani bi huahn'ah̄ Ajuā pa bi pøhø'iñh̄. Nu'b̄a gui 'yøth̄ njab̄, nu'bá h̄a, hinhyam̄a

gui 'uegueh^u de gue'a.

¹¹ Nehe nu'b^u gui 'yøth^u njab^u, nu'b^u Aju^u co rá d^{ang}a hm^{ate} ma dí 'ra'ah^u 'nara hoga tsaya nuni mahets'i, nuni hab^u ma grá 'b^{uh} pa nzantho co ma Zidadah^u ra Jesucristo nú'a to'o bi pøhøguihu.

¹² Hangue por gue'a nugui hinga tsaya ga ben'ah^u noya ya t'ot'eya, masque ya guí pah^u, ne ya xi xa z^{edi} ri jamfrihu ja rá noya Aju^u nú'a xa t'u'l't'ah^u.

¹³ Hangue mientras dí te, nugui rí 'ñepqui ga nup'a ri mfenih^u co ndunthi ra ts'ofo.

¹⁴ Ngue'a dí p^{adi} gue 'nitho ma ga tsocua nuna ma ndo'yo, ngu bi xicogui ma Zidadah^u ra Jesucristo.

¹⁵ Nehe ma ga ja ga ben'ah^u gatho nú'a stá xi'ah^u, pa hinhya'm^u gui pumfrihu, masque ya gra jo'oua ja ra ximhai.

Hñu de ya apostol bi hyan-dua rá nsunda ra Zidada Jesucristo

¹⁶ Nú'a dá xi'ahe de rá ts'edi ma Zidadah^u ra Jesucristo, ne de rá yo'ehe, hingue 'nara 'bedetho xa zana ya ja'i. Nuje dá xi'ahe nú'a dá hanthe ngue'a nucsehe co ma hmi ma dahe dá handuahe rá nsunda'a.

¹⁷ Aju^u ra Dada go gue'a bi 'yøt'e pa bi hnequi rá nsunda ma zi Hmu^u ra Jesu ne bi 'ñet'sua rá nsu, ngue'a nú'a bá ña desde mahets'i ne bi 'ñena: "Nuni go guehni ma hm^{aca} T'u, ne xi drí johya con guehni."

¹⁸ Nuje dá øhe nuya ya noya bá ehe desde mahets'i ngue'a ndí 'b^{uh}heni co ma zi Hmu^u ra Jesu nuni ja ra m^{aca} t'øhø hab^u bi pata rá 'bai'a.

¹⁹ Hangue dí pah^u gue nú'a bi m^{anga} yá 'mehni Aju^u maya'b^u go gue'a majuani. Hangue xá hño hinga pumfrihu nú'a bi m^{añ}'u, ngue'a nú'a bi m^{añ}'u gue'a ri yot'ah^u nuua ja ra ts'oximhai, nja ngu 'nara ñot'i ri yot'i ja ra 'bexuui. Pe dí tø'mh^u gue ma da nja ra hyats'i nu sta yot'a ma Zidadah^u ra Jesucristo nuua ja ra ximhai. Nú'bá h^u, gue'b^u ma ga pe'tsh^u maxøgue ra hyats'i'a ja ma corasohu.

²⁰ Mahyoni ga beñhu xá hño gue hingui tsa ga pah^u de guecsehu te rí bønga nú'a bi m^{anga} yá 'mehni Aju^u ne bi 'yofo ja ra M^{aca} T'ofo.

²¹ Ngue'a ni 'na xeni de ra M^{aca} T'ofo himbi 'yofo de rá mfenise 'nara ja'i. Pe nuya m^{aca} hoga 'mehni de Aju^u mi hanpa rá ts'edi Aju^u ne mi m^{añ}'u ngu nú'a mi xipa ra M^{aca} Ndahi.

2

*Ya hyate xahnate
(Juda 4-13)*

¹ Maya'b^u ja ra hnini de Israel mi 'b^{ui} 'raya ja'i mi 'ñet'a 'mehni de Aju^u. Nehe núbya mapaya ma da 'm^{ai} 'raya 'ñet'a xahnate made-tho de gue'ah^u. Nu'á ma da 'ñu'l't'ah^u mant'agui 'raya nt'udi xá nts'o nú'a da za da ts'oc'a ri mfenih^u. Nehe ma

da gøni ra Zidada nú'q to'o bi du pa da pøhøhma'u. Hangue Ajuq ma da huati 'bestho'u po yá ts'o'bøfi'u.

² Ndunthi to ma da dønba nuyá ts'ot'øt'e ma da 'yøt'e. Y po yá ts'oqui nú'u bi cadi'u, ndunthi to'o ma da ñama'ñu de nú'q ra nt'utuate majuqani, y nú'q go gue'q rá hoga noya Ajuq.

³ Nuya 'ñet'a xahnate'u po yá nc'at'a boja ma da 'ñu't'ahu 'raya noya nú'u 'ñena xi majuqani, pe hønse pa da hñan'a ri bojahu. Pe nuyá castigo'u hinda ma da mpont'ui, ngue'q ya maya'bø mi mä Ajuq gue ma da huati'u, y ya ma da zøhø ra pa pa da njabu.

⁴ Ngu nú'u ya ts'o'εnxø bi 'yøt'a ya ts'oqui maya'bø nehe, Ajuq himbi pumbabi'u, hangue bi mëhni pa ja ra nidu ne bi got'a ja ra 'bexuui, y ja bí jot'iní'u asta hinda zøhø nú'q ra pa da t'øt'a ra ts'utbi.

⁵ Ajuq himbi pumbabi nehe nú'u ya ts'oja'i mi 'bøi nú'q ra pa'q bi nja ra dønga nzøthe. Hangue co nú'q ra nzøthe'a, Ajuq bi huata gatho ya 'yøt'ats'oqui gá ja'i mi 'bøcua ja ra ximhai. Hønse ra Noé nú'q to'o bi zofo ya ja'i pa xa 'uehma de yá ts'oqui, hønse'q bi ñaqani Ajuq mahyegui co nú'u má yoto ya ja'i.

⁶ Nehe Ajuq bi huata ra hnini Sodoma ne Gomorra, y hønse ra 'bospi bi gohi. Ajuq bi 'yøt'a njabu pa da ntsu nú'u ma'ra ya ts'oja'i bra 'bøfa.

⁷ Pe Ajuq bi ñaqani ra Lot

nú'q mi 'bøhni Sodoma. Nú'q mi 'nara hoja'i, y xi mi tu rá mæi ngue'q mi handua yá ts'ot'øt'e nuya ts'oja'i mi 'bøi de guehni.

⁸ Nú'q ra hoja'i q mi 'bø madetho de nuya ts'oja'i. Hangue nzøntho xi mri 'ñuanga rá mfeni por nú'q mi øde ne mi handi mi øt'a nú'u ya ts'oja'i de guehni.

⁹ Hangue dí pødihø gue Ajuq ja rá ts'ødi pa da ñani de gatho ya ts'othogui nú'u to'o ya hoja'i. Nehe ja rá ts'ødi pa da 'ueca gatho ya ts'oja'i ne da castiga nú'q ra pa sta 'yøt'a ra ts'utbi'q.

¹⁰ Y ma'na ma dra castiga nú'u to'o xi ri 'ñent'i pa da 'yøt'a gatho nú'q go da ne, ne ri nø'tuabi gatho nú'u to'o ha ra ts'utbi, ne hinte tsutho, xi ya necio. Ne hingui tsu pa da ñama'ñu de nú'u to'o ha 'nara dønga ts'utbi.

¹¹ Pe nuya εnxø bí 'bø mahets'i, masque ma'na ja yá ts'ødi ne yá nsu que nuya ts'oja'i'u, pe hinhyamø xa mænbabi ja rá thandi Ajuq.

¹² Nuya ts'oja'i'u nzøntho ñama'ñu pe nixi pødi nú'q mä. Ngue'q nu'ú nja ngu ya mbo'ni otho yá mfeni, ne xa 'mæi hønse pa dra jøne da tho. Nuya ja'i'u po yá ts'oquise ma da 'medí pa nzøntho.

¹³ Y ma da hñanga yá thøha po yá ts'o'bøfi øt'e. Hyastho xi ri johya ja yá ts'onc'at'i. 'Bøi con gue'ahø pe hønse ri 'be't'a ri tsahø. Masque 'bøi ne ri ñuni con gue'ahø 'ñena xi ya cu, pe hønse oda ja yá mfeni

yá ts'onc'at'i, y ha'ah^u eñ'ah^u
gue xá hñó nú'q^a øt'e.

¹⁴ Nz^{an}tho oda yá mfeni
nú'u ya ts'oqui ne da 'yøt'e co
ya 'b^ehñ^a. Hingui tsaya da
'yøt'a ya ts'oqui, y hinhyá'm^u
ts^u yá nc'at'i. Nuya ja*l'i'* cadi
nú'u hingui p^adi ua ra hñó
øt'e ua ra 'ñ^u. Xi ya c'at'aboja.
Pe hinda ma da mpont'ui rá
cue Aju^a.

¹⁵ Nú'^u xa 'uegue de rá
'ñ^u Aju^a, ne xa d^enba rá
nts'o'm^ui ra Balaam nú'q^a mrá
t^u ra Beor. Nura Balaam xi
mi nehma^q da d^ahm^u ra boja
co yá ts'o'b^efi.

¹⁶ Hangue Aju^a bi zai'q^a
po nú'q^a mi beni da 'yøthma.
'Nara pa Aju^a bi japi bi ñ^a
nurá burru ngu ñ^a 'nara ja*l'i*,
ne bi zofo ra Balaam. Hangue
njab^u ra Balaam bri japi bi
pumfri nú'q^a ra ts'omfeni mi
beni'q^a.

¹⁷ Nuya hyate ja*l'i'* nja ngu
'nara pøthe nú'q^a xa xa. Nehe
nja ngu ya guui ri du ra
bunthi. Ya xa t'eque'q^a pa da
ma da 'm^u ja ra nidu hab^u
bí ja 'nara d^anga 'b^exuuui pa
nz^{an}tho.

¹⁸ Nú'^u m^anga ya d^anga
noya, pe hinte ri muui nú'q^a
mañ^u. Y co yá ts'ot'øt'e cadi
nú'u ya 'ra'yo gamfri ya xqui
'ueguehm^u de ja ya ts'oqui,
cadi pa da 'yøt'e ngu nú'q^a
øt'e'q^a.

¹⁹ Nehe xipabi gue da za da
'yøt'a gatho nú'q^a go da ne'^u,
ngue'q^a ya hinto ri manda'^u.
Pe go gues'e'q^a ya 'b^ego de ra
ts'oqui, hangue hingui man-
dase'^u, ngue'q^a 'b^u 'nara ja*l* i da

'bedi, go gue'q^a da 'm^ego de
nú'q^a to'o da d^apabi.

²⁰ Xi maju^ani, 'b^u 'nara ja*l'i*
xa b^adi ma Zidadah^u ra Jesu-
cristo nú'q^a to'o bi pøhøguihu,
ne xa 'uegue de ya ts'oqui,
pe 'm^efa da yopa mengui da
'yøt'a ya ts'oqui pa go da nt^ate
ra ts'oqui, nu'b^u nura ja*l'i*'q^a ya
ma'na strá nts'o pa gue'q^a que
rá m^adi ante da gamfri.

²¹ Ma'na xá hñó hinxa
batuahma^q rá 'ñ^u Aju^a, que
nú'q^a bi b^adi ne bi yopa menga
ma'na'qui ja ra ts'oqui ne bi
'uegue de rá m^aca noya Aju^a
nú'q^a xqui sipabi.

²² Nura ja*l'i*'q^a bi nja ngu ra
tsat'yo ne ra ts'udi hm^u ne
t'ena: "Ra tsat'yo bi yopa zi
nú'q^a xqui zogui, y nura ts'udi
xmá nt'axihma^q, pe bi yopa
nx^a ja ra bøhai."

3

*Ma Zidadah^u ya ma da
zøhø*

¹ Ma zi hm^adi cu'i^u, nuna
guehna rá ñoho ra carta dí
op'a'i^u. Nu'q^a rá m^adi ra
carta dá op'ah^u ja guehni dá
ben'ah^u nú'q^a xcá p^adih^u, ne
dá nup'a ri mfeni^u. Y nepya
dí yopa ben'ah^u de gue'q^a pa
njab^u hingui pumfri^u nú'q^a
xcá p^adih^u.

² Dí ben'ah^u nú'q^a bi
m^anga yá m^aca 'm^ehni Aju^a
maya'b^u, nehe dí ben'ah^u
nú'q^a bi m^anga ma Zidadah^u
nú'q^a to'o bi pøhøguihu. Y nú'q^a
go gue'q^a bá pencahe núje dyá
apostolhe pa dá xi'a'ihe nú'q^a
bi mañ^u'q^a.

³ P^ah^u gue nuyá ngats'i ya
pa ma da 'm^u 'raya 'yøtbuhla

gá ja'i nú'ʉ dya zistema ne di
ot'a nú'ʉ go da ne'ʉ.

⁴ Nu'ʉ ma da 'ñena: "¿Habu
ja nú'ʉ bi māngā ra Jesu gue
ma da yopa 'ñehe?" Nu'ʉ ma
da 'ñena gue ya hinda ma
da 'ñehe ma Zidadahʉ, ngue'a
ma da 'ñeñ'ʉ gue desde mi 'bʉ^u
ndu ma xitahʉ asta mapaya,
desde mi thoca ra ximhai
guet'atho ngu nzai.

⁵ Nuya ja'iʉ ya hinda ma
da ne da gamfri gue Ajuã
go gue'ã bi hyoca mahets'i
ne ra ximhai desde maya'bʉ^u,
ne hindi camfri gue hōnse co
rá noya Ajuã bi mā bi nja
'bestho ra ximhai, mi o mbo
ja ra dehe, ne ja bi bōhōni.

⁶ Nepʉ nura ximhai'ã 'nara
pa bi go'ma ra dehe ne bi
nhuati'ã.

⁷ Pe nubyá nura ximhai ne
mahets'i ja mapaya, Ajuã xa
'ye'mbabí da tsøgue. Y de da
zø ra ora da nzø, Ajuã ri su
hmahã, y nú'ã ra pa'ã da nja
ra nsuca uenda ne dra huata
gatho ya ts'o'mhi gá ja'i.

⁸ Pe nu'ahú, ma zi hmädi
cu'ihʉ, oxqui pumfrihʉ gue
pa ma Zidadahʉ, nu'ã 'na pa
gue'ã ngu 'na 'mo njeya, ha
nu'ã 'na 'mo njeya pa gue'ã
ngu 'na patho.

⁹ Ra Zidada hinxá pum-
fri da 'yø't'a nú'ã xa ñatcahʉ
gue ma da yopa 'ñehe, ngu
māngā 'ra gue ya xa pum-
fri. Hina, hinxá pumfri. Pe
nu'ã pescahʉ ra pacencia, ne
hingui ne'ã gue ni 'nara ja'i
hinda 'medi. Nú'ã ne gue
gatho da ñobri.

¹⁰ Pe dí pahʉ gue nura Zi-
dada ma da yopa 'ñehe, y sta

dämfri ya ja'i ma da zø ra
pa de rá yo'ehe ngu ra ora
tsøhø 'nara be. Nu'bá ma-
hets'i ne gatho nú'ʉ te bí jani
ma da nhuati co ra tsibi asta
dri ñení. Nehe nuna ximhai
ma da zat'i con gatho nú'ʉ te
jaua.

¹¹ Hangue nu'ahú, mahy-
oni gui 'yohʉ xá hño ne gui
pepabihʉ Ajuã, ngue'ã gatho
nú'ã jaua ja ra ximhai ne ma-
hets'i ma da nhuati gatho.

¹² Hangue xi da ndø'mhu,
ne gui dama mpefihʉ ja rá
'befi Ajuã pa 'nihi dua yopa
pengui ma Zidadahʉ. Y nú'ã
ra pa'ã gue'bʉ ma da zat'a
mahets'i ne da nhuati, nehe
gue'bʉ ma da zat'a gatho nú'ʉ
te jaua.

¹³ Pe Ajuã xa mā gue ma
da yopa hyoca mahets'i ne ra
ximhai ma'ra'yo nú'ã habu
ma da nja hōnse ra hño,
ne hinhya'mʉ ma da nja
ra ts'oqui. Hangue nujá dí
tø'mhu gue ma da njabu.

¹⁴ Hangue ma zi hmädi
cu'ihʉ, de gui tø'mhu da
zø ra ora da yopa 'ñehe ra
Zidada, 'yøthʉ ra ts'edi pa strá
nt'axi'ihʉ pa hinto da ñap'ahʉ
nu sta 'yø't'a ra nsuca uenda ra
Zidada, pa njabu gui 'buhʉ xá
hño ja rá thandi'ã.

¹⁵ Pahʉ gue ma Zidadahʉ
pescahʉ ndunthi ra pacencia,
hangue hinxá 'ñehetho ngue'ã
tø'mi gue da mpøhø ndunthi
ya ja'i. Nehe ma zi cuhʉ ra
Pablo co nura mfädi xa um-
babí Ajuã, ya xa 'yop'ahu de
rá yo'ehe ma Zidadahʉ, ngu
núna dí op'ahʉ nehe.

¹⁶ Y ja nú'ã ra carta bi

'yop'a'ihq, ne gatho nú'q
 ma'ra ya carta xa 'yofo'a,
 mahygui nú'q ma. Y 'raya
 xeni de nuya t'ofo'q xi xá
 hñei pa da zo rá mfeni 'na.
 Hangue nú'q hingui paqtua rá
 noya Ajuq ne nú'q ri yohna yá
 mfeni, 'na'ño ra mfeni beni'q
 de nú'q maqanga yá t'ofo ra cu
 Pablo, nehe de nú'q maqanga
 nú'q ma'ra ya xeni de ra Maqa
 T'ofo. Hangue nu'q pe'tsi te
 da 'medi.

¹⁷ Ma zi hmaqdi cu'ih, ya
 gá paqhq nú'q stá xi'ahq te ma
 da nja. Hangue nsuhq pa
 hinda ca'ahq nú'q ya ts'oja'i,
 ngue'q nu'bq da ca'ahq, ma
 gui 'ueguehq de ri jamfrih.

¹⁸ 'Yøthq ra ts'edi pa ma'na
 gui paqdihq ma Zidadah
 ra Jesucristo nú'q to'o bi
 pøhøguihq, ne pa gui pe'tshq
 ma'na ndunthi rá hmaqte ja
 ri corasohq. ¡Nu'q rí 'ñepi
 ga nsundahq nubya ne pa
 nzaqntho! Njabq gue'q.

RÁ MUDI RA XUUA RA MUDI CARTA NÚ'A BI 'YOFO RA APOSTOL NSANJUA

Yá noya dega te

¹ Ma ga xi'ahe de ma zi Hmuhra Jesucristo nú'q to'o go guese rá Noya Ajuq ne ri unga ra 'ra'yo te. Nú'q ya mi 'bai desde rá mudi, y go guet'q dá hanthe ne dá ødehe nú'q te bi maq, dá nhyandahmihe con gue'q ne dá thanihe'q.

² Nú'q mbi 'behui Ajuq ra Dada, nepu bá e bi nja*l*ua ja ra ximhai ne bi za to bi hyandi. Y go guecsehe dá hanthe, ne nubyá dí damajuanihe de gue'q nú'q to'o nzantho ja rá te.

³ Nú'q dá hanthe, ne nú'q dá øtuahe rá noya, go gue'q dí xi'ahe, pa nu'ahu nehe gui padih'q ngu nuje dá pahe'q, ne pa njabu ga 'behu mahyegui co 'nada ra mfeni co Ajuq ma Dadahu ne ra zi Hmu Jesucristo rá T'u.

⁴ Hangue dí op'a'iih nya noyaya pa xi ga johyahu mahyegui.

Ajuq go gue'q ra ñot'i

⁵ Nuje dí xi'ahe nú'q bi xicje ma Zidadahu ra Jesucristo, gue Ajuq xá nt'axi nja ngu 'nara hyats'i ri yot'i, ne habu 'bai'q otho ra 'bexuuui.

⁶ 'Bu dí eñhu gue dí 'nada ra mfenih co Ajuq, pe 'bu dí 'yohu ja ra 'bexuuui ne dí

øthu ya ts'oqui, nu'bu 'nadyá c'uambahu ngue'q hindí øthu nú'q xá hñó.

⁷ Pe 'bu dí 'yohu ja ra hyats'i ngu nja'q 'bui ja ra hyats'i, nu'bu dí pe'tshu 'nada ra mfeni, y co rá ji ma zi Hmuhu ra Jesucristo rá T'u Ajuq xagaguihu gatho ma ts'oquihu.

⁸ 'Bu dí eñhu gue hindyá 'yøt'ats'oquihu, dí nhyat'aseh ne hinxa yut'a ja ma mfenih nú'q majuani.

⁹ 'Bu ga daphu ma ts'oquihu Ajuq, nu'q da pungaguihu, ne da xagaguihu gatho ma ts'oquihu, ngue'q nu'q øt'e gatho nú'q xá hñó ne øt'e gatho nú'q ma.

¹⁰ 'Bu dí eñhu gue hinstá øthu ya ts'oqui, nu'bu ja ra uenda dí ec'uambahu Ajuq, y rá noya'q hinxa yut'a ja ma mfenih.

2

Ma zi Hmuhu ra Jesucristo go gue'q ñangaguihu

¹ Ma zi batsi'ihu, dí op'a'iih nya ya noya pa hingui 'yøthu ni 'nara ts'oqui. Pe 'bu 'na de guecju ga øthu 'nara ts'oqui, ma zi Hmuhu ra Jesucristo da ñangaguihu ja rá thandi Ajuq ra Dada, ngue'q nu'q hinte ma ts'oqui tu.

² Nu'q bi unse rá te ngu 'nara hñq'ti pa bi gutca ma ts'oquihu; y hingue honseguihu, nehe gatho ya ja'i de ra ximhai bi gu'tua yá ts'oqui.

³ 'Bu dí øtehu nú'qa ri manda Ajuq, nu'bu hq, majuqni stá pahu'a.

⁴ Nu'qa tó'o ena gue padi Ajuq, pe honse mantho, ne hingui øt'e nú'qa ri manda Ajuq, nu'bu nú'qa go gue'a 'nara c'uamba, ne hingui padi nú'qa majuqni.

⁵ Pe 'bu núju dí øtehu nú'qa manga Ajuq, nu'bu xi majuqni dí maqdihu'a, ne njabu dí paqdihu gue dí 'buhu xá hño con gue'a.

⁶ 'Bu dí eñhu gue dí 'buhu co ra Zidada Jesucristo, nu'bu rí 'ñepcahu ga tembahu rá 'mui.

Ra 'ra'yo hmanda

⁷ Ma zi cu'ihu, nura hmanda dí op'a'ihu hinga 'nara 'ra'yo hmanda. Gue'a 'nara ndaxjua hmanda nú'qa xcá paqdihu desde ra medi gá camfrihu, gue gui maqdihu 'na ngu ma'na.

⁸ Go guet'atho rá hmanda Ajuq dí yopa xi'ahu, pe nubyá gue'a ngu 'nara 'ra'yo hmanda, ngue'a rá hmate ra Zidada Jesu himi fadi ma'met'o, ne nixi ri hmatehu himi fadi. Nubyá dí padi gue guí maqdihu 'na ngu ma'na ngu bi macaguihu ra Zidada Jesu, ngue'a nu'qa ya 'yo rí yot'a ri mfenihu ne ya hingui 'buhu ja ra 'bexuui.

⁹ Nu'qa tó'o ena gue 'bui ja ra ñot'i pe utsa rá cu, gue'a 'buta ja ra 'bexuui.

¹⁰ Nu'qa tó'o maqdi rá cu 'bui ja rá ñot'i Ajuq, ne ni 'nara t'øt'e hinda zu rá ts'edi pa da 'ueque de rá 'ñu Ajuq.

¹¹ Pe nu'qa tó'o utsa rá cu, gue'a 'bui ja ra 'bexuui. Nú'qa 'yo ja ra 'bexuui ne hingui padi habu 'yo ngue'a ra 'bexuui xa pu'tua rá mfeni.

¹² Nu'ahu batsihu, dí op'a'ihu pa ga ben'a'ihu gue Ajuq ya xa pun'ahu ri ts'oquihu. Xa pun'ahu ri ts'oquihu ngue'a xcá camfrihu ra Zidada Jesucristo.

¹³ Nu'ahu dadahu, dí op'a'ihu nguetho xcá padihu nú'qa 'bui nzantho. Nu'ahu batsa'ñøhøhu, dí op'a'ihu nguetho xcá ntatehu de ra ts'ondahu.

Nu'ahu batsihu, dí op'a'ihu nguetho xcá paqdihu ra Dada.

¹⁴ Nu'ahu dadahu, dí op'a'ihu nguetho ya xcá paqdihu nú'qa 'bui nzantho. Nu'ahu batsa'ñøhøhu, dí op'a'ihu nguetho ja ri ts'edihi ne guí padihu xá hño rá noya Ajuq, ne xcá ntatehu de ra ts'ondahu.

¹⁵ Oxqui maqdihu ya t'øt'e nú'qa ja ja ra ximhai, nixi gui ne gui 'yøthu ngu nú'qa øt'a ya ts'oja'i. Ngue'a nu'qa tó'o ri maqdi nú'qa ja ja ra ximhai, nu'qa hingui maqdi Ajuq ra Dada.

¹⁶ Oxqui maqdihu ya t'øt'e de ra ximhai, ngue'a gatho nú'qa ja ja ra ximhai, ngu gatho ya ts'onc'at'i nú'qa benga ya ja'i ne nú'qa handi, ne ra nt'ets'i, gatho'qa go gue'a yá hmanda ra ts'oximhai, hingo gue'a rá hmanda Ajuq.

¹⁷ Ra ximhai ma da uadi da thogui, nehe yá ts'onc'at'i ya meximhai. Pe nu'qa tó'o

ø'tuabi rá paha Ajuaq gue'a ma da 'mai pa nzantho.

Nú'a majuani ne nú'a go ra nc'uamba

¹⁸ Ma zi batsi'ihu, ya xa zøhø ra ora de yá ngats'i ya pa. Y ngu nú'a xa si'ahu gue ma da 'ñehe 'na to'o ma da ncontraui ra Zidada Jesucristo, hangue nubyá dí hanthu gue ya 'buindunthi de gue'u. Hangue por gue'a dí pahu gue ya xa zøhø ra ora de yá ngats'i ya pa.

¹⁹ Nú'u go gue'u xa 'uegue de guecju ngue'a himbi gamfri xi majuani ngu stá camfrihu. 'Bu nú'u xqui gamfrihmá xi majuani nguju, nu'bu hinxa 'uehmá'u de guecju. Nú'u bi 'uegue, y por gue'a stá pahu gue majuani hingyá gamfri ngu nuju dyá gamfrihu.

²⁰ Pe nu'ahu xa t'a'ahu rá Maca Ndahi Ajuaq ngu xa t'acje nehe, hangue guí pahu gatho nú'a majuani.

²¹ Dí op'a'iihu, hingue dí ena gue hinguí padihu nú'a majuani. Xi majuani guí padihu xá hño. Ne guí padihu gue ni 'nara nc'uamba hingui manga majuani.

²² ¿To'o ra c'uamba? ¿Ha gue hingue nú'a to'o maq gue ma zi Hmuhu ra Jesu hingo ra Cristo nú'a bá pehna Ajuaq? Nu'a tó'o ri ncontraui ra zi Hmu Jesucristo go gue'a maq gue Ajuaq hingo rá Dada ra zi Hmu Jesucristo, ne maq gue nú'a hingo rá T'u Ajuaq.

²³ Nu'a tó'o maq gue ma zi Hmuhu ra Jesu hingo rá T'u

Ajuaq, nu'a nehe hingui camfri nú'a bi manga ra zi Hmu Jesu de rá Dada. Ha nu'a tó'o damajuani gue ra zi Hmu Jesu go rá T'u Ajuaq, nu'a ha, go gue'a xa batuabi rá Dada.

²⁴ Hangue nu'ahu dí 'yoda ri mfenihu xá hño de nú'a xcá padihu desde rá mudi. 'Bu da 'yoda ri mfenihu xá hño, nu'bu ma gui 'buhu xá hño co ra T'u ne co ra Dada.

²⁵ Y ma zi Hmuhu ra Jesucristo go gue'a xa ñatcaguihu da 'racju ra te pa nzantho.

²⁶ Dí op'a'iihu ngue'a dí ne ga xi'ahu te øt'e nú'u to'o ne da hya'a'iihu.

²⁷ Pe nu'ahu xcá hanihu ra Maca Ndahi nú'a xa 'ra'ahu ra Zidada Jesucristo, ne nu'a 'bhi con gue'ahu, y hingue mahyoni ma'na to da 'ñu'l'a'iihu nú'a majuani, ngue'a nura Maca Ndahi go gue'a u't'a'iihu. Go gue'a manga majuani, hingui manga ra nc'uamba. Hangue 'buhu xá hño co ma Zidadahu ngu nú'a u't'a'iihu ra Maca Ndahi.

²⁸ Hangue nubyá ma zi cu'iihu, 'buhu xá hño co ma Zidadahu pa nu stí 'ñehe xi da 'ñesca ma nsuhu dí gathohu ne hinga 'be ma tsahu.

²⁹ Dí pahu gue nu'a øt'e nú'a xá hño, hangue nehe dí pahu gue gatho nú'u to'o yá meti'a øt'e xá hño nehe.

3

Núju dyá gamfrihu yá batsiguihu Ajuaq

¹ Benihu gue Ajuaq xa madiguihu ndunthi, ne xa

hñubgaguihʉ yá båtsiguihʉ'ã. Y majuãni go guecjʉ yá båtsiguihʉ'ã. Y nu'ã tó'o hinxa gamfri Ajuã, hingui camfri'ã gue yá båtsiguihʉ Ajuã ngue'ã nu'ã hinxa bådi Ajuã ma Dadahʉ.

² Ma zi hmädi cu'ihʉ, nubyá ya yá båtsiguihʉ Ajuã. Hønse nu'ã hinxa sicaguihʉ, nú'ã tengu ma ga 'buhʉ 'mefá. Pe nu'ã dí padihʉ gue nu stí 'ñehe ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo ma ga 'buhʉ ngu rá 'mái'ã, ngue'ã ma ga handuabihʉ rá 'mái'.

³ Hangue nújʉ dí tø'mhu gue ma ga 'buhʉ ngu rá 'mái ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, ma ga øthʉ ra ts'edi pa ga 'buhʉ xá nt'axi ngu ra zi Hmu Jesu 'bui xá nt'axi.

⁴ 'Bʉ dí øthʉ ya ts'oqui, ya hindí ø'tuahʉ rá hmanda Ajuã, ngue'ã nu'ã tó'o øt'a ya ts'oqui, hingui ø'tua yá hmanda Ajuã.

⁵ Guí padihʉ gue ma Zidadaahʉ ra Jesucristo, hingui øt'a ya ts'oqui. Ha nu'ã tó'o xi øt'a ya ts'oqui hinxa bådi to'o gue'ã ra Zidada Jesucristo nixi hinxa gamfri'ã.

⁶ Nu'ã tó'o 'bui xá hñoco ma Zidadaahʉ ra Jesucristo, hingui øt'a ya ts'oqui. Ha nu'ã tó'o xi øt'a ya ts'oqui hinxa bådi to'o gue'ã ra Zidada Jesucristo nixi hinxa gamfri'ã.

⁷ Ma zi båtsi'ihʉ, oxqui hophʉ to'o da hya'ahʉ. Ngue'ã nu'ã tó'o øt'e xá hñoco go gue'ã xá nt'axi rá coraso ngu rá nt'axi ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.

⁸ Nu'ã tó'o xi øt'a ya ts'oqui,

ya go rá meti ra ts'ondahʉ. Ngue'ã ra ts'ondahʉ go gue'ã bi füta ra ts'oqui desde maya'bʉ, ne ri siguitho øt'e. Hangue ringue'ã bá e rá Tʉ Ajuã bi njaiua pa bi huatua yá 'befi ra ts'ondahʉ.

⁹ Nu'ã tó'o xa yopa 'mái ma'ra'yo ya hingui øt'a ya ts'oqui ngue'ã nurá 'mái'ã ya ngu rá 'mái Ajuã, ne ya hingui tsa da sigui da 'yøt'a ya ts'oqui ngue'ã ya xa yopa 'mái de Ajuã.

¹⁰ Hangue njaua da za ga padihʉ ndañ'ã yá båtsi Ajuã ne ndañ'ã yá båtsi ra ts'ondahʉ, ngue'ã nu'ã tó'o xi hingui øt'e xá hñoco ne nixi hingui mädi yá cu, nú'ã hingo rá båtsi Ajuã.

Ga mádihʉ 'na ngu ma'na

¹¹ Nguetho guehna rá hmanda Ajuã stá ødehʉ desde rá mädi nu ndá camfrihʉ, gue ga mádihʉ 'na ngu ma'na.

¹² Hinga øthʉ ngu bi 'yøt'a ra Caí nú'ã mrá båtsi ra ts'ondahʉ. Nu'ã bi hyo rá cu. ¿Y pa te bi hyo'ã? Ngue'ã nurá cu mi øt'a xá hñoco, ha nura Caí mi øt'a nú'ã xá nts'o.

¹³ Ma zi cu'ihʉ, oxqui 'yøhʉ 'bʉ ya meximhai da utsa'ihʉ.

¹⁴ Nujú stá yopa 'buhʉ ne ya hindí njahʉ ngu ma'met'o stí 'medihʉ. Ne dí padihʉ gue ya stá yopa 'buhʉ ngue'ã dí mädihʉ ma cuhʉ. Ngue'ã nu'ã tó'o hingui mä rá cu, nú'ã xa 'meditho.

¹⁵ Nu'ã tó'o utsa rá cu, ja ra uenda bi hyo, ne dí pahʉ gue 'nara hyote hinxa yopa

'm̄itho ne hingui pe'tsta ra te pa nz̄antho.

¹⁶ Ra Zidada Jesucristo bi 'ñutcahu nda'q̄ ra hm̄ate majuani ngue'a nu'q̄ bi du por guecja. Nehe nujá dí 'ñepi ga tuh̄ po rá ngue ma cuh̄.

¹⁷ Nu'q̄ tó'o ts̄apabi ne hingui faxa rá cu nú'q̄ 'b̄epabi, nu'q̄ otho rá hm̄ate ne nixi hingui mādi Ajuq̄.

¹⁸ Ma zi cu'ihi, hingui ho ga mādihi hōnse dega netho. Nujá mahyoni ga mādihi con gatho ma mfenih̄ ne ga mfaxh̄.

Hinga ntsuh̄ ga jonih̄ ja Ajuq̄ pa ga aph̄ te ga aph̄

¹⁹ Ne 'b̄a majuani ja ma hm̄ateh̄, njab̄ ga pah̄ gue majuani drí dēnih̄ nú'q̄ majuani, y ga pah̄ nehe gue dí 'b̄ah̄ xá hño ja rá thandi Ajuq̄.

²⁰ Pe 'b̄a ga tu ma māih̄ gue hindí 'b̄ah̄ xá hño ja rá thandi Ajuq̄, nu'b̄a Ajuq̄ da hñubga ma māih̄ ngue'a nu'q̄ pādi gatho, ne pātca ma mfenih̄.

²¹ Ma zi hm̄adi cu'ihi, 'b̄a dí beñh̄ ja mā corasoh̄ gue dí 'b̄ah̄ xá hño ja rá thandi Ajuq̄, nu'b̄a hinga ma ga ntsuh̄ ga jonih̄ ja gue'a ne ga aph̄ te ga aph̄.

²² Ne nu'q̄ara za ma t'adi ga aph̄a, nu'q̄ da 'racj̄a nguetho dí ñoth̄ nú'q̄ di manda'a, ne dí ñoth̄ ya t'ot'e ngu di ho'a.

²³ Ne nu'q̄ bi manda ga camfribih̄ ra zi Hmu Jesucristo rá T'ü, ne ga mādihi 'na ngu ma'na ngu xqui manda

nehe ma zi Hmu h̄ ra Jesucristo.

²⁴ Y nu'q̄ tó'o ñtuabi yá h̄manda Ajuq̄, nu'q̄ 'b̄ai xá hño co Ajuq̄, ne Ajuq̄ 'b̄ai con gue'a. Ajuq̄ bi 'racj̄a ra Māca Ndāhi nú'q̄ utcaguih̄ gue Ajuq̄ 'b̄ai con guecja.

4

Rá Māca Ndāhi Ajuq̄ ne ra ndāhi nú'q̄ rá ncontra ma zi Hmu h̄ ra Jesucristo

¹ Ma zi hm̄adi cu'ihi, oxqui camfrih̄ gatho nú'q̄ da si'ah̄. Pādih̄ xá hño ua go gue'a xi majuani xa mā Ajuq̄, pa go gue'a gui camfrih̄. Ngue'a ndunthi ya hyate bādi 'yo ja ra ximhai, nu'q̄ 'yob̄a mā gue ña co rá ts'edi ra Māca Ndāhi, pe nuya noya māñ'ü hingo mahyegui ngu nú'q̄ mā Ajuq̄.

² Ma ga xi'ah̄ hanja da za gui pādih̄ nú'q̄ to'o ña co rá ts'edi ra Māca Ndāhi. Nuto mā gue ma zi Hmu h̄ ra Jesucristo rá T'ü Ajuq̄ bi 'ñe bi nj̄a'i, nú'q̄ go gue'a hāmpa rá ts'edi ra Māca Ndāhi.

³ Pe nu to'o mā gue ma zi Hmu h̄ ra Jesucristo hingo rá T'ü Ajuq̄ bi 'ñe bi nj̄a'iua ja ra ximhai, nú'q̄ hingui hāmpa rá ts'edi ra Māca Ndāhi. Nú'q̄ hāmpa rá ts'edi nú'q̄ to'o ma da 'ñehe da ncontraui ra zi Hmu Jesucristo. Ya xcá 'yodeh̄ ma da 'ñehe ja ra ximhai nú'q̄ ra ncontra'a, y ya 'yo rí mpefi nú'q̄ to'o hāmpa rá ts'edi'a.

⁴ Ma zi cu'ihi, yá bātsiguih̄ Ajuq̄, ne ya stá ntāteh̄ de ya hyate ja'i, ngue'a Ajuq̄ to'o

'bui con guecjh ma'na ja rá ts'edi'a que nurá ncontra'a to'o di manda ya ts'o'mui ja'i ja ra ximhai.

⁵ Nuya hyate ja'i pəpabi nú'a to'o di manda ya ts'o'mui ja'i ja ra ximhai, hangue ma de nú'a ja ja ra ximhai, ne ya ts'o'mui ja'i de ra ximhai øde nú'a te mañh.

⁶ Pe nujá yá bətsiguih Ajuá, y gatho nú'u to'o pədi'a, nu'ú øtcaguih nú'a dí mañh. Ha nu'u tó'o hingyá bətsi Ajuá, hingui ne da 'yøtcaguih. Hangue ringue'a tsa ga pahü to'o manga nú'a majuəni, ne to'o manga nú'a hinga majuəni.

Ajuá xi ra məte

⁷ Ma zi hmədi cu'ih, ga mádih 'na ngu ma'na, ngue'a Ajuá ri məcaguih. Nu'a tó'o mədi rá miq'eiui, go gue'a ya rá bətsi Ajuá, ne nu'a pədi xá hñó Ajuá.

⁸ Nu'a tó'o utsa rá miq'eiui, nu'a hingui pədi Ajuá, ngue'a rá 'məi Ajuá xi ra məte nzənthon.

⁹ Ajuá bi 'ñutcaguih gue xi majuəni nu'a mədiguih ngue'a bá pəhna rá 'ra T'ú ja ra ximhai pa da 'racjú ra 'ra'yo te.

¹⁰ Ma ga xi'ah nda'a ra hməte majuəni: Nujá hinstí mədih Ajuá, pe nu'a xi mədiguih, hangue bá pəncah rá T'ú nú'a bi unga rá te pa bi gutca ma ts'oquih.

¹¹ Ma zi hmədi cu'ih, Ajuá xi bi mədiguih asta habü bi za. Hangue nujá dí

'ñepcaguih ga mádih 'na ngu ma'na.

¹² Ni 'nara ja'i hinhya'müxa hyanda Ajuá. Pe 'bü ga mádih 'na ngu ma'na, nu'bá hə, Ajuá 'bui con guecjh, y njabü ma'na ga pahü tengu rá hməte'a.

¹³ Nujá dí pahü gue dí 'buhü co Ajuá ne Ajuá 'bui con guecjh ngueetho nu'a xa 'racjh rá Məca Ndahi.

¹⁴ Nuje stá hanthe rá T'ú Ajuá bá pəhna Ajuá ra Dada pa da pøhø ya meximhai, ne dí damajuənihe njabü.

¹⁵ 'Bü 'na to'o da damajuəni gue ma zi Hmuuh ra Jesu go gue'a rá T'ú Ajuá, Ajuá 'bui con gue'a ne nu'a 'bui co Ajuá.

¹⁶ Ya dí pahü gue ri məcjh Ajuá, ne gue'a dí camfrihü ngue'a nu'a 'bui con guecjh. Nurá 'məi Ajuá xi ra məte nzənthon, y nu'a tó'o mədi rá miq'eiui, go gue'a 'bui co Ajuá ne Ajuá 'bui con gue'a.

¹⁷ Dí mədih Ajuá ne dí mədih ma miq'eiuh, hangue hinga ntsuhü nú'a ra pa'a de ra nsəca uənda, ngue'a numa 'məihüua ja ra ximhai gue'a ngu rá 'məi ma zi Hmuuh ra Jesu.

¹⁸ 'Bü dí mədih Ajuá con gatho ma məihü, hangue ntsuhü nú'a da 'yøtcahu'a. Ngue'a nura ntsu go gue'a rá 'ñoui ra castigo, y nu'a tó'o tsu ra nsəca uənda, tsu ngue'a hinxa mədi Ajuá.

¹⁹ Ajuá go rá mədi bi mədiguih, hangue nujá go dí mədihabya'a.

²⁰ Nu'a tó'o ena gue ri mədi

Ajuá, pe nu'á utsa rá cu, nu'á go 'nara c'uamba. Ngue'a 'bá 'na utsa rá cu nú'á xa nhyan dahmiui, nu'bá ?hanja da za da mädi Ajuá nú'á hinxa hyandi?

²¹ Nuna go guehna ra hmunda xa xicjá Ajuá ga øthü: Nu'á tó'o mädi Ajuá, mahyoni nehe da mädi rá cu.

5

Stá ntatehü de ya ts'ot'øt'e de ra ximhai

¹ Nu'á tó'o camfri gue ma zi Hmuhü ra Jesu go gue'a ra Cristo nú'á bá pëhna Ajuá, nú'á go gue'a rá båtsi Ajuá. Y nu'á tó'o ri mädi Ajuá ra Dada, go gue'a da mädi nú'á to'o yá båtsi Ajuá nehe.

² 'Bü majuani dí mädi hü Ajuá, ne 'bü dí ø'tuahü yá hmunda'a, nu'bá dí pañihü gue dí matuahü yá båtsi Ajuá.

³ Ngue'a 'bü dí ø'tuahü yá hmunda Ajuá, nu'bá xi majuani dí mädi hü'a, ne nuyá hmunda Ajuá hingui hei ga øt'ehü.

⁴ Ngue'a nu'á tó'o rá båtsi Ajuá xa dapa gatho ya ts'ot'øt'e de ra ximhai. Nujú stá ntatehü de ya ts'ot'øt'e de ra ximhai ngue'a dí camfrihü Ajuá.

⁵ ?To'o xa dapa ya ts'ot'øt'e de ra ximhai? Nu'á tó'o camfri gue ma zi Hmuhü ra Jesu go gue'a rá T'ü Ajuá, go gue'a xa dapa ya ts'ot'øt'e de ra ximhai.

Nú'ü to'o damajuani de rá T'ü Ajuá

⁶ Ra Zidada Jesucristo bá eheua ja ra ximhai, bi nxistehe ne bi nq'ma rá ji bi du. Hingue hönse bi nxistehe, pe nehe bi du'á. Ha nura Mäca Ndähi xicjá de gue'a ne nu'á mänga majuani.

⁷ Nuni mahets'i 'bui hñu nú'ü to'o 'nat'a mä gue ma zi Hmuhü ra Jesucristo go rá T'ü Ajuá. 'Na go ra Dada, ma'na go gue'a nú'ü to'o xa thu'mbabí gue go gue'a ra Noya, ha nu ma'na go rá Mäca Ndähi Ajuá. Gatho'ü 'nat'a mä.

⁸ Nehe nuua ja ra ximhai rá Mäca Ndähi Ajuá utcaguihü gue ma zi Hmuhü ra Jesucristo go gue'a rá T'ü Ajuá. Y nu mi nxistehe'a, Ajuá bi mä gue go rá T'ü'a. Ne dí mañhü gue go gue'a rá T'ü Ajuá, ngue'a bi nq'ma rá ji ne bi du po rá nguecjá. Gatho dí mañhü mahyegui gue ma zi Hmuhü ra Jesucristo go gue'a rá T'ü Ajuá.

⁹ 'Bü ga camfrihü nú'á damajuani ya ja'i, ma'na mathoni ndunthi ga camfrihü nú'á mänga Ajuá ra Dada, ngue'a nu'á go gues'e'a mä gue ma zi Hmuhü ra Jesu go gue'a rá T'ü'a.

¹⁰ Nuto camfribi rá T'ü Ajuá, nu'á ya xa bådi ja rá coraso nú'á majuani. Pe nu'á tó'o hingui camfri Ajuá, ja ra uenda ec'uamba'a, ngue'a hinxa gamfri nú'á bi mañ'a de rá T'ü.

¹¹ Ne nuna guehna nú'á xa xicaguihü Ajuá, gue bi 'racjá 'nara 'ra'yo te nú'á da nja pa nzantho. Dí pe'tshü nura

'ra'yo te'q ngue'q rá T'ü Ajua
'bui ja ma corasohü.

¹² Nu'q tó'o 'bui co rá T'ü Ajua, pe'tsa ra 'ra'yo te; pe nu'q tó'o hingui 'bui co rá T'ü Ajua, hingui pe'tsa ra 'ra'yo te.

Ya ngaxa noya dega ts'ofo

¹³ Dí op'a'iħü pa da za gui padiħü gue guí pe'tshü ra te pa nzantho nguetho guí camfriħü gue ma zi Hmuħü ra Jesucristo go gue'q rá T'ü Ajua.

¹⁴ Y nújü dyá gamfriħü da za ga aphü Ajua nú'q ga ne ga aphü, y nu'bü gue'q rá paha'a, nu'bü da 'yøde ma nt'adihu.

¹⁵ Y 'bu øde ma nt'adihu, nu'bü da 'racaguiħü nú'q dí aphü.

¹⁶ 'Bü gui pahü gue 'nara cu xa 'yøt'a 'nara ts'oqui, ne 'bu nú'q ra ts'oqui'q hindā japi da 'mèdi pa nzantho, da za gui 'yapabihü Ajua por gue'q, y Ajua da japi da ñobri. Ja 'nara ts'oqui nú'q japi da 'mèdi pa nzantho nú'q to'o øt'e'q. Nú'q hindí xi'ahü gue gui 'yaphü Ajua por gue'q.

¹⁷ Cada ra 'mi'qui 'nara ja'i øt'e nú'q hingo rá paha Ajua, nu'q øt'a 'nara ts'oqui. Pe hinga gatho ya ts'oqui japi da 'mèdi pa nzantho nú'q to'o øt'e.

¹⁸ Dí padiħü gue nu'q tó'o rá bætsi Ajua, hingui sigui øt'a ya ts'oqui, ngue'q rá T'ü Ajua su'q pa hinte da za da 'yø'tuabi ra ts'ondähi.

¹⁹ Ne dí padiħü gue nujü yá metiguiħü Ajua, ha nuya ts'oja'i ja ra ximhai o ja rá 'ye ra ts'ondähi.

²⁰ Ne dí padiħü gue rá T'ü Ajua xa 'ñeheua ja ra ximhai. Y nú'q bi 'ñutcaguiħü pa ga padiħü to'o gue'q Ajua majuani. Dí 'buhü co Ajua nú'q majuani ngue'q dí 'buhü co ma zi Hmuħü ra Jesucristo nurá T'ü'q. Nú'q gue'q Ajua majuani ne 'racaguiħü ra te pa nzantho.

²¹ Ma zi bætsi'iħü, oxqui ma gui camfriħü ni 'nara c'oi nú'ü t'embü gue go gue'ü Ajua, nixi gui xøcambeniħü'ü. Hønsé Ajua bí 'bui mahets'i go gue'qgui xøcambeniħü. Njabü gue'q.

RÁ ÑOHO RA XUUA

RÁ ÑOHO RA CARTA NÚ'À BI 'YOFO RA APOSTOL NSANJUA

Nú'à majuani ne ra hmate

¹ Núga drá Xuua ya drá ndaxjua, dí op'a'i co ri bátsi nú'i ma zi nju'i, xa huahn'ahú Ajuá. Dí mǎdi'ihú ngue'á nujá mahyegui dí teñhú nú'á majuani. Ne hingue hónsegui dí mǎ'ahú, nehe gatho nú'á to'o xa bádi nú'á majuani ri mǎdi'ihú, ngue'á nu'ahú guí padihú nú'á majuani.

² Nu'ahú dí mǎdi'ihú ngue'á gathoguihú dí pađihú nú'á majuani ne hinhya'mú ma ga pumfrihú'á.

³ Ajuá ra Dada ne ma zi Hmuhú ra Jesucristo rá T'ú, ma da jāp'a'ihú ne da mē'ts'ahú ra nthecate, ne da max'ahú pa gui 'báhú te rá 'ñentho ngue'á guí camfrihú nú'á majuani ne grí mǎdihú Ajuá.

⁴ Dá johya ndunthi nú'á ra ora dá nthé'be 'ra de nuri bátsi nú'á 'yo xá hñó ngu nú'á bi xicaguihú Ajuá ra Dada gue ga 'yohú.

⁵ Nubyá ma zi nju'i, xi dí ne ga xi'a'i gue pe'tsi ga mǎdihú 'na ngu 'na. Dí op'a'ihú nuna ra ndaxjua hmanda nú'á stá ødehú desde ra mèdi ndá camfrihú.

⁶ Ne ñchanja da za ga mǎdihú 'na ngu 'na? Ga ñoya dí op'a'ihú, nú'á xicjú Ajuá ga ñoya dí beni ga tsøñ'a'ihú

njabú da za ga mǎdihú 'na ngu 'na. Ne go gue'a bi sicjú desde ra mèdi ndá camfrihú gue nzantho ga mǎdihú 'na ngu 'na.

Ya hyate

⁷ Guehna dí xi'ahú ngue'á ndunthi ya hyate 'yo'á haburaza ja ra ximhai. Nu'á mǎ gue himbi njá'i ra Zidada Jesucristo nú'á rá 'mehni Ajuá. Pe nu'á tó'o mǎ njabú gue'á ya hyate ne yá ncontra ra Zidada Jesu.

⁸ Nsuséhú pa hinto da hya'a'ihú, pa hingui 'bëthú nú'á ra 'bëfi xcá 'yøthú, pa njabú gui hañhú ra thäha nú'á ne da 'ra'ahú Ajuá.

⁹ Nu'á tó'o hingui ñote nú'á mangá Ajuá, nu'á hingui camfri nú'á bi 'ñudi ma zi Hmuhú ra Jesucristo, ne nu'á hingui pađi Ajuá. Pe nu'á tó'o camfri nú'á bi 'ñudi ma zi Hmuhú ra Jesucristo, nu'á pađi ra Dada ne ra T'ú.

¹⁰ Nu'bú 'nara ja'i da zøñ'a'ihú ne da xi'ahú 'nara nt'udi nú'á hinxa 'ñudi ma zi Hmuhú ra Jesucristo, oxqui ma gui umfa ntsaya ja ri nguhú, nixi gui zenguahú y nixi gui 'ñemfú: "Ajuá da max'a'i."

¹¹ 'Bú 'na to'o da zenguahú 'na de nuya ja'i'ú o da 'ñembi: "Ajuá da max'a'i", go gue'á di mfaxui yá ts'o'bëfi nuya ja'i'ú.

Ya ngaxa noya

¹² Dí pe'tshmá ndunthi te ga xi'ahú, pe hónse dí xi'ahú nuya ya noya dí op'a'ihú, ngue'á dí beni ga tsøñ'a'ihú

ne ga hñandahmihʉ pa ga
ñahʉ, pa njabʉ xi ga johyahʉ.

¹³ Peñ'a'ihʉ ya nzengua
yá bətsi ri cu nú'q to'o xa
huahna Ajuq nehe. Njabʉ
gue'a.

RÁ HÑU RA XUUA

RÁ HÑU RA CARTA

NÚ'A BI 'YOFO RA

APOSTOL NSANJUA

Mi hm̄q xá hñ̄o de ra Gayo

¹ Núga drá Xuua ya drá ndaxjua, dí op'a'i ma zi hm̄di cu Gayo nú'i dí m̄a'i ngue'ä mahyegui dí camfrihu nú'ä majuani.

² Ma zi cu'i, dí apa Ajuä da bøni xá hñ̄o gatho nú'ä guí ñt'e. Ngu ri coraso 'b̄hi xá hñ̄o co Ajuä, njabü nehe dí ne gui 'b̄hi xá hñ̄o ja ri te.

³ Dá johya ndunthi nu mi zøhøua 'raya cu ne bi xicagui'ä gue xi guí 'yo xá hñ̄o ne guí ñt'e nú'ä majuani ngu nú'ä ri manda Ajua.

⁴ Nú'ä to'o xa gamfri nú'ä dá uti, nú'ä dí ñt'a ra uenda gue ma båtsi, ne xi dí johya ndunthi nura ora dí ñde gue ri sigui ñt'e nú'ä majuani ngu ri manda Ajua.

⁵ Ma zi cu'i, nu'í guí ñt'e 'nara hoga 'befi ngue'ä guí umba ra mfats'i ya cu masque hinguí padi'ä.

⁶ Nura ora ndí munts'iheua ja ra niña, nuya cu bi zøhøua bi metcahe de nú'ä ra hm̄ate xcá umbabi'ä. Xá hñ̄o gui sigui gui fats'i'ä ne gui umbi'ä nú'ä mathoni pa da 'ño da mambá rá noya Ajuä, ngue'ä nu'ä pepabi Ajua.

⁷ Nu'ä xa zogui yá ngu ne 'yo zofo ya ja'i de ma zi Hmuha ra Jesucristo, ne

hinxá hñ̄ani'ä ni 'nara mfats'i de nú'ä hingyá cu.

⁸ Por gue'ä nuju mathoni ga faxhu'ä. Ga mfaxhu 'na ngu ma'na pa da ntenga rá noya Ajuä.

Rá nts'o'mui ra Diótrefe

⁹ Dá peñ'a'iha'bu 'nara carta ja ri hmunts'ihü, pe nura cu Diótrefe nú'ä to'o di 'ñets'ise pa da ndä de ya cu ja ri nijahü, hingui ne da 'yot'e nú'ä dí mañhe.

¹⁰ Hangue nu xcrá mabü ga tsøñ'a'iha'bu, ma ga xi'a'iha'ja ri hmunts'ihü te ñt'a ra cu Diótrefe. Nu'ä nørne ne mä nú'ä hinga majuani pa hinda 'yotcaguihe ya cu. Nú'ä ne gue go da t'ote'ä. Ne hinga hønse'ä ñt'e, nehe hingui umba ntsaya nú'ä ya cu tsøñ'a'iha'bu, ne hacuabi ya cu gue hinda umba ntsaya nehe'ä. Nu'ä tó'o ri unga ntsaya, ra cu Diótrefe eni de ra niña.

¹¹ Ma zi hm̄di cu'i, oxqui ma gui ñt'e ngu ñt'a ya ts'o'mui gá ja'i. Ma'na xá hñ̄o temba yá 'mui nú'ä to'o ñt'e xá hñ̄o. Nu'ä tó'o ñt'e xá hñ̄o, gue'ä rá båtsi Ajua, ha nu'a tó'o hingui ñt'e xá hñ̄o, hinxá badi Ajua.

Hm̄q mi ñt'e xá hñ̄o ra Demetrio

¹² Numa cuhu'ra Demetrio, gatho ya cu ñä xá hñ̄o de gue'ä, ngue'ä nu'ä ñt'e nú'ä majuani. Necje nehe, dí mañhe gue nu'ä ñt'e xá hñ̄o. Ne guí padi gue nú'ä dí mañhe gue'ä majuani.

Ya ngaxa noya

¹³ Ja ndunthi te ga xi'i, pe
hindí ofoua gatho.

¹⁴ Ngue'á dí beni ga mabu
'bestho pa ga hñandahmihu ne
ga ñahu.

¹⁵ Ma zi cu Gayo, Ajuq
da max'a*i*. Gatho ma
mpaqdihu nú'u 'bacua peñ'a*i*
ra nzengua. 'Yotca ra mate gui
fat'ajuq cada 'nama mpaqdihu
nú'u bí 'bai de guepu. Njabu
gue'á.

RA JUDA

RA CARTA NÚ'A BI 'YOFO RA APOSTOL NSAN JUDA

Ra apostol Juda opabi yá nthahni Ajua

¹ Núga drá Juda rá cugui ra Cobo ne rá 'b̄egogui ma zi Hmuha ra Jesucristo. Dí op'a'ihá gatho nú'ahá xa huahn'ahá Ajua. Ajua ma Dadahá xi ri mǎdi'ihá, ne ma zi Hmuha ra Jesucristo su'a'ihá.

² Ajua da me'ts'ahá ndunthi ra nthecate ne ra hmáte, ne da max'ahá pa gui 'b̄ahá te rá 'ñentho.

*Nú'ah to'o udi ya nc'uamba
(2 Pedro 2:1-17)*

³ Ma zi hmádi cu'iha, ndí beni ga op'a'ihá hmáha de nú'a stá camfrihá pa ga mpøhøha. Pe nubyá dí beni mathoni ga op'a'ihá pa ga xi'ahá gue oxqui hophá to'o da 'uec'a'ihá de nú'a xcá camfrihá. Gui njahá ngu 'nara hoga soldado, xi gui ñanihá nú'a xcá camfrihá, nguetho Ajua ya xa 'yentc'a ja ma 'yehá nuna ra jamfri dí pe'tshá nú'ahá yá metiguihá.

⁴ 'Raya ts'oja'i ya xa yut'a mant'agui habá 'bui ya cu. Nu'ah øt'a ya ts'o'b̄efi ne eñ'ah: "Ajua xi ja rá nthecate hangue hinte da 'yøtcahá de nú'a dí øthá." Njabu mañ'ah, pe hingo majuaní. De maya'bá bi t'ofó gue mi ma da 'mái ya ts'oja'i ngu'ah.

ne Ajua xa 'ye'mbi pa da castiga'ah. Nú'ah ya ts'oja'i ah gue'ah cønga Ajua ma Hmuha ne ma Zidadahá ra Jesucristo.

⁵ Dí ne ga ben'a'ihá de nú'ah ya guí padihá, gue Ajua bi ñangá ya me Israel pa bi bøni'ah de Egipto, pe 'mefa nu'ah himbi ne bi gamfri'ah, bi huati'ah.

⁶ Nehe dí ne ga ben'a'ihá de nú'ah ya enxe mbi 'bá mahets'i ne bi nts'o'yøde ngue'ah nu'ah mi ne ma'na ra ts'edi xa t'umbi pa da ndá, ne bi zogui'ah yá māca 'mái habá mi 'bui'ah. Hangue Ajua bi mehní'ah pa ja ra 'bexuui habá that'i co ya tøcbøjá asta ra pa'ah Ajua da hñá'mba nguenda ne da castiga'ah.

⁷ Nehe dí ne ga ben'a'ihá nú'ah te bi tho ya me Sodoma ne ya me Gomorra, ne ma'ra ya hnini guetbhá de gue'ah. Nuya ja'i mengu de guehni bi nts'o'yøde nehe ngu ya ts'o'enxe. Nuya ja'i'ah toraza mi hñuxui'ah, y nuya 'ñøhø mri hñuxui yá mi'ñøhøui, ha nuya 'bøhñá mri hñuxui yá mi'bøhñáui. Hangue Ajua bi mempabi'ah ra tsibi pa bi zat'i'ah. Guehna 'nara nt'udi pa gatho nujah, hinga nts'o'yødehá pa hindra castigaguihá ja ra tsibi nú'ah zø pa nzantho.

⁸ Nuya ts'oja'i to'o xa yut'a ja ya hmunts'i, gue'ah ri nhycuaui ngu nú'ah ya ts'o'enxe ne nú'ah ma'ra ya ts'oja'i. Hingui tsama yá mfeni, 'ñena 'ui'thá, ne ri ts'onga yá ndo'yo co ya ts'ot'ot'e øt'e. Hingui ne'ah to

da manda, ne ñama'ñu de yá εnxe Ajuá nú'u to'o h̄a ra ts'edi.

⁹ Pe nurá d̄anga εnxe Ajuá nú'a rá thuhu ra Migue himbi 'yot'e ngu òt'e'u. Nu mi ntsanoyaui ra ts'ondahí pa himbi hopi bi hñaltsua rá ndo'yo ndu ra Moise, himbi ne bi z̄hi de nú'a xqui 'yot'e'a, nu'a bi 'yot'e, bi zofo co ya noya xá hñó, ne hñse bi 'ñembabi: "Ra Zidada go gue'a da hñan'a nguenda."

¹⁰ Pe nuya ts'ojal'i'u òtbuhlatho de nú'a hingui padí'u. Hinte yá f̄adi nja ngu ya mbo'oni. Nu'u òt'e nu'araiza go da ne'u, hangue njabu ma'ná rí nts'ocse'u.

¹¹ ¡Tengu ya ts'othogui ma da thogui'u! Nú'u gue'u ya ts'o'yode ngu ra Caí nú'a to'o himbi ne bi 'yot'a nú'a bi m̄a Ajuá. Nehe nu'u nja ngu ra Balaam nú'a to'o mi òt'a nú'a xá nts'o pa da d̄a ra boja. Nehe nu'u nja ngu ra Coré nú'a to'o bi nø'tuabi ra Moise. Hangue nú'a ne gatho nú'u to'o mri deni'a, bi dut'a ra hai, bi du'u.

¹² Nuya ts'ojal'i'u pa ja ri ngohu, ne ri ñuni con gue'ahu, ne xi ya ts'o'yo'u, ne ri japi da ts'oca ri ngohu. Nu'u nja ngu ya guui 'ñena ma da 'uai, pe di duda ra ndahí, njabetho nuya ts'ojal'i di hyatc'ua di hyat'ni. Nú'u nja ngu ya 'bai gá fruta thø'mi da unga ra fruta pe otho. Njabetho'u. Nu'u nja ngu ya 'bai gá fruta xa du, xra c'utsi con gatho yá 'yu. Nu'u m̄a gue ma da 'yot'a ndunthi, pe hinte òt'e.

¹³ Nú'u gue'u nja ngu ra ndehe 'yonga ra ndahí asta rá f̄agui tsøni ja ra ñanthe ne ja bí tsohni yá paxi. Njabu ri hnequi yá ts'o'befi'u. Nehe nu'u nja ngu ya tsø xa ponga yá 'ñu ne xa 'medi'u ja ra 'bexuui. Njabu nehe nuya ts'ojal'i'u ma da 'medi pa nzantho.

¹⁴ Nura Enoc go gue'a rá 'beto de yá 'beto ra Adá asta rá c̄at'a, maya'b̄u bi m̄a de nuya ts'ojal'i, ne bi 'ñena: "Yøhu gue ma da 'ñepu ra Zidada co ya 'motho gá εnxe.

¹⁵ Ma da 'ñehe pa da hñalmba nguenda gatho ya meximhai, ne pa da castiga ya ts'ojal'i de ya ts'ot'òt'e xa 'yot'e'u, ne ma da castiga nú'u ya nønte xa nønga Ajuá."

¹⁶ Nuya ja'l'i'u te yá zeya, y hinte ri ho'u. Nú'u òt'e nu'araiza ra ts'oqui go da ne'u, te yá 'ñets'i, y xi ho'ta ya ja'lipa ne te da t'umbi'u.

Ra ts'ofo pa ya gamfri pa da jamasu te òt'e'u

¹⁷ Pe nu'ahu ma hm̄adi cu'ihu, beñhu nú'a bi m̄anga ma'met'o nuya apostol nuyá 'mehni ma Zidadahu ra Jesucristo.

¹⁸ Nu'u bi xi'ahu gue ma da 'mai nú'u to'o da 'ñòtbuhlatho de Ajuá nu de yá ngats'i ya pa. Nú'u hñse ri ho da 'yot'a yá ts'onc'at'i.

¹⁹ Ne 'ueca ya cu, ne hingui òt'e'u ngu nú'a ri manda Ajuá, hñse òt'e nú'a go da ne'u. Nu'u hingui 'b̄uhui ra Maça Ndahí.

²⁰ Pe nu'ahu ma hm̄adi cu'ihu, dá nja ri ts'edihu

de nú'q̥ ra m̥aca jamfri
xcá hñih̥ xá nsunda, ne
'yapabih̥ Ajuq̥ ngu nú'q̥ da
'ñu't'a'ihi ra M̥aca Nd̥ahi.

²¹ Nsusēh̥ pa gui 'buh̥
xá hñó ja rá hm̥ate Ajuq̥.
Hñu'mba m̥uih̥. Tø'mh̥
nú'q̥ ra te ma da t'a'ah̥ pa
nz̥antho ngue'q̥ ma Zidadah̥
ra Jesucristo bi yo rá m̥ai con
gue'ah̥.

²² Zoh̥ nú'u to'o ri d̥ah̥.
'Ñutuah̥ pa ma'ná da b̥adi'u
nú'q̥ majuani ne da gamfri'u
xá hñó.

²³ Nehe zoh̥ nú'u ma'ra
øt'a ya ts'oqui pa ya hinda
sigui da 'yøt'e, ja ra uenda 'na
gui hanth̥ xa zo ja ra tsibi
ne gui d̥ama jucj̥. Huequih̥
nú'u to'o xi 'bui ja yá ts'oqui,
ne zoh̥u'. Pe jamasuh̥ pa
hinda ja'ah̥ pa gui 'yøth̥ ya
ts'oqui nehe. Utsabihu yá
nts'o'm̥ui'u, 'yøth̥ ra uenda
ngu 'nara ts'odutu ni pa to da
dat'i.

Ya ngaxa noya dega jahñq̥

²⁴ Ajuq̥ ja rá ts'edi, nu'q̥ da
su'a'ihi pa hingui 'uegueh̥
de nú'q̥ xcá camfrih̥. Ma
da 'bap'a'ihi ja rá thandi'q̥
hab̥ da za gui hyanduah̥ rá
nsunda'q̥ ngue'q̥ ya hinte ma
ts'oqui gri tuh̥, ne xi ma gui
johyah̥ ndunthi.

²⁵ Nubyá ne pa nz̥antho ga
nsundah̥ Ajuq̥ nú'q̥ to'o bi
pøhøguih̥ ngue'q̥ bá pøhna
ma Zidadah̥ ra Jesucristo pa
bi du po rá nguecj̥. Ajuq̥ xi
ra d̥angui'q̥, ne xi ja rá ts'edi
ne h̥a ra ts'utbi, ne ri manda'q̥
desde rá m̥adi, asta nubyá, ne
pa nz̥antho. Njab̥ gue'q̥.

RA APOCALIPSI RA LIBRO NÚ'À BI 'YOFO RA APOSTOL NSANJUA DE NÚ'À TE BÁ HANDI NE BÁ ØDE NUNI MAHETS'I

*Ra Zidada Jesucristo bi
'ñutua ra apostol Xuua gatho
nú'à te ma da nja*

¹ Nuna ra noyanà bi mä Ajuà ra Dada, bi xipabi ma zi Hmuhù ra Jesucristo pa njabù nehe'à bi 'ñutcaguihù nú'ù dí pepabihù'à. Nú'à bi 'ñutcaguihù nú'ù ya t'øt'e ma da nja 'bestho. Hangue bá pëhna rá εnxε pa bi 'ñutcaguihù nú'ù drá Xuua dí pepabi'à.

² Nuga dí damajuani de rá noya Ajuà ne de nú'à xa xicagui ra Zidada Jesucristo, ne de gatho nú'à stá handi.

³ Njäpi nú'ù to'o da hñe'ti ne nú'ù to'o da 'yøde nuya ya noya de nú'à ma da nja, ne da 'yøt'a nuya ya t'øt'e xa t'ofo, ngue'à ya ma da nja gatho.

*Ra apostol Xuua opabi ya
gamfri nú'ù ri munts'a gatho
nú'ù yoto ya nija*

⁴ Núga drá Xuua dí op'a'ihù nú'ahù gyá gamfrihù grí munts'hù gatho nú'ù yoto ya nija nuni Asia. Ajuà nú'à 'bui, ne nzantho xa 'mhi, ne ma da 'mhi pa nzantho, da jøp'a'ihù ne da max'ahù pa gui 'buhù te rá 'ñentho. Nehe da jøp'a'ihù nú'ù yoto ya ndahi 'bui ja rá thandi Ajuà habù bí hudi'à.

⁵ Nehe da jøp'a'ihù ra Zidada Jesucristo nú'à to'o nzantho mänga nú'à manguani. Nú'à go gue'à xi rá mèdi bi yopa nte de gatho nú'ù xa du, y nú'à di manda gatho nú'ù ya nda de ja ra ximhai. Nú'à mæcaguihù y co rá ji'à xa xugaguihù ma ts'oquihù.

⁶ Ne xa hñuxcaguihù'à ngu dyá ndahù ne ngu dyá macjähù pa ga pepabihù Ajuà rá Dada. ¡Drá nsunda'à ngue'à ja rá ts'edi pa nzantho! Njabù gue'à.

⁷ ¡Pahù gue nu'à ma da 'ñehe ja ya guui, y gatho ya ja'i ma da hyandi'à! Nehe di 'buhni nú'ù to'o bi səni'à pa bi du, hangue nehe'ù ma da hyandi'à. Gatho ya ja'i de gatho rá ngani ra ximhai ma da nzoni co ra dumai nu stí hyandi da zóhø'à. Ma da njabù, njabù gue'à.

⁸ "Nuga go gueque rá mædigui ne asta rá gats'i, ngu ya letra füdi desde ra A asta ra Zeta", njabù ena Ajuà nú'à 'bui, ne nzantho xa 'mhi, ne ma da 'mhi pa nzantho. Go gue'à pe'tsa gatho ra ts'edi.

*Ra apostol Xuua bi hyanda
ra Zidada Jesucristo xá
nsunda*

⁹ Núga drá Xuua ri cuguihù, ne mahyegui drí sufrihù ya ts'othogui. Pe da za ga tsethù ngue'à mahyegui ma mfenihù co ra Zidada Jesucristo nú'à to'o faxcaguihù pa da za ga 'buhù con gue'à habù di nda'à. Nuga ndí 'bui ja 'nara zi hai rá thuhu

Patmo, nura hai^q o madetho de ra ndehe. Ja guehni bá ts'ogagui, ja ra uenda ndí jot'a fadi, ngue^q ndí mambabi rá noya Aju^q ne ndí damajuani de ra Zidada Jesucristo.

¹⁰ 'Nará pa ra Zidada, dá handa 'nara thedi bi 'ñutca ra Maça Ndahi, ne dá øde 'nara noya de móte ma xætha ngu rá nzæni 'nara trompeta,

¹¹ ne mi ena:

—Nuga go gueque rá mædigui ne asta rá gæts'i, ngu ya letra fædi desde ra A asta ra Zeta. 'Yofo ja 'nara he'mi gatho nú'^q guí handi, nepu gui pæhni pa Asia nuni habu bí ja nú'^u yoto ya nija, nu'^q rá mædi rá thuhu ra Efeso, nepu Esmirna, nepu Pergamo, nepu Tiatira, nepu Sardi, nepu Filadelfia, nepu Laodicea.

¹² 'Mæfa dá mpænts'i pa dá handi to'o nú'^q mi zocagui. Y nu ndá mpænts'i, dá handa yoto ya mfoxyo dega oro mi jani.

¹³ Y madetho de nú'^u yoto ya mfoxyo dá handa 'nara 'ñøhø mi 'bahni ngu nú'^q bi 'ñe bi nja'i. Mi he 'nara he xmá ma, y asta mi tsønga ja yá ua, ne mi ngæt'a 'nara ngæt'i dega oro, y asta mi tsønga ja rá tiñ^q.

¹⁴ Ha nuyá stæ xi xmá nt'axi ngu ra t'axa xi'yo o ngu ra tsæ. Nuyá da mi zø 'ñena ra tsibi.

¹⁵ Nuyá ua asta mri huexqui ngu 'nara hogá c'ast'a bøja rá thuhu ra bronse xa t'ent'a ja ra tsibi ne xá coni. Nurá noya mri

nt'øde nts'edi 'ñena ri nhyahni ra nzøthe.

¹⁶ Ne mri hñ^q ja rá 'yé ra 'ñei yoto ya tsø, y de ja rá ne mi pønga 'nara mahuai dega yo filo. Nurá hmi mi yot'i co rá nsunda sehe^q 'ñena mi zø ra hyadi con gatho rá ts'edi.

¹⁷ Nu ndá handi^q, 'bestho ra ora^q dá tagui ja yá ua, ne dá hødu, y nu'^q bi dængagui co rá 'yé ra 'ñei ne bi 'ñengagui:

—Oguí tsu, nuga go gueque rá mædigui ne asta rá gæts'i.

¹⁸ Nuga dí te. Dá tuhma, pe nubyá stá yopa nte pa nzæntho. Ne go drí manda nú'^u xa du ne dí hæ ya nsoqui de habu jot'i^u.

¹⁹ 'Yofo gatho nú'^q xcá hyandi, ne nú'^u jabya, ne nú'^u ma da nja 'mæfa de guehya.

²⁰ Nú'^u yoto ya tsø xcá hyandi ndí hæ ja ma 'ñei, ne nú'^u yoto ya mfoxyo dega oro xcá hyandi, ma ga xi'i te rí bønl': nú'^u yoto ya tsø gue'^u yoto ya enxe de nú'^u yoto ya nija, ha nú'^u yoto ya mfoxyo xcá hyandi go gue'^u nú'^u yoto ya nija.

2

Ya noya pa nú'^u yoto ya nija, y rá mædi Efeso

¹ 'Yopabi njaua nú'^q ra enxe de ra nija nuni Efeso, ne 'ñembabi: "Nú'^q to'o hæ ja rá 'yé ra 'ñei nú'^u yoto ya tsø, go gue'^q nú'^q to'o 'bu madetho de nú'^u yoto ya mfoxyo dega oro, nu'^q bi mængä njaua:

² Nuga dí pædi de gatho nú'^q guí øthu, xcá mpæfihu ndunthi, ne xi xcá tsethu

gatho ya ts'othogui, ne hinxcá ntsixhu ya ts'o'mui
gá ja*l*'i, ne nú'u to'o ena gue
go gue'u yá 'mehni Ajuq pe
hinga majuqani, xcá unga
nguenda nú'q te øt'e'u gue
hinga majuqani yá 'mehni
Ajuq, ngue'q gue'u 'raya
c'uamba ja*l*'i.

³ Xcá sufrih ne xcá tseth
ne xcá mpefihu ndunthi po rá
ngueque ne hinxa zabi'ih.

⁴ Pe stá unga nguenda gue
hingrí macaguih ngu gá
macaguih rá mädi.

⁵ Hangue beñhu hangu rá
ndunthi gá macaguih rá
mädi. Nubyá ñobrih, ne
pefihu ya hoga 'befi ngu rá
mädi. Nu'bu hingui ne gui
ñobrih, 'bestho ma ga mabu
ne ga hac'ahu ri mfoxyohu
de habu ja*q*, nú'q gue'q ga
hac'ahu nú'q ra 'befi stá
'ra'ahu.

⁶ Xá hñó gue xcá utsahu yá
ts'o'befi ya nicolaita ngue'q
nequi drí utsa'u nehe.

⁷ Nu'q tó'o ne da 'yøde, dá
'yøde nú'q mangá ra Mäca
Ndähi pa zofo ya nijä. Y nu'q
tó'o da ntäte de nú'q hingui
ho, ga umba nsäqui da zipabi
rá fruta nú'q ra 'bai gá za bí
'bai nuni mahets'i habu bí 'bu
Ajuq. Nura 'bai gá za*q* ri
umba ra te pa nzäntho nú'q to
da zipa rá fruta."

Ya noya pa nú'q ra nija rá thuhu Esmirna

⁸ Nehe 'yopabi nú'q ra enxε
de ra nija Esmirna, y xipabi
njaua: "Nú'q to'o gue'q rá
mädi ne asta rá gats'i, nú'q
to'o bi du pe bi yopa nte, go

gue'q bi xicagui gue ga xi'ahu
njaua:

⁹ Nuga dí pädi ri 'befihu ne
hanja xa t'utsa'ih. Gyá hy-
oyahu dega boja, pe gyá ri-
cohu co Ajuq. Nú'u ya ja*l*'i
ri 'net'a xodyo, dí pädi gue
nu'u xa ñama'ñu de gue'ahu,
ngue'q gue'u 'raya ja*l*'i de ra
Satá.

¹⁰ Oguí tsuhu de nú'q te ma
gui thoguih. Pahu gue ra
ts'ondähi ma da got'ahu fadi
'ra de gue'ahu pa ja da hnecni
ua xi ja ri jamfrih. 'Ret'a ma
pa ma gui thoguih nú'u ya
ts'othogui'u. Pe dá zädi ri jam-
frih asta ri duhu, y nuga ma
ga 'ra'ahu ra te pa nzäntho
ngu 'nara corona dega thahu.

¹¹ Nu'q tó'o ne da 'yøde, dá
'yøde nú'q mangá ra Mäca
Ndähi pa zofo ya nijä. Y nu'q
tó'o da ntäte de nú'q hingui
ho, hinda ma ja ra nidu habu
bí ja rá ñoho ra du."

Ya noya pa nú'q ra nija rá thuhu Pergamo

¹² Nehe 'yopabi nú'q ra
enxε de ra nija nuni Pergamo,
'yopabi njaua: "Nú'q to'o ha-
ra mahuai dega yo filo, nú'q
gue'q xi'ahu njaua:

¹³ Nuga dí pädi ri 'befihu ne
dí pädi habu guí 'buhu. Guí
'buhu habu ri manda ra Satá,
pe masque ja guí 'buhuni,
nu'ahu xcá camfriguih xi xá
hñó, ne hinxcá cøngaguih,
nixi nu mi tho ra Antipa
nú'q bi damajuqani xá hñó
de gueque. Nu'q bi tho
nuni habu guí 'buhu, habu ri
manda ra Satá.

¹⁴ Pe nuga dí pədi gue 'bui 'ra de gue'ah̄ to'o camfri nū'ā te mi udi ra Balaam, y nuga hindrí ho njab̄. Ra Balaam bi 'ñutua ra Balac hanja bi za bi japa ya me Israel da 'yøt'a ya ts'oqui. Bi 'ñutuabi'ā da zi nū'ā ya ngø t'umbi dega hñā'ti nuya c'oi, nehe bi 'ñutuabi da hñuxui nū'āraza ra 'bəhñā.

¹⁵ Ne 'bui 'ra de gue'ah̄ nū'ā to'o camfribi yá nt'utuate ya nicolaita, nū'ā ya nt'utuate'ā gue'ā drí utsa nehe.

¹⁶ Hangue ñobrihu ne 'uegueh̄ de gue'ā. Nu'b̄ hina, 'bestho ma ga mab̄ pa nū'ā to'o øt'a njab̄ ma ga castiga co nū'ā ya noya pønga de ja ma ne, gue'ā ngu 'nara mahuai dega yo filo.

¹⁷ Nu'ā tó'o ne da 'yøde, dá 'yøde nū'ā manga ra Måca Ndåhi pa zofo ya nija. Y nū'ā tó'o da ntate de nū'ā hingui ho, ma ga umbi da zi nū'ā ra maná xa t'agui, ne ga umba 'nara zi t'axa do, y de ja nū'ā ra t'axa do'ā xa t'ofo 'nara 'ra'yo thuhu, y hønse nū'ā to'o ma da hñāni'ā, go gue'ā ma da bådi te di bønga nū'ā ra thuhu di huxni."

Ya noya pa nū'ā ra nija rá thuhu Tiatira

¹⁸ Nehe 'yopabi nura enxe de ra nija nuni Tiatira, 'yopabi njaua: "Rá T'ā Ajua nū'ā to'o zø yá da ngu 'nara tsibi ne di huexca yá ua ngu 'nara bronse xá coni, gue'ā ma njaua:

¹⁹ Nuga dí pədi te gatho guí øt'eh̄, ne tengu rá ndængui

ri hmåteh̄ ne ri jamfrih̄, ne grí mfaxh̄ 'na ngu ma'na, ne hinxcá tsayah̄ guí øth̄ ya hoga 'bøfi. Nehe dí pədi gue nū'ā ri 'bøfih̄ ma'na xa ndunthibya que rá mædi.

²⁰ Pe dí pədi gue guí øt'eh̄ ma'ra ya t'øt'e nū'ā hindrí ho. Guí hoptah̄ nū'ā ra 'bəhñā rá thuhu ra Jesabe da hyat'a nū'ā to pepcagui, ngue'ā nu'ā ena gue go gue'ā 'nara 'mehni de Ajua, pe hinga majuqni, ngue'ā nu'ā 'nara hyate. Nu'ā utuabi nū'ā to'o pepcagui gue da hñuxui nu'āraza ra 'bəhñā, nehe utuabi da zi nū'ā ya ngø t'umbi dega hñā'ti nuya c'oi.

²¹ Nú'ā ra 'bəhñā'ā stá tsocuabi 'raya pa pa da ñobri, pe hinxu ne xa ñobri de nū'ā ra ts'o'bøfi pøfi.

²² Pah̄ gue nū'ā ra 'bəhñā'ā ma ga japi da 'menga ja ra mfidi co 'nara hñeni, pa da thogui ndunthi ya ügui. Nehe ma ga japi da thogui ya ts'othogui gatho nū'ā to'o xa hñuxui'ā 'b̄ hinda ñobri'ā nehe de yá ts'o'bøfi'ā.

²³ Nura 'bəhñā'ā nehe ma ga japi da du yá båtsi. Y njab̄ da bådi gatho ya nija gue go gueque dí pøtuabi yá mfeni ne yá coraso gatho ya ja'i, hangue ngu rá 'bøfi cada 'nara ja'i, gue'ā ma da njab̄ rá njut'i nehe.

²⁴ Ha nu'ah̄ guí 'bøhab̄ Tiatira ne hinxcá camfrihu nuya ya ts'ont'utuate hinga majuqni, y nixi hinxcá ne xcá pah̄ nū'ā ra nt'utuate'ā, ngue'ā nū'ā to'o udi mæñ'ā gue gue'ā rá nt'utuate ra Satá, y mæñ'ā gue xi xá hñei pa to

da bədi, dí xi'ahh gue oxqui ðthh nú'h ya ts'oqui stá xi'ahh; y hinte ma'na drí 'bep'ahh.

²⁵ Nu'q gui 'yøthh, siguihh co nú'q xcá camfrihh asta hinga yopa pengui.

²⁶ Y nu'h tó'o da ntate de nú'q hingui ho, ne da 'yøt'e nú'q ra 'befi stá manda asta rá gats'i, nuga ma ga umbabi ra ts'edi pa da ndq ja gatho ya hai de ra ximhai,

²⁷ njabh ngu xa 'raca ra ts'edi ma Dada pa ga ndq. Ne nu'h ma da ndq con gatho ra ts'edi, ja ra uenda di hq 'nara ts'ut'o dega bøjq pa da huata ya hnini de gatho ya hai de ra ximhai asta hinda gohi ngu 'raya dohmi xa dehmi.

²⁸ Y nuga ga umbabi'h nú'q ra hyats'i ngu rá hyats'i ra haxatsø.

²⁹ Nu'q tó'o ne da 'yøde, dá 'yøde nú'q mqanga ra Mqaca Ndqahi pa zofo ya nija."

³ Hangue beñhh de nú'q xcá hañhh. Camfrihh a xá hñó, ne ñobrihh. Nu'bh hingui nsuhh, xcrí dqamfrihh ga tsømbh ngu ra ora tsønga 'nara be.

⁴ Pe 'bhl 'ra de gue'ahh núbh Sardi nú'h to'o hinxu hopi da ts'oca yá jamfri co nú'h ya ts'o'befi guí ðthh, nú'h gue'h xa su yá t'axa he nú'h he pa hinxu nts'oní. Go gue'h ma ga 'ñó'be ne ga nhyehe mahyegui dega t'axa he ngue'q dí 'ñepi da hñé njabh.

⁵ Y nu'h tó'o da ntate de nú'q hingui ho, ma da hñé dega t'axi, y hinga ma ga hacuabi yá thuhu de ja ra libro habh huxa yá thuhu nú'h to ma da mqetsa ra te pa nzqantho, nehe ga xipa ma Dada ne yá enxe'q gue dí padi'h.

⁶ Nu'q tó'o ne da 'yøde, dá 'yøde nú'q mqanga ra Mqaca Ndqahi pa zofo ya nija."

3

Ya noya pa nú'q ra nija rá thuhu Sardi

¹ Nehe 'yopabi nú'q ra enxe de ra nija nuni Sardi, 'yopabi njaua: "Nú'q to'o pe'tsua nú'h yoto yá ndqahi Ajuq, ne nú'h yoto ya tsø, mqanga njaua: Nuga dí padi ri 'befihh, ri hnequi gue guí tehh, pe xcá tuhh de ja ra ts'oqui.

² Nuhuhh pa gui nsuhh, ne 'uehh de ja ra ts'oqui, ne ma'na dá nja ri jamfrihh nú'q ya mi ja pa xcá 'bhehmahuh, ngue'q stá padi gue hingui ho ri 'befihh ja rá thandi ma Dada.

Ya noya pa nú'q ra nija rá thuhu Filadelfia

⁷ Nehe 'yopabi nú'q ra enxe de ra nija Filadelfia, 'yopabi njaua: "Nú'q to'o gue'q Ajuq xá nsunda ne hønse go gue'q ðt'a gatho nú'q majuqani, nú'q to'o gue'q ngu rá mpøte ndu ra Davi pa da ndq, go gue'q ha ra nsoqui, hangue gatho nú'q ra gosthi da xoqui'q, hinda za to da got'i, y gatho nú'q ra gosthi da got'i, hinda za to da xoqui, nu'q ena njaua:

⁸ Nuga dí padi ri 'befihh, ne stá xoc'ahh 'nara gosthi pa gui zofohu ma'ra, y hinda za to da got'i. Ngue'q masque

hinguií pe'tshu ndunthi ra ts'edi, pe xcá 'yøthu nú'aq mānga ma noya, ne hinxcá ntsuhu xcá māñhu de gueque.

⁹ 'Bui 'ra ena gue ya xodyo, pe hinga majuqni, nu'ú hate, ngue'aq nu'ú go gue'u yá ja*'i* ra Satá. Pahu gue nuga ma ga hācuabi'u yá nt'lets'i pa da ndandiñahmu ja ri uahu, pa da bādi'u gue drí mālahu.

¹⁰ Ngue'aq nu'ahu xcá tsethu gatho nú'aq te xcá thohu ngu nú'aq dá xi'ahu, hangue nuga ma ga su'ahu pa hingui thohu nuya ts'othogui ma da nja maxøgue ja ra ximhai. Ma da 'ñehe nú'u ya ts'othogui'u pa dra tsapi gatho ya ja*'i* 'bu ja ra ximhai, pa ja da hnecni to'o nú'u ma da zeti, to'o hina.

¹¹ Beñhu gue nuga ma ga ehe 'bestho. Siguihu gui camfriguiihu xá hñó, pa ni 'na hinda za to da hñan'a ri thahahu.

¹² Y nu'u tó'o da ntate de nú'aq hingui ho, ga japi da nja ngu 'nara 'røts'e de ja ra māca luga habu 'bu ma Dada, y hinhymu da bøni de guehni. Nehe ga opabi rá thuhu Ajuaq ma Dada ja gue'u, ne rá thuhu de rá hnini'aq. Nura hnini'aq go gue'aq ra 'ra'yo hnini de Jerusale nú'aq dua cai de māhets'i po rá ts'edi'a. Nehe ja ga ofo ma 'ra'yo thuhu ja nuto xa ntate, ngue'aq go dua meti'u.

¹³ Nu'aq tó'o ne da 'yøde, dá 'yøde nú'aq mānga ra Māca Ndahi pa zofo ya nija."

Ya noya pa nú'aq ra nija rá thuhu Laodicea

¹⁴ Nehe 'yopabi nú'aq ra enxe de ra nija Laodicea, 'yopabi njaua: "Go gueque dí mānga nú'aq majuqni y nixi drí mpadi, go gueque rá mādigui de gatho nú'aq bi hyoca Ajuaq ma Dada, dí xi'ahu njaua:

¹⁵ Nuga dí padi ri 'befihu gue hingri utsaguihu y nixi grí mācaguiihu. ¡Dí ne gue strá tse'ahu o strá pa'ahu!

¹⁶ Ngue'aq guí njahu ngu ra dehe nú'aq hinxá pa nixi xá tse pe xá ndumapa, hangue dá gohi njabu.

¹⁷ Ngue'aq nu'ahu guí eñhu gue gyá ricohu, ja ri bojahu, ne hinte ø'l'tahu ra 'bedi. Pe huecate*'ihu* ngue'aq hinte guí pe'tshu, gyá hyoyahu, hingui pahu gue de ja rá thandi Ajuaq ngu gyá godahu ne gyá c'axfanihu.

¹⁸ Hangue dí xi'ahu tamgahu ra oro nú'aq xa 'ranga ja ra tsibi, pa njabu gui nrcohu. Tamgahu ya he dega t'axi pa gui hñehu ne hingui ntsahu ngue'aq gyá c'axfanihu. Nehe tamgahu ra 'ñethi pa gui coxa ja ri dahu pa njabu gui hyanthu.

¹⁹ Nuga dí tsai ne dí japi da tho ya ugwi gatho nú'u to drí mādi. Hangue beñhu hanja gui 'yøthu ra hñó, ne ñobrihu.

²⁰ Nehe pahu gue nuga dí 'ba ja ra gosthi dí zote. Nu'aq tó'o da 'yøtca ma noya ne da xoga ra gosthi, nuga ga cat'i ne ga nt'oxi con gue'aq, ha nu'aq con gueque.

²¹ Nu'aq tó'o da ntate de nú'aq hingui ho, ga umba nsequi da hñudi con gueque habu

gra hudi, njabu ngu stá ntate
nehe, ne dí hu'be ma Dada
habu bí hudi.

²² Nu'q tó'o ne da 'yøde, dá
'yøde nú'q mãnga ra Mãca
Ndahi pa zofo ya nija."

4

Gatho nú'u to'o bí 'bu ma-hets'i ri xøcambeni Ajua

¹ 'Mefa de dá handa nú'u ya
t'ø'te, dá handi nuni mahets'i
'nara gosthi mi xogui. Ne dá
yopa øde nú'q ra noya xqui
zocagui desde rá mãdi, y nu
mi ñq bi nt'øde ngu mrá nzãni
'nara trompeta, y bi 'ñengagui:

—Bá pøts'e grí 'ñecua pa ga
u't'a'i nýu te ma da nja 'mefa.

² Y 'bestho nura ora'a ra
Mãca Ndahi bi 'ñutqui dega
thedi 'na mi hudi ja 'nara
hudi nuni mahets'i,

³ y nú'q to mi huhni mri
hnequi ngu 'nara t'axa do
nú'q t'embi ra jaspe, nehe
mri hnequi ngu 'nara thenga
do rá thuhu ra cornalina, xi
mi huexqui nts'edi. Y de
ja rá nthets'i nú'q ra hudi'a
mi 'bahni 'nara 'bejri asta mi
huexqui, ne mi hnequi ngu
'ñena 'nara c'angdo rá thuhu
esmeralda.

⁴ Nuni thoho ja rá nthets'i
nú'q ra hudi dá handi mi jani
má 'natemagoho ya hudi, y
de ja nuya hudi'u dá handi mi
huhni 'natemagoho ya ndã
mri hñe dega t'axi ne mi
hu'lsa yá corona dega oro.

⁵ Y nú'q ra hudi mi ja made-
tho, ja mi pønini ya huei, ne
ja mri nt'ødeni ya ñãni ne ya
ngani. Nehe mi zøni yoto ya
ñot'i dega tsibi, gue'u yoto yá

ndãhi Ajua. Nuya ñot'i'u mi
nhyandui nû'q ra hudi mi ja
madetho.

⁶ Nura hudi'u mri nhyan-
dui nehe ngu 'nara ndehe
dega xito mi hnequitho nû'q
te mi ja mbo.

Nehe guetu de nura
hudi'u ne ja rá nthets'i mi
'bahni goho ya da'ënxe xi mi
pe'tsa ndunthi yá da ja yá hmi
ne de rí móte.

⁷ Nu'q rá mãdi ra da'ënxe
mri hnequi ngu 'ñena 'nara
zate. Nu'q rá ñoho ra
da'ënxe mri hnequi ngu 'nara
ndamfri. Nu'a rá hñu ra
da'ënxe mri hnequi rá hmi
ngu rá hmi 'nara ja'i. Ha nu'q
rá ngoho ra da'ënxe mi ngu
'nara nxãni ri nhysts'i.

⁸ Y gatho nû'u goho ya
da'ënxe, mi pe'tsa 'rato yá hua
cada 'na de gue'u, y de mbo
yá hua ne de móte mi pe'tsa
ndunthi yá da. Y ma pa ra
xuui himi tsaya mi ena'u:

Xá nsunda'i, ma mãca
Ajua'ihe ne ma
Hmu'ihe,
nu'i guí pe'tsa gatho ra ts'edi,
nu'i go gue'e guí 'bai, ne
nzãntho xcá 'bai, ne
ma guí 'bai pa nzãntho.

⁹ Y nû'u ya da'ënxe ngu da
nsunda ne da 'ñe'tsua rá nsu
ne da umba njamãdi nû'q to'o
mi hudi ja rá hudi, nû'q to'o
'bai pa nzãntho,

¹⁰ nehe nû'u 'natemagoho
ya ndã mi huhni mi
ndandiñahmu'u ne mri
xøcambeni nû'q mi hudi ja
nû'q ra hudi mi ja madetho,
nû'q to'o 'bai pa nzãntho,
ne mi hacu yá corona ne mi

huxa ja rá ua nú'q to mi hudi
ja nura hudi'a, ne mi ena'u:

¹¹ Ma Hmu'ihe ne ma
Ajuq'ihe,
rí 'ñepi dra nsunda'i, ne da
t'e'ts'a ri nsu, ne da
hma gue go grá nda,
ngue'a go gue'e gá hoca gatho
nú'q te ja,
y po ri paha bi njabu.

5

*Ra 'bants'a he'mi, ne ra
T'üca Deti nú'q rá T'ü Ajuq*

¹ Nepu dá handa 'nara
'bants'a he'mi mi ha ja rá 'ye
ra 'ñei nú'q to hudi ja rá hudi,
ne xqui t'ofo de mbo ne de
môte, ne xqui seyo co yoto ya
seyo.

² De guehni dá handa 'nara
enxe xi mi ja rá ts'edi ne mi ña
nts'edi mi ena:

—¿Ha gue di 'bui to'o di
pe'tsa ra nsequi da xø'tsa ya
seyo ne da tants'a ra 'bants'a
he'mi?

³ Pe mi jo'o ni 'na de gue
nú'u bí 'bu mahets'i nixi de
nú'u mi 'bucua ja ra ximhai,
nixi de nú'u xa du, himbi za
to bi tants'a nú'q ra 'bants'a
he'mi, nixi himbi za to bi
hyandi'a.

⁴ Nuga xi dá nzoni ngue'a
himbi ts'udi ni 'na nú'q to'o
mri 'ñepi da tants'a nú'q ra
'bants'a he'mi'a pa da hñe'ti y
nixi pa da hyandi.

⁵ Nepu 'na de nú'u ya nda bi
'ñengagui:

—Oguí zoni, 'bu 'na xi ja
rá ts'edi ngu 'nara zate, nú'á
xqui 'ñehe de yá ja'i ra Judá
ne de ra nda Davi. Nú'á
ha, go gue'a xá ntate, hangue
nú'á go dí 'ñepabi da xø'tsa

nú'u yoto ya seyo pa da za da
tants'a nú'q ra 'bants'a he'mi.

⁶ Nepu de guehni dá handi
madetho de nú'q ra hudi
'nara T'üca Deti nú'q rá T'ü
Ajuq, mi hnequi ngu xqui tho,
mi 'bahni madetho de nú'u
goho ya dä'enxe ne de nú'u
ya nda. Y nú'q ra T'üca Deti'a
mi pe'tsa yoto yá ndani ne
yoto yá da. Y nú'u yoto yá da
mi pe'tsi, gue'u nú'u yoto yá
ndahi Ajuq nú'u xa mëhni ja
gatho rá nguni ra ximhai.

⁷ Nú'q ra T'üca Deti'a bi joni
pa bi hñanga nú'q ra 'bants'a
he'mi mi ha ja rá 'ye ra 'ñei
nú'q to'o mi hudi ja rá hudi.

⁸ Y nu mi hñanga nú'q ra
he'mi'a, nú'u goho ya dä'enxe
ne nú'u 'natemagoho ya
nda, bi ndandiñahmu'u ja rá
thandi ra T'üca Deti. Gatho
nú'u ya nda mi ha ya arpa ne
ya njuspi dega oro mi ñuts'i co
ra t'uts'i; nura t'uts'i'a gue'a
yá sòcambeni ya gamfri.

⁹ Nehe mi tuti'u 'nara 'ra'yo
thuhu mi ena:

Nu'i go dí 'ñep'a'i gui hñanga
ra 'bants'a he'mi, ne
gui xø'tsa nú'u yoto ya
seyo pe'tsi,

ngue'a nu'i go bi tho'a'i
ne xcá tangaguhe
co ri mäca ji, pa
njabu bi za gue Ajuq
bi 'yotc'aguihe yá
metiguihe'a

núje stí 'ñehehe de gatho ya
'mäi gá ja'i, ne de gatho
ya hñaqui, ne de gatho
ya hnini, ne de gatho
ya hai de maxøgue ra
ximhai.

10 Ne xcá hñuxcahe dega ndá
ne dega macja de ja rá
'befi Ajua,
nehe ma ga ndáhe ja ra
ximhai.

11 Nepu dá øde 'ra mi ña,
y de guehni dá handa ya
'motho ya enxe, ya 'mo dega
'motho, ne xqui got'atho de
habu mi hudi Ajua, ne habu
mi 'ba nú'ü goho ya dä'enxe
ne nú'ü ya ndá,

12 ne mi ña'ü nts'edi, ne mi
ena:

Ra T'üca Dëti nú'ü bi tho,
dí 'ñepi da ndá, ne dí 'ñepi da
hñani gatho ya hño,
ne ra mfadi, ne ra ts'utbi,
ne dí 'ñepi'ü dra t'e'tsua rá
nsu, ne dra nsunda, ne
dra sôcambeni.

13 Nehe dá øde bi ña gatho
nú'ü to bí 'bu mahets'i ne
ja ra ximhai, ne de nja'ti ra
ximhai, ne de ja ra ndehe, ne
de mbo ra ndehe, gatho mi
ena'ü:

Drá sôcambeni Ajua nú'ü to'o
hudi ja rá hudi, nehe
drá sôcambeni ra T'üca
Dëti.

Drá t'e'tsua rá nsu, ne drá
nsunda, ne dá hmä gue
pe'tsa ra ts'edi
pa nzantho ne pa nzantho.

14 Nepu nú'ü goho ya
da'enxe mi ena:

—¡Njabu gue'ü!
Y nú'ü 'natemagoho ya
ndá bi ndandiñahmu ne bi
xôcambeni'ü nú'ü to'o 'bu pa
nzantho.

6

Nú'ü yoto ya seyo

1 'Mëfa dá handa ra T'üca
Dëti ora mi xø'tsa 'na de nú'ü
ya seyo, ne dá øde 'na de

nú'ü goho ya dä'enxe bi ña
nts'edi ngu 'nara ngani, ne bi
'ñengagui:

—¡Bá ehe pa gui hyandi!

2 Nepu de guehni dá handa
'nara tøgue mri tøgue 'nara
t'axfaní, y mi ha 'nara flecha
pa ra tuhni, ne bi t'umbabi
'nara corona. Y nu'ü bi ma ja
ra tuhni, y nzantho bi ntate.

3 Nu mi xø'tsa rá ñoho ra
seyo nú'ü ra T'üca Dëti, dá
øde rá ñoho ra dä'enxe bi
'ñengagui:

—¡Bá ehe pa gui hyandi!

4 Ne de guehni bi bøni 'nara
tøgue mri tøgue 'nara thenga
fani, ne bi t'umba ra ts'edi
pa da japi da nja ya tuhni
ja ra ximhai, ne da japi da
nyose ya ja'i, ne bi t'umba
'nara dænga huai.

5 Nu mi xø'tsa rá hñu ra
seyo ra T'üca Dëti, dá øde rá
hñu ra dä'enxe bi 'ñengagui:

—¡Bá ehe pa gui hyandi!

De guehni dá handa 'nara
tøgue mri tøgue 'nara 'bofri,
ne mi ha 'nara mbexo.

6 Ne dá øde 'nara noya
madetho de habu mi 'ba nú'ü
goho ya dä'enxe, mi ena:

—'Na huada ra trigo o hñu
huada ra cebada da 'ba pa rá
thahä 'nara mëmapa. Pe oguí
huata ya 'bai gá olivo nixi ya
ua'obxi.

7 Nu mi xø'tsa rá ngoho ra
seyo nú'ü ra T'üca Dëti, dá
øtuabi rá noya rá ngoho ra
dä'enxe, bi 'ñengagui:

—¡Bá ehe pa gui hyandi!

8 Nepu de guehni dá handa
'nara tøgue rá thuhu ra Du
mri tøgue 'nara c'ast'a fani, ne
mri 'befa 'na nú'ü xqui 'ñehe

de habu 'bai nú'u xa du. Bi t'umba ra ts'edi pa da hyo 'na de goho parte ya ja'i nú'u 'bai ja ra ximhai, pa da hyo dega huai, ne dega thuhu, ne dega ts'ohñeni, ne co ya mbangga zu'ue 'yo ja ra ximhai.

⁹ Nu mi xø'tsa rá ncæt'a ra seyo nú'q ra T'uca Deti, de nja'ti ra ata dá handa nú'u ya ja'i xqui tho po rá noya Ajuq ngue'q mi damajuqni'u de yá jamfri.

¹⁰ Y mi ñq nts'edi ne mi ena:

—Nu'i Ajuq ma Hmu'ihe, xá nsunda'i ne guí òt'a gatho nú'q guí mä, ¿asta ha'mu ma gui hñq'mba nguenda ya meximhai ne gui co'tsuabi de nú'q xa 'yøtcahe gue bi hyogaguihe?

¹¹ Nepu nu'u bi t'umbabi ya t'axa he, ne bi t'embabi gue da dø'mahmä asta hinda zädi ra 'bede de nú'u ya cu xqui mpehui mahyegui, ngue'q ri 'betho da tho ma'ra ngu xqui tho'u.

¹² 'Mefa dá handi nu mi xø'tsa rá 'rato ra seyo nú'q ra T'uca Deti, ne bi nja 'nara dangga mbimhai, ne bi 'mexuu*ui* nura hyadi ngu 'nara 'bohe dega behe, ne bi thënga ra zanqu ngu ra ji.

¹³ Nuya tsø bi dagui ngu ora ta yá fruta 'nara 'bai gá igo nú'u hingui tä, sta nja ra bunthi.

¹⁴ Ha nu mahets'i bi 'ñotho, ngue'q bi mpants'i ngu 'nara 'bants'a he'mi, ne gatho ya t'øhø ne ya t'uca hai o made-tho ja ya ndehe bi 'medi de habu mi ja.

¹⁵ Y nú'u mi 'bai dega ndä ja ra ximhai, ne nú'u mi pe'tsa ndunthi ra nsu, ne ya rico, ne nuya ndä gá soldado, ne nú'u to mi ja yá ts'edi, bi ma'u bá 'ñaqgui ja ya ma'yé. Nehe ya 'bego ne nú'u himyá 'bego, gatho'u bi ma bá 'ñaqgui.

¹⁶ Gatho nú'u mi emba ya t'øhø ne ya do:

—Yøt'ehu gui cobgahe pa ga 'ñaqguihe de rá thandi Ajuq nú'q to hudi ja rá hudi, ne de rá cue ra T'uca Deti pa hinte da 'yøtcahe.

¹⁷ Ngue'q ya bi zø ra pa da hneca rá cue Ajuq, ne jo'o to'o da za da zeti.

7

Bri seyo 'raya ja'i de ya me Israel

¹ 'Mefa de gue'q dá handa goho ya enxæ mi 'bai 'na cada rá ñqni ra ximhai pa mi tsämi nú'u goho ya ndahi pa hinda mbu ja ra hai nixi ja ra ndehe y nixi da hmäna ni 'nara 'bai gá za.

² Nehe dá handa ma'nu ra enxæ xqui 'ñe de bøxhyadi, ne mi hampu rá seyo Ajuq nú'u te, ne bi 'ñembabi nts'edi nú'u goho ya enxæ to xqui t'umba ra ts'edi pa da japi da nja ya ts'othogui ja ra hai ne ja ra ndehe, ne bi 'ñembabi'q:

³ —Ote xqui ò'tuahmä ra hai ne ra ndehe nixi ya 'bai gá za ngue'q ri 'bedgi seyohe nú'u to pepabi ma Ajuqhu.

⁴ Ne bi sicagui hangu yá ndunthi nú'u xcrí seyo, mi tsøxa 'na nthebe ne ñotemagoho 'mo de gatho nú'u

ya ja'i xqui 'ñehe de ya ja'i de Israel.

⁵ De nú'ʉ xqui 'ñehe de yá ja'i ra Judá, mi tsøxa 'ret'amayoho 'mo nú'ʉ xcrí seyo, y de nú'ʉ xqui 'ñehe de yá ja'i ra Rubé, mi tsøxa 'ret'amayoho 'mo, y de nú'ʉ xqui 'ñehe de yá ja'i ra Gad, mi tsøxa 'ret'amayoho 'mo,

⁶ y de nú'ʉ xqui 'ñehe de yá ja'i ra Aser, mi tsøxa 'ret'amayoho 'mo, y de nú'ʉ xqui 'ñehe de yá ja'i ra Neftalí, mi tsøxa 'ret'amayoho 'mo, y de nú'ʉ xqui 'ñehe de yá ja'i ra Manase, mi tsøxa 'ret'amayoho 'mo,

⁷ y de nú'ʉ xqui 'ñehe de yá ja'i ra Simiu, mi tsøxa 'ret'amayoho 'mo, y de nú'ʉ xqui 'ñehe de yá ja'i ra Leví, mi tsøxa 'ret'amayoho 'mo, y de nú'ʉ xqui 'ñehe de yá ja'i ra Isacar, mi tsøxa 'ret'amayoho 'mo,

⁸ y de nú'ʉ xqui 'ñehe de yá ja'i ra Sabuló, mi tsøxa 'ret'amayoho 'mo, y de nú'ʉ xqui 'ñehe de yá ja'i ra Jose, mi tsøxa 'ret'amayoho 'mo, y de nú'ʉ xqui 'ñehe de yá ja'i ra Benjami, mi tsøxa 'ret'amayoho 'mo.

Ra apostol Xuua bi hyanda 'nara hmunts'a ja'i xqui hñe dega t'axi

⁹ 'Mefá de guehna dá handa 'nara danga hmunts'a ja'i nixi himi tsa to da mede. Nuya ja'l'ʉ xqui 'ñehe de gatho ya hnini, ne de gatho ya hai, ne de gatho ya hñaqui, ne de gatho ya 'mái gó ja'i. Mi 'bai'ʉ ja rá thandi Ajuá habʉ

mi hudi'ʉ ne ja rá thandi ra T'ʉca Deti, mi hñe'ʉ dega t'axi, ne mi hñay a dñthi.

¹⁰ Ne mi ña nts'edi, mi ena'ʉ:

Ajuá ma Dadahʉ nú'ʉ to'o hudi ja rá hudi, ne ra T'ʉca Deti,

go guese'ʉ bi za bi pøhø ya ja'i.

¹¹ Nehe gatho nú'ʉ ya εnxε mi 'bai ja rá nthets'i ra hudi ne habʉ 'bʉ nú'ʉ ya nda ne nú'ʉ goho ya dã'εnxε, bi ndandiñahmu asta bi megui yá hmi manjuantho ja ra hudi ne mi xøcambeni Ajuá,

¹² ne mi eñ'ʉ:

¡Njabʉ gue'a! Drá søcambeni Ajuá ma Dadahʉ, ne drá nsunda, ngue'a go gue'a ja rá mfadi.

Nehe dá t'umba ra jamadi ne dá t'e'tsua rá nsu, ngue'a nu'á ja rá ts'edi, ne go gue'a ra nda.

Dá njabʉ pa nzantho ne pa nzantho. Njabʉ gue'a.

¹³ Nepʉ 'na de nú'ʉ ya nda bi 'yangagui ne bi 'ñengui:

—Xi nuyʉ 'bahni ri hñe dega t'axi, ¿to'oyʉ ne habʉ xqui 'ñeheyʉ?

¹⁴ Nuga dá thadi ne dá embabi:

—Nuga hindí padi, nu'i go guí padi.

Nu'bʉ nu'á bi 'ñengagui:

—Nuya go guehyʉ xqui 'ñehe de nuni habʉ mbi ja ya ts'othogui ne xuá t'axca yá he co rá ji ra T'ʉca Deti.

¹⁵ Hangue nubyá nuyá 'bai ja rá thandi Ajuá habʉ hudi'ʉ, ne pøpabi ma pa ra xuui nuua ja ra macta luga habʉ 'bʉ'á. Y

nu Ajuq hudi ja rá hudi 'bui
con guehyu ne ri suyuu.

¹⁶ Y ya hinhya'mu ma da
zu ra thuhuyu ngu nú'bu
mbá 'bu ja ra ximhai, nixi ra
nduthe, nixi ra pahyadi, nixi
ma'ra ya ts'othogui.

¹⁷ Ngue'q nuni ra T'uca
Deti 'bai habu hudi Ajuq, go
guehni ra ma'yo pa da suyuu
ne da 'ñutuabiyu habu ja ya
pøthe de ra dehe dega te. Y
nu Ajuq ma da hñu'mba yá
mai ne da ducuabi yá guida
de ja yá da.

8

*Ra apostol Xuua bi hyanda
rá yoto ra seyo ne 'nara njuspi
dega oro*

¹ Nepu de bi xø'tsa nú'q rá
yoto ra seyo ra T'uca Deti, bi
nja ra hmetho y 'besthó hinte
bi nt'øde, ngu made ra ora
himbi nt'øde ni 'nara noya
nuni mahets'i.

² Nepu dá handa yoto ya
enxe mi 'bai ja rá thandi
Ajuq, ne bi t'umba 'ra 'nara
trompeta.

³ Nepu bi zøhø ma'na ra
enxe mi ha 'nara njuspi dega
oro, ne bi 'mai ja ra ata. Nura
enxe'q bi t'umba ndunthi ra
t'uts'i pa bi umbabi Ajuq
mahyegui co yá sòcambeni ya
gamfri ja ra ata dega oro mri
nyandui nú'q ra hudi habu
mi hudi Ajuq.

⁴ Y de ja rá 'ye ra enxe bi
bøxa ja rá thandi Ajuq nurá
'bifi ra t'uts'i mahyegui co yá
sòcambeni nuya gamfri.

⁵ Y nura enxe'q bi gu ra
njuspi, ne bi hñaca ts'u ra tsibi
nú'q mi zø ja ra ata pa bi

ñu'tsa rá njuspi, nepu bi fote
pa ja ra ximhai. Y nu mi 'yøt'a
njabu'q, bi nja ya ngani ne ya
huei ne ra mbimhai asta mi
ñu'ni.

Ya trompeta

⁶ Nepu nú'u yoto ya enxe mi
ha ya trompeta bi nhyoqui'u
pa da mist'i'u.

⁷ Y nu mi mist'a rá
trompeta nú'q ra mædi enxe,
bi dagui pa ja ra ximhai ya
ndo co ra tsibi mi nthants'i co
ra ji. Y nu mi njabu bi zat'a
'na de hñu parte ra hai, ne bi
zat'a 'na de hñu parte ya za,
ne gatho ya ndapo nú'u xmá
nc'ami bi zat'i.

⁸ Nu mi mist'a rá trompeta
nurá ñoho ra enxe, 'bestho bi
zo ja ra ndehe 'na ngu ra
danga t'øhø mi zø, ne bi nji
'na de hñu parte ra ndehe.

⁹ Ne bi du 'na de hñu parte
ya zu'ue nú'u mi 'bu mbo ra
ndehe, ne bi yui 'na de hñu
parte ya motsa.

¹⁰ Nu mi mist'a rá trompeta
nurá hñu ra enxe, 'bestho
bi dagui de mahets'i 'nara
danga tsø ja 'na de hñu parte
ya dæthe ne ya øthe. Nura
tsø'q mri yot'i ne mi zø,

¹¹ y mrá thuhu ra Ajenjo.
Ne bi mpænga ajenjo 'na de
hñu parte ya dehe, y co rá
nju nura ajenjo'q bi ju'tsa ya
dehe, ne bi du ndunthi ya ja'i
co rá nju nura dehe.

¹² Nu mi mist'a rá trompeta
nurá ngoho ra enxe, 'bestho
bi 'mexuui 'na de hñu parte
ra hyadi ne ra zanq ne ya
tsø. 'Na de hñu parte ra pa
bi 'ñotho ra ñot'i de ra hyadi,
ne 'na de hñu parte ra xuui bi

'ñotho ra ñot'i de ra zana nixi de ya tsø.

¹³ Nepu dá handa 'nara nxeni mri nhylats'i madetho de mahets'i, ne dá øde mi ñants'edi ne mi ena:

—¡Huecate nú'u to 'bai ja ra ximhai, ngue'a ri 'betho da mist'a yá trompeta má hñu ya enxe!

9

¹ Y nu mi mist'a rá trompeta nurá ncct'a ra enxe, dá handa 'nara tsø xqui dagui de mahets'i pa ja ra ximhai, y nura tsø'a bi t'umbabi ra nsoqui pa bi xoqui ne bi xo'tsua rá ne nú'a ra o'tsi otho habu bí c'a.

² Y nu mi xo'tsa nú'a ra o'tsi'a, bi bøts'e de guehni 'nara 'bifi ngu rá 'bifi 'nara danga ut'i, ne bi juta ra hyadi asta bi 'mexuui co nú'a ra 'bifi mi 'yo ja ra ndaqhi.

³ Y ja ra 'bifi ja mbra ehni 'raya nc'oto, nepu bi nxani'u ja ra ximhai ne bi t'umba ra ts'edi ngu yá ts'edi ya penzu pa da ntsate.

⁴ Nuya nc'oto'u bi sipi gue hinda zi ni 'nara c'ama ndapo, nixi ya za. Nu'u bi sipi gue da za hñse nú'u ya ja*l*'i hingui pe'tsua rá seyo Ajua ja yá de.

⁵ Bi t'umba nsequi da 'yøt'a njabu hñse pa da japi da sufri ya ja*l*'i cct'a zana, pe hingue pa da hyo. Y nuyá 'ñu yá ne nú'u ya nc'oto ngu rá 'ñu rá ne 'nara ts'o penzu ora tsa 'nara ja*l*'i.

⁶ Nuya pa'u ya ja*l*'i da nehmu da du, pe ma da 'ñotho ra du pa gue'u.

⁷ Nú'u ya nc'oto'u mi hnequi ngu 'raya fani xa hñequi pa ra tuhni, y mi hu'tsa ja yá ñaxu'u ngu 'nara corona dega oro, y nuyá hmi mi ngu yá hmi ya ja*l*'i.

⁸ Ne xi xmá ma yá sta ngu yá sta ya 'behñu, y nuyá ts'i mi ngu yá ts'i ya zate.

⁹ Y de ja yá ndo'yo mi pe'tsa 'nara nthaqui ngu dega bøja, ne nuyá mbuni de yá hua mi ngu rá mbuni ya carro nú'u ri gut'a ya fani 'yo ja ra tuhni.

¹⁰ Y yá cola mi nja ngu yá cola ya penzu co ya 'bite, y nuyá 'bite mi pe'tsa ra ts'edi pa da japi da sufri ya meximhai cct'a zana.

¹¹ Y nú'u ra ts'o'enxe 'bu ja ra o'tsi nú'u otho habu bí c'a go gue'a mrá ndaq de nuya nc'oto'u. Nura enxe'a dega ebreo rá thuhu ra Abado, y dega griego ra Apolyo nú'u rí bøni da 'ñena ra hyote.

¹² Nurá mudi ra ts'othogui ya bi uadi, pe ri 'bedi má yoho.

¹³ Y nu mi mist'a rá trompeta nurá 'rato ra enxe, 'bestho dá øde 'nara noya mi pøni de ja nú'u goho ya ndaqhi de ra ata dega oro nú'u mi ja de ja rá thandi Ajua.

¹⁴ Y nú'u ra noya'u bi 'ñembabi nú'u rá 'rato ra enxe to mi hu ra trompeta:

—Xo'ta nú'u goho ya enxe that'a ja rá hyo ra dathe Eufrate.

¹⁵ Y bi so'ta nú'u goho ya enxe xqui hñequi xqui dø'mi pa 'bestho ra ora'u da hyo 'na de hñu parte ya ja*l*'i de ra ximhai.

¹⁶ Y dá øde hangu yá ndunthi nú'ü yá soldado mi tøgue yá fani, dá øde gue mi yo nthebe 'mo ya 'mo.

¹⁷ Njaua dá handi gatho nú'ü bi 'ñutca ra Macea Ndahi dega thedi: Nu'ü tó'o mi tøgue yá fani, mi hą yá nthaqui ja yá tiñä, ne xi mi huexqui dega theni ne dega c'angui ne dega c'ast'i. Ne nuyá ñaxu ya fani mi ngu yá ñaxu ya zate, y de ja yá ne'ü mi pøni ra tsibi ne ra 'bifi ne ra asufre.

¹⁸ Nu'ü ra tsibi ne ra 'bifi ne ra asufre mi pønga ja yá ne'ü, bi japi bi nja ya ts'othogui asta bi du 'na de hñu parte ya ja'i de ra ximhai.

¹⁹ Hangue nú'ü ya fani'ü mi ho ya ja'i co yá ne ne co yá cola, ha nuyá cola mi ngu 'nara qu'eñä mi ja rá ñaxu ne mi tsate, y njabü mi ø'tua ra 'ñü ya ja'i.

²⁰ Y nu'ü ya ja'i himbi du co nuya ts'othogui'ü, himbi ne bi ñobri'ü. Bi siguitho bi xøcambeni ya ts'ondähi ne nú'ü ya c'oi dega oro, dega t'axi, dega bronse, dega do, ne dega za, nú'ü hingui handi, nixi øde, nixi ri 'yo.

²¹ Nixi himbi ne bi ñobri'ü de nú'ü mi øt'ü, ngu ra nthote, ne ya nt'ete, ne de ra nt'e'bëhnä, ne de ya mfe.

10

Ra εnxε mi hą 'nara t'üca libro

¹ Nepü dá handa ma'na ra εnxε mi pe'tsa ndunthi rá ts'edi bi gai de mahets'i, ne mi pa madetho ja 'nara guui, ne mi ja 'nara 'bëjri ja rá ñaxu.

Rá hmi xi mri yot'ints'edi ngu ra hyadi, y nuyá ua mi zø ngu ra faspi.

² Ne mi hą 'nara zi t'üca libro y bi xo'tsi. De guehni bi 'ba'ma rá ua ra 'ñei ja ra ndehe, ha nurá ua ra ngaha bi 'ba'ma ja ra hai.

³ Nepü bi dø 'nara hmafi xi nts'edi ngu rá hmafi 'nara zate ora mafi, y nu mi mafi'ü bi nt'øde yoto ya ngani.

⁴ Y nu ndá øde nuya ngani'ü, ndí ma ga ofo nú'ü te mi mäñ'ü. Pe dá øde 'nara noya de mahets'i, bi 'ñengagui:

—Dá gohitro njabü nú'ü bi mängä nú'ü yoto ya ngani, oguí ofo pa hinda fädi.

⁵ Nepü 'mefa, nú'ü ra εnxε dá handi xqui 'ba'ma rá ua ja ra ndehe ne ja ra hai, bi guxa rá 'yε ra 'ñei pa mahets'i,

⁶ ne bi jura de rá thuhu nú'ü to'o 'bäi pa nzantho, nú'ü bi hyoca mahets'i ne ra ximhai ne gatho ra ndehe ne gatho nú'ü te ja, ne bi 'ñena:

—Ya ts'utho ya pa di 'bëdi pa da uadi gatho.

⁷ Pe nu stí mädi da mist'a rá trompeta rá yoto ra εnxε, nuya pa'ü ma da uadi nú'ü bi beni da 'yøt'a Ajuä ne himi fädi, nú'ü bi xipabi yá 'mehni'ü nú'ü to'o bi mepabi.

⁸ Y nú'ü ra noya dá øde de mahets'i bi zocagui ma'na'qui ne bi 'ñengagui:

—Grí ma ne gui ju nú'ü ra t'üca libro xa xo'tsa ja rá 'yε ra εnxε nú'ü 'bai ja ra ndehe ne ja ra hai.

⁹ Nepü dá ma habü mi 'ba ra εnxε ne dá embabi:

—'Racagui ra t'üca libro.

Ne nu'á bi 'ñengogui:

—Na, ne tsí. Ja ri ne ma gui tsa strá 'ñu ngu ra t'afi, pe nu ja ri m̄ai ma gui tsa strá nju.

¹⁰ Nu'bá dá hñanga ra t'üca libro de rá 'ye ra enxé, ne dá tsí. Ne dá tsa ja ma ne xi xmá 'ñu ngu ra t'afi, pe nu ndá tsí xi xmá nju de mbo ma m̄ai.

¹¹ Y nu'á bi 'ñengogui:

—Mahyoní gui yopa m̄anga ma'na'qui nú'á te ma da t'ø'tuabi ya ja'i de gatho ya hñäqui ja gatho ya hai, ne ja gatho ya hnini, ne yá nda.

11

Mi 'bui yoho to bi dama-juani

¹ Nepu bi t'aca 'nara xithi pa ra t'eni, ne bi t'engogui:

—Grí ma gui 'yení rá nija Ajuá ne ra ata, ne gui pede nú'u 'buhni ri xøcambeni Ajuá.

² Pe nura patio nú'á ja de móte rá nija Ajuá, oxqui eni, ngue'á nura patio'á xa t'umba nú'u ya ja'i hingyá xodyo, y nu'á ma da net'a ra m̄aca hnini ñotemayoho nzana.

³ Y ma ga pehna nú'u yoho ma 'mehni pa da m̄anga ma noya 'na 'mo ne yo nthebe hñu'rate ma pa, y ma da hye yá he dega behe.

⁴ Nú'u ya 'mehni'á gue'u ngu nú'u yo 'bai ya olivo ne ngu nú'u yoho ya mfoxyo 'bai ja rá thandi Ajuá nú'á to'o ra nda de ra ximhai.

⁵ 'Bui da ne to'o te da 'yø'tuabi'u, da bønga ya tsibi de yá ne'u pa da hyo nú'u yá

ncontra. Y njabu da du nú'u to'o da ne te da 'yø'tua'u.

⁶ Nu'á pe'tsa ra ts'edi pa hinda hopi da 'uají nú'u ya pa ma da xipa ya ja'i de nú'á ma da nja. Nehe pe'tsa ra ts'edi pa da japi da nji ya dehe, ne da japi da nja ya ts'othogui haburaza ja ra ximhai. Y nu'á da 'yø'ta njabu nú'u ya 'mil'qui da ne'u.

⁷ Pe nu stí uadi da m̄anga nú'á te ma da nja, ma da bøxa 'nara mbangá zu'ue de ja ra o'tsi nú'á otho habu bí c'a pa da ntunhui'u, y ma da ntate nú'á ra mbangá zu'ue, hangue da hyo'u.

⁸ Nuyá ndo'yo'u ma da gohi di 'boni haburaza ja ya 'ñu de ra dñanga hnini nuni habu bri pont'a ma Zidadahu. Nura hnini'á da za ga hyecuahu co ra hnini Sodoma ne de Egipto, y ja rá thandi Ajuá xi xá nts'o nuya hnini'u.

⁹ Ya ja'i de gatho ya hnini, de gatho ya 'mái gá ja'i, de gatho ya hñäqui, ne de gatho ya hai, ma da hyandua yá ndo'yo nú'u yoho ya 'mehni da 'moni hñu pa made, pe hinda thopi to da 'yagui'u.

¹⁰ Y nuya meximhai da johya'u ne da 'ñumba 'baha sehe'u ngue'á ya xqui tho nú'u yoho ya 'mehni to'o xi xqui 'yø'ta ra xuhña pa gatho ya meximhai.

¹¹ Pe 'mefá de nú'u hñu pa made, Ajuá bi japi bi yopa nte, nepu bi nangui'u, y nú'u to bi hyandi'u xi bi ntsu.

¹² Nepu bi nt'ode 'nara noya de mahets'i mi ña nts'edi ne bi 'ñembabi nú'u to'o xqui yopa

nte:

—Bá pøxhu grí 'ñehhua.

Nepu ja 'nara guui bi ts'its'iu pa mahets'i. Y nú'u yá ncontra'u bi hyandi.

¹³ Nura ora'aq bi nja 'nara danga mbimhai, ne bi yunt'a 'na de 'ret'a parte de ra hnini co nú'aq ra mbimhai, ne bi du yoto 'mo ya ja'i, ha nu'u tó'o himbi du xi bi ntsu, ne bi nsunda Ajuq nú'a 'bhi mahets'i.

¹⁴ Nurá ñoho ra ts'othogui ya bi uadi, pe 'bestho ma da nja nú'a rá hñu.

Rá yoto ra trompeta

¹⁵ Y nu mi mist'a rá trompeta nurá yoto ra εnxε, 'bestho bi nt'øde 'raya noya de mahets'i mi ñq nts'edi, mi ena:

Nubyá gatho nuya hmanda mi ja ja ra ximhai,
ya go o rá 'yε ma Ajuhu ne ra Zidada Jesucristo
nuto xa hñuts'ia pa da nda pa nzantho.

¹⁶ Y nú'u 'natemagoho ya nda mi hudi ja yá hudi de ja rá thandi Ajuq, bi ndandiñahmu'u ne bi xøcambeni'a,

¹⁷ ne mi ena'u:

Nu'i Ajuq ma Hmu'ihe, go gue'e guí pe'tsa gatho ra ts'edi, go gue'e guí 'bhi, ne nzantho xcá 'bhi, ne ma gui 'bhi pa nzantho.

Dí 'ra'a'ihe njamadi ngue'aq ya xi gá nda.

¹⁸ Ya ja'i de ra ximhai xi xa bø yá cu'eu con gue'e, pe ya bi zø ra pa pa da hnequi ri cuε,

ne ma gui hñq'mba nguenda gatho nú'u xa du, ne ma gui umba yá thaq nú'u ri 'mehni bi mep'a'i, ne gatho ya gamfri, ne gatho nú'u to'o bi xøcambeni'i, ngu ya notsi ngu ya danggui. Nehe ya bi zø ra pa pa gui huata nú'u to xa ts'oca ra ximhai.

¹⁹ 'Mefa de gue'aq bi xogui ra maka luga nuni mahets'i habu 'bu Ajuq, y ja bi hnequini ra arca de ra cohi, ne xi mri yot'a ya huεi, ne mri nt'øde ya ngani, ne xi bi dagui ndunthi ya ndo ne bi nja 'nara mbimhai.

12

Ra 'behñq ne ra mbanga zu'ue

¹ 'Mefa bi hnequi ja mahets'i 'nara danga nt'udi, y nú'aq mi 'nara 'behñq mri hñe co ra hyadi ne mi 'bai ja ra zanq y mi hu'tsa 'nara corona mi tøgue 'ret'amayoho ya tsø.

² Mi da'thi ne mi zoni nts'edi co ya ugui ngue'aq mi ma da 'mai rá batsi.

³ Nepu bi hnequi ma'na ra nt'udi ja mahets'i, y nú'aq mi 'nara danga thenga zu'ue mi ngu 'nara qu'eñq. Y mi pe'tsa yoto yá ñaxu ne 'ret'a yá ndañi y cada 'nará ñaxu mi hu'tsa 'nara corona.

⁴ Y co rá cola bi gut'a 'na de hñu parte ya tsø de mahets'i, nepu bi føte pa ja ra ximhai. Nepu nura zu'ue'aq bi 'mai ja rá thandi nú'aq ra 'behñq, pa ngu da 'mai rá batsi, da zipabi.

5 Nepu bi 'mai rá batsi mrá ts'untu, y nú'á con gatho rá ts'edi ma da ndá de gatho ya hai, ja ra uenda di há 'nara ts'ut'o dega boja, y 'bestho bi ts'its'i pa habu bí hudi Ajua.

6 Y ra 'behñá bi ma bi 'bat'i pa ja 'nara mbonthi habu xqui hyoca Ajua pa gue'a, pa ja da 'muhni ne ja da t'inini pa 'ret'amayoho ntthebe hñu'rate ma pa.

7 'Mefa bi nja 'nara danga tuhni nuni mahets'i, y ra ndá gá εnxε nú'á rá thuhu ra Migue, mahyegui co yá εnxε'á bi ntunhui ra danga mbanga zu'ue ne yá ts'o'εnxε.

8 Y nura danga mbanga zu'ue ne yá εnxε himbi ntate'á y nixi ya himbi thopi dua 'buhni mahets'i.

9 Hangue brá juui ne brá fóte de mahets'i pa ja ra ximhai con gatho yá ts'o'εnxε. Nú'á ra danga mbanga zu'ue'á go gue'a ra ndaxjua qu'eñá xa thu'mbabí ra ts'ondahi ne ra Satá, ne go gue'a hat'a gatho ya ja*l*'i de ra ximhai.

10 Nepu dá øde 'nara noya nuni mahets'i mi ena:

—Nubyá há, ya bi zø ra ora de ra mpøhø, ngue'a ya bi ntate Ajua nú'á to'o ra ndá ne ja rá ts'edi, y nehe ya bi umba rá nsu ma Zidadahu ra Jesucristo pa da ndá, ngue'a ya xra juui ne xra fóte de mahets'i pa ja ra ximhai nú'á to'o mi mambabi ya cu ma pa ra xuui ja rá thandi Ajua.

11 Nehe ya cu ya xa ntate de ra ts'ondahi ngue'a bi mani rá ji ra T'uca Deti, nehe xa

ntate'á ngue'a xa damajuani de rá noya Ajua, y himi tsu da du, ne himbi 'uegue de nú'á bi gamfri.

12 Hangue johyahu nú'ahu ya guí 'buhuua mahets'i. Pe huecate'ihu nú'ahu guí 'buthubu ja ra ximhai ne ja ra ndehe, ngue'a ra ts'ondahi xa juui xqui mabu habu guí 'buhu, ne xi ja rá cuε ngue'a pádi gue ts'utho ya pa ri 'bedi pa dra huati'a.

13 Y nu mbrá fóte de mahets'i pa ja ra ximhai nú'á ra danga mbanga zu'ue, nu'bá nú'á bi hyonga nú'á ra 'behñá xqui 'mai rá t'u pa xa 'yø'tua rants'o'mai.

14 Pe ra 'behñá bi t'umbabi yoho ya hua dega nxeni pa bi za bi nhysats'i, ne bi 'ba'tuabi nú'á ra danga mbanga zu'ue, nepu bi ma bá 'bu ja nú'á ra mbonthi habu bi t'in*l*'á hñu njeyá made.

15 Nepu nura danga mbanga zu'ue bi zogui ra dehe de ja rá ne pa bi nja ngu 'nara dathe. Bi 'yø'a njabu'á pa nura dehe'a bi dena nú'á ra 'behñá pa xa duts'i hmaha.

16 Pe ra hai bi xogui pa bi yai nú'á ra dathe xqui zogui de ja rá ne nú'á ra danga mbanga zu'ue, y njabu ra hai bi mats'i ra 'behñá.

17 Nepu nú'á ra danga mbanga zu'ue xi bi bø rá cuε co nú'á ra 'behñá, ne bi ma pa da ntunhui nú'á yá 'beto yá mbong'beto nú'á ra 'behñá, nú'á to'o ø'tuabi yá hmanda Ajua ne camfri ra Zidada Jesucristo.

13

Yoho ya ts'ozu'ue

¹ Ndí 'bai ja rá ñāni ra ndehe y dá handi bi c'onts'i de mbo ra ndehe 'nara mbānga zu'ue mi pe'tsa yoto yá ñāxu ne 'ret'a yá ndāni, ne cada 'nará ndāni mi tōgue 'nara corona, y cada 'nará ñāxu xqui t'ofo 'nara thuhu dega ts'one nú'ā mi ñāma'ñā de Ajuā.

² Nú'ā ra zu'ue dá handi, mi hnequi ngu 'nara tigre, yá ua mi ngu yá ua 'nara 'muhu, y rá ne mi ngu rá ne 'nara zate. Nú'ā ra dānga mbānga zu'ue ngu ra qu'eñā mi umbabi rá ts'ēdi ne ra nsēqui pa da ndā ja rá luga'ā.

³ Y dá handa 'na de nú'ā yá ñāxu xqui ts'ēni ngu pa da du, pe bi ñāni rá nts'ēni, y gatho ya ja*'i* de ra ximhai bi hyandi ne bi 'yō'ā ne bi dēni'ā.

⁴ Nepā nu'ā bi xōcambeni nú'ā ra dānga mbānga zu'ue ngu ra qu'eñā ngue'ā xqui umba ra ts'ēdi nú'ā ma'na ra zu'ue. Nehe bi xōcambeni'ā nú'ā ra zu'ue ne mi ena'ā:

—¿To'o ngu nuni ra zu'ue?
Ne ¿to'o ja rá ts'ēdi pa da ntunhuini?

⁵ Ne bi t'umba nsēqui pa bi nōt'e ne pa bi ñāma'ñā de Ajuā. Nehe bi t'umbabi ra ts'ēdi pa bi manda ñotemayoho nzāna.

⁶ Bi njabā, bi ñāma'ñā de Ajuā y bi zanbabí rá thuhu, nehe bi zanga ra māca luga habā bí 'bā Ajuā, ne gatho nú'ā to'o 'bāhní.

⁷ Nehe bi t'umba nsēqui pa da ntunhui ya gamfri ne da

ntāte'ā. Ne bi t'umba ra ts'ēdi pa bi ndā ja gatho ya 'māi gá ja*'i*, ja gatho ya hnini, ja gatho ya hñāqui, ne ja gatho ya hai.

⁸ Nu'ā tó'o ante da thoca ra ximhai bi t'opa yá thuhu ja ra libro habā xa thu'tsua yá thuhu nú'ā to ma da nte pa nzāntho, nu'ā hinda ma da xōcambeni nura zu'ue'ā. Pe nu ma'ra ya ja*'i* hā, gatho'ā ma da xōcambeni'ā. Nura libro habā huxa yá thuhu nú'ā to'o ma da nte pa nzāntho go rá meti ra T'āca Deti nú'ā bi du.

⁹ Nu'ā tó'o ne da bādi, dá bādi nú'ā ma ga ofobya.

¹⁰ Nu'ā tó'o tsiste nts'āhni, nehe'ā da ts'ixa nts'āhni. Y nu'ā tó'o hote co ra huai, nehe'ā da tho co ra huai. Hangue nuya gamfri dí 'ñepabi da zēdi yá jamfri, pa hinte da 'yōt'e masque da ts'ixa fadi o da tho.

¹¹ 'Mēfa dá handa ma'na ra mbānga zu'ue bi c'onts'i de mbo ra hai mi pe'tsa yoho yá ndāni ngu yá ndāni 'nara deti, pe rá noya mri ntōde ngu 'nara dānga mbānga zu'ue 'ñena 'nara qu'eñā.

¹² Y gatho nú'ā mi øt'e'ā, mi øt'e co nú'ā ra ts'ēdi xqui umbabi nú'ā rá mādi ra mbānga zu'ue, ne mri mpefi ja rá thandi'ā, ne mi japa gatho ya ja*'i* de ra ximhai da xōcambeni nú'ā ra mādi zu'ue nú'ā xqui me'tsa 'nara nts'ēni ne xqui ñāni.

¹³ Nehe mi øt'a ndunthi ya dānga nt'u*di*, y asta mi japi da dagui ya tsibi de mahets'i pa ja ra ximhai ja yá thandi ya ja*'i*.

¹⁴ Y co ya nt'udi nú'ʉ xqui thopi da 'yøt'e ja rá thandi nú'ʉ ra mʉdi zu'ue, mi hat'a ya meximhai. Nepʉ bi 'bepabi ya ja'i da hyoca 'nara c'oi de nú'ʉ ra mʉdi zu'ue xqui ts'en'i co 'nara mahuai pe himbi du.

¹⁵ Nehe bi t'umba ra ts'edi pa bi japi bi nte nurá c'oi nú'ʉ ra mʉdi zu'ue, pa bi za bi ña ne pa bi manda da tho gatho nú'ʉ to'o himbi ne bi xøcambeni nura c'oi'a.

¹⁶ Nehe bi manda da thu'tsuabi 'nara seña ja yá 'ñei o ja yá de gatho ya ja'i, ngu ya notsi ngu ya dængui, ngu ya rico ngu ya hyoya, ngu ya 'bego ne ngu nú'ʉ hingyá 'bego.

¹⁷ Y nu'ʉ tó'o mi pe'tsa ra hmeya o rá thuhu ra zu'ue o rá numero rá thuhu, hønse'ʉ mi tsa te da dai ne te da pa. Pe nu'ʉ ma'ra, hina.

¹⁸ Pa da za to da bædi te dí bønga núna bi t'utcogui, mahyoni di ja ndunthi rá mfædi pa da za da mede nura numero pe'tsa nura zu'ue, ngue'ʉ nura numero'ʉ gue'ʉ ngu rá thuhu 'nara 'ñøhø, y nura numero'ʉ gue'ʉ 'rato nthebe ne hñu'rate ne 'rato.

14

Ra thuhu nú'ʉ bi duta nú'ʉ 'na nthebe ne ñotemagoho 'mo ya gamfri

¹ 'Møfa dá handa ra T'ʉca Deti mi 'bai ja ra t'øhø nuni Sion, y mi 'bahuini'ʉ 'na nthebe ne ñotemagoho 'mo ya ja'i nú'ʉ xqui t'opabi ja yá de rá thuhu ra T'ʉca Deti ne rá thuhu Ajuɑ rá Dada.

² Nepʉ dá øde 'nara noya nuni mahets'i. Nura noya'ʉ bi nt'øde ngu yá nhyahni ndunthi ya dæthe ne ngu 'nara ngani xi nts'edi, ne ngu 'ra to'o mi pei ya arpa.

³ Ne mi tuti'ʉ 'nara 'ra'yo thuhu ja rá thandi Ajuɑ habʉ bí hudi'ʉ, ne ja yá thandi nú'ʉ goho ya dæ'nxε ne nú'ʉ ya nda. Pe hønse nú'ʉ 'na nthebe ne ñotemagoho 'mo nú'ʉ to bi mpøhø ja ra ximhai bi za bi bædi nú'ʉ ra thuhu bi nt'øde, ma'ra hina.

⁴ Nú'ʉ 'na nthebe ne ñotemagoho 'mo gue'ʉ hinxa 'mʉhui ni 'nara 'bəhñə, y nixi mi jo'o yá 'bəhñə. Nu'ʉ di dæna ra T'ʉca Deti, y peui haburaza pa'ʉ. Nú'ʉ gue'ʉ bi mpøhø de gatho ma'ra ya ja'i pa ra mʉdi sofo pa Ajuɑ ne pa ra T'ʉca Deti.

⁵ Ne nu'ʉ hinxa mængä ya nc'uamba nixi hinte ma ts'oqui pe'tsi ja rá thandi Ajuɑ.

Ya hogá noya nú'ʉ bi mangá nú'ʉ hñu ya εnxε

⁶ Nepʉ dá handa ma'na ra εnxε mi nhylats'i madetho mahets'i, ne mi xipabi ya ja'i de rá noya Ajuɑ nú'ʉ ma da nja pa nzæntho y mæ hanja da za da mpøhø 'na. Bå ehe'ʉ pa bi zofo gatho ya 'mæi gá ja'i ja yá hñəqui, ja gatho ya hnini ne gatho ya hai maxøgue ra ximhai.

⁷ Ne bi 'ñena nts'edi:

—Tsuhʉ Ajuɑ ne nsundahʉ'ʉ ngue'ʉ ya bi zø ra ora pa da hñə'mba nguenda ya ja'i. Xøcambeniha nú'ʉ to bi

hyoca mahets'i ne ra ximhai,
ra ndehe ne ya pøthe.

⁸ Nepu bi sigui ma'na ra
εnxε bi 'ñena:

—Ya bi 'mèdi ya me Babilonia nú'q̄ ra d^anḡa hnini,
ngue'q̄ xa japabi gatho ya ja'i
de ra ximhai da nts'oqui ngu
xa nts'oqui'u, nja ngu 'na to
japa ma'na da zi ra vinu asta
hindā nti.

⁹ Nepu bi sigui rá hñu ra
εnxε bi ñ^a nts'edi ne bi 'ñena:

—Nu'q̄ tó'o da x^ocambeni ra
mb^anḡa zu'ue o nú'q̄ rá c'oi,
ne da hothro da thu'tsua rá
seña ja rá de o ja rá 'y^e,

¹⁰ hindā za da mpont'ui
rá cue Aju^q nú'q̄ tø'mi, y yá
mf^ei'q̄ xi xá nts'o. Nehe ja rá
thandi ra T^uca D^etⁱ, ne ja yá
thandi ya m^aca εnxε, ma da
ntsauⁱ ya ug^ugui ja ra tsibi faspi
co ra asufre.

¹¹ Y ma da c'onts'i pa
nzantho nurá 'bifi nú'q̄ ra
tsibi'q̄ habu ma da nzø'u, y
hindā m^etsa ra tsaya ma pa
ra xuui nú'u to da x^ocambeni
ra mb^anḡa zu'ue o rá c'oi y da
hothro da thu'tsua rá hmeya.

¹² Hangue nu'u tó'o yá
m^eti Aju^q, ne ø'tuabi yá
hmando'a, ne camfri xá
hñu ra Zidada Jesucristo,
mahyonⁱ da z^edi yá jamfri pa
da zeta gatho nú'q̄ da 'ñehē.

¹³ Nepu dá øde 'nara noya
de mahets'i bi 'ñengagui:

—'Yofo njaua: "Njapi nú'u
to tu ne xa gamfri ra Zidada
Jesucristo." Ra M^aca Ndahi
ena, hah^q xi majuani njapi
ngue'q̄ ma da ntsaya'u de yá
'b^efi, ne yá hoga 'b^efi ma da
faⁱdi nuni mahets'i.

Ra sofo ja ra ximhai

¹⁴ 'M^efa dá handa 'nara
t'axa guui, y ja nura guui'q̄
mi hudini 'na 'ñena nú'q̄ e
bi nj^ai, ne mi hu'tsa 'nara
corona dega oro, ne mi h^q
'nara t'^ex^u xi xmá hñu yá ts'i.

¹⁵ Nepu bi bøni de ja ra
m^aca luga habu bí 'b^u Aju^q
ma'na ra εnxε bi ñ^a nts'edi ne
bi 'ñembabi nú'q̄ to mi hudi ja
ra guui:

—J^u ri t'^ex^u bá xa ra trigo
ngue'q̄ ya bi zø ra ora de ra
sofo ja ra ximhai ne ya bi
ñ^ats'i.

¹⁶ Nepu nú'q̄ to mi hudi ja
ra guui bi ga'tsa rá t'^ex^u ja ra
ximhai pa bi nj^a ra sofo ja ra
ximhai.

¹⁷ 'M^efa bi bøni ma'na ra
εnxε de ja ra m^aca luga nuni
mahets'i habu bí 'b^u Aju^q, mi
h^q nehe 'nara t'^ex^u xi xmá
hñu yá ts'i.

¹⁸ Nepu bi bøni ma'na ra
εnxε de ra ata, nú'q̄ to mi su
ra tsibi, ne bi zofo nts'edi nú'q̄
ra εnxε to mi h^q ra t'^ex^u, ne bi
'ñembabi:

—J^u ri t'^ex^u, bá h^eca ya
nz^adi gá obxi ja ra ximhai,
ngue'q̄ ya bi d^a.

¹⁹ Nu'b^u ra εnxε bi ga'tsa
rá t'^ex^u ja ra ximhai, ne bi
hy^eca ya obxi, nepu bi 'y^et'a
ja ra d^anḡa nth^e'ma'obxi.
Bi 'y^et'a njabu ngue'q̄ gue'q̄
'nara nt'udi de nú'q̄ ma da
'y^et'a Aju^q co nú'u ma da mf^ei
co rá d^anḡa cue'q̄.

²⁰ Nura nth^e'ma'obxi'q̄ mi
ja møte de ra hnini, y nu mi
th^e'ma ya obxi bi bøni ngu yá
ji ya ja'i, y co rá ndunthi ra ji
bi 'ñ^a hñu nthebe kilometro

rá yabu y asta bi zøxa ja yá frenu ya fani.

15

Ya εnxe co nū'✉ yoto yá ngats'i ya ugui

¹ Nepubya, dá handa nuni mahets'i ma'na ra nt'udi xi mrá døngui, y xi dá 'yø. Mi yoto ya εnxe mi ha 'ra 'nara mfei pa da mfei ya meximhai, mi gue'✉ yá ngats'i ya ugui, ngue'✉ ya gue'✉ rá ngats'i rá cue Ajua.

² Nehe dá handa nū'✉ ra ndehe dega xito mi nthants'i co ra tsibi, ne nū'✉ to'o xqui ntate de ra mbønga zu'ue ne rá c'oi, ne himbi xøcambeni'✉ nixi himbi hotho bi thu'tsua rá hmeya ni rá numero de rá thuhu nura zu'ue'✉, mi 'bai'✉ ja nū'✉ ra ñønga ndehe dega xito, mi ha'✉ ya arpa nū'✉ xqui umbabi Ajua.

³ Nehe mi tuti'✉ nū'✉ ra thuhu mi tuta ra Moise nū'✉ mi pepabi Ajua, ne go guet'✉ ra thuhu tuta ra T'✉ca Dëti, ne mi ena'✉:

Nu'i Ajua ma Hmu'ihe, go gue'e guí pe'tsa gatho ra ts'edi.

Xi xá nsunda ne xi ya døngui nū'✉ ri 'befi guí øt'e.

Y guí øt'e gatho nū'✉ majuani ne nū'✉ xá hñø.

Nu'go gue'e grá nda de gatho ya hai de ra ximhai.

⁴ Ma zi Hmu'ihe, ¿to'o gue'✉ hinda zu'a'i nū'bu hinda 'yøt'e nū'✉ guí maq?

Ne ¿to'o gue'✉ hinda xøcambeni'✉ ri thuhu?

Ngue'✉ hønse'✉ grá maca Ajua, hangue gatho ya ja'i

de gatho ya hai de rá nguni ra ximhai da 'ñe da nsunda'i, ngue'✉ xa hyandi'✉ gue xi guí øt'e gatho nū'✉ xá hñø.

⁵ 'Mefa dá handa nuni mahets'i mi xogui nū'✉ ra maca luga habu 'be'tsa nuya xingdo habu xa t'ofo yá hmanda Ajua.

⁶ Y nuni ra maca luga'✉ ja bi bønnini nū'✉ yoto ya εnxe mi ha nū'✉ yoto ya mfei, ne mi hñø co ya dutu dega linu xi xmá nt'axi ne mi huexqui, ne mi ngut'a 'nara ngut'i dega oro asta mi tsøxa ja yá tiña.

⁷ Nepu 'na de nū'✉ goho ya da'εnxe bi umba gatho nū'✉ yoto ya εnxe 'ra 'nara 'bada dega oro mi ñuts'i co ya ugui nū'✉ ma da uni Ajua co rá cue, go gue'✉ Ajua to 'bu*i* pa nzøntho.

⁸ Nu'bá nuni ja ra maca luga bi ñuxa ra 'bifi nū'✉ mi ehe de rá nsunda ne rá ts'edi Ajua. Y himi tsa to da yøt'ini asta himbi uadi nū'✉ yoto ya ugui mri hñq nū'✉ yoto ya εnxe.

16

Rá cue Ajua ma da zødin nū'✉ to'o hinxa gamfri

¹ Nepu dá øde bi ñq 'nara noya xi nts'edi mbo ra maca luga, ne bi 'ñemba nū'✉ yoto ya εnxe:

—Grí maha gui xañhu ja ra ximhai nū'✉ yá mfei Ajua xa me'tsa ja nū'✉ yoto ya 'bada.

² Nu'bá bi ma nū'✉ ra mædi εnxe bá xanga ja ra ximhai nū'✉ mi 'be'tsa ja nū'✉ ra 'bada mi ha, hangue nū'✉ ya

ja'i to mi pe'tsa ra hmeya de ra mbængä zu'ue ne mi xøcambeni rá c'oi'q, bi c'onts'a ja yá ndo'yo 'raya sasaki xi xmánts'o ne xi xmá 'ñu.

³ Nepu rá ñoho ra enxe bá xanga ja ra ndehe nú'q mi 'be'tsa ja nú'q ra 'bada mi ha, y nura ndehe'q bi nji ngu rá ji 'na nú'q xa tho, ne bi du gatho nú'u mi 'bu mbo ra ndehe.

⁴ Y rá hñu ra enxe bá xanga ja ya dæthe ne ya pøthe nú'q mi 'be'tsa ja nú'q ra 'bada mi ha, nepu nu'q bi njil'q.

⁵ Nepu dá øde nú'q ra enxe mi su ya dehe, mi ena:

—Nu'i ma mæca Ajuq'i ne ma zi Hmu'i, go gue'e gá 'bu desde ra mædi ne asta nubya guí 'bu. Nu'i hinte guí tugue ngue'q xcá 'yøt'a ra ts'utbi xá hñó.

⁶ Ngue'q xcá castiga nuyu to bi mamba yá ji nú'u bi gamfri'i, ne nú'u bi mængä ri noya. Hangue ngu bi 'yøt'e'u njabu gá ø'tuabi nehe. Y dí 'ñepi da njabu'u.

⁷ Nehe dá øde ma'na ra enxe mi ñq mbo ja ra mæca luga habu ja ra ata, ne mi ena:

—Nu'i Ajuq ma zi Hmu'i, go gue'e guí pe'tsa gatho ra ts'edi. Guí øt'a ra hoga ts'utbi ne nú'q majuqani.

⁸ Nepu rá ngoho ra enxe bi xanga ja ra hyadi nú'q mi 'be'tsa ja nú'q ra 'bada mi ha, y co rá ts'edi ra hyadi bi zat'a ya ja'i.

⁹ Pe masque xi bi zat'a ya ja'i, nu'q himbi ne bi ntsø'mi de yá ts'oqui, nixi bi nsunda Ajuq. Nu'q bi 'yøt'e'u, bi ñama'ñu de rá thuhu Ajuq

nú'q ja rá ts'edi pa bi mehnä nuya ya mfei.

¹⁰ Nepu rá ncet'a ra enxe bá xanga nú'q mi 'be'tsa ja nú'q ra 'bada mi ha, bá xanga ja rá hudi nú'q ra mbængä zu'ue, ne bi 'mæxuui habu gatho mi nda'q. Y nuya ja'i mi 'bu ja rá hmarda'q asta mi tsa yá Jane co ya dænga ugwi mi thogui.

¹¹ Pe himbi ne bi ntsø'mi'u de yá ts'oqui. Nu'q mi øt'e'u, mi tsani Ajuq nú'q bí 'bu mahets'i, ngue'q mi tsama'ñu ya dænga ugwi.

¹² Nepu rá 'rato ra enxe bá xanga ja ra dænga dæthe Eufrate nú'q mi 'be'tsa ja nú'q ra 'bada mi ha, y nura dæthe'q bi 'yot'i pa bi nja ra 'ñu pa bá ehe ya nda me bøxhyadi.

¹³ Nehe dá handa hñu ya ts'ondähi nú'u mi hnequi ngu 'nara tsan'u. 'Na bi bøni de ja rá ne ra mbængä zu'ue nú'q ngu 'nara qu'eñq, nu'q ma'na bi bøni de ja rá ne nú'q ma'na ra zu'ue mi ja yoto yá ñaxu ne 'ret'a yá ndäni, ha nu'q ma'na bi bøni de ja rá ne ra hyate bædi.

¹⁴ Nú'u go gue'u ya ts'ondähi mi øt'a ya nt'udi, ne mi pa'u ja ya nda de gatho ra ximhai pa da munts'i'u mahyegui co yá soldado pa da 'ñøt'a tuhni'u nú'q ra pa da hñanga nguenda Ajuq nú'q to pe'tsa gatho ra ts'edi.

¹⁵ Ra Zidada Jesu bi 'ñena: "Pahu gue nuga sta dæmfri ya ja'i ga tsøhø ngu 'nara be. Xi da johya nú'q to ga tsødi di ndø'mi ne di he yá he pa hinda 'ño nsinque yá he, nixi hinda ntsa ja rá thandi Ajuq."

¹⁶ Y gatho nú'u ya ndq
bi munts'iu ja nú'q ra luga
rá thuhu Armagedo de ra
hñqui ebreo.

¹⁷ Nepu rá yoto ra enxe bá
xanga ja ra ndahí nú'q mi
'be'tsa ja nú'q ra 'bada mi hq,
ne bi nt'ode 'nara noya de
mbo ra maca luga nuni ma-
hets'i habu mi hudi Ajuaq, ne
bi 'ñena:

—Nubyá hq, ya xa uadi.

¹⁸ Nu'bu bi nja ya hue
ne ya ngani ne 'nara danga
mbimhai. Y de gatho ya pa
xa 'mu ya ja'i ja ra ximhai
hinhyá'mu xa nja 'nara
danga mbimhai ngu nú'q bi
nja nura pa'q, ngue'q xi bi nja
nts'edi.

¹⁹ Y nura danga hnini bi
'yot'a hñu hegue, y gatho
ma'ra ya hnini de gatho ra
ximhai bi ñunt'iu, y Ajuaq
bi beni de ra danga hnini
Babilonia gue mi pe'tsi da
zudi rá cue'q.

²⁰ Y gatho nuya hai mi
o madetho de ra ndehe bi
go'ma ra dehe, ne ya t'øhø bi
'medi.

²¹ Nehe bi dagui ya danga
ndo de mahets'i ne bi zædi ya
ja'i. Xi myá data'u, y xi xmá
hñu, mi pe'tsa ngu ñote kilo.
Ya ja'i mi tsani Ajuaq po nuya
ndo bá pehní'q, ngue'q nu'q
mi gue'q 'nara danga ugui pa
gue'u.

17

*Ra ts'o'behñq ma da 'medi
pa nzantho*

¹ Nepu bi 'ñe bi zæcagui 'na
de nú'u yoto ya enxe mi hq 'ra

'nara 'bada habu mi 'be'tsa yá
mfei Ajuaq, ne bi 'ñengagui:

—Bá ehe pa ga u'l't'a'lí nú'q
ra castigo ma da t'umbabi
nú'q ra ts'o'behñq bí hudi
mañq de ya ndehe.

² Ya ndq de ra ximhai
xa 'yot'a ya ts'oqui co nú'q
ra ts'o'behñq, nehe xa cadi
gatho ma'ra ya ja'i nú'q ra
ts'o'behñq pa xi xa 'yot'a ya
ts'oqui'u, nja ngu 'na to cadi
ma'na pa da japi da zi ra vinu
asta hinda nti.

³ Nepu ja nú'q ra thedi bi
'ñutca ra Maca Ndahí, nú'q
ra enxe bi zixcagui ja 'nara
mbonthi, y ja dá handini nú'q
ra ts'o'behñq mi tøgue 'nara
thenga zu'ue habu mi huxa
ndunthi ya thuhu nú'u mi
ñama'ñu de Ajuaq. Nú'q ra
zu'ue'q mi ja yoto yá ñqxu ne
'ret'a yá ndañi.

⁴ Y nú'q ra 'behñq mi he
'nará he minthants'a morado
co ra theni, y xqui tttua ya
oro, ne 'raya hothodo ne
'raya hoga t'axa do yá thuhu
ya perhla. Nehe mi hq ja
rá 'ye 'nara 'bada dega oro
mi ñuts'i de ya t'øt'e xá nts'o
ne de yá ts'oqui nú'q ra
ts'o'behñq.

⁵ Y ja rá de xqui t'opabi
'nara thuhu nú'q hinto bi
badi te rí bøni, pe mi ena:
“Ra danga Babilonia, go gue'q
ra nanqu de ya ts'o'behñq, go
gue'q bi 'ñudi da t'øt'e ja ra
ximhai gatho nú'q xá nts'o.”

⁶ Nepu dá handa nú'q ra
'behñq ngu mri ti ngue'q xqui
hyo ndunthi yá mefi Ajuaq ne
nú'u bi dena ra Zidada Je-
sucristo ne bi damajuqni de

gue'á. Ne nu ndá handi'á xi dá 'yø nts'edi.

⁷ Nu'bú ra εnxε bi 'ñengogui:

—¿Hanja guí 'yø? Nuga ma ga xi'i nú'á hinto xa bødi de nú'á ra ts'o'bøhñä ne de nú'á ra zu'ue ri tøgue'á, nú'á pe'tsa yoto yá ñaxu ne 'ret'a yá ndani.

⁸ Nú'á ra zu'ue gá handi mi 'bui, pe nubyá ya jo'o, pe 'mefa ma da c'onts'i de ja ra o'tsi nú'á otho habu bí c'a, nepu da ma habu da thogui ya ugui pa nzantho, y nuni ja guehni rá gats'i. Ya meximhai nú'á to'o desde ra madi ra ximhai hinxqui t'opabi yá thuhu ja ra libro habu huxa yá thuhu nú'á to'o ma da nte pa nzantho, nuya ja'i ma da 'yø nu stí hyandi'á da bøts'e nú'á ra zu'ue de ja nú'á ra o'tsi'á, ngue'á nu'á mi 'bui nepu bi njo'o, pe ma da 'mai ma'na'qui.

⁹ Pa da za to da zo rá mfeni nuna ma ga mä, mahyonidija rá mfadi. Nú'á yoto ya ñaxu, gue'á ngu yoto ya t'løhø habu hudi nú'á ra 'bøhñä.

¹⁰ Nehe nú'á yoto ya ñaxu gue'á ngu yoto ya nda. Cut'a de gue'á ya xa thacua yá ts'edi. 'Na go gue'á ra ndabya, ha nu ma'na hinxha t'umtho rá 'bøfi, pe nu stí nda'á, 'na tui ya pa ma da nda.

¹¹ Nú'á ra zu'ue mi 'bui ma'met'o pe nubyá ya jo'o, go gue'á ma da 'na de nú'á yoto ya nda, pe ja ra uenda go gue'á ma drá hñato ra nda, y 'mefa ma da ma habu ma dra huati pa nzantho.

¹² Y nú'á 'ret'a ya ndani xcá

hyandi gue'á ngu 'ret'a ya nda hinxha thuts'itho dega nda. Pe ma da t'umbabi'á da nda 'na ora mahyegui co ra mbønga zu'ue.

¹³ Nú'á 'ret'a ya nda 'nadra mfeni ma da me'tsi'á, hangue ma da umba ra ts'utbi nura mbønga zu'ue.

¹⁴ Ne da ntuhni'á co ra T'uca Deti, y nura T'uca Deti go gue'á ma da ntate, ngue'á go gue'á ra Hmu de gatho ya hmu, ne ra Ndø de gatho ya nda. Y nú'á to'o 'bui co ra T'uca Deti ma da ntate'á, y nú'á go gue'á xa huahna Ajuá pa da gamfri, y nú'á xa gamfri xá hño.

¹⁵ Nehe bi 'ñengogui ra εnxε:

—Nú'á ya dehe xcá hyandi habu hudi ra ts'o'bøhñä, go gue'á ngu nuya ja'i de gatho ya hñaqui 'bui ja gatho ya hnini ne ja gatho ya hai.

¹⁶ Y nú'á 'ret'a ya nda xcá hyandi co ra mbønga zu'ue, nú'á ma da utsa ra ts'o'bøhñä, ne da hñacuabi gatho yá hño, ne da zogui sinque rá he, ne da zipa rá ngø, y nuyá ndo'yo da tsq'tuabi.

¹⁷ Ngue'á Ajuá xa umbabi yá mfeni'á pa da 'yø'tua rá paha'á, hangue 'nat'a bi maññ'á pa bi umba ra ts'utbi nú'á ra zu'ue asta hinda nja nú'á xa mä Ajuá.

¹⁸ Y nú'á ra 'bøhñä xcá hyandi gue'á ra dønga hnini habu 'bui 'na to'o di manda ya nda de ra ximhai.

18

Ra data hnini Babilonia bi yøt'e

¹ 'Mefá de guehna dá handa ma'na ra enxe bi gai de mahets'i, xi mi ja rá ts'edi, ne bi yot'a ra ximhai co rá nsunda.

² Ne bi ñaq nts'edi, bi 'ñena:

—Ra danga hnini Babilonia ya xa 'bedi rá nsu, nubyá ja 'bhahni gatho 'rama'na'ño ya ts'ondahi, nehe ja jani yá 'bafi nû'ya ts'ints'ú xá nts'o ne xi t'utsa.

³ Ra Babilonia bi cadi ya ja'i de gatho ya hai de ra ximhai pa bi nts'oqui'ú, nehe gatho ya nda de ra ximhai xa nts'oqui'ú con gue'a, y gatho ya ma ne ya duqui xa nrico'ú co yá ts'ot'ot'e øt'a nura hnini'á.

⁴ Ne dá øde ma'na ra noya de mahets'i mi ena:

—Nú'ahú ma hnini'ihú, pøñhú de nura ts'ohnini'á pa hingui 'yøthú ya ts'oqui ngu øt'e'ú, ne pa hindu za'ahú nû'ya mfei ma da zadi'ú.

⁵ Ngue'a xi xa ndangui yá ts'oqui'ú y co yá ndangui asta ya xa zøxa nuua mahets'i, y Ajuá hinxa pumfri de ya ts'ot'ot'e øt'e'ú.

⁶ 'Yø'tuabihú nura hnini'á ngu nû'ya xa 'yøt'e'a pa ma'ra, ne co'tsuahú yo'qui rá ndunthi de nû'ya xa 'yøt'e. Thøntshú yo'qui nû'ya ma da t'umbil'á ngu nû'ya xi xa 'yøt'e'a co ma'ra.

⁷ Japhú da zama'ñú ne da tho ya ts'othogui ngu nû'ya xa 'yøt'e'a co rá nt'ets'i ngue'a xi pe'tsa ndunthi ya hñó, ngue'a nu'á nja ngu 'nara 'behñá ri nda, hangue ena: "Nuga dí hucua drá 'behñá dí nda, hinxa du ma dame,

nixi hinga ma ga thogui ya dumui."

⁸ Por gue'a 'na patho ma da t'umba ya mfei, y nuya mfei'ú go gue'a ra du ne ya dumui ne ra thuhu, ne da zat'a nura hnini'á, ngue'a xi ja rá ts'edi Ajuá ma Hmuhú nû'á to'o da hñaq'mba nguenda'a.

⁹ Ne ya nda de ra ximhai nû'ú to'o xa 'yøt'a ya ts'oqui co ra hnini'á ne xa johyaui ja ya ts'ot'ot'e øt'e'ú, nû'ya nda'ú ma xi da nzoní ne ma da du yá mæi nu sta hyandua rá 'bifi nû'á ra ts'ohnini ma da zat'i.

¹⁰ Nú'ú ya nda ma da 'mai yabú ngue'a da ntsu de nû'á ma da nja, ne ma da 'ñena'ú:

—¡A, huecate'ihú nû'ahú guí 'bhahbú ja ra danga hnini Babilonia! Nu'ahú mi ja ri ts'edihú, pe 'na oratho xa za'ahú rá castigo Ajuá.

¹¹ Ya ma ne ya duqui de ra ximhai ma da nzoní'ú ne da du yá mæi de nû'á bi nja co ra hnini'á ngue'a ya ma da njo'o to da dambi nû'á da pa'ú.

¹² Mi hats'i'ú da pa ja ra hnini'á ya t'ot'e dega oro ne dega t'axi, ne ya hogá do ne ya perhla, ne ya hogá dutu dega linu ne dega seda, ne nû'ya ya hogá dutu dega morado ne dega theni. Nehe mi hats'i 'rama'na'ño ya za nû'ya yuni xá cahi, ne ya hogá t'ot'e xa thoqui dega marfi, ya hogá za, ra marmo, ne ya bøjá, 'na rá thuhu ra bronse, ha nu ma'na ra yerro.

¹³ Mi hats'i nehe ya canela, ya hogá ndapo yuni xá cahi, ra t'uts'i, ra mirra, ne ya dehe

nú'ü xi yəni xá cəhi, ra vinu, ra aceite, ra hoga arina, ne ra trigo. Nehe mi tsixa ya mbo'oni, ngu ya dəti ne ya fani. Nehe mi tsixa ya carro, ne asta ya 'bəgo, ygue'ü ya ja'i mi pa'ü ngu ya mbo'oni.

¹⁴ Ya ma ne ya duqui ma da 'ñembabi nú'ä ra hnini:

—¡Ya othro'i nú'ü ya hoga fruta ngrí ho, y ya gá 'bədi pa nzəntho gatho nú'ü ya hñó ne ya nt'ets'i ngui pe'tshma!

¹⁵ Nú'ü ya ma ne ya duqui xa nrizo ngue'ä xa pa yá t'øt'e ja nura dængä hnini, ma da 'mai yabü ngue'ä ma da zu nú'ä ra castigo ma da nja. Ma da nzoni'ü ne da du yá məi,

¹⁶ ne da 'ñena'ü:

—¡A, hyøctho nuni ra dæhni! Ngue'ä mi ngu 'nara 'bəhñä mi he ya hoga dutu dega linu ne dega morado ne dega thəni, nehe xqui nhyoqui dega oro ne dega hoga do ne dega perhla.

¹⁷ ¡'Na oratho bi uadi gatho yá ndunthi nuyá hñó mi pe'tsi!

Nehe gatho nú'ü to'o mi manda ya motsa, ne nú'ü to'o mi et'i, ne nú'ü ma'ra mri mpəfini, ne nú'ü to'o mi pani, gatho'ü ma da 'mai yabü,

¹⁸ y nu sta hyandua rá 'bifi nú'ä ra dængä hnini ma da zat'i, da ñä nts'edi'ü ne da 'ñena:

—Mi othro ma'ná ra hnini xi mrá dængui ngu nuni.

¹⁹ Nehe da hyøxa ya hai ja yá ñaxu ngue'ä da du yá məi'ü, ne da nzoni'ü co ra duməi, ne da ñä nts'edi ne da 'ñena:

—¡A, hyøctho nuni ra dængä hnini! Ngue'ä xi mrá dængui rá tai, y ja xqui nriconi gatho nú'ü to mi pe'tsa yá motsa ja ra ndehe. ¡Pe 'na oratho bi zat'a gatho nuni ra hnini!

²⁰ Pe nú'ahü gyá gamfrihü ne gatho nú'ahü yá 'məhni'ihü Ajuä, ne gatho nú'ahü ma'ra guí 'buhü mahets'i, johyahü de nú'ä bi nja ja nú'ä ra dængä hnini, ngue'ä Ajuä xa hñä'mba nguenda nuya ja'i mi 'bəhni, ne xa t'ø'tuabi'ü ngu nú'ä xqui 'yø't'a'ihü nehe.

²¹ Nepü 'nara εnxe xi mi ja rá ts'edi bi gü 'nara dængä do nú'ä ma'ná xmá hñü que 'nara dængä jəni, ne bi 'yənt'a ja ra ndehe ne bi 'ñena:

—Njaua ma da yui nehe ra Babilonia nú'ä ra dængä hnini, ne ya hinhya'mü ma da hnequi ma'ná'qui.

²² Nixi ya hinhya'mü ma da yopa nt'øde ma'ná'qui ya nzəni de ya arpa, nixi de ya thəza, nixi de ya trompeta ja nura hnini'ä. Ni 'nara məfi de nu'araza ra 'bəfi hinda yopa 'məi ja nura hnini'ä, nixi da yopa mpefi 'nara jəni.

²³ Ni 'nara ñot'i ya hinda hnequini, nixi hinhya'mü da nja ma'ná'qui ya ngo dega nthati. Nú'ü ya ma ne ya duqui to mi mpa ne mi ntai ja nura hnini'ä, xi bi nja yá ts'edi ja ra ximhai, y co yá nt'ete nuya mengu de guehni mi hat'a ya ja'i de gatho ya hai de ra ximhai, pe ya bi uadi yá ts'edi'ü.

²⁴ Nura hnini'ä ya bi hnequi gue go xi tu ra

ts'oqui'a de nú'ʉ ya gamfri ne
yá 'mehni Ajuɑ̄ xa tho, ne de
gatho nú'ʉ ma'ra xa tho ja ra
ximhai.

19

¹ 'Mɛfa dá øde mi ña nts'edi
ndunthi ya ja'i nuni mahets'i,
mi ena'ʉ:

¡Drá nsunda Ajuɑ̄! Ngue'a xá
nsunda ne ja rá ts'edi
ne bi za bi pøhø ya ja'i.

² Ngue'a nu'ɑ̄ øt'a ra hoga
ts'ʉtbi ne nú'ɑ̄ ma-
juani.

Nu'ɑ̄ xa umba ra mfεi nura
ts'o'bεhñɑ̄
nú'ɑ̄ mi japa ya ja'i da 'yøt'a
ya ts'oqui.

Ajuɑ̄ bi co'tsuabi'a nú'ɑ̄ bi
'yøt'e gue bi hyo nú'ʉ
to'o mi pøpabi Ajuɑ̄.

³ Nepʉ bi yopa 'ñena'ʉ
ma'na'qui:

—¡Drá nsunda Ajuɑ̄!
Ngue'a hinhyamʉ ma da
ntsaya da bøxa rá 'bifi nú'ɑ̄
ra hnini bi zat'i.

⁴ Nu'bá nú'ʉ 'natemagoho
ya nda ne nú'ʉ goho ya
da'ɛnxε bi ndandiñahmu'ʉ,
ne bi xøcambeni Ajuɑ̄ nú'ɑ̄ bí
hudi ja rá hudi, ne mi ena'ʉ:

—Njabʉ gue'a! ¡Drá nsunda
Ajuɑ̄!

⁵ Nepʉ bi nt'øde ma'na ra
noya de habʉ mi hudi Ajuɑ̄,
ne bi 'ñena:

Nsundahʉ Ajuɑ̄,
gatho nú'ahʉ guí pøphʉ
ne guí tsuhʉ'ɑ̄,
ngu ya notsi ngu ya døngui.

*Rango de ránthati ra T'ʉca
Deti*

⁶ Nepʉ dá øde 'nara ñahni
de 'nara dønga hmunts'a ja'i,

'ñena mri nhyahni ndunthi ya
dehe, ne 'ñena 'raya ngani, ne
mi ena:

¡Drá nsunda Ajuɑ̄! Ngue'a
nú'ɑ̄ go gue'a ma
Hmuñahʉ pe'tsa gatho
ra ts'edi, ne go gue'a
ra Ndã de gatho ra
ximhai.

⁷ Johyahʉ ne nsundahʉ'ɑ̄,
ngue'a ya bi zø ra pa de rá
nthati ra T'ʉca Deti.

Ra nañvia ya xa nhyoqui,

⁸ ya xa hye nú'ɑ̄ ra hoga dutu
xqui t'umbi xá nt'axi y
ri huexqui.

Nura t'axa dutu'ɑ̄ gue'a yá te
xá nt'axi nú'ʉ to'o xa gamfri
Ajuɑ̄.

⁹ Nepʉ ra εnxε bi 'ñengagui:
—'Yofo nuya ya noya: "Dá
johya nú'ʉ to da sipabi pa da
ma ra ngo de rá nthati ra
T'ʉca Deti."

Nehe bi 'ñengagui:
—Nuya guehya yá noya
Ajuɑ̄, y guehya xi majuani.

¹⁰ Nepʉ nuga dá ndandiñahmu
ja rá ua ra εnxε pa ga
nsunda'ɑ̄, pe nu'ɑ̄ bi
'ñengagui:

—Oguí øt'a njabʉ, ngue'a
necagui ne ma'ra ri cu dyá
'begohʉ mahyegui de Ajuɑ̄, ne
dí mañhʉ rá noya ra Zidada
Jesu. Go da xøcambeni Ajuɑ̄.

Nu'ʉ tó'o mæmba rá noya
Ajuɑ̄ gue'ʉ damajuani nehe
de nú'ɑ̄ xa mæra Zidada Jesu-
cristo.

*'Nara tøgue mri tø 'nara
t'axfani*

¹¹ Nepʉ dá handa mahets'i
mi xogui, ne dá handa 'nara
tøgue mri tø 'nara t'axfani, y
nú'ɑ̄ ra tøgue'a xa thu'mbabí

'nara thuhu nú'á rí bøni da 'ñena: Nú'á xa mä, nzantho da 'yøt'e. Ne ma'n'a ra thuhu rí bøni da 'ñena: Majuaní. Ngue'á nu'á xi ra hoga ndä, øt'e xá hñö, ne øt'a ya tuhni ngu rí 'ñepi.

¹² Yá da 'ñena mi zø ya tsibi, ne mi hu'tsa ndunthi ya corona, y nehe xqui t'opabi 'nara thuhu nú'á hinto mi padi te mi ne da mä, hønse'á go mi pa'a.

¹³ Ne mi he 'nara dutu xqui 'bobo co ra ji, y rá thuhu gue'a Rá Noya Ajuá.

¹⁴ Ne mri dëni'á ndunthi ya memahets'i nú'á øt'a ya tuhni, mri hñe'u dega hoga linu xi xmá nt'axi, ne mri tøgue ya t'axfani nehe.

¹⁵ Nu'á ra mædi tøgue mi pøni de rá ne 'nara mahuai dega yo filo. Con gue'á ma da na'mbabi ya ja'i de gatho ya hai de ra ximhai, ne ma da ndä de gue'u con gatho rá ts'edi, ja ra uënda di hä 'nara ts'ut'o dega bøja. Ne ngu 'nara ja'i net'a ya obxi pa da the'mi, njabu'á ma da huata ya ja'i nuto yá ncontra Ajuá nú'á to pe'tsa gatho ra ts'edi ne pø rá cue con gue'u.

¹⁶ Ne ja rá he de ja rá xinthe xqui t'ofo 'nara thuhu ena: "Ra Ndä de gatho ya ndä ne ra Hmu de gatho ya hmu."

¹⁷ Nepu dá handa 'nara enxe mi 'bai ja ra hyadi, ne bi mafi nts'edi pa bi ma'ta gatho ya ts'ints'u di nhylats'i, ne bi 'ñembi'u:

—Bá ehü gui munts'ihü pa gui tsihü nú'á ra dænga hñuni ma da 'ra'ahü Ajuá.

¹⁸ Ma da t'a'ahü gui tsihü yá ngø ya dænga ndä ne ya ndä gá soldado, ne yá ngø nú'á to xi mi jahmä yá ts'edi. Ma gui tsiphü yá ngø ya fani ne nú'á to mi tøgue'u. Xi ma gui tsiphü yá ngø gatho ya ja'i, ngu ya 'bego ne nú'á hingyá 'bego, ngu ya notsi ne ya dængui.

¹⁹ Nepu dá handa ra mbænga zu'ue ne ya ndä de ra ximhai xqui munts'i'u co yá soldado pa da ntunhui nú'á to mi tøgue ra t'axfani ne nú'á to mi dëni'á.

²⁰ Nú'á ra mbænga zu'ue bri ju co nú'á ra hyate bædi to xqui 'yøt'a ya nt'udi ja rá thandi nú'á ra mbænga zu'ue. Co nuyá nt'udi ra hyate bædi xqui hyat'a ya ja'i i nú'á xqui thu'tsua rá hmeya nú'á ra mbænga zu'ue ne xqui xøcambeni'u rá c'oi'á. Nú'á ri yoho bi t'ent'a ma tetho ja ra ndehe dega tsibi nú'á faspi co ra asufre.

²¹ Y nú'á to mi tøgue ra t'axfani bi hyo nú'á ma'ra to mri dëna ra mbænga zu'ue ne ra hyate bædi. Bi hyo'u co nú'á ra mahuai mi pøni de rá ne, y gatho ya ts'ints'u xi bi niñä co yá ngø'u.

20

'Na 'mo ya jeyá

¹ Nepu dá handa 'nara enxe bi gai de mahets'i mi hä ra nsoqui de ra o'tsi nú'á otho habu bí c'a, nehe mi hä 'nara dænga cadena.

² Ne bi gü ra dænga zu'ue nú'á go gue'á ra ndaxjua qu'eñä mi 'bui desde maya'bü, nú'á rá thuhu ra

ts'ondahí ne ra Satá. Ne bi dat'i pa 'na 'mo njeyá,

³ y ngu bi dät'i bi 'yent'a mbo ja nú'q̄ ra o'tsi'q̄, ne bi got'i ne bi hñu'tsua 'nara seyo pa ya hinda za da hyat'a ma'ra ya ja'i asta hinda uadi nú'u 'na 'mo njeyá. 'Mefá ma dra thøgue pa 'raya patho.

⁴ Nep̄ dá handa 'raya hudi, y ja mi huhni nú'u to'o xqui t'umba ra ts'edi pa da 'yøt'a ra ts'utbi. Nehe dá handa nú'u xqui thecua yá 'yäga ngue'q̄ xqui damajuäni de ra Zidada Jesucristo ne xqui mämba rá noya Ajuä, ne hinxqui xøcambeni ra mbänga zu'ue nixi rá c'oi'q̄, nixi hinxqui hopi to da meya'u ja yá de o ja yá 'ye co rá hmeya ra zu'ue. Dá handi bi yopa nte'u ne bi ndä co ra Zidada Jesucristo pa nú'u 'na 'mo njeyá.

⁵ Nú'u go gue'u xi ya mädi bi yopa nte de nú'u xqui du. Y nu'u ma'ra himbi yopa nte'u asta himbi zøxa nú'u 'na 'mo njeyá.

⁶ Njäpi ne xá nt'axi nú'u to xa yopa nte ra mädi. Y rá ñoho ra du nú'q̄ ma da nja ja ra nidu, hinda za te da 'yø'tuabi'. Gatho'u da macja ja rá thandi Ajuä ne ra Zidada Jesucristo, ne da ndä'u co ra Zidada Jesucristo pa nú'u 'na 'mo njeyá.

⁷ Y nu sta uadi nú'u 'na 'mo njeyá, ra Satá ma dra thøgue de habu xa jot'i.

⁸ Nu'ä ma da böni pa da hyat'a ya ja'i 'bu ja gatho ya hai de ra ximhai. Da ma pa da hyat'a ra Gog ne ra Magog, nú'u gue'u yá ncontra ra Zi-

dada Jesucristo, ne da hyat'i'u pa da munts'i pa da 'ñøt'a tuhni, y nuyá ndunthi'u ngu rá ndunthi ra 'bomu ja ja ra ñanthe.

⁹ Gatho nuya ja'i'u dá handi bi ma'u ja rá ngüni ra ximhai pa bá thets'i'u habu mi ja rá hmäca hnini Ajuä ne mi 'bu ya gamfri. Pe Ajuä bi mëhna ra tsibi de mahets'i pa bi zat'i'u.

¹⁰ Ne ra ts'ondahí nú'a to mi hat'a ya ja'i bi t'ent'a ja ra ndehe dega tsibi nú'q̄ faspi co ra asufre, habu xqui t'ent'i nehe ra mbänga zu'ue ne nú'q̄ ra hyate badi. Nuni ja guehni ma pa ra xuui da zama'ñu'u ya ugui pa nzantho.

Ma da nja 'nara nsüca uenda ja rá thandi Ajuä

¹¹ Nep̄ dá handa 'na mi hudi ja 'nara dänga hudi xmá nt'axi. Y ngu bi hnequi'q̄, 'bestho bi 'metho mahets'i ne ra ximhai, y nixi bi fädi habu bi ma.

¹² Nehe dá handi nú'u xqui du, gue notsi ndängui mi 'bahni ja rá thandi Ajuä. Nep̄ bi so'tsa ya libro, y nehe bi so'tsa nú'q̄ ra libro habu huxa yá thuhu nú'u to'o ma da nte pa nzantho. Y nú'u to xqui du bi tha'mba nguenda de nuya t'øt'e xqui 'yøt'a ja ra ximhai, y nuya t'øt'e'u xqui t'ofo ja nuya libro'u.

¹³ Nú'q̄ ra luga habu mi 'bu nú'u xqui du, nura luga'a xqui da nú'u mi 'bahni, ra ndehe xqui da nuya ja'i xqui zo de guehni, y ra nt'agui xqui da nú'u xqui nt'aguini,

y cada 'na de nuya ja'l'i' bi tha'mba nguenda de nuya t'ot'e xqui 'yøt'e'.

¹⁴ Nepu ra nt'agui ne ra luga habu mi 'bø nû' xqui du ya bi 'ñotho, ngue'a bi t'ent'a ja ra ndehe dega tsibi faspi. Y ra castigo ja nuna ndehe dega tsibi go gue'a rá ñoho ra du.

¹⁵ Hangue bi t'ent'a ja ra ndehe dega tsibi nû' to'o hinxqui t'opabi yá thuhu ja nû'a ra libro habu xqui thu'tsua yá thuhu nû' to'o ma da nte pa nzantho.

21

Ma da nja ma'ra'yo ra ximhai ne mahets'i

¹ Nepu dá handi xqui nja ma'ra'yo ra ximhai ne mahets'i, nguetho nû'a ra mudi ximhai mi ja ne nû'a mahets'i bi 'metho'. Nehe ya mi otho ra ndehe.

² Núga drá Xuua, dá handa ra macea hnini Jerusale nû'a xqui nja ma'ra'yo. Dá handi bi gai de mahets'i po rá ts'edi Ajuá ne mi hnequi mahotho ngu 'nara na'via ya xa hñe pa da nthatui nû'a ma drá dame.

³ Ne dá øde 'nara noya de mahets'i mi ña nts'edi, mi ena:

—Ndi, Ajuá 'bhui ya ja'l'i, y ma da 'mai con gue' pa nzantho, y nû' go gue' rá hnini'a. Ajuá go gues'a ma da 'muhui' ngue'a go gue'a yá Ajuá'.

⁴ Ne Ajuá ma da ducuabi gatho yá guida'. Ya hindu nja ra du, ni ya ts'oni, ni ya dumhi, nixi ya ugui, ngue'a

nuya t'ot'e mi ja ma'met'o, nubyá ya otho.

⁵ Nepu nû'a to'o bí hudi mahets'i ja rá hudi bi 'ñena:

—Padi gue nuga dí japi gatho ya t'ot'e da nja ma'ra'yo.

Nehe bi 'ñengogui:

—'Yofo nû'a stá xi'i, ngue'a nuya ya noya go guehya mazuani ne ma da nja ngu stá ma.

⁶ Ne bi 'ñengogui:

—Ya xa t'ot'e. Nuga go gueque rá mudi ne asta rá gats'i, ngu ya letra füdi desde ra A asta ra Zeta. Nu'a gó da za ra nduthe, ga umbi da zi nû'a ra dehe dega te pøhø ja ra pøthe ne t'untho.

⁷ Y gatho ya t'ot'e go dyá meti nû' to ma da ntate. Nû' go yá Ajuagui', y nuga go ma batsi'.

⁸ Pe nuya zuse, ya 'ñagamfri, ya ts'oja'i, ya hyote, ya 'ñeja'i, ya 'ñete, ne nû' to xocambeni ya c'oi, ne gatho ya c'uamba, gatho' ma da t'ent'a ja ra ndehe dega tsibi nû'a faspi co ra asufre. Nû'a go gue'a rá ñoho ra du.

Ra 'ra'yo Jerusale

⁹ Nepu bi 'ñe bi zacagui 'na de nû' yoto ya enxe mi ha 'ra 'nara 'bada habu mi 'be'tsa nû' yoto yá ngats'i yá mfei Ajuá. Ne bi 'ñengogui:

—Bá ecua pa ga u't'a'i ra na'via nû'a ma da nthatui ra T'aca Deti.

¹⁰ Nepu ja nû'a ra thedi bi 'ñutca ra Macea Ndahi, nû'a ra enxe xqui zocagui bi zixcagui ja 'nara danga t'øhø xi xmá hñets'i, ne bi 'ñutcagui ra

danga macea hnini Jerusale
mi cai de mahets'i po rá ts'edi
Ajuá.

¹¹ Nú'a ra hnini'a xi mri
yot'i co rá nsunda Ajuá, ne
ngu 'nara hothodo xi mri
huexqui, ngu nú'a ra hogá do
rá thuhu jaspe, ngu ra xito
nú'a di hya'tsi.

¹² Mi jot'i co 'nara danga
jado xi xmá hñets'i, y mi
pe'tsa 'ret'amayoho ya gosthi
y mi 'ba 'nara enxe cada
ra gosthi. Ja nuya gosthi' xqui
t'ofoni yá thuhu nú'u
'ret'amayoho ya 'mai gá
ja'i xqui 'ñehe de nú'u
'ret'amayoho yá t'ra Israel.

¹³ Mi ja hñu ya gosthi
de bøxhyadi, y má hñu de
yuhyadi, má hñu de mahuifi,
y má hñu de mac'angui.

¹⁴ Ra jado de nura hnini'a
mi pe'tsa 'ret'amayoho ya
mædi do, y ja nuya do' xqui
t'ofoni yá thuhu nú'u
'ret'amayoho yá apostol ra
T'üca Dëti.

¹⁵ Nú'a ra enxe to'o ndí
ña'be mi ha 'nara t'eni dega
oro mri hnequi ngu 'nara
xithi pa mi enga nura hnini'a
ne rá jado ne yá gosthi.

¹⁶ Ra hnini mi mahyegui rá
ma ne rá nxidi ne rá hñets'i.
Ra enxe bi 'yen'i ra hnini co
nú'a ra t'eni mi ha, rá ma
bi zædi 'natemagoho nthebe
kilometro, nehe rá hñets'i ne
rá nxidi bi zædi mahyegui.

¹⁷ Ne bi 'yen'i ra jado y bi
zædi hñu'rate ne goho metro,
go gue'a ra t'eni pædi ya ja'i,
hangue bi cupa ra enxe.

¹⁸ Ra jado xqui thoqui dega
jaspe, ne ra hnini xqui thoqui

'ra'tho dega oro, y mi hya'tsi
ngu ra xito.

¹⁹ Nehe ya mædi do de rá
jado ra hnini gatho mi tu ya
hoga do. Rá mædi ra do mi tu
nú'a ra t'axa do rá thuhu ra
jaspe, rá ñoho mi tu nú'a ra
ixca do rá thuhu ra safiro, rá
hñu mi tu nú'a ra c'anga do rá
thuhu ra agate, rá ngoho mi
tu nú'a ra cahua do rá thuhu ra
esmeralda.

²⁰ Rá ncet'a do mi tu nú'a
ra do nthants'i ra t'axi co
ra theni rá thuhu ra onice.
Rá 'rato mi tu nú'a ra do xá
nthensi rá thuhu ra coralina.
Rá yoto ra do mi tu nú'a
ra do xá nc'ast'i rá thuhu
ra crisolito. Rá hñato mi
tu nú'a ma'na ra c'anga do
rá thuhu ra berilo. Rá gato
mi tu nú'a ra do xá nc'ast'i
nthants'i ra c'angui rá thuhu
ra topacio. Rá 'ret'a mi tu nú'a
ma'na ra c'anga do rá thuhu
ra crisoprasa. Rá 'ret'ama'ra
mi tu nú'a ra do ra 'botheni
rá thuhu ra jacinto. Ne rá
'ret'amayoho mi tu nú'a ra do
ra nzat'a theni rá thuhu ra
amatista.

²¹ Nú'u 'ret'amayoho ya
gosthi xqui thoqui co nú'a ra
t'axa do rá thuhu ra perhla.
Cada 'nara gosthi mi gue'a
'nara perhla. Y nura 'ñu de
mbo ra hnini mi 'ra'tho dega
oro ne mri hya'tsi ngu ra xito.

²² Nuni ja ra macea hnini
hindá handini ni 'nara nija,
ngue'a go guess Ajuá ma
Hmuha 'bahní nú'a to pe'tsa
gatho ra ts'edi. Nehe ja 'bahní
ra T'üca Dëti.

²³ Nehe hinga mahyonini
ra hyadi nixi ra zaná pa

da yot'a ra hnini, ngue'á rá nsunda Ajuá ne ra T'úca Dëti go gues'e'á ri yot'a nura hnini'á.

²⁴ Y gatho ya gamfri de maxøgue rá ngüni ra ximhai ma da 'ñó'á ja ra ñot'i'á, nehe ya ndä de ra ximhai nú'á xa gamfri ma da zöni ja nura hnini'á, ne da hñaxa yá nsu pa da zogui ja nura hnini'á.

²⁵ Ne ya gosthi hinhya'mü jot'i, nehe hinhya'mü ja ra 'bexuui.

²⁶ Nehe ya gamfri de maxøgue rá ngüni ra ximhai ma da hñaxa yá nsu ja nura hnini'á.

²⁷ Pe hinda ma da yut'ini nú'á to'o hinxá nt'axi, nixi nú'á to'o øt'e xá nts'o, nixi nú'á mängä ya nc'uamba. Nuni ma da yut'ini hønse nú'á to'o xa t'opabi yá thuhu ja rá libro ra T'úca Dëti, habü huxa yá thuhu nú'á to'o ma da nte pa nzantho.

22

¹ Nepü ra enxé bi 'ñutcagui 'nara däthe xi xá nt'axi y nura dehe'á gue'á ra dehe dega te. Mi hnequitho nú'á te mi ja mbo ngu nja ra xito, ne mi pöni de habü mi hudi Ajuá ne ra T'úca Dëti.

² Madetho de rá 'ñu ra hnini ne ja yá ñani ra däthe mi 'bahni nú'á ra za dega te, ne ri unga yá fruta 'ret'amayoho 'mi'qui ra jeya, tat'a zanä uni yá fruta, y nuyá xi ra 'ñethi pa bi ñani nú'á ya ja'l'i xqui 'ñe de gatho rá ngüni ra ximhai.

³ Nehe da 'ñothoni ni 'nara t'øt'e xá nts'o. Nuni ja ma da njani ra hudi habü hudi

Ajuá ne ra T'úca Dëti, y nu'á tó'o pëpabi Ajuá ma da xøcambeni'á.

⁴ Nu'á ma da hyanduabi rá hmi Ajuá, y rá thuhu'á ma da t'ofo ja yá de'á.

⁵ Nuni ma da 'ñothoni rá 'bexuui, nixi hinga mahyoni rá ñot'i ra hyadi nixi ma'na ra ñot'i pa da yot'i nuto gatho ma da 'mähni, ngue'á Ajuá go gue'á ma da yot'i'á, y nú'á ma da ndä pa nzantho.

'Büi guetbü rá yo'ehe ra Zidada Jesucristo

⁶ Nepü ra enxé bi 'ñengagui:

—Nuya ya noya go guehya xi majuani, ne ma da nja ngu xa hmä. Ajuá ma Hmuhä nú'á ri umba ra mfädi yá 'mehni, go gue'á bi mehná rá enxé pa da 'ñutuabi nú'á to pëpabi de nuya t'øt'e ma da nja 'bestho.

⁷ —¡Beñhu gue nuga ma ga ehe 'bestho!

Dá johya nú'á to da hñuxa nt'øde nuna rá noya Ajuá xa t'ofo ja nuna libro.

⁸ Nuga go gueque drá Xuua, dá øde ne dá handi gatho nuya t'øt'eya. Y ngu dá juadi dá øde ne dá handi dá ndandiñahmu ja rá ua nú'á ra enxé xqui 'ñutcagui gatho nuya ya t'øt'e pa ga nsunda'á.

⁹ Pe nu'á bi 'ñengagui:

—Ogui øt'a njabü, dyá 'begohü mahyegui co nú'á ma'ra ri cu mämba rá noya Ajuá ne nú'á to'o huxa nt'øde nú'á xa t'ofo ja nuna ra libro. Go da xøcambeni Ajuá.

¹⁰ Nehe bi 'ñengagui:

—Oxqui ągui nuya ya t'øt'e xcá 'yofo ja nuna ra libro, ngue'ą ya ma da zøhø ra pa pa da nja nuya ya t'øt'eya.

¹¹ Ya ts'o'mhi dá sigui da nts'o'mhi, nu'ę xá nts'o dá sigui da nts'oni, ha nu'ę to ya hoja'i, dá sigui da hñojə'i, y nu'ę tó'o øte Ajuą, dá sigui da 'yøte.

¹² —Xi majuəni, ma ga ehe 'bestho ne ga ju'tuabi cada 'na ngu nú'ą xa mefi.

¹³ Nuga go gueque rá mædigui ne asta rá gats'i, ngu ya letra fædi desde ra A asta ra Zeta.

¹⁴ Njapi nú'ę to'o xa t'axca yá dutu pa da t'umba nsequi da yət'a ja ra mäca hnini ne da zipa rá fruta nú'ą ra za dega te.

¹⁵ Pe ma da gohi rí móte de ra mäca hnini nú'ę ya 'ñagamfri, ya 'ñete, ya 'ñeja'i, ya hyote, ne nú'ę to'o xøcambeni ya c'oi, ne gatho nú'ę to'o di ho da mängä ya nc'uamba.

¹⁶ —Núga drá Jesu, stá pəhn'ahəbə ma enxe pa da xi'ahə gatho nuya ya noya nú'ahə guí camfriguihə. Núga drá Hmu de ra nda Davi, y stí 'ñehe de yá ja'i'ą. Go gueque dí ngu nú'ą ra haxatsø ri huexqui.

¹⁷ Ra Mäca Ndähi ne ra naavia nú'ą ma da nthätui ra T'uca Dëti eñ'ę:

—Bá ehe.

Nehe nu'ę tó'o øde nuna ra noyanə dá 'ñena nehe'ę:

—Bá ehe.

Nu'ę tó'o tsə ra nduthe ne ne da ntsithe, dá 'ñehe da zi ra dehe dega te nú'ą t'untho.

¹⁸ Gatho'ihə dí xi'ahə gue nu'ę tó'o da 'yøde nuya ya noya xa t'ofoua ja nuna ra libro, ne da hñu'tsa ma'ra ya noya nú'ę hinxa t'ofoua, pähə gue Ajuą ma da umba ya mfei nuya ja'i'ę, ngu nú'ę xa t'ofoua.

¹⁹ Nehe nu'ę tó'o da hñäca 'raya noya de nú'ę xa t'ofoua ja nuna ra libro, Ajuą ma da hñäcuabi nehe yá thuhu nuya ja'i'ę de ja ra libro habə huxa yá thuhu nú'ę ma da nte pa nzantho, nehe nuya ja'i'ę hinda yət'a ja ra mäca hnini, nixi da hñänga nú'ę ya jəpi xa t'ofoua.

²⁰ Go ra Zidada Jesucristo nú'ą to'o bi mängä nuya ya noya, ne bi 'ñena:

—Xi majuəni ma ga ehe 'bestho.

Y nujá dí thädihə ne dí eñ'ę:

—Njabə gue'ą. ¡Bá ehe, ma Zidada'ihe!

²¹ Ma Zidadahə ra Jesucristo da max'ahə grí gathohə. Njabə gue'ą.